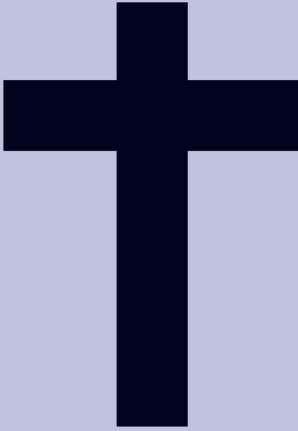

Bafut

Bafut: N̄toò Kristo yî N̄sigìnè: m̀kàà yî mfì New
Testament

Bafut

Bafut: Ntoò Kristo yî Nsigìnò: mìkàà yî mfiì New Testament

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bafut

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-10-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 27 Oct 2022
5d039b4a-c9a1-50b1-8a61-176cf48aa271

Contents

Mateo	1
Mark	59
Lukas	98
Jɔn	158
Ifa'à	204
BaRoma	259
1 BaKorinto	284
2 BaKorinto	308
BaGalatia	324
BaEfeso	333
BaFilipi	342
BaKolosi	349
1 BaTesalonika	355
2 BaTesalonika	361
1 Timoti	365
2 Timoti	372
Titus	377
Filemon	381
BaHeber	383
Jɛms	402
1 Peta	409
2 Peta	417
1 Jɔn	422
2 Jɔn	429
3 Jɔn	431
Jude	433
Ɔnnũ nlwĩ'ɛnjɛm	436

Ntoo yì Nsigìnè yìi MATEO à le ñḡwà'ànè aà

NJ'IINNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A anwà'ànè yù aa a le ñḡwà'ànə Mateo, ñḡànṭoo Kristo yii mə ikũm yi yì mo'c le mbə Levi aà. Ntoo yì ñsigìnè yìi mə Mateo à le ñḡwà'ànè aa i swonjə ni mə Yesu à nî Ayo'ò Nwĩ wa mə Nwĩ à le ñkà'à mə yu ka yì too tá à zi nyweensə bə aà. Nswonjə ni mə ìnnù tsim jii mə i le mfè'e a nu Yesu bo bì jii mə à le ñghirə aa, i le nyonj aa ajàn yii mə bi leè ñte'e mfoo ñḡwà'ànè tètə a mum Mikàà yì Lwèn, ìnnù tsim i fe'è mboontə aa a mfigitə tá bə zi mə Yesu à ni tsi'ĩ Ayo'ò Nwĩ wá.

Mateo à nanjə ntañtə ìnnù jii mə Yesu à le si dì'ì aa a ni mánjì yii mə ñdì'ìnnù a kòñə ni mə tá bì ghotə ìnnù jii mə a dì'ì aà. A ghìrə a nanjə ñlaa mə Yesu à le mbə Rabbi, Ndi'ìnnù yì ñwè yii mə à le si ghàà nî àdà'à aà. Bìma bi ìnnù bì mo'c bìi mə Yesu à le ñghàà ghu aa a bə ànnù Nwĩ a atu nta'a (5-7), ànnù ntoo bə a múm mbi tá bì aa nseensə nî ñtoo yì ñsigìnè (10), ànnù nli'ìnə ifansənnù bə a múm ñghòtə, ànnù mbə ñḡǎnyəgənnù (18) ìnnù nliw'ìnjəm bo bì ànnù ajàn mə ànnù nifō Nwĩ a zì aà (24-25).

Mateo à nanjə ndi'ì tsi'ĩ sigìnə mə Yesu à nî mífō, ñki ntigə nlogə noò ñghaa nlonjə annù nifō aburə. (Mateo, tsó mə à le mbə ñù baYuda, ñwa'anə aa a mbo baYuda ya'a aa, a gha'a ntwonjə nî ànnù nifō Nwĩ aa nî ànnù nifō aburə. Aburə a təə aa ni ĩkũm Nwĩ yii mə bo le si bo'c a ntwonjə aà.) Ñghirə bi yə mə Yesu à lögə noò ñdì'ì bə ghu ajànə mə bi tswe a múm ànnù nifō Nwĩ aà. 'Mburə nanjə nlogə ni mə tá bə bitsim a nî itoò tsim bì zì ntoo yì ñsigìnè ya nlonjə annù nifō aburə (24.14). Mateo à lwĩ'isə nî ñdì'ì yì ñwè ya mə tá bì ñghəe ñghirə tá ñḡwè'e mu ñù ñtsim fàa mbi tigə ñḡǎnyəgənnù Kristo tá ki tigə yu'unə nii a nî ìnnù jii mə à le ñdì'ì aà (28.18-20).

Bì yatə ñḡwà'ànè yù aa laà:

1. Ñwè'è Yesu Kristo bo bì ajàn mə bi le njwe yi aà 1.1—2.23
2. Afà'à Jøn Ñḡànṡmürə bə ñki 3.1-12
3. Ajàn mə bi le mmurə Yesu a ñki bo ajàn mə bi le ñkwà'ànè yi aà 3.13—4.1
4. Afà'à Yesu a Galilea 4.12—18.35
5. Ajàn mə à le nlo a Galilea ñko'c ni Yerusalem aà 19.1—20.34
6. Ñgyà yì nliw'ìnjəm a Yerusalem bo bì maa mbèè àla'a 21.1—27.66
7. Ajàn mə à le nyweenə ni ñwo ndi'ì ibiñù yi a mbo bə aà 28.1-20

Ñḡànətsə Kristo (Lk. 3.23-28)

¹ Bì sənj bìtə bi atsə bi Yesu Kristo, yii mə à le mfè'è a atsə David, mu Abraham aa mə:

² Abraham à le mbə ta bì Isaac,
Isaac a bə ta bì Yakob,

Yakob a bə ta bì Yuda bo bì boɔ bi maà bi bi mbāñnə,

³ Yuda a bə ta bì Perez bo Zerah yii ñdè wàà à le mbə Tamar aa,

Perez a tigè mbə ta bɪ Hezron,

Hezron a tigè mbə ta bɪ Ram,

⁴ Ram a bə ta bɪ Amminadab,

Amminadab a bə ta bɪ Nashshon,

Nashshon, abə ta bɪ salmon,

⁵ Salmon a bə ta bɪ Boaz, yii mə ndè yɪ à lɛ mbə Rahab aa,

Boaz a bə ta bɪ Obed yii ndè yɪ à lɛ mbə Ruth, mbə ta bɪ Jesse, ⁶ Jesse
tigè mbə ta bɪ Mfɔ David.

David, yii mə à lɛ mbə ta bɪ Solomon yii ndè yɪ à lɛ mbə ɲgwɛ Uriah aà,

⁷ Solomon a bə ta bɪ Rehoboam,

Rehoboam a bə ta bɪ Abijah,

Abijah a bə ta bɪ Asa,

⁸ Asa a bə ta bɪ Jehoshaphat,

Jehoshaphat a bə ta bɪ Joram,

Joram a bə ta bɪ Uzziah,

⁹ Uzziah a bə ta bɪ Jotham,

Jotham a bə ta bɪ Ahaz,

Ahaz a bə ta bɪ Hezikhiah,

¹⁰ Hezikhiah a bə ta bɪ Manasseh,

Manasseh a bə ta bɪ Amos,

Amos a bə ta bɪ Josiah,

¹¹ Josiah a bə ta bɪ Jechoniah, yii mə à lɛ ɲjwe waa bɪ bɔɔ bi maà bi fyâ
noò mə bɪ lɛ nlɔgè baYuda ɲghɛɛ ni bu a ala'a Babylon tsɔ ibù'u
ntsò aà.

¹² Bo ghèè mē ntswe a ala'a Babylon aa,

Jechoniah a bə ta bɪ Shealtiel,

Shealtiel a bə ta bɪ Zerubabel,

¹³ Zerubabel a bə ta bɪ Abiud,

Abiud a bə ta bɪ Eliakim,

Eliakim a bə ta bɪ Azor,

¹⁴ Azor a bə ta bɪ Zadok,

Zadok a bə ta bɪ Achin,

Achin a bə ta bɪ Eliud,

¹⁵ Eliud a bə ta bɪ Eleazar,

Eleazar a bə ta bɪ Matthan,

Matthan a bə ta bɪ Yakob,

¹⁶ Yakob a bə ta bɪ Joseph, yii à lɛ mbə ndoo Mary, Mary mə à lɛ ɲjwe
Yesu yii bɪ twɔɲə ni Kristo aà.

¹⁷ Ma la a bə mə bɪta bi atse bi Yesu, ɲlɔgɪnə a nu Abraham ɲkɔ'ɔ nywe'e
a nu David, bɪ lɛ mbə ɲɪghúm ntsò ɲɪkwà, mbu nlò a nu David ɲkɔ'ɔ nywe'e
fyâ noò mə bɪ lɛ nlɔgè waa ɲghɛɛ ni bu a ala'a Babylon tsɔ ibù'u ntsò aa,
bo kɪ mbə ɲɪghúm ntsò ɲɪkwà, ɲkɪ mbu nlɔgɪnè wa noò ibù'u ntsò ɲkɔ'ɔ
nywe'e a nu Kristo bo kɪ mbə ɲɪghúm ntsò ɲɪ kwà.

Ajàɲ yii mə bɪ lɛ ɲjwe Yesu aà

(Lk. 2.1-7)

¹⁸ Bɪ lɛ ɲjwe Yesu Kristo aa laà mə: Joseph à lɛ kosə Mary, ndè bɪ Yesu ɲɪ
ɲgwé yɪ, lá mbɔɲ tá noò ɲɪyɔ'ɔ yɪ à ku'u, Mary a yə mə Azwɪ Nwɪ a bɔɲɲè
mə ɲghirə yu tswɛ nɪ mú! ¹⁹ Tsɔ mə Joseph à lɛ mbə ɲɪ yii mɪnnù mi mi
tsɪnə aa, kaa à lɛ ɲwa'a kɔɲ mə yu dɪrɪsɔ atu Mary a nsi bə. A lɛ ntigè
nlɔɔ ni mánɲi yii mə yu ka ɲe'esə tuu Mary ghu. ²⁰ A kà mē aa kwa'atə ɲɪ

àtu ni ma yû ànnù, Angel Mmà'àmbi a zî ghu mbo ni a njèè, òswonj mæ: "Joseph, mù mfò David, tsuu lõ bò'ò a lõgø Mary nî ñgwê ghò bê, òlonj mæ mu wa mæ à tswè ni ghu aa a fâ Azwî Nwî yîi mæ a laa mænşè aà. ²¹ A ka jwe múmbânñè tâ ò tswè ikúm yi ni Yesu* òlonj mæ à ka yî yweensè bê bi nî ìbî waa aà."

²² Ma yû ànnù a le mfè'è tsi'í tsím ma mùu ajàn aa, tâ ànnù yîi mæ Mmà'àmbi à le ghìrè ñgànñtoò yî a swonj aa, tâ à fè'è mbòòntè tsi'í maa ajàn mæ:

²³ "Yê nî, Múnjgòò mænşyè à ka yî tswè ni mu, i jwe múmbânñè, tâ bì tswè ikúm yi ni Emmanuel," (ñji'í ikúm ma ghú i bə mæ, "Nwî à tswè bi'inè").

²⁴ Joseph à biñnè mæ wa njèè, ñyò'ò Mary tsi'í wa ajàn mæ Angel Mmà'àmbi wa à le nswonj ghu mbo mæ tâ à ghìrè aà. ²⁵ Lá kaa à le ñwa'á ni ghu nòñ ñywe'e a noò yîi mæ Mary à le njwe mù yî yî mbânñè wa aà. A jwè mæ aa Joseph a tswè ikúm yi ni Yesu.

2

Ajàñ yîi mæ ñgǎñlii mǎnjòn i le nzî ñkwe'etø Yesu aà

¹ Bi le njwe Yesu aa a ala'a Bethlehem a mbù'ù Yudea, wa noò wa yîi mæ Herod à le mbø Mfò aà. Ma mùu noò, bè bi mò'ò bìi mæ bi le si líi ni mǎnjòn aa, bi le nõ a mbí nsa'a noò, ñzi a Yerusalem. ² Bo zì mæ aa, mbetø mæ: "Bi jwe mu wa mæ à ka yî bø Mfò baYuda aa fè aa è? Bì'i le nyø fínjòn fí a ajàn yîi mæ fí le mfè'è a mbí nsa'a noò wa noò yîi bi le njwe yi aà. Bì'í zì aa a mmíi yí."

³ Mfò Herod à yù'ù mæ laà, ñtôn yi i lwí, nú yí i tsiginè, ìdìgè i kù ñtigè ntsiginè tsi'í tsiginè a Yerusalem. ⁴ A le ntwonj bìlii bi ñgǎñmaa'anwí bì tsím bo bi ñgǎñndì'i nòngsè tsím bì zì a betè a mbo bo mæ: "Bi le ntswe nî ñjwe Nyò'ò Nwí wa aa a fè aa è?" ⁵ Bo kwi'í mæ, "A njò'ò àla'a Yerusalem a mbù'ù Yudea. Yulà à nî ànnù yîi mæ ñgànñtoò Nwí à le ñjwà'ànè aà:

⁶ 'Wò, àla'a Bethlehem, a mbù'ù Yudea, wò, kaa ò si kə'ətè bə, a titiì ìla'a jì wè jìi mæ i tswè a mbù'ù Yudea aà; òlonj mæ ntsyàsè bè à ka yî fè'è a titiì wò;

ñù yîi mæ à ka yî ki tsisè nî bē bā, baIsrael aà.' "

⁷ Herod à yù'ù mæ lálà, ñtwonj ñgǎñlii mǎnjòn jya bo bo tswè ññe'esø ñghaanè, a betè waa bo nanşè ñswonj noò wa yîi mæ bo le nyø fínjòn fya ghu aà. ⁸ A yù'ù mæ, ñtigè ntoo waa a wa Bethlehem ñswonj mæ: "Ní ghèe nanşè nõo mu wá; bæe nì lõ nyø, nì tigè m̀bu mbìi ñswonj a mbo mè, ta mè ki ñghèe mmii yí." ⁹ Bo yù'ùtè mæ ànnù ya mæ mfò wa à swònj aa, ñtigè mfè'è ñghèè waa. Fínjòn fya mæ bo le nyø a mbí nsa'a noò aa, fí tigè ñghèe nì mbii bo, ñghèe ntø wa adigè yîi mæ bi le njwe mu wa a tswè ghu aà. ¹⁰ Bo yè mæ fínjòn fya mburè ndoritè tsi'í a mbé ànnù. ¹¹ Bo ghèè ñkuu wa nda, ñyø mu wa bo ñdè yi Mary, ñwo ghu nsi, m̀mii yí. Bo m̀ii mæ yí, ñña'a à ibàà jyaa m̀fi'i njoo jii mæ bo le nzi à ntsa'átè mu wa nì ju aa, mfa ntønj yí ghu; bo le mfa aa gold, nì frankinsense a bò'ò nì mæè ghu mbó. ¹² Bo fè'è mæ ñka mbii waa fu mbanñè ñtigè ntsya nì mánjì yí

* 1:21 Nji'í Yesu i bə aa "Ñgánywèensè bə."

dàŋ ñlonj mæ à le si bə aa boŋ ñjə̀ə̀ ì lè mē waa, Nwĩ a swonj a mbo bo mē tā bo tsuu bũ bĩ ghè̀è fu wa a mbè̀e mfò Herod.

Ajàŋ yĩ mæ bi le ñlɔ̀gə Yesu ñkhə ñghè̀è ni ghu a ala'a Egipto aà

¹³ Nòò yĩ mæ bo le mmà'atə ñghèe waa laa, angel Mmà'àmbi a zĩ a mbo Joseph a múm ñjə̀ə̀ ñswonj ghu mbo mæ, "Wa Herod à ka ki lòò mu wa mæ yu zwitə, bĩ̀nə ñlɔ̀gə yi bó ñdè yĩ, ñkhə ñghè̀è ni ghu a ala'a Egipto, ñtigə ntswe ghu nywe'e a noò yĩ mæ ka yĩ bũ swonjə a mbo wò aà."

¹⁴ Joseph à le mbĩ̀nə ñlɔ̀gə mu wa bó ñdè yĩ tsi'ĩ nítugə, ñghè̀è a ala'a Egipto, ¹⁵ ñtigə ntswe ghu nywe'e a noò yĩ mæ Herod à le ñkwo aà. Ma yú ànnú a le mfè'è aa a ñlwsenə ànnú yĩ mæ Mmà'àmbi à le ghìrə ñgàŋntoò yĩ a foò ñswonj aa mæ, "Mè le ntwonjə mú ghà a fe'è aa a ala'a Egipto."

Ajàŋə bi le nzwitə bə̀ŋkhə aà

¹⁶ Nòò yĩ mæ Herod à le nyə mæ bə bya mæ bi le ñlò a mbi nsa'a nòò bi bwe'esə yĩ aa, ñtòŋ ì le ñlwĩ tsi'ĩ si'ĩ. A too bə mæ tā bĩ ghèe nzwitə bə̀ mbàŋnə̀ bitsim a ala'a Bethlehem bo bĩ ni a ila'a jĩ ì le ntswe ghu mbè̀è aa, ñlɔ̀ginə̀ ni bə̀ bĩ bi le mbə̀ ilòò ji baa aa ntigə̀ nsigə̀, ñyonjə̀ aa wa ni nòò wa mæ bə̀ bya le nswonj mæ fĩjòŋ fya le mfè'è aà.

¹⁷ Ma yú ànnú a le mfè'è ñlwsenə aa ànnú yĩ mæ ñgàŋntoò Nwĩ Jeremiah à le nswonj aa mæ:

¹⁸ "Nù a yə'ə a Rama,

ñlørə̀ ní àkhiì yĩ,

Rachel a yə'ə̀ bə̀ bĩ;

kaa wa'à bĩ̀ ni mæ mbə̀ ñù tsimsə̀ yĩ,

ñlonj mæ bi kwòkə̀ mē aà."

¹⁹ Nòò yĩ Herod à le ñkwo aa, Angel Mmà'àmbi a zĩ a mbo Joseph a múm ñjə̀ə̀ a ala'a Egipto nswonj mæ, ²⁰ "Bĩ̀nə̀ ñlɔ̀gə̀ mu wa bó ñdè yĩ, mbĩ̀i ala'a Israel, ñlonj mæ bə̀ bya mæ bi le si lə̀o nzwitə̀ mu wa aa bo kwòkə̀ mē." ²¹ A le mbĩ̀nə̀ ñlɔ̀gə̀ mu wa bo ñdè yĩ, mbĩ̀i a ala'a Israel. ²² La à bĩ̀ mē ñyu'u mæ Archelaus à leè ñji ndá taà yĩ ñtigə̀ mfò a ala'a Yudea aa, le mbə̀'ə̀ a ñghèe ghu. Nwĩ à le mbu ndi'itə̀ yĩ a múm ñjə̀ə̀ mæ tā à ghèe a mbu'u ala'a Galilea. ²³ A le ñghè̀è ñtigə̀ ñka ntswe aa a ñjò'ò̀ àla'a Nazareth, tá lwensə̀ ànnú yĩ ñgàŋntoò Nwĩ à le nswonj aa, mæ, "Bĩ ka yĩ ki twonjə̀ nii ni ñù baNazareth."

3

Ajàŋ yĩ mæ Jɔn Ñgàŋmùrə̀ bə̀ ñki à le si swonj ànnú Nwĩ aà

¹ A le mbə̀ maa noò, Jɔn Ñgàŋmùrə̀ bə̀ a ñki a zĩ a atu nta'a miwè̀è miwè̀è yĩ ì le ntswe a mbu'u Yudea aa, ñlɔ̀ginə̀ ñka nswonjə̀ ní ànnú Nwĩ ghu. ² A le si swonjə̀ ni mæ, "Nĩ bə̀ŋkə̀ mĩntiì muu, mma'atə̀ ibi ghuu ñlonj mæ ànnú ñifò aburə̀ a tigə̀ a abò.

³ "Jɔn à le mbə̀ aa ñù wa mæ ñgàŋntoò Nwĩ Yesaiah à le nswonj ñlonj yĩ mæ,

'Njĩ ñù ì tɔ̀ŋnə̀ ni a atu nta'a miwè̀è miwè̀è ñswonjə̀ ni mæ,

Nĩ ñaŋsə̀ a mánjĩ Mmà'àmbi,

ñnaŋsə̀ iyaà ji tā ì tsinə̀!'" "

⁴ Jɔn à le si we'ε itsè'è jii bi le nanse nî inòn kamel aa, ηkii ηwe'ε nî ikò ηgùù a atii yu; mii'j mi mi le mbè ηgweenè bo nwu yî ntà'à. ⁵ Bè le si zî ghu mbèè nlo ni a Yerusalem, bo bi a mbù'ù Yudea ntsim, bo bi nî ìla'à tsim jii i le ntswe ηkarisè ηkî Jordan aa. ⁶ Bo le si bii nî ìfansennù jyaa, Jɔn a tigè m̄murè nî waa a ηkî Jordan.

⁷ Lá nòò yii mē à le nyè baFarisai bî ghà'atè bo bì baSadukai bì zî ghu mbo mē tā à murè waa a ηkî aa, a le nswonj a mbo bo mē, “Bù boò bi nò! A ghuu aa a wà'àsè wò mē tā nî khé àlwintonj Nwî yii mē a zî aa ε? ⁸ Nî ka ηkoonè mîntà mii mē mi dî'ì ni mē nî bəηkè mē mîntii muu, n̄ma'atè ibî ghuu aa. ⁹ Nî tsee kî m̀òntè nî mē mbè nî yî ηkhè njo Nwî nlonj mē nî swonj nî mē, ‘Taà yî'î à ni aa Abraham.’ Mē swòη a mbo bù mē mbè Nwî à zî àjàn mē mbè yu bəηkè ηgò'ò júla i tigè boò bi Abraham! ¹⁰ Tsi'î tsitsòη wa bì nòηsè mē n̄jàà n̄lòò nî ηwá itì ghu tsi'î m̄ngàn! Itì tsim jii mē kaa i si m̄ntà m̄i siginè koonè aa, bì ka wá mmà'a a m̀ò'ò tā i khi.

¹¹ “Mē murè ghuu aa a ηkî a ndî'ì mē nî bəηkè mē m̄ntii muu, lá ηù yî m̀ò'ò a yònè a n̄j̄m mē, yii mē à k̀ò'ònè n̄syatè ghá, kaa mē wa'à k̀ù'ùnè tsi'î tugitè ìbaakòrè ji. A ni yu wa yii à ka yî kî murè ghuu a m̄m Azwî yî Làà ni a m̄m m̀ò'ò aa. ¹² Ayoo nsəgə m̄sàη a tswè ghu abo, à ka səgə m̄sàη mya i tii n̄tsà'a tsim fi'isè i tigè ghotè m̄sàη mya a m̄m àta yu, i bān̄jè t̀òò n̄tsà'a jya a ni m̀ò'ò yii mē i khi kaa wa'à m̄mè aa.”

Ajàn mē bi le mmurè Yesu a ηkî aa

(Mk. 1.9-11; Lk. 3.21-22)

¹³ Yesu à le ntigè nlo a Galilea nzi a mbèè Jɔn a ηkî Jordan mē tā à murè yi a ηkî. ¹⁴ Jɔn à le ηka n̄lòò n̄tuù, n̄swonj nî mē, “A ku'unè mē boη a murè wò m̄murè gha a ηkî, ò bān̄jè n̄bu nzi bə a mbo mē aa ε?” ¹⁵ Yesu a kwi'ì ghu mbo mē, “Mà'atè tā à bə laà tsitsòηè; nlonj mē àà àjàn yii mē a ku'unè mē tā bì ghìrè tā innù tsim i tsinè aa.” Jɔn à le ntigè mbii mmurè yi a ηkî.

¹⁶ Nòò yii bi le mmurè Yesu a ηkî aa, à le ηghèsè m̄fε'ε wa m̄m ηkî ηkò'ò ntə a n̄tá'à. Abùrè a le ηηa'anè a yə Azwî Nwî a sigè, mbè tsò bugirè m̄ikuu ntə ghu atù. ¹⁷ N̄j̄i Nwî i tigè ηghaa nlo a aburè nswonj mē, “Aa m̄ ghà yî mbān̄jè yii mē mē k̀onjè aa à ghulà, mē nanse n̄doritè nlonj yî.”

4

Ajàn yii mē Satan à le ηkwà'ànè Yesu aa

(Mk. 1.12-13; Lk. 4.1-13)

¹ Ma yaa ànnù a ghè mē kî tsyà, Azwî Nwî a tsyàsè Yesu a atu n̄tá'a m̄iwèè m̄iwèè mē tā Devil à kwa'anè yi ghu. ² A le ntswe ghu m̄itugè m̄i n̄j̄wi m̄ighum m̄i n̄kwà, a si'inè bo bì a t̄itugè, n̄tuu n̄j̄i, n̄j̄i i yanjè yi. ³ N̄gàηkwà'ànè bə wa a zî ghu mbo nswonj mē, “Mbè ò bə Mu Nwî, ò swonj a mbò ηgò'ò jù mē tā ì bəηkè ntigè abaà.”

⁴ Yesu a kwi'ì mē, “Bì ηwa'anè a m̄m àn̄wà'ànè Nwî mē, ‘Kaa ηù à si n̄t̄i tswè nlonj aa tsi'î àbaa yu yu bə, a kii n̄lòò m̄ighàà m̄i tsim m̄i m̄i f̄ε'ε a n̄tsu Nwî aa.’ ”

⁵ Devil a bú ñlògə Yesu ɲghɛɛ ni ghu wa ɲɔ̀'ò àla'a yí ñlàà maɲsə, ñtɛ'ɛ yi wa atu nidòò ni ndámà'anwí, ⁶ ñswoɲ ghu mbo mə, “Mbə ò bə Mu Nwí, ò tso'ɔ̀nə ñlo fàa atu nda nnàɲə a nsyɛ; ñloɲ mə bi ɲwa'anə múm àɲwà'anə Nwí mə,

‘Nwí à ka swoɲ annú a mbo baangel bi nloɲə ghó.’

Mbu nswoɲ mə,

‘Bo ka tiğə ɲɛɛ gho i tugitə a mbo bo a ndəɲ

mɓi'ì ò tumə àkòrê yo a nî ɲgò'ò.’ ”

⁷ Yesu a kwi'i mə, “Bi bú ɲwà'anə a múm àɲwà'anə Nwí mə, ‘Tsùu Mmà'àmbi Nwɲgòɲ ghó kwà'anə.’ ”

⁸ Devil a ku'usə m̄bu ñlògə Yesu ɲkɔ'ɔ̀ ɲghɛɛ ni ghu a atu nta'a yíi a lɛ ɲkɔ'ɔ̀ ɲjɔɲnə aa, ñdi'ì itoò tsim jii mə bífò bi mbi bú sa'a aa bo bi nìgha'a nyaa ghu mbó. ⁹ Nswoɲ ghu mbo mə, “Mə ka fa ɲgòɲ ɲjoo ma jù tsim a mbo wò mə mbə ò wo a nsyɛ mmii ghá.” ¹⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Lò ɲghɛɛ, Satan! Bi ɲwa'anə a múm àɲwà'anə Nwí mə,

‘Ka mii tsi'í Mmà'àmbi Nwɲgòɲ ghò,

ɲkii ɲka mfa'a tsi'í ghu mbo yuyu.’ ”

¹¹ Devil à lɛ ntigə mma'atə Yesu, baangel bi zî mfa'a ghu mbó.

Ajàɲ yíi mə Yesu à lɛ ñlògìnə afà'à yi a Galilea aà

(Mk. 1.4-15; Lk. 4.14-15)

¹² Yesu à yù'ù mə mə bi niɲə Jɔn Ngàɲmùrə bə a ɲkì a atsaɲ, ñtiğə nlo ɲghɛɛ a Galilea. ¹³ A ghèè mē ghuu aa, mma'atə Nazareth ɲghɛɛ ntigə ntswe a Kapernaum, a mbèè àtsumə Galilea, a mbù'u Zebulem bo Naphtali.

¹⁴ A lɛ mfi'è laa a nɲwensə annú yíi mə ɲgàɲntoò Nwí Yesaiah à lɛ nswoɲ aa mə,

¹⁵ “Ala'a Zebulum ni ala'a Naphtali,

jii mə i tswɛ a mbèɛ ɲkì miyaa, a ɲjii ɲkì Jordan,

Galilea, wò àla'a bítizi Nwí!

¹⁶ Bè bii mə bi lɛ si tswɛ a múm m̄fi'ì idìgə aa

bi yè mə ɲkà'à yí wè,

bè bii mə bi lɛ si tswɛ a ala'a yíi mə àliləɲə niwo a lɛ ntswe ghu aa,

ɲkà'à i tà mə a nu bo.”

¹⁷ Nlògìnə maa noò Yesu a lògìnə ɲka nswoɲə nî ànnú Nwí ñswoɲə ni mə, “Nì bəɲkə m̄nti'ì muu, mma'atə ibi ghuu, ñloɲ mə annú nifò aburə a tiğə a abó.”

Ajàɲ yíi mə Yesu à lɛ ntwoɲ ɲgǎɲkó mbwè ji ñikwà aà

(Mk. 1.16-20; Lk. 4.14-15)

¹⁸ Yesu à kà mē aa ntəə nzi a aghəɲə ɲkì miyaa Galilea nyə ɲgǎɲkómbwè ji baa, a bə Simon yíi bi lɛ si tswəɲə ni Peta aa, bo mumaà yí Andrew, bi tswé wa múm ɲkì ñlə nî mbwè nî àmbunja. ¹⁹ Yesu a swoɲ a mbo bo mə, “Nì zi ɲka nyəɲə nàà, mə ka ghìrə tá nì tiğə mbə ɲgǎɲko bə.” ²⁰ Bo kî ɲghensə mmà'àtə mbunjà yaa jya nyəɲə yí.

²¹ Bo bo kà mē aa ɲghentə a bú ɲyə bɔɔ bi ma bî mo'ɔ̀ bi baa, a bə Jems bo Jɔn, bɔɔ bi Zebedee. Bo bi taà wàà Zebedee lɛ ntswe a múm àkànu'u ɲkɛɛ nî mbunjà yaa. Yesu a tswəɲə waa. ²² Bo kî ɲghesə mmà'àtə akànu'u yaa ya bo bi taà wàà nyəɲə yí.

Ajaŋ mæ Yesu à le ŋka ndi'i nî ànnù, ñswonɔ nî ànnù Nwí ñkii ŋghurə nî ñgàŋ mighòò aà
(Lk. 6.17-19)

²³ Yesu à le ntigə ŋkarə ni ala'a Galilea tsim n̄di'i n̄i ñnnù a ndághòtə baYuda, ñkii nswonɔ n̄i n̄toɔ ȳi ñsiginə ya nlonɔ annù nifɔ aburə. Ŋghurə n̄i mighòò mi tsim bo bi ìlò'ɔ tsim jii i le ntswe a nu bə aà. ²⁴ Annù ñlonɔ ŋgaa ȳi a le ntigə nseɛnə a múm ala'a Syria tsimə. Bə tigə ñlogə n̄i ñgàŋmighòò jyaa tsim, tsi'i bə bii bi le si ghòò ni mighòò a mbuu mbuu, bo bə bii mæ bi le si yu'u nyanɔ a mbuu mbuu aa, bə bii mæ bi demon le ntswe a nu bo aa, ñgãŋwo abùbùrə, bo bi b̄bwɛnkə ñzi ni bo, a kii ñghurə waa. ²⁵ M̄innòò m̄i ghà'atə le ntigə nlo a mbù'u Galilea bo bi ni a Decapolis, ñlo a Yerusalem, ni a Yudea, ni a njii ñkí Jordan ñyonɔ n̄i.

5

Annù Nwí ȳi mæ Yesu à le nswonɔ a atu nta'a aà
(Lk. 6.20-23)

¹ Yesu à yè mæ nnòò bə wa ntigə ŋkɔ'ɔ ŋghɛɛ a atu nta'a, ntswe a nsyɛ, ñgãŋyogənnù ji i yón n̄tswe ghu mbɛɛ. ² A loginə ñka ndi'i waa mæ:

³ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bo fumə a múm Azwí aà, ñlonɔ mæ ànnù nifɔ aburə à n̄i à yaa.

⁴ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ m̄intii myaa luu n̄i àjəŋnə aà, ñlonɔ mæ bi ka tigə b̄orisə m̄intii myaa.

⁵ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi bɔnə aà, ñlonɔ mæ bo ka ȳi ji mbi yù aà.

⁶ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ n̄ji i yanɔ n̄i waa, m̄intii myaa kii ñloo ñlonɔ innù jii i tsinə aà, ñlonɔ mæ bo ka ȳi ywura.

⁷ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi ko m̄il̄ŋnə bə bi mɔ'ɔ aà, ñlonɔ mæ bi ka ȳi kii ko m̄il̄ŋnə wàà.

⁸ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ m̄intii myaa mi laa aà, ñlonɔ mæ bo ka ȳi yə Nwí.

⁹ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi fà'à a ñghirə mæ tá m̄bɔɔnə tswe a titii bə aà, ñlonɔ mæ baa ȳi tigə twonɔ waa ni bɔɔ bi Nwí.

¹⁰ “Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi tso'ɔ akòrə yaa ñlonɔ mæ bo ghirə annù ȳi a tsinə aà, ànnù nifɔ aburə a n̄i à yaa.

¹¹ “Mbɔɔnə a mbo bù mæ mbə bə ka mbəgitə n̄i ghuu, ñtso'ɔ n̄i àkòrə yuu, ñkii nswonɔ n̄i mbuu innù ji b̄i tsim, tsi'i àdàŋə dāŋə, a atu bù ñlonɔ ŋgaa yà aà. ¹² N̄i ka ndoritə ñkii ŋwye n̄səgitə ñlonɔ mæ m̄tso'ɔnə mi afà'à m̄ii mi gha'a aa mi tswe a mbo bù a aburə aà. Ñlonɔ mæ à ki mbə ajaŋ ȳi bi le si tso'ɔ akorə ñgãŋntoo Nwí jii i le ntswe a mbii bù aà.

Mbə f̄ŋgwan b̄o ñkà'à
(Mk. 9.50; Lk. 14.34-35)

¹³ “N̄i laa mbə f̄ŋgwan a mbô m̄b̄i. L̄a mbə f̄ŋgwan fi tuu n̄i b̄u ki l̄i boŋ bi ka tigə b̄u ghirə aa mæ akə tá fi b̄u ka n̄lii aa ɛ? Kaa fi si n̄i àfà'à b̄u ntswe, ntigə mbə aa mæ tá bi me'e tá bə tigə ntəontə ghu ni m̄ikòrə.

¹⁴ “N̄i laa mbə ñkà'a a mbi ghù. Kaa mbə bi wa'á ñjò'ò ala'a ȳi i təɔ a atu nta'a aa l̄ò'òsè. ¹⁵ Kaa bə si l̄am kosə n̄niŋə ni a múm àntòò ñkusə, bi b̄aŋnə ñtɛ'ɛ aa bə a atu atetè, ñkà'à yi wa i tigə ñta ñke'etə ni bə b̄itsim a múm ñd̄a. ¹⁶ Ma mùu ajaŋ, n̄i ghirə tá ñkà'à ghuu ka nta a nsi mi'i bə, tá

bo ka nyø innu jī siginè jī ni ghìrè aa ta tigè gha'asè Taà ghùu yī à tswe a aburè aà.

Ajàn yī mæ Yesu a t'otè nòhsè Nwī aà

¹⁷ “Nī tsee wa'atè mæ mè zī aa a mbwèsè nòhsè yī à tswe a mùm ñjwà'ànè Moses kè ànnu yī a tswe a mùm àjwà'ànè ñgǎñntoo Nwī aà. Kaa mè sī zī aa a mbwèsè nòhsè, mè zī aa bə a nlwensà. ¹⁸ Mè swon tsi'ī annu ññkonj a mbo bù mæ kaa ñlī'ī nī àjwà'ànè nī fùùrè kè àntsò'ònè yī fùùrè kaa ka yī wa'à bwe wa nī àjwà'ànè nòhsè ñywe'e a noò yī mæ aburè bo ñsye ka yī tsyà aà; bi ka yī ghìrè innu jī i tswe ghu aa tsi'ī tsim ya'a. ¹⁹ Nù tsu yī mæ a wò tsi'ī ñdī'i yī kègè yī mò'ò a nī ñdī'i ma jū, ñkii ntigè ñdī'i ni a mbo bè bī mò'ò mæ bì ka ñghìrè mala aa, bi ka yī twonjè yī ni nù yī kè'ètè nsigè nlwī'i a mùm ànnu ñifō aburè. Lā nù yī mæ a lèò ñdī'i mà jū ñkii mmirisè ni bè bī mò'ò mæ bì kii ñka nləə aa, bi ka yī twonjè yī ni nù yī ñwè a mùm ànnu ñifō aburè.

²⁰ “Mè swonj a mbo bù mæ, mbə innu juu tsuu tsinè i tsyatè jī ñgǎñndī'i nòhsè bo bì jī baFarisai, bəə bonj kaa nī ka yī wa'á a mum annu ñifō aburè kuù.

Annù ñlonjə alwintəj bo ñzwītə nù

²¹ “Nī yu'u mæ bi lè si swonj a mbo bè a mbī mæ, ‘Tsee nù zwītə; nù yī mæ à ghìrè ma la aa bi ka ləgè yī ghèè ni ghu a ndántsò'òtə mīsa'á.’ ²² Lā, mè swonjə a mbo bù mæ, ‘Nù yī mæ à lwīsə ntəj a nú ñdīm yī aa,* a bonj mæ bi ññ isa'a ghu nú.’ Nù yī mæ à twonjə ndīm yī nī àtìrè aa, a bonj mæ bì ləgè ñghèè ni ghu a nsi ñgǎñnsa'a mīsa'á. Nù yī mæ twonjə ndīm yī nī àjñtə ayoo dānjè dānjè aa, a ku'unə mæ tá bì ma'a yī a mum mò'ò ti mè.*

²³ “Mbə ò yī nzi nī ñjoo mmà'anwī jo a nsi ñkèntè ni mò'ò ni mmà'a Nwī, ñwa'atə mæ ò fānsə annu a mbo ñdīm ghò, ²⁴ ò ma'atə ñjoo mmà'anwī jya wa mbèè ñkèntè ni mò'ò, mfoo ñghèè bú ndīm ghò wa mǎñsè ànnu ya, mbonj tá ò zi mfa njoo mmà'anwī jo jyá.

²⁵ “Mbə nù yī à ññ isa'a a nu wò a ləgè gho ñka ñghèè ni wò a kəɾè, ò swonj bu yu mǎñsè isa'a wa a mǎñjī mbonj ghèè kuu wá kəɾè; ñlonj mæ bu yu bə ghèè kuu ghu, bonj à ka ghèè fa gho a mbo ñgǎñnsa'a mīsa'a tá à tigè mfa gho a mbó ñgǎñmbè àtsǎnjè tá à ghèè ññnjə gho a atsanjè. ²⁶ Mè swonj tsi'ī ànnu ññkonj a mbo wò mæ ò bə kuu wa atsanj bonj ò ka tigè tswe ghu i ywe'e a noò yī ò ka yī mǎñsə tu ñkabə yī mæ o tswa nii ghu aa tsi'ī ñtsim, i sigè ywe'e nī ànini yī a lwi'ī aà.”

Annù ñlonjə annū mǎghàbè

²⁷ “Nī lè nyu'u bi swonj a mbī mæ, ‘Tsee annu mǎghàbè ghìrè.’ ²⁸ Lā mè swonj a mbo bù mæ, nù yī mæ à lèntə mǎngyè ñyə'ətə yī aa, à ghìrè mæ annu mǎghàbè bo yu a mùm ñtī yu. ²⁹ Maa ajàn mbə ñlī'ī no nī mà'à ni ghìrè mæ tá ò wo a mùm innu jī bi, ò twe'è ñmè'e! A bonj mæ tá ò bwe adigè nú yo yī mò'ò ntsyatè mæ tá bì yī mmà'a ibiinnu gho tsim a mum mò'ò Satan.* ³⁰ Mbə abó yo yī mà'à a ghìrè mæ tá ò wo a mùm innu jī bi,

* 5:22 Ñjwa'anə jī mò'ò i kù'ùsə a yuà annu mæ, “Tī ghè mæ à ghìrè ànnu tsu aa” * 5:22 “Raca” à ni ñghàà ni baGrikia (m̀b̀g̀it̀è) * 5:29 Mò'ò Satan, “Gehenna” a ni ñghàà ni baGrikia, a bə àdigè mò'ò ti mè.

ò kwyê mme'e! A boŋ mæ tâ ò bwε nɪkwεè no nĩ mɔ'ɔ ntsyatε mæ tâ bì yì mmà'a ìbìi nũ gho tsim a mum mɔ'ɔ Satan.

Annũ nsà'a nìyɔ'ò

(Mt. 19.19; Mk. 10.11-12; Lk. 16.18)

³¹ “Bì lε swonj mæ, ‘Nũ yìi à fi'i ngwê yì a nda yu aa, tâ à yε mæ yu fa àŋwà'ànə nsà'ànə nìyɔ'ɔ ghu mbó.’ ³² Lâ, mæ swonj a mbo bù mæ, mibε nũ a fi'i ngwê yì a nda yu, ntsuu nlonj aa annũ atsuùrε bε, bεə boŋ à ghìrε aa mæ tâ à tigε mǎngyá àjìrε; ñumbǎŋnè yìi à yò'ɔ yì aa, a ghìrε aa annũ mághàbè bo mǎngyε ma wá.

Annũ ñlonj annũ ñka ñkàá

³³ “Nì yu'u mæ bì lε si swonj a mbĩ mæ, ‘Nì tsuu ki kàà annũ a mbwe'esε bε, lâ mibε ò t'ε ñkaa a mbo Mmà'àmbi mæ ò ka ghìrε annũ, ò ghìrε ànnũ ma yá.’ ³⁴ La mæ swonj a mbo bù mæ, nì t'ε tsuu burε ki kaa kàà. Nì yì ti kà'a annũ nì tsuu ki kàà. Nì tsee nì àbùrε kàà, ñlonj mæ àa adigε yìi mæ àbèrε Nwĩ a tswe ghu aà; ³⁵ kè a nsyε, nlonj mæ àa adigε yìi mæ Nwĩ a tεtε mìkòrê mi ghu aà; kè nì Yerusalem, ñlonj mæ àa ñjò'ò àla'à Mfɔ yì ñwè aà. ³⁶ Nì tsee ki kàà nì àtú yuu, nlonj mæ kaa mbε nì wa'ǎ inùn yì ñfú'ù kè yì ñfĩ ghìrε aà. ³⁷ Tâ ànnũ yìi mæ nì ka ki swonj aa tâ bε tsi'ĩ 'ññə' kè 'ñganj'; ànnũ yì dǎŋ yìi nĩ bù ñswonj aa a tigε nlo aa a mbo ñu yì mbi wá.

Annũ ñlonj annũ ñkwi'inə ànnũ yì bì

(Lk. 6.29-30)

³⁸ “Nì lε nyu'u mæ bì lε nswonj mæ, ‘Nìli'i a atu ñli'ĩ, bo bì ñisɔŋə a atu ñisɔŋə.’ ³⁹ La mæ swonj a mbo bù mæ, tsuu ìbì yìi ñu yì mbi a ghìrε a nu bù ki tuu. Lâ mibε ñu a fεε ñigha'à no ni abó mà'à, ò bəŋkè nì mɔ'ɔ mfa ghu mbó. ⁴⁰ Mbε ñu a lɔɔ gho nì isa'a ñka nɔɔ mæ yu kwεrε atsə'ə yo yì mà'à, ò kì ñfa akutε yo ghu mbó. ⁴¹ Mbε ñu a gaansε gho mæ tâ ò kwεtε yì tâ bu yu gheε malè yì ñfùùrè, ò bìi bu yu bǎŋnè ñghεε bi baà. ⁴² Mbε ñu a yì nɔɔ ayoo a mbo wò, ò fâ, ñtsee tuu a ntso'osε ñu nì àyoo.

Annũ a ñka ñkɔŋ ñgàŋ kibàà

(Lk. 6.27-28,32-36)

⁴³ “Nì lε nyu'u bì swonj mæ, ‘Ka kòŋə a ndim ghò, ñka mbaa ñgàŋkibàà ghò.’ ⁴⁴ La mæ swonj a mbo bù mæ, nì ka ñkɔŋ ñgàŋkibàà juu, ñka ntsa'atε nì Nwĩ a atu bε bìi bì tso'ɔ akòrε yuu aa, ⁴⁵ tâ tigε bε bɔɔ bì Taà ghùu yìi à tswe a aburε aà; ñlonj mæ a ghìrε ñànòò yì a tâ nì a atu bε bì bì bo bì bì sɔŋnè, ñghìrε mibəŋ i loò nì bε bìi annũ yaa a tsinε aa bo bì bìi annũ yaa sɔ tsinε aà. ⁴⁶ Mbε nì ka ñkɔŋ aa tsi'ĩ bε bìi bì kòŋə ghuu aa, boŋ mbε Nwĩ a bú ñtso'ɔ ifà'à ghuu aa a ya aa ε? Tsi'ĩ ñgàŋkwεrε bitax, bì si ma mùu ajàn ghìrε aa ε?

⁴⁷ “Mbε nì ka ntwonjε aa tsi'ĩ bɔɔ bì maà buu, boŋ kwεnsε nì ànnũ yìi nì ghìrε aa à nì àkə aa ε? Tsi'ĩ bitizi Nwĩ, bì si maa ajàn kii ñghìrε aa ε?

⁴⁸ “Nì ghìrε tâ ñnnũ juu i boŋ mǎŋsə tsi'ĩ àjàŋ mæ Taà ghuu a aburε à bɔŋ mǎŋsə aà.”

6

Ìnnũ ñlonj ñghìrε ìbɔŋə

1 “Ni ka ntsyese ghuu ntsuu innu jii me i tsine aa a nsi mi'i be ki ghire be me ta bi ka nyeghuu. Nlon me ni be ki ghire maa ajanj bon kaa ni ka wa'a mits'wone mi ifa'a a mbo Taaghuu yii a tswe a abure aa kwere.

2 “Maa ajanj, ni yi ti fa ayoo a mbo nganjefume ni tsuu ntanj ki taje, tsi'i tso ajanj me nganjabagile i ghire a ndanjhotu bo bi a ni mimfanne me ta bi ka ngaha'ase waa aa. Me swone a mbo bu tsi'i annu nikon me bo kwere me mits'wone mi ifa'a myaa mitsime. 3 La ni yi mbanne ti fa ayoo a mbo nganjefume, ni tsuu ghire me ta abo yuu yi nkwabe a zi ayoo yii me abo yi ma'a a tugite aa. 4 Ta ta njoo jya me ni fa aa ta i tswe a al'ose, bon Taaghuu yii me a ye idige a al'ose aa, a ka tso'w ifa'a ghuu.

Annunlon annu ntsa'ate Nwi
(Lk. 11.2-4)

5 “Ni yi ti tsa'ate Nwi, ni tsuu be tsi'i tso nganjabagile me bo kone me bo ki binu tae ni a ndanjhotu ke a mbe mimfanne me be ka nyeghuu waa aa. Me swone a mbo bu tsi'i annu nikon me bo kwere me mitene myaa. 6 La ni yi mbanne ti tsa'ate Nwi, ni kuu nghe a mum nja'a nda bu, nsete ab'a, mbu'u mbo a mbo Taaghuu yii a tswe al'ose aa, bon Taaghuu yii a ye idige a al'ose aa, a ka tso'w ifa'a ghuu.

7 “Ni yi ti tsa'ate Nwi, ni tsuu bu'use ki ghare migha be adane dane tsi'i tso ajanj yii me bitzi Nwi bi ghire aa. Nlon me bo wa'ate ni me Nwijnjone a ka yu'u nyet'e nyaa i yone aa migha mya mi ghare ngaha'a. 8 Ni tsuu tso bo be, nlon me Taaghuu a zi njoo jya jii me ni bone aa mbon ta ni ka mbete. 9 Ni tige nka ntsa'ate Nwi aa lae me:

Ta yii a abure,
ghire ta bi ka ngaha'ase Hkum gho.

10 Ta annu nifo yo a zi,

Ta bansye aa nyu'u ndi'i jo tso abure.

11 Fa miji mi me mi ku'uno a mbo bi'i sii aa.*

12 Li'ine ifansenu ji'i a ajanj me bi'i ki nli'ine ni ji be bi fansa a nu bi'i aa.

13 Ntsuu bi bi'i kwo a njare Satan be. La yweense yi'i ni innu ji bi.*

14 “Nlon me ni be ki li'ine ifansenu be, be bon Taaghuu yii a tswe a abure aa a ka ki li'ine juu. 15 La mbe ni tsuu ifansenu be ki li'ine be bon kaa Taaghuu kaa a ka wa'a juu ka nli'ine.

Annunlon annu nsi'ise ibii nu ti ji

16 “Ni yi ti si'ise ibinu ghuu ti ji, ni tsuu ki jone tsi'i tso nganjabagile nlon me bo tsu minsi myaa me ta be ka nyeghuu me bo si'ise ibii nu waa ti ji. Me swone a mbo bu tsi'i annu nikon me bo kwere me mits'wone mi ifa'a myaa mitsime. 17 La ni yi mbanne ti si'ise ibii nu ghuu ti ji, ni ka nsi'ite minsi muu nyo'w, 18 ta be tsee ye me ni si'ise ibinu ghuu ti ji. Ta Taaghuu yii a tswe al'ose aa, ta ye. Bon Taaghuu wa me a ye idige a al'ose aa, a ka tso'w ifa'a ghuu.

Afu'u a abure
(Lk. 12.33-34)

* 6:11 Ke abaa yii bi'i ka lo ji a yoo aa.

* 6:13 Ke nganjmbu'u innu ji bi wa.

19 “Nì tsuu afù'ú yuu a ità fàa nsyɛ ki lèè, a adigè yì mē mbè òsègè ì kurè kè òtsèbè ì kò, kè biyèrè bægè nyèrè aà. 20 Nì banjè ñka nlèè afù'ú yuu bè a atà aburè, a adigè yì mē mbè òsègè ì wa'à kurè, kaa òtsèbè wa'à kì ñko, kaa biyèrè wa'à kì mbægè nyèrè. 21 Nlòj mē adigè yì mē afù'ú yo a tswe ghu aa, òtì gho ì ka kii tswe aa ghu.

Ñkà'a ibii nú.
(Lk. 11.34-36)

22 “Nìlì'í no laa mbè lám ibiinú ghò. Nìlì'í no bè tswe siginè, bèè bonj mbii nú yò ntsim ì luu nì ñkà'à. 23 Lá nìlì'í mo bè tsuu ì siginè tswe bonj mbii nú yò ntsim ì luu nì mfií idigè. Mbè ñkà'à yì mē ì tswe a nu bù aa ì bè mfií idigè bèè bonj ì nì mfií idigè yì òswèrè òswèrè.

Nwìngòj bo bì njòò
(Lk. 16.13; 12.22-31)

24 “Kaa mbè ñjù à wa'à a mbo bità bi afà'à bi baa ka mfa'a; ñlòj mē à ka bàà yì mò'ò ì banjè kòj yì mò'ò; kè a ká mfa'a a mbo yì mò'ò nì òtì yì tsm, mbanjè ntsa'a ni yì mò'ò. Kaa mbè ò wa'à a mbo Nwì bo bì a mbò ñkabè ka mfa'a.”

25 “Ma mùu àjàj, mē tigè òswòj a mbo bù mē nì tsuu innú ki wa'a ñlòj ntswèntii yùu, mē nì ka ji aa àkè, kè no aa àkè le, kè ñlòjè ibiinú ghuu, mē nì ka we'è aa àkè le. Ntswè òtì yùu, ì si miji tsyatè aa è? Mibiiiminú muu mì wa'a itsè'è ki ntsyatè aa è? 26 Nì lentè bisin bii bi dàrè a ndèj aà. Kaa bi si waa njoo bwe'e, kaa wa'a kii mfu'u nlèè ni a atà. Lá Taà ghùu yì à tswe a aburè aa, a jè'è nì waa. Ndùu ghuu ì sè ì waa tsyatè aa è? 27 Mbè ñjù ñbù ghùu yì tsu a ku'usè mùbàntè a nì ntswèntii* yì ñlòj mē a wa'a innú aa è? 28 Nì wa'a nì innú ñlòj itsè'è aa aya aa è? Nì lentè ibwì'ì ñgèè jii ì kwe a ñgèè aà. Kaa ì si nwùginè, kaa kii'ì nì àsisi kii mba'a. 29 Mè swòjè a mbo bù mē tsi'ì mfiò Solomon, a mum ñgha'à nì nì tsm, kaa à le ñki'ì atsè'è yì tsu we'è tá à bonj mbè tsi'ì tsò jyaa. 30 Lá mbè Nwìngòj a ka nwe'è itsè'è a nù ñgèè a itu minta'a, yì mē ì kwe sii a lo ti bè a yò bi tòò a abu aa, bonj mbè a kii'ì itsè'è a nu bù nañsè ñwe'è ntsyatè aa è? Abiintii yuu a kè'è bi laa aa a ya è? 31 Ma mùu àjàj, a ku'unè mē nì tsuu innú ki wa'a, ì betè nì mē, ‘Bì'í ka ji aa àkè, kè bì'í ka no aa àkè, kè bì'í ka we'è aa àkè le?’ 32 Nlòj mē bitizi Nwì bi lòò ma jù njòò tsmè; lá Taà ghùu a aburè à zi mē nì bonj njoo mà jù tsi'ì tsmè. 33 Lá tá nì foo ñka nlòò bè ànnù nifò Nwì bo bì ànnù yì yì mē a tsinè aà, bonj à ka kii fa njoo mà jù tsi'ì tsm a mbo bù.

34 “Ma mùu àjàj, nì tsuu innú ki wa'a ñlòj annú ayòò bè, ñlòj mē iyòò ka lò tswe nì ì jii innú. Tá ñgi'ì yì sii tá ì ku'unè sii.”

7

Annú ñka ntwi mìl'ò mi bè bí m'ò
(Lk. 6.37-38,41-42)

1 “Tsuu mìl'ò mi bè ki twi tá bì tsuu mo ì kii twi. 2 Nlòj mē àjàj yì mē o twi mìl'ò mi bè aa, à nì àjàj yì mē bi ka yì kii twi mò. Fìgè yì mē o fa nì a mbo bè aa, à nì fìgè yì bi ka kii fa nì a mbo wò aà. 3 A ghìrè àkè mē ò ka nyè nì àbà'a ati yì mē a tswe nìlì'ì ndim ghò kaa ñki'ì nì koonè

* 6:27 Kè a nì nsà'atè yì.

yii mə à tswe a nili'i wò aa yə aa ε? ⁴ Kə mbə ò tsyà aa la nswon a mbo ndim ghò mə, 'Zi ta mə fi'i abà'a ati a nili'i wò', mə koonə à bàjnə ntswe a nili'i wò aa ε? ⁵ Wò ngànjàbagilè, foo ntyà mbii mfi'i koonə wa a nili'i wò, bonj ò ka nanşə yə abà'a ati ya a nili'i ndim ghò i fi'i.

⁶ "Nì tsuu njoo jii i laa mənşə aa a mbò mbu ki fa bonj i ka bənjə i wò a nu bù. Nì tsuu njoo atindùu juu a mbo bikwiñyàm ki fa bonj bi ka nìntè i ta ngi'i ghu.

Mbetə, nìlò bô ñkwentə

(Lk. 11.9-13)

⁷ "Nì ka mbetə bonj bi ka ki fa a mbo bù. Nì ka nìlò bonj nì ka yə. Nì ka ñkwentə bonj bi ka ña'a a mbo bù. ⁸ Nlonj mə nù ntsim yii a betə aa, a kwere, nù ntsim yii a kii nìlò aa, a yə. Nù yii mə a kwentə aa, bi kii ñja'a ghu mbó. ⁹ Kə à nì mbuu nù ghuu yii mə à tswe a atitii bù mə mbə mú yì à betə yi mə tá à fa abaa a mbo yu a bàjnə mfa bə ñgò'ò ghu mbo aa ε? ¹⁰ Kə bεε mə a betə yi mə à fa fibwè a mbo yu a bàjnə mfa bə no aa ε? ¹¹ Mbə bù bii mə nì nì ngəñghirə innù jì bi, nì zi ajəñ mə mbə nì ka mfa njoo jì siginè a mbo bò buu, bonj mbə Taà ghùu yii à tswe aburə aa a ki'i njoo jì siginè a mbo bə bii mə bi betə aa ka mfa aa mə akə aa ε?

¹² "Ka ngħirə a nu bə i innù jya jii mə o kòñə mə bi ka ngħirə a nu wò aà. Nlonj mə àà ànnù yii mə nòñşə bo bi nìghàà nì ngəñntoo Nwì swonə aa a yulà.

Ntsù ñkya yì kəgə

(Lk. 13.24)

¹³ "Nì tsya nì ntsù ñkya yì kəgə wa ñkuu, nlonj mə ntsù ñkya mà wa i jwaanə ntəə, mánji yì a kì mfwaaatə, i ghèè aa a ntsù nìwò nì nlwí'i ñjímè, bə kii ñzww nyonə ghu ngħa'a. ¹⁴ Lá ntsù ñkya yii mə i ghèè a múm ntswéntii aa i kə'ətə; mánji yii mə a kii ngħεε ghu aa a tsyánè, a bə tsi'i nìbùmtè bə mə mbə bi yə.

Ati bo fntà fi

(Lk. 6.43-44)

¹⁵ "Nì ka ntsyεşə ghuu nì ngəñntoo Nwì mbwe'esè, jii i zì a mbo bù mma'a ngùu mbìnjərə a nu bo, lá mbañnə mbə naəngwyè mitsə'è aà. ¹⁶ Wa nì ka yì zi waa aa a ñjím miantá myaa. Mbə àtì njòñ njonj a koonə manjòlè aa ε? Kə ntsibìnjònj i koonə ajòò aa ε? ¹⁷ Wa àtì yì siginè a koonə aa miantá mí siginè, àtì yì bi a ñkoonə aa miantá mí bì. ¹⁸ Kaa mbə àtì yì siginè a ki'i yì miantá mí bi koonə. Kaa yì bi a wa'á miantá mí siginè ki ñkoonə. ¹⁹ Atì tsim yii kaa a si miantá mí siginè koonə aa, bi wà mma'a a mum mo'ò. ²⁰ Wa nì ka yì ki zi waa i yònə aa a ñjím miantá myaa.

Ànnù nlonj bə bii bi bwe'esə ibìinù waa àà

(Lk. 13.25-27)

²¹ "Kaa à sè nù ntsim yii mə a twonə nàa mə, 'Mmà'àmbí, Mmà'àmbí', aa bə mə à ka yì kuu a múm ànnù nifò aburə. A ka yì kuu tsi'i bə bii mə bi ghirə ànnù yii mə Taà ghà a aburə a lòò aà. ²² A ka yì bə wa njwì ntsò'òtə msa'a, tá bə bí ghà'atè zi nswonj a mbo mē mə, 'Mmà'àmbí, Mmà'àmbí, bí'i le si swonj ntoo yì ñsiginè nì ñkúm gho, mfi'i nì izwí jì bi nì ñkúm gho, ñkii ngħirə nì innù jì yéyerə jì ghà'atè nì ñkúm gho.' ²³ Tá mə swonj a mbo

bo nî ñsi nî ñsi mæ, 'Wa mæ le wa'à ghuu zî. Nî lo ghuu a mbèe mæ ñghæe mba a ñgãñghirê ñnnù jî bî!'

Biboo bi nda bi baà
(Lk. 6.47-49)

²⁴ "Nù ñtsim yîi a yu'u mighaà ma mù ñfa ni mu aa, à bè aa tsi'î tsó ñù mîtsyè yîi mæ à bòò ndá yî a atú aláñsè ñgò'ò; ²⁵ bæe mbèñ ì zi nloo, ñkî ì luu, àfisè a kî ntsya ntum nda ya, kaa ì kî'î yî wò, ñloñ mæ à le mbòò a atu aláñsè ñgò'ò aà. ²⁶ Lá ñù yîi mæ a yu'u mighaà ma mù kaa wa'à ni mu fa'a aa, à bè aa tsi'î tsó àjñtè ñù yîi mæ à le ghùrè ndá yî a atú àwàñè. ²⁷ Nòò yîi mbèñ ì le nloo, mîñkî luuñkè, à fisè a kî ñtsya ntumè nî ñda ya aa, ì wò tsi'î ni ñwòò nî wè."

Adà'a Yesu
(Mk. 1.21-22)

²⁸ Nòò yîi Yesu à le mmàñsè a nswon ma jù ñnnù aa, ìkùrè nnòò bè wa ì yerè àjàñ yîi mæ à le si dî'î ànnù Nwî aa, ²⁹ Nloñ mæ à le si dî'î waa aa tsó ñù yîi à tswe nî adà'à, kaa wa'à aa tsi'î tsó ñgãñndî ì nòñsè jyaa dî'î bè.

8

Ajàñ yîi mæ Yesu à le ñghùrè ñù àkîkwen aà
(Mk. 1.40-45; Lk. 5.12-16)

¹ Yesu à lò mé wa atu nta'a nsigè mábém ñnnòò ì yonè yî. ² Nù àkîkwen yî mò'ò à le ñkî nzi ntsi'î yî, nswetè mîku'utè mî ghu nsi, ñswon mæ, "Mmà'àmbî, ò bè kón, bon ò ghìrè nú yà ì laà."

³ Yesu a nâsè àbò yî mmòontè yî ghu, ñswon ghu mbo mæ, "Mè kònghè, tâ nú yò laa." Akîkwen ya a le kî mburè ñghesè nsigè ghu nu, a laà.

⁴ Yesu a tigè ñswon ghu mbo mæ, "Yé, ò ghæe, ò tsuu annù tsu a mbo ñù lò swonè, la mbàñè ñghæe ndî'î ìbîi nú gho a mbo ñgàñmà'anwî, ñkî mfa ayoo mma'anwî yîi mæ Moses à le lèè aa, tâ dî'î a mbo bè mæ nú yò ì làà mæ."

Ajàñ yîi mæ Yesu à le ñghùrè ñgàñfà'à àtu bisogyè ñkhi ñù baRoma aà
(Lk. 7.1-10)

⁵ Nòò yîi mæ Yesu à le ñghèè ñkuu a Kapernaum aa, àtu bisogyè ñkhi a le nzi ntsi'î yî, mbu'u mbo ghu mbo mæ à kwetè yî. ⁶ Nswon mæ, "Mmà'àmbî, ñghòò bwentè a ñgàñfà'à ghà, à nòñè a ndá tsi'î nî ñgî'î."

⁷ Yesu a tigè ñswon mæ, "Wa mæ ka zî ì ghùrè yî."

⁸ Atu bisogyè ya a kwi'î mæ, "Mmà'àmbî, kaa mè si ku'unè mæ mbè ò zî ñkuu a nda mè; lá, ghènsè ñghàà tsi'î ñighàà nî fùùrè bon ñgàñfà'à ghà ghù à ka tii. ⁹ Nloñ mæ mè laa mbè ñù, ñtswe nî bè bîi mæ bî tswe nî ada'a a atu mè ñsa'a nî ghà, mè kî ñtswe nî adà'a a atu bisogyè bîi mæ mæ sa'a aà: Mè bè swon ni yî mò'ò mæ, 'Ghèè!'; bon à ghèè; mè kî nswon ni yî mò'ò mæ, 'Zî!' a kî ñzi; Bæe mè kî nswon a mbo àbù'ú ya mæ 'Ghìrè yulà ànnù!' a kî ñghìrè."

¹⁰ Yesu à yù'ù mæ ànnù ya yîi mæ à le nswon aa, nyerè, nswon a mbo bè bya mæ bî le si yonè nii aa mæ, "Mè swon tsi'î annù ññkoy a mbo bù mæ, tsi'î a ala'a baIsrael, kaa mè leè ñkî'î abèñè abiinti mà yú yé. ¹¹ Mè swonè a mbo bù mæ bè bî ghà'àtè ka yî lò a mbi nsà'a nòò, ni a mbi ntso nòò, ì zî tswe a atu atetè bo bî Abraham, Isaac, ni Yakob wa a múm annù

nifò aburə, ¹² lâ tâ bì banjə mmè'e bibəŋ bi annu nifò Nwĩ a mùm mfi ɪdɪgə a abeɛ; tâ bo tigə nyə'ə ghu ŋkurə nĩ mɪsɔŋə myaa." ¹³ Yesu a tigə nɪbu nswəŋ a mbo atu bɪsogɣə ya mə, "Ka ŋghɛɛ; wa annu ya mə ɔ bɪi aa a ka ghɪrə ŋgəŋafà'á ghò wá." Ŋgəŋafà'á yĩ wa à le ŋki ntii tsi'ĩ maa noð.

Ajàŋ yii bi le mbu ñghurə bə bĩ ghà'atə àà

(Mk. 1.29-30; Lk. 4.38-41)

¹⁴ Yesu à le ŋghɛɛ ŋkuu a nda Peta ñyə nɔŋsə yĩ a nɔŋ ñghoo ni fibà. ¹⁵ A ghensə àbò yĩ mməntə ghu, fibà wa a ma'atə yĩ, a biinə ñtigə nloo miji mfa a mbo bo bo jĩ.

¹⁶ A bə mə a noð ñkwɛfɔ bi zĩ nĩ bə bĩ ghà'atə bii mə ɪzwĩ jĩ bi i le ntswe a nu bo aà. Yesu a ghɛsə ñghaa ñghaa nĩ fùurə mifurə ɪzwĩ jya, ŋki ŋghurə bə bɪtsim bii bi le si ghò aà. ¹⁷ A le ghɪrə ma yũ annu aa a lwensə annu yii mə ŋgəŋntoð Nwĩ Yesaiah à le nswəŋ aa mə, "A le ŋkwerə ɪlò'ò j'i'inə ŋki be'e mighòð mi'inə mɪtsimə."

Annú bə bi baa bii bi le si lòo a ŋka nyòŋə Yesu àà

(Lk. 9.57-62)

¹⁸ Ajàŋ mə Yesu à le nyə mɪnòð mĩ ghà'á ñgha'a mii mə mi le karisə yĩ aa, ñswəŋə a mbo ŋgəŋyegənnu jĩ mə tâ bì too ŋghɛɛ wa njii àtsum yĩ mo'ò.

¹⁹ Ŋgəŋndi'i nɔŋsə yĩ mò'ò, à le nzi ñswəŋ ghu mbo mə, "Ndì'innu, mə ka ki yòŋə nĩ gho a nĩ ñgòŋ ɪdɪgə tsim jii mə o ghèè ghu aà."

²⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Itsò i tswe nĩ mɪmborə myaa, bisin kɪ ñstwe nĩ ndá jya; la kaa Mu Nù à sɪ nĩ àdɪgə yii mə mbə a nɔŋsə àtu yĩ ghu mmiintə aa tswé."

²¹ Ŋgəŋyegənnu yĩ yĩ mò'ò à le ŋki nswəŋ ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, lèə tâ mə bii ŋghɛɛ nifoo ntwinə taà ya'a." ²² La Yesu a swəŋ ghu mbo mə, "Zi ŋka nyòŋə nàà, mma'atə tâ biku ka ntwin bikú bi bə byaa."

Ajàŋ yii mə Yesu à le ŋghirə afisə a borə aà

(Mk. 4.35-41; Lk. 8.22-25)

²³ Yesu à le ñtigə ŋkuu a mùm àkànu'u, ñgəŋyegənnu jĩ jya i kɪ ñyòŋə yĩ ŋkuu ghu. ²⁴ Bo kà mə aa ŋghɛɛ, àfisə yĩ tì a le ŋghɛsə mbe'enə ŋka ntsya wa mùm ŋki. Ikàŋə ŋki i tumə nĩ àkànu'u ya a tigə nloo nĩ mbwe wa mùm ŋki. La Yesu à le mbàŋnə ñnɔŋ mbwii. ²⁵ Bi le ŋghèè ñtsigite yĩ nswəŋ mə, "Yweensə y'i, Mmà'àmbi; wa b'i'ĩ tigə ntswe aa a ntsu nĩ wò."

²⁶ Yesu a kwi'i mə, "Ni nanjə mbo'ò aa àkə laà aa ɛ? Abiinti yuu a kə'ə bi laa a ya aa ɛ?" A le ñtigə mbiinə, ŋwenə afisə ya bo bi ikàŋnə ŋki jya, ɪdɪgə i mborə mə tük ñtigə ŋghɛɛ ni mə swee.

²⁷ Bə bɪtsim le nyerə ñtigə nswəŋə ni mə, "Aà mɪbuu ŋu akə à ghuaà aa ɛ? Tsi'ĩ àfisə bo bi ikàŋnə ŋki i yu'unə nii aa ɛ?"

Ajàŋ mə Yesu à le ŋghurə bə bi baa bii bi le ntswe nĩ bidemon aà.

(Mk. 5.1-20; Lk. 8.28-34)

²⁸ Yesu à toð mə àtsum ya, mife'ɛ a ala'a Gadara mbàŋnə jĩ baa jii mə bidemon le ntswe a ito'o bo aa, bi lò a itu misyè ñzi ntisi'ĩ yĩ. Bə ma bú le ntsə'ə si'ĩ ŋghirə mə tâ nù tsee maa mánjĩ ki tsya. ²⁹ Bo ghɛsə mə ñyə Yesu aa, ŋka ntɔŋnə nswəŋə ni mə, "Bi'inə tswe aa nĩ àkə aa ɛ, a Mu Nwĩ? O zĩ faa mə o zĩ nniŋ ŋgi'i a nu b'i'ĩ tighə nòð à kù'u aa ɛ?"

³⁰ Akarè bîkwinyàm a le ntswe maa mbèè àdìgè nji. ³¹ Bìdemon bya bi tigè n̄bu'u mbo a mbo Yesu m̄, “Mbè ò ka mfi'i yi'i, ò toò yi'i b̄i' gheè ñkuu a nu àkarè bîkwinyàm yì.”

³² Yesu a swon̄ a mbo bo m̄, “N̄i gheè.” Bo le mfè'è ñghèe ñkuu a nu àkarè bîkwinyàm yâ tsim, a ju'ù ñsigè mbaa yâ; ñtigè ñkon̄ wa a m̄m ñk̄i.

³³ Bè bii bi le si be bîkwinyàm bya aa, bi le nlò ñkhè ñkuu wa njò'ò àla'à ñtigè nswon̄ innù tsim bo bi ànnù yii a le mfè'è a nu bè bya bi baà. ³⁴ Bè bitsim le mfè'è wa njò'ò àla'a n̄i ñtsi'i Yesu. Bo yê m̄e yi aa mbu'u mbo ghu mbo m̄e tâ à ma'atè mbù'ù àla'à yàà ya mburè ñghèe yi tâ àgha'a sa'a.

9

Ajàn m̄e Yesu à le ñghùrè mbwenkè àà (Mk. 2.1-12; Lk. 5.17-26)

¹ Yesu à le ñkuu a m̄m àkànù'u ntoo ñghèe a njò'ò àla'a bo. ² Bè le mbè'e a mbwenkè yi m̄'ò n̄i ñkùù yi nzi n̄i ghu ghu mbo. Yesu, à yè m̄e ab̄iint̄i yaa, nswon̄ a mbo m̄bwènkè wa m̄, “Tswa nt̄i gho mb̄a m̄ ghà; wa bi li'ìnè m̄e ibi ghò.”

³ Nḡañnd̄i'ì n̄òñsè jya ji m̄'ò i yu'u nswon̄ bo ni bo m̄e, “Mb̄a ghù a bèḡitè aa Nw̄i.”

⁴ Yesu à le nzi ànnù yii m̄e bo le si mòòntè aa nswon̄ m̄e, “N̄i mòòntè ij̄añ innù j̄i bi juà a m̄m m̄int̄i bù aa a ya aa è? ⁵ A wan̄sè aa a swon̄ m̄e, ‘B̄i li'ì m̄e ifansènnù jo,’ kè a nswon̄ m̄e, ‘B̄iinnè ñka ntèè ghèè aa è?’

⁶ “L̄a m̄e ka d̄i'ì a mbo bù m̄e Mu N̄ù à tswe n̄i àd̄a' à f̄aa atu nsye a li'ìnè ib̄i.” A tigè n̄bu nswon̄ a mbò m̄bwènkè wa m̄e, “B̄iinnè mbè'e ikuu gho ñghèè gho a ndùgè.”

⁷ A le mb̄innè ñghèe yi a ndùgè yu. ⁸ Aj̄añ yii m̄e nnòò b̄e bya le nyè laà aa, bo le mbo'ò, ñtigè ñgha'asè n̄i Nw̄i, nlon̄ m̄e à f̄a àjàn̄e ada'a ma ya a mbo bè aà.

Ajàn yii m̄e Yesu à le ntwon̄e Mateo àà (Mk. 2.13-17; Lk. 5.27-32)

⁹ Yesu à l̄ò m̄e maa adigè ñka ntsya, nyè Mateo, ñù ñkwèrè bitax a tswè a ndâf̄a' a yu. A swon̄ ghu mbo m̄e, “Ka nyòñè n̄aà.” A le mb̄innè ñyon̄e yi.

¹⁰ Yesu à ghèè m̄e ñtswe ñka ñji a nda Mateo, ñḡañkwèrè bitax j̄i ghà'atè bo bi ñḡañghirè innù j̄i bi i z̄i ñtswe bo bi Yesu n̄i ñḡañyèḡènnù ji wa atu atetè. ¹¹ Bafarisai yè m̄e aa, mbetè ñḡañyèḡènnù ji m̄e, “N̄d̄i'innù ghùù a ji bo bi ñḡañkwèrè bitax ni bè b̄i bi aa a ya?” ¹² Yesu a yu'u, ñswon̄ a mbo bo m̄e, “Kaa bè b̄i m̄e bi tswe bit̄i aa si dokta l̄oo, l̄a a l̄oo ñḡañmighòò.

¹³ “L̄a n̄i gheè nlòò ñji'ì ñìghàà ni Nw̄i nya m̄e ni swon̄ m̄e: ‘M̄e l̄òò aa ànnù ñko m̄l̄iñnè, kaa m̄e si aa njoo mm̄a'anw̄i l̄oo.’ Kaa m̄e le ñwa' à z̄i aa a ntwon̄ bè b̄i m̄e m̄innù myaa mi tsinè aà, m̄e le n̄i aa a ntwon̄ bè b̄i bi ghirè innù j̄i bi aà.”

Abetè ñlon̄e ànnù nsi'isè nu t̄i j̄i (Mk. 2.18-22; Lk. 5.33-39)

¹⁴ Nḡañyèḡènnù J̄on i le n̄i m̄betè Yesu m̄e, “B̄i'ì bi bafarisai si'isè mib̄i mi nù mi'ì t̄i j̄i, kaa ñḡañyèḡènnù jo wa' à si'isè aa a ya le?”

¹⁵ Yesu a kwi'i mæ, "Mbə bə bii bi twonə waa a adigə niyo'c ká n̄jəwə wá noò mæ ñdoo múngèn à tswe bo bo aa ε? N̄gaŋ! Lá noò à ka yí zí yíi mæ bi ka yí l̄ogə ndoo múngèn wa i l̄ò'òsə a mbɛɛ bo aa, tá bo bimbɔŋ tigə kɪ si'isə mibii mi nú myaa ti j̄i.

¹⁶ "Kaa n̄u laa wa' à l̄ogə n̄i àsà'a atsə'è yí fii a n̄niŋə n̄i àbù'u àtsə'è yí lwèn ñtate; à bə ghìrè ma mùu aj̄aŋ boŋ a satə atsə'è yí fii ya a ka swùŋə yí lwèn ya i sà'atə abù'ù yá tá à gha'atə. ¹⁷ Kaa bi si kii nlogə ni ml̄l'ù m̄i fii n̄niŋə n̄i ñgùu ml̄l'ù j̄i lweènè; bi bə niŋ, bəə boŋ ñgùu jya i ka bwì'ikə, tá ml̄l'ù'ù mya saa, tá bi kɪ nta ŋgì'i n̄i ñgùu jya. Lá bi bə niŋ ml̄l'ù'ù m̄i fii a n̄i ñgùu j̄i fii, bəə boŋ ñgùu jya ka tswe siginè tá ml̄l'ù'ù mya kɪ ntswe ghu."

Aj̄aŋ mæ Yesu à le ñghùrə m̄angyè wa mæ à le mmòòntə atsəŋə atsə'è yí ñkɪ bīnsə mù ñtsyàsə ñu baYuda yí m̄angyè a niwo aà
(Mk. 5.21-43; Lk. 8.40-56)

¹⁸ Nòò yíi mæ Yesu à le si swonə ma ya ànnù aa, ñtsyàsə baYuda yí mò'c a zì ghu mbò, ñswetə miku'utə mi ghu nsi, nswonə mæ, "Mú ghà yí m̄angyè à ghènsə ñkwo; lá zì n̄n̄ŋsə abò yo ghu nu ta tá à bu ntswe ntii." ¹⁹ Yesu à le mb̄inè bo bi ñḡaŋyogənnù j̄i, ñghɛɛ bo bo.

²⁰ M̄angyè yí mò'c yíi mæ à le ñghòò nighòò ni b̄angyè ni ìlòò nighúm ñtsò baa, ni zì tsi'í n̄iti kaa wa' à kentə aa, à le nyon̄ mmòòntə atsəŋə atsə'è Yesu; ²¹ ñlon̄ mæ à le nswonə a m̄úm n̄iti yu mæ, "Mə bə tɛ'ɛ mòòntə tsi'í atsə'è yí boŋ mæ ka ti."

²² Yesu à le ñkarikə, ñyə yí, nswonə mæ, "Tswa n̄iti ghò n̄ba mú ghà yí m̄angyè; wa àbīntii yo a ghìrè mə ò ti." M̄angyè wa à le mburə ñkɪ n̄iti tsi'í maa noò.

²³ Yesu a ghɛɛ ñkkuu wa ndá ñtsyàsə baYuda wa, ñyə ñḡaŋmbu'u mikòò bo bi ñnòò ñḡaŋyə'ə niwo wa i tsigè n̄i idigè, ²⁴ ñswonə mæ, "Bə bitsim l̄okə n̄i! Wa m̄m̄angyè ghú kaa à si aa kwò kwò; a bwii aà bwii." A swon̄ mə laa aa bo ká ñwye yí. ²⁵ Lá bi ghìrè mə ñnòò wa i fe'è ñghɛɛ a abɛɛ, a kuu ntswa abo mu wa, a bīinè.

²⁶ Ngàn ñlon̄ ma yaà ànnù i le nsèènè ñghɛɛ idigè tsim wa ala' à.

Aj̄aŋ yíi Yesu à le ñghùrə bifə'ənə bi baa aà

²⁷ Yesu à mà'atə mæ adigə ma ya ñka ñghɛɛ, bifə'ənə bi baa ká ñyonə nii, ñton̄nə nswonə ni mæ, "Ko ml̄l̄əŋnè yí'í n̄bá mu David."

²⁸ Yesu à ghèè mə ñkkuu a m̄úm nda aa, bi fə'ənə bya bi baa bi zì ntsi'í yí. Yesu a betə waa mæ, "N̄i bii mæ mbə mæ ghurə ghuu aa ε?" Bo kwi'í mæ, "ñj̄ə, Mmà'ambí."

²⁹ Yesu a tigè ñmòòntə mi'í myaa nswonə mæ, "Annù ya mæ n̄i bii aa, tá à ghìrə ghuu." ³⁰ Mi'í myaa mya le nlaa, bo ká ñyè idigə. Yesu a wa'àsə waa tsi'í n̄iti ñswonə mæ, "N̄i tsee annù yú a mbo ñu swonə."

³¹ Lá bo le nlò ñghɛɛ ntigə nseensə annù ñlon̄ Yesu wa mbù' à ala' à ñtsimè.

Aj̄aŋ yíi mæ Yesu à le ñghùrə a tighàà aà

³² Nòò wa yíi mæ bi fə'ənə bya le mfɛ'è ñka ñghɛɛ aa, bə bí mò'c le nzi ni ñu yíi mæ àzwí yí bi a le ñghìrè kaa a wa' à ghàà aa a mbo Yesu. ³³ Yesu à fi'í mæ azwí yí bi ya, ñu wa a l̄oginè ñka ñghaa; ñnòò bə wa i le nyerə mbu'u n̄i ñgòò mæ, "Kaa bí'í leè ñwa'á mbuu annù yulà a ala'a Israel yə."

³⁴ BaFarisai bâḡnè ñswonj mə, “A fi'i bidemon aa ni mǝfǝ bidemon wa mə à tswe ni ghu aà.”

Ajàḡ mə Yesu à le ḡko miləḡnə bə bya aa

³⁵ Yesu à le si tigə ḡkarə a mǝm ḡjǝ'c ala'a bo bi boɔ bi ala'a, ḡḡi'i ni nighàà ni Nwǝ a mǝm ḡḡaḡhotə nswonjə ni ḡtoɔ yǝ ḡḡiḡnə ya nlonjə annǝ niǝǝ aburə, ḡkii ḡghurə ni mighǝɔ mǝtsim bo bi ilǝ'c tsim jii i le ntswe a nu bə aà. ³⁶ Nòɔ yǝi à le nyə minǝɔ myaa, à le ko miləḡnə wàà ḡlonj mə bo le si tsinjə ḡkarə ni ḡḡi'i kaa wa'à ni àkwetə tswə tsǝ mbinjərə jii mə kaa i si ni ḡḡsəe tswə aà. ³⁷ Yesu a tigə ñswonjə a mbǝ ḡḡaḡyogənnǝ jii mə, “Miji mi bə mə a nsoo gha'a lā bifu'ù bāḡnə ḡkə'ətə; ³⁸ ni ka ntsa'atə Nwǝ mi tā Mmà'ambǝ mbǝḡ ḡsòɔ à too ḡḡaḡfà'à tā i ghəe mfù'ù miji mi myá.”

10

Ajàḡ mə Yesu à le ntoo ḡḡaḡtoɔ jǝ jya nighǝm ḡḡsǝ baà aà

(Mk. 3.13-19; Lk. 6.12-16)

¹ Yesu a twǝḡ ḡḡaḡyogənnǝ jii jya nighǝm ḡḡsǝ baa mfa ada'a a mbo bo mə bo ghəe ḡka mfi'i ni izwǝ jǝ bi ḡkii ḡghurə ni mighǝɔ mǝtsim bo bi ilǝ'c tsim a nu bə. ² Aa mǝkǝm mi ḡḡaḡtoɔ Kristo jya mi muà: Ntsyambǝi à le mbə Simon, yǝi mə bi kii ntwonjə ni Peta aà; ni Andrew yǝi mə à le mbə muma bi Peta aà; Jems bo mumaà yǝ Jǝn, boɔ bi Zebedee; ³ Philip bo Batholomew; Thomas bo Mateo, yǝi à le mbə ḡḡaḡkwərə tax aa; Jems mu Alfeus, bo Thaddaeus, ⁴ Simon ḡḡ Cananaan, ni Judas Iscariot, yǝi à le mǝfəe Yesu aà.

Ifà'à yǝi mə bo bya nighǝm ḡḡsǝ baa le mǝfà'à aà

(Mk. 6.7-13; Lk. 9.1-6)

⁵ Yesu à le ntoo waa ma bú nighǝm ḡḡsǝ jii baa nswonj a mbo bo mə: “Ni tsee ala'a biḡizi Nwǝ i lǝ kuu, kə a ḡjǝ'ɔ àla'a Samaria yǝ tsǝ. ⁶ Ni ghəe tsi'i a mbo mbi ḡjərə Israel jya mə i bwə aà. ⁷ ḡghəe ḡka nswonjə ni mə, ‘Wa ànnǝ niǝǝ aburə a tigə a abǝ.’ ⁸ Ni ka ḡghurə ḡḡaḡmighǝɔ, mbiinsə ni biku bi bə, ḡghurə ni ḡḡaḡakikwen, ḡkii mǝfurə ni izwǝ jǝ bi a nu bə. Ni kwərə aa ti ḡkabə, ni ki mfa ti ḡkabə. ⁹ Ni tsuu a gold, kə silver, kə ḡkabə koper lǝ lǝḡə; ¹⁰ Ni tsee abàa nniḡ ḡjoo, kə its'ə'ə jii baa, kə ntam, kə ati yǝi tswə'è lǝ lǝḡə. A ku'unə mə bi ka mfa miji a mbo ḡḡaḡfà'à.”

¹¹ “Ni yǝ ḡghèè ḡkuu a ḡjǝ'ɔ àla'a yǝ tsǝ, kə a ni àla'a yǝ kəḡə, ni lǝɔ ḡḡ yǝi à ku'unə aa, ḡka ntswe bu bo nywe'e a noò yǝi ni ka mma'atə aà. ¹² Ni yǝ ḡkuu a nda yǝi ni kuu ghu aa, ni swonj mə, ‘Mbɔɔnə a mbo bú.’ ¹³ Bəe mə banda bya bi ku'unə, boḡ mbɔɔnə ya i ka lwǝ'i ghu; bəe mə ḡḡa ya i si ku'unə, mbɔɔnə yǝi ya i bú mbi fu a nu bú. ¹⁴ Bəe ni yǝ ḡghèè ḡkuu a adigə ḡḡ tsuu ghuu kwərə, kə ḡḡsuu annǝ yǝi mə ni swonjə aa yu'utə, ni yetə abirə yǝi mə a tswe a mikərə bú aa mǝfə'e ghuu maa nda kə maa ḡjǝ'ɔ àla'a. ¹⁵ Mə swǝḡə a mbo bú tsi'i annǝ nḡḡkoḡ mə, à ka yǝi bə wa ḡjǝ'ɔ ḡḡsǝ'ətə mǝsa'a tā Nwǝ à ko miləḡnə Sodom bo Gomorrah ntsyatə yǝi ḡjǝ'ɔ àla'a ma yá.

Ajàḡ yǝi mə bi ka yǝ ki tsɔ'c akərə ḡḡaḡmbii Kristo aà

(Mk. 13.9-13; Lk. 21.12-17)

¹⁶ “Yə ni, mə too ghuu aa tsi'i tsǝ bi too mbinjərə a titi biḡakurə. Maa ajàḡ ni tseyə tsi'i tsǝ no, ḡki mbɔnə mbə tsǝ bibugiləmi ku. ¹⁷ Ni ka

ntsyesə ghuu, bi ka yĩ ki lògè nĩ ghuu i ghèè ni bù a mbo ngǎnnsa'a mĩsa'a, tá bì ghoo nĩ ghuu a ndánghòtò. ¹⁸ Bì ka yĩ ki swùñè nĩ ghuu zĩ ni bù a nsi bìgùmnàà bo bì bifò ñlon ikùm ghá, mē tá nĩ zĩ nswon ntoo yĩ ñsiginè ya a mbo bo bitizi Nwĩ. ¹⁹ Bē bi yi nlògè ghuu nghanē ni bù, nĩ tsee ki wa'a nlonə annu yii nĩ ka swonə, kè mánji yii nĩ ka swonə ghu aà. Wa nòò à bə kù'ù bon bi ka fa annu yii nĩ ka swon aa a mbo bù. ²⁰ Wa kaa à ka wa'a bu ka nghan. Mìghàà mii nĩ ka ki ghàà aa, mi ka ki lò aa a mbo Azwĩ Taà ghùù tá à ka nghan ntsyà nĩ a nu bù.

²¹ “Nù à ka yĩ ki fa ni mumaà yĩ mē bì zwitè, tá tá à ka mfa ni mú yĩ mē bì zwitè, tá boo fa nĩ bitaa byaa bo bì bimaà byaa mē bì zwitè.

²² “Bè bitim ka yĩ ki bàà ghuu nlon ikùm ghá. Lá nù yii mē à tswa ntii yi nywe'e a nlwĩ'ĩ aa, à ka yi yweenə. ²³ Bē bi yi ti tso'c akòrè yuu a múm ñj'ò à la'a yĩ tsù, nĩ khè nghanē ni yĩ dànə. Mē swon tsi'ĩ annu ññkon a mbo bù mē, nòò yii mē Mu Nù à ka yĩ bú bìi aa, kaa tá nĩ burə ti a múm ñj'ò ila'a baIsrael tsim kuù.

²⁴ “Kaa ngànnyəgənnu kaa à si ndi'ĩ yĩ tsya, kaa ngànàfà'á a wa'a ni ta àfà'á yĩ kii ntsyatə. ²⁵ Ngànnyəgənnu à bə bə tsi'ĩ tsò ñdi'ĩ yĩ bon a ku'uné, ngànàfà'á a ki mbə tsò ta àfà'á yĩ a ku'uné. Mbə bi ka ntwonə a tá ñdùgè nĩ Beelzebul, bon bi ka te'ε twon bandùgè bya nĩ ikùm yii i bi'i ntsyà ma wá.

Nù yii mē a ku'unə mē bì ka mbo'c aà

(Lk. 12.2-7)

²⁶ “Maa mùu ajàn, nĩ tsuu bē ki bo'c; ànnu tsim yii mē bì bəontə aa, a ka yĩ fē'ε yentə, kè yii mē bì lo'osə aa, a ka fē'ε bì yə.

²⁷ “Annù yii mē mē swon a mbo bù a mfi ìdìgè aa, nĩ swonə a nlaa idìgè, ànnu yii mē mē tsùmtə a mbo bù aa, nĩ tigə ntəə a atu nìdòò nĩ nda ñkè'ènə. ²⁸ Nĩ tsee nù yii mē mbə a zwitè ibiinu ghuu lá kaa wa'á nzwitè ntii ghuu zi aa ki bo'c; nĩ ka mbo'c nù yii mē mbə a tsé ñgi'ĩ a nĩ ntii ghuu nĩ ibiinu ghuu mma'a a mum mo'c ti mē.*

²⁹ “Tigə bi fèe nda'a ji baa aa ni kabà aa ε? La kaa mbə nda'a yĩ mfuùrè wa'á a nsyε wò tighə Taà ghùù à bìi. ³⁰ Lá nghanē ni yuu nghan, tsi'ĩ ñnəñ atu jii i tswε a itu bù aa, à sən mē tsimə. ³¹ Maa ajàn, nĩ tsee ki bo'c; wa ñdùù ghuu i tii ntsyàtə yĩ nda'a jì ghà'atè!

Bè bìi bì bìi, bo bì bè bìi bi tuu Kristo aà

(Lk. 12.8-9)

³² “Nù yii mē a bìi gha nĩ nsi nĩ nsi fàa mbi aa, mē ka yĩ ki bìi yi a nsi mi'i Taà yii à tswε a aburə aà; ³³ lá nù yii mē a tuu nàa a nsi mi'i bè aa, mē ka yĩ kii tuu yi a nsi mi'i Taà yii à tswε a aburə aà.

Kaa mē sɪ aa nĩ mbəonə zĩ, mē zĩ aa nĩ munwĩ ñtsò

(Lk. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Nĩ tsee wa'atə mē mē zĩ aa a mfá mbəonə a mbô mbĩ; kaa mē sɪ zĩ aa a mfá mbəonə, mē zĩ aa a nghanə mē bè ka nto ni munwĩ ñtsò. ³⁵ Mē zĩ aa a nghanə mē tá múmbánə bo taà yĩ tigə mfunə itú jyaa, tá manganyə bo ndè yĩ tigə mfunə nĩ itú jyaa, tá manganyə bo manə yĩ kii mfunə nĩ itú jyaa; ³⁶ Tá ngànkiabàa nù ì banə mbə aa bē ngǎngwè'ε jì.

* **10:28** Kè “Gehenna” a ni nigh àà ni Grikia aà.

³⁷ “Nù yï à kòhə taà yï kə ndè yï ntsyatə gha aa, kaa à sî ku'ùnə a mbə ngànyəgənnu ghà. Nù yï a kòhə mù yï yï mbàhnə kə yï màngyè ntsyatə gha aa, kaa à sî ku'ùnə a mbə ngànyəgənnu ghà. ³⁸ Nù yï mə kaa à sî ati abàhnə bəhnə yi be'è ñka nyoŋə nàa aa, kaa à sî ku'ùnə a mbə ngànyəgənnu ghà.

³⁹ “Nù yï mə a lɔɔ nɔə ntswəntɪ yï aa, à ka bəhnə bwe, nù yï mə à bwe ntswəntɪ yï ñlon ŋgaa yà aa, à ka bəhnə ləə.

Annù ñlon mɪtsɔ'ɔnə mi ifà'a
(Mk. 9.41)

⁴⁰ “Nù yï mə a kwərə nɪ ghuu laa, a kwərə aa ghà; nù yï mə a kwərə naa laa, a kwərə yu wa yï mə à le ntoo gha aà.

⁴¹ “Nù yï mə à kwərə ngàntoo Nwɪ ñlon mə à ni ngàntoo Nwɪ aa, à ka ka yï kii kwərə mɪtsɔ'ɔnə mi ifà'a mii à ni mi ngàntoo Nwɪ aà; nù yï à kwərə nù yï mə annù yi tsinə nlon mə a ghìrə innu jii i tsinə aa, à ka yï kwərə mɪtsɔ'ɔnə mi ifà'a mii à ni mii nù yï mə innu ji i tsinə aà.

⁴² “Nù yï mə à fa tsi'ɪ ñdɔŋ ñkɪ yï fwètə a mbo muntsirə nù ghú yï mò'ɔ nlon mə à ni ngànyəgənnu ghà aa, mə swɔŋ tsi'ɪ annu nɪŋkon mə kaa à ka yï wa'a mɪtsɔ'ɔnə mi ifà'a mi saà.”

11

Ngàntoo jii mə Jɔn Ngànmurə bə ñkɪ à le ntoo aà
(Lk. 7.18-35)

¹ Yesu à mənɔsə mə a ndi'itə ngànyəgənnu ji jya nìghum ntsɔ baa, ñlo ñkuu ngheɛ ntigə ndi'ɪ nɪ innu ñkii nswonə nɪ annu Nwɪ a múm ñjɔ'ɔ ila'a jyaa maa kə'ə àdigə.

² Nòò yï mə Jɔn Ngànmurə bə ñkɪ à le ntswe a ndátsan nyu'u innu tsim jii Kristo à le si ghìrə aa, ntoo ngànyəgənnu ji a mbo Yesu. ³ Mbetə yi mə, “O ni yu wa yï mə à tswə nɪ nzi aa ɛ? Kə bil'ɪ ka nyu'utə yï dan aa ɛ?”

⁴ Yesu a kwi'ɪ a mbo bo mə, “Nɪ gheɛ nswonə a annu yï mə nɪ nyu'utə ñkɪ yə aa a mbo Jɔn; ⁵ mə bífə'ənə bi yə ìdigə, bíbwènkə təə, nu ngànjákikwene i laà, ikwotu yu'ù nɪ innu, bi biinsə nɪ biku bi bə a niwo, ñkii nswonə nɪ ñtoo yï siginə ya a mbɔ ñgànjəfumə. ⁶ Mbɔɔnə a mbo nù yï mə à si nù yï mə mə nɪ ghu aa jɪnkə aà!”

⁷ Ngànyəgənnu Jɔn jya i mà'atə mə ñlo ñka ngheɛ aa, Yesu a loginə ñka nswonə a mbo ñnɔɔ bə wa nlonə Jɔn mə: “Nɪ le mfè'è ñghɛ wa atu nta'a miwèè miwèè laa a nyə àkə? A nyə ñkɪnkà'ə yï mə fífərə a tsigə aa ɛ?”

⁸ Nɪ le nnaɔsə mfè'è ñghèè aa a nyə wə aa ɛ? A nyə nù yï à wɛ'ɛ itsə'ə nifɔ a nu yu aa ɛ? Yə nɪ, bə bii bi wɛ'ɛ iján itsə'ə ma jya aa, bi tswə aa a ntu'ò. ⁹ Nɪ le ntigə mfè'è ñghèè aa a ya aa ɛ? A nyə ngàntoo Nwɪ aa ɛ? ñhə, mə swɔŋə a mbo bù mə, nɪ le nyə aa nù yï à tsyətə ngàntoo Nwɪ aà. ¹⁰ Wa àa yu wa yï bi le ñjwà'ànə ñlonə yi aà, mə,

‘Yá, mə ka too ngàntoo ghà a mbii wə,
yï à ka ghèè nnaɔsə mánji a mbo wə aà.’

¹¹ Mə swonə tsi'ɪ annu nɪŋkon a mbo bù mə, a titi bə bitsim bii mə bəngyè bi jwe aa, kaa nù tsu à sî ghu tswé yï à kò'ònə ntsyətə Jɔn Ngànmurə bə a ñkɪ; lá nù yï à kə'ə nsigə nɪwi'ɪ a múm annu nifɔ ni aburə aa, à kò'ònə

ntsytàtè yi. ¹² Nloginè wà noò yïi mæ Jɔn Ngãnmùrè bə̀ ñkì à le nzì aa, nyi nywe'e tsítsɔ̀n, ànnù nifɔ̀ aburə̀ a yè mæ ngi'i yï ñghà'atè, bə̀ bï ghà'atè tonè ñlɔ̀ nï ñkuu ghu aa bə̀ nì midà'á. ¹³ Nlon mæ ngántoo Nwí tsim bo bï ñɔ̀nsè le si te'è nswonə̀ aa ànnù ñlon annù nifɔ̀ aburə̀, ñkɔ̀'ɔ̀ nywe'e a noò Jɔn. ¹⁴ Mbə̀ ni ka ñkɔ̀n nyu'u ñtoò yàà ya i bii, tá nì zì mæ Jɔn à bə̀ aa Elijah wa mæ bï le nswon mæ à ka yï zì aà. ¹⁵ Nù yïi à tswe nì ìtònè aa, tá à yu'u.

¹⁶ “Mbə̀ mè figinè nìwàà ni bə̀ búlú aa a nì àkè le? Ni bə̀ aa tsò bɔ̀nkhə̀ bii bï tswe a nsaanə̀ mĩtaa ndorə̀ ntwonə̀ nì bï mɔ̀'ɔ̀ mæ bï zì bo bo ka ndorə̀;

¹⁷ ñswonə̀ ni mæ, ‘Bí'í le mbu'u ikòò niyɔ̀'ɔ̀ a mbo bù kaa nì wa'à mbènè; bí'í bú ñy'ə̀, mĩma'a atsaà nìwo, nì tuú mbũ'í’

¹⁸ “Jɔn à le nzì nsi'isè nì ìbĩnù yì tì jì, kaa wa'à nì mĩlù'ù kii nno, nì swon mæ, ‘Á tswe nì demon!’ ¹⁹ Mu nù a zì ñjì ñkii nno, bə̀ bitsim swon mæ, ‘Nì yə̀ a mbá ghú! Aa leɛnàà, m̀bə̀ abàrə̀ mĩlù'ù, ñkì mbə̀ nsúkà'á ñgãnkwerə̀ bítax bo bï ñgãnghìrə̀ innù jì bí!’ Ka mæ a bə̀ laà aa, bï zì mĩtsyè mĩ Nwí ñyonə̀ nì innù jii mæ a ghìrè aà.”

*Annù ñlon njo'ɔ̀ ala'a jii kaa i le ñwa'a ntoo ya bii aà
(Lk. 10.13-15)*

²⁰ Yesu à le ntigè nloginè ñka ñwenə̀ bə̀ bii mæ bï le ntswe nì ñjò'ɔ̀ ala'a jya jii mæ à le ñghìrə̀ innù jì yɛyɛrə̀ jì wè ghu aa, ñlon mæ kaa bï le ñwa'a mĩntì myaa bə̀nkè mĩma'atə̀ ibi waa aà.

²¹ Ñwenə̀ nì waa nswonə̀ ni mæ, “Ñgi'i yï ñwè a mbo wò mba Chorazin! Ñgi'i yï ñwè a mbo wò, Bethsaida! Nlon mæ innù jì wè jì wè jya mæ bï ghìrə̀ a mbo bù aa, bï le mbaa ghìrè aa mbo Tai bo Sidon boɲ bo leè m̀bə̀n kə̀ mĩntì myaa tsi'í tètè, ñwe'e itsè'ə̀ ngi'i ñkì mfu'u atú yaa nì ábú.

²² La mè swon a mbo bù tsi'í annù ññkon mæ, áa yï bə̀ wa ñwí ñtsò'òtə̀ mĩsa'a tá Nwí à ko mĩlèɲnè bə̀ bï Tai nì Sidon ñtsytə̀ ghùù! ²³ A mbo wò, Kapernaum, ò bə̀ te'è ñentə̀ ibii nú gho i kɔ̀'ɔ̀ ywe'e bə̀ a aburə̀, boɲ baa yï sigisè gho i mà'a a bãnsyè. Nlon mæ innù jì wè jì wè jya mæ bï le ñghìrə̀ a nu wò aa, bï le mbaa ghìrə̀ aa a ala'a Sodom, boɲ kaa bï le ñwa'a yì bwesè. ²⁴ La mè swon tsi'í annù ññkon a mbo bù mæ áa yï bə̀ wa ñwí ñtsò'òtə̀ mĩsa'a tá bï ko mĩlèɲnè baSodom ñtsya ghùù.”

*Yesu a swon mæ, “Nì zì a mbo mè ta m̀ntè”
(Lk. 10.13-15)*

²⁵ Yesu a tigè ñswon maa noò mæ, “Mè fà m̀bì'ikə̀ a mbo wò, Taà, Mmà'ambì áburè bə̀ ñsyè, ñlon mæ ò l'ò'sè innù juà a mbo bə̀ bii bə̀ tswe nì mĩtsyè ñkì nzi innù aà, m̀baɲnè ndi'ì a mbo bɔ̀ bï bɔ̀rə̀ aà; ²⁶ ññə̀, Taà ghà, áa áɲɲ yii mæ a le mbɔ̀nə̀ gho mæ tá ò ghìrə̀ aà.

²⁷ “Taà ghà à fà mæ innù tsim a mbo mè. Kaa nù tsù à si Mu zì, a ki nzi tsi'í Tà. Kaa nù tsù wa'à Ta ki nzi, ntsytə̀ Mu nì nù yii mæ Mu à tsò'ɔ̀ mæ yu d̀i'ì yì ghu mbo aà.

²⁸ “Nì zì a mbo mè, bù bï tsim bii ni nwùgə̀ nú juu nì ìfà'à ñkì mbe'e ìbè'è jii mæ i d̀irè ghuu aà, boɲ mæ ka ghìrè nì fwetə̀. ²⁹ Nì kwèrə̀ ìkɔ̀'ò gha ññnɲ a ntɔ̀n bù, ñka nyə̀gə̀ nì ìnnù jii mæ mæ ghìrè aà; ñlon mæ mè bɔ̀nə̀ ñkii nsigisè nì ìbii nú gha a nsyè aa, boɲ m̀ntì muu ka fwetə̀. ³⁰ Nlon mæ ìkɔ̀'ò gha i yãnsə̀, àbè'ə̀ ya a kí mfwatə̀ aà.”

12

Abetè ñlon njwĩngɔŋ
(Mk. 2.23-28; Lk. 6.1-5)

1 Tsi'i maa nĩ atii noò, Yesu bo bi ñgǎnyogǎnnu ji le nghèè ñka ntsya a múm ñsòo ansañ a njwĩngɔŋ; ñji le si yanə nĩ ñgǎnyogǎnnu ji jya, bo loginè ñka ntii nĩ ansañ wa yi mo'ɔ ñkurə. 2 Bi kà mə aa nghirə aa baFarisai yə waa, nswon a mbo Yesu mə, "Yə, ñgǎnyogǎnnu jo i ghirə annu yii kaa a si ku'unə a nghirə a njwĩngɔŋ aà!"

3 A swon a mbo bo mə, "Nĩ leè ñwa'ǎ annu ya mə David à le nghirə aa twonə aa ε? Wá noò yii mə ñji le si yanə nii bo bi bə bii bo bo le ntswe aa. 4 Mə à le ñkuu a ndánwĩ bo bi bə bi bya ñkurə ábaa ya mə bi le nlèè a mbo Nwĩ, ka mə nòŋsə à le ndi'i mə kaa mbə bo wa'á kurə aà, ñlon mə a abaa mà yu aa a le si kurə tsi'i ñgǎŋmà'a Nwĩ aà.

5 "Kè nĩ leè ñwa'á kii ñtwonə a múm àŋwà'ànə mə, a yi mbə a njwĩngɔŋ aa, tsi'i ñgǎŋmà'a Nwĩ i wó nĩ nòŋsə la kaa bi wa'á lògè ni mə bo wó aa annu aa ε? 6 Lá mə swon a mbo bù aa mə wa àyoo yi mo'ɔ a tswe faà mə a tsyatə ndámà'anwĩ. 7 Nĩ le mbaa kii zi yuà ànnu mə, 'Wa mə kòŋ aa annu ñko mìləŋnə ñtsyatə a annu ntòɔ njoo mmà'anwĩ,' bon kaa ni si isa'a a nu bə bii bi sɪ annu wó aa ñiŋə. 8 Wa Mu Nù à ni Mmà'àmbi yii a sa'a ñjwĩngɔŋ aà."

Ajàŋ yii mə Yesu à le nghurə ñu yii mə àbô yi a le ñkwo aà
(Mk. 3.1-6; Lk. 6.6-11)

9 Yesu a tigə mbu nlò ñghɛɛ ñkuu a ndánghotə bo. 10 Nù yĩ mo'ɔ yii mə àbô yi a le ñkwo aa, à le ntswe ghu. Bi tigə ñbetə Yesu mə, "Nòŋsə à dɪ'i mə mbə bi ghurə ñu a njwĩngɔŋ aa ε?" Bi le mbetə laa aa a ñkwà'ànə yu tá tsyá ghu i ñiŋ isa'a ghu nú.

11 Yesu a kwi'i mə, "Mbə ñu nĩ bù a tswe nĩ mbĩ yi, i wó a múm ñbirə a njwĩngɔŋ, a wa'á swun ñfi'isə aa ε? 12 Nù à si mbi tsyatə aa ε? Tsó mə a bə laa aa, nòŋsə à dɪ'i mə, tá bi'inə ka nghirə ibɔŋ a njwĩngɔŋə."

13 A tigə ñswonə a mbo ñu wa mə àbô yi ya a le ñkwo aa mə, "Səntə abô yo yá." Nù wa à le sɛntə abô yi ya a tii ñtigə mbə tsó yi mo'ɔ yá.

14 BaFarisai le mfè'è ñghɛɛ ntigə ntaŋə minən a jànə mbə bi zwiṭə yi aà.

Ñgàŋàfà'a Nwĩ yii mə à tsò'ɔ aà

15 Yesu à yu'ù mē mə bi taŋə minən a atu yu aa nlò maa adigə ñghɛɛ yi. Nnòɔ bə yi ghà'àtə i le nyonə yi. A ghurə bə bitsim bii bi le si ghòɔ aà, 16 ñswonə a mbo bo mə tá bo tsuu ló ghirə tá bə zi. 17 A le nghirə mə yuà ànnu aa a lwensə ànnu yii ñgàŋntoònwĩ Yesaiah à le nswon aa mə:

18 "Yə nĩ, àà ñgàŋàfà'á ghà yii mə mə tsò'ɔ aa à ghuà,
yii mə mə kòŋə, ñtii gha i kii ndoritə ghu nú aà.

Mə ka ñiŋ Azwĩ ya ghu nú,

tá à ka ñke'enə annu Nwĩ yii mə a zĩ nĩ ànnu yi tsinə aa a mbo bitizi Nwĩ.

19 Kaa à ka yi wa'á bo bi bə ka nyonə, kə ka nghaa nĩ tii,
kə tá ñu tsu à yu'u ñji yi a mfánə;

20 Kaa à ka yi wa'á ñkĩŋkà'á yii i yəŋnə aa bəgə;
kə fə'ə a lám yii a tigə mbwenə aa i bwetə,

ñywe'e a noò yii mə annu a tsinə aa a ka yi fè'e laa;

21 Bìtìzì Nwí bitsìm ka yí tigè tɛ'ɛ atú yaa kí bɛ níi."

Yesu bo m̄f̄o bidemon
(Mk. 3.20-30; Lk. 11.14-23)

22 Bè bí m̄o'ɔ le nzì ní nù yíi m̄ə demon à le nghìrè a fə'ə, kaa a wa'à kii ñghaa aa a mbo Yesu m̄ə t̄a à ghurə yi. A le ñghùrè a tigè ñghaa ñkii nyè ní ìdìgè. 23 Bè b̄itsìm le nyerè nlon̄ annù ya yíi à le ñghìrè aà. Ntìgè mbetè ní m̄ə, "Mbə a bə m̄ə àa Mu David wa à ghuà aa ɛ?"

24 Nòò yíi baFarisai le nyu'u ma yú ànnù aa, bí le ñkwi'i m̄ə, "Mbâ ghú a fi'i ní bidemon aa ní àdà'a Beezebul, m̄f̄o bidemon wa."

25 Yesu à le nzi annù yíi m̄ə bo le sí m̄òntè aa, ñswon̄ə a mbo bo m̄ə, "Atoò yíi m̄ə a yatə a akurè kùrè, ntìgè nto ní waa bo bimbɔ̄n̄ aa, kaa a ka wa'à tigìtè a mbwé. Njò'ò àla'a kè ñgwè'è yíi ì kí nyàtè ntìgè ntonè bo ní bo aa, ì ka já'ànè.

26 "Mbə a bə m̄ə a m̄m̄ ànnù níf̄o Satan, Satan à tigè m̄fure ní yí m̄o'ɔ, bəə bon̄ ànnù níf̄o yi ya a yàtè m̄ə mbèè jí baa; m̄bə Satan a bú ñtəə aa m̄ə akə aa ɛ? 27 Mbə a bə yíi m̄ə m̄ə fi'i ní bidemon aa ní àdà'a Beezebul, bəə bon̄ b̄oò buu b̄àn̄nè m̄fi'i aa ní àdà'a wo aa ɛ? Maa ajàn̄ t̄a ànnù yíi m̄ə b̄oò buu ghìrè aa t̄a à tigè ntsò'òtè isa'a ghuu. 28 Mbə m̄ə ka m̄fi'i bidemon aa ní àdà'a Azwí Nwí, a dí'ì aa m̄ə ànnù níf̄o Nwí à zì m̄ə ñtswe a t̄it̄i bú.

29 "Mbə n̄u a kuu m̄fu'u ndá ñt̄i n̄u tí ghé à foo ntswa nt̄i n̄u wa ñkwèrə aa ɛ? A bə kwèrə bon̄ à ka b̄on̄ fu'u ndá yí yá.

30 "N̄u yíi à sí bi'iyu tswé aa, à bə aa ñkibáà ghà, n̄u yíi à sí bi'iyu ghotə aa, a já'à aa já'à. 31 Mè swon̄ a mbu bú m̄ə, bí ka yí lí'ínə ibi tsìm bo bí m̄bègìtè yíi b̄ə b̄ègìtè Nwí ghu aa, la kaa bí ka yí wa'á m̄bègìtè yíi bí b̄ègìtè Azwí Nwí ghu aa lí'ínə. 32 Bí ka yí lí'ínə ibi n̄u yíi m̄ə à swon̄ə annù yí bí a atu Mu N̄u aà; la kaa bí ka yí wa'a ibi n̄u yíi m̄ə à swon̄ə annù a atu Azwí yí Làà aa lí'ínə, kè bə fàa m̄bi, kè ní m̄bi yíi ì ka bú yí zì aà.

Àt̄i bo m̄intà m̄ii a koonə aà
(Lk. 6.43-45)

33 "Ghìrè t̄a àt̄i t̄a à b̄on̄, t̄a t̄a m̄intà mí kí mbon̄ə; kè ò ghìrè àt̄i ya a bí'ì, m̄intà mí kí m̄bi'ì; ñlon̄ m̄ə bí zì atì nyon̄ə aa ní m̄intà m̄ii m̄ə a koonə aà.

34 Bú b̄oò bí n̄o! Mbə ní ká ñghaa innù jí sigìnè aa m̄ə akə tsó m̄ə ní bə aa bə bí bí aa ɛ? N̄u ghàà aa ànnù yíi a luu ghu nt̄i aà. 35 N̄u yí ñsigìnè a fi'isə aa innù jí sigìnè jíi ì lò ní àt̄a innù jí jí sigìnè jya aà, n̄u yí m̄bi a kíi m̄fi'isə aa innù jí bí jíi ì lò ní àt̄a innù jí bí jí jya aà.

36 "Mè swon̄ a mbo bú m̄ə, à ka yí bə wa njwí ntsò'òtə m̄isa'a t̄a n̄u ñtsim à swon̄ə annù ñlon̄ m̄ighàà mí adàn̄ə d̄àn̄ə m̄itsim m̄ii à leè ñghaa aà. 37 Bí ka yí lógè aa m̄ighàà muu ì tso'òtə m̄isa'a muu ghu. A ka yí ghìrè m̄ighàà muu m̄ə t̄a ní jí isa'a kè ñkí ñwo isa'a."

Ajàn̄ m̄ə bí le sí betə m̄ə t̄a Yesu à ghìrə annù yí ȳeyerə aà
(Mk. 8.11-12; Lk. 11.29-32)

38 Nḡañndi'ì in̄on̄sè bo bí baFarisai bí m̄o'ɔ le ntìgè mbu nswon̄ ghu mbo m̄ə, "Nd̄i'innù, bí'ì lòò m̄ə t̄a ò ghìrè alènsè bí'ì yə."

39 A kwi'ì a mbo bo m̄ə, "Aa tsi'í n̄iwàà ní b̄ə bíi bí ghìrè ibi ñkí m̄m̄e'e Nwí aa m̄ə bí lòò ilènsè; la kaa mbə bí wa'á alènsè a mbo bo fa ntsyatə ya nlon̄ ñḡañntoò Nwí Jona. 40 Tsó ajàn̄ yíi m̄ə Jona à le ntswe njwi jí tarə,

nitugə nì àsi'ìnə, fya mum àtò'o fìbwè fi wè fya aa, àa ajàn mə Mu Nù à ka yì kii tswe njwi ji tarə, nitugə nì àsi'ìnə, a nibũm nsyè. ⁴¹ Aa yì bə a njwì ntsò'òtə misa'a tã baNineveh biinə nnin isa'a a nu bù, nìwàà ni mbi nulà, òlɔɔ mə bo le nyu'u annù Nwì yii mə Jona à le nswon aa mbəɲkə mĩntii myaa, mme'e ibi waa. La tsitsòɔn, àyoo yì mɔ'ɔ yii a tsyatə Jona aa, a tswe faa! ⁴² Aa yì bə a njwi ntsò'òtə misa'a tã n̄fɔ mǎngyè yii mə à lɔ a Sheha aa, tã à biinə bo bi nìwàà ni b̄b bulà n̄nin isa'a a nu bo; òlɔɔ mə à le nlɔ a ala'a yu n̄zi a nyu'u annù òlɔɔ mitsyè mi Solomon aa. Lã tsitsòɔn àyoo yì mɔ'ɔ a tswe faa mə a tsyatə Solomon!

Annù òlɔɔ Azwì yì bi yii mə mbə a fɛ'è a ntii n̄n̄ mbu mbii òkuu ghu aà.
(Lk. 11.24-26)

⁴³ “Azwì yì bi a yì mfè'è a nu n̄n̄ aa a, təə òkarə a idigə jii mə kaa òkì s̄i ghu tswe aa, òlɔɔ n̄i àfwetə kaa wa'á yə. ⁴⁴ Ntigə nswon mə, ‘Mə ka biì ghèè wa nda mə mə ghìrə mfè'è ghu aà.’ A bu mbii nyə nda ya i tswe n̄e'e, bi ye'e òkì nan̄sə n̄tan̄tə, ⁴⁵ bon̄ à ka bú ghèe i lɔɔ izwì jii mɔ'ɔ ji s̄amba, jii i bi'i n̄tsyàtə yi aa, tã bo bo yi òkuu n̄tswe wa ndà. Bɛɛ a ghìrə laa, ànnù n̄u wa a tigə m̄bi'i n̄tsyatə ajàn yii a le mbə a mbii aà. Aa ajàn yii a ka yì kii fè'è a nu nìwàà ni b̄b bi bi nulà aà.”

Ndè bi Yesu bo bi bɔɔ bimaà yì
(Mk. 3.31-35; Lk. 8.19-21)

⁴⁶ Nòò yii mə Yesu à le mburə ka ki ghàà bo bi bə bya aa, ndè yì bo bi bɔɔ bimaà yì le nzì, n̄təə a abeɛ, òlɔɔ ni mə tã à zi bo bo ghaanə. [⁴⁷ Nù wa yì mɔ'ɔ à le n̄tigə nswon ghu mbo mə, “Yə, ndè gho bo bi bɔɔ bimaà ghò təə a abeɛ, n̄lɔɔ ni mə bú bo ghaanə.”] ⁴⁸ A kwi'i ghu mbo mə, “Ndè ghà aa wò aa ɛ? Bɔɔ bimaà aa biwò aa ɛ?” ⁴⁹ Ntigə nnansə abò yi, n̄di'i n̄gǎnyəgənnù ji nswon mə, “Aà ndè ghà bo bi bɔɔ bimaà ba bi bua! ⁵⁰ Nù n̄tsim yii mə a ghìrə annù yii mə Taà ghà a aburə a lɔɔ aa, àa mumaà yì m̄bǎɲnə, ni yì mǎngyè, ni ndè ghà.”

13

Nìghàà n̄i n̄anaa nlon n̄u m̄mà'á n̄joo
(Mk. 4.1-9; Lk. 8.4-8)

¹ Tsi'i maa njwi, Yesu à le mfè'è a nda n̄ghèè n̄tswe a mbèè àghəɲə òkì miyaa, ² n̄nòò b̄b a kùrə kùrə i le n̄ghotə òkarisə yi. A tigə òlɔɔ akànu'u òkuu ghu n̄tswe a m̄m̄ òkì. Nnòò b̄b wa i b̄ǎɲnə n̄təə wa aghəɲə òkì. ³ A lɔgìnə n̄naa innù jii ghà'atə a mbo bo a ni m̄ìghàà m̄i n̄anaa. Nswonə ni mə, “N̄gǎɲmà'a n̄joo, à le mfè'è n̄ghɛɛ a mà'a n̄joo yu. ⁴ A kà mə aa m̄ma'a n̄joo jya aa, m̄bum n̄joo jya jii mɔ'ɔ i wò a ndómàn̄ji. Bìsin̄ zì m̄bwɛntə. ⁵ Jii mɔ'ɔ i wò a atù àlǎnsə n̄gò'ò yii mə n̄syè i le m̄bɔɔ n̄tswe ghu tsi'i muntsir̄ə. I wǎnsə n̄tɔo òkò'ò nlon mə kaa m̄n̄ji yii mə mbə m̄n̄gǎɲ mi kuu a n̄syɛ aa kaa à le n̄wa'á b̄b aà. ⁶ Lã àjàɲə mə nòò yì n̄t̄insə à le n̄ta aa, à le n̄tɔɔ n̄joo jyá. Tsò mə i le n̄wa'á ni m̄n̄gǎɲ tswé aa i ghènsə n̄yoo yi. ⁷ Jii mɔ'ɔ i le n̄wò a titii bikərə kərə. Bikərə kərə bya kwe n̄zwitə n̄joo jyá. ⁸ Jii mɔ'ɔ i wò n̄i àbwenə n̄syɛ yì siginə. Ntigə òkwe, n̄tigə m̄baa, jii mɔ'ɔ i baa ansan̄ òkhi yì fùùrə, jii mɔ'ɔ i baa m̄ìghum mi n̄tɔ'o, jii mɔ'ɔ i baa m̄ìghum mi n̄tarə. ⁹ Nù yii à tswe n̄i àtɔɲnə aa, tã à yu'u.”

* 12:47 Kaa b̄b bi mɔ'ɔ s̄i atii yuà n̄n̄ə.

Nji'i ànnù yii Yesu a ghàà ni mighàà mí nānaa aà
(Mk. 4.10-12; Lk. 8.9-10)

¹⁰ Ngānyəgōnnù jì i lē nzi ghu mbo mbetə yi mə, “O ghàa a mbo bo ni mighàà mí nānaa aa aya aa ε?” ¹¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nwī à fa mitsyè a mbo bù mə tá nì zi innù jì lò'òsè ñlonə annù nifō aburə. La, kaa wa'à a mbo bo fá. ¹² Nlonə mə a mbo nù yii à tswe ni yu aa, bi ka kù'ùsè ta tá à tswe ni ju i gha'atə. Lá a mbo nù yii à sì ni yu tswe aa, tsi'i mú àtiì yii à tswe ni yu aa, bi ka kwērə. ¹³ A bə ñji'i ànnù yii mə mə ghàà ni a mbo bo ni mighàà mí nānaa aà. Ta tá bo nanşə ŋka nlii nlii kaa wa'à yē. Nnanşə ŋka nyu'utə nyu'utə kaa wa'à yu'u tá àtú yaa a laa ghu. ¹⁴ Tá tá à lwensə annù yii mə ŋgāntoò Nwī Yesaiah à lē nswonə nlonə ŋgaa yàà aa mə,

‘Nì ka yì ki nanşə yu'u lâ kaa atú yuu wa'a ghu ka nlaa,
i kii ki nanşə yə kaa tá mi'i muu wa'a ghu laa.

¹⁵ Nlonə mə mintii mi bə bú luu nì àjintə.

Bi jesè ìtōŋnè jyaa kaa bo wa'à nì ìnnù bú nyu'u.

Ŋki ŋkusə mi'i myaa

mbi'i bo lô ñyè ni mi'i myaa,

ŋki yu'u nì ìtōŋnè jyaa,

ŋki nyu'u mintii myaa laa ghu,

mbəŋkə waa, ñzi a mbo mə, mə ghurə waa.'

¹⁶ “Lá, mbəɔɔnə a mbo bù nlonə mə mi'i muu mi yə idigə, ìtōŋnè juu i yu'u nì ìnnù aà. ¹⁷ Mə swōŋ a mbo bù tsi'i annù ñŋkonə mə ŋgāntoo Nwī jì ghà'atə bo bi bə bii mə annù yaa a tsinə aa bo lē si yè'ətə nì a nyé ànnù yii ni yə aa, lá kaa ŋki'i yē. Nyə'ətə nì a nyu'u ànnù yii ni yu'u aa la ŋkaa ŋki'i yu'u.

Ajàŋ mə Yesu à lē ntɔ'ɔtə nighàà nì nānaa nya aà
(Mk. 4.13-20; Lk. 8.11-15)

¹⁸ “Nì nanşə nyu'utə la nyəgə annù yii mə nighàà nì nānaa nlonə ŋgānmà'à ñjoo ghù swonə aà. ¹⁹ Bə bii mə bi yu'u nighàà nlonə annù nifō Nwī kaa ni wa'á ni a atu bo laa, ŋu yì mbi wa a ghənsə ñzi nswà ni a mbo bo ŋghε nì nu aa, bi bə aa tsi'i tsō mbùm njoo jya mə i lē ŋwò wa ndómānjì aà. ²⁰ Mbùm jya jii i lē ŋwò a atú àlāŋsə ŋgò'ò aa, i bə aa tsi'i tsō bə bii mə bi yu'u nighàà nì Nwī ŋwanşə ŋkwērə nì ñidorə. ²¹ Lá kaa ni wa'à mīŋgāŋ mi a nu bo twiŋə, bo bəɔ ñtswa ntugitə tsi'i a ni mú àtiì noò. Ŋgi'i i yi ŋghənsə ghəə ki zì ñlonə nighàà nì Nwī nya, kə bεε bi ti tsɔ'ɔ àkòrə yaa aa, bo burə mma'atə ŋkhè. ²² Mbùm njoo jya jii i lē ŋwò wa múm bīkərə kərə aa, i təə a atu bə bii mə bi yi nyu'u ntoo yì ñsiginè ya, ànnù ŋka nwùgə nu nlonə ntswəntii yàà kə ànnù ŋka ŋkōŋ ŋkabə, a fumsə àzwī ntoo yì ñsiginè ya, kaa bo wa'à mintà koonè. ²³ Mbùm njoo jya jii i lē ŋwò wa abwenə nsyε yì siginè yaa, i təə aa a atu bə bii bi yu'u ntoo yì ñsiginè ya i laa a atu bo, bo tigə ŋkoonə mintà, bī mɔ'ɔ, ŋkhè yì fùrè, bī mɔ'ɔ, mighum mi ntɔ'o, bī mɔ'ɔ, mighum mi ntarə.”

Nighàà nì nānaa nlonə ŋgwenə

²⁴ Yesu à lē ŋkù'ùsè naa nighàà nì nānaa a mbo bo mə, “Ànnù nifō aburə a bə aa laa mə: Nù yì mɔ'ɔ à lē mbwe'e nsoo mikuù yì. ²⁵ A bə mə nítugə

a noò yï bè bwiĩnkə aa, ñgəŋkibàà yï a ɲe'esè ñzi mmà'à bìnèghè ghu ñghɛɛ yi. ²⁶ Nòo yï mə mikuu mya mi le ɲka ɲkwi aa, nòo ñkòònə a ku'ù aa, ñgwen ya i kî ɲkò'ɔ tsò mikuu myá. ²⁷ Ñgəŋfà'à ɲù wa i le nzi m̀betə yi mə, 'Taà, ò le mbwi'i aa mikuu m̀i siginè fàa múm ñsòò, bìnèghè bú ntigə nlo aa a fə ghu aa ɛ?' ²⁸ A kwi'i a mbo bo mə, 'Wa ma yú ànnù aa a ghìrə ñgəŋkibàà.' Bo betə yi mə, 'Bi'i ghɛɛ ndwèn bìnèghè bya aa ɛ?' ²⁹ A kwi'i a mbo bo mə, 'Ñgaŋ, ni tsuu ghèè, ñlɔŋ mə mbə ni ghèè ɲka ndwənə, nduntè mikuu mya mi m̀'ò. ³⁰ Ni ma'atə tá mikuu mya bo bi bìnèghè bya ka ɲkwe, nywe'e a noò ɲkyá. Boŋ mə ka swɔŋ a mbo ñgəŋfà'à jya mə, tá bo foo ntsyá mbii ñdwèn bìnèghè bya ɲkwerə a nibiŋə nibiŋ, ntòò, m̀baŋnə ɲkya mikuu mya nniŋ a atá mə.' "

Nìghàà nì nanaa nloŋ aburə m̀aghumə

(Mk. 4.30-32; Lk. 13.18-19)

³¹ Yesu a bú ñnaa nìghàà nì nànaa a mbo bo mə, "Annù nifɔ aburə a bə aa tsi'i tsò aburə m̀aghum yï mə ɲù à le nlogè m̀bwe'e a múm ñsòo yu. ³² Aburə ma yú, à ni finta fi m̀'ɔ fii fi kə'ə nsigə nlw'i'sə. Là fi yi ntoo aa, fi kwe ntigə mbə ati yï mə a faŋ ntsyatə iti tsim aà, bisin tìgè ñghurə ni ndà jya ghu."

Nìghàà nì nana nloŋ mbè'è àbaa

(Lk. 13.20-21)

³³ Yesu a ku'ùsə mbu nnaa nìghàà nì nànaa a mbo bo nswɔŋ mə, "Annù nifɔ aburə a bə aa lálà: M̀angyè à le nlogè a m̀ɲkùgè mbè'è àbaa, nniŋ a nì àkaŋ abaà, a tìgè m̀morə ɲkò'ɔ nluu idigə."

Nji'i ànnù yï Yesu à le si naa mighàà ghu aà

(Mk. 4.33-34)

³⁴ Yesu à le nlogè aa mighàà m̀i nànaa ndi'i nì ñnnù ma jú ghu a mbo nnòò bə byá. Kaa à le ɲki'i ànnù tsu di'i ti ghè mə à nàa a nì nìghàà. ³⁵ Ma yú a le nlwensə aa nìghàà nii mə ñgəŋntoo Nwì à le nswɔŋ aa mə, "M̀a ɲa'a ntsú gha a nì mighàà m̀i nànaa, i swɔŋ innù jii i le ntswe a alò'òsə, ñloginə a noò ñnànsə m̀bi aà."

Yesu a tɔ'ɔtə nìghàà nì nanaa nya nloŋ ɲgwenə

³⁶ Yesu à le mmà'atə nnòò wa ntigə mbu mbii fu a ndá. Ñgəŋyogənnù jii i zì ghu mbèè ñzi nswɔŋ ghu mbo mə, "Tɔ'ɔtə ɲji'i nìghàà nì nànaa nloŋ ɲgwen ya a mbo bi'i." ³⁷ A kwi'i a mbo bo mə, "Nù yii mə a bwe'e mikuu mya aa à laa mbə Mu Nù. ³⁸ Nsòò wa a bə m̀bi yù. Mikuu mya, a bə bə bi ànnù nifɔ Nwì. Ñgwen ya a bə bə bi ɲù yì m̀bi wá. ³⁹ Ñgəŋkibàà wa mə a bwe'e waa laa, a bə Devil. Nòò m̀fù'u m̀ji wa, a bə nòò ñlw'i' m̀bi. Bifù'ù bi miji bya, a bə baangel. ⁴⁰ Tsi'i tsò ajàŋ mə bi le ndwèn bìnèghè bya ɲkwerə ntɔɔ aa, àà àjàŋ mə a ka yì kii bə a nlw'i' m̀bi aà. ⁴¹ Mu Nù à ka yì too baangel bi tá bi ghɛɛ a múm ànnù nifɔ yi, m̀fi'i bə bii bi ghìrə bə bii m̀'ɔ bi ghìrə ni ñnnù jii bi aa tsi'i bitsim, bo bi ñgəŋmbù'u innù, ⁴² tá bi ma'a waa a múm m̀'ɔ yì tii nti wa, tá bo tìgə nyə'ə ɲkurə ni m̀sòŋə myaa, ⁴³ tá bə bii ñnnù jyaa i tsinə aa bi baŋnə ɲka nta tsi'i tsò ñnòò a múm ànnù nifɔ Taà wàà. Nù yii à tswe nì ñtòŋnə aa tá à yu'u.

Nìghàà nì nānaa nloŋ afù'ù yì l'ò'sè

⁴⁴ “Annù nifò aburè a bə aa lálà: Nù yì mò'ò à le nḡhèè mǎf'e'ε ni àfù'ù a ni nsòò yì mò'ò. Mbɔɔ mbɔɔntə fu, nnaŋsə nluu ni nìdorə, nḡhèè nḡhɛɛ mfɛɛ nḡɔŋ njoò tsim jii à tswɛ ni juu aa, nḡhɛɛ nyuu nsoo wá.

Nìghàà nì nānaa nloŋ ayoo tìndùù

⁴⁵ “Mbə bi kǐ nǐbu mǐfiginə annù nifò aburè lálà: Nù ntaŋmìtàà yì mò'ò à le nḡka nlɔɔ a ayoo tìndùù, ⁴⁶ à ghèè mē nyə á yii a le naŋsə mbɔŋ a nu yu, nḡhɛɛ mfɛɛ njoò ji tsim, nḡhɛɛ nyuu ghu.

Nìghàà nì nanaa nloŋ filwà'á

⁴⁷ “Mbə bi bú mǐfiginə annù nifò aburè aa laà mə: A bə aa tsi'í tsó filwà'á fii mə nḡǎŋkò nǐbwè i mà'a a nḡkǐ, nḡko mbwè ghu a mbuu, mbuù. ⁴⁸ Nòò yii mə filuu aa, bo swúŋ mǎf'e'sə a nḡkǐ, nyarə mbwè mǐ siginə mya nniŋə a múm njoò bo, nḡigə mme'e mǐ bi myá. ⁴⁹ Aá àjàŋə mə a ka yì kii bə a nlwǐ'í mǐbi aá. Baangel ka yì f'e'ε i ghɛɛ yàrə bə bí bi fi'isə a titii bə bii mə annù yaa a tsinə aa, ⁵⁰ i mà'á waa wa mum mò'ò yì tǎ wa, tá bo tigə nyə'ə ghu, nḡkurə ni mǎsɔŋə myaa.

Innù nǎŋkon jǐ fii bo bì jǐ lwènə

⁵¹ “Nǐ yu'ù innù jǐ i tsim aa, itù juu i laa ghu aa ε?” Bo bii ghu mbo mə, “ŋiŋə.” ⁵² A tigə nswon a mbo bo mə, “Tsó mə a bə laa, nǐndi'i bìnɔŋsə ntsim yii mə bi mǐrisə a ni ànnù nifò aburə aa, à bə aa tsi'í tsó mbɔŋndugə yii mə a fi'isə njoò jǐ fii bo bì jǐ lwèn a atá yu.”

Ajàŋ mə bi le ntuu Yesu a ala'a Nazareth aá
(Mk. 6.1-6; Lk. 4.16-30)

⁵³ Ajàŋ mə Yesu à le mǎŋsə mighàà mǐ nānaa ma mú aa, à le mmà'atə nḡhɛɛ. ⁵⁴ A ghèè mē nywe'e a ala'a bo, nḡkuu a ndàŋghòtə, nǐdi'i annù ghu. Annù a gha'a bə bya, bo tigə nǐbetə ni mə, “Nù ghú à nǎŋsə nlɔgə mulá mǎtsyè bo bi innù jǐ wè juá aa a fə? ⁵⁵ A si mu kabindá wa à ghuá bə aa ε? Bi si a ndè yì aa a ni Mary twonə lɛ? Jems, Joseph, ni Simon, ni Yuda, à si bɔɔ bimaá bi bə aa ε? ⁵⁶ Bìjààntə bi bi si a titii bí'inə tswé aa ε? Nù ghú a tigə nlɔgə mbuu innù jǐ aa a fə aa ε?” ⁵⁷ Mǐntɔŋə myaa le nlwǐnə ghu nú. Lá Yesu a swon a mbo bo mə, “Bi ghu'usə nḡǎŋntoo Nwǐ a idigə tsim lá kaa wa'á nǐi a ala'a bo kə a nda bo ghu'usə. ⁵⁸ Kaa à le nḡkǐ'i innù jǐ wè jǐ wè jǐ ghà'atə ghu bú nḡhǐrə, nloŋ mə kaa bo le nḡwa'á nǐ àbǐintii tswé aá.”

14

Ajàŋ yii mə Herod à le nzwitə Jɔn Nḡǎŋmurə bə nḡkǐ aá
(Mk. 6.14-29; Lk. 9.7-9)

¹ A bə maa noò Herod yii à le mbə mfò, nsa'a nǐ nǐbù'u Galilea aa, a yu'ù ànnù nloŋ ikum Yesu. ² Nḡigə nswon a mbo itsendá jǐ mə, “Wa à ni Jɔn Nḡǎŋmurə bə nḡkǐ mə bi bu nyweensə ni nǐwó. A bə nǐjǐ'í ànnù yii mə mǐdà'á muá mǐ fà'á ghu nu aá.” ³ Nloŋ mə à le ti bə maa noò aa bon Herod à bàŋnə mē Jɔn nḡkwerə yǐ, nniŋ yǐ a ndátsan, mǐbi'i nḡaa Herodias, nḡwe ndim yǐ Philip. ⁴ Nloŋ mə Jɔn à le si ghèè ghu mbo nswonə ni mə, “Kaa a sǐ ku'unə a mbo wò a nyo'ò mǎŋgyè ghú.” ⁵ Ka mə à le si lòɔ mə bon yu zwitə Jɔn aa, à le mbɔ'ò mǐ'i mǐ bə bya nloŋ mə bi le bii mə Jɔn à nǐ nḡǎŋntoo Nwǐ aá. ⁶ Lá nòò yii mə nǐjwǐ nǐjwe Herodias i le mbòontə aa,

mu Herodias yi mànɔyè à le nanɔsə nzi mben ikòò a nsi bè bii bi le twonɔ waa aa. Nti Herod i doritè. ⁷ A tigè ñkaa, ñka' a mɔ yu ka fa a ayoo yii mɔ à bètə aa. ⁸ Ndè yi a tintè yi, ñswon mɔ tá à swon a mbo Herod mɔ, “Fa a atu Jon Ngànɔmùrə bɛ ñki a mbo mɔ a múm àkanə.” ⁹ Nù nífɔ wa i le mbi'i tsi'i nì mbè ànnù. Lâ àjàn mɔ à le ñkaa a nsi mi'i bè aa, à le nswon mɔ tá bi fa. ¹⁰ A le ntoo bɛ bi ghèè ñkwyɛ atu Jon wa ndátsan, ¹¹ ñlɔgə atu ya nnin wa múm àkan, mfa a mbo múmànɔyè wa a ghèè mfa a mbò ndè yi. ¹² Ngǎnyogənnù Jon i le nyu'u, ñghɛɛ nɔgə akú yi ñghɛɛ ntwɔn, ntigə ñghɛɛ ñkè'ɛnə a mbo Yesu.

Ajàn mɔ Yesu à le nje'ɛ bɛ ñtsù'ù ji ntaà aa
(Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Nòò yii mɔ Yesu à le nyu'u ma yú ànnù ñlon Jon aa, à le mmà'atə adigə ma ya ñkuu a múm àkanu'u ñghɛɛ a adigə yi mɔ'ɔ yii bè sɔ ghu tswe aa, mɔ yu tswe ghu tsi'i yùyu. Nòò yii mɔ nnòò bɛ wa le nyu'u maa ajàn aa, bi le mfè'èkə a nɔ'ɔ ila'a jyaa ntəə nì m̀kòrè ñyonə yi ghu. ¹⁴ Yesu à ghè mɔ mɔ yu kɔ fè'è wa a múm àkanu'u, nyə nnòò bɛ wá. Nti yi i luu nì àjənnè ñlon ñgaa yàa. A tigè ñghurə ñgànɔmighòò a titi bo.

¹⁵ A bè mɔ a ñkwèfɔ tsi'i maa njwi, ngǎnyogənnù ji i zɔ ñswon ghu mbo mɔ, “Wa nòò à tigè ñtsya, àdìgè yú a kɔ mbə àfumnə adigə. Ghìrə tá bè bú sɛɛnə mɔ mbə bo ghèè ñlɔɔ ayoo niji yaa nì ila'a itoo ji mɔ'ɔ nyuu nji.” ¹⁶ Yesu a kwi'i a mbo bo mɔ, “Kaa bo sɔ nì nì mmà'atə tswè, bùmboɔn, nì fa ayoo a mbo bo bó ji.” ¹⁷ Bo kwi'i ghu mbo mɔ, “Ayoo yii bi'l tswe nì yu faa, à nì tsi'i ñkya ibaa ji ntaà nì mbwè mi mbaa.” ¹⁸ Yesu a swon mɔ bi zɔ nì mu a mbo yu. ¹⁹ A swon a mbo nnòò bɛ wa mɔ tá bo tswetə a nyə nì ñgèè yá. Bi tswe mɔ aa, a lɔgè ñkya ibaa jya ji ntaà bo bi mbwè mya mi mbaa, ñjɛntə mi'i mi a ndəɔn, mfa mbi'ikə a mbo Nwi, n̄batə abaa ya mfa a mbo ñgǎnyogənnù ji mɔ tá bo fa a mbo bè byá. ²⁰ Nù ñtsim à le nji nyurə, ñgǎnyogənnù ji jya i bú ntigə nsyɛ abùgə miji jya a luu a nì ñkyè nighúm ñtsò baà. ²¹ Ndùu mbàñnə yi i le nji miji myaa, i le mbə tsò ntsù'ù ji ntaà; kaa bi le ñwa'à bāngyè bo bɔñkhə səɔnə.

Ajàn yii mɔ Yesu à le ñka ntəə a atu ñki aà
(Mk. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

²² Yesu à le swon ñgǎnyogənnù ji i kuu a múm àkanu'u mbo ntoo ñghɛɛ fu a njii yi mɔ'ò. Yu mboɔn a tigè m̄bañnə ntswe a ñjìm ñswon nnòò bɛ wa i sɛɛnə. ²³ Nnòò bɛ wa i sɛɛnə mɔ, a kɔ'ɔ ñghèè wa atu nta'a tsi'i yú yú a ntsa'atə Nwi. Nòò ñkwèfɔ à le ñkú'ù a tswè ghu tsi'i yú yú, ²⁴ le boɔn àkanu'u ya a bùrè mɔ ñghɛɛ a múm ñkì àgha'a a sa'a. Ìkàñnə ñki i tumè ñghɛɛ, ntumə mbiñ nlon mɔ àfisə a le ñgha'a a múm ñkì. ²⁵ A bè mɔ a nì nòò ñjwi a zɔ a mbo bo, n̄təə nì a atu ñki. ²⁶ Nòò yii ngǎnyogənnù ji i le nyə yi a təə wa atu ñki aa, n̄bɔ'ɔ n̄ wè tswá waa, bo tigè n̄təɔnə nswonə nì mɔ, “A n̄ ñkú!” ²⁷ Yesu a wānsə ñghaa a mbo bo nswon mɔ, “Tswa nì nti ghuu, à wa nì mɔ. Nì tsuu bɔ'ɔ.”

²⁸ Peta a swon ghu mbo mɔ, “Mmà'àmbi, n̄bə a bə wò, ò swon mɔ zɔ a mbèè wò fya múm ñki.” ²⁹ Yesu a swon ghu mbo mɔ, “Zi!” Peta à le mfè'è wa múm àkanu'u, ntəə wa atu ñkì ñghɛɛ a mbèè Yesu. ³⁰ Lâ, àjàn mɔ à le nyə afisə ya aa, n̄lògìnə ñka mbo'ɔ, ntigə mbwe nsigə ñghɛɛ wa múm ñki. Ntəɔnə nyə'ə mɔ, “Mmà'àmbi, yweensə ghá.” ³¹ Yesu a wānsə ñnasə

abô yi ntswa yi ghu, nswonj mæ, “Abiintii yo a kə'ə bə laà aa a ya aa ε? O ghìrə ñjɛnkə aa a ya?” ³² Nòò yii bo le ñkə'ɔ ñkuu wa mûm àkànu'u aa, àfisə ya a kentə. ³³ Bè bii bi le ntswe wa mûm àkànu'u aa, bi mii yi nswonj mæ, “Aà ànnù ñíkonjə, ò ni Mu Nwĩngɔnjə.”

Ajànj yii mæ Yesu à le ñghurə ñgànjmighɔ̀ò a ala'a Gennesaret aà
(Mk. 6.53-56)

³⁴ Bo tòò mē ñghɛɛ a ala'a Gennesaret. ³⁵ Badigə bya le nyə yi nzi, ntsyasə ñkèi tsi'í a idigə idigə maa mbèè àla'a mæ bi ghotə ñgànjmighɔ̀ò ñzi ni ju ghu mbô. ³⁶ Bo le mbu'u mbo ghu mbo mæ tá à ma'atə tá ñgànjmighɔ̀ò jyà bɔɔ mɔɔntə tsi'í àtsəj atə'ə̀ yi. Bə bitsim bii bi le mmòntə aa, bi le ntii nighɔ̀ò.

15

Ajànj yii mæ Yesu à le ñwenə baFarisai ñlonj bĩnɔ̀njɔ̀nj bi bĩtə bi bĩtaà byaa aà

(Mk. 7.1-13)

¹ BaFarisai bo bi ñgǎjndi'i nòjɔ̀sə le nłɔ̀ a Yerusalem nzi mbetə Yesu mæ, ² “Kaa ñgǎjyogə̀nnù jo i si bĩnɔ̀njɔ̀nj bi bĩtə bi bĩtaà bi'i ləə aa a a ya aa ε? Nlonj mæ kaa bi si mbô myaa si'í a ni mǎnjɔ̀ yii a kù'ùnə nsi'í mbɔ̀j kɛ̀ ji.”

³ Yesu a kwi'i mæ, “Kaa ni si ndi'i Nwĩ yu'unə, mbanjə yònjə bə bĩnɔ̀njɔ̀njə bu aa a ya aa ε? ⁴ Nlonj mæ Nwĩ à le ndi'i mæ, ‘Ka nyu'unə a taà ghò bo ñdè ghò,’ ñki ndi'i mæ, ‘Nù yii à bəgítə a taà yí kə̀ ndè yí aa, a ku'unə mæ tá bi zwiətə yi.’ ⁵ Ni bǎjñə ñswonjə ní yùu ñgaa bə mæ, Mbə ñu a swonjə a mbo taà yí kə̀ ndè yí mæ, ‘Wa ayoo yii mæ bonj mæ fa ñkwetə gho ghu aa, mē fà mē a mbo Nwĩ,’ ⁶ bonj kaa à si ní nyu'unə taà yí bú ntswe. Ma yú a di'i aa ajànj mæ ni tigə mbwesə ní nòjɔ̀sə Nwĩ mbanjə ñka nyonj ní bĩnɔ̀njɔ̀njə buu aà. ⁷ Bú ñgǎjəbagilè! Nğǎjntoò Nwĩ Yesaiah à le nyə aa tsi'í siginə ñjwà'anə ànnù yii mæ Nwĩ à le nswonj nlonj ñgaà yùu aà, mæ,

⁸ ‘Bè buà, bi ghu'usə ní gha aa tsi'í ní ñghonj ntsù jyaa,

lā mǎntii myaa bǎjñə ntswe a ndiysà;

⁹ Bo mii ní gha laa tsi'í àdànjə àdànjə

ñlonj mæ bo bǎjñə ñdi'i bə bĩnɔ̀njɔ̀sə bi bə tsò ñdi'i jyà!’ ”

Njoo jii mæ ghìrə mæ tá ñu tsuu laa aà

(Mk. 7.14-23)

¹⁰ Yesu a tigə ñtwonj nnòò bə wa i zĩ ghu mbèè a swonj a mbo bo mæ, “Ni nanjə nyu'u tá à laa a atu bù: ¹¹ Ayoo yii mæ ñu a ji a ntsù yu aa kaa a si ma ya ghìrə mæ tá à tsuu laa, a ajànj yii mæ nòjɔ̀sə à di'i aà, a bǎjñə ñghìrə ayoo yii mæ a fè'è ghu ntii aa mæ tá à tsuu laa.”

¹² Nğǎjyogə̀nnù ji i zĩ ñswonj ghu mbo mæ, “O zĩ mæ baFarisai ghìrə nłwìsə ntɔ̀j a nu wò ñlonj ànnù ya mæ ò ghìrə nswonj aa ε?”

¹³ Yesu a kwi'i mæ, “Ayoo yii mæ a si Taà ghà a aburə bə aa bi ka yí dú lò'òsə. ¹⁴ Ni ma'atə waa; bo bə aa bífə'ənə mæ bi tsyasə̀ bĩ mɔ̀'ɔ. Mfə'ənə̀ à bə kɛ̀ tsyasə̀ yí mɔ̀'ɔ bonj bo bitsim ka wò a ataa.”

15 Peta a swonj ghu mbo mæ, "Tɔ'ɔtə nji'i nìghàà nì nàà ma nù a mbo bĩ'i." 16 Yesu a swonj mæ, "Mala a bə mæ, tsi'i bù, kaa nì sì kì nzi aa ε? 17 Nì sì zì mæ àyoo yìi mæ nù jì a ntsũ yu aa, a sigə aa ghu ato'o a kì mbu nyi aa ε? 18 Lâ àyoo yìi mæ a fè'è a ntsũ nù aa a fè'è aa ghu ntii, ñghirə nì mæ tá à tsuu laa. 19 Nlonj mæ a ntii nù aa a fè'è imòòntə jì bĩ, ànnù nzwitə nù, ànnù mághàbè, ànnù ajirə, iyərə, ñswòñə ábañnənnù a atu nù, bo bĩ ñswòñə ànnù yì bĩ a atu nù. 20 Aa ma jú innù mæ i ghìrə mæ nù à tsuu laa aà; kaa ñjì tì s'i'ì mbo tsò mæ bo swonjə aa, kaa a sì ghìrə mæ nù à tsuu laa."

Màngyè yìi à le ntswe nì àbiintii aà
(Mk. 7.24-30)

21 Yesu à le ntigə mma'atə adigə ma ya ñghɛɛ a mbù'u Tai bo Sidon. 22 Màngyɛ baKana yì mò'ò, yìi à le ntswe maa mbù'ù aa, à le nzi nyə'ə nswonjə nì mæ, "Ko mìlìñnè ghà, mbâ Mmà'àmbi Mu David! Demon yì mò'ò à nanjə ntswe a ato'o mù ghà yì màngyè ñdì nì ñgi'i ghu nu si'i."

23 La kaa Yesu kaa a wa'á yi kwɛ'è. Ngǎnyəgənnù jì i tigə ñzi mbu'u mbo ghu mbo nswonj mæ, "Furə màngyè ghú tá à bii a njim b'i'ìnə! Wa a yə'è ñyon aa nzwì nì àtu nù."

24 Yesu a kwi'i mæ, "Bi le ntoo gha aa tsi'i a mbo mbinjərə ñjì i bwe a ñgwè'è nda baIsrael aà."

25 Maà noð màngyè wa a zì ñswetə mikú'utə mi ghu nsi, nswonj mæ, "Mmà'àmbi, Kwetə ghà."

26 Yesu a kwi'i mæ, "Kaa a sì ku'ùnə a nìògə ábaa boo mbàñnè mma'a a mbò mbù."

27 Màngyè wa a kwi'i mæ, "Ññə, Mmà'àmbi, lâ mbu jya i syè nì ñkùgə abaa jya mæ i lò wa atu atətə taà wàà ñwokə aa ñkurə."

28 Yesu a tigə ñkwi'i ghu mbo mæ, "Oh! Màngyè, ò tswe nì àbiintii si'ì! Wa ò ka tswe nì ànnù ya yìi o lòò aà." Mú yì wa à le ñghènsə ñki ntii tsi'ì maà noð.

Ajàñ yìi Yesu à le mbù ñghurə bə bĩ ghà'atə aà

29 Yesu à le ntigə nlo maa adigə ñghɛɛ ntsyá a mbèè àtsùmə Galilea. Nko'ò ñghɛɛ a atu nta'a, ñtigə ntswe a nsyè. 30 Mâ mbém ñnòò à le nzi ghu mbèè nì bítəñkərə, bíbwènkə, bífə'əñə, bítìghàà, nì ñgàñmìghòò jì mò'ò tsi'ì jì ghà'atə, ñnəñsə a mìkərə Yesu a ghurə waa. 31 Bə bya le nyərə si'ì a ajàñ yìi mæ bo le nyə bítìghàà ghaa, bíbwènkə tii, bítəñkərə təə, bífə'əñə kii ñyə nì ñdìgə aà; bo le ntigə ñgha'asə Nwìñgəñ baIsrael.

Ajàñ yìi mæ Yesu à le nje'è mbàñnè ñtsu'ù jì ñikwà aà
(Mk. 8.1-10)

32 Yesu à le ntigə ntwonj ñgǎnyəgənnù jì jya nswonj a mbo bo mæ, "Mə ko mìlìñnè bə bú, ñlonj mæ bĩ tswe mə bi'ìbo tsítəñjə ñwji jì tarə kaa wa'á nì àyoo yì jì tswe aà. Kaa mbə mæ wa'á swonj mæ tá bo lo ñghèè nì ñjì ñlonj mæ mbə bo ghìrə ñghɛɛ ñwokə a mánjì."

33 Ngǎnyəgənnù jì i betə yi mæ, "Mbə b'i'ìnə logə abaa aa fə fàa a atu nta'a mìwèè a ku'ùnə a nje'è màm̀bém ñnòò ghú ghu aa ε?"

34 Yesu a betə waa mæ, "Nì tswe nì ñkya abaa aa jì səgə aa ε?" Bo kwi'i mæ, "I nì jì sàmbaa nì boo bĩ mbwè bĩ mò'ò."

³⁵ Yesu a swonj mæ tâ ñnòò bê wa tswe a nsyê. ³⁶ A tigè ñlogè ibaa jya ji sãmbaa ni mbwè mya, mfa mbi'ikè a mbo Nwĩ, mbatè, mfa a mbó ñgãnyægãnnu ji bo yatè a mbo bè byà.

³⁷ Bè bya bitsim le nji nyurè; bi bwèè àbùgè miji ya, ibà'a abaa jya bo bi isà'a mbwè jya, i luu nĩ ñkyè ji sãmbaa. ³⁸ Ndùu mbãñnè jii i le nji aa le mbè ntsù'ù ji nikwà; kaa bi le wa'à bãngyè bo bi bõñkhè sèñè.

³⁹ Yesu à le ntigè nsensè bè bya, ñkuu a múm àkãnu'u ntoo ñghèe a mbù'ù àla'a Magadan.

16

Ajàñ mæ bi le mbetè alènsè a mbo Yesu àà

(Mk. 8.11-13; Lk. 12.54-56)

¹ BaFarisai bĩ mò'ò bo bi baSadukai bi le nzi a bo Yesu nloo mæ bi kwà'ànè yi, mbetè yi mæ tâ à ghìrè alènsè yii mæ a lo a aburè aa a ndi'i mæ Nwĩ à tswe bo yu. ² Yesu a kwi'i waa nĩ àbetè mæ, "A yĩ mbè a ñkwêfò aa ni swonjè ni mæ 'Idigè ka ghìrè bõñè ñlonj mæ mbà'à àbùrè i bãnè.' ³ A yĩ ñki mbè a titugè aa ni swonjè ni mæ, 'Si à ka ghìrè bè ñwĩ àfìsè ñlonj mæ mbà'à àbùrè i bãnè ñki mbosè nĩ idigè.' Nĩ zĩ ajãñ mæ mbè ni kã nyè nĩ ñnnu a ajãñ mæ mbà'à àbùrè i di'i aà. Lã kaa mbè ni wa'à ilènsè noò ñgù'u mbi yulà zĩ. ⁴ Bũ ngãñghìrè ñnnu jĩ bi bitibii Nwĩ bi ñgù'ù bulà, ni betè nãa mæ mè di'i alènsè annu a mbo bù aa è? Ngan, àlènsè yii mæ mbè mè di'i a mbo bù à kã mbè aa tsi'i yĩ Jona." A swõñj mæ laa ntigè mma'atè waa ñghèe yi.

Mbè'è àbaà baFarisai bo bi baSadukai

(Mk. 8.14-21)

⁵ Nòò yii mæ ñgãnyægãnnu ji i le ntoo ñghèe nywe'e wa mbèè àtsùm ya yĩ mò'ò aa, bo le yè mæ bo li'inè a ñlogè àbaà. ⁶ Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Ni ka ntsyèsè ghuu, ntsee nĩ àtù yuu nlonj mbè'è abaa baFarisai bo bi yĩ baSadukai." ⁷ Bo lögìnè ñtigè ñghaa a titii bo nswonjè ni mæ, "A swõñj laa aa nlonj mæ kaa bi'inè ghìrè ñwa'à abaa lògè aà." ⁸ Yesu a zĩ ànnu yii mæ a le ntswe a ntii bo, ñtigè nswonj mæ, "Bù bê bii mæ àbiintii yaa a k'ètè, a ghìrè àkè mæ ni ka ñghaa a titii bù mæ ni si nĩ àbaa tswe aa è? ⁹ Nĩ si annu zĩ tâ àtù yuu laa ghu aa è? Nĩ si burè ki wa'atè ajãñ mæ mè kã jè'è bè bya ntsù'ù ji ntaà nĩ ñkya ibaa jya ji ntaà aa è? Nĩ le nsyè ñkugè ji i luu aa a nĩ ñkyè ji sègè aa è? ¹⁰ Nĩ si ki ñwa'atè ñkya abaa jya ji sãmbaa mæ mè kã jè'è bè ntsù'ù ji nikwà ghu aa è? Nĩ le ñki nsyè ñkùgè ji i luu aa a nĩ ñkyè ji sègè aa è? ¹¹ A tigè ñghìrè akè mæ ni bu ñka ñjñkè, kaa ñki'ì zĩ mæ mè si aa annu nlonjè abaa ghàà aa è? Nĩ ka ntsyèsè ghuu nĩ mbè'è àbaà baFarisai ni baSadukai." ¹² Bo tigè ñzi maa noò a laa mæ kaa à si a mbo bo ghaa mæ tâ bo ka ntsyèsè nlonj aa mbè'è àbaa. A bãnè ñghaa nlonj aa ñnnu jii mæ baFarisai bo bi baSadukai le si di'i aà.

Ajàñ mæ Peta à le nswonjè a ñu yii mæ Yesu à ni ghu aà

(Mk. 8.27-30; Lk. 9.18-21)

¹³ Yesu à le ñghèè ñka ñkoontè a mbèe Kaisaria Filipi, mbetè ñgãnyægãnnu ji mæ, "Bè swonjè ni mæ Mu Nù à bè aa wo aa è?" ¹⁴ Bo kwi'i mæ, "Bĩ mò'ò swonjè ni mæ, Jon Ngãñmùrè bẽ ñki, bĩ mò'ò swonjè ni mæ, Elijah, bĩ mò'ò kii mbu nswonjè ni mæ, Yeremiah, kè ñgãñntoò Nwĩ wa yĩ mò'ò." ¹⁵ A betè waa mæ, "Lã ni swõñj yuu ñghaa mæ mè laa mbè wo

aa ε? ¹⁶ Simon Peta a kwi'i mæ, "O nî Ayo'ò Nwĩ wâ, m̀bæ Mu Nwĩngòŋ yĩ mæ à tswe ntĩi aà." ¹⁷ Yesu a swon̄ ghu mbo mæ, "M̀bɔɔnə a mbo wò mbâ Simon mu Jona nlon̄ mæ a ma yú ànnù n̄ŋkon̄ a mbo wò aa kaa a si ñùm̀sɔŋ di'ì. A di'ì Taà ghà a aburə a mbo wò. ¹⁸ Mè swòŋə a mbo wò mæ, ò laa mbæ Peta*, m̀è ka bɔɔ ŋghotə̀ yà ma mùu atú àlàn̄sə ñgò'ò. Kaa tâ tsi'í n̄iwo, tâ n̄i wa'à t̄i n̄tsya. ¹⁹ Mè ka fa b̄ikey bi ànnù n̄ifɔ aburə a mbo wò. Ànnù yĩ mæ ò kwerə f̄aa n̄sye aa bon̄ baa k̄i kwerə a aburə. Ànnù yĩ mæ ò f̄ɛ f̄aa n̄sye aa bon̄ baa k̄i f̄ɛ a aburə." ²⁰ A tigè ñnan̄sə ñkwantə̀ ñgãnyəgə̀nnù j̄i mæ tâ b̄i tsuu a mbo ñú ló swon̄ mæ yu laa m̀bæ Ayo'ò Nwĩ wâ.

Ajàŋ mæ Yesu à lɛ ñghàà ñlon̄ ñgi'ì yĩ yu ka yə i kwo aà
(Mk. 8.31–9.1; Lk. 9.22-27)

²¹ Nlɔginə maa noò Yesu a lɔginə ñdi'ì a mbo ñgãnyəgə̀nnù j̄i mæ, yu tswe n̄i ñl̄ginə ñko'ɔ ñghɛɛ a Yerusalem i ghɛɛ i yə mbuu ñgi'ì j̄i ghà'atə̀ ghu a mbo bità bi ala'a, bo b̄i bil̄i bi ñgãŋmà'anw̄i n̄i ñgãŋnd̄i'ì n̄ɔŋsə, tâ b̄i zw̄itə̀ yi, a ti bə n̄i ñjwi j̄i tarə bi bu nyweensə yi fu n̄i n̄iwó. ²² Peta à lɛ n̄swũntə̀ yi ñghentə̀ n̄i ghu, ñlɔginə ñka ñghaantə̀ n̄i n̄swon̄ə n̄i mæ, "Wa m̀bæ Nwĩ wa'á ma yú ànnù b̄i, M̀mà'amb̄i. Wa kaa m̀bæ ajàn̄ə ànnù ma yú a wa'á a nu wò f̄ɛ'ɛ." ²³ A bəŋkə̀ yi n̄swon̄ a mbo Peta mæ, "Tsyá mb̄i a ñj̄m m̀è, m̀bâ Satan! O n̄i n̄f̄ansə m̄an̄j̄i a mbo m̀è ñlon̄ mæ kaa ò s̄i aa a ñj̄m Nwĩ t̄ə̀, ò b̄an̄nə nt̄ə̀ aa a ñj̄m b̄ə."

Bè b̄i mæ bi n̄i ñgãnyəgə̀nnù Yesu aà

²⁴ Yesu a tigè ñswon̄ a mbo ñgãnyəgə̀nnù j̄i mæ, "M̀bæ ñu tsu a ka n̄lɔɔ a ñka nyòŋə a ñj̄m m̀è, a tuù ib̄i nú yi, m̀bɛ'ɛ ab̄an̄nə b̄an̄nə̀ yi ñka nyon̄ə n̄á. ²⁵ Nlon̄ mæ ñu yĩ mæ a l̄ɔ mæ yu yweensə ib̄i nú yi aa, à ka b̄an̄nə b̄wɛ. Ñu yĩ mæ a b̄an̄nə̀ m̀b̄wɛ ib̄i nú yi nlon̄ ñkwi atú gha aa, à ka b̄an̄nə tswe n̄i ghu. ²⁶ M̀bæ a kwetə̀ ñu tsu aa n̄i àkə̀ mæ m̀bæ a tswe n̄i m̀bi yũ n̄tsim̄ m̀b̄an̄nə̀ m̀b̄wɛ n̄tsw̄ent̄i yi aa ε? Kə̀ m̀bæ ñu a fa aa àkə̀ ñkwensə n̄tsw̄ent̄i yĩ ghu aa ε? ²⁷ Nlon̄ mæ Mu Ñu à ka yĩ z̄i bo b̄i baangel bi a m̄um̄ ñgha'a n̄i Taà yĩ i t̄sɔ'ɔ if̄à' à ñú n̄tsim̄ i yòŋə n̄i af̄à' à yĩ mæ à lɛ mf̄a'a aà. ²⁸ Mè swòŋə a mbo b̄u tsi'í ànnù n̄ŋkon̄ mæ b̄ə b̄i m̄ɔ'ɔ bi t̄ə̀ faà b̄i mæ kaa bo ka yĩ wa'á à niwo ywe'etə̀ ti yə noò wa mæ Mu Ñu à ka yĩ z̄i a m̄um̄ ànnù n̄ifɔ yu aà."

17

Ajàŋ yĩ mæ Yesu à lɛ m̀bəŋkə̀ yi ntigə̀ ñhweenə̀ aà
(Mk. 9.2-13; Lk. 9.28-36)

¹ Ñjwi i t̄sya m̀è j̄i nto'o, Yesu a lɔgə̀ Peta bo Jems n̄i mumaà yĩ J̄on bo bo ko'ɔ ghɛ̀ɛ a atu n̄ta'a yĩ syà yĩ m̄ɔ'ɔ, n̄tswe ghu tsi'í b̄ə bo. ² Nú yĩ i bəŋkə̀ a n̄si bo, ñs̄i yi i tigè ñta tsi'í t̄sɔ̀ n̄inò, ìtsə'ə̀ j̄i i fu'ù ñjɛɛŋkə̀. ³ Bo ghə̀ ki yə Moses n̄i Elijah wi'ikə̀ ñf̄ɛ'ɛ ntigə̀ ñghaanə̀ bo b̄i Yesu. ⁴ Peta a swon̄ a mbo Yesu mæ, "M̀mà'amb̄i, a bon̄ mæ b̄i'inə̀ tswe faà aà. O bə k̄ɔŋ bon̄ m̀è ka gh̄urə̀ m̄intarə̀ mi n̄tarə̀ faà, tâ yĩ f̄uùrə̀ i tswe a mbo wò, yĩ m̄ɔ'ɔ i tswe a mbo Moses, tâ yĩ m̄ɔ'ɔ i tigə̀ n̄tswe a mbo Elijah."

* 16:18 Nj̄i'í Pita, "Petros" n̄i ñghàà n̄i baGrikia, i bə aa àlàn̄səngò'ò.

⁵ Ajàŋ mæ à le mburè ki ghàà aa mbà'à yí n̄tá yí mò'ò i wi'ikè ñkuse waa, ñji ñjù i fe'è wa múm mbà'à ñswonj mæ, "Aa mú ghà yí mbàŋnè yí mæ mè kòŋjè aa à ghuà, mæ nanjsè ndoritè nlonjè yí. Nì ka nyu'u annù yí a swonjè aa."

⁶ Nòò yíi ngǎnyogǎnnù jì i le yu'u lálàà aa, bo le ñwó a nsye àkùu kuu, nluu ni n̄bò'ò. ⁷ Lá Yesu à le nzi ñzi mmòòntè waa nswonj mæ, "Bìnnè nì, nì tsuu ki bò'ò." ⁸ Bo ñentè mi'í myaa ntigè yè tsi'í Yesu, kaa ñki'í ñjù dāŋ bú nyè.

⁹ Ajàŋ mæ bo le nlò wa atu nta'a ñka nsigè aa, Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Nì tsuu annù ñlonjè ñjèè tæ tæ ma yú a mbo ñjù ló swonjè, i ywe'e noò yíi mæ Mu N̄u à ka yí yweenè ni ñwò aa." ¹⁰ Ngǎnyogǎnnù jì jya i betè yí mæ, "Ngǎŋndì'í nòŋsè i nswonjè ni mæ Elijah à tswe nì m̄fòò ntsyá mbii i zì aa a ya aa è?"

¹¹ Yesu a kwi'í a mbo bo mæ, "Elijah à tswe nì zì, ñki tswe nì ñzì tsiè ñnnù tsim fu i b̄insè a ajàŋ mæ i le ntswe aa." ¹² La mè swonjè a mbo bú mæ Elijah à tè'è mé ñzi, kaa bo wa'à yí zì, mbàŋnè ñghirè annù yíi mæ bi kòŋjè aa ghu nù. A ki mbè a ñgǎŋgǎŋ a ajàŋ mæ Mu N̄u à ka yè ñgi'í a mbo bo aa.

¹³ Ngǎnyogǎnnù jì jya i tigè ñyu'u a laa atu bo maa noò mæ a swonjè aa annù ñlonjè ñgaa J̄on Ngǎŋm̄urè b̄è ñki.

Ajàŋ mæ Yesu à le ñghùrè m̄umbàŋnè yíi mæ à le ntswe ni demon àà
(Mk. 9.14-29; Lk. 9.37-43)

¹⁴ Nòò yíi mæ bo le mbù mbii ntsi'í nnòò b̄è wa aa, ñumbàŋnè yí mò'ò à le nzi ñswetè miku'utè mi a nsi Yesu, ñswonj mæ, ¹⁵ "Mmà'àmbi, ko mi ñghè n̄ m̄ ghà ghu, ñlonj mæ a wó àbùbùrè ñnanjsè nyè nì ñgi'í tsi'í nì mbè annù. A yí mbè noò mò'ò a wó a mum mò'ò, a bè a noò mò'ò a wó a múm ñki.

¹⁶ Mè ghìrè nzi nì ghu a mbò ñgǎnyogǎnnù jo kaa bo ki'í ajàŋ mæ mbè bo ghurè yí zì." ¹⁷ Yesu a swonj mæ, "Oò, bú niwaa nì b̄è bii bi s̄i n̄ àbiintii tswe, ñghirè n̄ ñnnù jii i s̄i tsinè aa, mè ka tswe bi'inè i ywe'e aa a noò àkè aa è? Mè ka ki tswa ntii gha nlonjè ñgaa yùu i ghèe ywe'e aa a noò àkè aa è? Nì zì nì ghu a mbo mè."

¹⁸ Yesu a wenè demon wa, a burè m̄fe'e ghu nu, mu wa a ghesè ñtii.

¹⁹ Ngǎnyogǎnnù Yesu i le ntigè nzi ghu mbo a alò'òsè m̄betè yí mæ, "Bì'í ghìrè ñki'í a mfi'í demon wa zì aa a ya aa è?"

²⁰ A kwi'í a mbo bo mæ, "Nlonj mæ àbiintii yuu a kè'è aa. Mè swonj a mbo bú tsi'í annù ññkonj mæ, mbè nì tswe nì àbiintii a tè'e ñkè'è mbè tsi'í tsò àbùrè m̄aghum, b̄èè bonj mbè nì swonj a mbò ñta'a ghu mæ, 'Bìnnè faà ñghèe ntèè fii' i k̄i m̄biinè. Maa mùu ajàŋ bonj kaa mbè annù tsu a wa'à ghuu tsyá. [²¹ Mbuu demon ma ghù a lóò aa mæ mbè nì si'isè ìbii nù ghuu ti jì ñtsa'atè Nw̄i m̄bòŋ fi'í.]"

Ajàŋ mæ Yesu à le mbu ñghaa annù ñlonjè annù niwò yí àà

²² Nòò yíi mæ ñgǎnyogǎnnù jì i le mbù ñghotè a ala'a Galilea aa, Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Bi ka fa Mu N̄u a mbo bè, ²³ tá bi zwitè yí, a ti bè a n̄ ñjwi jì tarè bi bú m̄biinsè yí fu a niwò." Nù yàà i le ñnanjsè mbi'í tsi'í n̄ mbè ñnnù.

* 17:21 Kaa b̄è bi mò'ò s̄i atii yuà ñnjè.

Ajàŋ mə Yesu à le ntu tax ndâmà'anwì aa

(Mk. 9.30-32; Lk. 9.43-45)

²⁴ Nòò yìi bo le nzì ñku'u a Kapernaum aa, ñgǎŋkwērə tax ndâmà'anwì bo zì a mbo Peta mbetə yi mə, "Ndi'innu ghùù ghù, à si tax ndâmà'anwì tu aa ε?"

²⁵ Peta a kwi'i mə, "A tu."

Nòò yìi mə Peta à le ñkuu a nda aa, Yesu a betə yi mə, "Simon, àmòòntə yo a ni mə akə aa ε? A tax a mbo bifò bí fàa nsyε aa a tu wo aa ε? Bè bi ala'a bya, kè bìgìi aa ε?"

²⁶ Peta a kwi'i mə, "Bigìi."

Yesu a tigè ñswon mə, "Mbə a bə la bon kaa bǎla'a bya sè nì ntù tswè.

²⁷ Lá kaa bí'inè si lòò mə mbə bí'inè lwísè mǎntón myaa. Tsò mə a bə laa aa, ghèè fii atsùm nìma'a nsa'a ghu. Fìbwè fì mbǐi fii ò ko aa, ò ña'atè ñtsù yi, bon ò ka fi'i abàtə ñkabə ghu tá à ku'u a ntu tax ndâmà'anwì ghà bo ghu. Lògə ñghèε ntu tax yì'ò ghu a mbo bo."

18

Abetə ñlonə ñu yìi mə à kò'ɔ ntsirə a múm ànnu ñifò Nwì aa

(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

¹ A bə maa noò, ñgǎnyəgənnu Yesu zì ghu mbo mbetə yi mə, "Nù yìi mə à kò'ɔ ntsirə a múm ànnu ñifò aburə aa à nì wò aa ε?" ² Yesu a twonə mùŋkhə nzì ñt'e'ε a titi bo ³ ñswon mə, "Mè swònə a mbo bù tsi'í annu nìŋkon mə mbə nì tsuu ghuu bəŋkə i bə tsi'í tsò bəŋkhə bon kaa nì ka yì wa'à a múm ànnu ñifò aburə kuù. ⁴ Nù ñtsim yìi mə à sigisə ibi nù yì a nsyε tsò mu ghulà aa, àa bə ñu yìi à kò'ɔ ntsirə a múm ànnu ñifò a aburə.

⁵ "Nù ñtsim yìi mə à kwērə ajàn mu mà yù nì ñkùm gha aa bon à kwērə aa ghà. ⁶ Lá ñu yìi mə à ghìrə mə ajànə mu ma yù yì mɔ'ɔ mə à nñ ntii yi a nu mè aa tá à wo a múm innu jì bi, a bon mə tá bì kwērə ñgò'ɔ abaa yì ñwè ghu nton, nìma'a yi a múm ñkì miyaa tá à bwe nsigə ñghεε a nsyè ñkì.

Ikwa'ànə jii mə i ghìrə bə wò nì innu jì bi aa

(Mk. 9.33-37; Lk. 9.46-48)

⁷ "Ñgi'i yì ñwè a mbò mbi mə i zì nì ikwà'ànə jii mə bə wò ghu aa. Ikwà'ànə i t'e'ε ntswe nì ñzi, lá ñgi'i yì ñwè a nu ñu yìi mə ikwà'ànə ma jya i tsya ghu ñjìm ñzi aa. ⁸ Mbə abó yo kə àkòrə yo a ghìrə mə tá ò wo a múm innu jì bi, ò kwyè nìme'e. A bon mə ta ò bə abó mɔ'ɔ kə àkòrə mɔ'ɔ ñtsyatə a ntswe nì mbo mi mbaa kə mìkòrə mi mbaa, tá bì yi mbànə nìma'a gho a mum mɔ'ɔ ti mè. ⁹ Mbə nli'í no nì ghìrə mə ò wo a múm innu jì bi, ò twe'è nìme'e. A bon mə tá ò bə nli'í mɔ'ɔ nyi ñkuu a múm ñtswènti, ñtsyatə a ntswe nì mi'i mi mbaa tá bì yi mbànə nìma'a gho a mum mɔ'ɔ Satan.

Ñghàà nì nanaa nlon annu mbìnjərə yìi mə i bwe aa

(Lk. 15.3-7)

¹⁰ "A nì yə mə kaa nì si bon bì kəgə tsò buà bú tsa'a. Mè swònə a mbo bù tsi'í annu nìŋkon mə baangel byaa bi təə a nsi mi'i Taà a ñgòn bìnòò bítisim a aburə. [¹¹ Nlon mə Mu Nù à le nzì aa nyweensə bə bii mə bi bwe aa.]* ¹² Nì wa'atə mə akə aa ε? Mbə ñu à tswe nì mbi njərə jì ñkhì, bεε

* **18:11** Kaa bə bí mɔ'ɔ si atii yuà nìjə.

yí mò'ò i fa'anə mbwə, a wa'á jì mò'ò jya mighum mi bù'u ntsò bù'u a atu nta'a mmà'atə ñghəe nlòò ya mə i fà'a a mánjì aa ε? ¹³ Bε lə mə a yə, boŋ mə swòŋə a mbo bù nì ànnù nìŋkoŋ mə àa ki doritə nloŋ ŋgaa mbí mà ya i tsyá ajàŋ mə a doritə nloŋ ŋgaa jya mighum mi bù'u ntsò bù'u mə kaa i ghírə wa'á a mánjì fa'á àa. ¹⁴ A ki mbə a ŋgɔŋ ŋgɔŋ ajàŋ mə Taà ghùù yìi à tswe a aburə aa, kaa à si kòŋ mə tá múnťsirə mu ghulá yí mò'ò tá à bwə.

Ndim ghò yii à wo annù aa

¹⁵ “Mbə ndim ghò ghírə annù yí bi a nu wò, ò gheè ghu mbèè, bu yu tswé tsi'í bú yu bi baa, ò di'í ìbì yí ghu mbò. Bεε a yu'utə bəə boŋ ò bù mə ntswe nì ndim ghò wa fu. ¹⁶ Bεε a tsuu yi nyu'utə, ò bú ntwoŋtə a ŋù yí mífùùrè kə bə bi baa, bi zì nì gheè bú bo, ta tá ìnnù tsim jii mə bi swoŋ aa tá tswe nì biyəfə bi baa kə bi tarə bíi bi beentə. ¹⁷ Bεε mə a ki mbu ntuu yi a nyu'utə ànnù yii mə bú bo swoŋ aa, nì lɔgè yí ŋghεε nì ghu a nsí ŋghótə. Bεε a ki mbu ntuu annù yii mə ŋghótə i swòŋə aa, nì léntə yí tsi'í tsó tizí Nwí kə ŋgàŋkwere tax.

Annù yii mə bə beentə aa bo bi à yii bə tuu aa

¹⁸ “Mə swòŋə a mbo bù tsi'í ànnù nìŋkoŋ mə, ànnù yii mə nì kwere fàa nsye aa boŋ baa kii kwere a aburə, yii mə nì fεε fàa nsye aa boŋ baa kii fεε a aburə. ¹⁹ Mə ku'usə mbu nswoŋ a mbo bù tsi'í ànnù nìŋkoŋ mə, mbə bù bi baa beenə fàa nsye a nlɔɔ ayoo boŋ Taà ghà yii à tswe a aburə aa à ka fa a mbo bù. ²⁰ Nloŋ mə àdìgè yii mə bə ghotə ntswe ghu bi baa kə bi tarə nì ikúm gha aa, mə tswe a titi bo.”

Ñghàà nì nānaa nloŋə ŋgàŋfà'á à ti l'ì'nə àfansənnù

²¹ Peta à le nzì a mbo Yesu mbetə yi mə, “Mmà'ambí, mbə ndim ghà a ghírə ànnù yí bi a nu mə aa ŋgàà jì sigə mə kí ñlì'inə i tsim aa ε? Mbə ŋgàà jì sàmbaa i ku'ù aa ε?” ²² Yesu a kwi'í ghu mbo mə, “Kaa mə ka wa'á a mbo wò swoŋ mə ŋgàà jì sàmbaa, mə ka bəŋnə swoŋ mə, ŋgàà mighum mi sàmbaa ŋgàà jì sàmbaa.* ²³ Ma mùu ajàŋ, mbə bi'inə figinè ànnù nifó aburə tsó mfó yí mò'ò yii mə à le nlòò mə yu sèntə innú ŋkabə jì bo bi ŋgàŋfà'á jì, ²⁴ Nòò yii mə bi le nlògìnə ŋka nlentə aa, bi zì nì ŋù yí mò'ò yii à le si tswa nìi nì bi milion bi francs bi ñghumə. ²⁵ Tsó mə kaa à le ŋkí'í ajàŋ yii mə mbə yu tú ŋkabə ya zì aa, mífə wa a swoŋ mə bi tswa yi mfεε a bó'ò bi ŋgwé yí nì bóò bi, nì ŋgòŋ ñjòò tsim jii à tswe nì ju aa ntu ŋkabə yí ya ghu. ²⁶ Ŋgàŋfà'á wa a swétə miku'útə mi a nsye, mbu'u mbo ghu mbo, nswoŋ mə, ‘Mmà'ambí, tswa ntii gho a nu mə, wa mə ka yí tu ñjòò tsimə.’ ²⁷ Mfó wa a kó miiŋnə yí, nìma'atə yi, nswoŋ mə tá à tsuu ŋkabə ya bú tu.

²⁸ “Tsi'í ma waà ŋgàŋfà'á à ghè mə yu kí fε'ε, nìboo ŋù nìbó wàà yí mò'ò yii à le si bəŋnə ntswa nii nì ntsù'ù jì ñghum, mifan a ntoŋ, nswoŋ mə, ‘Tu ŋkabə yà yá.’ ²⁹ A wó ghu nsi, ñyə'ə mə, ‘tswa ntii gho a nu mə, wa mə ka yí tu ŋkabə yò yá.’ ³⁰ A tuù yi, ñswuŋ yi ŋghεε nì ghu, ŋghεε nniŋə a ndátsan mə tá à tswe ghu nywe'e a noò yii à ka yí tu nìkarə nì nya àa. ³¹ Nòò yii mə ŋgàŋfà'á jì jya jì mò'ò i le nyə ma ya ànnù aa, nú yàà i bi'í tsi'í nì mbənnù. Bo gheè ŋkε'enə ŋgòŋ ìnnù tsim jii i le mfε'è aa a mbò mífə wá. ³² Mfó wa à le ntwonə yi a zì a swoŋ ghu mbo mə, ‘Wò ŋgàŋfà'á

* **18:22** Kə ŋgàà mighum mi sàmbaa ntsò sàmbaa.

àbì'intià, mē kì le mmà'atē nīkarē nya nì tsīm nīi ò le ntswa gha ghu aa, nlon ajàn mē ò le nyē'è a mbo mē aà. ³³ O kī wa'ā zī àjànē mē mbē ò ko mīlīnē ò òndīm ghò, tsi'ī tsò ajàn mē mē le ŋko ghò aa ε? ³⁴ Mfò wa à le nlwīnsē nton, ntwon ŋgānfmfi bè, mīfa yi a mbo bo mē bì gheε mfi yi nywe'e a noò yī à ka yī tu nīkarē nī nya nītsīmē.

³⁵ “Aa ajànē mē Taà ghà mē à tswe a aburē aa, àa yi ghīrē a nu bù bitsīm, mē mbē nī tsuu ifansēnnū bilīm buu a mūm nti bù i kī lī'īnē.”

19

Ajàn mē Yesu à le ndi'i annū nlon annū nsà'ànē nyō'ō aà
(Mk. 10.1-12; Lk. 16.18)

¹ Nòò yīi mē Yesu à le mānsē nswon ma jū innū tsīm aa, à le mà'atē ala'a Galilea ŋheε a mbu'u Yudea a njii ŋkī Jordan, ² Mānòò mī bē mī ghà'atē le nyōnē yī, a ghurē mīghòò a nu bo maa adigē.

³ BaFarisai bì mo'ō bì le nzi, a ŋkwà'ànē yī, mbetē yi mē, “Nònsē a bii mē mbē nū a fi'i ŋgwē yī nlon annū tsu mē à ghīrē aa ε?” ⁴ A betē waa mē, “Nī leē ŋkī'i twon mē, nū yīi à le nanse waa nloginē a nloginē aa, à le nanse waa aa nūmbānē bo mānḡyē aa ε? ⁵ Ntigē nswonē nī mē, ‘Tsò mē a bē laà, nūmbānē à ka kī mà'atē taà yī bō òndē yī, i zī bòònsē bō ŋgwē yī, tâ bo bì baa tigē mbē nḡyānu yī mīfūrē aa ε?’ ⁶ Maa ajàn kaa tâ bo wa'ā bē bì baa bù mbē, ntigē mbē nḡyānu yī mīfūrē. Ayoo yīi mē Nwīngōn à bòònsē mē aa, tâ nū tsū à tsuu ló yātē.” ⁷ Bo bù mbetē yi mē, “Moses à le ntigē nswon mē mbē nū à tse fa aḡwà'ànē nsà'a nyō'ō a mbo ŋgwē yī, i fi'i yi aa a ya aa ε?” ⁸ A kwi'i a mbo bo mē, “Moses à le mbeentē mē mbē nū ká mfi'i ŋgwē yī aa nlon ajàn mē mīnti muu ti aa. Lá kaa a wa'ā aa ajàn mē a le ntswe a nloginē aa bē. ⁹ Mē swōn a mbo bù mē mbē nū a fi'i ŋgwē yī à nda yu, ntsuu nlon aa annū atsuūrē bē, mību nyō'ō yī dān, bē boḡ à ghīrē aa annū māghàbē.”

¹⁰ Nḡānyōgēnnū jī i betē yi mē, “Mbē a bē ma mùu ajàn a titi nūmbānē bō ŋgwē yī a kī'i kù'ùnē aa bē mē tâ nūmbānē wa a tswe yi ti yō'ō aa ε?” ¹¹ Lá a kwi'i a mbo bo mē, “Annū ma yū mē mē dī'i aa, kaa mbē a kī'i a mbo nū ntsīm gheε. Mbē a kī ŋheε aa tsi'ī a mbo bē bii mē Nwīngōn à tsò'ō mfa a mbo bo aà. ¹² Nlon mē bē bì mo'ō à nī bisōn aa a njwē, bì mo'ō, bì ghīrē nī mbō, bì mo'ō bì ghīrē ìbīnū waa maa ajàn mbi'i aa annū nifò aburē. Nū yīi mē mbē kwērē annū ma yū mē mē dī'i aa, tâ à kwērē.”

Ajàn mē Yesu à le nniñ mbōonē a nu bōnkhē aà
(Mk. 10.13-16; Lk. 18.15-17)

¹³ Bē bì mo'ō le nzi nī bōnkhē ghu mbo mē tâ à nōnsē mbō mī a atu bo ntsa'atē Nwī. Nḡānyōgēnnū jī i wenē bē byā. ¹⁴ Lá Yesu a swon mē, “Nī ma'atē bōo bya tâ bì zi a mbo mē, ntsuu waa kī kīnē bē; nlon mē annū nifò aburē a tswe aa a mbo bē tsò bo.” ¹⁵ A swōn mē laà aa ntigē nōnsē mbō mī a atu bo, ŋheε yī.

Annū mūngwà'ā ŋgānkbē
(Mk. 10.17-31; Lk. 18.18-30)

¹⁶ Nū yī mo'ō à le nzi ghu mbo mbetē yi mē, “Ndi'innū, ànnū yī siginē yīi mbē mē ká ŋghīrē nyi ŋkuu a mūm ntswēnti yī i lwī'i nīnkon aa à nī

yu aa ε?" ¹⁷ Yesu a betə yi mə, "O bètə gha nlonj annù yí sigìnè aa a ya aa ε? Wa nù yí à bònj aa, à ni tsi'í nù yí mífúurè. Mbə ò ka ηkəj mə o kuu a múm ntswéntì, ò ká n̄ləə ndi'i Nwí jyá." ¹⁸ A betə Yesu mə, "I juu aa ε?" Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Tsèe n̄j zwiətə. Tsèe annù mágħabə ghìrè. Tsèe yàrè. Tsèe abàjnənnù tswεε." ¹⁹ Ka nyu'unə taà ghò b̄ò ndè ghò. Ka ηkəjə ni ndim ghò tsò ìb̄i nù ghò."

²⁰ Múnjgwà'à wa a kwi'i ghu mbo mə, "Mè lèè mə ndi'i ma jù tsi'í tsimè, a tigə mbonj akə a mbo mə aa ε?"

²¹ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Mbə ò ka ηkəj mə òo b̄j m̄n̄sə, ò għεε n̄fεε ηgòj n̄jò tsim j̄i ò tswε ni ju aa, mfa a mbo ηgàjəf̄umə, nzi ηka yonə naa, bonj ò ka tswε n̄i àf̄u'ù a aburə."

²² Múnjgwà'à wa à yù'ù mē ma yú ànnù aa, n̄lo ηghèè yi n̄i àjəjnè n̄lonj mə n̄jòo ji i lε ηgha'a.

²³ Yesu a tigə n̄swonj a mbó ηgǎjyəgənnù ji mə, "Mè swòj tsi'í annù n̄ikonj a mbo bù mə a tsyanə a mbo ηgàjəkabə a ηkuu a múm annù nifò aburə. ²⁴ Mè bu ηkù'ùsè n̄swonj a mbo bù tsi'í annù n̄ikonj mə, a fwaatə a mbo kamel a ntsurə a n̄li'i n̄i nsa'a, ntsyatə a mbó ηgàjəkabə a ηkuu a múm annù nifò Nwí."

²⁵ Ngǎjyəgənnù ji yù'ù mē ma yú ànnù aa, ànnù a tsyá waa tsi'í mbənnù. Bo tigə mbetə yi mə, "Nù yí mbə a yweenə aa a tigə mbə aa wò aa ε?"

²⁶ Yesu a l̄i n̄si waa nswonj a mbo bo mə, "A tsyá aa ηm̄is̄onj, l̄a a ghèε ni Nwí, mbə à tse ghìrè innù tsimè."

²⁷ Peta à kwi'i nswonj mə, "Yé, b̄i'í b̄i b̄i'í mà'àtə mə ηgòj n̄jòo tsim n̄yonə gho aa, b̄i'í ka yí tigə n̄nanjə tswε aa n̄i àkə aa ε?"

²⁸ Yesu a swonj a mbo bo mə, "Mè swòjə a mbo bù tsi'í annù n̄ikonj mə wa a múm m̄bi yí m̄fi, wa a noò yí mə Mu Nù à ka yí ηanjə a n̄i àbèrè nigha'a yu aa, bù bya b̄i mə n̄i lε ηka n̄yonə nàa aa, n̄i ka yí k̄i ηanjə n̄i ìbèrè n̄ighum̄ n̄tsò baa, i tigə sa'a it̄sə baIsrael yə n̄ighum̄ n̄tsò baà. ²⁹ Nù n̄tsim yí à mà'àtə mila'à m̄i, kə b̄ilim̄ bi, kə b̄ijaantə bi, kə taà yí, kə ndé yí kə b̄òò bi, kə ìbwènə n̄syé ji, nlonj ikum̄ gha aa, à ka yí bú tswε n̄i n̄joo mà jya ηgáa ηkh̄i; i ki bú tswε n̄i n̄tswéntì yí ì lw̄i'í n̄ikonj aa. ³⁰ Lá b̄è b̄i ghà'àtə b̄i mə à ni b̄itsyá bi mb̄i ts̄its̄onj aa, bi ka yí tigə b̄è bitsirə bi njimè, tá bitsirə bi njim̄ tigə mbə bitsyá bi mb̄i."

20

Annù nlonj ηgǎjəfà'à a akò milù'ù

¹ "Nlonj mə annù nifò aburə a bə aa tsi'í tsò ajàn yí mə nù yí mò'ò à lε m̄fè'ε tsi'í a t̄itugə a mbà'a mbà'à ηghεε a n̄lòò b̄é mə b̄i zi m̄fà'a a akò milù'ù yu. ² A lε mb̄i mə yu ka tu waa n̄i ηkabə yí ì kù'unə n̄i ìfà'a n̄jwi yí n̄fúurè aà, n̄tigə n̄too waa wa múm akò milù'ù yu. ³ A bù mē mbə a n̄lòontə nòò, a bú m̄fè'ε ηghèè n̄yè b̄é b̄i mò'ò bi təə a n̄saanə m̄itaa tsi'í àdànà d̄ànà; ⁴ a swonj a mbo bo mə, 'N̄i ki ηghεε wa múm akò, wa mē ka ghìrə fa ayoo yí mə a ku'unə aa a mbo bù.' ⁵ Bo tigə ηki ηghεε. A bú m̄fè'ε a n̄si'í nòò bo b̄i a nyəj nòò, ηki ηghεε ηghìrè tsi'í wa ajàn mə à lε ηghìrə a mb̄i aa. ⁶ A b̄è mə a mb̄aj nòò, a bú ηghεε nyè b̄é b̄i mò'ò bo təə, a swonj a mbo bo mə, 'N̄i si'í ntəə faà n̄bwesə n̄i n̄jwi yu a adànə

dànè aa a ya aa e?' ⁷ Bo kwi'i ghu mbo mæ, 'Kaa nù tsù à ghìrè wa'à yì'ì lögè mæ b'ì'ì zi mfa' à a mbo yu.' A swonj a mbo bo mæ, 'Nì ki nghæe ñka mfa'a wa mùm àkò.'

⁸ "Nòò ñtso nòò à kù'ù mæ mbojè àkò milù'ù wa a swonj a mbô ñgànñlèntè ñjoo yì mæ, 'Twonj ñgànñfà' à jya ntu ñkabè yàà, ñloginè ni b'ì nlw'ì ñjìm bya, ñkò'ò mmànşè ni b'ì ntsyamb'ì byá.'

⁹ "Bè bya mæ bi le ñlögè waa a noò mbanj nòò aa bi zì mæ, nù yì mò'ò yì mò'ò a kwerè ñkabè yìi mæ i kù'ùnè a ntù ñgànñafà' à ghu a atù ñjwi aà.

¹⁰ Nòò yìi mæ b'ìtsyà bi mb'ì bya bi le nzi aa, bo le ñwa'atè mæ i yàa ñkabè i ka gha'atè; la nù ñtsim a k'ì ñkwerè tsi'ì ñkabè yìi mæ bi tu nù ghu a atù ñjwi aà. ¹¹ Bo kwèrè mæ, ñloginè ñka nwurikè a mbônj àkò wá, ¹² ñswonjè ni mæ, 'Bè bi nlw'ì ñjìm bú bi fa'a aa tsi'ì a atu mu fibànqè, lá b'ì'ì bânñè ñsi'ì nyo'ò ñnòò ñfa'a ñjwi yù ntsim, ò tù ñkabè yì'ibo i ku'ùnè!' ¹³ Mbônj àkò wò a kwi'ì a mbo nù mbô wàà yì mò'ò mæ, 'Nsùkà'a ghà, kaa mè s'ì annù a mbo wò fànşè; ò ghìrè wa'à bii aa mæ ò ka kwerè aa ñkabè yìi mæ i kù'ùnè n'ì ñfa'a ñjwi yì m'fùurè aa a mbo mæ aa e? ¹⁴ Lògè ñkabè ò ya ñghèè ghò; à wa a k'òj mæ ñk'òj a ñki mfa' àyoo yìi mæ mæ fa a mbo wò aa a mbo nù ñlw'ì ñjìm ghú.'

¹⁵ "Mbæ mæ wa'á annù yìi mæ k'òj aa n'ì ñjoo j'ii mæ à n'ì i ja aa ghìrè aa e? Kè ni ghè'èñè aa gha nlonj mæ mæ fa aa e?"

¹⁶ Yesu a tigè ñlw'ì isè nswonj mæ, "Ma mùu ajàn, b'ìlw'ì bi ñjìm ka yì bè b'ìtsyà bi mb'ì, tá b'ìtsyà bi mb'ì tigè mbæ bi lw'ì bi ñjìmè."

Ajàn mæ Yesu à le ñghàa ñgaa yìi i ywe'e ji tarè nlonj annù ñiwó yi aà (Mk. 10.32-34; Lk. 18.31-34)

¹⁷ Yesu à kà mæ aa ñkò'ò ñghæe a Yerusalem, ñlögè ñgànñyegènnù ji jyá ñtsò baà, a tswè tsi'ì bò bo. Bo kà mæ aa ñghæe a mán'ì a swonj mbo bo mæ, ¹⁸ "Yè nì, àjànè mæ b'ì'inè ñkò'ò ñghæe ni a Yerusalem laà aa, bi ka tswa Mu Nù i fa a mbo b'ìl'ì bi ñgànñmà'anw'ì bo bi ñgànñd'ì n'òjşè tá bo tso'òtè isa' à yi ñtsèrè mæ bi zwiwè yì, ¹⁹ tá bi fa yi a mbo b'ìt'ìzi Nw'ì tá bo wye yì, ñgh'ò yì, ñkweentè yì a atu atibànñè bânñè; lá a ti bè n'ì ñjwi ji tarè bi bú m'biñşè yì ñiwó."

Annù yìi mæ ndè b'ì b'òò bi Zebedee le mbetè nlonj b'òò bi aà (Mk. 10.35-45)

²⁰ Ndè b'ì b'òò bi Zebedee à le ntigè nzi a mbo Yesu bo b'ì b'òò bi, ñswetè miku'utè mi ghu nsi, ñlòò annù yì mò'ò ghu mbô.

²¹ Yesu a betè ghu mbo mæ, "O l'òò aà àkè aa e?"

A kwi'ì ghu mbo mæ, "Bii mæ tá b'òò aa bú bi baa bi yi ntswe a mùm annù nif'ò wò, tá yì mò'ò a tswè a abo wò yì mà'á, tá yì mò'ò a tswè a abo wò yì ñkwàbè."

²² Yesu a kwi'ì a mbo b'òò bya mæ, "Kaa n'ì s'ì annù yìi mæ ni betè aa zì. Mbæ n'ì nò ñd'òj yìi mæ mæ ka no aa e? "

Bo kwi'ì gho mbo mæ, "Mbæ b'ì'ì nò."

²³ Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Tsi'ì annù ññk'òjè, n'ì ka no nd'òj yìi mæ mæ tswè n'ì nno aà, tá bi ki mmurè ghuu a mùm ñk'ì a ajàn yìi mæ bi tswè n'ì m'mùrè mæ ghu aà. La kaa a si adigè ya b'è a ntsò'ò b'è b'ii mæ bi ka yì tswè a mbèè ñkwæe mæ n'ì mà'á kè n'ì ñkwàbè aà, a n'ì idigè ma jù aa a ka yì tswè b'è bii mæ Taà ghà à nànşè n'èè a mbo bo aà."

²⁴ Abùgè ngǎnyogènnù jya nìghum i yù'ù mē ànnù ma ya, ñlwisè ntonj a nu bo bya bi baà. ²⁵ Là Yesu a twonjè waa bitsim, ñswonj mē, “Nì zi mē bè bii mē bi sa'a bitizì Nwì aa, bi nɔɔj aa atu bo, mbu'utè nì waa; bè bii wè byaa bi tswè nì àdà'a a atu bo. ²⁶ Kaa mbè wa'á maa ajànj a titi bù bô; nù yii mē a lòc mbè nù yì ñwè a titi bù aa, tá à bè ngàràfá'á ghùù, ²⁷ tá nù yii mē a lòc mbè ñtsyambii aa, tá à bè abù'ù yuu; ²⁸ ñlonj mē, tsi'ì Mu Nù, kaa à le ñwa'à zì aa mē tá bì ka mfa' a ghu mbô. A le nzi aa a mfà'a a mbo bè, i kii fa ntswènti yì a ntsu'u atu bè bì ghà'atè ghu.”

Ajànj yii mē Yesu à le ñghùrè bifè'èné bi baà
(Mk. 10.46-52; Lk. 18.35-43)

²⁹ Yesu bo bì ñgǎnyogènnù jì kà mē aa mfe'e a Jericho, mambém ñnòc a ká ñyonjè waa. ³⁰ Bifè'èné bi baa le ntswe a mbèè mánji ñyu'u mē Yesu a tsyà. Nloginè ntigè ntonjè nswonjè nì mē, “Ko milìnjè yì'ì, Mu David!” ³¹ Ñnòc wa i wenè waa nswonjè mē tá bo kutè ntsù waa; la bo bǎnjè ñku'usè ntonjè nswonjè mē, “Mmà'àmbi, ko milìnjè yì'ì, Mu David!”

³² Yesu à le ntèwè ntonjè waa mbetè mē, “Nì lòc aa mē tá mē ghìrè mē akè nì bù aa è?”

³³ Bo kwi'ì mē, “Mmà'àmbi, ghìrè tá bí'ì bu ñka nyè idigè.”

³⁴ Yesu à le ñko milìnjè wàà, mmòontè mi'ì myaa, bo ghèè ñloginè ñka nyè idigè, ñlo ntigè nyonjè nii.

21

Ajànj yii mē Yesu à le ñkuu a Yerusalem tsò mǎ'ò aà
(Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Bô ghèè mē ñka ywe'e a Yerusalem ñkuu a Betfage yii à le ntswe a ñji'ì ñta'a Olive aà. Yesu a toò ñgǎnyogènnù jì jì baa a mbii ² ñswonj a mbo bo mē, “Nì ghèe fii a nì mú àla'a yì a mbii bù, ajànj yii nì ka ghèe kii kuu aa, i yè jàkasi yii bì tìnjè bo mu yì. Nì yè, nì fèè ñzi nì ju mfa a mbo mē. ³ Bèe ña a betè annù a mbo bù, nì swonj ghu mbo mē, ‘A lòc Mmà'àmbi,’ bonj à ka tigè ghèè swonj tá nì lògè.”

⁴ Ma yù ànnù a le mfè'è aa a ñlwensè ànnù ya yii mē ñtoò Nwì à le nswonj aa mē,

⁵ “Swonj a mbo bôc bi Zion mē,
‘Yè nì, mǎ'ò ghùù à ghuà mē a zì a mbo bù aà!’
A sigisè ìbìnnù yi a nsyè, ñkò'ò a atu jàkasi,
a bè tsi'ì mu jàkasi yì ñkègè.”

⁶ Ngǎnyogènnù jì jya i le ntigè ghèe ñki ñghìrè tsi'ì ànnù ya mē à le nswonj mē tá bo ghìrè aà; ⁷ Bo le nzi nì jàkasi wa bo mú yì, ñnɔɔjsè itsè'è jyaa a ñjim nnàa jya a tigè ñkò'ò ntswe ghu. ⁸ Bè bì ghà'atè wa a titi nnòc wa le nsàntè itsè'è jyaa a mánji, bí mò'ò kwyè ñtaa iti ñki sanjè wa a mánji. ⁹ Ñnòc yii i le si ghèe a mbii bo bì yii i le si yonjè a ñjimè aa i le ñlòginè ñka ntonjè mē,

“Hosiana, a mbo Mu David! Bì'inè gha'asè yu wa yii mē a zì nì ñkùm
Mmà'àmbi aà!
Hosiana a mbô Nwì Ako'òntsirè!”

¹⁰ Yesu à kò'ò mē ñkuu a mùm ñjò'ò àla'a Yerusalem aa, idigè tsim ghu i tigè tsiginè tsi'ì ñtsiginè, bè tigè mbetè nì mē, “Aà wòò ghùlù aa è?”

11 Nnòò wa i kwi'i mē, “Aa Yesu, ñgàñntoò Nwĩ yĩ mē à lo a Nazareth a mbù'u Galilea aà.”

Ajàn mē Yesu à lē ñkuu a múm ñdámà'anwĩ aà
(Mk. 11.15-19; Lk. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Yesu à lē ñghèè ñkuu a múm ñdámà'anwĩ, m̄furə bē bitsim bìi bi lē ntswe ghu mfee n̄ ñjoo ñkii nyuu aà. A lē ntii itetə bē bìi mē bi lē si kwensə n̄ ñkabə bo bì ìlən bē bìi mē bi lē si fèè n̄ bì bugirəm̄ikuu aa mmà'anə a nsyē. 13 Nswon a mbo bo mē, “Bì ñwa'anə a múm àñwà'anə Nwĩ mē,

‘Bì ka yĩ ki twon ndá yà aa n̄ ñdá ñtsà'atə Nwĩ.’

Lá n̄ ghìrə mē i tigə m̄bə a adigə ñlèəntə biyərə!”

14 Bifə'anə bo bì bìbwènkə lē n̄zì ñtsi'i yì wa ndámà'anwĩ, a ghurə waa.

15 Bìlì bì ñgǎñmà'anwĩ bo bì ñgǎñndi'i n̄n̄sə yè mē innũtsyámbo jya jii mē à lē ghìrə aa, ñki nyə b̄o bya mē bi lē ntswe wa ndámà'anwĩ ñtəñnə n̄ mē, “Hosiana a mbo Mu David!” aa m̄t̄on̄ə myaa b̄añnə ñlwi lwi, 16 bo swon a mbo Yesu mē, “O yù'ù ànnu yù mē b̄o b̄u swonə aa é?”

Yesu a kwi'i mē, “Ññə; n̄ lèè ñwa'à twon, a múm àñwà'anə Nwĩ mē, ‘Wò Nwĩ ò ghìrə mē mē tá b̄o b̄i b̄orə bo bì bìi bi burə aa ki n̄n̄sə aa tá bì ka mfa ñgha'a ñii n̄i b̄on m̄ansə aa a mbo wò' aa é?”

17 Yesu à lē ntigə mma'atə waa, m̄f'è ñghèè a ala'a Bethany, ñlè ghu.

Ajàn yii mē Yesu à lē nn̄ñ ndòò a atu àt̄i figə aà
(Mk. 11.12-14,20-24)

18 A bē mē a t̄itugə a noò yii mē à lē mbù ñka ñkuu ñghèè a Yerusalem aa, ñjì i yan̄ə yì. 19 A yē àt̄i figə yì m̄'ə a mbèè m̄anjì, ñghèè ghu, kaa wa'à f̄intà ghu yə a ñjì, a b̄añnə ñluu tsi'i iyən̄ ghu. A swon a mbô àt̄i ya mē, “Tà ò yì ntsuù f̄intà i l̄ò b̄i koonə!” At̄i ya lē ki mburə ñghensə nyoo ñkwo.

20 Ñgǎñyogəñnu jì i lē nyə ma yaà ànnu, ñyerə, ñswon mē, “A ghìrə àkè àt̄i yù a burə ñghesə ñkwo tsi'i lá aa é?”

21 Yesu a kwi'i a mbo bō mē, “Mè swon tsi'i ànnu ññkon a mbo bù mē, n̄i bə tswe n̄i àb̄iintii i tsuu ki j̄ñkə bəə b̄on mbə n̄i ghìrə ànnu yù mē mè ghìrə a nú àt̄i figə yù aà. Kaa wa'à aa tsi'i ma yù ghìrə bē, b̄on mbə n̄i t'è ñswon bə a mbô ñta'a ghú mē, ‘Tso'əonə ñlò faà ñghèè nn̄ə a múm ñkì miyaa,’ b̄on wa i ka kii l̄ò ghèè nn̄ə ghu. 22 N̄i bə tswe n̄i àb̄iintii b̄on n̄i ka ki kwèrə n̄i ñḡon̄ innu t̄sim jii mē n̄i betə n̄i a múm àtsà'atə Nwĩ aà.”

Abetə ñlon̄ ada'a yii Yesu à lē ntswe n̄i yu aà
(Mk. 11.27-33; Lk. 20.1-8)

23 Yesu à ghèè mē ñkuu a ndámà'anwĩ bìlì bì ñgǎñmà'anwĩ bo bì bità bì ala'a zì ñtsi'i yì ghu a noò yii à lē si d̄i'ì ànnu Nwĩ aà, m̄betə yì mē, “O ghìrə innu juà jii mē o ghìrə aa n̄i ada'a wo aa é? A adà'a ma yù a mbo wò aa, a fa wò aa é?”

24 Yesu a kwi'i mē, “Mè ka kii betə ghuu n̄i àbetə, b̄èè mē n̄i fa akwi'i a mbo mè bəə b̄on mè ka kii swonə a adigə yii mē mè l̄ogə ada'a ya mē mè tswe n̄i yu a ñka ñghìrə innu jù ghu aà.

25 “J̄on̄ à lē ñl̄ogə ada'a aa fə a ñka mmurə b̄ə ñkì aa é? A lē ñlò aa a mbo Nwĩ kə a mbo bē aa é?”

Bo le nłògìnè ñka nswonjə bo ni bo nswonjə ni mə, “Mbə bī'inè swonj mə 'A le nłò aa a mbo Nwī,' boj à ka swonj a mbo bī'inè mə, 'Nì lèè ñtigè wa'á annú yīi mə àlè si swonj bīi aa a ya aa ε?' ²⁶ Kè mbə bī'inè swonj mə 'A le nłò aa a mbo bə,' boj bī'inè aa ki bo'ɔ nnòò bə bù; ñlonj mə bə bitsim bīi mə Jɔn à le mbə aa ñgànntoo Nwī.” ²⁷ Maa ajàn bo le ntigè ñkwi'i mə, “Kaa bī'i si zī.”

A tigè ñswonj a mbo bo mə, “Kaa mè ka wa'à ñjù yīi mè à fa ada'a mè ghirè ñi ñnnù jù ghu aa a mbo bù ki nswonjə.”

Nìghàà ñi nàà ñlonj bɔɔ mbàñnè bi baa

²⁸ “Nì mòòntə mə akə aa ε? Njù yī mò'ɔ à le ntswe ni bɔɔ mbàñnè bi baa, ñghèε nswonj a mbo yī ñtsyàmbīi mə, 'Mú ghà, ghèε mfà'à wa múm àkò mìlùlù sīi.' ²⁹ Mu wa a kwī'i mə, 'Kaa mè ka wa'à ghèè.' Lá mbu ñkwà'atə atú yī ñghèε. ³⁰ A le mbù ñghèε ntoo mu yī yīi à ywe'e bi baa tsi'í maa ajàn; a kwī'i mə, 'Wa mè ka ghèè, taà,' la kaa wa'à yī bāñnè ñghèε. ³¹ Aa ghuu mu a titi bɔɔ bya bi baa mə à le ñghirə annú yīi mə taà yī à le si lòò aa ε?”

Bo swonj mə, “Aa yī ñtsyàmbīi wá.”

Yesu a swonj a mbo bo mə, “Mè swǒñ tsi'í ànnù ññkɔñ a mbo bù mə, ñgǎñkwèrə bitax bo bì ñkwàrə ka yī fòo kuu a múm ànnù ñifò Nwī ti bù. ³² Ñlonj mə Jɔn à le nzi a mbo bù ñdi'i ni mǎñjī yīi à tsinè aa kaa ni wa'á annú yī bīi. Lá ñgǎñkwèrə bitax bo bì ñkwàrə i bāñnə ñmbii. Ka mə ni le nyə annù ma yú aa, kaa ni le ñwa'à mǎnti muu ki mbəñkə mbii annú yī.

Nìghàà ñi nǎnaa ñlonj bìlensə bi akò mìlù'ù (Mk. 12.1-12; Lk. 20.9-19)

³³ “Nì yu'utə nìghàà ñi nanaa ñi mò'ɔ. Njù yī mò'ɔ à le mbě akò mìlù'ù yī, ñji'i ñkya ñkarisə ghu, ñki tonj nigho ni ññj mìlù'ù wa múm ñkya, mbɔɔ ndánikàn yīi bi ka ki tswe ghu i bε ñi akò ya aa. A le ntigè ñlensə akò ya a mbo bə, ñfè'e ñghèè yī a atoo dǎñ. ³⁴ Nòò ñkya mǎntà mi ati mìlù'u mya à kù'ù mè a toò ñgǎñfà'à jī mə tá bì ghèε ñkwèrə mǎntà mi ati mìlù'ù mya mi mò'ɔ a mbo bìlensə bi akò byá. ³⁵ Bìlensə bi akò bya le ntswa ñgǎñfà'à jī jya, ñghɔɔ yī mò'ɔ, ñzwitə yī mò'ɔ, ñki ntumntə yī mò'ɔ ni ñgǔ'ò. ³⁶ A le mbù ñtoo ñgǎñfà'à jīi i le ñgha'atə ntsya jī mbīi jya. Bo bú ñghirə tsi'í ñgǎñgǎñ a nu bo. ³⁷ A ñlwī'ise, a tigè ñtoo a mú yī mbàñnè, ñswonjə ni mə, 'Bo ka bo'otə mú ghà ghú.' ³⁸ Lá bə byá yə mə mu wa, nswonj bo ni bo mə, 'Aà ñjǎndá yī à ghúlà mə, ni zi bī'inè zwitə yī tá tigè jī njoo jī jú.' ³⁹ Bi le ntigè nłogə mu wa mma'a a abεε wa ñjǎm ñkya mìlù'ù ñzwitə yī.

⁴⁰ “Ma mùu ajàn ñi mòòntə mə nòò yīi mə mbóñ akò mìlù'ù wa à ka yī bìi aa, àa yī ghirə mə akə ni bìlensə bi akò bya aa ε?”

⁴¹ Bo kwī'i mə, “Tsi'í annù ññkɔñə, à ka yī ñañsə zwitə bìku bi kwe'èfò ma bya, i tigè lensə akò mìlù'ù ya a mbo bǎdàn bīi mə bi ka ki fa mii mǎntà mi ati mìlù'ù mya a ni nòò yīi à kù'unə aa.”

⁴² Yesu a bú ñswonj a mbo bo mə, “Nì lèè wa'á nìghàà ni Nwī nya twonj mə ni swonjə mə:

'Tsi'í ñgǔ'ò ya mə bìbɔɔ bì nda bi le ntuu aa, ñ bəñ mè ñtigè ñgǔ'ò ñibuu ni nda yī ñwé; a ma yú ànnù aa a ghèrə Mmà'àmbī, a bə ànnù yī yéyerə a mbo bī'í.'

⁴³ “Ma mùu ajànj mèt tigè òswonj a mbo bù mæ, ‘Bi ka yí kwere annù nifò Nwí a mbo bù, i fa a mbo bè bi atoo dànj bìi bi ka ki koonè màntà mii mi ku'unè a múm ànnù nifò aà.’ [⁴⁴ Nù yí à ka wó a ní ògò'ò ma yú aa, à ka bægikè; kè bæ mæ i wo a nu nù bæè bonj i ka ghò'ò yí.]”*

⁴⁵ Bìlii bi ngànjmà'anwí bo bi baFarisai le nyu'u mìghàà mí nàà mú aa, nzi mæ Yesu à le si nghàà òlonj aà ògàà yàà. ⁴⁶ Bo le ntigè òka nloò a ntswá yí, lá mbò'ò nnòò wa, nlonj mæ nnòò wa i le mbii mæ Yesu à bè aa òtoò Nwí.

22

Nìghàà ní nánnaa nlonj adina niyo'ò (Lk. 14.15-24)

¹ Yesu a ghèè ní mbíi òghaa a mbo bo ní mìghàà mí nanaa, òswonj mæ, ² “Ànnù nifò aburè mbè bi figinè aa a ní mfò yí mò'ò yíi mæ à le òkà'á adina niyo'ò ní mú yí yí mbàjnè, ³ òtoo ngànjfà'á jì mæ tá bì ghèè ntwonj bè bìi mæ à le ntwonjè waa wa adigè adina niyo'ò aà; lá bè bìi mæ à le ntwonjè waa aa kaa bo wa'à kònj a nzi. ⁴ A bú òghèè ní mbíi òtoo ngànjfà'á jì jì dànj, òswonj a mbo bo mæ, ‘Ní ghèè nswonj a mbo bè bìi mæ mæ twonjè waa wa adigè adinà aa mæ, Yè ní, nòò adinà wa à kù'ù mæ, mæ wá mbònj bo bì bikau bìi bi jè'è bi nanjè mfànjè aà, bì kè mæ òtanjè njòò tsim nloè; ní zì wa adigè adinà niyo'ò.’ ⁵ Lá bè bya mæ bi le ntwonjè aa, kaa bi le òwa'á waa lanjè. Mbanjè òghèè ní waa bè a adigè bo, yí mò'ò a ghèè yí a nsoo yu, yí mò'ò a ghèè yí a adigè mitaa yu, ⁶ Abùgè yaa, bi tswá ògànjfà'á jya òghòò waa tsi'í a mbè ànnù òzwitè. ⁷ Ntònj mifò wa i lwí si'í si'í, a too bisogyè, bi ghèè òta ngi'í a nu bè bya mæ bi le nzwitè ògànjfà'á jì jya aa, òki ntòò òjò'ò àla'á yàà. ⁸ Mfò wa a òghèè ní mbíi òswonj a mbò ògànjfà'á jì mæ, ‘Nòò òjì adinà niyo'ò wa à kù'ù mæ, lá bè bìi mæ mæ twonj mæ bì zì fàa adigè adinà niyo'ò aa, à ní bitizì òbònjè. ⁹ Ní tigè òghèè la a atu màmfanjè òntwonj bè bitsim bìi mæ ní yè aa, mæ bì zì fàa adigè adinà niyo'ò.’ ¹⁰ Ma jya ògànjfà'á i fe'è òghèè a atu mánfanjè, òghotè bè bitsim bìi mæ bo le nyè aa, bì bi, bo bì bì siginè; maa ajànj ndá adinà niyo'ò ya i luu ní bìgìi.

¹¹ “Lá mifò wa à kùù mæ a nlèntè bìgìi bìi bi le ntswe wa ndá adina aa, òyè nù yí mò'ò yíi mæ kaa à le òwa'á atsè'è adinà niyo'ò mà'á; ¹² mbètè yí mæ, ‘Nsúka'á ghà, ò tsys aa mæ akè, òkuu a adigè adinà niyo'ò tí atsè'è niyo'ò aa è?’ Kaa nù wa a wa'á ní ànnù yí àkwí'í tswé. ¹³ Mfò wa a swonj a mbo bitsè bì ndá bi mæ, ‘Ní kwere mbò mi bo bì mìkòrè mi, mma'a yí a abèè a múm mfi òdìgè; a adigè yíi mæ bè ka yí kè yè'è ghu i kurè ní mìsònjè myaa aà.’ ¹⁴ Nlonj mæ bi twonj aa bè bì ghà'atè, mbanjè ntò'ò tsi'í mbòmètè.”

Abètè òlonj annù ntu bitax (Lk. 20.20-26; Mk. 12.13-17)

¹⁵ BaFarisai bì ghèè òtanj minànj a ntswá yí a ní òghàà ní. ¹⁶ Bo too ògànjyègènnù jya jì mò'ò bo bì ògànjjìm Herod ghu mbo, bì betè yí mæ, “Ndi'innù, bì'í zì mæ, ànnù yíi mæ ò dì'í aa, à ní ànnù ònjkonjè, òkii nanjè ndi'í ní mánjì yíi mæ Nwí a lòò mæ bè ka ntswe ghu aa tsi'í ànnù ònjkonjè, òkaa wa'á ní òsi nù lù; òlonj mæ kaa ò si abwarè bè lanjè. ¹⁷ Tsitsònj, swonj

* **21:44** Kaa bè bì mò'ò si atii mà yú ònjè.

a mbo bi'i, àyoo àmòòntè a ni mæ akè . A ku'unè ni nòhşè y'i'inè a ntu bitax a mbo Kaisa kè ñgan aa ε?" ¹⁸ Lá Yesu à zì àtanţè yì bi yaa, ñkwi'i a mbo bo mæ, "Ni lòo ñkwà'ànè a gha aa a ya aa ε, a ñganabagilè. ¹⁹ Ni di'i aba'atè ñkabè yii mæ ni tu tax ghu aa a mbo mè." Bo zì ni yì mò'ò mfa ghu mbò? ²⁰ Yesu a betè waa mæ, "A tswè àtu wo bo bi ñkùm wo fàa nî ñkabè aa ε?" ²¹ Bo kwi'i mæ, "Aa yì Kaisa." Yesu a tigè ñswon a mbo bo mæ, "Mala a bè mæ ni ka mfa njoo jii mæ à ni jì Kaisa aa a mbo Kaisa ñkii mfa nî njoo jii mæ à ni jì Nwì aa a mbo Nwì." ²² Bo yù'ù mæ mala aa, ànnù a tsyá waa; bo ma'atè yì, ñghεε waa.

Annù ñlon annù nyweenè nì nìwò
(Mk. 12.18-27; Lk. 20.27-40)

²³ A bè tsi'i maa ñjwi, baSadukai bii mæ bi swonè ni mæ kaa bè si a ni nìwo yweenè aa, bi zì a mbo Yesu, mbetè yì mæ, ²⁴ "Ndi'innù, Moses à le nswon mæ, 'Mbè ñu a kwo ti mu, ndim yì a logè ñkwi'i yì, ñjwe boo bo yu a mbo ndim yì wa.' ²⁵ Tsitsòn boo bima bi mbàñnè bi sàmbaa bi le ntswe ghu faà; yì ntsyàmbii a yò'ò mángyè ñkwo yì tighè bo yu tswè nì mù, mma'atè mángyè wa a mbò ndim yì. ²⁶ Abùgè bilim bi bya bi nto'o bi logè mángyè wa yì mò'ò yì mò'ò, ñki ñkwokè waa ti mù. ²⁷ Mbàñnè jya tsim i kwòkè mæ aa, mángyè wa a kí ñkwo yii ñгаа a njim. ²⁸ Nòò yii mæ bè ka yì yweenè ni nìwo aa ta mángyè ghù à bè aa ñgwè wò a titi boo bi ma bú bi sàmbaa aa ε? Nlon mæ bo bitsim bi le nyo'ò yì aa."

²⁹ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Annù yii mæ ni swonè aa kaa a si ku'unè ñlon mæ kaa ni sì annù yii mæ a tswè a múm àñwà'ànè Nwì aa zi, kaa wa'a mida'a mi Nwì ki nzi aa. ³⁰ Nlon mæ nòò yii bè ka yì yweenè ni nìwo aa, kaa baa yì wa'a à kà ñyo'ò, kaa wa'a bāñgyè a nda ñyo'ò ka mfa, i bāñnè bè aa tsi'i tsò baangel a aburè. ³¹ Lá ñghεε nî ànnù a nyweenè ni nìwo, nì leè ñwa'a a annù yii mæ Nwì à le ñwà'ànè a mbo bù aa twon, à ajāñ mæ a swōñ mæ, ³² 'Mè laa mbè Nwīngōñ Abraham, mbè Nwīngōñ Isaac, ñki mbè Nwīngōñ Jakob aa ε'? Kaa à laa wa'a Nwīngōñ biku bi bē bē, à bè aa Nwīngōñ bè bii bi tswè bitii." ³³ Nnòò bē wa i yù'ù mæ aa, ñyεrè a nî innù jii à le si di'i aa.

Ndi'i yì ñwè yá
(Mk. 12.28-34; Lk. 10.25-28)

³⁴ Nòò yii mæ baFarisai le nyu'u mæ à kùtè mæ mintsù mi baSadukai aa, bo ghotè ñzi. ³⁵ Nù nibò yì mò'ò, mbè ndi'i nòhşè, a betè yì nî àbetè a ñkwà'ànè yu. ³⁶ "Ndi'innù, ndi'i yì àko'ò ñtsirè a mum binòhşè àa yu aa ε?"

³⁷ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Tigè kōñè a Mmà'àmbi Nwīñōñ ghò nî ñtiì gho à tsim, nî ñtswénti yò ntsim, nì mitsyè mo mitsimè. ³⁸ Aa ndi'i yì àko'ò ñtsirè ñki mbè yì ntsyàmbii. ³⁹ Yii mæ i yōñtè aa, i kí mbè ñgñ ñgñ tsò ma yú. Tigè kōñè a ndim ghò tsò ñbi nù ghó. ⁴⁰ Binòhşè bitsim, nî innù tsim jii mæ ntoo Nwì le ñgwà'ànè aa, i tsuginè aa a nî ndi'i mà jù ji baà."

Abetè ñlon Ayo'ò Nwì wá
(Mk. 12.35-37; Lk. 20.41-44)

⁴¹ Tsò mæ baFarisai le ñghotè ntswe aa, Yesu a betè waa nî àbetè yuà: ⁴² "Nì mòòntè mæ akè nlon Ayo'ò Nwì wa aa ε? A bè aa mú wò aa ε?"

Bo kwi'i ghu mbo mə, "A bə aa mu David."

⁴³ Yesu a betə waa mə, "A tigè n̄tsya aa mə akə mə David, n̄yon ajàn mə Azwī Nwī a l̄e ntintə yi aa, mə t̄a à t̄wonjə yi n̄i Mmà'àmbi aa ε? Nl̄onj mə à l̄e nswonj mə,

⁴⁴ 'Mmà'àmbi a swonj a mbô Mmà'àmbi ghà mə,

tswe a mbèè n̄ikwɛɛ mə n̄i mà'à,

n̄ywe'e a noò ȳii mə mè ka ȳi n̄n̄jsə nḡañkibaa j̄ò a n̄ji'i mikòrè wò aà.'

⁴⁵ "Ma mùu ajàn n̄ibə David a ka n̄t̄wonjə yi n̄i Mmà'àmbi, a tigè mbu n̄tsya aa la mbə mu David aa ε?"

⁴⁶ Kaa n̄j̄u n̄ibò ȳi tsu à l̄e wa'à n̄i ànnu a n̄kwi'i tswe, kè n̄l̄oginə maa n̄j̄wi, kaa n̄j̄u a wa'à n̄i yi n̄i ànnu ȳi tsu b̄u mbetə n̄i àbetə.

23

Ajàn ȳii mə Yesu à l̄e n̄wà'àsə nḡañndi'i n̄n̄jsə bo bì baFarisai aà

(Mk. 12.38-39; Lk. 11.43,46; 20.45-46)

¹ Yesu a bəñkə a mbo n̄n̄d̄ò bə wa bo bì nḡañnyəgənnu ji n̄swonj a mbo bo mə, ² "Nḡañndi'i n̄n̄jsə bo bì baFarisai, bi tswe n̄i àl̄ənjə Moses. ³ Maa ajàn a ku'unə mə t̄a n̄i ka nyu'unə ni waa n̄kii nḡhirə n̄i innu tsim j̄ii bi swonj a mbo bù aà, l̄a n̄tsuu n̄i innu j̄ii mə bo gh̄irə aa ki gh̄irə; n̄l̄onj mə bo di'i n̄i innu la kaa wa'à b̄añnə nḡhirə. ⁴ Bo kwerə n̄i ib̄è'è j̄ii mə i dirə aa n̄n̄n̄jsə ni a mb̄iḡinə b̄è; la kaa bo b̄imb̄onj wa'à ni a musw̄əbo ghu n̄n̄jsə a n̄kwetə abè'è ȳa. ⁵ Bi gh̄irə innu tsim aa bə mə bə ka nyə waa; j̄yaa ib̄aa nḡuù j̄ii mə bi n̄wà'ànə n̄ighàà ni Nwī ninə ghu aa bo bì i j̄yaa itsənjə itsə'ə, bo gh̄irə i nan̄sə n̄ifan̄j n̄kii n̄sa'a! ⁶ Bo k̄onjə n̄i il̄ənj j̄ii i k̄o'ɔnə aa, a adigə àdinə, n̄k̄onj a n̄tswe a n̄i il̄ənj j̄ii i tswe a mb̄ii a nd̄añgh̄ot̄ə, ⁷ n̄k̄ii n̄k̄onj ni mə t̄a bə ka n̄tsa'atə waa n̄i àghu'usə a n̄saanə m̄itaa, n̄k̄ii n̄k̄onj ni mə bì ka n̄t̄wonjə n̄i waa n̄i 'Rabbi.'

⁸ "L̄a n̄i tsuu l̄ò bii t̄a n̄j̄u à t̄wonjə gh̄uu n̄i 'rabbi,' n̄l̄onj mə n̄i tswe n̄i Nd̄i'innu aa t̄si'i ȳi n̄f̄uùrè, bù bitsim b̄añnə n̄ibə aa bə b̄il̄im bilimə. ⁹ N̄i tsuu n̄j̄u tsu f̄aa a atu n̄syə ni taà gh̄uu k̄ii t̄wonjə, n̄l̄onj mə n̄i tswe n̄i Tà aa t̄si'i ȳi n̄f̄uùrè, ȳii mə à tswe a aburə aa. ¹⁰ N̄i tsuu k̄ii b̄ii t̄a b̄aa n̄t̄wonjə gh̄uu ni b̄imasà, n̄l̄onj mə n̄i tswe n̄i Masà aa t̄si'i ȳi n̄f̄uùrè, a bə Ayo'ò Nwī w̄a. ¹¹ N̄j̄u ȳii mə à k̄ò'ɔnə a tit̄ii bù n̄tsyatə abùgè bə aa, t̄a à b̄añnə bə nḡañaf̄a'á gh̄uù. ¹² N̄j̄u ȳi mə a n̄jentə ni mb̄ii nú ȳi aa, baa sigitə ni ghu, l̄a n̄j̄u ȳii mə a b̄añnə n̄sigisə n̄i mb̄ii nú ȳi a n̄syə aa, baa b̄añnə n̄jentə ȳi.

Yesu à tuù àbagilè yaa

(Mk. 12.40; Lk. 11.39-42,52; 20.47)

¹³ "L̄a nḡi'i ȳi n̄j̄wè a mbo bù, m̄ba nḡañndi'i n̄n̄jsə, bo bì ba Farisai, nḡañabagilè! Nl̄onj mə n̄i tsetə abà'a annu n̄if̄ɔ aburə a n̄si bə. Kaa bù bumbonj kaa n̄i wa'à ghu kuu, kaa wa'à k̄i n̄ma'atə bə b̄ii mə bi k̄onjə n̄k̄uu aa mə bì kuu ghu! [¹⁴ Nḡi'i ȳi n̄j̄wè a mbo bù m̄ba nḡañndi'i n̄n̄jsə bo bì baFarisai, nḡañabagilè! Ni n̄i' i ni b̄ikw̄i' i bi b̄añgyè, n̄kw̄erə n̄i n̄j̄oò j̄yaa ni m̄ila'á myaa, n̄mbagilè n̄tsa'atə n̄i Nwī n̄i idan̄jə m̄ighàà. Ma mùu ajàn, w̄a nḡi'i ȳii i ka ȳi kuu a nu bù aa i ka ȳi swèrè!"]*

¹⁵ "Nḡi'i ȳi n̄j̄wè a mbo bù m̄ba, nḡañndi'i n̄n̄jsə bo bì baFarisai, nḡañabagilè! Bù b̄ii mə ni too ni bì miyàà, n̄gh̄ɛɛ ni a itoo itoo, a nyə

mə mbə nì ghìrè nù yì mǎfùùrè a bǐi ànnùnwfí yuu, nòò yìi mə nì ghìrè mē a bəŋkə nǐbii aa, nì bǎŋnè ñghìrə a ku'unè bə ŋkuu a mo'ɔ Satan, ntsyatə ghuu.

¹⁶ “Ŋgí'í yì ñwè a mbo bù mba, bǐtsyàsè bǐi bi fə'ə aà, nì dì'ì mə, ‘Nù à bə kàa nǐ ìkùm ñdámá'anwǐ, boŋ ñkàa mà ya à tsyá àdǎŋè dǎŋè; lá nù à bə kàa nǐ ìkùm atii gold yìi a tswe a ndámá'anwǐ aa, boŋ à tswe nǐ ñlèə akàà ma yá.’ ¹⁷ Bù itǐrè jǐi i ki mfə'ə aa! Nì zi mə a kò'ɔnə yuu aa ε, àtǐi gold ya kə ñdámá'anwǐ ya yìi mə ì ghìrə atii gold ya a tigè àyoo aba'atè aa ε? ¹⁸ Nì kǐi nswonə nǐ mə, ‘Nù à bə kàa nǐ nǐkèntè nǐ mo'ɔ nǐ mà'anwǐ, boŋ àkàa ma ya a tsya yì a dǎŋè dǎŋè; la mbə nù a bǎŋnə ñkàa nǐ ñjoo mmá'anwǐ jǐi mə ì nɔŋ wa nǐkèntə aa, boŋ à tswe nǐ ñlèə àkàa ma yá.’ ¹⁹ Bù bǐfə'əñè! Ayǐi mə a ko'ɔnə aa, à nǐ yuu aa ε, àyoo mmá'anwǐ ya, kə nǐkèntè nǐ mmá'a Nwǐ nya mə nǐ ghìrə àyoo mmá'anwǐ ya a tigè àyoo yìi a laa mǎŋsə aa ε? ²⁰ Maa ajǎŋ, nù yìi mə a kàa nǐ nǐkèntè nǐ mmá'anwǐ aa, a kàa aa nǐ nǐkèntè nya bo bǐ ñjoo tsim jǐi mə ì nɔŋ ghu aà; ²¹ Nù yìi mə a kǐi ñkaa nǐ ñdámá'anwǐ aa, a kàa aa nǐ ñda ya bo bǐ yu wa yìi à tswe ghu aà; ²² nù yìi mə a kǐi ñkaa nǐ àbùrè aa, a kàa aa nǐ àbèrè Nwǐ bo bǐ yu wa yìi mə à ñǎŋnə wa nǐ àbèrè aà.

²³ “Ŋgí'í yì ñwè a mbo bù ñgǎŋndǐ'ì nòŋsə bo bǐ baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nǐ yàtə bǎmbòrè bǐ kə'əkè tsi'ǐ tsò bǐ mint, nǐ dill, nǐ cumin, jǐi à nǐ ñjoo àghò'ɔ aa, itii ñighum, mfa nǐ àtǐi yì fùùrè a mbo Nwǐ, mǎbǎŋnə mmá'atè nǐ ñnnù jǐ wè jǐi mə ì tswe a mum nòŋsə, tsi'ǐ tsò annù yìi mə atsinə aa, bo bǐ ñko mǐlǐŋnè, nǐ àbǐintǐi; boŋ nǐ laa mfá'a nǐ ñnnù ma jù tsi'ǐ tsim kaa wa'a nǐ jǐ mo'ɔ mà'atè. ²⁴ Bǐtsyàsè bǐi bi fə'ə aà! Nǐ kεε fǐrǐŋjǐ a nǐ mǐlù'ù mǎbǎŋnə nno nǐ ləŋə ghu bò'ò!

²⁵ “Ŋgí'í yì ñwè a mbo bù ñgǎŋndǐ'ì nòŋsə bo bǐ baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nlɔŋ mə nǐ lògè nǐ noò ñsǐ'ì nǐ ñdɔŋ bo bǐ àkanj tsi'ǐ a abεε abεε, lá múm yǐ ì bǎŋnè ñluu nǐ ñyèrə bo bǐ àghè'əñè. ²⁶ Bù baFarisai, bǐfə'əñè, nǐ foo nǐlògǐnè ñsǐ'ì múm ñdɔŋ ya bo bǐ àkanj ya ya'a, boŋ ñjim àbèè ì ka bǔŋ laa.

²⁷ “Ŋgí'í yì ñwè a mbo bù ñgǎŋndǐ'ì nòŋsə bo bǐ baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nǐ bə aa tsi'ǐ tsò mǐsyè mǐi mə bǐ yo'ɔ nǐ mǐbèə yì mǐfù'ù, mǐbɔŋə nǐ a ñkǐrə tsi'ǐ àbèε abεε, la ò tǐ kuu ghu mum, mǐ bǎŋnè ñluu nǐ ìkwèε iku bə bo bǐ ñjoo jǐi mə ì sǐ laa aà. ²⁸ Aa ñgǐŋ ñgǐŋ ajǎŋ yìi mə nǐ kǐrə abεε aà, tsi'ǐ tsò bə bǐi mə ànnù yaa a tsinə, lá bǐ tǐ kuu a múm ñtǐi bù, nǐ luu nǐ àbagilè nǐ ñnnù jǐi bǐ.

Yesu à swǒŋ űgǐ'í yǐi ì ka zǐ a mbo bo aà

(Lk. 11.47-51)

²⁹ “Ŋgí'í yì ñwè a mbo bù ñgǎŋndǐ'ì nòŋsə bo bǐ baFarisai, ñgǎŋabagilè! Nlɔŋ mə nǐ bɔɔ nǐ mǐsyè mǐ ñgǎŋntoo Nwǐ, ñkǐi nnanjə nǐlɔŋtə nǐ mǐsyè mǐ bə bǐi ñnnù jyaa ì tsinə aa, ³⁰ nswonə nǐ mə, ‘Bǐ'ǐ lε mbaa tswe aa a noò bǐtǎ bǐ bǐtǎa bǐ'ǐ boŋ kaa bǐ'ǐ lε wa'á abò yǐ'ǐ ñɪŋ a nsaansə àlèə ñgǎŋntoo Nwǐ.’ ³¹ Ma mùu ajǎŋ nǐ fǐgǐtè aa mə nǐ bǐyèfè buu búmbɔŋ mə nǐ laa mǐbə bɔɔ bǐ bə bǐi mə bǐ lε nzwitə ñgǎŋntoo Nwǐ aà. ³² Nǐ ghεε la nǐ nǐ mǐbǐ mǎŋsə afá'a yìi mə bǐtǎ bǐ bǐtǎa buu lε nǐlògǐnè aà. ³³ Bù nò, bù bɔɔ bǐ bǐmwe'enə, mbə nǐ tsyá aa mə akə ñkhə a ŋkuu a mo'ɔ Satan aa ε? ³⁴ Mbə yìi mə a bə ma mùu ajǎŋ aa, mə too nǐ ñgǎŋntoo Nwǐ bo bǐ ñgǎŋmǐtsyè, nǐ ñgǎŋndǐ'ì nòŋsə, bǐ mo'ɔ bǐi mə nǐ ka zwitə a ajǎŋ mə nǐ ka kwèèntə waa a atǐ bǎŋnè bǎŋnè aa, ì bǎŋnə ghòò bǐ mo'ɔ a ndǎŋghòtè bù, ì kǐi kǐ

tso'ɔ nî àkòrê yaa, i yònè nî waa a nî ìla'a jii bo khè ñghɛɛ ghu aà, ³⁵ tá tá àlòè bê bii ànnù yaa a tsinè, mē ni le nzwitè waa ti ghè bo fansè ànnù aa, ñlòginè ni yì Abel ñghɛɛ nywe'e ni yi Zacharias mu Barachiah, yii mē ni le nzwitè, a titii ndàmà'anwì bo bì ñikèntè ni mà'anwì aa, tá à kuu a atu bù. ³⁶ Mè swòŋ a mbo bù tsi'í annù ññkonj mē, ñjo innù ma jù ì ka kuu a atu ñiwàà ni bē buà.

Ajàŋ yii mē Yesu à le ñkòŋj Yerusalem aà
(Lk. 13.34-35)

³⁷ "Wɛɛ! Yerusalem, Yerusalem! O zwitè ni ñgǎŋntoo Nwì, ñtumntè ni bē bii mē bi too a mbo wò aa ni ñgò'ò! Ñgààjì ghà'atè mē lòò mē mē ghotè bòò buu, tsò mē mǎngu a ghotè bòò bi a ñji'i mibá yu aà. Lá kaa ni wa'à bii! ³⁸ Yè ni bi mē'è mē ndá yùù i tigè ñghɛɛ nî ñfùmndùgè. ³⁹ Mè swòŋ a mbo bù mē kaa ni ka wa'à gha bù ñyè, i ywe'e a noò yii mē ni ka yì tigè swòŋè ñimè 'Bì'inè gha'asè yu wa yii mē a zì ñi ikùm Mmà'àmbi aà! "

24

Ajàŋ yii mē Yesu à le ñghàà ñlòŋ annù nsà'a Ndàmà'a Nwì aà
(Mk. 13.1-2; Lk. 21.5-6)

¹ Yesu à fè'è mē wa ndàmà'anwì ñka ñghɛɛ, ñgǎnyègènnù ji i zì, ñdì'i ndàmà'anwì ya mē tá à yè ajàŋ yii mē bi le ñaŋsè mbòò tsi'í siginè aà. ² A bǎŋnè ñkwi'i a mbo bo mē, "Tigè ni ñaŋsè nyè, kè a sì la bè aa è? Mè swòŋ tsi'í ànnù ññkonj a mbo bù mē, Kaa tsi'í ñgò'ò yì ñfùürè kaa ì ka yì wa'à a atu yì mò'ò bú ñòŋj. Bi ka yì sà'à tsi'í tsim mà'anè a nsyè."

Annù nyè ñgi'i bo bi ajàŋ mē bi ka yì ki tso'ɔ akorè bòò bi Kristo aà
(Mk. 13.3-14; Lk. 21.7-19)

³ Yesu à ghèè mē ñtswe a nsyè a atu nta'a Olive, ñgǎnyègènnù ji jya i zì ghu mbèè a tswè tsi'í bo bo, mbetè yì mē, "Ñaŋsè nwonj tá bii'í yu'u, innù ma jù ì ka yì fè'è aa a noò àkè aa è? Alènsè yii mē a ka yì dī'i a noò ñzi ghò bo bì nòò ñlwi'í mbi aa à ka yì bè aa akè aa è?"

⁴ Yesu a kwi'i mē, "Ñi ka ntsyèsè ghuu ntsee ló lèè tá ñù tsù à bwe'esè ghuu. ⁵ Bè bì ghà'atè ka yì ki zì a ñi ikùm gha i swòŋè ni mē, 'Wa mē bè aa Ayo'ò Nwì wà,' i bwe'esè ñi bè bì ghà'atè. ⁶ Ñi ka yì ki yu'u mē bi mà'a ntsò, i kii yu'u ñi fiswonj ñlòŋ mǎntò. Lá ni yì ti yu'u, ni tsuu ki bo'ò, ñlòŋ mē ma jù innù i tswè ni ñfè'è, lá kaa a wa'à bè aa mē nòò ñlwi'í mbi wa à kù'ù mǎ. ⁷ Ñlòŋ mē itoo i ka yì ki mà'a ntsò bo bi jì mò'ò, tá itoo jii mē bifò bu'utè aa tá ì ki ñka ma'anè bo bì jì mò'ò; tá mǎkwenè à kuu a ala'à. Tá ñsyè i tsiginè ñi a idigè idigè. ⁸ Ma jù innù tsim i ka yì bè aa tsò ajàŋ yii maburè à lòginè a nyu'u ñyanjè a noò yii à tsigè aà.

⁹ "Bi ka yì tswa ghuu i fa a mbo bè tá bì ññ ñgi'i yì ñwè a nu bù kè i zwitè ghuu. Mbi ñtsim i ka yì ki bàà ghuu ñlòŋ ikùm ghá. ¹⁰ Bè bì ghà'atè ka yì mà'atè abiintii yaa, i fèè ñi waa bo ni bo, i kii bǎnè ñi waa. ¹¹ Ñgǎŋntoo Nwì mbwe'esè jì ghà'atè i ka yì fè'è i ki bwe'esè ñi bè bì ghà'atè. ¹² Ibi i ka yì gha'a si'i tá àkòŋnè bē bì ghà'atè à bɔrè. ¹³ Lá ñù yii à tswa ntii yì nywe'è a ñlwi'í aa, à ka yì yweenè. ¹⁴ Bi ka yì swòŋ ntoo yì siginè yù ñlòŋ annù ñifò aburè a mbó mbi ñtsim, tá ì bè àyèfè a mbo ñgwè'è mu ñù ntsim, mbòŋ tá nòò ñlwi'í mbi à zì.

Annù yí ñswèrè ñswerè yá
(Mk. 13.14-23; Lk. 21.20-24)

¹⁵ “Nì ka yí yə annù yí swèrè ñswerè ya mə ñgàŋntoo Nwĩ Daniel à lɛ nswonɔ aa tã à tswe wa Adigə yí Làà maŋsə. (Tã nù yĩ a twon annù yuà aa tã à naŋsə nyu'u nzi.) ¹⁶ Bɛɛ mə nì yə ma mɛu ajàn, tã bə bii mə bi tswe a ala'a Yudea aa bi fɛ'ɛ ɱkhàkə ɱkɔ'ɔ ɱghɛɛ a itu mĩnta'á. ¹⁷ Tã nù yĩ à tswe a atu nda aa, tã à tsee lɔ bú sigə i kuu a nlogə ñjoo jì jì i tswe a múm nda aa. ¹⁸ Tã nù yĩ mə à tswe a múm ñsòo aa tã à tsuu bú bii a nlogə àkutə yí. ¹⁹ Wɛɛ! Ngi'ì bimaburə bi ato'o bo bi yí bii mə bi nonjə bɔɔ maa nì ñjwi ma jya aa! ²⁰ Nì ka ntsa'atə Nwĩ tã innù ma jù i yí ntsuu fɛ'ɛ aa a noò mfə'ə, kə a njiwɱɱɔŋə. ²¹ Nlon mə ɱgi'ì yĩ i ka yí tswe maà noò aa i ka yí swèrə i tsyá ɱgi'ì ñtsim yĩ i lɛɛ mfɛ'ɛ nloginə a noò yĩ mə Nwĩ à lɛ naŋsə mbi, i kɔ'ɔ ywe'e tsitsɔŋə. Kaa yí dən i ka yí wa'á bú mfɛ'ɛ tsɔ ma yú. ²² Là Nwĩ à ka yí kwyètə nduu njwi mà jù nlon ɱkwitu bə bi bii à tsò'ò aa. A sɪ laa bə bon kaa nù tsù à ka yí wa'a yweenə.

²³ “Mbə nù a zi ti swonə a mbo bù mə, ‘Yə, Ayɔ'ò Nwĩ wa à ghuà!’ kə ‘Yə, à wii!’ nì tsee annù yĩ a swon aa lɔ bii. ²⁴ Nlon mə bAyɔ'ò Nwĩ bi mbwe'esə bo bi ñgàŋntoo Nwi mbwe'esə i ka yí fɛ'ɛ i ki ghìrə nì ilensə innù jì wè bo bi innútsyámbo a mbwe'esə bə ghu, i tɛ'ɛ ki ywe'etə nì a mbwe'esə tsi'í bə bii mə Nwĩ à tsò'ɔ aa. ²⁵ Yə nì, wa mə swon mə a mbo bù mbon tã noò ma wa a ku'u.

²⁶ “Maa ajàn, mbə bə yi ka nswonə nì a mbo bù mə, ‘Yə, wa à tswe a atu nta'a miwèè miwèè,’ nì tsee ghu ghèè; kə bi swon mə, ‘Yə, à tswe a múm ñja'a nda jì mum,’ nì tsee lɔ bii. ²⁷ Nlon mə ànnù nzi Mu Nù a ka yí bə aa tsi'í tsò ajàn mə mbəŋ ɱwà'á a mbɪ nsà'a noò ɱkà'á yi wa i ta ɱghèè ñywe'e a mbi ntso noò aa.

²⁸ “Adigə yĩ mə àkwo ayoo a non ghu aa, bɪbu'umbirə ghotə ghu.

Ajàn mə Mu Nù à ka yí bú bii aa
(Mk. 13.24-27; Lk. 21.25-28)

²⁹ “Njwi ɱgi'ì mà jya i ka yí ghèsə ki mɛ aa, tã nìnòo à fii, kaa tã sàŋ a wa'á bú ɱka nta, tã minjɔŋ mi ka nlo a aburə ɱwokə nì a nsyɛ, tã bi tsigə ida'a tsim jì i tswe a aburə aa. ³⁰ Maa noò tã àlensə Mu Nù tã à fɛ'ɛ a aburə, tã ɱgwè'ɛ mu nù ñtsim a nsyɛ tã à yə'ə, nyə Mu nù tã à zi nì a múm mbà'á àbùrə nì midà'á nì nìgha'a nì wè. ³¹ Ntàn Nwĩ i ka yí ghàà nì tì, tã à too baangel bi a nì mbèè mbi jì nìkwà mə tã bo ghɛɛ ɱghotə bə bi bii mə à tsò'ò aa, nloginə a mbèè mbɪ yí mò'ɔ ɱghɛɛ nlwɪ'isə nì yí mò'ò.

Annù yĩ mə mbə bi yəgə nì àti figè aa
(Mk. 13.28-31; Lk. 21.29-33)

³² “Tã nì yəgə annù a nì àti figè. A yi mbə a noò yĩ ntaà jì i fɪ'isə mə iyèn jì fii aa, nì zi mə noò ñtsù mbəŋ à tìgə a abò. ³³ A kɪ mbə nì a ɱgɱŋ ɱgɱŋ mə, mbə nì yí nyə innù juà tsim, nì zi mə à zì mə ɱkoontə, ñtigə aa tsi'í a ntsùbù'ù. ³⁴ Mə swon tsi'í annù nɱŋkon a mbo bù mə, kaa nìwàà nì bə nuà nì ka wa'á tsyá tì ghə mə innù ma jù tsim i fɛ'è mə. ³⁵ Abùrə bó ñsyɛ ka yí tsyá, lá kaa tã nìghaa na nì wa'á tsyá.

Kaa nù tsù à sɪ njwi ya kə noò ma wa zì.
(Mk. 13.32-37; Lk. 17.26-30,34-36)

³⁶ “Kaa nù tsù à sǐ njwi kè noò wa zǐ, kaa tsi'í baangel bii bi tswe a aburè aa, kè Mú. A ki nzi tsi'í Tà yuyu. ³⁷ Ajàn yii mē a le mbē wa noò Noah aa, àa àjàn yii a ka yǐ kii bē a noò yii mē Mu Nù à ka yǐ ki zǐ aà. ³⁸ Tsi'í tsó mē a le mbē wa noò m̀bɔn m̀yáa m̀b̀ɛn wa a fɛ'ɛ aa, b̀ɛ le si ji nkii nno, nyo'okè ni b̀angyè, nkii mfa nǐ bɔɔ byaa a nda ǹyɔ'ɔ, ǹywe'e wa njwi mē Noah à le nkuu wa múm àban aà, ³⁹ kaa wa'a annù tsu zǐ, ǹywe'e wá noò mē m̀yáa m̀b̀ɛn wa à le nzi ǹyɛ'ɛ waa aà. Aà àjàn yii mē a ka yǐ kii bē a noò yii mē Mu Nù à ka yǐ zǐ aà. ⁴⁰ Mb̀aǹnè ji baa i ka yǐ ki fà'à a afɔ tá bì yi nlògè yǐ m̀fùurè m̀ma'atè yǐ mò'ò. ⁴¹ B̀angyè bi baa ka yǐ tswe adigè ǹghɔ'ò àbaa tá bì zi nlògè yǐ m̀fùurè m̀ma'atè yǐ mò'ò. ⁴² Maa ajàn, nǐ ka ntsyèsè ghuu nlon mē kaa nǐ si njwi ya yii mē Mmà'ambǐ ghùù à ka zǐ ghu aa zǐ. ⁴³ Nǐ zi tá à laa mē, m̀b̀ɔn ndá wa à le mbaa zi a noò yii mē nyèrè à ka zǐ ghu ǹtugè aa bɔn à tswe ǹkerè nkà bɛ ndá yǐ ya mē tá ǹyɛrè wa à tsee zǐ bəgè i kuu ghu. ⁴⁴ Maa ajàn, nǐ ka nkii ntanjè nú juu, nlon mē Mu Nù à ka yǐ zǐ aa a noò yii mē kaa nǐ si zǐ aà.

Annù nlon ngànjàfà'à yii mē fà'à nǐ ntii yi tsim bo bi ngànjàfà'à yǐ mbǐ (Lk. 12.41-45)

⁴⁵ “Ngànjàfà'à yii a fà'à nǐ ntii yi tsim nkɛ ntswe nǐ m̀tsyè aa, yii mē masà yǐ à lèè mē tá à ka nlentè ndá yǐ, nkà mfa nǐ m̀ji a mbo banda bya a nǐ noò yii a kù'ùnè aa, à nǐ wò aa ɛ? ⁴⁶ Mb̀ɔɔnè a mbo ngànjàfà'à ma wa mē mbē masà yǐ a ka mbii nyè a ghìrè maa ajànè. ⁴⁷ Mè swon tsi'í annù ǹnkɔn a mbo bù mē, taà yǐ wa à ka tìgè ghìrè mē à ka nlentè njoò ji tsi'í tsimè. ⁴⁸ Lá mbē ngànjàfà'à yǐ mbǐ wa a swon a mbo ibii nú yi mē, ‘Masà ghà à ka tìgè’ ⁴⁹ ǹloginè nkà ǹghɔɔ ngànjàfà'à jya ji m̀ɔ'ɔ, ǹji, nno, mbaanè, ⁵⁰ bɔn masà yǐ wa à ka zǐ a njwi yii à si nii yu'utè aa, bo a nǐ noò yii kaa à si zǐ aa, ⁵¹ i ǹn jno ghu nu, i lògè yi i lèè bo bì ngànjabagilè; maa adigè bē yè'è ghu nkii kurè nǐ m̀sɔnè myaa.”

25

Nìghàà nǐ nánaa nlon bɔɔ ngɔ̀ò bi nìghùmè

¹ “Bǐ'inè figinè annù nifɔ aburè nǐ bɔɔ ngɔ̀ò bi nìghum bii bi le nlògè bìlám byaa ǹghɛɛ a mbòò ndòò ǹyɔ'ɔ ghu. ² Bǐ bi ntaà le ǹnjɛtè, bì bi ntaà bi b̀aǹnè ǹtsyèsè. ³ Bǐ ajɛntè bya le nlògè bìlám byaa kaa ki'ì b̀ywe'e bi mighurè bi d̀an bù ǹtugitè. ⁴ Lá bì tsyèsè bya le ntugitè b̀ywe'e bi mighurè bi d̀an. ⁵ Tsó mē ndoo ǹyɔ'ɔ wa à le ntìgè a nzi aa, bo bitsim le ntsin filò mbwiinkè. ⁶ Lá à bè mē nǐ ntii itugè, b̀ɛ tɔnè nswon mē, ‘Wa ndoo ǹyɔ'ɔ wa à zǐ mē, nǐ ghìrè bǐ'inè fɛ'ɛ ntsi'í yi.’ ⁷ Bɔɔ ngɔ̀ò bya bitsim le mb̀inè, nkɔ'ɔtè nǐ m̀nkirè mi bìlám byaa. ⁸ Bǐ j̀ntè bya swon a mbo bì m̀tsyè bya mē, ‘Fa nǐ yǐ'í nǐ mighurè nlon mē bìlám bi'í b̀wɛnè ǹghɛɛ.’ ⁹ Lá bì m̀tsyè bya kwi'í a mbo bo mē, ‘Mbē bǐ'í fa bɔn kaa mi ka wa'à a mbo bǐ'inè bitsim ku'ùnè. Nǐ ghɛɛ a mbò ngànjamtaa nyuu muu ghu.’ ¹⁰ Bò lò mē ǹghɛɛ a nyuu, ndoo ǹyɔ'ɔ wa a zǐ. Nlògè bē bii bi le ntanjè nú yàà ǹtìgè nyu'utè aa bo bo kuu ǹghèè waa wa adigè nji ǹyɔ'ɔ ntsetè ntsundá. ¹¹ Ab̀anjè à bè mē, bɔɔ ngɔ̀ò bya bì m̀ɔ'ɔ kǐ nzi, ntìgè ntwonè nswonè nǐ mē ‘Mmà'ambǐ, mà'ambǐ, nja'a ntsundá a mbo bǐ'í.’ ¹² Lá ndoo ǹyɔ'ɔ wa a kwi'í a mbo bo mē, ‘Mè swon annù nkɔn a mbo bù mē kaa mē sǐ ghuu

zì. ¹³ Ma mùu ajàṅ nì tswe nìkərə̀ ñka mbe nlonṅ mə kaa nì si njwi ya kə̀ abàṅtə̀ noò ya zì.'

Nìghàà nì nānaa nlonṅ ṅgǎṅfà' à ji tarə̀
(Lk. 19.11-27)

¹⁴ "Maà noò a ka yì bə̀ aa tsó ṅú yìi à le si ghèè a nìghaa a ndisyà ñtwonṅ ṅgǎṅfà' à ji, mfa njoò ji a mbo bo. ¹⁵ A mbo yì mò'ò, a fa bitalent bi ntaà.* Ṅghèe a mbo yì mò'ò mfa bi baa, ñki ntigə̀ mfa yì mò'otə̀ a mbo yì mò'ò. Nyatə̀ nyòn aa a nì mītī myaa, ñtigə̀ ṅghèe yi wa a nìghaa. ¹⁶ Nù wa mə̀ à le ṅkwerə̀ bitalent bi ntaà, à le mburə̀ ṅghèe ṅka ntaṅə̀ mītaa nì bu. Abīi a yonṅ ghu mbə̀ bitalent bi ntaà. ¹⁷ Wa yìi à le ṅkwerə̀ bitalent bi baa aa, à le ṅki ṅghèe ntaṅə̀ mītaa nì bu, abīi a kī ṅyonṅ ghu, mbə̀ bitalent bi baà. ¹⁸ La wa yìi mə̀ à le ṅkwerə̀ talent yì m̄fùurə̀ aa, à le mbàṅṅnə̀ ṅghèe ntonṅ nsye ntwinṅ ṅkabə̀ taà yì ya ghu. ¹⁹ Agha'a a leè ñsa'a, taà wàà wa a bīi wa a nìghaa, ntwonṅə̀ waa mə̀ bo bo tswe a nsye nlenṅə̀ annū̀ ṅkabə̀ yà. ²⁰ Wa mə̀ à le ṅkwerə̀ bitalent bi ntaà aa, à le ntsyà ñtə̀ə a nsye nswonṅ mə̀, 'Taà, ò le mfa aa bitalent bi ntaà a mbo mə̀, mə̀ fù'ù mə̀ bi ntaà ṅku'usə̀ ghu.' ²¹ Taà yì wa a swonṅ ghu mbo mə̀, 'O ghìrə̀ siginè̀ mbá ṅgǎṅfà' à ghà yì siginè̀ yìi à tsyèsə̀ aa. Ajàṅə̀ mə̀ ò lèntə̀ ayoò yì kə̀'ətə̀ nì ñtīi ghò tsimè̀ aa, mə̀ aa lèè ghò tá ò ka nlenṅə̀ jī ghà'ətə̀. Tigə̀ ṅkuu nzi tá sī ka ndoritə̀.' ²² Wa yìi à le ṅkwerə̀ bitalent bi baa aa, à le ṅki ntsyà ntə̀ə yìi ṅgaa nswonṅ mə̀, 'Taà ghà, ò kī fa aa bitalent bi baa a mbo mə̀, mə̀ bù mə̀ m̄fu'u bi baa ṅku'usə̀ ghu, bi bulà.' ²³ Taà yì wa a swonṅ ghu mbo mə̀, 'Wa ò ghìrə̀ siginè̀ mbá ṅgǎṅfà' à ghà yì ñsiginè̀ yìi à tsyèsə̀ aa. Ajàṅə̀ mə̀ ò kī lèntə̀ ayoò yì kə̀'ətə̀ nì ñtīi ghò tsimè̀ aa, mə̀ aa tigə̀ lèè ghò tá ò tigə̀ nlenṅə̀ jī ghà'ətə̀. Kuu nzi tá sī ka ndoritə̀.' ²⁴ Wa yìi mə̀ à le ṅkwerə̀ a talent yì m̄fùurə̀ aa, à le ntsyà ñtə̀ə, nswonṅ mə̀, 'Taà, mə̀ zi ghò mə̀ ò nī àtintə̀ ṅú, m̄fu'u nì m̄jī a adigə̀ yìi kaa ò sī ghu bē, ṅkīi kya ti ghə̀ ò bwī'i. ²⁵ Mə̀ kī si bo'ò nī ghò, ṅghèè ñtonṅ nsye nniṅə̀ a talent ghò wa ghu. Kò, ayoò yìi à nì à yo aa a yùlā.' ²⁶ Lā, táfà' à yì wa a swonṅ ghu mbo mə̀, 'Aborikə̀ ṅgǎṅfà' à yì mbī! O le nzi mə̀ mə̀ fù'ù ti ghə̀ mə̀ be, ṅkīi ṅkya ti ghə̀ mə̀ bwī'i, ²⁷ bonṅ ò le mbaa ṅghèè ñlə̀ə ṅkabə̀ yà ya a ndánlə̀ə ṅkabə̀, tà mə̀ ti bīi, mə̀ kwerè ayoò yìi a nī àyaa nì abīi ghu. ²⁸ Tsitsónṅ, tá nì kwerè a talent gha wa ghu mbo mfa a mbo ṅú wa mə̀ à tswe nì bitalent bi nighum aa. ²⁹ Nlonṅ mə̀, a mbo ṅú ñtsim yìi à tswe nì ṅjoo aa, bi aa kù'usə̀ tá à tswe nì ju ì gha'a. Lā, ṅú yìi mə̀ à sī nì ṅjoo tswé aa, bi ka kwerè, i kwerè m̄untsirə̀ yìi à tswe nì ghu aa. ³⁰ Ṅghèe nì ndə̀ aborikə̀ ṅgǎṅfà' à ghú, nì ma'a yì a abee a m̄úm m̄fīi idigə̀; a adigə̀ yìi mə̀ bə̀ yè'ə̀ ṅkurə̀ nì m̄isónṅə̀ myaa ghu aa.'

Annū̀ ntsò'otə̀ m̄isa'a a noò ñlwī'i ṅjīmè̀.

³¹ "Nòò yìi mə̀ Mu Nù à ka yì zì, a mum nìgha'a yu bo bī baangel bitsim aa, à ka yì ṅaṅṅə̀ nī abərə̀ nifó yì wè. ³² Itoo itsim i ka yì tigə̀ ghotə̀ tswe ghu nsi, tá à yatə̀ waa mbèè baa tsi'ī tsó ajàṅ mə̀ ntsèèmbi a yàrə̀ mbinjərə̀ m̄fī'isə̀ nì a titīi mbindonṅ aa. ³³ I tigə̀ lèè mbinjərə̀ jya a abo yu yì m̄à' à, i bāṅṅə̀ lèè jī ndonṅ jya a abo yu yì ṅkwabə̀. ³⁴ Tá m̄fó wa a tigə̀ nswonṅ a mbo bə̀ bya mə̀ bi tswe a abo yu yì m̄à' à aa mə̀, 'Nì zi mbá bē bīi mə̀ Taà ghà à nīṅ mboonə̀ a nu bù aa, ñzi nji nī annū̀ nifó yìi bi le ntaṅtə̀ nìlə̀ə a

* **25:15** Talent yì m̄fùurə̀ à le ntsyàtə̀ 500,000 frs.

mbo bù nìloginè a nìògìnè m̀bi aà. ³⁵ Nlon m̀e n̄jì i le si yanè nàa, nì fa m̀jì a mbo m̀. N̄jì n̄kì i ká yanè nàa, nì fá n̄kì à mbo m̀. M̀è b̀è n̄g̀g̀, nì kwèr̀è ghá. ³⁶ M̀è tswé n̄swèr̀è n̄swèr̀è, nì fá àtsè'è a mbo m̀. M̀è ká n̄ghòò, nì léntè n̄ghòò ná. M̀è tswé a ndátsan, nì léntè ghá.' ³⁷ Maa noò, tá b̀è bya m̀è ànnù yaa a tsinè aa tá b̀è betè yi m̀, 'M̀m̀à'ambì, b̀i'í le nyè gho aa a f̀, n̄jì i ká n̄yanè noo, b̀i'í jè'è gho, k̀è n̄kì mfa ayoo yì nò a mbo wò a janè n̄jì n̄kì le si yanè nòo aa è? ³⁸ B̀i'í le nyè gho aa f̀ è b̀è n̄g̀g̀ b̀i'í kwèr̀è gho, k̀è ò tswé n̄swèr̀è b̀i'í wè'è àtsè'è a nu wò aa è? ³⁹ B̀i'í le ǹlèntè n̄ghòò no aa f̀, k̀è n̄kì lentè gho a ndátsan aa f̀ aa è? ⁴⁰ Tá m̀f̀ò wa a kwi'i a mbo bo m̀, 'M̀è swòñ a mbo bù tsi'í annù n̄ñkon m̀, àjànè m̀è nì le n̄ghirè ma ya annù a nu mumaà ghá ghú yì mò'ò yìi à k̀è'è nsigè n̄lwi'i aa, nì le ghìr̀è aa a nu m̀.'"

⁴¹ "A n̄ghèè a nì b̀è bya b̀ii m̀è bi tswè a abo yu yì n̄kwabè aa, à swonè a mbo bo m̀, 'Lò nì ghuu a mbèè m̀è mba n̄gãñndòò, n̄ghèè n̄kuu nì mò'ò tì mè wa yìi b̀i nanse a mbo Devil bo b̀i baangel bi aà. ⁴² Nlon m̀è n̄jì i le si yanè nàa kaa nì wa'á m̀jì a mbo m̀è fá; n̄jì n̄kì i ká n̄yanè nàa, kaa nì k̀i'í ayoo yì nò a mbo m̀è fá. ⁴³ M̀è le mbè n̄g̀g̀ kaa nì k̀i'í gha kwèr̀è; m̀è tswé n̄swèr̀è n̄swèr̀è kaa nì wa'á atsè'è a nu m̀è wè'è. M̀è ghòò kaa nì k̀i'í n̄ghòò na léntè. M̀è tswé a ndátsan, kaa nì k̀i'í gha ghanthè.' ⁴⁴ Tá bo k̀i mbetè yi m̀, 'M̀m̀à'ambì, b̀i'í le nyè gho aa f̀, n̄jì i yanè noo, k̀è n̄jì n̄kì i yanè noo, k̀è ò k̀i mbè n̄g̀g̀, k̀è ò k̀i n̄tswe n̄swèr̀è n̄swèr̀è, k̀è n̄k̀i n̄ghòò, k̀è n̄k̀i n̄tswe a ndátsan kaa b̀i'í k̀i'í annù tsu a nu wò ghìr̀è aa è? ⁴⁵ Bon à ka kwi'i a mbo bo m̀, 'M̀è swòñ a mbo bù tsi'í annù n̄ñkon m̀, àjànè m̀è nì le n̄k̀i'í a nu ghúlà yì mò'ò yìi à k̀è'è nsigè n̄lwi'isè aa ghìr̀è aa, kaa nì le n̄k̀i'í aa a nu m̀è k̀i n̄ghirè.' ⁴⁶ Tá bo tigè nlo n̄ghèè, n̄ghèè n̄kuu a nì n̄jo tì mè ya. Tá b̀è b̀ii m̀è ànnù yaa a tsinè aa tá bo banè n̄kuu a m̀m̀ n̄tswèntè yìi à lwi'i n̄ñkonè aà."

26

Ajan yìi m̀è bi le n̄tan ànnù atu Yesu àà (Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Yesu à m̀ansè mè a ndi'í innù ma jù, n̄swonè a mbò n̄gãnyègènnù jì m̀, "Nì zì mè ² n̄jwì Passa i tswè aa a n̄jìm n̄jwì jì baà. Bi ka fa Mu Nù, tá b̀i lógè n̄ghèè n̄kwèèntè a ati b̀ànèb̀ànè."

³ Maà nòò, b̀i'ii bi n̄gãñm̀a' a Nwì, a b̀ò'ò nì bità bi ala'a bo le mbòontè a n̄tò'ò n̄gãñm̀a'anwi yì n̄jwè m̀è bi le si tswonè nì Kaifas aa, ⁴ a n̄tanè a ajan m̀è bo ka n̄e'esè tswa Yesu ghèè zwitè aà. ⁵ Lá bo le n̄swonè m̀, "A b̀on m̀è tá b̀i'inè tsuu ma yuà ànnù f̀aa n̄jwì Passa ghìr̀è n̄lon m̀è mbè b̀i'inè tswa yi bon f̀ikòr̀è ka f̀è'è a titì b̀è i bùùr̀è idigè."

Ajan yìi m̀è m̀angyè yì mò'ò à le n̄yò'ò Yesu nì m̀ighurè àà (Mk. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶ Yesu à le n̄tswe a Bethany a nda Simon yìi m̀è à leè mbè n̄k̀ikwen aa n̄ka jì, ⁷ m̀angyè yì mò'ò a zì ghu mbèè, nì m̀ighurè m̀i lùmtè m̀i antindùù m̀i sigìnè n̄i n̄tsn̄ n̄g̀ò'ò alabasta. A zì mè aa, n̄lògè m̀ighurè mya n̄tswèntè n̄yò'ò atu Yesu ghu. ⁸ N̄gãnyègènnù Yesu bo yè, m̀antón myaa m̀i lwi, bo betè m̀, "A n̄ansè n̄ta n̄g̀i'í nì m̀ighurè mù laà aa a ya?" ⁹ Nlon m̀è mbè

bi logè mighurə mà mù mfèe nî ñkəbə yî ñwè nîfa a mbo ñgàñəmfmumə aa ε?

¹⁰ Yesu a yu'ù à àjàñ yîi mə bo ghàà laà aa, ñswonj a mbo bo mē, “Nî fa ñgi'i a mbo màñgyè ghù aa a ya ε? Nî sî zî mē à nî ànnù yî sigìnè mē à ghìrə a nu mē aa ε? ¹¹ Ñgàñəmfmumə i tswe a titiì bù aa binòò bîtsimè, lâ kaa mə ka wa'a a titiì bu aa a ñgòñ binòò bîtsim tswè. ¹² A yò'ò gha nî mighurə mù, ñnanjsə aa nù yà mbòñ tâ nòò ñtwîñghà ghà à ku'u. ¹³ Mē swonj a mbo bù tsi'i ànnù nîñkonj mē, a nî ñgòñ idigè tsim jîi mē bi ka yî ki swonjə nî ñtoo yî ñsigìnè yú ghu fàa mbi aa, bi ka yi kii ki swonjə nî ànnù yuà mē màñgyè ghua à ghìrə a nu mē aà, ñjwa'atə nî yi.”

Ajàñ yîi mə Judas a le mbii mə yu ka fèe Yesu aà
(Mk. 14.10-11; Lk. 22.3-6)

¹⁴ Ma mùu noò ñù yî mò'ò a titiì ñgàñyogənnù Yesu jya ñìghùm ñtsò baa mē bi le si twonjə nî Judas Iscariot aa, a gheè a mbèe bilii bi ñgàñmə'a Nwî ¹⁵ ñswonj a mbo bo mē: “Mbə mē fee Yesu a mbo bù bonj nî ka fa akə a mbo mē aa ε?” Bilii bi ñgàñmə'a Nwî bya bo lòò ìbà'atə ñkəbə Silva mighum mi ntarə mfa ghu mbò. ¹⁶ Nloginə maà noò Judas à le si tigè nlòò nî mânji yîi mē mbə yu tsyâ ghu mfèe Yesu.

Ajàñ yîi mə Yesu bo bi ñgàñyogənnù ji le ñji miji mə Passa aà
(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-14,21-23; Jn. 13.21-30)

¹⁷ A bə a njwi yî ñtsyâ mbîi a njwi ñkurə àbaa ti kò'ò, ñgàñyogənnù Yesu i zî mbetə ghu mbo mē, “O lòò mē bi nanjsə aa yuu adigə a mbo wò tá tá ò ji miji mi Passa ghu aa ε?”

¹⁸ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “Nî gheε a mbèe ñù kikyè a mùm àla'a, ñswonj ghu mbo mē, ‘Ndi'innù à swòñ mē nòò ghà à kù'ù mē. Wa mē ka ji miji mi Passa bi'i bi ñgàñyogənnù ja aa a nda wò.’ ”

¹⁹ Ñgàñyogənnù Yesu jya i kî ñgheε ñghìrè tsi'i wa ajàñ mē Yesu à swòñə aà, ñnanjsə njoo ñji Passa jyâ.

²⁰ Nòò ñkwêfò à kù'ù mē, a tswe a atu atetè ñka ji bo bi ñgàñyogənnù ji jya ñìghùm ñtsò baà. ²¹ Bò kà mē aa ñji, Yesu a swonj a mbo bo mē, “Mē swòñə a mbo bù tsi'i ànnù nî ñkonj mē, ñù yî mò'ò a titiì bù à ka ghìrə fèè ghâ.”

²² Bo le mburə njəñnə si'i si'i a nyu'u annù ma yu, ñtigə nloginə ñka mbetə nî Yesu yi mò'ò, yi mò'ò mē, “Mmà'àmbi, à nî mē aa ε?”

²³ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “Ñù yîi mē bi'i yu ji, a ñìñhè nî àbò yi bi'iyu a akanj yî fùùrè aa, à ka ghìrə fèè ghâ. ²⁴ Là ànnù ma yú a ka yə Mu Ñù aa tsi'i à ajàñ yîi mē bi ñjwa'anə a mùm àñwà'anə Nwî ñlonj ñgaa yî aà. Ñgi'i yî ñswèrè ñswerə a nu ñù yîi à fèe Mu Ñù aà. Là a le mbaa mbòñ mē tá bi tsee ajàñ ñù ma yú lò burə jwe, jwe bə.”

²⁵ Judas mē a le ntswe nî mfèe yi aa, a kî mbetə yîi ñgaa mē, “Rabbi, tigè kaa ò si aa gha swonjə aa ε?” Yesu a kwi'i ghu mbo mē, “O swòñ mē!”

Ntarə Mmà'àmbi
(Mk. 14.22-26; Lk. 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

²⁶ Bo kà maa ñji, Yesu a logè àbaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwî, mbatə, mfa a mbò ñgàñyogənnù ji jya, ñswonj mē: “Kò ñkurə nî; à nî ìbîi nù gha i ghua.”

²⁷ Mbu ntigè nlogè ndôn milù'ù, mfa mbi'ikè a mbo Nwì, mfa a mbo bo, nswonj mæ, "Kò nò nì bu bitsimè. ²⁸ A nì àlæ nù ya á yuà, àlæ ñwàrè àkàà yìi mæ bi ka saansè atu bè bî ghà'atè aà. ²⁹ Mè swõj a mbo bù tsi'í annù nîñkoj mæ, nloginè tsitsõj, kaa mè ka yi wa'à milù'ù bú ñno, nywe'e a ñwji yìi mæ mè ka yì bú no milù'ù mî fii bî'inè a múm ànnù ñifò Taà ghà a aburè aà."

³⁰ Bo yèè ìkòò, mfe'è ñkò'ò ñghèe a atu nta'a Olive.

Ajàj yìi mæ Yesu à le nswonj mæ Peta à ka tuu yi aà
(Mk. 14.27-31; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³¹ Bo kò'ò mè ñywe'e ghu, Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Bù tsi'í bitsim, nì ka ghìrè mà'atè gha khèkè nîtugè sîi, ñloj mæ a tswe a múm àñwà'ànè Nwì mæ, 'Mè ka zwitè ntsèembi tà àkàrè mbinjèrè yi tà à ja'anè.' ³² Lá nòò yìi mæ mè ka yì yweenè nì ñwo aa, mè ka yì tsyá a mbii bù, i fòò ñghèè a Galilea."

³³ Peta swonj ghu mbo mæ, "Mbè bè bitsim t'e ki mà'atè nì ghò mà'atè khà boj kaa mbè mè wa'à gho mà'atè bô."

³⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Mè swõj a mbo wò tsi'í ànnù nîñkoj mæ, tsi'í nîtugè sîi, mboj tà àñkègè tà à tøj boj ò tùu mè ghà ñgàà ji tarè."

³⁵ Peta a kwi'i mæ, "A t'e ki bè bô ànnù ñwo boj mè ka kwo bi'ò; kaa mbè mè wa'à gho tuu."

Ñgãnyogènnù Yesu jyâ tsim bo le ñki nswonj tsi'í maa ajàjè.

Ajàj yìi mæ Yesu a le ntsà'atè Nwì a Getsemane aà
(Mk. 14.32-42; Lk. 22.39-46)

³⁶ Yesu a bo'ò nì ñgãnyogènnù ji jya ghèè mè nywe'e a adigè yì mò'ò yìi mè bi le si twonj nì Getsemane aa, Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Nì tswe faà, tà mè ghèe ntsà'atè Nwì fil." ³⁷ Yesu à kà mæ aa ñghèe aa, nlogè Peta a bo'ò nì boò bi Zebedee bya bi baà. Nù yì i le nloginè ñka mbi'i, ntiì yi i luu nì àjèjè. ³⁸ Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Ajèjè a luu a ntiì mè si'í mburè mbè tsi'í a nzwitè mè; nì tswe faà, ntswe ñikèrè bî'inè."

³⁹ A ma'atè waa, ñghentè a mbii, ñwo nnòjè a nsye a kuu kuu, ntsa'atè Nwì ñswonj mæ, "Taà ghà, mbè mánji a tswe ghu, O ghìrè mè tà ñdòj ñgi'í yuà i tsyá. Lá mè kòj aa ñghìrè annù yìi mæ o lòò aà, kaa wa'à bô ànnù yìi mæ mè lòò aa bô."

⁴⁰ A biinè mbii ñghèè a mbèe ñgãnyogènnù ji jya ñyè bo bitsim bwii. A twonjè Peta mbetè ghu mbo mæ, "Mbè nì wa'à ñikèrè bî'inè a nì àbàntè noò yì fùurè tswè aa è? ⁴¹ Nì ka ntswe ñikèrè ntsa'atè nì Nwì ta wa'à a ñkàrè Satan ló ñwo; mè zi mè ntiì ghuu i lòò ñghìrè ànnù yìi a ku'unè aà, lá ñjyànù yùu i bânjè mbòrè."

⁴² Yesu a ma'atè waa, mbu ñghèè ntsa'atè Nwì mæ, "Taà ghà, mbè a bè yìi mæ mánji kaa à sè ghu tswè a ñkwèrè ndòj ñgi'í yù a mbo mè, tà tà mè tsuu no, O tigè ñghìrè bô ànnù yìi mæ o lòò aà." ⁴³ A bú mbii ñghèè, ñyè ñgãnyogènnù ji jya i burè ki bwii tsi'í bwii, ñloj mæ filo le nluu a mi'í bo aà.

⁴⁴ A ma'atè waa mbu ñghèè ntsa'atè a Nwì a nì ñgàà yìi mæ i ywe'e ji tarè aa, mbu nswonj tsi'í ànnù ya yìi mæ a le mfòò ñswonj a mbii aà ghu mbó. ⁴⁵ A mánjè mè, mbu mbii wa a mbèe ñgãnyogènnù ji jya, ñswonj a

mbo bo mæ, “Nì burè ka ki bwii tsi'í bwíi, m̀m̀iintə nı́ ghuu aa ɛ? Wa nòò à tigə a abò; bi fèè mæ Mu Nù a mbo bè b́i b́i. ⁴⁶ Bìnnə nı́ tá b́i'inə gheɛ, wa nù yíi mæ à fèe gha aa, à zı́ mæ.”

Ajàŋ yíi mæ bi lɛ ntswa Yesu aà
(Mk. 14.43-52; Lk. 22.47-53; Jn. 18.3-12)

⁴⁷ Yesu à kà mæ aa n̄ghaa laà, kaa mburə ti m̀an̄sə, Judas, nù yí m̀ò'ɔ wa a títii n̄gǎnyəgənnù Yesu jya n̄ghúm n̄tsò baa, a burè n̄zi bo bì n̄n̄ɔ̀ò b́e yí ghà'atè mæ bìl̄i bi n̄gǎŋmà'a Nwí nı́ n̄gǎŋd̄i'i n̄ɔ̀ŋsə bo bi bità bi ala'a bo lɛ n̄too. Bo lɛ ntugitə nwi n̄tsò ni m̀ibu'u. ⁴⁸ Judas, yíi mæ à lɛ mfèè yi aa, à lɛ mfa alənsə a mbo bo mæ, “Nù yíi mæ mæ ka ghɛɛ n̄ɔ̀ŋ mighəgə mi aa, bon̄ à ni ghu; nı́ ban̄nə yi.”

⁴⁹ A zı́ mæ, mburə n̄tsinə n̄ghɛɛ a mbèɛ Yesu, n̄n̄ɔ̀ŋ mighəgə mi, n̄swon̄ ghu mbo mæ, “Rabbi, mæ tsà'atè nı́ ghò.”

⁵⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Nsú ghà, ghírə annù yíi m̀ò ɔ́ tswɛ nı́ n̄ghírə aà.” Bè bya mæ bo bì Judas lɛ n̄zi aa, bo tigə m̀ban̄nə Yesu. ⁵¹ Bo ban̄nə mæ yi aa, n̄gǎnyəgənnù yí wa yí m̀ò'ɔ a tsò'ɔ munwi yí n̄kwɛ atóŋnə abù'u n̄gǎŋmà'a Nwí yí n̄wè ghu n̄l̄ɔ̀'ɔsə. ⁵² Yesu a swon̄ ghu mbo mæ, “Nin̄ə munwi ghò wa fu a mba'a, n̄l̄on̄ mæ nù yíi mæ à s̄on̄ə munwi a mba'a aa, a ka yí kii kwo aa tsi'í n̄wə ni munwi. ⁵³ O s̄i zı́ mæ mbə mæ betə Taà ghà a tsyásə n̄da b̄im̄an̄j̄on̄ bi baangel b̄ii mæ bi tsyatə n̄tsù'u n̄ghúm n̄tsò baà aa, tsi'í tsits̄on̄ tá bì zı́ n̄kwɛtə gha aa ɛ? ⁵⁴ Mbə mæ ghírə ma mùu ajan̄ bon̄ kaa annù yíi mæ an̄wà'anə Nwí a swon̄ aa, kaa a ka wa'à nı́ annù n̄ikon̄ fè'è.”

⁵⁵ Yesu à ghàà m̄ə laà aa, m̀bən̄ mbetə nòò b́e bya mæ, “Nı́ zı́ nı́ nwi n̄tsò a b̀ò'ɔ ni m̀ibu'u aa a n̄tswa m̀ə tsò nı́ zı́ a m̀ban̄nə an̄gámigheɛ aa ɛ? Tigə m̀ə k̄i s̄i tswɛ bi'inə a Ndáma'anwí aa a n̄jwi n̄jwi nd̄i'ı́ nı́ ghuu, kaa nı́ wa'à gha tswa aa a ya aa ɛ? ⁵⁶ Lá innù ma j̄ú tsim̄ i fè'ɛ aa, a n̄lwensə n̄ghàà n̄ii mæ n̄gǎŋntoo Nwí i lɛ n̄wà'anə aà.”

N̄gǎnyəgənnù Yesu jya tsim̄ i tigə m̀ma'atə yi n̄khəkə waa.

Ajàŋ yíi mæ n̄gǎŋndasa'a lɛ n̄tsɔ'ɔtə isa'a Yesu aà
(Mk. 14.53-65; Lk. 22.54-55,63-71; Jn. 18.13-14,19-24)

⁵⁷ Bè bya mæ bi lɛ n̄tswa Yesu aa lɛ ntigə n̄l̄ɔ̀gə yi n̄ghɛɛ ni ghu a nda Kaifas, n̄gǎŋmà'a Nwí yí n̄wè, a adigə yíi mæ n̄gǎŋd̄i'i n̄ɔ̀ŋsə ni bità bi ala'a lɛ n̄ghotə ghu aà. ⁵⁸ Peta à lɛ s̄i tigə n̄yon̄ə a n̄jim, n̄tə n̄ii ni a sà'a agha'à. A yòn̄ m̄ə n̄ywe'e a ndugə Kaifas laa, n̄kuu n̄tswe a nsan̄abèè bo bì n̄gǎŋmbè ndámá'anwí a nyə annù yíi mæ bi ka ghírə a nu Yesu aà. ⁵⁹ Bìl̄i bi n̄gǎŋmà'a Nwí bo bì n̄gǎŋndasa'a lɛ s̄i l̄ɔ̀ nı́ m̄an̄j̄i yíi mæ mbə bè swon̄ ib̄an̄nənnù a atu Yeesò tá bo tsya ghu n̄zwitə yi. ⁶⁰ Lá kaa wa'à yé, ka mæ b̄iyəfə bi ab̄an̄nənnù b́i ghà'atə lɛ mfè'è n̄tsweɛ ib̄an̄nənnù ghu atu aà. N̄gǎŋaban̄nənnù jya j̄i m̀ɔ'ɔ j̄i baa i fè'è n̄tə n̄swon̄ mæ: ⁶¹ “Mbá ghulà à lɛ n̄swon̄ mæ yu tswɛ nı́ adà'à a nsà'a ndámá'anwí i bú ghùrə fu a n̄jim n̄jwi j̄i tarə.”

⁶² N̄gǎŋmà'a Nwí yí n̄wè a b̄innə n̄tə mbetə Yesu mæ, “O s̄i nı́ annù yí tsu a kwi'i tswè? O swon̄ mæ akə nı́ innù j̄ú mæ bi swon̄ə a atu wò aa ɛ?”

⁶³ Yesu a təə kaa wa'à yi kwe'è. Kaifas a bú n̄swon̄ ghu mbo mæ, “Kàà nı́ ĩkùm Nwí yíi à tswɛ n̄t̄i aa mæ o swon̄ aa tsi'í annù n̄ikon̄ mæ ɔ́ nı́ Ayo'ɔ Nwí wa mæ à ni Mu Nwí aa lɛ?”

⁶⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “O swòŋ m̄. A nghèe ghu, m̄ swòŋ a mbo bù mə, ñlɔgin̄ tsítsòŋ, ñi ka yə Mu N̄u tá à tswe a mbèè ñikwɛɛ Nwĩ yĩ mə à tswe ñi midà'á aa ñi mà'à, ñlo a aburə nsigə ñi a múm mbà'à.”

⁶⁵ A kwĩ'i m̄ laà, ñgǎŋmà'a Nwĩ yĩ ñwè wa a satə ìtsə'ə j̄, ñswon̄ mə, “A bəgìtə Nwĩ! Ñi yù'ù àjàŋ yĩ mə à bəgìtə Nwĩ aa. Bì'inè bù ñlɔɔ ñi biyɛfə aa, a ya aa ɛ? ⁶⁶ Kə ñi wà'atə mə akə ɛ?”

Bo bitsim̄ bo kwi'i mə, “A ku'unə mə tá à kwo.”

⁶⁷ Bo swòŋ m̄ laà aa, ñlɔgin̄ ntigə tsee mítwye ghu nsi, ñghɔɔ nii, bĩ m̄'ɔ bi fɛè nii, m̄betə nii ñi mə: ⁶⁸ “Tsó mə ò swòŋ mə ò ñi Ayo'ò Nwĩ aa, twi ñu yĩ mə à fɛɛ gho aa.”

Ajàŋ yĩ mə Peta à ɛ ntuu Yesu aa

(Mk. 14.66-72; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Maa noò Peta a tswè wa nsàŋbèè. Ngàŋafà'a Kaifas yĩ mǎngyè yĩ mò'ɔ a zĩ ñyə yi, m̄betə yi mə: “Tigə ò ghìrə mbaa ñki ntswe bu Yesu mu baGalilea wa aa ɛ?”

⁷⁰ Peta a tuu a nsi mi'i bo bitsim̄, ñswon̄ mə, “Kaa m̄ s̄ annu yĩ mə o swon̄ aa zĩ.” ⁷¹ Peta à ghàà m̄ mùu ajàŋ aa, ñfɛ'è ñghɛɛ a ntsúbù'ù. A fɛ'è m̄, ñgàŋafà'á yĩ mǎngyè yĩ dàŋ a bú ñyə yi, ñswon̄ a mbo bə bya mə bo bo ɛ ntəə aa mə, “N̄u ghulá à ghìrə ntswe bo Yesu mu Naaserə wá.”

⁷² Peta a ku'usè ñtuu, ñkaa nswon̄ mə, “Kaa m̄ s̄ ñu ma wĩ zĩ.”

⁷³ Mu fibàŋtə à bù m̄ ñghəə ki bə, bə bya mə bo b̄i Peta ɛ ntəə aa, bú ñswon̄ ghu mbo mə, “O lòò aa ñswon̄ mə kaa ò si ngàŋyogənnu Yesu yĩ mò'ɔ bə? Mánj̄i yĩ mə o ghàà ghu aa, a dì'ì mə bu Yesu lo aa adigè yĩ fùurə.”

⁷⁴ Peta a lɔgin̄ ntigə ñkaa nswon̄ə ñi mə, “Kaa m̄ s̄ ñu yĩ zĩ. Bɛɛ a bə yĩ mə mə swon̄ə aa àbàŋnənnu, Nwĩ ñŋ ñdòò a atu mə.”

Tsi'ì maa noò àŋkəgə a tɔŋə. ⁷⁵ Àŋkəgə wá à tɔŋ m̄, Peta a wa'atə annu ya yĩ mə Yesu à ghìrə nswon̄ ghu mbo aa mə, “Mboŋ tá àŋkəgə à tɔŋ, ɛ boŋ ò tùu m̄ ghá ñgàà j̄i tarə”. A wà'atə m̄, ñfɛ'è ñghèè ñyə'ə tsi'ì a mbè annu.

27

Ajàŋ yĩ mə bi ɛ nghèè ñi Yesu a nsi Pilato aa.

(Mk. 15.1; Lk. 23.1-3; Jn. 18.28-32)

¹ Abèè fù'ù m̄, bilii bi ngàŋmà'a Nwĩ bitsim̄ a bò'ɔ ñi bità bi ala'a bitsim̄ bo boòntə a ntaŋtə ajàŋ yĩ mə bo ka zwitə Yesu aa. ² Bò tàŋtə m̄ m̄man̄sə, ñkwɛrə mbó mi Yesu, ñlɔgə yi ñghɛɛ mfa a mbo Pilato, mə à ɛ mbə Gúmnaà aa.

A ajàŋ yĩ mə Judas à ɛ ñkwo aa

³ Judas mə à ɛ mfèè Yesu aa, à yə mə ajàŋ yĩ mə bi swon̄ mə bi ka zwitə Yesu aa, ñtiì yi i sa'á yi, a lɔgə ibàtə ñkabə silva jya m̄ghum mi ntarə ñghèè mfa fu a mbo bilii bi ngàŋmà'a Nwĩ a bò'ɔ ñi bità bi ala'a, ñswon̄ a mbo bo mə, ⁴ “Mə ghìrə ìb̄i ñlon̄ mə mə fɛɛ ñu tigə m̄ à ghìrə annu yĩ bi yĩ tsu aa!” Bo kwi'i ghu mbo mə, “Ma ya a yə yi aa ñi àkə? A ka zì wò zì annu yĩ mə ò ka ghìrə ñi yu aa.”

⁵ Judas a ma'á ñkabə ya a múm ñdámà'anwĩ, ñfɛ'è ñghèè ñlɔŋə.

⁶ Bilii bi ngàŋmà'a Nwĩ bya bi bwɛɛ ñkabə ya nswon̄ mə, “Nòŋsə yì'inè à dì'ì mə kaa à s̄i ku'unə mə tá bi ləə ajàŋə ñkabə ma yú a múm àbàa

ɲkabè òndânwí ñlonɲ mɛ à nî ɲkabè àlɛə aà.” ⁷ Bo swòɲ mɛ laà aa, ñtswe a nsye ɲghàànè, ñlɔgɛ ɲkabè ya ɲghèè ñyuu adigè ɲú m̀b̀ɔ̀ b̀à̀nt̀ɔ̀̀ ghu, tá bì ka ntwinɲ nî bigìi ghu. ⁸ Nzi nywe'e sii, bi twonɲ adigè mayú aa ni Adigè Alèè.

⁹ Ma yú ànnù a kî m̀f̀e'̀e m̀b̀ò̀ont̀è nî ànnù yii mɛ ɲgàɲntò Nwi Yeremiah à le nswonɲ aà, mɛ, “Bi le ñlɔgɛ ibàtè ɲkabè silva jya m̀ghum mi ntarè mɛ b̀ɔ̀̀ bì baIsrael le ntaɲ mɛ bì ka yí tu a atu yu ma wa aa, ¹⁰ ɲghèè ñyuu adigè ɲú m̀b̀ɔ̀̀ b̀à̀nt̀ɔ̀̀̀ ghu, tsi'í a ajàɲ yii mɛ Mmà'àmbi à le nswonɲ a mbo mè aà.”

Pilato à betè ìnnù a mbo Yesu

¹¹ Bìlì bì ɲgàɲmà'a Nwí bya ni bì bità bi ala'a bya bo tigè ñlɔgɛ Yesu ɲghèè ni ghu a nsi Gúmnaà. Gúmnaà a betè yi mɛ, “O bɛ aa m̀f̀ɔ̀̀ baYuda aa ɛ?” Yesu a kwi'i mɛ, “O swòɲ mɛ!” ¹² Bìlì bì ɲgàɲmà'a Nwí a b̀ò'̀̀ c̀̀̀ ni bità bi ala'a bo le niɲ ìnnù a nu Yesu a nsi Pilato. La Yesu a na'à waa bitsim.

¹³ Pilato a tigè m̀betè ghu mbo mɛ, “O si ndùu ìnnù jù mɛ bi swonɲ ni mɛ ò ghìrè aa yu'u?”

¹⁴ Ànnù a le mburè ntsya Gúmnaà tsi'í tsi'í a nyè mɛ kaa Yesu à le ɲwa'a ànnù yí tsu burè ɲkwikwi'i bɛ aà.

A jàɲ yii mɛ bì le ntsèrè mɛ bì zwiɛ Yesu aà (Mk. 15.2-5; Lk. 23.13-25; Jn. 18.28-38)

¹⁵ A le m̀b̀è ǹò̀nsè Gúmnaà mɛ a yi m̀b̀è ɲjwí Passa aa a fi'isè ɲgàɲtsaɲ yí m̀f̀ù̀rè yii mɛ bɛ le ɲkòɲ aa mfa a mbo bo. ¹⁶ Ma mùu noò ɲgàɲtsaɲ yí m̀ò'̀̀ c̀̀̀ à le ntswe a atsàɲ mɛ bɛ bì ghà'àtè bì le nzi yi, bi twonɲ nii ni Barabas. ¹⁷ Nnò̀̀ b̀è bya bì ghòtè mɛ aa, Pilato a betè waa mɛ, “Ni kòɲ mɛ tá mè fi'isè aa wò mfa a mbo bù, Barabas kè Yesu mɛ bi twonɲ ni Ayo'ò̀̀ Nwí aa ɛ?” ¹⁸ Pilato à le m̀betè ma mùu ajàɲ aa, ñlonɲ mɛ à le nzi mɛ à le ɲghìrè àghè'è̀nè mɛ tá baYuda tswa Yesu ñzi mfa ghu mbo aà.

¹⁹ Pilato à tswè mɛ a alɔɲ nsa'a m̀sa'a, ɲgwè yí a toò ɲkìi ghu nu mɛ, “Si'í mbò mo wa a nu ɲú wá, ñlonɲ mɛ kaa à sɛ ànnù yí tsu fànsè aà. Mè swonɲ laà aa ñlonɲ mɛ ɲjèè yí m̀b̀i ì ghìrè nle gha sii a ɲгаа yu.”

²⁰ Lá bìlì bì ɲgàɲmà'a Nwí a b̀ò'̀̀ c̀̀̀ ni bità bi ala'a bi totè bɛ bya mɛ tá bì betè Pilato tá fi'isè Barabas tá tá bì baɲnè nzwitè Yesu. ²¹ Gúmnaà a bú ɲku'usè m̀betè waa mɛ, “A titi bɛ buà bi baa, nì l̀ò̀ mɛ tá mè ma'atè aa ghuu?” Bo kwi'i bitsim mɛ, tá bì fi'isè Barabas.

²² Pilato a bú m̀betè waa mɛ, “Ni l̀ò̀ mɛ tá mè tigè ɲghìrè aa mɛ akè ni Yesu ghú mɛ bi twonɲ ni Ayo'ò̀̀ Nwí aa ɛ?” Bo tɔɲnè ñswonɲ mɛ, “Ta bì kweentè yí a ati b̀à̀ɲ̀nè̀b̀à̀ɲ̀nè̀.”

²³ Pilato betè mɛ, “Ni l̀ò̀ mɛ bì kweentè yi aa a ya? Ànnù yí bì yii mɛ à bù'ù aa à nî àkè aa ɛ?” Lá bo bú ɲku'usè ǹtɔ̀ɲnè ghaa bɛ nì m̀t̀t̀i ñswonɲ mɛ tá bì ghèè ɲkwèèntè Yesu.

²⁴ Pilato à le nyè mɛ yu ghènsè aa nòò yí, ɲki nzi mɛ yu bɛ ghèè nî m̀b̀iì bonɲ f̀ik̀ò̀rè fi ka f̀è'̀è. Nswonɲ bi zì nî ɲkì, a si'í m̀b̀ò mi ghu a nsi bɛ bitsim, ñswonɲ mɛ, “Kaa àbò ya kaa a sì a nì àlɛə nu ɲú ghú mɛ nì l̀ò̀ a nsaansè aa tswè. A ànnù yii mɛ nì l̀ò̀ a ɲghìrè aa, a zì tsi'í bù.”

²⁵ Bè bitsim bi kwi'i mē, “Ŋhə, tā àlœ nū yi tā kuu a atu bī'i bo bì a atu boò bi'i.”

²⁶ Pilato a fi'isè Barabas mfa a mbo bo, ñghirè bi ghòò Yesu, a fā yi mē tā bì tige nlogè ñghèè ñkweentə a ati bəñnəbəñnə.

Ajàñ yīi mē bisogyè le si wyè nī Yesu aà.

(Mk. 15.16-20; Jn. 19.2-3)

²⁷ Bisogyè bi Pilato tige ñlogè Yesu ñkuu ñghèè ni ghu a múm ntó'ó Gúmnaà (mē bi le si twonə ni Praetorium aà), ñtwonə bīsogyè bitsim bi zī ñghotè ghu nsī. ²⁸ Bo tso'otè itsə'ə ji, ñlòò atsə'ə yī ghə'ə boò ñwe'e ghu nū. ²⁹ Bi wè'è mē, ñlòò mândigə mi njonə ñjonə mba'a tsò atsə'ətu nifò ñsəsə ghu atú. Ñki mfa ñkñkà'ə ghu abo yī mǎ'ə. Ntigə ñwye ni nsigitə ñwo ghu nsi nswonə ni mē, “O lèlè lèè! Mfò baYuda à kī kwèè! A kwèè!” ³⁰ Bo le si kii ntsee ni mītweye ghu nu, ñkii ñghòò nī átú yi nī ñkñkà'ə yā. ³¹ Bisogyè bya bi nāñsə mē ñwye yi laà aa, ntso'ó atsə'ə yī bagitə ya ghu nu, mbu ñwe'e jī itsə'ə jya fu ghu nu, ñtigə nlogè yi mē bo ghèè kwèèntə a ati bəñnəbəñnə.

Ajàñ yīi mē bì le ñkwèèntə Yesu a ati bəñnəbəñnə aà

(Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Bo kà mē aa ñghèè a mǎñjī, ñyə ñú baCerene yī mó'ó, ñkúm yi i bə Simon, ñtswa yi ni àdǎ'ə mē tā à be'e ati bəñnəbəñnə Yesu yā. ³³ Bo ghèè mē ñywe'e wa adigə yīi bi le si twonə ni Golgota aa, (ñjī'í ñkúm ma ghú i bə mē, àdigə akwe'e atu ñú) ³⁴ ñlòò milù'ù mii bi le mforinə nī àfú yīi bi twonə ni gall aa mfa ghu mbo mē tá no. Yesu a ywe'etè ñtuu yi a nnò.

³⁵ Bisogyè bya kwèèntə yi a ati bəñnəbəñnə, mma'a ibirə a nyə bə bii mē bi ka jī itsə'ə jī jyā. ³⁶ Bi ghirè mē laà aa, ntswe nsye ntigə mbe nii. ³⁷ Bi le ñwǎ'ànə annú yīi mē à le ñghirè bi ññ isa'a ghu nu aa mbèè wa ati bəñnəbəñnə ghu atu mē, “A ni Yesu, Mfò baYuda à ghuà mē.” Ma yú a dí'í ni ànnú yīi mē à le ñghirè bi kweèntə yi aà. ³⁸ Bi le ñki ñkweentə biyərə bi baa bo bì Yesu, ñkweentə yī mǎfúurè ghu mbèè a abo mǎ'ə, ñki tige ñkweentə yī mó'ó ghu mbèè a abò ñkwàbə.

³⁹ Bitsyà bi mǎñjī bi le si wyè nī Yesu ntsigə nī itú jyaa nswonə ni ghu mbo mē, ⁴⁰ “Wò yīi mē ò le nswonə mē ò ka sǎ'a ndámǎ'anwī i bú boó fu a jīm njwi jī tarə aa, yweensə itu ibinú gho lá. Mbə a bə annú ññkonə mē ò ni Mu Nwī, ò sigə la fya atu ati bəñnəbəñnə bī'í yā.”

⁴¹ Bilii bi ñgǎñmǎ'a Nwī, bo bì ñgǎñdǎ'í nòñsə ni bità bi ala'a bo le ñkii ñwye nī Yesu tsi'í mùu ajàñ mē, ⁴² “A le si yweensə badàn, tā wa'ǎ ibii nū yi yumbonə tsitsonə yweensə la tā bī'inə yə. A ni yu yīi mē à ni Mfò baIsrael aà. Tǎ à sigə la fii atu ati bəñnəbəñnə bon bī'inə ka bii annú yi. ⁴³ A le ñññ ntswéntǎ yī ntsim a mbo Nwī; tá Nwī à wa'ǎ yi tsitsonə zī ñkwetə la, mē mbə a konə yi. A le mbaa te'è wa'ǎ swonə ni mē yu ni Mu Nwī aa e?”

⁴⁴ Biyərə bya mē bi le ñkwèèntə waa bo aa, bo le si kii mbəgitə nī Yesu tsi'í mùu ajàñ.

Ajàñ yīi mē Yesu à le ñkwo aà

(Mk. 14.33-41; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Itugə i le mfii ñkusə ala'ǎ tsim, ñloginə ni nòò ñsī'i nòò ñghèè nywe'e ni nòò nyəñ nòò. ⁴⁶ Nòò nyəñ nòò à kà mē aa ñku'u, Yesu tɔñnə nyə'ə

nswonj mæ, “Eli, Eli, lama sabachthani?” Ma la a bæ mæ, “Nwĩngònj ghà, Nwĩngònj ghà, ò mè'e gha aa a ya aa ε?”

⁴⁷ Bè bya bĩ mò'ò mæ bi le ntæntæ maa adigæ aa bi yu'u nswonj mæ “Nù ghù a twonj aa Elijah.” ⁴⁸ Nù yì mò'ò a titi bo a burè ñghæe nlòò kúntsa ntsu ni mlù'ù mí tsè'è, ñsò'òæ a nĩ ñkàñkà'à, ñkò'osæ mfa mæ tá Yesu à no.

⁴⁹ Là bi mò'ò bi swonj mæ “yu'utè tá bĩ'inè yæ mæ Elijah à ka zi kwetè yi le.”

⁵⁰ Yesu a bú ñku'usæ ñentæ nji yì ñyè'è mburæ ntsi.

⁵¹ Maa noò, àtsè'è ya yii mæ a le ñkwàsæ múm ñdámà'anwĩ aa, a le mbò'ònè a titi, ñloginæ a ndøj nsigè nywe'e a nsyè, ìdìgè ì tsigènè, ìlànjsənjgò'ò ì ba'akè. ⁵² Misyè mi ña'akè bè bi Nwĩ bĩ ghà'atè mæ bi leè ñkwokæ aa, bi biinè niwò. ⁵³ Bè ma bú bi le mfe'èkè a misyè, ñkuu ñghæe wa múm àla'a yì làà, bè bĩ ghà'atè bi yè waa a noò yii mæ Yesu à le nyweenè niwo aà.

⁵⁴ Atu bĩsogyè ya bo bi bisogyè bya bitsim mæ bo le ntswe mbe nĩ Yesu aa, bõ yè mæ a ajàn yii mæ ñsyè ì tsiginæ aa, a bò'ò nĩ innù tsim jii mæ ì le mfe'è aa, ñbò'ò nĩ tswà waa, bo swonj mæ, “Tsi'ì ànnù nĩkøjè, ñù ghua à bæ aa Mu Nwĩ.”

⁵⁵ Bàngyè bĩ ghà'atè bi le tswe ghu, ntæ a sà'a agha'a, ñlĩ. A le mbè bāngyè ma bú mæ bi le nlò a Galilea ñyonè nĩ Yesu, ñkwetè nii aà. ⁵⁶ A titi bāngyè ma bú, Mary Magdalene, Mary ñdè bi Jems ni Joseph, a bò'ò nĩ ñdè bi bõ bi Zebedee, bo le ntswe ghu.

Ajànj yii mæ bi le ntwinjæ Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Noò ñkwèfò à kù'ù mæ, ñgàñkabè yì mò'ò, mæ à le nlo a ala'a Arimathea, bi twonjè ni Joseph, ñki mbè ñgānyəgənnù Yesu yì mò'ò aa, a zì ⁵⁸ ñghæe a mbèe Pilato a mbetæ aku Yesu ya mæ yu lögè ì ghèe twinjæ. Pilato a fà àdà'à mæ tá bi fa ghu mbò. ⁵⁹ Joseph a tigè ñghæe nlögè aku Yesu ya ñlīm nĩ àtsè'è yì fù'ù yì siginè yì fii, ⁶⁰ ñghæe ñiñ a mum nĩsyè ni nĩ fii nĩ mæ à le ntonj a múm àlànjsənjgò'ò aà. A ñiñ mæ aa, ntii àlànjsənjgò'ò yì mò'ò ntsetè ntsu nĩsyè nya ghu, ñtigè nlo yu ñghèè yi. ⁶¹ Mary Magdalene ni Mary yì mò'ò wa bo le nzi ntswe nlii ni nĩsyè nyà.

Ajànj yii mæ bi le si be nĩsyè ni Yesu aà

⁶² Njwĩ ñnānsə ñjoo njwĩngònj ya ì tsyà mæ, àbèè a fu'u, bii bi ñgāñmà'a Nwĩ a bò'ò nĩ baFarisai bo ghotè ñghæe nyè Pilato, ⁶³ ñswonj ghu mbo mæ, “Taà, bĩ'ì wa'atè mæ noò wa yii mæ ñgāñmbwe'esè wa, mæ à kì swonj mæ yu ni Mfò baIsrael à kì burè aa, à kì swonj mæ yu ka biinè niwo a ñiim njwi ji tarè. ⁶⁴ Bĩ'ì zi aa a nswonj a mbo wò mæ tá ò too bè tá bi ghæe ñka mbe nĩsyè nya a atù ñjwi ji tarè. Bĩ'ì swonj laà aa nlonj mæ bĩ'ì bò'ò mæ ñgānyəgənnù ji jya ì ka zì yèrè akú yi ya ghèè ni yu ì bāñnə tigə swonj a mbo bè mæ à ywèenè mæ niwò. Mbè bo ghìrə ma mùu ajàn bonj àbāñnənnù ma yú a ka bāñnə bi'ì tsyàtə yi ntsyāmbi'ì yā.” ⁶⁵ Pilato a swonj a mbo bo mæ, “Nì lögè bĩsogyè tá bi ghæe ñka mbe nĩsyè nyà.” ⁶⁶ Bo fe'è ñghæe nsinjè nĩsyè nya ni mājji yii mæ mbè bi ña'a, bi zì, ñki nləè bĩsogyè mæ tá bi ka mbe.

28

*Ajàn yïi mæ Yesu à le nyweenə ni nìwo aà
(Mt. 28.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)*

¹ Njwĩngòŋ ya ì tsyà mæ, àbèè fu'u, a bə tsi'í a títugə títugə a njwí yí ntsyám̄bii a múm ngyà, Mary Magdalene, a bò'ò ni Mary yí mò'ò wa bo le mfé'è ñghɛɛ a lèntə nìsyè ni Yesu nyá. ² Nsyè ì le ntsiginè tsi'í nìtì, angel Nwí a lô a aburə nsigə ntii ngò'ò ya mæ bi le ntsetə nìsyè ni Yesu nya nì yù aa nlò'òsə, ñkò'ò ntswe ghu atú. ³ Nsì yi ì le si nwanjə tso mbəŋ yí n̄wà'ákə, ìtsə'ə ji ì fu'ù tsi'í fù'ù mæ buu. ⁴ Nibò'ò ni le ntswa bîsogyè bya mæ bi le si be nìsyè nya aa, bo tigè n̄tsiginə, m̄bəŋ ntigə tso biku bi bə.

⁵ Angel wa a swon a mbo bāngyè bya mæ, “Nì tsuu k̄i bò'ò. Mə zi mæ ni lòò aa Yesu mæ bi k̄i kwèèntə yí atu ati bāŋnəbāŋnə aà. ⁶ Wa kaa à si faa mæ tswé. A b̄inè mæ a niwo tsi'í wa ajàn mæ à le nswon aà. Nì zi nyə adigə yïi mæ à k̄i n̄ŋ ghu aà. ⁷ Nì wan̄sə ñghèè n̄swon a mbo ñgānyəgənnū ji mæ wa à b̄inè mæ niwó. A tsyà mæ a mbii bo ñghɛɛ ni a Galilea. Bo bə ghèè boŋ bo ka tigə yə yi ghu. Nì ka n̄wa'atə ni ànnū ma yú mæ mə swon a mbo bù aà.”

⁸ M̄intii mi bāngyè bya mi le nluu ni n̄dorə, nibò'ò ni k̄i n̄tswa waa, bo fè'è n̄tigə ñkhə ghèɛ a ñkè'ènə a mbo ñgānyəgənnū Yesu jya.

⁹ Yesu yumbon a z̄i n̄boo bāngyè bya, n̄tsà'atə waa. Bo z̄i ñwo ghu nsi, n̄tswa m̄ikòrə mi mmii yi. ¹⁰ Yesu a swon a mbo bo mæ, “Nì tsee k̄i bò'ò. Nì ghɛɛ nswon a mbo b̄o bi maà ba mæ tá bo ghɛɛ a ala'a Galilea tá b̄i'ibo boontə ghu.”

Ajàn yïi mæ baYuda bi le ntsweɛ àbāŋnənnū ñloŋ annū nyweenə Yesu ni nìwo aà

¹¹ Bāngyè bya bi k̄a mæ aa ñghɛɛ laa, b̄isogyè bya b̄i mò'ò bi k̄i ñlo ñkuu ñghɛɛ a múm ala'a a ñkè'ènə innū jyá tsim j̄ii mæ ì fè'ɛ aa, a mbo bilii bi ñgāŋmà'a Nwí. ¹² Bilii bi ñgāŋmà'a Nwí bya bo twon bità bi ala'a bo tswə a nsyè ñghāànə, ñlòò ñkabə yí ñghà'atə n̄fa a mbo b̄isogyè bya ¹³ nswon a mbo bo mæ, “Bɛɛ bi betə ghuu n̄ ànnū, n̄ swon mæ, 'B̄i'í k̄i si bwii aà bwí ñgānyəgənnū Yesu jya ì z̄i n̄tugə, n̄z̄i ñyərə aku yi yá.' ¹⁴ Gúmnaà à bə tɛ'ɛ yuyu'u, wa boŋ b̄i'í ka z̄i m̄anj̄i yïi mæ b̄i'í ka tsyà ghu ì ghìrə tá ñgi'í yí tsù tá ì wa'a a nu bù kuu bə.”

¹⁵ B̄isogyè bya bi kwərə ñkabə ya ntigə ñghɛɛ ñghìrə wa ajàn yïi mæ bilii bya bi le nswon aà. Nzi nywe'e sii, baYuda bo burə k̄i bii mæ à n̄ ànnū yïi mæ a le mfé'è aà.

Ajàn yïi mæ Yesu à le z̄i n̄tsi'í ñgānyəgənnū ji mfa ndi'í yí ñwè ya a mbo bo aà

¹⁶ Ñgānyəgənnū Yesu jya n̄ghum ntsò mò'ò ì le mfé'è ñghɛɛ a ala'a Galilea wa a atu nta'a mæ Yesu à le m̄figitə mæ tá bobo zi mbòontə ghu aà. ¹⁷ Bò yə m̄ə Yesu aa, mmii yi, ka mæ kaa bo b̄i mò'ò bi le wa'a bii mæ, tsi'í a annū n̄ŋkon, à ni Yesu aà. ¹⁸ Yesu a swon a mbo bo mæ, “Nwí à fā àdà'a tsim a aburə bo bi a nsyè a mbo mæ: ¹⁹ Nì ghɛɛ lá a mbo ñgwè'è mu n̄ú ntsim fàa a atu nsyè, ñghìrə waa tá bo tigə ñgānyəgənnū j̄á; ñka mmurə n̄i waa a ñk̄i n̄i ñk̄um Ta, n̄i yi Mu n̄i yi Azwí yí Làa. ²⁰ Ñk̄ii ndi'í n̄i waa mæ tá bo ka nyu'u ñk̄ii nləə n̄i ndi'í tsim j̄ii mæ mæ k̄i fa a mbo bù aà. Tá

nì zi mē mè ka tswe a mbo bù a ηgòη bìnòò bì tsim i ywe'e a noò òlwĩ'ĩ m̀bĩ yù."

Ntoo yì Nsigìnè yìi MARK à le ñwà'ànè aà

NJ'IINNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A anwà'ànè yù aa a le ñwà'ànə Jɔn Mark, múṅgwà'à, nù baYuda yìi mə bi ghaa nlon ṅgaà yi a mum fà'à 12.12 aà; ñdè yì a bə Mary yìi mə bɔɔ bi Kristo le si ghotə ghu nda ntsà'atə nì Nwì aà. A le mbə ṅgàṅàkòrə Peta yìi mə à le si twonjə ni mú yì aà (1 Peta 5.13). Ma mùu ajàn mbə a tse bə mə á le nswonj Peta ghu mbo nswonj innù jii mə Yesu à le ṅghìrè ṅki nswonj aa, Mark a tigè ṅṅwa'anə. Jɔn Mark à le ṅkii nyonjə nì Paul bo Barnabas ṅkwetə nì waa a noò yìi mə bo le ṅka ṅgheə a akòrè nitəə nì ifà'à yi ntsyàmɓii aà (fà'à 13.5), Barnabas a lɔgè yi a noò ṅjìm bo yu tigè ṅkarə a ṅgaà jì mɔ'ó (fà'à 15.36-39). Kaa Mark à le ṅwa'a ṅú yì mɔ'ó a titii ṅgǎnyəgənnù Yesu jya nìghúm ntsò baa bə.

Ntoo yì n̄sigìnè yìi mə Mark à le ñwà'ànè aa i d̄i'ì n̄ Yesu tsó nù yìi mə fà'à, ṅghìrè n̄ innù n̄ àdà'à bo bi midà'à. Bi yé n̄ àdà'à yi bo bi midà'à mii mə à le si fà'à n̄ muu aa a noò yìi mə à le si d̄i'ì n̄ ànnù Nwì, ṅghurə n̄ bə, n̄fi'ì n̄ izwì jì bi a ato'o bə, ṅta n̄ ṅgi'ì a nu b̄idemon, n̄li'inə n̄ ifansənù bə. Mark à ṅwà'ànə ṅgàn Yesu aa a n̄ mánji yìi ì ghù'ùtə, ṅghìrə mə bi ka nyə n̄ ifà'à yìi mə à le si fà'à tsó ṅgàṅgafà'à aa ntsyatə ajàn yìi mə à le mbə Ndi'innù aà. Yesu a twonjè n̄ ìb̄inù yi n̄ Mu Nù, (yə Nji'ì Mìghàà) ìkùm yìi mə i d̄i'ì n̄ mə, ka mə Kristo à le nzi tsó ṅùmisɔṅ a múm ṅjyánu aa, à le mbə aa Mu Nwì, Ayo'ò Nwì wa mə bi le ṅkà'à mə à ka yì zì a nyweensə mbi aà. Ma n̄ghàa àṅwà'ànə Mark à n̄ àt̄ii ya mə Yesu a swonjə ghu mə Mu Nù à n̄ ṅgàṅafà'à yìi àa yə ṅgi'ì i fa ntswènt̄ii yì i tsu'u atù bə ghu aà (10.45).

A mbo Mark, Ntoò Yesu yì Nsigìnè i yə aa nù n̄tsim a n̄ n̄tswènt̄ii yì tsimə: Yesu à le si swonjə n̄ ànnù Nwì, Nìghàa n̄ n̄tswènt̄ii n̄ii n̄ fa ilòṅ ṅkwetə n̄ii a múm Azwì, n̄di'itə n̄ii ṅkii n̄lə'ətə n̄ n̄t̄ii yi. Yesu à le si ghùrè m̄ghòò mi bə, ṅkwetə n̄ ṅgàṅəf̄umə bo bi b̄ii à yaa a mbonjə aa, mfa n̄ m̄ji a mbo bo. Yesu à le si fi'ì n̄ izwì jì ibi a ato'o bə, ṅghìrə m̄tsyè myaa mi laà, n̄t̄ii waa i doritə. Mark a ṅwa'ànə mə nù n̄tsim yìi mə à n̄j̄ n̄t̄ii yi a nu Yesu, m̄bii ntoo yì n̄sigìnè ya aa, à ka yweenə, i tigè kii ghìrè n̄ innù jì wə jii mə Yesu yumbɔṅ à le si ghìrè aà (16.16-18).

Mark à zì n̄tswàntə innù, n̄di'ì n̄ Yesu a ghìrè n̄ innù n̄tswa'atə, a yì n̄lò n̄i yuà, a danjə a n̄i yì mɔ'ó, Azwì Nwì a tintə n̄ii a wàṅsə ṅghìrə n̄ innù ṅkhənə ghu, ñywe'e noò yìi mə à ka kɔ'ó gheə m̄m̄nsə ifà'à yi a Yerusalem aà. A Yerusalem, Mark a lɔgè noò m̄figitə ṅgi'ì yìi mə Yesu à yə ghu a mbo baYuda n̄ ìtsyàsə byaa a n̄si mi'ì Pilato, bi kweèntə yi a kwo mbù ñyweenə, Taà yi a tigə mbu lɔgè yi ṅkɔ'ó n̄tswesə a mbèè n̄kwèe yu n̄i m̄a'à, a n̄di'ì àdà'à yi, n̄i n̄gha'a n̄ii mə à kwèrə a n̄j̄m ifà'à yìi mə à m̄nsə aà.

Bi yatə àṅwà'ànə yù aa laa:

1. Nlògìnə n̄too yì n̄sigìnè yá 1.1-13
2. fà'a Yesu a Galilea 1.14—9.50

3. Nlɔ̄ a Galilea ñkɔ'ɔ ñghɛɛ ni a Yerusalem 10.1-50
4. Ngyà yī ñlwi'ɛnɛm a Yerusalem bo bì maa mbɛɛ àla'à 11.1—15.47
5. Ajàñ mɛ Yesu à le nyweenɛn ni ñiwo aà 16.1-8
6. Ajàñ mɛ Mmà'àmbi à le ndi'i ibiɛnù yi a mbo bè ñtigɛ ñkɔ'ɔ ñghɛɛ a aburɛ aà 16.9-20

*Ajàñ yī mɛ Jɔn Nğàñmùrɛ bɔ̄ ñkɔ̄ le si swonɔ̄ annù Nwí aà
(Mt. 3.1-12; Lk. 3.1-18; Jn. 1.19-28)*

¹ Ntoɔ yī ñsiginè ñlonɔ̄ Yesu Kristo Mu Nwĩngɔ̄n ì lɔ̄ginɛ aa faà. ² Ntoɔ mà yū ì lɔ̄ginɛ aa tsi'í a ajàñ yī mɛ Nğàñntoò Nwí, Yesaiah à le ñɛwà'ànè aà;

“Nwí à swɔ̄n mɛ: ‘Yê ñi, mɛ ka too ñğàñntoò ghà a mbii wò mɛ à ka nanɔ̄sɛ mánjī ghò’.

³ Njī ñyī mɛ a tɔ̄ɛnɛ à nta'a miwɛɛ miwɛɛ ñswonɔ̄ ni mɛ: ‘Ñi nanɔ̄sɛ mánjī Mmà'àmbi ñnanɔ̄sɛ iyáá ji tà ì tsinɛ.’ ”

⁴ Ma mùu ajàñ Jɔn Nğàñmùrɛ bɔ̄ ñkɔ̄ a le ntigɛ nzi a nta'a miwɛɛ miwɛɛ ñswonɔ̄ ni ànnu Nwí ghu, ñswonɔ̄ ni a mbo bè mɛ bì bɛɛkɛ mĩnti myaa mma'atɛ ibi' waa, ñkwɛrɛ ñkɔ̄ tà Nwí à li'inɛ ifansɛ innù jyaa.

⁵ Bè bitsim le si fɛ'ɛ ni a nɔ̄'ɔ ala'a Yerusalem bo bí a mbù'u Yudea ntsim ñghɛɛ ni a mbɛɛ Jɔn, mbii ni ifansɛ innù jyaa ghu mbo, a tigɛ m̄murɛ ñi waa a ñkɔ̄ Jordan.

⁶ Jɔn à le si wɛ'ɛ itse'ɔ̄ jī mɛ bi le nnanɔ̄sɛ ni ñnɔ̄n naà yī mɛ bi twonɔ̄ ni kamel aà; ñkɔ̄ ñwɛ'ɛ ñi ikò ñgùù, a atii yu, ñkurɛ ñi ñgwɛɛnè ñkɔ̄ ñji ni nwu yi ntà'a. ⁷ A le si swonɔ̄ ni mbo bè mɛ: “Ñyī yi mò'ɔ a yɔ̄nɔ̄ a ñjīm mɛ yī mɛ à kò'ɔnɛ ntsyatè ghá, m̀bɛ a ajàñ yī mɛ, tsi'í mɛ, kaa mɛ sì kù'unè a ntuɛnɛ mfɛɛ ñkɔ̄rɛ ibaamikòrɛ ji.

⁸ Mɛ murɛ ghuu aa tsi'í a ñkɔ̄, lá yu à kà yi ki murɛ ghuu ñi Azwí yi Làà.”

*Ajàñ yī mɛ Yesu à le ñkwɛrɛ ñkɔ̄ Satan kí ñkwa'anɔ̄ yi aà
(Mt. 3.13—4.11; Lk. 3.21-22; 4.1-3)*

⁹ A le mbɛ tsi'í maà noò Yesu a fɛ'ɛ a Nazareth a mbù'u Galilea ñzi, Jɔn a murɛ yi a ñkɔ̄ Jordan. ¹⁰ Yesu à fɛ'ɛ mɛ wa ñkɔ̄ ñghèè ki tɛə a nta'a, ñyɛ aburɛ a ña'anè, Azwí Nwí a sigɛ ntəə ghu atu, mbɛ tsɔ̄ bugirəmikuu. ¹¹ A sigɛ mɛ ntəə ghu tu aa, ñjī ì ló a aburɛ ñghaa nswonɔ̄ mɛ: “O ni Mú ghà yi mbáñnè yī mɛ mɛ ñkòñɔ̄ aà, mɛ nanɔ̄sɛ ndoritɛ nlonɔ̄ ghò.”

¹² Azwí Nwí a burɛ ñlogɛ yi ñghɛɛ ni ghu a nta'a miwɛɛ miwɛɛ. ¹³ A le ñghèè ñtswe wa a anta'a miwɛɛ miwɛɛ a titi naà mitsɔ̄'ɔ̄ ñjwi mighum mi ñikwà, Satan kwa'anè yi. A ñi ñjwi mà jū; baangel bi le nzi ñifa'a ghu mbò.

*Ajàñ yī mɛ Yesu à le ntwon Nğàñkòmbwè ji ñikwà aà
(Mt. 4.12-22; Lk. 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Nòò wá mɛ bi le ntswa Jɔn nniñ a andátsanɔ̄ aa, Yesuà le nzi a Galilea ñswonɔ̄ ni ñtoò Nwí yī ñsiginè ghu. ¹⁵ A le si swonɔ̄ ni mɛ: “Nòò à kù'ù mɛ; ànnù ñifɔ̄ Nwí a tigɛ a abò. Ñi bɛɛkɛ mĩnti muu, ñma'atɛ ibi' ghuu, mbii ntoɔ yī ñsiginè yá.”

¹⁶ Yesu à kà mē aa ntsya a aghəŋə ŋki miyaa Galilea, nyə ŋgǎŋkômbwè ji baa, Simon bo mumaà yi Andrew, bo lê nî mbwè nî àmbunja. ¹⁷ Yesu a swon a mbo bo mə, “Nî zi ŋka nyoŋə nàà, mē ka ghìrə tá nî tigə mbə ŋgǎŋko bə.” ¹⁸ Bo kî ŋghensə mmà'atə mbunja yaa jya nyonə yi.

¹⁹ Bo bo kà mē aa ŋhentə, a yə Jems mu Zebedee bo mumaà yî Jon bo tswé a múm àkànu'ù yaa, ŋkɛɛ nî mbunja yaa. ²⁰ A yə mē waa, mburə ntwonə waa, bo ma'atə taà wàà Zebedee wa múm àkànu'u bo bi ŋgǎŋfà'á ji ntigə nyoŋə nî Yesu.

Nù yî mò'c yîi mə à le ntswe nî àzwî yî bî àà
(Lk. 4.31-37)

²¹ Bo lô ŋghɛɛ ŋkuu a ala'a Kapernaum. A bə mə njwɪŋgɔŋ Yesu a gheè ŋkuu a ndǎŋghòtə nloginə ŋka ndi'i nî ànnù Nwî ghu. ²² Bə yerə ajàn yîi mə à le si di'i ànnù Nwî aa, ñlon mə à le si di'i waa aa tsó ñu yîi à tswé nî àdà'á, kaa wa'á aa tsi'i tsó ŋgǎŋndi'i nòŋsə di'i.

²³ Tsi'i maà noò, ñu yî mò'c yîi mə a le ntswe wa ndǎŋghòtə ntswe nî àzwî yî bi aa, a tɔŋnə tsi'i nî tii mbetə mə: ²⁴ “O tswé aa nî àkə bi'inə a Yesu mu Nazareth ? O zî aa a ntá ŋgi'i a nu bî'i aa ɛ? Wa mə zi ñu yîi mə ò ni ghu aà. O bə aa Yu wa yîi mə à Laa mǎnsə, ñlo a mbo Nwî aà.”

²⁵ La Yesu a wenə yi nswon mə, “Kutə ntsú gho wá, nìfɛ'ɛ ghu nú.”

²⁶ Azwî yî bi ya a tsigè ñu wa, nyə'ə tsi'i nî mǎtì nìfɛ'ɛ ghu nú. ²⁷ Bə bitsim bii mə bi le ntswe wa nda aa bi yerə ntigə mbetə nî waa bo ni bo mə: “Ma yu ànnù a lo aà fə aa ɛ? Aa ànnù yî fii yi mɔ'c mə a lòc ndi'i aa ɛ? A wenə nî izwî jî bi nî àdà'á, ŋghìrə i yu'unə niil!”

²⁸ Nloginə maà noò ŋgàn Yesu i burə ñsɛɛnə a idigə tsim a mbù'ù àla'a Galilea.

Ajàn yîi mə Yesu à le ŋghùrə bə bî ghà'atə àà
(Mt. 8.14-17; Lk. 4.38-41)

²⁹ Yesu bo bi ŋgǎnyəgənnù ji, Jems ni Jon le mburə nlo nghèè ŋkuu a nda bi Simon bo Andrew. ³⁰ Nòŋsə Simon à le nnɔŋ a ikuu ŋghɔc ni fibà. Yesu à kùu mē bi burə ñswon ghu mbò. ³¹ A gheè ghu mbèè, ntswa abò yi, ŋhɛɛ yi, mbüinsə. Fibà wa a burə mma'atə yi, a biinè ñlɔc mijî mfa a mbo bo.

³² A bə mə a ŋkwəfò, a ni noò ntso noò, bi logè ŋgàn mighòò a bɔ'c ni bə bii mə bi le ntswe ni bidemon aa bitsim ñzi ni bo a mbo Yesu. ³³ Bə bitsim ma múu njò'ò àla'a bi le mburə mfe'ɛ nzi ghotə wa ntsú ndá. ³⁴ Yesu à le mburə ghurə waa bii mə bi le si ghòò aa tsi'i bî ghà'atə; bo le ntswe ni mighòò tsi'i ibəŋ ibəŋə. A le ŋki mfi'i bidemon bî ghà'atə a ato'o bə, kaa wa'á lò mbii ni mə tá demon wa yî tsú à ghaa, ñlon mə bi le zi ñu yîi mə Yesu ni ghu aà; kaa Yesu yumboŋ kaa a wa'á bǎŋnə ñlɔc mə tá bo ghìrə tá bə zi.

A àjàn yîi mə Yesu à le nswonə annù Nwî a Galilea aà
(Lk. 4.42-44)

³⁵ Yesu à le nle mbànə nìfɛ'ɛ tsi'i títugə títugə, noò a burə nsa'atə mbon tá àbèè fu'u, a gheè a adigə yîi mə kaa bə le wa'á ghu tswé aa a ntsà'atə Nwî ghu. ³⁶ Lá Simon bo bi ŋŋàŋakòrə ji le mfe'ɛ ŋka nɔc yi nyoŋə. ³⁷ Bo yə mē yi, ñswon mə: “Bə bitsim bi lòc noò!”

³⁸ A swonjə a mbo bo mə: “Nì zi tâ bî'inè fe'ε faà ñghεε ila'a jî mɔ'ɔ jîi mə i tswε ñkòontè fàa a mbèè àla'a yua aà, tâ mə kî nswonjə annù Nwî ghu, ñlonj mə a ni annu yîi mə ma lε nzi a ghîrè aa.”

³⁹ A fe'ε ñtigε ñkuu nî idigè tsàm jîi mə i lε ntswe a Galilea aa, ñswonjə nî ànnu Nwî a ndânghotè, ñkîi mfi'i ni bìdemom a ato'o bè.

A àjàn yîi mə Yesu à lε ñghùrè ñû àkîkwen àà
(Mt. 8.1-4; Lk. 5.12-16)

⁴⁰ Nù àkîkwen yî mɔ'ɔ à lε nzi a mbèε Yesu ñswetə miku'utə mi ghu nsi, mbu'u mbo ghu mbo mə tâ à kwetə yi; ñswonjə mə: “O bə kɔj bonj ɔ ghîrè nú yà i laà.”

⁴¹ Yesu à lε ñko mîlîjñè yî ñnàsə abô yi, mîmɔɔntə yi ghu nswonjə mə: “Mè kòñè; tâ nú yò ya laa!” ⁴² Akîkwen ya a lε ñki mburə ñghεnsə nsigə ghu nú, nú yî ya i kî ñtigə nlaa. ⁴³ Yesu a tigè ñnanjə ñghaa ghu mbo tsi'i siginè ñswonjə mə tâ à lo ñghèè yi ⁴⁴ ñki nswonjə mə: “Yə, ɔ ghεε, ɔ tsuu annù tsu a mbo ñù lɔ swonjə, lá mbàjñè ñghεε ndi'i ibii nú gho a mbô ñgàjmə'a Nwî, ñki mfa ayoo mma'anwî yîi mə Moses à lε lèè aa, tâ dî'i a mbo bè mə nú yò i làà mē.” ⁴⁵ Lá ñù wa a bânjñè ñghεε ñka lεnsə nî àjàn yîi mə Yesu à lε ñghùrè yi aa a mbo bè bitsimè, a tigè ñghîrə a tsyànə a mbo Yesu mə tâ à bù ñka ñkuu ala'a yî tsu nî nsi. Ma mùu àjàn, Yesu a tigè ñtswe tsi'i a idigə jîi mə bè lε wa'a ghu tswε aà, bè tigè ñlo ni idigə idigə nzi ghu mbèè.

2

A àjàn yîi mə Yesu à lε ñghùrə mbwenkə àà
(Mt. 9.1-8; Lk. 5.17-26)

¹ Njwi jî tsu lε ñghèè kî tysa Yesu a bù mbi fu a ala'a Kapernaum; à bîi mə bè burè ñlaansə Mə à kwèè mə ñtswe a ndùgè. ² Bè lε nyu'u nzi ñghotə a ntsúnda yîi mə Yesu à lε ntswe ghu aà, mburə ñgha'a nluu idigə, kaa àbwarə wa'à bù mbə a ntysa ñkuu a múm ñdá. Yesu a tigè ñswonjə nî ànnu Nwi a mbo bo. ³ A kà mē aa nswonjə aa bə bî mɔ'ɔ bi ñikwà bi be'ε mbwenkə nzi ni ghu ghu mbô. ⁴ Tsó mə kaa àbwarə a lε ñwa'ă wa ntsúnda tswε aa, bo lε kɔ'ɔ a atunda, ñlɔbitə nnanjə abù'u ghu, a kə'è àdìgè ya yîi mə Yesu a lε ntswe ghu aà. Bo mánjə mē ñlɔgə mbwenkə wa nî ikùu yîi mə bo lε mbè'è ghu aa, ntsurisə wa nî àbù'u ñsigisə a nsi Yesu. ⁵ Yesu à yè mə abiintii yîi mə bo lε ntswe ni yu aa, ñswonjə a mbo mbwènkə wa mə: “Mú ghà, wa bi lî'inè mə ifansənu jô.”

⁶ Nğàjñdî'i nònjə jî mɔ'ɔ lε ntswe ghu, ñtigə mbetə ni a múm nètii bo mə: ⁷ “Nù ghù à tsyà aa la ñka ñghaa fàa àjàn aa ε? A ghàà laà mbəgite aa Nwî! Kaa ñù tsu kaa sî ghu tswé mə mbə lî'inè ifansənnù bə ntsyatə Nwî yuyú.”

⁸ Yesu à lε mburə ñghεsə nzi innù ma jû mə bi lε si kwà'àtə ni a atu bo aà, ñwa'asə waa, mbetə mə: “Ni kwa'atə ijan innu ma jû a atu bù aa a ya aa ε? ⁹ A laà wanjə aa a nswonjə a mbo mbwènkə ghua mə, ‘mè lî'inè ifansənnù jô,’ kè mə: ‘Bîñè nlogè ikuu gho wa ñka ghèè noò lε?’ ¹⁰ Wa mə ka dî'i a mbo bù mə Mu Nù à tswε nî àdà'à fàa mbi a lî'inè ifansənnù bē.” A ghàà mē laà aa ntigə nswonjə a mbo mbwènkə wa mə: ¹¹ “Mè swonjə a mbo wò, bîñè nlogè ikuu gho wa ñghèè gho a nda wò.”

¹² Mbwènkè wa a biinè, mburè nlogè ikuu yi wa, nètə tsya mfè'è yi a nsi bè bya bitsim; a burè mbè tsi'i ànnù yí yeyerə a mbo bo. Bo tigè ng'ha'asè ní Nwí nswonə ni mə, “Kaa bí'i lèè wa'á ànnù tsu laà yò!”

A ajàŋ yíi mə Yesu le ntwonə Levi aà
(Mt. 9.9-13; Lk. 5.27-32)

¹³ Yesu à le mbù ng'heə fu a aghəŋə ŋkì miyaa Galilea; àkùrə bè a zì ŋkarisə yi, a tigè nloginə ŋka ndi'i waa. ¹⁴ A mǎŋsə mē ñlo ŋka ng'heə wa aghəŋə ŋkì, nyə ng'əŋkwērə bitáx, Levi, mu Alfeus a tswé a ndá ŋkwērə bitáx. Yesu a swonə ghu mbo mə: “Zì ŋka nyonə nàá.” Levi a burè mbiinə ntigə nyonə nii.

¹⁵ A gha'á a bòò mē nsa'atə, Yesu bo bì ng'ǎnyəgənnù jì gheə a nda Levi a nji ghu. Ng'əŋkwērə bitáx bo bè bí bi bí ghá'atə le ntswe bo bo ntigə nji; ñlonə mə bè bí ghá'atə le si yonə Yesu maa noò. ¹⁶ Ng'ǎŋndi'i nònsə jì m'ò'ò jii mə i le mbə baFarisai aa i le nyə a ajàŋ yíi mə Yesu le si jì bo bì ng'əŋkwērə bitáx bo bì bè bí bi aa, mbetə a mbo ng'ǎnyəgənnù jì mə: “Taà ghùu a jì bo bì ijàŋ bè ma ju aa a ya é?”

¹⁷ Yesu a yu'ù ànnù yíi mə bo le si ghàà aa, nswonə mbo bo mə: “Bə bii mə bí tswe bitù aa, kaa bí si dɔgítà lɔɔ, a dɔgítà aa a lɔɔ ng'əŋmighòò. Kaa mə le wa'á aa a ntwonə bè bii mə ànnù yaa a tsinə aa zì, mə le zì aa a ntwonə bè bí bí.”

Ànnù ñlonə nsi'isə ibii nu ti jì
(Mt. 9.14-17; Lk. 5.33-39)

¹⁸ A le mbə maà noò ng'ǎnyəgənnù Jɔn bo bì baFarisai le si si'isə ibiinu waa ti jì ntsa'atə ní Nwí; bè bí m'ò'ò zì mbetə Yesu mə: “Ng'ǎnyəgənnu Jɔn bo bí jì baFarisai bí si'isə ibiinù ti jì ntsa'atə ní Nwí lá kaa bɔ wa'á ma muu ajàŋ ghírə aa a ya aa é?”

¹⁹ Yesu betə waa mə: “Mbə bè bii mə bí twonə waa a adigə niyo'ò bí tuu miji, nsi'isə ibiinù waa ti jì, ñlii ní ñdoò múŋgèn wa yíi mə bo tswe ghu mbèè aa é? Ajàŋə mə ñdoò múŋgèn wa à tswe bo bo aa, kaa mbə bo wa'á miji tuu nsi'isə ibiinù waa ti jì. ²⁰ Lá noò yí m'ò'ò à tswe ghu mə bí ka yí lɔgè ñdoò múŋgèn wa ghèè ní ghu, maa noò, mbə bo tse bɔŋ tuu mijí, i si'isə ibiinù wa ti jì.

²¹ “Kaa mbə nù tsu wa'á kà nlogə asà'a atsə'ə yí fii a ŋkèè àtsə'ə yí lwèn ghu; mbə a ghírə ma muu ajàŋ bɔŋ, adigə ya mə bí kɛɛ aa a ka bu sà'ànə lò yí, tá àbà'a atsə'ə yí fii ya tá à yɛnə nlo yí, mbaŋnə ntigə niŋə abù'ù yí ghá'atə a ní atsə'ə yí lwèn yá. ²² A ká mbə ng'ǎŋŋŋ mə kaa mbə nù a wa'á mǎlù'ù mí fii lɔgè ñniŋə ní ngùù mí lù'ù jì lwènə, à bə niŋ bɔŋ mǎlù'ù mya mí ka bwi ngùù jya, tá mǎlù'ù mya saa, tá ngùù jya kí mbi'i. Bí niŋ mǎlù'ù mí fii aa a ní ngùù jì fii.”

Abetə ñlonə njwíngɔŋə
(Mt. 12.1-8; Lk. 6.1-5)

²³ Yesu bo bì ng'ǎnyəgənnù jì le si tsyà a múm nèsò ànsanə a njwíngɔŋə, bo kà mə aa tsya, ng'ǎnyəgənnù jì i ká ntií ní ànsanə wa yí m'ò'ò ŋkurə.

²⁴ BaFarisai bí m'ò'ò le nyə, nswonə ghu mbo mə: “Yé, kaà sè ku'unə a ní nòŋsə mə tá ng'ǎnyəgənnù jò i ka ng'hirə laà, a njwíngɔŋə.”

²⁵ Yesu a kwi'i a mbo bo mə: “Ní lèè wa'á ànnù ya yíi David le ng'hirə aa twonə, wa noò yíi mə à le si lɔɔ ayoo yí jì, a ajàŋ yíi mə nji i le yanə yí

bo bi bè bi aa ε? ²⁶ David à le ηkuu a ndâmà'anwĩ, a noò yii mē Abiata a le mbē ηgānma'a Nwi yī ηwē aa, ηkurē abaa Nwĩ, ηkĩ mfa yī mō'c a mbo bè bii mē bo bo le ntswe aa. Nì zì mē a nì nōnṣē yī'inè mē a abaa mà yū aa mbē a kurē tsi'ī ηgānma'a Nwĩ."

²⁷ Yesu a lwĩ'isè nṣwonṣ a mbo bo mē: "Bi le lèè njwīngōn aa nlonṣ bē, kaa bi le ηwa'a lèè aa mē tā njwīngōnṣ ka nsa'a nī bē. ²⁸ Wa Mu Nju a nī Mmà'ambī yii a sa'a njwīngōnṣ aa."

3

Ajàn yii mē Yesu à le ghùrè nù yii mē nìkwèè ni nì le ηkwō àà
(Mt. 12.9-14; Lk. 6.6-11)

¹ Yesu à le mbù ηghèe ηkuu a ndānṣhòtē. Nù yī mō'c à le ntswe ghu mē nìkwèè ni le ηkwō. ² Bē bī mō'c le ntswe ghu nṓc nī nṣnṣ ànnu a nu Yesu. Bo le nnaṣṣ ntigē nlii nì a nyē mē kē à ka ghùrē nù wa a njwīngōnṣ le. ³ Yesu à le nṣwonṣ a mbo nju wa mē nìkwèè ni le ηkwō aa mē: "Fè'ε nzi ntē a mbī faà mē!" ⁴ A fè'è mē nzi ntē, Yesu a bēn mbetē a mbo bo mē: "Nōnṣē yī'inè a dī'ì mē tā bì ka nghirē aa ibōnṣ kē ibi a njwīngōnṣ aa ε? A bii mē bì yweensē nù kē mē bì zwitē a njwīngōnṣ aa ε?"

A bētē mē laà aa kaa bo tswē wa'a kwē'è. ⁵ A līi waa ntsya ηkarisē nī affi mi'ī, la mbānṣ nṣnṣ si'ì nlonṣ mē bo le ηkī mīntīi myaa aà; nṣwonṣ a mbo nju wa mē: "Sētē nìkwèè nō." A sētē nìkwèè nì nya, nì burē nti. ⁶ BaFarisai bya bi bīnṣ mfe'ε wa ndānṣhòtē ηghèe bo bi bè bi Herod burē boontē a ntaṣ ajān yii mē bo ka tsyā ghu zwitē yi aà.

Nnòò bē yii mē i le nyōnṣ Yesu wa aghēnṣ ηkī miyaa àà

⁷ Yesu bo bi ηgānyōgōnnu jì le mfè'è ηghèe a ηkī miyaa Galilea. Nnòò bē bī ghà'à ηgha'a bii mē bi le nṓ a Galilea bo bi a Yudea aa i burē mfe'ε ntigē nyōnṣ nii. ⁸ Bī mō'c bi lō a Yerusalem, bi mō'c bi fè'è a mbèè àla'a Idumia, bo bi mō'c bi lō a njī ηkī Jordan, ηkī lo a mbèè àla'a Tai bo bi Sidon. Nnòò bē yī ηghà'à ηgha'a ma ghū i le mfè'è nzi ghu mbèe aa nlonṣ mē bi le nyu'u innu jii mē à le si ghìrē aà. ⁹ Yesu à yē mē nnòò bē wa i zī ntigē mburē ηgha'a bē si'ì; a swōnṣ a mbo ηgānyōgōnnu jì mē tā bì lōc akānu'u mfa tā yū kuu ghu mum tā bē bya wa'a yī lō nṣrē. ¹⁰ A le si bē aa bonṣ à ghùrē mē bē bi burē ηgha'a tsi'ī annu, ma yū a tigē ηghirē mē tā ηgānṣmighōc tsim tigē nzwu nyōnṣ nì a mmoontē yu. ¹¹ Bēe mē izwī jī bi i yī nyē yi, i wō ghu nsi nṓnṣ nṣwonṣ mē: "O ni Mu Nwĩ wā."

¹² A bānṣ nṣwonṣ a mbo i ηkwantē mē tā bo tsuu lō ghìrē tā bì zì nù yii mē yu nì ghu aà.

Ajàn yii mē Yesu à le ntsō'c ηgāntōò jì nighūm ntsò baa àà
(Mt. 10.1-4; Lk. 6.12-16)

¹³ Yesu à le ηkō'c ηghèe a atu nta'a, nṣwonṣ bē bii mē à le nṓc nṣwonṣ aà; à twōn mē, bi tigē nzi ghu mbèè. ¹⁴ A le ntsō'c bē nighūm ntsò baa a titī bo mē tā bo bo tswē, tā tā yū too waa a nṣwonṣ ànnu Nwĩ, ¹⁵ tā yū ki mfa ada'a a mbo bo a mfurē bīdemon a ato'o bē.

¹⁶ Bē bii mē à le ntsō'c waa à le mbē: Simon yii mē è le mfa mīk'èsè mi nì Peta aà. ¹⁷ Jems nì mumaà yī Jōn, bōc bi Zebedee bii mē Yesu à le twōn ηkē'esē nì Boanarges, nji'ī ikūm ma ghū i bē mē, "bōc bi mbēnṣ."

¹⁸ Andrew, ni Philip, ni Batolomeo, ni Mateo, ni Tomas, ni Jæms mu Alfeus, ni Thadeus, ni Simon mu Kana. ¹⁹ A bo'ɔ ni Judas Iskariot mæ le mfæe Yesu aà.

*Ajàn mæ bi le nswonj mæ Yesu à tswe ni Beelzebul a ato'o yu aà
(Mt. 12.22-32; Lk. 11.14-23; 12.10)*

Yesu à le ntigè nlo ñkwæe yi fu a ndügè. ²⁰ A kwèè mæ ñkuu a nda, àkürè bê a bú ñghotè nzi ghu mbèè a tigè ñtsyanè ghu mbo bo bi ñgǎnyøgǎnnu ji a nji mù àyoo. ²¹ Ñgwè'è yí i le nyu'u, ñfè'è nzi a ntswa yu nlonj mæ bè le si tigè nswonjè ni mæ: "A baanè aà bàànè."

²² Ñgǎndi'i nɔnsè jii mæ i le nlo a Yerusalem ñsigè aa, i le si swonjè ní mæ: "A tswe ni Beelzebul a ato'o yu. A fi'i ní izwí jii bí a ato'o bē aa ní adà'a ñfò bìdemon mà ghú."

²³ Bi kà mæ aa nswonjè laà aa, Yesu a twonjè waa ñghaa a mbo bo ni ñighàà ní nàà, ñbetè waa mæ: "Mbè Satan a bú ñfūrè Satan yumbonj aa mæ a kè aa è?" ²⁴ Mbè àla'a a yàtè yi ñtswe itu itu, ñka nto ní waa bo ni bo bonj mbè a tigè ñmbu ntèè aa la aa è? ²⁵ Kè mbè ñda i yàtè yi ntswe ntsùtsù, ñtigè nto ní waa bo ni bo bonj mbè i tigè ñmbu ntèè aa mæ a kè aa è? ²⁶ Ma la a bè mæ, mbè Satan a biinè ñka nto ní ñgwè'è yí, ñja'a ndá yí yumbonj, bo tigè ñtswe ntsùtsù, bèè bonj kaa mbè i wa'à tèè, a bàñnè ñlòo aà mbò'ò ñkwè'è yí.

²⁷ A kí mbè ñgǎj ñgǎj mæ kaa mbè ñu tsù wa'à ghèè ñkuu a nda ñu mǐtǐ, ñfu'u ndá yí ti fùù ñtswa yi ñkwèrè mbonj fu'u nda yá.

²⁸ "Mè swonj a mbo bú tsí'í annù ññkonj mæ mbè Nwí à tse lí'ínè ifansènnù bē tsí'í tsim bo bi mbègìtè ntsim yíi bi bègìtè nii ghu aà. ²⁹ Lá ñu ñtsim yíi mæ à ghàa ñighàà ñbègìtè Azwí Nwí yíi mæ a laa màñsè ghu aa, kaa Nwí à ka yí wa'à ibi yi lí'ínè bē, ñlonj mæ à ghìrè aà ibi yíi i lwi'í ññkonj aà." ³⁰ Yesu le nswonj ma mùu ajàn aa nlonj mæ bo le swonj mæ: "A tswe ni àzwí yí bi a ato'o yu."

*Ndè bi Yesu ni bo'ɔ bi maà bi
(Mt. 12.46-50; Lk. 8.19-21)*

³¹ Ndè bi Yesu ni bo'ɔ bi maà bi bi mbânjè le nzí ntèè a abee, ñtoo bē mæ bi twonjè yi. ³² Ñnòò bē le ntswe ntsya ñkarisè yi; bi kuu nswonj ghu mbo mæ: "Ndè ghò bo bi bo'ɔ bi maà bo bí mbânjè bi tèè a abee nlo'ò nòò."

³³ Yesu a kwi'i mæ: "Ndè ghà ni bo'ɔ bi maà ba bí mbânjè, à ni biwò aa è?" ³⁴ Mbèñkè yi, ñlii bē bya mæ bi le ntswe ntsya ñkarisè yi aa, ñswonj mæ: "Aa ndè ghà bo bi bo'ɔ bi maà ba bí mbânjè bua mæ! ³⁵ Ñu ñtsim yíi mæ a ghìrè annù yíi mæ Taà ghà a lòò aa, à ní mumaà ghà yí mbânjè bo mumaà ghà yí màñgyè ní ndè ghà."

4

*Ñighàà ní nàà ñlonjè ñgǎñmbwe'è ñjoo
(Mt. 13.1-9; Lk. 8.4-8)*

¹ A le mbù mbè a ñjwi yí mò'ɔ Yesu a logìnè ñka di'i ní annù a mbo bè a mbèè ñkí miyaa Galilea, ñnòò bē i nzi ñkarisè yi mburè ñgha'a ñgha'a; a tigè ñkuu a mùm àkanu'u, ñkuntè ñghèe wa mùm ñki, ñnòò bē bya i tigè mbànjè ntswe a nta'a wa aghèjè ñki.

² A di'i nî innù jî ghà'atè a mbo bo nî mighàà mí nānaa, ñswon a mbo bo mæ: ³ "Nù yî mò'ò à le ñghèe mbwe'è ñjoo ñgwè'è jî, ⁴ àkà mè aa mbwe'e aa, ñjoo jya jî mò'ò i wò a ndómánjî, bisin jî zî ñsyè ñkurè. ⁵ Jî mò'ò i wò a adigè ñsyè yîi mè a le mbè tsi'i ñgò'ò ñgò'ò, kaa ñsyè i wa'à ghu tswè ñgha'atè. Njoo jya i wāñsè ñtoo, ñlon jya mè kaa ñsyè yîi mè i le ntswe wa atu ñgò'ò aa kaa i le ñwa'à tsotè aa. ⁶ I tòò mè, ñinòò a tòò miji mya mi yòrè, ñlon jya mè kaa mìnḡàn myaa kaa mi le ñwa'à a ñsyè tsotè aa. ⁷ Njoo jî mò'ò i le wò a titi kèrèkèrè. I tòò mè, kèrèkèrè wa a kò'ò limtè ñkwèrè i kwo, kaa i wa'à mīntà koonè. ⁸ Njoo jya jî mò'ò i le ntigè ñwò a adigè ñsyè yî siginè, ñkò'ò ñsensè ñwè'è i gha'atè: Jî mò'ò koonè mibùm mighum mi ntarè, jî mò'ò koonè mighum mi nto'ò, jî mò'ò koonè ñkhì yî fùurè."

⁹ Yesu à ghàà mè mmanḡsè, ñswon mæ: "Nù yîi à tswe nî ñtòḡnè aa tã à yu'u."

*Nji'i ñighàà nya nù mæ Yesu à le nnaa aa
(Mt. 13.10-17; Lk. 8.9-10)*

¹⁰ Nòò yîi mè Yesu à bii mè tswè tsi'i yù yù aa, bè bya bii mè bo bo le ntswe a bò'ò nî ñgānyogènnù jî jya ñighùm ñtsò baa aa, bi zî ghu mbèè, mibetè yî mè tã à tò'òtè ñji'i ñighàà nya mè à le nnaa aa a mbo bo. ¹¹ Bi bètè mè aa, a swon a mbo bo mæ: "Nwì à fa mitsyè a mbo bù mè tã nî zî annù yî àl'òsè ñlonḡ annù ñifò yî. Lã a ñghèe a nî bè bii mè bi sî a titi bù tswe aa, bi yu'u innù tsim aa ni ñghàà nî nānaa.

¹² 'Ta bo nanḡe nlii nlii, kaa wa'à yè; ñnanḡe yu'utè yu'utè, kaa wa'à bāḡnè yu'u tã à laa a atu bo; mbi'i bo lô mberḡkè mīnti myaa tã tã Nwì à li'inè ifansènnù jyaa.' "

*Yesu à tò'òtè ñji'i ñighàà nî nàà nya ñlon ñgāḡmbwe'e njoo wã
(Mt. 13.18-23; Lk. 8.11-15)*

¹³ Yesu a betè a mbo bo mæ: "Nî sî ñji'i ñighàà nî nānaa ma nù zî aa è? Mbè nî tuu ma nuù ñighàà yu'u bon mbè nî tigè ñtsya aa la mbon zî ñji'i ñighàà mí nānaa mí mò'ò aa è? ¹⁴ Nḡāḡmbwè'è ñjoo wã a bè aa ñighàà nî Nwì. ¹⁵ Bè bi mò'ò bi bè aa tsò ñjoo jya mè i le ñwò a ndómánjî aa. A ñghèe nî ma buù bè, bi yî mbè ñighàà nî Nwì nya a nti bo aa, bo yu'ù, lã Satan a burè ñzi mfi'i nlo ni nu. ¹⁶ Bè bi mò'ò bú mbè tsi'i tsò ñjoo jya mè i le ñwò wa adigè ñsyè ñgò'ò ñgò'ò aa; ma buù bè, bi yî nyu'u annù Nwì ya aa, bo burè ñghesè ñkwèrè tsi'i nî ñidòrè. ¹⁷ A kuu a atu bo, lã kaa wa'à nî mìnḡàn tswè, ñghesè ntswa ntugitè tsi'i nî mu àti noò; bēe mè ngi' yî mfè'è kè bēe bi loginè ñka ntso'ò nî àkòrè yaa ñlonḡ ànnu Nwì ya aa, bo burè mbò'ò mma'atè àbīnti yaa.* ¹⁸ Bè bi mò'ò bi tigè ki mbu mbè aa tsi'i tsò ñjoo jya mè i le ñwò a titi kèrèkèrè aa. Ma buù bè a nî bya bii mè bi yî nyu'u annù Nwì aa, ¹⁹ annù nwùḡe ñlon ñjoo mbi jù, bo bi ànnù ñkōḡ ntswe nî ñkabè si'i si'i, kè annù nyè'è ñjoo jî mò'ò, innù ma jù, i kuu a atu bo mfem ñighàà nya nî kwo kaa wa'à mīntà koonè. ²⁰ Lã bè bi mò'ò tigè mbè aa tsi'i tsò ñjoo jya mè bi le bwe'e wa nî àdigè ñsyè yî siginè ya aa. Ma buù bè, bi yî nyu'u ñighàà nî Nwì aa, bo bii nḡè a atu bo, nî tigè ñghirè bo koonè mīntà; bo bi mò'ò bi koonè mīntà mighum mi ntarè, bi mò'ò bi koonè mighum mi nto'ò, bi mò'ò tigè ñkoonè mīntà ñkhì yî fùurè."

Lâm yïi mæ bi kosæ mbaŋnæ ŋkusæ nî àntòò àà
(Lk. 8.16-18)

²¹ Yesu bú mbetæ waa mæ: “Bi yi ŋkosæ lâm ŋkuu ni ghu a múm nda aa bi niŋæ aa a múm àntòò ŋkusæ kè bi te'ε aa a nji'í ìkuu le? Tigæ bi kosæ lâm nte'ε aa a atu atetè tá tá bi ka nnaŋsæ nyæ aa ε? ²² Kaà ànnù yí ló'òsè yí tsu kaa a si ghu tswé mæ a ka yi wa'à fè'è ñyentæ a nsi mi'i bè. Bi bè ló'òsè ànnù boŋ a ka yi ya'a fe'ε yentæ a nsi mi'i bè. ²³ Nù yïi mæ à tswe nî itôŋnè a ŋka nyu'ù ànnù aa tá à yu'u.” ²⁴ A bú ñswon a mbo bo mæ: “Nî ka ntsyεsæ nî ghuu nî ànnù yïi mæ ni yu'u aà. Fìgè yïi mæ ni fa ni a mbo bè aa, à ni figè yïi bi ka kii ki fa ni a mbo bù aà, i bú kù'ùsè. ²⁵ Nù yïi mæ à tswe nî ñjoo aa bi ka bú kù'ùsè tá à ku'usè ntswe nî ju tá à gha'atè. Là nù yïi mæ à si nî àyoo tswé aa, bi ka bàŋnæ bú kwærè, i kwærè kwere mú àyoo yïi mæ à tswe ni ghu aà.”

Nìghàà nî nàà ñlon njoo jii mæ bi bè àà

²⁶ Yesu a bú ñswon mæ: “Annù nifò Nwí a bæ aa tsò mæ nù a bwe'e njoo a múm ñsòo yu aà. ²⁷ A yí mbwe'e njoo jya aa, a ghεε ñtswe yi, ñle nnoŋnè nii, àbèè a fu'ù, a tigè ñghεε ñghìrè nî innù ji ji dàn; ñjoo jya mæ à bwe'è aa, i toò ŋko'ò. Là kaa a wa'à ajàn yïi mæ ñjoo jya i tsya mbóŋ ki kwe ko'ò aa zì! ²⁸ Nsyε ya yïi mæ bi bwe'è ñjoo jya ghu aa, i ghìrè ni mæ tá i too. I lóginè, i fi'isè iyèŋè ji, ñtoo mbærè ntigè ŋko'ò ŋkoonè mîntà mii mæ mi burè űgha'atè aà. ²⁹ Bεε mæ njoo jya i tii, bi tigè ñghεε ŋkya, ñlon mæ nòò mfu'ù miji à kù'ù mæ aà.”

Nìghàà nî nàà ñlon aburè mǎghumè
(Mt. 13.31-32; Lk. 13.18-19)

³⁰ Yesu a bú mbetæ mæ: “Mbæ bi bú mfiginè ànnù nifò Nwí aa nî àkè aa ε? Mbæ bi'inè bú naa aa nuu nìghàà tá ghìrè à fe'ε nlaa atu bè aa ε?” ³¹ Annù nifò Nwí a bæ aa tsò àburè mǎghum yïi mæ a burè ŋkæ'è ntsyatè mbúm njoo tsim jii mæ bi bwe'e aà. ³² Là bi yi mbwe'e aburè ati ma yú aa, a too ŋko'ò, àtí yi a tigè mbaŋnæ mfan ntsyatè űgǎŋ ití tsim jii mæ bi bè aà. Bεε mæ a ko'ò, ñtaà ji i burè ñfanŋkæ mbè ajàn yïi mæ mbè bisin bi tigè ñzi ñghùrè nî ndá jya a ghu aà.

³³ Yesu à le mbù ñswonè ànnù Nwí a mbo bè ni mìghàà mí nǎnaa mí ghà'atè tsò ma mú. A le mburè nswonè innù jì ghà'atè, ñyjonè aa ajàn yïi mæ bè bya le ŋkii ŋkoŋè nî ñyù'ù ànnù ya yïi mæ à le si swon aà. ³⁴ Kaa à le si wa'à ànnù tsu a mbo bè ghaà ti nìghàà nî nǎnaa, lá a yi mbù mbii ntswe tsi'í yù bo bi ñgǎnyogènnù ji jya aa, a bú ñnaŋsæ ntó'otè nji'í innù tsim a mbo bo.

Ajàn yïi mæ Yesu à le ñghìrè àfìsè bórè àà
(Mt. 8.23-27; Lk. 8.22-25)

³⁵ A bè mæ a kwé'fò tsi'í maa njwi, Yesu a swon a mbò ñgǎnyogènnù ji mæ: “Nî zi tá bi'inè too ŋki ghú ñghεε fii nji.” ³⁶ ñgǎnyogènnù ji jya i tigè mma'atè nnòò bè wa a aghèŋè ŋki ŋkuu ŋkwetè Yesu wa múm àkanu'u, ñlogè yi bo bo tigè ñtoo nî ŋki wá. Ibaŋ jì mæ'ò i le si yonè nî waa. ³⁷ Bo kà mæ aa ntoo ñghεε, àfìsè yí tii ñtii a lóginè ŋka ntsya, mbè'e nî ñkànè ŋki mma'a wa múm àkanu'u; ŋkí i kuu ñtigè ñlòo ñluu ghu mum. ³⁸ Là Yesu a bàŋnè ñnoŋè yi wa ñjim àkanu'u ñligisè atu yi ni pilò mbwii nni;

ɲgǎɲyɔgɛ̀nnù jì jya i ghèè òyɔ̀ə̀ yì, m̀betə ghu mbo mə: “Ndi'innù, ò tswè kaa wa'à nì gho kwɛ'ɛ! O sɪ zì mə m̀bə bɪ'inə̀ kwo fàa múm ɲkɪ?”

³⁹ Bò bètə̀ mə̀ làà aa, Yesu a bɪ̀nə̀ ɲwenə̀ afisə̀ ya, ɲswonə̀ a mbo miyàà wa mə̀, “Kɛ̀ntá! Tsuu bú kɪ jù'ù!” Afisə̀ ya a burə̀ ɲkɛ̀ntə̀ a ntsyá, idigə̀ i m̀borə̀ mə̀ tük, ɲtigə̀ ɲghɛɛ̀ nì mə̀ swee. ⁴⁰ Yesu a bə̀ɲkə̀ yì ɲghaà a mbò ɲgǎɲyɔgɛ̀nnù jì jya mbetə̀ mə̀, “Nì bɔ'ɔ̀ aa àkə̀? Nì sɪ nì àbiintí tswé aa ɛ?”

⁴¹ Nìbɔ'ɔ̀ nì burə̀ ɲtswà waa si'i si'i, bo tigə̀ ɲswonə̀ bo nì bo mə̀, “Ghuá ɲù à lò aa fə̀? Yə̀ nì àjàɲ yì mə̀ tsi'í afisə̀ bo bɪ miyàà yu'unə̀ nni!”

5

Ajàɲ yì mə̀ Yesu à lɛ mfi'i ɪzwì jì bɪ a ato'o ɲù yì mò'ɔ̀ aà (Mt. 8.28-34; Lk. 8.26-39)

¹ Bo lɛ ntoo m̀fɛ'ɛ a ɲjii ɲkɪ miyaà wa a mbèè àla'a Gerasenes. ² Yesu a fɛ'ɛ̀ mə̀ wa múm àkànu'u ɲghə̀ə̀ kɪ tə̀ə̀, ɲù yì mò'ɔ̀ yì mə̀ àzwì yì bɪ a lɛ ntswe ghu ato'o aa, a lò a itu misyè m̀fɛ'ɛ̀ nzi ɲtsitə̀ yì. ³ ɲù ma ghú à lɛ si tswè aa wa itu misyè. A lɛ mburə̀ ntsyanə̀ a mbo bə̀ bɪtsim a ntswá àbarə̀ mà yú ɲkwerə̀ nì m̀ɲkɪrə̀ ⁴ ɲlɔɲ mə̀, a ɲgaà jì ghá'atə̀, bə̀ lɛ si tswa nni, ɲkwerə̀ nì m̀kòrə̀ mi bo bɪ m̀bó mi, kə̀ ɲkɪi ɲniɲə̀ nì m̀ka'a ghu m̀kòrə̀, lá tsi'í a ɲgɔɲ bɪnòò bɪtsim, a b̀ɲɲnə̀ ɲntentə̀ nì m̀ɲkɪrə̀ mya, kə̀ ɲkɪi mbatə̀ nì m̀ka'a myá. Kaa ɲù tsù kaa à lɛ ɲwa'à nì m̀tɪ̀ tswè ntsyátə̀ yì a ajàɲ yì mə̀ mbə̀ a tswá yì ɲghirə̀ mə̀ tá à ɲɛ'esə̀ ntswe. ⁵ A lɛ si karə̀ wa itu misyè bo bɪ a itu m̀nta'a, a si'inə̀ bo bɪ a ɲtugə̀, ɲlwugə̀, ɲwatə̀ nì nú yì nì ɪbà'a ɲgɔ'ò.

⁶ A yè̀ mə̀ Yesu a sà'a agha'a, m̀burə̀ ɲkhə̀ nzi ɲwo ghu nsi mmii yì; ⁷ ɲtɔɲnə̀ nswonə̀ mə̀, “Sɪ tswè aa nì àkə̀ aa ɛ, Mu Nwɲɲgɔɲ Akɔ'òtsirə̀? Mə̀ bu'ù m̀bo a mbo wò nì ɪkùm Nwí, tsùu ɲgi'i nu mə̀ ló ɲɲ bə̀.” ⁸ A lɛ ɲghàà ma mùu ajàɲ aa ɲlɔɲ mə̀ Yesu à lɛ m̀fòò ɲswonə̀ mə̀, “Azwì yì bɪ, fɛ'ɛ̀ ghu ato'o!”

⁹ Yesu a betə̀ yì mə̀, “ɪkùm ghó nì wò?” A kwi'i mə̀, “ɪkùm ghá nì Nnòò ɲlɔɲ mə̀ bɪ'í burə̀ gha'atə̀ fàa a ato'o ɲù ghú.” ¹⁰ A tigə̀ ɲnaɲsə̀ mbu'u mbo a mbo Yesu mə̀ tá à tsuu waa ló furə̀ tá bo fɛ'ɛ̀ maa mbèè àla'a.

¹¹ A lɛ si bə̀ aa àkàrə̀ bɪ kwɲɲyám a jì nì a mbɪ̀ m̀baa maa adigə̀; ¹² ɪzwì jì bɪ jya i bu'ù m̀bo a mbo Yesu ɲswonə̀ mə̀, “Tsyàsə̀ yì'í tá bɪ'í kuu fii nu nàà jii mə̀.” ¹³ Yesu a yu'u mbii; i tigə̀ m̀fɛ'ɛ̀ wa nu ɲù wa ɲkuu wa nu nàà jyá. Akàrə̀ bɪkwɲɲyám ma yú a lɛ mbə̀ tsó ɲtsù'ù jì baà. ɪzwì jya i kùù mə̀ ghu nu aa, i tigə̀ m̀burə̀ nlo ɲkhə̀ mə̀ kàrə̀, ɲsigə̀ mbɪ̀ m̀baa ya, ɲsigə̀ ɲwokə̀ wa múm ɲkɪ miyaà ɲkonə̀.

¹⁴ Bə̀ bɪi mə̀ bɪ lɛ si jɛ'ɛ̀ nì naà jya aa, bo lò m̀burə̀ ɲkhə̀ ɲghèè ɲswonə̀ a mbo bə̀ a m̀n àla'a bo bɪ a afò. Bɪ tigə̀ m̀fɛ'ekə̀ nzi a nyə̀ annù yì mə̀ a lɛ m̀fɛ'ɛ̀ wa adigə̀ aà.

¹⁵ Bò zì mə̀, ɲghɛɛ̀ a mbèɛ Yesu, ɲyə̀ ɲù wa mə̀ ɪzwì jì bɪ jya lɛ ntswe ghu ato'o aa, a tswé ghu mbèè, ɲwɛ'ɛ̀ itsə̀'ə̀ jì, m̀tsyè mi mi kə̀ ɲtswe ghu tsi'í m̀tsim, bɪ yə̀ a kɪ mbə̀ tsi'í ɲù wa mə̀ ɲnɔ̀ ɪzwì jì bɪ jya i lɛ ntswe ghu ato'o aà. Bɪ yè̀ mə̀ làà aa, ɲbɔ'ɔ̀ nì tswá waa. ¹⁶ Bə̀ bɪi mə̀ bɪ lɛ nyə̀ annù ma yú yì mə̀ a lɛ m̀fɛ'è wa nu ɲù wa bo bɪ a nu nàà jya aa, bo lɛ si tigə̀ ɲswonə̀ nì a mbo bə̀.

17 Bo le si tigə ntsa'asə nî Yesu mə tâ à ma'atə mbèè àla'à yàà ma ya nlò ñghɛɛ yi.

18 Yesu a lô ñka ñkuu a múm àkànu'u mə yu ghèè yi; ñu wa mə izwĩ jĩ bi jya le ntswe ghu ato'o aa, a bu'ù mbo ghu mbo mə tâ à ma'atə yi tá yù ka nyoñə nni.

19 Lá Yesu a tuu, ñswonj ghu mbo mə, “Kwɛɛ ñghèè a ndùgə, a mbèè bɔ́ bô, ñswonj annù yii mə Mmà'ambĩ à ghìrə a nu wò aà; a ajàñ yii mə à ko mìlìñnè ghò, ñkwetə gho aà.”

20 Yesu à swòñ mə ghu mbo laà, a lô ñghɛɛ ntigə ñswonjə ni annù yii mə Yesu à ghìrə ghu nu aa, a mbo bè wa mbù'u Dekapolis. Bè bi tsim yu'u, a burè mbə tsi'ĩ annù yĩ yéyerə a mbo bo.

Ajàñ yii mə Yesu à le ñghùrə mǎngyè wa mə à le mmòòntə atsəñə atsə'ə yi ñki mbüinsə mu Jairius yĩ mǎngyè a nìwo aà
(Mt. 9.18-26; Lk. 8.40-56)

21 Yesu à bù mə ñtoo ñki wa a múm àbanj ya ñghɛɛ mfɛ'è a aghəñə ñki, ñnɔ̀ɔ̀ bə wè i kii ñtigə nyoñə nni, ñtsya ñkarisə yi. 22 Ndĩ ñdà ñghòtə baIsrael maa adigə, ìkũm yi i bə Jairius, a kĩ ñzi yii ñгаа. A yè mə Yesu, ñwo ghu mikòrə, 23 mbu'u mbo ghu mbo, ñswonj mə, “Múntsirə mú ghà yĩ mǎngyè, a ghòò, ñtigə tsi'ĩ a ñkwò. Zì nɔ̀ñsə mbô mo ghu nú tá tá à fwetə ñtswe ntii.”

24 A swòñ mə laa, Yesu a yòñ yi bo yu tigə ñghɛɛ. Bo kà mə aa ñghɛɛ aa, ñnɔ̀ɔ̀ bə yĩ wè i kii ñtigə nyoñə nni, ñtsya ñkarisə yi, bo bo tigə ñghɛɛ.

25 Mǎngyè yĩ mò'ò à le ntswe a titii ñnɔ̀ɔ̀ bə wá. Aləə a le si zì ghu nú. A le si bə maa noò aa bonj ñìghòò ma nú ni tswè mə ghu nu ilòò ñìghúm ñtsò baà. 26 Le bonj à yè mə ñgi'i ni ñìghòò nya si'i si'i, ñghɛɛ ni nu a mbèè bìdogita bí ghà'atə, mbwesə ñkabə yii mə à le ntswe ni yu aa tsi'ĩ ñtsimə. Kaa ñìghòò nya ni wa'à tii, mbəñnə ñkù'usə ñgha'atə nî ghà'atə.

27 Mǎngyè ma ghù à le nyu'u ñgàn ñlonjə Yesu. A yè mə Yesu aa, ñtigə nyoñə nni bo bĩ ñnɔ̀ɔ̀ wá, ñyoñ mfaatə ghu ñjim, ñghesə abó yi mmòòntə atsə'ə Yesu ghu. 28 A le si wa'atə ni a múm ñtii yu mə, “Mbə mə te'è ñghensə mmòòntə tsi'ĩ itsə'ə ji bonj mə ka tii ñìghòò ma nú.”

29 A mòòntə mə aa, àləə ya a burè ñghesə ñkentə a nzi ghu nú. A kĩ mburə nzi a múm ñtii yu mə ñìghòò ni nya ni fwètə mə! 30 Maa noò, Yesu a yə mə mìa'á mi fɛ'ɛ a nu yu; mbəñkə yi, mbetə a mbô ñnɔ̀ɔ̀ bə wa mə le si yòñə nni aa mə, “A itsə'ə ja aa a mòòntə wò aa ɛ?”

31 Ngǎnyəgənnù ji i swonj ghu mbo mə, “O yə mə ñnɔ̀ɔ̀ bə i ywu nyoñə nî gho, mbù mbetə ni mə itsə'ə jo aà mòòntə wò le aa a ya?”

32 Yesu a ku'usə ñlii nî bə bya tsi'ĩ lli, mə yu ka yə ñu yii mə à mòòntə yi aa le. 33 Lá mǎngyè wa à le mbəñnə ñzi annù yii mə a ghìrə yi aà; ñtigə mfɛ'ɛ nzi, nú yĩ i tigə mbenə ba'a bà'a nî nìbò'ò, a wò a ñji'i mikòrə Yesu, ñke'enə innù tsim ghu mbô. 34 Yesu a swonj ghu mbo mə, “Mú ghà, wa àbiiintii yo a ghìrə mə ta ò tii. Tigə nló ñghèè gho la nî mbòonə, tá ñghòò nya nî fwetə.”

35 A ghàà mə a mbo mǎngyè wá ñghəə ki mǎnsə, bè bĩ mɔ'ò bi lô wa ndùgə ñdĩ ñdǎñghotə nzi ñswonj ghu mbo mə, “Wa mú ghò wá à kwò mə! O tigə mbu mfa nî ñgi'i a mbo Taà ghù aa a ya?”

36 Yesu a foonsə waa, ñswonj a mbo ñdĩ ñdǎñghòtə baIsrael wa mə, “Tsèe ki bò'ò bə, ñij tsi'ĩ ñtii gho a nu mə.” 37 A swòñ mə maa ajàñ, ñlo

ɲka ɲghɛɛ wa ndâ ndii wa, kaa wa'à bii mɛ tâ ɲu tsu à bu ɲyòɲè yi ntsyatɛ Peta, ni Jɛms a bò'ɔ Jɔn, muma bi Jɛms. ³⁸ Bo ghɛɛ mɛ ɲywe'e wa ndùgɛ ndii ndânɲhòtɛ balsrael wa, ɲyɛ idigɛ i burɛ ɲju'u tsi'i jù'ù, bè yɛ'è, mburɛ mbo'o tsi'i niti. ³⁹ Yesu a kuu ɲghɛɛ a nda, mbetɛ a mbo bo mɛ, "Ni yè'è aa àkè, ɲghirɛ idigɛ i tigɛ ɲju'u laà? Wa kaa mu ghù kaa à si àa kwò kwó! Wa a bwii àa bwii."

⁴⁰ A swòɲ mɛ laà, bè bya bânɲnɛ ɲka wye ni yi bê wye. A furɛ waa tsi'i bitsim mɛ tâ bi fe'ekɛ ɲghɛɛ a abɛɛ. Mbanɲnɛ nlògɛ ta bi mu wa bo bi ndè yì a bò'ɔ bè bya mɛ bo bo le nzì aa, bo bo tigɛ ɲkuu ɲghɛɛ wa adigɛ mɛ mu wa à le nnòɲ ghu aa. ⁴¹ Bo kùu mɛ, a tswa ɲikwɛɛ ni mu wa, ɲswòɲ ghu mbo mɛ, "Talita koumi," a bè aa mɛ, "Múntsírɛ mumànɲgyɛ, mɛ swòɲ a mbo wò mɛ tâ ò biinɛ ntɛ a ndɛɲɛ."

⁴² A swòɲ mɛ ma mùu ajàn, mumànɲgyɛ wa a burɛ mbiinɛ nlò ɲka ntɛɛ ɲkarɛ. (Hlò mu mà ghù i le mbɛ aa ɲighúm ɲtsò baà.) Bè bya bi lù ɲyɛ, ànnu a burɛ ɲtsya waa tsi'i tsyà.

⁴³ Yesu a swòɲ a mbo bo ɲkwantɛ mɛ tâ bo tsuu ló ghìrɛ tâ ɲu tsu à zi; ɲki nswòɲ mɛ tâ bo lɔɔ ayoo mfa a mbo mu wa tâ à ji.

6

Ajàɲ yii mɛ bi le ntuu Yesu a Nazareth àà (Mt. 13.53-58; Lk. 4.16-30)

¹ Yesu bo bi ɲgànɲyɛgènnu ji bo le nlò maa adigɛ ntigɛ mfe'e ɲghɛɛ a Nazareth, a ala'a bo. ² A bè mɛ a ɲjwíɲgòɲ a ghɛɛ a ndânɲhòtɛ, ɲka ndi'i nì ànnu Nwì ghu, a ki mburɛ mbɛ tsi'i ànnu yì yɛyɛrɛ a mbo bè bí ghà'atɛ bii mɛ bi le ntswe ghu aa a nyu'ù ànnu yii mɛ à le si di'i aa. Bo le si tigɛ mbetɛ bo ni bo mɛ, "Mbâ ghù à lògɛ yulà ànnu aa fɛ le? Mulà mitsyɛ ghu atu mi lo aa fɛ? Yè nì innu jì wè jì wè jii mɛ a ghìrɛ aà! ³ A sɪ kabindà wa à ghua bè, là'à yu wa mɛ à ni mu Mary ɲki mbɛ, muma bi Jɛms, ni Joses a bò'ɔ Judas ni Simon aa ɛ? Bɔɔ bi maà bi bi bânɲgyɛ bi sɪ faà a titii bi'inɛ kɪ ntswe ɛ?" Bò swòɲ mɛ laà, ɲtigɛ ntuu yi.

⁴ Yesu a swòɲ a mbo bo mɛ, "Bi ghu'usɛ ɲgànntoò Nwì a idigɛ tsim, là kaa wa'à nii a ala'a bo, kè a ɲgwè'e yu, kè a ndùgɛ yu bânɲnɛ ghu'usɛ."

⁵ Tsò mɛ a le ntigɛ mbɛ maa ajàn aa, kaa à le ɲwa'à innu jì yɛyɛrɛ jì ghà'atɛ ghu ghìrɛ ɲtsyatɛ ajàn yii mɛ à le nnòɲsɛ mbò mi a atu ɲgànmiɲhòɔ mbùmtɛ jì tsu, ɲghurɛ waa. ⁶ Ajàn yii mɛ bè bi ala'a bi bi le ɲwa'à nì àbiintii tswé aa, a le mburɛ ntsya Yesu tsi'i tsyà.

Ajàɲ yii mɛ Yesu à le ntoo ɲgànɲyɛgènnu ji a abɛɛ àà (Mt. 10.5-15; Lk. 9.1-6)

A le ntigɛ nlo ɲka karɛ ndi'i nì ànnu Nwì a ila'a ji mɛ'ɔ jii mɛ i le ntswe wa mbèè àla'a bo aa. ⁷ Yesu à le ntswòɲ ɲgànɲyɛgènnu ji jya ɲighúm ɲtsò baa, ɲlògɪnɛ ɲka ntoo nì waa bi baa bi baà; mfa ada'a mbo bo mɛ ta bo ka mfi'i nì izwì jì bi a ato'o bè. ⁸ Nswòɲ a mbo bo mɛ bɛɛ bo ti ghɛɛ, bo tsuu àyoo tsu ló lògɛ, ɲtsyatɛ ití jyaa. Nswòɲ mɛ tâ bo tsuu abaa ké abàà ló lògɛ; ɲtsuu ɲkabɛ a abàa bo ló ɲiɲɛ bɛ. ⁹ Nswòɲ mɛ nìbɛ bo tse wɛ'e ibaa mikòrɛ, là kaa wa'à itsè'è ji baa lò ɲma'a bè. ¹⁰ A bú ɲswòɲ a mbo bo mɛ, "Bɛɛ nì ghɛɛ ɲkuu a nda yii mɛ nì kùu ghu aa, nì tswé ghu nywe'e a noò yii mɛ nì ka mà'atɛ a adigɛ ma ya ló ghɛɛ aa. ¹¹ Bɛɛ nì ghɛɛ a adigɛ yì tsu, bɛɛ mɛ bè bii mɛ bi tswɛ ghu aa, bi tsuu ghuu kwɛrɛ, ɲntuu a nyu'ù

ànnù yïi mæ ni swonjə aa, nì ma'atə waa, nlo ghuu. Bɛɛ mæ nì ti fɛ'ɛ maa adigə, nì bu'utə àbìrə yïi mæ a tswe a mìkòrə bu aà, tá tá à bə alənsə a ajàn mæ bo tuu ghuu aà."

¹² Bo tigə m̄fɛ'ɛ n̄ghɛ̀ɛ̀ ñka nswonjə ni mbo bə mæ tá bo bənjə m̄nt̄i myaa, m̄ma'atə ibi waa. ¹³ Bo le m̄fi'i izw̄i j̄i bi j̄i ghà'atə a ato'o bə, ñyo'c ñkàn̄mighòò j̄i ghà'atə ni m̄ghurə, ñghurə waa.

Ajàn yïi mæ Jɔn N̄gàn̄mùrə bə ñki à le ñkwo aà
(Mt. 14.1-12; Lk. 9.7-9)

¹⁴ Mfò Herod à le nyu'u ma juu ìnnù, ñlonj mæ à le si bə aa bonj bə b̄i ghà'atə bi b̄urə m̄ə nzi Yesu. Bə b̄i m̄o'c bi le si tigə nswonjə n̄i mæ, "A ni Jɔn N̄gàn̄mùrə bə ñki mæ à b̄u m̄ə m̄b̄iìnə n̄iwó. A n̄i annu yïi mæ a ghìrə mæ tá à tswe ni m̄idà'á a n̄ghìrə ìnnù j̄i yéyerə ma j̄u ghu aà."

¹⁵ Lá, bə b̄i m̄o'c bi b̄án̄nə ñswonjə ni mæ, "A ni ñgàn̄ntoò Nw̄i, Elijah." B̄i m̄o'c bi swonjə ni mæ, "A ni ñgàn̄ntoò Nw̄i tsò ñgàn̄ntoo Nw̄i j̄i mb̄ii mb̄ii j̄yá." ¹⁶ Lá Herod à yù'ù m̄ə aa, ñswonj yïi ñgaa mæ, "Jɔn wa mæ m̄ə le ñkw̄yɛ at̄u yi aa, à b̄iìnə m̄ə n̄iwó." ¹⁷ A le ti bə maa noò aa le bonj Herod à zw̄itə mæ Jɔn. A le n̄ghìrə bi tswá Jɔn, ñkwerə n̄n̄ij a ndátsan̄ ñlonj Herodias, ñgwe mumaà ȳi Philip, yïi mæ à le ñkwerə aà. ¹⁸ Jɔn à le ñka ghaantə n̄i Herod, ñswonj ghu mbo mæ, "O lògə ñgwe mumaà ghò laa kaa a wa'á kù'ùnə a ni n̄n̄jsə."

¹⁹ Tsò mæ Jɔn à le si ghàà ma mùu ajàn aa, Herodias à le si lw̄isə n̄i ñtɔn̄ ghu nú, ñlòc n̄i m̄án̄j̄i yïi mæ m̄bə yu tsyá ghu nzw̄itə yi, kaa wa'á z̄i, ²⁰ ñlonj mæ Herod à le si b̄o'c n̄i Jɔn, ñzi mæ Jɔn à le m̄bə ñ̄u Nw̄i, ànnù ȳi a tsinə. A le ntigə n̄lògə ȳi n̄lò'csə mæ tá ànnù tsu tsuu ȳi l̄ò ghìrə. A le si doritə a n̄gòñ b̄inòò b̄itsim a yu'ù ànnù yïi mæ Jɔn à le si swonjə aà, ka mæ a ȳi nyu'u, a wa'á n̄i ànnù yïi mæ yu ka ghìrə aa ki kanj aà.

²¹ Lá a ȳi m̄bə ni a n̄jwi ȳi m̄o'c, Herodias a tswé n̄i àbwarə a n̄ghìrə ànnù ya ȳi mæ à le si tɛ'e n̄lòc ni a n̄hìrə aà. Mfò Herod à le ghìrə àdinà a mbo b̄ik̄um bi bo bi b̄itam̄andoo bi, ni bə b̄i wè b̄i wè b̄ii mæ bi le n̄tswe a ala'a Galilea aà, ñlonj mæ à le m̄bə n̄jw̄i ñjwé ȳi aà. ²² Mu Herodias ȳi m̄àngyè à le ñkuu zi n̄nan̄sə mben ikòò tsi'í siginə, nú Herod bo b̄i ȳi bə bya b̄ii mæ à le ntwonjə aa, i nan̄sə m̄bɔn̄ b̄òñ. Mfò Herod a swonj a mbo mumàngyè wa mæ, "Betə ayoo yïi mæ ò kòñ aa a mbo m̄ə, bonj m̄ə ka fa a mbo wò." ²³ N̄tigə ñkaa nswonj ghu mbo mæ, "Ayoo yïi mæ ò betə a mbo m̄ə aa bonj m̄ə ka ya'a fa, ò bə tɛ'e kòñ bə m̄bèè àla'á yà ȳi m̄fùurə bonj m̄ə ka k̄ii fa tsi'í fà."

²⁴ A swòñ m̄ə laà aa, mumàngyè wa a fɛ'ɛ ñghɛɛ mbetə ndè ȳi mæ, "Mè betə akə ghu mbò?"

A kwi'i mæ, "Betə atu Jɔn N̄gàn̄mùrə bə ñki."

²⁵ Mu wa a tigə m̄fɛ'ɛ ñhèè tsi'í n̄t̄i, ñzi ñkuu nswonj a mbo m̄fò wa mæ, "Mè l̄òc m̄ə ta ò fa atu Jɔn N̄gàn̄mùrə bə ñki a m̄um akanj, a mbo m̄ə tsi'í tsitsòñə."

²⁶ A ajàn mæ à bètə m̄ə atu Jɔn laa, ma ȳu a ghìrə mæ tá nú m̄fò Herod ì b̄urə mb̄i'i b̄i'i. Lá, m̄bə yïi mæ à le m̄fòò m̄b̄i a mbo mumàngyè wa a n̄si bə bya b̄ii mæ à le ntwonjə aa, à le n̄lòc a n̄ghìrə tsi'í wa ajàn mæ à le ñkà'á mæ yu ka ghìrə aà. ²⁷ Mfò wa a tigə m̄burə n̄too ñ̄u sogyè ȳi m̄o'c a tit̄i b̄ii mæ bi le si bə n̄i yi aa, ñswonj mæ tá à ghɛɛ nzi n̄i àtu Jɔn. A ghɛɛ ñkw̄yɛ

atu yi a ndâtsan, ²⁸ ñlògè ñniŋ a mûm àkanŋ nzi mfa a mbo mumàŋgyè wâ. A tigè ñlògè ŋghèè mfa a mbó ñdè yî.

²⁹ Ngǎnyægǎnnu Jɔn, i yù'ù mǎ, ñtigè nzi ñlògè akú Jɔn ñtigè ŋghèe twinjə.

Ajàŋ yî mǎ Yesu à le nje'ε bǎ ñtsù'ù ji ntaà aà
(Mt. 14.13-21; Lk. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ngǎntoo Yesu jya i le mbhì ñswonŋ ɲɔ̀ɔ̀n ñnnu tsim jii mǎ bo le ɲghìrè ñki ndi'i aa ghu mbó. ³¹ Bè bî ghà'atè le si burè ɲkuu ɲkii mfe'ε, a ghìrè mǎ tá Yesu bo bì ɲgǎnyægǎnnu ji wa'à ni nòò a ɲji mú àyoo burè ntswe tswe. Yesu a tigè ñswonŋ a mbo ɲgǎnyægǎnnu ji mǎ, "Ni zi bi'ìnè ghèe a adigè yî mǎ mbè bî'ìnè tswé ghu tsi'í bi'ìnè tá mǎntè." ³² A swòŋ mǎ laà bo bo tigè ñlò ɲghèè ɲkuu a mûm àkanu'u ntoo ŋghèe a adigè yî mǎ kaa bè sî ghu tswé aa tá tswe ghu tsi'í bo bo.

³³ Lá bè bî ghà'atè le nyè ajàŋ yî mǎ bo le ñlò ɲka ŋghèe aà, ñzi bǎ bii mǎ bo ni bu aà, mburè mfe'εkè a mikurè mikurè, ɲkhè ntsyá mbii ɲghèe ntswe wa adigè mǎ bì Yesu le ɲka ŋghèe ghu aa, mboŋ tá bo zi ɲkuu ghu.

³⁴ Yesu à tòò mǎ ɲka mfe'ε wa mûm àkanu'u, nyè akurè bǎ a tswé wa aghəŋə ɲki mburè ŋgha'a ŋgha'a; a ko mǎlɲnè wàà si'í si'í, nlonŋ mǎ bè bya bi le ntswe tsó mbinjèrè jii mǎ kaa i sî ñi ntsèè tswé aà. A le ntigè ñloginè ɲka ñdi'i waa ñi ñnnu jî ghà'atè. ³⁵ Ngǎnyægǎnnu Yesu jya i yə mǎ nòò à ghèè mǎ, ñtigè ntsya ñzi ñswonŋ ghu mbo mǎ, "Adigè yú à ñi àdigè yî mǎ kaa bè si ghu tswé, nòò à kî mǎ ɲghèe ɲghèè; ³⁶ ghìrè tá bè bú ghèe waa, ta tá bo ghèe ɲkuu a ifò bo bi a mumè ila'a jii i tswe faa mbèè àdigè, nyuu miji ghu ɲji."

³⁷ Lá Yesu a bǎŋnè ɲkwi'i a mbo bo mǎ, "Ni lɔɔ ayoo mfa tá bo ji."

A swòŋ mǎ laà, bo betè yi mǎ, "O lɔɔ mǎ tá bî'í nanjə ñlògè bìfrancs ntsù'u ɲkhi ji baa* ɲghèe nyuu tsi'í àbaa ni yù ta je'ε bǎ bú ghu aa ε?"

³⁸ A bú ñswonŋ a mbo bo mǎ, "Ni ghèe ñlèntè mǎ ñi tswe ñi ìbaa ji sǎgè le?" Bo ghèe ñlèntè, mbhì ñswonŋ ghu mbo mǎ bo tswe ñi ìbaa aa ji ntaà, abɔ'ɔ ni mbwè mi mbaà.

³⁹ Yesu a tigè ñswonŋ a mbo bo mǎ tá bo ghotè bǎ bya ɲghìrè tá bo tswe a ibwen ibwen, a atu ɲgèè. ⁴⁰ Bè bya bi tigè ɲghotè waa ntswetè a ibwen ibwen, ñtswe ni a abwen yî fùurè ɲkhi yî fùurè, ké mighum mi ntaà. ⁴¹ Yesu a logè ìbaa jya ji ntaà ñi mbwè mya mi mbaa, ɲjɛntè atú yi a ndəŋ, ñlii aburè, mfa mbi'ikè a mbo Nwi, mbatè ìbaa jya, mfa a mbo ɲgǎnyægǎnnu ji mǎ tá bo yatè a mbo bè byá. A le ɲkí nyatè mbwè mya mi mbaa a mbo bè byá bitsimè. ⁴² Bè bitsim bi le ɲji nyurè. ⁴³ Bi le ɲghotè abugè ìbaa jya bo bì àbùgè mbwè mya mǎ bi le nyatè aa, a lwensè ɲkyè ɲighúm ñtsò baà. ⁴⁴ Mbǎŋnè jii mǎ i le ɲkurè ìbaa jya aa, i le mbè ntsù'ù ji ntaà.

Ajàŋ yî mǎ Yesu à le ɲka ntəə ni a atu ɲki aà
(Mt. 14.22-33; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Yesu à le mburè ɲghìrè ɲgǎnyægǎnnu jii jya i bú ɲkuu fu wa mûm àbanŋ, ñtsya mbii ɲka ntoo ŋghèe a ɲjii ɲkí a Betsaida. Bo kà mǎ aa ntoo ŋghèe aa a swonŋ a mbo bè bya mǎ tá bo tigè ñlò ɲkwɛɛŋkə waa. ⁴⁶ A fà

* 6:37 200 denarii; denarius yî mǎfùurè à le mbè ɲkabè ɲgǎŋafà' à a atú ɲjii.

mê filô fyaa, ŋko'ɔ gھے a atu nta'a a ntsà'atè Nwì ghu. ⁴⁷ Itugè le mfiì ŋkwetè àkànu'u ya wa múm ŋkì; Yesu a bāŋnè ntswe a abeɛ wa atu nta'a tsi'í yù yù. ⁴⁸ Nyè mè a le ntsyànè a mbo ŋgǎnyɛgǎnnù ji jya a tii àbaŋ ya nloŋ mè àfisè a le si tsysà òtí nì waa mbinse ni n̄jímè. A bè mè a ni nòò òjwi a lò ŋka ntəə wa atu ŋkì òzi ni a mbèe bo. A le ŋka zi aa ŋwa'atə ni mè yu ka zì kwaatə tsysà yi a mbèe bo. ⁴⁹ Lá ŋgǎnyɛgǎnnù ji jya i yè mè ajāŋ yīi mè à le si təə nzi wa atu ŋkì aa, mmòòntə mè à le mbè ŋkù; mburə ntoŋnə mbo'o tsi'í nì tì, ⁵⁰ òloŋ mè n̄bɔ'ɔ le ntswa waa.

Lá Yesu a burè wāŋsə ghàà òswonŋ a mbo bo mè, “Tswá n̄ n̄tíi ghuu, òtsuu ki bɔ'ɔ bə, òloŋ mè à ni mè aà.” ⁵¹ A swòŋ mè laa, ŋko'ɔ ŋkuu wa múm àkànu'u, àfisè ya a kentə a ntsyá. A tigè mburə mbə tsi'í ànnù yī yēyerə a mbo ŋgǎnyɛgǎnnù ji jyá, ⁵² òloŋ mè, kaa bo le ŋwa'à òjji'í ànnù yī yēyerə yī mɔ'ɔ ya mè Yesu à le ŋghirè aa zì, a ajāŋ yīi mè a le jɛ'e bə bya nì ibaa jya aà; bi le mfiì atú yaa!

Ajàŋ yīi mè Yesu à le ŋghurə ŋgàŋmighòò a Gennesaret àà
(Mt. 14.34-36)

⁵³ Yesu bo bì ŋgǎnyɛgǎnnù ji bo le ntoo ŋkì wa ŋghèè m̄fɛ'e a Gennesaret, òt̄iŋnə akànu'u ya a aghòŋə ŋkì. ⁵⁴ Bo ghèsè mè ŋghèè ki fè'è wa múm àkànu'u, bè burè nyə Yesu òzi. ⁵⁵ Bè le si ntigè ŋkhənə ŋkarə n̄ àla'a ya bo bi a mbù'ù ma yá òtsim, òlɔgə n̄ ŋgàŋmighòò jyaa, m̄bɛ'e a ni m̄kùù òzi ni ju ghu mbo a n̄ ŋgòŋ idigə tsim jii mè bi le nyu'u mè Yesu à tswə ghu aà. ⁵⁶ A n̄ ŋgòŋ idigə tsim jii mè Yesu à le ghèè ghu aa, a ila'a, a múm ila'a kə a ifò aa, bè bi le si lògə n̄ ŋgàŋmighòò òzi ni ju a nsàanə m̄itaa, m̄bu'u n̄ m̄bo ghu mbo mè tá à ma'atə tá ŋgàŋmighòò jya i ghəsə mbò myaa mmòòntə tsi'í àtsəŋ atse'ə yi. ŋgòŋ bè bitsim bìi mè bi le mmòòntə yi aa bo le n̄tì.

7

Ajàŋ yīi mè Yesu à le wenə baFarisai nloŋ n̄òŋsə bità bi bitaa byaa àà
(Mt. 15.1-9)

¹ BaFarisai bo bì ŋgǎŋd̄i'í n̄òŋsə j̄i mɔ'ɔ j̄ii mè i le nlo a Yerusalem nzi aa, le nzi ŋghotə a mbèe Yesu. ² Bo bo tswè mè, bo yə ŋgǎnyɛgǎnnù Yesu j̄i mɔ'ɔ i j̄i n̄ m̄bo m̄ii mi le ŋwa'à laà, ma la a bə mè kaa bo le ŋwa'á mbò myaa si'í òyòŋə a ajāŋ yīi mè baFarisai le si lòò mè bi ka nsi'í aà.

³ Nloŋ mè kaa mbə baFarisai, bo bi baYuda bitsim kaa mbə bo wa'à ji ti ghè mè bo si'í m̄bò myaa, òyòŋə aa ni n̄òŋsə bità bi bitaa byaa. ⁴ Bɛɛ mè bo yi ŋkì mbii a m̄itaa, kaa bo wa'à lò m̄bii n̄ji ti ghè mè bo si'í n̄u jyaa mè tá i laa. Bìnòŋsə bì ghà'atè bì mɔ'ɔ bi ki mbu tswə ghu mè bo le si yòŋə, tsi'í tsò ònàŋsə n̄si'í òdɔŋ ji nò ghu, ni bantòò bo bì òjoo n̄n̄j̄ òjoo j̄ii bi naŋsə n̄ at̄i bronze aà.

⁵ BaFarisai bya bo bi ŋgǎŋd̄i'í n̄òŋsə jya bô yè mè laà aa, mbetə Yesu mè, “A ghìrə àkə kaa ŋgǎnyɛgǎnnù jò wa'à n̄ n̄òŋsə bità bi bitaa bi'í lèè, m̄baŋnə n̄ji tsi'í tì si'í n̄ m̄bò myaa mi laa aa e?”

⁶ A kwi'í mè, “ŋgàŋntoò Nwì Yesaiah à le nyə aa tsi'í siginè ŋwà'ànə ànnù yīi mè Nwì à le nswonŋ nloŋ ŋgaà yùù aa, bú ŋgǎŋabagilè, mè, ‘Bè buà, bi ghu'usə n̄ gha aa tsi'í n̄ òghon ntsù jyaa, lá m̄nt̄i myaa bāŋnè ntswe a ndisyà;

⁷ Bo mii nî gha laa tsi'i àdànjè àdànjè òlɔŋ mə bo bənjənè ndi'i bə bìnɔŋsə bi bə tsɔ ndi'i jyá!'

⁸ Nî mà'atè ndi'i Nwî, mbanjənə ntswa nɔŋsə bè a tiənsə."

⁹ Yesu a bú nswonjə a mbo bo mə, "Wá nì nàŋsə nzi a ntuu òlèè ndi'i Nwî tá bənjənə ki lèè nî nɔŋsə ghùù! ¹⁰ Moses à le nswonjə mə, 'Ka yu'unə taà ghò bo maà gho.' Nki mbu nswonjə mə, 'Nù yii mə à bəgìtə taà yi kə ndè yi aa, a ku'unə mə tá bi zwiṭə yi.' ¹¹ Lá nì bənjənə nswonjə nì yùu njaa mə mbə nù a swonjə a mbo taà yi kə ndè yi mə, 'Wa àyoo yii mə bonj mə fa njkwètə gho ghu aa a nì Corban,' (mala a bə mə mē fà mé a mbo Nwî) ¹² bəə bonj kaa à sì nì njkwètə taà yi, kə ndè yi bú ntswe. ¹³ Ma mùu ajàn, nì bwesə aa nìghàà nì Nwî, òlɔŋ nɔŋsə ghùù yii mə nì dī'i nì a mbo bè aà. Nkii nghirə nì innù ji ghà'atè jì mɔ'ɔ jii mə i bə tsɔ ma jù aà."

Njoo jii mə i ghìrè ni mə tâ nù tâ à tsuu laa aà
(Mt. 15.10-20)

¹⁴ Yesu a bú ntwonj bə bya nswonj a mbo bo mə, "Bù bitsim nì yu'utə nì annù yii mə mə swonj aa, tá à laa a atu bù. ¹⁵ Kaa àyoo yi tsu kaa a sì a abeɛ tswé mə mbə nù a jì a kuu nghìrè mə tâ à tsuu laa; lá a nù aa a bənjənə nghìrə nì innù ji bī jii mə i lò ghu ato'o mfe'ɛ aa mə à tsuu laa. [¹⁶ Nù yii mə à tswe nì itòŋnə a nyu'u annù aa, tá à yu'u annù yii mə mə swonjə aà.]"

¹⁷ A mà'atè mə bə bya nlò njkuu njheɛ a múm nda, njgənjyogənnù ji i betè nji'i nìghàà nì nānaa ma nù ghu mbó. ¹⁸ Bó bètə mə aa, a swonj a mbo bo mə, "Ma la a bə mə kaa nì sí yùu njaa ki nyu'u aa ɛ! Nì sì zi mə ayoo yii mə a lò bə a abeɛ njkuu nì a nu nù aa, kaa mbə a wa'à yi ghìrè mə à tsuu laa aa ɛ? ¹⁹ Nlɔŋ mə kaa a sì aa ghu ntii kuu; a bənjənə njkuu aa ghu ato'o, i kii bú tsyá mfe'ɛ fu." (Ma mùu ajàn à le nswonjə mə wa miji mitsim mi laà, njku'unə a nji.)

²⁰ A bú nswonjə mə, "A nù aa a sɔŋ njoo jii mə i fè'è ghu nù aà, njghìrə nì mə tâ à tsuu laa. ²¹ Nlɔŋ mə innù jì bi tsim i lò aa a múm ntii nù nìfè'è: Nwà'atè innù jì bi, annù ajirə, iyəṛə, nzwitə bə, annù mághabə, ²² nyə'ətə njoo bə; àbì'intii, mbwè'èsə bə, ibuurənnù, àghè'ənə, nswonjə innu jì bi a atu bə; njheɛ nù, nì ijɔŋtə innù. ²³ Innù jì bi mà jù tsi'i tsim i lò aa a nu nù, a múm ntii yu, nìfè'ɛ nsiŋə nì nù, njghìrə nì mə tâ à tsuu laa."

Abiintii mǎngyɛ baSirofonisia
(Mt. 15.21-28)

²⁴ Yesu a le nlò njheɛ a mbí Tai bo Sidon. A ghèè mə ghu, njkuu ntswe a múm nda yi mɔ'ɔ, kaa wa'à lòò mə tá bə zi; lá a bənjənə ntsyanə a njghìrə mə tá bi tsuu lò zi. ²⁵ Mǎngyɛ yi mɔ'ɔ yii mə mù yi yi mǎngyɛ à le ntswe nì àzwí yi bi a ato'o yu aa, à le nyu'u mə Yesu à tswe wa ndá. A yù'ù mə, mburə mfe'ɛ nzi a mbèɛ Yesu, njwo ghu mikòrə. ²⁶ Mǎngyɛ ma ghú à le mbə mǎngyɛ Grikia, yii mə bi le njwe aa a ala'a Sirofonisia. A wò mə a mikòrə Yesu aa, mbu'u mbo ghu mbo mə tá à fi'i azwí yi bi ya a ato'o mú yi wá. ²⁷ Yesu a swonjə ghu mbo mə, "Ləə tá bi foo njɛ'ɛ bɔɔ ya'a, òlɔŋ mə kaa a sì ku'unə a nlògə ábaa bɔɔ mbənjənə mima'a a mbó mbú."

²⁸ Lá Mǎngyɛ wa a kwi'i ghu mbo mə, "Fɔŋə, Mmà'àmbi, lá tsi'i mbu jii mə i nòŋə a nji'i átətə aa, i kii mbwɛɛ nì inugə abaa bɔɔ bya nji."

²⁹ Yesu a tigè ñswonj ghu mbo mæ, “Nlonj mæ ò nànjæ ñghàà ma mùu ajànj aa, tigè nlo ñghèè gho mbà. Wá demon wa a mà'atè mæ mu ghò wá.”

³⁰ A yù'ù mæ laà aa ntigè nlo mbii yi a ndugè yu. A bii mæ ñkuu a nda, nyè mu wa a nôn a ñkuu, le bonj demon wa a fè'è mæ ghu ato'.

Yesu A ghùrè àkwo atu yii mæ a le ñki mbè ti ghàà àà

³¹ Yesu a le ntigè nlo wa mbù'ù àla'a Tai ñghèe ntsya a ala'a Sidon, ñghèe a ñki miyaa Galilea, nlo ghu ñghèe ntsya a mbù'ù àla'a Dekapolis. ³² A kà mæ aa ntsya ghu, bi zî ni ñu yî mò'ò mæ àtù yi a le ñkwo, a kii mmi ni ñghàa ki kanj, mbu'u mbo a mbo Yesu mæ tá à nɔnjæ mbó mi ghu nu ñghùrè yi. ³³ Bi swonj mæ laà aa, Yesu a logè ñu wa bo yu ma'atè àkùrè bè ya ñghèè a adigè dân, bo yu ghèè mæ aa, a ñij biswebibo bi ghu itòjnè, ñtwutè mitwye a abo yu, mòmɔontè alæè ñu wa ghu; ³⁴ ññentè mi'í mi ñka lii aburè, ñtsaa nú yî, ñswonj a mbo ñu wa mæ, “Efata”, ñswonj aa mæ, “ña'anô!”

³⁵ A swonjè mæ laà aa, itòjnè ñu wa i burè ñja'anô, àlæè yi a kî mburè mfeɛnkè, a ghaà tsi'í siginè. ³⁶ Yesu a swonj a mbo bè bya mæ tá bo tsuu a mbo ñu tsù ló swonj. Lâ a yi nswonj mæ tá bo tsuu ki swonj aa, bo bânjè ñku'usè ñghèè bè ni mbii a kè'ènə a mbo bè bi mò'ò. ³⁷ Annù a le mburè ntsya bè bitsim bii mæ bi le nyu'u aa, bo tigè ñswonjè ni mæ, “A fà' à mæ mbuu innù tsi'í tsim, ñki nnanjæ mfa'a; ñkii ghirè ni mæ tá ñkwotu i tigè nyu'u ni innù, ñghie ni mæ tá bitighàà bi ghaa!”

8

Ajànj yii Yesu à le nje'ε bə ñtsù'ù ji nikwà àà

(Mt. 15.32-39)

¹ A le mbæ ni ñjwi mà jya, ñnòò bè i bú mboontè ghu mbèè. Kaa àyoo ñiji yî tsu kaa a le ñwa'à a mbo bo tswè a ñji. Yesu a twónj ñgányogénnù ji nswonj a mbo bo mæ, ² “Mæ ko miiñjè bè bú ñlonj mæ bo tswè mæ bi'í bo tsitsónj ñjwi ji tarè kaa wa'a ni àyoo yî ji tswè aa. ³ Mbæ mæ swonj mæ tá bo lo ñghèènkè a mila'a bo ni ñji bonj bo ka ghirè ghèe wókè a mánji, ñlonj mæ bi mò'ò a titi bo bi lo aa a sà'a agha'à aa.”

⁴ Ñgányogénnù ji jya i betè yi mæ, “Mbæ bi nanjè ñlogè abaa aa fè fàa atu nta'a miwèè miwèè a nje'è ñdùù bè waà ghu aa ε?”

⁵ Yesu a betè waa mæ, “Ni tswè ni ñkya abaa aa Ji sègè aa ε?”

Bo kwi'i mæ, “ji sàmbaa.”

⁶ A tigè ñswonj mæ tá ñnòò bè wa i tswè a nsyè. Bi tswè mæ, a logè ñbaa jya ji sàmbaa, ñtsa'atè Nwí, mbatè mfa a mbó ñgányogénnù ji jya mæ ta bi yatè a mbo bè byá. ⁷ Bo le ñki ntswe ni mbumtè mbwè mí kè'èkè mí mò'ò; Yesu à ññ mæ mboonè ghu, nswonj mæ tá bi ñki nyatè a mbo bè byá.

⁸ Bo le ñji nyurè; bi bweè àbùgè miji ya, ñbà'a abaa jya bo bi isà'a mbwè jya, i luu ni ñkyè ji sàmbaa. ⁹ Bè bya bitsim le mbæ tsi'í tsó ntsù'ù ji nikwà.

¹⁰ Yesu à le ntigè nswonj mæ tá bo lo ñghèènkè waa, mburè ntigè ñkuu a múm àkànu'u bo bi ñgányogénnù ji ñghèe a mbù'ù àla'a Dalamanuta.

A àjànj yii mæ baFarisai bi le sí lòò a nyè àlensè àà

(Mt. 16.1-4)

¹¹ BaFarisai le nzí ñtsi'i Yesu bo bo ká ñswunjè bo lòò ñkwà'anə yu, ñswonj ghu mbo mæ tá à ghirè alensè yii mæ a lo a aburè aa tá di'i mæ Nwi

à tswe bo yu. ¹² Bô swòŋ mē laà, a naŋsè ñso ntii yi, a tsaa nú yí, m̀betə mə, “Bè bú bi l̀o alènsè aa a ya ε? Mə swoŋ a mbo bù tsi'í ànnù n̄koŋ mə kaa mbə mē wa'á alènsè yí tsu a mbo bù bē bí faa ŋgù'ù di'í.”

¹³ A swòŋ mē laà, m̀ma'atə waa, mbu nlò ŋhεε ŋkuu yi fu wa múm àkànu'u, ñtoo ŋhεε a njii ñkí.

M̀bè'è àbaa baFarisai bo bì yí Herod

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ngǎnyəgənnù Yesu jya i le nli'ínè a nlògə àbaa; ñyə mə bo le ntswe tsi'í n̄ àbaa yí fùùrè wa múm àkànu'u. ¹⁵ Yesu a loginè ŋka di'itə n̄ waa nswonə ni mə, “N̄i ka ntsyesə n̄ ghuu, ñtsee n̄ àtú yuu nlonə m̀bè'è àbaa baFarisai bo bì yí Herod.”

¹⁶ Bo tigè ñloginə ŋka ŋghaa bo ni bo, ñswonə ni mə, “A swonə laa nlonə mə kaa bi'ínè si n̄ àbaa tswé aà.”

¹⁷ Yesu à le nzi annù yí mə bo le si ghàa aà, m̀betə waa mə, “N̄i bù ŋghaa àkə, m̀bu nswonə ni mə n̄ si n̄ àbaa tswé aa ε? N̄i burə t̄i zi, kə ñyu'u t̄a à laa a atu bù ε? A atú yuu laa a fí àkə ε? ¹⁸ N̄i tswe n̄ mi'í aa kaa wa'à n̄ idigə yə aa ε? Kə n̄ si innù n̄ itòŋnə juu yu'u le? Kə kaa n̄ si annù k̄i mbu ŋwa'atə le? ¹⁹ Mə k̄i bàtə ìbaa jya ji ntaà m̄fa wa mbo bə bya ñtsù'ù ji ntaà aa n̄ bwεε ìbà'a abaa jya i luu aa n̄ ñkyè ji səgə aa ε?”

Bo swonə mə, “N̄ighúm ñtsò baà.”

²⁰ A bú m̀betə waa mə, “Mə k̄i bàtə ìbaa jya ji sàmbaa m̄fa wa mbo bə bya ñtsù'ù ji n̄ikwà aa, n̄ ghotə ìbà'á ji i k̄i ñluu aa n̄ ñkyè ji səgə aa ε?” Bo kwi'í ghu mbo mə, “Ji sàmbaa.”

²¹ A tigè mbu m̀betə waa mə, “Kaa n̄ wa'á annù yí tsu ghu k̄i ñyəgə nzi aa ε?”

A àjàŋ yí mə Yesu à le ŋhùrə mfə'ənə a Bethsaida aà

²² Bo le nlò ŋhεε a Bethsaida. Bo ghèè m̄ ŋkuu ghu, bə bí m̄o'c bi zi n̄ mfə'ənə ghu mbo, m̀bu'u mbo ghu mbo mə t̄a à m̄oontə yi. ²³ A tswá àbo mfə'ənə wa, ñlogə yi bo yu fε'è wa múm àla'a. Bo yu fε'è mē ŋhεε, a tutə m̄itwye ghu mi'í, ñn̄on̄sə mbo mi ghu, m̀betə ghu mbo mə, “O yə ayoo yí tsu aa ε?”

²⁴ A ŋentə mi'í mi a ñdəŋ, ñswonə mə, “Mə yə bē, lá bi b̄aŋnə m̀bə bə tsi'í tsò it̄i j̄i mə i təə ŋhεε.”

²⁵ Yesu a bú ñn̄on̄sə m̀bò mi ghu mi'í, m̀fə'ənə wa a naŋsè ñsantə mi'í mi nlii idigə ghu, mi laa, a yə ñjoo tsim tsi'í sigənə. ²⁶ Yesu a swonə ghu mbo mə t̄a à lo ŋkwεε ghεε yi a ndùgə yu, mbu nswonə ghu mbo mə, “Bεε ò ti kwεε, ò tsuu a múm àla'a bú kuu.”

Ajàŋ yí mə Peta a le nswonə a ñú yí mə Yesu à ni ghu aà

(Mt. 16.13-20; Lk. 9.18-21)

²⁷ Yesu à le mbù ñlo bo bì ŋgǎnyəgənnù ji ŋka ŋhεε a ìla'a Kaisaria a mbù'u Filippi. Bo kà mē aa ŋhεε, a betə ŋgǎnyəgənnù ji mə, “Bə swonə ni mə mē bə aa wo aa ε?”

²⁸ Bo kwi'í ghu mbo mə, “Bè bí m̄o'c bi swonə ni mə ò ni J̄on Ngàŋmùrə bə ñk̄i, bí m̄o'c bi swonə ni mə ò ni Elijah, bí m̄o'c bi swonə ni mə ò ni ŋgàŋntò Nw̄i yí m̀ò'ò.”

²⁹ A bú m̀betə waa mə, “Lá n̄ swòŋ yuu ŋgaa mə mē laa mbə wo aa ε?” Peta a kwi'í ghu mbo mə, “O ni Kristo, Ayo'ò Nw̄i wá.”

³⁰ Yesu a tigè ñkwantə waa, nswon mə tá bo tsuu a mbo nù tsù lö swonə.

Ajàn yïi mə Yesu à le nğhàà ñlon ɣgi'i yïi yu ka yə i kwo àà
(Mt. 16.21-28; Lk. 9.22-27)

³¹ Yesu à le ntigə nloginə ɱka tɔ'otə a mbô ñgǎnyəgənnù ji mə Mu Nù à tswe nì ñyè m̄buu ɱgi'i jì ghà'atè. Bità bi ala'a ni bìlìi bi ɱgǎɱmà'a Nwì, bo bì ñgǎɱndi'i nòɱsè ka yì tuu yi. Bi ka yì zwitə yi, lá tá yù bu yweenə n̄wo a n̄jim n̄jwi ji tarè. ³² A le naɱsə nswon ma yuù ànnù aa mə tá à fè'e nlaa a atu bo. A swon mə laà, Peta a logè yi bo yu ghèntè, a loginè ɱka ɱghaantə n̄i. ³³ Lá Yesu a bəɱkè yi n̄lii n̄jim, ñyè ɱgǎnyəgənnù ji, ɱghaantə Peta, ñswon mə, "Tsyá m̄bi a n̄jim mə mbá, Satan! Nlon mə kaa ò si aa n̄jim Nwì təè, ò b̄ɱnə ntəə a n̄jim bə."

³⁴ Yesu à le ntigə twon n̄nòò bə hya a bò'ò n̄i ñgǎnyəgənnù ji bi zì ghu mbèè, a swon mə bo mə, "Mbə nù tsù à ka n̄lɔɔ a ɱka nyonə a n̄jim mə, à tuù ib̄i nù yi, mbe'e ati b̄ɱnə b̄ɱnə yi ɱka yonə nàà. ³⁵ Nlon mə nù ñtsim yïi mə a lòɔ a nyweensè ib̄inù yi aa, à ka b̄ɱnə bwe; lá nù ñtsim yïi mə a lòɔ a mbwè ib̄inù yi nlon ɱkwitù gha aa, kè ñlon ntoo yì ñsiginè ya aa, a ka b̄ɱnə yweensè. ³⁶ Mbə a kwetə nù tsù aa n̄i àkè mə mbə a tswe n̄i m̄bi yù n̄sim m̄b̄ɱnə mbwe n̄swènti yì aa ɛ? ³⁷ Kè mbə nù a fa aa àkè ñkwensè n̄swènti yì ghu aa ɛ? ³⁸ Mbə nù tsù à ka n̄dirə atu nlon ɱgaa yà, kè ñlon ànnù yïi mə mə swonə aa, a titi bə bú fàa ɱgù'ù m̄bi yu mə i tuu Nwì, bo bì n̄wàà ni bə bú b̄i bi ghirə innù jì bi aa, bon Mu Nù à ka yì kiì dirè n̄i àtu nlon ɱgaa yì a noò yïi mə à ka yì bú b̄i a mum n̄gha'a ni Taà yì bo bì baangel b̄i mə bi laa m̄m̄ɱsè àà."

9

¹ Yesu a bú ñswon mə mbo mə, "Mə swon mə mbo bú tsi'i ànnù n̄i ɱkon mə bə b̄i m̄'ò bi tswe faà mə kaa bo ka yì wa'à kwo ti ghə mə bo yè mə ànnù n̄ifò Nwì a zì tsi'i n̄i àdà'à."

Ajàn yïi mə Yesu à le mbəɱkə yi ntigə ɱweenə àà
(Mt. 17.1-13; Lk. 9.28-39)

² N̄jwi i tsyá mə ji nto'o, Yesu a logè Peta, ni Jems, a bò'ò ni Jon bo bo kò'ò ɱghèè a atu nta'a yì syá yì m̄'ò, ñtswe ghu tsi'i bo bo. Nù yì i bəɱkè a n̄si bo, ³ ñtsə'è ji i bəɱkè ñtigə ɱweenə tsi'i ɱwèènè, ñtigə m̄fu'u ni mə buu, m̄fu'u n̄tsyatə ajàn yïi mə mbə nù tsù fàa m̄bi a ghirè ñtsə'è i ká m̄fu'u àà. ⁴ N̄gǎnyəgənnù ji jya i yè Elijah bo Moses bo zì ɱka ɱghaantə bo bì Yesu. ⁵ Peta à yè mə laà, ñswon mə mbo Yesu mə, "Rabbi, a bon mə b̄'inè tswe faà àà. Tá b̄i'ì ghurè m̄intàn mi ntarè, tá yì fùurè i tswe a mbo wò, yì m̄'ò i tswe a mbo Moses, tá yì m̄'ò i tigə n̄tswe a mbo Elijah." ⁶ Peta à le nswon ma mùu ajàn aa nlon mə n̄bò'ò ni le nnaɱsə n̄tswa waa, kaa a wa'a ànnù yïi mə mbə yu swon aa bù n̄zi.

⁷ Bo ghè mə ki yè mbà'à i fè'è ɱkusə waa, ñjì nù i fè'è wa m̄m̄ mbà'à ñswon mə, "A ni Mú ghà yì m̄b̄ɱnə yïi mə mə k̄onə aa à ghulà; n̄i ka nyu'unə n̄i." ⁸ Bo yù'u mə n̄ji ya aa, ɱkarikə waa, ñlii idigè, la kaa wa'à nù dàn bú ñyè n̄tsyatə Yesu yïi mə à le n̄tswe bo bo àà.

⁹ Bò lò mə wa atu nta'a ɱka ñsigə, Yesu a swon mə mbo bo mə tá bo tsuu ànnù ya mə bo ghirə nyə aa, a mbo nù tsù lö swon bə, ñywe'e a ni nòò wa yïi mə Mu Nù à ka yì yweenə ni n̄wo àà.

10 Bo le nyu'u annù ya mē Yesu à le nswon aa, a kī ñtigē nłwi'i tsi'i a mbo bo. Lā bo le mbāññè ñtigē mbetē nī waa bo nī bo mē, "Nji'i ñywēēnē nīwō, ì bē aa àkè le?" 11 Bo le mbetē Yesu mē, "Ngāñndi'i nōñsē ì swonē nī mē Elijah à tswe nī m̄fōo nzi ya'a aa a ya?"

12 A swonē mē, "A nī annù nīñkonē, Elijah à ka fōo zī a ntsisē innù tsimē. Lā nī ki ñwa'atē mē aṅwà'ànē Nwī a swonē nī mē Mu Nju à ka yī yē mbuu ṅgi'i jī ghà'àtē tā bē tuu yī. Nī m̄ò'ontē mē a swonē laà aa a ya? 13 Lā mē swonē a mbo bù mē wa Elijah à leē ñzi, lā bē bāññè ñghirē ghu nu a aṅñ yī mē bo kōñ aà, tsi'i a ṅgīṅg ṅgīñ wa aṅñ yī mē aṅwà'ànē Nwī a le nswon nlon ṅgaa yī aà."

Aṅñ yī mē Yesu à le ghūrē m̄mbāññè yī mē à le ntswe nī àzwī yī bi aà

(Mt. 17.14-21; Lk. 9.37-43)

14 Bo sigē mē ñtsi'i ṅgāñyōgēnnù Yesu jya jī m̄ò'ō, ñyē mē nn̄ò bē yī ghà'à ṅgha'a ì le ntswe bo bo, ṅgāñndi'i nōñsē ì betē nī innù a mbo bo, bo bo swūññè. 15 Bē bya bi ghē mē mē bi ki lēntē, ñyē Yesu, ànnù a tsyā waa bo burē ñkhē ṅghēē a ntsā'atē yī.

16 A betē waa mē, "Nī swūññè aa nī ànnū akē bu bo aa ε?"

17 Nū yī m̄ò'ō a titi bi a kwī'i mē, "Ndi'innù, mē ghirē nzi nī mū ghà a mbo wō, ñlon mē à tswe nī àzwī yī bi yī mē a ghirē mē tā à tsuu ki ghāa.

18 Azwī yī bi ya a yī ntswa yī aa, a ma'à yī nsyē, ṅghirē àjwò'ò a ka mfe'e ghu ntsū, a tigē ñkurē nī m̄isōñ mi, nū yī tsim ì tēntē. Mē ghirē nswonē a mbō ṅgāñyōgēnnù jo jū mē tā bo fi'i azwī ya ghu ato'o kaa bo wa'ā mfi'i zī."

19 Yesu a swonē a mbo bo mē, "Oò, bù, n̄waa nī bē bii mē kaa bi sī nī àbiintii tswē! Mē ka tswe bi'inē ì ywe'e aa a noò àkè aa ε? Mē ka ki tswa ntii gha nlon ṅgaa yūù ì ywe'e aa a noò àkè aa ε? Zī mfa nī mu wa a mbo mē!"

20 Bē bya bi yu'u, nzi m̄fa mu wa ghu mbō. Azwī ya a ghēsē mē ghèò ki yē Yesu, m̄burē ntswa mu wa ntsigē, a wō a nsyē, ntigē m̄biñkē ghu, àjwò'ò a fe'e ghu ntsū. 21 Yesu a betē ta bi mu wa mē, "Nigh̄ò nū nī tswē mē ghu nu aa ìlòò jī sēgē?"

A swonē mē, "Nloginē a mūñkhā. 22 Azwī yī bi yū a burē mē nlcō a nzwitē mu ghū tsi'i a nī ṅgāā jī ghà'atē, ntswa mma'a nī a mum m̄ò'ō bo bi a m̄m ṅki. Tsò'ò tsò'ò Taà, m̄bē ò zī ṅghirē ànnù tsu, ò kó m̄l̄ññè yī'i, ṅkwetē yī'i."

23 Yesu a swonē ghu mbo mē, "O swōñ bē mē, 'Mbē ò zī ṅghirē ànnù tsu!' Kaa m̄bē ànnù yī tsu a wa'à ṅū yī mē à nīñ ntii yī a nu Nwī aa tsyā bē."

24 Ta bi mu wa a burē ñtōññē ṅghaa tsi'i ntii nswonē mē, "Wa mē nīñ ntii gha a nu wō, lā kaa àbiintii ya kaa a wa'à kù'ù, kwetē ghā ta mē ku'usē nīñ ntii gha a nu wō."

25 Yesu a yē nn̄ò bē wa ì ka nzwunē nzi ghu mbēē, m̄burē ṅwenē azwī yī bi ya, nswonē ghu mbo mē, "Wò, àzwī yī mē a ghirē nī mē tā mu ghū à tsuu ki ghāa, ṅki ṅghirē mē tā àtū yī kwo aa, mē swōñ a mbo wō mē ta ò fe'e ghu ato'o, ñyī tsūù ghu nu burē b̄ kuu kuu."

26 A swōñ mē laà, àzwī ya a yē'è, n̄nañsē ntsigē mu wa tsi'i nī m̄itii, m̄fe'e ghu nū. Mu wa a tigē m̄bē tsō àku ṅū. Bē bi ghà'atē bii mē bi le

nyə yi aa, bi le nswonj mə, “A kwò m̄.” ²⁷ Lâ Yesu a tswâ àbô yi, ñjɛɛ yi mbiinsə, a biñnè ñtə.

²⁸ Yesu a tigè ñlo nghèè ñkuu a ndá, à kùù m̄ bo bi ñgǎnyəgǎnnù ji tswé tsí'í bò bo, bo betə ghu mbo mə, “A ghìrè ñghìrè akə kaa bí'í wa'á mfi'í azwí ya zí aa ε?”

²⁹ Yesu a kwi'í mə, “Kaa mbə bi wa'á mbuu azwí ma yú n̄ àyoo dāñ fi'í ntsyātə ətsá'ətə Nwí.”*

Ajàn yii mə Yesu à le mbù ñghaa nlonj annù niwô yi aà

(Mt. 17.22-23; Lk. 9.43-45)

³⁰ Bo le mmà'ətə adigə ya, ñlo nghèè ñtsya a múm àla'a Galilea. Kaa Yesu à wa'á kōñ mə tá ñù tsù à zì ³¹ nlonj mə à le si dì'í ñnnù a mbo ñgǎnyəgǎnnù ji aà; ñswonjə ni a mbo bo mə, “Bi ka fa Mu Nù a mbo bə tá bi zwitə yi, bɛɛ mə bi zwitə yi bonj a ka bú biñnè fu niwo a ñjim ñwi ji tarə.”

³² La kaa bo le ñwa'á ñji'í ñnnù ma yú mə à le ñka dì'í aa zì, la mbàñnè mbò'ò ni a mbetə yi.

Abetə ñlonj Nù yii mə à kò'ò ntsirə aà

(Mt. 18.1-5; Lk. 9.46-48)

³³ Bo zì m̄ ñywe'e a Kapernaum, ñkuu ntswe a múm ñda, Yesu a betə waa mə, “Ni ghìrè ñghaa aa ñnnù akə a mánji aa ε?” ³⁴ A bətə m̄ aa, kaa bo wa'á waa bāñnè ñghaa nlonj mə bo ghìrə ntswe a mánji ñghaa nswùñnè bo ni bo, ñlɔɔ n̄ ñzi ñù yii mə à kò'ò ntsirə a titi bo aà. ³⁵ Yesu, a tswé a nsyɛ, ñtswonj ñgǎnyəgǎnnù ji jya ñighúm ñtsò baa, nswonj a mbo bo mə, “Nù yii mə a ló'ò a mbə ñtsyambii aa, à tswe ni mbəñj i tigə bə ñlwí'ñjim a titi bə bítsim, ñki ntswe n̄ mbə ñgàñfà'á a mbo bə bi tsimə.” ³⁶ A swòñ m̄ laà, ñlɔgə múñkhə nte'ɛ a titi bo, ñjɛɛ mu wa ntuakitə a mbo yu, ñswonj a mbo bo mə, ³⁷ “Nù ñtsim yii mə à kwèrə múñkhə yì tsù tsò ghuà n̄ ñkúm gha aa, à kwèrə aà ghá. Nù ñtsim yii mə à kwèrə gha aa, kaa à s̄i aa tsí'í gha kwèrə, à ki ñkwèrə aa yu wa yii mə à le ntòò ghá aà.”

Nù à bə tsuu annù yi'inə ki tuu bonj à bii aà ñjim yi'inə

(Lk. 9.49-50)

³⁸ Jon a swonjə a mbo Yesu mə, “Ndi'í ñnnù, bí'í ghìrə nyə ñù yì m̄'ò a fi'í n̄ izwí jì bi a ato'ò bə n̄ ñkúm gho, bí'í tsu'unə yi nlonj mə kaa à s̄i ñù àkòrə yi'inə yì m̄'ò bə aà.” ³⁹ Yesu a swonj mə, “Ni tsuu n̄i ki tsu'unə bə, ñlonj mə ñù à bə ghìrə annù yì yɛyɛrə n̄ ñkúm ghá bonj kaa mbə wa'á bù ñzi a wāñjə a ñghaa annù yì bi a noò ñjim a ngaa m̄.” ⁴⁰ Nlonj mə ñù yii mə kaa à s̄i annù yi'inə tuu aa, à bii aà ñjim yi'inə. ⁴¹ Mè swonj a mbo bù tsí'í annù ññkonj mə, ñù yii mə à fa ndónj ñkì mə tá n̄ no nlonj mə ni bii n̄ ñkúm Kristo aa, kaa à ka yì wa'á tswé ti kwèrə mitsò'ónè mi afà'á mi.

Akwà'ànə a ñghirə ibi

(Mt. 18.6-9; Lk. 17.1-2)

⁴² “Nù yii mə à ghìrə mə ta mu yì m̄'ò fàa titi bɔɔ bí kəgə buà bii mə bi ññj ñtiti waa a nu m̄ aa, ñù yii mə a ghìrə a ghìrə annù yì bi ñwò aa, a bonj mə tá bi kwèrə ñgò'ò àbaa yì ñwè ghu ntɔñ ñghɛɛ mmà'á a ñkì miyaa.”

⁴³ Mbə àbô yo a ghìrə mə tá ò wo a múm ñnnù jì bi, ò kwye ñlɔ'ɔsə. A bonj mə ta ò bə abò m̄'ò nyi ñkuu a múm ñtswénti, ñtsyatə a ntswe n̄i

* 9:29 Idigə añwà'ànə jì m̄'ò i kù'ùsə n̄i yuà: “bo bi ñsì'isə nu tì jì?”

mbo mi mbaa nyi mbàŋŋè ñghɛɛ a mum mɔ'ɔ Satan, a adigə yïi mə mɔ'ɔ i khi ghu, kaa ki'i bwenə aà. [44 Ma mùu adigə kaa mɔ'ɔ yïi mii mə mi kurə bə aa, kaa mi si kwokə, kaa mɔ'ɔ yïi mə i tɔ̀ bə ghu aa kaa wa'à kii mbwenə.] 45 Kì bɛɛ mə àkòrə yo a ghìrə mə ta ò wo a múm ìnnù jì bi, ò kwyè ñlɔ'ɔsə. A bɔŋ mə ta ò bə ntá mɔ'ɔ nyi ŋkuu a múm ñtswéntì, ñtsyatə a ntswe ni mikòrè mi mbaa tá bi yi mbàŋŋè ñma'a gho a mum mɔ'ɔ Satan. [46 Ma mùu adigə kaa mɔ'ɔ yïi mii mə mi kurə bə aa, kaa mi si kwokə, kaa mɔ'ɔ yïi mə i tɔ̀ bə ghu aa, kaa i wa'à kii mbwenə.]* 47 Bɛɛ mə ñlɔ'ɔ no ni ghìrə mə tá ò wo a múm ìnnù jì, bi ò twe'è ñme'e. A bɔŋ mə ta ò bə ñlɔ'ɔ nyi ŋkuu a múm ìnnù ñfò Nwí, ñtsyatə ntswe ni mi'i mi mbaa tá bi yi mbàŋŋè ñma'a gho a mum mɔ'ɔ Satan. 48 Ma mùu adigə kaa mɔ'ɔ yïi mii mə mi kurə bə aa, kaa mi si kwokə, kaa mɔ'ɔ yïi mə i tɔ̀ bə ghu aa, kaa i wa'à kii mbwenə.

49 Bi ka yí nanjə ñù ñtsim ni mɔ'ɔ, [a ngǽŋgǽŋ a ajàn yïi mə bi nanjə ñ ñjoo mmà'anwí tsim ni fɿŋgwan aà.]*

50 Fɿŋgwan fɿ bɔŋə, Lá mbə fɿŋgwan fɿ tuu ñii bú ki líi, bɔŋ bi ka tigə bú ghìrə aa mə akə tá fɿ bú ka ñlii aa ɛ?

A bɔŋ mə tá ñi ghìrə tá fɿŋgwan tswe a nu bù tá tá ñi tswe ñi mbɔɔnə bù ñi bù.

10

Yesu à ði'í ànnù ñlɔŋ nsà'ànə ñiyɔ'ɔ
(Mt. 19.1-12; Lk. 16.18)

1 Yesu à le mbù ñlo maa adigə ñghɛɛ a mbù'u Yudea, ñtoo ñghɛɛ a ñjii ñkí Jordan. A ghèè mə ñtswe ghu, àkùrè bə a bú mbɔontə ghu mbèè. A bú ŋka ndi'i waa ñi ànnù Nwí tsi'í ajàn yïi mə à le si ghìrə a ñgaa ñgaa aà.

2 BaFarisai bi le nzi ñtsitə yi, ñlɔɔ mə bi kwà'ànə yi, mbetə yi mə, “Nòŋsə à bii mə tá ñù à fi'i ñgwe yi a nda yu aa ɛ?”

3 A betə waa mə, “Moses à le nswɔŋ a mbo bù mə akə ñlɔŋ ma yu ànnù aa ɛ?”

4 Bo swɔŋ mə, “Moses à le ñlèə mə mbə ñù a tswe ñi ñfi'i ñgwé yi a nda yu, a ñwà'ànə àŋwà'ànə nsà'a ñiyɔ'ɔ mbɔŋ furə yi.”

5 Lá Yesu a swɔŋ a mbo bo mə, “Moses à le ñwà'ànə nòŋsə mà ghu a mbo bù aa ñlɔŋ mə ñntii muu le ñtii aà. 6 Lá ñlɔŋinə a noò yii mə Nwí à le ñnanjə mbi yu aa, àŋwà'ànə Nwí a swɔŋ mə, ‘Nwí à le ñnanjə waa aa, ñumbàŋŋè ni màŋgyè.’ 7 ‘Tsɔ mə a bə laà aa, ñumbàŋŋè à ka ki mà'àtə taà yi bó ñdè yi, i zì bòònsə bó ñgwé yi, tá bo bí baa tigə mbə ñjyánu yi ñfùùrè. 8 Maa ajàn kaa tá bo wa'à bə bí baa bù mbə, ñtigə mbə ñjyánu yi ñfùùrè.’ 9 Ma mùu ajàn àyoo yïi mə Nwíŋgɔŋ à bòònsə mə aa, tá ñù tsù à tsuu lö yàtə.”

10 Yesu à bù mə ñlo ŋkuu ñghɛɛ a nda, ñgǽŋyɔgəŋnù ji i bú mbetə ñnnù ghu mbo ñlɔŋ annù ma yú. 11 A kwi'i a mbo bo mə, “Mbə ñumbàŋŋə a fi'i ñgwé yi a nda yu mbu nyɔ'ɔ yi dàn bɔŋ à ghìrə aa annù màghàbè; ñfansi

* 9:46 Kaa adigə yuà kaa a si ñi ñwà'ànə ñlɔŋ jì mɔ'ɔ tswé. * 9:49 Ma yú àti a yòn aa “bi ka yí ñj fɿkwàn a ñi ñjoo mmà'a Nwí tsim,” (Lev. 2.13) yii kaa a si múm ñwà'ànə jì mɔ'ɔ tswé. 10:6 Gen. 1.27; 5.2 10:8 Gen. 2.24

annù a mbó ñgwê yí. ¹² Kè bæe mæ mánjgyè a tuu ndoò yí, mǎf'e'è ñghèè ñyo'ò yí dàn boŋ à ghìrè aa annù mághàbè."

Ajàŋ yíi mæ Yèeso à le nniŋ mbóonè a nu bóŋkhê àà
(Mt. 19.13-15; Lk. 18.15-17)

¹³ Bè bǐ mǎ'ò'ò bǐ le nzi nǐ bóŋkhè ghu mbo mæ tâ à nɔŋsè mbó mi a atu bo, lâ ñgǎŋyègènnù jǐ i wenè waa. ¹⁴ Bǐ kà mē aa ñwenè waa aa, Yesu a yè, ñtòŋé yǐ i lwí, a swonŋ a mbo bo mæ, "Nǐ ma'atè bɔɔ bya tâ bǐ zi a mbo mè, ñtsuu waa ki kinjè bǐ; ñlonŋ mæ ànnù nifó Nwí a tswe aa a mbo bè tsó bo. ¹⁵ Mè swòŋè a mbo bù tsi'í annù ñikonŋ mæ, ñù yíi mæ à si annù nifó Nwí tsi'í tsó múŋkhè kwèrè aa, kaa à ka yí wa'à ghu kuú." ¹⁶ A swòŋ mæ laà aa, ñjɛɛ bɔɔ bya ñkwe'e, nnɔŋsè mbó mi a atu bo, ñniŋ mbóonè a nu bo.

Annù Múŋgwà'à ñgǎŋkabè
(Mt. 19.16-30; Lk. 18.18-30)

¹⁷ Yesu à le mfè'è ñghèè ki ghèè ñighaa, ñumbáŋnè yí mò'ò a khè ñzi nswèètè miku'utè mi ghu nsi, mbetè yí mæ, "Ndi'innù yí ñsiginè, mbè mè ghìrè aa mæ akè mbonŋ jǐ ñlonŋ yíi mæ i tswe ñikonŋè aa é?"

¹⁸ Yesu a betè ghu mbo mæ, "O twòŋè gha nǐ ñù yí ñsiginè aa a ya aa é? Kaa ñù yí ñsiginè à si ghu tswé, ñtsyatè Nwí yuyu. ¹⁹ O zǐ ñdi'í Nwí: 'Tsuu ñù zwitè. Tsuu annù mághàbè ghìrè. Tsuu yèrè. Tsuu abáŋŋènnù tswè. Tsuu ñkòbè a nu ñù jítè. Ka nyu'unè taà ghò bo ñdè ghò.' "

²⁰ Ñù wa a swonŋ a mbo Yesu mæ, "Ndi'innù, mæ lèè mæ ndi'í mà jù tsi'í tsimè, ñloginè aa a múŋkhè."

²¹ Yesu a líi yǐ, ñkɔŋé yǐ, nswonŋ ghu mbo mæ, "Ayoo yí fùurè a bonŋè a mbo wò: Ghèè mfèè ñjóò tsim jǐi mæ ò tswe nǐ ju aa, ñlogè ñkabè yíi mæ ò fèè ghu aa, nyàtè a mbó ñgǎŋéfumè, bonŋ ò ka bàŋŋè tswe nǐ àfù'ù a aburè. O ghèè ñghìrè ma múu ajàŋ, ò bú mbii nzi ñka nyonŋè nàà." ²² A yu'ù ànnù ma yú, nú yǐ i bɔrè, a lô ñtigè ñghèè nǐ àjòŋnè, ñlonŋ mæ a le mburè mbè ñgǎŋkabè yí ñwè àà.

²³ Yesu a karikè yǐ nlii ñgǎŋyègènnù jǐ nswonŋ mæ, "A burè ñtsyànè si'í a mbo ñgǎŋkabè a ñkuu a múm ànnù nifó Nwí."

²⁴ Annù ma yú a le mburè ñgha'a ñgǎŋyègènnù Yesu. La a bú ñku'usè nswonŋ a mbo bo mæ, "Bòò bá, a burè ñtsyànè si'í si'í a ñkuu a múm ànnù nifó Nwí. ²⁵ A fwaatè a mbo kamel a ntsurè a ñli'í nǐ sa'a ntsyatè a mbo ñgǎŋkabè a kuu a múm ànnù nifó Nwí."

²⁶ Bo yù'ù mē nuà ñìghàà nǐ burè ñtsya waa tsi'í a mbènnù bo tigè mbetè bo nǐ bo mæ, "Ñù yíi mbè a yweenè aa a tigè mbè aa wò aa é?"

²⁷ Yesu alíi waa nswonŋ mæ, "Annù a tsya aa bè ñumìsòŋè, kaa a si Nwí tsya, ñlonŋ mæ mbè Nwí à tse ghìrè innù tsimè."

²⁸ Peta a logìnè ñka nswonŋ ghu mbo mæ, "Tigè ò yè mæ bǐ'í mmà'atè ñjóò tsim tá ki yòŋè nòó?"

²⁹ Yesu a swonŋ mæ, "Mè swonŋ tsi'í ànnù ñŋŋonŋ a mbo bù mæ, ñù ñtsim yíi mæ à mà'atè nda yǐ, kè bɔɔ bǐ maà bǐ bǐ mbáŋnè kè bǐ bǎŋgyè, kè ndè yǐ, kè taà yǐ, kè bɔɔ bǐ, kè ñbwensye jǐ ñlonŋ ñgaa yà kè ñlonŋ ntoo yǐ ñsiginè aa, ³⁰ à ka yǐ kwèrè, tsítsonŋ fáa atu nsyè, nda bo bǐ bɔɔ bǐ maà bǐ bǐ mbáŋnè bo bǐ bǐ bǎŋgyè, nǐ bǐndè, nǐ bɔɔ, nǐ ñbwensye, ñgaa ñkhi, tá

bè kii ntso'c ni àkòrê yi. Lá bæe a yi ti bæ a noò ñjim, a jî ìlòṅ yîi mæ i lwi'i nîṅkoṅ aa. ³¹ Lá bæ bí ghà'atè bii mæ bi ni bitsyà bi mbii tsitsòṅ aa ka yi tigè bæ bitsirè bi ñjimè, tá bitsirè bi ñjim tá bi yi mbàṅṅè ñtigè bitsyà bi mbii."

Ajàṅ mæ Yesu à le mbù ṅghaa a ṅgaa yîi i ywe'e ji tarè nloṅ annù niwò yi aà.

(Mt. 20.17-19; Lk. 18.31-34)

³² Yesu à le nswon ma juù innù aa a noò yîi mæ bo le ntswe a mánjî, ñkò'c ṅghæe ni a Yerusalem aa. A le si ghèè ni a mbii ṅgáṅyogénnù ji jya i yonè ni a ñjim, ànnù a burè ñtsya waa tsí'í tsyà; ñbo'c ni tswá bè bya bii mæ bi le si yonè ni waa laà. Yesu a logè ṅgáṅyogénnù ji jya ñìghúm ñtsò baa bo bo ghéntè a mbii, a bú ñka ñkwatè nswon ni innù jii mæ i ka fè'è a nu yu aà. ³³ A swon a mbo bo mæ, "Yè ni, tsó mæ bí'inè kò'c ṅghæe a Yerusalem aa, bí'inè ka kò'c ghæe ghu, tá bi tswa Mu Nù mfa a mbo bílii bi ṅgáṅm'a Nwí bo bi a mbó ṅgáṅndi' i nòṅsè tá bo tso'otè isa'à yi ntsèrè mæ tá bi zwiṭè yi. Bæe bo tsèrè laà boṅ bo ka tigè lògè yi fa a mbo bitizi Nwí, ³⁴ tá bo ka ṅwye nii, ntutè mètweye ghu nu, ṅghòc yi, mboṅ nzwitè yi. Bæe mæ ñjwi i tsya ji tarè, a bú mbiinè niwò."

Annù yîi mæ Jems bo Jon le mbetè a mbo Yesu aà

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Jems bo Jon, bo bi Zebedee, bo le nzí ñtsi'i Yesu ñswon ghu mbo mæ, "Ndi'innù, bí'i lòc mæ ta ò ghìrè annù yi mò'c a mbo bí'í."

³⁶ A betè a mbo bo mæ, "Ni lòc mæ ta mè ghìrè aa annù kè a mbo bù aa è?"

³⁷ Bo swon ghu mbo mæ, "Bí'i lòc mæ ta ò bii mæ, nòò yîi mæ ò ka yi kuu a múm ànnù nifò wò aa, ta bí'i bi baa tswe, yi mò'c a mbèè ñìkwæe wò ní mà'à, yi mò'c, a mbèè abò ñkwàbè."

³⁸ Lá Yesu a swon a mbo bo mæ, "Kaa ni sî annù yîi mæ ni betè aa zî. Mbè ni nò ñdòṅ yîi mæ mè tswe ni ñno aa, kè mbè ni bii mæ bi ñmure ghuu a múm ñkí a ajàṅ yîi mæ bi tswe ni ñmure mè ghu aa è?"

³⁹ Bo bii mæ, "Ḥḡḡ."

Yesu a swon a mbo bo mæ, "Tsi'í annù nîṅkoṅè, ni ka no ndon yîi mæ mè tswe ni nno aà, tá bi ki ñmure ghuu a múm ñkí a ajàṅ yîi mæ bi tswe ni ñmure mè ghu aà. ⁴⁰ La kaa à si adigè ya bæ a ntso'c bè bii mæ bi ka yi tswe a mbèè ñìkwæe mè ní mà'à kè ní ñkwàbè aà, a ní ìdìgè ma jú aa a ka yi tswe bæ bii mæ bi ñaṅsè ìlèṅ ghu a mbo bo aà."

⁴¹ Abùgè ṅgáṅyogénnù jya ñìghum bó yù'ù mæ annu ma ya, ñlwisè nton a nu Jems bo Jon. ⁴² Yesu a twonè waa bitsim, bo zi a mbèe yu, a swon mæ, "Ni zi mæ bè bii mæ bi sa'a bitizi Nwí aa, bi non aa atu bo, mbu'utè ní waa; bè bí wè byaa bi tswe ní àdà'a a atu bo. ⁴³ Kaa mbè wa'á maa ajàṅ a titiì bù bæ; ñù yîi mæ a lòc mbè ñù yi ṅwè a titiì bù aa, tá à bæ ṅgàṅfà'á ghùù, ⁴⁴ tá ñù yîi mæ a lòc mbè ñtsyambii aa, tá à bæ abù'ù yuu bitsimè.

⁴⁵ Nlon mæ, tsi'í Mu Nù, kaa à le ṅwa'á zì aa mæ tá bi ka mfa'a ghu mbó. A le nzí aa a mfà'a a mbo bæ, i kii fa ntswèntiì yi a ntsu'u atu bæ bí ghà'atè ghu."

Ajàṅ yîi mæ Yesu à le ṅghùrè mfè'èṅè Batimeo aà

(Mt. 20.29-34; Lk. 18.35-43)

⁴⁶ Yesu bo bi ñgǎnyөгǎnnù ji bo le zì ñywe'e a Yeriko, bô lò mâ ghu ñka mfe'ε bo bi àkùrè bê bî ghà'atè, ñyè Batimeo, mǎf'è'nè mu Timeo, a tswé a mbèè mǎnjì, ñlòc nì ñjoò. ⁴⁷ A yù'ù mâ mæ à nì Yesu mu Nazareth, ñloginè ñka ntɔɔnè nswonɔ nì mæ, "Yesu, Mu David, ko milìɔnè ghà!"

⁴⁸ A kà mâ aa ñghaa laà, bè bî ghà'atè bi ka ñghaantè nswonɔ ghu mbo mæ tâ à kutè ntsù yi; la a bǎɔnè ñku'usè ñghèè bè nì mbïi ñtɔɔnè nswonɔ nì mæ, "Mu David, ko milìɔnè ghà!"

⁴⁹ Yesu a tæ, ñswonɔ mæ, "Nì twonɔ yi tâ à zi."

Bi twonɔ ñf'è'nè wa nswonɔ ghu mbo mæ, "Gaansè mitîi mô m̀b̀b̀nè, wá a twonɔ nò!"

⁵⁰ A burè mǎfurè ats'è'è yï mæ à le ñwabètè a nu yu aa, mma'a, ñli mbiine ñghèe a mbèe Yesu.

⁵¹ Yesu a betè ghu mbo mæ, "O lòc mæ tâ mè ghìrè aa akè a mbo wò?"

Mǎf'è'nè wa a swonɔ mæ, "Taà, ghìrè tâ mè bu ñka nyè idigè!"

⁵² Yesu a swonɔ ghu mbo mæ, "Tigè ñlò ñka ñghèè nòò mbà, wa àb̄iint̄i yu a ghìrè mè ò t̄i."

A swonɔ mâ laà, mi'i mi mǎf'è'nè wa mi k̄i ñghensè nlaa, ñtigè nyè n̄i idigè, a tigè ñlò ñka nyonɔ n̄i Yesu.

11

*Ajàn yïi mæ Yesu à le ñkuu a Yerusalem tsò ñf'ò aà
(Mt. 21.1-11; Lk. 19.28-40; Jn. 12.12-19)*

¹ Bô ghèè mâ ñka ñkuu a Yerusalem, ñghèe nywe'e a Betfage bo a Bethany, a mb̄i ñta'a Olive, Yesu a toò ñgǎnyөгǎnnù ji ji baa ² ñswonɔ a mbo bo mæ, "Nì gheè ñkuu a m̄m m̄ òl'a' a yi, a mb̄i b̄u. Nì bè ghèe ki kuu ghu boɔn n̄i ka yè mu nàà jàkàsì yïi mæ kaa ñu à leè m̀buritè ghu atu kò'ò aa, tâ b̄i t̄iɔnè. Nì yè, nì fèè ñzi mfa nì mæ. ³ Bèe n̄i t̄i fèè ñu a betè ghuu mæ n̄i fèè aa a ya le, n̄i swonɔ ghu mbo mæ, 'A lòc Mmà'amb̄i. Wá à ka wànsè bènsè fu.' "

⁴ Bô ghèè mâ nyè jàkàsì wa b̄i t̄iɔnè a nts̄unda a mbèè mǎnjì, bo tigè ñghèe ñka mfeε. ⁵ Bo kà mâ aa mfeε aa, bè b̄i mæ bi le ntæ maa adigè aa, bi betè waa mæ. "Nì ghìrè aa akè? Nì fèe mu jàkàsì wa aa a ya?"

⁶ Bi bètè mâ laà, bo k̄i ñkw̄i' i t̄s̄i' i wa ajàn yïi mæ Yesu a ghìrè nswonɔ mæ tâ bo kwi' i aà. Bè bya bi tigè m̄ma'atè waa bo gheè n̄i nàà yá. ⁷ Bo z̄i n̄i jàkàsì wa a mbo Yesu, ñlogè its'è'è j̄yaa n̄nɔɔnsè wa ñj̄m nàà, Yesu a tigè ñkò'ò ntswe ghu. ⁸ Bè b̄i ghà'atè bi logè its'è'è j̄yaa nsantè a mǎnjì, bè b̄i m̄'ò'ò bi gheè ñlòc ijan a m̄m m̄nsòò ñki nzi n̄nɔɔnsè wa mǎnjì. ⁹ Yesu à kà mâ aa ñghèe, bè b̄i mæ bi le si ghèe a mb̄i aa, bo bi b̄i mæ bi le si yonè ghu ñj̄m aa, bi tigè ñtɔɔnè nswonɔ nì mæ,

"Hosiana! B̄i' inè gha'asè yu wa yïi mæ a z̄i a n̄i ñk̄m Mmà'amb̄i aà."

¹⁰ B̄i' inè gha'asè annù ñf'ò taà ȳi' inè David yïi a z̄i aà.

Hosiana a mbo Nw̄i Akò'ònts̄irè.

¹¹ Yesu à kùù mâ a Yerusalem, ñkuu ñghèe a ndàmà'anw̄i, ñlii nyè ñgòɔn ñjòò ts̄im j̄i mæ i le ntswe ghu aà. Tsò mæ à le t̄i bè aa boɔn nòò à ghèè mâ aa, bo bi ñgǎnyөгǎnnù ji j̄yaa ñgh̄m ñtsò baa bo tigè ñlò m̄bu mb̄i fu a Bethany.

Ajàn yii mə Yesu à le nniŋ ndòò a atu àti fig aà
(Mt. 21.18-22)

¹² Abèè a lò mè mfu'u bo lò a Bethany ŋka mbii, òjì i ká nyanjə Yesu. ¹³ A təə a sà'a agha'a nyə ati fig, iyəŋ ji i nanjsə mfwɛ mfwɛ ntigə mfii ni mə tsin, a ghèè ghu mbèè mə mbə yu yə ayoo ghu tá kya ji le. A ghèè mə nyə tsi'í ifu fù kaa wa'á ayoo ghu yə, òlɔŋ mə kaa à le ŋwa'á noò mǎntà mi fig bə aà. ¹⁴ A yè mè laà, nswonj a mbo àti fig ya mə, “Nlɔginə sii, kaa ò ka yí wa'á mǎntà bú ŋkoonə tá bə jì.”

Ŋgǎnyəgənnù ji jya le yu'u annù ya mə à le nswonj əa.

Ajàn yii mə Yesu à le mfurə ŋgǎntan mǎtàà a múm ndámà'anwí aà
(Mt. 21.12-17; Lk. 19.45-48; Jn. 2.12-22)

¹⁵ Bò ghèè mə nywe'e a Yerusalem, Yesu a kuu a múm ndámà'anwí. A kùù mə, nyə bə bi tswé ghu, mífɛe ŋkii nyuu ní njoò. A tigə òlɔginə ŋka mfurə ní waa ma byá bii mə bi le si tanjə mǎta a ghu aà. Ntii itetə bə bii mə bi le si kwensə ní ŋkabə ghu aa, bo bi ìlɔŋ bə bii mə bi le si fèè ní bì bugirəmǎkuu aa, mmà'ànə a nsyè. ¹⁶ Kaa wa'á lò mbii mə tá ñù nìbò wàà yí tsù tá à be'e njoò ŋkuu ntsya ní ju wa ndámà'anwí.

¹⁷ A ghìrè mə laà, òtigə òlɔginə ŋka ndi'í waa, nswonj mə, “A tswe a múm àŋwà'ànə Nwí mə, 'Bi ka yí tigə twonjə ní ndá yà ní nda yii mə bə bi itoò tsim ka yí tigə zí tsà'àtə ní Nwí ghu'.

Lá nì bǎŋnə mə mbəŋ i tigə àdìgə nìèntə biyərə.”

¹⁸ Bilii bi ŋgǎnmà'a Nwí bo bi ŋgǎndi'í nòŋsə le nyu'u annù yii mə à le ŋghìrè aa, òtigə nɔɔ ní mǎnɔ yii mə mbə bo tsyá ghu nzwitə yi. Bo le si bo'ɔ nni nlonj mə nnòò bə wa tsim le mburə yerə ní innù jya yii mə à le si di'í aà.

¹⁹ A bə mə a noò ŋkwé'fò Yesu bo bi ŋgǎnyənənnù ji bo fɛ'è wa múm àla'a Yerusalem, ŋghɛɛ waa.

Annù yii mə Yesu à le ndi'í nlonj ati Fig ya aà
(Mt. 21.20-22)

²⁰ Abèè a fù'ù mè bo ka ntsya a títugə, nyə mə atí fig ya a yòò mè tsi'í tsim òsigə nywe'e ní mǎngǎŋ mí. ²¹ Peta a yə ŋwa'atə annù ya mə Yesu à le nswonj aà, nswonj ghu mbo mə, “Rabbi, yə atí fig ya mə ò kì ònɔŋ ndòò ghu atu aà. A yòò mè!”

²² Yesu a swonj a mbo bo mə, “Nì niŋ ntii ghuu a nu Nwí.” ²³ Mə swonj tsi'í ànnù nifonj a mbo bú mə, “Nù ntsim yii mə à swonj a mbò nta'a ghułà mə, 'Tso'onə ŋghèè nnàŋə a múm ŋkí miyaa,' nswonjə aa kaa ŋkí'í jɔŋkə a múm ntii yu, mbii ni mə ànnù yii mə yu swonj aa, a ka fɛ'è tsi'í maa ajàn, boŋ Nwí à ka ghìrə annù ma ya fa ghu mbò.” ²⁴ Ma múu ajàn, mə swonj a mbo bú mə, “Ŋgòŋ innù tsim jii mə ní lɔɔ ní a múm àtsà'àtə Nwí aa, ní bii mə ní kwèrè mè, boŋ Nwí à ka fa a mbo bú. ²⁵ Ŋgòŋ bìnòò bítsim bii mə ní təə a ntsa'atə Nwí aa, tá ní nli'inə ifansənnù bə bítsim bii mə bi fansə innù a mbo bú aà, tá tá Taà ghùù a aburə tá à kì nli'inə juu ifansənnù. [²⁶ Mbə ní tsuu ifansənnù bə bí mɔ'ɔ kì lɔ'ínə boŋ Taà ghùù a aburə kaà mbə a wa'a juu ifansənnù kì nli'inə.]”*

Ajàn yïi mæ bi le mbetə annu a mbo Yesu nloŋ ada' à yi aà

(Mt. 21.23-27; Lk. 20.1-8)

²⁷ Bo le mbù nzi fu a Yerusalem. Bo zï mē, Yesu a ka ŋkarə ni a mûm ñdâma'a Nwî, bilîi bi ŋgãnmà'a Nwî, nî ŋgãŋndi' i nòŋsə bo bi bità bi ala'a bo zï ghu mbèè. ²⁸ Mbetə ghu mbo mæ, "O ghìrə innu juà jii mæ o ghìrə aa nî ada'a wo aa e? A ada' à ma yú a mbo wò aa, a fa wò aa e?"

²⁹ Yesu a swonj a mbo bo mæ, "Mè ka kii betə ghuu nî àbetə, bæ mæ nî fa akwi' i a mbo mè bonj mè ka bõnj swonj adigə yïi mæ mè lògə ada'a yïi mæ mæ ghìrə innu ma jù ghu aà. ³⁰ Jon à le nlògə ada'a aa fə a ŋka mmurə bə ŋki aa e? A le nlò aa mbo Nwî kə a mbo bè aa e? Nî kwi' i tã mè yu'u."

³¹ A bətə mē laà, bo lɔgɪnə ñtigə nswuŋnə bo ni bo nswonjə ni mæ, "Mbə bî'inə kwi' i mæ a lo aa a mbo Nwî bonj à ka betə mæ, lá nî tigə wa'á annu yïi mæ à le si swonjə bii aa a ya aa e? ³² Kè mbə bî'inə swonjə bə mæ, 'A lo aa a mbo bè le?' " Bo le ŋka mbo' o a nswonjə ma mùu ajànj aa nloŋ mæ bo le si bo' o ni bè bya aà. Bè bitsim bi le mbii tsi' i annu nŋkɔŋ mæ Jon à le mbə aa ŋgãntoo Nwî. ³³ Bo tigə ŋkwi' i a mbo Yesu mæ, "Kaa bî' i si zî."

Yesu a kî ŋkwi' i a mbo bo mæ, "Kaa mè ka wa' à ŋú yii mē à fa ada'a mè ghìrə nî innu jù ghu aa a mbo bù ki nswonjə."

12

Nìghàà nî nàà nloŋ bilensə bi akò milù' u

(Mt. 21.33-46; Lk. 20.9-19)

¹ Yesu a lɔgɪnə ŋka ŋghaa a mbo bo ni mighàà mí nãnaa nswonj mæ, "Nù yí mò' o à le mbé akò milù' u yí, ñjì' i ŋkya ŋkarisə ghu, ŋki ton nìgho ni ñjñ milù' u wa mûm ñkyá, mbɔɔ ndânìkàn yïi bi ka ki tswə ghu i bə nî akò ya aà. A le ntigə nlensə akò ya a mbo bè, m̄fə' e ŋghèè yí a atoo dānj.

² Nòò ŋkya mîntà mí ati milù' u mya à kù' u mē a toò ŋgãnjafa' à yí yí mò' o mē tã à ghèe ŋkwerə mîntà mí ati milù' u mya mi mò' o a mbo bilensə bi akò byá. ³ Bo tswá yí ŋghoo, ntsyàsə yí a biì tsi' i mbô mbô. ⁴ A bú ñtoo ŋgãnjafa' á yí yí mò' o, bè bya bi ghòò átú yí nniñ ala' a ghu, ñdirisə atú yí.

⁵ A bú ñtoo ŋgãnjafa' á yí yí mò' o, bo zwitə yí. A bú ñtoo bí mò' o bí ghà' atə, bi kî ŋghìrə nî bo tsi' i maa ajànj, ŋghoo bí mò' o, ñzwitə bí mò' o. ⁶ Nù yïi mæ à le ntigə mburə ghu mbo aa, à le ntigə mbə aa tsi' i mú yí yïi mæ a le nnaŋsə ŋkɔŋ kɔŋ aà. A lògə mú yí ma ghú ŋki ntoo a mbo bè bya, nswonjə ni mæ, 'Bo ka bo' otə mí ghà ghú'.

⁷ Lá bilensə bi akò bya bi yé mæ mú yí wa nswonj bo ni bo bə mæ, 'Aá ñjîndá yí à ghulà mæ, nî zì bî'inə zwitə yí tã lògə njoò jì tã à tigə mbə jî'inə.' " ⁸ Bo le ntigə ntswa mú wa nzwitə yí mmà' a a abeə wa ñjìm ŋkya milù' u.

⁹ Yesu a betə mæ, "Mbə mbõnj akò milù' u wa a ghìrə aa mæ akə a nu bè bya le? A ka ghèe zwitə bilensə bi akò bya i lògə akò milù' u ya i fa a mbo bādānjə. ¹⁰ Kè nî leè ñwa' á a mûm ànjwà' ànə Nwî twonj mæ,

'Tsi' i ñgò' o ya mæ bibɔɔ bi nda bi le ntuu aa, ì bənj mē ñtigə ñgò' o nìbuu nì nda yí ñwè;

¹¹ a ma yú ànnu aa a ghìrə Mmà' àmbí, a bə ànnu yí yéyerə a mbo bî' i.' " "

¹² Bitsyàsə bi baYuda bya bi yù' u mæ annu ya mæ Yesu à le nswonj aa nlòò a ntswá yí nloŋ mæ bo le nyə mæ Yesu a le nnaa nìghàà nya aa nloŋ

ngaa yàà, lá kaa wa'á ajàṅ yíi mē mbē bo tswá yi aa zì ñlōṅ mē bo le si bō'ō nnōō bē wa mē bi le ngḥotē ghu aà. Bo le ntigē mma'atē yi nlo ngḥèè waa.

Annū ntu bitax Kaisa

(Mt. 22.15-22; Lk. 20.19-26)

¹³ Bi le ntoo baFarisai bii mō'ō bo bi ngǎnjim Herod jii mō'ō a mbèe Yesu mē ta bo zi ntswa yi ni nighàà ni. ¹⁴ Bo zi ghu mbèè nswonj mē, “Ndi'innū, bi'i zi mē annū yíi mē o di'i aa à nī ànnū nīnḥkonḥ, kaa wa'à nī ñsi ṅū līi, ñlōṅ mē kaa ò si abwarē ṅū lanṭē, lá ñdi'i aa tsi'i mánjī yíi mē Nwí a lōō mē tá bē ka ntswe ghu aà. A ku'unē ni nōṅsē yí'inē a ntu tax a mbo Kaisa kē ṅkàṅ aa e? Bi'i ka mma'a tax kē bi'i tsuu ki mà'à le?”

¹⁵ Lá Yesu a zì àbagilē yaa, mbetē waa mē, “Ni lōō a ṅkwà'ànē a gha aa a ya aa e? Fā nī ṅkabē silva a mbo mē tá mē yē le.”

¹⁶ Bo fā ṅkabē ya ghu mbō, a betē waa mē, “A tswē àtu wo bo bi ikūm wo fāa nī ṅkabē aa e?”

Bo kwi'i ghu mbo mē, “Aà yi Kaisa.”

¹⁷ Yesu a tigē nswonj a mbo bo mē, “Ni ka mfa njoo jii mē à ni jii Kaisa aa a mbo Kaisa ṅkii mfa nī njoo jii mē à ni jii Nwí aa a mbo Nwí.”

Bo yu'ù mē ànnū a burē ñtsya waa tsi'i tsya.

Abetē ñlōṅ annū nyweenē ni ñiwō

(Mt. 22.23-33; Lk. 20.27-40)

¹⁸ BaSadukai bii mē bi swonjē ni mē kaa bē si a niwo yweenē aa, bi le nzi a mbèe Yesu, mbetē yi mē, ¹⁹ “Ndi'innū, Moses à le ṅwà'ànē ndi'i a mbo bi'i mē, mbē ñdim ṅū a kwo mma'atē ṅgwē yí ti bōō, mumaà yí wa a logē ṅgwē yí wa jwe bōō bo yu a mbo ñdim yí wā. ²⁰ Bōō bi ma bi mbáṅṅē bi le ntswe ghu bi Sambaà; yí ñtsyámḥi a logē ṅgwē yí, ṅka ṅkwo kaa wa'a bōō jwí. ²¹ Yíi mē à yōṅtē aa a logē mǎngyē wa, lá ṅki ṅkwo tsi'i ti bōō; muma yíi mē à le nywe'e bitarē aa, à le ṅki nyo'ō mǎngyē wa, ṅki kwo yíi ṅgaa tsi'i ti bōō. ²² Bōō bi ma bya bi sǎmbaa bi yo'ō mǎngyē wa ṅki ṅkwo tsi'i bitsim ti bōō. Mǎngyē wa yu mbōṅ a yí ṅki ṅkwo yíi ṅgaa a njim. ²³ A noō yíi bē ka yí yweenē ni niwo aa tá mǎngyē wa tá à bē aa ṅgwē wō, tsō mē bo bya bi sǎmbaa bi le nyo'ō yi aa e?”

²⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “Ni si zi mē ni fǎnsē aa ànnū laà e? Ni fǎnsē ànnū aa nloṅ mē kaa ni sǎ annū yíi mē a tswe a múm àṅwà'ànē Nwí aa zi, kaa wa'á mida'a mi Nwí ki nzi aà. ²⁵ Nloṅ mē noō yíi bē ka yí biḥnē niwo aa, kaa baa yi wa'à kà nyo'ō, kaa wa'à ni bǎngyē a ndá niyo'ō kii mfa, bi ka yí bǎṅṅē bē aa tsō baangel a aburē. ²⁶ Lá ṅḥeē nī ànnū nyweenē biku bi bē, nī lēē ṅwa'á adigē ya a múm àṅwà'ànē Moses, nloṅ atsùgē iti ya mē mō'ō le si khi ghu aa, twonj aa e? Nwí à le nswonj a mbo Moses mē, ‘Mē laa mbē Nwíṅḍōṅ Abraham, mbē Nwíṅḍōṅ Isaac, ṅki mbē Nwíṅḍōṅ Yakob.’ ²⁷ Kaa à laa ṅwa'à Nwíṅḍōṅ biku bi bē bē. A bē aa Nwíṅḍōṅ bē bii bi tswe bi tti. Wa ni burē mfǎnsē aa ànnū.”

Ndi'i Nwí yí ṅwē yá

(Mt. 22.34-40; Lk. 10.25-28)

²⁸ Ngǎndi'i nōṅsē yí mō'ō à le ntswe a titi bo, ṅyu'u ajàṅ yíi mē bo le si ghàà aà. A yē mē mē Yesu à kwi'i abetē yaa ya tsi'i siginē aa, mbetē yi mē, “Ntsyámḥi ñdi'i Nwí i bē aa yuu aa e?”

²⁹ Yesu a kwi'i mæ, "Ndi'i yi ñtsyambïi ì bə aa mæ, 'Nì yu'u mbâ, baIsrael! Mmà'àmbi Nwĩngòŋ yì'inè, Mmà'àmbi à ni tsi'i yù yu yì m̀fùùrè. ³⁰ Tigè ñkòŋè Mmà'àmbi Nwĩngòŋ ghò ní ñtìi ghò tsimè, ní ñtswènti' yò ì tsim, ní m̀tsyè mo m̀tsim, ní midà'á mo m̀tsimè.' " ³¹ Yii mæ ì yòŋtə aa, ì bə mæ, "Tigè ñkòŋè a ndĩm ghò tsò ìbìi nú ghò. Kaa ndi'i yì dān kaa ì si ghu bù ñtswe mæ ì tsyatə ma jù ji baà."

³² Ngāŋdi'i nòŋsə wa a swonj ghu mbo mæ, "Ndi'innu, O swonj aa ànnu yii mæ a ku'unè, O swonj aa tsi'i ànnu ñŋkoŋ mæ Mmà'àmbi Nwĩngòŋ à ni aa tsi'i yù yu yì m̀fùùrè, kaa yì dān kaa a wa'à ghu bù ñtswe ntsyatə yi. ³³ A ŋka ñkòŋè nii ní ñtìi ghò tsim, ní m̀tsyè mo m̀tsim, ní m̀titi' mo m̀tsim, a ŋka ñkii ñkòŋè ní ndĩm ghò tsò ìbìi nú gho, a nləə ndi'i ma jù, a burə mbòŋ ntsyatə a mfa nnaà tá bì tɔɔ ì tsim m̀ma'a Nwĩ ghu, kə njoo mmà'anwĩ jì m̀'ɔ tsi'i tsimè."

³⁴ Yesu à yè mæ ajāŋ yii mæ à kwĩ'i siginè aa nswonj ghu mbo mæ, "Kaa àgha' a si bù ñsa'atə a mbo wò a ŋkuu a múm ànnu nífò Nwĩ."

Nlòginə maà noò kaa ñù tsù kaa a wa'à bù ñywe'etə a mbetə Yesu ní àbetə.

Abetə ñlonj Ayo'ò Nwĩ

(Mt. 22.41-46; Lk. 20.41-44)

³⁵ Yesu à le ŋka ndi'i ní ànnu Nwĩ a múm ñdāmà'anwĩ, mbetə mæ, "mbè ñgāŋdi'i nòŋsə ì swonj mæ Ayo'ò Nwĩ à ni mu David aa mæ akə aa ε? ³⁶ Azwĩ yì Laa a le ntintə David yumbòŋ a ghaa swonj mæ:

'Mmà'àmbi a swonj a mbò Mmà'àmbi ghà mæ:

Tswe a mbèè ñikwèe mè ní mà'á,

ñywe'e a noò yii mæ mæ ka yì nòŋsə ngāŋkibàà jò a nji'i mikòrè wò aà.'

³⁷ "Mbè David yumbòŋ a ka ntwonjə yi ní Mmà'àmbi, a tigè mbu ntsyà aa la mbè mu David aa ε?"

Ajāŋ yii mæ Yesu à le ñwà'àsə bə ñlonj ngāŋndi'i nòŋsə aà

(Mt. 23.1-36; Lk. 20.45-47)

Akùrè bə yì ghà'á ñgha'a yii mæ a le bòontə a mbèe Yesu aa a le ñkòŋ a nyu'u ànnu yii mæ à le si swonjə aà. ³⁸ Yesu à kà mē aa ndi'i ní ànnu Nwĩ a mbo bo, ñswonj mæ, "Nì ka ntsyəsə ghuu ñlonj ngāŋndi'i nòŋsə; bo kòŋè ní ñwè'è ñdāŋə itsə'ə ñkarə ni ju, ñkii ñkòŋə ni mæ tá bə ka ntsa'atə ní waa ní àghu'usə a mitaa. ³⁹ Bo kii ñkòŋə ní ñtswe ní ìlèŋ jii mæ ì tswe a mbii a múm ñdāŋghòtə aà, ñkòŋə ní ñtswe a ní ìlèŋ jii ì kɔ'onə aa a idigə àdina. ⁴⁰ Bo nì' ì ni bìKwĩ'ì bi bāŋgyè, ñkwèrə ní njoo jyaa ni m̀la'á myaa, m̀bagilə ntsa'atə ní Nwĩ ní ñdāŋə mighàà. Wá ñgi'ì yii ì ka yì kuu a nu bo aa ì ka yì swèrè!"

Ñkabə ñtsà'atə Nwĩ ñkwi'ì Māŋgyè wá

(Lk. 21.1-4)

⁴¹ Yesu à le ntswe a mbèè ñkòŋ ñnñj ñkabə ñtsà'atə Nwĩ, ñlii ní àjàŋ yii mæ bə le si ñnñjə ní ñkabə wa múm ñkom aà. Ngāŋkabə jì ghà'atə ì le si ñnñjə ní ñkabə yì ñwè wa múm ñkòŋmè. ⁴² Ñkwĩ'ì māŋgyè yì m̀'ɔ yii mæ à le mbè ngāŋàfùm aa, à le nzì ñnñjə ibà'atə ñkabə copper ji baà, ñdùú yì ì bə tsò kabà yì m̀fùùrè. ⁴³ Yesu a twòŋ ñgāŋyègəŋnu jì bo zì ghu mbèè, a swonj a mbo bo mæ, "Mè swonj a mbo bù tsi'i ànnu ñŋkoŋ mæ ñkwĩ'ì

màngyè ghú mē à ni ngàṅàfum aa, à nḡ ḡkabè fàa múm ḡkòṁ nṡsyatè bē bṡsím bṡi mē bi ma' à ḡkabè nṡsà'atè Nwṡi ghu aà. ⁴⁴ Nḡlṡṡ mē bo swatè aa tsi'ṡi múntsírè a ní ḡkabè yṡi bo luu ní yu aa mma'a Nwṡi ghu, lá màngyè ghú mē à ni ngàṅàfum aa, à kòòntè aa ḡkabè nṡsím yṡi mē à tswe ní yu aa mfa, à sòrètè aa ñdá yṡi."

13

Ajàṅ yṡi mē Yesu à lè ngḡhàà ñlṡṡ annṡ nsà'a ñdámà'anwṡi aà
(Mt. 24.1-2; Lk. 21.5-6)

¹ Yesu bo bi ḡgǎnyègènnṡ ji bo kà mē aa mfe'è wa ndámà'a Nwṡi, ḡgǎnyègènnṡ yṡi wa yṡi mò'ò a swṡṡ ghu mbo mē, "Ndṡi'innṡ, yè ajàṅ yṡi mē ḡgò'ò jṡi i burè mbòṅ mbòṅ ngḡhirè nda jṡi mē bi bòò ghu aa i ki mbòṅ mbòṅhè!"

² Yesu a swṡṡ ghu mbo mē, "O yè ñda jṡi wè jṡi wè jṡi? Kaa tsi'ṡi ḡgò'ò yṡi ñfúurè kaa i ka yṡi wa' à a atu yṡi mò'ò bú nṡṡṡ. Bi ka yṡi sà' à tsi'ṡi tsím mà'anè a nsyè."

Annṡ nyè ḡḡi' i bo bi ajàṅ mē bi ka yṡi ki tsò'ò akòrè bòò bi Kristo aà
(Mt. 24.3-14; Lk. 21.7-19)

³ A kò'ò ngḡhèè nṡswe nsyè a atu nta'a Olive, mē i tswe nṡi ní ñdámà'anwṡi aa, Peta ní Jems, ní Jṡn, a bò'ò ní Andrew, bo betè Yesu a noò yṡi mē à lè ntigè nṡswe tsi'ṡi bo bo aa mē, ⁴ "Nǎṡsè nwon tá bí'ṡi yu'u, ñnnṡ ma jṡi i ka yṡi fè'è aa a noò àkè aa è? Alènsè yṡi mē a ka yṡi ñi'ṡi mē nòò à kù'ù mē a nyè ñnnṡ ma jṡi aa a ní aa akè è?"

⁵ Yesu a lèḡinè ḡka nswṡṡ ní a mbo bo mē, "Nṡi ka nṡsyèsè ghuu tsee ló lèò tá ḡṡ tsù à mṡbwe'esè ghuu. ⁶ Bè bí ghà'atè bi ka yṡi zṡ ní ñkúm ghá, i ki swṡṡ ní mē, 'Mè ní yu!' i bwe'esè ní bè bí ghà'atè. ⁷ Bè mē ní yu' u mē bi mà'a nṡsò, kè bèe mē ní yu' u fiswṡṡ nḡṡ nṡsò, ní tsuu ki bò'ò bē. Ma juu ñnnṡ i tswe ní mṡfè'è, la kaa a wa' à bèè mē nòò ñlwi'ṡi mṡbi wa à kù'ù mē. ⁸ Itoo i ka yṡi ki mà'a nṡsò bo bi jṡi mò'ò, tá itoo jṡi mē bifò bu'utè aa tá i ki ḡka ma'anè bo bi jṡi mò'ò. Nsyè i ka yṡi ki tsḡḡinè a idigè idigè, tá mṡkwenè tá à kuu ala' à. Kaa ma juu ñnnṡ kaa i ka yṡi wa' à kà ñdi'ṡi aa mē nòò ḡḡi' i à mè mē, ḡḡi' i mà yṡi i ka yṡi bē aa tsò ajàṅ yṡi maburè à lèḡinè a nyu' u nyanṡ a noò yṡi à tsigè aà.

⁹ "Nṡi ka nṡsyèsè ní ghuu nḡṡ mē bi ka yṡi ki tswatè ní ghuu fa ní a mbo ḡgǎṡsa'a mṡsa'a; i kṡi ghòò ní ghuu a ndǎṅghotè. Nṡi ka yṡi ghèe tēè a nṡi bḡḡmnaà bo bi bifò ñlṡṡ ngaa yà, i swṡṡ annṡ yá a mbo bo. ¹⁰ Lá mṡbṡṡ tá nòò ñlwi'ṡi mṡbi à ku' u, bi tswe ní mṡfò nswṡṡ ntoo yṡi ñsḡḡinè ya a mbo itòò tsímè. ¹¹ Bè mē bi yṡi nṡswa ghuu ngḡhèe ní bù a nṡi ḡgǎṡsa'a mṡsa'a, ní tsuu ki wa' a ní ànnṡ yṡi mē ní ka ghèe swṡṡ aà. Bè mē nòò ḡghàa a ku' u, ní swṡṡ ànnṡ yṡi mē a zi a atu bù aà, ñlṡṡ mē kaa à si bu swṡṡṡ, a swṡṡṡ ní Azwṡi Nwṡi. ¹² Nṡi à ka yṡi ki fa ní mumaà yṡi mē bi zwitè, tá tá à ka mfa ní mú yṡi mē bi zwitè, tá bòò bi bṡinè nṡswatè bítaà byaa bo bi bṡimaà byaa ní isa'a, i lògè waa fa mē bi zwitè. ¹³ Bè bṡsím ka yṡi ki bàà ghuu nḡṡ ñkúm ghá. Lá ḡṡ yṡi mē a tswa ntṡi yṡi mbṡi ḡḡi' i nywe'e a nṡwi'ṡi aà, à ka yṡi yweenè.

Annṡ yṡi swèrè ñswerè yá
(Mt. 24.15-28; Lk. 21.20-24)

14 "Lâ bæe mə ni yi nyə annù yí swèrè ñswerə ya a tswe a adigə yíi mə a sɪ nɪ ñtswe ghu tswe aa, (tá nù yíi mə a twon̄ annù yuà aa tá nan̄sə nyu'u nzi,) tá bè bii mə bi tswe a ala'a Yudea aa bi fè'ε ñkhekè ñk'ò'ɔ ñghεε a itu m̄anta'à. 15 Tá nù yíi mə à tswe a atu nda aa tá à tsuu ló bú sigə, tá à tsuu a nda yu a nlògə àyòò tsu bú kuu bə. 16 Tá nù yíi mə à tswe a múm ñsòò aa tá à tsuu bú bè a nlògə àkutè yi. 17 Wεε! Ngi'ì bimaburè bi atò'ò bo bi yí bii mə bi n̄n̄sə b̄oo maa n̄ ñjwi ma jya aà! 18 N̄i ka ntsa'atè n̄i Nw̄i mə tá ñnnù ma jú ì yi ntsuu fè'è a noò m̄f'è'ò. 19 Nlon̄ mə ñgi'ì yíi mə ì ka yí tswe maa noò aa ì ka yí tsyàtə ñgi'ì ñtsim̄ yíi mə ì lèè m̄fè'ε nlòḡinè a noò yíi mə Nw̄i à lε n̄nan̄sə mbi yu aa ì k'ò'ɔ ywe'e tsitsòñə. Kaa yí dàn̄ ì ka yí wa'à bù m̄fè'ε tsó ma yú. 20 Lâ Nw̄i à kwyètə mə ndúu ñjwi mà jú ñlon̄ ñkwitu bə bi bii mə à tsò'ɔ aà. A sɪ laa bə boñ kaa nù tsù à ka yí wa'à yweenè.

21 "Mbə nù a zi ti swon̄ə a mbo bù mə, 'Yə, Ayo'ò Nw̄i wa à ghuà!' kə 'Yə, à wii!' n̄i tsee annù yíi a swon̄ aa ló bii. 22 Nlon̄ mə bAyo'ò Nw̄i bi mbwe'esè bo bi ñḡañntoo Nwi mbwe'esè ì ka yí fè'ε ì ki ghìrè n̄i ñlensə ñnnù bo bi ñnn̄tsyámbo a mbwe'esè bè ghu, ì tε'ε ki ywe'etə n̄i a mbwe'esè tsi'í bè bii mə Nw̄i à tsò'ɔ aà. 23 N̄i tigə ñka ntsyesə ghu; wa mə swon̄ mə ñnnù tsim̄ a mbo bù m̄bɔñ tá noò ma wa à ku'u.

Ajàñ mə Mu Nù à ka yí bú bè àà
(Mt. 24.29-31; Lk. 21.25-28)

24 "A ka yí bə n̄i a ñm̄, a n̄i ñjwi jii mə ì ka yí ki yon̄è noò ñgi'ì wa aa, ta n̄nòò à fii, kaa tá s̄an̄ à wa'à bù ka nta. 25 Tá m̄n̄jɔñ m̄i ka nlo n̄i a aburə ñwokè n̄i a nsyè, tá bi tsigə ida'a tsim̄ jii ì tswe a aburə aà. 26 Maa noò tá bi tigə nyə Mu Nù tá à ka nzi n̄i a múm m̄bà'à ì n̄i m̄idà'à m̄i wè n̄i ñghà'à. 27 Bεε a sigə, a tigə ñtoo baangel bi a n̄i m̄bèe mbi ji ñikwà mə tá bo ghεε ñghotə bə bi bii mə à tsò'ò aa, ñloginə a mbèè m̄b̄i yí mò'ɔ ñghεε ñlw̄isə n̄i yí mò'ò.

Annù yíi mə mbə bè yəgə n̄i àt̄i fig aà
(Mt. 24.32-35; Lk. 21.29-33)

28 "Tá n̄i yəgə annù a n̄i àt̄i fig. A yi mbə noò yíi mə ntaà ji ì fi'isè mə iyèñ j̄i fii aa, n̄i zi mə noò ñtsù m̄bèñ à tigə a abò 29 A k̄i m̄bə n̄i a ñḡiñ ñḡiñ mə, n̄i bə yə tá ñnnù juà ì ka m̄fè'ε, n̄i zi mə à z̄i mə ñkoontə, ñtigə aa tsi'í a ntsùbù'ù. 30 M̄é swon̄ tsi'í annù ññkon̄ a mbo bù mə, kaa ñwàà n̄i bə nuà n̄i ka wa'à tsyà t̄i ghè mə ñnnù ma jú tsim̄ ì fè'è m̄é. 31 Aburè bə ñsye ka yí tsyà, lâ kaa tá ñghaà na n̄i wa'à tsyà.

Kaa nù tsù à s̄i ñjwi ya kə noò ma wa z̄i.
(Mt. 24.36-44)

32 "Kaa nù tsù à s̄i ñjwi kə noò wa z̄i, kaa tsi'í baangel bii bi tswe a aburə aa, kə M̄ú. A k̄i nzi tsi'í Tá yuyu. 33 N̄i ka ntsyesə n̄i ghuu, ñka ntswe ñkərə ñlon̄ mə kaa n̄i s̄i noò ma wa zi aa. 34 A bə aa tsò nù à fè'ε mə yu ghèè a ñghaa, à kà m̄é aa m̄fè'ε, ntwon̄ ñḡañfà'à ji m̄fa ifà'à yíi mə bo ka k̄i fà'à aa, a mbo bo yí mò'ɔ yí mò'ɔ, ñswon̄ a mbò ñḡañmbè ñtsúnda mə ta à tswe tsi'í ñkərə ñka mbe ñi. 35 A bɔñ mə tá n̄i tswe ñkərə ñka mbe ñi m̄bɔñ ñdùgè ñlon̄ mə kaa n̄i s̄i noò yíi mə à ka yí bii ghu aa zi aà. Mbə a tse bə a noò ñkwéfò, n̄i ñt̄iñ ñtugə, n̄i noò ñjwi, kə a t̄itugə. 36 Ta bæe mə à bu'unə nzi, kaa a wa'à z̄i ñyə mə n̄i bwii. 37 Annù yíi mə mə swon̄ə a

mbo bù aa, à ki mbə yī mə mə swonə ni a mbo bè bitsimè: 'Nì ka ntswe nìkərə.' "

14

Ajàn yī mə bi le ntaŋ annū atu Yesu aa
(Mt. 26.1-5; Lk. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ A le ntigə mburə njwi ji baa mboŋ tá n̄jwi Passa bo bì n̄jwi n̄ji àbaa ti kò'ò ì ku'u. Bìlì bi ngāŋmà'a Nwi bo bi ngāŋdì'i nònṣè bo le ŋka n̄lɔɔ ni ajān yī mə mbə bo n̄e'esè ntswa Yesu ghu nzwitə. ² Bo le s̄i swonə ni mə, "A bōŋ mə tá b̄i'inè tsuu ma yuù ànnu fāa njwi Passa ghìrè ñlɔŋ mə mbə b̄i'inè tswa yi boŋ fikòrè ka f̄e'è a titi bè ì buùrè idigə."

Ajan yī mə mǎngyè yī mò'ò à le nyò'ò Yesu ni mighurə aa
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Yesu a le ntswe a Bethany a nda Simon yī mə à leè mbə ñùkikwen aa ŋka n̄ji. A kà mə aa n̄ji, mǎngyè yī mò'ò a zi ni mighurə m̄i lùmtè mi atìndùù m̄i mə mi le nanṣə mbə tsi'í m̄i narda aa, a n̄i n̄tsìŋ ñgò'ò alabasta. A zi m̄ə, n̄zwi mighurə mya ntswentə nyò'ò atu Yesu ghu. ⁴ M̄antōŋ mi b̄ə b̄i mò'ò b̄ii mə bi le ntswe ghu aa, mi lw̄inè, bo tigè mbetə n̄i waa bo ni bo mə, "A nanṣə nta ŋḡi'ì ni mighurə mù laà aa a ya aa ε? ⁵ Nlɔŋ mə mbə bi feè mighurə ma mù ñdùù yi tsyátə ɪba'atə ŋkabə silva ŋkh̄i ji tarə* bi logè ŋkabə ya mfa a mbo ñgāŋəf̄umə." Bo ghaantə mǎngyè wa mfa afirə yi.

⁶ La Yesu a swonə a mbo bo mə, "Nì ma'atə yi; ni fa ŋḡi'ì a mbo mǎngyè ghū aa a ya aa ε? N̄i s̄i zi mə à ghìrə aa ànnu yī siginè a nu mè aa ε? ⁷ Ngāŋəf̄umə ì tswə a titi bù aa b̄inòò bitsimè, mbə n̄i tse kwetə waa a noò yī mə n̄i kōŋə aà, lá kaa mè ka wa'á titi bù aa a ngòŋ b̄inòò bitsim tswé. ⁸ A ghìrə aa ànnu yī mə mbə a ghìrè. A yò'ò gha n̄i mighurə mù, ñnanṣə aa nú ya mboŋ tá noò ñtw̄iŋə ghà à ku'u. ⁹ Mè swōŋ a mbo bù tsi'í ànnu n̄iŋkōŋ mə, a n̄i ŋḡōŋ idigə tsim jii mə bi ka yī ki swonə n̄i n̄toò yī ñsiginè yū ghu fāa mbi aa, bi ka yi k̄i ki swonə n̄i ànnu yuà mə mǎngyè ghua à ghìrə a nu mè aà, ñwa'atə n̄i yi."

Ajàn yī mə Judas a le mbii mə yu ka fèè Yesu aa
(Mt. 26.14-16; Lk. 22.3-6)

¹⁰ Judas Iskariot, mə le mbə ñu yī mò'ò a titi ngāŋyogənnu Yesu jya ñgh̄um̄ n̄tsò baa aa, à le nghèè a mb̄eè bìlì bi ngāŋmà'a Nw̄i a mf̄eè Yesu a mbo bo. ¹¹ Bo le mburə ndoritə a nyu'u ànnu yī à le n̄zi a nswonə a mbo bo aa, mbii mə bo ka fa ŋkabə ghu mbò. Judas a tigè ñlɔɔ ni m̄an̄ji yī mə mbə yu tsyá ghu mf̄eè Yesu.

Ajan yī mə Yesu bo bì ngāŋyogənnu ji le n̄ji m̄iji mə Passa aa
(Mt. 26.17-25; Lk. 22.7-14,21-23; Jn. 13.21-30)

¹² A bə a n̄jwi yī n̄tsyamb̄i, a n̄jw̄i ñkurə àbaa ti kò'ò a noò yī mə bi wà n̄i mù m̄b̄in̄jərə Passa aa, ñgāŋyogənnu Yesu bo betə ghu mbo mə, "O l̄ɔɔ mə b̄i'í gh̄eè nanṣə aa yuu adigə a mbo wò tá ò ji m̄iji mi Passa ghu aa ε?" ¹³ A toò ñgāŋyogənnu ji ji baa nswonə a mbo bo mə, "Nì kuu ŋgh̄eè a m̄um̄ àla'a, boŋ n̄i ka yə ñu ñb̄ar̄nè yī mò'ò yī mə a bè'e àntòò ñk̄i aa

* 14:5 300 denarii, ŋkabə baGrikia, denarius yī mf̄ùrè a le mbə ŋkabə ngāŋaf̄à'a a atú n̄jw̄i.

tâ zi ntsi'i ghuu. Bεε a zi ntsi'i ghuu, ¹⁴ nî kâ ñyonyə nîi ñghεε ñkuu a nda yîi mə a kùu ghu aà, ñswonə a mbo mbôn̄ ñda wa mə, 'Ndi'innu à bètə mə, ñja'a ñda yîi mə bi'i bi ñgǎnyəgənnu ja ka ji Passa ghu aa ì fə aa ε?' ¹⁵ Bon̄ à ka di'i nja'a ñda yî ñwè yî mò'ɔ a ndəñ bi nîñ ñjoo ghu mum ñki nan̄sə aa a mbo bu. Bεε a di'i, nî tigə nan̄sə ñjoo jîi mə bi'inə ka ghîrə ji Passa ghu aa ghu."

¹⁶ Ñgǎnyəgənnu Yesu jya gheè wa múm àla'a nyə a bə tsi'i maa ajàn mə à swonə aa, ñtigə nan̄sə ñjoo ñji Passa jyâ.

¹⁷ Nòò ñkwéƒò à kù'ù mə Yesu a gheè ghu bo bi ñgǎnyəgənnu ji jyâ. ¹⁸ Bo ghèε ñtswe ñka ñji atu atətə. Bo kà maa ñji, Yesu a swonə mə, "Mə swonə a mbo bù tsi'i annu ñikonə mə ñu yî mò'ɔ a titi bù à ka ghîrə fèè ghá, ñu ma ghú a ji bi'i yu."

¹⁹ Bo loginè ñtigə ñjəñnə, mbetə yî mɔ'ɔ yî mɔ'ɔ mə, "A ni mə aa ε?"

²⁰ A swonə a mbo bo mə, "A ni ñu yî mò'ɔ a titi bù nighúm ñtsò baa mə a tsütə abaa bi'i yu a múm àkan̄ yî fùurə aà. ²¹ Lá ànnu ma yú a ka yə Mu ñu aa tsi'i ajàn yîi mə bi ñwa'anə a múm àñwà'anə Nwî ñlon̄ ñgaa yî aà. Ñgi'i yî swèrə ñswerə a nu ñu yîi mə à fèe a Mu Ñu aà! A le mbaa mbôn̄ mə bi tsee ajànə ñu ma yú ló burə jwe jwe bə."

Ntarə Mmà'àmbi

(Mt. 26.26-30; Lk. 22.14-20; 1 Kor. 11.23-25)

²² Bo kà maa ñji, Yesu a logə àbaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwî, ñbatə mfa a mbo bo, ñswonə mə, "Kó ñi; à nî ìbii nù gha ghuà." ²³ A kí ñlogə ndón̄ mìlù'ù, nfa mbi'ikə a mbo Nwî, nfa a mbo bo, bo bitsim nò. ²⁴ Bó nò mə, a swonə a mbo bo mə, "A nî àləə nú ya á yuà, àləə ñwàrə àkàà yîi mə bi ka saansə atu bè bi ghá'àtə aà. ²⁵ Mə swonə a mbo bù tsi'i annu ññkonə mə kaa mə ka yî wa'a mìlù'ù bù ñno, nywe'e a ñjwi yîi mə mə ka yi bú no mìlù'u mî fii a múm ànnu ñifò Nwî aà."

²⁶ Bo yəè ñkòò ñtigə ñfε'ε ñkɔ'ɔ ñghεε a atu nta'a Olive.

Ajàn yîi mə Yesu à lε nswonə mə Peta à ka tuu yi aà

(Mt. 26.31-35; Lk. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁷ Yesu a swonə a mbo bo mə, "Bù tsi'i bitsim, nî ka ghîrə mà'àtə gha khèkè, ñlon̄ mə a tswe a múm àñwà'anə Nwî mə, 'Mə ka zwitə ntsèmbi tá m̄b̄in̄jərə jya ì ja'anə.' ²⁸ Lá nòò yîi mə mə ka yî yweenə ni ñwo aa, mə ka yî tsyá a mbii bù fòo ghèè a Galilea."

²⁹ Peta a swonə ghu mbo mə, "Mbə bè bitsim tε'ε ki mà'àtə ñi gho mà'àtə ñkhə bon̄ kaa mbə mə wa'à gho mà'àtə bə."

³⁰ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Mə swonə a mbo wò tsi'i ànnu ññkonə mə, tsi'i ñtugə sîi, mbon̄ tá àñkəgə tá à tən̄ ñgaa ji baa, bon̄ ò tuù mə ghá ñgaa ji tarə."

³¹ Lá Peta a swonə ghu mbo ñit̄i mə, "A tε'ε ki bə bə ànnu ñwo bon̄ mə ka kwo bi'ò; kaa mbə mə wa'à gho tuù."

Ñgǎnyəgənnu Yesu jya tsim bo lε ñki nswonə tsi'i maa ajànə.

Ajàn yîi mə Yesu a lε ntsà'àtə Nwî a Getsemane aà

(Mt. 26.36-46; Lk. 22.39-46)

³² Bo lε ñghèè ñywe'e a adigə yî mɔ'ɔ yîi mə bi lε si twonə ni Getsemane aa, Yesu a swonə a mbo ñgǎnyəgənnu ji mə, "Nì tswe faà tá mə ghεε

ntsà'atè Nwí." ³³ Nlogè Peta ni Jems a bo'ò Jòn mæ tá bo bo gheε, nú yí i logìnè ñka mbí'i, ntií yí i luu ni àjèhñè. ³⁴ A swonè a mbo bo mæ, "Ajèhñè a luu a ntií mè si'i mburè mbè tsi'i a nzwitè mè; ni tswe faà mæ, ñtswe nikèrè."

³⁵ A ghèntè a mú ñtsirè, ñwo a nsyε ntsa'atè Nwí ñswonè mæ, mbè mánji a tswe ghu a ghìrè nõd ngi'i ma wa a tsyá tá yú wa'à lò ñyè. ³⁶ Nswonè mæ, "Abba, Taà ghà, mbè O ghìrè ñnnù tsi'i tsimè, ghìrè mæ tá mè tsuu ndón ñgi'i yuà mæ no; lá mæ kón aa a ñghìrè tsi'i ànnù yí mæ o lòò aà, kaa wa'a bè à yíi mæ mè lòò aa bè."

³⁷ A lò mæ mbii, nyè waa bo bwíi, a betè a mbo Peta mæ, "Ni bwii aà bwíi, Simon? Mbè ni wa'à nikèrè a ni àbàntè nõd yí fùurè tswè aa ε? ³⁸ Ni ka ntswe nikèrè ntsa'atè ní Nwí tá wa'à ñkàrè Satan lò ñwo. Ntií ghuu i lò ñghìrè annù yí mæ a ku'unè aa lá ñjyá nú yúu i bánhè mbòrè."

³⁹ A bú ñlo ñghèè a ntsà'atè Nwí ñki mbo nswonè tsi'i ànnù ya mæ à le mfoò ñswonè a mbíi aà. ⁴⁰ A bú mbii ñghèè ñyè ñgǎnyègènnù ji jya i burè ki bwii tsi'i bwíi ñlonè mæ filo le nluu a mi'i bo aà; kaa bo wa'à annù yí mbè bo swonè ghu mbo zí.

⁴¹ A bú mæ mbii ní ñgàà yíi mæ i ywe'e ji tarè aa nswonè a mbo bo mæ, "Ni burè ka ki bwii tsi'i bwíi, mmiintè ní ghuu aa ε? Wa à kù'ù mæ lá; nõd à kù'ù mæ; bi fèè mæ Mu Nù a mbo bè bí bí. ⁴² Ni biinè tá bí'inè gheε. Yè nì, wa ñù yíi mæ à fèè gha aa à zì mæ."

Ajàn yíi mæ bi le ntswa Yesu aà

(Mt. 26.47-56; Lk. 22.47-53; Jn. 18.3-12)

⁴³ Yesu à kà mæ aa ñghaa laà, kaa mburè ti mànşè, Judas, ñù yí mò'ò wa atitií ñgǎnyègènnù Yesu jya ñghúm ñtsò baa, a burè ñzi bo bí ñnòò bè mæ bìlìi bí ñgǎnmà'a Nwí ní ñgǎndi'i nõhşè bo bi bità bi ala'a bo le ntoo. Bo le ntugitè nwi ñtsò ni mbu'u. ⁴⁴ Judas, yíi mæ à le mfèè yi aa, à le mfa alènsè a mbo bo mæ, "Nù yíi mæ mè ka gheε nɔh mighègè mi aa, bon à ni ghu. Ni banhè yi; ñlogè ñghèè ni ghu. Bεε ni ti ghèε, ni nanşè mbe yi."

⁴⁵ A zì mæ, mburè ntsya ñghèè ghu mbèè ñnɔh mighègè mi, ñswonè mæ, "Rabbi!" ⁴⁶ Bè bya bi tigè ñghèε mbanhè yi. ⁴⁷ Nù yí mò'ò yíi mæ a le ntèè a titi bo aa a tso'ò munwí yí ñkwyε atónhè abù'u ñgǎnmà'a Nwí yí ñwè ghu nlo'osè. ⁴⁸ Yesu a betè waa mæ, "Ni zì ni nwi ñtsò a bò'ò ni mbu'u aa a ntswa mè tso ni zi a mbanhè àngámigheε aa ε?" ⁴⁹ Tigè mè kè si tswe bí'inè a ndáma'anwí aa a njwi njwi ndi'i ni ghuu, kaa ni wa'à gha tswa aa a ya aa ε? Lá ma yú ànnu a tswe ni mfè'è tá lwensè annù yí mæ aɔwà'ànè Nwí a swonè aa.

⁵⁰ Ma múu nõd ñgǎnyègènnù ji jya tsi'i tsim i tigè mma'atè yi ñkghèkè waà.

⁵¹ Mújón yí mò'ò a ka nyonè níi, ñwe'ε tsi'i àbà'a atsè'è yí fù'ù a nu yu. Bè bya bí ma'à mbó myaa ghu nu mæ bi tswa yi mbanhè tswa atsè'è yí.

⁵² Lá a bânhè mma'atè abà'a atsè'è yí fù'ù ya ñkhè yi tsi'i ñswèrè ñswèrè.

Ajàn yíi mæ ñgǎndasa'a le ntsò'otè isa'a Yesu aà

(Mt. 26.57-68; Lk. 22.54-55,63-71; Jn. 18.13-14,19-24)

⁵³ Bi logè Yesu ñghèε ni ghu a mbèε ñgǎnmà'a Nwí yí ñwè. Bìlìi bi ñgǎnmà'a Nwí bitsim bo bi bità bi ala'a bo bí ñgǎndi'i nõhşè bo le ñghotè ntswe bo bo. ⁵⁴ Peta à le si yònè ni a njim Yesu a sà'a agha'à. A yònè

mê ñkkuu ñghɛɛ ntswe a nsàñàbɛɛ ngàñmà'a Nwĩ yí ñwè bo bi ñgǎñmbɛ ñdama'anwĩ ñyo'otɛ nĩ mɔ'ɔ. ⁵⁵ Bìlì bi ñgǎñmà'a Nwĩ bo bi ñgǎñndasa'a tsim bo le ñka nloo nĩ mánjì yìi mɛ mbɛ ñu a swòñ ànnu yìi tsu a atu Yesu yìi mɛ mbɛ bo tsyá ghu nzwitɛ yi, lâ kaa wa'à yìi tsu yê. ⁵⁶ Bè bĩ ghà'atè bi le si tswɛɛ nĩ ìbǎñnɛnnu a atu Yesu, kaa mighàá myaa mi wa'à bàñnè mboontɛ.

⁵⁷ Bè bĩ mɔ'ɔ bi biinè ñtswɛɛ nĩ ìbǎñnɛnnu ghu atu ñswonɛ ni mɛ, ⁵⁸ "Bì'ì le nyu'u a swonɛ mɛ yu ka yì sà'a ndámà'anwĩ yuà mɛ bi bɔɔ nĩ mbo aa i bú ghùrè yì dǎñ fu yìi mɛ kaa bi sɛ aa nĩ mbo bɔɔ aa, a ñjĩm ñjwi ji tarè." ⁵⁹ Lâ a ñkí ñghɛɛ a ni ma buú bè, kaa ñtsú waa kaa wa'à kì mboontɛ.

⁶⁰ Ñgàñmà'anwĩ yì ñwè wa a biinè ñtɛ a titii bo mbetɛ Yesu mɛ, "O si nĩ ànnu yìi tsu a kwì'i tswè? O swòñ mɛ akè nĩ ñnnu jù mɛ bi swonɛ a atu wò aa ɛ?"

⁶¹ La a tɛ kaa wa'à yi kwè'è. Ñgàñmà'anwĩ yì ñwè wa a bú mbetɛ ghu mbo mɛ, "O nĩ Ayo'ò Nwĩ, Mu Nwĩ yìi mɛ bi gha'asè aa ɛ?"

⁶² Yesu A swonɛ mɛ, "A ni mɛ, nĩ ka yi yɛ Mu Ñu tâ à tswɛ a mbèè ñikwɛɛ Nwĩ yìi à tswɛ ni mǐdà'à aa nĩ mǎ'à ñlo a aburè nsigè ni a múm mǐbà'à."

⁶³ A kwì'ì mɛ laà, ñgàñmà'a Nwi yì ñwè wa a satè ìts'è'è jì, nswonɛ mɛ, "Bì'inò bú ñloo ni biyèfè aa a ya aa ɛ? ⁶⁴ Nì yù'ù àjàñ yìi mɛ à bègìtè Nwĩ aà. Kè nĩ wà'atè mɛ akè le?"

Bo bitsim tsɛrè ìsà'à yì nswonɛ mɛ a ku'unè mɛ bi zwitè yi.

⁶⁵ Bo bĩ mɔ'ɔ bi tigè ñloginè ntigè ntsee ni mǐtwyɛ ghu nu, ñlogè nĩ ìts'è'è mbo nĩ mǐ'i mǐ ghu, ñghɔɔ nĩ yi, ñswonɛ ghu mbo mɛ, "Twi ñu yìi mɛ à ghòɔ gho aà." Bi le ntigè mbu ñlogè yi ñghɛɛ mfa a mbo ñgǎñmbɛ ñdámà'anwĩ bi logè yi ntigè ñku.

*Ajàñ yìi mɛ Peta a le ntuu Yesu aà
(Mt. 26.69-75; Lk. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Peta à tswè mê wa nsàñàbɛɛ a mbì ñtii ñka yo'otɛ nĩ mɔ'ɔ aa ñgàñfà'a ñgàñmà'a Nwĩ yì ñwè yì mǎñgyè yì mò'ɔ a zì ⁶⁷ ñyè Peta ñlii yì nswonɛ mɛ, "Tigè ò ghìrè mbaa ñkí ntswe bu Yesu mu Nazereth wa aa ɛ?"

⁶⁸ Peta a tuu nswonɛ mɛ, "Kaa mɛ sɛ yi zì, kaa wa'à ànnu yìi mɛ o swonɛ aa kì nzi." A swòñè mê laà aa ñlò wa nsàñàbɛɛ mǐfè'e ñghèè a ntsùb'ù. [Tsi'ì maa noò, àkègè yì ñtsyámǐi a burè ñtɔɔj.]*

⁶⁹ A fè'è mɛ, mu mǎngyè wa a yè yi, m̀bu mbè'enè ñka nswonɛ a mbo bè bii mɛ bi le ntɛw wa ntsùb'ù aa mɛ, "Ñu ghuà à nĩ ñu ñibò wàà yì mò'ò."

⁷⁰ Lâ Peta a bú ñkwatè ntuu yi.

Mu fibàñtè à bú mê ghèè kì bɛ, bɛ bya mɛ bi Peta le ntɛw aa bú ñswonɛ ghu mbo mɛ, "Tsi'ì ànnu ññkonɛ, ò nĩ ñu ñibò wàà yì mò'ɔ nlonɛ mɛ ò nĩ mu Galilea."

⁷¹ Peta a loginè ñtigè ñkaa nswonɛ ni mɛ "Kaa mɛ sɛ ñu yìi mɛ ni swonɛ aa zì. Bɛɛ a bɛ yìi mɛ mɛ swonɛ aa àbǎñnɛnnu, Nwĩ a ññ ñdòɔ a atu mɛ."

⁷² Tsi'ì maa noò, àkègè bú ñkwatè tɔɔj, Peta a wa'atè ajan yìi mɛ Yesu à ghìrè nswonɛ ghu mbo mɛ, "Mbɔñ tá àkègè à tɔɔj ñgaa jì baa le bonj ò tùù mê gha ñgaa jì tarè." A wà'atè mɛ laà aa mburè nanjè yè'ò.

* 14:68 Kaa adigè yuà kaa a sɛ nĩ ñwà'ànè jì mɔ'ɔ tswè.

15

Ajàn yïi mæ bì le nghèè ni Yesu a nsi Pilato aà.

(Mt. 27.1-2; Lk. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Abèè a ghèsè mæ mfu'u, bilii bi ngǎŋmà'a Nwĩ, ni bità bi ala'a, nĩ ngǎŋdĩ'í nòŋsè, bo bi ngǎŋndasa'a tsim, bo tswá ñghòtè ñghàànè, ñtigè ntswa yi, ñkwerè mbo mĩ, ñlogè ñghèè mfa a mbo Pilato. ² Bi ghèè mæ ni ghu a mbèe Pilato, a betè yi mæ, "O bæ aa mfò baYuda aa è?"

A kwi'i ghu mbo mæ, "O swòn mæ!"

³ Bilii bi ngǎŋmà'a Nwi bi le mbù ñniñ innù jĩ ghà'atè ghu nú. ⁴ Pilato a bú ñbetè ghu mbo mæ, "O si ní ànnù yĩ tsu a kwi'i tswé aa è? Yè innù jii mæ bi swonj ni a atu wò i burè gha'a laà aà!"

⁵ Lá kaa Yesu a wa'à yi annù yĩ tsu burè mbu kwikwi'i. Ma mùu ajàn annù a kí mburè ntsya Pilato tsi'í tsya.

A jàn yïi mæ bì le ntsèrè mæ bì zwitè Yesu aà

(Mt. 27.15-26; Lk. 23.13-25; Jn. 18.28-38)

⁶ A le mbè nòŋsè Pilato mæ a yi mbè a njwĩ Passa aa, a fi'isè ñgàŋàtsan yĩ ñfùurè yii mæ bè betè aa mfa a mbo bo. ⁷ A le mbè ma mùu noò aa, ñù yĩ mò'ò mæ ikùm yi le mbè Barabbas, a tswe a atsan a titii ñgǎŋmbùurè àla'à. Ma ghuu ñù à le nzwitè ñù a noò yii mæ bo le si bùurè ala'a aà.

⁸ Nnòò bē wa i le nzi ñswonj a mbo Pilato mæ tá à ghìrè a ajàn yii mæ a te'è ñghìrè a alò lòò aà. ⁹ A betè a mbo bo mæ, "Ni lòò mæ tá mè fi'isè aa mfò baYuda a mbo bù aa è?" ¹⁰ A le mbetè ma mùu ajàn aa ñlonj mæ à le zi mè à le ñghìrè aghè'èné mæ tá bilii bi ngǎŋmà'a Nwĩ bya bi tswa Yesu ñzi mfa ghu mbo aà.

¹¹ Lá bilii bi ngǎŋmà'a Nwĩ bya bo totè ñnòò bē wa mæ tá bo ghìrè tá Pilato à bàŋnè fi'isè bæ Barabas ñfa a mbo bo. ¹² Pilato a bú ñbetè a mbo bo mæ, "Ni lòò mæ tá mè tigè ñghìrè aa mæ akè ni ñù ghù mæ ni twonjè nĩ mfò baYuda aa è?"

¹³ Bo bú ñtonjè nswonj tsi'í nì tì mæ, "Kwèentè yi a ati bàŋnèbàŋnè."

¹⁴ Lá Pilato a bú ñbetè waa mæ, "Ni lòò mæ bi kweentè yi aa a ya? Annù yĩ bi yii mæ à bù'ù aa à ní àkè aa è?"

Lá bo bú ñku'usè ntonjè ghaa bæ ni mètii ñswonj mæ, "Kwèentè yi a ati bàŋnèbàŋnè."

¹⁵ Pilato a lòò mæ yu ghìrè tá nú ñnòò bē wa i bonj, ñtigè mfi'isè Barabbas mfa a mbo bo, ñghìrè bi ghòò Yesu a fà yi mæ tá bi tigè ñlogè ghèè ñkweentè a ati bàŋnè bàŋnè.

Ajàn yïi mæ bìsogyè le si wye ní Yesu aà.

(Mt. 27.27-31; Jn. 19.2-3)

¹⁶ Bisogyè bya bi tigè ñlogè Yesu ñkuu ñghèè ni ghu a múm ñtò'ò Gúmnaà (bi le si twonjè aa ni Pretoriun) ñtwonj bìsogyè bitsim bii mæ bi le ntswe maa ntò'ò aa bi ghotè. ¹⁷ Bo le ñlogè atsè'è yĩ bàgìtè yi atìndùù ñwe'e ghu nu tsò ñfò, ñlòò mǎndigè mi njónj ñjon mba'a tsò atsè'ètu nifò ñsòse ghu atú; ¹⁸ ñlogìné ñtigè ntsa'atè ñii, ñbitè ñswonjè ni mæ, "O le lele leè! Mfò baYuda à kí kwèè! A kwèè!" ¹⁹ Bo tigè ñtsya yĩ mò'ò yĩ mò'ò, ñghòò ní àtù yĩ ní àtì, ñtutè ni mètweyè ghu nu, ñswetè ni mìkù'útè myaa ghu nsi a mmii yi. ²⁰ Bo ñansè mæ ñwye yi laà, ñtsò'ò atsè'è yĩ bàgìtè ya

ghu nu, m̄bu n̄wɛ'ɛ j̄i itsə'ə j̄ya fu ghu nu, n̄tigɛ n̄lɔgɛ ȳi mfɛ'ɛ ghɛ̀ɛ a n̄kwɛ̀ɛntə a ati b̄aɲnə b̄aɲnə.

*Aj̄aɲ ȳi m̄ə bi lɛ n̄kwɛ̀ɛntə Yesu a ati b̄aɲnəb̄aɲnə aà
(Mt. 27.32-44; Lk. 23.26-43; Jn. 19.17-27)*

²¹ N̄ù ȳi m̄ò'ɔ ȳi m̄ə ik̄ùm ȳi lɛ mbə Simon, m̄bə mu baCyrene, n̄ki mbə ta bi Alexander bo Rufus aa, a lɛ n̄lɔ a afɔ n̄ka n̄kwɛɛ, a z̄i m̄ə n̄ka n̄tsya, bi tswá ȳi n̄i adà'á m̄ə tá à be'e ati b̄aɲnə b̄aɲnə Yesu yá. ²² Bi ghɛ̀ɛ n̄i Yesu wa adigə ȳi m̄ə bi lɛ si twon̄ə n̄i Gologota aà (n̄ji'í ik̄ùm ma gh̄ú i bə adigə akwɛ̀ɛtú n̄ú). ²³ Bo fa m̄ilù'ù m̄ii m̄ə bi lɛ m̄fɔr̄inə n̄i af̄ù ȳi m̄ə bi twon̄ə n̄i m̄əə aa m̄ə tá à no, a tuù ȳi. ²⁴ Bi kwèɛntə ȳi wa ati b̄aɲnə b̄aɲnə; n̄lɔgɛ itsə'ə j̄i a nyàtə a tit̄i bo, m̄ma'a i b̄irè tá z̄i a aj̄aɲ ȳi m̄ə bo ka yàtə itsə'ə j̄ya a tit̄i bo b̄ītsim aà. ²⁵ Bi lɛ n̄kwɛ̀ɛntə ȳi aa a n̄i b̄inòò bi bù'ú a tit̄ugè. ²⁶ N̄wa'anə annù ȳi m̄ə à lɛ n̄ghirè bi n̄in̄ isa'a ghu nu aa, m̄bɛɛ wa ati b̄aɲnə b̄aɲnə ghu atu m̄ə, "Mfɔ baYuda." ²⁷ Bi lɛ n̄ki n̄kwɛ̀ɛntə b̄iyərə bi baa bo bi Yesu, n̄kwèɛntə ȳi m̄f̄urè ghu mbèè a abò m̄à'á, n̄ki n̄tigə n̄kwèɛntə ȳi m̄ò'ɔ ghu mbèè a abò n̄kwàbè. ²⁸ A ki mfɛ'ɛ mbòòntə n̄i annù ȳi m̄ə aɲwá'ánə Nwí a lɛ nswon̄ nlon̄ n̄gaa ȳi aà, m̄ə, "Bi lɛ n̄nin̄ ȳi a tit̄i n̄gáɲghirè innù j̄i bi."

²⁹ B̄itsyá bi m̄án̄ji bi lɛ si wyèɛ n̄ii, n̄tsigə n̄i it̄ú jyaa, n̄swon̄ə n̄i ghu mbo m̄ə, "Wò ȳi m̄ə ò lɛ nswon̄ m̄ə ò ka sà'a ndámà'anwí i bú b̄ɔɔ fu a n̄j̄m̄ n̄jwí j̄i tarə aa, ³⁰ ywèɛnsə it̄u ib̄īi nú gho lá, n̄sigə wa atu ati b̄aɲnəb̄aɲnə bi'í yə!"

³¹ B̄il̄i bi n̄gáɲma'a Nwí bo bi n̄gáɲnd̄i'í n̄ɔnsə bo lɛ si k̄ii n̄wyèɛ n̄i ȳi, n̄swon̄ə bo n̄i bo m̄ə, "A lɛ si ywèɛnsə n̄i bad̄aɲ, tá à wa'á ib̄īin̄ú ȳi yumbɔɲ ts̄īts̄on̄ ywèɛnsə tá bi'inè yə!" ³² Tá Ayo'ò Nwí, Mfɔ baIsrael, tá à lo fii atu ati b̄aɲnə b̄aɲnə n̄sigə tá bi'í yə mbɔɲ b̄ii annù ȳi."

Bè bya bi baa m̄ə bi lɛ n̄kwɛ̀ɛntə waa bo aa, bo lɛ si k̄ii mbəḡitə n̄ii yàa n̄gaa.

*Aj̄aɲ ȳi m̄ə Yesu à lɛ n̄kwo aà
(Mt. 27.45-56; Lk. 23.44-49; Jn. 19.28-30)*

³³ Nòò à s̄i'í m̄ə it̄ugə i fii n̄kusə ala'á ts̄im n̄ghɛɛ nywe'e n̄i nòò n̄yən̄ nòò. ³⁴ A b̄ə m̄ə n̄i nòò n̄yən̄ nòò, Yesu a t̄ɔɲnə n̄yə'ə nswon̄ m̄ə, "Eli, Eli, Lama Sabachthani?" Ma la a bə m̄ə, "Nw̄iɲḡɔɲ ghà Nw̄iɲḡɔɲ ghà, O m̄è'e gha aa a ya aa ε?"

³⁵ Bè bya bi m̄ò'ɔ b̄ii m̄ə bi lɛ ntəəntə maa adigə aa, bi yu'u laà, n̄swon̄ m̄ə, "Yu'u n̄i, a twon̄ə aa Elijah." ³⁶ N̄ù ȳi m̄ò'ɔ a khé n̄ghɛɛ mmurə k̄untsa a mum m̄ilù'ù m̄i tsə'ə, n̄sɔ'ɔnə a n̄i n̄k̄iɲkà'á, n̄kɔ'ɔsə m̄fa ghu mbo m̄ə tá à no. A fà m̄ə, n̄swon̄ m̄ə, "N̄i yu'utə tá bi'inè yə m̄ə Elijah à ka z̄i gh̄irè tá à lo fii atu ati b̄aɲnəb̄aɲnə sigə lɛ."

³⁷ Yesu à lɛ nyə'ə tsi'í n̄i t̄īi m̄burə n̄tsii.

³⁸ Atsə'ə ya ȳi m̄ə a lɛ n̄kwàsə m̄úm n̄dámà'anwí aa, a lɛ mbò'ònə a tit̄i, n̄lɔḡinə a n̄d̄əɲ n̄sigə nywe'e a nsyɛ. ³⁹ At̄u b̄isogyè ya m̄ə à lɛ ntəə n̄lii n̄i Yesu aa, à yə m̄ə m̄án̄ji ȳi m̄ə Yesu à lɛ n̄kwo ghu aa, n̄swon̄ m̄ə, "Tsi'í annù n̄ikon̄ə, n̄ú ghua à bə aa Mu Nwí!"

⁴⁰ B̄aɲgyè b̄i m̄ò'ɔ bi lɛ n̄tswe ghu, ntəə a sà'a agha'a n̄lii. At̄it̄i bo, Mary Magdalene, n̄i Mary, n̄dè bi bi Jems ȳi n̄kəgə, bo bi Jose, a b̄ò'ɔ Salome lɛ n̄tswe ghu. ⁴¹ Bo lɛ si yòɲə n̄i Yesu wa nòò wa m̄ə à lɛ n̄tswe a Galilea

aa, ñkwetə nii. Bångyè bî mɔ'ɔ bî ghà'atə bîi mə bo bi Yesu le ñkɔ'ɔ nzi a Yerusalem aa, bo le ñki ntəə ghu.

*Ajàñ yîi mə bi le ntwiñə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Lk. 23.50-56; Jn. 19.38-42)*

⁴² Tsɔ mə à le mbə njwî ñnàñsə ñjoo nlon njwîngɔŋ aa, a bə mə a ñkwɛfɔ maa njwi mə àbèè a kà lɔ fu'u a njwîngɔŋ aà, ⁴³ Joseph mə à le nlo a ala'a Arimathea, nyu'utə nî ànnù nifɔ Nwî, ñki mbə ñjù yîi mə bə le si le si bɔ'ɔ nii, mbə ñjù yî mɔ'ɔ a titii ñgãñdasa'a aa, à le ntãñ ntii ñghèè a mbèè Pilato a mbetə aku Yesu ya mə yu lɔgə i ghèe twiñə. ⁴⁴ A ghèè mə Pilato a betə mə Yesu à kwɔ mə le, ñtwonə atu bisogyè ya mbetə yî mə à nî tsi'î ànnù ññkonj mə Yesu à kwɔ mə le. ⁴⁵ A yù'ù mə mə Yesu à kwɔ mə aa, mbii mə tá Joseph à ghèe nlògə akú yi ya ñghèè ñtswiñə. ⁴⁶ A ghèè ñyuu atsə'ə yî fù'ù yî siginè, ñzi nlògə Yesu ñsigisə, ñlim nú yî nî atsə'ə yá. A lim mə, ñtigə nlògə yi ñghèe nnij a múm nisyè nii mə bi le nton a múm aláñsəñgɔ'ɔ aà. A ñij mə, ñtii ñgɔ'ɔ ñghèe ñkusə ntsù nisyè wa ghu. ⁴⁷ Mary Magdalene bo Mary, ñdè bi Joses le nyə adigə ya yîi mə bi lə ntwiñə yî ghu aà.

16

*Ajàñ yîi mə Yesu à le nyweenə ni ñiwo aà
(Mt. 28.1-8; Lk. 24.1-12; Jn. 20.1-10)*

¹ Njwîngɔŋ ya i tsyà mə, Mary Magdalene, bo Salome ni Mary, ñdè bi Jems, bo yuu mighurə mì lùmtə mə bo ghèe yo'ɔ nú Yesu ghu. ² A lɔ mə mbə a njwî yî ñtsyàmbii a múm ñgyà, tsi'î a titugə titugə, a noò ñsa'a nòò, bo fè'è a ñghèe wa ntsù nisyè. ³ Bó fè'è mə ñka ñghèe a mánji ñtigə mbetə nî waa bo ni bo mə, “A ñgɔ'ɔ ya wa ntsù nisyè aa a ka tii wo l'òsə a mbo bi'inə aa e?” ⁴ Bó ghèè mə ñywe'e wa ntsù nisyè, ñghèè ki ñentə mi'î myaa, ñyə mə bi tii mə ñgɔ'ɔ ya nlò'òsə. Ñgɔ'ɔ ma yú i le mburə mbə tsi'î ñgɔ'ɔ yî ñfãñ ñfãñ. ⁵ Bo kuu ñghèè wa múm nisyè. Bó kuu mə, ñyə mújɔŋ yî mɔ'ɔ a we'è ádanə atsə'ə yî fù'ù, ñtswe a mbèè àbò mà'à; mibè myaa mə syənə.

⁶ A swonj a mbo bo mə, “Tá mibè muu mì tsuu lɔ syənə bə. Nî lòò aa Yesu mu Nasareth wa mə bi kî kwèentə a ati bāñnə bāñnə aa e? Wá à biinè mə a niwò. Wa kaa à si faà mə tswé! Yə ñi ádigə yîi mə bi kî ññsə yi ghu aà. ⁷ Nî ghèe nswonj a mbó ñgãñyənənnù ji bo bi a mbo Peta, mə Yesu à tsyà mə a mbii bù ñghèe ni a Galilea. Nî ka ghèè ghu, i yə yi tsi'î wa ajāñ yîi mə à le nswonj a mbo bù aà.”

⁸ Bo fè'è wa múm nisyè ñkhəkə nlon mə nú jyaa i le nswèrə, ñtigə mbenə ba'à bà'à. Bo kà mə aa ñghèe a mánji kaa wa'à ànnù a mbo ñjù tsù burə swoswonjə, ñlonj mə ñbɔ'ɔ ni le ntswa waa aà.

*Ajàñ yîi mə Yesu à le ndi'i ibii nú yi a mbo Mary Magdalene aà
(Mt. 28.9-10; Jn. 20.11-18)*

⁹ Nòò wa mə Yesu à le nyweenə a niwo a njwi yî ñtsyàmbii a múm ñgyà aa, à le mfòò ndi'i ibiinú yî aa a mbo Mary Magdalene, wa yîi mə à le mfi'î izwí jî bi jya ji sãmbaa ghu ato'o aà. ¹⁰ Mary Magdalene a tigə ñghèe nswonj annù yîi mə a le mfè'è aa a mbo bə bya mə bo bi Yesu le si karə aà,

nlonj mæ bo le ntswe tsi'i nî àjəŋnè, nyə'ə. ¹¹ Bo yù'ù mæ mæ Yesu à bìnè mæ nî niwo Mary Magdelene a yê yi aa, ŋka ligitə, kaa wa'à waa bi.

Ajàŋ yïi mæ Yesu à le ndi'i ibi nû yi a mbô ñgãnyəgənnu ji ji baa aà (Lk. 24.13-35)

¹² Ma yù à tsyà mæ, a bú ñzi ndi'i ibinû yi a mbo bo bi mo'c bi baa, mæ bi le mfɛ'ɛ a Yerusalem ntigə mfu ŋghɛɛ nî waa a afò. Ma mùu noð Yesu a bāŋnè ntigə ndi'i aa bə ŋkírə yí yí dāŋ a mbo bo ma bú. ¹³ Bô bi mæ, nswonj a mbo àbùgə yaa bi mæ bo le ntswe a Yerusalem aa, kaa bo wa'à waa bi.

Ajàŋ yïi mæ Yesu à le ndi'i ibi nû yi a mbo ñgãnyəgənnu ji jya ñghum ntsò mɔ'c aà

(Mt. 28.16-20; Lk. 24.36-49; Jn. 20.19-23; Ifà'à 1.6-8)

¹⁴ A bə mæ a noð ñjim Yesu a zì ntsi'i ñgãnyəgənnu ji jya ñghum ntsò mɔ'c bo tswé ñji, a ghaantə waa nlonj mæ kaa bo le ŋwa'à nî àbiinti tswé, ŋki ŋki mĩnti myaa, kaa wa'à ànnu yïi mæ bə bya mæ bi le nyə yi a noð yïi mæ à le nyweenə ni niwo aa bi aa. ¹⁵ A swonj a mbo bo mæ, "Nì ghɛɛ a mbo mbi ntsim, ŋka nswonj nî ntoo yí ñsigənə ya a mbo bə bi tsimə. ¹⁶ Nù yïi mæ à yù'u, nniŋ ntii yi a nu mə, bi murə yi a ŋkì aa, à ka yí yweenə, ŋu yïi mæ kaa à sɪ ntii yi a nu mə niŋ aa, Nwì à ka yí niŋ isa'a ghu nù. ¹⁷ Bə bi mæ bi niŋ ntii waa a nu mə aa, bi ka yí tswé nî ñlensə juà: Bo ka yí ki fi'i nî bídemon a nto'o bə nî ikúm ghá. Bo ka yí ki ghàà mighàà mĩ fii ¹⁸ bo ka yí ki bwɛɛ nî no tugitə nî a mbo bo kaa tá ì wa'á ànnu a nu bo ghírə; kə bɛɛ mæ bo tɛ'ɛ nno bə ñli'i, kaa i wa'á ànnu tsu a nu bo ghírə bə. Bo ka yí ki nòŋsə nî mbó myaa a nù ñgãŋmighò tá bo ka mfwetə."

Ajàŋ yïi mæ Yesu à le ŋkɔ'c ŋghɛɛ a aburə aà

(Lk. 24.50-53; Ifà'à 1.9-11)

¹⁹ Mmà'àmbi Yesu à ghàà mæ a mbo bo laà aa, Nwì a logə yi ŋkɔ'c ghɛɛ ni ghu a aburə, ñghirə a tswé a mbèè ñikwɛɛ yu nî mà'à. ²⁰ Bo fɛ'è ñghɛɛ ntigə nswonj nî ntoo yí ñsiginə ya a idigə tsim; Mmà'àmbi a fa'à bo bo ñghirə nî ñlensə tá bə zi mæ bo le si swonj aa tsi'i ànnu niŋkonjə. Amen.

Ntoo yi Nsiginè yi LUKAS à le ñwà'ànè aà

ÑJ'INNŪ ANWÁ'ANƏ YŪ

A ñwà'ànə yū aa a le ñwà'ànə Lukas, mə à le mbə docta aà. Kaa à le ñwà' à nū yī mǝ'ǝ a titi ñgǎntoo Kristo jya bê, kaa ñki' i nū baYuda ki mbə. A le mbə nū àkǝrə Paul, Paul a kī nanjə ñkǝnə yi, bo yu karə ñghɛɛ ni a nitəə a idigə jī ghà'atə (Ifà' à 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28).

Lukas à swǝn mə yu ñwà'ànə aa a mbo Theophilus tǎ tǎ à nanjə nzi annū ñikonj yī mə bi dī' i ghu mbo, bo bi àjànə mə innū ma jū i le mfɛ' è aà. Annū ñikonj ma yū a bê ntoo yī ñsiginè ya nlonj Yesu Kristo, yī mə Azwī Nwī a le ntso' ǝ yī mə tǎ à zi nswonə ntoo ma yū a mbǝ ñgǎñfumə, ñkɛ' ɛnə ajǎnə mə Nwī à ka yweensə bê aà (4.18-19). Lukas a dī' i nī àjànə mə annū ñgǎñmfumə, à yī bê bī kǝgə, bo bi à yī bê bī bi, a le nanjə ntswe a nu Yesu aà. Yesu à le ntwonj Mateo ñkǎñkwɛrə bitax, ñswonj mə kaa yu le ñwà' á aa a ntwonj bə bī annū yaa a tsinə aa zī, yu le mbǎñnə ñzi aa a twonj ñgǎñghirè innū jī bi (5.32); ñtwonjə a Zacchaeus aa nlonj mə yu le nzi aa nlǝǝ bə bī mə bi bwɛ aa, i yweensə waa (19.10). Ngǎn mūñgwà' à wa mə à le mbwɛ aa, i dī' i nī ibǝn Nwī bo bi ñko mǎlñnə Taà yī' inə a mbo bǝǝ bi (15.11-32).

Lukas à dī' i tsi' à annū ññkonj mə ntoo yī ñsiginè ya kaa i si aa tsi' i a mbo baYuda tswé. I tswɛ aa a mbǝ ñbī ñtsimə, ñbə "ñkǎ' à...a mbo bə bi atoo dǎnə" (2.32). Yesu à zī aa a ñghirə "tǎ mu nū ñtsim à yə ajǎn mə Nwī a yweensə bê aà" (3.6).

Lukas a kī ñdī' i abwarə bǎngyè a nsi mi' i Yesu; ñghaa nlonjə Mary nǝdè yī, Elizabeth, Martha bo Mary, bīsubika' à bi (10.38-40), bǎngyè bi ghà'atə bī mə bi le si kwetə ñi, mfa' a ghu mbo aà (8.2-3). Nki ñdī' i ajǎnə mə Yesu à le mbəñkə yi nghaa a mbo bǎngyè bya bī mə bi le si yè' è ñyonə ñi a mǎñjī Golgotha aà (23.27). Bǎngyè bi ghà'atə le si yǝnə Yesu, ñloginə a Galilea, ñtswe bo bo a Yerusalem, ñtəə nyə ajǎnə mə bi le si kwèentə yi aa (23.40), bo bi àdigə yī bi le ntwinjə yi ghu aà (23.55-56), ñyi mfǝǝ ñghɛɛ nyə mə Yesu à ywèenə mə ni nìwo (24.1-80) ñtigə ñghɛɛ nswonj a bǝ ñgǎñyǝgǎnnū jī jya ñìghūm ñtsǝ mǝ' ǝ (24.9-10).

Lukas à nanjə ñkwèè fīmfaa a nī annū ntsǎ'atə Nwī (3.21; 5.16; 6.12; 11.1; 22.32; 23.34,46). Ka mə Yesu à le mbə Mu Nwī aa, à le si lǝgè nī noǝ ñtsǎ'atə nī Nwī ghu tǎ zi annū yī mə Taà yī a lǝǝ aa, i kīi kwɛrə mitsyè bo bi mǎdà' à a mfa' a ifà' á yi ghu. Bī' inə yə mə, ñbǝn tǎ à tso' ǝ ñgǎñntoo jī jya a titi ñgǎñyǝgǎnnū jī jī ghà'atə, a le ñghèè ñle ñka ntsǎ'atə Nwī àbèè fu' u (6.12).

Lukas a ghirə bi yə nidorə ñi mə ntoo yī ñsiginè ñlonjə Yesu Kristo i zi ni nu aà, ñloginə a ni ikǝǝ baangel wa a noǝ yī bi jwe yi aa (2.14) ñghɛɛ nywɛ' e a noǝ yī mə Yesu à mǎnsə ifà' á yi ntigə ñko' ǝ ñghɛɛ ni a aburə fu a mbèɛ Tà aà. Ngǎñyǝgǎnnū jī i "tigə ñgha'asə ñi, ñtià waa i luu ni nidorə, bo tigə ñbu mbīi waa fu a Yerusalem. Ntigə ntswe ni a ndámà'anwī a ñgǝn bīnǝǝ bitsim, ñgha'asə nī Nwī." (24.52-53).

Bi yatê àṅwà'ànè yú aa laa:

1. Nji'í ànnù àṅwà'ànè yú 1.1-4
2. Ajàṅ mæ bi le njwe Yesu bo bi Jɔn Ngàṅmùrè bɛ̀ ṅki bo bi nòò yí bo le mburè bɔ̀ṅkhè aà 1.5—2.52
3. Ƴfà'a Jɔn Ngàṅmùrè bɛ̀ ṅki 3.1-20
4. Ajàṅ mæ bi le mmurè Yesu ṅki bo ajàṅ mæ bi le ṅkwà'ànè yi aà 3.21—4.13
5. Ƴfà'a Yesu a Galilea 4.14—9.50
6. Nlò a Galilea ṅko'ò ṅghɛɛ ni a Yerusalem 9.51-19.27
7. Ngyà yi ñlwi'ɛnjim a Yerusalem bo bi maa mbèè àla'à 19.28—23.56
8. Ajàṅ mæ Mmà'àmbi à le nyweenè ni ñiwo, ñdi'í ibiñú yi a mbo bɛ̀ ñtigè ṅko'ò ṅghɛɛ a aburè aà 24.1-53

Innú ntsyàmbii

¹ Taà Theophilos, bè bɛ̀ ghà'àtè bi gaansè mɛ̀tɛ̀ myaa a ṅwà'ànè innù jii mæ i le mfe'è a titii bɛ̀'í aà. ² Bo ṅwa'anè aa ajàṅ mæ bè bii mæ bi le nyè innù ma jù ñlɔ̀gìnè a noò ñlɔ̀gìnè ṅkii nseensè ñi ñtoo ya aa, bi swɔ̀ṅ a mbo bɛ̀'í aà. ³ Ajàṅ mæ a bè laa aa, Taà, mè nàṅsè mé ñlɔ̀gè noò ñyègè innù ma jù mbe'enè a lɔ̀gìnè, ṅwa'atè mæ a ku'unè mæ tá mè nàṅsè ntsisè ṅwa'anè ajàṅ mæ innù ma jù i le mfe'è aa a mbo wò. ⁴ Mè ghìrè mùu ajàṅ aa mæ tá ò nàṅsè nzi annù ñikɔ̀ṅ yii mæ a tswè ghu nloṅ ṅgòṅ innù tsim jii bi swɔ̀ṅ a mbo wò aà.

Ajàṅ yii mæ bi le ṅkè'è nòò ànnù ñloṅ ṅgaa Jɔn Ngàṅmùrè bɛ̀ a ṅki aà

⁵ Nòò yii mæ Herod à le mbè mfɔ̀ a ala'a Yudea, ṅgàṅmà'a Nwɛ̀ yi mò'ò à le ntswe ghu, mfe'è aa a titii àkhìrè bè bii mæ bi le si fà'à bɔ̀ bi bè bi ṅgàṅmà'a Nwɛ̀ Abija aà, ìkùm ṅgwé yí i le mbè Elizabeth, ṅki mfe'è aa a ṅgwé'è Aaron ṅgàṅmà'a Nwɛ̀ wa. ⁶ Akòrè nizí yaa bo bitsim a le ntsinè a nsi mi'í Mmà'àmbi, kaa bo wa'à ñi àlò'ò tswé ñloṅ mæ bo le si lèè bìnòṅsè bi Nwɛ̀ ṅkii nyu'unè ñi ñdi'í ji tsi'í tsimè. ⁷ La kaa bo le ṅwa'à ñi mu bàṅnè tswè nloṅ mæ Elizabeth à le mbè afirè, bo kí ñtigè bilwèn aà.

⁸ A leè mbè a njwi yi mò'ò, a bè njwi yii mæ ṅgàṅmà'a Nwɛ̀ Abija i tswé ñi mfà'a a múm ñdámà'anwɛ̀, Zechariah a ká mfa'a ifà'à yi a múm ñdámà'anwɛ̀, ⁹ ñyɔ̀ṅè ñi nòṅsè ṅgàṅmà'a Nwɛ̀ maa noò, bi le mmà'a ibirè ñtso'ò yi mæ tá à tɔ̀ alùmtè a ñikentè ñi mɔ̀'ò ñi mà'a Nwɛ̀. A tigè ṅkuu ṅghɛɛ a múm ñdámà'anwɛ̀. ¹⁰ Nnòò bè bitsim bii le ntswe a abeɛ aa bi le si tsà'àtè Nwɛ̀ maà noò yii mæ à le mbè noò ntòò alùmtè aà. ¹¹ Angel Mmà'àmbi à le ṅwɛ̀'ikè mfe'è ghu nsi, ntø a mbèè àbò amà'a ñikentè ñi mɔ̀'ò ñi alùmtè nyá. ¹² Nòò yii mæ à le nyè angel wa aa, mibè mi le nsyèné, ñbò'ò tswá yi. ¹³ Angel wa a swɔ̀ṅ ghu mbo mæ, "Tsùu bɔ̀'ò mbá Zechariah. Wa Nwɛ̀ṅgòṅ à yù'ù mæ atsa'àtè yò. ṅgwé ghò Elizabeth à ka jwe múmbàṅnè tá ò tswè ìkùm yi ni Jɔn.

¹⁴ A ka yí bè annù ñidorè a mbo wò tá nú yò ì nàṅsè mbɔ̀ṅ, bè bɛ̀ ghà'àtè kii ndoritè nloṅ mæ bi jwe yi aà.

¹⁵ Nloṅ mæ à ka yí bè ṅú yi ṅwè a nsi mi'í Mmà'àmbi, kaa wa'à milù'ù ka nno, kè mɛ̀ bònè kè mɛ̀ tì. Azwɛ̀ Nwɛ̀ a ka yí lwensè yi lɔ̀gìnè a ato'ò ñdè yí.

¹⁶ A ka yí ghìrè tá baIsrael bɛ̀ ghà'àtè tá bi bú mbii fu a mbo Mmà'àmbi Nwɛ̀ṅgòṅ wàà.

17 A ka yī tsaä a mbii Mmà'àmbi nî àzwi ñtoò Nwî Elijah bo bì màdà'á mi. A ka yī bòònsə bità bo bì bòò, i bəŋkə ŋgǎŋatii atu tá bo tswe ni màtsyé tsó bii innú jyaa i tsinə aä. A ka yī taŋtə bə tá bì ku'unə a mbô Mmà'àmbi."

18 Zechariah a betə Angel wa mə, "Mə ka zi aa mə akə mə ma yú ànnú a ka fè'è aa é? Nloŋ mə mə tigə nłwèn ñù, ñgwé ghà a kî ñlwen lwen aa é?"

19 Angel wa a kwi'i ghu mbo mə, "Mə ni Gabriel yii mə a təə ni a nsi mi'i Nwî, yu wa yii mə à too gha mə tá mə zi ŋkè'ənə ntoo yī ñsiginə ma yú a mbo wò aä. 20 Lâ, tsó mə kaa ò si ntoo yī ñsiginə yú mə ì ka yī fè'è ni nòò yii mə à kù'unə aa bii aa, kaa ò ka wa'à bù ñghaa. O ka ghèè ni tighàà i ywe'e wa noò yii mə innú ma jù i ka yī fè'è laa aä."

21 Bə bya mə bi le ntəə a abɛɛ aa, bi le nyu'utə Zechariah ki kaŋ ntigə ŋwa'a ni mə a ghìrə àkə a tigə ñtigə a múm ñdámà'anwî ñtigə aa é? 22 Nòò yii mə à le mfè'è aa, kaa à le ŋkí'ì a ŋghàa a mbo bo bù ñzi. Bo tigə ñzi mə ñjəð təə təə ì le yi wa múm ñdámà'anwî. A le ntigə nseensə waa nî mbo, ñtigə ntswe ni tighàà.

23 Nòò yii mə à le mmàŋsə afà'á yi a múm ñdámà'anwî aa, a tigə ñlo mbii yi a ndügə yu. 24 A ti mə bə ni mú àtiì noò, ñgwé yī Elizabeth a tswé ni mú, ñtigə tswé tsi'í a nda mə bì tsuu yi ló yə atu bisəŋ bintaä. 25 Ntigə nswəŋ ni mə, "Mmà'àmbi à lèntə mə ñghirə ma yú ànnú a nu mə aa, a mfi'ì ñdirə atu a atu mə a titii bə."

Ajàŋ yii mə bi le ŋkè'ènə a mbo Mary mə à ka jwe Yesu aä.

26 Bisəŋ bi le ntsyà bi nto'o ajàŋ yii mə Elizabeth à le ntswe ni mu aä, Nwî a too angel Gabriel a njo'ò àla'a Nazareth a ala'a Galilea. 27 A le ntswe nî ñkii a mbo múŋgòò màŋgyè yii mə ñù yí mò'ò yii mə ìkúm yi i le mbə Joseph, ñlo a atə Mfò David aa, à le ŋkosə. Ìkúm múŋgòò màŋgyè ma ghú i le mbə aa Mary. 28 Angel wa à le nzí ghu mbo nswəŋ mə: "Mə tsà'atə ghó! Mmà'àmbi à tswé bu yu, à kî mə ñniŋ mbəəŋə yī ñwè a nu wò."

29 Mary à le mbo'ò tsi'í ànnú ñiŋkoŋ a ajàŋ yii mə à le nyu'u ànnú ya mə angel wa à le nswəŋ aä, ñtigə ŋwa'a ni mə ma yú mbuu atsà'atə a di'ì aa àkə le. 30 Angel wa a swəŋ ghu mbo mə: "Tsuu bo'ò mbà Mary, wa ìbòŋ Nwìŋgòŋ ì tswé a mbo wò. 31 O ka tswé ni mu i jwe múmbàŋnə i tswé ìkúm yi ni Yesu.

32 A ka yī bə ñù yí ñwè tá bì ka twoŋə nii ni Mu Nwìŋgòŋ Ako'òntsirə. Yaweh Nwìŋgòŋ à ka yī ghìrə yi nî mfo tsi'í tsó ta bì taä yī David.

33 A ka yī bə Mfò a ŋgwé'è Yacob, i lwi'í ñiŋkoŋ, kaa tá ànnú nifò yi tá wa'à nî ñlwi'í tswé."

34 Mary a betə angel wa mə: "Mə bùrə ni múŋgòò màŋgyè, kaa mə leè ñwa'a ñumbàŋnə zi, mbə ma yú ànnú a fè'è aa mə akə le?"

35 Angel wa a kwi'i ghu mbo mə, "Wa Azwî Nwî a ka kusə gho

tá àdà'a Ako'òntsirə tá à kuu a nu wò.

Ma mù ajàŋ, mu wa mə ò ka jwe aa, wa yii mə à làa mànsə aa, bi ka yī tigə twoŋə yi ni Mu Nwî.

36 Wa'atə ñù ñgwé'è ghùù, Elizabeth. Bi swəŋə ni mə kaa mbə a wa'à bəə jwé. La tsitsòŋ, yumbəŋ à tswé mə ni mu a ni bisəŋ bi nto'o, ka mə à lwèn mə si'ì si'ì aä. 37 Kaa ànnú yī tsu sè ghu tswé mə mbə Nwî a wa'à ghìrə."

³⁸ Mary a kwi'i mə, “Yê, mə laa mbə abù'u Mmà'àmbi, tá a fè'ε a nu mə wa ajàn mə ò swòṅə aà.” Angel wa a tigè nìma'atə yi ṅghεε yi.

Ajàṅ mə Mary, à le ṅghè a ṅghantə Elizabeth aà

³⁹ Tsi'i maa noò Mary a burè ñtaṅtə ṅjoo ji mmà'àtə ṅghèè a ṅjò'ò àla'à yi mò'ò yìi mə ì le ntswe a atu nta'a a Yudea aà. ⁴⁰ A ghèè mē aa, ṅghèè ṅkuu a nda Zechariah ntsa'atə Elizabeth. ⁴¹ Mary a yù'ù mə atsà'atə Elizabeth aa, mu wa a litè ṅnaṅ ghu nibùm, Azwì Nwì a lwensə Elizabeth ⁴² a tɔṅṅè ṅswon mə, “Nwì à nāṅsə ṅniṅ mbɔɔnə a nu wò a titi bāṅgyè, mbɔɔnə i kī ṅtswe a nu mu wa yìi mə ò ka jwe aà! ⁴³ Ma yù ànnù yì wè, ajàn mə ndè bi Mmà'àmbi ghà à zi ṅghantə gha aa, a fè'ε a nu mə aa a ya aa ε? ⁴⁴ Nlon mə ajàn mə mə ghìrə nyu'u atsà'atə yo aa, mu ghù a nibùm m1ə à ghìrə nliṅ nnaṅ ni nìdorè. ⁴⁵ Mbɔɔnə a nu wò mbà māṅgyè, yìi ò le mbii mə ànnù ya yìi mə Mmà'àmbi à le nswon a mbo wò aa, mə a ka fè'è tsi'i maa ajàn aà.”

Ikòò yìi mə Mary à le nyəə aà

⁴⁶ Mary a swon mə,
 “Ybi nù gha tsim i gha'asə Mmà'àmbi;
⁴⁷ ṅtì gha i doritə nlon Nwìṅṅṅə ṅṅāṅnyweensə gha
⁴⁸ ṅlon mə à wà'atə mē gha, àbù'ù yi yìi mə à ni tìkùm aà.
 Nlon mə, ṅloginə tsitsɔṅ, bə bitsim ka tigə twon ṅi gha ni ṅù yìi mbɔɔnə
 ì tswə ghu nu aà,
⁴⁹ ṅlon innù jì wè jìi mə Mmà'àmbi yìi à nì Ntì aa à ghìrə a nu mə aà,
 ìkùm yi i laa māṅsə aà.
⁵⁰ A ko mliṅṅè bə bii mə bi bɔ'ò nii aa miwaa miwaa.
⁵¹ A nàsə mē nikwεε ṅdi'i ada'a yi,
 ṅsɛnsə ṅṅāṅṅee nu bo bi innù jìi mə bo mòntə a mùm ṅtì bo aà.
⁵² A sigisə mē bifɔ bi wè a ìbərə bo,
 ṅṅentə bitikùmə.
⁵³ A jè'è mə ṅṅāṅṅi, ṅlwensə waa nì ṅjoo jì siginè,
 ṅbaṅṅə mfurə bə bii mə bi tswə nì ṅjoo aa bi kwεṅkə nì àbo ṅε'ε.
⁵⁴ A zi mē a ṅkwetə ṅṅāṅfà'á yi Israel,
 ṅwa'atə ṅko mliṅṅè yìi mə à le kà'à ṅlon ṅgaà yàà
⁵⁵ ṅswon a mbo bitaà bi'inə,
 a mbo Abraham bo bi ṅgwè'è yì, ṅlwi'i ṅṅkonə.”
⁵⁶ Mary à le ntswe bo Elizabeth bisāṅ bi tarə mbu mbii yi fu.

Ajàṅ mə bi le njwe a Jon ṅṅāṅmùrə bə a ṅki aà

⁵⁷ Noò njwe Elizabeth à le ṅkù'ù, a jwe mumbāṅṅə. ⁵⁸ ṅṅāṅmbèε ndugə jyaa nì ṅgwè'è yàà bi le nyu'u ànnù yì wè yìi mə Nwìṅṅṅə à le ṅghìrə ghu nu aa, bo bo bitsim tigè ṅdoritə.

⁵⁹ A bə mē nì ṅwi ji nifwaa aa, bi zi a ṅṅètə mu wa, ṅlɔɔ mə bi tswè ikùm yi nì Zechariah, nì yì taà yì, ⁶⁰ lá ndè yì a tuu tsi'i nìtì, ṅswon mə, “ṅṅāṅ, ìkùm yi à ni Jon.”

⁶¹ Bə bya swon ghu mbo mə, “kaa ṅù tsù a ṅgwè'ε bù kaa à sè nì ikùm ma ghù tswé.” ⁶² Bo tigè ṅghaa a mbo Zechariah nì mbò mbetə yi mə à kɔṅ mə bi tswə ikùm mu wa nì wò aa ε?

⁶³ Zechariah à le mbetə taafērə ñḡwa'anə ghu mə, “Hkũm yi à ni Jɔn.” Annù a le ḡgha'a waa bo bitsimè. ⁶⁴ Tsi'í maa noò, ñtsù Zechariah i ḡa'anə, àlèə yi a fèḡḡkə, à bú ḡka ḡghaa fu, ntigə ḡgha'asə Nwí. ⁶⁵ Nibò'ɔ le ntswa bambèè ñdùḡə bi bya, ḡḡàn ya i sèèḡ fya ala'a nta'a Yudea tsi'í tsimè. ⁶⁶ Nù ñtsim yii mə à le nyu'u ḡḡàn ya aa, a le si m̀òòntə atú yi ghu ntigə mbetə ni mə, “Mu mà ḡhù à ka yí bə aa àkə aa ɛ?” Nloḡ mə a le nlaa mə àdà'a Mmà'àmbi a le ntswe ghu nú.

Ntoo yii mə Zechariah à le ḡkè'èḡə àà

⁶⁷ Azwí Nwí a le nlwensə Zechariah ta bi Jɔn, a tigə ñswonə ní ñtoò Nwí mə,

⁶⁸ “Tá bĩ'inè ka ḡgha'asə a Mmà'àmbi Nwĩḡḡḡḡ baIsrael, nloḡ mə à zì m̀ə ḡkwetə bə bi, ntsu'u atú yaa.

⁶⁹ A fĩ'sè m̀ə a ḡḡḡḡyweènsə bə yii mə à tì aa a mbo bĩ'inè, a bə ḡù àtsə ḡḡḡḡàfà'á yi David

⁷⁰ tsi'í ajàn yii à le ḡkà' à ñtsya a ḡḡm ḡḡḡḡntoò ji jii laa aa a ḡḡu'u,

⁷¹ mə yu ka yí yweensə yi'inè a mbò ḡḡḡḡkibàà ji'inè,

i kwèrə yi'inè a mbo bə bii mə bi naa yi'inè aà,

⁷² i dī'i ibòḡə yi yii mə à le ḡkà' à a mbo bītà bi bitàà bi'inè aà,

i kii wa'atə a akàà yi yí làà yá,

⁷³ là'a akàà ya mə à le ḡwàrə bo taà yi'inè Abraham aà.

⁷⁴ A le ḡkà' à mə yu ka kwèrə yi'inè a mbo ḡḡḡḡkibàà ji'inè,

tá bĩ'inè tigə mfa'a ghu mbo kaa wa' à bò'ò,

⁷⁵ ní mánjī yii à laa mmanḡsə ḡki ntsinə a nsi mi'i yu a ní nòò yi'inè ntsim faa atu nsyè.

⁷⁶ Wò, mú ḡhà, bi ka yí tigə twonə ní ḡho ní ḡḡḡḡntoò Nwĩḡḡḡḡ Akò'òntsirə.

Nloḡ mə ò ka yí ḡhèe a mbii Mmà'àmbi, a nmanḡsə mánjī yí.

⁷⁷ I tigə ḡhìrə tá bə bi zì mə bo ka yí yweenə aa

mə mbə bi li'inè ifansə innù jyaa,

⁷⁸ i tsyà aa a ḡḡm ḡko m̀ilḡḡḡḡ Nwĩḡḡḡḡ yi'inè,

a ajàn mə àbèè a ka yí ló a aburə i fu'u sigə a nu bĩ'inè,

⁷⁹ a mfa ḡkà' à a mbo bə bii mə bi tswe a múm m̀fi idigè,

a adigə àliləḡə niwo aa,

i ki tsisə m̀ikòrə mi'inè tá m̀i ka ntəə ní mánjī m̀bòòḡḡ.”

⁸⁰ Mu wa à le ḡkwe, ntii a múm Azwí Nwí, ñtswe ní a nta'a miwèè miwèè, ñywe'e a noò yii mə bi le ndi'í yi a mbo baIsrael aà.

2

Annù ajàn yii mə bi le ḡjwe Yesu aà (Mt. 1.18-25)

¹ A bə maa noò Mfò Kaisa Augustus a swonə mə tá bi səḡ bə tsi'í bi tsim a itoo itoo jii mə baRoma bi le si bu'utə aà. ² Nòò wa mə ànnù səḡ bə ma yú yii mə a le mbə yi ntsyambii a le mfè'è aa, Kwirinius à le mbə Gúmnaà a mbù'u Syria. ³ Nù ñtsim à le ntigə ḡḡḡḡ mə yu ḡwà'ànə ikũm yi a ñikurə bo.

⁴ Joseph à le nlò a ḡjò'ò ala' à Nasareth yii i le ntswe a Galilea aa, ḡki ḡkò'ɔ ḡḡḡḡ ñikurə ní Bethelèhem nii mə ní le ntswe a ala'a Yudea aa, a bə àdigə yii mə bi le ḡjwe Mfò David ghu aà. Joseph à le ḡḡḡḡ ghu aa

nlonj mə à le mbə n̄u àtsə̄ David aà. ⁵ A le n̄ghèè ghu mə yu ghèe n̄wà' ànə ikùm yi bo yì Mary yìi mə à le n̄kosə n̄i n̄gwè yì aà. Mary à le n̄tswe ni mù. ⁶ Ajàn mə bo le n̄tswe a Bethlehem aà, a tsigə mu wà; ⁷ n̄jwe mù yi yì n̄tsyambū yì mb̄ān̄nè, n̄limtə yi n̄i ibà'a itsə'ə, n̄n̄oŋsə yi n̄i àkh̄i miji naà nlonj mə kaa àdìgə a le n̄jwa' à a mbo bo wa ndá b̄iḡh̄i tswé aà.

Bìtsèè bi mbi bo bi baangel

⁸ Bìtsèè bi mbi b̄i m̄o'c bi le n̄tswe maa mbèè àla'a, a atu n̄ta'a, mbèe n̄i m̄b̄i jyaa. ⁹ Bo kà m̄ə aa mbèe n̄i m̄b̄i jyaa jya aa, Angel Mmà' àmbi a wi'ikè m̄fè'e a n̄si mbo. N̄kà'a Mmà' àmbi yìi m̄ə i n̄jwèè n̄ tsi'ì n̄jwèè n̄ aa, i ta n̄karisè waa, n̄b̄o'c n̄i wè ni tswá waa, ¹⁰ la angel wa a swonj a mbo bo m̄ə: “N̄i tsuu b̄o'c b̄ə, wa m̄ə z̄i aa n̄i n̄too yì n̄siginè a mbo bù, yìi m̄ə i ka z̄i ni n̄dorə n̄i wè a mbo n̄u n̄tsimè. ¹¹ Bi jwè m̄ə N̄gānywèènsə ghùu, m̄ə ni Kristo Mmà' àmbi aa, a itugə mbi s̄i, a n̄ikurə Mfò David. ¹² Alènsə yìi m̄ə a ka d̄i'ì a mbo bù aa, a b̄ə m̄ə, n̄i ka ghèe yə mu yì m̄b̄orə t̄a bi limtə yi ni ibà'a itsə'ə, n̄n̄n̄ yi ni àkh̄i miji naà.”

¹³ A ghəə ki m̄ān̄sə, n̄tsuntsò baangel yì wè bi l̄o a aburə n̄sigə, n̄yəə n̄i ikòò n̄gha'asə n̄i Nw̄i ghu, n̄swonjə n̄i m̄ə,

¹⁴ “N̄igha'a a mbo Nw̄inḡoŋ yìi m̄ə à tswə a aburə n̄ko'c n̄tsirə aà, m̄b̄o'c n̄ə a mbo b̄ə f̄aa n̄syə b̄i m̄ə Nw̄inḡoŋ a doritə nlonj n̄jaa yàà aà.”

¹⁵ Nòò wa m̄ə baangel bya bi le mbù mma'atə waa n̄ko'c n̄ghèe a aburə aa, b̄itsèè bi mbi bya bi tigə n̄ghaa bo ni bo m̄ə, “N̄i gh̄irə b̄i' inè ghèe a Yerusalem, n̄ghèe n̄yə annū yìi m̄ə a fè'e ghu, Mmà' àmbi a kè' enə a mbo b̄i' inè aà.”

¹⁶ Bo le n̄tswa'atə n̄ghèe n̄yə Mary ni Joseph ni mu wa a n̄oŋ a akhi miji naà. ¹⁷ Bìtsèè bi mbi bya bi yə mu wa n̄kè' enə a mbo bo ajàn yìi m̄ə baangel bya bi le n̄swonj nlonj mu wa aà. ¹⁸ N̄ḡoŋ b̄ə b̄itsim b̄i m̄ə bi le n̄yu'u aa, bi le n̄yerə annū ya m̄ə b̄itsèè bi mbi bya bi le n̄swonj aà. ¹⁹ Mary à le n̄lògə innū jyá tsim n̄ləə a n̄t̄ii yu n̄tigə m̄m̄o'c n̄i át̄u yi ghu. ²⁰ Bìtsèè bi mbi bya bi le mbù n̄lo n̄tigə m̄b̄ii n̄ghèè waa, n̄yəə n̄i ikòò n̄gha'asə n̄i Nw̄i ghu nlonj annū yìi m̄ə bo le n̄yu'u n̄ki n̄yə a b̄o'ntə tsi'ì wa ajàn yìi m̄ə baangel bya bi le n̄swonj aà.

Ajàn yìi m̄ə bi le n̄tswé ikum Yesu aà

²¹ N̄jw̄i i tsyà m̄ə ji n̄ifwaa, a ajànə m̄ə bi le n̄jjetə yi aa, bi tswé ikùm yi ni Yesu, ikùm wa m̄ə angel wa le m̄fa m̄b̄oŋ t̄a bi tswə ni yu a ato'o aà.

²² Nòò à le n̄kù'ù m̄ə t̄a taà yi b̄o n̄dè yi gh̄irə annū n̄s̄i'ì waa t̄a bo laa n̄yonjə ni n̄oŋsə Moses, bo l̄ògə Yesu m̄ə t̄a bo bo k̄o'c n̄ghèe a Yerusalem, t̄a bo ghèe n̄d̄i'ì yi a mbò Mmà' àmbi, ²³ n̄jyonj ajàn m̄ə a le n̄tswe bi n̄wà' ànə a ni n̄oŋsə Mmà' àmbi aà, “Mfòò àjèè m̄āngyè n̄tsim yìi à ni m̄umbān̄nè aa, bi n̄tswe n̄i n̄lèə yi n̄i àyàrə ayoo a mbò Mmà' àmbi.” ²⁴ Bo le n̄ghèè aa ta i k̄ii m̄à' à Nw̄i, “ni b̄ibuḡirəm̄ikuu bi baa bo bi b̄its'o'c b̄i kègə bi baà.” I yòŋə n̄i ajàn yìi m̄ə n̄oŋsə Nw̄i à le n̄d̄i'ì aà.

²⁵ N̄u yì m̄o'c à le n̄tswe a Yerusalem, ikùm yi i b̄ə Simon, a b̄ə n̄u yìi m̄ə m̄innū mi le n̄tsinə, a k̄ii b̄o'c n̄i Nw̄i. Azw̄i Nw̄i a tswé ghu nu, a yu'utè n̄i noò yìi m̄ə Nw̄inḡoŋ à ka yì lə'ətə m̄int̄ii mi baIsrael aà. ²⁶ Le b̄onj Azw̄i Nw̄i a lèè n̄d̄i'ì ghu mbo m̄ə à ka yì yə Ayo'c Nw̄i Mmà' àmbi wa i b̄oŋ kwo.

27 Azwĩ Nwĩ a le tintə yi mə tã à zi a ndàmà'anwĩ maa njwi mə bi le nzi ni mu wa aà. Ta bi Yesu ni ndè yi bi zĩ mē ni ghu a nlwensə nòŋsə aa 28 a ɲɛɛ yi ntugitə a mbo yu, ɲgha'asə Nwĩ ɲswonj mə,

29 "Mmà'ambĩ, mà'atə tá àbù'ù yô tá à gheɛ nĩ mbòonə nyòŋə ni nìghàa nò;

30 ɲlonj mə mi'ĩ ma mi yè mē ànnù nyweensə bè,

31 yĩi mə ò tãntə mē ɲləə a nsi mi'i bè bitsimə aà,

32 a bē ɲkà'à a ɲka ndi'i mánjĩ ghò a mbo bè bi itoo dāŋ, i zĩ ni nìgha'a a mbo bē bo baIsrael aà."

33 Taà yĩ bô ndè yi bi le nyerə nlonj annù yĩi mə bi le nswonj mbi'i ɲgaà yĩ aà. 34 Simon a tigè ɲnɲj mbòonə a nu bo nswonj a mbo Mary, ndè yĩ, mə,

"Mu ghùlâ à ka yĩ ghìrè tá bè bĩ ghà'atə wo, i ki ɲentə bĩ ghà'atə a ala'a baIsrael.

A ka yĩ bə alənsə yĩi mə bè ka yĩ tigè ɲghàa nlonj ɲgaà yĩ, i tuu nĩ ànnù yĩ,

35 tá munwi ɲtsò tá à ki nso ntii ghò.

Tá ɲnnù jii mə bè bĩ ghà'atə mòòntə a mântii bo aa, tá bi ghìrè tá i fe'e nlaa."

36 ɲgàntò Nwĩ yĩ mǎŋgyè yĩ mò'ò à le ntswe ghu, ikũm yi i bə Anna, a bə mu Fanuel, yĩi mə à le nlo a ɲgwè'ɛ Asher aà. A ti bə aa bonj à lwèn mē. A le nyo'ò ntswe bô ɲdoò yĩ tsi'ĩ ilòò ji sàmbaa a kwò. 37 A tigè ntswe tsò ɲkwi'i mǎŋgyè i ilòò mighum mi nifwaa ɲtsò ji nikwà. Kaa à le ki'ĩ nũ ndàmà'anwĩ mmà'atə, ɲgha'asə nĩ Nwĩ, ɲsi'isə nĩ ìbiiñù yi ti ji, ntsà'atə nĩ Nwĩ a nítugə bo bi a si'inə. 38 A le ɲki nzi tsi'ĩ maa bǎŋtə noò, mfa mbi'ikə a mbo Nwĩ, ɲghaa nlonj ɲgaa mu wá, a mbo bè bitsim bii mə bi le si be ni mə tá Nwĩŋgɔŋ à tsu'u atu Yerusalem aà.

39 Nòò yĩi mə bo le ɲghìrè ɲnnù tsim ɲyonə ni nòŋsə Mmà'ambi aa, bo le mbù mbi'i fu a Galilea, ɲghɛɛ a nikurə bo a Nazareth. 40 Mu wa à le ntigè ɲkwe, ntswe ni mĩtĩ, ɲki nluu ni mĩtsyè; ìbòŋ Nwĩ i tswé ghu nú.

41 Taà yĩ bô ndè yi le si kò'ò ni a Yerusalem a atù àlòò a atù àlòò a noò ikòò Passa. 42 Nòò yĩi à le mbə ilòò nighum ɲtsò baa aa, bi logè yi bo bo kò'ò ɲghèè ghu tsi'ĩ ajàn yĩi bi le si ghìrè aà. 43 Bo mǎŋsə mə ikòò wa ɲka ɲkweɛ, mu wa, là'à Yesu, a benə ntswe a ɲjĩm a Yerusalem, kaa taà yĩ bô ndè yi wa'à zĩ. 44 Lá bo le si wa'atə ni mə à tswə a titi bè bii mə bo bo le si zĩnə aà, ntigè ɲghɛɛ, ntəə nítəə ni jwi yĩ mfuùrə; ɲlòò yi a mbèɛ ikà'à jyaa bo bi ɲgǎŋgwè'ɛ jyaa. 45 Bo lòò mē yi kaa wa'à yə, mbu mbii fu a Yerusalem a nlòò yi ghu. 46 Njwi i ti mē ti tsyà ji tarə, bi yə yi a ndàmà'anwĩ a tswé a titi bidi'i bi ɲnnù, ɲyu'utə nĩ ànnù yĩi mə bo le si swonj aa, ɲkii mbetə nĩ ìbetə a mbo bo. 47 Bè bitsim bii mə bi le nyu'u ànnù yĩi mə à le si ghàa aa, bi le nyerə nlonj mĩtsyè mii mə à le ntswe ni mu aa, bo bi ikwi'i jii à le si fa aà. 48 Nòò yĩi mə bi le nyə yi aa, ànnù le ntsyà waa, ndè yi a swonj ghu mbo mə, "Mú ghà, ò ghìrè nì bĩ'ĩ lálà aa a ya le? Ye ajàn mə ò fa ɲji'ĩ a mbo bĩ'ĩ taà ghò, bĩ'ĩ ghàa ɲlòò nĩ ghò aà."

49 A kwi'i a mbo bo mə, "Nĩ ghìrè ɲghaa ɲlòò nĩ gha aa a ya le? Nĩ sè zi mə a ku'unə a mbo mə mə tá mə tswə a nda Taà ghà aa ɛ?" 50 Lá, kaa bo le ɲwa'à ɲji'ĩ ànnù yĩi mə à le si swonj a mbo bo aa nǎnsə ɲzi.

⁵¹ A le nlò òyonyè waa bo bo sigè òghèè fu a Nazareth. A tigè ònyu'unè nì waa. Ndè yì à le nanşè nləə innù ma jù tsi'í tsim a múm ntií yu. ⁵² Yesu à le ntigè òkwe ni mitsyè bo bì àjìjè nú, Nwìngòj bo bì bè kòjè ni yì.

3

Ajàn mə Jɔn Ngànmùrə bə a ŋkì à le si swonj annù Nwī àà (Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ A le mbè nì ilòò jìi mə i le nywe'e nighúm òtsò òtaà a noò yìi mə Tiberias à le mbè Kaisa aa, Pontius Pilate a bə Gumnaa a Yudea, Herod a sa'à nì Galilea, mumaà yì Philip a sa'à nì Ituria, nì Trachonitis Lysanias a sa'à nì Abilene, ² Annas bo Kaifas bə ògǎjma'a Nwī jì wè; nìghàà nì Nwī nì le nzi a mbo Jɔn mu Zecharias a nta'a miwèè miwèè, ³ a tigè òkarè ibu'ù itoò tsim jìi i le ntswe a Jordan aa, òswonjè ni mə tá bè bəjnkə mǎntií myaa, òkwerè òki tá bì li'inə ifansənnù jyaa. ⁴ A le si ghìrè ma laà a bə aa ajàj yìi mə bì njwa'anə a múm ànjwa'anə ògǎjntoò Nwī Yesiah aa mə, "Njì nù i tɔjnə ni a nta'a miwèè miwèè òswonjè ni mə,

'Nì nanşə a mǎnjì Mmà'àmbi,
ònanşə iyaà jì tá i tsinə,

⁵ Nwī à ka tsirè idigə miborə i tsim,
i kii sigisə mǎnta'a mǎ wə bo bì mǎ kəgə mǎtsim,
i ghìrè tá idigə jì òrìkə tsim tá i tsinə.

I linsə mibirə mǎtsim tá mǎnjì à laanə.

⁶ Tá mu nù ntsim tá à yə ajàj mə Nwī a yweensə bə aà. "

⁷ Nnòò bə yì ghà'atè i le si zì a Jordan mə tá Jɔn à murə waa a òki. A swonj a mbo bo mə, "Bù bɔɔ bì nò, a ghuu aa a wà'àsə wò mə tá nì khə alwintɔjə Nwī yìi mə a zì aa ε? ⁸ Tá nì ka òkoonə mǎnta mǎi mə mǎ dǎi mə nì bəjnkə mē mǎntií muu mma'atə ibi' ghuu. Ntsuu i ki swonjè ni mə, 'Taà yì' i à ni aa Abraham'. Mə swonj a mbo bù mə Nwī à zì ajàj mə mbə yu bəjnkə ògò'ò jù i tigè mbə bɔɔ bì Abraham. ⁹ Tsi'í tsitsɔjə wa bì nòjşə mē njàà òlɔɔ nì òwà itì ghu tsi'í mǎngàn! Itì tsim jìi mə kaa i si mǎnta mǎ siginè koonə aa, bì ka wǎ mmà'a a mɔ'ɔ tá i khi."

¹⁰ Nnòò bə wa i betè yì mə, "Bì'í ka tigè ghìrè aa mə akə aa ε?"

¹¹ A kwi'í a mbo bo mə, "Nù yìi mə à tswe nì itsə'è jì baa aa, tá à fa yì mɔ'ɔ a mbo nù yìi mə kaa à sè nì yì tswé aà. Nù yìi à ki ntswe nì mǎji aa, tá à ka nyatə a mbo bə."

¹² Ngǎjkwèrə tax i le òki nzi mə bì murə waa a òki, mibetə yì mə, "Ndì'innù, bì'í ghìrè yì'í ngaa mə akə le?"

¹³ A kwi'í a mbo bo mə, "Nì ka òkwerə tsi'í àyoo yìi nì tswe nì òkwèrə aa, òtsuu ki kwèrə i tsyà." ¹⁴ Bisogyè le òki mibetə yì mə, "Ngaa yì'í i bə la aa ε? Bì'í ka ghìrə mə akə aa ε?"

A kwi'í a mbo bo mə, "Nì tsuu njoo bə nì fikòrè i ki twèè kwèrə. Ntsuu ibanjənnù a atu bè ki tswèè, i kwèrə nì njoo jyaa, òki mbeentə mə òkabə yìi mə bì tu ghuu ghu aa i kù'unə."

¹⁵ Ajàj mə bè bya bì le si wa'atə mə ànnù yì wè yì mɔ'ɔ a ka fè'è aa, bo bǎtsim le si tigè mibetə nì ibetè òlɔj ngaa Jɔn mə à laà mbə yu mbə Ayɔ'ò Nwī wa aa ε? ¹⁶ Jɔn a fà àkwi'í a mbo bo bǎtsim mə, "Mə murə ghuu aa a òki, lá nù yì mɔ'ɔ à tswe ghu yìi mə a yòjə a njim mə, à kò'ònə ntsyà gha,

kaa mē te'è ki'ì kù'ùnè mē mbē mē fēè mìn̄kìrè mi ntām mi bē. A ka yī ki murē ghuu aa a mūm Azwī bo bì a mum mō'ò. ¹⁷ Ayoo nsəgə mīsāŋ a tswe ghu abo, à ka səgə mīsāŋ mya i tii ntsà'a tsim fi'isə i tigə ghotə mīsāŋ mya a mūm àta yu, i bāŋnə tɔɔ ntsà'à jya a ni mō'ò yīi mē i khi kaa wa'à m̄mè aà."

¹⁸ Ma mùu ajāŋ Jōn à le si di'itə waa ni bīmān̄ji bì ghà'àtə ñswonə ní ntoo yī ñsiginè ya a mbo bē. ¹⁹ Lá, Jōn à le ŋghàantə Herod yīi à le mbē Gúmnaà aa nlon̄ mē à le ŋkwērə Herodias, ŋgwē ñdīm yī, ŋki ŋghirə innū jī bì jī ghà'àtə jī mō'ò. ²⁰ Herod a ku'ùsə m̄bu ŋghirə bē ànnū yī t̄nsə, ñtswa Jōn m̄fi a ndātsanè.

Ajāŋ yīi mē bi le mmurə Yesu a ŋki aà
(Mt. 3.13-17; Mk. 1.9-11)

²¹ Nòò yīi mē bi le murə bē bitsim a ŋki aa, Yesu à le ŋki nzi bi murə yi a ŋki. Bi murə mē yi a ká ntsa'atə Nwī, àbùrè a ŋa'anə. ²² Azwī Nwī a ló a aburə nsigə ntəə ghu atu mbē tsó bugirəmikuu. N̄ji i ló a aburə ŋghaa nswon̄ mē, "O ni mú ghà yī m̄bāŋnè yīi mē mē kōŋə aà, mē nan̄sə ndoritə nlon̄ə ghó."

Ŋkàŋətsə Kristo
(Mt. 1.1-17)

²³ Yesu à le ŋka nloginə ifà'à yi aa bon̄ à bē mē ilòò mighum mi ntarə, bē wa'atə ni mē à ni mu Joseph yīi mē

à le mbē mu Heli.

²⁴ A bē mu Matthat,
a bē mu Levi, a bē yī Melchi,
mbē yī Janni, mbē yī Joseph.

²⁵ A kī mbē yī Mattias, a bē yī Amos,
mbē yī Nahum, yīi à le mbē mu Esli,
mbē yī Naggai,

²⁶ a bē mu Maaf,
a bē mu Mattathias, mbē mu Semein,
mbē yī Josech, mbē yī Joda,

²⁷ a bē mu Joanan, mbē yī Rhesa
ŋki mbē mu Zerubabel, mbē mu shealtiel,
mbē mu Neri,

²⁸ mbē yī Melchi,
mbē yī Addi, mbē yī Cosan,
mbē yī Elmadam, mbē yī Er,

²⁹ mbē yī Joshua, mbē yī Eliezer,
mbē mu Jorim, mbē mu Matthat
mbē mu Levi,

³⁰ a bē yī Simeon,
mu Yuda, mu Joseph,
mu Jonam, mu Eliakim,

³¹ a bē mu Melea, a bē yī Menna,
a bē yī Mattatha, mbē mu Nathan,
mbē mu David

³² a bē mu Jesse,
mbē mu Obed, mbē mu Boas,
mbē mu Sala, mbē mu Nahshon

³³ mbē mu Amminadab, mbē mu Admin, mbē yī Arni,

mbə yî Hezron, mbə mu Perez,
 mbə mu Yuda
³⁴ mbə mu Yakob,
 mbə mu Isaac, mbə mu Abraham,
 mbə mu Terah, mbə yî Nahô,
³⁵ a bə mu Serug, mbə mu Reu,
 mbə mu Peleg, mbə mu Eber,
 ŋki mbə mu shela,
³⁶ mbə mu Cainan,
 mbə mu Arfaxad, mbə mu Shem,
 mbə mu Noah, mbə mu Lamech,
³⁷ a bə mu Methuselah, mbə mu Enoch,
 mbə mu Jard, mbə mu Mahalaleel,
 mbə mu Cainan,
³⁸ a bə mu Enos,
 mbə mu Seth, mbə mu Adam,
 Mbə mu Nwî.

4

Ajàŋ yîi mə Devil à lɛ ŋkwà'ànə Yesu aà
 (Mt. 1.1-11; Mk. 1.12-13)

¹ Yesu a lô wa ŋki Jordan, Azwî Nwî a luu ghu nu, nlogə yi ntsyasə a nta'a miwèè miwèè ² a tswé ghu mitugə mi njwi mighum mi nikwà, Devil a kwà'anə yi. A ni ñduu njwi mà jû, kaa à lɛ ŋwa'á ayòò tsu jî; ñjwi jya mighum mi nikwà kà maa ntsya, ñjî i yanə yi. ³ Devil a swonj ghu mbo mə, "Mbə ò bə Mu Nwî, ò swonj a mbô ñgò'ò yû mə tá ì bəŋ ntigə abaà." ⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Bi ŋwa'anə a mûm àŋwà'anə Nwî mə, 'kaa ñj à si ntà tswé nlonj aa tsi'i àbaa yuyu bə.' "

⁵ Devil a bú ñlogə yi ŋkò'ò ŋghɛɛ ni ghu a ndəŋ, ndi'i itoò tsim jii mə bîfò bi mbi bù sa'a aa ghu mbo tsi'i ni mû ñtsirə nòò, ⁶ ñswonj ghu mbo mə, "Mə ka fa ada'a a mbo wò mə tá ò ka mbu'utə itoo mà jû tsi'i tsim tá ì ki ŋka ŋgha'asə nî ghô; ñlonj mə bi fà mə itoo mà jû tsi'i tsim a mbo mə, mə tswé ni midà'à a mfa a mbo ñj yîi mə mə kòŋə aà. ⁷ Tsitsɔŋ, ñbə ò bii mə ò ka mii gha, boŋ mə ka fa itoo mà jû tá ò tigə mbu'utə." ⁸ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Bi ŋwa'anə a mûm àŋwà'anə Nwî mə, 'Ka mii tsi'i Mmà'àmbi Nwîŋgɔŋ ghò, ñkii ŋka mfa'a tsi'i ghu mbo yuyu.' "

⁹ Devil a bú ñlogə Yesu ŋghɛɛ ni ghu a Yerusalem, ñte'ɛ yi wa atu nidòò ni ndâma'anwî, ñswonj ghu mbo mə, "Mbə ò bə Mu Nwî, ò tso'ɔnə ñlo fâa atu nda nnàŋə a nsyɛ; ¹⁰ ñlonj mə bi ŋwa'anə a mûm àŋwà'anə Nwî mə, 'Nwî à ka swonj a mbo baangel bi nlonjə gho mə tá bi ka mbe nî ghò,'

¹¹ ŋki mbu nswonj mə, 'Bo ka tigə ŋɛɛ gho i tugitə a mbo bo a ndəŋ mbî'i ò tumè àkòrə yo a nî ñgò'ò.' "

¹² Yesu a kwi'i ghu mbo mə, "Àŋwà'anə Nwî a swonj mə, 'Tsùu a Mmà'àmbi Nwîŋgɔŋ ghò kwà'anə.' " ¹³ Nòò yîi mə Devil à lɛ mǎŋsə a ŋkwà'anə Yesu

aa, à le mmà'atè yi n̄ghɛɛ yi, nywe'e a noò yii mæ à le mbù ntswe n̄ àbwarè yì dān̄ aà.

Ajàn̄ yii mæ Yesu à le n̄lògìnè afà'á yi a Galilea aà
(Mt. 4.12-17; Mk. 1.14-15)

¹⁴ Yesu a mà'atè mbu mbii fu a Galilea, nluu ni m̄dà'à mi Azwī Nwī. Ngàn n̄lōn̄ n̄gaa yi i ghɛɛ n̄ ìdìgè tsim̄ jii mæ i le n̄karisè Galilea aà. ¹⁵ Yesu a ghɛɛ n̄ mbii n̄tigè ndi' i n̄ ànnu Nwī a ndānghòtè baYuda, bè bitsim̄ bi gha'asè n̄ii.

Ajàn̄ yii mæ bi le ntuu Yesu a Nazareth aà
(Mt. 13.53-58; Mk. 6.1-6)

¹⁶ Yesu a ghɛɛ a Nazareth a adigè yii mæ à le n̄kwe ghu aà; à ghèè mē aa n̄kua a ndāghòtè a ajān̄ yii mæ à le si gha'asè n̄ghirè a n̄jwīn̄gōn̄ aà, m̄biinè ntəə a ndən̄ a ntwon̄ n̄ghàà ni Nwī, ¹⁷ bi fā àn̄wà'anè n̄gān̄ntoò Nwī Yesaiah ghu mbo, a n̄a' à àn̄wà'anè ya, nyə adigè ya yii mæ bi le n̄jwà'anè ghu mæ,

¹⁸ "Azwī Mmà'àmbi a tswe a nu mē, n̄lōn̄ mæ à tsò'c gha mæ mē mē ka nswon̄ ntoo yì n̄siginè a mbô n̄gān̄j̄f̄um. A tòo gha mæ tá mē ke'enè a mbo n̄gān̄j̄etsan̄ mæ bi ka fi'isə waa, i kii swon̄ə a mbo b̄ifè'ènè mæ tá bi ka nyə idigè.

Bè bii mæ bi ni' i n̄i waa laa bi ka kentə a ni' i bo,

¹⁹ i kii kè'ènè a mbo bè mæ noò yii mæ Mmà'àmbi à ka ghìrè ìb̄on̄ a nu bo aà à kù'ù mē."

²⁰ A mànsè mē aa, n̄kusè àn̄wà'anè ya mfa fu a mbo n̄gān̄j̄f̄a'á à ndānghòtè wá, n̄tigè ntswe a nsyè. Mi' i m̄i bè bitsim̄ wa nda mi b̄on̄kè n̄tigè n̄lii n̄ii. ²¹ A l̄ògìnè n̄tigè nswon̄ a mbo bo mæ, "Sii, ànnu yii mæ bi n̄jwà'anè fāa adigè àn̄wà'anè aa, a fè'è mē mboontè n̄i yu'ù." ²² Bè bitsim̄ bi le si tigè nswon̄ innu jì siginè n̄lōn̄ n̄gaa yì. N̄kii yerè ni m̄ighàà mi mb̄oonè mii mæ le si fè'è ghu ntsu aà; n̄tigè nswon̄ ni mæ, "A si tsi' i mu Joseph wa à ghuà bè aa e?"

²³ Yesu a swon̄ a mbo bo mæ, " Mè zi mæ ni ka swon̄ n̄ghàà n̄i nānaa nuà a mbo mæ, 'Dokta, tsu' u ìbiin̄ú ghó; i ghèè n̄i mb̄ii swon̄ mæ tá mē k̄i n̄ghirè innu jì ȳeyerè jii mæ ni k̄i yu' u mæ mē k̄i ghìrè a Kapernaum aa, fāa nikurè bù.' " ²⁴ Yesu a ghɛɛ n̄i mb̄ii n̄swon̄ mæ, "Tsi' i ànnu n̄n̄kōn̄, mē swon̄ a mbo bù mæ kaa bi si n̄gān̄ntoò a ala'a bo bii. ²⁵ La mē swon̄ tsi' i ànnu n̄n̄kōn̄ a mbo bù mæ, b̄ikwī' i bi bāngyè b̄i ghà'atè bi le ntswe a ala'a Israel wa noò Elijah, mæ Nwī a le ntsetə aburə atu ìlòò jì tarə ni bisān̄ bi nto'o, kaa mb̄on̄ wa' à loo, m̄ikwenè yì n̄t̄i a kuu wa ala' à. ²⁶ Kaa Nwī à le wa' à Elijah a mbo n̄u dān̄ too ntsyatə m̄āngyè Zarephath yuyu yii mæ à le ntswe a ala' a Sidon, m̄bè n̄kwi' i m̄āngyè aà. ²⁷ Ngān̄j̄ək̄ikwen i le ntswe a ala' a Israel n̄gha' a wā noò n̄gān̄ntoò Nwī Elisha; a k̄i m̄m̄e tsi' i Naaman, n̄u baSyria yii mæ bi le ghùrè ak̄ikwen yi."

²⁸ Bè bitsim̄ bii mæ bi le ntswe wa ndānghòtè aa, bi yù'ù mæ ànnu yii mæ Yesu à swon̄ aa, n̄t̄on̄j̄è waa i n̄ansè n̄lwi, ²⁹ bo b̄iin̄è, n̄tii yi m̄f̄e' e ni ghu wa m̄um̄ àla' a bo, n̄l̄ogè yi n̄k̄o' c n̄ghɛɛ ni ghu a mbèè nta' a yii mæ bi le mb̄oo ala' a ya ghu aà, a adigè yii mæ mbaa i le ntswe ghu aa mæ bi b̄in̄sè yi ghu. ³⁰ La Yesu a bān̄n̄è n̄tsya a tit̄i bo n̄ghɛɛ yi.

Nù yí mò'ò yíi mæ à lɛ ntswe ní àzwí yí bí aà
(Mk. 1.21-28)

³¹ Yesu a ma'atè ònsigè nḡhɛɛ a Kapernaum, yíi mæ à ní nḡ'ò'ò àla'a yí mò'ò a Galilea aà. A bə a nḡwíngòṅ a gheɛ ḡka ndi'i ní ànnù Nwí. ³² Bè yerè a ajàn yíi mæ à lɛ si dì'i aà, òlòṅ mæ nìghàà ní ní lɛ ntswe ní àdà'à. ³³ Nù yí mò'ò à lɛ ntswe wa ndánghòtè mæ à lɛ ntswe ní àzwí demon yí bí. A yè mē Yesu aa, nyə'ə tsi'i ní ḡji yí nḡtì, òswon mæ, ³⁴ "Ah! Mā'atè yí'i! O tswɛ aa ní àkè bí'inè, a Yesu, mu Nazareth? O zi aa a ntá ḡgi'i a nu bí'i aa ɛ? Wa mè zi nù yíi mæ ò ní ghu aà. O bə aa Yu wa yíi mæ à Laa mǎnsè, ḡlò a mbo Nwí aà."

³⁵ La Yesu a wenè yí nswon mæ, "Kutè ntsú ghó, fè'è ghu nú!" Azwí yí bí ya a ma'à ḡjù wa a nsyɛ a titì bo, mǎf'e'ɛ ghu nú, la kaa wa'à yí bǎṅnè òlònsə.

³⁶ Bè bítسیم bii bí lɛ ntswe wa nda aa, bí yerè òntigè nswonə bo ní bo mæ, "Aa ajànə mbuu nìghàa akə a yuà aa ɛ? Nlon mæ à wenè izwí jì bí ní àdà'à bo bí mǎtì à f'e'èkə." ³⁷ Ngàn yí ì lɛ nḡhèè a idigè tsim maa mbù'ù àlà'à.

Ajàn yíi mæ Yesu à lɛ nḡhùrè bə bí ghà'atè aà
(Mt. 8.14-17; Mk. 1.29-34)

³⁸ Yesu a ma'atè òndánghòtə ya nḡhèè ḡkuu a nda Simon. Maa noò nḡṅsə Simon a tswé ní fibà yí nḡtì. Bí twonə yí mæ tá à zi ḡkwetə yí. ³⁹ Yesu a zì nḡtə wa mbèè ìkùu mǎṅgyè wa, ḡwenə fibà wa nswon mæ tá à ma'atə yí. A swon mē tí mǎnsè aa fibà wa a ma'atə mǎṅgyè wa a burè mǎbìnnè ntigè nḡwò mǎji fa a mbo bo.

⁴⁰ Nòò à kà mē aa ntso, bè bítسیم bii mæ bí lɛ ntswe ní ḡḡṅmighòò, jii mæ ì lɛ tswɛ ní mighòò tsi'i ibəṅ ibəṅ aa, bí logè òzi ní ju a mbo Yesu; a nḡṅsə mǎbó mí a atu bo yí mò'ò yí mò'ò, nḡhure waa. ⁴¹ Izwí jì bí ì lɛ ḡki mǎf'e'ɛ a ato'o bí ghà'atè, nyə'ənnə mæ, "O laa mbə Mu Nwí!" Lá Yesu a wenè waa kaa wa'à mǎ'atè mæ tá bo ghaa nlon mæ izwí jya ì lɛ nzi mæ Yesu à laa mbə Ayò'ò Nwí wá.

Ajàn mæ Yesu à lɛ si dì'i annù a ndánghòtə aà
(Mk. 1.35-39)

⁴² Abèè a kà mē aa mfu'u Yesu a ma'atè mǎm àla'a ya nḡhèè a adigè yíi kaa bè lɛ ḡwa'à ghu tswé. Bè bya bí tigè òlòwò nii, nḡhɛɛ nyə adigè yíi mæ à lɛ ntswe ghu aa, kaa wa'à bù mbii mæ à ma'atə waa. ⁴³ La Yesu a swon a mbo bo mæ, "Mè tswɛ ní ḡka nsèènsə ntoo yí ònsiginè òlòṅ annù nífò Nwí ya a mǎkurə mí mò'ò; ḡlon mæ à ní ḡji'ì ànnù yíi mæ bí lɛ ntoo gha fàa mbi ghu aà."

⁴⁴ Maa ajàn a tigè ḡhɛɛ ntigè nswonə ní ànnù Nwí a mǎm ndánghòtə jii ì lɛ ntswe a Yudea aà.

5

Ajàn yíi Yesu à lɛ ntwon Ngǎnyəgənnù jì jì ntsyambii aà
(Mt. 4.18-22; Mk. 1.16-20)

¹ Yesu à lɛ ntəə a mbèè àtsümə nta'a a Gennesaret, bè tinè òzi ghu mbèè a nyu'u nìghàà ní Nwí. ² A yé ìkanu'u jì baa ì tswɛ wa aghəṅə ḡki jii mæ ḡḡṅnləmbwè jii ì lɛ ntswe ní juu aa, ì lɛ mmà'atè mǎf'e'ɛ nḡhèè a nsí'i mbunjà jya. ³ Yesu a kuu wa mǎm àkanu'u ya yí mò'ò yíi mæ a lɛ mbə

yí Simon aa, ñswon ghu mbo mə tá à tintə nlo ni yu wa aghəŋə ŋkí ñkuntə ni yu. Yesu a tigə ñtswe wa múm àkànu'u ntigə ndi'i nì bə bya ghu.

⁴ A mǎnsə mə a ndi'i waa laa, ñswon a mbo Simom mə, "Ghəntə a adigə yí tsòtə ñmma'a mbunjya yo ya ghu tá ko mbwè."

⁵ Simon a kwi'i ghu mbo mə, "Masa, bi'i ghìrə nzwi nú yí'i nítugə kàa tsi'i ñkò àyoò! Lá mbə yíi mə á swon wó aa, mə ka mà'a mbunjya yá." ⁶ Bo mà'a mə mbunjya ya maa noò aa, mbwè mí ghà'atə mi kwo ghu, mbunjyá jyaa yu a tigə ñlɔɔ nàà ñtèenjë. ⁷ Bo tigə ñtwonj ŋgǎnkòrə jyaa jii mə i le ntswe nì àkànu'u jì mɔ'ɔ jyaa mə i zi ñkwetə waa. Bo zì bo bo lwensə àkànu'u jya ji baa i luu, ntigə ñlɔɔ ni bə ñsigə ñkonjə a múm ñkí. ⁸ Simon Peta, à yə mə ma la, ñkenə a nsi Yesu ñswon mə, "Lò gho a mbèe mə mbá Mmà'ambí ñlonj mə mè ni nù ñghìrə ñnnù jì bi."

⁹ A le nswonj laa ñlonj mə annù kóntsù a le ntswa yi bo bi bə bí mɔ'ɔ bya bíi mə bo bo le ntswe aa, ñlonj nduu mbwè mya mii mə bo le ñko aà.

¹⁰ Ma yú a le ñkí mbə annù kóntsù a mbo Jon ni Jems, ñgǎnkòrə Simon ji mɔ'ɔ, bíi mə bi le mbə bɔɔ bi Zebedee aà. Yesu a swonj a mbo Simon mə, "Tsùu ki bɔ'ɔ bə; ñlogìnə tsítsònj, ò ka tigə koo aa bə." ¹¹ Bo le nswonj ikànu'u jyaa jya mfè'èsə a nta'a mmà'atə njoò tsim ñtigə nyonjə nì Yesu.

Ajàŋ yíi mə Yesu à le ghùrə ñú àkikwen aà

(Mt. 8.1-4; Mk. 1.40-45)

¹² Yesu à kà mə aa ñghèe wa njò'ò àla'a ya yí mò'ɔ, nù mò'ɔ a zì, yíi mə nú yí i le nluu nì àkikwen aà. A yə mə Yesu aa, ñwò ghu nsi à kuu kuu. Mbu'u mbo ghu mbo nswonj mə, "Mmà'ambí, ò bə kònj bonj, ò ghìrə nú yà i laà." ¹³ Yesu a nàsə àbò yí mmɔontə yi ghu, ñswonj ghu mbo mə, "Mə kònjə; tá nú yò i laa." Akikwen ya a le ñkí mburə ñghensə ñsigə ghu nú.

¹⁴ Yesu a wa'asè yi mə tá tsuu a mbo nù lò swonj; lá mbanjə nswonj ghu mbo mə, "Ghèe ndi'i ibiinu gho a mbo ñgǎnmà'anwí. Mfa ayoo mmà'a Nwí yíi mə Moses à le ñlèè aa tá dì'i a mbo bə mə nú yò i làà mə."

¹⁵ Ka mə Yesu à le nswonj ma mùu ajàŋ aa, ñgàn ya i le bǎŋnè mbu sèènə sèènə. Nnòò bə i le si tigə nzi a nyu'utə annù yíi mə à le si dì'i aa, bo bi mə tá à ghurə mighòò myaa. ¹⁶ Lá Yesu a ma'atə waa ñghèe a nta'a miwèè miwèè a ntsà'atə Nwí ghu.

Ajàŋ mə Yesu à le ñghùrə mbwenjë aà

(Mt. 9.1-8; Mk. 2.1-12)

¹⁷ A bə mə a njwi yí mò'ɔ, Yesu a ká ñdi'i annù Nwí, baPharisai bo bi ñgǎnndi'i bìnɔŋsə bíi mə bi le ñlò a mikurə mì tsim a Galilea ni Yudea, bo bi Yerusalem aa, bi tswé ghù. Yesu à le nluu ni màdà'à mì Mmà'ambí a ñghurə mighòò ghu. ¹⁸ Bi tì mə ti yə bə bí mɔ'ɔ bi zì, mbè'e ñú yí mò'ɔ yíi mə à le mbwenjë aa ni fikùù. Bo le si lòò mǎnjí yíi mə mbə bo tsyá ghu nte'e ñú ñighòò wa a nsi Yesu.

¹⁹ Mbə yíi mə ñnòò bə i le ntswe nluu idigə, kaa mǎnjí yíi mə mbə bo tsyá ghu a wa'a bə aa, bo le ñkɔ'ɔ a atu nda, ñsaa ñikàn, ñtsurisə fikuu fya ñsigisə nte'e ñú ñighòò wa a nsi Yesu. ²⁰ Yesu à yə mə ajàŋə abiintii yíi mə bə bya le ntswe nì yu aa, nswonj mə, "Nùmbǎŋnə, wa bi lí'ìnə mə ifansə ñnnù jó." ²¹ Nǎŋndi'i bìnɔŋsə bo bi baFarisai bo logìnə ñtigə mbetə mə, "Ghuù nù mə a ghàa mighàà mbəgìtə nì Nwí ghu aa à ni wò aa e? Nù tsù à tswé ghu mə mbə a lí'ìnə ibi bə ñtsyatə Nwí aa e?"

²² Yesu a zì innù jii mæ bo le si betæ nî waa bo ni bo aa, ñkwi'i a mbo bo mæ, "Ni betæ ibetæ jû a múm ñtíi bù aa a ya? ²³ A laà ñyanşə aa a nswonj mæ, 'Bi li'inə ifansənnu jo,' kè a nswonj mæ, 'Biinə ñka ntəə aa ε?' ²⁴ Lá mæ ka ghírə tá nî zi mæ Mu Njù a tswe nî àdà'à fàa atu nşyε a nli'inə ifansənnu bə." A ghàa mæ laà ñtigə nswonj a mbo mbwènkè wa mæ, "Mè swòŋ a mbo wò, biinə, mbe'e fikuu fo fya ñghèè gho a nda wò." ²⁵ Mbwènkè wa a kí mburə mbiinə a nsi bo, mbe'e fikuu fya mæ à ghírə nnòŋ ghu aa, ñtigə ñghεε nñi a nda yu, ñgha'asə nî Nwí. ²⁶ Annù kontsù a kó waa bitsimè. Bo tigè ñgha'asə nî Nwí, ñbò'ò nî tswá waa, bo tigè ñswonjə nî mæ, "Bí'í yè innù jì swèrè ñswerə sii."

*Ajàŋ yíi mæ Yesu à le ntwoŋə Levi aà
(Mt. 9.9-13; Mk. 2.13-17)*

²⁷ Ma yú ànnù a tsyà má a ká ñfε'e nyə ñú ñkwèrə bitax yíi mæ ñkúm yi i le mbə Levi aa, a tswé a nda ñkwèrə bitax. Yesu a swonj ghu mbo mæ, "Zí ñka nyòŋə náá." ²⁸ A biinə mma'atə njòò tsim, ñka yonə nñi.

²⁹ Levi a gheé ñghírə adinà yí wè a nda yu a mbo Yesu. Ngǎŋkwèrə bitax bi ghà'atə nî bə bi mɔ'ɔ bi le ñki nzi ghu bo bo tswé a atu atətə ñji. ³⁰ BaFarisai bo bi ngǎŋdi'i nòŋsə a bo loginè ñka nnurəkə nlonj ñgǎnyəgənnù Yesu, ñswonjə nî mæ, "A ghírə àkə mæ tá ò ka ñji ñkii nno bu bi ngǎŋkwèrə bitax bo bi ngǎŋghírə innù jì bi aa ε?" ³¹ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Bə bii mæ bi tswe bitii aa, kaa bi si docta lɔɔ, a docta aa a lɔɔ tsi'í bə bii mæ bi ghòò aà. ³² Kaa mæ sɔ zi aa a ntwoŋ bə bii mæ innù jyaa i tsinə aà, mæ bəŋŋə nzi aa a ntwoŋ ñgǎŋghírə innù jì bi mæ tá bo bəŋkə mĩntii myaa."

*Abetə ñlonjə annù nsi'isə ibiinu ti jì
(Mt. 9.14-17; Mk. 2.18-22)*

³³ BaFarisai bya bi swonj ghu mbo mæ, "Ngǎnyəgənnù Jɔn i gha'a si'isə mibbi mi nú myaa ti jì ñkii ntsa'atə nî Nwí. Ngǎnyəgənnù baFarisai i kii ñghírə malá, lá i jo i bəŋŋə ñji ñkii nno." ³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Mbə ò ghírə bə bii mæ bi zi a adigə niyɔ'ɔ aa bi si'í nî ñji wa noò mæ ndoo múŋgen wa à tswe a titii bo aa ε? ³⁵ Nòò a zì mæ bi ka lɔgə ndoo múŋgen wa lɔ'òsə tá bo tigə nsi'isə nî mibbi mi nú myaa ti jì maà noò."

³⁶ A le ñghèè nî mbii ñki nswonj nighàà nî nánaa a mbo bo: "Kaa ñú à si asà'a àtsə'è nî àtsə'è yí fii sətə ñkεε nî yí lwèn ghu; à bə ghírə maa ajàn bonj a sətə atsə'è yí fii ya, kaa àsa'a atsə'è yí fii ya bo bi yí lwèn ya kaa wa'à bòòntə. ³⁷ Kaa ñú a wa'à nî mɪlù'ù mɪ fii kii nlogə nniŋə nî ñgùù mɪlù'ù yí ñlwènə; à bə ghírə ma la bonj mɪlù'ù mɪ fii mya ka bwi ñgùù ya, i saa, le bonj mɪ kɪ mæ ñta ñgi'í nî ñgùù yá. ³⁸ Bi bəŋŋə ñniŋə nî mɪlù'ù mɪ fii laa a nî ñgùù mɪlù'ù yí mfi. ³⁹ Annù yí mɔ'ɔ a kí mbə mæ Kaa ñú yíi mæ à no mɪlù'ù mɪ lwènə aa, kaa à si mɪlù'ù mɪ fii bù ñlɔɔ; nlonj mæ a nswonjə nî mæ, 'Mí lwèn mya mi bɔŋə.' "

6

*Ajàŋ yíi mæ bi le mbetə Yesu nî abetə ñlonj njwĩŋgɔŋ aà
(Mt. 12.1-8; Mk. 2.23-28)*

¹ A le mbə a njwĩŋgɔŋ baYuda, Yesu bo bi ñgǎnyəgənnù jì ká ñtsya a múm ñsòò misàn, ñgǎnyəgənnù jì i kyá nî misàn mya mi mɔ'ɔ, nnwùgə

ηkurə. ² BaFarisai bi mə'ɔ bi betə waa mə, “Nì ghìrə annù yī mə nòηsə à sī bii mə bì ka nghìrə a njwīηgòη aa a ya?” ³ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, “Nì leè ηjwa'á annù ya mə Mfò David a le nghìrə a noò yī mə nji ì le nyanη yi bo bì bè bii mə bo bo le ntswe aa twon aa ε? ⁴ Ajàn à le ηkuu a ndânwī ñlɔgə abaa a Nwī ya ηkurə ηkì mfa yī bé bii mə bo bo le ntswe aa ε? Lâ bì'inè zi mə nòηsə à dî'i mə mbə a kurə tsi'i ηgǎηmà'anwī ηkurə abaa ma yá!” ⁵ Ntigə nswon a mbo bo mə, “Wa Mu Nù à ni Mmà'ambi yī a asa'a njwīηgòη è aà.”

Ajàη yī mə Yesu à le nghùrə ηù yī ñikwεε ni le ηkwo aà
(Mt. 12.9-14; Mk. 3.1-6)

⁶ A bú mbə a njwīηgòη yī mò'ɔ, Yesu a kuu a ndânghòtə ηka ndi'i ànnù Nwī ghu. Nù yī mə'ɔ a tswé ghu mə ñikwεε ni nì mà'à ni le ηkwo. ⁷ Ngǎndi'i nòηsə bo baFarisai bi lii mə bo ka yə tá à ghurə ηù a njwīηgòη tá bo niη ànnù ghu nú le. ⁸ Lâ à le nzi immòònté jyaa, ntigə nswon wa mbò àku ñikwεε wa mə, “Zi ntəə faà.” A kī mbiiinə nzī ntəə ghu. ⁹ Yesu a tigə mbetə waa mə, “Nòηsə à laa mbii aa mə mbə bi nghìrə aa ibòη a njwīηgòη kə ìbi aa ε? Mə bì yweensə ηù kə mə bì zwiətə aa ε?” ¹⁰ A tigə mbəηkə yi, ñlii waa ntsya ηkarisə, ñswon mə, “Sintə abò yò.” A kī nghìrə tsi'i maa ajànə. Abò yi ya a ti. ¹¹ Bi yə mə laà, màntón myaa mi lwīnə bo tigə ηghaa bo ni bo ηjwa'a ni mə bo ka ghìrə ni Yesu mə akə le?

Ajàη yī mə Yesu à le ntsɔ'ɔ ηgǎηtoò ji nighùm ñtsò baa aà
(Mt. 10.1-4; Mk. 3.13-19)

¹² A bə a nì ηjwi mà jya Yesu a kɔ'ɔ ηghèε a atu nta'a a ntsaatə Nwī ñtigə ηghεε nle a ntsà'atə Nwī ntsà'atə. ¹³ Abèε a fù'u mə, a twon ηgǎηyogənnù ji, ntsɔ'ɔ waa nighùm ñtsò baa, ntwonə waa nì ηgǎηtoò ji. ¹⁴ A le ntwon Simon yī mə à le ntswé ikùm yī ni Peta aa, bo Andrew, mumaà yī, ni Jems abò'ɔ Jɔn, ni Philip bo Batholeemiah, ¹⁵ ni Mateo bo bì Thomas, ni Jems yī mə à le mbə mu Alfeus, ni Simon yī mə bì le si kii ntwonə ni Zealot aa, ¹⁶ a bò'ɔ Judas mu Jems, ni Judas Iscariot, wa yī a le mfèè Yesu aà.

Ajàη mə Yesu à le ηka ndi'i nì ñnnù ηkii ηghurə nì ηgǎηmighòò aà
(Mt. 4.23-25)

¹⁷ A tigə ñsigə bo bo nsigə ntəə a adigə nibɔrə, bo bì ñnòò ηgǎηyogənnù ji nì ñnòò bə yī ghà'atə yī i le nlo a ala'a Yudea bo bì a ala'a Yerusalem tsi'i tsim, bo bì itoo jii i le ntswe a aghəηə ηkì Tai bo bì a Sidon aà. Bə ma bú le nzi aa mə bì zi a nyu'u annù yī à le si swonə aà, mə tá à kì ntsu'u mighòò myaa. ¹⁸ A le ηkì mfi'i izwī jī bi a ito'o bə bii i le si fa ηgi'i a mbo bo aà. ¹⁹ Nnòò bə bya le si to nì a mmòònté yi nlonη mə àdà'à a le si fè'è ghu nu ntsu'u nì waa.

Ñidorə bò ajəηnə
(Mt. 5.1-12)

²⁰ A ηentə mi'i mi nlentə ηgǎηyogənnù ji ghu, nswon mə, “Mbɔɔnə a mbo bù bii mə nì fumə aa, nlonη mə ànnù nifò a aburə à nì à yuu.

²¹ “Mbɔɔnə a mbo bù bii mə nji i yanə ghuu tsitsòη aa, nlonη mə nì ka ji i yurə. Mbɔɔnə a mbo bù bii mə nì yə'ə tsitsòη aa nlonη mə nì ka yī wyètə aà.

²² “Mbɔɔnə a mbo bù mə mbə bè ká mbaa nì ghuu, ηka mfurə nì ghuu, ηkii mbəgitə nì ghuu, mme'e nì mikhùm muu mə nì nì ηgǎηghìrə ñnnù jī

bi nlon ɲɔaa Mu Nù aà. ²³ Nì ka ndoritè nliṭè nnaɲè ni nìdorè maa ɲwì òlon mē mitsò'ònè mi afà'á muu a aburè mi gha'à. A nì àjàɲ mē bità bi bitàa buu le si ghìrè a nú ɲgǎɲntoo Nwì aà.

²⁴ “Lá ɲgì'i ì tswe a nu bù bya bìi nì ni ɲgǎɲkabè aa, nlon mē nì kwèrè mē ɲjoo jya jii ì ghìrè nì doritè aà.

²⁵ “Ngi'i ì tswe a nu bù bya bìi nì jì nyurè aa, nlon mē nì ka yì tigè ntswe nì ɲjì.

“Ngi'i ì tswe a nu bù bìi mē ni wye tsitsòn ɲaa nlon mē nì ka yì tigè jəɲnè ì yè'ə.

²⁶ “Ngi'i ì tswe a nu bù mē mbè bè bìtsim ka swonè nì ìnnù jì siginè òlon ɲɔaa yùù òlon mē a ni àjàɲ mē bità bi bitàa byaa bi le si ghìrè a nu ɲgǎɲntoo Nwì jì mbwe'esè aà.”

Ŋka ɲkɔɲ ɲgǎɲkibàà jò
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ Lá nì naɲsè yu'utè annù yii mē swonè a mbo bù aa mē, “Ka ɲkɔɲ nì ɲgǎɲkibàà juu, ɲkii ɲghirè nì ìbɔɲ a nu bè bìi bi bàà ghuu aà. ²⁸ Ka ɲiɲ mbo'ònè a nu bè bìi mē bi ɲiɲ ndòò a atu bù aa, ɲka ntsa'atè nì Nwì a atu bè bìi mē bəgìtè nì ghuu aà. ²⁹ Mbè ɲù à fɛɛ gho faa nigha'a lá, ò ku'ùsè mbəɲtə mbèè yì mò'ò mfa ghu mbo mē tá à fɛɛ. Bèlè mē ɲù à kwèrè akutè yo ò tso'ò àtsè'è yo yì mà'à ɲyon ɲkù'ùsè ghu. ³⁰ Ka mfa ɲjoo a mbo ɲù ntsim yii mē a lontè a mbo wò aa. Bɛɛ mē ɲù a zi nlògə ayòò yo, ò tsuu gho bù bətə kwèrə. ³¹ Ma muu àjàɲ ka ɲghirè a nu bè ì ìnnù jya jii mē ò kòɲè mē bì ka ɲghirè a nu wò aà.

³² “Mbè ò ka ɲkɔɲ tsi'ì bè bìi mē bi kòɲè nì gho aa, boɲ Nwì à ka tso'ò ifà'á gho aa mē akè aa è? Nlon mē tsi'ì ɲgǎɲghirè ìnnù jì bi ì kii ɲkòɲè nì bè bìi mē bi kòɲè waa aà. ³³ Mbè ò ka ɲghirè ìbɔɲ tsi'ì a nu bè bìi mē bi ghìrè ìbɔɲ a nu wò aa boɲ Nwì à ka tso'ò ifà'á gho aa mē akè aa è? Nlon mē tsi'ì bè bìi mē kii ɲghirè maa àjàɲè. ³⁴ Mbè ò ka ntsò'osə ɲkabè tsi'ì a mbo bè bìi mē ò zi mē bo ka bú fa fu aa, boɲ Nwì à ka tso'ò ifà'á gho aa mē akè aa è? Tsi'ì ɲgǎɲghirè ìnnù jì bi ì tso'osə ɲkabè a mbo ɲgǎɲghirè ìnnù jì bi jì mò'ò ta bú kwèrè ndùù ma wa fu. ³⁵ Lá nì baɲnè ɲka ɲkɔɲ ɲgǎɲkibàà juu, ɲka ɲghirè nì ìbɔɲ a nu bo. O yi ti tso'osə ɲù nì ɲkabè ò tsuu ki wa'atè mē ò ka bú kwèrə fu bəə boɲ mitsò'ònè mi ifà'á mo mi ka yì gha'a tá nì tigè mbè bəə bi Nwìɲgòɲ Ako'òntsirə. Nlon mē Nwì a ghìrè ìbɔɲ a nu bè bìi mē kaa bi si miyà fa aa bo bì a nu bè bìi ìnnù jyaa ì bi'ì aà. ³⁶ Ka ɲko mìlèɲnè bè tsi'ì tsò Taà ghùù a kii ɲko mìlèɲnè bè aà.

Annù ɲka ntwi mìlò'ò mi bə bí mò'ò
(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Tsee mìlò'ò mi bə bí mò'ò ki twitè boɲ kaa bi ka wa'à nì muu kii ntwitè. Tsuu ki swonè nì mē ɲù à wò ìsa'à boɲ kaa bi ka wa'à kii ìnswonè nì ma ò wò ìsa'à. Ka nli'ìnə ifansənnù bə tá bì kii nli'ìnə ifansənnù jò. ³⁸ Ka mfa ni ɲjoo a mbo bə boɲ bi ka kii fa ni a mbo wò. Figè yì ɲsiginè yii mē bi tsigè, nniɲ ɲiɲ, a naɲsə nluu aa, yii mē à lùu ntigè ya'anə aa, à nì yii mē bi ka swi'ì a mùm àbo atsè'è yii mē ò nòɲsə mitù'u wò aà. Ma la a bə mē figè yii mē o fa ni a mbo bə aa, à nì figè yii mē bi ka kii ki fa ni a mbo wò aà.”

³⁹ A le mbù nnaa nighàà a mbo bo mē, “Mbē m̄fè'èné a ka ntsyasē nī mfē'èné yī mò'ò aa é? Bōŋ bo bītsīm ka wa'á a m̄m̄m̄ átaa ghèè ñwo aa é? ⁴⁰ Kaa mbē ngàŋyōgènnū a wa'á ngàŋndī'innū tsyátè bē. Lā ñu yī mē à yègè ànnū man̄sē aa, a ka bē aa tsi'ī tsō ñdī'innū yī.

⁴¹ “A ghìrè àkè mē ò ka nyē nī àbà'a ati yī a tswe a nīlī'i ndīm ghò kaa ñkī'i nī koonē yī à tswe a nīlī'i wò aa yē aa é? ⁴² Kè mbē ò tsyá a la nswōŋ a mbo ñdīm ghò mē, 'Ndīm ghà, zī ta mē fī'i abà'a ati ya a nīlī'i wò,' mē mbē ò tuu koonē wa yī à tswe nīlī'i wò kī yē aa é? Wò, ñgàŋàbāgīlè, fòo ntsyá mbīi m̄fī'i koonē wa a nīlī'i wò, bōŋ ò ka nan̄sē yē abà'ati ya a nīlī'i ndīm ghò i fī'i.”

Aṭi bo bi fintá fi
(Mt. 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ A wa àti yī siginè a si m̄ntà mī bi koonē. Kaa àti yī bi wa'à nī m̄ntà mī siginè kīi koonē. ⁴⁴ Bi zī mbuu ati yī a nī ghu ntsyā aa a ñjīm m̄ntà mī. Kaa mbē ò wa'á man̄gòrē a nī àti ñjōŋ kyá, kaa wa'á ajòò a nī ñtsībīn̄jōŋ kī ñkya. ⁴⁵ Ñu yī siginè a fī'isē aa innū jī siginè a ntīi yu yī i luu nī ñjoo jī siginè aà, ñu yī m̄bi a kī fī'isē aa ñjoo jī bi a ntīi yu yī i luu nī ñjoo jī bi aà. Nlōŋ mē ñtsū ñu i ghàà aa innū jīi i luu ghu ntīi aà.

Bibɔɔ binda bi baà

⁴⁶ Bū twōŋ nī gha mē Mmà'àmbi, Mmà'àmbi, la kaa kī'i nī ànnū yī mē mē swōŋ a mbo bù aa ghìrè aa a ya aa é? ⁴⁷ Ñu ñtsīm yī mē à zī a mbo mē ñyu'u nī ñghàà na ñkīi mfa'a nī ànnū yī mē mē swōŋ aa, ⁴⁸ à bē aa tsi'ī tsō ñu yī à ghèè a mbòò ñda, nan̄sē ntonē atsēnda ya a tsotè ñsigē a nī àlāŋsē ngò'ò. Nòò yī ñkī i le nluu aa, àkànē ñkī a zī ñtum nda ya, kaa kī'i ñda ya tsigītè bē ñlōŋ mē bi le nnan̄sē ñghurē i tī aà. ⁴⁹ Lā ñu yī mē a yu'u kaa kī'i ghìrè aa, à bē aa tsi'ī tsō ñu yī mē à ghùrē nda tī tumè àtsē aà. Nòò yī mē ñkī i le nluu aa, àkànē ñkī a zī ñtum nda ya i burè ñghensē ñwò yī, ñjoo nda jya i bi'ī tsi'ī tsīm, bwē yī mē a tswe ghu aa a gha'á!

7

Ajàŋ mē Yesu à le ñghùrē ngàŋàfà'à àtu bisogyē ñkhī ñu baRoma aà
(Mt. 8.5-13)

¹ Yesu à man̄sē mē a nswōŋ innū jī jīi mē à le nlòo mē bē yu'u aa tsi'ī tsīm, ñkuu ñghèe a ala'a Kapernaum. ² Atu bisogyē ñkhī ñu baRoma yī mò'ò, à le ntswe nī ñgàŋàfà'a yī mē à le nan̄sē ñkōŋ ñkōŋ aa, a ghòò ñtigē tsi'ī a ñkwò. ³ A yù'ù mē mē Yesu a zī aa, ntoo bīlīi bi baYuda ghu mbo mē tá bi zī ntwōŋ yī tá à zī ñghùrē ñàŋàfà'á yī wá. ⁴ Bo zī mē a mbèe Yesu aa nan̄sē mbu'u mbo ghu mbo nswōŋ mē, “Wa à nī ñu yī à kù'ùnē mē mbē ò kwetè yī ⁵ ñlōŋ mē à kōŋē ala'à yī'ìnè yú, à le ñghùrē yu ñghurē ndāŋghòtē yī'ī yú.”

⁶ Yesu a yònè waa bo bo ghèè. Bo ghèè mē ñtigē ñku'u a nda aa, àtu bisogyē ya a too bisubika'á bi mē bi ghèe nswōŋ ghu mbo mē, “Mmà'àmbi, tsuu ñgī'i yē a nzi bē, ñlōŋ mē kaa mē sī kù'ùnè mē mbē ò zī ñkuu a nda mē. ⁷ Kaa mē ghìrē wa'à kī m̄m̄cōntē mē mē kù'ùnē a nzi a mbèe wò. Lā, ghènsē ñghàà tsi'ī nighàà nī fùùrè bōŋ ñgàŋàfà'á ghà ghú à ka tīi. ⁸ Nlōŋ mē mē laa mbē ñu, ñtswe nī bē bīi mē bi tswe nī àda'a a atu mē ñsa'a nī

ghà, mē kī n̄tswe nī àdà'a a atu bìsogyè b̄ii mē mē sa'a aà: Mē bē swon̄ ni yī mò'ò mē, 'Ghèé!' bon̄ à ghèé; mē kī nswon̄ ni yī mò'ò mē, 'Zí' a kī n̄zì; Bē mē kī nswon̄ a mbò àbù'ù ya mē 'Ghìrè yulà ànnù!' a kī ñghìrè."

⁹ Yesu à yù'ù mē ànnù ya yīi mē à le nswon̄ aa, nyerè, mbə̀nkə̀ yi nswon̄ a mbo n̄n̄ò bē wa mē i le si yò̀nè̀ yi aa mē, "Mē swò̀nè̀ a mbo bù mē, tsi'í a ala'a baIsrael, kaa mē leè ñkí'í abə̀nè̀ abíintíi mà yú yē."

¹⁰ Bē bya mē bi le ntoo aa i le mbù mb̄ii ñghèè fu a nda, mb̄ii nyè mē ñgà̀nàfà'a wa à t̄i mē.

Ajàn mē Yesu à le nyweensè mù ñkwí'i màngyè àà

¹¹ Abà̀ntè̀ a tsyà mē, Yesu a ghèè a ñikurè ni mò'ò mē bi le si twon̄è̀ ni Nain. Ñḡãnyègè̀nnù ji bo bi ñn̄òò bē le ñghèè bo bo ghu. ¹² A ghèè mē ñka ñku'u a n̄tsùbù'ù yīi i le si kuu wa ñikurè, nyè bi be'è àku ñumb̄ã̀n̄nè̀ yī mò'ò yīi à le mbè tsi'í yù̀yù a mbò ñdè̀ yī, ñdè̀ yī wa a kī ñbè ñkwí'i màngyè, ñn̄ò bē i yon̄è̀ n̄ii. ¹³ Mmà'amb̄i a yè̀ yī, ñko mìl̄ìñnè̀ yī, ñswon̄ ghu mbo mē, "Tsèè kī yè'è." ¹⁴ Ñghèè mm̄òòntè̀ f̄ikuu f̄ii bi le mbè'e aku ñú wa ghu aa, bìbè'è bya bi tēè tsi'í la, a swon̄ mē, "Múj̄on̄, mē swò̀nè̀ a mbo wò mē tá ò biinnè!" ¹⁵ Ñku wa a biinnè ñtswe, n̄loginè ñka ñghaa. Yesu a f̄a yī fu a mbò ñdè̀ yī.

¹⁶ Ñìbò'ò le n̄tswa ñú ñtsim, bo gha'asè Nwí ñswon̄è̀ ni mē, "Ñḡã̀ntoo Nwí yī ñwè̀ à fè'è mē a t̄it̄i b̄i'innè;" ñki swon̄ mē, "Nw̄iñḡon̄ à kī mē nzi ñghantè bē bi." ¹⁷ Ngàn ma yú ñb̄i'í ñgaa yī i le n̄seenè a mbù'u Yudea tsim bo bi ñtoo j̄i i le n̄tswe ñkoontè ghu aà.

Ntoo j̄ii mē J̄on Ñḡã̀nmurè b̄è ñki à le ntoo aà (Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ñḡãnyègè̀nnù J̄on i le nswon̄ innù ma j̄ú tsi'í tsim ghu mbò. ¹⁹ J̄on a twon̄ ñḡãnyègè̀nnù j̄i j̄i baa ntoo waa a mbò Mmà'amb̄i mē bi ghèè mbetè mē, "Ò ni yu wa mē à tswe n̄ ñzi aa, kè b̄i'í ka nyu'utè aa yī d̄an̄ aa è?"

²⁰ Ñḡã̀ntoo j̄i j̄ya i ghèè ñyè̀ yī mbetè̀ yī mē, "J̄on Ñḡã̀nmurè b̄è ñki à toò yī'í a mbo wò mē tá b̄i'í zì mbetè̀ gho mē, 'Ò ni yu wa yīi à tswe n̄ ñzi aa è? Kè b̄i'í ka nyu'utè̀ yī d̄an̄è̀ aa è?' "

²¹ A ti bē tsi'í maa noò aa Yesu à ghu'è mighòò mí ghà'atè a nu bē bo bi mighòò mi ñkwon̄ bē; ñfi'í izwí j̄i bi a ato'ò bē, ñki ña'a mi'í mi bifè'è'è. ²² A tigè ñkwí'i a mbo bo mē, "N̄i ñghèè nswon̄ annù yīi mē ni yè ñki nyu'u aa a mbo J̄on. Bifè'è'è yè̀ idigè, bìbwenkè̀ bi tēè, àkikwenè a sigè̀ n̄i a nu ñḡã̀n̄ak̄ikwenè, ikwotu i yu'ù n̄i ñnnù, bìku biinnè̀ ni n̄iwò, bi swon̄è̀ n̄i ntoo yī siginè̀ a mbo ñḡã̀n̄è̀f̄umè. ²³ Mb̄oonè a nu ñú yīi mē kaa à si ñú yīi mē mē ni ghu aa j̄iñkè̀ aà."

²⁴ Nòò yī mē ñḡã̀ntoo J̄on j̄ya i le mbu ñghèè waa laa, a lòginè ñka ñghaa annù ñlon̄ ñgaa J̄on ñswon̄è̀ ni mē, "N̄i le ñwa'atè mē ni ghèè a nyè aa akè a n̄ta'a miwèè miwèè aa è? I ñk̄iñk̄à' à yīi mē fifè'è a tsikè aa è? ²⁵ N̄i le mfè'è ñghèè aa a nyè̀ akè aa è? A ñú yīi mē à le ñwè'è itsè'è j̄i siginè̀ aa è? Bè b̄ii mē bi wè'è j̄iñ ñtsè'è majya ñnan̄sè n̄tswe n̄i siginè̀ aa, i tswe aa a n̄tò'ò bìf̄ò. ²⁶ L̄a n̄i le ñnan̄sè ñghèè aa a nyè̀ akè aa è? A nyè̀ ñḡã̀ntoo Nwí aa è? ññè, l̄a mē swò̀nè̀ a mbo bù mē à tsyàtè ñḡã̀ntoo Nwí. ²⁷ A ni yu wa yīi mē bi le ñwà'è'è ñlon̄ ñgaa yī aa mē, 'Yá, mē ka too ñḡã̀ntoo ghà a mb̄ii wò,

yii mæ à ka ghèe nanşə mânji ghò aà.'

²⁸ Mè swòŋə a mbo bù mæ kaa nù tsù à si ghu tswé a titii bè bii mæ mǎngyè à jwe aa, mæ à kò'ònə ntsyà Jɔn. Lâ nù yii mæ à kə'ə nsigə nliw'i a múm ànnù nifò Nwí aa, à kò'ònə ntsyà yi."

²⁹ Bè bitsim bo bì ngǎŋkwerə tax bii bì le nyu'u annù ma yú aa, bì le mbeentə mæ Nwí à ghìrə ànnù yii atsinə aà, nlon mæ a waa a ŋki aa a le mmurə Jɔn aà. ³⁰ Lâ baFarisai bo bì ngǎŋndi'i nòŋsə bì le ntuu waa ŋkà'a Nwí ya yii à le ŋkà'a nlon ŋgaa yàa aà, nlon mæ bì le ntuu mæ tá Jɔn à wa'a waa a ŋki murə aà. ³¹ Yesu a ghèe nî mbii nswon mæ, "Mbə mè figinè nìwàa ni bə búlâ aa a nî àkè le? Bo nanşə mbə aa tsi'i tsò àkè aa é? ³² Bo bə aa tsi'i tsò bônkhə bii bì sigitə ntswe a nsaanə mitaa, bí mɔ'ɔ bì twonjə nî bí mɔ'ɔ nswonjə ni mæ,

'Bí'i bu'ù ikòò niyɔ'ɔ a mbo bù kaa ni wa'a benə, bí'i yə'ə, mma'a atsàa niwo, kaa ni wa'a kii nyə'ə.'

³³ Mè swonj laa aa nlon mæ Jɔn ngǎŋmurə bə a ŋki à le nzí kaa wa'a nni abaa kurə kaa wa'a nni milù'ù nò, nì swonj mæ, 'A tswé nì demon.' ³⁴ Mu Nù à zì mē ŋji ŋkii nno, nì swonj mæ, 'Yə nì! A ni lèènaà, mbə àbərə milù'ù! Ŋki mbə nsúka'a ngǎŋkwerə bitax bo bì ngǎŋghìrə innù jì bí!' ³⁵ Lâ bɔɔ bii mæ mǎtsyè mi Nwí mi jwe aa, bì di'i mæ innù Nwí i tsinə."

Ajàŋ mæ Yesu à le ŋghèe a dugə Simon nù baFarisai aà

³⁶ Nù baFarisai yí mɔ'ɔ à le ntwonjə yi mæ tá à zì ŋji a nda yu. ³⁷ Nòò yii mæ à le zì ntswe ŋka ŋji aa, mǎngyè nìkurə wa yí mɔ'ɔ yii à le mbə ŋù ŋghìrə innù jì bì aa, à le nyu'u mæ à tswé ŋji wa nda nù baFarisai wá, nzi nì mighurə mī lùmtə a nî ntsin ŋgɔ'ò àlàbasta, ³⁸ A zì mē ŋghèe ntə a njiŋ Yesu, a mbèe mikòrə yu ŋka nyə'ə, ntswu nì mikòrə mī nì mlàà, nlogə inòŋtù jì nyè'è nì mikòrə mī mya ghu, ntigə nnoŋə nì mikòrə mī, ŋkii nyɔ'ɔ nì mighurə mī lùmtə myá. ³⁹ Nù baFarisai wa mæ à ghìrə ntwonjə Yesu aa, à yə mæ annù ya mæ mǎngyè wa à le si ghìrə aa, nswonj a múm ntiŋ yu mæ, "Nù ghú à ghìrə mbaa bə ngǎŋntoò Nwí bonj à zì nù yii à ni ghu aa, nzi mbuu mǎngyè ghú mæ a mǔòntə yi aà, nlon mæ à nì ngǎŋghìrə innù jì bí."

⁴⁰ Yesu a swonj ghu mbo mæ, "Simon, mè tswé nì ànnù a swonj a mbo wò."

A betə yi mæ, "A nî àkè le ndi'innù?"

⁴¹ Yesu a swonj ghu mbo mæ, "Ŋgǎŋtsò'òsə ŋkabə yí mɔ'ɔ à le ntswe nì ngǎŋmìkarə jì jì baa, yí mɔ'ɔ a tswá nni, nì ibà'atə ŋkabə silva ŋkhì jì ntaà,* yí mɔ'ɔ a kii ntswa nni nì ibà'atə ŋkabə silva mighum mi ntaà, ⁴² Tsò mæ a le ntsyanə a mbo bo a ntu aa, a ma'atə waa bitsimə. Swonj a mbo mæ, ò mǔòntə mæ, a ka kòŋ ghuu i kòŋ yi i tsyàtə yí mɔ'ɔ aa é?"

⁴³ Simon a kwi'i mæ, "Mè wa'atə mæ, nù wa mæ nni nikarə nya nì le ŋgha'atə aà." Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Wa ò kwi'i tsi'i siginè." ⁴⁴ Ntigə mbəŋkə a nu mǎngyè wa, nswonj a mbo Simon mæ, "O yə mǎngyè ghú aa é? Nòò yii mæ mè ghìrə ŋkuu a nda wò aa, kaa ò ghìrə wa'a ŋki fa mæ tá mè si'i mikòrə ma ghu. Lâ à bàŋnə mè nsi'i mikòrə ma nì mlàà mī, nyè'è nì inòŋtù jì. ⁴⁵ Kaa ò ghìrə ŋwa'á mighègə ma nɔŋjə, lâ nloginə nì

7:27 Mal. 3.1 * 7:41 500 denarii, ŋkabə baGrikia, denarius yí mfùurə a le mbə ŋkabə ngǎŋàfà'a a atú ŋjwí.

nòò yïi mē ghìrē nzi ñkuu faà aa kaa à ghìrê ñwa'a kēntē a nōŋ mīkōrē mā. ⁴⁶ Kaa ò ghìrē ñkī'i atú ya nī mīghurē yō'ò. Lā, à bāŋnē mē ñyo'ò mīkōrē ma nī mīghurē. ⁴⁷ Ma mùu aŋaŋ mē swōŋ a mbo wò mē, ìnnù jī bī jī jya mē i gha'a aa, bī lī'ìnē mē. A laa ma mùu aŋaŋ ñlōŋ mē à ghìrē ndī'i àkōŋnē yī wē aa. Lā ñu yïi mē bī lī'ìnē ìnnù jī bī jī jī kē'otē aa, a kīi ndī'i nī àkōŋnē yī kē'otē."

⁴⁸ Ñtigē mbēŋ nswōŋ a mbo mǎŋgyē wa mē, "Bī lī'ìnē mē ifansēnnù jō."

⁴⁹ Bē bīi mē bī le si jī bo bo aa, bī le ñlòŋinē ñtigē nswōŋe bo ni bo mē, "Ghuu ñu à bē aa wò mē a lī'ìnē ifansēnnù bē aa lē?" ⁵⁰ Yesu a swōŋ a mbo mǎŋgyē wa mē, "Abiintii yo a ywēensē mē ghó, ghèè nī m̀b̀ẁǹá."

8

Bàŋgyē bī Mò'ò bīi bī le si yōŋē Yesu aà

¹ A kà mē aa mǎŋsē ñkuu wa mùm ñjò'ò àla'a bo bī mīkurē, ñtigē ndī'i nī ãnnù Nwī ñkīi nzi nī ntoo yī ñsiginē ñlōŋ annù ñifò Nwī. A le mbē bo bī ñgǎnyōgēnnù jī jya ñighúm ñtsò baa mē à le ntsò'ò nī ñgǎŋntoò jī aà ² bo bī bàŋgyē bī mò'ò bīi mē à le ñghùrē waa nī izwī jī bī bo bī mīghòò myaa: Mbē Mary yïi bī le si twōŋē nī Magdalene aa, yïi mē à le mfi'i izwī jī sǎmbaa ghu ato'ò aa, ³ ñkī mbē Juana, ñgwe Tsuza, yïi mē à le si lēntē ñjoo Herod aà, ñkī mbē Susana, bo bī bī mò'ò bī ghà'atē. Bàŋgyē ma bú bitsim bī le si fa nī ñjoo ñkwetē nī waa ghu.

Ñighàà nī nàà ñlōŋē ñu mbwe'è ñjoo

(Mt. 13.1-9; Mk. 4.1-9)

⁴ Nòò yïi mē nnòò bē i le nzi ñghotē, ñlo aa a idigē idigē nzi ghu mbèè aa, a ghaa a mbo bo ni ñighàà nī nàà: ⁵ "Ñu m̀b̀ẁe'è ñjoo à le ñghèè a mbwe'è ñjoo jī; ñjoo jya jī mò'ò i wò a ndò mǎŋjī, bē tēantē ghu, bisin bī kī ñsyē jī mò'ò ñkurē. ⁶ Jī mò'ò i wò a atú àlǎŋsē ñgò'ò; i tòò mē aa, mbù ñyōrē ñlōŋ mē kaa i le wa'a nī ñkī tswē. ⁷ Jī mò'ò i wò a titii kērē kērē; i kà mē aa ñkò'ò aa kērē kērē wa a limtē i kwò. ⁸ Jī mò'ò i le ñkī wo nī àdigē nsyē yī siginē, ñkò'ò tsi'i siginē, ñkī mfa ñgwè'è miji i gha'a." A swōŋ mē mǎŋsē aa, ñtōŋnē nswōŋ mē, "Ñu yïi mē à tswē nī ñtōŋnē aa, tá yu'u."

Ñji'i ãnnù yïi mē Yesu à le si ghàà nī mīghàà mī nǎnaa aà

(Mt. 13.10-17; Mk. 4.10-12)

⁹ Nòò yïi mē Ñgǎnyōgēnnù jī i le mbetē yī nī ñji'i ñighàà nī nǎnaa ma nú aa, ¹⁰ a swōŋ mē, "Nwī à fa m̀tsyē mē tá nī zī ìnnù jī l̀ò'òsè ñlōŋ annù ñifò yī; la a mbo bē bī mò'ò, bī naa a mbo bo aa nàà, tá bo ti yē, kaa bo wa'a kà ñyē, kē ti yu'u, kaa a wa'a a atu bo ka nlaa.

Yesu à tò'òtē ñji'i ñighàà nī nǎnaa ma nú

(Mt. 13.18-23; Mk. 4.13-20)

¹¹ "Ñji'i ñighàà nī nǎnaa ma nú i bē aa mē: 'Ñjoo ñgwè'è jya à ni ñighàà nī Nwī. ¹² Jya jīi mē i le ñwò a ndòmǎŋjī aa à ni bē bya mē bī yu'u; Satan a zī mfi'i ñighàà nī Nwī nya a ntii bo, tǎtá bo tsuu bīi i yweenē. ¹³ Jya mē i le ñwò a atu alǎŋsē ñgò'ò aa a bē bē bīi mē bo kī nyu'u ñighàà nī Nwī aa, bo kwērē nī ñidorē; kaa aŋaŋ bē ma bú kaa bī sī nī mīgaŋ tswē. Mbii aa tsi'i nī mú àtīi noò. La nòò yïi mē àkwà'anē Satan a zī aa, bo wò. ¹⁴ Ñghēè nī ñjoo jya mē i le wò a titii kērē kērē aa, à ni bē bya mē bī yu'u ñighàà nī Nwī, la a mùm ñtswēntii yaa, ñjoo mbi bo bī ñkabē, nī ìnnù yïi mē ñjyá

nú jyaa i yè'ètè aa i fêṃ ṅghirè kaa màntà mli mi koonè kaa mi wa'à tii.
 15 Ntigè ṅghèè ní ṅjoo jya mē i le ṅwò a adigè nsyè yí ṅsiginè aa, à ni bē bya mē bi kī nyu'u nighàà ni Nwí bi tswa ntugitè a mum intii yii i laa ṅki mboṅ aa, ṅtigè ṅkoonè màntà a ṅjim àtànṅtii.'

Lâm yii mē bi kosè mbanṅè ṅkusè ní àntòò àà
 (Mk. 4.21-25)

16 "Kaa ṅù à laa ṅwa'à ní lâṃ kosè ṃbu nlògè ní àntòò ṅkusè ghu, kaa kī'ì kii ṅkosè ṅniṅè ni a ṅji'í ikùù. Nù a kii ṅkosè lâṃ, a tē'è aa a atu atetè tà ṅù tī kuu a nda a yè ṅkà'à wá. 17 Nlòṅ mē kaa àyòò tsu a sí alò'òsè tswè mē a ka yí wa'à fē'è nyentè. Kaa ànnù yí lèèntè yí tsu a wa'à kī ntswe ghu yii mē kaa bi ka yí wa'à zì. 18 Maa ajàn, nì ka ntsyèsè ní ghū ajàn yii mē ni yu'u aà; ṅlòṅ mē ṅù yii mē à tswè ní ju i gha'atè aa, bi ka bú kù'ùsè, lá ṅù yii à tswè ní ju i kè'ètè aa, tsi'í jya mē à mòòntè mē yu tswè ní ju aa, baa bāṅṅè bú kwèrè ghu mbó."

Ndè bi Yesu bo bi bɔɔ bi maà yí bi mbāṅṅè

19 Ndè bi Yesu bo bi bɔɔ bi maà bi bī mbāṅṅè bi zī wa adigè mē à le ntswe ghu aa, kaa mánjī yii mē mbè bi zī ghu mbèè kaa wa'à ghu tswè ṅlòṅ mē bē le ntswe ntsya ṅkarisè yí. 20 Bi kē'èṅè ghu mbo mē, "Ndè ghò bo bɔɔ bi maà bī mbāṅṅè bi tē a bēè nlòò ní ṅyè wò." 21 A bāṅṅè ṅkwi'í a mbo bo mē, "Ndèghà bo bi bɔɔ bi maà ba bī mbāṅṅè, à ni bē bii mē bi yu'u nighàà ni Nwí ṅkii ṅghirè ní ànnù yii mē a swòṅ aa."

Ajàṅ yii mē Yesu à le ṅghirè Afisè a bɔrè àà
 (Mt. 8.23-27; Mk. 4.35-41)

22 A bē mē a ṅjwi yí mò'ò Yesu a kuu a mum àkànu'u bo bi ṅgāṅyègònnù jī ṅswòṅ a mbo bo mē, "Nì ghirè bī'inè danṅ ghèè fii ṅjii àtsùṃènta'a." A swòṅ mē aa, bo bo kuu ntigè ṅghèè. 23 Bo kà mē aa ṅghèè aa, a wò filò. Afisè yí tii yí mò'ò a kà ṅtsya wa atsumènta'a, ikāṅè ṅkī i tigè ṅkuu wa mùm àkànu'u nlòò ní ṅkòṅsè, bo tigè tsi'í a ntsú níwò. 24 Ngāṅyègònnù Yesu i ghèè ṅtsigè yí nswòṅ mē, "Masa, Masa, wa bī'inè ka kwokè!"

Yesu a biiṅ wèṅ afisè ya bo bi ikāṅè ṅkī jī tii jii mē i le si zì nlòò ní ṅkòṅsè àkànu'u yá aà; i burè kentè, idigè i bɔrè mē tük. 25 Yesu a betè waa mē, "Abiintii yuu a fè aa è?"

Nìbò'ò le ntswa waa bo kī ṅyerè ntigè nswòṅ bo ni bo mē, "A ní ajàn ṅù kè à yuà mē a ghààntè ní àfisè bo bi ikāṅè ṅkī i yu'unè nii aa è?"

Ajàṅ yii mē Yesu à le ṅghurè ṅù yii mē à le ntswe ni bideṃon àà
 (Mt. 8.28-34; Mk. 5.1-20)

26 Bo lô ṅtigè ṅghèè a ala'a baGerasens yii a le ntswe a ndànṅè Galilea.
 27 Ajàn mē bo le nzi ṃfè'è wa mùm àkànu'u aa, ṅù yí mò'ò yii mē à le nlò wa mùm ṅjò'ò àla'a ntswe ni bideṃon, à le nzi ṅtsi'í waa; ṅù ma ghú à le si karè tsi'í ṅswèrè ṅswèrè a ní àndanṅ noò. Kaa wa'à ní a nda lé, ṃbanṅè nletè ni aa itu misyè a adigè yii bi le si twinṅ bē ghu aa. 28 Nòò yí mē à le nyè Yesu aa, ṅyè'è tsi'í niti, ṅwo ghu nsi, ntòṅṅ nswòṅ mē, "Bī'í ò tswè aa ní àkè, a Yesu, Mu Nwìṅṅòṅ yí Akò'òntsi'è? Mē bu'u tsi'í ṃbo tá ò tsuu ṅgi'í a nu mē ló dī." 29 A le tī bē aa boṅ Yesu à swòṅ mē a mbo àzwī yí bi ya mē tá à fē'è wa nu ṅù wá. (Nlòṅ mē àzwī yí bi ma yú a le si tswa ní ṅù wa mà'à ní a nsyè ṅgàà jī ghà'atè; bi tigè ṃbè nii, ṅkoo nii ní

àtsan̄ bo bì mfika' à. Ka m̄e bi le si ghìrè maa ajàn̄ aa, a tentè n̄i àtsan̄ ya, ìzw̄i jya i ghìrè a khê ñgh̄ee ni nta'a miwèè miwèè.)

³⁰ Yesu a ghèè n̄i mb̄ii mbet̄e yi m̄e, “Ikũm̄ gho à ni wò aa e?” A kwi'i m̄e, “Nnòò.” A le nswon̄ laa nlon̄ m̄e ìzw̄i j̄i bi j̄i ghà'atè i le ñkuu ghu nũ. ³¹ Ìzw̄i jya i bu'ù m̄bo ghu mbo m̄e tâ tsuu lõ swon̄ m̄e tâ bo fè'e ghèè ñkuu a m̄um̄ ataa yi tsò ñtso.

³² Akàrè b̄ikwinyàm̄ ȳi mò'ò a le si j̄i maa k̄e'è àdìgè; ìzw̄i jya i tigè m̄bu'u mbo a mbo Yesu m̄e tâ à ma'atè tâ bo kuu wa nu b̄ikwinyàm̄. A beentè.

³³ Ìzw̄i j̄i bi jya i tigè m̄fè'e wa nu ñu ñtigè ñkuu wa nu b̄ikwinyàm̄. Akàrè b̄ikwinyàm̄ ya a tigè m̄b̄in̄k̄e wa mbaa, nsigè ñkuu wa m̄um̄ àtsùm̄enta'a ñkon̄k̄e.

³⁴ Nòò ȳii m̄e bè b̄ii m̄e bi le si tsèe akàrè b̄ikwinyàm̄ bya bi le nyè annu ȳii m̄e a le m̄fè'è aa, ñkhè ñgh̄ee nswon̄ a m̄um̄ ñjò'ò àla'a bo bì àla'a ya tsim̄. ³⁵ Bè tigè m̄fè'e ñgh̄ee a nyè annu ȳii m̄e a le m̄fè'è aa. Bo ghèè m̄e aa nyè Yesu bo bì ñu wa m̄e ìzw̄i j̄i bi jya i le m̄fè'è ghu nu aa, a tswè a nsyè a mikòrò Yesu, ñwè'e at̄sè'è, m̄itsyè mi mi k̄i ñt̄swe sigin̄; ñbò'ò ni tswá waa. ³⁶ Bè b̄ii m̄e bi le ntswe ghu wa noò m̄e Yesu à le ñghìrè ìzw̄i j̄i bi jya i fè'è a nu ñu wa aa, bi tigè ñk̄e'enè n̄i a mbo bo a ajàn̄ ȳii Yesu à le ñghìrè yi aa. ³⁷ Bè bya b̄itsim̄ b̄ii m̄e bi le nlò wa mbù'ù àla'a Gerasens aa, bi swon̄ a mbo Yesu m̄e tâ à ma'atè waa ñgh̄ee yi; nlon̄ m̄e ñbò'ò n̄i wè ni le ntswa waa; maa ajàn̄ a bú ñkuu wa m̄um̄ àkanu'u mb̄ii yi. ³⁸ Ñu wa ȳii ìzw̄i j̄i bi jya i le mà'atè yi aa, a bu'ù m̄bo m̄e yu yon̄è Yesu. La, a tuu, nswon̄ ghu mbo m̄e, ³⁹ “B̄ii ñghèè a nda wò, ñtigè ñk̄e'enè n̄i ñnnu j̄i ȳȳerè j̄ii m̄e Nw̄i à ghìrè a nu wò aa.” Ñu wa a ñgh̄ee yi ñtigè nlaansè n̄i annu ȳii m̄e Yesu à ghìrè a nu yu aa wa ñjò'ò àla'a tsim̄.

Mu Jairus ȳi m̄angyè bo bì m̄angyè wa ȳii m̄e à le m̄mòòntè at̄søn̄ at̄sè'è Yesu aa

(Mt. 9.18-26; Mk. 5.21-43)

⁴⁰ Nòò ȳii m̄e Yesu à le ntoo ñk̄i wa mb̄ii aa, nnòò b̄e i le nzi m̄booyi, nlon̄ m̄e à le ti b̄e aa bon̄ bo tigè ñyu'utè n̄ii. ⁴¹ Ñu ȳi mò'ò ȳii m̄e ñkũm̄ ȳi i le mb̄e Jairus aa, ȳii m̄e à le mb̄e nd̄ii a ndân̄ghòtè aa, a z̄i a mbo Yesu. A z̄i m̄e aa ñwò ghu nsi, mbu'u mbo ghu mbo m̄e tâ à yon̄è yi tâ bo yu gh̄ee a nda yu, ⁴² nlon̄ m̄e à le ntswe n̄i njon̄ mum̄anḡ yè ȳi ȳii m̄e à le mb̄e ilòò ñighũm̄ ñtsò baa, a ghòò ñkwo ñgh̄ee n̄ii aa.

Ajàn̄ m̄e bo yu le si ghèè aa, nnòò b̄e wa i le si yon̄è ñtigè nt̄ii n̄i Yesu. ⁴³ M̄angyè ȳii m̄e àlèè a le si z̄i ghu nu a ñjim̄ ilòò ñighũm̄ ñtsò baa, kaa ñu ȳii m̄e mb̄e a tswaa wa' à b̄e aa, ⁴⁴ a yon̄tè a ñjim̄ Yesu, n̄m̄oontè a at̄søn̄ at̄sè'è yi; à mòòntè m̄e ñka m̄ansè aa, àlèè ya m̄e a le si z̄i ghu nu aa, a tswanè.

⁴⁵ Yesu a betè m̄e, “Ñu ȳii m̄e à mòòntè gha aa, àà wò aa e?” Tsò m̄e kaa ñu tsu à le wa' à b̄ii m̄e yu m̄oontè yi aa, Peta a tigè ñswon̄ m̄e, “Masa, nnòò b̄e gh̄u i gha'a si'i, ntinè n̄i ghò!”

⁴⁶ Lá Yesu a swon̄ m̄e, “Ñu ȳi mò'ò à mòòntè gh̄a; m̄e yu'u midà' à mi fè'e a nu m̄e.” ⁴⁷ Mb̄e ȳii m̄e m̄angyè wa à le nyè m̄e kaa mb̄e yu wa' à lèèntè aa, a tigè m̄fè'e, n̄tsigin̄, ñwo a nsi Yesu, ñtigè ñghaa a nsi bè b̄itsim̄ ñk̄e'enè annu ȳii a ghìrè ñghìrè yu mòòntè yi aa, bè b̄itsim̄ b̄ii m̄e bi le ntèè ghu aa bi yu'ù. A tigè ñswon̄ ajàn̄ ȳii m̄e yu le mburè nt̄ii wa noò m̄e yu mòòntè m̄e at̄søn̄ at̄sè'è Yesu ya aa. ⁴⁸ Yesu a tigè ñswon̄ a

mbo mǎngyè wa mǎ, “Mú ghà, wa àbiintii yo a ghurè ghò; tigè nghèè nǎ mbòonâ.”

⁴⁹ Ajǎn yii mǎ à le mburǎ ka ki ghàà aa, nù a lô wa nda ndii ndághotǎ wa nzi ñswonǎ ghu mbo mǎ, “Wa mú ghò wa à kwò mǎ; tsuu ngi'i a mbo Ndii'innu bú ki fa.”

⁵⁰ Yesu à yù'ù mǎ aa ñkwi'i mǎ, “Tsuu bo'ò bǎ, bii tsi'i bíi bonǎ à ka tii.”
⁵¹ Nòò wa mǎ à le nghèè ñku'u wa nda aa, kaa à le wa'a bii mǎ tá ñù dǎn à bu ñkuu ntsyatǎ Peta ni Jon ni Jems bo bí ta bí mu wa nǎ ndè yí. ⁵² Bǎ bitsim bíi mǎ bí le ntswe ghu aa bí le si yǎ'ǎ mbu'u nǎ nú jyaa nlonǎ mu mǎngyè wǎ; la Yesu a swonǎ a mbo bo mǎ, “Nǎ tsuu ki yǎ'ǎ; ñlonǎ mǎ kaa à sǎ aa kwò kwò, a bwii aa bwii.” ⁵³ Bo wyé yí, nlonǎ mǎ bo le nzi mǎ mu wa à kwò mǎ aà. ⁵⁴ La Yesu a tswa ñikwǎe ni mu wa, ñswonǎ mǎ, “Mu, bíinâ.”
⁵⁵ Azwí mu wa a bú mbii fu, a burǎ mbiiinǎ ngaa yí mò'ò; Yesu a swonǎ mǎ tá bí lǎo ayoo niiji mfa ghu tá à jí. ⁵⁶ Taà yí bó ndè yí nanǎsǎ ñyerǎ tsi'i mbénnu; lá a kwántǎ waa mbii'í bo lǎ ñswonǎ annu yii mǎ a fǎ'e a mbo ñù.

9

Ajǎn mǎ Yesu à le ntoo Ngǎnyǎgǎnnu jí ñighúm ñtsò baa a abeε aà

¹ Yesu a twonǎ ngǎnyǎgǎnnu jí jya ñighúm ñtsò baa mfa mitii bo bí àdà'a mǎ, bo ka mfi'i izwí jí bí ñkii ñghurǎ ni mǎghòò. ² Ntigè ntoo waa mǎ tá bo gheε ñka ñswonǎ annu nlonǎ annu ñifò Nwí ñkii ñghurǎ ni mǎghòò. ³ A kǎ mǎ aa ntoo waa ñswonǎ mǎ, “Nǎ tsuu ayoo tswi lǎ lǎgǎ, kǎ ati yí tswí'í, kǎ abàà, kǎ miji, kǎ ñgaba, ntsuu itsǎ'ǎ jí baa lǎ lǎgǎ. ⁴ Nǎ gheε ñghèè ñkuu a nda yii nǎ kuu ghu aa, nǎ tswé ghu, nywe'e noò yii mǎ nǎ ka lǎ bú fǎ'e ghèè. ⁵ Bεε nǎ gheε ñkuu a adigǎ bí tsuu ghuu kwǎrǎ, nǎ ghírǎ tí fǎ'è ghu, nǎ yǎtǎ àbírǎ yii mǎ a tswé a mikòrǎ bú aa, a ndi'i mǎ kaa bú bo sǎ ní annu tsú burǎ.” ⁶ Bo tigè mǎma'atǎ ñghèè ñtsya ní a itoo itoo ñswonǎ ní ntoo yí siginǎ ya, ñkii ñghurǎ ni bǎ a idigǎ tsimǎ.

Ajǎn mǎ atu Herod a le mbùurǎ àà

(Mt. 14.1-12; Mk. 6.14-29)

⁷ Nòò yii mǎ Herod yii mǎ à le mbǎ Mfò a ala'a Galilea aa, à le nyu'u innu ma jú aa, àtú yí a le mbùurǎ, ñbò'ò tswá yí, nlonǎ mǎ bǎ bí mǎ'ò le si swonǎ ni mǎ Jon Ngǎnmùrǎ bǎ a ñki à bú mǎ mbiiinǎ ni nǎwó.

⁸ Bí mǎ'ò swonǎ ni mǎ, Elijah à bú mǎ mbii fu, bí mǎ'ò kii ñswonǎ ni mǎ ngǎntoò Nwí yí mbii mbii yí mǎ'ò à bú mǎ mbii fu. ⁹ Herod a swonǎ ni mǎ, “Mǎ kǎ kwyǎ àtu Jon, ghuu ñù mǎ mǎ bú ñtigǎ nyu'u ní annu ñlonǎ ngaa yí aa à ní ghuu aa ε?” Ntigè nloo ní mǎ yu lìginǎ yǎ yí.

Ajǎn mǎ Yesu à le ñje'ε bǎ ñtsù'ù jí ntaà aà

(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Nòò yí mǎ ngǎntoo jya í le mbù mbii aa, bo le kǎ'èné innu jíi mǎ bo le ñghírǎ aà a mbo Yesu, A swúntǎ waa, ñlǎgǎ waa bo bo lô ñghεε ntswe a ala'a Bethsaida. ¹¹ Nòò yii mǎ bǎ bí ghà'atǎ le nyu'u mǎ bo tswé ghu aa, bí yonǎ yí ghu. A kwǎrǎ waa ghu ntigǎ ñghaa a mbo bo nlonǎ annu ñifò Nwí ñki ñghurǎ bǎ bíi mǎ ñighòò le ntswe a nu bo aà.

¹² Itugǎ í lǎginǎ mǎ ñka mfií, ngǎnyǎgǎnnu jí jya ñighúm ñtsò baa í zǎ ghu mbo ñswonǎ mǎ, “Mǎ'atǎ nnòò bǎ ghú tá bo ñghεε mǎ mbǎ bo kuu a

mùm màkurə bo bì a mbèe ifò jù mə mbə bi yə àyoo ghu nji kə ñki nyə adigə yì lè ghu, ñlon mə àdigə yù mə b'ìnə tswe ghu aa kaa bè sì ghu ghurə aà."

¹³ Yesu a kwi'i a mbo bo mə, "Bù bumbonj nì fa ayoo bo jì."

Bo swonj ghu mbo mə, "Kaa b'ì sì nì m̀jì m̀l danj tswé, ñtsyatə ñkya abaa ji ntaà nì ñbwè mi mbaa. Mbə a bə yìi mə b'ìnə tswe nì ñjè'è bè bù bitsim bonj b'ìnə tswe nì ñghèe nyuu m̀jì a mbo bo." ¹⁴ Bè bii mə bi lè ntswe ghu aa lè mbə mbàñnə ntsù'ù ji ntaà.

A swonj a mbo ñgàñyogənnù ji jya mə, "Nì ghìrè tã bo tswe a nsyè ikìrè ikìrè, tã bè tswe nì àkìrè yì fùùrè mighum mi ntaà."

¹⁵ Bo lè ñghìrè tsi'ì maa ajàn bè bya bitsim tswé a nsyè. ¹⁶ A logè ñkya baa jya ji ntaà bo bì ñbwè mya mi mbaa, ñjentə mi'ì mi a ndəñ, ntsa'atə Nwì, ñniñ mboonə ghu, mbatə mfa a mbo bo mə bì fa a mbo bè byà. ¹⁷ Bè bitsim lè nji nyurə, bi ghotə àbùgè, ñwùkə ji i luu ñkyè nighum ñtsò ji baà.

Ajàñ mə Peta à lè ñkè'ènə ñù yìi Yesu nì ghu aà

(Mt. 16.13-19; Mk. 8.27-29)

¹⁸ A bə ñjwi yì mò'ò Yesu a kà ntsa'atə Nwì tsi'ì yù. Ñgàñyogənnù ji i tswé ghu mbèè, a betə waa mə, "Bè bi swonj nì mə mè bə aà wò aa è?"

¹⁹ Bo kwi'i mə, "Jón Ñgàñmùrə b'è ñki." Bi mò'ò mə, "Elijah." Bì mò'ò swonjè nì mə, "Ñgàñntoo Nwì yì ñbii mbii wa yì mò'ò."

²⁰ A betə waa mə, "Lá nì swonj yuu ñgaa mə mè laa mbə wo aa è?"

Peta a kwi'i mə, "O nì Ayò'ò Nwì wà."

Ajàñ mə Yesu à lè ñghàà ñlon ñgi'i yìi yu ka yə i kwo aà.

(Mt. 16.20-28; Mk. 8.30—9.1)

²¹ Yesu a kwántə waa nswonj mə tã bo tsuu a mbo ñù tsù ló swonjə. ²² Ñki mbu nswonj a mbo bo mə, "Mu Ñù à ka yə mbuu ñgi'i jì ghà'atə tã bità bi ala'a, bilii bi ñgàñmà'a Nwì, nì ñgàñndi'ì nòñsə, tã bì tuu yi, ñzwitə yi, a ti bə nì ñjwi ji tara, a bù ñyweenə nì ñwò."

²³ A swonj a mbo bè bitsim mə, "Mbə ñù tsù à ka nloò a ñka nyòñə a ñjìm mə a tuù ìbii nú yì, m̀be'e ati bàñnə bàñnə yì ñka nyonə nàa tsi'ì ñjwì tsimè. ²⁴ Nlonj mə ñù ñtsim yìi mə a lòò a nyweensə ìbiiñú yì aa, à ka bàñnə bwe; lá ñù ñtsim yìi mə a lòò a mbwè ìbiiñú yì nlonj ñkwitù gha aa, a ka bàñnə yweensə. ²⁵ Mbə a kwetə ñù tsù aa nì àkè mə mbə a tswe nì m̀bi yà ñtsim mbañnə mbwe ìbiiñú yì kə yì nyə ñgi'i aa è? ²⁶ Mbə ñù tsù a ka ndirə atu nlonj ñgaa yà bo bì ñghàà na, bəə bonj Mu Ñù à ka yì kii dirə atu mbi'i ñgaa yì a noò yìi à ka yì zì a mum ñgha'a nì, nì ñgha'a nì Ta bo bì baangel bi bii bi laa m̀ñsə aà. ²⁷ A mbù ñghèè ghu, mè swonj a mbo bù tsi'ì annù ñikonj mə, bè bì mò'ò bi təə faà bii mə kaa bi ka yì wa'à kwo, nywe'e noò yìi mə bi ka yì yə annù ñifò Nwì aà."

Ajàñ mə Yesu à lè mbəñkə yi aà

(Mt. 17.1-8; Mk. 9.2-8)

²⁸ Ñjwi i tsiyà mè ji ñifwaa, a ajàn mə à lè nswonj innù ma jù aa, a logè Peta, nì Jems nì Jón, bo bo kò'ò ñghèe a atu nta'a a ntsa'atə Nwì ghu. ²⁹ Bo kà mə aa ntsa'atə Nwì aa, ñsì yì bo bì ñkèrè yì i ñkwensə, ìtsə'ə ji i tigè m̀fù'u ñjèñkə. ³⁰ Bò ghè mə aa ki yə, bè bi baa bi tigè ñghaa bo bo. A bə Moses bo Elijah ³¹ bii mə bi lè nzi a mùm ñgha'a, ñjweenə, ñka ñghaa bo bo, nlonj ajànə à ka yì m̀ñsə ifà'á yì mà'atə mbi yu a Yerusalem aà.

³² Fīlo fi le nnaŋsə ntswe a mi'i Peta bo bi bə bya mə bo bo le ntswe aà. Bo ghè mə ki wī'inè, òyè nigha'à ni bo bi bə bya mə bo bo təə aà. ³³ Ajàn mə bə bya le nghèə mmà'atè Yesu i lò aa, Peta a swon mə, "Taà, a bɔŋ mə bi'inè tswe faà aà. Tà bi'i ghurə mīntàŋ mi ntarè, tã yī fuurè ì tswe a mbo wò, yī mɔ'ò ì tswe a mbo Moses, tã yī mɔ'ò ì tigè ntswe a mbo Elijah." (Kaa à le ŋwa'á annù yīi mə yu swonə aa zī.)

³⁴ Ajànə à le mburə ki ghàà aa, mbà'á à wi'ikè òzi ŋkusə waa. Nìbɔ'ò ni tswa ŋgǎnyəgənnù jyá. ³⁵ Bo yu'u ñji i ghaà wa múm mbà'á ñswon mə, "A ni Mú ghà yīi mē tsò'ò aa à ghulà; ni ka nyu'u annù yīi a swonə aà."

³⁶ Nòò yīi mə ñji ya i le ŋkentə aa, bo tigè òyè Yesu tsi'i yùyu. Bo le ŋkutə mīntsú myaa, kaa ŋki'ì annù yīi mə bo le nyə aa a mbo ñu tsu maa noò swonə.

Ajàn mə Yesu à le nghurə múmbàŋnə yīi mə a le ntswe ní à zwī yī bi aà (Mt. 17.14-18; Mk. 9.14-27)

³⁷ Abèè a fù'ù mē, Yesu bo bi ŋgǎnyəgənnù ji jya bi sigè wa atu nta'a, ñnòò bē yī wè i zī ñtsi'ì yī. ³⁸ Nù yī mɔ'ò wa a titi ñnòò a tɔŋnè ñswon mə, "Ndi'innù, mē bu'ù mbò, kwetə a mú ghà ghú, ñlon mə à ni tsi'ì mu yīi mē mē tswe ni ghu aà. ³⁹ Azwī yī bi a yī nanşə ñko mu ghù mma'a a nşyè, ŋghirè a wi'ikè mbo'o, a tsigè yī, àjwò'ò a tigè mfe'è ghu ntsù. A nanşə ñwukè yī kaa wa'á wànşə ñbii mma'atə yī. ⁴⁰ Mē ghirə mbu'u mbo a mbò ŋgǎnyəgənnù jo mə tã bi fi'ì azwī ya, kaa bo wa'á mfi'ì zī."

⁴¹ Yesu a swon mə, "Oò, bù bē bii mə bi sè ni àbiintii tswè, kaa innù jyaa i wa'á tsinè aa, mē ka bú tswe bi'inè i kii ki tswa ntiì gha nlon ŋgaà yùù i ywe'e aa a noò àkè aa é? Zī ni mu ghò wa faà."

⁴² A kà mə aa zī ni ghu, àzwī yī bi ya a kó yī mma'a a nşyè ntsigè ntigè ñlɔ tsi'ì nsàtè. Yesu a wenè àzwī yī bi ya, ŋghurə mu wa mfa a mbo taà yī. ⁴³ Bè b̄tsim le nyerə a ajànə mə bi le nyə mida'a mi Nwī aà.

Ajàn mə Yesu à le mbù ŋghaa annù ñlonə ànnù níwò yī aà. (Mt. 17.22-23; Mk. 9.30-32)

Ajàn mə bo le mburə ki wa'a ma jù innù mə à le ŋghirè aa, a swon a mbo ŋgǎnyəgənnù ji mə, ⁴⁴ "Ni nanşə nyu'utə nighàà nú ta ni kuu a atu bù. Bi ka fa Mu Nù a mbo bə." ⁴⁵ Lá kaa bo le ŋwa'á yu'u tã àtù yaa a laa ghu. Nlon mə bi le ñlò'òsə a mbo bo mə tã bo tsuu zi; bo kii mbo'ò ni a mbetə yī.

Nù yīi à kò'ò ntsirə aa à ní wò? (Mt. 18.1-5; Mk. 9.33-37)

⁴⁶ Bo le ñlògínè ŋka nşwuŋnə, m̄betə ní waa bo ni bo mə ñu yīi mə à kò'ò ntsirə a titi bo aa à ni wò aa é? ⁴⁷ Yesu a zī ànnù yīi mə bo le si wa'atə ni a ntiì bo aà, ñlògè múŋkhè nte'è a mbèè yu, ⁴⁸ ñswon a mbo bo mə, "Nù ñtsim yīi mə à kwèrə mu ghù ni ñkùm gha aa, à kwèrə aa ghá. Nù ñtsim yīi mə à kwèrə gha aa, à kè ŋkwèrə ñu yīi mə à le ntoo ghá aà. Nlon mə aa yu wa yīi à kə'ə a titi bù ñsigè nlwī'ì aa, à b̄ŋnə mbə aa yu yīi à kò'ò ntsirə aà."

Nù yīi mə kaa à si annù yī'inè tuu aa, à b̄ii aà ñj̄m yī'inè

⁴⁹ Jon a swon mə, "Taà bi'i ghirə nyə ñu yī mɔ'ò a fi'ì ni ñzwī j̄i bi a ato'o bə ní ñkùm gho, bi'ì tsu'unè yī nlon mə kaa à si ñu àkòrə yī'inè yī mɔ'ò bə

aà.” ⁵⁰ Yesu a swonj mæ, “Nì tsuu n̄i ki tsu'unə bə, ñlonj mæ n̄u ȳi mæ kaa à si annù ȳi'inə tuu aa, à b̄i aà ñj̄m ȳi'inə.”

Ajàn mæ ñikurə ni Samari ni mɔ'ɔ ni le ntuu a ñkwerə Yesu aà

⁵¹ Ajàn mæ nòò à le ñkòontə mæ bi ka b̄u kwerə Yesu fu a aburə aa, a kwereð n̄t̄i ȳi, n̄tan̄tə mæ yu gh̄e a Yerusalem. ⁵² Ntoò b̄ə a mb̄i yu mæ t̄a bi gh̄e n̄nan̄sə ñikurə ni Samaria ni mɔ'ɔ a mbo yu. ⁵³ La b̄ə bya bi tuu ñkwèrə ȳi, ñlonj mæ bo le nzi mæ à le si tsyà aa b̄ə tsyà ñgh̄e ni a Yerusalem aà. ⁵⁴ Nḡanj̄yoḡənn̄u ji, Jon bo Jems, yè m̄ə maa ajàn, m̄betə ȳi mæ, “Mmà'àmbi, ò beentə mæ t̄a b̄i'í twonj mɔ'ɔ t̄a ì lo a aburə nsigə n̄tɔɔ waa aa ε?” ⁵⁵ Yesu a b̄əñkə ȳi ñwenə waa. ⁵⁶ Bo tigè ñlo ñgh̄è a ñikurə ni d̄an.

*Annù b̄ə b̄i mæ bi tswe n̄i ñka nyòñə Yesu aà
(Mt. 8.19-22)*

⁵⁷ Ajàn mæ bo le si gh̄è a m̄anj̄i aa, n̄u ȳi mò'ɔ a swonj mæ, “Mè ka ki yòñə n̄i gho a n̄i ñgòñ idigə ts̄im j̄i o gh̄è ghu aà.”

⁵⁸ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Ítsò ì tswe n̄i m̄imborə myaa, b̄is̄ij̄ bi k̄i ñtswe n̄i nd̄a jyaa, la kaa Mu N̄u à si n̄i àdigə ȳi mæ mbə a n̄òñsə átú ȳi ghu m̄m̄intə aa tswé.” ⁵⁹ A mbo n̄u ȳi mò'ɔ a swonj mæ, “Zi ñka nyòñə n̄aà.”

A b̄anj̄nə ñkwi'i mæ, “Mmà'àmbi, lèə t̄a m̄ə b̄i ñgh̄e mfoo n̄twinjə taà ya'a.” ⁶⁰ A swonj ghu mbo mæ, “Mà'àtə t̄a b̄iku ka n̄twinj̄ b̄iku bi b̄ə byaa. L̄a a mbo wò, gh̄e ñka n̄swonj n̄toò ànnù n̄ifò Nw̄i.”

⁶¹ Ȳi mò'ɔ a swonj mæ, “Wa m̄ə ka ki yòñə noo Mmà'àmbi. La mà'àtə t̄a m̄ə foo ñgh̄è n̄fa filo f̄i b̄ə a ndùgə ya'a.”

⁶² Yesu a swonj ghu mbo mæ, “N̄u ȳi mæ à tswa aso afà'à m̄bu m̄b̄əñkə ȳi ñka n̄lii ñj̄m̄ə aa, kaa à si ku'unə a ñkuu a m̄um̄ ànnù n̄ifò Nw̄i.”

10

Ajàn mæ Yesu à le ntoo b̄ə bi mɔ'ɔ m̄ighum mi s̄ambaa n̄tsò baa mæ bi tsya mb̄i yaa laa

¹ Ma ya à gh̄è ki tsȳ Mmà'àmbi a bú n̄tɔ'ɔ b̄ə bi mɔ'ɔ m̄ighum mi s̄ambaa n̄tsò baa n̄toò waa mæ t̄a bo tsya mb̄i ȳi ñka n̄zinə bi baa bi baa ñgh̄e n̄i itoo n̄i idigə ts̄i'í ts̄im j̄i mæ yu ka b̄on̄ z̄i ghu aà. ² A k̄a m̄ə aa n̄toò waa n̄swonj mæ, “Miji mi b̄ə m̄ə a n̄soo gha'a l̄a b̄ifù'ù b̄anj̄nə ñkə'ətə; n̄i ka n̄tsa'atə Nw̄i mæ t̄a Mmà'àmbi m̄b̄on̄ ñsòò à too ñḡanj̄fà'à t̄a ì gh̄e mfù'ù m̄ij̄i mi myà. ³ N̄i gh̄e l̄a, a ajànə mæ m̄ə too gh̄uu aa, n̄i gh̄e ts̄i'í tsò m̄bin̄j̄ərə a t̄it̄i bitakurə. ⁴ N̄i tsuu m̄ú àb̄aa ñkabə tugitə, n̄tsuu ab̄aa k̄i tugitə, n̄tsuu n̄tam k̄i tugitə, n̄tsuu ki t̄ə a n̄tsà'àtə n̄u ts̄u a m̄anj̄i. ⁵ B̄e n̄i ȳi ñgh̄è ñkuu n̄i nd̄a ȳi n̄i ñkuu ghu aa n̄i fòò ñswonj mæ, ‘Á Mb̄oonə kuu f̄aa nda laa.’ ⁶ B̄e mæ n̄u m̄b̄oonə a tswe ghu bon̄ m̄b̄oonə ya ì ka kuu ghu n̄u, a tsuu ghu tswe bon̄ m̄b̄oonə ȳi ȳi ya ì ka b̄i kuu fu a nu bù. ⁷ B̄e n̄i gh̄e ñkuu n̄i nd̄a ȳi n̄i kuu ghu aa, n̄i lwi'í maa nda ñka n̄ji ñk̄i n̄no n̄i àyoo ȳi bi fa a mbo bù aà. Nlonj mæ wa bi tswe n̄i ñka n̄t̄u ñḡanj̄fà'à. N̄i tsuu a m̄ila'a ki kuu gh̄e, ì kuu b̄i. ⁸ B̄e n̄i ȳi ñgh̄è

* **9:55** ñw̄a'ànə ñi mɔ'ɔ ì ku'usə yuà ànnù: “Kaa n̄i s̄i m̄buu azw̄i ȳi mæ n̄i tswe ni yuu aa z̄i; ñlonj mæ kaa Mu N̄u à le ñw̄a'à z̄i aa a ta ñgi'i a nu b̄ə, à le m̄b̄anj̄nə z̄i aa a nyweensə b̄ə.”

ηkuu a atoo, bεε bi kwεrε ghu siginε, ni ka nji ayoo yii bi fa a mbo bu aα.
 9 Ni ghurε mighdε mii mi tswe a nu bε ghu aa, ntigε nswonε ηke'εnε a mbo bo mε, 'Wa annu nifε Nwi a zi mε ηkoontε a nu bu.' 10 Lα, mbε ni yi ηkuu ni atoo bi tuu ghuu ghu kwεrε, ni fe'ε ηghεε a mimfarnε nswon mε, 11 'Abirε ala'a yuu yii mε a ghirε mbanε a mikdrε bi'i aa, bi'i yetε, a ndi'i mε kaa bi'inε si ni annu tsu tswε. Lα bi'i swon a mbo bu mε annu nifε Nwi a zi mε ηkoontε a nu bu.' 12 Mε swon a mbo bu mε ηgi'i atoo mα ya a njwi ntsd'otε misa'a i ka yi tsyatε yi Sodom.

Njε'c ila'a jii kaa i le ηwa'α ntoo Kristo bii aα
 (Mt. 11.20-24)

13 "Ngi'i yi ηwε i tswe a mbo wε mbα Chorazin, bo bi a mbo wε mba Bethsaida, nlon mε bi le mbaa bε ghirε innu ji wε ji wε ju mε bi ghirε a ala'a bu aa a ala'a Tai kε Sidon bon bi leε mbεnkε mintii myaa tetε, ntigε ηwε'ε itsd'ε ηgi'i ηki mfu'u atu yaa ni abu. 14 Lα a ka yi swεrε a mbo bu wa jwi ntsd'otε misa'a i tsyatε a mbo Tai bo Sidon. 15 Ngaa yε i bε mε akε aa ε, a Kapernaum? O ghirε ηwa'atε mε bi ka ηentε ibii nu ghoi k'cse gho a aburε aa ε? Wa bi ka yi mα'α gho ε sigε ηghεε a bānnsyε."

16 Yesu a swon a mbo ηgānyεgēnnu ji jya mε, "Nū yii mε a bii annu yii ni swonε aa, à bii aa annu yā. Nū yii a ntūū annu yii ni swonε aa, a ki ntuu aα ghā. Nū yii mε à tūū gha aa, à ki ntuu aa yu wa yii mε à le ntoo gha aα."

Ajānε mε bε bya mighum mi sāmbaa ntsō baa le mbū mbii aα

17 Bε bya mighum mi sāmbaa bi le mbii ni ndorε nswon mε, "Mmà'ambii tsi'i bidemon bi ghirε nyu'unε ni yi' i nlon ikum ghō."

18 A swon a mbo bo mε, "Mε ghirε nyε Satan a lō a aburε nwo tsi'i tsō mbēn yi ηwà'akε. 19 Yē ni, mε fā mē àda'a a mbo bu mε ni ka ntεantε a atu no bo bi bāngaa bi bi, ηkii ngha'a ni àdà'a ηgānkibāa wa kaa tā ayōd tsu wa'α ghūu lēnsē. 20 Lα ta ni tsuu ki doritε bε mε izwi ji bi yu'unε ni ghūu, ni ka ndoritε ni bε mε bi ηwà'anε mē mikum muu a aburε aα."

Ajān mε Yesu a le ndoritε aα
 (Mt. 11.25-27; 13.16-17)

21 A bε maa no, Yesu a doritε a mūm Azwi Nwi nswon mε, "Taα, mε fā mbii'ikε a mbo wε a Mmà'amii aburε bō nsyε nlon mε ε lō'cse innu jūla a mbō ηgānmitsyε bo bi bε bii bi zi annu aa, mbānε nndi'i a mbo boo bi bōrε. Hnε, Taα ghā, a bε ajān yii mε a le mbōnε gho mε tā ε ghirε aα.

22 Taα ghā à fā mε innu tsim a mbo mε. Kaa mbε nū wa'α nū yii Mu à ni ghu aa zi ntsya a Ta. Kaa nū a wa'α a Ta ηki nzi ntsya Mu, mε mbε a tsuu nū yii mε Mu à tsd'c mε yu di'i a Ta ghu mbo aa bε."

23 Yesu a bεnkε yi nswon a mbo ηgānyεgēnnu ji jya mε, "Mbōonε a mbo mi'i mii mε mi yε annu yulā mε ni yε aα, 24 nlon mε mε swōnε a mbo bu tsi'i annu nikonε mε, ηgāntoo Nwi ji ghā'atε bo bi bifε bi ghā'atε bi le si yε'etε a nyε ma juū innu mε ni yε aa, la kaa wa'α yē. Nyε'etε ni a nyu'u innu ju mε ni yu'u aa kaa wa'α yu'u."

Nighāà ni nnanaa nlon ηū baSamaria ηgānabōnenti

25 Ngānndi'i nōnshε yi mō'c à le ηkwā'anε yi nswon mε, "Ndi'innu, mbε mε ghirε mε akε mbon ji ilon aa ε?"

26 A betè yi mæ, “O twonjə nyə mæ bi njwa'anə a mûm ànjwà'ànè nòjnsə aa mæ akə aa ε?”

27 A kwi'i mæ, “Tigə njkənjə Mmà'àmbi Nwĩngɔɔnj ghò nĩ ntiì ghò tsim, nĩ ntswèntiì yò i tsim, nĩ mtiì mo mĩtsim bo bi nĩ mĩtsyé mo mĩtsimə. I kii tigə kɔnjə ndim ghò tsò ibiì nú ghò.”

28 Yesu a swonj ghu mbo mæ, “O kwi'i tsi'i siginè. Ka njghirè ma mùu ajàn boj ò ka tswè ntiì.”

29 Ajàn mæ à le si lòɔ ndi'i mæ ànnù yi a tsinə aa, a bù mbetə Yesu mæ, “Ndim ghà aa wò aa ε?”

30 Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Nù yì mò'ò à le nlò a Yerusalem njka nsigə njghɛɛ a Yeriko, biyərə bi tswá yi, ntso'otə itsə'è ghu nu, nanjə njghɔɔ yi tsi'i siginè, a tigə njkwo, bo ma'atə ñlo waa, 31 Nganjmà'a Nwĩ yì mò'ò à le njka nzi maa mánji, à zì mē mfe'e ghu nu aa, ndanjə mbèè, nstya yi. 32 Mu Levi yì mò'ò à le njki nzi nyə, njghirə tsi'i maa ajàn, ndanjə mbèè ntsya yi, 33 Lá nù baSamaria yì mò'ò yìi à le njka njghɛɛ a nighaa yu aa, à le nzi nyə, njko mĩlɔnjè yì. 34 Njghɛɛ ghu mbèè, nsi'i ila'à ji jya, ñnjə afù ghu njkwerə, ntswesə yi a atu nàa yu, ñlogə yi njghɛɛ nĩ ghu a nda biği, a nlèntə yi ghu. 35 Bo yu le ghu, àbèè a fù'ù mē, a ghē yu ki ghèè, mfi'i ibà'atə njkabə silva ji baa,* mfa a mbo nù ñlèntə ñdà biği wa, ñswonj mæ, ‘Ka nlèntə nĩ, bɛɛ mæ a logə njkabə ntsya yulá, boj maa bú bènsə fu, a noò yìi mæ biì aa.’ ”

36 Yesu a betə ndi'i nòjnsə wa mæ, “O wà'atə mæ ndim nù wa mæ biyərə bya le njghòò yi aa, a titiì bə buà bi tarə, à nĩ wò aa ε?”

37 A kwi'i mæ, “Nù wa mæ à le njko mĩlɔnjè yì aa.” Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Ghèè njki njka njghirè maa ajànə.”

Ajàn mæ Yesu à le njghantə Martha bo Mary à

38 Yesu bo bi njgənjyogənnù ji i le ghèè njkuu a nikurə nĩ mò'ò, mənɔyè yì mò'ò, ikùm yi i bə Martha, a twonjə yi a nda yu, 39 Muma bi mənɔyè wa, ikùm yi i bə Mary a tswé bo yu. Yesu à zì mē aa, a zì ntswe yi tsi'i a mbèè mikòrə Yesu, nyu'utə nĩ ànnù yìi à le si di'i aa. 40 Lá Martha à le si nwùgə nú yì, njwa'a tsi'i ànnù a njghirə miji a mbo biği byá. A le nzi ñswonj a mbo Yesu mæ, “Mmà'àmbi, ò sɪ yə mæ à nĩ ànnù yì bi mæ mumaà à ghira, mæ à mà'atə gha tsi'i mē mē, mē yə nĩ njgi'i a nĩ miji mù aa ε? Ghàantə yi tá à zì njkwetə ghá.”

41 Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Martha, Martha! O nwùgə nú yò si'i a nĩ ñnnù jì ghà'atə! 42 Ayoo yì fùurə a ku'unə a ntswe nĩ yù. Mary à tsò'ò mæ mbèè yì siginè kaa mbə nù a wa'a ghu mbo kwèrə.”

11

Yesu à di'i Ngənjyogənnù ji mánji ntsà'atə Nwĩ (Mt. 6.9-13; 7.7-11)

1 Yesu à le si tsà'atə Nwĩ a adigə yì mò'ò, à mənɔsə mæ aa, njgənjyogənnù yì yì mò'ò a swonj ghu mbo mæ, “Mmà'àmbi, di'i ntsà'atə Nwĩ a mbo bi'i, tsò mæ Jon à le ndi'i a mbo njgənjyogənnù ji aa.” 2 Yesu a swonj a mbo bo mæ, “Nĩ kii ti tsà'atə Nwĩ nĩ swonj mæ: ‘Taà yì'i, ghirə tá bi'i ka njgha'asə ikùm ghò. Tá ànnù nifò yo à zì. 3 Ka mfa miji mii mæ mi ku'unə a mbo bi'i

* 10:35 2 denarii, njkabə baGrikia, ndùu yi ibə tsò njkabə njgənjafà' à njwi ji baà.

aa a njwi njwi; ⁴ ñki ñka nli'inè nî ìfansennù ji'i, nlonj mæ bî'i ñkii nli'inè nî jî bê bii mæ bi fânsè a nu bî'i aà; ñtsuu ki bii bî'i ka ñwo nî àkwà'ànè bâ.' "

⁵ A bú ñswonj a mbo bo mæ, "Mbæ ñù ñibô ghuù a ghèè a mbo nsùkà'à yî nî ñtîi itugè ñswonj ghu mbo mæ, 'Nsù ghà, tso'osè gha nî ñkya abaa ji tarè; ⁶ ñlonj mæ ñsù ghà yî mò'ò à lo ñghaa a asà'a agha'a nzi, kaa mæ wa'à nî àyoo nijî a mfa ghu mbo tswé.' ⁷ Mbæ nsù yî wa a nɔŋɔ a ikuu ñkwi'i ghu mbo mæ, 'Tsùu ñgi'i a mbo mæ fa; mæ tsètè mæ abà'à yâ, bî'i bi bɔɔ ba nɔŋtè; kaa mbæ mæ wa'à bù ñbîinè a mfâ àyoo a mbo wò.' ⁸ Mæ swonj a mbo bù mæ, mbæ tuu bîinè fa ayoo ghu mbo mæ à nî nsùkà'à yî aa, lá ñyonj ajàn yîi mæ à ghèè nî ñbîi ñka mbetè kaa wa'à lò aa, à ka bîinè fa njòò tsim jii mæ a lòò aà.

⁹ Ma mùu ajàn, mæ swonj a mbo bù mæ: Nî ka mbetè bonj bi ka fa a mbo bù; nî ka nloɔ bonj nî ka yè; nî ka ñkwentè bonj bi ka ña'a fa a mbo bù. ¹⁰ Nlonj mæ ñù ñtsim yîi a betè aa, a kwèrè; ñù ñtsim yîi mæ a kii nloɔ aa a yê. Nù yîi mæ a kwèntè aa bi kii ñna'a ghu mbô. ¹¹ Tà yî tsù à tswe a tîti bù mæ mbæ mú yî a betè fibwè, a tswe tî fa fibwè ñbajɔnè mfa bè no ghu mbo ¹² ká a betè ñibòò nî ñgu ghu mbo a bânjè mfâ bê àŋgaa ghu mbo aa è? ¹³ Mbæ bù bii mæ nî nî ñgãŋghirè innù jî bi aa, nî zi ajàn yîi mbæ nî ka mfa njoo jî siginè a mbo bɔɔ buu, nî sî wa'atè mæ mbæ Taà ghùù yîi mæ à tswe a aburè aa a nanjè ñkɔŋtè a mfâ Azwî yi a mbo bè bii mæ bi betè nî yi ghu aa è?"

Yesu bo Beezebul, mfô bidemonj

(Mt. 12.22-30; Mk. 3.20-27)

¹⁴ Yesu à le si fi'i azwî yi bi yîi mæ a le mbæ yî ti ghàà; nòò yîi mæ àzwî yî bi ya a le mfè'è aa, àkiko'o ya a lòginè ñka ñghaa bè bii bi le nyè aa bi yerè tsi'i mbê ànnù. ¹⁵ La bo bi mò'ò bânjè ñswonj mæ, "A fi'i nî ñzwi jî bi ntsyà aa a ñjim Beezebul, mfô ñzwi jî bi wá." ¹⁶ La bè bya bî mò'ò, a ñkwà'ànè yu, bi bânjè ñswonj mæ, tà à ghirè ànnù yî yéyerè a ndi'i mæ Nwî à tswe bo yu. ¹⁷ Mbæ yîi mæ Yesu à le nzi mmòònté jyaa aa, a swonj a mbo bo mæ, "Ala'a yîi mæ a yatè waa ntèe a atutu, nto nî waa bo nî bo aa, a wansè ñwo. ñgwè'è yîi mæ ì ki nyàtè waa laa, ì kii ñwansè ñwò.

¹⁸ Mbæ a bè mæ Satan à ki nyàtè yî, bonj à ka ki to ñii yumbonj, tà ànnù ñifô yi tæ mæ akè aa è? Nlonj mæ nî swonj mæ mæ fi'i ñzwi jî bi aa nî midà'à mi Beezebul. ¹⁹ Mbæ mæ ka mfi'i ñzwi jî bi aa nî midà'à mi Beezebul, bonj bɔɔ buu tigè mfi'i aa nî midà'à mi wo aa è? Mbæ mæ a bè maa ajàn aa, à nî bo bii mæ bo ka yî tigè tsèrè ì sa'à ghuu. ²⁰ Lá mbæ a bè mæ mæ fi'i ñzwi jî bi aa nî midà'à mi Nwî bonj ànnù ñifô Nwî à zî mæ a mbo bù.

²¹ "Nòò yîi mæ ñtîi ñù, yîi mæ à tswe nî ñjoo mitse'è a be ndùgê yî aa, ñjoo jî ì tswe nî mbɔɔnè; ²² Lá mbæ nyèrè yîi mæ à tinsè ntsyàtè yi aa, mbæ a zi bonj à ka kwèrè njoo mitse'è jya mæ à ñij ñtîi yî ghu aa, ì sè'è njoo jî tsi'i tsim ì yatè. ²³ Nù yîi mæ à si ñjim yà bii aa, à bii aa ñjim ñgãŋkibàà yà. Nù yîi mæ à si ghotè aa, a bânjè ñja'a aa jà'à.

Ajàn yîi mæ mbæ àzwî yî bi a fè'è ñbu ñkuu fu aà

(Mt. 12.43-45)

²⁴ "Nòò yîi mæ àzwî yî bi a fè'è a nu ñù aa, a karè a nî àdìgè yîi mæ kaa ñkî ì sî ghu tswé aa, ñloɔ nî mæ mbæ yu miàntè ghu le; a tuu yè aa, a swonj

mə 'mə ka bù bìi gha fu a nda yī mə mə fê'ε ghu aà.' ²⁵ A ti bìi n̄yε mə bi yè'ε mə nda ya i laa ηkù'ùnə, ²⁶ boŋ à ka ghεε bù bìi n̄i izwī ji sàmbaa ji bi jī dāŋ jīi i bi'i n̄tsyàtə yi, i zī ηku'usə yi ghu t̄a bo bo kuu ηkuu n̄tswe ghu; bæε i kuu maa noð boŋ n̄tswé ηù wa i ka bi'i tsyàtə ajāŋ yīi à lε mbə a mbīi aà."

N̄idorə n̄ii mə ni ni annù n̄iηkoŋə aà

²⁷ Ajāŋ mə Yesu à lε mmāŋsə n̄swoŋə ma jū ìnnù aa, m̄aŋgyè yī mò'ɔ wa atit̄i n̄ò a swoŋ ghu mbo mə, "Mbɔɔnə a mbo m̄aŋgyè yīi mə à lε n̄jwe gho aa bo bi a n̄i m̄bīi m̄ii mə mi lε n̄oŋsə gho aà!"

²⁸ La Yesu a bāŋnə ηkwi'i mə, "Mbɔɔnə i bāŋnə n̄tswe aa a mbo bə bìi mə bi yu'u n̄ighàà ni Nwī n̄ləə aà!"

Bə bya lɔɔ mə t̄a Yesu à ghirə annù yī yeyerə
(Mt. 12.38-42)

²⁹ Nòò yīi mə n̄n̄ò bə wa i lε n̄lògìnə ηka ηgha'atə aa, Yesu a be'enə ηka n̄swoŋə mə, "N̄iwàà ni bə buà ts̄it̄ɔŋ à ni n̄iwàà n̄i bi; bi lɔɔ nyə àlènsə, la kaa mə ka wa'ă alènsə yi dāŋ a mbo bo fa n̄tsya alènsə Jonah. ³⁰ Nlɔŋ mə ajāŋ yīi mə Jonah à lε mbə alènsə a mbo baNineveh aa, aà ηḡiŋ ηḡiŋ ajāŋ yīi mə Mu N̄u à ka bə alènsə a mbo nuà n̄iwàà. ³¹ Mf̄ɔ m̄aŋgyè wa yīi mə à lε n̄lò a mbù'ù n̄ti aa, à ka yī bìiə a noð n̄tsɔ'òtə misa'a bo bi n̄iwàà ni bə bù ts̄it̄ɔŋ i n̄iŋə wa a isa'a. Nlɔŋ mə à lε n̄lò a n̄lwī'ī m̄bi yù, n̄zi a a nyu'u n̄ighàà ni m̄itsyè a mbo Mf̄ɔ Solomon, l̄a yə n̄i, ηù yīi mə à kò'ònə n̄tsyàtə Solomon aa, à ghuà a t̄it̄i bù. ³² Bə bi Nineveh ka yī bìiə a noð n̄tsɔ'òtə misa'a, i təə bo bi n̄iwàà ni bə buà ts̄it̄ɔŋ, i n̄iŋə waa a isa'a à; n̄lɔŋ mə baNineveh lε m̄bəŋkə m̄int̄i myaa wa noð mə Jonah à lε ηghàà a mbo bo aà, l̄a yə n̄i, ηù yīi mə à kò'ònə n̄tsyàtə Jonah aa, à ghuà mə a t̄it̄i bù."

Ŋkà'a ib̄i n̄u
(Mt. 6.22-23)

³³ "Kaa ηù à laa ηwa'à n̄i l̄am kosə ηghεε n̄niŋə ni a atà, kə m̄bu n̄lògè n̄i ànt̄òò ηkuse ghu, kaa ki'ì k̄i ηkosə n̄niŋə ni a n̄ji'ī ìkùù. N̄u a k̄i ηkosə l̄am, a t̄ε'ε aa a atu atet̄ə t̄a ηù t̄i kuu a nda a yə ηkà'à à w̄a. ³⁴ N̄li'ī no laa mbə l̄am ib̄iinù ghò. N̄li'ī no bə tswe s̄iginə, bəə boŋ m̄b̄iinù yò n̄tsim i luu n̄i ηkà'à. L̄a ni bə tsuu i s̄iginə tswe boŋ m̄b̄iinù yò n̄tsim i luu n̄i m̄f̄i idigè. ³⁵ Mbə yīi mə a bə ma mùu ajāŋ aa, n̄i ka n̄tsyəsə t̄a ηkà'à yīi mə i tswe a nu bù aa, i tsuu bāŋnə bəŋ tigə itugè. ³⁶ Mbə ib̄iinù ghuu tsim i luu n̄i ηkà'à, n̄tsuu n̄i àdigè yī f̄i tswe, boŋ i ka ki n̄aŋsə ta, t̄si'ī tsò l̄am yīi mə a ta ni a nu bə m̄fa n̄i ηkà'à aà."

Yesu a firə baFarisai bo bi ηḡāŋnd̄i'ì n̄òŋsə
(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)

³⁷ Yesu a burə k̄i ghàa ηù baFarisai yī mò'ɔ a twoŋə yi mə t̄a à zi n̄ji a nda yu; Yesu a ghεε ghu nda bo yu j̄i. ³⁸ Annù a tsyá ηù baFarisai wa ajāŋ yīi mə à lε nyə Yesu a ji t̄ighə à f̄ò n̄s̄i'ī mbò mi aà. ³⁹ Yesu a swoŋ ghu mbo mə, bù ba Farisai, n̄i s̄i'ī ndoŋ bo bi ìkaŋ t̄si'ī a abεε abεε, la a mum, n̄i bāŋnə ñluu n̄i ìnnù j̄i bi, ηk̄i m̄baŋnə n̄i n̄joo bə ηkwerə, ⁴⁰ it̄urə ndə j̄i tsu! N̄i s̄i zi mə ηù yīi mə à lε n̄aŋsə abεε laa, a ni yu mə à lε ηki n̄naŋsə mum aa ε? ⁴¹ L̄a t̄a n̄i bāŋnə m̄fa n̄joo tsim ghu mum a ηkwetə ηḡāŋəf̄um

ghu, ni bə ghìrè ma mùu ajàn, boŋ a ka bə annu yïi a ku'unə aà, tâ ñjòò tsim a mbo bù ì laa.

⁴² “Lá ñgi'i yï ñwè a nu bù mbâ baFarisai! Nloŋ mə ni lògè ní ñjoo aghò'ò bo bì bàm̀bòrê buu ñyatə ni ní itii ñghum, mfa ní àtì yï fùurè a mbo Nwĩ, lá kaa wa'à ní ànnù yï mə a tsinə aa ghìrè, kaa wa'à ní Nwĩ kii ñkəŋə; boŋ ni ghìrè ní ìnnù ma jù tsi'í tsim, kaa wa'à ní jì mo'ò mà'atè.

⁴³ Ngì'i yï ñwè a nu bù mbâ baFarisai! Nloŋ mə ni kòŋə a ntswe ní ìlən jii mə ì kò'ònə aa a múm ñdanghòtə bù, ñkəŋə ni mə tá bə ka nzi ntsà'atè ní ghuu a idigə mítaa, ⁴⁴ Ngì'i yï ñwè a nu bù! Nloŋ mə ni bə aa tsi'í tsó misyè mii mə kaa bi sì lénsə, kaa bə wa'à yə, ntsya ghu itu tì zì.”

⁴⁵ Nù yï mò'ò a titii ñgǎŋndi'i nòŋsə jya a kwi'i a mbo Yesu mə, “Ndi'innù, ò swoŋ ma mùu ajàn ñkii mbəgìtə aa yï'ì.” ⁴⁶ Yesu a swoŋ mə, “Ngì'i yï ñwè a nu bù mbâ ñgǎŋndi'i nòŋsə! Nloŋ mə ni bè'èsə bə ní àbè'è yï mə a tsa waa a mbè'è. Kaa bù búmbəŋ kaa ní wa'à zì ajàn yï mə mbə ní tɛ'è ñkoontə abè'è ma yú kə ñkwətə waa tá bo be'e. ⁴⁷ Ndòò a atu bù! Nloŋ mə ni bə misyè mi ñgǎŋntoo Nwĩ jii mə bítàa buu le nzwitə aà. ⁴⁸ Maa ajàn ni ní biyəfə ñkii mbeentə ni ìnnù jii mə bítàa buu le mbù'ù aà; ñloŋ mə bo le nzwitə waa, ni bǎŋnə mbìinə mbo misyè myaa. ⁴⁹ Mbə yï mə a bə ma la aa, mìtsyè mi Nwĩ mi swoŋ mə, ‘Mə ka too ñgǎŋntoo jya, bo bì ñgǎŋnswoŋə annù Nwĩ tá bo zwitə bí mo'ò ñki ñka ntsò'ò akòrè bí mo'ò,’ ⁵⁰ ta tá àlèə ñgǎŋntoo Nwĩ tsim, yï mə bi le nsaansə ñloginə a ñlòginə mbi aa, ta bì betə a mbo nìwàà ní bə buà, ⁵¹ ñloginə ní àlèə Abel ñghɛɛ nywe'e ní à yï Zechariah yï mə bi le nzwitə a titii ñikèntə ni mà'anwĩ bo bì Adigə ya yï mə a laa màŋsə aà. ñŋə, mə swoŋə a mbo bù mə bi ka yï betə aləə yaa a mbo nìwàà ní bə buà.

⁵² Ngì'i yï ñwè a nu bù mbâ ñgǎŋndi'i nòŋsə, ñloŋ mə ni kwèrè mə bīkey bi mìtsyè bii mə bi ña'a màŋji; ni tuu ñkuu, ñki ñkiŋ bə bí mo'ò mə tá bì tsuu kii kuu.”

⁵³ Ajàn yï mə Yesu à le mmà'atè waa ñka ñghɛɛ nii aà, ñgǎŋndi'i nòŋsə bo bì baFarisai lòginnə ñka ligitə ní ìnnù jya mə Yesu à le nswoŋə aa tsi'í ni mìtì ñkii mbetə nii ní ìnnù jì ghà'atè, ⁵⁴ mə mbə a swoŋə ànnù yï bì yï tsu tá bo tswa yì.

12

Nì tsuu kii bo'ò a nswoŋə ànnù ñŋkəŋə (Mt. 10.26-27)

¹ Ajàn mə nnòò bə wa ñkam ni ñkam i le nzi ñghotə, ntigə ntinə waa ntinə ñghɛɛ aa, Yesu a lòginə mfoo nswoŋ a mbo ñgǎŋyogənnù jì mə, “Nì ka ntsyesə ghuu ní mbè'è àbaa baFarisai, yï mə à ní abagilə aà. ² Kaa àyoò yï tsu a sì ghu tswè mə bi bəontə mə kaa bi ka yï wa'à fùrè, kə mə a ləontə yï mə kaa a ka yï wa'à fè'è yentə tá bì zì. ³ Ìnnù tsim jii mə ni swòŋə a múm itugə aa, bì yu'u a nlaà idigə. Ìnnù jii mə ni kii ntsùmtə a adigə yì l'ò'sə aa, ba yì tigə təə a itu mila'a i kè'ènə.

Nù yï mə mbə bi kà mò'ò aà (Mt. 10.28-31)

⁴ “Mə swòŋə a mbo bù, ìka'á já, mə, ni tsuu kii bo'ò bə bii mə mbə bi zwitə tsi'í mbìnnu, kaa wa'à ànnù dāŋ bù ñghìrə aa bə. ⁵ La mə ka bǎŋnə ñwà'àsə ghuu ñloŋ ñjù yï mə mbə ni bǎŋnə ñka mò'ò aà: Nì ka mò'ò yu wa

yïi mæ a zwitæ, ñki ntswe ni midà'a a mmà'a a mum mo'c Satan; ìñjæ, mæ swònjæ a mbo bù mæ nàa mbo'c nïi. ⁶ Tigè bi fèe nda'a ji ntaà aa ni bikabè bi baa aa ε? Kaa Nwï a wa'a ni nda'a ma yù tsi'ï yï fùurè li'inè. ⁷ Yæ mbà, à zi ndùu inòntu jii i tswæ a atu bù aa tsi'ï tsim; tsuu ki bo'c, ni tswæ ni ndùu, ñtsyatè nda'a a nnòð.

Annù mbii kè annù ntuu Kristo

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ “Mè ghèè ni mbïi a nswonj a mbo bù mæ, ñu yïi mæ à bii gha a nsi mi'i bè aa, Mu Nù à ka yï kii bii yi a nsi mi'i baangel bi Nwï; ⁹ la nù yïi à tuu gha a nsi mi'i bè aa, bi ka yï kii tuu yi a nsi mi'i baangel. ¹⁰ Nù ntsim yïi mæ à ghàa ànnù yï bi nlonj Mu Nù aa bi ka yï li'inè ifansènnù ji; lá nù yïi mæ à bègìtè Azwï Nwï aa, kaa bi ka yï wa'a ifansènnù ji li'inè.

¹¹ “Nòò yïi mæ bi lògè ní ghuu nzi ni bù a ndàñghotè bo bi a nsi bìsa'a bi ala'a bo bi bità bi ala'a aa, ni tsuu ki wa'a annù yïi mæ ni ka swonj kè ajàn yïi mæ ni ka kwi'i aà; ¹² nlonj mæ Azwï Nwï a ka di'i annù yïi mæ ni ka swonj aa maa noò.”

Ñighàa ní nànaa nlonj ñgàñkabè yïi mæ à le mbè ajìntè àa

¹³ Nù yï mò'c wa atitii nnòò a swonj a mbo Yesu mæ, “Ndì'innù swonj a mbo mumaà tá à yatè njoo jii mæ Taà à le mmà'atè aa a titii bi'iyu.” ¹⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, “Mbà ghú, a gha ní ñsa'a mîsa'a kè ñyatè njoo a titii bù aa a tsò'c wò le?” ¹⁵ Yesu a ghèè ni mbïi ñswonjæ a mbo bo mæ, “Nì ka ntsyèsè ñkii ntsu'utè ní ghuu nlonj aghè'èné tsim yïi mæ a ghìrè bè yè'ètè ní njoo aà; nlonj mæ ntswèntii nù kaa à laa ñwa'a aa njoo jì wè jii mæ à tswæ ni ju aa bé.”

¹⁶ A ghèè ní mbïi ñswonj ñighàa ní nànaa a mbo bo mæ, “Abwènè nsyè ñgàñkabè yï mò'c a le fi'isè miji tsi'ï a mbè nù; ¹⁷ a nanşè ñtswe ñwa'atè annù yïi mæ yu ghìrè aa, mbetè mæ ‘Mè ka nanşè ghìrè aa mæ akè i tswæ ní ità jii mæ i gha'atè mæ mbè mè fu'ù miji ma mù ñlèè ghu aa ε.’ ”

¹⁸ A swonjæ a atu ibiinnù yi mæ, “Annù yïi mæ mè ka ghìrè aa a ni mæ: Mè ka sà'a ità jya tsi'ï tsim bu ghùrè jì wè, jii mæ mbè lògè miji aa mya bo bi njoo jyà tsim. ¹⁹ Mè ghìrè ma la, boñ mè ka tigè swonj a mbò ñtìi gha mæ, ñtìi ghâ, wa ò lèè njoo a atà i gha'a ñgha'a ajàn mæ mbè ò ji a atu ìlòò ìlòò; lòc lá àdìgè ñtswe ghu, ntigè nji ñkii no, ñkii ndoritè.” ²⁰ Lá Nwï a swonj ghu mbo mæ, “Atirè ndè yï tsu! Mè ka twonj ntii gho ñitugè sii, tá njoo jya mæ ò fù'u ñghotè aa tá i tigè mbè ji wo aa ε? ²¹ A ní ñgìj ñgìj a mbo nù yïi mæ a ghotè ní njoo, ñlèè ní a ata nlonj ibiinnù yi, kaa wa'a ní njoo a mbè Nwï bânjè ñtswe.”

Annù nnij ntii a nu Nwï

(Mt. 6.25-34)

²² A bú ñswonj a mbo ñgãnyègènnù ji mæ, “Ma mùu ajàn mè tigè ñswòj a mbo bù mæ ni tsuu innù ki wa'a nlonj ntswèntii yùu, mæ ni ka ji aa akè, kè nlonj ibiinnù ghuu, mæ ni ka we'ε aa akè le. ²³ Nlonj mæ ñtswèntii i tsyatè miji, ibii nu i kí ñtsyatè itsè'è. ²⁴ Nì wa'atè ñjnyá, kaa i si njoo bwe'e, kaa wa'a ni miji kii mfu'u, kaa wa'a ni màntàj kè ní ità tswè, lá Nwìngòj a je'è ní waa. Nì sè ní ndùu tswè ñtsyatè bìsij ma bú aa ε? ²⁵ Mbè nù nìbù yï tsu a ku'usè mùbàntè a ní ñtswèntii yï nlonj mæ a wa'a innù aa ε? ²⁶ Ma mùu ajàn, mbè ni tsuu zi ajàn yïi mæ mbè ni nanşè ñku'usè tsi'ï mùntsirè àyoo

tsi'i tsò ma yù, nì bú òntigè wa'a nlon njoo ji mɔ'ɔ aa a ya aa ε? ²⁷ Nì lentè ìbwì'i ñgèè, ñyè a ajàn mē i kwe aà; kaa i si nwùgìnè kaa wa'à nì àsìsì kii mba'a; la mē swonj a mbo bù mē, tsi'i m̃fò Solomon a múm ñigha'à nì ni tsim, kaa à le ñkì'i atsè'è yì tsu wε'ε tá à bonj mbè tsi'i tsò jyaa. ²⁸ Lá mbè Nwì a ka ñwε'ε ìtsè'è a nú ñgèè yì mē i kwe nì a atu m̃nta'a s̃ii a lo ti bē a yɔɔ bi tɔɔ à abu aa, nì s̃i m̃ɔntè mē mbè a wε'ε ìtsè'è a nu bù ñtsyàtè aa ε? Abiint̃i yuu a kè'è bē laa aa a ya ε? ²⁹ Maa ajàn, nì tsuu k̃i betè mē, nì ka ji aa àkè, kè nì ka no aà àkè le, tá m̃nt̃i muu tsuu innù i k̃i wa'a. ³⁰ Nlonj mē à ñi innù j̃i mē bit̃iz̃i Nwì bi si'isè nì m̃b̃im̃inù myaa ñlɔɔ aà; la Taà ghùù à zi mē nì bonj njoo mà j̃ù. ³¹ Lá tá nì banjè ñka ñlɔɔ annù ñfò Nwì bonj à ka fa njoo mà j̃ù a mbo bù.

Afù'ù a aburè
(Mt. 6.19-21)

³² “Nì tsuu k̃i bɔ'ɔ mbâ bɔɔ bi mb̃injèrè b̃a, ñlonj mē, Taà ghùù a doritè a mfà annù ñfò aburè a mbo bù. ³³ Fèè nì ñjòɔ juu mfa a mbò ñg̃añf̃umè tá tswe ñi ìbàà ñkabè j̃i mē kaa i si sà'akè aà, i lèè afù'ù yùù a atà a aburè, a adigè ỹi kaa ñkabè i si ghu mē, kaa biyèrè wa'à ghu kuù. Kaa nsèbè wa'à ñi ñkabè ghu kii ñi aà. ³⁴ Nlonj mē adigè ỹi mē afù'ù yo a tswe ghu aa, ñt̃i gho i ka kii tswe aa ghu.

Ñg̃añf̃à'à j̃i mē a tswe ñkèrè aà

³⁵ “Nì ka kwèrè mikò muu ñkii ñkosè nì bilàm buu bi ka ñkhi, ³⁶ mbè tsi'i tsò ñg̃añf̃à'à j̃i mē a yu'utè masa wàà ỹi mē à tswe a adigè adinà ñiyò'ò aa, mē mbè a ghìrè mb̃i ñkwentè abà'à bo w̃ansè ñj̃à'a a kuù. ³⁷ Mbɔɔnè a mbo ñg̃añf̃à'à j̃i mē masà wàà a bi ñyè waa bi tswé ñkèrè aà; mē swonj tsi'i annù ñikonj a mbo bù mē, táfà'à wàà wa à ka b̃anjè wε'ε atsè'è afà'à yì, i ghìrè tá bo tswe a atu atetè tá à tsyasè m̃ji a mbo bo. ³⁸ A ka bē annù ñdorè a mbo ñg̃añf̃à'à j̃i mē mbè a ka mb̃i ñi ñt̃i ìtugè kè ñi ñtsyàtè ñt̃i ìtugè bo tswé ñkèrè aà! ³⁹ Lá tá nì zi mē, mb̃òñ ndà à laa bē zi noò ỹi mē ñyèrè à ka z̃i ghu aa bonj kaa à s̃i mà'atè mē bi zi mbègè ndà ỹi. ⁴⁰ Nì k̃i ñka ntswe ñkèrè; ñlonj mē Mu Nù à ka ỹi zi aa a noò ỹi mē nì si wa'atè mē à ka z̃i ghu aà.”

Ñg̃añf̃à'à ỹi mē a fà'à ñi ñt̃i yì tsim aà
(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Peta a betè Yesu mē, “Mmà'àmbì, o swonj ñighàà ñi ñanaa nú aa a mbo b̃i'ì kè a mbo bē bitsimè aa ε?” ⁴² Yesu akwi'ì ghu mbo mē, “Yu'u nì annù ñlonj ñg̃añf̃à'à ỹi a fà'à ñi ñt̃i yì tsim ñkì mbè ỹi m̃tsyè ỹi mē mbè masà ỹi a lèè mē tá a ka ñlentè ñjòɔ j̃i, ñkii nyatè ñi m̃ji a noò m̃ji aà. ⁴³ Mbɔɔnè a mbo ñg̃añf̃à'à ma ghù ỹi mē mbè masà ỹi a bi ñyè a fa'à maa ajàn aà. ⁴⁴ Mē swonj tsi'i annù ñikonj a bo bù mē à ka tigè ñlèè ñg̃añf̃à'à ma wa mē tá à tigè ñlentè ñi ñjòɔ j̃i tsimè. ⁴⁵ Lá mbè ñg̃añf̃à'à wa a banjè nswonj a mbo ìb̃inù yì mē, ‘Masà ghaà ka tigè a mb̃i, m̃banjè ñka ñghɔɔ ñi ñg̃añf̃à'à j̃i mē m̃b̃añnè bo bi j̃i b̃anjyè, ñkii ñi, nno, ntigè mbaanè ñi, ⁴⁶ bonj masa ñg̃añf̃à'à j̃i mē à ka z̃i a ñi ñjwì bo bi noò ỹi mē kaa à si wa'atè mē à ka bi ghu aà. Bεε a biì aa bonj à ka tsè ñg̃i'ì ghu nu, kii ñijè yì a tit̃i ñg̃añf̃à'à j̃i mē kaa bi si ñi m̃nt̃i myaa m̃tsim fa'a. ⁴⁷ Ñg̃añf̃à'à ỹi mē à zi annù ỹi mē masà ỹi a lòò aa, la kaa wa'à nú ỹi tantè kè ñkii mfa'a annù ỹi mē a lòò aa, bi ka ỹi nanjè ghòò yì.

⁴⁸ “Lá ñgàṅàfà'à yīi mē kaa à sɣ̄ annù yīi mē masà yī a lòò zi aa, m̄fa'a annù yīi mē boṅ bi ghoɔ yi ghu aa, bi ka yī ghòò yi tá à kə'ətə. Nù yīi mē bi fā àyoo ghu mbo a gha'atə aa, bi ka yī kii lòò a ñkwērə àyoo ghu mbo tá à gha'atə; nù yīi mē bə fa njoɔ jī ghà'atə ghu mbo aa, bi bə mē à ka b̄nsə jīi mē ji gha'atə ntsyà.

*Ayàtə yīi mē a kuu a titi bə ñloṅ Yesu
(Mt. 10.34-36)*

⁴⁹ “Mè lɛ nz̄i aa a ṅghirə mē tá m̄bi ṅka ṅkhi; ñyə'ətə ni mē boṅ i lɛè m̄bàa nte'e nloginə ṅka ṅkhi! ⁵⁰ Mè tswə n̄i ṅk̄i yīi mē mē tswə n̄i ṅkwērə aà; kaa mbə nt̄i gha i wa'à n̄i n̄bɔɔnə tswə ñywe'e a noò yīi mē mē ka yī m̄ansə aà! ⁵¹ Ni laà m̄oontə ni mē mē sigə f̄aa a atu nsyə aa a mfa m̄bɔɔnə aa ɛ? ṅṅaṅ, mē swòṅə a mbo bù mē mē b̄aṅnə nz̄i aa n̄i àyàtə; ⁵² ñloṅ mē, ñloginə ts̄its̄oṅ, a nda yīi bə tswə ghu bi ntaà aa, bi ka yàtə tá b̄i bi baa ka tonə n̄i b̄i bi tarə; ⁵³ bi ka yàtə waa, tá tà bo mú yī yī m̄b̄aṅnə ka ntonə, tá ma bo mú yī yī m̄aṅgyè ka ntonə, tá manə bo ṅgwɛ mú yī k̄i ṅka ntonə.”

*Annù ñloṅ nzi b̄inòò bi m̄bi
(Mt. 16.2-3)*

⁵⁴ Yesu a gheè n̄i n̄b̄i n̄swonə a mbo n̄nòò bə wa mē, “N̄i bə yə tá m̄bà'à i ka ṅko'ɔ a m̄b̄i n̄tso noò boṅ n̄i burə nswonə mē, 'm̄bəṅ i ka loo'; n̄i swonə a k̄i m̄fe'e maa aṅaṅə. ⁵⁵ N̄i bə yə tá àf̄isə à ka nzi a m̄bi nt̄i, boṅ n̄i swonə mē, 'àbabə yī t̄i a ka z̄i'; a k̄i m̄fe'e maa aṅaṅə. ⁵⁶ ṅṅaṅabagilè! N̄i zi aa tsi'ī n̄tɔ'otə ìlensə jīi mē ni yə i f̄e'è ni a nsyə bo bi a m̄bà'à àb̄urə, a gh̄irə akè mē tá n̄i tsuu a n̄tɔ'otə innù jīi mē i f̄e'è f̄aa ni yulà ṅgù'ù aa zi aa ɛ?

*Annù ṅka m̄m̄ansə ànnù bu b̄i bə b̄i mē b̄i bo tswə n̄i isa'a aà
(Mt. 5.25-26)*

⁵⁷ “N̄i tuù ñlòò ànnù jī tsinə a ṅghirə aa a ya? ⁵⁸ Bu nù yīi mē à ñṅə isa'a a nu wo aa, mbə bù yu ka ṅghɛ a n̄si ṅṅaṅnsa'a m̄isa'a, ò ywe'etə mē mbə b̄i yu m̄ansə a m̄aṅj̄i. Tá à wa'à gho a mbo ṅṅaṅnsa'a m̄isa'a wa fa, tá ṅṅaṅnsa'a m̄isa'a wa tá à fa gho a mbo nù b̄iburəsi tá nù b̄iburəsi wa à ñṅə gho a atsanə. ⁵⁹ Mè swonə tsi'ī ànnù n̄ikonə a mbo wò mē ò bə kuu wa atsanə boṅ ò ka tigə tswə ghu i ywe'e a noò yīi ò ka yī m̄ansə tu ṅkabə yīi mē o tswa n̄i ghu aa tsi'ī n̄tsim, i sigə ywe'e n̄i ànini yīi a lwi'i aà.”

13

N̄i bəṅkə m̄int̄i muu, n̄ma'atə ib̄i gh̄uu, kə boṅ n̄i ka kwo

¹ A lɛ mbə maà noò aa, bə b̄i m̄ɔ'ɔ lɛ nswonə a mbo Yesu àṅaṅ yīi mē Pilato à lɛ nswonə bi zwitə baGalilea b̄i m̄ɔ'ɔ a noò yīi mē bi lɛ nz̄i ṅka nzwitə njoɔ m̄m̄a'anw̄i aà. ² Yesu a kwi'i a mbo bo mē, “N̄i m̄òontə mē ma buù baGalilea lɛ ṅkwo aa nloṅ mē bo lɛ mbə ṅṅaṅghirə innù jī bi ntsyàtə baGalilea b̄i m̄ɔ'ɔ b̄itsim aa ɛ? ³ Mè swonə a mbo bù mē, ṅṅaṅ; mē swonə a mbo bù mē n̄i bə tuu m̄int̄i muu bəṅkə m̄m̄a'atə ib̄i gh̄uu boṅ bù bi tsim n̄i ka yī kii kwo ts̄ɔ bo. ⁴ Kè n̄i wà'atə mē akè nloṅ baSiloam bya ñghum ntsò ji nifwaa, b̄i mē àtu nda n̄ik̄aṅ ya a lɛ ṅwò ñzwitə aa, n̄i m̄òontə mē bo lɛ mbə ṅṅaṅghirə innù jī bi ntsyàtə bə b̄i bitsim b̄i bi lɛ

ntswe a Yerusalem aa ε? ⁵ Mè swòhə a mbo bù mə, “Ngaŋ.” Nì bə tuu mântiì muu bəŋkə boŋ nì ka yì kii kwo maa ajàŋə.”

Nìghàà nì nanaa nloŋə ati ti koonə

⁶ A bú ñswonj nìghàà nì nanaa a mbo bo mə: “Nù yì mò'ò à le mbě ati ajòò a mùm ñkya yu; à leè ñzi a lèntə, nyə mə kaa a le wa'á koonə. ⁷ A swonj a mbo nù lèntə ñkya wa mə, ‘Yə, àa ìlòò jì tarə mə mē zì mé ñlèntə ati yù, kaa wa'á ajòò ghu atu yə. Wá mmà'a a nsyè; a tàsə adigə nsyè yù aa a ya aa ε?’ ⁸ Nğàŋnlèntə ñkya wa a kwi'i mə, ‘Taà, mà'atə tâ yuà àlòò a ku'usə ntsyà, mə ka toŋ mfəŋ i karisə i nìŋ ntsà'á ghu. ⁹ Bεε mə a bə fii alòò, sì yə mə a ka koonə mântà le, bεε a tuu koonə, boŋ ò ka tigə wá mmà'á a nsyè.’”

Ajàŋ mə Yesu à le nğhùrə mánğyè yìi mə à le nğəmkə a njwíŋğòŋ aà

¹⁰ A le mbə a njwíŋğòŋ yì mò'ò Yesu a tswè a mùm ñdánghòtə ñka ndi'i nì ànnù Nwí ghu. ¹¹ Mánğyè yì mò'ò à le ntswe ghu yìi mə àzwì yì bì a le ntswe ghu nu, nğhìrə a ghòò a atù ìlòò nìghùm ñtsò jì nifwaa; nìtigə nğimnə ntəə, kaa wa'á a sentə ìbìi nù yì zì. ¹² Nòò yìi Yesu à le nyə yì aa, nswonj mə, “Mánğyè, wa nì ghòò no nya nì mà'atə mē ghò.” ¹³ A le nğhènsə abò yì nncəŋsə ghu nu, a burə nìtigə nsentə nù yì, ntsinə ntəə, nìtigə nğha'asə nì Nwí.

¹⁴ Ndíi ñdánghòtə à le nlwìsə ntəŋ nloŋ mə Yesu à le nğhùrə mánğyè wa a njwíŋğòŋ aà, nìtigə nswonj a mbo bə bii bì le ntswe ghu aa mə, “Njwì ifá'á i tswe ghu aa jì nto'o; nì ka nzi nì njwì mà jú tá bì ghurə ghuu, ntsee bə a njwíŋğòŋ kì zì.”

¹⁵ Mmà'ambi à le ñkwi'i ghu mbo mə, “Wò nğàŋabagilè! Nù nìbù yì tsù à sì mbòŋ yì kə jàkási yì fεε mfi'isə a abù'ù a njwíŋğòŋ, nğhεε nì yu a ntsù ñkì mə tá i no ñkì aa ε? ¹⁶ Lâ, yə nì, a nì mu Abraham yì mò'ò à ghua yìi mə Satan à le ñkòò nì àtsaŋ, ìlòò nìghùm ñtsò nifwaa, a sì ku'unə mə mbə bì ketə atsaŋə yì ya a njwíŋğòŋ aa ε?” ¹⁷ A kwi'i mē ma mùu ajàŋ aa, atu nğàŋkíbaá jì jya a le ndirə; bə bya bitsim bì tigə ñdoritə nloŋ innù jì yéyerə jya mə à le nğhìrə aà.

Nìghàà nì nanaa nloŋ abùrə mágħumə

(Mt. 13.31-32; Mk. 4.30-32)

¹⁸ Yesu a tigə ñswonj mə, “Ànnù nifò aburə a bə aa tsò àkə aa ε? Kə m̀bə mē figinè aa nì àkə aa ε? ¹⁹ A bə aa tsi'i tsò abùrə mágħum, yìi mə nù à le nìlògə nğhεε mbwe'e a mùm ñkya yu; a too ñkò'ò nìtigə mbə ati, bisin bì tigə ñzi nğhùrə nì ñdà jya nì ntaà jì.”

Nìghàà nì nanaa nloŋ mbè'è àbaà

(Mt. 13.33)

²⁰ Yesu a ku'usə ñswonj mə, “Mbə mē figinè ànnù nifò Nwí aa nì àkə aa ε? ²¹ A bə aa tsi'i tsò mbè'è àbaa yìi mə mánğyè à le nìlògə ñnìŋə a mum àbaa yì ghà'atə a ghìrə àbaa ya a tigə ñkò'ò nğha'a nğha'a aà.”

Ntsunda yì kə'ətə wá

(Mt. 7.13-14,21-23)

²² Yesu à le mbù nğhεε ntsyà a mùm ìla'a jì wè bo bì jì kəkə, ñdì'i nì nìghàà nì Nwí ghu, a ajàŋ mə à le sì kò'ò nğhεε nì a Yerusalem aà. ²³ Nù yì mò'ò a betə ghu mbo mə, “Taà, á ka yì yweenə tsi'i m̀bùmtə bə aa ε?”

Yesu a kwi'i mæ, ²⁴ “Nì ka n̄gaansə mit̄i muu a n̄kuu n̄ n̄tsũ nda yĩ kè'ətə wá; n̄lon mæ bə b̄i ghà'ətə ka yĩ ki ywe'etə a n̄kuu ghu, kaa wa'à b̄an̄nə n̄zi a n̄kuu. ²⁵ Nòò yii mæ mb̄on̄ nda à b̄in̄nə mæ n̄tsetə abà'à aa, bəə bon̄ n̄ ka tigə təə a abeə tigə kwèntə n̄ àbà'à ya i swon̄ə ni mæ, ‘Taà, n̄a'à b̄i' kuu!’ Tã à kwi'i a mbo bù mæ, ‘Kaa mæ s̄i adigə yii n̄ lo ghu aa z̄i.’ ²⁶ Tã n̄ l̄oginə n̄ka nswon̄ə ni mæ, ‘b̄i' l̄e si ji n̄kii nno bi'inə, ò kii n̄di' i n̄ annu Nw̄i a m̄m̄ àla'a b̄i' l̄.’ ²⁷ Lã tã à swon̄ə a mbo bù mæ, ‘Kaa mæ s̄i adigə yii n̄ lo ghu aa z̄i. N̄ lo ghuu a mb̄eə mæ n̄gh̄eə mba n̄ḡan̄mbu'u innu j̄i b̄i!’ ²⁸ N̄i ka yĩ tigə yè'ə i kurə n̄ m̄s̄on̄ə muu, a noò yii mæ n̄ ka yĩ yə Abraham bo Isaac ni Yakob, n̄ n̄ḡan̄ntoo Nw̄i tsim tã tswe a mum n̄f̄o ni Nw̄i. Tã b̄i b̄an̄nə ntii ghuu mfe'esə a abeə! ²⁹ Bə ka yĩ lo a mbi nsa'a noò bo bi a mbi ntso nòò, a mb̄eə m̄bitu bo b̄i mb̄intii, i z̄i tswe a atu atetə, i tigə ji n̄ àdinà a m̄m̄ annu n̄f̄o Nw̄i. ³⁰ Yə, bə b̄i m̄o'c b̄i à ni b̄ilw̄i' b̄i n̄j̄im ts̄its̄on̄ aa ka yĩ tigə bə b̄itsyà b̄i mb̄i, tã bə b̄i m̄o'c b̄i mæ à ni bitsyà b̄i mb̄i ts̄its̄on̄ aa tã b̄i tigə b̄ilw̄i' b̄i bin̄j̄imè.”

*Ajàn̄ yii Yesu à l̄e n̄k̄on̄ə Yerusalem aà
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Tsi' i maa noò baFarisai b̄i m̄o'c b̄i l̄e n̄zi a mb̄eə Yesu, n̄swon̄ ghu mbo mæ, “Lò faà mæ n̄gh̄eə a adigə yi d̄an̄ n̄lon mæ Herod a lòc nzwitə wò.”

³² Yesu a kwi'i a mbo b̄o mæ, “N̄i gh̄eə nswon̄ə a mbo n̄im̄an̄ ma nya mæ, ‘Yə, s̄ii mæ fi' i izw̄i j̄i bi a ato'o bə, n̄kii n̄ghurə ni m̄igh̄ò myaa, i gh̄eə ywe'e a yoo, a ti bə n̄i n̄jwi ji tarə, mæ m̄an̄sə ifà'à ghà.’ ³³ Lã mæ tswe n̄i n̄gh̄eə n̄i mb̄i s̄ii, bo a yoo, n̄i n̄jwi yii i yon̄tə aà; kaa a s̄i tsin̄ mæ mbə b̄i zwitə n̄ḡan̄ntoo Nw̄i a adigə d̄an̄ n̄tsyatə a Yerusalem. ³⁴ W̄eə, Yerusalem! Yerusalem! O zwitə n̄ḡan̄ntoo Nw̄i, n̄tumtə n̄i bə b̄i mæ bi too a mbo wò aa n̄i n̄ḡò'ò! N̄gàà j̄i ghà'ətə mæ lòc mæ mæ ghotə b̄oò buu ts̄o mæ m̄an̄gu a ghotə b̄oò bi a n̄ji' i mib̄a yuu aa, kaa n̄i wa'à b̄i. ³⁵ Yə n̄i, bi m̄è'è mæ ndà yùu. Mə swon̄ a mbo b̄u mæ, kaa n̄i ka wa'à gha bù n̄yə nywe'e a noò yii mæ n̄ ka yĩ tigə swon̄ə ni mæ, ‘B̄i'inə gha'asə yu wa yii mæ a z̄i n̄i k̄um̄ Mmà'àmbi aal' ”

14

Ajàn̄ mæ Yesu à l̄e n̄ghurè n̄u yĩ m̄o'c yii mæ n̄u yĩ i l̄e n̄k̄o'okə aà

¹ A bə n̄i n̄jw̄inḡon̄ yĩ m̄o'c Yesu a gh̄eə a n̄ji a nda n̄sa'à àla'a yĩ m̄o'c mæ à l̄e mbə n̄u baFarisai, à tswè m̄e ghu aa, bi ka n̄k̄əansə n̄i. ² N̄u yĩ m̄o'c à l̄e n̄tswe ghu mæ n̄u yĩ i l̄e n̄k̄o'okə, ³ Yesu a betə n̄ḡan̄di' i n̄on̄sə bo b̄i baFarisai b̄i mæ bi l̄e n̄tswe ghu aa mæ, “N̄on̄sə à laa n̄di' i mæ mbə b̄i ghurè n̄u a n̄jw̄inḡon̄ kè n̄gan̄ aa e?” ⁴ Bo tswè waa atsitsi kaa wa'à akwi' i fã. Yesu a lògè n̄u n̄igh̄ò wa n̄ghurè yĩ ntigə nswon̄ə mæ tã à gh̄eə yĩ. ⁵ Yesu a tigè n̄swon̄ə a mbo bo mæ, “N̄u n̄ib̄u à tswe ghu mæ mbə m̄u yĩ kè mb̄on̄ yĩ wò a m̄m̄ àtaa a n̄jw̄inḡon̄ kaa a wa'à b̄urè n̄wan̄sə n̄gh̄eə mfi'isə aa e?” ⁶ Kaa bi l̄e n̄jwa'a n̄i àkwi' i n̄i àbetə ma yù tswè.

Ann̄u n̄sigisə ibi nu a n̄sye bo b̄i n̄ka n̄kwerə biḡi.

⁷ Yesu a gh̄eə n̄i mb̄i n̄naa n̄igh̄à n̄i n̄anaa a mbo bə bya b̄i bi l̄e n̄tson̄ə waa wa nda aa, n̄yon̄ə ajàn̄ yii mæ à l̄e nyə bo tso'ò n̄i il̄on̄ j̄i kò'ònə a n̄tswe ghu aa, nswon̄ a mbo bo mæ ⁸ “Mbə n̄u a twon̄ə gho a adigə adinà n̄iyò'c, ò tsuu gh̄eə tswe n̄i àl̄on̄ yĩ kò'ònə, m̄bi' i n̄u yii mæ à kò'ònə n̄tsyatə gho

aa, a bú ñyon; ⁹ bonj ñù wa mē à kà'a adinà ya ntwoŋə ghuu yu bítšimè aa, à ka zì a mbo wò swonj mē, 'Bìinè mfa alonj ya a mbo ghuà ñù', bonj ò ka bìinè maà noò ní àdìrè atu a ntswe ní àlèŋ yìi mē kaa a sì kò'ònè aà. ¹⁰ Lá mbè bi twonjə gho a adigè adinà, ò ghèè ò tswè ní àlèŋ yìi mē a tswe a ñjìm kaa wa'à kò'ònè aà, ta bɛɛ mē mbonjè adinà wa a zi nyè gho, bonj à ka swonj a mbo wò mē, 'Nsù ghà, kò'ò ntswe ní àlèŋ yìi ñènè yì'; maa noò bonj bi ka fa aghu'usè a mbo wò a titii bè bìi mē bú bo ka tswe wa atu atetè aà. ¹¹ Nlonj mē ñù ñtsim yìi mē a ñee ní nú yì aa, bi ka sigisè yi, ñù yìi mē a bàŋŋè ñsigisè ní ìbii nú yi a nsye aa, bi ñentè yi."

¹² Yesu a ghèè ní mbii ñswonj a mbo ñù wa mē à le ntwoŋə yi mē tà à zi ñji aa mē, "Mbè ò ka ntwoŋə bē a adigè adinà, ò tsuù tsi'í ìkà'à jo, kè bɔɔ bi maà bo, kè ñgàŋgwè'è jo, kè ñgàŋmbèè ñdùgè jo jì wè i twonjə. Nlonj mē ò bē ghìrè ma la bonj bo ki ñkà'à yaa adinà ñki ntwoŋə ghò, tà ma ya a bē mītunì mò. ¹³ La mbè ò ka'a adinà, ò twonj ñgàŋfùm, bítšəŋkərə, bìbwenkè bo bì bíf'èñè. ¹⁴ O bē twonj ñjəŋ bē ma jù bonj ò ka tswe ní mbɔɔnè, nlonj mē kaa mbè bi wa'à ní àyòò tsu a ñghìrè a ntwu wò ghu aà. O ka yì kwərə mītunì mi afà'à mo wa noò mē bē bìi mē ñnnù jyaa i tsinè bi ka yì yweenè ni ñwò aà."

*Ñìghàà ní nanaa nlonj adinà yì wè
(Mt. 22.1-10)*

¹⁵ Nù yì mò'ò yìi mē bo bì Yesu le ntswe wa atu atetè ñji aa à yù'ù mē annù ya mē Yesu à le nswonjə aa, ñswonj a mbo Yesu mē, "Mbɔɔnè a mbo ñù yìi mē à ka yì jì abaa a múm ànnù nífò Nwí aà!"

¹⁶ Lá Yesu a swonj ghu mbo mē, "Nù yì mò'ò à le ñkà'a adinà yì wè ñtwonj bē bì ghà'àtè; ¹⁷ ñjwí adinà ya i kù'ù mē, a toò ñgàŋfà'à jì nswonj mē tà bo ghèe a mbo bē bya mē bi twonjə waa wa adigè adinà aa, ñswonj mē, 'Zì nì; noò ñjì adinà ya à kù'ù mē.' ¹⁸ La bo bítšim, yì mò'ò, yì mò'ò, bi logìnè ñka nswonjə ní ñnnù jìi mē i ghìrè mē kaa mbè bo wa'à zì aà. Yì ñtsyàmbii a swonj ghu mbo mē, 'Mè yuu àbwènè nsyè yà, ñtswe ní ñghèe ñlèntè; mè bù'ù mbo mē tà ò ghèe nswonj a mbo Taà ghò mē kaa mē ka wa'à zì.' ¹⁹ Yì mò'ò a swonj yìi ñgaa mē, 'Mè yuu bìkau bi ñligè ñsòò bi ñghum ñtswe ní ñghèe ñlèntè; mè jəŋŋè, ghèe nswonj ghu mbo mē kaa mē ka wa'à zì.' ²⁰ Yì mò'ò a swonj mē, 'Wa mē yò'ò ñgwè ghà, kaa mánjì ñzi kaa a wa'à bē.'

²¹ Ngàŋafà'à wa a bìi ñkè'èñè ñnnù tsim a mbo Masà yì, ñtónj yì i lwí, a swonj a mbo ñgàŋafà'à wa mē, 'Wàŋsə mfè'è ñghèe a itu mīŋfāŋnè bo bì a itèð ñdòrə itsim a múm ñjò'ò àl'a, ñtwonj ñgàŋfùm ní bítšəŋkərə, ní bíf'èñè, bo bì bìbwenkè.' ²² Ngàŋafà'à wa a ghèè mē mbii nswonj mē, 'Taà, wa ànnù yìi mē ò swonj mē tà mè ghèe ñghìrè aa, mè ghìrè mē, lá àbwarə a burè a mbo bē bì ghà'àtè.' ²³ Masà wa a ghèè ní mbii ñswonj a mbo ñgàŋafà'à yì wa mē, 'Ghèe ní ñyàa itsim bo bì a mum mīfu'u mītšim, ñgaansə bē bìi mē ò yə aa mē tà bo zi, ta tà ñdà yà i luu.' ²⁴ Mè swonj tsi'í annù ñikonj a mbo wò mē, kaa ñù wa yì tsu mē bì kì fòo ntwoŋə aa kaa à ka wa'à ayoo wa adigè adinà mè ywe'etè."

*Ajàŋ yìi mē a tsyanə a mbè ñgàŋyègəñnù Yesu aà
(Mt. 10.37-38)*

²⁵ Nnòò bê i le si yònè ni a njim Yesu; a karikè yi nswon a mbo bo mæ, ²⁶ “Nù à bə ki yònè nàa, i tuu taà yī, nī ndè yī, nī ñgwé yī, ni boò bim ni boò bi maà yi bī bāñnè ni bī bāñgyè i tuu, i tuu ibii nú yi yumbon, i kii tuu bon kaa mbə wa'á ñgànyөгənnú ghà bē. ²⁷ Nù yīi mæ à sī ati bāñnè bāñnē yi be'è ñka nyonə nàa laa, kaa mbə wa'á ñgànyөгənnú ghà bē.

²⁸ Nlon mæ ñu nìbù yīi mæ a lòo mbəò ñdànikàn kaa wa'á fòò ñtswe a nsyé, ñtanjə nduu njoo jii mæ yu ka mǎñsə nda ya ghu mbon nloginè aa, à nī wò lè? ²⁹ A bə tuu maa ajàn tanjə, i bāñnə fòo tumə atsənda, tsuu ñghèè nì mbīi a mǎñsə nda ya i zi, bon bə bətsim bii mæ bi yə nda ya aa bi ka kī wyè nīi, ³⁰ i swonə nī mæ, ‘Nù ghú à kī lòginə ñghùrə ñdá, i tsyá mē yi a mmǎñsə.’

³¹ Kə mfo yī mò'ò à tswe ghu mæ mbə a ka ñghèe a mma'á ñtsò bó mfo yī mò'ò, kaa wa'á a nsyé tswé, ñtanjə mæ mbə yu logè bə ntsu'ù nighum mmirə ñgha'a a mfo yī mò'ò yīi mæ à tswe nī bə ntsu'ù mighum mi mbaa aa é? ³² Mbə a yə tuu maa yu wa'á gha'a, bon à ka too bə a noo yīi mæ mfo yī mò'ò wa à bùrə a sà'a agha'a aa, mæ mbə yu tsu'unə ñtsò wa, tá bo yu tswe nī mbəonə. ³³ Mə tigè ñswonə nī a mbo bù aa mæ, ñu tsu yīi mæ à sī njoo tsim jii mæ à tswe nī ju tuu aa, kaa mbə wa'á ñgànyөгənnú ghà bē.

Fingwan fi mæ kaa fi si līi aà
(Mt. 5.13; Mk. 9.50)

³⁴ “Fingwan fi bonjə; Lá mbə fingwan fi tuu nīi bú kī līi, bon bi ka tigə bú ghirə aa mæ akə tá fi bú ka nlii aa é? ³⁵ Fi bə tuu bú kī līi bon kaa fi sī nī áfá'á bú ñtswe; kaa wa'á kī ñku'unə a nniñ a nsyé bo bi a bo'ò ñtsà'á. Nù yīi mæ à tswe nī ñtòñnə a nyu'u aa, tá à yu'u.”

15

Mbinjərə yīi mæ i bwé aà
(Mt. 18.12-24)

¹ A le mbə a njwi yī mò'ò, ñgǎñkwərə bítaksī bo bi ñgǎñghirə ñnnú jī bi zī ñtswe a mbèe Yesu a nyu'u ñnnú jii à le si swon aa. ² BaFarisai bo bi ñgǎñndi'í nòñsə ká nnurəkə nswonə nī mæ, “Mbá ghú à lògè nī ñgǎñghirə ñnnú jī bi bo bo jī!” ³ Maa ajàn, Yesu a tigə ñnaa nighàà nuà a mbo bo:

⁴ “Aa ghuu ñu nìbù yīi mæ mbə a tswe nī mbīnjərə jī ñkhi yī fùurə, bəe mæ yī mò'ò bwé, bon à ka wa'á mà'atə jya mighum mi bù'ú ñtsò mbù'ú a atu nta'a, ñghèe ñka nloo ya mæ i bwé aa, nywe'e noo yīi mæ à ka yə ma ya aa é? ⁵ Bəe mæ a yə, a ñe nnoñsə a abè'e yu, ntigə ndoritə. ⁶ Ntigə ñkwèe a ndùgə, ñtwon ika'á jī bo bi bàmbeè ndugə bi, ñswonə a mbo bo mæ, ‘Bī'inə ka ndoritə nlon mæ mæ yə mē mbi yà ya mē i le mbwé aà’. ⁷ Mə swonə a mbo bù mæ a kī mbə aa tsī'i ma muu ajàn, nidorə nī ghà'atə ka tswe a aburə mæ mbə ñu yī mbi yī mfùurə a bəñkə nti yī, ntsyatə ajànə bi doritə nlon bē mighum mi bù'ú ñtsò bù'u bii mæ ànnu yaa a tsinə kaa bo wa'á nī mbəñkə mintii myaa bú ñtswe aà.

Aba'atə ñkabə yīi mæ a le mbwé aà

⁸ “Kə à nī ghuu mǎñgyè mæ à tswe nī ñbà'atə ñkabə jī jī nighum, bəe mæ yī mò'ò a bwé, a wa'á lám kosə nyé'e ñdá yī, ñnanjə ñka nloo nywe'e noo yīi à ka yə aa é? ⁹ Bəe mæ a yə, a twon ika'á jī bo bi bambèè ndugə bi bi

zî, a swonj a mbo bo mæ, 'Bi'inè ka ndoritè ònlon mæ mè yè mè òkabhè yà ya mæ à le mbwè aà.' ¹⁰ Mè swònjè a mbo bù mæ à ki mbè tsi'i a ngiñ ngiñ mæ, nìdorè nì tswè a aburè a mbo baangel bi Nwî ònlon nù òghirè innù jì bi yì mfuùrè yìi mæ à bènkè ntii yì aà."

Mùmbànjè wa yìi mæ à le mbwè aà

¹¹ Yesu a bù òghèè nì mbii ònswonj mæ, "Nù yì mò'ò à le ntswe nì bõõ mbànjè bi baà. ¹² Yì òkègè a swonj ghu mbo mæ, 'Taà, yàtè njoò jo mfa jii mæ ò tswè nì mfa a mbo mè aa tsitsònjè.' Taà waa wa a tigè nyatè njoò jya a titi bo. ¹³ Njwi jì tsu i ghè mæ kè tsysá, mu yì kègè wa a ghotè jii njoò jya mfèè, òlògè òkabhè yì mfe'è òghèè yì a atoo asà'a agha'à, nta ngi'i nì òkabhè yì ya, nji nì mbi ghu. ¹⁴ Nòò yìi mæ òkabhè yì ya òtsim i le mmè aa, mìkwenè yì ntii a kuu wa ala'a, a tigè òkarè nlòò nì àyoo bo jì kikanj, ¹⁵ òghèè ntsi'i nù àla'a wa yì mò'ò, mbu'u mbo ghu mbo mæ tá à lògè yì nì ògànjàfà'á yì. Nù wa a lògè yì ntoo a múm òsòò yu mæ à ghèè òka nje'è bìkwinjyámè bi. ¹⁶ A le si yè'ètè mæ bonj yu jì ntsà'à bì kwinjyám jyá, la kaa nù wa'à ghu mbo fá. ¹⁷ A leè mbè nì a njwi yì mò'ò, átù yì a tòn, a swonj mæ, 'Njgànjàfà'à Taà tsi'i tsim i tswè nì miji a nji mi gha'à nì waa, lá mè tswè faà mbànjè òkwo nì òji ghu! ¹⁸ Mè ka bìinè i kwèè ghèè a mbèè Taà ghà, i swonj gho mbo mæ, "Taà, mè ghìrè òbi a nsi mi'i Nwî bo bi a mbo wò: ¹⁹ Kaa mè sù ku'ùnè mè mbè ò twonjè gha nì mú ghò yì mbànjè; tigè nlògè gha bè tsi'i tsò ògànjàfà'á ghò yì mò'ò." ' ²⁰ A le ntigè mbiiinè òka òghèè a mbèè Taà yì wá. Lá nòò yìi mæ à le mburè tsi'i a sà'a agha'a aa, Taà yì wa a yè yì, òko mìlìnjè yì, òkhè òghèè òkotè yì a ntsüntii yu, ònlon mighènjè mi.

²¹ Mu wa a swonj ghu mbo mæ 'Taà ghà, mè ghìrè òbi a nsi mi'i Nwî a aburè, òki òghìrè a nu wò; wa kaa mè sù ku'ùnè mè tá ò ka ntwonjè nàa nì mú ghò.' ²² La taà yì wa a bànjè ònswonj a mbò ògànjàfà'á jì mæ, 'Nì wanjè nzi nì àtsè'è yì bònj bonj ya, mmà'à ghu nù; òki òwè'è nì a karè ghu mbo, nì òtam ghu mìkòrè; ²³ Zì nì nì kau wa mæ bì nanjè nje'è a fanj mfanj aa, òwa, tá bi'inè jì, òka ndoritè; ²⁴ ònlon mæ mú ghà ghù à le òkwo, à bù ntswe fu ntii; à le mbwè, bi bù mè òyè yì fu.' Bo le ntsu'u ntigè nji ndorè.

²⁵ "A le mbè maa nòò aa, mu yì ndii wa a tswè a afò; nòò yìi mæ le òkwèè òka nywè'e a mbèè òdùgè bo aa, nyu'u ajàn mæ bi yèè nì òkòò mbu'u nì ògòò.

²⁶ "A twonjè ògànjàfà'á wa yì mò'ò mbetè yì mæ, a fè'è ànnù akè le. ²⁷ A swonj mæ, 'Mu maà ghò wa à ghìrè òkwèè, taà ghò a tigè òwa a kau wa mæ bi le nnanjè nje'è a fanj aa, ònlon mæ à le mbù òkwèè òkuu siginè aà.'

²⁸ "Mu yì ndii wa à le nlwìsè ntonj, ntuu òkuu a ndùgè bo. Taà yì wa a fè'è òghèè ntsi'i yì òka nlotè mè tá à kuu. ²⁹ A kwi'i a mbo Taà yì mæ, 'Yè, mè nwùgè mè nù ya mfa'a a mbo wò nì òdùu òlòò jì ghà'atè, kaa mè leè òwa'à atu a mbo wò tii; lá kaa ò leè òwa'à tsi'i mú mbi yì òkè'ètè a mbo mè fa mæ ta mè wa ta bi'i bì òkà'á jya kurè òka ndoritè. ³⁰ Lá mú ghò ghò, mæ à le nlògè njoò jo òghèè bo bì òkwarè tá ògi'i ghu aa, à tì mè tì kwèè aa, ò wá kau wa mæ bi le nje'è a fanj fanj aa!' ³¹ Taà yì wa a swonj ghu mbo mæ, 'Mú ghà, ò tswè aa tsi'i bì'ò bìinè òtsimè, njoò jyá tsim i kì mbè jò. ³² A ghìrè mbònj mæ tá bì jì òka ndoritè, ònlon mæ mumaà ghò ghù à le òkwo, à bù ntswe ntii; à le mbwè bi bù òyè yì.' "

16

Ngàṅnlénté ñjoo yì ñtsyèsè

¹ Yesu à ghèè ní mbíí nswonj a mbó ngàṅnyөгònnú jì mē, “Ngàṅkabə yì mò'c à lē ntswe ghu, yìi mē à lē ntswe ní ngàṅàfà'á a léntè ní ñjòò jì. Bì zì ñkè'ènə a mbo ngàṅkabə wa mē kaa ngàṅàfà'á wa kaa à lē sì wa'á ní ñjòò jì jya sigìnè léntè, ñkii nta ní ñgì'i ní ñkabə yì. ² A twonjè ngàṅnlénté ñjòò yì wa mbetə yì mē, ‘Yuà ànnú mē mē yù'u nlonj ngaà yò aa à ní àkè aa è? Zì ní àṅwà'ànè ñdì'i ajàṅ mē o lèè ñjoo jya, nnìntə ghu aa tá mē yə. Kaa ò ka wa'á ní mbíí ghèè a nlèè ñjòò já.’ ³ Ngàṅnlénté ñjoo wa a swonj a atu yu mē, ‘Mè ka ghìrè aa mē akè mē Taà ghà a lóo ñkwèrə àtú áfà'á yú a mbo mē aa è? Kaa mē sì ní mìtì tswè a ntonj idìgè; àtú ya a kii ñdirə mē mbə mē ghèè ñka nlóo ní ñjòò. ⁴ Mè zì ànnú yìi mē mē ka ghìrè, mē tá bə ka ñkwèrə gha a míla'a bo ajàṅ mē mbə bì f'i' gha a afà'á.’

⁵ Maa ajàṅ, a twonj ngàṅmìkarə mí taà yì wa yì mò'c yì mò'ó. Mbetə a mbo yì ñtsyámíí mē, ‘O tswa Taà ghà aa ní àkè aa è?’ ⁶ A kwi'i mē ‘Ní ñkà'á míwurə ñkhi yì fùürè.’ A swonj ghu mbo mē, ‘Áá àṅwà'ànə yò a yuà, kwənsə nzi ntswe a nzye, ñkwèrə mbàṅnə ñwà'ànə mē o tswa níi laa ní ñkà'á míwurə míghum mí ntaà.’ ⁷ Ntígə ñghèè ní mbíí mbetə a mbo àyòntə mē, ‘O tswa Taà aa ní àkè aa è?’ A kwi'i mē ‘Ní ñkà'á ansanj ñkhi yì fùürè.’ A swonj ghu mbo mē, ‘Áá àṅwà'ànə yò a yuà, bàṅnə ntígə ñwà'ànə ghu mē o tswa níi aa ní ñkà'á ansanj míghum mí nifwàà.’

⁸ Táfà'á yì wa à lē mbeentə ngàṅàfà'á à yì yì mbi mà ghú nlonj mìtsyè míi mē à lē ntswe ní mu aà. Ní yə mē bə bì mbi bù bì tswè ní mìtsyè a ñghìrè jya innú ñtsyatə bəo bì Nwí bíi mē bì tswè a múm ñkà'á aà.”

⁹ Yesu a ghèè ní mbíí nswonj a mbo bo mē, “Ní ka ñghìrə ìka'á juu ní ñjoo mbi jù ta a yì mbi'i a mbèè bù bì kwèrə ghu a míla'a míi mí lwi'i nìṅkonj aà.

¹⁰ “Nù yìi mē à fà'a ní ntiì yì tsim ní ñjoo jìi mē kə'ətə aa, à zì àjàṅ yìi mē mbə yu kì ñlèntə ñjoo jìi mē i gha'atə aa ní ntiì yì tsiimè; nù yìi mē a jì ñkòbè ní innú jì kə'ətə à ka kii jì ñkòbè mē mbə bì ma'atə mē tá à lèntə ñjoo jì wè. ¹¹ Mbə a bə mē kaa ní sì ñjoo mbi jù ní ntiì ghuu tsim lèntə bonj mbə bì tigè ñma'atə mē tá ní ka nlèntə ñjoo annú nìkonj jìi mē à ní ñjoo aburə aa mē akè aa è? ¹² Mbə ní tuu ñjoo nù dàṅ ní ntiì ghuu tsim kì lèntè, bonj nù yìi mē à ka fa ghuu ní ñjoo jìi mē à ní juu aa à ní wò aa è?

¹³ “Kaa mbə ngàṅàfà'á à wa'á a mbo bità bì afà'á bì baa ka mfa'a; ñlonj mē à ka bàà yì mò'c i bàṅnə kòṅ yì mò'ó; kə a ká mfa'a a mbo yì mò'c ní ntiì yì tsim, mbàṅnə ntsa'a ní yì mò'ó. Kaa mbə ò wa'á a mbo Nwí bo bì a mbó ñkabə ka mfa'a.”

Mìghàà mí Yesu mí mò'c

¹⁴ BaFarisai, bíi mē bì lē ñkòṅ ñkabə s'i' s'i' aa, bì yù'ù mē ma yuú ànnú mē Yesu à lē nswonj aa, ñwyè waa. ¹⁵ La Yesu a swonj a mbo bo mē, “A ní bù bíi mē ní lóo ndì'i mē ànnú yuu a tsinə a nsi mí'i bə aà, lá Nwìṅgòṅ à zì mìntì muu; ñlonj mē ànnú yìi mē bàmisòṅ bì mòòntə ní mē à ní ànnú yì wè kə ñkì mbə ayoo atindùu aa, à bàṅnə mbə ayoo yìi mē Nwí bàà aà.

¹⁶ “Bìndòṅsə bì Moses bo bì innú jìi mē ngàṅntoo Nwí i lē ñwà'ànə aa, i lē sì sa'a bə ñkò'c nywe'e aa a noò Jon; ñlòginə maa noò, ànnú yìi mē bì tigè nswonj aa à ní ntoo yì ñsigìnə ya nlonjə annú nifó Nwí yìi mē bì làansə

aà. Bè bitsim bi gaansè nì mītī myaa a ŋkuu ghu nī àdà'à. ¹⁷ Lâ a yaŋsə a mbo abūrè bô ñsye a ntsyâ, ñtsyatə mə mbə bi bwesè tsi'ī muntsirê ànnù a mum nòŋsə."

¹⁸ "Mbə ñumbâŋnə a fi'i ŋgwê yī a nda yu mbu nyo'c yī dāŋ boŋ à ghìrə aa annū mǎghàbè; ñumbâŋnè yīi mə à yò'c mǎŋgyè yīi mə ndoò yī à fūrə aa, a kī ñghìrə aa annū mǎghàbè.

Annù ñlon ɲàŋkabə bo Lazarus

¹⁹ "Ŋgàŋkabə yī mò'c à le ntswe ghu yīi mə à le si we'ε nī ìts'ə atìndùù jīi mə i le mbòŋ mbòŋ aa, ŋki nnaŋsə nji nūi tsi'ī sigìnə a nɲwī tsìmè. ²⁰ Ŋgàŋafumə yī mò'c yīi mə ikūm yī i le mbə Lazarus, ilà'à i luu ghu nu aa, à le si nòŋə ghu ntsùb'ù, ²¹ ñyè'ətə mə mbə yu ká ñsye nī ñkùgə miji jīi mə i le si lò a atu atetə ɲgàŋkabə wa ŋwòkə aa nji; mbu ŋghèè ghu, mbu i le si zī ñlwa nī ilà'à ji jyá. ²² Ŋgàŋafum wa à le ŋkwo baangel bi logè yī ŋghε ni ghu a mbèe Abraham. Ŋgàŋkabə wa à le ŋki ŋkwo bi twinə yī; ²³ a sigə ŋghèè a ala'a bìku bi bə ñtigə nyə nī ŋgi'i ghu. A tswè mə ghu aa, ñjəntə mī'ī mi nyə Abraham a sà'a agha'a, Lazarus a tswè ghu mbèè. ²⁴ A yè mə, ñtwoŋ tsi'ī nītī mə, 'Taà ghà Abraham, ko mīlìŋnè ghà ñtoo a Lazarus tá à tsutə múswébo yī a múm ñkī ñzi ntsùtə aləə ya ghu; ñlon mə mə burə ntswe tsi'ī a múm ŋgi'i yī ñwè fàa mum mɔ'c.'

²⁵ "Lâ Abraham a kwi'i ghu mbo mə, 'Mú ghà, ò wà'atə mə a múm ñtswèntī yò ò le ntswe nī ñjoo jī sigìnə, Lazarus a bāŋnè ñyè nī ŋgi'i; lâ tsitsòŋ à tswè a múm ìbòŋ, ñfwetə falà, ò bāŋnè ñkurə nī ŋgi'i. ²⁶ Lâ ñbu ŋghèè ghu, ma mù'ù àtaa a tswè a titī bi'ī nī wò, ñkìŋə nī mə tá ñu tsuu faà ló dāŋsə zī a mbèe wò; tá ñu tsuu fyaa njii i ló kī dāŋə zī faà.' ²⁷ Ŋgàŋkabə wa a swon mə, 'Taà ghà, mbə a bə la boŋ mə bù'ù mbo a mbo wò mə ta ò too yī a mbo bɔc bi maà, ²⁸ ñlon mə mə tswè nī bɔc bi maà bi ntaà, mə mbə a gheè ñwa'asə waa, mbì'ì bi yī ñki zi ŋkuu fàa adigə ŋgi'i mə mə tswè ghu aà.' ²⁹ La Abraham a kwi'i ghu mbo mə, 'Bo tswè nī àŋwà'ànə Moses bo bi jī ŋgǎŋntoo Nwī, a boŋ mə tá bo ka nyu'u annù yīi mə i swonə aà.' ³⁰ Ŋgàŋkabə wa a gheè nī mbī'ì ñswonə mə, 'Ŋgaŋ, Taà Abraham; ñu à bə ló fàa ala'a bìku bi bə ghèè a mbo bo boŋ bo ka bəŋkə mīntī myaa.' ³¹ A kwi'i ghu mbo mə, 'Mbə bo tuu annù yīi mə Moses bo bi ñgǎŋntoo Nwī jya swonə aa ki yu'u, boŋ kaa mbə bi wa'á kī mbii, mə mbə ñu à tε'ε nlo bə a ala'a bìku bi bə ñzi ŋghàà a mbo bo.' "

17

Nù yīi mə à ghìrə ibi aà (Mt. 18.6-7,21-22; Mk. 9.42)

¹ Yesu a bu nswonə a mbo ñgǎŋyègənnù ji mə, "Ɔnnù jīi mə i kwà'ànə bə mə bì ka ŋghìrə ibi aa i tswè nī ñzi, lâ ŋgi'i yī ñwè a a nu ñu yīi mə i tsi'ī ghu ñjīm ñzi aà! ² A boŋ aa mə boŋ bi kwèrə ñgò'ò àbaa ghu ntəŋ, mma'a yī a ŋki miyaa, ntsyatə ajāŋ yīi mə mbə bi ma'atə a ghìrə, ñu yī ñkègə ghu yī mò'c a ghìrə ibi. ³ Maa ajāŋ, nī ka ntsyesə ghuu.

"Mbə mumaà ghò a fansə annù a mbo wò, ò wenə yī, a bəŋkə ntī yī, ò li'ìnə ìbī yī. ⁴ Mbə a fansə annù a mbo wò ŋgaa ji sàmbaa a nɲwi yī ñfùurə, ñki ŋka nzi tsi'ī ŋgaa tsim ñswonə nī mə, 'Mə jəŋnə, mə ka kwensə, li'ìnə ifansənnù jyá,' boŋ ò tswè nī ñli'ìnə ifansənnù jī."

Annù abiiintii

⁵ Ngãntoo Mmà'àmbi jya i le swonj ghu mbo mæ, "Ghìræ mæ tâ àbiiintii y'i a ku'usè nghan'atè!" ⁶ Mmà'àmbi a swonj a mbo bo mæ, "Nì le mbaa ntswe nì àbiiintii tâ à gha'atè mæ tsi'i tsò àbùrè mâghum, bœa bonj mbe nì swonj a mbo àtù ajòò yù mæ, 'Dunè nlo ntigè nghan'atè ntswe a mùm nki miyaa!' A yu'unè ghuu.

Annù yii ngànàfà'à à tswè nì nka nghan'atè

⁷ "Mbè nù nìbù yì mò'ò a tswè nì ngànàfà'à yì yii mæ a ligè nsod yì, kè ntswe nì mbi jì, mbè a lo a afò nkwee, bonj à ka swonj ghu mbo aa mæ tâ à wansè nzi nji aa è? ⁸ O ka wa'à bànnè nswonj aa bè mæ, 'Wansè nlaa miji ma mì nkwe'è, nghan'atè afà'à nzi ntsyàsè miji mya ta mè jì nki nno mbonj tâ ò gheè nji moò miji nki nno aa è?' ⁹ O ka te'è baa fa tsi'i miyà ghu mbo nlonj mæ à ghìræ nyu'unè gho, nghan'atè annù ya mæ ò ghìræ nswonj aa è? ¹⁰ A kì mbè aa tsi'i ma mùu ajàn a mbo bù; nì yì nghan'atè innù tsàm jii mæ bi swonj mæ tâ nì ghìræ aa, nì swonjè bè mæ, 'Bì'i bè aa tsi'i ngànàfà'à; bì'i ghìræ aa tsi'i annù yii mæ bì'i te'è ntswe nì mfà'a aà.' "

Ajàn yii mæ Yesu à le nghan'atè ngànàkikwen jì nighum aà

¹¹ Nòò yii mæ Yesu à le si kò'ò nghan'atè nì a Yerusalem aa, à le ntsyà a titii Samaria bo Galilea. ¹² A le nghan'atè nka nkuu a mum ala'a yì mò'ò ngànàkikwen jì nighum i zì ntsi'i yì, ntswe a sà'a agha'a, ¹³ ntonj nswonj mæ, "Yesu, Masa, ko milinnè yì'i!"

¹⁴ Nòò yii mæ à le nyè waa laa nswonjè a mbo bo mæ, "Nì gheè ndi'i mibii mi nù muu a mbò ngànàfà'a Nwì." Bo kà mæ aa nghan'atè aa mibii mi nù myaa mi laà.

¹⁵ Nù yì mò'ò a titii bo, à tì mæ yè mæ nù yì i làa aa, mbu nkarè mbi, ntonjè nghan'atè nì Nwì. ¹⁶ Nsigè nwo a mikòrè Yesu, mfa mbi'ikè ghu mbò. Nù ma ghù à le mbè nù baSamaria. ¹⁷ Yesu à yè mæ laa aa mbetè mæ, "Tigè mæ ghìrè nghan'atè aa bè bi nighum aa è? Bè bi bù'ù bi fè aa è? ¹⁸ A ghìrè àkè mæ tâ à tigè mbi tsi'i nù atoo ghù a mfa mbi'ikè a mbo Nwì aa è?"

¹⁹ Yesu à le ntigè mbu nswonjè a mbo nù atoo wa mæ, "Binnè nka nghan'atè ghò; wa àbiiintii yo a ghìrè mæ ò tii."

Nòò yii mæ annù nifò Nwì a ka yì zì ghu aà

(Mt. 24.23-28,37-41)

²⁰ BaFarisai bì mò'ò le mbetè noò yii mæ annù nifò Nwì a ka yì zì ghu aa a mbo Yesu, a kwi'i a mbo bo mæ, "Kaa annù nifò Nwì a ka yì wa'à kà nzi aa nì ilènsè jii mæ bi yè nì mi'i. ²¹ Kaa nù tsù à ka yì wa'à kà nswonjè nì mæ, 'Yè, à yuà!' kè, 'Yè nì, à yii!' nlonj mæ annù nifò Nwì a tswè a titii bù."*

²² Yesu a bù nswonjè a mbo ngànàfà'à annù jì mæ, "Nòò yì mò'ò a zì mæ nì ka yì kì yè'ètè a nyè Njwi Mu Nù ya yì mò'ò kaa wa'à yè. ²³ Bè ka yì tswè ghu mæ bi ka yì tigè swonjè a mbo bù mæ, 'Yè fii!' kè 'Yè faa!' Là nì tsuu waa yonè mæ nì ghèè a nyè. ²⁴ Nlonj mæ tsò ajàn yii mæ mbè nghan'atè nkan'atè nì mbèè àbùrè nghan'atè mfè'è nì mbèè yì mò'ò aa, à nì ajàn yii mæ Mù Nù à ka yì bè wa Njwi yu aà. ²⁵ Là à tswè nì mfòò yè nghan'atè yì nghan'atè, ta nìwàà nì bè buà kì ntuu yì. ²⁶ Tsò ajàn yii mæ a le mbè a noò Noah, a

* 17:21 kè "a mum bù"

nî àjàn yîi mæ a ka yî kii bæ a noò Mu Nù aà. ²⁷ Bè le si ji, òno, ònyo'okè, nîfakè nî boò byaa a nda ònyo'ò, nghæ nywe'e wa njwi mæ Noah à le òkuu wa múm àban, mbèñ yî ònti ya i tigè òzi mbwesè waa bitsimè aà. ²⁸ A le òki mbè aa tsi'í maa ajàn wa noò Lot, bo le si ji, òno, ònyu, mfee, mbe ni mji, òghurè ni mla'á. ²⁹ Lá òjwi ya mæ Lot à le mfè'è a ala'a Sodom aa, mò'ò bo sulfur le nlò a aburè nsigè ògho'ò waa bitsimè. ³⁰ A nî àjàn mæ a ka yî bæ wa njwi mæ Mu Nù à ka yî fè'è yentè aà.

³¹ “A yi mbè maa njwi, tâ ònyu yîi mæ à tswè a atu nda, òjoo ji i tswè a múm ònda aa, tâ tsuu ló bú sigè a òlògè; tâ ònyu yîi mæ à tswè a múm òsòò aa, tâ à tsuu a ndùgè bú bì. ³² Nî wa'atè annù ya mæ a le òghirè ògwe Lot laà. ³³ Nù yîi mæ a ló nyweensè òntwènti yî aa, à ka bwesè; ònyu yîi mæ a bwesè òntwènti yî aa, à ka bàñnè tswè ni yu. ³⁴ Mè swòñè a mbo bú mæ, à ka yî bæ òntugè maa le tâ bè bi baa òñè a òkuu yî fùurè, tâ bì zi òlògè yî òfùurè, òmma'atè yî mò'ò. ³⁵ Bàngyè bi baa ka yî tswè ki ghò'ò abaa, tâ bì zi òlògè yî òfùurè òmma'atè yî mò'ò. [³⁶ Mbàñnè ji baa i ka yî tswè a múm òsòò tâ bì zi òlògè yî mò'ò, mma'atè yî mò'ò.”]

³⁷ Ngànyøgènnù Yesu jya i betè yî mæ, “Ma juù ònnù i ka yî fè'è aa fè, Mmà'àmbi?” Yesu a kwi'i mæ, “Adigè yîi mæ àku òjoo a òñ ghu aa, bìmaghoo ghotè ghu.”

18

Nìghàà nî nànaa òlòñ òkwi'i màngyè bo Mfò kòrè

¹ Yesu a naa òghàà a mbo ògànyøgènnù ji a ndi'i mæ bo tswè nî òka ntsá'atè Nwí ògòñ bìndò bitsim ti kaà. ² Nnaa nswòñ a mbo bo mæ, “Mfò kòrè yî mò'ò a ala'á àtoò yî mò'ò, kaa à le òjwa'á nîi Nwí bo'ò, kaa òki'í nîi òkum a nu ònyu kii òntwòñ. ³ Òkwi'i màngyè yî mò'ò à le òki ntswe maa ala'a, òzi ghu mbo nyè'è òswòñè ni mæ, 'Kwerè atú ya a mbo ògàñkibáà jya'. ⁴ Kaa òfò kòrè wa a wa'á yu'utè. Ati noò yî mò'ò a tsysà mæ, màngyè wa a kii òzi tsi'í zi, a swòñ mæ, 'Ka mæ kaa mè si naa Nwí bo'ò kaa ki'í nî òkum a nu ònyu òntwòñ aa, ⁵ mè ka kwetè màngyè ghú òlòñ mæ a fa ògi'í a mbo mè aà, mè bè tsuu kwetè boñ à ka ki di'í naà tâ mè wa'á kwàñè. ”

⁶ Mmà'àmbi a swòñ mæ, “Nî yu'u annù yîi mæ òfò kòrè ti bo'ò Nwí ma ghú à swòñè aa è? ⁷ Mbè Nwí a tigè òjwa'á bè bi bii mæ bi yè'è a mbo yu òntugè nî àsi'ínè kwetè aa mæ akè aa è? Mbè a swòñ nú yî a òkwetè bo aa mæ akè le? ⁸ Mè swòñè a mbo bú mæ à ka wàñsè kwetè waa. Lá, noò yîi Mu Nù à ka yî zi aa, à ka yî yè àbiintii fàa nsye aa è?”

Nìghàà nî nànaa òlòñ òjoo bàFarisai bo ògàñkwerè tax

⁹ Yesu a naa òghàà nî nànaa a mbo bè bìi mæ bi kwèè nî ònti waa, nswòñè ni mæ à nî bo bìi mæ bo boñ ntsyá bì mò'ò aa, nswòñ mæ, ¹⁰ “Bè bì mò'ò bi baa bi le òghèè a ndàmà'anwí a ntsá'atè Nwí ghu, yî mò'ò a bè òjoo bàFarisai, yî mò'ò a bè ògàñkwerè tax.

¹¹ Bi ghèè mæ, òjoo bàFarisai wa, a nañsè òlòò adigè yî òntè ghu, ntsá'atè Nwí òswòñ mæ, 'Nwí, mè fá mbi'ikè a mbo wò mæ kaa mè si gha tsi'í tsò bè bì mò'ò bì bè, bìi mæ bo tswè nî òjoo bè òkwerè, mè ògàñntswèè òbanñnù, òki mbè ògàñjirè aà, kè tsi'í tsò ògàñkwerè tax wí mæ à tæ

* **17:36** Kaa àti ma yú a sì a múm òjwà'ànè jì mò'ò tswè.

filii aà. ¹² Mə si'isə ibiinú gha tì jì a nɔwɔ ji baa a atú ñgɔyà. Nyatə ní ñjoo ja itii ji nighum, mfa ní yí fùurə a mbo Nwí.'

¹³ Nɔgəŋkwɛrə tax wa a burə ñghentə yí àgha'a a sa'à, a təə ghu, kaa nte'e wa'à mi'í mi a ndəŋ ɲɲentə, ñncɔŋsə abô yi a ntsu mibɛ yu, ñswon mə, 'Nwɔŋɔŋ, ko milɔŋnə ghà ñgəŋghirə innu jì bî.' ¹⁴ Mə swɔŋ a mbo bù mə, Nwí à lə mbəŋnə ñlɔgə aa ma ghuu ɲú ni ɲú yí mɔnnú mi tsinə aa ntsyatə yí mbii wá. Nlon mə ɲú yí mə a ɲɛɛ ibiinú yi a ndəŋ aa, bi sigisə yi a nsyé. ɲú yí a bəŋnə sigisə ibiinú yi a nsyə aa, bi ɲentə nni a ndəŋə."

Ajàŋ mə Yesu à lə ñiŋ mbòcnə nu bəŋkhə aà

¹⁵ Bə bi mɔ'ɔ lə nzi ni bəŋkhə mə tá à ncɔŋsə mbô mi a atu bo, lá ñgəŋyogənnu ji i yə ɲwenə waa. ¹⁶ Lá Yesu a bəŋnə twonə waa mə tá bî zi ni bɔɔ bya a mbo yu, ñswon mə, "Nì ma'atə bɔɔ bya tá bî zi a mbo mə, ñtsuu waa ki kinə bə; ñlon mə annu nifɔ Nwí a tswe aa a mbo bə tsɔ bo. ¹⁷ Mə swɔŋə a mbo bù tsi'í annu nikon mə, ɲú yí mə à si annu nifɔ Nwí tsi'í tsɔ múŋkə kwɛrə aa, kaa à ka yí wa'à ghu kuu."

Annú múŋgwà'à ñgəŋkabə

(Mt. 19.13-15; Mk. 10.13-16)

¹⁸ Ntsyàsə baYuda yí mɔ'ɔ a betə Yesu mə, "Ndi'innu yí siginə, mbə mə ghirə mə akə yí ɲji ilon yí i lwi'í ñiŋkon aa ɛ?"

¹⁹ Yesu a betə ghu mbo mə, "O twonə gha ni ɲú yí siginə aa a ya aa ɛ? Kaa ɲú yí siginə à si ghu tswe, ntsyatə Nwí yuyu. ²⁰ O zì ndi'í Nwí jyá, mə, 'Tsee annu mághabə ki ghirə. Tsee yərə. Tsee ɲú zwitə. Tsee abəŋnənnu tsweɛ. Ka nyu'unə taà ghò bo ñdè ghò.' "

²¹ A swon a mbo Yesu mə, "Mə ləə mə ndi'í mà jú tsi'í tsim, ñlɔginə a noò yí mə lə mburə múŋkhə aà."

²² Yesu à yù'ù mə aajàn aa, ntigə nswon ghu mbo mə, "Annú yí fùurə a bonə a mbo wò. Fèe njoò tsim jii ò tswe ni ju aa, nyatə ɲkabə ya a mbo ñgəŋəfum, bon ò ka tigə tswe ní afù'ù a aburə. Nzi ɲka nyonə nàà." ²³ A yù'ù mə laà, nú yí nanɲə mbi'í nlon mə à lə nanɲə mbə ñgəŋkabə yí ɲwə aà.

²⁴ Yesu a lii yi nswon mə, "A tsyanə a mbo ñgəŋkabə a ɲkuu a múm annu nifɔ Nwí. ²⁵ A fwaatə a mbo kamel a ntsurə a nili'í ni nsa'a, ntsyatə a mbo ñgəŋkabə a ɲkuu a mum annu nifɔ Nwí."

²⁶ Bə bii bi lə nyu'u ma yú annu aa, bi lə ntigə mbetə ni mə, "ɲú yí mbə a yweenə aa a tigə mbə wo aa ɛ?"

²⁷ A swon a mbo bo mə, "Annú yí mə a tsyanə a mbo bə aa, kaa a sì a mbo Nwí tsyànə."

²⁸ Peta a swon mə, "Tigə ò yə mə bii'í ma'atə ñdùgə ji'í ntigə nyonə noo?"

²⁹ A kwi'í a mbo bo mə, "Mə swɔŋ a mbo bù tsi'í annu nikon mə, ɲú ñtsim yí mə à mà'atə ndá yí, ní ñgwé yí, ni bɔɔ bî maà bi, ni taà yí, ní ñdè yí, ni bɔɔ bi, nlon annu nifɔ Nwí aa, ³⁰ à ka yí bú kwɛrə njoò mà jú tá i kɔ'ɔ ntsya nduù yí mə à mà'atə aa, i kii bú tswe ní ñtswəntii yí i lwi'í ñiŋkon aa a noò ñjímə."

Ajàŋ mə Yesu à lə mbù ñghaa ɲgaa jii i ywe'e ji tarə nlon annu niwô yi aà

(Mt. 20.17-19; Mk. 10.32-34)

³¹ Yesu à le nswɔntə ngäyögənnù ji jya nìghúm òntò baa, bo bo ghèntə a swon a mbo bo mə, “Yé nì, àjànə mə bí'inə kɔ'ɔ nɔhɛɛ a Yerusalem laà aa, ñgòɔn ònnù tsim jii mə ngäntoo Nwí i le nɔwá'ànə ñlonə Mu Nù aa i ka fè'e bòòntə. ³² Nlon mə bi ka tswa yi i fa a mbo bitizi Nwí tá bì tigə nɔwɛ nni, ñniɔ nì àdìrə atu ghu atu, ntutə nì mɛtwɛ ghu nú. ³³ Bi ka ghòò yi, i zwitə yi, lá a ti bə nì ñjwi ji tarə a bù mbiinə a niwò.”

³⁴ Kaa ngäyögənnù ji le nɔwá'á annù ya yi tsu yii mə à le nswon aa yu'ù. Bi le nɔ'òsə nji'i mighàà ma mú a mbo bo. Kaa bo wa'à waa annù yii mə à le si ghàà aa burə ñzi zi.

*Ajàn mə Yesu à le nɔhùrə mfə'ənə yii mə à le si lɔɔ njoð àà
(Mt. 20.29-34; Mk. 10.46-52)*

³⁵ Yesu à le nzi nka nku'u a Yeriko, mfə'ənə yi mò'ɔ a tswé a mbèè mánji, ñlɔɔ nì njoð. ³⁶ A yù'ù mə àkùrə bə a ká ñju'u ñtsyá aa, a betə mə, “Aa ghìrə akə aa ɛ?”

³⁷ Bi swon ghu mbo mə, “Yesu mu Nazareth a tsyá.”

³⁸ A tɔɔnə nswon mə, “Yesu, mu David, ko mliɔnə ghà!”

³⁹ Bè bii mə bi le ntəəntə ghu mbii aa, bi wenə yi nswon mə tá à kutə ntsu yi. Lá a ku'ùsə nɔhɛɛ bə nì mbii nɔɔnə nswon mə, “Mu David, ko mliɔnə ghà!”

⁴⁰ Yesu a tigə ñtəə nswon mə tá bì zi nì mfə'ənə wá. Bi zì nì ghu, Yesu a betə yi mə, ⁴¹ “O lòò mə mə ghìrə aa àkə a mbo wò aa ɛ?”

A kwi'i mə, “Mmà'àmbi, mə lòò mbù nka nyə idigə.”

⁴² Yesu a swon ghu mbo mə, “Ka nyə idigə! Wá àbiintiə yo a ghìrə mə ò tì.”

⁴³ A kì ñloginə nka nyə idigə, ñtigə nɔnɔnə nni, nɔgha'asə nì Nwí. Bè bitsim bii bi le nyə yi aa bi ghà'asə Nwí.

19

Yesu bo Zacchaeus

¹ Yesu à le nkuu nka ntsya a múm àla'a Yeriko, ² ñdái ñgänkwərə bitaksi yi mò'ɔ à le ntswe ghu, ikúm yi a bə Zacchaeus, a bə ñgänkabə. ³ A le nka nɔɔ a nyə nù yii mə Yesu à nì ghu aà, la kaa wa'à yé, ñlon mə à le mbə nù yi ñghù'ù nɔghu'u, ñtswe a titii nnòò bə i kinə nni aà. ⁴ A le ntsya ñtigə ñkhə ñghèè nì mbii, nɔhɛɛ nka'ɔ a atu ati sycamore tá yə Yesu ñlon mə à le ntswe nì tsyá aa maa mbèè àdigə. ⁵ Yesu à zì mə ñywe'e maa adigə, ñlentə ñdəɔn nswon a mbo Zacchaeus mə, “Zacchaeus, wànɔsə nsigə a nsyé ñlon mə mə ka le a nda wò sii.”

⁶ Zacchaeus a tigə nlo wa atu ati wànɔsə sigə, nkwərə Yesu nì ñidòrə.

⁷ Bè bya bitsim bi yə mə, ñloginə nka nwurəkə mə, “A ghèɛ nkuu a nda nù nɔghìrə ñnnù jì bí a ghantə yu!”

⁸ Zacchaeus à le ñtigə mbiinə ntəə a ndəɔn nswon a mbó Mmà'àmbi mə, “Yə mbá Mmà'àmbi, mə ka yàtə njoð ja i fa atii yì fùùrə a mbó ñgänəfum; bɛɛ a bə mə mə le nɔtə ñkòbə a nu nù tsù ñkwərə ayòò yi bonj mə ka bènsə fu nɔgaa ji ñikwà.” ⁹ Yesu a tigə ñswon ghu mbo mə, “Bè bi nda buà bi ywèèntə mə ñlon mə nù ghù à kì mbə mu Abraham. ¹⁰ Nlon mə Mu Nù à le nzi aa a nɔɔ bə bii mə bi le mbwe aa i yweensə waa.”

*Nìghàà nî nàà nlon mfɔ wa mɛ bɛ bi lɛ ntuu yi àà
(Mt. 25.14-30)*

¹¹ Ajàn mɛ bɛ bya bi lɛ si yu'utɛ innù ma juà aa, a tigɛ ò nnaa nìghàà nî nànaa a mbo bo, nlon mɛ à lɛ ti bɛ aa bon à ghɛɛ mɛ n̄tigɛ òkkuu a Yerusalem, bɛ kii n̄m̄wɔntɛ ni mɛ ànnù nifɔ Nwí ya a ka burɛ zì tsi'í maa noò. ¹² A lɛ nswon mɛ, "Múnto'ɔ yí mò'ɔ à lɛ ntswe n̄ òghɛɛ a ala'a yí mò'ɔ tá bì yò'ɔ yí n̄ n̄fɔ tá à bon mbù bì. ¹³ Mbon tá à fɛ'e, a lɛ ntwon ngǎnfà'á ji ji nighum, m̄fa abà'atɛ òkabɛ gold* a bo yí mò'ɔ yí mò'ɔ, òswon a mbo bo mɛ, 'Nì ghɛɛ òka n̄tanɛ m̄itaa ni ju nywe'e a n̄jwi yí mɛ ka bú bì àà.' ¹⁴ Lá ngǎnala'á ji jya i lɛ si bàà yi. A fɛ'è mɛ òghɛɛ, bo tigɛ òtoo bɛ mɛ bì yòghɛ yí nswon mɛ, 'Kaa bí'í si kòghɛ mɛ tá m̄bá ghú à bɛ mfɔ yí'í.'

¹⁵ "Bi lɛ nyo'ɔ m̄bá wa a n̄ n̄fɔ, a bú m̄bì fu. A bì mɛ aa n̄tigɛ òswon bi ntwon ngǎnfà'á ji jya mɛ à lɛ m̄fa òkabɛ ya a mbo bo aa a n̄zì òj̄m̄ m̄itaa yí mɛ bi lɛ n̄tan m̄itaa ntswe ni yu àà. ¹⁶ Yí n̄tsyamb̄b̄i a zì òswon ghu mbo mɛ, 'Taà, mɛ t̄an mɛ m̄itaa n̄ òkabɛ ya àb̄i a yòghɛ m̄bá abà'atɛ òkabɛ ji nighum.' ¹⁷ A swon ghu mbo mɛ, 'Wa ò ghìrɛ siginè m̄bá ngǎnfà'á yí òsiginè! Tsò mɛ ò fà'a n̄ n̄t̄i ghò ts̄im̄ ni m̄únt̄sirè òkabɛ aa, mɛ ka ghìrɛ tá ò tigɛ n̄sa'a n̄jò'ɔ ala'a ji nighum.' ¹⁸ Ngǎnfà'á wa yí à ywè'e bi baa aa a zì òswon mɛ, 'Taà, mɛ t̄an mɛ m̄itaa n̄ òkabɛ yò ya àb̄i a yòghɛ m̄bá abà'atɛ òkabɛ ji n̄taà.' ¹⁹ A swon ghu mbo mɛ, 'O ka tswe a atu òjò'ɔ ala'a ji n̄taà.'

²⁰ Ngǎnfà'á yí à ywè'e bi tarɛ aa a zì òswon mɛ, 'Taà, òkabɛ yò ya i yuà, mɛ lɛ òkwerɛ a m̄m̄ àsà'a at̄sɛ'è òghɛɛ n̄an̄sɛ n̄lɛ; ²¹ mɛ lɛ si bo'ɔ n̄ gho nlon mɛ ò ni n̄jò yí mɛ ò tsɛ'è si'; òlogɛ n̄ òjoo j̄i kaa ò lɛ òwa'á lèè aa, òkii mf̄u'u ni m̄ji m̄i kaa ò lɛ òwa'á bɛ àà.' ²² A swon ghu mbo mɛ, 'Mɛ ka lògɛ aa tsi'í nìghàà n̄i ni fɛ'e a n̄tsù wò aa, i sa'a gho ghu mba abù'ù yí bì! O lɛ n̄zì mɛ m̄ tsɛ'è, òlogɛ n̄ òjoo a adigɛ yí mɛ mɛ lɛ òwa'á ghu lèè, òkii mf̄u'u ni m̄ji a adigɛ yí mɛ mɛ lɛ òwa'á ghu bɛ aa ɛ? ²³ O lɛ òghɛɛ n̄tigɛ wa'á òkabɛ yà ya a bank ghɛɛ òlɛ, mɛ mɛ ti bì mɛ kwɛrɛ òkabɛ ya bo bì òj̄m̄ yí aa a ya ɛ?'

²⁴ A tigɛ òswon a mbo bɛ bya mɛ bi lɛ ntɛ wa adigɛ aa mɛ, 'Kwerɛ òkabɛ ya ghu mbo m̄fa a mbo n̄jò wa yí à tswe ni òbà'atɛ òkabɛ jya ji nighum àà.' ²⁵ (Bo swon ghu mbo mɛ, 'Taà, wa à tswe ni òbà'atɛ òkabɛ ji nighum!') ²⁶ 'Mɛ swòghɛ a mbo bú mɛ, n̄jò yí mɛ à tswe ni òjoo aa, bi ka kù'úsɛ; lá n̄jò yí mɛ à si n̄ òjoo tswe aa, bi ka m̄an̄sɛ kwɛrɛ, i kwɛrɛ m̄únt̄sirè yí mɛ à tswe ni ghu àà. ²⁷ A òghɛɛ ni ngǎnkibàà ja jù, j̄i mɛ bo lɛ si lòò mɛ m̄ tsuu mfɔ wàà bɛ aa, ni lògɛ waa n̄zì ni bo, n̄zwitɛ a n̄si mɛ.' "

*Ajàn yí mɛ Yesu à lɛ òkuu a Yerusalem tsò n̄fɔ àà
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Jn. 12.12-19)*

²⁸ Yesu à swòghɛ mɛ laà n̄tsya m̄b̄i n̄tigɛ òkko'ɔ òghɛɛ a Yerusalem. ²⁹ A ghɛɛ mɛ òka nywe'e a m̄b̄ɛ Betfage bo Bethany, wa atu n̄ta'a mɛ bi lɛ si twòghɛ ni Olive aa, n̄too ngǎnyòghɛnnù ji ji baa, ³⁰ òswon mɛ, "Nì ghɛɛ fii ni m̄ò'á mɛ a tswe a m̄b̄i bú aa, n̄ bɛ ghɛɛ k̄i kuu bo ni ka yò mu jàkasi tá bì t̄in̄ghɛ, tá à bɛ yí kaa n̄jò à lɛ òwa'á ghu atu kò'ɔ àà; n̄i yò, n̄i fɛ'è òzì

* 19:13 mina: òkabɛ baGrikia. Mina yí m̄f̄u'è a lɛ m̄bɛ tsi'í tsò 10,000 frs. cfa.

ni ghu faà. ³¹ BEE ñù tsù a betø ghuu mø, 'Ni fëe mu jakâsi ghuà aa a ya aa ε?' nì swonj mø, 'A lòo Mmà'àmbi.' "

³² Bo bya bii mø à le ntoo aa bi le nghèè innù kî m'f'ε tsi'i wa ajàn mø à le nswonj a mbo bo aà. ³³ Bo ghèè mē ñka mfεε mu jakâsi wa, ñbônj yî a zî ñbetø waa mø, "Ni fëe mu jakâsi ghu' aa a ya aa ε?"

³⁴ Bo swonj mø, "Mmà'àmbi a lòò."

³⁵ Bo le ñlògè ñzi nî ghu a mbo Yesu, ñncõsø itsè'è jyaa wa ñjim mu jakâsi, ñghirø Yesu a ko'ò ntswe ghu. ³⁶ A kà mē aa nghεε bo tigè ñsanjè itsè'è jyaa wa mânji. ³⁷ A ghèè mē ñka nywe'e a ajàn yîi mø à ka tigø sigø nta'a Olive aa, ñncò ngãnyøgõnnù ji jya tsim i loginè ñka ndoritø, ntõjnø ñgha'asø nî Nwî ñlonj innù jî wè jî wè jî à le nghirè bo yø aà, ³⁸ ñswonj nî mø,

"Bi'inø gha'asø Mfò yîi mø a zî nî ikùm Mmà'àmbi aà!
Mboonø a aburø, tâ ñgha'a tswø a mbo Nwî!"

³⁹ BaFarisai bî m'ò'ò bii mø bi le ntswe wa atitì ñncò bē aa swonj ghu mbo mø, "Ndà'innù, wenø ngãnyøgõnnù jo jù."

⁴⁰ A kwi'i mø, "Mè swònj a mbo bù mø, 'A le mbaa bø yîi mø bo ma bú kutø mantsù myaa bøø bonj tsi'i ñgò'ò jù ka bãnjø tigø tõjnø ñgha'asø nî Nwî.' "

Yesu à yø'ø ñlonj atu Yerusalem

⁴¹ A zî mē ñka ñkoontø, nyø mùm àla'a ya, nyø'ø ñlonjø atu ala'a ya, ⁴² ñswonj mø, "O le mbaa ghèè zî, sii, ayoo yîi mø a zî nî mboonø aà! La tsitsõnj a læntø a nsi mi'i wò! ⁴³ Nòò a zî mø ñgãnj kibàà jo ka yî jî'i ñkya i karisø gho ghu, i kijnø gho ghu a mbèè tsim ⁴⁴ i zwitø ghuu bu bi bõõ buu, kaa wa'ä ñgò'ò yî tsù bú ñma'atø tâ i ñcõjø a atu yî mò'ò; ñlonj mø kaa ò le nyø noò wa yîi mø Nwî à le nzi a nyweensø wò ghu aa, kaa wa'ä zî aà!"

Ajàn mø Yesu à le nghèè ñkuu a ndàmà'anwî aà

(Mt. 21.12-17; Mk. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ A le ntigø nghεε ñkuu a ndàmà'anwî ñloginø ñka mfurø bē bii bi le si fëe njoo ghu aa, ⁴⁶ ñswonj nî mø, "Bi ñwa'anø a mùm ànjwà'ànè mø, 'Ndà yà i ka yî bø aa àdigø ntsà'atø Nwî'; lâ nî ghirè mē i tigø ñbø adigø ñlèèntø biyørø."

⁴⁷ A le si tigø ndi'i nî ànnù Nwî wa mùm ndàmà'anwî a njwî tsimè. Bìlì bi ñgãnjmà'a Nwî bo bi ñgãnjndi'i ñõnjø, ni bitsyàsø, bi le ñka ñlõõ yi mø bi zwitø, ⁴⁸ lâ kaa wa'ä mânji yø ñlonj mø bē bi ghà'atø le si yõnjè ñlõõ nî nyù'ù innù jii mø à le si swonj aà.

20

Ajàn mø bi le si ligètø ada'a Yesu aà

(Mt. 21.23-27; Mk. 11.27-33)

¹ A bø njwi yî mò'ò Yesu a kuu a ndàmà'anwî, ñka ndi'i nî ànnù ghu a mbo bē, ñkii nseensø nî ntoo yî ñsiginè, bìlì bi ñgãnjmà'a Nwî bo bi ñgãnjdi'i ñõnjø bo bi bità bi ala'a bi zî ñbetø yi mø, ² "Ñansø nswonj a mbo bî'i, O ghirè innù juà jii mø o ghirè aa nî àdà'a wo ε? A ada'a ma yù a mbo wò aa, a fâ wò ε?" ³ A kwi'i a mbo bo mø, "Mè ka kii betø ghuu nî àbetø: Swonj nî ghâ, ⁴ Jõn à le ñlògø ada'a aa fø a ñka mmurø bē ñkî

aa ε? A le nlò aa mbo Nwĩ kè a mbo bè aa ε? Nì kwi'i tâ mè yu'u." ⁵ Bo ghaànè a titii bo nswonj mæ, "Mbè bĩ'inè kwi'i mæ a le nlò aa a mbo Nwĩ bonj à ka betè yĩ'inè mæ, 'Nì lèè òtigè wa'á annù yii mæ à le si swonjè bii aa a ya aa ε?' ⁶ Lâ mbè bĩ'inè swonj mæ a le nlò aa a mbo bè bonj bè bú bitsim ka tumntè yĩ'inè nĩ ògò'ò, òlonj mæ bo nanjè mbii mæ Jon à laa mbè ngànjntò Nwĩ." ⁷ Maa ajàn bo tigè òkwi'i mæ kaa bo le njwa'á adigè yii mæ a le nlò ghu aa zĩ. ⁸ Yesu a tigè òswonj a mbo bo mæ, "Kaa mè ka wa'á òjù yii mè à fu ada'a mè ghirè nĩ ònnù jù ghu aa a mbo bú ki nswonjè."

Nìghàà nì nànaa òlonj bìlensè bi akò milù'ù
(Mt. 21.33-46; Mk. 12.1-12)

⁹ Yesu a naa nìghàà nì nànaa a mbo bo mæ, "Nù yĩ mò'ò à le mbè akò milù'ù yì, nlesè a mbo bè, mfe'ε òghèè òntwe a atoo òdàn àgha'a a sa'á ¹⁰ òò òkyá mĩntà mĩ ati milù'ù mya à kù'ù mæ, a too ògànjàfà'á yì mæ à ghèε òkwèrè mĩntà mĩ ati milù'ù mya mĩ mò'ò a mbo bìlensè bi akò byá, lâ bìlensè bi akò bya bi tswá yì òghòò, ntsyàsè yì a bii tsi'ĩ m̀bò m̀bò. ¹¹ A bú òtoo ògànjàfà'á wa yì mò'ò, bi kĩ òghòò yì, nnìnj òdìrè àtu ghu atu, ntsyàsè yì a bii tsi'ĩ m̀bò m̀bò. ¹² A ku'ùsè mbo òtoo ògànjàfà'á yii mæ à ywe'e jì tarè, bi tswá ma ghù ònìnj ila'a ghu nu mma'a yì a abeε. ¹³ 'Mbònj àkò wa a swonj mæ, 'Mè ka ghirè aa mæ akè tsítsònj aa ε? Mè ka too mú ghà yì m̀bànjnè ghù mæ mè nanjè òkònj aà, òò tsù bi yè yì mbo'òtè.' ¹⁴ Lâ bìlensè bi akò bya bi yè mè yì, òswonj bo nì bo mæ, 'Aá òjìnda yì à ghùlá, bĩ'inè zwitè yì tá òjoo jù ò tigè mbè jĩ'inè.' ¹⁵ Bo le ntigè ntswa yì, mma'a a abeε wa njìm òjka m̀bò milù'ù òzwitè yì. Ma mùu ajàn nì mòòntè mæ m̀bònjè akò milù'ù wa à ka ghirè mæ akè a nu bo aa ε? ¹⁶ A ka zì zwitè bìlensè bi akò ma bya, ò lensè akò yì a mbo badàn." Ajàn mæ bè bya le nyu'u ma mùu ajàn aa, ntigè nswonj mæ, "Kaa mbè Nwĩngònj a wa'á bii."

¹⁷ Yesu a lèntè waa mbetè mæ, "Nìghàà nì Nwĩ nulà nì tigè òswonj aa mæ akè aa ε?

'Tsi'ĩ ògò'ò ya mæ bìbòò bi nda bi le ntuu aa, ò bènj mè òtigè ògò'ò nìbuu nì nda yì òjwè.'

¹⁸ Nù òntsim yii mæ à wo a nì ògò'ò ma ya aa, à ka bègikè; lâ bεε mæ ò wo a nu òjù bèè bonj ò ka ghò'ò yì."

Abetè òlonj annù ntu bitax
(Mt. 22.15-22; Mk. 12.13-17)

¹⁹ Ògànjndi'ì Nònjè nì bìlìi bi ògànjmà'a Nwĩ ghèè ò tswa yì maà òòò, lâ m̀bànjnè mbo'ò mĩ'ì mĩ bè byá. Bo le nzi mæ à le nnaa nìghàà nya aa òlonj ògaa yàà. ²⁰ Bo tigè òlòò nì àbwarè, òtigè òlòò bìtswèrè, òtoo ghu njìm mæ bì zì òjka m̀bagilè mbetè nni nì m̀ghàà tá tsyá ghu ò tswa yì ò fa a mbo Gúmnaà yii à le ntswe nì àdà'á a atu bo aa tá à sa'a yì. ²¹ Bi tigè òzi mbetè yì mæ, "Ndi'ònnù, bĩ'ì zì mæ annù yii ò ghàà òkii ndi'ì aa a ku'unè, òjki nzi mæ kaa ò si nàndènè a titii bè tε'ε, òdi'ì aa tsi'ĩ m̀anjì yii mæ Nwĩ a lòò mæ bè ka ntswe ghu aà. ²² A ku'unè nì ònjè yĩ'inè a ntu tax a mbo Kaisa kè ògànj aa ε?"

²³ Lâ à le nzi mitsyè mii mæ bo le si lobitè aà, òswonj a mbo bo mæ, ²⁴ "Nì zì nì òkábè silva tá mè yè." Bì zì nì yu, a betè waa mæ, "A tswè àtu wo bo bì òkùm wo fàa nì òkábè aa ε?"

Bo kwi'i mæ, "Aa yï Kaisa."

²⁵ A swonj a mbo bo mæ, "Ma la a bæ mæ ni ka mfa njoo jii mæ à ni jï Kaisa aa a mbo Kaisa, ñkii mfa ni ñjoo jii mæ à ni jï Nwĩ aa a mbo Nwĩ."

²⁶ Kaa bo le ñwa'á ajàn mæ mbæ bi tsyá ñtswa yi a nsi bè ñlonj annu yii mæ à swònjæ aa zï, ànnu a gha'á waa, bi kutè mantsũ myaa.

Abetè ñlonj annu nyweenæ ni ñwô

(Mt. 22.23-33; Mk. 12.18-27)

²⁷ BaSadukai bi mo'ò bii mæ bi swonjæ ni mæ kaa bè si a ni ñwo yweenæ aa, ²⁸ bo le nzi mbetø yi mæ, "Ndì'innu, Moses à le mfa ndi'í a mbo bii'í mæ, mbê ñdim ñu a kwo ti mu, mumaà yí a logè ñgwê yí wa njwe bɔɔ bo yu a mbô ñdim yí wá. ²⁹ Bɔɔ bi ma bi mo'ò le ntswe ghu bi sãmbaa, yí ñtsyambii a yo'ò mánjyè ñkwo ti mu; ³⁰ yí àyòntè a bú ñyonj nyo'ò mánjyè wa, ³¹ yii à ywe'e bi tarø aa, a kí ñlogè mánjyè wa, bo bya bi sãmbaa bi kí logè mánjyè wa tsi'í bitsim ñki ñkwokè ti mú. ³² A ti mæ ti bæ a njim mánjyè wa a kí ñkwo yii ñjaa. ³³ Tsó mæ a le mbæ ma múu ajàn aa, nõð yii bæ ka yí yweenæ ni ñwo aa, mánjyè ghú à ka yí tigè bæ aa yí wò aa é? Tsó mæ bo bya bi sãmbaa le nyo'ò yí aa é?"

³⁴ Yesu a kwi'í a mbo bo mæ, "Bè bi fàa ngù'ù bi yo'òkæ, bi fá ni bɔɔ bânjyè a ndá ñyo'ò; ³⁵ lá bè bii mæ bi ku'unø a mbiinæ ni ñwo i tswè ntii maa ngù'ù mbi yii mæ i zï aa, kaa baa yí wa'á kà ñyo'ò, kaa wa'á bânjyè a ndá ñyo'ò ka mfa. ³⁶ Bo ka yí bæ aa tsi'í tsó baangel kaa kí'í kà ñkwo. Bo bæ aa bɔɔ bi Nwĩ ñlonj mæ bo biinæ ñwo aa. ³⁷ Lá a ñghèè ní ànnu nyweenæ ñwo, Moses à le mfigitè wa ní àdìgè aṅwà'ànè ya mæ a ghàà ñlonj atsi'è ití ya mæ mo'ò i le si khi ghu aa, ñlonj mæ maa adìgè, à le ntwonjæ Mmà'àmbi a ni Nwĩngòṅ Abraham, ni Nwĩngòṅ Isaac, bo bi ni Nwĩngòṅ Jakob. ³⁸ Kaa à laa wa'á Nwĩngòṅ biku bi bæ bæ, à bæ aa Nwĩngòṅ bæ bii bi tswè bitii. Nlonj mæ bæ bitsim bi tswè bitii aa ghu mbô."

³⁹ Ngãñdì'í nõṅsè jya jï mo'ò bi le ntigè nswonj mæ, "Ndì'innu, ó fá àkwi'í yí siginè." ⁴⁰ Nlonj mæ bo le ntigè mbo'ò a mbú ñghèè ni mbii a mbetø yi ní innu.

Abetè ñlonj Ayo'ò Nwĩ wá

(Mt. 22.41-46; Mk. 12.38-40)

⁴¹ Yesu a betè waa mæ, "Mbæ bi swonj mæ Ayo'ò Nwĩ wa à ni mu David aa mæ akø aa é? ⁴² Nlonj mæ David yu mbɔṅ à swònjæ a múm aṅwà'ànè bi Psalm mæ,

'Mmà'àmbi a swonj a mbô Mmà'àmbi ghà mæ:

Tswè a mbèè ñikwæè mè ní mà'á,

⁴³ ñywe'e a nõð yii mæ mè ka yí ghìrè ñgãṅkibaa jò ní àtetè mikòrè mo aa.'

⁴⁴ Ma múu ajàn mbæ David a ka ntwonjæ yi ní Mmà'àmbi, a tigè mbu ntsyá aa la mbè mu David aa é?"

Ajàn yii mæ Yesu à le ñwà'àsè bæ ñlonj ñgãñdì'í nõṅsè àà

(Mt. 23.1-36; Mk. 12.38-40)

⁴⁵ Ajàn mæ bæ bitsim le si yu'utø annu yii à le si swonjæ aa, Yesu a swonj a mbo ñgãñyègènnu jii mæ, ⁴⁶ "Ní ka ntsyèsè ghuu nlonj ñgãñdì'í nõṅsè, bo kòṅè ní ñka ñwe'è ñdànjè its'è'è ñkarè ni ju, ñkii ñkɔṅjè ni mæ tá bæ ka ntsa'atè ní waa ní àghu'usè a mitaa; ñkɔṅjè a ntswe ní ìlèṅ jii i tswè a mbii

aa a ndânghotê, ñkii ñkɔŋɔ nî ìlèŋ jii i kɔ'ɔnɔ aa a adigə adinà. ⁴⁷ Bo nî'ì nî bîkwî'ì bi bânɣyɛ, ñkwɛrɛ nî ñjoo jyaa ni mîla'a myaa, m̀bagilə ntsa'atə nî Nwî nî ndanɔ mighàà. Wa ñgi'ì yii i ka yì kuu a nu bo aa i ka yì swèrè.”

21

Ñkabè ntsà'atə Nwî ñkwi'ì m̀ngyɛ wà (Mk. 12.41-44)

¹ Yesu a tswé a múm ñdámà'anwî ñɛntə atú yi nlentə nyə ajàn yii mə ɱgànɱkabə i le si ñinɔ nî ñkabə a múm ñkóm mmà'anwî aà. ² A le ñki nyə ñkwi'ì m̀ngyɛ yì mò'ɔ yii mə à le mbə ɱgàn'àmɱfum aa a tsyá ñninɱ ibà'atə ñkabə copper ji baà, ñdùú yi i bə tsó kabà yì m̀fùùrè. ³ Yesu a swonɱ mə, “Mè swonɱ tsi'ì annú ñinɱkonɱ a mbo bù mə, ñkwi'ì m̀ngyɛ ghú mə à ni ɱgàn'áfum aa, à ñɱ ñkabə fàa múm ñkóm ntsyatə bə bitsim; ⁴ ñlonɱ mə bo swatə aa tsi'ì múntsiɱrè a ni ñkabə yii bo luu nì yù aa mma'a Nwî ni yu. Lâ m̀ngyɛ ghú mə à ni ɱgàn'áfum aa, à kòòntə aa ñkabə ntsim yii mə à tswe ni yu aa mfa.”

Ajàn yii mə Yesu à le ɱghàà ñlonɱ annú nsà'a Ndámà'anwî aà (Mt. 24.1-2; Mk. 13.1-2)

⁵ Bo bî mò'ɔ bi le si ghàà nî ànnú ñlonɱ ajàn yii mə bi le ɱghùrè ndámà'anwî nî ñgò'ò jii i le nanɱsə mbɔɱ mbòɱ aa, bo bî ni ñjoo jii mə bə le mfa a mmà'a Nwî ghu aà. Bo kà mə aa ghaa laa, Yesu a swonɱ mə, ⁶ “Ñjoo mà jú tsim mə ni yə aa, ñjwi yì mò'ɔ i zì mə Kaa tsi'ì ñgò'ò yì m̀fùùrè kaa i ka yì wa'á a atu yì mò'ɔ bú nɔŋə. Bi ka yì sà'à tsi'ì tsim mà'anə a nsyé.”

Annú nyə ɱgi'ì bo bi ajàn mə bi ka yì ki tso'ɔ akorə bɔɔ bi Kristo aà (Mt. 24.3-14; Mk. 13.3-14)

⁷ Bo bətə yi mə, “Ndì'innù, nanɱsə nwonɱ tá bî'ì yu'u, ñnnù ma jú i ka yì fè'è aa a noò àkə aa é? Alənsə yii mə a ka yì dî'ì mə nòò m̀fè'è ñnnù ma jú à tìgə ñku'u aa, a ni aa akə aa é?” ⁸ A swonɱ a mbo bo mə, “Nì ka ntsyəsə ghuu tsee ló lèè tá ñù tsù à bwe'esə ghuu; ñlonɱ mə bə bî ghà'atə ka yì zì nî ñkúm gha, i ki swonɱ ni mə, ‘Mè ni yu wá!’, ‘Nòò wa à kòòntə mə!’ Nì tsuu waa ki yòŋə. ⁹ Bɛɛ mə ni yu'u mə bî mà'a ntsò, kə bɛɛ mə ni yu'u annú ñlonɱ yòŋ, nì tsuu ki bɔ'ɔ si'ì si'ì bə; ñlonɱ mə ñnnù ma jú i tswe nì m̀fòò m̀fè'è ya'a; kaa mbî i ka yì wa'a aa tsi'ì ma mùu noò ghensə ñlwi'ì.”

¹⁰ Yesu a gheè nî ñbîi a nswonɱ a mbo bo mə, “Ɔtoo i ka yì ki mà'a ntsò bo bî jì mò'ɔ, tá itoo jii mə bífò bu'utə aa tá i ki ñka mma'anə bo bî jì mò'ɔ; ¹¹ ñsyé i ka yì ki tsiginè tsi'ì nî m̀tìtì, tá m̀kwenə à kuu ala'a, tá mighòò mi ñkwòŋ bə tá m̀ fè'è a idigə idigə; ñnnù jì swèrè ñswèrə bo bî ñlènsə jì wè i ka yì ki fè'è a mbà'à ñikàn. ¹² Mbɔɱ tá ma juú ñnnù i ka m̀fè'è, bɔɱ bi ka yì ki banɱtə nî ghuu, i kii tso'ɔ nî àkòrə yuu. Bi ka yì ki tswatə nî ghuu i fa ni a ndanɱhotə tá bî ka nsa'a, i kii mà'à nî ghuu a ndátsanə. Bi ka yì ki ghèè nî bù a nsi bífò bo bî Gúmnaà ñlonɱ annú f̀kúm ghá. ¹³ Ma yú a ka yì fa abwarə a mbo bo mə nì swonɱ annú yá. ¹⁴ Mbə a fè'è ma mùu ajàn nì tsuu ki tanɱtə annú yii mə nì ka ghírə swonɱ f̀'isə ibii nú ghuu ghu aa mbɔɱ tá nòò à ku'u; ¹⁵ ñlonɱ mə mə ka yì fa ñghàà bo bî m̀tsyɛ a mbo bù, a ajàn yii mə kaa mbə bə bii mə bî ñinɱ isa'a a nu bù aa kaa mbə bi wa'á l̀gìtə kə ki ntuu. ¹⁶ Tsi'ì bitaa buu nì bindé buu, ni bɔɔ bi maà buu,

ni bǎŋgwé'ê buu, bo bi ìkà'á juu, bi ka yí fèè ghuu. Bi ka yí tswatè ghuu bi mɔ'ɔ fa mɛ bi zwitè. ¹⁷ Bè bitsim ka yí bàà ghuu nlon ikúm ghá. ¹⁸ Lá kaa tsi'í ìnòŋètú yùu yí ñfùurè kaa mbè yi wa'a bwé. ¹⁹ Nì bə táŋntii i bii ŋgi'i boŋ nì ka yweensə mibì mi nú muu.

Yesu a ghaà ànnù nlon ajàŋ yii mɛ bi ka yí ta ŋgi'i ní àla'a Yerusalem àà (Mt. 24.15-21; Mk. 13.14-19)

²⁰ “Mbè nì yí nyè ŋgǎŋntsò i karisə Yerusalem, nì zì mɛ noò ñta ŋgi'i ghu à kòontè mɛ. ²¹ Maà noò tá bə bii mɛ bi tswə a ala'a Yudea aa bi fè'e ŋkhəkə ŋkɔ'ɔ ŋghɛɛ a itu mǎnta'à, tá bii mɛ bi tswə a múm ñjɔ'ɔ àla'a aa bi fè'ekə, tá bii mɛ bi tswə a mbèɛ ifò aa tá bi tsuu bu ŋkuu a múm ñjɔ'ɔ àla'à; ²² nlon mɛ ñjwi mà jú à ka yí bə aa noò yii Nwí à ka yí ndí ŋgi'i a nu bə bi, a ñlweensə innù tsim jii mɛ bi ŋwa'anə a mum ñghàà ni Nwí aà. ²³ Wɛɛ! Ŋgi'i bímaburè bi ato'o bo bi yí bii mɛ bi nɔŋsə bɔɔ maa ní ñjwi ma jya aà! Nlon mɛ ŋgi'i yí ñwè i ka yí tswə fàa atu nsyè, tá Nwí à dí'i alwintɔŋè yi a nu bə ma bú. ²⁴ Bi ka yí zwitè bə bí ghà'atè ni munwí ñtsò, i tigə tswatè waa ní ìbù'u ntsò, i ghèè ni bo itoo itoo; tá bitizí Nwí bi kuu Yerusalem i naŋsə ki kwàrə, i tigə nnì'í nì bə, i ywe'e noò yii mɛ Nwí à lèə mɛ tá bo ghírə ma yú ànnù aa, à zi mmè.

Ajàŋ yii mɛ Mu Nù à ka yí bú bìi àà (Mt. 24.29-31; Mk. 13.24-27)

²⁵ “Hènsə i ka yí ki fè'e a ni nìndò, bo bi a ni sàŋ bo bi ni mǎnjɔŋ. Tá bə a itoo itoo bi tswə a múm ŋgi'i tá ñtu jyaa buurə a ajàŋ yii mɛ bi yə miyaa bo bi ìkànə ŋkì i tigə burə ju'u aà. ²⁶ Bə ka yí tigə bɔ'ɔ nlon innù jii mɛ i fè'è a mbi aa, i tigə wòkè tsi'í tsò ìku njoò; nlon mɛ bi ka yí tsigè ida'a tsim jii i tswə a aburə aà. ²⁷ Maà noò tá bi yə a Mu Nù tá à ka nzi ni a múm mbà'à ni màdà'à ni ñgha'a nì wè. ²⁸ Mbè nì yi nyè ma juu innù i loginə ŋka mfè'e, nì bìinè ñtəə ŋŋentə itú juu a ndəŋ nlon mɛ noò ñtsù'ù àtú yuu à kà mɛ aa ŋkoontə aà.”

Ànnù yii mɛ mbè bi yəgə ní àtí figè àà (Mt. 24.32-35; Mk. 13.28-33)

²⁹ Yesu a ghèè ní m̀b̀ii ñnaa ñghàà nuà a mbo bo: “Lèntə nì àtí figè bo bi ñtí jì mɔ'ɔ; ³⁰ a yi mbè noò yii ntaə jì i fi'isè mɛ iyəŋ jì fii aa, nì zi mɛ noò ñtsù mbəŋ à tigə a abó. ³¹ A kí mbè nì a ŋgíŋ ŋgíŋ mɛ, nì bə yə tá ñnnù juà i ka mfè'e boŋ nì zi mɛ noò ànnù ñifò Nwí à kòontè mɛ. ³² Mè swon tsi'í ànnù ñŋkoŋ a mbo bú mɛ, kaa ñiwàà nì bə nuà nì ka wa'a tsyà tì ghè ñnnù ma jú tsim i fè'è mɛ. ³³ Aburè bo ñsyè ka yí tsyà, lá kaa tá ñghàà na nì wa'a tsyà.

A ku'unə mɛ ta nì ka ntswe ñikərè

³⁴ “Nì ka ntsyesə ghuu ntsuu mibì mi nú muu bo bi noò ghùù si'i si'i kì fa nlon ànnù miji bo bi a ŋka nnò, bo bi ñnnù jii mɛ i ñwùgè ní ghuu fàa múm ñtswèntii aa boŋ ñjwi mà ya i ka yí wí'íkə tswa ghuu tsò màtaa. ³⁵ Nlon mɛ ñjwi mà ya i ka yí zì aa a mbo bə bitsim bii mɛ bi tswə fàa atu nsyè aà. ³⁶ Nì ka nstwe ñikərè a ŋgɔŋ bìnòò bitsimə, ñtsa'atə ní Nwí mɛ mbə a fa m̀t̀t̀t̀ m̀ii mɛ mbè nì yí ŋkhə innù ma jú tsim mɛ i ka yí kì fè'è aà, tá bǎŋnə təə a ñsi Mu Nù.”

³⁷ Yesu à le si di'i ni nìghàà ni Nwí a ndámà'anwí a njwí tsímè. Mbanne nghèè òlè nì nta'a yíi mē bi le si twonjē ni Olive aa nìtugè. ³⁸ Tsi'i a mbà'a mbà'à bē bitsim le si zì a ndámà'anwí a nyu'u ànnu yíi mē à le si di'i àà.

22

Ajàn yíi mē bi le ntanjē annū atu Yesu àà

(Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Nòò ñkùrē àbaa ti kò'ò wa, noò wa yíi mē bi le si twonjē ni Passa aa, à le ñkù'ù, ² bilìi bi ñgǎñmà'a Nwí bo bi ñgǎñndì'i nònjè bi ká mbò'ò bē bya ntigè nloò nì àjàn mē bi ka ñe'esè zwitè Yesu.

Ajàn yíi mē Judas a le mbii mē yu ka fèè Yesu àà

(Mt. 26.14-16; Mk. 14.10-11)

³ Satan à le ñkuu a ato'o Judas wa yíi mē bi le si twonjē ni Iscariot àà, mbē ñgǎnyègǎnnu Yesu wa yí mò'ò a titi bya nìghúm ñtsò baa àà. ⁴ Judas à le nlo ñghèe yi, ñghèe ntanjē bo bi bilìi bi ñgǎñmà'anwí bo bi bilìi bi ñgǎñmbē ñdámà'a Nwí a ajàn yíi mē yu ka fèè Yesu a mbo bo àà. ⁵ Bo le nnanjē ndoritè tsi'i mbē ànnu, mbii mē bo ka fa ñkabè ghu mbò. ⁶ Judas à le ñki mbii, ntigè nloginè ñka nloò nì mánjì yíi mē mbē yu fèè Yesu a mbo bo ti ghè mē bē zì.

Ajan yíi mē Yesu bo bi ñgǎnyègǎnnu ji le ñi miji mē Passa àà

(Mt. 26.17-25; Mk. 14.12-21; Jn. 13.21-30)

⁷ Njwi ì le ñkù'ù àjàn mē bi tanjē annū njwí Abaa ti kò'ò, ñwa nì mú mbìnjèrè Passa aa, ⁸ Yesu a too Peta bo Jon, ñswonj a mbo bo mē, “Nì ghèe ntanjē miji mi Passa, a ajàn mē bi'inè ka jì àà.”

⁹ Bo betè yi mē, “Bi'i ghèe tanjē aa fè è?”

¹⁰ Yesu a kwi'i a mbo mē, “A ajàn mē ni ka ki kuu ghèe a njò'ò àla'a aa, ni ka yè ñú tá à be'e àntòò ñkì, nì yè, nì yonjè yi nyonj ñkuu a nda yíi à ka kuu ghu àà. ¹¹ Nì kuu nì swonj a mbo mbòñ nda wa mē, ‘Ndì'innu à bètè mē, ñja' à nda yíi bi'i bi ñgǎnyègǎnnu ja ka jì Passa ghu aa ì fè aa è?’ ¹² Bonj à ka di'i ñja' à nda yí ñwè yí mò'ò a ndonj yíi mē ñjoo ì tswe ghu aa tá nì nanjè.”

¹³ Bo le ñghèè ñyè ñgòñ innu tsim tsi'i wa ajàn mē Yesu à le nswonj a mbo bo aa, ntigè nnanjè njoo ñji Passa jyá.

Ntarè Mmà'àmbi

(Mt. 26.26-30; Mk. 14.22-26; 1 Kor. 11.23-25)

¹⁴ Nòò ñji Passa wa à kù'ù mē, Yesu bo bi ñgǎnyègǎnnu ji bo tswè a atu atetè, ¹⁵ a swonj a mbo bo mē, “Mè ghìrè nanjè nloò mē mē jì miji mi Passa bi'inè ì bōñ yè ñgi'ì. ¹⁶ Mè swonj a mbo bù mē kaa mē ka yi wa'à miji mà mú bù ñji ì ywe'e a noò yíi mē ànnu nifò Nwí a ka yí zì tá ñji'ì ànnu yíi bi jì ghu aa tá ì nanjè nlaa.”

¹⁷ Yeesò à logè ñdón milù'ù mfa mbi'ikè a mbo Nwí ñswonj mē, “Nì ko nno ñkwerinè ni yu. ¹⁸ Mè swonj a mbo bù tsi'i ànnu ñikonj mē, kaa mē ka yi wa'a milù'ù bù ñno, ñywe'e noò yíi mē ànnu nifò Nwí a ka yí zì àà.”

¹⁹ A tigè mbu nlogè abaa, mfa mbi'ikè a mbo Nwí, mbatè mfa a mbo bo, ñswonj mē, “A nì ìbìnnù gha ì ghuà, yíi mē ka fa a atu bù àà. Nì tigè ñghìrè ma mùu ajàn ñwa'atè nì ghá.” ²⁰ Tsi'i maa ajàn, a kè mfa ndonj ya a mbo bo a noò mē bo jì mé miji mya mánjè aa, nswonj mē, “Ndonj yulà,

à nî àkàà yî fii yîi mē Nwî à wàrə bŭ bo nî àləə nŭ ya yîi mē bi ka saansə a atu bù aà.

²¹ “Lâ, yê nî, nŭ yîi mē à fée gha aa, à tswe fàa atu atetè nŭi bi'i yu, ²² Lâ ànnŭ ma yŭ a ka yə Mu nŭ aa tsi'î ajàn yîi mē bi leè nte'ε ntanjə nləə aà, là nŭgi'i yî nswèrə a nu nŭ yîi mē à fée yi aà.”

²³ Bo ləginə nŭigə mbetə nloə a titi bo mē mbə a nanşə mbə aà wò yîi mē mbə à ghirə ma yu ànnŭ aa le!

A jàn yîi mē àswuŋnə à le mfɛ'è nloŋ ànnŭ nŭ yîi mē à ni nŭ yî nŭwè aà

²⁴ Aswŋnə a le mfɛ'è a titi nŭgənyəgənnŭ Yesu, bo loə nî nŭzi mē nŭ yîi mē à ni nŭ yî nŭwè àko'òntsirə a titi bo aa nî wò ε? ²⁵ Yesu a swon a mbo mē, “Bifò bi bîtizî Nwî bo bu'utə bə byaa laa bù'utə. Bi twonə nî bità bi ala'a byaa laa nî nŭgəghirə ibòŋə. ²⁶ Lâ tâ à tsuu maa ajàn bə a mbo bù. A ku'unə mē nŭ yîi mē à ni ako'òntsirə a titi bù aa tâ à bə tsi'î tsò mŭŋkhə yîi mē à kə'ə nsigə nlwî'isə. Tâ bitşyàsə a titi bù bi bə tsi'î tsò nŭgəŋəfà'ə.

²⁷ A ghà'atə wò aa ε? Nŭ yîi mē à tswe a atu atetè nŭi aa kə nŭ yîi mē a tsyàsə miji aa ε? A laa mē à ni nŭ wa mē à tswe nŭi aà. Lâ mē bəŋnə ntswe a titi bù aa tsi'î tsò nŭ nŭtsyàsə mijî.

²⁸ “Nî tswe mē bi'inə a mŭm nŭgi'î nŭtsim yîi mē mē yə aà. ²⁹ Tsò mē Taà ghà à fà mē midà'a a mbo mē mē tâ mē ka nsa'a mbi yŭ aa, mē ki mfa ma myaa midà'ə a mbo bù. ³⁰ Nî ka yî ki jî kii nno a atu atetè mē a mŭm ànnŭ nifò mē. Nî ka yî kii nŭŋəŋə nî ibèrə i ki sa'a nî itşə balsrael jya nŭghŭm nŭtsò baà.

Ajàn yîi mē Yesu à le nswon mē Peta à ka tuu yi aà
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ “Simon, Simon, yu'utə! Satan à le mbetə mē yu ywe'etə ghuu tã səgə ghuu tsò abaa, ³² là mē tsà'atə mē Nwî a atu wò, Simon, mē tâ àbiintiŋi yo tsuu lo bəŋə. Bεε ò bəŋkə gho mbîi a nu mē, ò liginə nŭnŭj midà'a a nu bîlŋm bô.”

³³ Peta a kwi'i mē, “Mmà'àmbî, mē tantə mē mē ka kuu atşan bî'io, i kii kwo bî'io.”

³⁴ Yesu a kwi'i ghu mbo mē, “Mə swon a mbo wò Peta mē, nŭbən tā àŋkəgə à tən nŭtugə sîi, bon ò tùu mē gha nŭgàà jî tarə nswon mē kaa ò sî gha zî.”

Ànnŭ yîi mē mbə bi ghirə a noə nŭgi'î aà

³⁵ Yesu a betə nŭgənyəgənnŭ jî mē, “Nòə wa mē mē le ntoo ghuu nswon a mbo bù mē nî tsuu abòsà ləgə, nŭtsuu abàà ləgə, nŭki tsuu nŭtam nloğə aa, nî le mbaa mbonə ayoò yî tsu aa ε?”

Bo kwi'i mē, “Nŭŋan.”

³⁶ Yesu a swon a mbo bo mē, “Lâ, tsîtsòŋ nŭ yîi mē à tswe nî àbòsà yi nî àbàa yi aa, tâ à liginə nloğə. Nŭ yîi mē à sî nî munwî nŭtsò tswe aa, tâ à fee akútə yi nyuu ghu. ³⁷ Nloŋ mē, mē swon a mbo bù mē, ànnŭ yuà yîi mē aŋwà'ànə Nwî a swon aa mē: ‘A yə nŭgi'î tsi'î tsò nŭgəŋmbù'ù innŭ jî bi' aa, ka bòòntə nŭbî'i nŭgàà yà, nloŋ mē nŭgəŋ innŭ tsim jii mē bi le nŭŋwà'ànə nŭbî'i nŭgàà yà aa i kà mē aa mfɛ'ε mbòòntə.”

³⁸ Nŭgənyəgənnŭ jî i swon mē, “Yə, bîmunwi bi ntsò bi baa bî bulà, Mmà'àmbî.”

A kwi'i mē, “Wa a kù'ù mē.”

A àjàn mæ Yesu à le ntsà'atè Nwì a atu Nta'a Olive aà.

(Mt. 26.36-46; Mk. 14.32-42)

³⁹ Yesu à le mà'atè nǝ'ò àla'a Yerusalem mǝf'e yi, tsi'i àjàn yìi mæ à le si gha'asè nǝhìrè aà, mǝf'e nǝghèè yi a atu nta'a Olive. Ngǎnyøgènnù ji i le nyònè yi bo bo k'ò nǝghèè ghu. ⁴⁰ A kò'ò mǝ ñkuu ghu, nswon a mbo bo mæ, "Ni ka ntsa'atè Nwì tǎ wa'a à nǝkìrè Satan lò ñwo."

⁴¹ A swòñ mǝ laà, mǝma'atè waa nǝghentè, àgha'a a boò ñsa'atè tsi'i mùntsìrè, ñswetè miku'utè mi a nsyè, ñtsà'atè Nwì ⁴² ñswon mæ, "Taà, mǝbè ò bìi bon ò tse kwèrè ndòñ ñgi'i yù a mbo mè ñlò'osè. Là mæ kòñ aa a nǝghìrè bè ànnù yìi mæ o lòò aà; kaa wa'a bè à yìi mæ mè lòò aa bè."

⁴³ Angel à le nlò a aburè nsigè mfa mitìi ghu mbò, [⁴⁴ Tsó mæ ntii yi i le mburè nluu nì àjèñnè aa, a bù ñgaansè mitìi mi ñku'usè ntsà'atè Nwì tsi'i ntii ntii, ñliginè, àliginè yìi mæ a le mǝf'e'è ghu nu aa a tigè ñsigè ntsiñkè, mǝbè tsó itàa alèè.]*

⁴⁵ A lò mǝ wa adigè ntsà'atè Nwì mǝbii nzi fu wa mǝbè nǝgǎnyøgènnù ji jya, ñyè waa bi bwii nlon mæ àjèñnè yìi mæ a le nluu a ntii bo aa a le nǝghìrè bo bòrè. ⁴⁶ A betè a mbo bo mæ, "Ni bwii aa àkè aa è? Nì biinè ntswe ñka ntsa'atè Nwì tǎ wa'a à nǝkìrè Satan lò ñwo."

Ajàn yìi mæ bi le ntswa Yesu aà

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-52; Jn. 18.3-12)

⁴⁷ Yesu à kà mǝ aa nǝghaa laà, kaa mburè ti mǝñsè, ñnòò bè i ywunè ñzi, Judas, ñyè yì mǝ'ò wa titii nǝgǎnyøgènnù Yesu jya nǝghùm ñtsò baa, à le mǝbè yu yìi mæ à le ntsyà mbii yàa, ñndi'i nì mǝñji a mbo bo. Judas à zì mǝ, ñtsya nǝghèè a mǝbè Yesu mæ yu nòñ mǝghègè mi. ⁴⁸ La Yesu a betè ghu mbo mæ, "Judas, ñnòñ mǝghègè mi Mu Nù à laa mǝbè mǝñji yìi mæ ò tse tsyà ghu i fèè yi aa è?"

⁴⁹ Nǝgǎnyøgènnù jya jii mæ bo bi Yesu le ntswe aa, bi yè mæ annù yìi mæ a le ntswe ghu aa, mǝbetè yi mæ, "Mmà'àmbi, o lòò mæ tǎ bi'i to waa ni bòcnwi bi'i aa è?" ⁵⁰ Nù ñibò wàa yì mǝ'ò a burè ñlògè munwi ñkwyè atòñnè abù'u ñgǎñmà'a Nwì yì ñwè yì mǝ'ò a ghu ñlò'osè.

⁵¹ Là Yesu a swon a mbo bo mæ, "Wa a kù'ù mǝ!" Nǝghensè abò yi mǝmòontè atòñnè ñyè wa ghu nǝghurè yi.

⁵² Yesu a tigè ñswon a mbo bìlìi bi nǝgǎñmà'a Nwì bya bo bi a mbo bitsyàsè bi nǝgǎñmbè ñdámà'anwì bya ni a mbo bità bi ala'a bya bìi mæ bi le nzi a ntswa yu aa mæ, "Ni zi nì nwi ntsò a b'ò'ò ni mǝbù'u aa a ntswa mè tsó nì zi a mǝbajñè àngámigheè aa è? ⁵³ Tigè mǝ kì si tswè bi'inè a ndámà'anwì aa tsi'i njiwì aa è? Tigè bon nì le mbaa ntswa gha aa màa noò. Là tsitsòñ à nì noò ghùù, noò yìi mæ ñyè wa yìi mæ a sa'a mǝfi idigè à fa mida'a a mbo bù aà."

Ajàn yìi mæ Peta à le ntuu Yesu aà

(Mt. 26.57-58,69-75; Mk. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Bi le ntswa Yesu ñlògè yi nǝghèè ni ghu a ndùgè nǝgǎñmà'a Nwì yì ñwè. Bi lògè mǝ yi ñka nǝghèè ni ghu aa, Peta a tigè ñyonè, ñyon aa tsi'i a sà'a agha'a. ⁵⁵ Bi le ñjètè mǝ'ò a titii ñsàñabèè yà, Peta a yòñ ñtigè nǝghèè tsitè bè bya bìi mæ bi le ntswe ghu aa, bo bo tigè ñyò'otè. ⁵⁶ Nǝgǎñfà'a nǝgǎñmà'a Nwì wa yì mǝngyè yì mǝ'ò à yè mæ yi a tswè wa adigè mǝ'ò aa,

* 22:44 Kaa àtii ma yù a si múm ñwà'ànè jì mǝ'ò tswè.

ntɛ'ɛ mi'i mi ghu nu nlii, nswonj mɛ, "Nù gfulà mɛ, à ghìrɛ ñki tswe bo bì Yesu!"

⁵⁷ Lâ Peta a tuu nswonj mɛ, "Mànɣyɛ, tsi'i nzi yi, kaa mɛ sɪ yi burɛ nzi zi!"

⁵⁸ Mu fibàntɛ à bù mɛ ñghèò ki bɛ, ñu yi mò'ɔ a yê Peta, nswonj mɛ, "Tigè ò bɛ aa ñu nìbò wàà yí mò'ɔ aa ɛ?"

Lâ Peta a kwi'i mɛ, "Mbâ gfulà, wa kaa mɛ sɪ ghu bɛ!"

⁵⁹ Nòò à bù mɛ ntsya yí nfiùurɛ, ñu yi mò'ɔ a bù ñzi nliɣinè nswonj tsi'i ntiì mɛ, "Tsi'i annù nñkɔnɔ, ñu gfulà à ghìrɛ ntswe bo bì Yesu, ñlonj mɛ à ni mu Galilea aà!"

⁶⁰ Lâ Peta a kwi'i mɛ, "Kaa mɛ sɪ annù yii mɛ o ghàà nswonj aa zì!"

Tsi'i maa noò mɛ à kà mɛ aa kwi'i laa, àñkègè a tɔnɔ. ⁶¹ Mmà'ambi a karikè yi nte'ɛ mi'i mi ntsinè nlii Peta, Peta a wa'atè annù ya mɛ Mmà'ambi à ghìrɛ nswonj ghu mbo aa mɛ, "Mbɔnɔ tã àñkègè à tɔnɔ ñgaa ji baa nítugɛ sii, lɛ boñ ò tùu mɛ ghá ñgàà ji tarè!" ⁶² Peta à lɛ mfɛ'ɛ ñghɛɛ a abɛɛ, ñnanɣɛ nɣò'ɛ tsi'i mbɛ annù.

Ajàn yii mɛ bì lɛ ñka ñwɣɛ nî Yesu ñghɔɔ nî yi aà
(Mt. 26.67-68; Mk. 14.65)

⁶³ Bè bya bìi mɛ bì lɛ si bɛ nî Yesu aa bì lɛ si tigɛ ñwɣɛ nii ñkii ñghɔɔ nii. ⁶⁴ Nlɔgɛ atsɛ'è ñkwerɛ mi'i mi ghu, nìbetɛ nii mɛ, "A gho aa a ghòò wò? Twi ñu yii mɛ à ghòò gho aà!" ⁶⁵ Bo lɛ ñki mbu nswonj innù jì ghà'atè nìbɛgite yi ghu.

Ajàn yii mɛ bì lɛ nìlgè Yesu ñzi ni ghu a nsi ñgãñdasa'a aà
(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Abɛɛ a fù'ù mɛ bità bi ala'a ni bìlii bi ñgãñmà'a Nwĩ a bò'ɔ ni ñgãñndi'ì nòñsè boontè, bi lɔgɛ Yesu ñzi ni ghu a nsi ñgãñdasa'a. ⁶⁷ Bo betɛ ghu mbo mɛ, "O laa mbɛ Ayo'ò Nwĩ wa aa ɛ? Bɛɛ ò bɛ aa ghu, ò swonj bì'i yu'ù!"

A kwi'i mɛ, "Mè tè'ɛ swonj a mbo bù boñ kaa nì sɪ bìi. ⁶⁸ Kè mbɛ mè tè'ɛ mbetɛ ghu nî àbetɛ boñ mbɛ kaa nì wa'à kì ñkwi'i. ⁶⁹ Lâ ñlɔginè sii, Mu Nù à ka tswe a mbèè ñikwɛɛ Nwĩ yii à tswe ni mɛdà'à aa nî mà'à."

⁷⁰ Bo bitsim bì betɛ mɛ, "Ma la a bɛ mɛ ò ni Mu Nwĩ aa ɛ?"

A kwi'i mɛ, "Nì swòñ mɛ!"

⁷¹ Bo tigè nswonj mɛ, "Kaa bì'i sɪ bìyɛfɛ bi dãn bu nìbò! Tsi'i bì'i, bì'i yù'ù mɛ yí'ì ñgaa annù yii mɛ à swòñ aà."

23

Ajàn yii mɛ bì lɛ ñghèè ni Yesu a nsi Pilato aà.
(Mt. 27.1-2; Mk. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Nnòò bɛ bya bitsim i bìñnè ñlɔgɛ Yesu ñghɛɛ mfa a mbo Pilato ² ñlɔginè ñka nñj innù ghu nù: "Bì'i lɛ ntswa mbâ ghù a buurè nî àla'a, nswonjɛ ni a mbo bɛ mɛ tã bo tsuu bitáx a mbo Kaisa kɪ tu; ñkii nswonjɛ ni mɛ yu laa mbɛ Ayo'ò Nwĩ wa yii à ni mfɔ aà."

³ Pilato a tigè mbetɛ yi mɛ, "O bɛ aa mfɔ baYuda aa ɛ?"

Yesu a kwi'i mɛ, "O swòñ mɛ maa ajànɛ!"

⁴ Pilato a bù nswonj a mbo bìlii bi ñgãñmà'a Nwĩ bo bì nnòò bɛ wa mɛ, "Kaa mɛ sɪ ñj'i annù yii mɛ mbɛ mè nñj isa'a a nu ñu ghu aa zì."

⁵ Bo bú ñkweensə nswon tsi'i niti mə, “Innu jii mə a di'i aa, i ghìrè mə bè tigè nyonə mbùurè nì idigè a mbù'ù àla'a Yudea ntsimè. A le nlòginè aa a Galilea, à kì mə ñtigè nzi faà tsitsònè.”

A àjàn mə bi le nlògə Yesu ñghɛɛ ni ghu a mbo Herod aà

⁶ Pilato à ti mə yu'u maa ajàn, mbetə mə, “Nù ghuà à ni mu Galilea ɛ?”
⁷ A ti mə yu'u mə Yesu à le nlò aa wa mbù'ù àla'a mə Herod à le si sa'a aa, ntoo yi a mbo Herod, yii mə à le ntswe a Yerusalem maa noò aà. ⁸ Herod à le ndoritə si'i a nyə Yesu, ñlon mə à le è ñtə'ɛ nyu'u innu tsi'i tètè ñlon ghaà yì ñtigè nlòo nì nyê yi aà. A le si wa'atə ni mə Yesu à ka ghìrə alənsə yì mɔ'ò. ⁹ Maa ajàn, Herod a tigè mbetə ibetə jì ghà'atə a mbo Yesu. Kaa Yesu a wa'à yì tsu kwi'i. ¹⁰ Bilii bi ngəñmà'a Nwì bo bì ñgəñd'i nòñsè bi fè'è nzi ntəə a mbii, ñnanjə nniñ innu jì tii a nu Yesu. ¹¹ Herod bo bì bisogyè bi bi ləginè ntigè ntsa'a nì Yesu ñkii nywe nii; ñlògə atsə'è yì siginè mma'a ghu nu, mbu ntoo yi fu a mbo Pilato. ¹² Nlòginə maa njwi, Herod bo Pilato bo boònsə ñtigè mbə ika'a, ñlon mə à le ti bəə aa bo bānə.

*Ajàn yii mə bi le ntsərə mə bi zwiwə Yesu aà
 (Mt. 27.15-26; Mk. 15.6-15; Jn. 18.28-38)*

¹³ Pilato a tigè ñtwoñ bilii bi ngəñmà'a Nwì, bo bì bisa'a bi ala'a bo bì bè bya, ¹⁴ ñswon a mbo bo mə, “Bù ghìrə nzi ni nù ghù ñswon mə a buùrə idigə. Tsitsòn, mə lèntə mə annu yi faà, a nsi bù, nyə mə kaa à sɛ annu ya yì tsu mə bú niñə ghu nu aa fənsə. ¹⁵ Herod à le ñki nyə mə kaa à sɛ annu yì tsu fənsə, mbu ntoo yi fu a mbo bi'inə. Kaa nù ghù à sɛ annu yì tsu yii mə a ku'unə mə mbə bi zwiwə yi ghu aa fənsə. ¹⁶ Maa ajàn, mə ka ghìrə bì ghoo yi ntigə mma'atə yi tã à gheɛ.” ((¹⁷ A le swon laa nlon mə a yi mbə ma mùu njwì ikòò aa bè betə a fi'isə ñgəñatsan yì mfùurè mfa a mbo bo.))*

¹⁸ Nnòò wa tsi'i tsim i yə'è ñswon mə, “Zwiwə yi! Fi'isə Barabas, mfa a mbo bi'i.” ¹⁹ (Bi le niñə Barabas a ndátsan aa nlon mə à le ghìrə àla'a a buùrə, bè tigè ñto ntuu nì Kaisa, a kì ñzwiwə ñù.)

²⁰ Pilato à le nlòò mə yu fi'isə Yesu; maa ajàn, a bú ñtsa'asə nnòò wā.
²¹ Bo bāñnə ñtwoñ nswon mə, “Kwèntə yi! Kwèntə yi!”

²² Pilato a swon a mbo bo a nì ñgaa yii mə ì ywe'e jì tarə aa mə, “Ni lòò mə bì kweentə yi aa a ya? Annu yì bi yii mə à bù'ù aa à nì àkə aa ɛ? Kaa mə sɛ ghà annu yii mə à ghìrə mə mbə bi zwiwə yi aa yê! Mə ka ghìrə tã bi ghoo yi mma'atə.”

²³ Lá bo bú ñku'usə ntwoñ ghaa bə nì miti ñswon mə tã bi kweentə Yesu, bo gheè nì mbii ñka ntwoñ nywe'e a noò yii mə Pilato à le mbii mə bì kweentə yi aà. ²⁴ Pilato a tigè ñswon mə tã bì ghìrə annu ya yii mə bo le si betə aà.

²⁵ A fi'isə ñù wa mə bo le si betə aa, wa yii mə bi le nniñ a ndátsan nlon mə à le ñghìrə àla'a a buùrə, a kì ñzwiwə ñù aà, mbanjə mfa Yesu a mbo bo mə bo ghìrə ajàn yii mə bo le si lòò aà.

*Ajàn yii mə bi le ñkwèntə Yesu a ati bāñnəbāñnə aà
 (Mt. 27.32-44; Mk. 14.21-32; Jn. 19.17-27)*

* 23:17 Kaa àtii ma yú a sɛ múm ñwà'ànə jì mɔ'ò tswé.

26 Bìsogyè bi le nlògè Yesu ñghɛɛ ni ghu, bi kà mē aa ñghɛɛ aa, mbòò Simon ñu Cyrene, yī à le si kwɛɛ nīi a afò aà. Bo le ntswa yi, m̀be'esè yi nī àbàñnè bāñnè Yesu ya, ñghìrè a tigè ñyonè ghu ñjìm.

27 Nnòò bē bī ghà'atè bi le si kii nyonè nīi; bāngyè bī m̀'ò bi le ntswe a titi bo, ñya'è nī Yesu, ñtonjè m̀b̀'ò tsi'ī nīti. 28 Yesu a bēñkè yi nyè waa nswon mē, "Bāngyè bi Yerusalem! Nī tsee bē gha ki yè'è, nī ka nyè'è bē ìbīnū ghuu bo bi b̀òò buu. 29 Nlonj mē nòò yī m̀'ò a zī mē b̀è ka yī tigè swonè nī mē, 'A b̀onè ànnù bāngyè bīi mē bi lèè ñwa'à nī b̀òò tswè aà, tsi'ī bīi mē bi lèè ñwa'á b̀òò bī b̀orè kwe'e aà, kè ki nnonjè aà!' 30 A nī nòò wa mē b̀è ka yī tigè swonè nī a m̀b̀ò m̀nta'a mē, 'Wò a nu bī'ī! I kii swonè nī a m̀b̀ò m̀nta'a mī kègè mē, 'Lò'òsè yī'ī!' 31 Nlonj mē m̀b̀è bi ka ñghìrè laà nī àtī yī fwe, bonj bi ka yī tigè ghìrè aa mē a kè a noò yīi mē àtī ya a yòò mē aa è?"

32 Bi le ñki mfi'isè ñgàñfànè jī baa a ñkwèèntè waa bī Yesu. 33 Bi ghèè mē ñywe'e wa adigè mē bi le si twonè nī "Akwèè atu" aa, ñkwèèntè Yesu ghu bo bī ñgàñfànè jya jī baà, yī m̀fũùrè ghu m̀b̀è a b̀ò ñkwàbè, yī m̀'ò ghu m̀b̀è a b̀ò mà'á. 34 Yesu a swonj mē, "Taà, lī'ìnè ifansènnù jyaa! Nlonj mē kaa bo sī ànnù yīi mē bo ghìrè aa zī aà."

Bi le nyàtè itsè'è jī a titi bo ñtumè nī ìbìrè ghu. 35 Bè bya bi le ntèè wa adigè nyè nī ìnnù jīi i le si fè'è aà; la b̀isa'a bī ala'a bī baYuda bi le si bāñnè ñywe nīi nswonè nī mē: "A le nyweensè nī badàn, tá à yweensè ìbīnū yī la tsitsòñè mē m̀b̀è a b̀è Ayo'ò Nwī yīi mē Nwī à le ntsò'ò aà!"

36 Bìsogyè bya bi le si kii ñywe nī yī; ñtigè ñghɛɛ mfa m̀lù'ù mī tsè'è ghu mbò, 37 ñswonj mē, "Yweensè ìbīi nū ghò mē m̀b̀è ò b̀è Mfò baYuda!"

38 Bi le ñjwà'ànè ànnù m̀b̀è wa atu ati bāñnè bāñnè ghu atu mē: "A nī Mfò baYuda à ghuà."

39 Ñgàñfànè wa yī m̀'ò a kī m̀b̀ègìtè Yesu ñswonj mē: "O laa wa'á Ayo'ò Nwī wa b̀è aa è? Yweensè ìbīnū gho ñki nyweensè yī'ī!"

40 Yī m̀'ò wa à bāñnè ñwenè yī, ñswonj mē, "O si Nwī b̀'ò aa è? Bī ghìrè ntsèrè isa'a gho aa a ñgīj ñgīj tsò yī. 41 Bī ghìrè ntsèrè yī'ìò isa'a aa i ku'ùnè nī ànnù yīi mē sī le ñghìrè aà; lá ñghɛɛ nī yu, kaa à sī ànnù fānsè." 42 A tigè m̀bu nswonj a m̀b̀ò Yesu mē, "O yī ò wa'atè gha m̀b̀à Yesu, wa noò yīi mē ò ka yī zī tsò m̀fò aà!"

43 Yesu a swonj ghu m̀b̀ò mē, "Mè swòñè a m̀b̀ò wò tsi'ī ànnù ñikonj mē, tsi'ī sīi, ò ka ghìrè tswe a pàràdisò bī'ìò."

Ajàj yīi mē Yesu à le ñkwo aà

(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Nòò à sī'ī mē, ìtugè i fii ñkusè ala'á tsim ñghɛɛ nywe'e a nī nòò ñyèj nòò. 45 Àtsè'è ya yīi mē a le ñkwàsè m̀m̀m̀ ñdámà'anwī aa, a le m̀b̀ò'ònè a titi. 46 Yesu a tònjè ñyè'è nī tìi ñswonj mē, "Taà, mē ñij mē azwī ya a m̀b̀ò wò!" A swòj mē laà, ñtigè ntsi.

47 Atu b̀isogyè ya a yè mē ànnù yīi mē a fè'e aa, ñgha'asè Nwī, ñswonj mē, "Tsi'ī ànnù ññkonjè, à le m̀b̀è aa ñj yī ìnnù jī tsinè!"

48 Bè bya b̀itsim bīi mē bi le mbòò a nyè ànnù yīi mē à le m̀fè'è aa, bi le nlò ñtigè ñkwèè waa a ndùgè bo, ñwetè mbò myaa nlonj mē m̀nti myaa le lloo nī àjèñnè aà. 49 Bè b̀itsim bīi mē bi le nzi Yesu aa, bo bī bāngyè

bya mə bi le nlõ a Galilea ñyonḡ yi aa, bi le ntəə a sà'a agha'a nyə annu ma yá.

*A ajàn yii mə bi le ntwiḡə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Jn. 19.38-42)*

⁵⁰ Nù yí mò'ò à le ntswe ghu, ikùm yi i bə Joseph, mbə nù yí mò'ò a titi ngāḡndasa'a, mbə nù yí siginè yii mə annu yi le ntsinə, bə kii mbo'ò nii. ⁵¹ Kaa à le ḡwa'á annu ya mə bi le ntsèrè ḡki ghìrə aa, bii. A le nlõ a ala'a Arimathea, a mbù'u Yudea, ñyu'utə nî annu ñifò Nwí. ⁵² A le ntigə ḡghɛɛ a mbèɛ Pilato, nìbetə aku Yesu ya mə yu lɔgə i ghèɛ twiḡə. ⁵³ Ntigə nsigisə akú yi ya a nsyɛ, ñlim nî àtsə'è yí fù'ù yí siginè, ḡghɛɛ nnin yi a mum nisyè nù mə à le nton a mum alāḡsə ḡḡò'ò, kaa bi burè tì ḡḡ ghu twiḡə aà. ⁵⁴ Njwi mà yú i le mbə aa njwi yii bə le si nanḡsə nî ḡjoo nlon mə njwiḡḡḡ i le ntigə ḡku'u aà.

⁵⁵ Bāḡgyè bya mə bi le nlõ a Galilea ñyonḡ Yesu aa, bi le ḡghèè bo bii Joseph, nyə nisyè nya mə bi le nnin aku Yesu ghu aa bo bi ajàn yii bi le nlèè yi aà. ⁵⁶ Bo le ntigə ḡkwɛɛ ḡghɛɛ a ndùgə, ntaḡtə mighurə mî lùmtə nî ḡjoo aghò'ò ḡghɛɛ a nò'ò ibhinú Yesu wa ghu.

A bə mə wa njwiḡḡḡ bo miāntə, a ajàn yii mə nḡḡsə à le ndr'í aà.

24

*Ajàn yii mə Yesu à le nyweenə ni nìwo aà
(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Jn. 20.1-10)*

¹ A lò mə mbə tsi'í a tìtugə a mbà'a mbà'à a njwí yí ntsyāmbii a mùm ḡgyà bāḡgyè bya bi fe'è ḡghɛɛ wa ntsù nisyè, bo kà mə aa ḡghɛɛ aa, ntugitə mighurə mî lùmtə mya mii bo le nnaḡsə aà. ² Bo ghèè mə, nyə mə bi tii mə ḡḡò'ò ya mə i le ntswe wa ntsù nisyè aa nlò'òsə. ³ Bo le ntigə ḡkuu ḡghɛɛ wa a mùm nisyè la kaa wa'á aku Yesu ya ghu yə. ⁴ Bo le ntigə mbu mfè'è nḡtə wa adigə, annu a tsyá waa. Bo təè mə ntigə ḡwa'a nî annu ma yú aa, mbāḡḡḡ jì baa jii mə i le ḡwe'è itsə'è jì fù'ù jii mə i le si ḡwèèè tsi'í ḡwèèèè aa, i wi'íkè nzi ntəə a mbèɛ bo. ⁵ Nìbo'ò nì wè nì tswá bāḡgyè byá, bo tigə ḡwo nsigitə a nsi mbāḡḡḡ jyá; bo betə waa mə, “Nì lòò ḡḡ yii mə à tswè nti a titi biku bi bə aa a ya aa ɛ? ⁶ Wa kaa à si faà mə tswé; à biinè mə a niwô. Nì sî annu ya yii mə à le nswon a mbo bù wa noð mə à le ntswe a Galilea aa burə ki wa'atə aa ɛ? ⁷ A le nswon mə, ‘Bi tswè nì mfa Mu Nù a mbo bə bi bî, tá bi kweentə yi a ati bāḡḡḡ bāḡḡḡ, lá tá à bu mbiiinè fu a niwo a nî njwi jì tarè.’ ”

⁸ Bāḡgyè bya bi yù'ù mə laà, nḡtigə mbon ḡwa'atə annu ma ya yii mə Yesu à le nte'è nswon aà. ⁹ Ntigə nlo wa ntsù nisyè mbu mbii nswon innu tsim a mbo ḡḡḡyḡḡḡnnu Yesu jya nighum ntsò mò'ò bo bî a mbo àbùgə bə bi mò'ò. ¹⁰ Bāḡgyè ma bú, à le mbə aa, Mary Magdalene, ni Joanna, abò'ò ni Mary ndè bi Jems. Bo ma bú ni bāḡgyè bî mò'ò bii mə bi le ntswe bo bo aa, le ntigə nswon innu ma jù a mbo ḡḡḡntoo Kristo jya. ¹¹ Lá bo bāḡḡḡ nìlentə innu jya mə bāḡgyè bya le nswon a tsò itirè innu, kaa wa'a waa bii. ¹² Lá Peta a biinè ḡka ḡkhə tsi'í khè, ḡghɛɛ wa nisyè; ḡghɛɛ nsigitə nlii ghu mum, nyə tsi'í itsə'è jì fù'ù jya mə bi le twiḡə yi ghu aà. Nlo nḡtigə mbu ḡka mbii nii fu, atú yi a burè mburə nlon annu ya yii mə a le mfè'è aà.

Ajàn mə ɣǎɣyǎgǎnnu Yesu ji baa i le nye yi a mǎnjǐ Emmaus àà
(Mk. 16.12-13)

¹³ Tsi'i maa njwi, ɣǎɣyǎgǎnnu Yesu ji baa i le si ghèè a nìkurə nǐ mǎ'ɔ mə bi le si twonə ni Emmaus àà; a nlǎ a Yerusalem i ghèè kù'u a Emmaus à le mbə tsǒ bi malə bi sǎmbaà. ¹⁴ Bo kà mē aa ɣhɛɛ aa, ntaɣə nǐ ɣǎn ɳlɔɣ ɳnnu jya jji i le mfɛ'ɛ aà. ¹⁵ Bo kà mē aa ntaɣ ɣǎn ya aa, Yesu yumbɔɣ a zǐ bo bo tigè ɣghenə, ¹⁶ Nwǐ à le ɣkǎɣ mi'i myaa mə tǎ bo tsuu zi mə à ni yu. ¹⁷ A betə mə, "Ni zǐnə ɳtaɣə nǐ ɣǎn ɳswonə aa mə akə aa ɛ?"

Bo tigè ɳtəə nǐ àjəɣnə. ¹⁸ Nju nǐbǒ waa yǐ mǎ'ɔ, ikum yi i bə Cleopas, a betə yi mə, "O bə aa ɣǎi a Yerusalem mə ɔ sǐ annu yǐi mə a kǐ fɛ'ɛ ghu a ni mǐtugə mi njwi mulà zi aa ɛ?"

¹⁹ A betə waa mə, "Là'a annu akə aa ɛ?" Bo kwi'i ghu mbo mə, "Annu ɳlɔɣ Yesu mu Nazareth wa, mə à kǐ bə ɣǎɣntoə Nwǐ, ɣghirə nǐ ɳnnu jǐ wè ɣkǐi nswonə nǐ ɳnnu jǐ wè a nsi mi'i Nwǐ bo bi bə. ²⁰ Bilǐ bi ɣǎɣmà'a Nwǐ bi'i bo bi bǐsa'a bi ala'a bi kǐ fa yi, bi tsərə ɳsa'a yi mə tǎ à kwo, ɣkweentə yi a ati bǎɣnə bǎɣnə. ²¹ Bǐ'i le si wa'atə ni mə a ka yǐ tsu'u yu i tsu'u atu balsrael. A bə mə njwi jǐ tarə ajàn mə yulà ànnu a kǐ fɛ'ɛ aa. ²² A mbu ɣghèè ghu, bǎɣgyè bi mǎ'ɔ a titǐ bǐ'i bi swon annu yǐ mǎ'ɔ a tsyà yi'i. Bo ghirə ɣghèè wa ntsu nǐsyè a titugə a mbà'a mbà'a, ²³ Kaa ɣkǐ'ɣ akú yi ghu yə. Mbu mbǐi ɳtigə nswonə ni mə ɣjəə təə təə i ghirə nle waa bo yə baangel bi swon a mbo bo mə à tswéntǐ. ²⁴ Bə bi mǎ'ɔ a titǐ bǐ'i kǐ ɣghɛɛ wa ntsu nǐsyè ɣkǐ nyə tsi'i wa ajàn mə bǎɣgyè bya ghirə nswon aa, la kaa wa'ǎ Yesu bǎɣnə ɳyə."

²⁵ A swon a mbo bo mə, "Ni tsiɣtə aà àkə bə laà aa ɛ? Kaa mbə nǐ wa'ǎ kǐ ɣwanjə mbii ɣgɔɣ ɳnnu tsim jǐi ɣǎɣntoo Nwǐ i le nswon aa ɛ? ²⁶ A le ɣwa'a bə aa mə Kristo wa à tswe nǐ ɳyə ɣǎi' i a ni ma juu ɳnnu i kua a múm ɳgha'a yu aa ɛ?" ²⁷ A tigè ɳlɔgɳnə a nǐ àɣwà'ànə Moses, nǐ ɣjwà'ànə ɣǎntoo Nwǐ tsim, ɳtə'ɔtə ɳnnu jji mə bi le ɣjwà'ànə a múm àɣwà'ànə Nwǐ tsim ɳlɔɣ ɣgaa yǐ aà.

²⁸ Bo ghèè mə ɣku'u wa nìkurə nǐi bo le si ghèè ghu aa, a ghirə tsi'i tsǒ yu ka kǐ ghèè nǐ mbǐl, ²⁹ bo tswá yi nswon ghu mbo mə, "Le bi'inə ɳlɔɣ mə nòə ɣkwɛfǒ à kù'u mə, nòə a tsyà aà." A tigè ɣkuu bo bo tswè. ³⁰ Nòə yǐ bo bo kà mē aa nji aa, a lɔgè àbaa, nniɣ mbɔɔnə ghu, mbatə mfa a mbo bo. ³¹ Mi'i myaa ɣa'anə bo zi mə à ni yu Yesu, a wi'ikə ɳbwe yi. ³² Bo tigè ɳswonə bo ni bo mə, "Mǐntǐ mi'inə ghirə mbaa kǐ' i khǐ wə noə mə a ghirə ɣghaa a mbo bi'inə a mǎnjǐ, ɳtə'ɔtə ni nǐghàà ni Nwǐ aa ɛ?"

³³ Bo biinə tsi'i maa noə mbǐi ɣghèè fu a Yerusalem, ɣghɛɛ ntsi'i ɣǎɣyǎgǎnnu jǐ jya ɳghúm ɳtsò mǎ'ɔ bo bi bə bii bo bo le tswe aà.

Ajàn mə Yesu à le ɣwi'ikə nzi a mbǒ ɣǎɣyǎgǎnnu jǐ àà
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Jn. 20.19-23; Ƴfà'à 1.6-8)

³⁴ Bo swon a mbo bo mə, "Wa Mmà'àmbi à biinə mə tsi'i ànnu ɳɣkɔɣə, à zǐ mə ɳdǐ'i ibii nú yi a mbo Simon."

³⁵ Bo le ɣkǐ ntigə nswon ɳnnu jya mə i le mfɛ'ɛ a mǎnjǐ aa, bo bi àjàn mə bo le mbu ɳzi yi wá noə mə à le mbatə abaa ya mfa a mbo bo aà. ³⁶ Ajàn mə bo le mburə kǐ ghàà aa, Yesu yumbɔɣ a wi'ikə ɳtəə a titǐ bo (ɳswon mə, "Mbɔɔnə a mbo bu").*

* **24:36** Kaa àtǐi ma yú a sì múm ɣwà'ànə jǐ mǎ'ɔ tswè.

³⁷ Bo le ntsigìnè, nìbò'ò ni tswâ waa, bo wa'atè mè bo yè aà ñkú. ³⁸ Yesu a betè a mbo bo mè, “Ni bò'ò aa àkè aa é? Aligítè a burè a mîntii bù aa a ya aa é? ³⁹ Yè nî mbô ma bo bì mîkôrè má. Yè nî mè à ni tsi'í mè. Mòntè nî gha bonj nî ka zi, ñlonj mè kaa ñku à sî nî ñjyãnu bo bì ñkwèè tswé tsi'í tsò mè nî yè mè tswé nî ju aa.”

⁴⁰ A le nswonj maa ajànj aa ndi'í mbô mi bo bì mîkôrè mi a mbo bo. ⁴¹ Nìdorè le nluu a ntii bo si'í si'í bo wa'a mè à laà mmirè mbè annù aa é! Yesu a betè waa mè, “Nî tswè nî àyòò tsu faà a nji aa é?” ⁴² Bo fa fibwè fi làà ghu mbo, ⁴³ a kwèrè ñkurè a nsi bo.

⁴⁴ Nswonj a mbo bo mè, “Tigè àa tsi'í ñnnù jya mè mè le nswonj a mbo bù wa noò mè bí'inè le ntswe aa. Ñgònj ñnnu tsim jii mè bi ñwa'anè ñlonj ñgaà yà a múm àñwà'ànè Moses, nî ññwà'ànè ñgãñntoo Nwí ni bìPsalm aa, i tswè nî mîfè'è mbòontô.”

⁴⁵ A tigè ñña'a mîntii myaa, ànnù Nwí a nañsè ñlaa a atu bo. ⁴⁶ A swonj a mbo bo mè, “Bi le ññwà'ànè aa mè, Ayo'ò Nwí à ka yí yè ñgi'í, i yweenè ni nìwo a nî ñjwi ji tarô. ⁴⁷ Tá bì tigè swonjè nî ànnù Nwí ñke'enè ni mè tá bè bəñkə mîntii myaa, tá Nwí à lí'inè ifansənnù jyaa nî ñkúm yi, ñlɔgɪnə a Yerusalem ñghɛɛ nywe'e a itoo itoo. ⁴⁸ Wa nî ni bîyɛfə nî ñnnù ma jú. ⁴⁹ Mè, nî àtu ibii nù gha, mè ka too a ayoo ywa mè Taà ghà à le ñkà'à mè a ka yí sigè kuu a nu bù aa. Là nî ka liginè tswè a njo'ò àla'a ki bɛ i ywe'e noò yii mè àdà'à a ka ló a aburè i sigè i kuu a nu bù aa.”

*Ajànj mè Yesu à le ñkò'ò ñghɛɛ a aburè àà
(Mk. 16.19-20; Ifà'à 1.9-11)*

⁵⁰ Yesu a lɔgè waa bo bo fɛ'è wa njo'ò àla'a ñghɛɛ nywe'e a ala'a Bethany, a sãntè m̀b̀o mi, nniñ mbɔɔnə a nu bo. ⁵¹ A kà mè aa nniñ mbɔɔnə a nu bo aa, bi tigè ñlɔgè yi ñkò'ò ñghɛɛ ni ghu a aburè. ⁵² Bo tigè ñgha'asè n̄ii, ntii waa i luu nî nìdorè, bo tigè m̀b̀u m̀b̀ii waa fu a Yerusalem. ⁵³ Ntigè ntswe ni a ndámà'anwí a ñgònj bìnòò bitsim, ñgha'asè nî Nwí.

Ntoo yì Nsigìnè yìi JON à le ñḡwà'ànè aà

ÑJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A ñḡwà'ànè yù aa a le ñḡwà'ànə Jon mu Zebedee. Yesu à le ntwoḡə yì bo mumaà yì Jems aa a aghəḡə ḡki miyaa Galilea, a ajàḡ mə bo bi taà wàà le si lə nì mbwè aà. A bə tsò ñdè yì à le mbə Salome (Mk. 15.40). Bi le si tʷoḡə nì Jon bo mumaà yì Jems aa nì “bɔɔ bi mbəḡə”. Jon à le mbə “ḡḡəḡəḡəḡə wə mə Yesu à le kəḡə aà.” Jon nì mumaà yì Jems a bɔ'ɔ nì Peta, bi le mbə bə bi tarə a titi bo bya ñtsò baa mə Yesu à le si gha'a nlogə bo bo ḡḡəḡə ḡḡəḡə nì ñnnù aà. Paul a tʷoḡə Jon nì ñtə'ə ḡḡəḡə yì mò'ɔ a titi jì jì tarə (Gal. 2.9-10).

Jon à dī'i Yesu tsi'i a nlogìnə mə à nì Nighàà nì Nwī nni nì lwi'i nḡḡəḡə aà, ḡlo aa a aburə nsigə, mbəḡə nḡigə ḡḡmīsəḡə, ñtswe a titi bə (1.14). A le ñḡwà'ànə ntoo yì n̄sigìnə ma yù aa mə tā bə bii mə bi tʷoḡə aa tā bə bii mə Yesu à nì Ayo'ò Nwī, ḡḡəḡəḡəḡə bə wə mə Nwī à le ḡkà'à mə yu ka yì too aà, ḡḡḡḡ n̄ti waa ghu nu tā tswe nì ñtswənti (20.31).

Jon à nì yu yii mə à n̄ḡsə n̄dī'i ḡḡ yii mə Yesu à nì ghu aà. A mbo bə bii mə bi n̄ḡ n̄ti waa a nu Yesu aa, bo bi a mbo bii mə bi lɔɔ a nzi yi aa, Yesu à n̄ḡsə mbə aà wə aa ε? Jon a swoḡə nì mə à nì Nighàà nì Nwī (1.14); mbə Mú 'Mb̄injə'è Nwī (1.29); Ayo'ò Nwī wá (1.41); Mu Nwī (1.49); 'Mf̄ɔ baIsrael (1.49); ḡḡəḡəḡəḡə mb̄i (4.42). Thomas a n̄ḡsə ñfi'isə annù yii a kɔ'ɔ n̄s̄irə a nì ḡḡ yii mə Yesu à nì ghu aa nswoḡə mə: “ 'Mmà'à mb̄i ḡhà nì Nwī ḡhà.” Jon a swoḡə nì mə ñnnù jì yēyerə bo bi ñnn̄tsyámbo jii mə Yesu à le ḡḡḡḡ aà i le mbə aa ñlènsə, ḡḡdī'i n̄ ḡḡ yii mə à nì ghu aa tā tā bə yə n̄n̄ḡ n̄ti waa ghu nu i yweenə (12.37-43). Jon à ḡwà'ànə ñlènsə jì s̄mbaa jii mə Yesu à le ḡḡḡḡ aà.

Jon a kī ḡḡwà'anə b̄i “Mə nì” b̄i wə bi s̄mbaa bii mə Yesu à le ḡḡhàà nswoḡə nì ḡḡ yii mə yu nì ghu a mb̄i m̄bi aà. Yesu a swoḡə mə “Mə nì,” “àbaa n̄tswənti” (6.35); “ḡkà'a mb̄i” (8.12); “ñts̄unda mb̄injə'è” (10.7); “ñtsèemb̄i yì n̄sigìnə” (10.11); “ḡyweènə nì n̄wə ḡki mbə n̄tswənti” (11.25); “m̄n̄j̄, mbə annù n̄ḡḡəḡə n̄tswənti” (6.14); “àti milù'u yi annù n̄ḡḡəḡə” (15.1).

A nì ñḡwà'ànè ma yù Jon a ḡḡḡḡ bi yə a laa mə Yesu a nì N̄dī'innù yii mə bo bi ḡḡəḡəḡəḡə jì b̄ònsə ñtswe nì annù mò'ɔ aà. A lɔḡə nì waa n̄dī'i n̄ ñnnù jì tsò ñtso a mbo bo. Nlogìnə a nì ñlènsə 13-17, Yesu a ghotə ḡḡəḡəḡəḡə jì n̄dī'i n̄ waa, n̄ḡḡə n̄ waa n̄lɔḡə noò yii yu ka m̄'àtə wə i b̄i b̄i fu a mbèε Taà yì. Nswoḡə nì mə tā bo tsuu ki jəḡḡə kə ki bɔ'ɔ (14.1-6) ḡlɔḡə mə yu ḡḡəε a mbèε Taà yì aà. ḡḡh̄aa a mbo bo, ḡḡdī'i n̄ waa n̄ ñnnù n̄tsà'àtə Nwī, mburə nlogə noò ḡḡh̄aa a mbo bo n̄lɔḡə Azwī Nwī (14-16), Azwī yì Làà yii mə yu ka yì too tā à lo a mbo Tà ñzi aà. A ka yì t̄igə lɔḡə abwarə yi, i ki lə'ətə n̄ti waa, i ki dī'i ñnnù ts̄im a mbo bo. Bo ka yì ki ḡḡḡḡ n̄ ñnnù jii mə yu ḡḡḡḡ aà, i t̄ε'ε ḡḡḡḡ tsyàtə. Annù yii mə a ka ḡḡḡḡ tā mbi bii ntoo yì n̄sigìnə ya aa, à n̄ ajàḡə mə mbə bo b̄ònsə

waa ntswe nî ànnù yî mò'ò (17.20-26) ñkii ñka ñkòɲnə waa bo ni bo aà (13.34-35).

A múm ñɲwà'ànə ntoo yî ñsiginə i tsim bi dì'i ajànə mə baYuda le si swùɲnè bo bi Yesu, bo tuù nî aà, lá bi nanşə yə àyòn yîi mə a le ntswe a titii bo aa a múm àɲwà'ànə Jon. Bo le si lóò a ɲгаа jî ghà'àtə a nzi ɲù yîi mə à ni ghu aà (7.26; 8.25). Lá a nanşə ñtsyanə a mbo bo a mbii mə Yesu à nî Ayo'ò Nwî wá, ñlonɲ mə à le ɲkwo aà (12.34).

Akòɲnə à nî ñtii annù yîi mə a tswe nî ntoo yî ñsiginè, ɲki mbə ayoo yîi mə a le ɲghirè Tà a toò yî aà. Nwî à le ɲkòɲ mbi si'i si'i, ñtoo njoɲ Mú yî mə à sigə nyweensə bə bii bi nɲ ñtii waa ghu nu aà (3.16). A nî àkòɲnə yîi mə à tswe ni yu a nu Tà aa mə a kii ntintə nîi mə tá yù yu'unə Taà yî, nfa nigha'a ghu mbò. Aá ñji'í annù yîi mə yu le nzi ghu aà (12.27), a ɲghirè annù yîi mə Tà à le si lóò aà, ɲkwo a atu bə, ñtsya Satan yîi mə a sa'a mbi yù aà (12.23-33). Nòò yîi mə bi ka yî ɲeɛ yi a ndəɲ i kwèentə yi aa, yu ka swùɲtə bə bitsim i fa a mbo Tà (12.32). Ma la a bə mə ànnù niwo Kristo à ni má ànnù a múm ntoo yî ñsiginè Jon. Ma mùu ajàn a tigè ñnanşə nlogə noò, a nlwí'isə, ñɲwa'anə ajàn yîi mə Yesu à le nyə ɲgi'í, bi zwitə yi a Yerusalem aa (18-19), bo bî a ajàn mə à le mbù mbiinə, ñdî'i ibiinú yi a mbò ñgǎnyəgənnú ji, ɲku'usə niɲ mîntii myaa aà (20-21).

Bi yatə àɲwà'ànə yú aa laà:

1. Nji'í annù àɲwà'ànə yú 1.1-18
2. Jon Nğànɲurə bə ɲki nî ñgǎnyəgənnú ji ntsyambii 1.19-50
3. Ifà'à Yesu a titii bə 2.1—12.50
4. Ngyà yî ñlwí'ɲɲəm a Yerusalem bo bi maa mbèè àla'a 13.1—19.42
5. Ajàn mə Mmà'àmbi à le nyweenə ni nìwo, ñdî'i ibiinú yi a mbo bə aà 20.1-31
6. Nlwí'isə ànnù: àjàɲ mə à le mbu ndî'i ibiinú yi a Galilea aà 21.1-25

Nìghàà nîi mə ni fa ntswèntii aà

¹ Nìghàà le ntswe a nloginè, nìghàà ma nú ni le ntswe aa bo Nwî a nloginè. Nìghàà nya ni kî m̀bə Nwî. ² Nìghàà nyá le ntswe bo Nwî a nloginè. ³ Nwî à le nnanşə njoò tsim ñtsya aa a nɲim nìghàà ma nú. Kaa àyoò tsu a sî tswé mə Nwî à le nanşə ti nu. ⁴ Ntswèntii i le si fè'è aa a nì nìghàà ma nú. Ntswèntii ya i zî ní ɲkà'à a mbo bə. ⁵ Nkà'à wa i ta a múm mfií idigè, lá kaa mfií idigè i leè wa'à bwetə.*

Ifà'à Jon Nğànɲurə bə ɲki

⁶ Nwî à le ntoo ɲù yî mò'ò ikúm yi i bə Jon. ⁷ A le nzi a mbə ayəfə nlon ɲkà'à wá bo bi a nswon ànnù yîi mə yu le nzi nlon yi aa, tá bə bitsim yu'u, ñtsya ghu nɲim nniɲ mîntii myaa ghu nú. ⁸ Yu yumbon kaa à le wa'à ɲkà'à wa bə, lá ñzi aa a mbə ayəfə a mbo ɲkà'à wá. ⁹ Nkà'a annù nikon wa i ghúlá, m̀bə ɲkà'à yîi mə i zî a múm mbi, ñta ɲke'etə nî bə bitsimè aà.

Ajàɲ yîi mə Yesu Kristo à le nzi fàa mbi bi tuù yi aà

¹⁰ Nìghàà nya ni le ntswe a múm m̀bi, la ka mə Nwî à le nnanşə njoò tsim ñtsya aa ghu nu aa, kaa m̀bi i wa'à yi bǎɲnè ñzi. ¹¹ A le nzi a ala'a yu, la kaa bə bi bi wa'à yi kwèrə. ¹² A mbo bə bii mə bi le ɲkwèrə yi, ɲki niɲ mîntii myaa ghu nu aa, a fà àdà'à mə tá bo tigə mbə bə bə bi Nwî bí jwè

* 1:5 Kə "i leè ɲwa'à tsyətə"

jwe. ¹³ Kaa bi le wa'a bɔɔ bi Nwɪ bə aa ajàŋ yīi mə nù m̀s̀ɔŋ a jwe mu a m̀m̀m̀ ǹjyànu aa, kə ajàŋ yīi mə ǹm̀b̀àŋ̀nə a l̀ɔ̀ɔ aa bə, ǹlɔŋ mə Nwɪŋgɔŋ yumbɔŋ à le ntigə ŋghirə mə t́a bo bə bɔɔ b́i.

Ǹghàà ǹii mə ni le mbəŋ ntigə ŋ̀m̀s̀ɔŋ aà

¹⁴ Ǹghàà nya le mbəŋ ntigə ŋ̀m̀s̀ɔŋ, ǹluu ńi ìbɔŋ bo b́i ànnù ǹŋkɔŋ, ǹtigə ntswe a titìi b́i'í. B́i'í le nyə ǹgha'a ni ǹi ǹjwèènə, ǹgha'a ǹii mə à le ŋkwərə a mbo Tà, Nwɪŋgɔŋ, tsi'í tsɔ njoŋ M̀u yi aà.

¹⁵ Jɔŋ à le mbə ayəfə, ǹswonə ńi ànnù ǹlɔŋ ŋgaà ýi, ǹtɔŋnə tsi'í ǹt̀t̀i ǹswonə ńi mə, “à ni yu wa ýi mə m̀ə le s̀i ghàà a mbo bù ǹlɔŋ ýi, nswonə ńi mə, yu ýi mə a yòŋə a ǹj̀m̀ mə aa, à k̀ɔ'̀ɔnə ntsyàtə ghà, ǹlɔŋ mə à le m̀f̀ɔ̀ɔ ntswe mbɔŋ t́a b́i jwe ghà.”

¹⁶ Nyonə ńi ajàŋ yīi mə à l̀ùu ńi ìbɔŋ aa, à ǹŋ mə mbɔɔnə a nu b́i'inə b́i tsimə. Mfa ńi m̀b̀ɔ̀ɔnə a mbo b́i'inə a ayòŋnə ni ayòŋnə.

¹⁷ Nwɪ à le ntsyà aa a mbo Moses m̀fa ǹɔŋsə a mbo b́i'inə, lá ìbɔŋ bo b́i ànnù ǹŋkɔŋ a b̀àŋ̀nə ǹzi aa a ǹj̀m̀ Yesu Kristo. ¹⁸ Kaa nù tsu à leə wa'a Nwɪ yə. A ḱi m̀m̀t̀ tsi'í ǹjoŋ M̀u ýi ýi mə, à tswe a mbèè ǹk̀wɛ Taà ýi aa, mə à ghirə mə t́a b́i zi ýi.

Ntoó ỳii mə Jɔŋ Ǹgàŋm̀urə bə a ŋk̀i à le nz̀i ni yu aà
(Mt. 3.1-12; Mk. 1.1-8; Lk. 3.1-18)

¹⁹ Yulà à ńi innù ýi mə Jɔŋ à le nswon tsɔ ayəfə a noò ýi mə b̀tsyàsə b́i baYuda b́ii mə b́i le ntswe a Yerusalem b́i le ntoó ŋ̀gàŋm̀a'a Nwɪ j́i m̀ɔ'̀ɔ bo b́i bɔɔ b́i Levi mə t́a b́i ghɛɛ mbetə Jɔŋ mə, “O bə aa wò aa ɛ?”

²⁰ Jɔŋ à le mfa àkwi'i a mbo bo a fə'è ǹlaa. Ǹghaa tsi'í ǹi ǹsi ǹi ǹsi nswon mə, “Kaa m̀ə śi Ayo'̀ɔ Nwɪ wa bə.”

²¹ Bo ghɛɛ ńi m̀b̀íi mbetə yi mə, “O tigə m̀bə aa wò aa ɛ? O bə aa Elijah aa ɛ?” Jɔŋ a kwi'i mə, “Ǹgàŋ kaa, m̀ə s̀i yu bə.” B́i bú mbetə yi mə, “O bə aa ŋ̀gàŋntoò Nwɪ wa mə b́i yu'utə aa ɛ?” Jɔŋ a kwi'i mə, “Ǹgàŋ.”

²² Ǹgàŋntoo jya i ghɛɛ ńi m̀b̀íi ǹswon mə, “Tigə nswon ŋ̀u ýi mə ò ni ghu aà ǹlɔŋ mə b́i'í tswe ǹi m̀b̀íi ǹi àkwi'i ŋk̀i a mbo bə b́ii mə b́i too ýi'í aà. O swòŋ mə akə ǹlɔŋ atu ìb̀ínù gho aa ɛ?”

²³ Jɔŋ a fa àkwi'i a mbo bo nyonə ńi ànnù ýi mə a tswe a m̀m̀m̀ aŋwà'ànə ŋ̀gàŋntoò Nwɪ Yesaiah aà:

“M̀ə ńi ŋ̀j́i nù m̀ɔ'̀ɔ ýi mə a tɔŋnə a atu nta'a m̀iwèè m̀iwèè ǹswonə ni mə,

Ǹi nàŋsə m̀aǹj́i M̀m̀a'amb́i ŋ̀ghirə t́a à tsinə! ”

²⁴ Ntoó jya mə baFarisai le ntoó a mbo Jɔŋ aa, ²⁵ i tigə mbetə yi mə, “M̀bə ò tsuu aa Ayo'̀ɔ Nwɪ wa bə, ǹtsuu Elijah bə, ǹtuu ŋ̀gàŋntoò Nwɪ wa ḱi bə, ò tigə m̀m̀murə ńi bə a ŋk̀i aa a ya aa ɛ?”

²⁶ Jɔŋ a kwi'i a mbo mə, “M̀ə murə bə aa tsi'í ŋk̀i, lá yu wa mə à təə a titìi bù aa, kaa ǹi s̀i ýi źi. ²⁷ Ka mə à yòŋə a ǹj̀m̀ mə aa, kaa m̀ə s̀i ku'unə mə mbə m̀ə f̀èè m̀ŋk̀irə m̀i ntám m̀i.”

²⁸ Innù ma j́i ì tsim i le m̀f̀è'è aa a ala'a Bethany, a mbèè aghəŋə ŋk̀i Jordan, a ǹj́i nsà'a noò, a adigə ýi mə Jɔŋ à le s̀i murə bə ghu a ŋk̀i aà.

M̀mb̀ínjərə Nwɪ wá

²⁹ Abèè a kà mə aa mfu'u Jɔŋ a yə Yesu a źi ghu mbèè, a swon mə, “Ǹi yə M̀mb̀ínjərə Nwɪ wá, ýi mə a b̀è'e ìb́i m̀b́i ǹtsimə ǹlɔ'osə aà! ³⁰ A ńi

yu wa yïi mæ mè le si ghàà òlɔŋ ŋɔaa yï aà, mæ, 'Nù mò'ɔ a yònɔ a ñjĩm mè yïi mæ à tsyàtè ghá, òlɔŋ mæ à le ntswe mbɔŋ tá bì jwe gha aà.' ³¹ Tsi'ï mèmɔɔŋ kaa mè le wa'á yi zì, ka mæ mè le nzi ñm̄murè ní bə a ŋki a ŋghìrè mæ tá baIsrael bì zi yi aà."

³² Jon a gheè ní m̄bii a mbə ayəfə a ní ànnù yïi mæ a le mfè'è òlɔŋ Yesu aà: "Mè yê Azwĩ Nwĩ a lô a aburè tsi'ï tsò bugirəm̄ikuu nsigə ntswe ghu nù. ³³ Kaa mè le ŋwa'á zi mæ à le mbə yu ma wá, lá Nwĩ yïi mæ à le ntoo gha mè tá mè ka murè ní bə a ŋki aa, bɔŋ à leè ñswɔŋ a mbo mè mæ, 'Nù yïi mæ ò yə Azwĩ Nwĩ a lo a aburè nsigə ntswe ghu nu aa, à ni yu wa yïi mæ à ka k̄i murè bə aa bə a m̄m̄ Azwĩ Nwĩ.' " ³⁴ Jon a tigè ñghɛɛ ní m̄bii ñswɔŋ mæ, "mè yè m̄, ŋk̄i mbə ayəfə mæ à laa mbə Mu Nwĩ."

A ajàn mæ Yesu à le ntsɔ'ɔ ñgǎnyəgənnù ji ji ntsyàmbii aà

³⁵ Abèè a lò m̄ ñfu'u, Jon a bú ñtəə bô ñgǎnyəgənnù ji ji baa, ³⁶ nyə Yesu a kà ntsya a swɔŋ mæ, "Nì yə M̄ Mb̄in̄jèrè Nwĩ wá!"

³⁷ Ñgǎnyəgənnù Jon jya ji baa bì yù'ù m̄ a swɔŋ ma laa aa, nlo ŋghèè ntigə nyonɔ Yesu. ³⁸ Yesu à kà m̄ aa ŋkarikə, nyə ajàn mæ bì yònɔ ñii aa, mbetə waa mæ, "Ni lò'ò aa àkè aa ɛ?"

Bo kwi'ï ghu mbo mæ, "Rabbi" (ñji'ï ñìghàà ma nù i bə aa Nd̄i'innù), "o tswe aa a fə aa ɛ?"

³⁹ Yesu a kwi'ï a mbo bo mæ, "Nì zi nyə." Bo tigè ñyonɔ yi ñghɛɛ nyə adigə yïi mæ à le si tswe ghu aa, bo bo tigè ñsi'ï maa ñwĩ, òlɔŋ mæ à le ti bə aa bɔŋ nò'ò à tigè ñyənɔ.

⁴⁰ Nù yï mò'ɔ a titi bo ma bya mæ bì le nyu'u ànnù ya yïi mæ Jon à le nswɔŋ a mbo bo aa à le mbə Andrew, muma bì Simon Peta. ⁴¹ Andrew à lò m̄ a mbèè Yesu aa, mfò'ò nyə mumaà yï Simon, ñswɔŋ ghu mbo mæ, "Bì'ï yè m̄ Ayo'ò Nwĩ wa." (Ayo'ò Nwĩ a bə aa Kristo ní ñìghàà ní Grikiya.) ⁴² Andrew à kà mæ aa man̄sə aa, ntigə nlogə mumaà yi Simon ñghɛɛ ní ghu a mbo Yesu. Yesu à yè m̄ yi aa, ñlii yi a nsi siginè, ñswɔŋ mæ, "ìkùm gho à ni Simon, mu Jon, lá ñloginə tsitsɔŋ, bì ka tigə twonɔ ní gho ni Cephas." (Cephas ghú à k̄i mbə aa Peta, ñji'ï ìkùm ghú i bə aa "ñgò'ò.")

Ajàn yïi mæ Yesu à le ntwon Philip bo Nathanael aà

⁴³ Abèè a kà m̄ aa mfu'u, Yesu a tan̄tə a ñghèè a Galilea. A kà mæ aa ñghɛɛ aa, nyə Philip a m̄an̄jì, ñswɔŋ ghu mbo mæ, "Ka nyònɔ ghá."

⁴⁴ Philip à le nló aa a Bethsaida, àla'a yïi mæ Peta bo Andrew le ŋk̄i mfe'ɛ ghu aà. ⁴⁵ Philip a gheè nyə Nathanael, ñswɔŋ gho mbo mæ, "Bì'ï yè m̄ ñu wa mæ Moses à le ñŋwà'anè òlɔŋ ŋɔaa yï a ní àŋwà'anè nòŋsè aà, ñgǎntoo Nwĩ i k̄i ñŋwa'anə ànnù òlɔŋ ŋɔaa yï aà. Aa Yesu mu Joseph ñu Nazareth."

⁴⁶ Nathanael a betə ghu mbo mæ, "Mbə ànnù yï siginè yï tsu a fe'è a ala'a Nazareth aa ɛ?" Philip a kwi'ï ghu mbo mæ, "Zi nyə."

⁴⁷ Yesu à yè m̄ Nathanael a kà ñzi a mbèè yu aa, a swɔŋ nlon ŋɔaa Nathanael mæ, "Nì yə mu baIsrael yï ànnù ññkonɔ, yïi mæ kaa àbaŋnənnù kaa a sì ghu nu tswə aà!"

⁴⁸ Nathanael a betə yi mæ, "O tsyà aa mæ akə nzi gha aa ɛ?." Yesu a kwi'ï ghu mbo mæ, "Mè ghìrə nyə gho wa no'ò mæ ò ghìrə ntswe wa a ñji'ï à'ì figè m̄ɔŋ tá Philip à zi ntwonɔ gho aà."

⁴⁹ Nathanael a swonj gho mbo mæ, “Rabbi, wa ò ni Mu Nwí! O ni Mfò baIsrael!”

⁵⁰ Yesu a swonj ghu mbo mæ, “O bii maa ajànj aa nlonj bə mæ mæ swonj mæ mæ ghìrə nyə gho wa noð mæ ò ghìrə ntswe wa a nji'í àtí figè aa ε? O ka yə innù jì wè jii mæ ì tsyatə ma yú!” ⁵¹ A gheè ní m̀bii ñswonj a mbo bo mæ, “Mə swonj tsi'í ànnù n̄ikonj a mbo bù mæ, n̄i ka yə tá àbùrè à n̄a'anə, tá baangel bi Nwí tá bì ka n̄kɔ'ɔ n̄kii nsigə a nu Mu Nù.”

2

N̄iyɔ'ɔ nya a Cana

¹ Njwí ì tsyà mæ jì baa, n̄iyɔ'ɔ ni tswé a Cana a ala'a Galilea. Ndè bì Yesu à le ntswe wa adigə n̄iyɔ'ɔ. ² Bi le n̄ki ntwonjə Yesu bo bì n̄gǎnyəgənnù jì ma mùu adigə n̄iyɔ'ɔ. ³ Bi nò m̄ə milù'ù m̄ii mi le ntswe wa adigə n̄iyɔ'ɔ aa m̄ansə, ndè bi Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Kaa bo s̄i ni m̄ilù'ù bú n̄tswe.”

⁴ Yesu a kwi'ì ghu mbo mæ, “M̄angyè, kaa ò s̄i n̄i ñswonjə ànnù ȳii mæ m̄ə ka ghìrə aa tswé. Kaa nòò ghà à burè t̄i kù'ù.”

⁵ Ndè bì Yesu a swonj a mbo bə b̄ii mæ bi le si j̄e'ε n̄i bə wa adigə n̄iyɔ'ɔ aa mæ, “B̄ε a swonjə ànnù ȳii mæ à swonj aa, n̄i ghìrə.”

⁶ B̄antòò b̄ii mæ bi le nanjə n̄i n̄gò'ò aa, bi le ntəontə ghu; àntòò wa ȳi n̄fùurə a burə n̄fanj m̄bə ajànj ȳii mæ m̄bə n̄k̄i ì kuu ghu b̄igallon tsi'í tsó m̄ighum mi m̄baa, kə m̄ighum mi ntarə m̄bonj n̄luu. Nlonj mæ ànnù Nwí baIsrael a tswé n̄i b̄inònjə nlonj ajànj ȳii mæ bi si'itə nù jyaa aà. ⁷ Yesu a swonj a mbo bə bya mæ bi le si j̄e'ε n̄i bə aa mæ, “Lwensə n̄i b̄antòò bù n̄i n̄k̄i!” Bo lwensə b̄antòò bya n̄i n̄k̄i ì kɔ'ɔ n̄luu ntigə n̄lərə. ⁸ A bù ñswonj a mbo bo mæ, “Tsitsónj, tu'ut̄ ì n̄k̄i wa ȳi m̄ɔ'ɔ n̄ghèè m̄fa n̄i a mbo n̄j̄u ȳii mæ a tanjə n̄iyɔ'ɔ nù aà.” Bo tigè n̄tu'ut̄ə n̄logə n̄ghèè m̄fa ghu mbó. ⁹ A ywe'et̄ə n̄k̄i wá, ȳii mæ a t̄i bə aa bonj ì b̄ənj m̄ə n̄tigə milù'ù aà, n̄ywe'et̄ə, kaa wa'á adigə ȳii mæ milù'ù mya mi lo ghu aa z̄i (lá bə bya mæ bi le ntu'u n̄k̄i wa aa le nzi). A ywè'et̄ə m̄ə, n̄twonjə ndoo m̄un̄gèn wa ¹⁰ ñswonj ghu mbo mæ, “Bi fòò m̄fa aa m̄ilù'ù m̄ii mæ mi nanjə m̄bònj aa mæ tá bì no, b̄ε mæ bə ghìrə nanjə nno nyurə, bi tigè n̄b̄onj lògè m̄ii mæ mi s̄i nanjə n̄b̄onj aa nzi ni mu. Lá ò ghìrə m̄ə m̄banjə n̄lèè m̄ilù'ù m̄ii mæ mi b̄onj m̄b̄onj aa, m̄bonj ntigə z̄i ni mu bə tsitsónj!”

¹¹ Yesu à le n̄ghìrə alènsə ma yú, mæ a le m̄bə alènsə ȳi ȳi n̄tsyamb̄ii aa, a Cana, a ala'a Galilea. A le ghìrə ma yuà alènsə laa nd̄i'ì n̄igha' à ni, n̄gǎnyəgənnù jì ì ninj m̄int̄ii myaa ghu nù.

¹² Ma yú a tsyà m̄ə, Yesu, n̄i ndè ȳi ni b̄ɔɔ bi maà bi bi m̄b̄anjə, a b̄ò'ɔ n̄i n̄gǎnyəgənnù jì, l̄ò ñsigə n̄ghè a Kapernaum, n̄tswe ghu njwí jì tsu m̄bonj bú l̄ò kɔ'ɔ ghèè a Yerusalem.

Ajànj mæ Yesu à le n̄kɔ'ɔ gheε a ndámà'anwí aà

(Mt. 21.12-13; Mk. 11.15-17; Lk. 19.45-46)

¹³ Njwí n̄ji Passa baYuda ì le ntigə a abó, Yesu a tigè ñlo n̄kɔ'ɔ n̄ghèε a Yerusalem. ¹⁴ A kò'ò m̄ə, n̄kkuu n̄ghèε a m̄úm n̄dámà'anwí, n̄yə b̄ə bì feè n̄i nàà, n̄i m̄binj̄ərə n̄i b̄ibugirəm̄ikuu ghu; n̄gǎnkwensə n̄kabə ì k̄i n̄tswe ghu yaa n̄gaa n̄i n̄kabə yàà a atu itet̄ə. ¹⁵ Yesu a gheè ñlɔɔ m̄indigə, ntwεε, n̄ghìrə an̄kaant̄ə ghu, n̄ghèε mfurə naà jya ghu mæ tá ì fe'ekə wa a ndámà'anwí. Mfurə m̄binj̄ərə jya bo bì n̄nàà jya, n̄tii itet̄ə n̄gǎnkwensə

ɲkabə jya mmà'ànə, ɲja'a ɲkabə yàà yā. ¹⁶ Nswon a mbo bè bya bii mə bi le si fèè ni bībugirəmīkuu aa mə, “Nī logə mfè'è ni bu! Nī tsuu tigə ghìrə tâ ndá Taà tigə adigə mitaa!” ¹⁷ ɲgǎnyəgənnū ji i yè mə annū yīi mə Yesu à le ɲghìrə aa, ɲwa'atə ànnū yīi mə a tswe a múm àɲwà'ànə Nwī aa mə, “Taà Nwīngɔɲ, mə nǎɲsə ɲkɔɲə annū ndá yó, a tswe a ntii mə mbərə ghu tsò m'ò!”

¹⁸ Bitsyàsə bi baYuda bya bii mə bi le ntswe ghu aa, betə Yesu mə, “Alènsə yīi mə mbə ò ghìrə a ndi' i a mbo bi' i mə ò tswe nī àdà' à a ɲghìrə ànnū yuà yīi mə ò ghìrə aa, a ni yuu aa e?”

¹⁹ Yesu a kwi' i a mbo bo mə, “Sà' à nī ndámà'anwī yulà, boɲ mə ka bǔ bhìnsə fu a ɲjīm ɲjwi ji tarə.”

²⁰ Bo betə yi mə, “Bī' i logə aa ìlòò mīghum mi nīkwà ntsò nto' o a mbɔɔ ndámà'anwī yulà ghu! O swon mə mbə ò logə ɲjwi ji tarə a mbǔ mbhìnsə ghu fu aa e?”

²¹ Lá ndámà'anwī yīi mə Yesu à le si swon aa i le mbàɲnə mbə aa ìbhìnnū yi. ²² Nòò wa yīi mə Yesu à le è mbhìnə niwo aa, ɲgǎnyəgənnū ji i tigə ɲwa'atə mə à le mbaa nswonə malá; ma yú a tigə ɲghìrə mə tâ bo bii annū yīi mə àɲwà'ànə Nwī a swon aa, ɲki mbii annū ya yīi mə Yesu à le nswon aà.

Yesu à zi ajàɲ mə bè bitsim bə aà

²³ Nòò wa yīi mə Yesu à le tswe a Yerusalem a ɲjwī ɲji Passa aa, bè bī ghà'atə bi le nniɲ mǎntii myaa ghu nū ñlon mə bo le nyə ìlènsə jīi mə à le ɲghìrə aà. ²⁴ Lá Yesu kaa le wa' à ìbii nū yi a mbo bo fá, ñlon mə à le nzi ajàɲ mə bè bitsim bə aà. ²⁵ Kaa ɲù tsu à le ɲwa' à bù ntswe nī nswonə ànnū tsu ghu mbo nlon ɲúmìsɔɲ, ñlon mə à le nzi annū yīi mə a le ntswe a ntii ɲù ntsimə aà.

3

Yesu bo Nicodemus

¹ Ntsyàsə baYuda yī m'ò' o à le ntswe ghu yīi mə ìkūm yi le mbə Nicodemus, a kī mbə ɲù baFarisai. ² A le nzi a mbèe Yesu nītugə yī m'ò' o nswon ghu mbo mə, “Rabbi, bi' i zi mə ò laa mbə ndi' ìnnū yīi mə Nwī à le ntoo aà. Kaa mbə ɲù wa' à ìlènsə juà mə o ghìrə aa ka ɲghìrə ti ghə Nwī à tswe bo yu.”

³ Yesu à le ɲkwi' i mə, “Mə swon tsi' i annū nīkon a mbo wò mə kaa mbə ɲù wa' à annū nifɔ Nwī yə ti ghə bi bu ɲkwatə ɲjwe yi.”*

⁴ Nicodemus a betə mə, “Mbə bi bù ɲjwe a ndii yīi mə à kwī mē aa mə akə le? Kaa mbə a wa' à bù ɲkwatə ɲkuu a to' o ndè yī tâ bi bu ɲjwe yi!”

⁵ Yesu a kwi' i mə, “Mə swon tsi' i annū nīnkon a mbo wò mə kaa mbə ɲù tsu a wa' à a múm ànnū nifɔ Nwī kuu ti ghə mə bi jwe yi nī ɲkī bo Azwī. ⁶ ɲù yīi mə bi jwe yi a múm ɲjyǎnū aa, à nī ɲjyǎnū, lá ɲù yīi bi jwe yi a múm Azwī aa à nī àzwī. ⁷ Tsuu yerə mə mə swon mə bi tswe nī mbǔ ɲkwatə ɲjwe ghuu bitsimə aà. ⁸ Fifərə a tsyà ɲghɛɛ aa a adigə yīi mə à kɔɲə aà; a yi ti tsyà aa, ò yu' u nī ɲkòò yī, kaa wa' à adigə yīi mə à lo ghu aa, kə adigə yīi mə a tsyà ɲghɛɛ ghu aa zī. A kī mbə aa tsi' i maa ajàɲ ni ɲù yīi mə Azwī a jwe yi aà.”

* 3:3 Kə “ɲkwatə ɲjwe yi a aburə.”

9 Nicodemus a betə mə, “Mbə ajənjə annù ma yú a fe'è aa mə akə aa ε?” 10 Yesu a kwi'i mə, “O nı̄ ñgəñndi'innù baIsrael yí ñwè kaa wa'à ma juù innù zi aa ε? 11 Mə swəñ tsi'ı̄ annù nı̄ñkoñ a mbo wò mə, bi'i swəñ aa annù yii mə bi'ı̄ zi, ñkii ñkə'εnə nı̄ annù yii mə bi'ı̄ yə aa, kaa ñù nı̄bù kaa wa'à kòñə nı̄ ñyu'u ntoò yı̄ı̄ yá. 12 Mbə mə ka nswəñ innù jii mə i tswə fəa mbi aa, nı̄ tsuu bii, boñ mbə nı̄ tigə mbii innù aburə jii mə mə swəñ aa mə akə aa ε? 13 Kaa ñù tsù à lèè ñwa'à yı̄ a aburə ki ñkə'ɔ, nı̄syatə Mu Nù, yu wa yii mə à lè nlo a aburə nsigə aa.”

14 Tsə mə Moses à lè lògə no ya mə bi lè ñghərə nı̄ àtə ñkə'ɔ mbenə a atu ati a nta'a miwèè aa, a nı̄ ajəñ yii mə bi ka yı̄ kii ñhεε Mu Nù a ndəñə, 15 mə tã ñù tsim yii mə à nı̄ñ ntī yı̄ ghu nu aa, tã à tswə nı̄ nı̄tswəntī yii mə i lwı̄ı̄ nı̄ñkoñ aa. 16 Nloñ mə Nwı̄ñgəwəñ à lè ñkəwəñ mbi si'ı̄ si'ı̄, mfa njoñ Mú yı̄ yı̄ mɔ'ɔtə, mə ñù nı̄tsim yii mə à nı̄ñ ntī yı̄ ghu nu aa, tã à yı̄ ntsee ló kwo, lá mbəñə nı̄tswə nı̄ nı̄tswəntī yii mə i lwı̄ı̄ nı̄ñkoñ aa.

17 Kaa Nwı̄ à lè ñwa'à Mú yı̄ fəa mbi too aa mə tã à zi ñka sa'a mbi, à lè ntoò aa mə tã à zi nyweensə mbi.

18 Nù yii mə à nı̄ñ ntī yı̄ a nu Mu Nwı̄ aa kaa bi sı̄ isa'a ghu nu nı̄ñə; lá ñù yii mə kaa à sı̄ ntī yı̄ ghu nu nı̄ñə aa, bi nı̄ñ mə isa'a ghu nú, nloñ mə kaa à sı̄ ntī yı̄ a nu njoñ Mu Nwı̄ wa nı̄ñ aa. 19 İsa'a i kuu a nu bə aa laa: Mə ñkà'à i zi mə a múm mbi, la bə bəñə ñkoñ itugə nı̄syatə ñkà'à, nloñ mə bo ghərə innù jı̄ bi aa. 20 Nù nı̄tsim yii mə a ghərə innù jı̄ bi aa, a baa ñkà'à, kaa wa'à kòñ nı̄ mfi'ε nı̄ a mbèè ñkà'à, nloñ mə kaa à si kòñə mə tã bi yə innù jı̄ bi jı̄ yaa. 21 Lá ñù yii mə a ghərə innù nı̄ñkoñ aa, a fe'è nı̄zi nı̄ a mbèè ñkà'à mə tã bi nanşə nyə mə yu ghərə innù jı̄ nyu'unə aa Nwı̄.

Yesu bo Jon

22 Yesu à mənşə mə, bo bi ñgəñyogəñnù jı̄ ñghεε a mbù'u ala'a Yudea, bo bo tswə ghu nı̄ ndùù noò yı̄ mɔ'ɔ, a murə nı̄ bə a ñki. 23 Jon à lè si kii mmurə nı̄ bə a ñki maa noò a ala'a Aenon yii mə a lè nı̄tswə ñkoontə a mbèè ala'a Salem aa, nloñ mə ñki yii mə i lè nı̄tswə maa adigə aa i lè ñgha'atə. Bə lè si tigə ñghεε ghu mbo, a murə nı̄ waa a ñki. 24 Maa noò kaa bi burə tı̄ Jon a atsəñ nı̄ñə.

25 Maà noò ñgəñyogəñnù Jon i lè ñka nswuñə bo bi ñù baYuda yı̄ mɔ'ɔ nloñ ajəñ mə nı̄ñşə baYuda à lè nloə mə bi ka nı̄ı̄tə nú aa. 26 Bo mà'atə mə ñù wa, nı̄tigə nlo ñghεε a mbèè Jon, nı̄swəñ ghu mbo mə, “Rabbi, ñù wa mə bú yu lè nı̄tswə a mbèè ñki Jordan, a mbi nsà'a nòò aa, mə ɔ lè ñka nswəñ nı̄ annù nloñ ñgaà yı̄ aa, a tigə mmurə nı̄ bə a ñki tsı̄tsəwə, bə bı̄tsim bi tigə ñghεε ghu mbó!”

27 Jon a kwi'i mə, “Kaa mbə ñù a wa'à nı̄ annù tsu tswé tı̄ ghə mə a lo aa a aburə. 28 Bù bumbəñ nı̄ laa mbə bı̄yəfə bá, a ajəñ mə mə lè nswəñ mə, ‘Kaa mə sı̄ Ayo'ɔ Nwı̄ wa bə. La bi lè ntoò gha aa mə tã mə tsya mbı̄ı̄ yı̄.’ 29 Múñgən à tswə aa a mbo ndoo múñgən, lá nı̄súka'a ndoo múñgən wa yii mə à təə ghu mbèè ñyu'u a ghaa aa, a doritə nı̄ a nyu'u nı̄ñ ndoo múñgən wá. Maa ajəñ nı̄dorə nı̄ nı̄ ki mə nı̄luu. 30 Nloñ mə nı̄gha'a nı̄ nı̄ tswə nı̄ ñka ñghèè nı̄ mbı̄ı̄ tã mə bəñə ñka mbintə nı̄ a nı̄mə.”

Ñù yii mə à lo a burə nsigə aa

³¹ Nìgha'a ni n̄u ȳi m̄ə à lo a aburə nsigə aa, ni tsyatə n̄i b̄ə b̄itsim̄ə. N̄u ȳi m̄ə à lo f̄aa nsȳe aa, à tswe aa f̄aa nsȳé, ñk̄i nswon̄ aa inn̄u j̄i m̄ə i tswe f̄aa nsȳe aà, lá n̄u ȳi m̄ə à lo a aburə nsigə aa, à tsyatə b̄ə b̄itsim̄ə.

³² A swon̄ə aa inn̄u j̄i m̄ə à yə ñk̄i yu'u aà, lá kaa tsi'í n̄u ȳi n̄f̄uùrè kaa a wa'á n̄i n̄toò ȳi ya kw̄erè. ³³ Lá n̄u ȳi m̄ə à kw̄erə n̄toò ȳi ya mbii aa, a ð̄iint̄ə aa m̄ə Nw̄i a swon̄ aa ann̄u n̄ñkon̄ə. ³⁴ N̄u wa ȳi m̄ə Nw̄i à le n̄toò aa, a swon̄ə aa nìghàà ni Nw̄i, ñlon̄ m̄ə Nw̄i a nan̄sə ñlwensə n̄i n̄i Azw̄i ȳi kaa wa'á l̄inj̄è. ³⁵ Nw̄i a kònj̄ə M̄u ȳi. A k̄i m̄ə ñn̄ñj̄ inn̄u tsim̄ ghu mb̄ò.

³⁶ N̄u ȳi m̄ə à n̄ñj̄ n̄tī ȳi a nu Mu N̄u aa, à tswè m̄ə n̄i n̄tswènt̄ī ya ȳi m̄ə i lw̄i'í n̄ñkon̄ aà. N̄u ȳi m̄ə à si ȳi yu'unə aa, kaa à ka ȳi wa'á n̄i n̄tswènt̄ī tswè, n̄tòñ Nw̄i i ka ȳi k̄i lwi ghu n̄u.

4

Yesu bo màngyè Samaria wá

¹ BaFarisai bo le nyu'u m̄ə b̄ə b̄i ghà'atè le si yònj̄è n̄i Yesu, a k̄i n̄m̄urə n̄i b̄ə b̄i ghà'atè ni a ñk̄i n̄tsyatə n̄i Jon ² (A nswon̄ə ann̄u n̄ñkon̄, kaa Yesu à le ñk̄i i n̄i n̄u tsù a ñk̄i murè. A le si murə tsi'í ñḡanj̄yoḡənn̄u j̄i murə n̄i b̄ə a ñk̄i.) ³ Aj̄an̄ m̄ə Yesu à le yu'u bi k̄a ñswon̄ə maa aj̄an̄ aa, a mà'atè àla'a Yudea ñgh̄e fu a Galilea. ⁴ A le ntswe n̄i n̄tsyà aa n̄i àla'a Samaria a ñgh̄e ghu.

⁵ A gh̄è m̄ə ñka ntsya a ala'a Samaria, ñkuu a ñikurə Sychar, n̄i m̄ə ni le ñkòont̄ə a mb̄è nsòò wa ȳi m̄ə Yakob à le mmà'atè a mbo mú ȳi Joseph aà. ⁶ Ñk̄i ȳi nt̄on̄ Yakob wa i le ntswe maa adiḡə. A t̄i m̄ə ti b̄ə a nsi'í nòò, Yesu a kaa a ni n̄it̄ə nya, ñsigit̄ə ntswe maa mb̄è ñk̄i ȳi t̄on̄ ñka mīint̄ə.

⁷ Màngyè Samaria ȳi m̄ò'ò à le nz̄i a ntu'u ñk̄i. Yesu a swon̄ ghu mbo m̄ə, “Fa ñk̄i a mbo m̄ə tâ mè no.” ⁸ A le ti b̄ə aa bon̄ ñḡanj̄yoḡənn̄u j̄i i kùù m̄ə ñgh̄e a m̄um̄ ñikurə a nyuu mīji ghu.

⁹ Màngyè wa a kwi'í ghu mbo m̄ə, “O ni n̄u baYuda, mè b̄ə n̄u baSamaria, ò tiḡè ñlòò ñk̄i a mbo m̄ə aa mè ak̄ə aa é?” A le nswon̄ laa nlon̄ m̄ə baYuda bo b̄i baSamaria kaa bo le si wa'á jin̄ə aà.

¹⁰ Yesu a kwi'í ghu mbo m̄ə, “O gh̄ir̄ə baa zi ayoo ȳi m̄ə Nw̄i a fa aa, i k̄i zi n̄u ȳi m̄ə a bet̄ə ñk̄i a mbo wò aa, bon̄ ò laa mbet̄ə ȳi m̄ə tâ à fa ñk̄i ntswènt̄ī mbo wò.”

¹¹ Màngyè wa a kwi'í ghu mbo m̄ə, “Taà, kaa ò si n̄i àbòk̄e tswè, ñk̄i ȳi t̄on̄ gh̄ú i k̄i n̄tso si'í, ò ka l̄òḡə ñk̄i ntswènt̄ī aa f̄ə aa é? ¹² I ñk̄i ȳi t̄on̄ gh̄ú aa a le mfa Ta b̄i taà ȳi'í, Yakob a mbo b̄i'í, yumbon̄ ni b̄òò bi, a b̄ò'ò b̄i n̄àà j̄i, bo le nno ñk̄i gh̄ú. O l̄òò ñswon̄ m̄ə ò k̄ò'ò n̄tsyà a taà ȳi'í Yakob aa é?”

¹³ Yesu a kwi'í ghu mbo m̄ə, “N̄u ȳi m̄ə à no ñk̄i gh̄úlà aa, ñj̄i ñk̄i i ka ȳi bú yan̄ə ȳi. ¹⁴ Lá, n̄u ȳi m̄ə à no ñk̄i ȳi m̄ə mè ka fa ghu mbo aa, kaa ñj̄i ñk̄i i ka ȳi wa'á ȳi bú ñyan̄ə. Ñk̄i wa ȳi m̄ə mè ka fa ghu mbo aa, i ka b̄on̄ i tiḡè nan̄əbir̄ə ghu nu, i tiḡè jwe n̄i ñk̄i ȳi m̄ə i fa n̄i n̄tswènt̄ī ȳi m̄ə i lw̄i'í n̄ikon̄ aa ghu mb̄ò.”

¹⁵ Màngyè wa a kwi'í ghu mbo m̄ə, “Taà fa ñk̄i ma wa a mbo m̄ə; t̄á t̄á ñj̄i ñk̄i i ȳi ñwa'á gha bú ñyan̄ə, tâ mè wa'á faà bú ñka nzi a ntu'u ñk̄i.”

¹⁶ Yesu a swon̄ ghu mbo m̄ə, “Gh̄è ntwon̄ə ndoò ghò tâ bu yu zi.”

¹⁷ A kwi'í a mbo Yesu m̄ə, “Kaa mè si n̄i ñdoo tswè.”

Yesu a swonɔ ghu mbo mə, “O swonɔ aa tsi'i ànnù nîŋkonɔ mə kaa ò sî nî ñdoo tswê. ¹⁸ O yò'ò mē aa mbâŋnè ji ntaà, lâ ñumbâŋnè yîi mə bù yu tswè tsitsɔŋ aa, kaa à sî ndoo ghò bē. O swonɔ aa tsi'i ànnù nîkonɔ a mbo mə.”

¹⁹ A swonɔ a mbo Yesu mə, “Taà, mə yê. O ni nganɔntoo Nwî. ²⁰ Bità bi bità bi bi'i a Samaria, bi lɛ si gha'asə Nwî aa fàa atu nta'a laà, lâ bù baYuda, nî swonɔ mə bi ka ŋgha'asə Nwî aa tsi'i a Yerusalem.”

²¹ Yesu a swonɔ ghu mbo mə, “Bii ànnù yîi mə mə swonɔ aa mba mǎŋgyè. Nòò à ka yî kù'ù mə kaa ni ka yî wa'á Taà aa fàa a atu nta'a bù ñka ŋgha'asə, kaa wa'á aa a Yerusalem kii mbu ŋgha'asə. ²² Bù baSamaria, kaa nî sî ñù yîi mə nî gha'asə aa nanɔsə ñzi. Lâ bi'i baYuda, bi'i zi ñù yîi mə bi'i gha'asə aà ñlonɔ mə ànnù nyweensê mbi a tɔyà aa a nîŋm baYuda ñzi. ²³ Lâ nòò a kù'ù ñzi, kè à kù'ù mē, mə, bè bii mə bi nanɔsə ŋghà'asə Nwî aa, bi ka yî tigə gha'asə Ta aa a mûm Azwî, i kî gha'asə nii aa tsi'i ànnù nîŋkonè. Ma yû a bē mbuu bē bii mə Nwî a kòŋə mə tá bi ka ŋgha'asə nii laà. ²⁴ Nwîŋɔŋ à laa mbə Azwî, mbə bə kî ñka ŋgha'asə yi aa tsi'i a mûm Azwî bo bi ànnù nîŋkonè.”

²⁵ Mǎŋgyè wa a swonɔ ghu mbo mə, “Mè zi mə Ayo'ò Nwî wa (mə bi twonə nî Kristo aa) à ka yî zî, bɛɛ a zi aa bonɔ à ka swonɔ ŋɔŋ ànnù tsim a mbo bi'i.”

²⁶ Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “A ni mə, mə ghuà yîi mə ghàà a mbo wò aà.”

²⁷ A ti mə ti bə maa nòò aa, ŋgǎŋyogənnù ji jya i biì. Ànnù nanɔsə ŋgha'a waa ajàn mə bo lɛ nyə Yesu a ghaanə bo mǎŋgyè aà. Lâ, kaa ñù ñibò wàà a lɛ ŋwa'á ntsù yi ŋŋa'a a mbetə mə, “O lò'ò aa àkè aa ɛ?” Kè ñkî mbetə yi mə, “O ghàà bu yu aa a ya aa ɛ?”

²⁸ Maà noò, mǎŋgyè wa à lɛ mmà'àtə antòò ñkî yî wa, mbu ŋkuu ŋgheɛ fu a mûm ñikurə, ñswonɔ a mbo bə bii mə bi lɛ tswè ghu aa mə, ²⁹ “Nî zi nyə ñù yî mò'ò mə à swonɔ ŋɔŋ ànnù tsim jii mə mə lɛ è ŋghirə fàa atu nɔyè aà! A laà mbə Ayo'ò Nwî wa aa ɛ?” ³⁰ Bo lɛ mmà'àtə ñikurə nya ntigə ŋgheɛ nyə Yesu.

³¹ Maa noò ŋgǎŋyogənnù Yesu i lɛ si lətə nî Yesu, ñswonɔ nî mə, “Rabbi, bɔɔ nji mú àyoo!”

³² A kwi'i a mbo bo mə, “Mè tswè nî mǎji a nji mii mə kaa nî sî ànnù tsu zi nlonɔ mǎji mà myà.”

³³ Ngǎŋyogənnù ji i lɔŋinè ntigə mbetə nî waa bo ni bo mə, “Nù tsù à ghirə mbàà ñzi mfa mǎji ghu mbo aa ɛ?”

³⁴ Yesu a swonɔ a mbo bo mə, “Mǎji ma à nî ñka yu'unə ànnù yîi mə ñù yîi à tòò gha aa a lò'ò aà; ñkî mbə mmànɔsə ifà'à yîi mə à fa a mbo mə mə mə fa'a aà. ³⁵ Nî swonɔ ñghàà nî mɔ'ɔ mə, ‘Bisàn bi burə bi ñikwà tá bi fu'u mǎji.’ Lâ, mə swonɔ a mbo bù mə nî nɛntə mi'i muu, nlii mǎnsòò ghu. Mǎji mi bə mē, nòò mfù'u a ku'ù. ³⁶ Nù yîi mə a fù'ù mǎji aa, bi twu nîi, a ghotə nî mǎji mya nlonɔ aa ñtswènti yîi mə i lwî'i nîŋkonɔ aà. Ma yû a bə mə ñù yîi mə a bə mǎji aa, bo ñù yîi mə a fù'ù aa, bo doritə bitsimə. ³⁷ Nighàà nulà nî swonɔ aa tsi'i ànnù nîŋkonɔ mə, ‘Nù yî mò'ò a bə, ñù yî mò'ò a bânɔnè mfù'u.’ ³⁸ Mè tòò ghuu mə tá nî gheɛ mfù'ù mǎji nî mǎnsòò mii mə kaa nî lɛ ŋwa'à ghu fa'à. A lɛ mfà'à badàn ghu. Nî ka tigə ji abii afà'à yaa.”

³⁹ BaSamaria bí ghà'atè maa múm níkurè le nniṅ mîntîi myaa a nu Yesu, ñlonṅ mæ mànṅgyè wa à le nswonṅ mæ, “A ghîrè nswonṅ ṅgòṅ innù tsîm jîi mæ mè leè ṅghîrè fâa a atu nsyè aà.” ⁴⁰ BaSamaria bya bi zî mè ñyè yi aa, mbu'u mbo mæ tâ Yesu à tswe bo bo. Yesu a tswe bo bo njwi ji baà.

⁴¹ Bè bí ghà'atè ku'usè ñiṅ mîntîi myaa ghu nu nlonṅ ntoo yîi mæ à le si swonṅ aà. ⁴² Ntigè nswonṅ a mbo mànṅgyè wa mæ, “Bî'î bii tsîtsòṅ aa kaa wa'à bù ñyon aa bè ní ànnù ya mè ò ghîrè nswonṅ aà, bî'î bii aa nlonṅ mæ itu bîinù yî'î, bî'î yù'ù mè nighàà ni, ñnanṅsè nzi mè à laa mbè ṅgànyweensè mbi.”

⁴³ Njwi jya ji baa i tsyà mæ, Yesu a bù mma'atè ṅghèè a Galilea. ⁴⁴ Nlonṅ mæ yumbonṅ à leè ñswonṅ mæ, “Kaa bi sî ṅgàṅntoò Nwî a múm àla'a bo ghu'usè.” ⁴⁵ A zî mè ṅkuu a Galilea, bè kwerè yi tsî'î siginè ñlonṅ mæ nòò yîi mæ bo le ṅghèè a adigè Passa a Yerusalem aa, bo le nyè ṅgòṅ innù tsîm jîi mè à le ṅghîrè maa noò Passa aà nlonṅ mæ bobimbonṅ, bo le ṅki ṅghèè ghu.

⁴⁶ Maa noò Yesu bù mbi fu a Cana, a mbù'u Galilea, fya adigè mæ à le mbonṅ ṅki ghu i tigè mùl'ù aà. ṅgàṅfà'a gúmnàà yî mò'ò à le ntswe a Kapernaum, mú yî a ghòò. ⁴⁷ A yù'ù mè mæ Yesu à lò mè a Yudea ñzi a Galilea aa, ṅghèè ghu mbèè ñtwoṅè yi mæ tâ bo yu ghèè a Kapernaum, tâ à ghurè mú yî wa mæ à le si ghòò ñtigè tsî'î a ṅkwo aà. ⁴⁸ Yesu a swonṅ ghu mbo mæ, “Kaa mbè ṅù ñibò ghùù a wa'à bii tî ghè mæ à yè ìlènsè bo bì innùtsyàmbò.”

⁴⁹ ṅgàṅfà'a' à yî ṅwè wa a bù ṅku'usè nswonṅ ghu mbo mæ, “Taà, zî sî ghèè mbonṅ tâ mú ghà ghù à kwo.”

⁵⁰ Yesu a swonṅ ghu mbo mæ, “Ghèè, wa mú ghò wa à ka tswe ntîi.”

A bii nighàà ni Yesu nya, ṅghèè. ⁵¹ Nòò yîi mæ à le ntswe a mánjî ṅghèè ni a ndugè yu aa, ṅgàṅfà'a' a yî a zî ñboo yi ní ṅkî mæ, “Wa mú ghò wa à tîi mè.”

⁵² A betè ṅgàṅfà'a' a yî wa mæ, “A kî lòginè ṅka mfwetè aa a noò àkè aa è?”

A kwi'î ghu mbo mæ, “A kî bè aa a yòò, a noò yîi mæ nòò à kî bòò yèṅtè aà.” ⁵³ Ta bì mu wa a wa'atè mæ à kî bè aa maa àbàṅtè noò mæ Yesu à kî swonṅ a mbo yu mæ, “Wa mú ghò wa à ka tswe ntîi.” Yu bô ṅgwè'è yî, bo tigè ñiṅ mîntîi myaa a nu Yesu.

⁵⁴ Ma yù à le mbè àlènsè innù yîi mæ i ywe'e ji baa, jîi mæ Yesu à le ṅghîrè a noò yîi mæ à le mbù ñlo a Yudea, ñzi a Galilea aà.

5

Ajàṅ yîi mæ Yesu à le ṅghùrè ṅù yî mò'ò a atsùmè nta'a aà

¹ Ma yù a tsyà mæ, ñjwî ñjî ìkòò baYuda i ku'ù, Yesu a kò'ò ṅghèè a Yerusalem. ² Atsùmè nta'a yî mò'ò à tswe a Yerusalem, a kè'è Ntsùbù'ù Mbinjèrè, ñtswe ni idigè ṅkuu ghu jîi mæ bi le ṅghùrè ní ntè'è aa, ji ntaà. Bì twoṅè ní ṅkî ma wa ni nighàà ni baHeber aa ni Bethzatha. ³ ṅgàṅmighòò jî ghà'atè i le mburè lùù ghu, ñnòṅkè nnòṅkè wa ní mîntsù mí àbù'ù myá, bifè'òṅè, bìbwenkè, bo bii mè idigè nú jyaa i le ṅkwokè aà. [Bì le ntswetè ghu nyu'utè ni mæ tâ ṅkî wa i ka njwu'u, ⁴ ñlonṅ mæ angel Mmà'àmbi à le si sigè nzi ni a ṅgaa ṅgaa ṅkuu ntsigè ní ṅkî wa i tigè njwu'u. Nù yî ñtsyàmbîi yîi mæ à le nsigè ṅkuu wa a múm ṅkî wa noò mæ

i lloginè mè ñka jwu'u nğhèè aa, nighòò nñi ni le ntswe ghu nu aa, kè t'e'e mbè aa mbuu ghuu, ni le mfwetə.]^{*} 5 Numbàñnè yì mò'ò à le ntswe ghu mè à le ti bə aa boñ à ghòò mè a atú ilòò mighum mi ntarə ntsò nifwaa. 6 Yesu à yê yi ajàñ mè à le nnòñ ghu aa, nzi mè nùmbàñnè wa à ghòò mè àgha'a a burè ñsa'a. A yə mè laà, mbetə ghu mbo mè, "O lòò mè tá bì għurə gho aa ε?"

7 Nù nighòò wa a kwi'i mè, "Taà, kaa mè sì ni nù faà tswé mè mbə a ninè għa fàa múm àtsùm a noò yì mè ñki wa i lloginè ñka njwu'u aà. Mè yi nğhəə mè mè kwè'ètə ki kuu ghu aa boñ nù yì dàñ à bàñnè mè m̄foo ntsyám̄b̄i ñkuu ghu ti mè."

8 Yesu a swonj ghu mbo mè, "Bìinə ntəə mbwεε matà gho wa ñka ntəə nğhèè nòò." 9 Nùmbàñnè wa a burè nğhensə ntəi tsi'i maà noò, mbwεε matà yì wa ntigə ntəə nñi.

Ma yuà ànnù a le mfè'è aa a njwīngonè. 10 Ma mùu ajàñ, bità bi ala'a bi baYuda bi tigè nswonə nì a mbo nù wa mè bi le nğhùrə aa mè, "Sii à laa mbə njwīngonə, kaa nòñsə yì'inè à sì bii mè tá ò be'e matà gho."

11 A kwi'i mè, "Nù wa mè à għirə nğhùrə għa aa, a għirə nswonj a mbo mè mè, 'Bwεε matà ghò wa ñka nğhèè nòò.' "

12 Bo betə ghu mbo mè, "Mbà ma ghú yì mè à għirə nswonj a mbo wò mè tá ò bwεε a matà gho ñka ntəə nğhεε noo laa, à għirə mbə aa wò aa ε?"

13 Lá kaa nù wa mè bi għirə nğhùrə yi aa, kaa wa'à yi nù yì mè à le mbə ghu aa zì, ñlonj mè nnòò bē le ntswe maa adigə, Yesu a tigə ntsuritə yi a titi bo mfe'e nğhèè yi.

14 A ti bə ni a n̄im, Yesu a yê yi a ndámà'anwī nswonj ghu mbo mè, "Yə ajàñ mè ò t̄i mè tsitsònj laa a! Tsuu innù j̄i bi b̄i ki għirə tá tá ñgi'i yì mè i b̄i ntsyatə aa tá i tsuu gho b̄i tsi'i."

15 Nù wa a tigè ñlo nğhèè nswonj a mbo bità bi ala'a bi baYuda bya mè a yi aa a għirə nğhùrə Yesu.

16 Ma yuà ànnù a għirə mè tá bì tigə nloginə ñka ntsò'ò n̄i àkòrè Yesu, nlonj mè à le nğhùrə nù a njwīngonə aà. 17 Yesu a kwi'i ambo bo mè, "Taà ghà a fà à tsi'i nğonj binòò bitsim, nyi nywe'e s̄i, mèmboñ, mè k̄i mfa'a yaa n̄gaa."

18 Ma nuà nighàà ni għirə mè tá bità bi ala'a bi baYuda bya tá bo bu ñkù'ùsè ñligitə nù yàà a n̄lòò a nzwitə yu, mbi'i mè kaa à le ñki'i aa tsi'i nòñsə ñjwīgònj wò, à le ñki ntwonə Nwī ni Taà yì, ñdi'i ni mè yu bə aa n̄ḡiñ n̄ḡiñ bo Nwī.

Adà'à yìi Yesu à tswé ni yu tsò Mu Nwī aà

19 Yesu a swonj a mbo bo mè, "Mè swonj a mbo bù tsi'i ànnù n̄ñkəñ mè, kaa annù yì tsu a s̄i ghu tswé mè mbə Mu Nù a għirə tsi'i ni atú yi yumbonə, mbə a k̄i n̄għirə aa tsi'i ànnù yì mè à yə Taà yì a għirə aà. Ànnù yì mè Tà a għirə aa, à k̄i mbə tsi'i ma ya mè Mú yi a għirə. 20 Nlonj mè Tà à k̄onə a Mú yì, ñdi'i n̄i innù tsim j̄i mè yumbonj yu għirə aa ghu mbó. A ka ghèè n̄i m̄b̄i a ndi'i innù j̄i mè i bu mburə mbə j̄i wè j̄i wè ntsyatə a yulà aa, tá à ka nğhirə, tá n̄i yə, tá ànnù a tsya ghuu. 21 Tsò ajàñ mè Tà a yweensə biku bi bē, m̄fa n̄i n̄tswēt̄i a mbo bo aa, à k̄i mbə n̄ḡiñ

* 5:4 Kaa àdigè ma yù a s̄i a múm n̄jwà'ànè j̄i mò'ò tswé.

ngiɔn a ajàŋ mə Mu Nwĩ a fa nĩ ñtswéntì a mbo bè a ajàŋ mə yu lòò aà.
 22 Tà yumbɔŋ kaa sɪ ñũ tsù sa'a, lâ à bàŋnə mfa ada'a a mbo Mú yĩ mə
 tâ à tigə nsa'a bê bitsimə 23 tâ tâ bè bitsim tâ bì tigə mbo'ɔ nĩ Mu a ngiɔn
 ngiɔn a ajàŋ mə bi kii mbo'ɔ nĩ Ta aà. Nũ ntsim yĩ mə à si a Mu bɔ'ɔ aa,
 kaa si Ta wa yi mə à le ntoo yĩ aa kii mbo'ɔ.

24 “Mə swɔŋ a mbo bù tsi'ĩ ànnù ñɔŋkɔŋ mə, nù ñtsim yĩ mə à yù'u
 nighàá na ñniɔ ntii yi a nu yu wa yĩ mə à le ntoo gha aa, à tswe nĩ
 ñtswéntì yĩ mə ì lwi'ĩ ñɔŋkɔŋ aà, kaa bi wa'á isa'a ghu nu ñniɔ, la à
 bàŋnə mə ñfə'a ntsũ niwo ŋkuu a múm ñtswéntì. 25 Mə swɔŋ a mbo bù
 tsi'ĩ ànnù ñɔŋkɔŋ mə, nòò à tswe ghu mə a zĩ, wa à tɛ'è mə nzi, mə bìku
 bi bə ka yĩ yu'u nji Mu Nwĩ, tâ bè bii mə bi yu'u aa, tâ bì tswe ntii. 26 Tsó
 ajàŋə mə Tà yumbɔŋ à tswe nĩ tswéntì ñfa ni a mbo bè aa, à ki ŋghirè
 mə tá Mu, yumbɔŋ à tswe nĩ ñtswéntì ñkii mfa ni a mbo bè. 27 A kii mə
 ñfa ada'a ghu mbo mə tá à ka nsa'a nĩ bè ñlon mə à ni Mu Nũ aà. 28 Ni
 tsuu ki yerə nlon yuà ànnù, ñlon mə nòò a tswe ghu mə a zĩ, mə bè bitsim
 bii mə bi tswekə a misyè aa, bi ka yi yu'u nji yĩ, 29 bæ mə bi yu'u aa, bi
 fə'èkə a misyè. Bya bii mə bi le ŋghirè innù jĩ siginè aa, tâ bì biinè ntswe
 bitii, tâ bya bii mə bi le ŋghirè ibi aa, tâ bì biinè tâ bì ñni isa'a a nu bo.

Bayəfə bi Yesu

30 “Kaa mɔmbɔŋ, kaa mbə mə wa'á ànnù tsu ghirè tsi'ĩ a atu mə, mə
 sa'a nĩ misa'a nyon aa tsi'ĩ ajàŋ mə Nwĩ a swonə nĩ a mbo mə aà, ma yĩ a
 ghirè ni mə tá mə ka ntsərə misa'a nĩ mánji yĩ mə à kù'ùnə aà, ñlon mə
 kaa mə si ghirè aa bə ànnù yĩ mə mə lòò aà, mə ghirè aa tsi'ĩ ànnù yĩ
 mə yu yĩ mə à le ntoo gha aa, a lòò aà.

31 “Mbə mə ka nswonə nĩ innù ñlon ŋgaa yà mɔmbɔŋ, a mfigitə nù yĩ
 mə mə ni ghu aa, bɔŋ mbə bi tse swonə mə kaa ànnù ya yĩ mə mə swonə
 aa kaa a sɪ ànnù ñɔŋkɔŋ bə. 32 Lâ nù yĩ mò'ɔ à tswe ghu mə à ni àyəfə nlon
 ŋgaa yà, mə zĩ ni mə ànnù yĩ mə a swonə nlon ŋgaa yà aa, a nĩ ànnù
 ñɔŋkɔŋ. 33 Bũmbɔŋ, tigə nĩ le mbaa ntoo bə a nu Jon, a swonə ànnù a
 mbo bù ñlon ànnù ñɔŋkɔŋ? 34 Kaa a si bə aa bə mə ñùmisɔŋ à tswe nĩ
 mbə ayəfə nlon ŋgaa yà; mə swonə laa aa tá tá nĩ yu'u nyweenə. 35 Jon
 ma ghú a le mbə aa ñkà'a, ñkhi, nta, nĩ le ŋka ŋkɔŋ nĩ ñtswe ŋka ndoritə
 wa a múm ñkà'a yu a ni mú àtii noò. 36 Lâ mə tswe nĩ àyəfə yĩ mə a tinsə
 ntsyàtə ànnù yĩ mə Jon à le si swonə nlon ŋgaa yà aà. Mifà'à mii mə mə
 fà'a aà, mifà'à mii mə Taà ghà à fá àdà'a mə mə ka mfa'a ghu aa, ma mú
 ni figitə nĩ ñũ yĩ mə mə ni ghu aa, mə á too Tà ntoo ghá. 37 Tà yĩ mə à
 le ntoo gha aa, yumbɔŋ à kii mə ñswonə ànnù ñlon ŋgaa yà. Kaa nĩ lɛè
 ŋwa'á nji yĩ yu'u, kaa wa'á nsi yi kii nyə. 38 Kaa nighàá na nĩ si a múm bù
 lwi'ĩ aa nlon mə kaa nĩ sɪ ntii ghuu a nu yu wa yĩ mə à le ntoo aa ñniɔ
 aà. 39 Nĩ nanşə nyəgə nĩ àŋwà'anə Nwĩ aa nlon mə nĩ mòntə nĩ mə à ni
 nu mə ni fa nĩ ñtswéntì yĩ mə ì tswe ñɔŋkɔŋ aa a mbo bù. Lâ a bə nu
 mə ni ghàà ñlon ŋgaa yà aà, 40 nĩ bàŋnə ntuu a nzi a mbo mə mə tá mə
 fa ntswéntì a mbo bù.

41 “Kaa mə si nigha'á na aa a mbo bè kwərə. 42 Lâ mə zi ghuu, mə zi mə
 kaa nĩ si Nwĩ nanşə ŋkɔŋ. 43 Mə zĩ aa nĩ ñkùm Taà ghà la kaa nĩ wa'a gha
 kwərə; nù dāŋ à bə bàŋnə zĩ nĩ ñkùm yi yumbɔŋ bɔŋ nĩ ka bàŋnə kwərə
 yi. 44 Bù bii mə nĩ kɔŋə nĩ ñkwərə nigha'a bə a mbo bù ni bù aa, kaa wa'a

bàŋnè lan̄tə ni nìgha'a n̄ii mə ni lò ni aa a mbo Nwĩ ȳii mə à ki mbə tsi'ĩ yù mè me aa, m̄bə ni tigè ònt̄sya aa la n̄niŋ n̄tiì gh̄uu a nu mə aa ε? ⁴⁵ N̄i tsuu l̄ò ki mm̄òòntè ni mə m̄ə ka niŋ gh̄uu a isa'a a n̄si mi'i Tà; à ni Moses mə à ka niŋ gh̄uu a sa'à, là'à Moses wa ȳii mə ni b̄ii yi, ŋwa'atè ni mə à ka kwetə gh̄uu aà. ⁴⁶ A le mbaa mbə mə ni n̄an̄sə mbii a Moses boŋ ni ki mbii gh̄à, òl̄oŋ mə àŋwà'ànè ȳii mə à le ŋwà'ànè aa, a gh̄aa annù òl̄oŋ ŋgaa yà. ⁴⁷ Là, m̄bè ni tsuu annù ȳii mə à le ŋwà'ànè aa i b̄ii, boŋ mbə ni tigè ònt̄sya aa la mbii annù ȳii mə mə sworə aa ε?"

6

Ajàŋ mə Yesu à le n̄je'ε b̄ə n̄tsù'ù ji n̄taà àà
(Mt. 14.13-21; Mk. 6.30-44; Lk. 9.10-17)

¹ Ma yù a ghè mə ki tsyá, Yesu a toò àtsumə n̄ta'a Galilea, ògh̄ee fii n̄jii. Bi le si kii n̄twoŋə aa n̄i atsumə n̄ta'a Tiberias. ² Nn̄òò b̄ə ȳi gh̄à'àtè i le si yòŋè n̄ii, òl̄oŋ mə bi le nyè ilènsè j̄ii mə à le si gh̄irè ògh̄urè ni m̄ighòò a nu b̄ə aà. ³ Yesu a k̄o'ò ŋgh̄èè a atu n̄ta'a nsiḡitə n̄tswe gh̄u bo bi ògh̄an̄yòḡənnù ji. ⁴ Nòò òŋi Passa, àdina baYuda ya, à le ŋkòòntè. ⁵ Yesu a karikè yi, nyè nn̄òò b̄ə wa mə i le si yòŋè n̄ii aa, mbetə Philip mə, "Mbə b̄i'inè yuu m̄iji aà fà, òje'ε b̄ə buà gh̄u bitsim aa ε?" ⁶ A le mbetə maa ajàŋ aa tsi'ĩ a ŋkwà'ànə Philip òl̄oŋ mə à le n̄zi annù ȳii mə yu tswə ni ògh̄irè aà.

⁷ Philip a kwi'i mə, "A mbo b̄i'inè a nyuu abaa t̄à à ku'unə ajàŋ mə mbə òu a boò nywe'etə tsi'ĩ mú òkùgè, b̄i'inè ka ki lòò ibà'atə ŋkabə silva ŋkhì ji baa* mbor̄ t̄à à ku'u." ⁸ Ŋḡan̄yòḡənnù ȳi ȳi mò'ò, ȳii ikùm yi i le mbə Andrew, a bə muma bi Simon Peta aa, ⁹ a swor̄ mə, "M̄umb̄an̄j̄nè ȳi mò'ò à tswə falà ni òkya abaa mis̄an̄ ji n̄taà, ni m̄bwè mi mbaa. Là kaa mbə ma yù wa'à b̄ə bú bitsim je'è." ¹⁰ Yesu a swor̄ mə, "Gh̄irè t̄à bo tswə a nsyè." (Ŋḡèè ȳi ògh̄à'àtè i le n̄tswe maa adigè.) Bè b̄itsim b̄ii mə bi le n̄tswe a nsye aa, bi le mbə mb̄an̄j̄nè n̄tsù'ù ji n̄taà. ¹¹ Yesu a tigè òl̄ogè abaa ya, n̄tsà'àtè Nwĩ, òyatə a mbo bè bya mə bi le n̄tswe a nsye aa, ŋki gh̄irə a ŋḡiŋ ŋḡiŋ n̄i m̄bwè mya, òu n̄tsim a ji nywure. ¹² Nòò ȳii mə bi m̄an̄sè mə a n̄ji aa, a swor̄ a mbò ògh̄an̄yòḡənnù ji mə, "N̄i ghotè ònwùgè j̄ii i tigè mburè aà, òl̄oŋ mə kaa a si b̄òŋ t̄à b̄i'inè m̄me'e ȳi tsu." ¹³ Bo le ŋghotè ònwùgè abaa mis̄an̄ jya òkya ji n̄taà mə bè bya le n̄ji aa, i luu òkyè n̄ighúm n̄tsò baà. ¹⁴ Bi yè mə alènsè ma yù mə Yesu à le ògh̄irè aa, òtigè n̄swor̄ə ni mə, "Tsi'ĩ ànnù n̄an̄koŋè, à ni ŋḡan̄j̄ntòò Nwĩ wa mə à le n̄tswe ni òzi fàa mbi aa à ghulà mə." ¹⁵ Yesu à le n̄zi mə bo le n̄tswe ni òzi n̄tswà ȳi, i gaansè yi i yò'ò ni m̄fò, òtigè mbu ŋkò'ò yi fu wa atu n̄ta'a tsi'ĩ yùyu.

Ajàŋ mə Yesu à le ŋka n̄təə a atu ŋki aà
(Mt. 14.22-33; Mk. 6.45-52)

¹⁶ Nòò òkwèfò à le ŋkù'ù ògh̄an̄yòḡənnù Yesu jya i bú ònsigè ŋgh̄ee waa fu wa atsumə n̄ta'à. ¹⁷ Ŋkuu a m̄úm àk̄anu'u mbu n̄toò mbii fu a mbèè Kapernaum. Itugè i le mfii ti gh̄è mə Yesu à bú m̄ə òzi n̄tsi'i waa. ¹⁸ A bə maa nòò, àfisè ȳi wè a k̄à ònt̄sya n̄tsigè n̄i òk̄i wá. ¹⁹ A ti bə aa le boŋ ògh̄an̄yòḡənnù ji jya i kùù mə wa m̄úm òk̄i ògh̄ee nywe'e ni bikilo metres bi n̄taà kè bi n̄to'ò, òyè Yesu a k̄à ònt̄ə a atu ŋki òzi, à z̄i m̄ə ka òkoontè

* 6:7 200 denarii, òkabè baGrikia

wa mbèe àkànu'u, nìbo'ò nǐ wè nǐ tswâ waa. ²⁰ “Nǐ tsuu ki bo'ò bê, wâ à nǐ mâ,” Yesu a swonj a mbo bo. ²¹ Bo yè mē mē à laa mbē Yesu aa, ntigè òlògè yǐ wa a mǔm àkànu'u, bo bo tigè òghè ki wǐ'ikè nywe'e wa adigè yǐ mē bo le si ghèè ghu aà.

Ajànə mə bə bya le si tigə nlɔɔ nǐ Yesu aà

²² Abèè a fù'ù mē, ònòò bē wa mē i le mburə wa njii òkǐ yǐ mò'ò aa i yə mē àkànu'u a le ntigè ntswe wa adigè aa tsi'ǐ yǐ fùùrè, òkǐ nyè mē kaa Yesu à le njwa'à wa a mǔm àkànu'u bo bǐ ògǎnyəgənnù ji kuù; ònyè mē ògǎnyəgənnù ji jya i le mbàjnè òtoo òghè waa tsi'ǐ bō bo. ²³ Ìkànu'u jǐ mò'ò i le mbù òlo a Tiberias òzǐ a aghənjə òkǐ, wa mbèè àdigè mē Mmà'àmbi à le mfa mbi'ikə a mbo Nwǐ, òjè'è nnòò bē nǐ àbaa ya ghu aà. ²⁴ Ajàn mə ònòò bē wa i le wa'à Yesu yə, kaa wa'à ògǎnyəgənnù ji jya ki nyè aa, bo le ntigè òkkuu ikànu'u ma jya nyonjə a Kapernaum a nlòɔ yu.

Yesu, àbaa, yǐ a fa ntswəntǐ aà

²⁵ Bǐ tòò mē òghè òghèè ònyè Yesu wa njii yǐ mò'ò aa, òswonj ghu mbo mē, “Rabbǐ, ò tsi'ǐ aa mē akə ntigè bə faà aa è?”

²⁶ Yesu a kwi'ǐ a mbo bo mē, “Mè swonj a mbo bù tsi'ǐ annù nǎnkə mē nǐ lòò nàa laa nlonj aa abaa ya mē nǐ kǐ kùrə nywurə aà, kaa nǐ si nàa lòò aa nlonj mē nǐ kǐ yə àlènsə ya mē mē kǐ ghìrè aà. ²⁷ Nǐ tsuu ki fà'à òlonj aa bə mǐji mǐi mē mbə mǐ bi'ǐ aa bē, nǐ ka mfa'a nlonj bə mǐji mǐi mē mǐ lwǐ'ǐ nǎnkə aà. Mamú a bə mǐji mǐi Mu Nù à ka fa a mbo bù aà, òlonj mē Nwǐngonj Tà à nǎj mē awenè yǐ ghu nu, mbeentə yǐ.”

²⁸ Bo tigè mbetə yǐ mē, “Mbə bǐ'ǐ ghìrè aa mē akə tǎ ki fà'a afà'à Nwǐngonj aa è?”

²⁹ Yesu a kwi'ǐ mē, “Afà'à Nwǐngonj à nǐ mē tǎ nǐ nǎj ntǐi ghuu a nu yu wa yǐ mē yu too aà.”

³⁰ Bo betə yǐ mē, “Alènsə yǐ mē ò ka ghìrè aa, à nǐ yuu, mē mbə bǐ'ǐ yə mbii gho aa è? Ò ka ghìrè aa àkə aa è? ³¹ Bǐtə bǐ bǐtə bǐ'ǐ bǐ le nǐ mana a nta'a mǐwèè mǐwèè a ajàn mə ànjwà'ànè Nwǐ a swonjə nǐ mē, ‘A le mfa abaa yǐ mē a le lò a aburə nsigə aa a mbo bo.’ ”

³² Yesu a kwi'ǐ a mbo bo mē, “Mè swonj a mbo bù tsi'ǐ annù nǎnkə mē kaa a si bə aa mē a le mfa Moses mfa abaa ya mē a le nlò aburə nsigə aà. A bəjnə mbə aa mē a abaa yǐ mē à nǐ àbaa tsi'ǐ annù nǎnkə, òlo a aburə aa, a fa Taà gha a mbo bù. ³³ Nlonj mē abaa yǐ mē Nwǐ a fa aa, à nǐ yu wa yǐ mē à lo a aburə nsigə mfa nǐ òntswəntǐ a mbò mǐbi aà.”

³⁴ Bo swonj ghu mbo mē, “Taà, tigè mfa nǐ àbaa mà ya a mbo bǐ'ǐ a ògonj bìnòò bitsimè.”

³⁵ Yesu a swonj a mbo bo mē, “Mè laa mbə abaa ntswəntǐ, nù yǐ mē à zǐ a mbo mē aa, kaa nǐ i ka yǐ wa'à yǐ bú nyanjə. Nù yǐ mē à nǎj ntǐi yǐ a nu mē aa, kaa nǐ òkǐ i ka yǐ wa'à yǐ bú nyanjə. ³⁶ Mè kǐ baa nswonj a mbo bú mē, nǐ yə mē ghà, la kaa òkǐ'ǐ ghuu bǐi. ³⁷ Nù òntsim yǐ mē Taà a fa a mbo mē aa, à ka zǐ a mbo mē. Kaa mbə mē wa'à nù tsù yǐ mē a zǐ a mbèe mē aa furè bē. ³⁸ Nlonj mē kaa mē sǐ aburə lò òsigə aa a òghìrè à yaà ànnù yǐ mē mē lòò aà. Mè bəjnə nsigə aa a òghìrè ànnù yǐ mē yu wa yǐ mē à tòò gha aa a lòò aà. ³⁹ Ànnù yǐ mē nù yǐ mē à tòò gha a lòò aa, à nǐ mē, tǎ mē tsuu ló mmà'àtə tǎ nù wa yǐ tsù mē à fa a mbo mē aa

tâ à bwe. Mè bàṅnə ntswe ni ñyweènse waa ni niwo a njwí ñlwi'í ñjímè.
 40 Nlon mə ànnù yíi mə Taà ghà a lòò aa, a bə aa mə ñgòṅ ñù ñtsim yíi mə à yə Mu yí ññíṅ ntiì yí ghu nu aa, a ka tswe ní ñtswéntì yíi mə ì lwi'í ññkòṅè aà, tâ mè yí nyweensə yí ni ñìwo a njwí ñlwi'ínjímè.”

41 Bè bya bi le ñlòginè ñtigə nnurəkə nlon mə à le nswon mə, “Mè ni àbaa yíi mə a lo a aburə nsigə aà.” 42 Bo lòginè ñtigə mbetə ni mə, “Nù ghá à si Yesu mu Joseph wa bə aa ε? Bì'inè zi a Taà yí ñki nzi ndé yí, a tigè ñtsya aa mə akə nswon mə yu lo aa a aburə nsigə aa ε?”

43 Yesu a swon a mbo bo mə, “Kentə ni a annurəkə ya mə ni nurəkə a titi bù aà. 44 Wa mbə ñù a wa'á a mbo mè zì ti ghə mə Tà yíi mə à too gha aa à swùntə yí, tâ mè yí ntigə nyweensə yí ni ñìwo a njwí ñlwi'ínjímè.

45 Ngǎñntoo Nwí i le ñṅwà'anə mə, 'Nwíngòṅ à ka yí tigə kì dì'í waa bitsimè.' Nù ntsim yíi mə à yù'u annu yíi mə Taà a swon, ñyogə aa, à ni yu yíi mə à ka zì a mbo mè aà. 46 Kaa a sì bə aa mə ñù tsù à lèè ñyè Ta bə. Yu wa yíi mə à lo a mbo Nwí aa, a kì mbə tsi'í yù yíi mə à lèè ñyè Ta.

47 Mə swon a mbo bù tsi'í annù ññkòṅ mə ñù yíi mə à bìi aa, à ka yí tswe ní ñtswéntì yíi mə ì lwi'í ññkòṅè. 48 Mè ní àbaa ntswéntì. 49 Bità bi bitàa buu bi le ñji mana wa a nta'a miwèè miwèè, là ñki ñkwokə. 50 Abaa ya mə a ló a aburə nsigə aa, à ni ñbuu yí mɔ'c yíi mə ñù à bə kurə bon kaa à ka yí wa'á kwó. 51 Mè ní àbaa ntswéntì ya yíi mə a lo a aburə nsigə aà. Nù yíi mə à kùrə abaa mà yù aa, a ka tigə tswe ntiì à lwi'í ní ñkòṅè. Abaa yíi mə mè ka fa aa, à ni ñjyánú yà yíi mə mè ka fa mə tâ mbi tswe ntiì.”

52 Ma yú a ghìrè mə tâ àswùṅñé ñlwíntòṅ tâ à lòginə a titi bo. “Mbə ñù ghú a naṅsè mfa nja nù yí mə tâ bì'inè kurə aa mə akə aa ε?”

53 Yesu a swon a mbo bo mə, “Mè swòṅ a mbo bù tsi'í annù ññkòṅ mə, mbə ni tsuu ñjyánú Mu Nù i kurə i kii nno a aləè yí, bon kaa mbə ni wa'á ní ñtswéntì a múm nu bù tswé. 54 Nù ñtsim yíi mə à kurə ñjyánú yà, ñki nno aləè nù ya aa, à tswe ni ñtswéntì yíi mə à tswe ññkòṅè aà; mə ka yí kii yweensə yí a njwí ñlwi'ínjímè. 55 Nlon mə ñjyánú yà à laa mbə ñgòtə mji, àləè nù ya a kì mbə ñgòtə ayod yí nò. 56 Nù yíi mə à jì ñjyánú yà ñki nno àləè ya aa, à lwi'í a múm nu mè, mè kì ñlwi'í ghu múm nù. 57 Tà yíi mə à tswe ntiì aa, à tòò ghá, mè kì ñtswéntì ñlon ñgaa yí. A kì mbə ñgíṅ ñgíṅ mə ñù yíi mə à kùrə gha aa, à kì ntswe ntswéntì mbi'í ñgaa yà. 58 Abaa ya yíi mə a lo a aburə nsigə aa kaa a sì bə aa tsi'í tsó àbaa ya yíi mə bità bi bitàa buu bi le ñkurə ñki mbu ñkwò aà. Nù yíi mə à kùrə abaa mà yù aa, a ka tswe ntiì à lwi'í ññkòṅè.”

59 Yesu à le nswonə ma yú aa a noò yíi à le si dì'í annù a ndáṅghòtə a Kapernaum aà.

Ñghàà ni ntswéntì yíi mə ì lwi'í ññkòṅ aà

60 Ngǎñyogònnù jì jì ghà'atè jìi mə ì le nyu'u ma yú ànnù aa, bi le ñlòginè ñka nswonə ni mə, “Ajàn annù yulà mə a dì'í aa, a tii si'í; mbə wò tse yu'utə aa ε?”

61 Yesu à zi mə bo le si nurəkə nlonə annù ma yú. Mbetə waa mə, “Má yú a ka ghìrə mə tâ ni lwisə ntonə mma'atə gha aa ε? 62 Mbə ni ghìrə ntigə nyə Mu Nù a bu ñkɔ'c ñghεε fu a adigə yíi mə à le nte'ε ntswe ghu a mbii aa, ni bu mə akə aa ε? 63 Ayoo yíi mə a fa ntswéntì aa, à ní Azwí Nwí.

Kaa mîdà'à mi nɔyãnu kaa mi si annũ tsu burə ɲkwetə nî kwètè. Mìghàà mú mə mè ghàa a mbo bù aa, mi nî Azwî ɲki mbə ntswéntì. ⁶⁴ Lâ kaa bù bì mɔ'ɔ, nî wa'à bì. "Yesu le nswon ma laa nlon mə, ɲloginə a ɲlòginə, à le nzi bə bìi mə kaa bi ka yi wa'à yî bìi aà, ɲki nzi ɲu yîi mə à le ntswe nî mfee yi aà. ⁶⁵ A ku'usə nswon mə, "A nî ɲjî'ì annu yîi mə mè ghîrə nswon a mbo bù mə kaa mbə ɲu a wa'á a mbo mè zî tî ghě mə Tà à fa àbwarə ghu mbò aà."

⁶⁶ Nlon ma yú annu, ɲgãnyəgənnu Yesu jî ghà'atə i le mbìi waa, kaa ɲki'ì bo bo bù ɲkarə. ⁶⁷ Yesu a bù ɲkarəkə yi mbetə ɲgãnyəgənnu ji jya ɲìghúm ɲtsò baa mə, "Nɔgàà yùu i bə la aa ε? Nî ka kii mmà'atə gha aa ε?"

⁶⁸ Simon Peta a kwi'ì ghu mbo mə, "Mmà'àmbi, bì'ì ka tigə mmà'atə gho, i ghèè a mbo wò aa ε? O tswe nî ɲìghàà nya mə nî fa ntwéntì yîi mə i lwi'ì ɲɲkon aà. ⁶⁹ Tsítsɔɲ bì'ì bìi mē, ɲki nzi mə, ò laa mbə Yu wa yîi mə à Laa mànsə, ɲlo a mbo Nwî aà."

⁷⁰ Yesu a kwi'ì a mbo bo mə, "A le ɲki'ì mē tsɔ'ɔ ntsɔ'ɔ ghuu ɲìghúm ɲtsò baa aa ε? Lâ ɲu yî ɲfùurə a titì bù à nî Devil." ⁷¹ A le si ghàa annu ma yú ɲlonə aa Judas mu Simon Iscariot, ɲlon mə, ka mə Judas à le mbə ɲu yî mò'ɔ a titì ɲgãnyəgənnu ji jya ɲìghúm ɲtsò baa, à le ntswe nî mfee yî.

7

Yesu bo bɔɔ bi maà bi

¹ Ma yú a kà mə aa ntsya, Yesu a lô, ɲghèè a Galilea ntigə ɲkarə ghu. Kaa wa'à kɔɲə kî karə a Yudea, ɲlon mə bità bi ala'a bi baYuda bi le si lòɔ nzwitə yi aà. ² Ma mùu noò Njwî ɲjì ɲkoo mîntàn baYuda i le ntigə a abo, ³ bɔɔ bi ma bi Yesu bi swon ghu mbo mə, "Lò faà, ɲghèè a Yudea, tá tá ɲgãnyəgənnu jo i ka nyə innu jú mə o ghîrə aà. ⁴ Nlon mə ɲu yîi mə a lòɔ mə tá bì zî yi aa, kaa à si aa a adigə yî ləəntə fa'a. Tsò mə o ghîrə innu jú aa, ghîrə tá mbi yə ghò." ⁵ Bo le nswon laa nlon mə tsi'ì bo bɔɔ bi maà bi bya kaa bo le ɲwa'à ɲtì waa ghu nu ɲɲə. ⁶ Yesu a swon a mbo bo mə, "Kaa ghàà nò à burə tì kù'ù, lá nò tsim à kù'ùnə a mbo bù a mfà'a annu. ⁷ Kaa mbə mbi wa'à ghuu ka mbaa, lá i bàà nàà, ɲlon mə mə swon nî mə bi ghîrə nî innu jî bí aà. ⁸ Nî kɔ'ɔ ɲghèè wa adigə dinà; Kaa mè ka wa'à ghu ghèè ɲlon mə ghàà nò à burə tì kù'ù." ⁹ A swon mē laa, ntigə ntswe yi tsi'ì a Galilea.

Ajəɲ Yesu à le ɲghèè a adigə ɲkoo ɲghurə mîntən aà

¹⁰ Bɔɔ bi maà bi bi kò'ò mē ɲghèè wa adigə ɲkòò aa, Yesu a tigə mbu ɲhe'esə ɲyon, kaa wa'à ghîrə bə yə yi. ¹¹ Bità bi ala'a bi baYuda bi le si lòɔ nni wa adigə ɲkòò. Bo le si betə nî mə, "Yesu à fə aa ε?"

¹² Nnòɔ bə wa i le si tsùtə ɲghaa nlon ɲgàà yî. Bə bì mɔ'ɔ bi le si swonə nî mə, "A nî ɲu yî ɲsiginə." Bì mɔ'ɔ swonə nî mə, "Nɔɲ, a bwe'esə aa bə." ¹³ Lâ kaa ɲu tsu à le ɲwa'à kà ɲghaa nî nsi nî nsi, ɲlon mə bo le si bɔ'ɔ nî bità bi ala'a bi baYuda bya aà.

¹⁴ Njwî ɲkòò jya i lòɔnə mē a titì, Yesu a kɔ'ɔ ɲghèè a ndàmà'anwî, ɲloginə ɲka ndi'ì annu Nwî. ¹⁵ BaYuda bya bi le yerə si'ì si'ì, nswon mə, "Nù ghú à tsyà aa la nanşə nzi aɲwà'ànə laà, tî ghě mə à le ɲghèè a ndàɲwà'ànə aa ε?"

16 Yesu a kwi'i mæ, "Annù yù mæ mæ dì'i aa, a lo aa a mbo Nwĩ yĩ à tòo gha aa, kaa à sɪ annù ya bê; 17 Nù yĩ mæ a kòŋ a ŋka ŋghìrè annù yĩ mæ Nwĩ a lòò aa, à ka zi mæ annù yĩ mæ mæ dì'i aa, a lo aa a mbo Nwĩ, kaa mæ wa'á aa nĩ àdà'á ya ghaà. 18 Nù yĩ mæ a ghaà nĩ àdà'á yi aa, a lòò aà ñkwèrè nigha'a a mbo yu yumbòŋ. Lá nù yĩ mæ a lòò bê ñghà'àsè yu wa yĩ mæ à tòo yi aa, a swòŋ annù nĩŋkòŋ, kaa wa'a ñgàŋàbãŋnènnù bê. 19 Tigè Moses à le mbaa, mfa nòŋsè a mbo bù aa è? Lá kaa nù nìbù yĩ tsù a wa'à nì nòŋsè ma wa lèè. Lá bù tigè ñlòò nĩ ñzwiwè mæ aa a ya aa è?"

20 Bè bya kwi'i mæ, "Azwi yĩ bi a tswe a ato'o wò! A lóò wo a nzwitè wò aa è?"

21 Yesu a kwi'i mæ, "Mè kì ghìrè annù yì fùùrè bù bìtsim tigè ñyèrè. 22 Moses à le mfa nòŋsè (ka mæ à le ñlò aa a mbo bità bi bitaa buu aa), nì ñètè nì bòò a njwĩŋgòŋ tá lèè nòŋsè ma ghú. 23 Mbè bi ka ñjètè nì bòò a njwĩŋgòŋ, tá wa'á nòŋsè Moses wa wò, nì tigè ñlwisè nĩ ñtòŋ a nu mæ mæ mè ghùrè nù nù yì ntsim i tswèntii a njwĩŋgòŋ aa a ya aa è? 24 Nì kentè a ŋka ntsèrè misa'a nyòŋè naa ñnnù jii mæ nì yè abee abee aà, nì ka ntsèrè misa'a nyòŋè nì bè annù nĩŋkòŋè."

Yesu à laà mbè Ayo'ò Nwĩ wa aa è?

25 BaYerusalem bya bí m'ò bi swòŋ mæ, "A sɪ ñù wa mæ bità bi ala'a bi baYuda bi lòò a nzwitè aa à ghulà bè aa è? 26 Yè nì! A ghú mæ a ghaà tsi'í nì ñsi nì ñsi, kaa bi wa'à nì annù tsù ghu atu bù ñswòŋ! A laà mbè aà mè bità bi ala'a bù bi zì mæ mæ à tsi'í Ayo'ò Nwĩ wa le? 27 Ayo'ò Nwĩ wa, à bè zì bonj kaa nù tsù à sɪ adigè yii mæ à lo ghu aa zì, lá bí'inè bitsim zì àdìgè yii mæ mbá ghú à lo ghu aà."

28 Yesu a tigè ñnanjè nswòŋ wá nòò mæ à le si dì'i annù wa múm ñdámà'anwì aa mæ, "Nì ñnanjè nzi gha, ŋki nzi adigè yii mæ mè lo ghu aa è? Kaa mè sɪ fàa atu nsyè aa nì àtú ya zì, yu wa yii mæ à tòo gha aa, à nì annù nĩŋkòŋè. La kaa nì wa'à yi zì. 29 Mè zi yi, ñlòŋ mæ mè ló aa ghu mbó, a gha aa à kî ñtoo yu aà."

30 A swòŋ mæ laa, bi tigè ñlòò mæ bi baŋnè yi, lá kaa nù tsù à le wa'á abò yi ghènsè ntswa yi ghu ñlòŋ mæ kaa nòò yì kaa à le mburè ti kù'ù aà. 31 La bè bí ghà'atè bi le mbàŋnè mbii yi; ñswòŋ mæ, "Nòò yii mæ Ayo'ò Nwĩ wa à ka yi zì aa, a ka yi ghìrè ilènsè tá i tsyàtè ñù ghú aa è?"

Ajàŋ yii mæ bi le ntoo ñgãŋbè ñdámà'anwì mæ tá bi zi ntswa Yesu aà

32 BaFarisai bi le nyu'u ajàŋ mæ nnòò wa i le si tsùmnè nì ñnnù jya ñlòŋ ñgaa Yesu aa, bo a b'òò nì bílii bi ñgãmà'a Nwĩ tigè ñtoo ñgãŋmbè ñdámà'a Nwĩ mæ tá bo ghèe ntswa Yesu. 33 Yesu a tigè ñswòŋ a mbo bo mæ, "Wa mè ka tigè tswe bí'inè aa, tsi'í a atu mú àtì noò, i b'òŋ ló ghèe a mbèe yu wa yii mæ à le ntoo gha aà. 34 Nì ka yì tigè kì lòò gha kaa wa'a gha bù ñyè; kaa mbè nì wa'á wa adigè mæ mè ka ghèe tswe ghu aa kì nyòŋ."

35 BaYuda bya bi tigè ñswòŋ bo nì bo mæ, "Mbá ghú a lòò ñghèe aa fè mæ mbè bí'inè wa'à yi bú ñyè aa è? A ka ghèe aà a nì ila'a baGrikia jya mæ bè bí'inè le njà'anè ñghèe ghu aa, i tigè dì'i nì baGrikia bya ghu aa è?"

36 A swòŋ nì mæ bí'inè ka yi kì lòò nì yi kaa wa'a yi yè, ñkii ñswòŋ nì mæ kaa mbè bí'inè wa'á wa adigè yii mæ yu ka yì ghèe tswe ghu aa ghèe. Ma yù annù a dì'i aa mæ akè aa è?"

Annù nanjèbirè yii mæ a fa ŋkì ntswèntii aà.

³⁷ A bè mè nî ñjwî ñlwi'ïnjim, mæ le ñki mbæ ñjwi yî ñwè wa noð fkoð Mântan aa, Yesu a biñnè ñtø a ndəŋ ntəŋnə nswonj mæ, "Nù yîi mæ ñjî ñkî i yanə nî yi aa, tâ à zi a mbo mè ñno ñkî. ³⁸ Nlonj mæ a ka bæ ajanj mæ anwà'anè Nwî a swonj aa mæ, 'Nù yîi mæ à ññj ntii yi a nu mè aa, mñjki mi tswèntii mî ghà'à ñgha'a, mi ka tigə fè'è ghu ntii.' "

³⁹ Yesu à le nswonj ma yû ànnu aa nlonj Azwî Nwî yîi mæ bè bii mæ bi le ññj mântii myaa ghu nu aa, bi le ntswe nî ñkwèrə aà. A le ti bæ maà noð aa, kaa Nwî a burè ti Azwî yi fâ, ñlonj mæ kaa Yesu à le mburè ti ko'c ñkwèrə annu nifò yi a mbo Nwî aà.

Ajàŋə nòð bə bya i le ntigə nyatə waa àà

⁴⁰ Bè bi mo'c wa atitii ñnòð bə bya yù'ù mè laa, nswonj mæ, "Nù ghùlà a nî tsi'ï ñgəŋntoð Nwî wa!"

⁴¹ Bo bi mo'c swonj mæ, "A nî tsi'ï Ayo'ò Nwî wâ." La bi mo'c bəŋnè ñswonj mæ, "Kaa Ayo'ò Nwî wa kaa à ka yî wa'á aa a Galilea lô! ⁴² A tswə a múm anwà'anə Nwî mæ Ayo'ò Nwî à ka yî lò aa a ñgwè'ε Mfò David, tâ bi jwe yi aa a Bethlehem, wa ala'a David." ⁴³ Maa ajàn, ñnòð wa i le ntigə nyatə waa nlonjə Yesu. ⁴⁴ Bo bi mo'c bi le si lòc ntswá yi, la kaa ñu tsu wa'à yi nî ábo mòðntè.

Ajàŋ mə bità bi ala'a bi baYuda bi le wa'á Yesu bii àà

⁴⁵ Nòð yîi mæ ñgəŋmbé ñdámà'anwî jya i le mbù m̀bii aa, bilii bi ñgəŋmà'a Nwî bo bi baFarisai bo betè mæ, "Nî ghìrə wa'à yi tswa nzi nî ghu aa a ya aa ε?"

⁴⁶ Ñgəŋmbé ñdámà'anwî jya i kwi'i mæ, "kaa bi'ï leè wa'à ñu tsu yə mæ ghàà tsi'ï tsò ñu ma ghù!"

⁴⁷ BaFarisai bya swonj a mbo bo mæ, "A bæ mæ à kî mè m̀bwe'esə a ghuu aa ε? ⁴⁸ Kè nî yə mæ ñu tsu a titii bitsyàsə kè baFarisai à ññj ntii yi ghu nu aa ε? ⁴⁹ Nnòð bə ghù mæ kaa si nõŋsə Moses zi aa bi tigə mè m̀be'e ndòð Nwî!"

⁵⁰ Nù baFarisai wa yî mò'c a titii bo à le mbə Nicodemus, wa mæ à le ñghèè nyə Yesu ñitugə aà. A tigə ñswonjə a mbo bo bi mo'c bya mæ, ⁵¹ "Nõŋsə yî'inè à laa ndi'i mæ mbə bi tsəř isa'a ñu ti yu'u ànnu yîi mæ à swonj, kè ñlòc nyə annu yîi mæ à ghìrə aa ε?"

⁵² Bo kwi'i mæ, "Ëi! O kî nlò aa a ala'a Galilea aa ε? Naŋsə nyəgə ñghàà nî Nwî bæə bonj ò ka yə mæ kaa ñgəŋntoð Nwî kaa à leè wa'à a Galilea lô."

⁵³ Bi m̀ansə mè, bè bitsim tigə ñlo ñghèèŋkə a ndugə bo.

8

1 Yesu a bəŋnè ñlo ñko'c ñghεε a atu nta'a Olive.

M̀angyè wa mə bi le ntswa adigə m̀aghàbè aà

² Abèè a fù'ù mè, a bæ tsi'ï a titugə, Yesu a bú ñghεε fu a ndámà'anwî. Bè bitsim zî ntswe ñkarisə yi, a tswé a nsyε nlògìnə ñka ndi'i waa. ³ Ñgəŋdi'i nõŋsə bo bi baFarisai zî nî m̀angyè yî mò'c yîi mæ bi le ntswa a adigə m̀aghàbè, ñzi nte'ε a nsi Yesu. ⁴ Nswonj ghu mbo mæ, "Ndi'innu, bi'ï ghìrə ntswa m̀angyè ghu a ghìrè nî ànnu m̀aghàbè. ⁵ Nõŋsə Moses à le nswonj mæ tâ bi tumtə ajàn m̀angyè ma yû ñzwitə. O swonj ñgaa yò mæ bi ghìrə ghu mæ akə aa ε?" ⁶ Bo le nswonj laà aa a ñkwà'anə Yesu tã tswə nî ànnu yîi mæ mbə bi tsyá ghu mfa afirə yi. Bi swonj mè laà aa, Yesu a bəŋnè

ntuɲnə ɲka ɲwa'anə ni muswêbô yî a nsyê. ⁷ Bi ghèè mē nî mbîi ɲka betə nîi nî ibetə aa, a biinè ntəə nswonɲ a mbo bo mə, “Nù nibù yîi mə à leè ɲwa'á annù tsu fânsè aa, tá foo ntumə yi nî ɲgò'ò.” ⁸ A swonɲ mē laa, mbu ntuɲnə mbu ɲka ɲɲwa'anə ni muswêbô yî fu. ⁹ Bo yù'ù mə annù ya mə à ghìrə nswonɲ aa, ntigə mfe'ekə yî mò'ò yî mò'ò, ñloginə ni bìlì bìi mə bi le ntswe a titi bo aà. Ntigə mma'atə Yesu tsi'í yùyu, mǎngyè wa a burə ntəə ghu nsí. ¹⁰ Yesu a ɲɲɛntə àtú yi ñswonɲ ghu mbo mə, “Mǎngyè, bə by bi fə aa ε? Nù tsù à sɪ ghu bú ñtswe a nnɲɪ isa'a anu wò aa ε?”

¹¹ Mǎngyè wa a kwi'i mə, “Kaa ɲù tsù à sɪ ghu tswé, Mmà'ambí.”

Yesu a tigə ñswonɲ mə, “Kaa mə ka wa'á isa'a a nu wò ki nnɲɪ. Lá, ghèè ghò, ñtsuu innù jì bi bú ki ghìrə.”

Yesu à laa mbə ɲkà'a mbí

¹² Yesu a bú ñswonɲ a mbo bə ma bya mə, “Mə laa mbə ɲkà'a fàa mbí. Nù ñtsim yîi mə a yònə nî gha aa, kaa à ka wa'á a múm m̄fii idigè ka ntəə, à ka bǎɲnə i tswə nî ɲkà'a ntswénti.”

¹³ BaFarisai swonɲ ghu mbo mə, “O bə ki swonɲ annù ñlonɲ ɲgaà yò wò mbonɲ bonɲ annù yîi mə o swonɲ aa, kaa a sɪ annù nɲɲkonɲ bə.”

¹⁴ Yesu a kwi'i mə, “Ka mə swonɲ annù ñlonɲ ɲgaà yà aa, ànnù yîi mə mə swonɲ aa, à nî ànnù nɲɲkonɲ, ñlonɲ mə mē zɪ àdigè yîi mə mē lo ghu aa, ɲki nzi adigə yîi mə mə ghèè ghu aà. Lá kaa bú sɪ adigə yîi mə mē lo ghu aa, kə adigə yîi mə mə ghèè ghu aa zɪ.

¹⁵ “Nì tsə̀rə m̄sa'a aa tsò bə; lá, kaa mə sɪ isa'a ɲú tsə̀rə. ¹⁶ Lá mə bə te'ε ki tsə̀rə isa'a tsə̀rə bonɲ mə ka tsə̀rə aa tsi'í annù nɲɲkonɲ, ñlonɲ mə kaa mə sɪ aa tsi'í mə mə tsə̀rə, mə tsə̀rə aa b̄i'í yu wa yîi mə à le ntoo gha aa. ¹⁷ Bi ɲwa'anə a mum nòɲsə̀ b̄u mə, ànnù yîi mə biyəfə bi baa bi bii aa, à nî ànnù nɲɲkonɲ. ¹⁸ Mə swonɲ nî ànnù ñlonɲ ɲgaà yà aa, Taà ghà yîi mə à le ntoo gha aa, a ki ñswonɲ nî ànnù ñlonɲ ɲgaà yà.”

¹⁹ Bi betə yi mə, “Taà ghò à tswə aa fə aa ε?” Yesu a kwi'i mə, “Kaa nì sɪ gha zɪ, kaa nì sɪ Taà ghà ki nzi; nì laa bə zi gha bonɲ nì ki nzi Taà.”

²⁰ Yesu à le nswonɲ ma jù innù aa wa noò mə à le sɪ di'í annù Nwí a múm ñdámà'a Nwí, ntswe aa a mbèè ɲja'à ñda yîi mə ɲkòm ɲkabə m̄mà'anwí i le ntswe ghu aà.

Kaa mbə bu bìi ni sɪ minti muu a nu mə ɲɲə aa wa'á wa adigə mə mə ghèè ghu aa ghèè

²¹ Yesu a bú ñswonɲ a mbo bə bya mə, “Mə ka lǒ ghèè ghà, tá nì tigə nloo nî gha kikan, i yi kwo a múm ibi bú; àdigè yîi mə mə ghèè ghu aa, kaa mbə nì wa'á ghu ghèè.”

²² Bità bi ala'a bi baYuda bya swonɲ mə, “Á ka baa zwitə aà ibi nù yí, ñlonɲ mə a swonɲ nì mə àdigè yîi mə yu ka ghèè ghu aa, kaa mbə b̄i'inə wa'á ghu ghèè aa ε?”

²³ A swonɲ a mbo bo mə, “Nì lò aa fàa atu nsyê, lá mə bǎɲnə ñlo aa a aburə, nì lò aa fàa mbí, kaa mə wa'á aa fàa mbi lò. ²⁴ Mə swonɲ mə, nì ka kwo a múm ibi bú aa nlonɲ mə nì bə tsuu bii mə 'mè ni ghu wa mə mē ni ghu aa,' bəə bonɲ nì ka kwo a múm ibi bú.”

²⁵ Bo betə Yesu mə, “O bə aa wò aa ε?”

A kwi'i mə, “Yu wa mə, mē tē'è mē ñswonɲ ñloginə a mbîi aà. ²⁶ Mə tswə nì innù jì ghà'atə a nswonɲ nlonɲ ghuu, innù jì ghà'atə ñlonɲ annù

nniḡ isa'a a nu bù. La, yu wa yīi mē à le ntoo gha aa, a swonḡ aa tsi'ī ànnu nīḡkonḡ, mē kīi ḡswonḡ aa ànnu yīi mē mē yù'u ghu mbo aa, a mbò m̀bī."

²⁷ Yesu à le nswonḡ ma laa kaa bo wa'à zi mē à le si ghàà a mbo bo nlonḡ aa ḡgaa Nwīḡḡḡḡ Tà. ²⁸ A tigè ḡswonḡ a mbo bo mē, "Nòò yīi mē nī ka yī ḡḡe Mu Nù a ndēḡ aa, nī ka yī zi mē 'mē nī ghu wa mē mē nī ghu aà.' Nī ka yī zi mē kaa mē si ànnu tsu nī àdà'à ya ghīrè, i kīi zi mē mē swonḡ aa tsi'ī ànnu yīi mē Taà ghà à dī'i mē tâ mē swonḡ aa. ²⁹ Nù wa yīi mē à le ntoo gha aa, à tswe bī'i yu, kaa à sī gha mà'àtè mē tâ mē tswe tsi'ī mē mē, ḡlonḡ mē mē ghīrè aa, tsi'ī ànnu yīi mē a b̀ḡḡḡ nī yī aà."

³⁰ Bè bī ghà'àtè bīi mē bī le nnyu'u innu jya jīi mē Yesu à le nswonḡ aa, bo le nniḡ mīntīi myaa ghu nū.

Bè bīi mē kaa bī sī ibù'ù bē aa bo bī ibù'ù

³¹ Yesu a tigè ḡswonḡ a mbo baYuda bya bīi mē bī le nniḡ mīntīi mya ghu nu aa mē, "Nī bē ki yu'u nighàà na i lwī'ī ghu mum, bēḡ boḡ nī ka tigè bē ḡḡḡḡḡḡḡḡ jya tsi'ī ànnu nīḡkonḡ; ³² i nanḡḡ zi ànnu nīḡkonḡ, tâ ànnu nīkonḡ ya à ghīrè tâ nī tsuu ibù'ù b̀bī bē." ³³ Bo kwi'i mē, "Bī'ī lo aa a ḡḡwè'è Abraham, kaa bī'ī lèè ḡwa'à ibù'ù ḡù tsu kī mbē. O tsya aa la ntiḡḡ nswonḡ mē, 'Kaa nī ka wa'à ibù'ù b̀bī mbē aa e?' "

³⁴ Yesu a swonḡ a mbo bo mē, "Mè swōḡ tsi'ī ànnu nīkonḡ a mbo bù mē, 'Nù yīi a ghīrè innu jī bī aa, à nī àbù'ù a mbò innu jī bī. ³⁵ Kaa àbù'ù a sī a m̀m̀ ḡḡwè'è nīkonḡ tswe, a ḡḡwè'è aa a lwī'ī jwe jwe ḡḡwè'è wà. ³⁶ Ma m̀u ajàn wa Mu à laa bē fi'i gho a ndà àbù'ù bēḡ boḡ kaa ò ka wa'à àbù'ù bù m̀bē bē. ³⁷ Mè zi mē nī fè'è aa a ḡḡwè'è Abraham. Lâ nī lòò nzwitè mē aa lonḡ mē kaa nī si ànnu yīi mē mē dī'i aa kwèrè aà. ³⁸ Mē swonḡ aa ànnu yīi mē mē yē a mbo Taà aà. La nī bāḡḡḡ ḡḡḡḡḡ aa ànnu yīi mē taà ghùu a swonḡ nī a mbo bù aà.' "

³⁹ Bo kwi'i ghu mbo mē, "Taà yī'ī à nī aa, Abraham."

Yesu a kwi'i mē, "A laa mbē mē nī bē aa b̀ḡḡ bī Abraham, boḡ nī ghīrè mbuu innu jīi mē à le si ghīrè aà. ⁴⁰ Lâ nī bāḡḡḡ ḡlòò nī nzwitè mē, ḡù yīi mē mē nī ghu wa yīi mē mē swōḡ ànnu nīḡkonḡ ya mē mē le nnyu'u a mbo Nwī a mbo bù aà! Ma yù kaa à sī ànnu mē Abraham à le ḡḡḡḡḡ bē! ⁴¹ Nī ghīrè aa ànnu yīi mē taà ghùu à le ḡkī ḡḡḡḡḡ aà."

Bo kwi'i mē, "Kaa bī'ī sī b̀ḡḡ bī àkwàrè bē, bī'ī tswe aa tsi'ī nī Tà yī m̀ḡ'ḡḡ, a bē Nwī."

⁴² Yesu a swonḡ mē, "A laa bē mē Nwī à nanḡḡ mbē aa tsi'ī Taà ghùu, bēḡ boḡ nī k̀ḡḡḡ nī ghà, ḡlonḡ mē mē lò aa a mbèe Nwī ḡzi ntswe faà tsītsōḡḡ. Kaa mē le ḡwa'à aa nī àtù ya zī, a gha aa a le ntoo Nwī. ⁴³ Nī sī ànnu yīi mē mē swonḡ zi aa a ya aa e? Tigè a ghīrè aa mē kaa nī si lòò a nnyu'u nighàà na aa e? ⁴⁴ Nī bē aa b̀ḡḡ bī taà ghùu, Satan, nī kīi ǹḡḡ ḡḡḡḡḡ aa ànnu yīi mē taà ghùu a ghīrè aà. Ǹḡḡḡḡ tsi'ī a mbīi mbīi, taà ghùu à le mbē aa ḡḡḡḡḡḡḡ bē. Kaa bo ànnu nīḡkonḡ sī nī ànnu tsu tswe, ḡlonḡ mē kaa ànnu nīḡkonḡ kaa a sī ghu nu tswe. A yī tī swonḡ abāḡḡḡḡḡ aa, a ghīrè aa tsi'ī ànnu yīi mē a tswe ghu nū aa, ḡlonḡ mē à bē aa ḡḡḡḡḡḡḡḡḡḡ, ḡkī mbē aa tâ bī bāḡḡḡḡḡ. ⁴⁵ La tsò mē mē swonḡ aa ànnu nīḡkonḡ aa, kaa nī wa'à bīi. ⁴⁶ Nù nībù yīi mē à tse swonḡ mē mē ghīrè ànnu yī bī aa, à nī wò aa e? Mbē mē ka nswonḡ aa ànnu nīḡkonḡ nī tigè wa'à bīi aa a ya aa e? ⁴⁷ Nù yīi mē à tswe bo Nwī aa, a yu'u nighàà nī Nwī, lâ, kaa nī sī aa

bũ bì Nwí tswé, à ni annù yíi a ghírè kaa nì wa'à nì Nìghàà ni Nwí yu'u aà."

Yesu bo Abraham

⁴⁸ BaYuda betè Yesu mē, "Bí'í ghírè òtè'è mbaa wa'à swonj mē, ò ni nù Samaria, àzwí yí bi a ká òtswé a ato'o wò aa é?"

⁴⁹ Yesu a kwi'i mē, "Kaa àzwí yí bi kaa a sí a ato'o mē tswé. Mē gha'asē aa bē Taà, lá nì bāñnè òtsa'a nì ghá. ⁵⁰ Kaa mē si aa nìgha'à na lòò. La nù yí mò'ò à tswe ghu mē a lòò nìgha'à na ñkii nsa'a nì isa'á ghá. ⁵¹ Mē swonj tsi'í ànnù nìñkonj a mbo bù mē, nù yíi mē a lèè nìghàà na aa, kaa à ka yí wa'à nìwo burè nyè yè."

⁵² BaYuda bya bi swonj ghu mbo mē, "Bí'í nàñsè mē nzi tsìtsònj mē demon à tswe a to'o wò. Abraham à le ñkwò, ñgǎñntoo Nwí i ki ñkwokè, lá ò bāñnè òswonj nì mē, nù yíi mē a lèè nìghàà no aa, kaa à ka yí wa'á nìwo ywe'etè! ⁵³ Taà yí'í Abraham à leè ñkwò, o lòò aà òswonj mē ò tsyàtè Abraham aa é? Ñgǎñntoo Nwí tsìm i leè ñki ñkwokè. Ò mòòntè mē ò bē aa wò aa é?"

⁵⁴ Yesu a kwi'i mē, "Mē laa ki lòò aà nìgha'à na mēmbonj bonj nìgha'à na nya nì ka tsyà tsi'í àdàñè àdàñè. Nù yíi mē a gha'asē nì gha aa, à laa mbè aa Taà, wa yíi mē nì twonj nì Nwìñgónj ghùù aà. ⁵⁵ Kaa nì tē'è wa'à yí zì, la mē zì yí. Mbè mē swonj mē, mē sì yí zì, bonj mē bē aa ñgǎñàbāñnènnù tsò bù. Lá mē zì yí, ñkii nìlèè nì nìghàà nì. ⁵⁶ Taà ghùù Abraham à le ndoritè a nyè nòò yíi mē mē le ntswe nì zì ghu aà; à le ñki nyè, ñki ndoritè." ⁵⁷ Bo swonj ghu mbo mē, "Kaa ò burè tì ilòò mighum mi ntaà bē, mēbāñnè nswonj mē, ò leè ñyè Abraham aa é?"

⁵⁸ Yesu a kwi'i mē, "Mē swònj tsi'í ànnù nìñkonj a mbo bù mē, 'm̀bonj tá bì jwe Abraham bonj mē nì yu wa mē nì ghu aà.' "

⁵⁹ A swònj mē laà, bì bweè ñgò'ò ñlòò mē bì tumtè yí ghu, a bèèrè m̀bwe yí, ñtigè m̀fè'è yí wa m̀m̀m̀ ñdámà'anwí.

9

Yesu à ghurè ñú yíi mē bì le njwe a fè'è aà

¹ Yesu à kà mē aa ntsya, nyè ñú yíi mē bì le njwe a fè'è aà. ² Ñgǎnyègònnù jì i betè yí mē, "Rabbi, àa ibi wo mē i le ñghírè bì jwé ñú ghú a fè'è aa é? Ibi i le mbaa aà m̀bè aà i yí kè yí taà yí bó ñdè yí aa é?" ³ Yesu a kwi'i a mbo bo mē, "Kaa àfè'è yí a sì nì ànnù tsu tswé ñlonj ibi yí kè yí taà yí bó ñdè yí bē. A fè'è aa mē tá bì tsya a ñjím àfè'è yí, nyè m̀ida'a m̀ Nwí. ⁴ Tsò mē nòò à burè a s'ì'nè aa, a ku'unè mē tá bì'nè ka m̀fa'a ifà'a yu wa yíi mē à too gha aà; ìtugè i fii nzi ajàn yíi mē kaa nù à kaa wa'á ifà'a bù ñka m̀fa'a. ⁵ Mbè yíi mē tswe fàa m̀m̀m̀ m̀bi aa, mē nì ñkà'a m̀bì." ⁶ Yesu à swònj mē ma mùu ajàn aa, ñtwu m̀itwye a nsyè, nta'anè atsitisa'a ghu; ñlògè atsitisa'a ya, nyo'ò mi'i mi ñú wa ghu, ⁷ òswonj ghu mbo mē, "Ghèè nsi'i nsi gho a m̀m̀m̀ àtsòlè Siloam." (Ñjì'í ñkùm ma ghú i bē aa mē "ñtoò.") Maa ajàn, nù wa a ghèè, ñsi'i nsi yí, m̀bu ñka m̀bii ñtigè nyè nì ñdìgè.

⁸ Bám̀bèè ñdùgè bì bo bì b̀è bii mē bì le sì yè nni, a lòò nì ñjoo a m̀bii aa, bì betè mē, "A sì ñú wa mē à kì sì tswe nì a m̀bèè m̀ánjì ñlòò nì ñjoo aa à ghua bē aa é?" ⁹ Bí mò'ò bì kwi'i mē, "A nì ghu," la bí mò'ò bì swonj mē,

“Ngan̄ kaa à sî ghu bê; à bə aa bə finə.” La nù wa yumbon̄ a bân̄nè ñswon̄ mə, “Mə bə aa nù ma wá.” ¹⁰ Bo betə yi mə, “O tsya aa mə akə mbon̄ mi’i mo ña’anə tsits̄on̄jə aa ε?” ¹¹ A kwi’i a mbo bo mə, “Nù wa mə bi twon̄jə ni Yesu aa, à ghirə nghirə atsitsa’a, nyo’o mi’i ma ghu, ñswon̄ mə tâ mə ghεε nsi’i nsi’i gha a atsòlè Siloam. Mə ghèè mē, nghεsə ñsi’i ñsi’i gha aa, ñlòginè ñtigə nyə idigə.” ¹² Bi betə yi mə, “Yesu ghuu, à fə aa ε?” A kwi’i mə, “Kaa mə sî zî.”

A ajànə BaFarisai le ntigə nlɔɔ annù ñlon̄ annù nghurə m̄fə’ənə wa aa

¹³ Bi lɔgə nù wa mə à le mfə’è ñlɔginə a mbɔrə aa, nghèè ni ghu a mbo baFarisai. ¹⁴ Njwi ya mə Yesu à le nta’anə atsitsa’a nghurə mfə’ənə wa ghu, a lɔginè ñtigə nyə idigə aa, à le mbə aa ñjw̄nḡon̄jə. ¹⁵ BaFarisai, yaa ngaa, bi ghεè nî mb̄ī ñkî mbetə nù wa mə à tsyà aa mə akə mbon̄ ki yə idigə lε. A kwi’i a mbo bo mə, “A ghirə nyo’otə mi’i ma nî atsitsa’a; à yò’otə mə aa, mə si’i ñsi’i gha, ñtigə nyə nî idigə tsits̄on̄jə.”

¹⁶ BaFarisai bî mɔ’o bi swon̄ mə, “Kaa nù yîi mə à ghirə annù ma yú aa kaa mbə wa’ə aa mbo Nwî ló, ñlon̄ mə kaa à si nòñsə ñjw̄nḡon̄jə ləə aà.” La bo bî mɔ’o bi betə mə, “Mbə nù yîi mə à ni ngànghirə ñnnù jî bi a ká nghirə ilènsə tsi’i tsò juà aa mə akə aa ε?” Ma mùu ajàn, àyàtə a le ntigə mfə’è a titi bo.

¹⁷ BaFarisai bú nghεε nî mb̄ī mbetə nù wa mə, “Tsò mə à ghirə ñña’a mi’i mo aa, ò swon̄ mə akə nlon̄ ngaa yî aa ε?” Nù wa a kwi’i a mbo bo mə, “A ni ñgàn̄nto Nwî.”

¹⁸ Kaa Bisa’a bi ala’a bi baYuda bi le wa’ə kòn̄ mə mbə bi bii mə nù wa à le mfò mfə’ə mbon̄ bù ki yə idigə i ywe’e a noò yîi mə bi le ntwon̄jə taà yî bó ñdè yî, ¹⁹ mbetə waa mə, “Nù ghú àa tsi’i mú ghùu aa ε? Nî swon̄ mə bi le njwe yi aa a fə’ə, à tigə ñtsya aa la tsits̄on̄jə mbon̄ ki yə idigə aa ε?”

²⁰ Taà yî bó ñdè yî kwi’i mə, “Bî’i zi mə à ni mú yî’i, ñkî nzi mə bî’i le njwe yi aa a fə’ə, ²¹ lá kaa bî’i sî ajàn yîi mə à tsya mbon̄ ki yə idigə tsits̄on̄jə aa zî. Kaa wa’ă nù yîi mə à ñà’a mi’i mi aa ki nzi. Nî betə yi; à tigə ñdî, mbə à tse kwi’i yumbon̄jə!” ²² Taà yî bó ñdè yî le nswon̄ ma mùu ajàn aa nlon̄ mə bi le si bɔ’o bisa’a bi ala’a bi baYuda, ñlon̄ mə à le ti bə aa, bon̄ bó tàn̄jtə mē mə, nù tsù yîi mə à bii, nswon̄ mə Yesu à nî Ayo’ò Nwî wa aa, bon̄ bi ka fi’i yî a múm ñdànghòtə bo. ²³ A bə ñji’i annù yîi mə taà yî bó ñdè yî le nswon̄ mə, “A tigə ñdî; nî betə yi aà.”

²⁴ Bo bú ñkwatə ntwon̄jə nù wa mə bi le njwe a fə’ə aa ngaa yîi mə à ywe’e jî baa aa, nswon̄ ghu mbo mə, “Gha’asə Nwî, ñswon̄jə annù ññkon̄jə yò! Bî’i zi mə nù ghú mə à ghirə nghurə ghə aa, à nî ñgànghirə ñnnù jî bî.”

²⁵ Nù wa a kwi’i mə “Kaa mə sî gha zi mə nù ghú à ni ngànghirə ñnnù jî bi kə à sî ghu bē. Annù yî fùurə yîi mə mə zi aa a ni mə; mə le mfə’è, lá, tsits̄on̄jə, mə yə idigə.”

²⁶ Bo betə mə, “A ghirə nghirə aa mə akə a nu wò aa ε? A ghirə ñña’a mi’i mo aa mə akə aa ε?”

²⁷ A kwi’i a mbo bo mə, “Tigə mə bà mə aa nswon̄jə a mbo bù, kaa ni wa’ə nî ghuu kon̄jə ni a nyu’utə! Nji’i annù yîi mə ni bù ñlɔɔ mə mə kwatə aa, à nî àkə aa ε? A bə tsò ni kii ñlɔɔ nî mbə ñgàn̄yogənnù jî aa ε?”

²⁸ A kwi’i mē laà aa, bi bəgìtə yi, ñswon̄jə mə, “O ni ñgàn̄yogənnù mbà ma wa yî mò’ò; la a mbo bî’i, bî’i bə aa ngàn̄yogənnù Moses. ²⁹ Bî’i zi mə

Nwĩ à le ñghàà a mbo Moses; lá ñghεε nĩ mbâ ghú, kaa bí'í tε'ε wa'á adigε yĩ mε à lo ghu aa zĩ."

³⁰ Nù wa a kwí'i a mbo bo mε, "Annù muu à nĩ ànnu mε a tsya ghâ. Kaa nĩ si adigε yĩ mε à lo ghu aa zĩ, la a bânñè ñghurε gha nĩ àfè'è ya!

³¹ "La bí'inè zĩ tsi'í siginè mε kaa Nwĩ à si annù a mbo ñgânghirè innù jĩ bi yu'utε; La ñu yĩ mε a bo'c nũ ñkii ñghirε nĩ innù jii mε a lòò aà, Nwi a yu'utε annu ghu mbô.

³² "Nloginε a mbè'enε mbi, kaa ñu tsù à leè ñwa'à yu'u mε ñu tsù à leè ñña'a mi'i mi ñú yĩ mε bi le njwe a fε'è aa a kâ ñyε idigε! ³³ Mbε ñu ghú a tsuu aa a mbo Nwĩ ló, boñ kaa mbε a wa'à zĩ àjàñ yĩ mε mbε yu ghirε ànnù tsi'í tsó yuà."

³⁴ Bo kwí'i ghu mbo mε, "Bi le njwe gho aa a múm ìbi yĩ i swerε, ò tigε ñlɔɔ aà ñka ndí'í yí'í aa ε?" Bi swòñ mē laa aa, mfurε yi a múm ñdânghòtε bo.

Afè'è Azwì

³⁵ Yesu à yù'ù mε annù yĩ mε a le mfè'è aa, ñlɔɔ ñú wa, m̄betε yi mε, "O ññ ñtíí gho a nu Mu Nù aa ε?"

³⁶ Nù wa a kwí'i ghu mbo mε, "Swonε ñú yĩ mε Mu Nù à ni ghu aa, a mbo mε, Taà ghà, tá tá mē bii yi."

³⁷ Yesu a swonε ghu mbo mε, "O yè mē yi, wa à ni yu yĩ mε a ghàà a mbo wò tsítsón aa."

³⁸ Nù wa a swétε m̄kù'ùtε mi a nsi Yesu ñswonε ghumbo mε, "Mmà'àmbí, mē bii!"

³⁹ Yesu a swonε mε, "Mē le nzí fàa mbi aa mē bi ka nsa'a bē, mē tá bifè'èñε ka nyε idigε, tá bē bii mē bi bânñè ñyε idigε aa, tá bí fε'è."

⁴⁰ BaFarisai bí m̄'c bii mē bi le ntswe ghu nyu'u àjàñ yĩ mε à swonε ma mùu àjàñε aa, m̄betε ghu mbo mε, "Bí'í m̄òòntε mē kaa ò si lòò aà ñswòñε mē bí'í kí mfè'è aa ε?"

⁴¹ Yesu a kwí'i a mbo bo mε, "A laa bε mē nĩ fè'è boñ kaa isa'a i si a nu bu kuu; la mbε yĩ mē nĩ bânñè m̄m̄còntε nĩ mē nĩ yε idigε aa, àa ñjì'í ànnù yĩ mē isa'a ìburε a nu bù aà."

10

Ñighàà nĩ nānaa nlonε ntsèembí

¹ Yesu a swonε mε, "Mε swonε aa tsi'í annù ñññkonε a mbo bù; ñu yĩ mε à si bε a ntsù ñkya tsyá ñkuu nĩ a ñkya mb̄ñjērē, m̄banñε ñkɔ'c nĩ bε a atu ñkya ñkuu aa, à nĩ ñyērē, ñkí mbε aṅgāmighεe. ² Nù yĩ mε a tsyá a ntsù ñkya, ñkuu nĩ a ñkya mbi aa, à nĩ ñtsèembí. ³ Nù yĩ mε a be ntsù ñkya aa, a ña'à nĩ ntsù ñkya ghu mbô; m̄bi jya i yu'ù nĩ ñjì yí, a twonε nĩ waa a kumε; ñtigε ntsyasε nĩ waa i fε'è. ⁴ Nòò yĩ mε à fí'isè mē waa laa, a kâ ñghεε nĩ a mbii, m̄bi jya i tigε ñyonε, ñlonε mē i zĩ ñjì yí aà. ⁵ N̄ḡi à bε zĩ boñ kaa i s̄i yi yonε, m̄banñε ñkhè nĩ yi khè, ñlonε mē kaa i s̄i ñjì ñḡi zĩ aà."

⁶ Yesu à le nswonε ñighàà nĩ nānaa ma nú a mbo bo, la kaa bo wa'á annù yĩ mε à le si swonε a mbo bo aa zĩ.

⁷ Yesu a bù ñkwatε nswonε mε, "Mε swonε aa tsi'í annù ñññkonε a mbo bù: Mē nĩ ntsúbù'u mb̄ñjērē. ⁸ Bē bitsim bii mē bi le ntsyá mbii yà aa, à

ni biyèrè ŋki mbə bāŋgāmighee. La kaa mbi jya i le wa'ă nji yàà yu'utè. ⁹ Mè nî ntsùbù'ù. Nù yii mè à tsyà ni mè ŋkuu aà, à ka yweenə; àa ki kuu i kii fè'ε, i kii yə nî ŋgèè yî ñsiginè a ŋkurə. ¹⁰ Nyərə a kii nzi aa tsi'i a nyərə, i zwitə, i kii ta ŋgi'i ghu. Lâ mè zî aa mè tâ bi tswè ni ntswënti, ntswënti yii mè i luu aà.

¹¹ "Mè ni ntsèembi yî ñsiginè. Ntsèembi yî ñsiginè a kòŋè nî mfâ ntswënti yî mbi'i ŋkwitū mbinjèrə ji. ¹² Ngàŋafà'à yii mè bi twu nni twu, kaa a wa'ă ntsèembi bə, kaa wa'ă mbòŋ mbi ki mbə aa, à bə yə naaŋgwyè tâ i ka nzi, boŋ à mà'atə mbi jya ŋkhə yi; naaŋgwyè ya i kò mbi jya, àbùgə a kî nja'anə.

¹³ "Nù wa mè bi twu nni twu aa, a khè nni aa nlonj mè kaa mbi jya sî ji bə, kaa a wa'ă kii ñlanjə nî ànnu ñlonj ŋgaa yàà aà.

¹⁴ "Mè nî ntsèembi yî ñsiginè, mè zi mbi jâ, i kî nzi ghâ, ¹⁵ a kî mbə ajàn yii mè Taà ghâ à zi gha mè kî nzi Taà ghâ aà. Mè kòŋè mfâ ntswënti yî yà i kwo mbi'i ŋkwitū waa. ¹⁶ Mbi jâ jî mo'ɔ i tswè ghu jii mè kaa i sî mùm àkàrə mbi yulà tswè. Mè tswè nî ŋki nlogə waa i kii zî nî ju; i ka tigə yu'u nî ŋji yà, i tigə bə akàrə mbi yî fùùrə, i kii tswè nî ntsèembi yî mfùùrə.

¹⁷ "Nji'i ànnu yii Taà ghâ à kòŋè gha aa à ni mè mè kòŋè mfâ ntswënti yà tâ bõŋ bŷ kwèrə fu. ¹⁸ Kaa nù tsù mbə wa'ă ntswënti yà a mbo mè kwèrə. Mè aa fa ntswënti yà aa tsi'i a ŋkòŋə mè. Mè tswè nî midà'à mè mbə mè fâ, ŋki ntswe ni midà'à mè mbə mè bú ŋkwèrə fu. Aà ànnu yii mè Taà ghâ à swòŋ mè ta mè aa ŋghirə aà."

¹⁹ Ma nuà nìghàà ni bú nzi nî ñyàtə a titi baYuda byâ. ²⁰ Bo bí ghà'atè le si swonjə ni mè, "A tswè nî àzwí yî bí! A baanə aà baànə! Ni yu'utə nî ànnu yii mè a swonj aa a ya aa ε?"

²¹ La bí mo'ɔ bi swonjə ni mè, "Nù yii mè à tswè nî àzwí yî bi aa kaa mbə wa'ă lalə ka ŋghaa! Mbə àzwí yî bi a ghirə bífə'ənə ka ñyè idigə aa ε?"

Ajàŋə mə bi le ntuu Yesu aà

²² A le mbə maà noò laa, a bə nòò mfə'ə, ŋki bə noò yii mè bi le si ji ikòò Nsi'itə ñdámà'anwí a Yerusalem aà. ²³ Yesu à le si ghantə ntəə ŋko'ɔ mbu nsigə wa adigə mə bi le si twonjə nî Ntsùbu'u Solomon aà. ²⁴ BaYuda bi ghotə ŋkarisə yi mbetə yi mè, "O ka lèè yí'í a njim i ywe'e aa a noò àkə aa ε? Swonj tâ à laa atu bí'í: O bə aa Ayo'ɔ Nwí wa aa ε?"

²⁵ Yesu a kwi'i a mbo bo mè, "Mè fòò mə ñswonj a mbo bú la kaa ni wa'ă ànnu yii mè mè swòŋ aa bí. Mifà'à mli mè mè fà'a nî ikùm Taà ghâ aa, mi dì'í nî nù yii mè mè ni ghu aà; ²⁶ la kaa ni wa'ă bí ñlonj mè kaa ni sî mbinjèrə ja bə aà. ²⁷ Mbinjèrə ja i yu'u nî nji yà; mè zî waa, i kii ñyonjə nàà. ²⁸ Mè fa nî ntswënti yii mè i lwí'i nínkonj aa a mbo bo, kaa tâ bo yi wa'ă kwò bə. Kaa nù tsù kaa a yí wa'ă waa a mbo mè twɛɛ ŋkwèrə. ²⁹ Taà ghâ yii mè à fa waa a mbo mè aa, à tswè nî adà'à ntsyatə njoò ñtsimə, kaa nù tsù sî ghu tswè yii mè mbə a twɛɛ waa a mbo Taà ghâ ŋkwèrə. ³⁰ Mè ni Taà ghâ, bí'í yu bə aa ayoo yí fùùrə." ³¹ BaYuda bya bi yù'ù mè ma la aa, mbwɛɛ ŋgò'ò mè bí bú tumtə yi ghu. ³² Yesu a swonj a mbo bo mè, "Mè ghirə mè ñnnu jî ghà'atə jî siginə a nsi mi'i bú, jii mè Taà ghâ à fa mè tâ mè ghirə; àa yuu ànnu a titi ñnnu ma jù yii mè a ghirə ntonjə ghuu i lwí nî tigə ñlɔɔ a tumtə gha aa ε?"

³³ Bo kwi'i ghu mbo mæ, "Kaa bĩ'i si lòò a ntumtê gho aa nlonɔ ɔ̀nnù yĩ siginè ma yũ yĩ tsu mæ ò ghìrè aà. Lá bĩ'i lòò ntumtê gho aa nlonɔ mæ ò bəgìtè Nwĩ! O bə aa tsi'i n̄m̄is̄ɔn̄ lá mb̄aɔn̄ə ntigə n̄lɔɔ n̄i n̄lɔḡə ib̄in̄ú gho mæ ò bə aa Nwĩ!"

³⁴ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, "Tigə bi ɔ̀wa'anə a m̄m̄ ɔ̀ɔ̀wà'ànè n̄ɔ̀s̄ə buu mæ Nwĩ à le nswon̄ mæ, 'N̄i ni b̄in̄wĩ'? ³⁵ Bĩ'inè zi mæ kaa mbə bi wa'a annù yĩ mæ a tswe a m̄m̄ ɔ̀ɔ̀wà'ànə Nwĩ aa kwensə; mbə Nwĩ a twon̄ bə bya mæ à le mfa ntoò yĩ a mbo bo aa ni b̄in̄wĩ, ³⁶ a tsyà aa mæ akə n̄i swon̄ a mbo yu wa yĩ mæ Tà a tso'ɔ n̄i ɔ̀yoo afa'á yĩ, ntoo fàa m̄m̄ n̄bi aa, mæ a bəgìtè Nwĩ, n̄lonɔ mæ à swon̄ə mæ, 'Mè ni Mu Nwĩ' aa ɛ? ³⁷ Mbə a bə yĩ mæ kaa mæ si innù jii mæ Taà ghà à swon̄ mæ tá mæ ka ɔ̀ghirè aa ghìrè, n̄i tsuu m̄int̄i muu a nu mē n̄n̄iɔ. ³⁸ Lá mbə mē ka ɔ̀ghirè aa ma juu innù, ka mæ n̄i s̄i gha bii aa, a ku'unè mæ bon̄ n̄i laa mbii innù jii mæ mæ ghìrè aà, tá zi ɔ̀gaa yĩ mò'ɔ mæ Taà ghà à tswe a m̄m̄ mē, mē kí n̄tswe a mum Taà."

³⁹ Bi bú n̄lɔɔ mæ bi baɔnə yĩ, a wi'ikè n̄bwe yĩ a titi bo.

⁴⁰ Yesu a bú n̄lɔ nd̄ansə n̄too a n̄jii ɔ̀k̄i Jordan, wa adigə mæ Jon à le si murə bə ghu a ɔ̀k̄i aà, n̄tigə n̄tswe ghu. ⁴¹ Bə b̄i ghà'atè le n̄z̄i ghu mbó. Bo le si swon̄ə ni mæ, "Jon, kaa à le wa'á ìlensə ghìrè, lá innù tsim̄ jii mæ à le nswon̄ nlonɔ ɔ̀gaa n̄u ghuà aa, i fè'è mē n̄laa." ⁴² Bə b̄i ghà'atè bii mæ bi le n̄z̄i ghu aa bi n̄iɔ m̄int̄i myaa ghu nú.

11

N̄wo ni Lazarus

¹ N̄u yĩ mò'ɔ à le n̄tswe ghu, ìk̄um̄ yĩ i bə Lazarus, n̄tswe ni a ala'a Bethany, ɔ̀ghirè ɔ̀wò n̄ighò. Bethany ghú à le mbə ala'a yii mæ Mary bo mumaà yĩ Martha le si tswe ghu aà. ² (Mary ma ghú, à ni wa mæ à le ɔ̀k̄urè m̄ighurə mē àt̄ind̄uù mya a m̄ik̄orə Yesu n̄tigə nyɛ'ɛ n̄i in̄ɔ̀t̄ú jii aà. Lazarus ghú mæ à le si ghòò aa, a le mbə mumaà yĩ yĩ mb̄aɔn̄ə.) ³ B̄ijaantè bi bya bi le ntoo ɔ̀k̄i a mbo Yesu n̄swon̄ ghu mbo mæ, "M̄m̄'amb̄i, n̄s̄uk̄a'á ghò wa mæ ò k̄on̄ə aa a ghòò."

⁴ Nòò yii mæ Yesu à le nyu'u ɔ̀k̄i ghu aa, nswon̄ mæ, "Kaa n̄ighòò ni Lazarus nú kaa ni ka wa'á aa ni n̄wo lwĩ'is̄ə; n̄ighòò nú ni zi aa mæ ni z̄i ni n̄igha'a a mbo Nwĩ, i k̄i bə m̄an̄j̄i yii mæ Mu N̄u a ka k̄i kwɛrə n̄i n̄igha'a ghu."

⁵ Yesu à le ɔ̀k̄on̄ə Martha ni mumaà yĩ Mary ni Lazarus. ⁶ Ka mæ à le ɔ̀k̄on̄ə waa tsi'i annù aa, à kwèrè mē ɔ̀k̄i n̄ighòò Lazarus wa aa, m̄bu n̄tswe maa adigə n̄jwi ji baà. ⁷ N̄jwi jya ji baa i tsyà mæ aa, a swon̄ a mbo ɔ̀ḡaɔ̀ȳəḡənn̄u ji jya mæ, "N̄i ghìrè b̄i'inè bu mb̄i ɔ̀ghɛɛ fu a ala'a Yudea."

⁸ ɔ̀ḡaɔ̀ȳəḡənn̄u ji jya i kwi'i ghu mbo mæ, "Rabbi, ò wà'atè mæ kaa agha'a a burə t̄i sà'atè mæ, bə bi adigə ma bya ki lòò ntumtə wò n̄i ɔ̀ḡò'ò, ò bú n̄lɔɔ n̄i m̄b̄i ghèè ghu aa ɛ?"

⁹ Yesu a swon̄ə a mbo bo mæ, "Tigə ib̄an̄tè noò i tswe n̄i n̄jwi aa n̄igh̄um̄ n̄tsò baa aa ɛ? Maa aɔ̀n̄, n̄u n̄tsim̄ yii mæ a karə a si'inè aa, kaa à si m̄ik̄orè mi tumtə ɔ̀wɔ, n̄lonɔ mæ a yə n̄i ɔ̀k̄a'a mbi ghú aà. ¹⁰ Lá n̄u yii mæ a z̄i n̄i ìtugə aa, a fīn̄k̄è ɔ̀wɔ, n̄lonɔ mæ kaa à s̄i n̄i ɔ̀k̄a'á tswé." ¹¹ Yesu à swon̄ mē ma la aa, m̄b̄u ɔ̀ku'usə mæ, "N̄s̄uk̄a'á yĩ'inè Lazarus a bwii aa bwii, lá mæ

ka ghèe i tsìgìtè yi tâ à biinè filò.” ¹² Ngǎnyogônnu ji i kwi'i ghu mbo mæ, “Mmà'ambí, mbæ a ka mbwii aa bwíi bonj à ka bú biinè i tswe fu ntii.”

¹³ Yesu à le si lòò aà nswonj mæ Lazarus à kwò aa kwò, lá ngǎnyogônnu ji i bǎñnè m̄m̄c̄ontè mæ Yesu a swonj aa tsi'i filo fi bwíi. ¹⁴ Yesu a tigè nḡh̄eε n̄i mb̄i n̄i n̄laansè a mbo bo mæ, “Lazarus à kwò mæ, ¹⁵ lá n̄lonj ñkwitù ghuu, mæ d̄or̄itè mæ kaa mæ gh̄irè ñwa'à bi'i yu tswè aa, tá tá n̄i tsya ghu mbii. Ts̄its̄onj n̄i gh̄irè b̄i'inè gh̄eε ghu mbèè.”

¹⁶ Thomas, wa mæ bi le si twonj ni mu b̄inwí aa, a swonj a mbo ngǎnyogônnu Yesu jya j̄i m̄c̄'o mæ, “N̄i gh̄irè tá b̄i'inè yonjè nd̄i'innu yi'inè tá b̄i'inè n̄ibo gh̄eε tá a b̄e niwo, b̄i'inè n̄ibo kwò!”

Yesu à n̄i ñywèenè n̄i niwo ñki mbæ ntswèntii

¹⁷ Nòò ȳii mæ Yesu à le nzi ñku'u a Bethany aa, nyè mæ à le ti b̄e aa bonj Lazarus à kwò mæ, bi twiñjè yi, ñjwi i tsyá ji ñikwà. ¹⁸ A nlò a Bethany nḡh̄eε nywe'e a Jerusalem à le mbæ tsò b̄imalè bi baà, ¹⁹ maa ajàn baYuda b̄i ghà'atè bi le nzi a mbèε Martha bo Mary a nlè'otè m̄ntii myaa nlonj annu niwo mumaà wàà wà.

²⁰ Nòò ȳii mæ Martha à le nyu'u mæ Yesu a z̄i aa, mf̄è'è nḡh̄eε a mbòò yi, la Mary a b̄añnè n̄tswe a ndá. ²¹ Martha à ghèè m̄e m̄boo Yesu aa nswonj ghu mbo mæ, “Mmà'ambí, ò k̄i baa tswe faà bonj kaa mumaà gha gh̄u kaa à si kwò! ²² Lá m̄e z̄i tsi'i annu n̄ñkonj mæ, tsi'i ts̄its̄onj ò b̄e betè annu ȳii mæ o lòò aa, bonj Nwí à ka fa a mbo wò.”

²³ Yesu a swonj ghu mbo mæ, “Mumaà ghò gh̄u à ka bú biinè fu.”

²⁴ Martha a kwi'i ghu mbo mæ, “M̄e z̄i mæ à ka ȳi biinè fu a noò ȳii mæ biku bi b̄e ka ȳi yweenè niwo a njwí ñlwí'ñj̄imè aa.”

²⁵ Yesu a swonj ghu mbo mæ, “M̄e n̄i ñywèenè n̄i niwo, ñki mbæ ntswèntii. N̄u n̄tsim̄ ȳii mæ à ññj ntii ȳi a nu m̄e aa, à ka tswe ntii, ka mæ mbæ a te'ε ñkwo kwo. ²⁶ N̄u n̄tsim̄ ȳii mæ à ntswe ntii ñki ññj ntii ȳi a nu m̄e aa, kaa à ka ȳi wa'à kwò. O bii ma ȳu annu aa ε?”

²⁷ Martha a kwi'i mæ, “ññjè, Mmà'ambí, m̄e b̄i! M̄e bii mæ ò laa mbæ Ayo'ò Nwí, mbæ Mu Nwí, wa ȳii mæ à le ntswe n̄i mf̄è'ε fàa mbi aa.”

Ajàn mæ Yesu à le nyè'è aa

²⁸ Martha à swònj m̄e ma mùu ajàn aa, ññj'esè mbii nḡh̄eε a ntwonj mumaà ȳi Mary. A ghèè m̄e aa nswonj ghu mbo mæ, “N̄d̄i'innu à z̄i m̄e, à laa ñkii mbetè n̄i ghò.” ²⁹ Mary à yù'u m̄e aa mburè mb̄iinnè mf̄è'è nḡh̄eε a mbòò yi. ³⁰ (A le si b̄e maa noò aa bonj kaa Yesu kaa à burè t̄i wa ñjò'ò àla'a nḡh̄eε ñkuu, lá mburè aa tsi'i wa adigè mæ Martha à gh̄irè mmà'atè yi ghu aa.) ³¹ BaYuda b̄ii mæ bi le ntswe a múm̄ ñda bo Mary wa adigè niwo aa, bi yè m̄e a jàn ȳii mæ à biinè ñka mf̄è'ε nḡh̄eε aa, m̄m̄c̄ontè mæ a ghèè aa wa atu n̄isyè a nyè'è ghu, n̄tigè nyonjè n̄i.

³² Mary à ghèè m̄e ñku'u wa adigè ȳii mæ Yesu à le ntswe ghu aa, nyè yi, ñjwò ghu mikòrè, n̄swonj mæ, “Mmà'ambí, ò k̄i baa b̄e tswe faà bonj kaa mumaà ghà gh̄u kaa à si kwò!”

³³ Yesu à yè m̄e ajàn ȳii mæ Mary bo bi b̄e bya mæ bo bo z̄i aa, bi yè'ènnè aa ññjènnè ñki ñko m̄il̄iñnè wàà tsi'i annu n̄ñkonjè. ³⁴ Yesu a betè waa mæ, “N̄i twiñjè yi aa f̄e aa ε?”

Bo kwi'i ghu mbo mæ, “Mmà'ambí, z̄i nyè.”

35 Yesu a yə'ə. 36 Bè bii mə bi le ntswe ghu aa bi swonj mə, “Nì yê àjàn yii à le ñkòñjè yì aà!”

37 La bo bii mə'c bi swonj mə, “A le mbaa wa'a ghirè tá bif'è'nè ka nyè ìdìgè aa ε? A kì wa'a kì nzi a ajàn yii mə mbè yu ghirè Lazarus a tswe ti kwo aa ε?”

Ajàn mə Yesu à le nyweensə Lazarus aà

38 Ajənjə a bú ntswa Yesu tsi'í mbé ànnù, a ghèè wa atu nisyè mə bi le ntwiñjə Lazarus ghu aà (nisyè ma nú le mbè aa àbù'ù mə bi to a múm ñgò'ò, ñkì ñkusè ntsù yì nì ñgò'ò). 39 Yesu à zì mē ghu aa, nswonj a mbo bo mə, “Nì l'ò'sə ñgò'ò ya wa ntsù nisyè!” Martha, ñjàantə ñkú ñu wa, a kwi'í ghu mbo mə, “Mmà'ambí, àyà'à a ka lùm si'í si'í ñlonj mə à ni njwi jì ñikwà tsítsɔñ a jàn yii mə bi kì twiñjə aà!”

40 Yesu, a swonj ghu mbo mə, “Mè ghirè mbaa wa'á a mbo wò swonj mə, ò ka yə ñigha'a ni Nwí, mə mbè wò bii aa ε?” 41 Bo l'ò'sə ñgò'ò ya mə bi le ñkusè ntsù nisyè nya ghu aà. Yesu a ñentə mi'í mi a ndəñ nswonj mə, “Taà ghà, mə fa mbi'íkə a mbo wò, ñlonj mə o yu'utə nì ànnù yii mə mə swonj aà. 42 Mè zì mə o yu'utə nì ànnù yii mə mə swonj aa ñgòñ bìnòò bítسیمè, lá mə l'ò a nswonjə yulá ànnù tsítsɔñ aa ñlonj ñkwitu nnòò bē búlā faà, tá tá bo bii mə a gha aa a tòò wò.” 43 A màñsə mē a nswonj ma mùu ajàn aa, ñtwoñjə Lazarus tsi'í nì ñjì yì ñtì, mə, “Lazarus, fè'ε nzí!” 44 Lazarus, a fè'è, m̀burə nì ìts'è'è jya jii mə bi le limtə mbò mi, ni mikòrə mi, a b'ò'ò nsí yì ghu mbonj ntwiñj aà. Yesu a swonj a mbo bo mə, “Nì fεε ìts'è'è jya ghu nu, mmà'atè yì tá à ghεε.”

Ajàn yii mə bi le ntañjə annù atu Yesu aà (Mt. 26.1-5; Mk. 14.1-2; Lk. 22.1-2)

45 BaYuda bya bii ghà'atè mə bi le nzí a mbèè Mary wa adigè niwo aa, bi le nyè annù ya yii mə Yesu à le ñghirè aa, nniñ mántii myaa ghu nú.

46 La bo bii mə'c bii ñghεε a mbo baFarisai nswonjə annù yii mə Yesu à le ñghirè aà. 47 Maa ajàn, baFarisai bo bii bilii bi ñgəñmà'a Nwí, bi ghèè m̀boonsə bo bii ñgəñndasa'a, nswonj mə, “Bì'inè ka ghirè aa mə akə aa ε? Nì yə ìlensə jì ghà'à ñgha'a mə ñu ghú a ghirè aà!” 48 Bì'inè bə mà'atè yì tá à ka ñghεε nì mbii ma mùu ajàn bonj bē bítسیم ka bii annù yì, tá bità bi ala'a bi baRoma bii zì nta ñgi'í nì ñdámà'anwí yì'inè bo bii àla'a yì'inè!”

49 Nù nibò yì mə'c yii mə ikúm yì i le mbè Kaifas, mbè ñgəñmà'a Nwí yì ñwè maa alòò aa, a swonj mə, “ƒtìrə ndə jì tsu!” 50 Nì sì zì mə a bɔñtə mə tá nì zwitə a ñu yì m̀fùurə a atu àbùgè bē, ñtsyatə ajàn yii mə mbè nì zwitè àla'a tsim aa ε?” 51 Tsi'í ànnù ññkɔñ, kaa à le wa'á annù ma yú swonj aa nì itu ibiñnú yì bē; mbè yii mə à le mbè ñgəñmà'anwí yì ñwè maa alòò aa, Azwí Nwí a le ñghirè mə tá à fi'isə ma yú ànnù nswonj ñlonj mə Yesu à le ntswe nì ñkwo a atu baYuda aà, 52 kaa tá à wa'á aa tsi'í baYuda bobo bē, à le ñkì ntswe nì ñghòtə bē bi Nwí bii mə bi ja'anə a múm mbi yú ntsimè aa, ta tá bo bē ibiñnu yì fùurə.

53 Nlɔginə maa njwi, bisa'a bi ala'a bi baYuda bi tigè ñtañ ajàn mə bi ka zwitə yì. 54 Maa ajàn, Yesu kaa à le sì wa'á bù ñkarə a titii baYuda nyèntə, à le mbəñjə m̀ma'atə ñghèε a mbèè àdìgè yì mə'c, a mbèè ñta'a miwèè miwèè, bi twoñjə nì ikúmə ala'a wa ni Ephraim, bo bii ñgəñyogənnù jì bi tigè ntswe ghu.

⁵⁵ Nòò ìkòò Passa à le ntigè ñkoontə, bə bí ghà'atè ló a ala'a ñkɔ'ɔ ñghɛɛ a Yerusalem a nləə nú jyaa ì laa ajañ mə nɔñsə à le ndi'ì aa, mbɔñ tá nòò ìkòò wa ku'u. ⁵⁶ Ajàn yìi mə bo le si lòò nì Yesu aa, bo bòontə mə a ndámà'anwì aa, ntigè mbetə nì waa bo ni bo mə, “Nì m̀òntə mə akə aa ɛ? Nì laa m̀wontə mə à ka zì faa adigè ìkòò aa ɛ?” ⁵⁷ A le ti bə aa bɔñ bìlì bì ñgǎñmà'a Nwì bo bì baFarisai, bì tsərə mə mə mbə ñu tsu a zi adigè yìi mə Yesu à tswè ghu aa, a zì ñkɛ'ɛnə, ta tá bì bañjə yì.

12

A ajàn yìi mə Mary à le nyɔ'ɔ Yesu ni m̀iwurə a Bethany aà
(Mt. 26.6-13; Mk. 14.3-8)

¹ Njwi ì le ntigè mburə aa jì nto'o mbɔñ tá ñjwì Passa ì zi. Yesu à le nzì a Bethany, wa adigè mə Lazarus wa yìi mə à le nyweensə a niwo à le si tswè ghu aà. ² Bì le nnañsə miji ghu mbô. Lazarus bo Yesu tswé a atu atətə, Martha a tigè mfa nì miji a mbo bo. ³ Mary à le nlògə atii ntsiñ mighurə m̀ lùmtè mi atindùù m̀i mə mi le nnañsə mbə tsi'ì m̀i narda aa, ntswentə a mikòrə Yesu, ñlògə inòntù jì ntigè nyɛ'ɛ ghu. Ayà'à mighurə ya a le mfe'è ñluu wa m̀m̀ ndá. ⁴ Judas Iscariot, ñgǎnyègènnù yì yì mò'ɔ mə à le ntswe nì m̀fèè yì aa, a swon mə, ⁵ “Bì ghìrə wa'à mighurə mù lɔgè m̀fee nì àba'atə ñkabə silva ñkhì jì tarə,* ñlògə ñkabə ya ñkwetə ñgǎñfùmə ghu aa a ya aa ɛ?” ⁶ Kaa à le wa'à ma mùu ajàn swon aa nlon mə à le si ko m̀lèñnè ñgǎñfùmə, à le swon aa nlon mə à le mbə nyèrə aà. Tsò mə abàa ñkabə aa à le si ləè yu aa, à le si ñe'esə mfi'itə nì yì mò'ò.

⁷ Yesu a tigè ñswon mə, “Mà'atə yì! Mà'atə yì tá à ləə mighurə mù a nyɔ'ɔ mə ghu a njwi yìi mə bì ka yì twiñə gha ghu aà. ⁸ Bu bì ñgǎñfùmə tswè aa tsi'ì binòò bitsimə, là kaa mə ka yì wa'a a titi bù aa a ñgɔñ binòò bitsim tswé.”

⁹ Nnòò bə yìi mə ì le mburə ñgha'a ñgha'a aa, ì le nyu'u mə Yesu à le ntswe a Bethany, ntigè ñghɛɛ ghu. Kaa bì le ñwa'à ghu kà ñghɛɛ laa aa nlon tsi'ì Yesu, bì le ñkii ñghɛɛ aa a nyə Lazarus, wa yìi mə Yesu à le nyweensə niwo aà. ¹⁰ Bìlì bì ñgǎñmà'a Nwì bì le ntigè ntañtə nì àjàñ yìi mə bì ka kii zwiət Lazarus, ¹¹ nlon mə à le ñghìrə yu mə tá baYuda bì ghà'atè tá bì ka ma'atə nì waa m̀bañnè ñghɛɛ nì a mbo Yesu.

A ajàn yìi mə Yesu à le ñkuu a Yerusalem tsò m̀fò aà
(Mt. 21.1-11; Mk. 11.1-11; Lk. 19.28-40)

¹² Abèè a fù'ù mə, nnòò bə yì ghà'atè yìi mə ì le nzì a ñjì ìkòò Passa aa, ì le nyu'u mə Yesu a kuu a Yerusalem. ¹³ Bì le ntigè ñghɛɛ nlòò ijan mighè ñghɛɛ nì ju a ñkwèrə yu ghu. Bo le si tigè ntonjə nswonə nì mə, “Hosiana! Bì'inè gha'asə yu wa yìi mə a zì nì ñkúM Mmà'àmbi aà! Bì'inè gha'asə a Mfò balsrael ma ghù!”

¹⁴ Yesu à le lògə jakasì ñkɔ'ɔ ghu atú, a fe'è tsi'ì wa ajañ yìi mə bì ñwa'anə a m̀m̀ àñwà'ànə Nwì aa mə,

¹⁵ “Tsuu kì bo'ɔ mbá, wó, ñjò'ò àla'à Sion!
Mfò ghò à wìi mə a zì, ñkɔ'ɔ a atu mu jàkasì aà.”

* **12:5** 300 denarii, ñkabə baGrikia, denarius yì m̀fùùrə a le mbə ñkabə ñgǎñfà'à a atu ñjwì.
12:13 Ps. 118.25-26 **12:15** Zech. 9.9

16 Maà noò, kaa ngǎnyogênnù ji kaa i le wa'ǎ nji'í ànnù ma yu zì. Lá nòò wa yìi mē Yesu à lèé ñyweenē nīwo ñkuu a mum nìgha'á ní aa, bo le ñwa'atē mē àñwà'ànē Nwí a le nswonj annù ma yú ñlonj ngaà yì, ñki tigē ñwa'atē ajànj yìi mē bi le ñghìrè ma yú ànnù ghu nú aà.

17 Bè bya bii mē bi le ntswe bo bi Yesu wa noò mē à le nzi twonj Lazarus mē tá à fè'e wa mum nisyè, ñyweensē yi niwo aa, bi le ñghèè ñswonj annù yìi mē bo le nyè aà. 18 A ni ànnù yìi mē a le ñghìrè ñnòò bē wa i zì a mbòò Yesu aà. Bo le nzi aa nlonj àlènsè ma ya mē à le ñghìrè aà. 19 BaFarisai bii mē bi le ntswe ghu aa, bi le si tigē nswonj bo ni bo mē, “Kaa ànnù yìi mē bi'ínè ghìrè aa kaa a si ni mbii gheè! Yé ni àjànj yìi mē mbì ñtsim i yòhè ghu ñjim líi aà!”

BaGrikia bi lóo a nyè Yesu

20 BaGrikia bi m'ò bi le ntswe a titi bè bii bi le ñkò'ò ñghèe a Yerusalem a mmii Nwí wá noò ikòò. 21 Bo ghèè ñswonj a mbo Philip (wa mē à le nló a Bethsaida a Galilea aà), mē, “Taà, bi'í lóo a nyè Yesu.”

22 Philip a ghèè ñswonj a mbo Andrew bo bya bi baa kí ñghèe nswonj a mbo Yesu. 23 Yesu a kwi'í a mbo bo mē, “Nòò à kù'ù mē mē Mu Nù à ka kwèrē ñgha'á. 24 Mè swònj tsi'í annù ññkonj a mbo bù mē, mbè bi tuu mbùmè ànsanj a nsyè bwe'e tá i kwo mfèarè bonj i ka tswe tsi'í yùyu, kaa wa'á senè. Bèe mē i kwo bonj i ka tigē tøj mbùmè ànsanj jì ghà'atè. 25 Nù yìi mē a kónj ntswèntii yi aa à ka bàñnè bwesè, lá nù yìi mē a baa ntswèntii yi fàa nsyè aa, a bàñnè lèè aa lèè i yì tswe ni ñtswèntii yìi i lwí'í ññkonj aà. 26 Nù yìi mē a kónj a ñka mfà'a a mbo mē aa, à tswe ni ñka nyòhè ní ghá, tá ngàñfà'á ghà a ki ntswe a adigè yìi mē mē tswe ghu aà. Taà ghà à ka yì kii ñentè a nù ñtsim yìi mē a fà'a a mbo mē aà.

Ajànj mē Yesu à le ñghàa annù ñlonj annù niwò yi aà

27 “Ntìi gha i luu ni àjènjnè, mē ka swonj aa mē akè aa è? Mè ka swonj aa mē ‘Taà, tsee bii tá ghuà nòò ñgi'í à yè gha aa è?’ Njanj mē le nzi ñlonj aa nòò ñgi'í mē ghù. 28 Taà, gha'asè ñkum ghó!”

A swònj mē laa, ñji i ghaà a aburè nswonj mē, “Mè tè'è mē ñgha'asè, mē ka kù'ùsè bú gha'asè.”

29 Nnòò bē wa mē i le ntèè maa adigè aa, i le nyu'u ñji yá, bi m'ò swonj mē, a kúm mbènjè, bi m'ò bi swonj mē, “Angel à ghàa ghu mbò!”

30 Yesu a swonj a mbo bo mē, “Nji yú kaa i si ghaà ñlonj aa ñгаа yà, i ghaa nlonj aa ñгаа yù. 31 Nòò yìi mē bi ka sa'a isa'a mbi ghu aa, à kù'ù mē. Bi ka sigisè nù yìi mē a sa'a mbi yù aa a alènj ñfò, i furè yi tá à fè'e. 32 Nòò yìi mē bi ka ñentè ghá a ndènj, i l'ò'sè aa fàa atu nsyè aa, mē ka swònj bē bitsim tá bi zi a mbo mē.” 33 A le nswonj laà ñfigitè aa ajànjè nīwo yìi mē à le ntswe ni ñkwo aà.

34 Nnòò bē wa i kwi'í mē, “Nòhè yì'í à swonj mē Ayo'ò Nwí wa à ka yì tswe aa ññkonjè. O bú ñtsya aa la nswonj mē bi ka ñentè Mu Nù a ndènj aa è? Mu Nù ma ghà à bu mbè aa wò aa è?”

35 Yesu a kwi'í mē, “Ñkà'á i ka bú tswe bu bo aa tsi'í a atu mú àtìi noò. Ni ka ntèè a múm ñkà'á à fàa noò mē ni tswe ni ghu aa, mē tá itugè tsuu ghuu fii; ñlonj mē nù yìi mē a tèè ñitugè aa kaa à sǐ adigè yìi mē yu ghèè ghu aa zì. 36 Ni ññ mǐntii muu a nú ñkà'á à ghù fàa noò mē ni tswe ni ghu aa, tá bē boò bi ñkà'á.”

Yesu à swòṅ mē laà aa, nlo yi a titì bo ṅghεε nḷèntè.

Annù ajàn mē bē le wa'à nī àbìintii tswē àà

³⁷ Ka mē à le ṅghìrè ìlensè jì ghà'à ṅgha'a a titì bo aa, kaa bo le wa'à mîntii myaa ghu nu niṅè; ³⁸ mē tâ ànnù yīi mē ṅgàṅntoò Nwī Yesaiah à le nswonṅ aa, tâ à fε'ε mbòontè mē,

“Taà, wò à le mbii ntoo ya mē bī'ī le nswonṅ aa ε?”

Nwī à le ndī'ī mida'â mi aa a mbo wò aa ε?”

³⁹ Maa ajàn kaa bo le ṅwa'à mîntii myaa ghu nu niṅè ñlonṅ mē Yesaiah à le ṅki nswonṅ mē,

⁴⁰ “Nwī à mē'à mē afè'è a mi'ī bo, ṅki mfii mitsyè myaa, mē tâ mi'ī myaa tsuu idigè ki yè, tâ ìtú jyaa ì tsuu innù ki zi, tã wa'à waa lò mbəṅkè nzi ntsi'ī gha tâ mē ghurè waa.”

⁴¹ Yesaiah à le nswonṅ laa nlonṅ mē à le nyè ṅigha'a ni ñtigè mbonṅ swonṅ ma yuù ànnù ñlonṅ yi aà. ⁴² Ka mē à le mbə ma mùu ajàn aa, bità bi ala'a bī ghà'àtè bi le nniṅ mîntii myaa a nu Yesu, la kaa wa'à bəṅnè ñswonṅ ni a mbo bē ñlonṅ mē bo le si bo'ò ni mē baFarisai ka furè waa a ndāṅghòtè.

⁴³ Bo le kòṅ mē tâ bē ka mbeentè waa, ntsyatè nḷò mē tâ Nwī à beentè waa.

Nìghàà ni Yesu ni ka yī sa'a bē

⁴⁴ Yesu a toṅnè ñswonṅ mē, “Nù yīi mē à nīṅ ntiṅ yi a nu mē aa, kaa à sī aa tsi'ī a nu mē niṅè, à ki nniṅ aa a nu yu wa yīi mē à le ntoo gha aà.

⁴⁵ Nù yīi mē à yè gha aa, à yè aa yu wa yīi mē à le ntoo gha aà. ⁴⁶ Mē zi fàa mbi aa tsi'ī tsò ṅkà'à, mē ṅù ñtsim yīi mē à nīṅ ntiṅ yī a nu mē aa tâ à tsuu a múm ìtugè lwī'ī. ⁴⁷ Nù yīi mē a yu'u ntoò ya kaa wa'à lèè aa, kaa mē si isa'a ghu nu niṅè, nlonṅ mē kaa mē le ṅwa'à fàa mbi zi aa a ntso'otè mīsa'a, mē le nzi aa a nyweensè mbi. ⁴⁸ Nù yīi mē à tùu gha kaa wa'a nìghàà na kwèrè aa, à tswe nī ànnù yīi a ka sa'a yi, nìghàà nīi mē mē swòṅ aa, ni ka yī sa'a yi a njwī ñlwī'īnjimè. ⁴⁹ A bē laà aa nlonṅ mē ànnù yīi mē mē swòṅ aa, kaa mē si aa ni à yaà àdà'à swonṅ, a fa Taà ghà yīi mē à le ntoo gha aa mfa nī ànnu yīi mē mē tswe nī ṅghàà ṅki swonṅ aà.

⁵⁰ “Mē zi mē ànnù yīi mē Taà a swonṅ aa, a fa ntswèntii yīi mē ì lwī'ī nīṅkonṅ aà. Maa ajàn mē swonṅ aa ànnù yīi mē Taà à swòṅ mē tâ mē swonṅ aà.”

13

Ajàn yīi mē Yesu à le nsī'ī mikòrè mi ṅgānyègənnù jì àà

¹ A le mbə a njwi yīi mē àbèè a ka tigè fu'u tâ bi jì miji mi Passa, le bon Yesu à zī mē mē nòò yī fàa mbi à kòontè mē a ajanṅ mē yu ka bú mmà'atè mbi yù ì ghèè yi fu a mbèε Taà yī aà. Ajàn mē à le si kòṅ bē bi bii mē à le mbē bi fàa mbi aa, à le nanṅè ṅkonṅ waa ṅkò'ò nlwī'isè.

² Yesu bo bī ṅgānyègənnù jì le si jì miji mi ṅkwèèfò a atu atetè, le bon Satan à nīṅ mē adī'itè yī bi a ntiṅ Yuda mu Simon Iscariot mē tâ à fee yi.

³ Yesu à le nzi mē Taà yī à fà mē ṅgòṅ joò tsim fàa mbi a mbo yu, ṅki nzi mē àjàṅ mē yu le nḷò a mbo Nwī ñzi aa, yu ka bú ló ghèè yi fu ghu mbèè. ⁴ A le ñtigè mbiinè wa atu atetè, ñtso'ò akutè yi nḷè, nlogè tawòlè ñlīmte a atii yu. ⁵ Nlogè ṅki ñniṅ nī àkanṅ nloginè ṅka nsi'ī mikòrè mi

ngãnyægônnu ji ghu ñkii nyɛ'ɛ ni tawôlè wa mæ à le limtə a atii yu aà. ⁶ A kà mæ aa nsi'i laa, ñzi ñywe'e a nu Simon Peta, a betə mæ, "Mmà'ambî o lòò aà ñsi'i mikòrə ma aa ɛ?"

⁷ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Kaa ò sɛ annu yii mæ mæ ghìrè aa tsitsɔŋ zɪ, la ò ka yɪ bɔŋ zi aa a noò ñjɪmè."

⁸ Peta a swonj ghu mbo mæ, "Tá à tsuu bə mæ noò tsu à tswé ghu mæ ò ka yɪ sɪ'i mikòrə mâ."

Yesu a swonj ghu mbo mæ, "Mbə mæ tsuu mikòrə mo sɪ'i bəə boŋ kaa sɪ ka wa'à nɪ ànnu bù ñtswé."

⁹ Simon Peta a swonj mæ, "Mmà'ambî tsuu tsi'i mikòrə ma mumu sɪ'i, ki nsi'i mbô ma bo bi àtú yá."

¹⁰ Yesu a swonj ghu mbo mæ, "Ñu ñtsim yii mæ à sɪ'i nú yɪ aa, à laa ñsiginè kaa ñkii'ɪ ñi mbu ñkwatə nsi'i bù ñtswé; à tigə ntswe aa tsi'i ñi ñsi'itə mikòrə mi. Wa bù bitsim ñi laa, a kí ñtigə mme tsi'i ñu yɪ mfùurè."

¹¹ A le ti bə aa Yesu à zɪ ñu yii à ka fèè yɪ aà, a bə ñji'i ànnu yii mæ à le nswonj mæ kaa bo le ñwa'à bitsim laa aà.

¹² Yesu à mànsè mæ a nsi'i mikòrə myaa mya aa, mbù ñwe'ɛ akutè yɪ ya fu mbiiñə mbii ñtswé yɪ fu wa atu atetè. Mbetə waa mæ, "Ñi zɪ ñji'i ànnu yú yii mæ mæ ghìrə a nu bù aa ɛ?" ¹³ Nswonj a mbo bo mæ, "Ñi twonjə nàa ni ñdi'innu, ñkii ntwonjə nàa ni Mmà'ambî ghùù, a ku'ùnə maa ajàn nlonj mæ àa ñu yii mæ mæ ñi ghu aà. ¹⁴ Mbè mè, Mmà'ambî ghùù ñki mbə ñdi'innu ghùù, lá ñsi'i mikòrə muu, ma mùu ajàn, a ku'ùnə mæ tá ñi ka nsi'i mikòrə muu bu ñi bù. ¹⁵ Wa mæ di'ɪ aa ànnu a mbo bù mæ tá ñi ka mfiŋinə ajàn annu ma yú mæ mæ ghìrə sii aà. ¹⁶ Mè swonj tsi'i annu ñikonj a mbo bù mæ kaa abù'ù a sɪ Masa yɪ tsyá. Kaa ngàŋntoo a wa'à ñu yii mæ à tòo yɪ a ki ñtsya. ¹⁷ Tsò mæ ñi zɪ mæ ñnu mà jú tsitsɔŋə aa, mbɔɔnə a mbo bù mæ mbə ñi ká mfa'a ñi ju.

¹⁸ Kaa mæ si innu ma jú swonjə aa nlonj ñgaa yùù bitsimè, mæ zi bə bii mæ mæ tɛ'ɛ ntso'ɔ aà. Lá ñghàà ñi Nwí nya mæ ñi swonj ñi mæ, 'Ñu yii mæ bi'iyu jinə aa, à ka bəŋ tigə bàà nàá' aa ñi tswe ñi mfi'ɛ mbòontə. ¹⁹ Mə swonj a mbo bù tsitsɔŋ aa mæ tá bɛɛ mæ a ghìrə mfi'è ma la, ñi bii mæ mæ laa mbə yu wa yii mæ à ñi ghu aà. ²⁰ Mè swòŋə a mbo bù tsi'i annu ñikonj mæ, ñu yii mæ à kwèrə ñu yii mæ mæ tòo yɪ aa, à ki ñkwèrə aà ghá, ñu yii mæ à kwèrə gha aa, à ki ñkwèrə aa yu wa yii mæ à le ntoo gha aà."

Ajàŋ mæ Yesu à le nswonj ànnu ajàn mæ bi le mfi'è yɪ aà
(Mt. 26.20-25; Mk. 14.17-21; Lk. 22.21-23)

²¹ Yesu à mànsè mæ a nswonjə ma juù innu aa, ñti'ɪ yɪ i nanjə ñluu ñi ajəŋnə, a swonj ñi ñsi ñi ñsi mæ, "Mè swòŋə a mbo bù tsi'i annu ñikonj mæ, ñu yɪ mɔ'ɔ a titi'ɪ bù à ka ghìrə fèè ghá."

²² Ànnu a le ñgha'a ngãnyægônnu ji jya, bi tigə ñlenə waa bo ñi bo.

²³ Ngànyægônnu yɪ wa yɪ mɔ'ɔ, yii mæ à le nnanjə ñkonjə aa, à le ntswe nnanjə nyon ñkòontə ghu mbèè. ²⁴ Simon Peta a tɛ'ɛ mi'ɪ mi ghu nu nswonj ghu mbo mæ, "Betə yɪ mæ a ghàa aa nlonj ñgaa wò aa ɛ?"

²⁵ Ma waa ñgãnyægônnu yɪ, a ló ñyonjə nyəkətə ghu nu, mbetə yɪ mæ, "Mmà'ambî, ñu ma ghù, a ñi wò aa ɛ?"

²⁶ Yesu a kwi'i mæ, "Ñu yii mæ mæ ka tsutə abaa a ñi ñjyà i fa ghu mbo aa, à ñi ghu." A kwi'ɪ mæ laa aa, ntigə nlogə abà'a abaa ntsutə mfa a mbo

Judas mu Simon Iscariot. ²⁷ Ajànjə Judas à le nǵhèsè ñkwèrə abaa ya aa, Satan a kuu ghu ntii. Yesu a swonj ghu mbo mə, “Wànjə, ghìrə annù yii mə o lɔɔ nǵhìrə aà!” ²⁸ Kaa àbùgə bə yii a le ntswe wa atu tetə aa, kaa bo le wa’á nǵi’í annù ma yú yii mə Yesu à le nswonj ghu mbo aa zì. ²⁹ Tsɔ mə Judas à le si ləə abàa ñkabə aa, nǵǵənyəgənnù Yesu jya jì mɔ’ɔ i wa’atə mə, Yesu à le ntswe aà n̄toɔ yi aa mə tá à ghɛɛ nyuu n̄joo jii mə bo ka jì ikòò wa aa ghu; kə mə tá à ghɛɛ mfa ayoo a mbo nǵǵənfumə. ³⁰ Judas à kwèrè mə abaa ya aa, mburə mma’atə tsi’i maa noò mfe’ɛ. Itugə i fii.

³¹ Judas à mà’atə mə aa, Yesu a swonj mə, “Tsìtsɔn, bi ghà’àsè mə Mu Nù. Tsìtsɔn bi tsyà mə ghu nu, nǵha’asə Nwí. ³² Mbə bi gha’asə Nwí n̄tsya ghu nu, bəə bonj Nwí à ka kii gha’asə yi i tsyà a nu yu Nwɪngɔn, i kii burə ghèsə gha’asə yi nǵaa yí m̄fùrè. ³³ Bɔɔ bā, kaa mə ka wa’á bi’inè bù n̄tswe tá àgha’a sa’atə; mə bə lɔ bonj n̄ ka tigə lɔò nàá, lá mə swonj a mbo bù tsi’i ajànjə mə le nswonjə a mbo baYuda aa, mə swonjə a mbo bù tsìtsɔn mə, ‘Kaa mbə n̄ wa’á adigə yii mə mə ghèè ghu aa ghèè.’ ³⁴ Mə fá ndi’i yí m̄fii a mbo bù. N̄i ka ñkɔnə ghu bo n̄i bù. A nǵn̄ nǵn̄ a ajànjə mə mə kii ñkɔnə ghuu aa, n̄i ka ñkɔnə ghuu bu n̄i bù. ³⁵ N̄i bə ki kɔnə ghuu bu n̄i bù bonj bə b̄tsim ka zi mə n̄i laa mbə nǵǵənyəgənnù jyá.”

*Yesu a swonj annù ajànjə mə Peta à ka ghìrə tuu yi aà
(Mt. 26.31-35; Mk. 14.21-37; Lk. 22.31-34)*

³⁶ Simon Peta a betə yi mə, “Mmà’ambí, o ghèè aa a fə aa ɛ?”

Yesu a kwi’i ghu mbo mə, “Kaa mbə ɔ wa’á a adigə yii mə mə ghèè ghu aa tsìtsɔn yonə, lá à ka yí ki bə a n̄jim tá ɔ yonə ghá.”

³⁷ Peta a swonj ghu mbo mə, “Mmà’ambí, mbə mə wa’á gho tsìtsɔn yonə aa a ya aa ɛ? Wá à tɛ’ɛ bə bə ànnù n̄iwo, bonj mə ka fa n̄tswènt̄i ya m̄bi’i ñkwítú yò.”

³⁸ Yesu a betə yi mə, “O ka nanjə fa n̄tswènt̄i yò m̄bi’i ñkwítú ghá aa ɛ? Mə swonjə a mbo wò tsi’i annù n̄n̄konj mə mbonj tá ànkəgə à tɔn n̄itugə s̄i bonj ɔ tùu mə gha nǵàá jì tarə.”

14

Yesu à n̄i m̄anjì yii mə a ghèè a mbèɛ Tà aà

¹ Yesu a swonj a mbò nǵǵənyəgənnù jì mə, “Tá m̄nt̄i muu tsuu ki tsìgìnè, tá n̄i tsuu ki jənjə, n̄i n̄i n̄ m̄nt̄i muu a nu Nwí, ñki n̄i a nu mə. ² Wa n̄ja’a nda i burə n̄luu a nda Taà tsi’i mbə ànnù. Wa mə ka ghèè i nanjə adigə yii n̄i ka yí yonj tswe ghu aa. A s̄i laa aa bə bonj kaa mə s̄i swonj mə mə ghèè aa a nanjə adigə a mbo bù. ³ Mə bə ghèè n̄nanjə adigə, bonj mə ka b̄ b̄i lɔgə ghuu tá bù zi n̄tswe bi’inè maa adigə mə mə tswe ghu aa. ⁴ N̄i zi m̄anjì yii mə a ghèè maa adigə aa.”

⁵ Thomas a swonj mə, “Mmà’ambí, kaa b̄i’i s̄i adigə yii mə o ghèè ghu aa zì; mbə b̄i’i tigə n̄zi m̄anjì yii mə a ghèè ghu aa mə akə aa ɛ?”

⁶ Yesu a kwi’i mə, “Mə n̄i m̄anjì, mbə annù n̄n̄konj, ñki mbə n̄tswènt̄i. Kaa mbə n̄i wa’á a mbèɛ Taà ghèè tsi’i t̄i ghə à tsya a nu mə. ⁷ A le mbaa bə mə n̄i zi gha, bonj n̄i ki n̄zi Taà. Lá i lɔgìnə tsìtsɔn n̄i zi yi, n̄i k̄i mə n̄yè yi.”

⁸ Philip a swonj a mbo Yesu mə, “Mmà’ambí, àyoo yii mə b̄i’i tigə n̄lɔɔ tsìtsɔnə aa à n̄i tsi’i mə tá ɔ di’i Ta a mbo b̄i’i tá n̄u yi bonjə.”

⁹ Yesu a kwi'i mæ, "B'i'inè nànsè mæ ñtswe aa a ni nòò yí ñsyà, kaa ò wa'a gha zi aa ε, Philip? Nù yí à yè gha aa, à yè mæ Taà. O tigè mbu ntsyà aa la nswon mæ tá mè di'i Taà a mbo bù aa ε? ¹⁰ Philip, ò si biì mæ mè tswe aa mum Taà, Taà a kí ñtswe a mum mè aa ε? Innu jù mæ mæ swon ni a mbo bù aa, kaa mè si aa nî àtu ya swon, à nî ifà'à Taà ghà yí mæ à tswe a mum mè aà. ¹¹ Bii ni mæ mè tswe aa mum Taà, Taà a kí ñtswe a mum mè; a tuu laa bə, nî tigè mbii nlon bə mifà'à mú mæ nî yè mè fa'à aà."

¹² Yesu a bù ñswon mæ, "Mè swon a mbo bù tsi'í ànnu nñkon mæ, nù yí mæ à nñ ntii yi a nu mè aa, a ka kii ki fà'à mifà'à muà mæ mè fà'à aà; i te'ε bənnè i ki fà'a innu jii mæ i tinsə ntsyà aà, nlon mæ mè ghèè a mbèε Taà laa aà. ¹³ Mè bə ghèè bon mæ ka ki ghìrè nî innu tsim jii mæ ni bətə nî Ìkúm gha aà, mæ tá bi yè nigha'a nî Taà ntsya a njim Mú yí. ¹⁴ Nì bə bətə ànnu tsu nî Ìkúm ghà bə bon mæ ka ghìrè.

Ajànjə mæ Yesu à lε ñká'à mæ yu ka too Azwí Nwí aà

¹⁵ "Nì bə kònè gha, bon ni ka ki lèò ndi'í já. ¹⁶ Tá mè bətə a Taà mæ tá à too ngənkwetè ghùù yí dānè, yí à ka tigè lwí'i bu bo. ¹⁷ A nî Azwí ànnu nñkon. Kaa mbè mbi yù wa'a yi kwere; nlon mæ kaa mbi yù kaa si nñi yè, kaa wa'a yi ki nzi. Lá, nì zi yi, nlon mæ a tswe a titii bù, ñtswe ni a mum bù."

¹⁸ Yesu a bù ñswon mæ, "Mè bə ghèε bon kaa mæ ka wa'a ghuu tsi'í bù bu ma'atè; mè ka bú bì fu a mbo bù. ¹⁹ A ni mú àtii noò kaa mbi kaa i ka wa'a gha bù ñka nyè, lá tá bù ka nyè nî ghà; tsó mæ mè tswe ntii aà, nì ka kii tswe bitii. ²⁰ A ka yí bə maa njwi, tá nì zi mæ mè tswe aa a múm Taà, nì kí ñtswe a mum mè, mè kí ñtswe a mum bù.

²¹ "Nù ñtsim yí mæ a yu'u ndi'í ja ñkii nləə aa, à ni nù yí mæ a kònè gha aà. Taà à ka kii ki kònè nù ñtsim yí mæ a kònè gha aa; tá mè kii ñkon yi, ñki ndi'í ibiinú gha ghu mbó."

²² Judas, (kaa sí Judas Iscariot bə) a swon mæ, "Taà, mbə ò di'í ibiinú gho aa mæ akə a mbo bí'i kaa wa'a a mbó mbi bənnè ndi'í aa ε?"

²³ Yesu a kwi'i ghu mbo mæ, "Nù ñtsim yí mæ à kònè gha aa, a yu'unə ndi'í já. Taà a kii ñtigè ñkon nñi, Taà ni mè, bí'i zì ñghurè ndugè bí'ibo tigè ñtswe ghu.

²⁴ "Nù yí mæ à si gha kòn aa, kaa à si ndi'í ja lèò; kaa innu jù mæ ni yu'u aa kaa i sí ndi'í já bə, i lo aa a mbo Taà wa yí mæ à le ntoo gha aà.

²⁵ "Mə swon innu ma jù tsim a mbo bù tsitsɔn mæ mè bürə ntswe bi'inè aà. ²⁶ Lá ñkwetè wa, Azwí Nwí ya yí mæ a laa mənşə aa, yí mæ Taà à ka yí too nî Ìkúm gha aa, a ka yí tigè di'í innu tsim a mbo bù, i ghìrè nî tigè ñwa'atə nî innu jii mæ mè lε nswon a mbo bù aà.

²⁷ "Mè lèò mbɔɔnə a mbo bù, mæ fa aa tsi'í mbɔɔnə yà a mbo bù. Kaa mè si fa aa ajān yí mæ mbi i fa aà. Tá mǎntii múu tsee ló ki tsigínè, nì tsuu kii ki bo'ɔ. ²⁸ Tigè nî ghìrə mbaa nyu'u ajān mæ mè ghìrə nswon mæ, Mè ka ghèε i bōn bú bì i zì fu a mbo bù aà.' A bə yí mæ nî kònè gha, bon ni ka ki doritə nlon mæ mè ghèè a mbèε Taà aà; i kí doritə aa nlon mæ Taà à tsyàtə gha aà. ²⁹ Mè swonè innu jù a mbo bù mbɔɔn tá i fε'ε aa mæ, bεε i yi mfε'ε, nì yè mbii. ³⁰ Kaa mè ka wa'a a mbo bù ni nòò yí ñsyà bú ñghaa, nlon mæ nù yí mæ a sa'a mbi yù aa, a zì. La kaa à si nî àdà'a a

atu mè tswê. ³¹ Mə ghìrè aa ànnù yîi mə Taà a swonj aà, mə tâ mbi zi mə mè kònjə Taà.

“Nî zi bi'inè ma'atə adigə yuà nlo yi'inè.

15

Yesu à nî àti milù'ù yi annù nîjkonjə

¹ “Mè nî àti milù'ù yi annù nîjkonjə, Taà ghà a bə nù wa yîi mə a fà'à a njya milù'ù aà. ² A kwàrə ntaa tsim jii mə i tswe a nu mè kaa wa'à nî mîntà koonə aa, m̄futə nî ntaa tsim jii mə i koonə mîntà aa mə tá i koonə mîntà mè gha'atə. ³ Nìghàà ni Nwî nîi mə mè dî'i mə a mbo bù aa, ni ghìrè mē mə tá ni laa. ⁴ Nî lwi'i a mum mə tá mè ki nlwi'i a mum bù. Tsó mə kaa mbə ntaa àti milù'ù wa'à mîntà koonə tì ghê i tsuginə nî mâtî aa, a kî mbə njgij njgij mə kaa mbə nî wa'à mîntà koonə tighə mə nî lwi'i a mûm nu mə.

⁵ “Mè nî àti milù'ù, nî bə ntaa ji. Nù ntsim yîi mə à lwi'i a mum mə mè kî nliwi'i ghuu mum aa, à ka koonə mîntà mî ghà'atə; nlonj mə kaa mbə nî wa'à annù tsu ghìrè tì mē. ⁶ Mbə nù tsuu a mum mə lwi'i, bi bəgə nlo'òsə kaa wa'à ntaa yà bù mbə; i tigə nyoo, bi ghotè òghεε mma'a a mum mo'ɔ a khî. ⁷ Nî bə lwi'i a mum mə tá nìghàà na ki nlwi'i a mum bù, boj nî ka betə njòj njòj tsim jii mə nî lòò aa, i tswe ni ju. ⁸ Bə yə nìgha'a ni Taà nyonə aa ajàn yîi mə nî koonə mîntà mî ghà'atə aà; ntsya ma mùu ajàn, nî tigə mbə njgijyegənnù jyá. ⁹ Mè kònjə ghuu a njgij njgij a ajàn yîi mə Taà ghà à kònjə gha aà; nî lwi'i a mûm àkònjə yá. ¹⁰ Nî bə kî yu'u ndi'i ja, boj nî lwi'i a mûm àkònjə yá, a njgij njgij a ajàn yîi mə yù'unə ndi'i Taà njkî nlwi'i a mûm àkònjə yi aà.

¹¹ “Mè swonj innù juà a mbo bù aa mə tá nìdorè na tá nî tswe a mbo bù tá tá nìdorè nuu ki nluu. ¹² Ndi'i yà a mbo bù i nî mē: Nî ka kònjə ghuu bu ni bù a ajàn yîi mə mè kònjə ghuu aà. ¹³ Akònjə yîi mə mbə nù a tswé nî yu a nú ikà'à ji yîi mə a tsyatə akònjə tsim aa, à nî m̄fà ntswèntî yî nlonj njkwitù waa. ¹⁴ Nî nî ikà'à ja aa a ajàn yîi mə mbə nî ka njghirə innù jii mə mè swòj mə tá nî ka njghirə aà. ¹⁵ Kaa mə si ghuu aa nî njgànfà'à bu ntwonə nlonj mə kaa njgànfà'à kaa à si annù yîi mə táfà'à yî a ghìrè aa zî. Mè bənjə ntwonə ghuu aa nî ikà'à já, nlonj mə mè swòj mə innù jii mə mə le nyu'u a mbo Taà ghà a mbo bù. ¹⁶ Kaa a gha aa a le njwa'à bu tso'ɔ; a ghuu aa a le mbənjə ntsɔ'ɔ mē, ntoo ghuu mə tá nî ghεε njka njkoonə mîntà mî ghà'atə; tá mî bə mîntà mii mə mi lwi'i nîjkonj aà. Ma mùu ajàn, tá Taà ghà à tigə fa nî njòj tsim jii mə nî betə nî ikûm gha aa a mbo bù. ¹⁷ Ndi'i yîi mə mè fa a mbu bù aa à nî mē, nî ka njkònjə ghuu bu ni bù.

Ajàn yîi mə mbi i ka kî bàa njgijyegənnù Yesu aà.

¹⁸ “Mbə mbi i ka mbaa ghuu, nî zi mə i lèè m̄foo mbàà ghà. ¹⁹ Nî le mbaa bə aa bə bi mbi bù boj mbi yù i kònjə yîi mbuu bə. Lâ nlonj mə kaa nî si aa bə bi mbi bu bə, mə tsò'ɔ ghuu aa a mûm mbi aa, a bə nji'i ànnù yîi mə mbi i bàà nî ghuu aà. ²⁰ Nî wa'atə annù yîi mə mè le nswonj a mbo bù aà; 'Kaa mbə njgànfà'à a wa'à táfà'à yî tsyâtə.' Mbə a bə mə bi le si ntsɔ'ɔ akòrə ya, boj bi ka yî kii kî tso'ɔ a yuu; mbə a bə mə bi le si yu'unə nî ànnù yîi mə mè le si dî'i aa, boj bi ka yî kii kî yu'unə nî ànnù yîi mə nî kii

ndi'i aà. ²¹ Lá bi ka yí ghìrè innù ma jù i tsim a nu bù nlon ɲgaà yà nlon mē kaa bi sɪ ɲù yii mē à tōo ghaa aa zì. ²² Mē le mbaa tuu zì i swonɔ̄ innù jì bì jyaa bon bo le ɲkwo waa mbu'ù; lá, m̀bē yii mē mē leɛ nzi ɲghìrè bo zì ibi waa aa, kaa mbē bi wa'á bù nswon mē bo sɪ ibi ghìrè. ²³ Nù ntsim yii mē a bàà nàa laa, a kii mbaa nì Taà ghà. ²⁴ Innù jì yēyerē jii mē mē le ɲghìrè a titi bo jii mē ɲù dān a mbii mē kaa à leɛ ɲwa'à ghìrè aa, i le mbaa tuu bē, bon kaa bi le ɲwa'á ibi ghìrè. Lá tsitsɔ̄n, bi yē mē innù jì yēyerē jya mē mē le ɲghìrè aa, m̀baa gha ɲki mbaa Taà ghà. ²⁵ Ma yuà ànnù a le ntswe nì mfè'ɛ tá lwensē annù yii mē bi le ɲɲwà'ànè a múm àɲwà'ànè nɔ̄nsə yaa aà, mē, 'Bi le mbàà gha tì ɲji'í.'

²⁶ "Lá ɲgàɲkwètè wa mē mē ka too yi tá à lo a mbo Taà ghà nzi a mbo bù aa, yu wa yii mē à nì Azwì annù nɲɲkon ɲaa, à bē zì bon à ka ki swonɔ̄ nì ànnù nlon ɲgaà yà. ²⁷ Tá bù búmbon nì kii ntigē nswonɔ̄ nì innù nlon ɲgaà yà nlon mē nì tswē bi'inè nloginè tsi'í nloginè aà.

16

¹ "Mē swɔ̄n juà innù a mbo bù aa mē tá nì tswa abiintì yuu ntsuu mà'atè tá à wo. ² Baa tigē furè nì ghuu a nda ɲghotè bù, nòò a kii nzi, yii mē ɲù à bē zwitè ghuu bon a bàɲnè m̀m̀cɔ̄ntè bē mē yu fà'à aa àfà'à yì siginè a mbo Nwì. ³ Bē ka yì ki ghìrè ma juù innù a nu bù aa nlon mē kaa bi sɪ Taà ghà zì, kaa wa'à gha ki nzi. ⁴ La mē swon ɲaa juu innù a mbo bù aa mē tá bɛɛ nòò wa a yi ɲkù'ù mē bi ka yì ki ghìrè ma juù innù a nu bù aa, bon nì ka ki wa'atè mē mē leɛ m̀baa ɲkè'ènè a mbo bù.

Afà'à yii mē Azwì Nwì a fà'à aà

"Kaa mē le ɲwa'à juà innù a mbo bù swon a nloginè aa nlon mē mē le ntswe bi'inè. ⁵ La tsitsɔ̄n mē ghèè fu a mbo ɲù yii mē à le ntoo gha aà. Lá kaa ɲù nì bù yì tsù à sɪ ghu tswé a mbetè mē mē ghèè aa fə aa ɛ? ⁶ La tsitsɔ̄n mē mē swon mē a mbo bù aa, m̀intì muu m̀i luu nì àjɔ̄ɲnè. ⁷ Mē swon aa tsi'í ànnù nɲɲkon a mbo bù mē, a bonɲtə a mbo bù mē tá mē ghɛɛ, nlon mē mē bē tsuu ghèɛ bon ɲgàɲkwètè ghùù wa kaa à ka wa'à zì. Lá mē bē ghèè bon mē ka too yi tá à zì a mbo bù. ⁸ Nòò yii mē Azwì Nwì ka zì aa, a ka ghìrè tá a laa a mbo bē bi mbi bù mē innù jii mē bo wa'atè nlon innù jì bi bo bi ànnù ɲghìrè innù jii i tsinè aa, a b̀'ɔ̄ nì àjàn yii mē Nwì à ka yì sa'a mbi aa, kaa i sɪ ku'ùnè. ⁹ Innù jii bo wa'atè nlon ibi kaa i sɪ ku'ùnè aa nlon mē ka bo sɪ m̀intì myaa a nu mē nɲn aà; ¹⁰ innù jii mē bo kii ɲwa'atè nlon ɲghìrè innù jii i tsinè aa kaa i wa'à kì ɲku'unè aa nlon mē mē bù ɲghɛɛ nàa fu a mbèɛ Taà ghà kaa tá nì wa'à gha bù nyè; ¹¹ innù jii mē bo kii ɲwa'atè nlon ajàn yii mē Nwì à ka yì kì tso'otè misa'a aa kaa wa'à kì ɲku'unè aa, nlon mē Nwì à fòò mē ntsɛrə isa'a mfɔ̄ mbi ghù.

¹² "Mē tswē nì innù jì ghà'atè a nswon a mbo bù, jii mē mē bē swon bon a ka tsyànè a nyu'u tá à kuu a atu bù. ¹³ Lá nòò yii mē Azwì annù nɲɲkon ya a zì aa, a ka ghìrè tá nì zì annù nɲɲkon tsi'í tsimè. Kaa a ka yì wa'à kà ɲghaa aa nì átù yì, a ka yì ki swon aa tsi'í ànnù yii mē a yù'u aà; i kè'ènè nì innù jii mē i ka yì fè'è aa a mbo bù. ¹⁴ A ka yì ki gha'asə nì ghà nlon mē a ka yì kì lɔ̄gè innù jii mē à nì ja aa i tigè kè'ènè nì a mbo bù. ¹⁵ Njoo tsim jii mē Taà ghà à tswē nì ju aa, à nì aa mbè já; à nì ɲji'í ànnù yii mē

mè swõŋ mæ a ka yí tigè lògè nî ìnnù jîi mæ à nî já aa i tigè kè'èné ni a mbo bù aà.

Ajəŋnè bo bi ni nidorè

¹⁶ “A ni mú àbàŋntè, kaa ni ka wa'à gha bù nyè lá àbàŋntè a bu ti tsya ni yè ghá.”

¹⁷ Ngǎnyəgənnù Yesu jî m'ò'ò i lògìnè òtigè mbetè nî waa bo ni bo mæ, “Njî'í ànnù muù mæ à swõŋ aa i bə aa mæ akə aa é? A swõŋ a mbo bí'inè mæ a ni mú àbàŋntè kaa tá bí'inè wa'à yi yè, lá àbàŋntè yí m'ò'ò a bu ti tsya bí'inè bú nyè yi; ñkii nswon ni mæ ‘A bə ma mùu ajàn aa nlon mæ mæ ghèè aa a mbo Taà ghá.’ ¹⁸ Bo swon mæ ñjî'í ‘mú àbàŋntè ghú’ i bə aà àkè aa é? Kaa bí'í sí atú yí'í nî ànnù yii mæ a swon aa zì!”

¹⁹ Yesu à le nzi ànnù yii mæ bo le si lòc mbetè yi ghu aà, òtigè nswon a mbo bo mæ, “Mè ghìrè nswon mæ, ‘a ni mú àbàŋntè kaa tá ni wa'à gha yè, bə mæ àbàŋntè yí m'ò'ò a bu ti tsya, ni bú nyè gha fu.’ A ni ànnù yii mæ bú betè nî ghuu bu ni bú ghu aa é? ²⁰ Mæ swon aa tsi'í ànnù ñiŋkon a mbo bù: Nî ka yí ki yè'è i lì ni mìlàà, tá mbi i ka mbaŋnə ndoritè; ni ka yí ki jəŋnə, lá tá àjəŋnè yuu tá à baŋnə mbəŋkə òtigè nidorè. ²¹ Nòò yii mæ mǎngyè à tsigè mu aa, a jəŋnə nlon mæ nòò ñgi'í yí à kù'ù mæ; lá nòò yii mæ à jwè mæ mu aa, a lí'inè nyànè ñtsim, òtigè ndoritè mæ yu jwè mæ a mu yí mfi a múm mbi. ²² Aa tsi'í ñgǎŋ ñgǎŋ a ajàn yii mæ a tswe a mbo bù aà; tsítsõŋ ni jəŋnə, lá mè ka bú kwatè i zì a mbo bù, ta mǎnti muu luu ni nidorè, àjàn nidorè yii mæ kaa mbə ñu tsu a wa'à a mbo bù kwèrə aà.

²³ “Nòò yii mæ ñjwi mà ya i ka yí zì aa kaa ni ka yí wa'á ayoo yí tsu a mbo mè bú ñka mbetè. Mæ swon aa tsi'í ànnù ñiŋkon a mbo bù: Taà ghá à ka fa ñgõŋ njoò tsim jîi mæ ni betè nî ikúm ghá aà. ²⁴ Nzi nywe'e tsítsõŋ, kaa ni burè tì ayoo tsu betè nî ikúm ghá; ni bə betè bon ni ka kwèrə, tá tá nidorè nuu tá ni luu.

Ajàn mæ ñgǎnyəgənnù Yesu mà'a ntsò ñtsya nî mbi aà

²⁵ “Mè lògè aa mìghàà mí nǎnaa ñkè'enə ìnnù juà ghu a mbo bù. Lá nòò à tswe ghu mæ kaa mè ka wa'á a mbo bù aa ni mìghàà mí nǎnaa bú ñka ñghaa, i tigè ghàà a mbo bù aa nî ñsi nî ñsi nlonə Taà. ²⁶ Njwi mà ya i ka yí kù'u aa, tá ni tigè mbetè nîi nî ikúm ghá; kaa mè si swon aa mæ mè ka yí ki betè nîi a ñkwitu bù, ²⁷ nlon mæ Taà ghá yumbon à kõŋə ghuu. A kõŋə ghuu aa nlon mæ ni ki ñkõŋə ghá, ñki mbii mæ mè le nlò aa ghu mbo nzi. ²⁸ Mè le nlò aa a mbo Taà ghá mǎf'e fàa mbi; tsítsõŋ, mæ mà'atè mbi yù mbu mbi nî gha fu a mbo Taà ghá.”

²⁹ Ngǎnyəgənnù jî i tigè ñswon ghu mbo mæ, “Tsítsõŋ o ghàà a mbo bí'í nî ñsi nî ñsi, kaa wa'à ni ñighàà bú ñnaa. ³⁰ Tsítsõŋ bí'í zì mæ ò zì ìnnù tsi'í tsimè; kaa bə si nî ñka mbetè gho ni ànnù tswé. Ma yú a ghìrè mæ tá bí'í bii mæ ò le nlò aa mbo Nwí ñzi.”

³¹ Yesu a kwi'í a mbo bo mæ, “Nî bíi mæ tsítsõŋè aa é? ³² Nòò à tìgè a abò, nòò wa à tè'è mæ ñku'u, mæ baa já'à ghuu tá ñu à ghèè nî yii mbèè, tá ñu à ghèè nî yii mbèè, i tigè mmà'atè gha, mè mæ. Lá kaa mè si aa tsi'í mè mæ nǎnsè ñtswe, nlon mæ Taà à tswe bí'í yu. ³³ Mè swõŋ ma juu ìnnù a mbo bù aa mæ tá ni tswe nî mboonə, a ajàn yii mæ mbə bí'inè tswé nî ànnù yí m'ò'otè aà. Tsò mæ ni tswé a múm mbi aa, ni ka yè ñgi'í. Lá ni tan ntii! Wa mè tsya mæ mbi!”

17

Ajàn yii mə Yesu à le ntsà'atə Nwī a atú ñgǎnyəgənnu ji aa

¹ Yesu à mànsə mè a nswon ma jù ìnnu, ñjɛɛ mi'í mi, nlii aburə, ñswon mə, "Taà ghà, nòò à kù'ù mè. Gha'asə Mú ghò tá tá Mú ghò à kɪ ñgha'asə ghó. ² O le mfa midà'a ghu mbo mə tá à ka mbu'utə ñgɔɔ mu ñu ntsim, tá ì fa ntswéntì yii mə ì tswə nɪŋkon aa a mbo bo bii mə ò le mfa ghu mbo aà. ³ Ntswéntì yii mə ì lwí'í nɪŋkon aa, ì laa mbə a nzi wò, wò Nwɪŋgɔɔ yí mɔ'otə yii ò ni Nwɪŋgɔɔ tsi'í annu nɪŋkon aà, ñki mbə a nzi Yesu Kristo, yii mə ò le ntoo aà. ⁴ Mə ghà'asə mə gho fàa atu nsyɛ; mə mànsə mə afà'á yii mə ò le mfa mə tá mə fa'a aà. ⁵ Taà ghà! Gha'asə a gha tsítsɔɔj a mbɛɛ wò, tsi'í nɪ ñigha'a nya mə mə le ntswe ni nu bi'io mbɔɔj ta ò nanşə mbi aà.

⁶ "Mə ghìrə mə tá bè bya bii mə ò le ntsɔ'ɔ fàa múm mbi mfa a mbo mə aa, mə tá bi zi ghó. Bo le mbə aa bè bó, la ò fá waa a mbo mə. Bo yu'unə ñigháá nò, ⁷ Tsítsɔɔj bo zi mə ñgɔɔ ñjoo tsim jii mə ò le mfa a mbo mə aa ì lo aa a mbo wò. ⁸ Mə fá mtooo yii mə ò le ntoo gha ni yu aa a mbo bo, bo kɪ ñkwɛrə; bo zi tsi'í siginè mə mə le nlò aa a mbo wò ñzi, ñki mbii mə a gha aa a tòo wò.

⁹ "Mə tsà'atə nòo ñwa'atə nɪ waa, kaa mə si nòo tsà'atə aa nlon mbi ntsimè; mə tsà'atə nòo nlon aa bo bya mə ò fa a mbo mə aà, ñlon mə bo laa mbə bè bó. ¹⁰ Bè bitsim bo bi ñjoo tsim jii mə mə tswə ni ju aa, à nɪ jò, jii mə ò kɪ ntswe ni ju aa, ì bè já; bi kii ntsya aa a ñjim bo nyə nɪ ñigha'á nà. ¹¹ Tsítsɔɔj mə bù mbii nzi fu a mbo wò; kaa mə ka wa'á fàa múm mbi bù ntswe, lá bo ka ghèè nɪ mbii a ntswe fàa múm mbi. Taà ghà yii mə à làa mànsə aa, be waa ni midà'á mya mli mə mi tswə a nɪ ñkum gho aà, ñkum wa yii mə ò le mfa a mbo mə aà, mə tá bo tswə nɪ annu yí fùurə, tsó mə sɪ kɪ ntswe nɪ annu yí fùurə aà. ¹² Nòò yii mə mə kɪ tswə bi'í bo aa, mə kɪ si be waa ni àdà'á yii mə a tswə nɪ ñkum gho aà, ñkum wa yii mə ò le mfa a mbo mə aà. Mə kɪ le mbe waa kaa tsi'í ñu ñibò wàà yí mfuurə kaa a wa'á bwé, a kɪ ñmɛ yu wa yí mfuurə mə à le ntswe nɪ mbwɛ aà, mə tá annu yii mə a le ntswe a múm aɔwà'anə Nwī aa, tá à fɛ'ɛ mbòontə. ¹³ Tsítsɔɔj mə bù mbii fu a mbo wò. Mə swon nɪ ìnnu juà aa a ajàn yii mə bùrə a múm mbi aa mə tá ñidorə na tswə a múm nti bo nluu. ¹⁴ Mə le mfa ntoo yò a mbo bo, lá mbi ì baa waa, nlon mə kaa bo sɪ bè bi mbi bù bè aà, tsi'í ajàn yii mə kaa mə si ñu mbi ghù kɪ mbə aà. ¹⁵ Kaa mə si lòo aa mə ta ò fi'í waa fàa múm mbi nlò'òsə, mə bəɔnə ñlɔɔ aa mə tá ò be a waa a mbo ñgəɔmbù'ú ìnnu jɪ bi wá. ¹⁶ Tsi'í a ñgɪɔ ñgɪɔj a ajàn yii mə kaa mə sɪ ñu mbi bù be aa, kaa bo sɪ bè bi mbi bù kɪ mbə. ¹⁷ Tso'ɔ waa nləə tá bo tigə bè bo a ñjim ajàn yii mə bo ka zi annu nɪŋkon aà; ñigháá no ni laa mbə annu nɪŋkonə. ¹⁸ Mə tòo waa a múm mbi, tsi'í ajàn yii mə ò le ñki ntoo gha a múm mbi aà. ¹⁹ Mə tigə ntsɔ'ɔ ibinú gha nləə aa tsi'í tsó àyoo mmà'anwí a mbo wò, ñlon ñkwi atú waa, mə tá bo kɪ mbə njoo mmà'anwí jɪ annu nɪŋkon a mbo wò.

²⁰ "Kaa mə si nɪ gho tsà'atə ñwa'atə aa tsi'í waa, mə kii ñwa'atə nɪ bya bii mə bi kɪ nniŋ mɪnti myaa a nu mə, ntsya a ñjim ntoo yii mə bo yu'u ni a ntsú ñgǎnyəgənnu ja aa. ²¹ Mə lɔɔ ni mə tá bo tswə nɪ annu yí fùurə. Taà ghà! Mə kɔɔnə nɪ mə tá bo tswə a mum bi'io, tsi'í a ajàn yii mə ò tswə a mum mə, mə kɪ ntswe a mum wò aà. Mə lɔɔ ni mə tá bo tswə nɪ annu

yí fùùrè, tá tá m̀bi bii m̀ə a gha aa a too wò. ²² M̀ə fa nìgha'a nya n̄ii m̀ə ò l̀e mfa a mbo m̀ə aa a mbo bo, m̀ə tá bo tswe n̄i ànnù yí fùùrè, tsi'í a ajàn ȳii m̀ə wò n̄i m̀ə si ni ayoo yí fùùrè aà; ²³ M̀ə tswe a mum bo, ò k̄i n̄tswe a mum m̀ə, tá bo nan̄sə mboonsə mbə ayoo yí fùùrè, tá m̀bi i tsya ghu nzi m̀ə a gha aa a l̀e ntoo wò, ñki ñkɔŋə waa a ajàn ȳii m̀ə ò kɔŋə gha aà.

²⁴ “Taà ghà! O fa waa a mbo m̀ə, m̀ə kɔŋə n̄i m̀ə tá bo tswe a adigə ȳii m̀ə m̀ə tswe ghu aa, tá yə nìgha'à nà, nìgha'a nya n̄ii m̀ə ò fa a mbo m̀ə aà; ñlonj m̀ə ò l̀e ñkɔŋə gha mboŋ n̄nan̄sə mbi yù. ²⁵ Taà ghà ȳii m̀ə ñnnù jo tsinə aa, kaa mbi i si gho z̄i, la m̀ə zi ghò, buà bú k̄i n̄zi m̀ə a gha aa a tòo wò. ²⁶ M̀ə ghìrə bo z̄i ghò, màa k̄ii ghèè n̄i m̀b̄ii a ñghìrə m̀ə tá b̄o zi ghò, tá tá àkɔŋnè ȳii m̀ə ò tswe n̄i yu a nu m̀ə aa, tá à tswe a nu bo, tá tá m̀ə k̄i n̄tswe a mum bo.”

18

Ajàŋ ȳii m̀ə bi l̀e ntswa Yesu aà

(Mt. 26.47-56; Mk. 14.43-52; Lk. 22.47-53)

¹ Ajàn m̀ə Yesu à l̀e mmàn̄sə a ntsà'atə Nw̄i ma mùu ajàn aa, ñlo bo b̄i ñḡanjyoḡənnù ji n̄too mutswàgə ñk̄i wa ȳii m̀ə bi twon̄ə n̄i Kidron aà; ñkya at̄i m̄intà yí m̀ò'ò i l̀e ntswe ghu, Yesu bo b̄i ñḡanjyoḡənnù ji jya bi kuu ñghèè wa a m̄um ñkyà. ² Judas m̀ə à l̀e mfèè yi aa, à l̀e nzi adigə ma yù ñlonj m̀ə a ni b̄inòò b̄i ghà'atə, Yesu bo b̄i ñḡanjyoḡənnù ji l̀e si b̄òontə ghu. ³ Tsò m̀ə à l̀e nzi aa, à l̀e nlògə akurè b̄isogyè bo b̄i ñḡanjmbè ñdámà'anw̄i j̄ii m̀ə ñḡanjmà'a Nw̄i yí ñwè bo b̄i baFarisai l̀e ntoo aa, bo bo gheè ghu, bo kà m̀ə aa ñghèe aa, ntugitə njoo m̄itsə'ə n̄i b̄ilám n̄i m̄ìnkà'à. ⁴ Tsò m̀ə Yesu à l̀e nzi ñgòŋ ñnnù tsim j̄ii m̀ə bo l̀e si lòo a ñghìrə aà, m̀ma'atə ñḡanjyoḡənnù ji jya, m̀fè'e yòŋtə a mbèe bo, m̀betə waa m̀ə, “N̄i lòò aà wò è?”

⁵ Bo kwi'i ghu mbo m̀ə, “B̄i'ì lòò aa Yesu, mu Nazareth wà.” Yesu a swon̄ a mbo bo m̀ə, “M̀ə ghulà.” Judas, m̀ə à l̀e mfèè yi aa, à l̀e ñki ntə bo bo. ⁶ Ajàn m̀ə Yesu à l̀e nswon̄ m̀ə, “M̀ə ghulà aa,” bo khətə m̀b̄ii n̄i ñj̄im, ñwokə a nsyè. ⁷ Yesu a ku'usè m̀betə waa m̀ə, “Baa n̄i swòŋ m̀ə ni lòò aà wò l̀e?” Bo kwi'i m̀ə, “A Yesu, mu Nazareth wà.”

⁸ Yesu a bú ñswon̄ a mbo bo m̀ə, “Tigə m̀ə b̄a m̀ə aa nswon̄ a mbo bù m̀ə 'm̀ə ghulà.' L̄a mbə a bə ȳii m̀ə n̄i lòò aà gha, n̄i ma'atə bulà b̄è bi ghèè.” ⁹ A l̀e nswon̄ ma la aa, tá ghìrə tá ànnù ȳii m̀ə à l̀è ñtè'e nswon̄ aa, tá à boontə, m̀ə “Taà ghà, kaa ñu wa yí tsù m̀ə ò l̀e mfa a mbo m̀ə aa, kaa yi tsù à si bwè.”

¹⁰ Simon Peta à l̀e ñwè'e munw̄i ñtsò; à l̀e ntsò'ò munw̄i wa a mba'a, ñkwye atòŋnè àbù'u ñḡanjmà'a Nw̄i yí ñwè yí mà'à ñlò'osə. ñk̄um àbù'ù ma yù i l̀e mbə Malkus. ¹¹ Yesu a swon̄ a mbo Peta m̀ə, “Sò'ò munw̄i ghò wa fu a mba'à! O wà'atə m̀ə m̀ə ka wa'á ndòŋ ñgi'i ȳii m̀ə Taà ghà à fa a mbo m̀ə aa no aa è?”

A àjàŋ ȳii m̀ə bi l̀e ñghèè n̄i Yesu a nsi Annas aà

¹² Bisogyè bya bo b̄i ñd̄ii wàà, ni ñḡanjmbe ndáma'anw̄i bi l̀e ntswa Yesu ñkwere yí. ¹³ Nlògə yí ñghèe ni ghu a mbo Annas. Annas à l̀e mbə n̄tsi Kaifas ȳii à l̀e mbə ñḡanjmà'a Nw̄i yí ñwè maa alòò aà. ¹⁴ Kaifas ma ghù à l̀e mbə yu ȳii m̀ə à l̀e ndi'itə b̄it̄a bi ala'a bi baYuda m̀ə a b̄onj m̀ə tá ñu yí m̀fùùrè à kwo ñlonj atu nnòò aà.

A àjàn yìi mæ Peta à le ntuu Yesu àà

(Mt. 26.69-70; Mk. 14.66-68; Lk. 22.66-71)

¹⁵ Simo Peta bo ñgànyègènnu Yesu wa yì mò'ò bo le nyòhè Yesu. Ngànjàmà'a Nwì yì ñwè wa à le nanşə nzi ñgànyègènnu ma ghú tsi'í siginè. Nyòhè Yesu bo yu kuu nğhèè a múm ñsàndá ñgànjàmà'a Nwì yì ñwè wá.

¹⁶ Peta à le mbàjnè ntəə a mbəe a tsùbù'ù. Ngànyègènnu Yesu ma ghú mæ ngànjàmà'a Nwì yì ñwè à le nzi aa à le mfè'è ñghaa a mbo mumànğgyè yìi mæ à le ntəə wa tsùbù'ù aa, ñlögə Peta bo yu kuù. ¹⁷ Mumànğgyè wa a ntsùbù'ù a betè Peta mæ, "O si ngànyègènnu mbá yì ki mbə aa ε?" Peta a kwi'í ghu mbo mæ, "Ñgan, kaa mæ si ghu bə."

¹⁸ Ajàn mæ ñmfə'ə i le si ko aa, ñgǎñàfà'ǎ ngànjàmà'a Nwì wa ni ñgǎñmbè ìdìgè, bi le ñhètə mò'ò nì ñkye, ntəə ghu, ñtigə nyo'otə. Peta à le nğhèè ntəə bo bo ñkii nyo'otə mò'ò wá yìi ñgaa.

Ajàn yìi mæ ñgànjàmà'anwì yì ñwè à le mbetə Yesu nì ìnnu àà

(Mt. 26.59-66; Mk. 14.55-64; Lk. 22.66-71)

¹⁹ Ngàmà'anwì yì ñwè wa à le mbetə Yesu ni ìbetè ñlon ñgànyègènnu ji bo bì ñlonə ànnu yìi mæ à le si dì'ì aà. ²⁰ Yesu a kwi'í ghu mbo mæ, "Mə ghàà aa a nsi bə ìtsimè. Nğòñ ìnnu tsim jii mæ mæ dì'ì aa, mæ le si dì'ì a ndàmà'anwì bo bì a ndànghotə, a bə ìdìgə tsim jii mæ bə ìtsim bòontə ghu aà, kaa mæ leè ñkì'í annu tsu a l'òsə burə swoswoñ bə. ²¹ O tigè m̀bu mbetə nì gha nì ìbetə aa a ya ε? Betə bə bə bulá bìi mæ bi le nnyu'annu yìi mæ le si swon ə. Wa bo zì ànnu yìi mæ mæ le si swon ə mbo bo aà."

²² Ajàn mæ Yesu à le nswon ma mùu ajàn aa, ñgànjbə ìdìgè wa yì mò'ò a zwì àbo ghu atu, mbətə yi mæ, "A swòñ wò a mbo wò mæ tá ò ka ñghaa a mbo ñgànjàmà'a Nwì yì ñwè ma mùu ajàn ε?"

²³ Yesu a swon ghu mbo mæ, "Mbə a bə yìi mæ mæ swòhə ànnu yì bi yì tsu, ò ke'ènə a mbo bə bù mæ bi təə faa aà, mbə a bə mæ ìnnu jii mæ mæ swòhə aa i ku'unə, ò tigè m̀bu mfəe gha aa a ya ε?"

²⁴ Ma mùu noə Annas à le nłögè yi tsi'í wa ajàn yìi mæ bi le ñkwerə yi aa, ntsyasə a mbo Kaifas yìi mæ à le mbə ngànjàmà'a Nwì yì ñwè aà.

Ajàn mæ Peta à le ñkù'ùsè ntuu Yesu àà.

²⁵ Peta à le mburə ntəə wa adìgə nyo'otə nì mò'ò wa; bə bì mò'ò bi betè yi mæ, "O laa ñkì'ì ñgànyègènnu mbá wì yì mò'ò bə aa ε?" Peta a tuu yi nswon mæ, "Kaa mæ si ghu bə."

²⁶ Abù'u ngànjàmà'a Nwì ya yì mò'ò, mbə ndim ñu wa mæ Peta à le ñkwyè atòhèè yi aa, a betè mæ, "Mə ghìrə mbaa kì'ì gho yə ò tswé bú bo wa a múm ñkya aa ε?"

²⁷ Peta a ku'ùsè ntuu yi nswon mæ, "Ñgan!" Tsi'í maa noə àkègə a tònè.

Ajàn yìi mæ bì le ñghèè nì Yesu a nsi Pilato aà.

(Mt. 27.1-2; Mk. 15.1-5; Lk. 23.1-5)

²⁸ Bì le nłögè Yesu ñghèe nì ghu a ntə'ò Gúmnaà, maa noə a burə aa tsi'í mbà'a mbà'a. BaYuda kaa bo le ñwa'à waa wa múm ntə'ò kuù, ñlon mæ bi le nłò mæ bi ba'atə nì ìbìnú waa ləə tá i laa a nyòhə ni nòhşə wàà tá ji miji ni Passa. ²⁹ Pilato à le ntigə mbañnə mfè'è a abəe mbetə waa mæ, "Nì swòñ mæ ñu ghú à ghìrè aa akè aa ε?"

³⁰ Bo kwi'í ghu mbo mæ, "A ghìrə mbaa tsuu annu fànsə boñ kaa b'í si nì ghu a mbəe wò zì."

³¹ Pilato a swonj ghu mbo mæ, “Mbæ a bæ la, ni logø yi nghæe ntsò'otø isa'à yi nyoŋ a ni nõŋsø ghùù.” Bo kwi'i ghu mbo mæ, “Kaa bi'i si ni àdà'à mæ mbæ bi'i zwitè ñú tswé.” ³² A le mfè'è lá lá aa mæ tá à boontø ni nighàà nii mæ Yesu à le si swonj nlonj ajànjè niwo yii mæ yu le ntswe ni ñkwo aà.

³³ Pilato à le mbù ñkkuu nghæe fu wa múm ñto'ò, ñtwonj Yesu m̀betø yi mæ, “O bæ aa m̀fò baYuda aa è?”

³⁴ Yesu a betè yi mæ, “Nighàà nú mæ o betè gha ghu aà, à ní no kè a swonj bè ñswonj a mbo wò aa è?”

³⁵ Pilato a bəŋ mbetø yi mæ, “Mè laa mbæ ñú baYuda aa è? A fa bə bo mfa gho a mbo mè bo bi bìlìi bi ñgǎŋmà' Nwĩ. O nǎŋsø mfànse aà àkè è?”

³⁶ Yesu a swonj mæ, “Kaa ànnù nifò ya kaa a si aa fàa a ni yula mbi tswé. A ghìrø mbaa mbæ mæ ànnù nifò ya a tswe aa fàa ni yulà mbi, bonj ñgǎŋkòrè já i to fikòrè kaa bi ki'ì gha a mbo bità bi baYuda fà. Nŋan, kaa ànnù nifò ya kaa a si aa fàa ni yulà mbi tswé.”

³⁷ Pilato a betè yi mæ, “La a bæ mæ ò ni mfò aa è?” Yesu a kwi'i mæ, “ò swòŋ mè mæ mè ní m̀fò. Bi le njwe gha mè fe'è fàa mbi aa nlonj ñkwitu ànnù yì fùùrè, a ŋka ñghàà ànnù ñlonjè ànnù ñikonjè. Nù ñtsim yii mæ à tswe a múm ànnù ñikonjè aa a yu'utø ànnù yii mæ mæ swonjè aà.”

³⁸ Pilato a betè mæ, “Ànnù ññkonjè à ní àkè aa è?”

Pilato a bú m̀fe'è ñghèè ñyè bə bya, nswonj a mbo bo mæ, “Kaa mè sɿ ànnù tsi yè mæ mbæ a ghìrè mæ tá mè ññ ñgi'ì ghu nú. ³⁹ Lá ñyoŋø a ni nõŋsø yii mæ ni tswè ni ghu aa, mæ fi'isè ni ñgǎŋatsan yì m̀fùùrè a mbo bù, a njwĩ Passa. Ni kǒŋ mæ tá mè fi'isè M̀fò baYuda ghù aa è?” ⁴⁰ Bo tǒŋnè ñswonj mæ, “Nŋan, kaa mbæ a ki'ì yu bə! Bi'ì lòò mæ tá ò fi'isè aa Barabas!” (Barabas à le mbæ aŋgámighee).

19

Ajànjè mæ bi le ntsèrø isa'a Yesu mæ à ka wo aà

¹ Pilato à logø Yesu m̀fa yi bi ghoò yi. ² Bìsogyè bya bi lòò m̀mindigè mi ñjòŋ ñjòŋ mba'a tsò àtsè'øtu nifò ñsosø ghu atù. Ntìgø ñlogø atse'è yì bagitè yi atindùù ñwe'è ghu nú. ³ Bo tigè ñtsya mmii nii nswonjè ni mæ, “O lèle lèè! M̀fò baYuda à ki kwèè! A kwèè!” Lá m̀banjè m̀fæe ni m̀ighà'a mi.

⁴ Pilato à le bù m̀fe'è ñghèè a mbo nnòò bə wa nswonj a mbo bo mæ, “Yè ni, mè ka fè'è zì ni ghu a nsi bù tá ni zì mæ kaa mè sɿ ànnù yii mæ à ghìrø mæ mbæ ni ññ ñgi'ì ghu nu aa yà.” ⁵ Yesu a tigè m̀fe'è ni àtsè'è yì bagitè ya bo bi ni àtsè'øtu ñjòŋjòŋ ya a atu yu. Pilato a swonj a mbo bə bya mæ, “Nù wa à ghulà.”

⁶ Bìlìi bi ñgǎŋmà'a Nwĩ bo bi ñgǎŋmbè ñdámà'anwi bi yè mè yi aa, ntǒŋnè nswonj mæ, “Kwèèntø yi a ati bǎŋnè bǎŋnè.”

Pilato a swonj a mbo bo mæ, “Ni logø yi la ñkwèèntø tsi'ì bù, kaa mè sɿ ñji'ì ànnù yii mæ mbæ mè ññ ñgi'ì ghu nu aa yà.”

⁷ Nnòò wa i kwi'i mæ, “Bì'ì tswè ni nõŋsø yì'ì mæ a di'ì ni mæ a ku'unø mæ tá à kwo, ñlonj mæ a swonjè ni mæ yu ni Mu Nwĩ aà.”

⁸ Pilato à yù'ù mè ma mùu ajàn, ñbò'ò ni ku'ùsè ñtswá yi. ⁹ A bú ñkkuu nghæe fu wa a múm ñto'ò, m̀betø Yesu mæ, “Baa ò lò aa fə aa è?”

Kaa Yesu a wa'ă akwi'i ghu mbo fâ. ¹⁰ Pilato à swonj ghu mbo mē, “O nà'à nàa ε? O sî zi mē mē tswe nî midà'à mîi mē mbē mē swonj mē tâ bì ma'atē gho, kē a nswonj mē tâ bì kweentē gho a ati bājnē bājnē aa ε?”

¹¹ Yesu a kwi'i mē, “A bē aa mē, ò tswe nî midà'à a atu mē aa nlonj mē Nwî à fa a mbo wò aa. Lâ n̄w̄ wa mē à ghîrē mbājnē zi mfa gha a mbo wò aa, à yîi annù a bi'i ntsyá yô.”

¹² Pilato à yù'ù mē ma mùu ajānj aa, nywe'etē a n̄lò mánjî a mà'atē Yesu ghu. Lâ n̄n̄dò bē wa i ku'usè ñtōjnē nswonj mē, “O bē mà'atē yi bēē bonj kaa ò sî nsûkà'a Kaisa bē. N̄w̄ ñtsim yîi mē a swonjē nî mē yu nî m̄fō aa, à nî n̄w̄ àtîi atu a mbo Kaisa.”

¹³ Pilato à yù'ù mē ma muu m̄ghàà aa, ñlogē Yesu m̄fē'ε ntswe nî àlènjē nsa'a m̄sa'a a sàanē yîi mē bi le n̄lìgē n̄njō'ò, (a nî n̄ghàà nî baHeber, bi twonjē nî Gabbatha). ¹⁴ A le sî bē maa noò aa a tigē ñku'u a nt̄i àsî'ìnē m̄bonj tâ àbēē fu'u a n̄jwî Passa. Pilato a swonj a mbo bē bya mē, “M̄fō ghùu wa à ghulà.”

¹⁵ Bo ku'usè ñtōjnē swonj mē, “Zwitē yi, zwitē yi n̄lò'osē, kwèentē yi a ati bājnē bājnē!” Pilato a betē waa mē, “Nî l̄ò mē tâ mē kweentē m̄fō ghùu a ati bājnē bājnē aa ε?” B̄l̄i bi ñgānjmà'a Nwî bya bi kwi'i ghu mbo mē, “M̄fō yîi mē b̄i'î zi aa, à ki mbē aa tsi'î Kaisa.”

¹⁶ Pilato a tigē ñlogē Yesu m̄fa a mbo bo mē tâ bì kweentē yi a ati bājnē bājnē.

*A ajānj yîi mē bi le ñkweentē Yesu a ati bājnē bājnē àa
(M̄t. 27.32-44; Mk. 15.21-32; Lk. 23.26-43)*

Maa ajānj bi tigē ñlogē Yesu ñghē nî ghu. ¹⁷ A le m̄fē'ε m̄be'e ati bājnē bājnē yi ya yumbonj ñghē ñku'ù a adigē yîi mē bi le sî twonjē nî àkwēē atu ñw̄ aa (a nî n̄ghàà nî baHeber, bi twonjē nî Golgotha). ¹⁸ Bi tigē ñkweentē yi a ati bājnē bājnē maa adigē bo bi bē bî m̄'ò bi baà, ñw̄ yî m̄'ò a tswē fāa mbēē laà, yî m̄'ò a kî n̄tswe fāa mbēē laà, Yesu a tigē n̄tswe a tit̄i bo. ¹⁹ Pilato à le ñjwà'ànē wa atu ati bājnē bājnē mē, “Yesu mu Nazareth, M̄fō baYuda.” ²⁰ Bē bî ghà'àtē bi le n̄twonjē ma yuù ànjwà'ànē ñlonj mē àdigē yîi mē bi le ñkwèentē Yesu ghu aa, kaa a le ñjwà'à sà'à sî'i a n̄lò a n̄jò'ò àla'à. Bi le ñjwà'ànē ma yuù aa nî n̄ghàà nî baHeber, nî n̄ baRoma a b̄'ò'ò nî n̄ ba Grikia. ²¹ B̄l̄i bi ñgānjmà'a Nwî bya bi swonj a mbo Pilato mē, “Tsuu ñwà'ànē mē, ‘M̄fō baYuda’ Bājnē ñjwà'ànē bē mē ‘A swōnj mē yu nî m̄fō baYuda.’ ”

²² Pilato a kwi'i mē, “Annù yîi mē mē ñwà'ànē aa, mē ñwà'ànē mē!”

²³ Nòò yîi mē b̄isogyē bya bi le ñkwèentē Yesu a ati bājnē bājnē aa, bi le n̄lògē itsè'è jî nyatē mbēē jî ñikwà, sogyē yî m̄fũurē a logē mbēē yî m̄fũurē yî m̄'ò'ò a kî ñlogē mbēē yî m̄'ò'ò. Bo le ñki ñlogē m̄andanjē atsè'è yî mà'à ya mē bi le mba'a kaa adigē yîi mē bi yàtē ghu kaa a wa'ă ghu tswē aa. ²⁴ B̄isogyē bya bi swonj nî b̄ò nî bo mē, “Kaa a sî ku'ùnē mē tâ b̄i'ìnē satē, b̄i'ìnē tum ib̄irē ghu, nyē ñw̄ yîi mē à ka jî aa. A le m̄fē'ε l̄alà aa mē tâ annù yîi bi le ñjwà'ànē a nî n̄ghàà nî Nwî aa tâ à boontē ajānj yîi mē bi le nswonj aa mē:

‘Bo le nyàtē itsè'è ja a tit̄i bo,
n̄ma'a ib̄irē nî t̄ògē ghà.*’ ”

* **19:24** Ps. 22.18 A bē annù yîi mē b̄isogyē bya bi le ñghirē aa.

²⁵ Bə bi mɔ'ɔ bi le ntəə nyontə a mbèè àti bàhñè bàhñə Yesu; à le mbə aa ndè yi, bo bi muma bi ndè yí yí màngyè, ni Mary, ñgwɛ Cleopas, a bò'ɔ bi Mary Magdalene. ²⁶ Yesu a yə ndè yí a bò'ɔ bi ñgànyəgənnu yí wa mə à le ñkɔn kɔn aa a ajàn mə bo le ntəə ghu aà. Ntigə nswon a mbo ndè yí mə, “Ndè, mú ghò yí mbàhñè à walà.”

²⁷ Ñki ntigə nswon a mbo ñgànyəgənnu yí wa mə, “Ndè ghò à walà.” Nloginə maa nòò, ñgànyəgənnu yí wa a tigə ñlogə yi, bo yu tigə ñtswe a ndügə yu.

A ajàn mə Yesu à le ntsii aà
(Mt. 27.45-56; Mk. 15.33-41)

²⁸ Ma juu innu i tsyà mə, tsò mə Yesu à le nzi mə ñgɔn innu tsim i mè mə aa, a ñghirə mə tá ñìghàà ni Nwí ni boontə, a swon mə, “Njì ñkí yanə nàà.”

²⁹ Ba'a yí mò'ɔ à le ntəə ghu ni ñtsə'ə mɔlù'ù, bi lòò kúntsa nniñ ghu, ñsɔsə a atú ñkɔkà' à ñkɔ'ɔsə ghu aghonə ntsù. ³⁰ Yesu a no mɔlù'ù mya, nswon mə, “A mè mə.” Nswyɛ atú yi, nniñə azwí yi a mbo Nwí, ñtsii.

A ajàn yii mə bi le nsò mbèè ñgeè Yesu aà

³¹ BaYuda bi le nlontə a mbo Pilato mə tá à beentə tá bo gheɛ mbəgitə mika'a mi bə bya bii mə bi le ñkwèentə waa aa tá lògə ikú jyaa jya wa ati bàhñè bàhñè i sigisə. Bo le mbetə maa ajàn aa nlon mə ñjwi ya i le mbə Friday, kaa bo wa' à kòhə ni mə tá ñku jya tá i lo ntswe wa ati bàhñè bàhñə a ñwɔngɔnə. Nlon mə ma yaà ñwɔngɔn mə i le si zì aa, i le nanşə mbə yí làanlaa a mbo bo aà. ³² Bisogyè bya bi le ntigə ñgheɛ mbəgitə mika'a mi ñú ñtsyambii, ñki mbu mbəgitə mí ñú yí mò'ɔ wa yii mə bi le ñkwèentə waa bo bi Yesu aà. ³³ Là ajàn mə bi le nzi a nu Yesu aa, bo le nyə mə à tè'è mə ñkwo yi, kaa ñji'í mbəgitə mika'á mi kaa i wa' à bù mbə. ³⁴ Ñú sogyè wa yí mò'ɔ à le ñlogə ñikɔn ni nso mbèè ñgeè Yesu ghu, ñkí bo bi àləə i burə ñkhəñə nsigə mfe'ɛ ghu. ³⁵ (Ñu wa yii mə à le nyə ma yuú ànnu a fè'ɛ aa, à ní àyəfə, ànnu yii mə à le nswon aa à ni ànnu ññkɔnə. A kí ñzi mə yu swon aà ànnu ññkɔnə. A swonə ma yuú ànnu aa mə mbə ni kí mbii.) ³⁶ Bi le ghìrə ma la aa mə tá ñìghàà ni Nwí tá ni boontə mə, “Kaa bi ka yí wa' á akwèè yi yí tsu burə mbəbəgə.” ³⁷ Ñìghàà ni Nwí ní mò'ɔ ni kí ñswon mə, “Bə ka yí ki tɛ'ɛ mi'í myaa a nu yu wa yii mə bi le nsò aà.”

Ajàn yii mə bi le ntwiñə Yesu aà
(Mt. 27.57-61; Mk. 15.42-47; Lk. 23.50-56)

A ajàn mə bi le twiñə Yesu aà

³⁸ Ma yú a tsyà mə, Joseph yii mə à le nlò a ala'a Arimathea, a betə Pilato mə mbə yu logə àku Yesu le. (Joseph à le mbə ñgànyəgənnu Yesu yí mò'ɔ yii mə à le si yonə ñii bə alò'ɔsə ñlon mə à le si bo'ɔ bítà bi ala'a bi baYuda aà.) Pilato à le mbeentə mə tá à logə aku Yesu. Joseph à tigə ñlogə ñghèè ni yu. ³⁹ Nicodemus wa yii mə à le nte'ɛ ñgheɛ ñghèè nyə Yesu ñfugə aa, à le nyonə Joseph bo yu gheɛ wa ñlogə àku yi. Bo yu kà mə aa ñgheɛ aa, ñtugitə bikiilo bi mighurə mí lùmtə mighum mi ntarə, mii mə bi le nanşə ní ñjoo jì lùmtə jì mɔ'ɔ jii mə bi twonə ni məə ni aloə aà. ⁴⁰ Mbàhñè ma jù ji baa, bo le ñghèè ñlogə aku Yesu ñlìmtə ní àtsə'ə yí fù'ù yí siginə ñki nin ni mɔwurə mí lùmtə, nyonə a ajan mə, a ni nòñsə

baYuda, bi le si nanşə nî àku nî m̀bɔŋ twiŋə aà. ⁴¹ Nkya mîntà mi ati yî m̀ɔ'ɔ i le ntswe wa adigə mə bi le nzwitə Yesu ghu aà. Nîsyè nî fii nî m̀ɔ'ɔ nî le ntswe wa m̀m̄m̄ nkya nîi mə kaa bi le mburə ti nî ghu twiŋə. ⁴² Tsó mə àbèè à le ntigə ntswe nî m̀fu'u aa a njwîŋgɔŋ aa, nk̄i nlon mə nîsyè nya nî le ntswe nk̄oontə maa adigə aa, bi tigə n̄twiŋə Yesu ghu.

20

Nîsyè ni n̄ɛ'ɛ

(Mt. 28.1-8; Mk. 16.1-8; Lk. 24.1-12)

¹ A lò mə n̄bə tsi'í a títugə a mbà'a mbà'à a njwi yí n̄tsyamb̄i a m̀m̄m̄ nk̄yà, kaa idigə i burə ti nanşə n̄laa, Mary Magdalene a gheè wa a ntsù nîsyè, n̄yè mə bi t̄i mə alānsəŋgɔ'ɔ ya yii mə bi le nk̄usə ntsù nîsyè wa ghu aa, n̄lò'ɔsə. ² A khè n̄gheɛ nyə Simon Peta bo bi n̄gānyəgənnū Yesu wa yii mə à le nanşə nk̄ɔŋ aa, n̄swon a mbo bo mə, “Bi lògə mə Mmà'àmbi wa m̀m̄m̄ nîsyè n̄lò'ɔsə, kaa b̄i'í wa'á adigə yii mə bi ləə ghu aa z̄i.”

³ Peta ni n̄gānyəgənnū Yesu yí m̀ɔ'ɔ wa bo yu ghèè wa ntsù nîsyè. ⁴ Bo le si khè bitsimə, lá n̄gānyəgənnū yí m̀ɔ'ɔ wa à khè n̄tsya Peta n̄wanşə n̄ghèè n̄ywe'e wa ntsù nîsyè. ⁵ Nyəntə atú yi n̄lii m̀m̄m̄ nîsyè ya ghu, n̄yè atsə'ə yí fù'ù ya yii mə bi le n̄limtə Yesu ghu aa, lá kaa nk̄i'í yi wa m̀m̄m̄ nîsyè kuù. ⁶ Peta a yon̄ə a nj̄m̄ m̀burə n̄tsya nk̄uu wa m̀m̄m̄ nîsyè, n̄yè atsə'ə yí fù'ù ya yii mə bi le n̄limtə nú yí ghu aà, ⁷ bo bi atsə'ə ya yii mə bi le n̄limtə atu Yesu ghu aà. Kaa a le n̄wa'á a b̀ɔ'ɔ ya yii mə bi le n̄limtə mb̄i nú yí ghu aa n̄n̄ə, bi le nk̄ərə n̄n̄əŋsə tsi'í atu yu. ⁸ N̄gānyəgənnū Yesu wa yii à le mfòð n̄gheɛ nywe'e wa ntsù nîsyè aa, a k̄i nk̄uu ghu nyə, mb̄i. ⁹ (Kaa atú yaa a le mburə ti nanşə n̄laa wa ni n̄ghàà ni Nw̄i nya mə ni n̄swonə ni mə à ka yí b̄i'n̄ə ni n̄wò aà.) ¹⁰ N̄gānyəgənnū ji jya i le mbù n̄tigə mb̄i n̄ghèè waa a ndùgə.

A àjàŋ yii mə Yesu à le nz̄i a mbo Mary Magdalene aà

(Mt. 28.9-10; Mk. 16.9-11)

¹¹ Mary à le ntəə wa ntsù nîsyè a a b̄eɛ nyə'ə, à kà mə aa nyə'ə aa, n̄yəntə atú yi nk̄a n̄lii n̄i m̀m̄m̄ nîsyè ya ghu ¹² n̄yè baangel bi baa bi we'e'è itsə'ə ji fù'ù n̄tswe wa adigə mə bi le n̄n̄şə aku Yesu ghu aà, yí m̀ɔ'ɔ a tswə ghu atu, yí m̀ɔ'ɔ a k̄i n̄tswe ghu m̄kòrə. ¹³ A betə ghu mbo mə, “O yə'ə aà à kè le m̄ŋgyè?”

A kwi'í ghu mbo mə, “Bi lògə mə N̄gānmà'á ghà n̄gheɛ ni ghu, kaa mə wa'á adigə yii mə bi ləə ghu aa z̄i.”

¹⁴ A ghè mə mə yu ki karətə yí, n̄yè Yesu a təə maa mbèè kaa a wa'ə b̄āŋnə n̄zi mə à ni Yesu. ¹⁵ Yesu a betə ghu mbo mə, “O yə'ə aà à kè ɛ m̄ŋgyè? O lòð aà wò ɛ?”

A le si wa'atə ni mə à laa mbə mb̄on̄ nk̄yà wá, n̄tigə nk̄wi'í ghu mbo mə, “Taà mbə a bə yii mə ò l̀ɔsə mə yí, ò di'í adigə yii mə ò ləə yí ghu aa a mbo mə tá mə gheɛ n̄lògə yí.” ¹⁶ Yesu a twon̄tə yí mə, “Mary!”

A karətə yí nk̄a n̄lii Yesu, n̄swon ni n̄ghàà ni baHeber mə, “Rabboni” (n̄ji'í n̄ghàà ma nú i bə mə “n̄d̄i'innū”).

¹⁷ Yesu a swon ghu mbo mə, “Tsùu gha l̄ð m̀ɔntə bə, n̄lon mə kaa mə burə ti bù n̄b̄i n̄ghèè fu a mb̄e Taà. Lá ghèɛ a mbo b̄il̄m̄ ba, n̄swon a

mbo bo mæ, mæ bù ñkɔ'ɔ ñghɛɛ fu a mbo yu wa yïi mæ à ni Taà ghà ñki mbə Taà ghùù aà, mbə Nwĩngɔŋ ghà ñki mbə Nwĩgɔŋ ghùù aà."

¹⁸ Mary Magdalene à le mbù ñghɛɛ a mbo ñgǎnyəgənnù ji jya ñswoŋ a mbo bo mæ yu yè mæ Mmà'ambì ñki ñkɛ'enə ìnnù jya mæ à le nswon ghu mbo aa a mbo bo.

A àjàŋ yïi mæ Yesu à le nzi a mbo ñgǎnyəgənnù ji aà
(Mt. 28.16-20; Mk. 16.14-18; Lk. 24.36-49)

¹⁹ A bə a nitugə maa ñwĩ ñtsyambii, ñgǎnyəgənnù ji jya i ghotè a nda yï mò'ɔ, mfiì abà'à ñlon mæ bo le si bɔ'ɔ bità bi ala'a bi baYuda aà. Yesu a wi'ikè ñtəə a titi bo nswon a mbo bo mæ, "Mbɔɔnə a nu bù." ²⁰ A swòn mē ma mùu ajàŋ aa, ndi'i mbô mi mya ni mbèè ñgee yï ya a mbo bo. Ñgǎnyəgənnù ji jya i le mburə nluu ni ñidorə a ajàŋ mæ bo le nyə Yesu aà. ²¹ Yesu a ku'usè ñswoŋ a mbo bo mæ, "Mbɔɔnə a nu bù. Ajàŋ mæ Taà ghà à le ntoo gha aa, mæ ki ntoo ghuu." ²² A swòn mē ma mùu ajàŋ aa, mfa'ə waa ni àzwì ñswoŋ mæ, "Ni kwɛrə Azwì Nwì! ²³ Mbə ni yï ñli'inə ifansənnù ñù bon baa kii li'inè, bɛɛ ni tsuu li'inə bon kaa baa wa'à kii ñli'inə."

Yesu bo Thomas

²⁴ Thomas yïi mæ à le mbə ñgǎnyəgənnù Yesu wa yï mò'ɔ a titi bya ñghùm ñtsò baa, bi kii ñtsonə nii ni mu binwì aa, kaa à le ñwa'à atitii bo tswé wá noò mæ Yesu à le nzi aà. ²⁵ Ñgǎnyəgənnù Yesu jya jï mò'ɔ i le nswon gho mbo mæ, "Bi'i yè mæ Mmà'ambì."

Thomas a kwi'i a mbo bo mæ, "Mbə mē ghirə tsuu ibù'u mbɛɛ jya ghu mbo yə, i tsuu biswɛbimbó ba wa ni ibù'u mbɛɛ mà jya kii ñiŋ, i tsuu abó ya wa ni abù'ù ya a mbèè ñgee yu ñiŋ, kaa mē wa'à bii."

²⁶ Ñgyà i tsyà mē yï mfiùurè ñgǎnyəgənnù ji jya i bú ñtswe a múm nda ntsetə abà'à, Thomas a kii ñtswe a titi bo. Bi le mfiì abà'à. Lá Yesu a wi'ikè ñtəə a titi bo nswon mæ, "Mbɔɔnə a nu bù." ²⁷ Ntigə nswon a mbo Thomas mæ, "Ñiŋə muswébó ghò falá, ñki nanşə nlentə mbó má! Kii nàsə abó yo ñniŋ fàa mbèè ñgee mē. Kentə ñligitè ànnù yo yá, mbii."

²⁸ Thomas a swon ghu mbo mæ, "Mmà'ambì ni Nwĩngɔŋ ghà." ²⁹ Yesu a betè ghu mbo mæ, "Tigè ò bii aa ñlon mæ ò yə gha aà? Mbɔɔnə a mbo bə bii mæ bi bii ti yè gha aa."

Ñji'i ànnù yïi mæ bi le ñjwà'ànə yulá àjwà'ànə ghu aà

³⁰ Yesu à le ñghirə ilènsè jï mò'ɔ jï ghà'atə a nsi ñgǎnyəgənnù ji, jii mæ kaa bi si fàa mum yulá àjwà'ànə ñwa'anə. ³¹ Lá bi ñwa'anə julá ìnnù aa mæ tá ni bii mæ Yesu à ni Ayo'ò Nwì, mbə Mu Nwì tá tsyá a ñjim ajàŋ yïi mæ ni bii yï aa i tswe ni ñtswèntii ní ikúm yï.

21

Ajàŋ mæ Yesu à le ntsi'i ñgǎnyəgənnù ji ji sàmbaa aà

¹ Ma yú ànnù a ká mē aa ntsya, a bú ñdi'i ibiinnù yï a mbo ñgǎnyəgənnù ji jï mò'ɔ a mbèè ñki miyaa Tiberias. A le ndi'i yï aa labá. ² Simon Peta, Thomas yïi mæ à le mbə ñimfa'a aa, bo bi Nathanael, yïi mæ à le nlo a Cana a mbù'u Galilea aa, bɔɔ bi Zebedee, ni ñgǎnyəgənnù ji ji baa, bi le mbòontè ñtswe a adigè yï fùurè. ³ Simon Peta a swon a mbo bo mæ, "Mè ka ghèè gha a ñkó mbwè." Bo bitsim kii ñswoŋ mæ, "Bi'i ka yonè gho tá

bi'inè gheε." Bo le ntigε ηkuu abanη nghèè. Bo ghèè mē aa, nle nlē nlē nātugε wa tsi'i tsim kaa wa'ā fibwè kō.

⁴ Abèè a kà mē aa mfu'u, Yesu a zi ntəə a ghəηə ηki; la kaa ngānyəgənnū ji jya kaa i wa'ā zi mē à bə aa Yesu mē à təə wa aghəηə ηki. ⁵ Yesu a swonη a mbo bo mē, "Bɔɔ bā, nī kō mē mbwè mī tsu aa ε?" Bo kwi'i mē, "Ngaη."

⁶ Yesu a swonη a mbo bo mē, "Nī ma'a ambunjyā yuu ya a mbèè àbómà'à, bəə bonη nī ka ko mbwè." Bo le mmà'à, mbwè kuu nluu ghu, bo tigε nswuηə kikanη.

⁷ Ngānyəgənnū Yesu wa mē à le ηkɔη yi ηkɔηə aa, a swonη a mbo Peta mē, "A nī Mmà'àmbī!" Simon Peta à yù'ù mē mē à nī Mmà'àmbi aa, ηwe'ε atsə'ə yi yī mà'à (nlonη mē à le si bə aa a tsɔ'ɔ, wa noð mē à le si fā'à aà), nnaη wa mūm ηki. ⁸ Ngānyəgənnū Yesu jī mɔ'ɔ jya i le ntigε ntii àkànu'u ya, ηki nswuηə ambunjya ya yīi mē mbwè mya le nluu ghu aa, nzi a mbèè àghəηə ηki. A ti bə aa kaa àgha'a aghəηə ηki a le ηwa'à bù nsa'a, a le mbə aa tsi'i tsə bīmetre ηkhī yī fùùrə. ⁹ Bō fε'ε mē wa aghəηə ηki, nyə mɔ'ɔ, i ghə'ə, mbwè bo bi àbaa nōηtə wa nī mɔ'ɔ. ¹⁰ Yesu a swonη a mbo bo mē, "Nī zi nī mbwè mya mī mɔ'ɔ mē nī ko tsitsəηə aà." ¹¹ Simon Peta a gheε ηkuu wa a mūm àkànu'u, nswuηə ambunjya ya ηkɔ'ɔsə a nta'a, mbwè mī fāηkə luu ghu, mbə ηkhī yī mɔ'ɔ nī mighum mī ntaà ntsə tarə. Ka mē mbwè mya le nluu wa mūm àmbunjya aa kaa a le ηwa'à sà'àkə. ¹² Yesu a swonη a mbo bo mē, "Nī zi mfà'àtə ntsú ghuu." Kaa ηù nī bə a le wa'à yi betə mē, "O bə aà wə aa ε?" Nlonη mē bo bitsim le nzi mē à nī Mmà'àmbi aà.

¹³ Yesu à le ntigε nlogə abaa ya bō mbwè mya mfa a mbo bo.

¹⁴ Ma mùu noð, à le mbə aa ηgàà yīi i ywe'e ji tarə aa, nloginə ajànη mē Yesu à le nyweenə niwo aa, mē à le ndi' i ibiinu yi a mbō ηgānyəgənnū ji.

Yesu bo Peta

¹⁵ Nòò yīi mē bo le mməηsə a mfà'àtə ntsú waa aa Yesu a swonη a mbo Simon Peta mē, "Simon, mu Jon, ò kəηə gha ntsyàtə bē buà bitsim faà aa ε?"

A kwi'i mē, "ŋηə, Mmà'àmbi, ò zi mē mē kəηə ghō."

Yesu a swonη ghu mbo mē, "Ka nje'ε bɔɔ bi mbinjərə jā." ¹⁶ Yesu a bú nswonη ghu mbo a nī ηgàà yīi i ywè'e ji baa aa, mē, "Simon, mu Jon, ò kəηə gha aa ε?"

A kwi'i mē, "ŋηə, Mmà'àmbi, ò zi mē mē kəηə ghō."

Yesu a swonη ghu mbo mē, "Ka mbe bɔɔ bi mbinjərə jā." ¹⁷ Yesu a bú nswonη ghu mbo ηgaa yīi mē i ywè'e ji tarə aa, mē, "Simon, mu Jon, ò kəηə gha aa ε?"

Peta à le njəηə nlonη mē à le mbetə yi nywe'e ηgaa ji tarə mē, "O kəηə gha aa ε?" Ntigε nswonη ghu mbo mē, "Mmà'àmbi, ò zī innū tsi'i tsimə; ò zi mē mē kəηə ghō."

Yesu a swonη ghu mbo mē, "Ka nje'ε mbinjərə jā. ¹⁸ Mə swonə a mbo wə tsi'i annū nikonη mē nòò yīi mē ò le mburə mūηgwà'à aa, ò le si we'ε nī itsə'ə jo, ntaηtə nī nū yò, mbiinə nghèè nī adigə yīi mē ò kəηə aa; la nòò yīi mē ò ka yī lwènə aa, ò ka yī kī nəsə mbō mo tá ηù dàη à tigε ηwe'ε nī itsə'ə a nu wə, nlogə nī gho nghèè nī ghu a adigə yīi mē kaa ò si kəηə aà." ¹⁹ (Yesu à le swonη ma yú annū mfigitə aa mbuu niwo yīi mē Peta à

ka yĩ kwo ghu a nghìrə mə tâ Nwĩ à kwərə nigha'a ghu.) Yesu a tigè mbu nswonj ghu mbo mə, “Ka nyònè nĩ ghâ!”

²⁰ Peta a karəkə yi, nyə ngənyəgənnu Yesu yi mò'ɔ wa, wa yĩ mə à le ñkònè yi aa, tsi'ĩ wa yĩ mə à le nyəgitə a ntsuntii Yesu, wa noò mə bo le si ji miji mi Pasa mi nlwĩ'ĩ ñjim mya mbetə mə, “Mmà'àmbi, nù yĩ mə à ka fèè gho aa, à nĩ wò aà?” ²¹ Peta à yè mə yi aa, mbetə Yesu mə, “Mmà'àmbi, ànnu ghuà nù a ka yĩ bə aa mə akə aa ε?”

²² Yesu a kwi'i ghu mbo mə, “Mbə mə kəj mə tâ à tswe ntii, nywe'e a noò yĩ mə mə ka yĩ bũ bii aa, boj ma ya a yə gho aa nì àkè aa ε? Ka nyònè nĩ ghâ!”

²³ Ma mùu ajàn, ñgənyəgənnu Yesu jya i le ntigə nlaansə nĩ a titii bɔɔ bi Kristo nĩ mə kaa ngənyəgənnu Yesu ma ghũ kaa à ka yĩ wa'à bù ñkwo. La kaa Yesu kaa à le ñwa'à swonj aa mə kaa à ka yĩ wa'à kwò; à le mbàñnè ñswonj aa mə, “Mbə mə kəj mə tâ à tswe ntii nywe'e a noò yĩ mə mə ka yĩ bũ bii aa, ma ya a yə gho aa nì àkè aa ε?”

²⁴ Ngənyəgənnu Yesu ma ghũ à nĩ yu yĩ mə à le nswonj innu ma jũ tsò àyəfə, ñki ñwa'anə aà; bĩ'ĩ ki mbii mə innu ma jũ mə à le nswonjə aa, à nĩ ànnu ñikonè.

Nlwĩ'isə

²⁵ Yesu à le mbu ñghìrə innu jĩ ghà'àtə jii mə bi le mbaa ki lòò a ñwa'anə tsi'ĩ tsim, boj kaa mə sɪ mɔ̀ntə mə mbə mbi yũ ntsim i gha'a ñkù'unə a ñkuu ñwa'anə ma jya ghu.

IFÀ'A Ngǎntoo Kristo

NJ'I'NNU ANWA'ANƏ YU

A anwà'ànə yú aa a le nḡwà'ànə Lukas, nù yíi mə à le ḡki nḡwà'ànə Ntoó yí Nsiginə Lukas aa. Ifà'a Ngǎntoo Kristo à nī nḡan nḡhòtə bɔɔ bi Kristo nloginə wa noò mə Yesu à le ḡkɔ'ɔ ḡḡhɛɛ a aburə aa (1.12) ḡḡhɛɛ nywe'e a noò yíi mə Paul à le ḡḡhɛɛ nswonḡ ntoo yí n̄siginə ya a Roma aa (28.30). Lukas à lɔginə nswonḡ innú jii mə Yesu à le ḡḡhìrə wa ni m̄itugə mi njwi mya mighum mi nikwà mə à le mbú n̄tswe fàa atu nsye mbɔḡ kɔ'ɔ ḡhɛɛ a aburə aa. A le nan̄sə migitə a mbo bo mə yu tswé nt̄i, ḡki ku'usə nan̄sə ndi'i waa n̄lonḡ ànnú nifɔ Nwí, ḡki mbu ḡkwatə mfa ndi'i yí ḡwé ya a mbo bo, n̄swonḡ mə tá bo yu'utə ḡkwɛrə Azwí yí Làà ya mə Nwí à le kà'à aa (1.5,8).

BaYuda le ḡwa'atə mə Nwí à le nlòɔ mə yu yweensə aa tsi'i waa, la Nwí a a di'i a mbó ḡǎntoo Kristo jya mə n̄too yí n̄siginə ya i le n̄tswe aa a mbo itoò tsimə (8.4-38; 10.1-48). Ka mə bi le si tɔ'ɔ nī àkòrə bɔɔ bi Kristo a ḡḡaa jì ḡhà'atə aa, Lukas a di'i mə kaa biKrisèn si bə bii mə to nī b̄isa'a bi ala'a kə baRoma bii mə bi le si bu'utə nī baYuda maa noò aa bə.

Lukas a tigə nḡwa'anə nswonḡ aa ajàn mə ḡǎntoo Kristo le ḡkwɛrə Azwí Nwí, n̄tigə n̄seensə ntoo yí n̄siginə ya, nloginə a Yerusalem, ḡḡhɛɛ nywe'e a nlwí'i m̄bi aa. Ka mə bi twonḡ àḡwà'ànə ma yú nī Ifà'a Ngǎntoo Kristo aa, mbə bi tse b̄anḡnə swonḡ bə mə à nī ifà'a Azwí Nwí, n̄lonḡ mə Lukas à nan̄sə di'i bi yə tsi'i siginə ajàn mə Azwí Nwí a le si fà'à a ni bo nloginə a Njwí Pentecost aa.

Lukas a di'i innú jì t̄i jii mə i tswə a nī àḡwà'ànə yu aa i fɛ'ɛ n̄laa. Nloginə a ajàn mə Azwí Nwí à le n̄sigə ḡkuu a nu ḡǎntoo Kristo aa, bi yə mə Azwí yí Làà a fa midà'a a mbo bo, n̄tsyasə nī waa a nī innú tsim. Nḡhòtə Kristo i le n̄lòginə aa wa Njwí Pentecost. Nḡhòtə yí m̄bii ma yú i le n̄tswa annú atsà'atə Nwí a t̄insə tsi'i mbənnú (1.14). Bo le ḡki mboonsə waa n̄tswé nī ànnú yí fùurə, n̄nan̄sə mfa ib̄iinú waa a nyəḡə n̄ghàà ni Nwí, a ajàn mə ḡǎntoo i le si di'i nī waa aa, ḡkii ḡkɔḡnə nī waa bo ni bo, n̄ji nī tarə ḡkii n̄tigə n̄seensə nī n̄too yí n̄siginə yá (2.42; 4.32-33). Anwà'ànə yú a nan̄sə ḡhìrə a laa mə ḡḡhòtə bɔɔ bi Kristo i tswə aa a ḡka ns̄ənsò n̄too yí n̄siginə ya a mbo bə bitsim, a ni idigə tsim. Ndi'i ni mə bo tswə ni ḡkwèrə Azwí yí Làà tá à ka mfa ni m̄dà'à a mbo bo, ḡkii n̄tsyasə nī waa a nī àfà'à ma yú (1.4,8; 13.4; 16.6-10). Bi'inə yə ajàn mə ḡḡhòtə i le si s̄ənsə nī n̄too ya ḡkii n̄too nī bə a abɛɛ (13.2,3,47). A le ḡḡhìrə ajàn mə biKrisèn le si s̄ənsə n̄too ya aa mə bi le mbé ḡḡhotə a m̄bi n̄tsim, ḡḡhìrə bə bitsim yu'u n̄ghàà ni Nwí.

Nt̄i annú yíi mə ḡǎntoo jya le si swonḡ aa i le mbə aa Yesu, mə à yweenə nī ni wo, n̄tswe nt̄i, mfa'a nī a tit̄i bo. Ma yú a di'i mə Yesu à nī Ayo'ò Nwí wa mə Nwí à le ḡkà'à aa, m̄bə yu wa yíi mə bə bitsim tswé ni n̄tsyà aa ghu nj̄im i yweenə aa (4.10-12,33).

Bi yatə àḡwà'ànə yú aa laà:

1. Ajàn mə ḡǎntoo le ḡka nt̄an̄tə a ns̄ənsə n̄too yí n̄siginə aa 1.1-26

- a. Ndì'í Yesu yí ñlwi'ínjìm ni ànnù yí à le ñkà'à àà 1.1-14
- b. Njìndá Judas 1.15-26
2. Ajàñ mæ bi le nswonj ntoo ya a Yerusalem àà 2.1—8.3
3. Ajàñ mæ bi le nswonj ntoo ya a Yudea ni a Samaria àà 8.4—12.25
4. Ifà'à Paul 13.1—28.31
- a. Akòrè nìtəə Paul yi ntsyambii 13.1—14.28
- b. Nghòtè ñdánwí a Yerusalem 15-35
- c. Akòrè nìtəə Paul yíi a ywe'e ji baa àà 15.36—18.22
- d. Akòrè nìtəə Paul yíi a ywe'e ji ntarə àà 18.23—21.16
- e. Ajàñ mæ Paul à le mbə ngàñàtsanj a Yerusalem, a Kaisaria ni a Roma àà 21.17-28.31

¹ Taà Theophilus, a ni àñwà'ànè yí ntsyambii ya mæ mæ kì le ñhwà'ànè a mbo wò aa, mæ le nswonj innù tsim jii mæ Yesu à le ñghirè ñki ndi'i, ñloginə a noò yii mæ à le mbè'enè àfà'à yí ghu aa, ² ñkò'ò ywe'e a noò yii mæ Nwí à le lògè yí ñkò'ò ghɛɛ ni ghu a aburə aa. Mbɔñ tá Yesu tá à kò'ò ñghɛɛ a aburə, à le ndi'itə ngàñtoò ji jya mæ à le ntsò'ò aa ni Azwí Nwí. ³ Nòò wa mæ bi le ndí ñgi'i ghu nu, a kwo mbù ñyweenə ni ñwò aa, à le mbù ñtswe fàa atu nsyɛ njwi mighum mi ñikwà, ñdi'i ibiinnù yí a mbo bo ñgaa jì ghà'àtè ni mánji yii mæ kaa mbə bi wa'à manə mæ yu le ntswe nti. Bo le nyə yi a ni ñgàà jì ghà'àtè ma jú aa, a swonjə ní innù a mbo bo nlonj annù nifò Nwí. ⁴ Ma mùu noò yii mæ bo bo le ntswe aa, a swonj a mbo bo ñkwantə mæ, “Tá ni tsuu Yerusalem lo mà'àtè bə. Nì tswe ghu ñka nyu'utə ní àyoo ya yii mæ mæ le nswonj a mbo bu mæ Taà à le ñkà'à mæ yu ka fa a mbo bu aa. ⁵ Jɔn à le si murə ní bə aa a mùm ñki, lá a ñjìm njwi jì tsu, Nwí à ka bəñnə murə ghu aa bə a mùm Azwí Nwí.”

A jàñ yii mæ Yesu à le ñkò'ò ghɛɛ a aburə àà.

⁶ Yesu bo bi ñgàñntoò ji jya le mbòontè ntswe a adigə yí fùurè. Bo bo tswè mē aa, bo betə ghu mbo mæ, “Mmà'àmbi à ka yí bə aa ma mùu noò mbɔñ tá ò bu mbənsə annù nifò baIsrael a mbo bo tá tá bo ka nsa'a ní mbi yu aa ɛ?” ⁷ Yesu a kwi'i a mbo bo mæ, “Kaa à si adigə yuu bə a nzi noò ké njwi yii mæ a lèə bə Taà ghà ní àdà'à yí aa. ⁸ Lá ní ka kwerə mida'a a noo yii mæ Azwí Nwí a sigə ñkuu a nu bù aa. Tá ní tigə bə bíyəfə ba a Yerusalem, ni a abù'u Yudea tsim bo bi a Samaria, nlo ghu ñghɛɛ a mbí ñtsimə.” ⁹ Yesu à swonj mē ma mùu ajàñ, Nwí a ghírə a tigə ñkò'ò ghɛɛ nìi a aburə, ñgàñntoò ji jya təə ntigə nlii, mbà'à i tigə ñlogə yi a ghɛɛ mbwe a mi'i bo. ¹⁰ Bo tigə nìtəə wa adigə nìtigə nlii ni aburə, a ajanj yii mæ a kò'ò ghɛɛ àà. Bo kà mē aa nlii aa, bə bí mɔ'ò bi baa bi zì nìtəə a mbèə bo ñwe'ɛ itə'ə jì fù'ù, ¹¹ mbètə waa mæ “Bə bi Galilea, nì təə faà ñlii ní àburə aa a ya aa ɛ? Yesu ma ghú mæ bi logə ñkò'ò ñghɛɛ ni ghu a aburə aa, à ka yi bu bìi tsi'í ma mùu ajàñ mæ nì yə a kò'ò ghèè a aburə aa.”

A ajàñ yii mæ bi le ntsò'ò Matias mæ tâ logə adigə Judas aa

¹² Bo le ntigə nlo wa nta'a Olives mbu mbii fu a Yerusalem, a nlo ghu ñghɛɛ nywe'e a Yerusalem a bə tsó kilo metre yí mífùurè. ¹³ Bo bìi mæ ñkuu a Yerusalem, ñkò'ò ghɛɛ wa nja'à ñdà ñikàn a ñdəñ wa adigə yii mæ bo le si tswə ghu aa. Bo ma bú le mbə aa Peta ni Jɔn ni Jems ni Andrea, Philip ni Thomas, Bartolomeo ni Mateo, Jems mu Alfeus ni Simon yii mæ

bi le si kii ntwoṅə ni Zealot aa, ni Judas mu Jems. ¹⁴ Bo ma bú bi tsim bo le mbòònsè waa mbii bitsim mə bo ka ki tsà'atè nî Nwí kaa wa'a Kaà, bo bo ni bāngyè bya mə bi le si yòṅè ni n̄jim Yesu aa, a bò'ɔ Mary, ndè bi Yesu, ni bɔɔ bi ma bi Yesu bî mbāṅṅè.

¹⁵ Ma mùu noò ṅgāṅmbii Kristo tsò ṅkhi ni mighum mimbaa, bo le ṅghotè waa ntswe a adigè yí fùùrè, bo ghòtè mē waa ntswe aa, Peta a tēè a ndəṅ n̄swon mə, ¹⁶ “Bɔɔ bi maà, ànnù yii mə àṅwà'ànè Nwí a swonə aa, a le ntswe nî m̄fè'è mbòònté tsi'í a ajan yii mə Azwí Nwí a le nswon, m̄bɔṅ tá à fe'è, a mbo David mə tá à swon n̄lon Judas Iskariot yii mə à le ṅghèè ndi'í Yesu a mbo bē bya mə bi le ntswa yi aà. ¹⁷ Judas yumbɔṅ à le mbə ṅy yí mò'ɔ a titii bî'inè, n̄lon mə bi le ntso'ɔ yi mə tá bî'inè ni bo ka mfa'a aà. ¹⁸ (Judas à le nlògè ṅkabə ya yii mə à le ṅkwerə nlonə annù yí bi yii mə à le ṅghìrè aa, ṅghèè n̄yuu adigè nsye ghu. A le wò ni m̄tumfu'ú ma mùu adigè, àtò'ò yi a bwinə a titii, m̄itò mi m̄tsim mi zwu m̄fè'èkè. ¹⁹ Bè bitsim bii mə bi le ntswe a Yerusalem aà bi le nyu'ú annù ma yú, n̄tìgè mfa ikum adigè ma ya ni n̄ghàà ni alà' à nyaa ni Akeldama, ma la bə mə, Adigənsyè Alèè). ²⁰ A fe'è ma mùu ajan aa nlon mə bi le ṅwà'ànè a m̄m̄ àṅwà'ànè bî Psalms mə,

'Tà ndùgè yí tá ì tēè ṅe'è,

tá n̄u tsu tá tsuu ghu yí l̄ ki tswè bē.'

Bi kî m̄bu ṅwà'ànè ghu mə,

'Tà n̄u dāṅè à lɔgè adigè afà'á yí.'

²¹ Ma mùu ajan, a ku'unə mə tá bî'inè tso'ɔ n̄u yí mò'ɔ yii mə à kî tswè bî'inè ni bə a ṅgɔṅ b̄inòò bitsim mə Mmà'ambi Yesu à kî si fè'è ṅkarə ṅghèe mbù m̄bii nî titii bî'inè fàa atu nsye aa, ²² n̄loginə ni noò wa mə Jɔn à le si murè nî bē a ṅkì aa, ṅghèe nywe'e ni noò wa yii mə bi le nlògè Yesu ṅkò'ɔ ṅghèe ni ghu a aburə aà. N̄u ma ghú à ka kii bē àyèfè, tsò bî'inè, kî swon ni a mbo bē ajan yii mə Yesu à le nyweenə ni n̄wò aà.”

²³ Bo le ndi'í bē bi baa, Joseph yii mə bi le si twoṅə ni Barsabas, ikum yi yí mò'ɔ i kî m̄bè Justus aa, bo Matias. ²⁴ Bo le ntigè ntso'atè Nwí nswon mə, “Mmà'ambí, wò yii mə ò zi m̄ntii mi bē bitsim aa, tigè m̄figitè n̄u yii mə ò tsò'ɔ aa, fàa titii bē bua bi baa ²⁵ mə tá à lɔgè adigè afà' a ṅgāṅntoo Kristo, yii mə Judas à le m̄m̄'atè a ṅghèe a adigè yii mə yu kɔṅə aa.”

²⁶ Bo tsà'atè mē Nwí laa, ntigè m̄m̄'a ibirè a ntso'ɔ n̄u yii mə à ni ghu aa, wa titii bē bya bi baà. N̄u yii mə bi le ntso'ɔ aa à le mbə Matias. Bi tìgè nlògè yi n̄n̄iṅ mə tá à tìgè mbə ṅú yí mò'ɔ wa titii ṅgāṅntoo jya n̄ghum̄ ntso baà.

2

Ajàṅə yii mə Nwí à le ntoo Azwí Nwí a sigè ṅkuu a nu Bɔɔ bi Kristo aà

¹ Njwí Pentekost ì kù'ù mē, ṅgāṅmbii Kristo jya i ghotè waa ntswe tsi'í àdìgè yí fùùrè. ² Bò tswè mē, ṅghèè kî yè, àyòò tsu a ju'ù a nikāṅ ṅkoo tsò àfìsè yí wè yii mə a tsyà aa, n̄zi ṅkuu n̄lwnsè nda ya mə bo le ntswe ghu aa tsi'í n̄tsim. ³ Bo yé ṅjoo jì mò'ɔ i zì m̄bè tsò n̄lwa mò'ɔ, ṅkìrè tsò ìlèè; i yātè waa ṅghèe ntèntè a nu bo yí mò'ɔ yí mò'ò. ⁴ Azwí Nwí a le ṅkuu n̄luu a nu bo bitsim; bo tìgè n̄loginə ṅka ghaa mighàà mi itoo jì dāṅ, n̄yoṅə ni ajan yii mə Azwi Nwí a le ndi'í a mbo bo aà.

⁵ BaYuda bii mē bi le si bō'c nī Nwi aa, bo le nlò a itoò tsìm fàa mbi ñzi ñtigē ntswe a Yerusalem. ⁶ Bo yu'ù mē ñji ayoo ya a ajañ yii mē a le si jù'ù aà, ñnḍò bē bī ghà'à gha'a zī ñghotē, ànnu a tsyá waa ñloñ mē nù ñtsim yii mē à le ntswe ghu aa à le nyu'u ñgǎñmbii Kristo jya i ghaà ni ñghàà ni ala'à nyaa. ⁷ Ànnu a le ntsyá waa, a kí mburē mbē tsi'í ànnu yí yēyerē a mbo bo, bo tigē mbetē ni mē, “bē buà bi tsim mē bi ghàà laà aa bi sī aa baGalilea bē aa ε? ⁸ A tigē ñtsya aa la nù ñtsim a titii bī'inē a yu'ù nī waa bo ghàà ni ñghàà ni ala'à nyaa aa ε? ⁹ Bī'inē lo aa a itoo itoò, a Partia, Media, ñkí lo a Elam; ñlo a Mesopotamia, a Yudea, bo bi a Kapadosia; ñlo a Pontus ni Asia; ¹⁰ a Frigia ni Pamfilia, a Egipto, ñlo a idigē jī mō'c a Libya, a mbēε Cyrene, bī'inē bī mō'c bi ló a Roma, ¹¹ baYuda bo bi bii mē bo kwensē annunwi yaa ñtigē bē baYuda; bī'inē bī mō'c bi ló a Kreta bo bi a Arabia, lá bī'inē yu'ù bo ghaà ni mighàà mi ila'a mi'inē, ñswonē nī ñnnù jī wē jii mē Nwī a fà'à aà.” ¹² Ànnu le ntsyá waa bītsim, itú jyaa i buurē, bo tigē mbetē nī waa bo ni bo mē, “Ma yuù ànnu a bē àa mē akē?” ¹³ Lá bē bī mō'c a titii bo bi bāññē ñka ñwyε nī waa, ñswonē ni mē, “Bo no aa mīlù'ù mī fii si'i si'i, mī tigē ñkō'c ni atu bo.”

Ànnu yii mē Peta à le nswonē a mbo àkūrē bē bya aa

¹⁴ Bē byá kà mē aa ñghaa laà, Peta a tē a ñdēñ bo bi ñgǎñntoo jī mō'c jya ñighúm ñtsò mō'c, ñjēntē ñji yī a ndēñ ñghaa a mbo bo nswonē mē, “Bù baYuda bo bi bù bē bītsim bii mē ni tswē a Yerusalem, nañsē nyu'utē nī tá mà tō'otē annu yii mē a tswē ghu aa a mbo bù. ¹⁵ Kaa bē buà kaa bo si aa mīlù'ù baanē, a ajañ yii mē ni wa'atē aà, ñloñ mē à nī aa tsi'í bīnòò bi ni bī'ù tsitsōñē. ¹⁶ Tá nī yu'ù ànnu yii mē ñgǎñtoò Nwī Yoel à le nswonē ñloñ annu ma yú aà,

¹⁷ 'Nwī à swonē mē, à ka yī bē a noò ñjim

tá mē swi'í Azwi ya a nu bē bītsim.

Bōc buu bi mbāññē bo bi bī bāñgyē tá bo ka nswonē nī ñnnù jii mē mē ka yī ki ññē nī a ntii bo aà,

tá ñjēè tē tē tá ì ka nle nī bōc ñgwa'a buu,

tá ñjēè tá ì ka nle nī bílìf buu

¹⁸ ññē, wa mē ka yī swi'í Azwī ya a nu ìbù'ù ja jii mbāññē bo bi jī bāñgyē a nī ñjwi ma jyá, tá bo ka nswonē nī ñnnù jii mē mē ññē a ntii bo aà.

¹⁹ Mē ka yī ghìrē ñnnù tsyámbo a aburē a ndēñ,

i ghìrē ìlensē fàa atu nsyē, a jī'í ñikāñ;

nī ka yī yē alēè bo bi mō'c nī mbà'à filí.

²⁰ Ñnòò à ka yī bēñ i tigē fii tsó itugē tá sàñē tá à bēñ ntigē mbanē tsó àlēè,

mboñ tá ñjwī Mmà'àmbi, là'a ñjwī yī ñwē ya mē ka yī tsyá ñjwī tsim aa, mboñ tá ì zi.

²¹ Maa noò, nù ñtsim yii mē ka yī twonē ikum Mmà'ambi aa, à ka yī yweenē.

²² “BaIsrael, yu'utē nī ànnu yii mē mē ka swonē aa. Nī zi mē Nwī à le ndi'ì mē Yesu mu Nazareth à nī nù yii mē yu tso'c aa nī ñnnù jī wē bo bi ñnnù tsyámbo bo bi a bō'c ìlensē jii mē Nwī yumbōñ à le ñghìrē mē tá yu Yesu tá à ghìrē a titii bù aà. ²³ Nwī à le nañsē nlēè ñki nzi mē bi ka yī fa Yesu ma ghú a mbo bù. Bi fà mē, nī ghìrē mē tá bē bī bi tá bi kweentē yī

a ati bàṅṅnè bàṅṅnè, ñzwitè yi ghu. ²⁴ Lá Nwí a yweensè yi a ñwo, ñketè mîṅkîrè mi ṅgî'ì ñwo yîi mæ à le yè aa, ñlonṅ mæ kaa ñwo ni le ṅwa'à ñí àdà'à a ntswa yu ñlæ a nisyè tswé bô. ²⁵ Nlonṅ mæ David à le nswonṅ nlonṅ ṅgaà yîi mæ,

'Mè le si yè ñí Mmà'àmbi a tswè a mbii mæ a ṅḡḡṅ bìnòò bitsim; tsó mæ à tswè a mbèè àbo mæ yîi mà'à aa, kaa m̀bè ñt̩i gha i wa'à ka ntsiginè bô.

²⁶ Ma mùu ajànṅ, ñt̩i gha i tswè nì ñìdorè, mè tigè ñghaa ni ñìdorè; tá ñjyànú yà tá ì tswè ntigè nyu'utè ñí ñkà'a yîi mæ Nwí à le ñkà'a àa,

²⁷ Nlonṅ mæ kaa ò ka yîi wa'à ñt̩i gha mà'àtè tá ì tswè a ala'a biku bi bô àa bô

kaa mbè ò wa'à k̩i m̀ma'atè ṅgàṅàfà'á ghò yîi mæ à fà ìb̩inú yi a mbo wò aa, tá à bwe bô.

²⁸ O d̩i'ì m̩è m̩ánj̩i yîi mæ mbè mè tsyá ghu ntswe ñt̩i aa a mbo mè; ò kà ghìrè tá ñt̩i gha tá ì luu ni ñìdorè a noò yîi mæ mè tswè a nsi mi'ì wò aa.'

²⁹ "Bòò bi maà, m̀bè mè tse ghàa a mbo bù tsi'ì nì nsi nì nsi nlonṅ tátsè yi'inè, David. A le ṅkwo bi k̩i ñt̩w̩ṅṅè yi, nisyè ni nì k̩i ñt̩swe faà ñzi nywe'e s̩i. ³⁰ David à le mbè ṅgàṅntoo Nwí ṅk̩i nzi mæ Nwí à leè ñka'a a mbo yu mæ yu Nwí yu ka yîi tswesè mu David yîi m̀ò'ò ghu aləṅṅ nifò. ³¹ David à le nyè annú yîi mæ Nwí à le ntswe ñí ṅghìrè aa, m̀bɔṅ tá à fe'ε mbòòntè, ñtigè ṅghaa nlonṅ a ajànṅ yîi mæ Kristo, Ayo'ò Nwí wa, à ka yîi yweenè ni ñwo, tá Nwí tá à wa'à yi ma'àtè tá à tswè a ala'a biku bi bô, kaa wa'à k̩i mbii mæ tá ñjyànú yîi ì bwe aa bô. ³² Nwí a ywèensè m̩è Yesu ma ghú ni ñwo. B̩i'ì bi t̩sim b̩i'ì yè yi ni mi'ì mi'ì a ajànṅ yîi mæ à le nyweenè ni ñwo aa. ³³ Tsitsòṅ, Nwí à kò'òsè yi a ñdɔṅ, a adigè nifò, ntswesè yi a mbèè ñikwèe yu Taà yîi ñí mà'à, m̀fa Azwí Nwí yîi mæ à le ñkà'à mæ yu ka yîi fa aa ghu mbô. Ayoò ya mæ ñi yè ṅk̩i yu'u a koò aa, à bè aa Azwí Nwí ma yá mæ Kristo à swí'ì a nu b̩i'ì. ³⁴ Nlonṅ mæ David yumbɔṅ kaa à le ṅwa'à a aburè kò'ò ṅghèè, yumbɔṅ à le mbàṅṅnè ñswonṅ mæ,

'Mmà'àmbi à swòṅṅ a mbo Mmà'àmbi ghà:

Tswè a mbèè ñikwèe mè ñí mà'à,

³⁵ ñywe'e a noò yîi mæ mè kà ghìrè tá ṅgàṅk̩ibàà jo tá ì bɔṅ ntigè mbè tsó àkè'è ntete m̩kòrè m̩.

³⁶ "Ma mùu ajànṅ, a bɔṅ mæ tá baIsraël bitsim tá bi nan̩sè nzi mæ Nwí à lèè m̩è Yesu ma ghú mæ ñi le ṅkwèèntè a ati bàṅṅnè bàṅṅnè aa ñí Mmà'àmbi bo bi Ayo'ò Nwí."

³⁷ Bè bya bo yù'ù m̩è laà, ànnú ya a sò ñt̩i waa, i luu ñí àjəṅṅ, bo tigè m̀betè Peta bo bi ṅgàṅntoo j̩i m̀ò'ò jya mæ, "Bòò bi maà bi'ì, m̀bè b̩i'ì tigè ṅghìrè aa mæ akè ε?"

³⁸ Peta a kwi'ì a mbo bo mæ, "Ñi bəṅkə m̩nt̩i muu, ṅkwèrè ṅk̩i bu bitsim ñí ìk̩m̩ Yesu Kristo, tá Nwí à li'inè ìb̩i gh̩uu, ṅk̩i ntəṅṅ gh̩uu ñí Azwí Nwí.

³⁹ Ma yu ànnú à ñí ànnú yîi mæ Nwí à le ñkà'à a mbo bù bo bi a mbo bòò buu, a mbo bè bitsim b̩i mæ bi tswè a sà'a agha'à, bo bi a mbo ṅù ñtsim yîi mæ Taà yî'ì Nwíṅḡḡṅ a twòṅ mæ à zi a mbèe yu aa."

⁴⁰ Peta à le ntigè m̀bu nswonṅ innú j̩i ghà'àtè a mbo bo a ajànṅ yîi mæ bo le nyu'u ṅk̩i nyè aa, ñd̩i'tè ñí waa nswonṅ ni mæ, "Tsu'u ñí átú yuu a mbo ñiwàà ni b̩è buà b̩i mæ à ni b̩è b̩i bi aa." ⁴¹ Bè b̩i ghà'àtè bi le nyu'u ànnú yîi mæ Peta à le swonṅ aa, m̀b̩i, ṅkwèrè ṅk̩i. Bè b̩i mæ bi le ṅkwèrè

ɲki maa njwi aa bi le mbə ntsu'ù ji tarê, ndùù waa ma bù i tigè ɲku'usə ɲghotê bɔɔ bi Kristo byá. ⁴² Nlɔginə maa njwi bo le nniɲ atú yaa nî innù jii mə ɲgǎɲntoo jya i le si di'í aa, ɲnaɲsə nyəgə, mboonsə wa bo ntswé ɲghirə nî innù jyaa nî àbo yí mɔ'ɔ a múm ɲghotə, mbatə nî abaa ɲkure bo bitsim, ɲkii ntsa'atə nî Nwí bo bitsimə.

Ajàɲ yii mə bɔɔ bi Kristo le si tswə aà

⁴³ Ngǎɲntoo Kristo jya bo le si ghirə innútsyámbo bo bi innù jii yeyerə, ma yú a ghirə mə tá ɲbɔ'ɔ nî tswa bə bitsimə. ⁴⁴ Bə bitsim bii mə bi le nniɲ ntiɲ waa a nu Yesu aa, bi le mbòònsə waa, ɲghotə nî waa ntswe nî àdigə yí fùùrə, mboonsə nî ɲjoo jyaa, àyoo yaa a bə yi mɔ'otə. ⁴⁵ Bo le si fentə nî ìdigə nsyé jyaa bo bi ɲjoo jii mə bo le ntswe ni ju aa, ɲzi mfakə nî ɲkabə yii mə bo fentə ɲjoo jyaa jya ghu aa, a mbo bə bii mə bi le si boɲ nî ɲjoo aà. ⁴⁶ Bo bitsim le si ghèè nî ndámà'anwí tsi'í ɲjwí tsim, mbatə nî ábaa a míla'a bo, ɲyatə nî miji myaa ɲji ndoritə nî ntiɲ waa tsim; ⁴⁷ ɲgha'asə nî Nwí, bə bi tsim bi kɔɲə nî waa. Mmà'àmbi a le si yweense nî bə, ɲku'usə nî ndùù waa ghu tsi'í ɲjwí tsim.

3

A ajàɲ yii mə Peta bo Jɔn le ghùrə mbwenkə aà

¹ Peta bo Jɔn le si kɔ'ɔ ɲghɛɛ a ndámà'anwí a noò ntsà'atə Nwí, a ni bìnòò bi tarə a si'inə a njwi yí mɔ'ɔ; ² Bə le mbè'è ɲú yí mɔ'ɔ yii mə à le mbwenkə nɔginə a ato'o aa nzi ni ghu. Bi le si zì ma'atə ni mbwenkə ma ghú tsi'í ɲjwí tsim a tsùbù'u ndámà'anwí wa yii mə bi le si twonə ni Ntsùbù'u yí m̀b̀ɔɲ m̀bɔɲ aà mə tá à tswə ghu ntigə nɔntə nî ɲkabə a mbo bə bii mə bi le si zi a ɲkuu a ndámà'anwí aà. ³ Mbwenkə wa à yə mē Peta bo Jɔn bo zi ɲghəə ki kuu a ndámà'anwí ɲlontə ɲkabə a mbo bo. ⁴ Peta bo Jɔn bo tɛ'ɛ mi'í myaa ghu nu nswon mə, "Ka ɲlì nî yi'í." ⁵ A tigè nte'ɛ mi'í mi a nu bo ntigə ɲwa'atə ni mə bo ka fa ɲkabə a bo yu. ⁶ La Peta a swon ghu mbo mə, "Kaa mə si ni silva kə ni gold tswé, lá mə ka bəɲnə fa ayoo yii mə mə tswə ni yu aà: Mə swon a mbo wò nî ɲkum Yesu mu Nazareth mə tá ɔ biinə ɲka ntəə." ⁷ A swon mə ma múu ajàɲ, ntswa nɲkwɛ ni mbwenkə wa nî mà'à a biinə ntəə. Mìkà'á mi bo bi mi'í mi mìkòrə mi mi burè ntiɲ mbə ajàɲ yii mə mbə a tigè ntəə tsi'í siginə. ⁸ A li m̀biinə ntəə, ɲlo ntigə ntəə nyonə waa bo bo tigè ɲkuu ɲghɛɛ a ndámà'anwí. A tigè ɲlìtə ntəə ɲgha'asə nî Nwí. ⁹ Bə bi tsim bi yé yi a ajàɲ yii mə à le si təə ɲghɛɛ ɲgha'asə nî Nwí aà. ¹⁰ Bì yé yi, ɲzi mə à ni ɲu wa mə à le si tswə wa Ntsùbù'u ndámà'anwí yí bɔɲ m̀bɔɲ ɲlɔɔ nî ɲgabə aà; ànnù a burè ntigə ntsya waa tsi'í tsa à nyé ànnù yii mə a le mfè'è ghu nu aà.

Ànnù yii mə Peta à le nswon a ndámà'anwí aà

¹¹ Tsó mə ɲu wa a le nyonə ntigə mbanə ni ɲjim Peta bo Jɔn aa, bə bitsim bi le ntigə nywunə nzi mbòòntə a mbèè bo wa ni potico yii mə bi le si twonə ni yí Solomon aà, mìtsyé myaa mi burè m̀burə tsi'í b̀r̀r̀. ¹² Peta à yə mə ma múu ajàɲ, ɲghaa a mbo bə bya ɲswon mə, "BàIsrael, ni yerə ɲlon ànnù yu laa a ya? Ni lí yi'í laa laa a ya? Ni m̀ɔntə mə bi'í ghirə ànnù ma yú aa nî àdà'á yi'í, kə nî laa ɲki m̀ɔntə mə bi'í ghirə mə tá ɲu ghú biinə ɲka ntəə aa nlon mə m̀nnù mi'í mə tsinə aa ɛ? ¹³ Nwɲɲɔɲ bi Abraham ni Isaac ni Yakob, Nwɲɲɔɲ bi taà yi'inə, à ghà'asə ɲgǎɲfà'á

yí Yesu yíi mē nì lē nìògè yi mfa mē bì zwitè, ntuu yi a nsi Pilato, ka mē Pilato à lē nìòò mē yu mà'atè yi tá ghèe yi aà. ¹⁴ Nì tuú Mu Nwí yíi mē à laa mànsè, mìnńú mī mī tsinè aà, ñswoŋ mē tá bì banŋè mfa n̄ú yíi mē à zwitè n̄ú aa a mbo bù. ¹⁵ Nì zwitè N̄ú yíi mē a fa ntswèntì a mbo bè, Yesu yíi mē Nwí à lē nyweensè niwo aà. Bì'í nì bìyèfè nì ànnù ma yú. ¹⁶ N̄ú ghułà mē nì yè, ñkí nzi yi aa, a ghìrè Ìkũm Yesu, a ghìrè àjàn yíi mē à n̄ñ ñtìi yi a nì Ìkũm Yesu aa, mē tá à tswè nì mītì. A ghìrè àbìintìi yíi mē n̄ú ghú à tswè nì yu nlon Yesu aa mē tá à tii, m̄burè nan̄sè n̄tìi a ajàn yíi mē nì yè a tswè a nsi mī'í bu b̄itsim laà aà.

¹⁷ “B̄oo bi maà, lá tsits̄on̄ mē zi mē nì lē nghìrè ànnù yíi mē nì lē nghìrè aa tì zì, a ajàn yíi mē bisa'a bì àla'a buu bì lē nghìrè aà. ¹⁸ Lá ànnù yíi mē Nwí à lē nghìrè ñḡañntoō jì tsim i foò nswon̄ tsi'í tètè aa, mē Ayo'ò Nwí wa à tswè nì nyè ñḡi'í aa, à nì yu mē a k̄i mē m̄fè'e m̄bòòntè aà. ¹⁹ Tsò mē a b̄e ma mùu ajàn aa, a b̄on̄ mē mē tá nì b̄en̄kè m̄ántìi muu, m̄bu m̄b̄i fu a m̄b̄e Nwí, tá à ye'e ib̄i ghu n̄l'osè ²⁰ tá tá Mmà'ambi à ghìrè tá m̄ntìi muu m̄i fwetè, tá à k̄i n̄too Ayo'ò Nwí wa yíi mē à lèè ñt̄s'ò aa, a mbo bu, là'a Yesu ²¹ yíi mē à tswè nì n̄tswe a aburè i ywe'e a nòò yíi mē Nwí à ka yi nan̄sè ñnnù, i ghìrè tá m̄bi i bu m̄b̄on̄ fu tsi'í a ajàn yíi mē i lē m̄b̄e a m̄b̄i aà, i ghìrè tá ñnnù tsim i k̄i m̄fè'e m̄bòòntè a ajàn yíi mē ñḡañntoō Nwí j̄i i lē mfa m̄ib̄i m̄i n̄ú myaa a mbo Nwí i lē nswon̄ a ñgu'u aà. ²² Moses à lē nswon̄ mē, 'Mmà'ambi Nwínḡon̄ à ka yi ghìrè tá ñḡañntoō Nwí tá à fe'e a t̄it̄i b̄oo bi maà buu tsò mē. Nì ka yí k̄i yu'unè n̄i, i k̄i ghìrè n̄i ñnnù tsim j̄i mē a swon̄ aà. ²³ N̄ú yíi mē à si ànnù yíi mē ñḡañntoō Nwí ma ghú a swon̄ aa yu'u aa, a ku'unè mē tá bì zwitè, m̄fi'isè yi a t̄it̄i bè bì Nwí.' ²⁴ Ñḡañntoō Nwí tsim, ñloginè a nu Samuel ñghèe nywe'e nì b̄i mē bì lē nyon̄ ghu n̄jim aa, bì lē nghàà ñswoŋ ñnnù n̄jwi mà j̄ú. ²⁵ Nì nì b̄oo bì ñḡañntoō Nwí, Nwí à lē ñk̄i ñwarè akàà ya bo bì b̄itaà buu aa nlon atú yuu. Nwí à lē nswon̄ à mbo Abraham mē, 'Mè ka yi n̄ñ m̄b̄oonè a atu ñgwè'è nu n̄ú n̄tsim f̄aa n̄syè i yon̄è aa a n̄jim b̄oo buu.' ²⁶ Nwí à tsò'ò mē Ñḡañfàfà'á yi, a ajàn yíi mē à lē nswon̄ aa, m̄foò n̄too yi a mbo bù, a n̄ññ m̄b̄oonè a nu bù, a nghìrè mē tá n̄ú ñtsim a t̄it̄i bù tá à b̄on̄ n̄t̄i yi, n̄ma'atè ñnnù j̄i bì j̄i mē a ghìrè aà.”

4

¹ Bo kà mē aa nghaa laa a mbo bè bya, ñḡañmà'a Nwí bo bì tamándoò ñḡañmbè ñdámà'anwí nì baSadukai zì n̄tsitè waa ² Nt̄on̄j̄a waa i lē si lwí a nu Peta bo J̄on̄ nlon̄ mē bo lē si ñ'í n̄i ànnù Nwí a mbo bè bya, ñswoŋ nì a mbo bo mē Yesu à lē nyweensè niwò, ma la a b̄e mē bè ka yí k̄i yweensè niwò. ³ Bo lē n̄tswa Peta bo J̄on̄; tsò mē à lē m̄b̄e noò ñkwé'f̄o aa, bì tigè ñghèe n̄ññ waa a ndátsan̄, ñlè mē tá àbèè fu'u. ⁴ Lá bè bì ghà'atè b̄i bì lē nyu'u nighàà nì Nwí nya aa, bì lē b̄i annu ma yá. Ndúu m̄b̄añnè tsits̄on̄ i tigè ñghèe tsò ñtsù'ù j̄i n̄taà.

⁵ Abèè f̄u'ù mē, bisa'a bì ala'a byaa nì b̄i b̄i bì ala'a abò'ò ñḡañd̄i'í n̄on̄sè bì ghotè n̄tswe a Yerusalem ⁶ bo bì Annas, Ñḡañmà'anwí yí ñwè, nì Kaifas, nì J̄on̄ nì Alexander nì bè b̄itsim b̄i mē bì lē m̄fè'è a ñgwè'è ñḡañmà'anwí yí ñwè aà. ⁷ Bo ghotè mē n̄tswe, ñlogè Peta abò'ò J̄on̄ n̄tè'e a t̄it̄i bo, m̄betè waa mē, “Nì k̄i ghìrè ànnù ya aa nì m̄idà'a m̄i wo, kè, nì k̄i ghìrè aa nì ñkũm wo aa è?”

⁸ Azwí Nwí a kuu nluu a ntii Peta, a swonj a mbo bo mæ, "Bisa'a bi ala'à ni bilii bi ala'à, ⁹ Bæ mæ ni ti betø yi'i ni innu sii aa nlonj annu yi siginè yii mæ bi'i ghirè a nu mbwènkè wa aa, bæ ni ti lòò aà nzi a ajàn yii bi'i tsa mbòj nghirè tâ nù ghú ti aa, ¹⁰ a bøj mæ tâ nù ntsim, ni bè bitsim bii mæ bi tsewe a Israel, a ku'unø mæ tâ ni zi mæ bi'i ghurè nù ghú mæ ni yø a tø a titii bù laa, ni ikùm Yesu Kristo Mú Nazareth yii mæ ni le nkweèntè a ati bânjè bânjè, yu wa yii mæ Nwí à le nyweense niwo aà.

¹¹ 'A ni ngò'ò ya mæ bú biboo bi nda ni le ntuu aa, mæ i bøj mæ ntigè ngò'ò nìbuu yi njwè.'

¹² Kaa nù tsu kaa si ghu tsewe mæ mbø bi tsyá ghu njim nyweenø, ntsyastø Yesu Kristo, nlonj mæ kaa ikùm yi tsu kaa i si fàa atu nsyè tswè a titii bè mæ Nwí à fa mæ mbø i tse yweense yi'inè."

¹³ Annu le ntsya waa a ajàn yii mæ bo le nyø atanø ntii yii mæ Peta ni Jon le si ghàà ghu aa, a le mburø gha'a waa tsi'i ghà'à nlonj mæ bo le nzi mæ bo le mbø aa tsi'i bè bi adànè adànè bii mæ kaa bi lèè njwa'á a ndánwà'anè ghæe aà. Lá bô yè mê laà aa, njwa'atø mæ Peta bo Jon le mbaa mbø aa ngànəkòrè Yesu. ¹⁴ Lá a ajàn yii mæ bi le nyø nù wa yii mæ bo le nghurè a tø a mbè bo aa, kaa bè bya kaa bi wa'à ni annu yi adàn a ngàa bù ntswe. ¹⁵ Bo le ntigè nswonj a mbo Peta ni Jon mæ tâ bo fè'è wa ndá nsa'a msa'a, bo fè'è mæ, bi tigè ngàanø bo ni bo ¹⁶ nswonj mæ, "Bi'inè ka ghirè mæ akø ni bè buà aa è? Bè bitsim fàa Yerusalem bi zi mæ bo ghirè alènsè yi wè, kaa mbø bi'inè wa'á annu ma yú tuu. ¹⁷ Lá a nghirè mæ tâ annu ma yú tâ wa'à lò bu nseènj nghæe a titii bè, a bøj mæ tâ bi'inè ghaantø waa, njwa'asø nswonj mæ tâ bo tsuu annu a mbo nù tsu burø bú ki swoswonj ni ikùm Yesu."

¹⁸ Bo ghàanè mê laà, ntwonj waa, ngàa a mbo bo njwa'asø nswonj mæ tâ bo tsuu annu yi tsu burø bú ki ghaghàà, kè ki di'i ni ikùm Yesu. ¹⁹ Lá Peta ni Jon kwi'i a mbo bo mæ, "A ka zi tsi'i bù mæ, a nsi mi'i Nwí, a ku'unø aa a nyu'unø bù kè Nwí le; ²⁰ Lá a ngæe ni ngàá yi'i, bi'i tsewe ni nkà nswonj aa tsi'i annu yii mæ bi'i yø nki yu'u aà." ²¹ Bo bù mê nkà'atø waa, nma'atø waa mæ tâ bo ghæe waa; kaa njwa'à ajàn yii mæ mbø bo nijn isa'a a nu bo aa zì, nlonj mæ bè bi tsim le si gha'asø ni Nwí nlonj annu ya yii mæ a le mfè'è aà. ²² Hòò nù waa yii mæ bo le nghurè ni annu yi àyèyerè aa i le ntsyatø mighum mi nikwà.

²³ Bi mà'atø mê waa, bo lò ngæe a mbèe bilim byaa nswonj annu yii mæ bilii bi ngànma'a Nwí bo bi bilii bi ala'a bi le nswonj a mbo bo aà. ²⁴ Bo yù'ù mê, njentè nji jyaa a ndøn bo bitsim, ntsa'atø Nwí nswonj mæ, "Mmà'ambi yii mæ à kò'ontsirè aa, nnansè àbùrè bô nsyè ni miyàà ni ngòj njòò tsim jii mæ i tsewe ghu aa, ²⁵ Wò yii mæ ò le nghirè taà yi'i David, ngànàfà'á ghò a ghaà nswonj annu yii mæ Azwí Nwí a le lensø gho mbo aa mæ, 'Mintøn muu mi lwí, ni kwèè ni mantii muu aa a ya aa è, bitizi Nwí? Ngwè'è bè, ni kwà'atø ni innu dånjè adànjè a atu bù aa a ya?

²⁶ Bi'ò bi mbi bù bi tantø nú yà bo bi bisa'a bi ila'a, annu yaa bo a bæ yi m'ò, nzi a nto Mmà'ambi bo bi Ayo'onwí wá.'

²⁷ Tsi'i annu nijnkon Herod ni Pilato a bo'ò ni bitizi Nwí bo bi bàIsrael bi le ngotø fàa a múm àla'a, ntañ minañ a atu Yesu ngànàfà'á gho yii mæ à

laa maɲsè aa, m̀bə yu wa ỳi m̀ə ò le nyo'ɔ aa, ²⁸ a ɲghìrê ànnù ỳi m̀ə ò le ɲkà'à ǹi àdà'à yo, ǹlèè m̀ə a ka yi f̀è'è aa. ²⁹ Mmà'àmbi, ỳə la tsìtsòɲ a ajàɲ ỳi m̀ə bi kà'atè ǹi yi'i aa, fa atàɲəntii a mbo bi'i, ɲghìrè t̃à ɲgàɲfà'á jo i ghaa ǹi m̀idà'à, ³⁰ t̃à ò ghensə abo yo ɲghìrè t̃à àdà'à yo t̃à ghurə b̃ə, ɲghìrè ilensə innù a bo'ɔ ni innù tsyámbo ǹi ikùm Mu gho Yesu ỳi m̀ə à laa maɲsè aa."

³¹ Bo maɲsè m̀ə a ntsà'atè Nwĩ laà, àdigè ya ỳi m̀ə bo le ɲghotə ghu aa a tsìgìnè, Azwĩ Nwĩ a kuu nluw a ntiə bo, bo ghaà nswonə ànnù Nwĩ tsì'i ǹi atàɲəntii.

Ayoo bɔɔ bi Kristo a bə yi mɔ'ɔ

³² Ànnù b̃ə bya bii m̀ə bi le nniɲ ntiə waa a nu Yesu Kristo aa, a le m̀bə tsì'i ỳi m̀ə'ɔ, ñtiə wa i b̃ə ỳi m̀ə'ɔ, kaa ɲù ñbò ỳi tsù kaa a wa'à lò nswonə m̀ə ayoo yi à ni tsì'i yi b̃ə. Bo le mbòonsə njoð jyaa, ayoo yaa a tigè m̀bə tsì'i ayoo m̀ə'ò. ³³ Ngàɲtoo Yesu jya i le ɲghèè ǹi m̀b̃ii a ghàa tsì'i ǹi àdà'à ỳi wè nswonə ǹi ajàɲ ỳi m̀ə bo zi tsì'i ànnù ñɲkoɲ m̀ə Mmà'àmbi Yesu à ywèènə ni ñwo aa. Ìbòɲ Nwĩ i le tswe a mbo bo b̃itsim, m̀fa ǹi àdà'à a mbo bo. ³⁴ Kaa ɲù tsù kaa à le ɲwa'à a titii bo tswe m̀ə à le si boɲ ayoo, ñlon m̀ə bo b̃itsim bii m̀ə bi le ntswe ǹi ìdigè nsyè k̀i ǹi m̀la'a aa, bo le mfèèɲkə, ñlogə ɲkabə ỳi m̀ə bi fee ghu aa, ³⁵ nz̃i nnoɲsə a mikorə ɲgàɲtoo Kristo jya, bo tigè ñlogə nyàtə a mbo b̃ə b̃itsim bii bi le si boɲə ayoo aa.

³⁶ Ma mùu noð, Joseph, m̀ə bi lə ɲjwe yi a Cyprus, a b̃ə ɲù ɲgwè'è Levi, ɲgàɲntoo Kristo jya i tswè ikùm yi ni Barnabas aa (ɲji'i ikùm ma ghù i b̃ə m̀ə, Mu ỳi m̀ə a lə'otə ntiə b̃ə aa) ³⁷ a k̀i m̀fee adigè nsoo yi, ñlogə ɲkabə ya ỳi m̀ə à le m̀fee ghu aa, nz̃i nnoɲsə a mikorə ɲgàɲntoo Kristo jyá.

5

Annù Anania bo Safira

¹ Lá ɲù ỳi m̀ə'ɔ, ikùm yi i b̃ə Anania, b̃ò ɲgwé ỳi, Safira le m̀fee adigè nsyè yaa. ² Bo fèè m̀ə, Anania a fi'itè ɲkabə adigè ya ñlèè, ɲgwé ỳi wa a k̀i ñzi, à fi'itè m̀ə ñlèə aa, ñtigè ñlogə àbùgə ɲkabə ya ɲghèè nnoɲsə a mikorə ɲgàɲntoo Kristo jyá. ³ Lá Peta a betə yi m̀ə, "Anania, a ghìrè àkè ò ma'atə Satan a kuu a ntiə wò ɲghìrè ò swonə àbàɲnənnù a mbo Azwĩ Nwĩ, a ajàɲ ỳi m̀ə ò fi'itè abùgə ɲkabə adigè ya ñlèè aa é? ⁴ Mbɔɲ t̃à ò fee adigè ya, tigə a le m̀bə aa à ỳə aa é? Nòò wa m̀ə ò fèè m̀ə aa, ɲkabə ya m̀ə ò fèè ghu aa, i wa'à k̀i ñb̃ə aa tsì'i ỳə aa é? A tigè ñlo ɲghìrè akə m̀ə t̃à ò wa'atə ma ỳi ajàɲ ànnù a ntiə wò aa é? Kaa ò s̃i abàɲnənnù aa a mbo b̃ə swonə, ò tswèè àbàɲnənnù aa a mbo Nwĩ." ⁵ Anania a ỳù'ù m̀ə ànnù ma ỳi, ɲwo a nsyè ɲkwo. Bè b̃itsim bii m̀ə bi le nyu'u aa, nú jyaa i swerè si'i si'i. ⁶ Bɔɔjòɲ bi z̃i ñlim akù yi ya ñtigè ñlogə m̀fè'è ɲghèè ntwiɲə.

⁷ Bìnòò ghəə ki tsyà bi tarə, ɲgwé ỳi a z̃i, kaa wa'à ànnù ỳi m̀ə a f̀è'è aa z̃i. ⁸ Peta a swonə ghu mbo m̀ə, "M̃əmbà, naɲsə nswonə ghà, ǹi k̀i fèè àdigè nsyè ỳu ya aa ǹi ndùu ɲkabə k̃ikyè aa é?" A swonə m̀ə, "Ìɲɲə, àa tsì'i ndùu ỳi m̀ə bi'i k̀i fèè ghu aa."

⁹ Peta a tigè nswonə ghu mbo m̀ə, "A ghìrè àkè m̀ə t̃à bú ndoo ghò t̃əntə a kwà'ànə Azwĩ Mmà'àmbi aa é? Ỳə mikorè mi b̃ə bii bi twiɲ m̀ə ndoo ghò aa, bo bii a ntsündá, bo ka kii bè'è gho f̀è'è ni wò." ¹⁰ A k̀i m̀burə wo tsì'i maa noð a nsi mikorə Peta ɲkwo. Bɔɔjòɲ bya b̃i kùu m̀ə, ɲyə m̀ə à kwò

mê aa, ñtigè ñki mbe'e yi mfe'e ñghèè ñtwinj a mbèe ndoò yí. ¹¹ Nìbò'ò ñi wè ñi le mburè tswa ñghotè bɔɔ bi Kristo bitsim bo bi bè bitsim bìi mæ bi le nyu'u annù ma yú aa.

Innú jì yéyerè bo bi ñnnütsyâmbò

¹² Ngǎñntoo Kristo jya i le si ghìrè ñi ñnnù jì yéyerè bo bi ñnnütsyâmbò a titi bè. Ngǎñmbii Kristo jyà i tsim i le si bòontè wa a ntsümbù'ù yii mæ bi le nsi twonj ñi Ntsübù'ù Solomon aa. ¹³ Kaa tsi'i mæ tâ ñù tsù yii mæ à le wa'à ñù ñìbò wàà bə aa tâ à tswè ñi àtànə ntii a nzi ñkuu wa múm ñghotè yàà, ka mæ bo le si swonj ñi ñnnù jì siginè ñlonj ñghotè bɔɔ bi Kristo ma yú aa. ¹⁴ Lá ñdùù bə bìi mæ bi le si ñin ñi ntii waa a nu Mma'ambi Yesu aa i le si kù'usè gha'atə ñi ghà'atə ñghèe ñi mbii; ñnɔɔ mbàñnè bo bi yí bāñgyè i zì ñkuu ñku'usə ñi ñdùù waa. ¹⁵ Innù jya jii mæ ñgǎñntoo Kristo jya i le si ghìrè aa, i ghìrè bə tigè be'e ñi ñgǎñmighɔɔ mfe'e nnɔñsè ñi a bándômāñjì a ñi mikuu bo bi a ñi bimatà, ta bæe mæ Peta a t'e'e ti tsyá tsyá, àliləñê yi a wô a nu bí mo'ò. ¹⁶ Bè le si kii nlo ñi mum ila'a jii mæ i le ntswe a mbèè Yerusalem aa mfe'è ñzi ñi ñgǎñmighɔɔ bo bi bə bìi mæ bi le ntswe ñi izwì jì bí aa, ñzi bi ghurè ñi waa bi tsimè.

A ajàn yii mæ bi le tswa ñgǎñntoo Kristo ñniñ a atsanj aa.

¹⁷ Ngànma'a Nwí yí ñwè bo bi ñgǎñkòrè jì, jii mæ i le ñki bə ñgǎñ ghotè baSadukai bìi mæ bi le tswè maa ñikurè aa, le nluu ñi àghè'əñè ñlonj ñgǎñntoo jyà; ñtigè nloɔ ñghìrè annù a nu bo. ¹⁸ Bo le ñtigè ntswa ñgǎñntoo jya ñghèè ñniñə waa a ndátsanj. ¹⁹ Lá a ghìrè mbə ñitugè angel Mmà'ambi a zì ñña'a ibà'a ndátsanj ya mfi'isə waa, nswonj mæ, ²⁰ "Ñi ghèe ñghèè ñtəə a múm ñdámà'anwí ñk'e'enə annù tsim ñlonj ntswéntii yí mfi yuá mæ. ²¹ Bo yù'ù mæ laà, àbèè a fu'u, bo tigè ñghèe wa a ndámà'anwí tsi'i a titugè titugè, ñka ndi'i ñi annù Nwí a mbo bə ghu."

Ngànma'a Nwí yí ñwè a zì bo bi ñgǎñkòrè jì tsim twonjè ñghòtè bìlìi bi àla'a baYuda bitsim, ta tá ñgǎñSenendrio tsim tá bi boontè. Bi bòontè mæ, ntoo bə mæ tâ bo ghèe mfi'i ñgǎñntoo jya wa ndátsanj zì ñi ju. ²² Ngǎñfà' à jya mæ bi le ntoo aa i ghèè mæ, ñghèe kaa wa'a ñgǎñntoo jya wa a ndátsanj yè, ñtigè mbu mbii ñswonj mæ: ²³ "Bì'i ghèe nyə bi nanjè ñfiñkè ibà'a ndátsanj jyà tsim, ñgǎñmbè idigè i kí ñtəəntə ghu mbe ñi mintsù mi ibù'ù myá. Bì'i ghèe ñña'a ndátsanj ya kaa wa'à ñù ghu bāñnè yè." ²⁴ Tamándoo ñgǎñmbè ñdámà'a Nwí bo bi bìlìi bi ñgǎñmà'anwí bo yù'ù mæ laà, annù a tsyá waa, bo tigè ñwa'a mæ kə ma yú annù ka yí bə aa mæ akè le. ²⁵ Nù yí mo'ò a zì ñswonj a mbo mæ, "Bè bya mæ ñi kí ñin a atsanj aa bo təə a múm ñdámà'anwí ñdi'i ñi annù a mbo bə." ²⁶ Tamándoo wa bo bi ñgǎñbè ñdámà'anwí jya bo ghèè ñlogè waa tsi'i à bɔɔ bɔɔ, kaa wa'à bə ñi mɔdà' à logè bə, ñlonj mæ bo le si bo'ò ñi mæ mbə bə bi tumtè waa ñi ñgò'ò. ²⁷ Bo tswà mæ waa nzi ñi bu, ñt'e'e wa a nsi Senendrio. Ngǎñmà'a Nwí yí ñwè a betè waa mæ ²⁸ "Tigè bí'i kè baa nswonj a mbo bù, ñkwantə mæ tâ ñi tsuu annù ñi ikúm ñù ghú kè dè' i aa e? Yə ñi a ajàn yii mæ annù ya mæ ñi dè' i aa, a bāñnè mə nseənə a Yerusalem tsim! Tigè ñi lɔɔ aa ñniñè àləə ñù ghú a atu bí'i?" ²⁹ Lá Peta bo ñgǎñntoo jì mo'ò jya bo kwi'i mæ, "A bɔñ a nyu'unə Nwí ñtsyatə bə." ³⁰ Nwíñgɔñ Ta bi bitaa bí'i à le nyweensə Yesu wa yii mæ ñi le ñkwèentè yi a atibāñnəbāñnə ñzwitə yi aa. ³¹ Nwí a le ññentə yi a ndəñ ntswesə yi a mbèè ñikwèe yu ñi mà'à, a tigè bə Ngǎñntsyàsə bə ñki

mbe Ngànyweense bə, i ghirə mə tã bàIsrael tã bo bəŋkə mĩntiĩ myaa tã Nwĩ à li'inə ifansənnu jya. ³² Bĩ'i ni biyəfə nĩ ãnnu ma jũ, Azwĩ yĩ Làà yĩ mə Nwĩ à fa a mbo bə bii mə bi yu'unə nũ aa a kĩ mbə ayəfə.

³³ Bo yu'ù mə làà mĩntōŋ myaa mi lwĩ, bi lɔ̀ɔ̀ mə bi zwitə ngəŋntoo jyá. ³⁴ Lá ñu baFarisai yĩ mɔ'ɔ a titi bo ngəŋSenendrio, ikũm yi i bə Gamaliel, ñdi'i nɔŋsə Moses yĩ mə bə bitsim bi le si yu'unə aa, a təə a ndəŋ ñswon bi ghirə ngəŋntoo jya fə'è a abeə a ni mú àtiĩ noð. ³⁵ Bo fə'è mǎ, a swon a mbo ngəŋSenendrio bya mə, "BaIsrael, nĩ tsyesə ghuu nĩ ãnnu yĩ mə ni lɔ̀ɔ̀ a ngħirə a nu bə buà aà. ³⁶ A kĩ le mbə a noð mɔ'ɔ Tadeous a biĩnə ñswon mə yu ni ñu yĩ ñwè yĩ tsù, mbáŋnə jĩ mɔ'ɔ tsò ŋkħi ji ni kwà, i għe'è ñtsitə yi. Lá bi yĩ ñzwitə yi, bə bya mə bi le si yonə ghu ñjĩm aa bi sè̀nə waa, kaa ngħotə yĩ ya kaa i wa'à nĩ ãnnu yĩ tsu fə'è. ³⁷ A ghè mə ti bə a noð ñjĩm, Judas, mu baGalilea, a kĩ mfə'è yĩ ngaa, wa noð ñsəŋ bə, ngħirə ñnɔ̀ɔ̀ bə i kii ñyonə ghu ñjĩm. Judas ma ghú à le ŋkwo, ñnɔ̀ɔ̀ bə bya mə i le si yonə nũ laa i le ŋkĩ nseəŋ waa. ³⁸ A ngħeə a ni yuà ãnnu, mə swon a mbo bũ mə tã ni tsuu ãnnu yĩ tsu a nu bə bú lɔ̀ ghirə bə, tã ni fi'isə abó yuu a nu bo. Mbə ãnnu yĩ mə bo lɔ̀ ngħirə aa, a bə aa ãnnu yĩ mə a kà'a ñumisōŋ boŋ a ka wò. ³⁹ Lá beə a bə yĩ mə ãnnu yĩ mə bo lɔ̀ ngħirə aa, a lo aa a mbo Nwĩ boŋ kaa mbə nĩ wa'à mǎŋi a mbo bo kii bə. Mbə nĩ għa'a ghuu a nu bo boŋ mbə a tigə mbəŋnə mfə'è mə ni to aa bú bi Nwĩ."

⁴⁰ Gamaliel à ghàà mǎ làà, baSenendrio bya bi yu'ù àdi'itə yi yá, ñtwonə ngəŋntoo jya i kuu nzi, bo ghɔ̀ɔ̀ waa, ñswon a mbo bo ŋkwantə mə tã bo tsuu ãnnu nĩ ikũm Yesu bu ki di'i bə; ñtigə mma'atə waa mə tã bo għeə waa. ⁴¹ Ngəŋntoo jya bo fə'è wa a titi baSenendrio jya, ñtigə ndorə ngħeə nlon mə Nwĩ à le nłentə waa nyə mə bo ku'unə a ŋkwərə ñdirətu ñlon ikũm Yesu aà. ⁴² Bo fə'è ñgħeə nĩ mbĩ ñtigə ndi'i nĩ bə, ñseəŋ nĩ ñtɔ̀ yĩ nsigĩnə ñswonə ni a mbo bo mə Yesu à ni yu wa yĩ mə Nwĩ à yò'ò aà, tsi'ĩ ñjwĩ tsim, a múm ñdámá'anwĩ bo bi a míla'a bə.

6

A ajàn yĩ mə bi le ntsɔ'ɔ bə bi sǎmbaa mə tã bi ka nłentə nĩ ngəŋgi'ĩ aà

¹ Ma múu noð, ñdũu ngəŋyegənnu Yesu i le si għa'atə ngħeə nĩ mbĩ. Ayonə a le mfə'è a titi bo, baYuda bii mə bi le si ghàà niğhàà ni Grikia aa bo le si ghàantə nĩ baYuda bii mə bi le ntswe a ndugə ñlon mə kaa bi le si wa'à nĩ bikwĩ'ĩ bi bǎngyè byaa ləntə a mfa myaa mijĩ bo bi ñjoo tsim jii mə bi le si yàtə a njwĩ tsim aà. ² Ngəŋyegənnu jya niğhúm ñtsò baa i le ngħotə ngəŋyegənnu jya ji mɔ'ɔ i tsim, ñswonə a mbo bo mə, "Kaa a si bōŋ mə tã bi'inə ma'atə a nswonə ãnnu Nwĩ mbəŋnə ngħè'è ŋka nyatə mijĩ. ³ Bɔ̀ɔ̀ bi maà, a ku'unə mə tã ni ləntə a titi bũ, ñtsɔ'ɔtə mbáŋnə ji sǎmbaa jii mə bi beentə nĩ waa, tã à bə bə bii mə bi luu nĩ Azwĩ bo bi ni mĩtsyè, tã bi'inə fa ifà'à ma ghú a mbo bo. ⁴ Bi'inə ka bǎŋnə fa ibĩnũ yĩ'inə tsim a ntsá'atə Nwĩ bo bi a nswonə ãnnu Nwĩ."

⁵ Ánnu ma yú a le mbon a nu bə bya bi tsim, bo tigə tsɔ'ɔ Stephen, ñu yĩ mə à le nluu nĩ àbiĩntiĩ bo bĩ Azwĩ Nwĩ, ni Philip, ni Prochorus, ni Nicanor, ni Timon, ni Parmenas, ni Nicolaus, mu baAntiokia yĩ mə a le ntigə bəŋ mbə ñu baYuda aà. ⁶ Bi le twon bə ma bú, ñte'è waa a nsi

ngǎntoo Kristo jya, ònònsè mbo a atu bo, ntsa'atə Nwí a atu bo. ⁷ Annú Nwí a le ntigə nseənə nghèè ní mbíí, òdúu ngǎnyəgənnú Yesu a Yerusalem i ku'ùsə ñgha'atə tsi'í ànnú, ngǎnmà'a Nwí jì ghà'atə i ññ mìnṭii myaa a nu Kristo ntigə yu'unə ní ànnú yí.

⁸ Stephen yí mə à le nluu ní ìbòṅ bo bí mǐdà'à mí Nwí aa, à le si ghìrè ní ìnnútsyámbo bo bí ìlènsè jì wè a titii bə. ⁹ Lá bə bí mǔ'ò bí le nlògìnè ñka nligitə ní ànnú yíi mə Stephen à le si swonə ñkii nghìrè aà; bí le mbə bǎndánghòtə baYuda (yíi mə bí le si twonə ní yí bə bíi mə bí fè'e a ndábù'u aa), òlò a Cyrene bo bí Alexandria. Ma buù bə ní bí mǔ'ò bíi mə bí le nlò a Cilicia bo bí a Asia aa, bí le nlògìnè ntigə nyonə bo bí Stephen. ¹⁰ Lá Azwí Nwí a le mfa mìtsyè a mbo Stephen ní mǎnjì yíi mə à le ghàà mburə ñkutə mǐntsú myaa. ¹¹ Bo tigə ññe'esə nghèe ntotə bə mə tá bí swonə mə, "Bí'í le nyu'u a ghàà ní ñghàà ní atsa'a mbəgìtə ní Moses bo Nwí ghu." ¹² Bo ghìrè bə bo bí bílìi bí ala'a, ní ngǎñdì'í ònònsè lwiśè ntòṅ ñghèe tswa Stephen òlògə nghèè ní ghu a nsi baSenendrio ¹³ òlò bə mə tá bo zì mbə bíyəfə, ñghìrə bo fè'è òtə òtswèe ìbǎñnənnú òswonə mə, "Nú ghuà a ghàà mighàà mí bí, mbəgìtə ní àdìgə Nwí yú bo bí ònònsè ghu. ¹⁴ Nlonə mə bí'í le nyu'u a swonə ní mə Yesu mu baNazareth wa a ka yí sà'a adìgə yú, i kii kwensə ìnònsè bya mə Moses à le mfa a mbo bí'inè aà." ¹⁵ Bə bya bitsim mə bí le ntswe wa ndá Senendrio aà, bí le ñghəə ki lèntə, ñyè òsi Stephen i bəṅ ntigə mbə tsò nsi angel.

7

A ajàṅ yíi mə Stephen à le nswonə ànnú Nwí a mbo baSenendrio aà

¹ Ngǎnmà'a Nwí yí ñwè a betə Stephen mə, "Aa tsi'í ànnúnì ñkonə mə bí swonə laà le?" ² Stephen a swonə mə, "Yu'utə ní bítàà ní bɔɔ bí maà, Nwí yíi mə a ñwèènə aà, à le mfè'è òtṣi'í taà yí'inə Abraham, wa a noò wa mə à le ntswe a Mesopotamia aa, maà noò kaa a burə tì a Haran ka òtswè, ³ òswonə ghu mbo mə, 'Mà'atə ala'à yuu bo bí ñgwè'endá ghó, òfè'e nghèè a adìgə yíi mə mə ka figitə a mbo wò aà.' ⁴ A tigə ma'atə ala'a baKaldea, ñghèe ntigə ntswe a Haran. Taà yí à le è ñkwo, Nwí a ghìrè yí a fè'è òzi fàa ala'a yuà mə ní tswè ghu tsìtsòṅ aà. ⁵ Kaa Nwí kaa à le ñwa'a adìgə nsyè ghu mbo fa mə tá à bə yí bə; kaa tsi'í mú àdìgə yíi mə à ghà'atə mbə nte'è àkòrə yí ghu aa bə. Lá Nwí à le ñkà'à mə yu ka yí fa ala'a mà yú ghu mbo tá tigə mbə à yí bo bí à yí bɔɔ bí bíi bí ka yí yonə ghu ñjìm aà, ka mə a le si bə maà noò kaa a wa'à ní mu tswè aà. ⁶ Nwí à le nswonə ghu mbo aa mə, 'mǔfòrə yí i ka yí ghèe bə bígì a ala'a badàn tá bí ghìrə waa ní ìbù'u jya, i di ñgì'i a mbo bo ìlò ñkhi jì ní kwà.' ⁷ Nwí a swonə mə, 'Lá mə ka yí ññ isa'a a nu bə bíi mə bo ka yí ghìrè waa ní ìbù'u aà, a yí tì bə a ñjìm bonə bo ka yí fè'e zì mmii gha fàa adìgə laà.' ⁸ Nwí a le ñwàrə akàà bo Abraham òləə ànnú ññètə bɔɔ mbǎñnə tsò alènsə. Abraham a jwe Isaac ntigə ññètə yí a ní ñjwi jì nífwaà. Isaac a jwí Yakob, Yakob yíi ñgaa a tigə ñjwe bità bí ñgwè'è bí'inə bya ñghúm òtṣò baà.

⁹ "Bítabé bí'inə bí le ntswe ní àghè'ènnə a nu Joseph, òfèe yí a ala'a Egipto, lá Nwí a tswə bo yu, ¹⁰ mǔfi'í yí a mùm ñgì'i, mfa mìtsyè ghu mbo ñghìrə Pharoah Mfò baEgipto a konə yí ntigə ghìrə a bə Gúmnàà, ntigə

nsa'a nî àla'a baEgipto bo bì ndâ Pharoah ntsim. ¹¹ Njî ì le ñkuu a ala'a baEgipto tsim bo bì a ala'a Cana, ònìñ ñgi'i yí ñwè a nu bè, ñghirè bítàà bi'inè bi tigè ñlòò nî miji kikan. ¹² Yakob a yu'u mē miji mi le tswe a ala'a baEgipto, ñtoo bítàà bi'inè ghu a ñгаа yí ñtsyàmbi. ¹³ Bo bù mē ñghèe ghu a ñгаа yí ñ yòntè aa, Joseph a ghirè bòò bi maà bi bi zì yí, ñki ñghirè Pharoah a zì ñgwè'è yí. ¹⁴ Joseph a swon mē tá bi ghèe ntwon taà yí Yakob bo bì ñgwè'è yí ntsim, itu bē mighum mi sàmbaa ntsò ntaà. ¹⁵ Yakob a sigè ñghèè a ala'a baEgipto, ñyì ñkwo ghu, yubon bo bì bítàà bi'inè, ¹⁶ bo kwò mē ghu, bi bè'è ìkú jyaa ñko'ò nì ju a Shechem, ñtwiñè waa wa nisyè nya mē Abraham a le nyuu nì ñkabè a mbo bòò bi Hamor a Shechem aà.

¹⁷ “Lá nòò à kà mē ñku'u mē tá Nwí tá ghirè ànnù yí mē à le ñkà'à a mbo Abraham aa, ñdùù bē bi'inè a ala'a Egipto i burè ñgha'atè tsi'í ghà'atè ñghèe nì mbíi ¹⁸ ñywe'e a noò yíi mē mfo yí mo'ò yíi mē kaa à le ñwa'à Joseph zì aa, à le ñko'ò ntigè nsa'a nî àla'a baEgipto. ¹⁹ A le ntanè mìnàn a atu bē bi'inè, ñdì ñgi'i a nu bítàà bi'inè ñtswa nì waa nì àdà'à mē tá bo me'e bòò byaa a abèe mē tá bì kwokè. ²⁰ A le mbè aa ma mùu noò mē bi le ñjwe Moses, a burè mbè tsi'í mu yíi mē à le mbon a yè ñki bon a nsi mi'í Nwí aà. Bi le ñko'ò yí a ndùgè bo a nì bisàn bi tarè. ²¹ Nòò wa yíi mē bi le ñlògè yí a ndùgè bo mfe'è ñghèè ñlèè a abèe a adigè dàn aa, mu Pharoah yí mánjyè a logè yí nì mú yí ñtigè ñko'ò yí. ²² Bi le ndì'í yí nì mitsyè mi baEgipto mi tsim, a nanjè ñzi ñghàà tsi'í siginè ñkii ñghirè nì innù jì wè jì wè.

²³ “Nòò yíi mē Moses à yí mē mbè ilòò mighum mi ñkwà aa, ñwa'atè mē yu ghèe ghanthè bòò bi maà bi, bòò bi baIsrael. ²⁴ A ghèè mē, ñyè ñù baEgipto a ká ñku nì mu maà yí yí m'ò. A yè mē laa, ñghèe a ñkwi'inè, ñtswa ñù baEgipto wa ñkú ñzwitè nlon ñgi'i ya yíi mē à le si ñon a nu mu maà yí ñù baIsrael wa aà. ²⁵ A le si ghirè laa ñwa'atè nì mē bòò bi maà bi bi ka zì mē Nwí ka kwetè tá yù fi'í waa wa a múm ñgi'í, lá kaa bo wa'à zì. ²⁶ Abèè fù'ù mē a zì ñyè bòò baIsrael bí mo'ò bi ká ñyónè, a lòò mē yu fàatè waa tá tá bo tsuu ki yòñè, ñswon mē, 'Bisú bá, nì tsuu ki to, tigè nì laa mbè bòò bi ma aa è?' ²⁷ Lá ñù wa yíi mē à le ñlòginè fikòrè fya aa, a tii Moses l'òsè mbetè ghu mbo mē, 'A gho aà a lèè wò mē ta ò tigè mbu'utè yí'í ñkii ntsò'otè nì misa'à mi'í aa è?' ²⁸ O bù ñlòò aa nzwitè mē tsò mē ò kì zwitè ñù baEgipto wa a yoo aa è?' ²⁹ A kwí'í mē laà, Moses a fe'è wa ala'a baEgipto ñkhè ñghèè a ala'a Midia ñtigè ntswè ghu nì ñgì, ñjwe bòò mbánjè ghu bi baà.

³⁰ “Hlòò mighum mi ñkwà í tsyà mē, angel Nwìñgòn a zì ñtsi'í Moses, ñtswe a mum àtsùgè iti yíi mē mo'ò i le si bère ghu aa, a nta'a miwèè wa a mbèè ñta'a Sinai. ³¹ Moses à yè mē, ànnù a burè ñtsya yí, a ghèntè a ntè ghu mbèè ta nanjè lèntè ya. A kà mē aa ñghèe ghu nyu'u ñjì Mmà'àmbi a swon mē, ³² 'Mè nì Nwìñgòn bì taà buu, Nwìñgòn Abraham, yí Isaac, nì yí Yakob.' Moses yù'ù mē, nú yí ñ swerè, a tigè mbenè ba'à bà'à; kaa a wa'à nì ñtiì bu ntswe a lèntè àdigè yà. ³³ Mmà'àmbi a swon ghu mbo mē, 'Tso'otè ntaam jo jyà, ñlon mē àdigè yuà mē ò tèè ghu aa, à ñ àdigè nsyè yí làà manjè. ³⁴ Wa mē líi mē ñyè mbo ñgi'í yíi mē bē ba a ala'a baEgipto

bi yə aà. Mè yù'ù àjàn yī mē bo yè'ə ŋgi'i yàà aa, òsigə nzi a fi'i bo wa múm ŋgi'i. Zi faà la tsítsòŋə. Mè ka too gho a ala'a baEgito.'

³⁵ "A lèè ŋki mbə aa tsi'i Moses ma ghú mē bɔɔ bi maà yī le ntuu, mbetə ghu mbo mē, 'A gho aà a ləə wò mē tá ò tigə mbu'utə yī'i ŋkii ntsɔ'ɔtə ní mǐsà'á mi'i aa é?' mē Nwǐ à lèè òtoo mē tá ghɛɛ ŋka nsa'a ní bɔɔ baIsrael, i kii fi'isə waa a múm ŋgi'i. Angel wa mē à le nzi òtsi'i yī wa múm àtsùgə ŋgɛɛ mē a le si khi aa, a tswé ghu mbo, ŋkwetə ní yī. ³⁶ A ni Moses ma ghú mē à le ghìrə ilensə innù bo bi innútsyámbo a ala'a baEgito bo bi wa Míyaa yī mbagitə bo ni a anta'a miwèè miwèè a atú ìlòò mìghum mi níkwà. ³⁷ A ni Moses ma ghú mē à le nswon a mbo bɔɔ baIsrael mē, 'Nwǐ à ka yī ghìrə tá ŋgǎntoò yī yī mò'ɔ tsó mē tá bu mfè'è a titii bɔɔ bi maà buu aà.' ³⁸ A ni yu mē à le ntswe bo bi ŋghótə bɔɔ baIsrael bya wa anta'a miwèè miwèè ŋki tswe bo bi bitaà bi'inə, a bò'ɔ angel wa mē à le ŋghàà ghu mbo a nta'a Sinai aà. A le ŋkwerə ntoò Nwǐ yī mē i fa ntswénti a mbo bə aa, a mfa a mbo bi'inə.

³⁹ "Lá bitaà bi'inə bi le ntuu a yu'unə yī, ntuu yī, ŋkwensə ntii waa, mbəŋ mbu tigə nlii ní mbii waa fu a ala'a baEgito; ⁴⁰ òtigə nswon a mbo Aaron mē, 'Ghìrə bínwǐ mfa a mbo bi'i tá bi ka ŋghɛɛ ni a mbii bi'i, òtsyasə ní yī'i. Kaa bi'i sí annù yī mē a ghìrə Moses ghú yī mē à le ntsyàsə yī'i bi'i fè'è a ala'a baEgito aa zǐ.' ⁴¹ Bo tigə mbɔɔ fɪŋkobə fi bə tsó mú mbòŋ ma mùu noò, òtigə nzwitə ní naà mmà'a ní fɪŋkobə mà fú ghu, òtigə ndoritə nlon fɪŋkobə mà fú mē bo le nanjə ní mbó myaa aà. ⁴² Laà, Nwǐ a tuu waa, mmà'atə waa mē tá bo fa ibii nú waa, òtigə ŋgha'asə ní òtsù ntsò yī mē i tswe a aburə aà, ma yú a yón aa ajàn yī mē bi ŋwa'anə a múm àŋwà'anə ŋgǎntoò Nwǐ aà:

'Nì le mbaa nzwitə ní naà a mmà'a mē ghu

wa atú òdùu ìlòò jya mìghum mi níkwà mē nì le ntswe ghu wa anta'a miwèè miwèè aa é, baIsrael?

⁴³ Tigə nì le si bè'è aa òtàn nwǐ Molok bo bi fɪŋjòn fi nwǐ Refən,

mìŋkobə mii mē nì le nnanjə mē ni kǐ mii aà;

ma mùu ajàn, mē ka fi'i ghuu i ghìrə tá nì fè'è ŋghèè a mbii ala'a baBabilon.'

⁴⁴ "Ntàn wa mē i le si figitə ní mē Nwǐ a tswe bo bi bə bi aa, i le ntswe a mbo bitaà bi'inə wa anta'a miwèè miwèè. Bi le ghùrə ònyon aa tsi'i àjàn yī mē Nwǐ a le mfigitə a mbo Moses mē tá à ghurə aà. ⁴⁵ A yī mē ti bə a òtàn bitaà bi'inə bo bi Joshua bi tigə òlogə ntàn ma ghú ŋkuu ní ghu fàa ala'a, wa noò mē bi le ntigə nzi kwərə idigə ila'a itoo jya jii mē Nwǐ à le mfurə waa, bi fè'èkə aà. Ntàn wa i le ntigə tswe fàa ala'a nlogìnə aa maa noò òzi nywe'e a noò yī mē David a le mbə mfó aà. ⁴⁶ Nsi David i le mbòŋ bo Nwǐ a lɔntə mē tá Nwǐ tá à ma'atə tá yù bɔɔ nda a mbo yu Nwǐ Yakob. ⁴⁷ Lá à lèè mbəŋnə ntigə mbə aa bə Solomon mē Nwǐ à le mbeentə mē tá à tigə mbɔɔ nda ma yú ghu mbó.

⁴⁸ "Lá Nwǐ yī mē ní Ako'òntsirə aa, kaa si aa múm mǐla'a mii mē á bòò bə ní mbó myaa aa tswe bə; ma yuú ànnù a yón aa tsi'i ní nìghàà nii mē ŋgǎntoò Nwǐ à le nswon aa, mē,

49 'Mmà'ambí Nwĩngɔŋ à swɔŋ mə, àbùrè a ní àbèrè yá, n̄syé i bânɔnè m̀bè akə'ə ntetè n̄tsa'á já.

Mbè ò tigè m̀bu nan̄sə mbɔɔ aà àjànə nda yuu a mbo m̀ə aa ɛ?

Adìgè yīi m̀ə mbè m̀ə tswè ghu n̄m̄iintə aa, a fè aa ɛ?

50 Tigè njoo mà jũ tsi'í tsim aa a le n̄nan̄sə m̀ə aa ɛ?'

51 "N̄i burə nan̄sə ntii atu bə laà aa a ya aa ɛ? M̄inti muu mi burə mbè bə m̄i bitizi Nwĩ aa a ya aa ɛ? N̄i kùtè itòŋnè juu kaa wa'à kɔŋ a nyu'ù n̄toò Nwĩ aa a ya aa ɛ? N̄i kii ntii ní àtu a mbo Azwĩ Nwĩ tsitsɔŋ aa tsi'í ajàn yīi m̀ə bitaa buu bi le si ghìrè aà. 52 Ngàn̄ntoo Nwĩ yī tsù à tswè ghu m̀ə bitaa buu le n̄wa'à àkòrè yi ka n̄tsɔ'ɔ aa ɛ? Bo le n̄zwitè ngàn̄ntoo Nwĩ jya jii m̀ə i le n̄swon, àgha'a á b̄urè m̀ə n̄sa'a n̄sà'á aa, m̀ə yu wa yīi m̀ə ann̄ yī a tsinə aa à ka yī zī aà. Tsitsɔŋ n̄i k̄i m̀ə m̄fee yi, n̄tswa yi n̄zwitè. 53 Tigè a le n̄kwèrè bu n̄kwèrè n̄ɔŋsə Nwĩ wa m̀ə baangel bi le m̄fa a mbo bu aa ɛ? Lá a ghìrè àkè kaa n̄i wa'à yu'unè aa ɛ?"

Ajàn yīi m̀ə bi le n̄tumtə Stephen ní ngò'ò aà

54 Ngàn̄senadrio bya bi yu'ù m̀ə ann̄ yīi m̀ə Stephen à le n̄swon aa, m̄itɔŋ myaa nan̄sə n̄lwinə, bi tigè n̄kure n̄i m̄isɔŋə myaa ghu n̄i. 55 Lá Azwĩ Nwĩ yīi m̀ə a laa m̄ansə aa, a le n̄kuu lwensə Stephen, a te'ɛ mi'í mi ntigè n̄lii ní àbùrè ghu, à kà m̀ə aa n̄lii, nyə n̄igha'a ní Nwĩ n̄ii m̀ə ní n̄wèenə aa, n̄ki nyə Yesu a təə a mbèè n̄ikwɛ Nwĩ ní mà'á. 56 A yè m̀ə laà, n̄swon m̀ə, "Yè n̄i, m̀ə yè àbùrè a n̄a'anè, m̀ə yə Mu N̄u a təə a mbèè n̄ikwɛ Nwĩ ní mà'á!"

57 Bo yu'ù m̀ə laà, n̄tɔŋnə mbo'o, n̄lɔgə mbò myaa n̄kutə itòŋnè jyaa ghu, n̄ywunə n̄khənə tsi'í bi tsim nḡhɛɛ a mbèɛ Stephen, 58 n̄tswa yi n̄swu m̄fè'èsè wa a m̄um àla'a nḡhɛɛ m̄mà'á a abɛɛ, n̄tigè n̄tumtə yi ní ngò'ò. B̄iyəfə b̄ii m̀ə bi le n̄tswe ghu aa, bi le n̄tsɔ'ɔtə itsə'è jyaa n̄nɔŋsə a m̄ikòrə m̄újɔŋ yī m̀ə'ɔ, àkumə yi i bə Saul. 59 Bi kà m̀ə aa tumtə ní Stephen aa, a tsá'atə Nwĩ n̄swon m̀ə, "Mmà'ambí Yesu, lɔgə ntii ghá!" 60 N̄swetə m̄iku'utə mi a n̄syɛ, n̄tɔŋnə nḡhaa tsi'í n̄i m̄itii n̄swon m̀ə, "Mmà'ambí, tsuu ann̄ yī bi yuà a nu bo ló n̄ij bə." A ghàà m̀ə n̄swon laà, m̀burə n̄tsii.

8

Ajàn yīi m̀ə bi le si tsɔ'ɔ ní àkòrə bɔɔ bi Kristo a Yerusalem aà

1 Saul à le beentə m̀ə t̄a b̄i zwitə Stephen.

Tsi'í maa njwi, bi lɔginè n̄tigè n̄tsɔ'ɔ ní àkòrə nḡhotə bɔɔ bi Kristo a Yerusalem tsi'í n̄i m̄itii. Bo bitsim bi tigè n̄m̄fè'ekə n̄khəkə n̄sɛɛnə nḡhèè a mbù'ù àla'a baYudea bo bi yī baSamaria. N̄tigè m̄ma'atə tsi'í ngàn̄ntoo Kristo a Yerusalem. 2 Bè b̄i m̀ə'ɔ b̄ii m̀ə bi le si yu'unè ní Nwĩ aa bi le n̄tigè n̄lɔgə Stephen nḡhɛɛ n̄twiŋ, n̄ki nyə'ə yi tsi'í a mbè ann̄.

3 Lá Saul à le m̄burə n̄lɔɔ m̀ə yu burə ta nḡi'í a nu nḡhòtə tsi'í t̄a. A le m̄fè'è nḡhɛɛ n̄tigè n̄kuu n̄i m̄ila'a m̄ila'a, m̄fi'í ní bɔɔ bi Kristo ghu, b̄angyè bo bi m̄b̄an̄nè, m̄ma'a ní waa a n̄d̄atsan̄è.

Ajàn yīi m̀ə Philip à le n̄swon n̄toò yī siginè a Samaria aà

4 Ngàn̄mbii Kristo jii m̀ə bi le mbù'ù waa n̄sɛɛnsə aa, bi le nḡhèè n̄tigè n̄swonə ní n̄toò yī n̄siginè ya tsi'í idigè tsim. 5 Philip à le nsigè nḡhɛɛ a m̄um àla'a baSamaria n̄tigè n̄swonə ní ann̄ a mbo bə ghu n̄lɔŋə Ayɔ'ò

Nwí wá. ⁶ Nnòò bē yīi mē i lē ntswe ghu aa, i nan̄sè òtīgē yu'utē nī ànnù ya yīi mē Philip à lē si swon̄ aà nī òtīi waa tsīm. Bo bitsīm lē si yu'u annù ya mē à lē si swon̄ aa òkīi nyē nī òlēsè jīi mē à lē si ghìrē aà; ⁷ Izwī jī bi i lē si tīgē fē'ekē nī nu bē bī ghà'atē bīi mē bi lē ntswe nī izwī jī bi aa, nyē'ə tsi'í n̄tīi. Bē bī ghà'atē bīi mē òdigē nū jyaa i lē n̄tīi òko'onē aa, bo bī bībwenkē bi kī òtīi. ⁸ Maa ajān̄ n̄dorē nī wē nī lē ntswe maa mūm ala'a.

Ajān̄ yīi mē Simon òb̄is̄or̄ē à lē mb̄əjk̄ə n̄tīi yī aà.

⁹ Nū yī m̄'ə à lē ntswe a ala'a Samaria, òkūm yī i bē Simon, a ghìrē nī majīkē m̄burē mfumsē bē bi tsīm ghu, òswon̄ə nī mē yu nī òtī yī òwē, ¹⁰ Bē bitsīm wa ala'a, bī kēgē bo bī bī wē, bi bīi ànnù yī òswon̄ə nī mē. “Wa òtī ghúlā, wā à nī midā' à mī Nwí mya mē bi swon̄ə nī mē mī tīi aà.” ¹¹ Bi lē si bīi nī ànnù yīi mē à lē si swon̄ aa nlon̄ mē à lē mfumsē waa nī majīgē yī wa nī nòò yī òsyā aà. ¹² Nòò wa mē bi lē nyu'u òkīi mbīi n̄too yī nsigīnē ya mē Philip à lē nzi nī yu nlon̄ə annù nifō Nwí bo bī Yesu Kristo aà, bo lē òkwērē òkīi, m̄bājn̄ə bo bī bāngyē. ¹³ Simon, nī àtu òb̄i nū yī, à lē òkīi mbīi yīi ngaa bi murē yī òkīi, bi murē mē yī òkīi aa, a tīgē òzinē bo Philip, nyē nī òlēsē ònnū bo bī ònnū jī yeyērē jīi mē Philip à lē si ghìrē aa, ànnù a tsyā yī.

¹⁴ Ngājn̄toò Kristo jya mē i lē ntswe a Yerusalem aa, i yu'u mē bē bīi mē bi lē ntswe a Samaria bi bīi mē nighāà nī Nwí aa, òtīgē n̄too Peta bo J̄on a mbo bo. ¹⁵ Peta bo J̄on bo ghèè mē ghu, òtsa'atē Nwí a atu bē bya bīi mē bi lē mbīi Yesu aa mē tā bo kwērē Azwí Nwí. ¹⁶ A lē ti bē ma mùu nòò aa boj̄ kaa Azwí Nwí a burē tī a nu òtī òb̄o sigē bē. Bi lē m̄murē waa aa tsi'í òkīi nī òkūm Mmà'ambī Yesu. ¹⁷ Peta bo J̄on òn̄j̄sē òb̄o myaa a atu bo, bo kwērē Azwí Nwí.

¹⁸ Simon à yē mē mē bē kwērē Azwí Nwí a ajān̄ mē ngājn̄toò Kristo jya i òn̄j̄sē nī òb̄o myaa a atu bo aa, m̄fā òk̄abē a mbo Peta bo J̄on, ¹⁹ òswon̄ə mē, “N̄i kī m̄fa midā'a ma mū a mbo mē, mē òtī yī tsū yīi mē mē òn̄j̄sē maà òb̄o ghu atu aa, tā à kī òkwērē Azwí Nwí.”

²⁰ Peta a kwī'i ghu mbo mē, “Tā ò kwo nī òk̄abē yò ya mbwē mē mbē ò m̄oontē mē mbē ò yu m̄òtējn̄ə mī Nwí nī òk̄abē! ²¹ Kaa ò sī nī ànnù tsu a mūm àfā'a yī'i tswē òlon̄ mē kaa n̄tīi ghō sī a nsi mī'i Nwí laa aà. ²² Bējk̄ə n̄tīi ghō lā, m̄ma'atē annù yī bi mē yū mē ò tāj̄tē aà, m̄bu'u mbo a mbo Mmà'ambī mē, nòò tsū, m̄bē a li'inē òfansēnnū jo nlon̄ə annù ma yū mē ò wā'atē a n̄tīi wò aà. ²³ Nlon̄ə mē mē yē mē ò tswe nī fībuu fīi fī lwī si'i, ò bē ngājn̄atsaj̄ a mbo ònnū jī bī.”

²⁴ Simon a swon̄ a mbo Peta bo J̄on mē, “Mē bu'u tsi'í m̄bo, tsà'atē Nwīnḡōn̄ òlon̄ òkwītū gha mē ànnù ma yū yī tsu mē nī swon̄ aa, mē tā à tsuu a nu mē lō fē'ē.”

²⁵ Peta bo J̄on bīi mē ànnù Yesu nī òsī nī nsi òkīi m̄ns̄ə a nsēēnsē n̄toò ya nlon̄ə Mmà'ambī, mbū òmbīi fu a Yerusalem. Bo kà mē aa bīi aa, òtīgē òswon̄ə nī n̄too yī nsigīnē ya a itoo jī ghà'atē a mūm ala'a Samaria.

Ajān̄ yīi mē ògān̄afā'à yī òwē a n̄tō'ə mfō baEthiopia à lē mb̄əjk̄ə n̄tīi yī àa

²⁶ Angel Mmà'ambī a swon̄ a mbo Philip mē, “Tāj̄tē nū yò, òsigē òghèè nī m̄ānjī yīi mē à lo a Yerusalem òghēē nī a Gaza aa,” (m̄ānjī ma ghū kaa bi si ghu burē aa kī tsyā). ²⁷ Philip a tāj̄tē nū yī òghēē. Sōn̄ òtī bāEthiopia

yí mɔ'ɔ, mbè ɲgàɲàfà'à yí ɲwè a mbo Kandese, Mfò mànɲyè baEthiopia, yíi mɔ à lɛ si làè nî ɲkabè yí aa, à lɛ ɲghèè a Yerusalem aa a mmii Nwí. A lò mɔ wa Yerusalem ²⁸ mbu ntigè ɲkwɛɛ nîi fu a ala'a Ethiopia aa ɲkuu kaligè. A kà mɔ aa ghɛɛ wa mum kaligè yí wa aa, ntigè ntwoɲè nî àdigè aɲwà'ànè yí mɔ'ɔ a múm aɲwà'ànè ntoò Nwí Yesaiah. ²⁹ Azwí Nwí a swoɲ a mbo Philip mɔ, "Khèthè nyòɲtè fii mbèɛ kaligè." ³⁰ Philip a khèthè mɔ nyonɲ aa, nyu'u a twonɲè nî àdigè aɲwà'ànè yí mɔ'ɔ a múm aɲwà'ànè ɲgàɲtoò Nwí Yesaiah, mbètè yí mɔ, "O yu'u nî ànnù yíi mɔ o twon aa ɛ?" ³¹ A kwi'i mɔ, "Mbè mɔ yu'u aa mɔ akè tì ghè mɔ ɲù à tò'òtè a mbo mɔ aa ɛ?" Nswon a mbo Philip mɔ tá à kɔ'ɔ ntswe bo yu wa mum kaligè. ³² Adigè aɲwà'ànè Nwí yíi mɔ à lɛ si twon aa a lɛ mbè yulà, "A lɛ mbè tsò mbínjèrè yíi mɔ bi lɔgè ɲghèè a ɲwà aà, kè tsi'í tsò mú mbínjèrè yíi mɔ bi kɔɔ inòɲè jì kaa a wa'à yè'è aà. A ɲgíɲ ɲgíɲ, kaa à lɛ ɲwa'à ànnù tsu ghaà bɛ. ³³ Bi lɛ ndirisè atu yí kaa wa'à isa'à yí nî ànnù nínkon sa'à. Mbè wò a swoɲè ànnù nlonɲ ɲgwè'è yí aa ɛ? Nlon mɔ ntswèntì yí fàa atu nsye ì lwí'í mɔ aà."

³⁴ ɲgàɲàfà'a Mfò Ethiopia wa a betè Philip mɔ, "ɲgàɲtoò Nwí ghú a ghàà làà nlon aa wò aa ɛ? A ghàà aa nlon ɲgaa yí kè nlon ɲgaa ɲudàn aa ɛ?" ³⁵ Philip a tigè nloginè ɲka ɲghaa, nloginè nî àdigè aɲwà'ànè ma yú a nswon ntoò Yesu yí n̄siginè ya ghu mbò. ³⁶ Ajàn mɔ bo yu lɛ si tigè nzinè nsigè ɲghɛɛ wa a mánjì aa, bo lɛ ɲghèè nywe'e a adigè yíi mɔ ɲkì lɛ ntswe ghu, ɲgàɲàfà'a Mfò Ethiopia wa a swoɲ a mbo Philip mɔ, "ɲkì ghúlà, àyoo yíi mɔ mbè a kii mɔ tá bì tsuu a gha a ɲkì murè aa, à nî à kè aa ɛ?" [³⁷ Philip a swoɲ ghu mbo mɔ, "Mbè bi tì murè gho a ɲkì mɔ mbè ò bii nî n̄tì ghò tsimè."

A kwi'i mɔ, "Mè bii mɔ Yesu Kristo à ni Mu Nwí."] ³⁸ A lɛ ntigè nswon kaligè wa a tɔè, bo Philip fè'è n̄sigè ɲkuu wa múm ɲkì, Philip a tigè n̄murè yí wa a ɲkì. ³⁹ Nòò wa mɔ bi lɛ mfè'è wa a múm ɲkì aa, Azwí Mmà'àmbi a lɔgè Philip ɲghɛɛ ni ghu. ɲgàɲàfà'a Mfò Ethiopia wa a ghè mɔ yu ki lèntè, kaa wa'à yí bú nyè, lá n̄lo ntigè ɲghɛɛ n̄i, n̄luu ni n̄dorè. ⁴⁰ Philip à ghè mɔ mɔ yu ki yè, n̄tigè ntswe yí bè a ala'a Azotus. A tsysà mɔ ghu ɲka ɲghɛɛ aa, n̄tigè n̄seensè n̄i n̄too yí n̄siginè ya a n̄i itoo tsim jii mɔ ì lɛ ntswe a mánjì aa, m̄bɔɲ ɲghɛɛ kù'u a ala'à Kaisaria.

9

Ajàn yíi mɔ Yesu à lɛ tsi'í Paul a bəɲkè n̄tì yí aà

¹ Saul à lɛ mbù ɲghɛɛ n̄i n̄b̄i n̄m̄i'í tsi'í àtù yí, ɲka'atè n̄i ɲgàɲyɔgènnù Mmà'àmbi jyà, n̄swonè n̄i mɔ yu ka zwiwè waa. A lɛ ɲghèè a mbèɛ ɲgàɲmà'a Nwí yí ɲwè ² n̄swon ghu mbo mɔ tá à ɲwa'anè aɲwà'ànè yíi mɔ a figitè ɲù yíi mɔ yu ni ghu aa, n̄fa mɔ tá yù ghɛɛ mfa a mbo ndaɲghotè baYuda a Damascus; tá bɛɛ mɔ yu ghɛɛ nyè bè bì tsu, m̄bàɲnè kè bāɲɲyè, bii mɔ bi yonɲè Mánjì wa aa, yu tswatè waa, ɲkwèrè mbii ni bu a Yerusalem tsò ɲgàɲetsanè.

³ Saul à fè'è mɔ ɲka ɲghɛɛ a mánjì, ɲghɛɛ ntigè ɲkuu a Damascus, ɲghèè ki yè, ɲkà'à yí mɔ'ɔ ì wi'íkè nlo a aburè, ɲɲwa'akè nsigè ɲkè'e adigè ya

mə à le ntəə ghu aa, ɲkarisə. ⁴ A wò a nsye nyu'u ɲji ɲu i ghaà ghu mbo nswonj mə, "Saul, Saul! O tso'c akòrê ya aa nlonj akə aa ε?" ⁵ A betə mə, "Aà wò wò le, Mmà'àmbi?"

"A ni mə Yesu wa yii o tso'c akòrê ya aà," ɲji ɲu wa i kwi'i ghu mbô. ⁶ Lâ, biinə ɲkuu ɲghɛɛ wa ɲjò'ò ala'a. Wa bi ka swonj ànnu yii mə o ka ghìrə aa a mbo wò."

⁷ Bè bya bii mə bo bi Saul le si zìnə aa le ntəontə tsi'i a tsitsi. Bo le nyu'u ɲji ɲu wa kaa ki'i ɲu bânɲnə nyə. ⁸ Saul a biinə wa a nsye, ɲja'a mi'i mi, lâ kaa ɲki'i ni idigè bânɲnə nyə. Maa ajàn bi tigè ɲtswa ɲikwɛɛ ni ɲghɛɛ ni ghu a ala'a Damascus. ⁹ A le ntswe ɲjwi ji tarə kaa wa'a ni idigè yə. A ni àti ni noo ma yú kaa à le ɲki'i ayoo tsú ji, kaa ɲki'i ayoo tsú ki nno.

¹⁰ ɲgànyəgənnu Yesu yí mò'c à le ntswe a Damascus, ikúm yi i bə Ananias. ɲjèè təə təə i le nle yi, a yə Mmà'àmbi a twonjə yi mə, "Ananias," a bii mə, "Mə ghuà, a Mmà'àmbi " ¹¹ Mmà'àmbi a swonj gho mbo mə, "Biinə ntaɲtə nú yò ɲghɛɛ a Mfànɲnə yí Tsinə, a nda Judas, mbetə mə, 'Nù wa mə à lo a ala'a Tarsus, ikúm yi i bə Saul aa, à fə le?" Wa à tswe ghu, ɲtsa'atə ni Nwí. ¹² ɲjèè tətətə i kè mē ɲle yi a yə ɲu yí mò'c, ikúm yi i bə Ananias, a kuu nnòɲsə mbo mi ghu nu mə tá à bu ɲka nyə idigè."

¹³ Ananias a kwi'i mə, "Taà, bə bi ghà'atə bi ghàà mə a mbo mə nlonj ɲu ma ghú, ɲswonjə ni m̀buu ɲgi'i yii mə ɲu ma ghú à di a nu bə bo a Yerusalem. ¹⁴ Tsitsɲnə à zi a ala'a Damascus aa ni àdà'ə yii mə à kwèrə a mbo bilii bi ɲgànma'a Nwí mə yu zì banjə bə bitsim bii mə bi twonjə ni ikúm gho aa." ¹⁵ Mmà'àmbi a swonj ghu mbo mə, "Ghèè! Nlonj mə mə tsò'ò mē yi mə tá à ka mfa'a a mbo mə, a ɲghìrə mə tá bitizi Nwí bo bifɔ byaa, bo bi baIsrael, tá bi zi ikúm ghà. ¹⁶ Tsi'i mə, ni itu ibii nú gha, mə ka di' i ɲgɔɲ ɲgi'i tsim yii mə à ka tigə yə mbi'i ɲkwitú gha aà."

¹⁷ "Maa ajàn, Ananias a ghèè ɲkuu wa a múm nda mə Saul à le ntswe ghu aa, ɲnɔɲsə mbô mi ghu nu, ɲtwonjə yi mə, 'Ndám ghà, Saul,' Mmà'àmbi à too ghá, m̀bè Yesu wa yumbɔɲ mə à kè zi a mbo wò, wa a noo mə o kè si zì faà aà. A too gha mə m̀bè o bú nyə idigè, tá Azwí Nwí ki nlwensə ghó." ¹⁸ Tsi'i maa noo, ɲjoo ji mò'c, tsi'i tsó ibàrə mbwè, i ló a mi'i Saul ɲwoka, a bú ɲka nyə idigè. Ntigè mbiinə ntəə bi murə yi a ɲki; ¹⁹ ajàn yii mə à le ɲji miji aa, m̀t̩i mi mi bú ɲkuu fu.

Ajàn mə Saul à le swonj ànnu Nwí a Damascus aa.

Saul à le ntswe mitugə mi ɲjwi m̩ mò'c bo bi ɲgànyəgənnu Yesu jya a ala'a Damascus. ²⁰ Mbiinə ntsinə ɲghɛɛ a ndanɲhòtə baYuda, ɲlɔgìnə ɲka nswonj ni mə Yesu à nàɲsə mbə aa tsi'i Mu Nwí wá. ²¹ Nù ɲtsim yii mə à le nyu'u aa, ànnu kòntsu a kó ɲtsú yi, bo tigè ɲlɔgìnə ɲka mbetə ni mə, "A si yu wa yii mə à kè si zwitə ni bə bii mə bi twonjə ni ikúm Yesu a Yerusalem aa bə aa ε? Tigə à kè nzi faà aa nlonj aa tsi'i ànnu ma ya, mə yu zì banjə bə ma bya i bii fa a mbo bilii bi ɲgànma'a Nwí aa ε?" ²² Lâ Saul a ku'usə nniɲtə m̀t̩i mi nswonj ni ànnu Nwí tsi'i ni m̀dà'ə, ilənsə innu jii mə à le si fa, a ndi'i mə Yesu à le nnaɲsə mbə Ayo'ò Nwí wa aa, i le nt̩i si'i si'i a mbo baYuda bii mə bi le ntswe a Damascus aa a ɲligitə.

²³ Mitugə mi ɲjwi m̩ ghà'atə m̩ mò'c mi tsyà mə, baYuda bi boontə ɲtaɲtə a ajànə bi ka zwitə Saul, ²⁴ lâ bi le ɲkè'ènə ànnu yii mə bi taɲtə aa ghu mbô. Bo tigè m̀bè ni ntsúnkya ɲjò'ò ala'a wa ni tugə bo bi si'inə mə

bi zwiṭè yi. ²⁵ A yí m̀bè a n̄itugè yí m̀'ò, ñgǎñàkòrè Saul, bi logè yi m̀bwi mborè a n̄ ñkya wa m̀ bi le mbòò ñkarisè a ala'a ya ghu aa, n̄niṇè yi a m̀m ñkyè n̄tigè m̀fè'esè nsigisè a n̄jim ñkya.

Saul a Yerusalem

²⁶ Saul a gheè a ala'a Yerusalem, ñywiṇtè m̀è yu kuu a titi ñgǎnyègènnu Yesu, lá kaa bo le wa'à waa bii m̀ è n̄ ñgǎnyègènnu Yesu, bo bi tsim le si b̀'ò n̄i. ²⁷ Barnabas à le nz̄i ñkwetè yi, ñlogè yi ñkuu n̄i ghu a titi ñgǎntoo Kristo jyá. A kùu m̀è aa, n̄tò'òtè a m̀bo bo a ajàn yii m̀è Saul à le nyè Mmà'àmbi a m̀an̄j̄i aa, ñki nswon ajànè m̀è Mmà'àmbi à le ñghàà ghu m̀bo aà. A le ñki ñkè'ènè a m̀bo bo a ajàn yii m̀è Saul à le nswon ànnu Nwí n̄i ñkùm Yesu a m̀bo bo a Damascus kaa ki'ì b̀'ò aà. ²⁸ Maa ajàn, Saul a tigè n̄tswe bo bo, n̄tigè ñghaa ñkarè n̄i ìdìgè j̄i ghà'àtè a Yerusalem, n̄swonè n̄i ànnu Nwí n̄i ñkùm Mmà'àmbi kaa ki'ì b̀'ò. ²⁹ A le si ghàà ñki n̄swonè bo bi baYuda bii m̀è bi le si ghàà ñghàà n̄i baGrikia aa, bo le ywiṇtè m̀è bi zwiṭè yi. ³⁰ Ajàn m̀è b̀ò bi Kristo bi le nzi ma yú aa, bo logè Saul, n̄sigè ñghèè n̄i ghu a ala'a Kaisaria, n̄tigè n̄tsyasè yi a gheè a Tarsus.

³¹ A b̀è ajàn yii m̀è a le n̄tigè m̀bè aa, ñghotè a ala'a Yudea, bo bi a Galilea, n̄ Samaria, n̄ tswè n̄i m̀b̀òò n̄i àt̄i noò. Nyon a n̄jim a ajàn yii m̀è Azwí Nwí a le n̄tswe ghu aà, m̀t̄i mi le ñkuu ghu, i k̄i ñkwe a n̄i n̄dùu b̀è ñgha'atè ñghèè a ajàn yii m̀è bo le si nzi n̄i àkòrè n̄it tèè yaa m̀'ò n̄i Mmà'àbi aà.

Peta a ala'a Lydda bo a Joppa

³² Peta à le si ghaa ñkarè n̄i idigè tsim, a b̀è a noò m̀'ò a gheè m̀è yu ghèè ghan̄tè b̀è bi Nwí bii m̀è bi le n̄tswe a Lydda. ³³ A ghèè m̀è ghu aa, n̄tsi'ì ñu yí m̀'ò yii m̀è ñkùm yi le m̀bè Aeneas, a b̀è m̀bwènkè, le bon̄ à tsyà m̀è ìlòò j̄i n̄ifwaa kaa a ki'ì a m̀biinè a kuu z̄i. ³⁴ Peta a swon̄ ghu m̀bo m̀è, “Aeneas! Yesu Kristo à ghìrè m̀è ò t̄i. B̄inè a ndèṇ n̄nan̄sè ñkuu ghò.” Tsi'ì maa noò, Aeneas a li m̀biinè. ³⁵ Ngòṇ b̀è bitsim bii m̀è bi le n̄tswe a ala'a Lydda aa, bo bi a ala'a Sharon aa, bi yé yi, m̀b̀ènkè m̀int̄i myaa mbii Mmà'àmbi.

³⁶ Màngyè yí m̀'ò à le n̄tswe a ala'a Joppa, m̀bè ñgǎnyègènnu Yesu, ñkùm yi i b̀è Tabita, (ñkùm yi n̄i ñghàà n̄i bakGrikia i le m̀bè Dorcas, ñji'ì ñkùm yi wa i b̀è m̀è ñgyá). A le si nan̄sè ñghìrè n̄i ñnnu j̄i siginè, m̀fa ñgòṇ noò yi n̄tsim a ñkwetè ñgǎṇgi'ì. ³⁷ A b̀è maà noò a wò ñghòò, ñkwo. Bi le n̄si'ì yi n̄nan̄sè n̄i n̄d̄an̄ik̄an̄ yí m̀'ò. ³⁸ Kaa agha'a Joppa kaa a le wa'à sa'à si'ì a n̄lò a Lydda ñghèè ghu. Ajànè m̀è ñgǎnyègènnu Yesu jya a Joppa i le nyu'u m̀è Peta à tswè a Lydda aa, bo le n̄too m̀b̀an̄nè j̄i baa m̀è bi ghèè n̄lensè ñk̄i ghulà ghu m̀bò, “B̄i'ì bu'ù m̀bò, w̄an̄sè n̄z̄i n̄tsi'ì yi'ì.” ³⁹ Maa ajàn, Peta a burè m̀biinè ñghèè bo bo. Bo bo ghèè m̀è ku'u ghu, bi logè yi ñkò'ò ñghèè n̄i ghu wa a ndan̄ik̄an̄. B̄ikwí'ì bi b̄an̄gyè bi tsim bi le nz̄i ñkarisè yi, n̄tigè nyè'è, n̄d̄i'ì n̄i ìts'è'è j̄i m̀'à, bo bi ñkutè j̄i m̀è Dorcas à le si ta a m̀bo bo a noò yii m̀è à le n̄tswe n̄t̄i aà. ⁴⁰ Peta a furè waa m̀è t̄a bi fè'ekè wa m̀m̄ ñja'anda ya yii m̀è bo le n̄tswe ghu aa tsi'ì bi tsim. N̄swetè m̄iku'utè mi a nsyè, n̄tsà'atè Nwí, m̀b̀ènkè n̄lii aku ñu ya nswon̄ m̀è, “Tabitha, b̄inè a ndèṇ!” A ṇa'atè mi'ì mi nyè Peta ghu, m̀biinè n̄tswe. ⁴¹ Peta a n̄ansè abò yi n̄tswa yi ghu, a b̄inè n̄t̄è. A tigè n̄t̄won̄ b̀è bi Nwí bya bo bi b̄ikwí'ì bya, m̀bu n̄d̄i'ì yi a m̀bo bo a ajàn yii

mə à tswe ntii aà. ⁴² Ngàn ma yú i le nsèènè ñkarisə ala'a Joppa tsi'i tsim. Bə bi ghà'atə bi bii Mmà'ambí. ⁴³ Peta à le ntigə ntswe mitugə mi njwi mǐ ghà'atə a Joppa bo bi ngàn nùgə ngùu yii ikùm yi i le mbə Simon aà.

10

Peta bo Cornelius

¹ Nù yí mò'ò à le ntswe a ala'a Kaisaria ikùm yi i bə Cornelius, nùbə atu ndámánjòŋ bisogyè (tsò 100) bii mə bi le nlo ala'a Itali aà. ² A le si ghà'asə ní Nwí ñkii mbo'ò nù bo bi ñgwè'è yí, ñkii ntsa'atə ní Nwí ñgòŋ bìnòò bitsim; mfa ní ñjoo jǐ ghà'atə ñkwetə ní baYuda bii mə bə le mbə ñgànəfumə aà.

³ A leè mbə ni bìnòò bi tarə a njwi yí mò'ò, ñjəè təə təə i lè yi a yə angel Nwí a zǐ ñtwonjə yi mə, "Cornelius!" ⁴ A tɛ'e mǐ'i mi a nu angel wa, mbo'ò, ñswonj mə, "Taà, à ní à kə?"

Angel wa a kwi'i mə, "Wa Nwí à bèentə mə atsà'atə yo yá bo bi ñjoo jii mə o fa ní a mbo ñgànəfumə aà, ñtigə ñwa'atə a gho nloó ní mǐfá àkwi'i. ⁵ Tsítsòŋ, too bə a ala'a Joppa a nu nù yí mò'ò yii mə ikùm yi ni Simon Peta aà. ⁶ A ní ñgǐ a nda Simon, nù nùgə ngùu yii mə ndùgə yí i tswe a aghəŋə mǐyaa aà." ⁷ Angel wa mə à le ñghaa ghu mbo aa à ló mə, Cornelius a twonj ñgànəfà'á jǐ ji baa bo nù sogyè yii mə à le si bə nù ñki mbə nù yii à le si bə'ò Nwí yii ngaa aa, ⁸ ñswonj innù tsim a mbo bo, ñtigə ntoo wa a Joppa.

⁹ Abèè a fù'ù mə aa, bo gheè, ñghɛɛ ñka nywe'e a Joppa, Peta a ñko'ò ñghɛɛ a atunda a noò ñsi'i noò a ntsà'atə Nwí. ¹⁰ A kò'ò mə ñghɛɛ ñka ntsa'atə Nwí aa, ñji ka nyanjə nù, a ka nloó ayoo a ñji. Lá noò yii mə bi kà mə aa laa mǐji mya aa, ñjəè təə təə i ká ñle nù. ¹¹ A yə àbùrə a ña'anə, a yə àyoo yii mə a le si kǐrə tsi'i tsò àbà'a atsə'ə, bi ntswa mǐbuu mi mǐ nǐkwá aa, a sigə ní atu nsyɛ ghu nsí. ¹² Mbuu naà ñgɛɛ tsim bo bi ñjoo tsim jii mə i ñanjə a nsyɛ aa, ni bisinj bitsim bii mə bi darə nǐkǎŋ aa, i le ntswe wa ni àbà'a atsə'ə. ¹³ Njǐ nù yí mò'ò i ghaà ñswonj mə, "Peta, biinə nzwitə ñkurə."

¹⁴ Peta a swonj mə, "Ñnyá gha Mmà'ambí! Kaa mə leè wa'á ayoo adànə yí tsu kə ñjoo jǐ fwè ma jú jǐ tsu mǐ sǐ laa aa kurə." ¹⁵ Njǐ ya i ku'ùsə ñswonj ghu mbo mə, "Kaa a sǐ bɔŋ mə tá ɔ ka ntwonj njoo jii mə Nwí à nǎŋsə ñghírè i laa aa ní ñjoo jǐ fwè bə." ¹⁶ Ajàn annù ma yú a le ñkwatə ñghírə ngaa jǐ tarə, bi tigə ñlogə abà'a atsə'ə ya ñko'ò ñghɛɛ ni yu a aburə ní ñkonjə.

¹⁷ Peta à kà mə aa ñkwa'atə ní àtu yi nlonj nji'i ñjəè ma yú aa, bonj bə bya mə Cornelius à le ntoo aa, bǐ lòò mə ndá Simon ya ñzi ñtigə ntəə a ntsú ñkyá. ¹⁸ Ntwonj ní tii, mǐbetə mə, "Ngǐ yí tsù à tswe fāa ndùgə yii mə ikùm yi à ní Simon Peta aa ɛ?" ¹⁹ A le mbə ma mùu noò aa, Peta a burə kǐ kwá'atə atú yi nlonj nji'i ñjəè təə təə yá. Azwí Nwí a swonj ghu mbo mə, "Yə, bə bi tarə bi təə a ntsübù'ù nloó ní ghó. ²⁰ Biinə la, ñtsuu noò i ghènsə, ñyonj waa tá bú bo gheɛ, ñlonj mə a waa aa tóo mə." ²¹ Peta a biinə mǐfɛ'ɛ ghèè ñkwetə bə bya nswonj a mbo mə, "A ní mə nù wa mə ní lòò aà. Nǐ zǐ aa a ya ɛ?" ²² Bi kwi'i ghu mbo mə, "A too tamánjòŋ bisogyè wa yii ikùm yi i ní Cornelius aa ntoo yi'i a mbo wò. Tamánjòŋ ma ghú a ní nù yii mə innù jǐ i tsinə a kǐi mbo'ò ní Nwí. BaYuda bitsim kǐi mǐbentə

nii tsi'i a annù nîkonḡ. Angel Nwī yīi à laa màṅsè aa à swonḡ ghu mbo mē tā à twonḡ gho tā ò zi a nda yu, tā à yu'u ànnù yīi mē ò tswe nī nswōḡḡ aà." ²³ Peta a logè bē bya bo bo kuu a nda yu ntigè nle ghu.

Abèè a fù'ù mē, a tantè nù yī bo bo tigè ḡḡḡ. Bōō bī Kristo bī mō'c a Joppa bī le nyōḡḡ waa bo bo ghèè. ²⁴ Bī logè ḡḡwī yī m̄fūūrè ḡḡḡ ḡkù'ù a Kaisaria, a adigè yīi mē Cornelius bo bī ḡḡwè'è yī nī ìkà'á jī jīi mē à le twonḡ aa, bī le ntswe ghu nyu'utè aà. ²⁵ Ajāḡ yīi mē Peta à le nzi ghè mē yu kuu aa, Cornelius a fè'è mbōo yī, ḡwo ghu mikòrè a kuu kuu mmii yī. ²⁶ Lá Peta a ḡḡè yī m̄bīn̄sè swonḡ ghu mbo mē, "Tèè a ḡḡḡḡ, mēmbōḡ mē laa ḡkī mbè tsi'i ḡḡm̄s̄ḡḡḡ." ²⁷ Peta a loḡinè ḡḡḡ ḡḡḡaa a mbo Cornelius a ajāḡ yīi mē bo yu tigè ḡkūu ḡḡḡḡ wa a nda aà. A kùu mē ḡyè mē bē bī ghà'atè le ḡḡḡḡḡ ghu, ²⁸ ḡswonḡ a mbo bo mē, "Bū bitsim nī zī siginè mē, ḡyonḡ nī ànnù Nwī baYuda, kaa mbè ḡḡḡ ḡḡ BaYuda a wa'á b̄t̄t̄zī Nwī ka ḡḡḡḡḡ kè ka m̄bōonsè ntswe a adigè yī fūūrè bo bo. Lá Nwīḡḡḡḡ à d̄i'ì mē a mbo mē mē tá mē tsù ḡḡḡ t̄s̄ù i logè nī ḡḡḡ àḡḡḡḡ, kè nī ḡḡḡ yīi à sī laa aa bē. ²⁹ A nī ḡḡi'ī ànnù yīi mē ò ḡḡḡḡ ntoo mē bī twonḡ gha mē wāḡsè ḡzī kaa wa'á j̄ḡḡkè bē aà. Mē tigè nlcō aà ḡḡbètè wō mē ò t̄e'e ntwonḡ gha aa a ya è?"

³⁰ Cornelius a swonḡ ghu mbo mē, "Ts̄ts̄ḡḡḡ à nī ḡḡwī jī tarè a nī ajāḡ noò yulà mē mē le sī tsà'atè nī Nwī a m̄m̄ ḡḡda mē, nī b̄in̄òò bī tarè a sī'inè. Mē w̄'ikè mē ḡḡḡḡ kī yè, ḡḡḡ a t̄èè a nsi mē ḡḡwè'e itsè'è jī ḡḡwèèḡ ³¹ ḡswonḡ a mbo mē mē, 'Cornelius! Nwīḡḡḡḡ à yù'ù mē atsà'atè yò, ḡkīi nyè nī àfà'á yò a ajāḡḡ mē ò fa nī ḡḡjoo ḡḡkwètè bē bīi mē bī l̄cō ḡjoo aà. ³² Too ḡḡḡ tā à ghèè a Joppa ḡlcō Simon yīi bī twonḡ nī Peta aà. Simon Peta ma ḡḡḡ à nī ḡḡḡḡ ntswe a nda Simon yīi mē a n̄wugè ḡḡḡḡ, ḡḡḡ yī i tswè a aghḡḡḡ ḡkī aà.' ³³ A nī ḡḡi'ī ànnù yīi mē mē le mburè ntoo bē ḡswonḡ mē tā ò zi aà, ò yu'u ḡkī wāḡsè nzi nī àb̄ḡḡḡḡḡ. Ts̄ts̄ḡḡḡ bī'inè tswè faa bī ts̄im aa a nsi m̄i'ī Nwī ḡḡy'utè nī a nyu'ù ànnù ts̄im yīi mē Mmà'ambi à figètè a mbo wō mē ta ò swonḡ aà."

Nìghàà nī Peta

³⁴ Peta a loḡinè ḡḡka ḡḡḡaa nswonḡ nī mē, "Mè zī tsi'i siginè mē Nwīḡḡḡḡḡ a lèntè bē bī ts̄im aa tsi'i ḡḡḡ ḡḡḡḡ. ³⁵ A nī ḡḡòò ts̄im a kwèrè nī ḡḡḡ n̄ts̄im yīi mē a b̄'cō nīi ḡkīi ḡḡḡḡḡ nī ànnù yīi a ts̄inè aà. ³⁶ Nī zī n̄too yīi mē à le n̄too a mbo baIsrael aà, ḡs̄èènsè nī n̄too yī n̄siginè ya yīi mē i fa m̄b̄cōḡ aa, n̄ts̄ya a n̄ḡim Yesu Kristo yīi mē à nī Mmà'ambi m̄bī n̄ts̄im aà. ³⁷ Nī zī ànnù yī wè yīi mē a le m̄fè'è a mb̄'ù Yudea n̄ts̄im aà, ḡḡloḡinè a Galilea wá noò mē J̄on à le sī s̄èènsè nī n̄too ya nswonḡ nī mē tá bē b̄ḡḡkè m̄int̄i myaa ḡḡkwèrè ḡkī aà. ³⁸ Nī zī ànnù ḡḡlonḡ Yesu mu Nazareth, a ajāḡ yīi mē Nwī à le y'cō yī nī Azwī yī Làà ḡkī m̄fa m̄ida'a ghu mbo aà. A le sī tigè ḡḡḡḡ a idigè ts̄im ḡḡḡḡḡ nī ḡḡn̄n̄ jī siginè ḡkīi ḡḡḡḡḡ nī m̄ḡḡḡḡ à nu bē bīi mē Devil a le kwèrè waa aà, ḡḡlonḡ mē Nwī à le ntswe bo yu aà. ³⁹ Bī'inè nī b̄iyèfè nī ḡḡn̄n̄ ts̄im jīi mē à le ḡḡḡḡḡ à ala'a baYuda bo bī a Yerusalem aà. Bī le ntigè nzwitè yī, ḡḡkwèentè yī a ati b̄āḡḡḡḡ b̄āḡḡḡḡ. ⁴⁰ Lá Nwīḡḡḡḡḡ a b̄ū m̄bīn̄sè yī a nī n̄wō a n̄ḡim ḡḡwī jī tarè, ḡḡḡḡḡ kaa bē bitsim kaa wa'á yī yè, ⁴¹ a kī ḡḡyè tsi'i b̄iyèfè bīi mē Nwī à lèè m̄foo n̄ts̄'cō waa aa, ḡḡbè bī'inè bīi mē bī'inè le sī jī ḡkīi n̄no bī'inè bī yù wa noò mē à le m̄b̄ḡḡḡ nī n̄wō aà. ⁴² A le m̄fa n̄d̄i'í a mbo bī'inè mē tá bī'inè tigè n̄s̄ènsè nī n̄too

yí òsìgàṅṅè ya a mbo bè bìtsim, òkii mbii ní òsì ní òsì mē à ní yu yí mē Nwí à tsò'ò mē tá yù à bè ògòntso'òtē mīsa'a mī bē bìtìi bo bì biku bì bē. 43 Ngánṅtoo Nwí i tsim i le sí ghàa innù òlòṅ ṅgaa yí, òswoṅè ní mē, ṅù òtsim yí mē à ònṅ ntii yi ghu nu aa, Nwí à ka lí'ìnò ibi yi, a ṅjím ikúm yi."

Ajàṅè bìtìzì Nwí le ṅkwèrè Azwí Nwí àà

44 Tsi'í wa a nòò mē Peta à le mburè kì ghàa aa, Azwí Nwí a sigè a nu bì bì tsim bìi mē bì le ntèè maa adigè nyu'utè ní ànnù yí mē à le sí sí swoṅè àà. 45 A le mbè ànnù yí yéyerè a mbo baYuda bìi mē bì le nnṅ ntii waa a nu Yesu, òlò a ala'a Joppa òywoṅè Peta aa, a nyè mē Nwí à le ṅkì nswí'í mìtèṅṅè mī mii mē à ní Azwí yí Làa aa, a nu bìtìzì Nwí. 46 Nlòṅ mē bo le nyu'u bo tigè òghaa ní mìghàa mī fii, ṅkii ṅgha'asè ní Nwí. Peta a ghàa nítii òswoṅè mē: 47 "Bè bulà bo kwèrè àà Azwí Nwí, tsi'í wa ajàṅ mē bì'ìnò le ṅkì ṅkwèrè àà. ṅù tsù à tswe ghu mē mbè a tsu'unè waa mē tá bo tsuu ṅkì kwèrè aa e?" 48 Maa ajàṅ a tigè òswoṅè a mbo bo mē tá bo kwèrè ṅkì ní ikúm Yesu Kristo. A mánṅsè mē aa bì tigè òswoṅè ghu mbo mē tá à bu ntswe bo bo mìtugè mī jwí mī mò'ò mbòṅ mà'atè.

11

Ajàṅ yíi mē Peta à le ntò'òtè ànnù Cornelius a mbò òghòtè a Yerusalem àà.

1 Ngánṅntoo Kristo jya a bo'ò bìlím byaa a mbù'ù Yudea aa bì le nyu'u mē bìtìzì Nwí bì kì mē mbii nìghàa ní Nwí. 2 Peta à bù mē ṅkò'ò ghèe fu a Yerusalem, bè bya bìi mē bì le sí lòò ní mē tá bì ka ṅjètè ní bìtìzì Nwí aa, bì le ntigè ntswa yí ní isa'a, òghaantè 3 nswòṅè ní mē, "A gho àà a kì ghìrè àkè ò ghèè a nda bìtìzì Nwí bìi mē bì sí waa ṅjètè aa e? O ghèè mē ghu, mbii ṅjì miji bu bo!" 4 Là Peta a lògàṅè òtò'òtè innù tsim a mbo bo tsi'í ajàṅ yíi mē i le mfè'è àà:

5 "Mè kì sí tsà'atè Nwí a njò'ò ala'a Joppa, mè kà mē aa ntsa'atè aa, òjèè tèè tèè i lé gha, mè yè àyoo tsu a lò a aburè ṅka nsigè, mbè tso àbà'a atsè'è yíi mē a burè ṅgha'atè aa, bì tswa ní mibuu mī mī níkwà, a sigè nzi òtèè a mbèè mē. 6 Mè lèṅtè ònyè mbuu naà tsim ghu, naà jì mà'atè, nàa ṅgèè jii mē ní naà mìtsè'è aa, bo bì njoo jii mē i ṅàṅṅè a nsye aa, bo bì bisin bitsim bìi mē bì dàrè níkàṅ àà. 7 Mè yè mē aa, nyu'u ṅjì ṅù i ghàa òswoṅè a mbo mē mē, 'Peta, bìnnè nzwitè nkurè!' 8 Là mē swòṅè mē, 'ṅnyà ghà, mè tùu ghà, Taà. Nlòṅ mē kaa mē lèè ṅwa'á ayoo adàṅṅè adàṅṅè yí tsu kè njoo jì fwè ma jù jì tsu jì.' 9 Là ṅjì ya i bú ṅghaa, a aburè, ṅgaa yíi ò ywe'e jì baa aa, nswòṅè mē, 'Kaa a sì bòn mē tá ò ka ntwoṅ njoo jii mē Nwí à nàṅsè, òghìrè i laa aa ní njoo jì fwè.' 10 Ajàṅ ànnù ma yù a le ṅkwatè ṅghìrè ṅgaa jì tarè, bì tigè òlògè njoo jya tsim mibu ṅkò'ò ṅghèe ní ju fu a aburè. 11 Mè ghèè kì yè tsi'í maa noò, mbàṅṅè jì mò'ò jì tarè i zì ṅkuu wa a nda yíi mē bì'í le ntswe ghu àà, òlò aa a ala'a Kaisaria, a ajàṅ mē bì too waa a nu mē. 12 Bo zì mē, Azwí Nwí a swòṅè a mbo mē mē tá mè lo ṅghèè, òtsuu lò kì jàṅkè bē. Bìlím ba buà bì ntò'o mē bì lo a Kaisaria aa, bì le nyòṅṅè gha bì'ìbo ghèè ṅkuu wa nda ṅù wá. 13 Bì'í ghèè mē ṅkuu ghu nda, a swòṅè ajàṅ yíi mē yu le nyè angel wa a zì òtèè a nda yu, òswoṅè mē, "Too bē a Joppa tá bo ghèe ntwoṅ Simon Peta mē tá à zì; 14 à bè zì bòn i ka swòṅè ntòò yíi mē wò ní ṅgwè'è ndá yò, bù bì tsim ka tsyà ghu i

yweenè aa.' ¹⁵ A swòŋ mē laà, mē lōgìnè ñka ŋghaa a mbo bo, mē kà mē aa ghaa, Azwī Nwī a sigē ŋkuu a nu bo, tsi'ī wa ajāŋ yī mē a le ŋki nsigē ŋkuu a nu bi'inè a mbīi aa. ¹⁶ Ma mùu ajāŋ, mē tigē ñwa'atē a ajāŋ yī mē Mmà'àmbi Yesu à le nswōŋ aa, mē, 'Bē le si kwērē aa ñki a mbo Jōn, lâ nī ka yī bāŋŋē tigē kwērē aa bē Azwī Nwī.' ¹⁷ A nanjē nlaa tsi'ī sigìnè mē à nī aa tsi'ī mātēŋnè mya mīi mē Nwī à le mfa a mbo bi'inè a noò yī mē bi'inè le nniŋ mīntīi mī'inè a nu Mmà'àmbi Yesu Kristo aa mē Nwī à kī kī ntēŋē bītizi Nwī bú ghu. Mbē a bē aa mùu ajāŋ, mē tigē mbu mbē wō yī dāŋè mē mbē mē tsyā ñkīi annū yī mē Nwī à kī ghīrē a nu bo aa, mē tā à tsuu lō ghīrē aa ε?"

¹⁸ Ajāŋ yī mē bi le nyu'u Peta a swōŋ lālā aa, bo le ntigē ŋkentē waa, kaa wa'à isa'a ghu nu bù nlōō. Nlōgìnē ntigē ŋgha'asē nī Nwī, ñswōŋē nī mē, "Nwī à kī mē mbīi mfa abwarē a mbo bītizi Nwī mē tā bo bēŋkē mīntīi myaa ntswe nī ñtswētīi."

Ŋghòtē a Antiokia

¹⁹ Bē bya bīi mē bi le nsēēnē ñlōŋ mē bi le ntigē ntsō'ō nī àkòrē yaa wa noò mē bi le nzwitē Stephen aa, bi le mfē'èkē ŋghēŋkē a idigē idigē. Bī mō'ō bi le ŋghēŋkē a Fonikia, bo bi a Cyprus, bi mō'ō bi kī ŋghēŋkē a Antiokia. A ajāŋ yī mē bi le ntigē nseēnē ŋghēē laà aa, bi le ntigē nswōŋē nī ànnū Nwī nī itoo mà jū, lâ ñswōŋē nī ñtoo ma yū tsi'ī a mbo baYuda. ²⁰ Lā bī mō'ō a tītīi bo bīi mē bi le nlō a Cyprus bo bi a Cyrene aa, bi le ŋghēē a Antiokia, ñlōgìnē ntigē ŋkīi nswōŋē nī ànnū Nwī a mbo baGrikia, ñswōŋē nī ñtoo yī ñsigìnē ya nloŋ Mmà'àmbi Yesu a mbo bo. ²¹ Mmà'àmbi à le nniŋ abō yī nī ànnū ma yū mē bo le si swōŋ aa, ñghīrē bē bī ñghà'à gha'a bi bēŋkē mīntīi myaa nniŋ a nu Mmà'àmbi.

²² Ŋghòtē a Yerusalem i le nyu'u annū ma yū yī mē a le mfē'è a Antiokia. Bī yū'ù mē, ñtoo Barnabas a Antiokia. ²³ A ghēē mē ghu, ñyē ajāŋ yī mē Nwī à le nniŋ mbōōnē a nu bē ghu aa, ñtigē ndorītē; ñdī'itē waa bītīm ñswōŋ mē tā bo tē'ε atū yaa nī ànnū Nwī, ñka yōŋē nī Mmà'àmbi nī ñtīi waa tsimē. ²⁴ Barnabas à le mbē ŋū yī ñsigìnē, ñluu nī Azwī yī Lāà, bo bi nī àbīntīi. Bē bī ghà'à ñgha'a bi le ntigē mbēŋkē mīntīi myaa, ñzi a mbēē Mmà'àmbi.

²⁵ Barnabas à le ntigē mbu nlō ñghēē a Tarsus a nlōō Saul ghu. ²⁶ A ghēē mē ñlōō nyē, ntigē nlōgē nzi nī ghu a Antiokia. A atū ilōō yī fūūrē bo ma bú bi baa bo le ntigē mboontē bo bi ñghòtē ya a Antiokia, ñdī'i nī ñnōō bē yī ghà'àtē ghu. A le mbē aa a Antiokia mē bi le mfōō ñlōgìnē ntigē twōŋē nī ñgāŋyēgōnnū Yesu jya nī biKrisēnē.

²⁷ Ma mùu noò ñgāŋntoo Nwī jī mō'ō i le nlō a Yerusalem ñsigē nzi a Antiokia. ²⁸ Yī mō'ō yīi mē ikūm yī i le mbē Agabus aa, a bīinē ñtē a ndēŋ ŋghaa nī àdà'a Azwī, ñswōŋ annū yī mē Azwī a le mītē ghu mbo aa, ñswōŋ mē mīkwenē yī ñwē à ka kuu a mbī ñtsim. (Ma yuū ànnū a le mfē'è aa a noò yī mē Kladius à le mbē Kaisa aa.) ²⁹ Ŋgāŋyēgōnnū Yesu jya i le nlēè mē tā ñū ñbō waa yī mō'ō yī mō'ō tā à gaansē mītīi mī ntoo ayoo yīi mē mbē a fa aa, tā bi kwetē bilīm byaa bīi mē bi le ntswe a Yudea aa ghu. ³⁰ Bi le ghīrē ma yuū ànnū, ñtigē ntoo Saul bo Barnabas bo ghēē ñfa ñkabē yīi mē bi le ntswa'atē aa a mbo bilīi bi ndānwī.

12

Ajàn yïi mæ bi le mbù ñka ntsɔ'ɔ ní àkòrè ndânwì aà

¹ A le mbæ ma mùu noò aa Mfò Herod a logìnè ñka ntsɔ'ɔ ní àkòrè bè bì m̀ò'ɔ a ñghotè. ² A le ñghìrè bi tswá Jems muma bi Jɔn ñzwitè ni munwì ñtsò. ³ A yè mæ mayú ànnù a le mbòñ baYuda, mbù ñghìrè bi tswá Peta. (Mayú ànnù a le mfɛ'è aa a noò ñjwì Abaa Tiko'ò). ⁴ Bi tswá mæ Peta aa, ñghèè ñnìñ yi a ndátsañê, ñfa yi a mbó ìkhhìrè bìsogyè bi ñikwà ji ñikwà mæ bì ka mbe. Herod à le nlèè mæ yu ka fi'isè yi tá bì sa'a yi a nsi bè aa a noò yïi mæ bì ji mæ Passa aà. ⁵ Ma mùu ajàn, bì le ntigè nlèè Peta wa ndátsañê. Lá ñghòtè i le si tsà'atè ní Nwì tsi'í nìtì ghu atu, kaa wa'à kaà.

Ajàn yïi mæ angel à le mfi'i Peta a tsan̄ aà

⁶ A bè mæ nítugè a ñjwi yïi mæ àbèè ka fu'u tá Herod swon̄ tá bì fi'isè yi aa, Peta a n̄on̄ mbwii a titì bìsogyè bi baa, bi t̄ñnè yi ni bìtsèn bi baà. Nḡañmbè àtsan̄ i le ñki t̄əntə a tssùbù'ù, mbe ní ìdìgè. ⁷ Angel Mmà'àmbi à le ñwì'íkè ñzi nt̄əə wa ndátsan̄, ñkà'à i ta ghu, ñghìrè ìdìgè i fu'ù. Angel wa a tswá àbè'è Peta ñtsigitə a bìnnè, a swon̄ ghu mbo mæ, “W̄ansə mb̄inn̄è!” Bìtsèn bya bi fèñkè ghu mbo ñwòkè. ⁸ Angel wa a swon̄ ghu mbo mæ, “Wɛ'ɛ itsə'è jo bo bì ñtám jò.” Peta a ghìrè tsi'í maa ajàn mæ à swòñ aà. Angel wa a bú ñswon̄ ghu mbo mæ, “Lim akutè yo ya a nu wò ñka nyon̄ə nàà.” ⁹ Peta a yon̄ə yi bo yu fè'è wa ndátsan̄ə. Kaa Peta à le wa'à zi mæ ànnù yïi mæ a le si fè'è aa a le mbæ aa tsi'í ànnù ññkon̄ə. A le mb̄annè ñka m̄əntə bə ni mæ á le si le ní ñjèè t̄ə t̄ə nle n̄ii. ¹⁰ Bo yu gheè ñtsya akhhìrè bìsogyè bi mbè ìdìgè yi mb̄ii, ñki mbu ntsyà yì àyònt̄ə, mbòñ ñghèe fè'è wa ní ñtsùbù'u at̄ii wa yïi mæ i le si l̄ii ni m̄úm àla'a aà. Bo zì mæ ñywe'e ghu, àbà'à ya a ghesè ñña'anə tsi'í yumbon̄ a mbo bo, bo tigè ñtsya mfɛ'è ñkuu a mf̄añnè yì m̄ò'ɔ ntigè nsigè ñghèe ghu. Bo yu kà mæ aa nt̄əə wa mf̄añnè ñsigè ñghèe aa, angel wa a wi'íkè m̄ma'atə yì.

¹¹ Atu Peta a wi'íkè ñlaa, a zì ànnù yïi mæ a ghìrè yi aa, ñswon̄ mæ, “Ts̄its̄on̄ m̄ə zi m̄ə à ní tsi'í ànnù ññkon̄ə! A too Mmà'àmbi nt̄oo angel yì mæ tá à zi ñkwèrə gha a mbo Herod, i ghìrè tá m̄ə tsuu ànnù yïi mæ baYuda bi kà'à ni mæ bi ka ghìrè a nu mæ aa lo yè.”

¹² A yè mæ laà, ntigè ñghèe a nda Mary, ñdè bì Jɔn wa yïi ik̄um yi yì m̄ò'ɔ le mbæ Mark aà. Bè le ñghotè ghu tsi'í bì ghà'atè ñtswe ghu ñtsa'atè ní Nwì. ¹³ A ghèè mæ ghu, ñkwentè ntsù abà'à yi abeɛ, mum̄angyè yïi mæ à le si fà'à wa nda, ìk̄um yi i bə Rhoda aà, a bii, nzi a ñña'a abà'à yá. ¹⁴ A zì mæ ñyu'u ñjì Peta ñzi, ñt̄ii yi i burè ñnañsə nluu ni ñdorə a bañnè m̄ma'atə Peta, kaa wa'á abà'à ya ña'a mæ tá à kuu, mbu ñkhhè mb̄ii fu a ñswon̄ə a mbo bè bya mæ Peta à t̄əə a ntsùndá. ¹⁵ Bè bya bi yù'ù mæ laà, ñswon̄ ghu mbo mæ, “O baanə aà bàànə?” La a ku'usè ñghaa tsi'í nì t̄ii ñswon̄ mæ à nì tsi'í ànnù ññkon̄ə. A bù mæ ñswon̄ laà, bo tigè ñswon̄ mæ, “A ni angel yì.” ¹⁶ Bo le si ghàà laà aa, Peta a b̄añnè nt̄əə wa ntsùnda ñkwèntè. Bo ghìrè mæ, ñghèe ñña'a abà'à yá. Bo ñà'à mæ ñyè yi, ànnù a burè ñtsya waa! ¹⁷ Peta a k̄ò'sè àbò yi ndi'i mæ tá bo tsuu k̄i ghàà, ntigè nt̄ò'otə a mbo bo a ajàn yïi mæ Mmà'àmbi à le ñghìrè angel yì a zì m̄fi'i yi wa ndátsan̄ə aà. A t̄ò'ot̄ə mæ m̄mañsə, ñswon̄ a mbo bo mæ, “Nì tigè ñswon̄ a mbo Jems bo bì a mbo bìl̄m bì'inè.” Ntigè nlo ñghèè yi a adigè dàñ.

¹⁸ Abèè fù'ù m̄, ìdìgè i tigè òtsa'a tsi'í tsà'à a titiì bisogyè bya, bo tigè ñwa'a ni m̄ a Peta aa a ghìrè àkè le! ¹⁹ Herod a swon bi lòò Peta, ñlòò kaa wa'à yê. A tigè ñghìrè bi twon bisogyè bya, a betè waa yì mò'ò yì mò'ò ànnù yì m̄ a ghìrè m̄ tá bi wa'á Peta bú ñyè aà; ñghìrè bi zwitè waa bi tsim.

Ma yuà ànnù à fè'è m̄, Herod a lô a Yudea ñsigè ñghèe a Kaisaria ñtswe ghu.

Ajàn yì m̄ Herod à le ñkwo aà

²⁰ Ntòn Herod i le si nanşè nlwi ni a nu baTai bo bi baSidon, bo tigè ñghotè waa ñghèe a nyè yu. Bi ghèè m̄, m̄foo yè m̄ bo lètè Blastus yì m̄ à le mbè ñgàñafà'à yì ñwè a mbo Herod, ñlentè ní ñtò'ò aa, ñghìrè m̄ tá à kwetè waa. Bo ghìrè m̄ laà, ñtigè ñghèe a mbèe Herod m̄ tá à ghìrè tá bo bo tswe ní m̄bòcònè, ñløn m̄ m̄jì myaa mi le si lò aa a ala'a m̄fò Herod aà.

²¹ Bi le ñkà'a ñjwi yì mò'ò Herod a wè'e ìtsè'è ñifò jì, ñkò'ò ñgàñnè a abèrè yu, ñghaa a mbo bè byá. ²² A ghàà m̄ aa, bi tigè ñbwitè ní yì, ñtònşè nswon ni m̄, "Kaa à s̄ ñjì ñu yulà b̄, à ní ñjì nwí!" ²³ Angel Nwĩngòn à le mburè ñghensè nzwitè Herod ñgaa yì ñfùurè ñløn m̄ kaa à le wa'à Nwí gha'asè aà. ññòñnè i kuu ghu nu, ñkurè yì, a tigè ñkwo.

²⁴ Ànnù Nwí a le ñghèè ní m̄bii ñsèenè, b̄ bi ghà'atè bi bii Nwí.

²⁵ Barnabas bo Saul bi le m̄mànşè ifà'à waa yì m̄ bi le ntoo waa m̄ bi zi mfa'a aa, ñtigè ñlò Yerusalem ñghèe waa. Bo kà m̄ aa ñghèe aa, ñlògè jòn Mark bo bo ghèè.

13

Ajàn yì m̄ bi le ñtò'ò Barnabas bo Saul ntoo waa tsò b̄missionari aà

¹ Maa noò a ní ñghotè a Antiokia, ñgàñntoo Nwí bo bi ñgàñndi'ì ànnù Nwí jì mò'ò i le ñtswe ghu: Barnabas, Simeon yì m̄ bi le si twon ñi ni ññgà aa, Lucius yì m̄ à le mbè ñu Cyrene aa, Manaen m̄ le ñkwe bo Herod yì m̄ à le mbè Gúmnàà aa, ni Saul. ² Maa noò bo le si ghà'asè ní Nwí ñkii ñtswe ti jì, Azwí Nwí a swon a mbo bo m̄, "Nì tso'ò Barnabas bo Saul mfa a mbo m̄ a mfà'à àfà'à yì m̄ m̄ twonşè waa m̄ tá bo ghèe mfà'à aà." ³ Maa ajàn bo tigè ñtswe ti jì, ñtsà'atè Nwí, ñnòñşè m̄bò myaa a atu bo, ñtigè ntoo waa.

Afà'à yaa a Cyprus

⁴ Azwí Nwí a tòò m̄ waa laa, Barnabas bo Saul sigè ñghèè a Seleucia ñtigè ñkuu aban ghu ñghèe a k̄ñ ñk̄i a Cyprus. ⁵ Bo ghèè m̄ ñku'u a Salamis aa, ñswon ñghàà ni Nwí ghu a m̄m̄ ñdànghotè baIsrael. Bo le ñlògè jòn Mark m̄ tá à ka ñkwetè waa.

⁶ Bi dàñşè m̄ k̄ñk̄i wa ñghèè ñywe'e a Paphos, ñtsi'ì ñu majikè yì mò'ò m̄ ñk̄m̄ yì i le mbè BarJesus, BarJesus ma ghú à le mbè ñu baYuda yì m̄ à le mbè ñgàñntoo Nwí m̄bwe'esè aà. ⁷ A le mbè nsúkà'a Gúmnàà yì m̄ ñk̄m̄ yì i le mbè Sergius Paulus aà, Gúmnàà ma ghú à le mburè mbè tsi'í ñu m̄tsyè. A le ntwon Barnabas bo Saul m̄ tá bo zi nyè yì, ñløn m̄ à le si lòò nyu'u ñghàà ni Nwí aà. ⁸ Lá Elymas, ñu ñghìrè majikè wa (ñløn m̄ à ní ñjì'í ñk̄m̄ yì ni ñghàà ni Grikia aà) a tuu, ñlòò ni m̄ tá Gúmnàà wa tá tsuu ànnù yì m̄ Saul bo Barnabas le nzi ni yuu aa bii. ⁹ Lá Saul yì

mə bi kii ntwoŋ nii ni Paul aa, a luu ni Azwĩ Nwĩ, ñte'ε nĩl'i ni a nu ñu majikè wa ¹⁰ ñswoŋ mə, "Mu Devil ghulà! O ni ñukibàa ìnnù tsim jii mə i tsinè aà. O luu ni ìbəŋ mbwe'esè tsim nĩ àbì'intii, ñlɔɔ nĩ ñka mbəŋkə ànnù nĩŋkoŋ Mmà'àmbi a ni àbàŋnənnù! Kaa mbə ò wa'à kentə aa ε? ¹¹ Tsitsɔŋ, ñdɔɔ Nwĩ i ka kuu a atu wò; ò ka fè'ə, kaa wa'à nĩnòò bú ñka nyə ni noò yĩ mò'ò." A ghèsè mə ñswoŋ laà ñghəə yu ki mənşə, àfè'ə a kuu ghu mi'i, a tigè ñmɔɔrè nĩ idigè ñlɔɔ nĩ ñu mə tá à tswa abo yĩ ntigè ntsyasə. ¹² Gúmnaà wa à yè mə ànnù yii mə a le mfè'è aa, ñnĩŋtì yì a nu Kristo ñloŋ mə à le nyerè si'i si'i a nĩ ànnù yii mə Paul à le ndi'i ñloŋ Mmà'àmbi aà.

Antiokia a mbù'u Pisidia

¹³ Paul bo bi ñgàŋkòrè ji bo bú ñkuu aban ñghεε a Perga, yii mə à le mbə múm àla'a yì ñwè a Pamphilia aà. Bo kùu mə ghū aa, Jɔn Mark a ma'atè waa ghu mbu mbii fu a Yerusaleem. ¹⁴ Bo ló a Perga ñtigè ñghεε nĩ mbii ñghεε ñkuu a Perga, a ala'a Pisidia. A bə mə a ñjwĩŋɔŋ àla'a aa, bo ghεε ñkuu a ndàŋghòtə balsrael, ñtswe a nsyè. ¹⁵ Bi twòŋ mə nòŋşə Moses bo bi ñŋwà'ànə ñgàŋntoo Nwĩ, itu ndàŋghotə ya i toò ñkii a mbo bo mə: "Bilim bi'i, bi'i lɔɔ mə tá nĩ ghaa a mbo bə bú, mə mbə nĩ tswé nĩ ñdi'itè yii mə mbə i kwetə waa." ¹⁶ Paul a biinè ñtəə a ndəŋ, ñŋentə mbò mi, ntsimsə nda, ñlòginè ñka ñghaa, ñswoŋ mə: "Bilim ba balsrael ni bú bii mə ni bo'ɔ nĩ Nwĩ aa, nĩ yu'utə. ¹⁷ Nwĩŋɔŋ balsrael à le ntso'ɔ bità bi bitaa bi'inè, ñghirə bo bə ñgwè'è àla'a yì wè wa noò mə bo le ntswé a ala'a Egipto tsi'i tsò bigii aà. Nwĩŋɔŋ à le mfi'isə waa a ala'a Egipto ni mida'á mi mya mĩ wè. ¹⁸ Ntswa ntii yì a nu bo a ñŋim ñlòò mighum mi nikwà a nta'a miwèè mi wèè. ¹⁹ A le mbwesə itoo ji sàmbaa a ala'a Kanaan, ñtigè mfa nsyè itoo mà jya a mbo balsrael. ²⁰ Bo tswé ghu tsò ñlòò ñkhi ji nikwà ni mighum mi ntaà. A ti mə ti bə a ñŋim a fa bisa'a bi ala'a a mbo bo ñko'ɔ nywe'e a noò ñgàŋtoò Nwĩ Samuel. ²¹ Ma mùu noò bo le mbetə Nwĩ mə tá à fa mfò a mbo bo, a tigè mfa Saul yii mə à le mbə mu Kish, ñlo a ñgwè'ε Benjamin aa, mə tá à bə mfò wàà nĩ ñlòò mighum mi nikwà. ²² Nwĩ à leè mfi'i yì aa, ntigè ñghirə David nĩ mfi'. Yuà ànnù à ni ànnù yii mə Nwĩ yumbəŋ à le nswəŋ nloŋ ñgaa yì aà: 'Mè lii nyə mə David mu Jesse à ni ñu yii mə ñtì gha i doritə ghu nu aà, mbə ñu yii mə à ka ghirə innù tsim jii mə mə lɔɔ aà.' ²³ A le ntigè mbə Yesu yii mə à le mfè'ε a ñgwè'ε David aa, mə Nwĩ à le ñghirə a tigè mbə Ngànywèensə balsrael, a ajàn yii mə a leè mfoo ñkà'á aà. ²⁴ Mbəŋ tá Yesu à ka nloginè ifà'á yì, le boŋ Jɔn à kà mə aa nswəŋ ni a mbo balsrael bitsim mə, tá bo bəŋkə mĩntii myaa, mma'atè innù jì bi jyaa ñkwèrə ñki. ²⁵ Nòò yii mə Jɔn à le ñka mənşə ifà'á yì aa, ñswoŋ a mbo bo mə, 'Nì mòòntə mə mē ni aa wò ε? Kaa mə sì yu wa mə ni yu'utə aa bə. Lá, yè nì! Yu wa mə a yòŋə a ñŋim mə aa, kaa mə sì ku'ùnə a ajàn yii mə mbə mə feè mĩkirə mi ntaam jii i tswé ghu mĩkòrə aà.'

²⁶ "Bilim ba balsrael, bɔɔ bi ñgwè'è Abraham ni bú bə bii mə ni bo'ɔ nĩ Nwĩ aà, ñtoò mà yú yii mə à ni yì ñyweènsə bə aa, i zi mə a mbo bi'inè tsitsɔŋ. ²⁷ Nloŋ mə bə bii mə bi le ntswé a Yerusaleem aa, ni bitsyàsə byaa kaa bi le wa'à zi mə à ni ñu ñyweènsə bə; kaa wa'à kii nĩ ànnù yii mə ñghàà ni ñgàŋntoo Nwĩ nii mə bi le si twəŋ a ñjwĩŋɔŋ tsim ni swəŋə

nlon nḡaa yí aa yu'ù. Bi le nḡhìrè nìghàà ni nḡǎḡntoo Nwí ni fe'è boontè nyoḡè ajàḡ yíi mē bi le nzwitè yi aa. ²⁸ Ka mē bi le wa'ǎ annù tsu yè yíi mē Yesu à le fànsè mē mbè bi zwitè yi aa, bi le nswon a mbo Pilato mē tá à ghìrè tá bi zwitè yi. ²⁹ Bi màḡsè mē a ghìrè ìnnù tsim jii mē àḡwà'ànè Nwí a le nswon nlon nḡaa yí aa, bi sigisè yi wa ati bàḡḡnè bàḡḡnè nḡhèe nlèè yi nisyè. ³⁰ Lá Nwí a yweensè yi ni nìwò; ³¹ nḡwi jì ghà'àtè jii mē i le si tigè nyoḡè aa, a di'ì ìbii nú yi a mbo bè bii mē bo bo le nlò a Galilea nḡk'ò a Yerusem aa, bii mē bo tigè mē biiyèfè bi a mbo bè bi tsim aa. ³² Bii'ì zi aa ni nḡoo yí nḡsiginè ma yú a mbo bù: Annù ya mē Nwí à le nḡkà'à mē yu ka ghìrè a mbo bità bi bitàà bii'inè aa, ³³ à ghìrè mē a mbo bii'inè bii mē bii'inè ni bòò byaa a nḡimè ajàḡ yíi mē à ywèensè Yesu, a bú nḡswe ntii aa. A ajàḡ yíi mē bi nḡwa'anè ní àḡwà'ànè bíPsalm bi baa, mē, 'O ni mú ghà, sii mē tigè taà ghò'

³⁴ Yuà a kí mbè annù yíi mē Nwí à le nswon nlon ajàḡ mē yu ka yí yweensè yi ni nìwò, tá à wa'à a mum nisyè bwé aa:

'Ma ka fa mbòonè ya yíi mē i ní yà nìbè yí ànnù nḡḡkon yíi mē mē le nḡkà'à a mbo David aa, a mbo wò.'

³⁵ Tsi'ì ànnù nḡḡkon a ajàḡ yíi mē à ki nswon a ní àdìgè aḡwà'ànè yí m'ò aa mē,

'kaa ò ka wa'à mà'àtè tá nḡǎḡàfà'à ghò, yu wa yíi mē à làa màḡsè aa, tá à bwe nisyè.'

³⁶ Nlon mē David à le nḡhìrè annù yíi mē Nwí a lòò aa, a ni yíi nḡù'ù aa, ntigè nḡkwo, bi twinè yi bo bi bitàà bi, ìbii'ù yi i bwé a nisyè. ³⁷ Lá yu wa yíi mē Nwí à le nyweensè ni nìwò aa kaa à le wa'ǎ a nisyè bwé.

³⁸ "Bii'ì lòò mē tá ni zi mbá bilim ba baIsrael, mē bii'ì tsa aa a nḡim Yesu ma ghù nzi a nswon annù a mbo bi nlon annù li'ìnè ifansè ìnnù. ³⁹ Nlòò ni mē ni zi mē nù nḡsim yíi mē à nḡḡ ntii yi ghu nu aa, ìnnù tsim jii mē à fànsè a nyoḡè ni nòḡsè Moses aa, kaa i ka wa'à yi bú nḡswa. ⁴⁰ Ni tseyesè lá mbii'ì ìnnù jii mē nḡǎḡntoo Nwí i le nswon aa, i tswá ghuu;

⁴¹ 'Yè nì, là'à bu bii mē ni tsa'a ní nìghàà ni Nwí nḡwye aa, nì ka tsin tsin hee kwo!

Nlon mē annù yíi mē mē ghìrè a nsi bù sii aa, à ni ànnù yíi mē kaa ni ka yí wa'à bii, ka mē nù tē'è ntò'otè to'otè a mbo bù! "

⁴² Nòò yíi mē Paul bo Barnabas le màḡsè nḡka mfe'e wa ndánghòtè aa, bè bya bi swon a mbo bo mē tá bo bu mbii a nḡwíḡḡon yíi mē i bù nzi aa, ta bú swon ìnnù ma jù jii ghà'àtè a mbo bo. ⁴³ Bi kà mē aa nseèè wa ndánghòtè, baYuda bi ghà'àtè bo bi bè bi itoo dāḡ bii mē bi le mbii annù Nwí baYuda aa, bi yonḡ Paul bo Barnabas. Bo tigè nḡghaa a mbo bo ndi'itè waa mē tá bo gheè ní mbii a múm ìbòḡ Nwí.

⁴⁴ Bè bi tsim bii mē bi le nḡswe wa a múm àla'a aa, bi le nzi a nyu'u nìghàà ni Nwí a ní nḡwíḡḡon yíi mē i le nyòḡtè aa. ⁴⁵ Nòò yíi mē baYuda le nyè nnòò bè wa aa, bi le nluu ní àghè'ènè; nḡḡginè ntigè nḡḡḡtè ní ànnù yíi mē Paul à le si swon aa, nḡkii mbèḡḡtè ní yi. ⁴⁶ Lá Paul ni Barnabas bàḡḡnè mbu nḡghaa bè ni mii'ì ní àtāḡntii nswon mē "A le nḡkù'ùnè mē tá nìghàà ni Nwí ni foo nzi a mbo bù. Lá àḡḡ yíi mē ni tuu nḡki lentè mē

kaa ni sà ku'unè a nji ilòn yii mē i tswe n̄n̄kon̄ aa, bi'ī ka mà'àtè ghuu tigè ghèè tsitsōn̄ a mbò bitiz̄i Nwī. ⁴⁷ Nlon̄ mē à ni ndi'ī yii mē Mmà'àmbi à le mfa a mbo bi'ī aà, mē:

'Mè ghìrè ghuu mē tā ni bē ñkà'à a mbo bitiz̄i Nwī,

i tigè ghìrè ni mē tā bē bitsim̄ bi yweenè ñghèe nywe'e a nlwī'ī m̀bì.' "

⁴⁸ Nòò yii mē bitiz̄i Nwī bi le nyu'u ma mùu ajàn̄ aa, ñdorè tsi'ī mbè ànnù, ñgha'asè Mmà'àmbi nlon̄ ñghàà ni ma nú. Bè bii mē Nwī à lèè m̄foo ntsò'ò waa mē tā bi yi nji ilòn yii mē i lwi'ī n̄n̄kon̄ aa, bi niñ m̄nt̄t̄i myaa a nu Kristo. ⁴⁹ Nìghàà ni Mmà'àmbi ni sèènè ñghèe idigè tsim̄ maa mbù'ù.

⁵⁰ Lā baYuda ghèè ñswugitè bità bi ala'a bi baYuda bo bi b̄nḡyè b̄i wè bii mē bi le si bò'ò n̄i Nwī aà. Bo loginè ñtigè ntsò'ò n̄i àkòrè Paul bo Barnabas, m̄furè waa a m̄m̄ ala'a bo. ⁵¹ Bo tigè ñyetè n̄syé a mikòrè bo, a ndi'ī mē a fūrè bo fūrè waa, ñtigè ñghèe waa a Ikonium. ⁵² Lā ñḡñyaḡènnù Yesu jii mē bi le ntswe a Antiokia aa, i le nluu ni ñdorè bo Azwī Nwī.

14

A ala'a Iconium

¹ Bo le ñghèè n̄i m̀b̄i tsi'ī maa ajàn̄ a ala'a Ikonium. Paul bo Barnabas bo ghèè ñkuu a nd̄nḡhotè baIsrael ñghaa ni m̄n̄j̄i yii mē bē b̄i ghà'àtè, baYuda bo bi baGrikia, bi le mbii annù Nwī. ² Lā baYuda bii mē bi le wa'à waa bii aa, bi le ntotè bitiz̄i Nwī bya, mbisè m̄nt̄t̄i myaa a nu b̄òò bi Kristo.

³ N̄ḡñntoo Kristo jya le ntswe ghu a ni nòò ȳi n̄syà, ñswon̄è ni ñghàà ni Mmà'àmbi n̄i àt̄an̄è nt̄i. Mmà'àmbi a di'ī n̄i ñsi mē ñtòò ȳi ȳi ñsiginè ya mē bi le si swon̄ nlon̄ ib̄on̄ yi aa, à n̄i ànnù n̄n̄kon̄è. Mfa m̄ida'a a mbo bo mē tā bo ka ñghìrè ilensè innù bo bi inn̄tsyambò. ⁴ Bè bii mē bi le ntswe maa njò'ò ala'a aa, bi le nyatè m̀bèè baa, bi m̄ò'ò bii ànnù yii mē baYuda le si swon̄ aa, bi m̄ò'ò bi k̄ñ̄ mbii ànnù yii mē ñḡñntoo Kristo jya i le si swon̄ aà.

⁵ Bitiz̄i Nwī b̄i m̄ò'ò ni baYuda bo bi bil̄i byaa bi tan̄ min̄an̄ mē bi di'ī ñḡi'ī a nu bo, i tumtè waa n̄i ñḡò'ò. ⁶ Bo yu'u ntigè m̄fè'e ñkhè ñghèe waa a ila'a Lystra bo Derbe, jii mē i le ntswe a Lycaonian aa, bo bi n̄i itoo jii mē i le ntswe maa mb̄i àdigè aa, ⁷ ñtigè nswon̄è n̄i ñtòò ȳi ñsiginè ya ghu.

A ila'a Lystra bo Derbe

⁸ N̄umb̄an̄nè ȳi m̄ò'ò à le ntswe a ala'a Lystra yii mē à le mbwenkè ñloginè a noò yii mē bi le ñjwe yi ghu aa, kaa a lèè wa'à b̄urè ñtè t̄è.

⁹ A le ntswe ghu n̄n̄an̄sè nyu'utè n̄i ñghàà n̄i mē Paul à le si swon̄ aà. Paul à le nyè mē à n̄ñ̄ nt̄i yi ghu, ñki ntswe n̄i àb̄iinti mē mbè bi tsu'ù yi. Paul à yè m̄è laa, ñtigè nte'e mi'ī mi ghu nú. ¹⁰ Nt̄on̄nè nswon̄ ghu mbo mē, "B̄iènè ntsinè ntèè ni m̄kòrè m̄ò." N̄umb̄an̄nè wa a li mb̄in̄è, ñtigè ñghantè. ¹¹ Ajàn̄è mē nnòò bè wa i le nyè annù ya mē Paul à le ñghìrè aa, bo le ñloginè ñtigè nt̄on̄nè ni ñghàà ni Lycaonian nyaa n̄ya n̄swon̄è ni mē, "Binwī b̄en̄kè m̄è waa ntigè mbè tsò bè, ñsigè ntigè ntswe a tit̄i bi'inè." ¹² Bo f̄a ik̄m̄ Barnabas mē à ni Zeus, ñki ntigè ntwon̄ Paul ni Hermes, ñlon̄ mē à le mbè yu yii mē à le mbè nd̄i wàà, ñghaa ni tsusè átú wàà laa. ¹³ N̄ḡan̄m̄'anwī Zeus wa yii mē ñd̄am̄'a ȳi i le ñghèsè ntswe

tsi'í wa mbèè àla'a aa, à le nzí ní m̀b̀ò̀n bo bì nàkya ni bíflawa, ñlòŋ m̀ə bo bì nnòò b̀ə wa bi le l̀òò m̀ə bo ma'a ngǎŋntoo Kristo jya tsi'í tsò Nwí.

¹⁴ Lá ñgǎŋntoo Kristo jya, Barnabas bo Paul, bi yù'ù m̀ə annù ya m̀ə bi le si l̀òò a ng̀hìr̀è aa, ñsatè itsè'ò jyaa, ñkhè ñkuu ntəə wa titì nnòò b̀ə wa, ñŋentə ñjì yàà m̀betə waa m̀ə, ¹⁵ “Ní ghìr̀è yulà annù aa a ya ε? Bì'í k̀i m̀b̀ə aa tsi'í b̀am̀is̀ò̀ǹè tsò bù. Bì'í zi faà aa a ñk̀è'è̀ǹə ñtoo yì ñsigìnè a m̀bo bù, m̀ə tá nì b̀ə̀ŋk̀ə ghuu, m̀ma'atə njoo adàŋè adàŋè ñzi a m̀bo M̀m̀à'̀am̀bi yìi m̀ə à tswè ntìi aà. A nì yu yìi m̀ə à le nnaŋsə aburə nì ñsyè, nì ñk̀i miyaa, bo bì ñg̀ò̀ŋ ñjòò tsim jìi m̀ə i tswè ghu aà. ¹⁶ A le m̀b̀ə m̀b̀ii aa, a ma'atè b̀ə bi itoo bì tsim m̀ə tá ñù à ka ng̀h̀eε nì yìi m̀anji, ñù à ka ng̀h̀eε nì yì. ¹⁷ Lá, a di'í nì àlèsè m̀ə yu tswè ghu ng̀ò̀ŋ bìnòò bitsim, ñyòŋə a ñjìm̀ innù jì sigìnè jìi m̀ə a ghìr̀è aà. A too nì m̀b̀əŋ a m̀bo bù, i l̀ó a aburə nsigə ntsu nì m̀ijì muu nì nòò yìi m̀ə à k̀ù'ùnə aà. A fa nì m̀ijì a m̀bo bù ñk̀ii nlwensə nì m̀intìi muu nì ñìdorə.” ¹⁸ Ka m̀ə bo le nswon laa, a le ntsyànə a mbò ñgǎŋntoo Kristo jya a ñk̀iŋə m̀ə tá bi tsuu waa m̀à'̀a tsò Nwí.

¹⁹ BaYuda bí m̀ə'̀o bi le nlò a Antiokia yìi m̀ə à le ntswe a Pisidia aa, bo bì a Ikonium, nzi m̀b̀ə̀ŋk̀ə atu b̀ə bya bi bìi ñjìm̀ yàà, ñtigə ntumtə Paul nì ñg̀ò'̀ò, ñswuŋə yi m̀f̀e'̀ε nì ghu a m̀úm àla'a ñwa'atə m̀ə à kwò m̀ə. ²⁰ Nòò yìi m̀ə b̀oò bi Kristo bi le nzí ntswe ghu mbèè ñkarisə aa, a b̀iìnə m̀bu ñkuu ng̀h̀eε fu a m̀úm àla'̀a. Abèè a fù'ù m̀ə yu nì Barnabas bo ghèè a ala'a Derbe.

Ajàn yìi m̀ə bo le mb̀u m̀b̀ii a Antiokia yìi m̀ə à tswè a Syria aà

²¹ Paul nì Barnabas bo le nswon ntoo yì ñsigìnə ya a ala'a Derbe, ñghìr̀ə ngǎŋyogənnù Yesu jì ghà'atə ghu. Ntigə nlo ghu m̀bu bìi a Lystra bo bi Ikonium nì Antiokia yìi m̀ə à le ntswe a Pisidia aà. ²² Bo le nnìŋ mitì a nu b̀oò bi Kristo bìi m̀ə bi le ntswe ghu aa, ñdiintə waa m̀ə tá bo tswa abiintìi yaa tsi'í annù ñŋkòŋə. Nswonə nì m̀ə, “A ku'unə m̀ə tá bì'í tsa a m̀úm ñg̀i'̀i yì ñghà'atə m̀b̀òŋ ñkuuu a m̀úm annù ñif̀ò Nwí.” ²³ Bo yì ñghèè nì yulà ñghòtə bi tso'otə bìlìi bi ndánwí ghu, ñsi'isə ìb̀iìnù waa tí jì, ñtsa'atə Nwí, ñniŋə waa a mbò M̀m̀à'̀am̀bi yìi m̀ə bo le ntswe nì ñniŋ m̀antìi myaa ghu nu aà.

²⁴ Bo tsa m̀ə a ala'a Pisidia m̀maŋsə, ñtigə ñkuu a Pamphilia. ²⁵ Ma mùu ala'a, bo swon ntoo yì ñsigìnə ya a ala'a Perga, ñtigə nlo ñghèè a ala'a Attalia. ²⁶ Bo lò m̀ə ghu ñtigə ñkuu a abanə ñk̀i, m̀bu m̀b̀ii ñghèε fu a Antiokia, wa adigə m̀ə bi le ntə'ε ntsò'ò waa ghu, ntsa'atə Nwí a atu bo m̀ə tá à kwetə waa a nì if̀à'̀a yìi bi le ñghèè m̀fa'a aà.

²⁷ Bo zì m̀ə ñywe'e a Antiokia aa, ñghotə bandánwí bitsim, ñk̀e'è̀nə ng̀ò̀ŋ innù tsim jìi m̀ə Nwìng̀ò̀ŋ à le ñghìr̀ə a nu bo aa, bo bì ajàn m̀ə à le ñŋa'a m̀anji m̀ə tá bitìzi Nwí tá bi bìi yìi aà. ²⁸ Bo le ñtigə ntswe ma mùu ala'a bo bì ñgǎŋyogənnù Yesu ntigətə.

15

Ñghotə ñdánwí Yerusalem

¹ Bè bí m̀ə'̀o bi le nlò a Yudea ñsigə a Antiokia, ñlògìnə ñka ndi'í nì innù a m̀bo b̀oò bi Kristo bya m̀ə, “Kaa nì ka yì wa'̀a yweenə m̀ə m̀b̀ə bi tsuu ghuu ñètə a nyòŋə nì nòŋsə Moses.” ² Paul bo Barnabas bo ligitə,

̀nswuɲnə bo bo tsi'í annù n̄ɲkɔŋə. Tsɔ mə a le mbə laa, bi swon mə tá Paul bo Barnabas bo bə bí mɔ'ɔ a Antiokia tá bo kɔ'ɔ ɲghɛɛ a Yerusalem ɲghɛɛ nyə ɲgǎŋtoo jya ghu ni bilii bi ndánwí tá bo bo ghaanə nlon ma yaà annù. ³ ɲghótə i le ntigə tsyasə waa mə tá bo ghɛɛ. Bo kà mē aa ɲghɛɛ, n̄tsya a ala'a Phonisia bo Samaria, ɲkɛ'ɛnə a mbo bə a ajàn mə bitizi Nwí bi bəŋkə mē m̄ntii mya n̄zi a mbo Nwí. Ma yu annù a ghìrè n̄tii bɔɔ bi Kristo i luu ni n̄dorə. ⁴ Bo ghèè mē ɲkuu a Yerusalem, ɲghótə i kwərə waa tsi'í ni n̄dorə. ɲgǎŋtoo Kristo ni bilii bi ndánwí bi kí ɲkwərə waa ni n̄dorə, bo tigə n̄swon ɲkɔŋ innù tsim jii Nwí à ghìrə n̄tsyá a nu bo aa, a mbo bo. ⁵ Lá ɲgǎŋmbii Kristo jii mɔ'ɔ jii mə i le mbə baFarisai aa, bo le mb̄inè n̄təə a ndəŋ n̄swon mə, “A ku'unə mə tá bi liginə ɲjètə bitizi Nwí ɲki ɲghìrə mə tá bo ka nyu'unə n̄ɲsə Moses.”

⁶ ɲgǎŋtoo Kristo jya bo bilii bi ndánwí bi tigə m̄boontə n̄tswe a n̄lèntə ma yu annù. ⁷ Bo swuɲnə mē ghu àgha'a a sa'atə, Peta a təə a ndəŋ n̄swon mə, “Bilim bá, ni zi mē àgha'a a sa'à mē a ajàn mə Nwí à le ntso'ɔ gha a titii bù n̄too mə tá mē ghɛɛ n̄swon n̄too yí n̄siginə a mbo bitizi Nwí mə mbə bo yu'u mbii. ⁸ Nw̄ɲgɔŋ yumbon yii mə à zi m̄m̄dòntə ɲú n̄tsim aa, a di'í mə yu beentə annù bitizi yí Làà, m̄fa Azwí Nwí a mbo bo, tsi'í ajàn mə à le ɲki m̄fa a mbo bí'inə aa. ⁹ Kaa à le ɲwa'à ndènə a titii bo ni bí'inə tɛ'è. A le n̄si'í n̄tii waa a n̄jim àb̄iintii yaa. ¹⁰ Ts̄ts̄s̄ɔŋ, a tigə ɲghìrə akə mə tá ni ka ɲkwa'anə Nwí, m̄be'esə n̄ ɲgǎŋyogənnù Yesu n̄ àbè'è yii mē kaa bita bi bitaà bí'inə b̄imbon le ɲwa'à a mbè'e zi, mē kaa bí'inə, n̄ yí'inə ɲgaa kaa bí'inə sí a mbè'e ki nzi aa e? ¹¹ ɲgànə ghá, bí'inə b̄ii mē bí'inə ka yí yweenə aa a n̄jim ibɔŋ Mmà'àmbi yí'inə Yesu tsi'í a ajàn yii bo ka yí kii yweenə ghu aa.”

¹² ɲghótə ya tsi'í n̄tsim i le si'í mə swee nyu'u annù yii mə Barnabas bo Paul le ɲkɛ'ɛnə aa, ni l̄lènsə a b̄ɔ'ɔ n̄ inn̄tsyámbo jii mə Nwí à le ɲghìrə a titii bitizi Nwí n̄tsya a n̄jim bo aa. ¹³ Bo m̄ansə mē ɲghaa aa, Jems a ɲentə ɲjii yí ɲghaa, n̄swon mə, “Yu'utə ni annù yii mə mē swon aa mba bilim bá. ¹⁴ Simon à n̄ansə mē a ntɔ'ɔtə ajàn yii mə Nwí à le ndi'í ajàn yii mə annù bi tizi Nwí le n̄n̄ansə n̄tswe a nu yu, n̄zi m̄fi'í b̄é bí mɔ'ɔ a titii bo mə tá bi bə bi. ¹⁵ Ma yuà annù a boontə n̄ annù yii mə n̄toonwí i le n̄swon a m̄m̄ àŋwà'anə Nwí aa mə,

¹⁶ ‘Mmà'àmbi à swon mə, ma yú ka yí tsyá tá mē bu mb̄i, mb̄in̄sə n̄t̄ŋ Mf̄ɔ David yii mə i wò mə aa, i bu ghurə m̄itsȳə mi

i ghìrə tá m̄i bu n̄n̄ansə n̄tsinə n̄təə

¹⁷ Ma mùu ajàn tá àbùgə ɲgwè'è mu ɲú n̄tsim i tigə n̄lɔɔ ni Mmà'm̄b̄i bo bi itoɔ tsim jii mə bi twonə waa n̄ ɲkumə ghá aa.

¹⁸ A n̄ ajàn yii mə Mmà'àmbi yii mə à leè n̄tɛ'ɛ ɲghìrə bi z̄i ma yuà annù a ɲgu'u aa, à swòŋə.’ ”

¹⁹ Jems a ghèè n̄ mb̄ii n̄swon mə, “A n̄ àm̄dòntə ya mə tá bí'inə tsuu ɲgi'í a mbo bitizi Nwí bya mə bi bəŋkə waa mb̄ii a mbo Nwí aa ki fa. ²⁰ A ku'unə bə mē bí'inə ɲwa'anə àŋwà'anə n̄too a mbo bo n̄swon mə tá bo tsuu m̄jii m̄ii mə bi ma'a m̄ɲkɔbə ghu aa ki jii. ɲki n̄swon mə tá bo ma'atə annù jirə, ɲki tsuu naà yii mə bi twɛɛ bə n̄tɔŋ yi aa ki kurə, n̄tsuu aləə kii ki jii. ²¹ Nlon mə àgha'a a sa'à mē a ajàn yii mə bi twonə n̄ n̄ɲsə Moses

a múm ñghòtè a njwíngòŋ baIsrael tsimè, ñkii swonjè nì ànnù yi a múm àla'à tsimè.”

Àjwà'ànè yíi mē bi le ntoo a mbo bitizi Nwí àà

²² Ngǎntoo Kristo jya ni bilii bi ndánwí ni ñghotè ya ñtsim bi le ntigè mbii mē bo tso'c bē bí mo'c a titii bo i too waa bo bi Barnabas ni Paul a Antiokia. Bo le ntso'c bē bi baa bii bi le mbē bítisyàsè a titii bo aà, a bē Judas yíi mē bi le si twonj nni ni Barsabas aa, ñki mbē Silas; ²³ ñtigè ntoo waa ni àjwà'ànè yulà: “Bí'í, ñgǎntoo Kristo ni bilii bi ndánwí ni bilim buu bitsà'àtè ghuu bilim bi'í bi tsim bii mē bi ni bitizi Nwí aa, bii mē bi tswe a Antiokia ni Syria bo ni a Cilicia aà. ²⁴ Bí'í yu'u mē bē bí mo'c bi le mfè'è a titii bí'í ñzi mfa nì ñgí'í a mbo bù, ñghirè mǎntii muu mi ts'è ñlonj annù yíi mē bi le nswonj aà. Là kaa bí'í le ñwa'à waa too bē, kaa kí'í ñdi'í yí tsù a mbo bo ki mfa. ²⁵ Nlonj ma yú ànnù, bí'í bòontè mē mbiinè tsi'í bitsim mē bí'í ka tso'c bē i too a mbo bù, tá bo ghee bo bi bilim bi'í Barnabas bo Paul bii mē bí'inè kòŋè. ²⁶ Bo fà mē ñtswèntii yàa ntsim nlonj Mmà'àmbi yí'inè Yesu Kristo aà. ²⁷ Bí'í too Judas bo Silas a mbo bù mē bo zi nswonj a mbo bù nì ñtsù waa annù yíi mē bí'í ñwa'anè aà. ²⁸ Bí'í bi Azwí Nwí biinè mē tá bí'í tsuu ghuu nì àbè'è yi dàŋ bè'èsè, ñtsyatè julà ñtu ndi'í: ²⁹ Nì tsuu miji mii mē bi mà'à mñkobè ghuu aa ló ji; ñtsuu alàè ló ji, ñtsuu naà yíi mē bi twèè ntón yi nzwitè aa ló kurè. Nì kii mba'atè nì ìbii ghuu nlonj ajirè. Mbè nì ka ntsyèsè ghuu ñtsuu ànnù ma yú yí tsu kí ghirè, bēè boŋ nì ghirè siginè. Bí'í tsà'àtè ghuu.” ³⁰ Bi le ntoo ñgǎntoo mà jù a ala'a Antiokia bi ghèè ghu ñghotè bɔɔ bi Kristo mfa àjwà'ànè ya a mbo bo.

³¹ Bè bya bi twonj mē àjwà'anè ya, ñtii waa i luu nì ñidorè nlonj mē ànnù yíi mē a le mfè'è ghu aa a le ndiintè waa. ³² Judas bo bi Silas bii bi le ñki mbē ñgǎntoo Nwí aa, bo le ñghàà bo bo nì àdajè noò ñdiintè waa mfa ni mǎti a mbo bo. ³³ Bo tswe mē bo bo nì àtii noò, bɔɔ bi Kristo bya bú ñtoo waa nì mbɔɔnè mē tá bo bu mbii ñghee a mbo bē bya bii mē bi le ntoo waa aà. [³⁴ Là Silas à le nlòò mē yu bú tswe yi ghu.]* ³⁵ Paul ni Barnabas le mbù ñtswe nì àtii noò àla'a Antiokia bo bi bē bí ghà'àtè bí mo'c, ñswonjè nì ànnù Nwí, ñkii ndi'í nì ànnù Nwí.

Paul bo Barnabas yatè.

³⁶ Atii noò yí mo'c à tsyà mē, Paul a swonj a mbo Barnabas mē, “Sì bu mbii ñghantè bilim bi'íò a nì ñtoo jii mē si tē'è mē ñtsya ghu nswonj ànnù Nwí a mbo bo aà, tá lèntè mē bo ghirè mē akè le.” ³⁷ Barnabas à le nlòò mē yu lògè Jon Mark tá bo bo ghee, ³⁸ Là Paul à le nswonj mē kaa a si ku'ùnè, ñlonj mē à le mfòò mma'atè waa wá noò mbii ti ghè mē bi manjè àkòrè nitèè yaa, a ma'àtè waa a Pamphilia, ñkhè mbii nì ñjimè. ³⁹ Bo le nswonjè ghu si'í, ñtigè nyatè. Barnabas a logè Mark bo yu kuù àbarj a ñghèè a Cyprus. ⁴⁰ Paul a bǎŋnè ñlògè Silas, bɔɔ bi Kristo bo tsa'àtè Nwí a atu bo mē tá Mmà'àmbi à ka ghirè ìbɔŋ a nu bo. ⁴¹ A tigè ñtsya a Syria ni Cilicia, ñdiintè nì ñghotè jii mē i le ntswe ghu aa mfa ni mǎti a mbo bo.

16

Ajajè Timoti a bɔ'c Paul ni Silas le ñghèè a fà'à

* 15:34 Kaa atii ma yú a si a múm ñjwà'ànè jii mo'c tswe

¹ Paul a n̄ghɛɛ a ala'a Derbe bo Lystra, n̄tsi'i nḡan̄yɛḡɔnn̄u Yesu yī m̄o'ɔ yīi m̄ə ik̄um̄ yi i lɛ mb̄ə Timoti āa. Nd̄ɛ yī à lɛ mb̄ə nḡamb̄ii Kristo, m̄b̄ə n̄j̄u baYuda, la tāa yī a b̄an̄n̄ə m̄b̄ə n̄j̄u baGrikia. ² B̄oɔ bi Kristo bitsim̄ b̄ii m̄ə bi lɛ n̄tswe a ala'a Lystra bo a Ikonium āa, bo lɛ si beent̄ə n̄i Timoti. ³ Paul à lɛ n̄wa'at̄ə m̄ə yu l̄ɔḡə Timoti t̄a bo yu gh̄ɛɛ. A w̄a'at̄ə m̄ə lāa āa, n̄tiḡɛ n̄j̄et̄ə yī. A lɛ nḡh̄ir̄ə m̄aa aj̄an̄ āa m̄bi'i nḡaa baYuda b̄ii m̄ə bi lɛ n̄tswe m̄aa adiḡə āa, n̄lɔŋ m̄ə b̄ə bitsim̄ bi lɛ n̄zi m̄ə t̄a bi Timoti à lɛ mb̄ə n̄j̄u baGrikia. ⁴ Aj̄an̄ m̄ə bo lɛ si kar̄ə n̄kuu n̄i ìb̄u'u ìtoo j̄ya āa, bo lɛ si k̄ɛ'ɛn̄ə n̄i ìnn̄u j̄ya m̄ə nḡhot̄ə nḡan̄ntoo Kristo bo bi b̄ilii bi nd̄an̄w̄i bya a Yerusalem bi lɛ n̄ts̄ər̄ə āa a mb̄o nḡan̄mb̄ii Kristo. Nd̄i'it̄ə n̄i w̄aa m̄ə t̄a bo tiḡɛ n̄l̄əɔ b̄in̄ɔŋs̄ə ma bȳa. ⁵ M̄aa aj̄an̄ nḡhot̄ə i lɛ si kwe, n̄tii nḡh̄ɛɛ a m̄um̄ àzw̄i, n̄d̄ūu w̄aa i k̄ii nḡha'at̄ə n̄i n̄j̄w̄i ts̄im̄.

Aj̄an̄ yīi m̄ə n̄j̄ə̀ t̄ə t̄ə i lɛ n̄lɛ Paul a Troas āa

⁶ Bo lɛ gh̄ɛɛ n̄kuu n̄tsya a mb̄u'̀à àla'a Phrygia bo Galatia n̄lɔŋ m̄ə kaa Azw̄i Nw̄i kaa a lɛ n̄wa'̀a b̄ii m̄ə t̄a bo swon̄ n̄too ya a mb̄u'̀u àla'a Asia. ⁷ Bo gh̄ɛɛ m̄ə nḡh̄ɛɛ n̄k̄u'̀u a ala'a Mysia āa, n̄ywe'et̄ə m̄ə bo kuu a mb̄u'̀u àla'a Bithynia, kaa Azw̄i Yesu kaa a wa'̀a beent̄ə m̄ə t̄a bo kuu ghu. ⁸ Bo tiḡɛ n̄kuu gh̄ɛɛ n̄tsȳa Mysia nḡh̄ɛɛ a Troas. ⁹ A gh̄ir̄ə m̄b̄ə n̄ituḡə, n̄j̄ə̀ t̄ə t̄ə i lɛ Paul, a ȳə n̄j̄u Macedonia a t̄ə mbu'u n̄i m̄bo n̄twoŋə n̄ii, n̄swon̄ə n̄i m̄ə, "Too n̄zi faa n̄jii a Mecedonia, n̄kwet̄ə yī'i!" ¹⁰ Aj̄an̄ m̄ə n̄j̄ə̀ t̄ə ya i lɛ n̄lɛ Paul āa, b̄i'̀i lɛ tiḡɛ n̄tan̄t̄ə n̄u yī'̀i a n̄l̄o nḡh̄ɛɛ a Macedonia n̄lɔŋ m̄ə b̄i'̀i lɛ n̄zi a laa m̄um̄ n̄tii b̄i'̀i m̄ə Nw̄i a twoŋə n̄i yī'̀i m̄ə t̄a b̄i'̀i zi n̄swon̄ n̄too yī n̄siḡən̄ə ya a m̄bo b̄ə bi m̄aa adiḡə.

Aj̄an̄ yīi m̄ə Lydia à lɛ mb̄əŋk̄ə n̄tii yī āa

¹¹ B̄i'̀i lɛ nḡh̄ɛɛ n̄kuu aban̄ a Troas n̄too n̄k̄i n̄tsin̄ə nḡh̄ɛɛ a Samothrace. B̄i'̀i gh̄ɛɛ m̄ə n̄lɛ àb̄ɛ̀ɛ fu'u, b̄i'̀i gh̄ɛɛ a Neapolis. ¹² N̄tiḡɛ mbu n̄l̄o ghu n̄kuu nḡh̄ɛɛ a m̄um̄ àla'a Filippi, a ala'a yī tsȳamb̄ii yīi m̄ə a tswe a mb̄u'̀u àla'a Macedonia, m̄b̄ə atoo yīi m̄ə baRoma lɛ si bu'ut̄ə āa. B̄i'̀i lɛ mb̄o n̄tswet̄ə nd̄u n̄j̄wi j̄i m̄o'ɔ ghu. ¹³ A b̄ə m̄ə a n̄jw̄iŋḡɔŋ b̄i'̀i fe'̀ɛ wa a m̄um̄ àla'a nḡh̄ɛɛ a mb̄ɛ̀ɛ àgh̄əŋə n̄k̄i m̄ə b̄i'̀i lɛ n̄wa'at̄ə m̄ə à n̄i adiḡə yīi m̄ə mb̄ə baYuda ghot̄ə ghu a n̄tsa'at̄ə Nw̄i. B̄i'̀i lɛ n̄tswe a n̄syɛ nḡh̄àa a m̄bo b̄an̄gȳɛ b̄ii m̄ə bi lɛ nḡhot̄ə ghu āa. ¹⁴ Yī m̄o'ɔ yīi m̄ə à lɛ nyu'u ann̄u yīi m̄ə b̄i'̀i lɛ si swon̄ āa, à lɛ mb̄ə Lydia yīi m̄ə à lɛ mb̄ə mu Thyatira āa. A lɛ si f̄ɛ̀ɛ n̄i ìts̄ə'ə j̄i bagit̄ə j̄i t̄ind̄ūu. A lɛ mb̄ə m̄an̄gȳɛ yīi m̄ə à lɛ si b̄o'ɔ n̄i Nw̄i. M̄m̄à'amb̄i à lɛ n̄j̄a'a m̄itsȳɛ mi m̄ə t̄a nan̄sə nyu'ut̄ə ann̄u yīi m̄ə Paul à lɛ si swon̄ə āa. ¹⁵ Lydia a b̄o'ɔ n̄i b̄ə b̄ii m̄ə bi lɛ n̄tswe a nda yu āa, bi tiḡɛ n̄kw̄er̄ə n̄k̄i. Bi kw̄er̄ə m̄ə n̄k̄i āa, a tiḡɛ n̄twoŋə yī'̀i mbu'u m̄bo a m̄bo b̄i'̀i n̄swon̄ m̄ə, "N̄i zi t̄a b̄i'̀in̄ə gh̄ɛɛ n̄tswe a nda m̄ə m̄b̄ə n̄i zi ts̄i'̀i ann̄u n̄k̄on̄ m̄ə m̄ə tiḡɛ nḡan̄mb̄ii Kristo wa yī m̄o'̀ɔ." A swon̄ lāa, n̄tiḡɛ nḡaans̄ə yī'̀i b̄i'̀ibo gh̄ɛɛ.

A nd̄atsan̄ a ala'a Filippi

¹⁶ A b̄ə a n̄j̄wi yī m̄o'ɔ b̄i'̀i k̄a nḡh̄ɛɛ a adiḡə yīi m̄ə bi lɛ si ts̄a'at̄ə Nw̄i ghu āa, m̄bo m̄um̄an̄gȳɛ yīi m̄ə à lɛ mb̄ə àb̄u'̀u, Azw̄i yī bi a tswe ghu nu m̄b̄ə yīi m̄ə a lɛ si gh̄ir̄ə a swon̄ə n̄i ìnn̄u j̄ii m̄ə i ka f̄ɛ'̀ɛ āa. M̄um̄an̄gȳɛ gh̄u à lɛ si f̄a'a n̄kab̄ə yī n̄w̄ə a m̄bo b̄ə b̄ii m̄ə bi lɛ nyuu yī āa, n̄i aj̄an̄ m̄ə à lɛ si swon̄ə n̄i ìnn̄u j̄ii m̄ə i ka f̄ɛ'̀ɛ āa. ¹⁷ A lɛ si tiḡɛ n̄yɔŋə n̄i yī'̀i bi Paul,

ntɔŋnɔ nswonɔ ni mɛ, “Bɛ bulà à ni ñgǎŋɛfà'a Nwɪŋgɔŋ Akò'òntsirɛ. Bo kɛ'ɛnɛ aa mánjɪ yii mɛ mbɛ bɛ tsyá ghu nyweenɛ aa a mbo bù.” ¹⁸ A lɛ si ghírɛ ma múu aján ni mítugɛ mi njwi mí ghà'atɛ; ñywe'e a noò yii mɛ ntɔŋ Paul i lɛ nnaŋsɛ nlwi ghu nú. Paul a karikɛ yi ñswon a mbo ázwí yí bi ya mɛ, “Ní ikúm Yesu Kristo, mɛ swɔŋ a mbo wò mɛ tá ò fɛ'e ghu nú.” Azwí yí bi ya a kí ñghesɛ fɛ'ɛ yi tsi'í maa noò.

¹⁹ Noò yii mɛ bíbɔŋ bi lɛ yɛ aján mɛ mánjɪ ñkabɛ waa wa à bí'í mɛ aa, bo banɛ Paul bo Silas, ñswonɔ waa ñghɛɛ ni bo a nsaanɛ, ñtɛ'e waa a títi bità bi ala'à. ²⁰ Bo lɔgɛ waa ñghɛɛ ni bu a nsi ñgǎŋsa'a ala'a baRoma ñswon mɛ, “Bulà bɛ à ni baYuda, mɛfa ní ñgi'i a múm ala'a bí'í. ²¹ Bo dí'í ni bíndɔŋgɔŋ bíi mɛ kaa bi sɪ bí ala'à bi'í bɛ. Bí'í laa mbɛ baRoma, kaa mbɛ bí'í wa'à bíndɔŋgɔŋ ma bú bíi kɛ ñka nlɛ.” ²² Nnoò bɛ wa i yɔŋ ñkuu a atu bo, ñtigɛ ñɪŋ nɪ ánnu ya a nu Paul ni Silas. Ñgǎŋsa'a ala'a jya i sàtɛ ìtsɛ'ɛ a nu Paul ni Silas, ñswon mɛ tá bí nanɛ ñghɔɔ waa. ²³ Bi nanɛ mɛ ñghɔɔ waa ní ñi jɪ ghà'atɛ, ñniŋ waa a ndátsan, ñswon a mbo ñgǎŋmbɛ ñdátsan wa mɛ tá à nanɛ ñka mbɛ waa. ²⁴ Aján mɛ ñgǎŋmbɛ ñdátsan wa à lɛ nyu'u aa, a lɛ ñniŋ waa a múm ñja'à ñdátsan yii mɛ i lɛ ntswe a mum aa, ñghírɛ bi tswa mìkòrɛ myaa ñkoo a ni mìka'à.

²⁵ Ìtugɛ i tíi mɛ, Paul bo Silas bo ká ñtsa'atɛ ní Nwí ñyɛ ni mìkòò ñgha'asɛ ní Nwí, ñgǎŋɛtsan jya jɪ mɔ'ɔ jii mɛ i lɛ ntswe wa andátsan aa, bo lɛ si yu'utɛ ní aján mɛ Paul ni Silas lɛ si gha'asɛ ní Nwí aa. ²⁶ Nsyɛ i wi'íkɛ ñtsiginɛ tsi'í ni mítì, ñtsigɛ ndátsan ya nsigɛ nywe'e ní átsɛnda, mìntsù mi nda mìtsim mi wi'íkɛ ñja'akɛ waa, ñtsan jya jii mɛ bi lɛ ñkòòŋkɛ waa ghu aa, i teenkɛ ñwokɛ a nsyɛ. ²⁷ Noò yii mɛ ñgǎŋmbɛ ñdátsan wa à lɛ ñwi'ínɛ ñyɛ mɛ ñbà'a ndátsan jya i jwaanɛ ñtɛ aa, ñwa'atɛ mɛ ñgǎŋɛtsan jya i khɛkɛ mɛ tsimɛ. Ntsɔ'ɔ munwí ñtsò yí a mba'a mɛ yu sò yi ghu kwo. ²⁸ Paul a tɔŋnɛ tsi'í nɛtì ñswon ghu mbo mɛ, “Tsɛɛ ibi yí tsu ghírɛ bɛ, wa bí'í tswɛ faà tsi'í bí tsimɛ.”

²⁹ Ñgǎŋmbɛ átsan wa a swon bi zí ni lám a khɛ ñkuu ni ghu, ñtsiginɛ, ñwo a nsi Paul bo Silas. ³⁰ Nlɔgɛ waa bo bo fɛ'ɛ ñghɛntɛ a bɛɛ, a betɛ mɛ, “Bítaa, mbɛ mɛ ghírɛ mɛ a kɛ nyweenɛ ɛ?” ³¹ Bo kwi'í ghu mbo mɛ, “Ñiŋ ntii gho a nu Mmà'àmbi Yesu, boŋ ò ka yweenɛ bu bí ñgwɛ'ɛ yò.”

³² Bo tigɛ ñswonɛ ánnu Mmà'àmbi a mbo bo bi a mbo bɛ bí tsim bíi bi lɛ ntswe wa múm nda aa. ³³ Tsi'í maa abántɛ noò nitugɛ, ñgǎŋmbɛ átsan wa a lɔgɛ waa, ñsi'í ila'à jyaa; yu bo bí ñgwɛ'ɛ yí bo burɛ ñkwerɛ ñkí. ³⁴ A lɔgɛ Paul bo Silas bo bo kɔ'ɔ ñghɛɛ a nda yu, a fa mùji a mbo bo tá bo jɪ. Yu ni ñgwɛ'ɛ yí lɛ nluu ni ñidɔrɛ nlon mɛ bo lɛ ñiŋ ntii waa a nu Nwí aa.

³⁵ Abɛɛ a fù'ù mɛ bità bi ala'a bi baRoma bi too bíburɛsi mɛ tá bí zi nswon mɛ tá bí ma'atɛ bɛ bya tá bí ghɛɛ. ³⁶ Ñgǎŋmbɛ átsan wa a swon a mbo Paul mɛ, “Wa bità bi ala'a bi tóò mɛ ñkii mɛ tá bí ma'atɛ ghuu Silas. Ní tse mà'atɛ la tsítɔŋ i ghɛɛ ghuu ní mbɔɔnà.”

³⁷ Paul a swon a mbo ñtsyàsɛ bíburɛsi wa mɛ, “Kaa bi kí wa'à yɛ mɛ bí'í fansɛ ánnu tsu, lá mbanɛ ñghɔò yí'í a nsi bɛ, bí'í kí mbɛ baRoma. Bi mánɛ mɛ a ñghɔò yí'í, mma'a yí'í a ndátsanɛ. Tsítɔŋ bi tigɛ nɔɔ mɛ bi ñɛ'esɛ fí'í yí'í bɛ ní àlò'òsɛ! Kaa mbɛ a kí'í maa aján ghɛɛ! Tá bità bi ala'a bi baRoma bya bo bímbɔŋ tá bí zi mfi'í yí'í.”

³⁸ Bìburəsī bya bi le nḡhèè ḡke'ənə a mbo bità bi baRoma byā. Ajān mə bi le nyu'u mə Paul bo Silas le mbə baRoma aa, nìbɔ'ɔ ni le ntswa waa, ³⁹ bi tigə ḡhɛɛ nḡhèè m̀bu'u mbo a mbo bo mə bi li'inə ifansənnù jyaa. Ntigə mfi'isə waa wa ndátsaṅ, nswon a mbo bo mə tá bi ma'atə ala'a ya mfe'è ḡhɛɛ waa. ⁴⁰ Paul bo Silas bo mà'atə ndátsaṅ ya nḡhèè a nda Lydia, ntsi'i bɔɔ bi Kristo ghu, ḡghaa a mbo bo, ndi'itə waa mə bo ka nḡaansə mifi myaa. Ntigə nlo waa.

17

A ala'a Tesalonika

¹ Paul bo bi Silas bo le ntsya a ala'a Amfipolis ni Apollonia ḡhɛɛ nywe'e a ala'a Tesalonika, a adigə yii mə ndághotə ì le ntswe ghu aa. ² Ajān yii mə Paul à le si gha'asə ḡghirə aa, à le nḡhèè ḡkuu wa ndāṅghotə. A le si ghèè ghu a njwīṅḡɔṅ bo bi bə ghàà ligitə nlon ḡghàà ni Nwī, a nī ḡgyà ji tarə. ³ A tɔ'otə nī ḡjī'ì ànnù Nwī, ndi'ì ni a mbo bə bya mə Ayo'ò Nwī wa à le ntswe nī ḡyə ḡḡi'ì i kii yweenə ni nìwò, ḡswon mə, "Yesu ḡhù mə mə kè'ènə a mbo bu aa, à ni Ayo'ò Nwī wā."

⁴ Bo bī mɔ'ɔ bi le yu'u a kuu a atu bo, bo bii ànnù ya mə Paul ni Silas le si swonə aa. BaGrikia bī ghà'atə bii bi le si bɔ'ɔ Nwī aa bo bi bāṅgyè bī ghà'atə bii mə bi le mbə bī dīrsə aa, le ḡki mbii.

⁵ Lá baYuda le ntswe nī aḡhè'ənə a nu bo, ḡhɛɛ a atu mīmfāṅnə ḡghotə nnoɔ bə, bībwerə bo bi bə bī bi, ḡghirə bo niṅə àbùurə wa múm ḡjò'ò àla'a, ḡhɛɛ mbù'ù fikòrə a ndugə ḡhù yii mə bi le si twonə ni Jason, ḡwa'atə ni mə bo ka yə Paul ni Barnabas ghu, i tswa waa i swūṅə ghɛɛ fa a mbo bə byā. ⁶ La kaa wa'à waa yə, ntigə mbaṅnə a Jason bo bi bɔɔ bi Kristo bī mɔ'ɔ, ḡswunə waa nzi nte'ɛ a nsi bità bi ala'a, ntonḡnə nswonə ni mə, "Bə bulə mə bi bəḡkə mə mbī ntsim ni m̀tumfu'u aa bi kī mə ḡzi ḡkù'ù a ḡjò'ò àla'a bī'inə, ⁷ Jason a kī ḡlogə waa nləə a múm ḡda yu. Bo bitsim wò ni bīnḡsə bi Kaisa ḡswonə ni mə m̀fò yī m̀ɔ'ɔ à bú ntswe ghu, ìkúm yī i bə Yesu." ⁸ Bə bya a bɔ'ɔ ni bità bi ala'a bi yù'ù mə ma nùu ḡghàà, nìbɔ'ɔ ni tswā waa, átú yaa a buurə. ⁹ Bità bi ala'a bya bi le ḡghirə Jason bo bi àbùḡə bə bo twú ḡjò a ni ḡduu ḡkabə yii mə bi le ntsərə aa, bi tigə m̀ma'atə waa bi ghèè.

¹⁰ Itugə i ghèè mə mfi, bɔɔ bi Kristo bya bi too Paul bo Silas bo ghèè a Berea. Bo ghèè mə ḡku'u ghu, ḡhɛɛ a ndāṅghotə. ¹¹ BaYuda bii mə bi le ntswe a Berea aa bi le ntswe nī nti yī siginə ḡkɔṅə nī nyu'ùtə ànnù, ntsya bə bii mə bi le ntswe a Tesalonika aa. Bo le nyu'utə ntoo ya tsi'ì nī nidorə, ntwonə nī ḡghàà ni Nwī tsi'ì ḡjwī tsim a mfiṅsə nyə mə ànnù ya mə Paul à le si swonə aa à nī ànnù nīḡkonə kə àbaṅnənnù le. ¹² Bo bī ghà'atə bo le niṅ m̀nti myaa a nu Kristo, bāṅgyè bi Grikia bī ghà'atə bii mə bi le mbə bī kò'ònə aa, bo bi m̀bāṅnə baGrikia bi le ḡki mbii. ¹³ Lá baYuda bii bi le ntswe a Tesalonika aa bi le nyu'u mə Paul à kī mə ḡswonə nīḡhàà ni Nwī a Berea, ntigə nzi ghu, ntotə bə ḡloginə ḡḡi'ì ghu. ¹⁴ Bɔɔ bi Kristo bya le ḡghèè ḡlogə Paul ntsyasə mə à ghɛɛ a aḡhəṅə ḡki, lá Silas bo Timoti bú ntswe fu a Berea. ¹⁵ Bə bii mə bi le ḡhɛɛ ntsyasə Paul aa bo le ḡghèè ḡhɛɛ ḡkù'ù a ala'a Athens a bú m̀bensə waa nī ḡjīm a ala'a Berea; ntoo waa a nu Silas ni Timoti mə tá bi waṅsə nzi nzi ntsi'ì yī.

A ala'a Athens

16 Paul à kà mē aa nyu'utē mē tâ Silas bo Timoti bo zi Athens aa, ntì yì i luu nì àjə̀nə̀nè̀ nlonj mē à le nyē mē njò'ò̀ àla'a mà ya i le nluu ni m̀kòbè̀ aa. 17 Ma mùu ajanj a tigè̀ ñghɛɛ a ndánghotè̀ ntigè̀ swuɔ̀nə̀ bo bì bè̀ ghu, baYuda bo bì tìzìnwí bìi mē bì le si bò'ò̀ nì Nwí aa. Nkii ñghɛɛ nì idigè̀ m̀itaa a ñgò̀ɔ̀ m̀itugè̀ m̀i njwí m̀i tsim, a mbo bè̀ bìi mē bì le ntswe ghu aa. 18 Nğǎ̀ɔ̀ndi'innu jì m̀ò'ò̀ jii mē bì le si twonə̀ nì waa nì bìEpicurean bo nì bistoics aa, le nzi ntsi'i yi bo bo tigè̀ ñswuɔ̀nə̀. Bo bì m̀ò'ò̀ bo betè̀ nì mē, "Ajàn njù yì tighè̀ mē à zì ànnu a l̀òo aa ñ̀dì'ì àkè̀ ɛ?" Bì m̀ò'ò̀ bì kwí'ì mē, "A bḕ tsi'í tsò a swonə̀ ànnu b̀inwí bì itoo d̀à̀nə̀." Bì le nswonj ma mùu ajanj aa nlonj mē Paul à le si swonə̀ nì ànnu Yesu a ajanj yii mē à le nyweenə̀ nì nìwo aa.

19 Nyonj maa ajanj bì le nlògè̀ Paul nzi nì ghu a nsi ñgǎ̀ɔ̀ndasa'a jii mē i le ntswe maa njò'ò̀ àla'a aa bì twonə̀ nì Arios Pagos aa, nswonj mē, "Bì'ì l̀òo a nzi ànnu yì fii yù mē o ghàà ñswonə̀ aa. 20 Innu ma jú jì ghà'atè̀ jii mē o swonj aa, i funè̀ yi'ì aa fùnè̀ kaa bì'í wa'à nanjè̀ nzi nì ànnu yii mē o swonj aa. Bì'ì l̀òo a nyu'u ànnu yii mē o nanjè̀ swonj aa. 21 Nlonj mē bè̀ bì ghà'atè̀ a njò'ò̀ ala'a Athens bo bì bigiì bìi mē bì le ntswe ghu aa, bo le ñkò̀ɔ̀ɔ̀ a mbwesè̀ nòò wàà a nswonj a ñki yu'u innu jì fii jii mē i le si ghèsè̀ m̀fɛ'ɛ aa."

22 Paul à le ntə̀ a ndə̀ɔ̀ wa atitii Arios Pagos, nswonj mē, "Bù bè̀ baAthens, mē yè̀ mē tsi'í nì innu jì ghà'atè̀ mē nì kò̀ɔ̀nè̀ ànnu Nwí. 23 Nlonj mē ajanj mē mē kì si tsiyà a múm njò'ò̀ àla'a bu nlii nì ñjoo jii mē nì mii aa, mē kì yè̀ mē àdigè̀ ñikentə̀ nì m̀ò'ò̀ nì mà'a Nwí nì m̀ò'ò̀ nì ñwa'anə̀ ghu mē nì tswè aa a mbo nwí yii mē bì sè zì. Nwí wa yii mē nì le si mmii nii ka mē nì le ñwa'a ghuu zi aa, à nì Nwí ma wa mē mē zi nì ghu tsitsò̀nə̀ aa.

24 "Nwí wa yii mē à le nnanjè̀ mbi yù bo bì ñjoò tsim jii mē i tswè ghu aa, à nì yu mbè̀ Mmà'àmbi àbùrè̀ bó ñsyé. Kaa mbè̀ a wa'a yi a múm ñ̀dámà'anwí yii mē a ghùrè̀ b̀ámisò̀ɔ̀nə̀ aa tswè̀ bè̀. 25 Kaa à si ayoò tsu yii mē mbè̀ bì'inè̀ fà'à ghu mbo nì m̀bò mi'inè̀ aa l̀òò bè̀, nlonj mē à nì yu yii mē a fa ntswè̀ntii bo bì àzwí a mbo ñgò̀ɔ̀ ñjoò tsim bo bì a mbo bè̀ bitsimè̀. 26 A le ntsyà aa tsi'í a ñjim njù m̀isò̀ɔ̀nə̀ yì m̀fùurè̀ ñnanjè̀ ñgò̀ɔ̀nə̀ bè̀ bì tsim bìi bì tswè fàa nsyè aa a mbuu mbuu a idigè̀ idigè̀ tsi'í ajanj mē à le nlèè̀ aa. A kì mbè̀ yu yii mē à lèè̀ a noò yii mē mbè̀ ànnu tsu a fè'è̀ ghu aa. 27 A le ñghirè̀ maa ajanj aa mē mbè̀ bì ká ñl̀òo nni, kè̀ nòò m̀ò'ò̀ ñghirè̀ ñswèritè̀ nyè yi. Ka mē kaa à sè nanjè̀ ñtswe tá àgha'á yi tá à sa'a aa. 28 Tsi'í tsò mē njù yì m̀ò'ò̀ à le nswonj mē, 'Bì'inè̀ tswè ntswè̀ntii yì'inè̀ aa ghu múm nú, ñkii ñkarə̀ aa tsi'í ghu mum nú.' A kì ñfinə̀ aa ajanj yii ñgǎ̀ɔ̀ɔ̀nə̀wà'ánə̀ ñjwà'ánə̀ juu jì m̀ò'ò̀ i swonj mē, 'Bì'inè̀ laa ñkì mbè̀ b̀òò̀ bì.' 29 Tsò mē bì'inè̀ nì b̀òò̀ bì Nwí aa, tá bì'inè̀ tsuu kì wa'atə̀ nì mē màrè̀ yì à nì yì f̀ɩ̀kòbè̀ fì tsu mē bì ghirè̀ nì gold, kè̀ nì silva kè̀ nì ñgò'ò̀ yii mē a l̀òbìtè̀ njù nnanjè̀ aa. 30 A le mbè̀ mbii Nwí a le si foonsè̀ nì ànnu jii mē bè̀ le si ghirè̀ nì mbu'u aa, kaa bì le ñkì'ì zi aa, la tsitò̀ɔ̀nə̀, a swonj nì a mbo bè̀ bitsim a ñgò̀ɔ̀nə̀ idigè̀ tsim mē tá bo bə̀ɩ̀kə̀ m̀aintii myaa, mmà'atə̀ ibi waa. 31 Nlonj mē à kà'á mē njwí yii mē yu ka yi tso'otə̀ misa'a m̀i bè̀ bitsim fàa mbi ghu a nì mánji yii mē à tsinə̀ i tsiyà aa a ñjim njù yì m̀fùurè̀ yii mē à

tsò'c aa. A dì'i ma yú a laa nì nsi nì nsi nyonjə a ajàn yii mə à le nyweense yi nì nìwo aa."

³² Bo yù'ù mē Paul a ghaà nī ànnù ñlon ajàn mə bē yweenə nì nìwo aa, bo bī ghà'atè le si wyè nīi, lá bī m'c bī swonj mə, "Bī'i kōj mə tá ò ku'usə nswonjə annù ma yú a mbo bī'fī." ³³ Paul à ghàà mē laa ntigə nghɛɛ yi. ³⁴ Bè bī m'c bī le nyonj ntsi'i yi ñnɔj ntii waa a nu Kristo. A titii bè ma bù, Dionysius yii mə à le mbə ñú Arios Pagos wa yi mò'c aa, bo bī mǎngyè yi mò'c yii mə ikùm yi i le mbə Damaris aa, nì bè bī m'c bī le ntswe ghu.

18

Ajàn yii mə Paul à le ntswe a ala'a baKorinto aa

¹ Ma jù innù tì mē ti tsyǎ Paul a ló a ala'a Athens ñghɛɛ a Korinto. ² A le ñghɛɛ aa nyə ñú baYuda yi mò'c, ikùm yi i bə Aquila, a kí mbə ñú Pontus, yii à le tì bə aa bō ñgwé yī Priscilla ghèsè mē ñlo aa a ala'a Itali ñzi ñlon mə Gúmnaà Claudius à le ntsèrè mə tá baYuda bitsim bī fe'ɛ a ala'a Roma. Paul à le ntigə ñghɛɛ ntsi'i waa. ³ A le ñghèè ñtigə ntswe bo bo fà'à ñlon mə bo bo le si fà'à aa àbɔnjə àfà'à yī fùurè, a bē ifà'a nnañsə itsè'è jii mə bī le si ghùrè mǎntàn ghu aa. ⁴ A le si tigə nghɛɛ nì a ndághòtə a njwɔngɔj tsim, ñswonjə nī ànnù Nwí a mbo baYuda bo bī baGrikia, bo bo swùjñə a tigə ñnañsə ntó'otə nì a mbo bo.

⁵ Nòò yii mə Silas bo Timoti le nlo a Macedonia nzi ntsi'i yi aa, Paul à le ntigə mfa noò yī ñstsím a nswonjə ànnù Nwí, ñnañsə ntó'otə ndi'i nī nsi nì nsi mə a mbo baYuda mə Yesu à bə aa Ayo'ò Nwí wá. ⁶ Nòò yii bo le ntsu'u ñka ntuu ntoo yī ñsiginə ya ñkii mbəgite nī Paul aa, a bu'utə itsə'ə jī ñswonjə a mbo bo mə, "Aləə nū yuu a ka kuu tsi'fī a atu bù! Nì bə kwo a múm ibi bù boj kaa mbə bī wa'à gha firè. Nloginə tsítsɔj, mə ka ghèè gha a mbo bī tì zī Nwí." ⁷ A le ntigə ñlo ñghɛɛ a nda Titus, Justus, ñú átoò dān yii mə à le si b'c nī Nwí, ñdùgə yī i tswé wa mbèè ñdānghòtə baYuda aa. ⁸ Krispus, yii mə à le mbə ñú yi mò'c yii à le si lèntè nī ñdānghòtə ya aa, à le mbii Nwí bo bī ñgwé'é ñda yi tsimə; baKorinto bī ghà'atè bii mə bī le si yu'u nī ànnù ya mə Paul à le si swonjə aa le si kii mbii bī murè nī waa a ñki.

⁹ A bè mē ñitugə a njwi yi mò'c, Mmà'ambi a swonj a mbo Paul nī ñjèè təə təə mə, "Tsee ki b'c, bāñnə ka nswonjə ntoo ya ntsuu ntsú gho ki kutə; ¹⁰ ñlon mə mə tswé bi'ò, kaa mbə ñú wa'à gho lò mcoontə, nləonse nì a nnañ ñgí'i yī tsu a nu wò ñlon mə mə tswé nì bè bī ghà'atè fāa njò'ò àla'a." ¹¹ Paul à le ntigə ntswe a ala'a baKoronto alòò yī fùurè nì bèsàn bī nto'o, ñdi'i nì ñghàà nì Nwí a mbo bo.

¹² La nòò yii mə Gallio à le mbə atu bīGúmnaà a mbù'u Achaia aa, baYuda bī le ntañtə ñki mbiinə bitsim, ñzi bañnə Paul, ñghɛɛ nì ghu a ndása'a ¹³ ñswonjə nì mə, "Mbá ghú a totə nī bè mə tá bī ka ñgha'asə Nwí nì mǎñjī yii kaa à sī nì nòñsə ku'unə." ¹⁴ Paul à ñà'à mə ntsú yī ñka nloò a ñkwi'í, Gallio a swonjə a mbo baYudà bya mə, "A ghìrə mbaa mbə mə ñú ghú à wo aa nòñsə kə mə à bù'ù aa annù tsu a múm àla'a boj mə tswé nì nòò a nyu'utə isa'á ghuu ghú mbá baYuda; ¹⁵ lá, tsò mə à bə aa innù ñlon mighàà bo bī mikùm nì nòñsə ghùù aa, nì ghɛɛ nlèntə ma yaa ànnù búmbɔjə; mə tuu mə kaa mə ka wa'à ñú nsa'a ijàn innù ma jù bē." ¹⁶ A

le ntigə fure waa mə bo fe'ε wa ndāsa'à. ¹⁷ Bo bītsim le mbaɲnə Sosthen, ɲù lènté ndāghotə wa, ɲghɔɔ yi tsi'ɪ wa nsi ndāsa'à. Kaa Gallio à le ɲwa'a yi ma yù ànnù kwε'ε.

¹⁸ Ma yâ ànnù a tsyà mē, Paul a bú ntswe ɲjwi jì ghà'àtə, mfa filo fi bɔɔ bi Kristo bya, ntigə ntoo ɲki ɲghεε a Syria, à kà maa ɲghεε aa, ɲlɔgə Priscili ni Aquilla bo bo ghεε. A le ɲghèè ɲywe'e a Cenchriya aa, ɲkɔɔ atù yi ɲlɔɲ mə à le ɲwàrə akàà yì mɔ'ɔ. ¹⁹ Bo le ntigə ɲghεε ɲkuu a Ephesus a ma'àtə waa mbaɲnə ghèè a ndāɲghòtə ɲka nswonə nì ànnù Nwí ɲkii ntɔ'ɔtə ni a mbo baYuda. ²⁰ Nòò yìi mə bi le mbetə yi mə mbə a tswé bo bo àgha'a a sà'àtə le aa, à le ntuu; ²¹ la nòò yìi mə à le si fa filó fyaa laa a swonə mə, "Nwí à bə bii bonə mə ka ghεε bú bìi," ntigə mbu nlò wa ala'a Efeso ntoo ghεε yi fu.

²² Nòò yìi à le ntoo mfe'ε a Kaisaria aa, à le ɲkɔ'ɔ ɲghεε ntsà'àtə ɲghòtə bɔɔ bi Kristo a Yerusalem ntigə mbu nsigə ɲghεε a Antiokia. ²³ A tswé mē ghu a ni nòò yì mɔ'ɔ, mmà'àtə ɲlɔ ntigə ɲkarə ɲghεε ni idigə idigə a mbù'ù ila'a Galatia ni Frygia, ɲdiintə nì ɲgāɲyogənnù Yesu tsim jii i le ntswe ghu aà.

²⁴ Ma mùu noò ɲù bàYuda yì mɔ'ɔ yìi mə bi le si twonə ni Appolo, bi jwí yi aa a ala'a Alexandria aa, à le nzì a ala'a Efeso. A le mbə ɲù yìi mə à le nnaɲsə nzi ɲghàà siginè, ɲki naɲsə nzi aɲwà'ànə Nwí. ²⁵ Bi le ɲki naɲsə mmirisə yi a ni mánjì Mmà'àmbì; ànnù Nwí a khí ghu ntii, a kiè ɲghaa ndi'ì nì ànnù Yesu a ni mánjì yìi à kù'unə aà, ka mə à le nzi aa tsi'ɪ ànnù ɲkwεrə ɲkí Jɔn aà. ²⁶ A le ɲlògìnə ntigə ɲghaa tsi'ɪ nì àdà'à a ndāɲghòtə; lá nòò yìi mə Priscillia bo Aquilla le nyu'u ànnù yìi à le si swonə aa, bo le ntwonə yi nnaɲsə ntigə ndi'ì mánjì Nwí wa ghu mbo tá à naɲsə mbu zi siginè. ²⁷ Nòò yìi mə à le ɲyè'ətə mə yu too ghèè a ɲjii Achaia aa, bɔɔ bi Kristo le ndiintə yi, ɲki ɲɲwa'anə aɲwà'ànə ntoo a mbo ɲgāɲyogənnù Yesu jya jii mə i le ntswe ghu aa mə tá bì kwεrə yi siginè. Nòò yìi mə à le ɲghèè ɲkuu ghu aa, à le ntigə nnaɲsə ɲkwεtə ɲgāɲmbii Kristo jya, a waa yìi mə à le si bə aa bonə ibɔɲ Kristo i ghírè bi bii ntoo yì siginè yà aà. ²⁸ A le si tuu nì ànnù yìi mə baYuda le si swonə nì nsi nì nsi tsi'ɪ nì àdà'à mbaɲnə ntɔ'ɔtə ni ɲìghàà ni Nwí nfigitə ni mə, Yesu à bə aa tsi'ɪ Ayo'ɔ Nwí wá.

19

Ajāɲ mə Paul à le ntswe a àla'a Efeso aà

¹ Nòò wa yìi mə Apollos à le ntswe a ala'a baKorinto aa, Paul à le ntsyá a ala'a mbù'ù atu nzi ɲkù'ù a ala'a Efeso, ntsi'ì ɲgāɲyogənnù Yesu jì mɔ'ɔ ghu. ² Mbetə waa mə, "Nì le ɲkwεrə Azwí Nwí wa nòò mə nì le mbii Yesu Kristo aa ε?" Bo kwi'ì ghu mbo mə, "Kaa bì'ɪ lεε nte'ε wa'à yu'u mə Azwí Nwí a tswé ghu."

³ A bú mbetə waa mə, "Bi le ntigə mmurə ghuu a ɲki aa nì ikūm wo aa ε?" Bo kwi'ì mə, "Bì'ɪ le ɲkwεrə aa ɲkí Jɔn."

⁴ Paul a tigə ɲswonə a mbo bo mə, "Jɔn à le si mmurə bə a ɲki aa mə tá bì ka mbəɲkə mántii myaa, ɲswonə nì a mbo bo mə tá bo bii ɲù wa yìi mə a yònə a ɲjīm yu aà, a bə Yesu."

⁵ Ajāɲ mə bo le nyu'u ma yù aa, bi murə waa a ɲki nì ikūm Mmà'àmbì Yesu. ⁶ Nòò yìi mə Paul à le nnɔɲsə mbô mi a atu bo aa, Azwí Nwí a sigə

ηkuu a nu bo. Bo tigè ñghaa ni mighàà mí fii ηkii ηκε'ενο ní ñtoò Nwì.
 7 Bo bitsim le mbə tsò ñghúm ñtsò baà.

8 Paul à le si tigè ηkuu ni a ndânghòtə a ni bisàn bi tarə ñghaa ghu ti bo'otə, ñswonə bo bi bə tâ bo zi mə ànnù yii mə bi swonə ñlon ànnù ñifò Nwì aa à ni tsi'ì ànnù. 9 Bo bí mɔ'c le ntii atu kaa wa'à waa bii; ñtigə ñghaa nì innù jì bi ñlonə ηгаа Mánjì Mmà'ambi wa a nsì ñghòtə. Paul à le ñlogə ñgànɔyègànnù Yesu jya bo bo swonɔtə waa bo, ñtigə ñghaa bo bi bə ñlon ñghàà ni Nwì a njwì tsim a ndânɔwà'ənə Tyrannus. 10 Ma yú a le ñghèè ní mbii a ñjim ilòò jì baà. Bə bitsim bii bi le ntswe a mbù'ù Asia, baYuda bo bi baGrikia, bi le nyu'u ñghàà ni Mmà'ambi.

Bɔɔ bi Sceva

11 Nwìηgɔn à le ñghìrə innù jì yèyerə jì wè ñtsya a ñjim Paul. 12 Bə le si tigə ñlogə tsi'ì itsə'ə nyè'ε nsì jì bo bi àtsə'ə nnòηsə a ntɔn yu ñghèè ni ju a mbò ñgàn mighòò, mighòò myaa mi fwetə, izwì jì bi i kii mfe'ekə ni a nu bo. 13 BaYuda bí mɔ'c bii mə bi le si ghaa ηkarə mfi'ì nì izwì jì bi a nu bə aa, bo le ñlogìnə ñtigə ntwonə ikum Mmà'ambi Yesu a atu bə bii mə bi le ntswe nì izwì jì bi aa, ñswonə ni mə, “Mə swonə a mbo wò nì ikúm Yesu wa mə Paul a swonə ànnù ñlon ηгаа yii aa mə tâ ò fε'ε.” 14 Bɔɔ bi ηù baYuda yì mò'c yii ikùmə yi le mbə Sceva, mbə ηgànɔmà'a Nwì aa, bo le si ghìrə maa ajànə.

15 Là àzwì ya a betə waa mə, “Mə zi Yesu, ηki nzi Paul. Là nì bə aa bìwò aa ε?”

16 Nù wa mə àzwì ya le ntswe ghu nu aa, a wó a nu bo, ntii ηgha'a waa, ηghɔɔ waa bitsim, bo khəkə mfe'ekə wa nda ni ilà'à a nu bo ti itsə'ə. 17 BaYuda ni baGrikia bitsim bii bi le ntswe a ala'a Efeso aa, bo le nyu'u ma yú ànnù ñbo'c tswá waa, bo ku'usə ñghu'usə ikum Mmà'ambi Yesu Kristo. 18 Bə bí ghà'atə bii bi le mbii Kristo aa, bo le nzi nì ñsi nì ñsi mbii innù jii mə bo leè mfanə aà. 19 Bo bí ghà'atə bii mə bi le si ghìrə majèkə aa, bo le ñghotə ηɔwà'ànə jya nzi ntɔɔ a nzi bə. Ndùu ηɔwà'ànə jii bi le ntɔɔ aa, à le mbə ibàtə ηkabə silva ntsù'ù mighum mi ntaà. 20 A bə ajàn yii mə ñghàà ni Mmà'ambi ni le nsèènə ni midà'à ηkwe ñghèè ní mbii.

Fìkòrə fii mə fi le mfe'ε a ala'a baEfeso aà

21 Ma jù innù i tsyà mə, Paul a ka'à a ntii yu mə yu ka tsyà a ala'a Macedonia bo bi Achaia i ghèe a Jerusalem nswonə ni mə, “Mə ka lò ghu, i ligìnə ñghèè ywe'e ala'a baRoma.” 22 A le ntigə ntoo Timoti bo Erastus, bə bi baa bii bi le si kwetə nni aà, a ala'a Macedonia. Yumbon, à le mbànə mbo ntswe ni mútii noò a mbù'ù Asia.

23 Ma mùu noò, ηgì'i yì ηwè i le mfe'ε a ala'a Efeso ñlonə Mánjì Mmà'ambi wá. 24 Nù yì mò'c yii mə ikùmə yi à le mbə Demitrios, mbə ntwì àlàà silva aa, à le si twi nì ñda nwì yii mə bi le si twonə ni Artemis aa, mfii ni a mbo bə, yu bo bi ñgànɔfà'á jì tswé nì àbii yì wè ghu. 25 A le ntigə ñghotə ηgànɔfà'á jì bo bi bə bii mə bi le si fà'a itu mifà'à jì mɔ'c tsò ma jù aa, nswonə mə, “Nì zi mə bì'inə kì si kwerə ηkabə yì'inə aa fàa atu afà'à. 26 Nì yè mə ηkì nyu'u mə kaa à si aa tsi'ì faa a ala'a Efeso tə. Paul ghú à kàrə mə a mbù'ù Asia tsi'ì ñtsim, mbwe'esə ní ñnòò bə bí ghà'atə mə bi bii ànnù yii mə yu swonə aà, ñswonə ni mə bìnwi bii bi nanə ni aa nì mbo aa kaa à si bìnwi bə. 27 Ngi'i yii i tswé ghu aa à ni mə kaa à ka

wa'a tsi'i àfà'à yi'inè yú bi'i, bi ka tigè lògè ndámà'anwĩ, nwĩngòṅ mǎnggyè Artemis yí ñwè yú ní àdàṅè dāṅè. Ajāṅ mǎ bè bitsim a Asia bo bi a mbĩ ntsim kì si gha'asè nũ aa, tǎ à mē, tǎ nifò nì ikũm yí tǎ nì mē."

²⁸ Nnòò bē wa yù'ù mǎ ma yú ànnù aa, mĩntǎṅṅ mǎya lwĩnè, bi logĩnè ñtigè nswonṅ nì mǎ, "Nĩgha'a nĩ wè a mbo Artemis, nwĩ baEfeso."
²⁹ Abùùrè a le ṅkuu wa njò'ò àla'a tsi'i tsim. Nnòò bē wa baṅṅè Gaous bo Aristarchus, mǎ le mbè bē bi Macedonia bi baa bii bo bi Paul le si zĩnè aa, ñswunṅ waa nzwu ṅkuu ṅghè nì bu a mĩm ñda yí ñwè yĩ mǎ bi le si ghĩrè midorè ghu aà. ³⁰ Paul à le ṅghè mǎ yu yǒṅ ṅkuu ghu, bɔɔ bi Kristo bii mǎ bi le ntswe ghu aa bi tswá yí. ³¹ Bè bĩ dirisè bii mǎ bi le ntswe maa mbù'ù àla'a mbè ika'à jì, bi le ntoo ṅkĩ ghu mbo, mbu'u nĩ mbo ghu mbo mǎ tǎ à tsuu lǒ ywĩṅtè mǎ yu kuu wa mĩm ñda yí ñwè ya mǎ bi le si ghĩrè midorè ghu aà. ³² Bulà le si tǎṅṅ nswonṅ nĩ yulà ànnù, bĩlĩ tǎṅṅ ènswonṅ nĩ yĩlĩ. Nlonṅ mǎ bo bĩ ghà'àtè le ṅwa'à nji'i ànnù yĩ mǎ bi le tswonṅ waa ghu aa zĩ aà. ³³ Bo bĩ ghà'àtè le mbii mǎ Alexander à zĩ ñjĩ'ĩ ñlonṅ mǎ baYuda le ṅghĩrè mǎ tǎ Alexander à tsya ṅghè a mbii aà. Alexander, à le ntsitè bē nĩ àbo mǎ tǎ bi yu'utè tǎ yú ghaa a mbo bo ntɔ'ɔtè a mbo bo. ³⁴ Ajāṅ mǎ bo le nyè yí nzi mǎ à nì ñù baYuda aa bo le nlogè ibāṅtè noò jì baa, boonse ntǎṅṅ nĩtĩ tso ñù yí mò'òtè nswonṅ nì mǎ, "Nĩgha'a nĩ wè a mbo Artemis, nwĩ baEfeso."

³⁵ Nòò yĩ mǎ tanĩkurè yí ñwè à le ṅghĩrè ñnòò wa i bonè aa, a ghaà a mbo bo nswonṅ mǎ, "Bĩlĩm bá, baEfeso, ñù tsù yĩ mǎ à sè zĩ mǎ Efeso, mǎ à nì njò'ò àla'a aa, à tswè nì ñdámà'anwĩ mǎnggyè Artemis nì fĩṅkobè fĩ ṅgò'ò fĩ fya mǎ fĩ le nlo a aburè ṅwo aa à nì wò aa è? ³⁶ Ajāṅ mǎ kaa mbè ñù a wa'à ma jù ñnnù ligitè aa, tǎ nì bǎrisè ntĩ ghuu, ntsuu atĩrè ànnù lǒ ghĩrè. ³⁷ Nlonṅ mǎ bē bú mǎ nì zĩ nì bu faà kaa bó sè bē bii mǎ bi yèrè njoo a ndámà'anwĩ bē, kaa wa'à kì ṅghaa ñnnù mbègitè nwĩ mǎnggyè yí'inè Artemis ghu bē. ³⁸ Mbè a bē yĩ mǎ Demitrios bo bi ṅgǎṅfà'à jì bi tswè nì ànnù ñlonṅ ñù, bo mĩntsu mĩkòrè, mĩ tǎṅ ṅṅe'e, ṅgǎṅsa'a mĩsa'a tswè ghu, tǎ bĩ ghèe nsomsè waa. ³⁹ Mbè ànnù yí mǎ'ò a bu ntswe ghu yĩ nì kǎṅ nnanṅsè nzi, bonṅ bi ka tsisè a noò yĩ mǎ bē bi njò'ò ala'a yú t'e'e mboontè a ntsisè ñnnù aà. ⁴⁰ Nlonṅ mǎ bi ka firè yí'inè mǎ bĩ'inè bĩṅ fĩkòrè a nì ànnù yĩ mǎ a f'e'e sii aà. Kaa nji'i fĩkòrè sii i ghĩrè wa'à bē. Mbè bi kì mbetè yí'inè bonṅ kaa bĩ'inè ka wa'à ànnù yí swonṅ zĩ." ⁴¹ A swonṅ mǎ ma la aa ntigè nseensè bē byà.

20

Ajāṅ mǎ Paul à le ṅghèe a ila'a Mecedonia bo bi a Achaia aà

¹ Nòò yĩ mǎ fĩkòrè fya le mmè aa, Paul à le ntwonṅ ṅgǎṅyègòṅnnù Yesu jya, ñdiintè waa nì nĩghàà ñtigè mfa filò fya. Ntigè mma'atè ṅghèe a ala'a Macedonia. ² A le ṅkarè mbù'ù ma ya ñdiintè nì bē bya ghu nì ñnnù jì ghà'àtè ntigè ṅghèe ṅkù'u a ala'a Grikia ³ ntswe ghu bĩsāṅ bitarè. Nòò yĩ mǎ à le ntāṅtè mǎ yu ka ghèe a ala'a Syria aa, à le nyè mǎ baYuda le ntāṅ mināṅṅ átú yí, ñtigè mbu mbii fu, ñtsya nì Macedonia. ⁴ Sopata, MuPyrrhus, yĩ mǎ à le nlo a ala'a Berea aa, à le ṅghèè bo yu. Aristarchus nì Secundus yĩ mǎ à le nlo a ala'a Tesalonika aa, Gaius yĩ mǎ à le nlo a ala'a Derbe aa, Tychicus bo Trophomus, nlo a mbù'ù Asia, nì Timoti le

ɲki ɲghɛɛ bo bo. ⁵ Bo le ntsyá a mbĩ ɲghɛɛ a nyu'utə bí'í a ala'a Troas. ⁶ Bí'í le ntigə ɲkuu a abanə ɲki a Filipi, a noə yii mə ikòo Abaa tí kò'ɔ wa i le ntsyá aá. Njwi i ghəə ki tsyá ji ntaa, bí'í tsi'í waa a Troas, bí'í bo tswé ghu ɲgyá yí m̀fùurè.

Ajàn mə Paul à le nzí a ala'a Troas ni ɲgàà yí ǹlwí'í ɲjìmə àà

⁷ A bə a njwí ntsyá m̀bĩ a múm ɲgyá, bí'í boontə mə bí'í ji miji m̀ ákòɲnə, àjàn mə Paul à le ntswe ní m̀mà'atə a titugə aa, à le ɲghàà a mbo bə bya ɲghàà nya sa'à si'í ɲghɛɛ ɲkù'ù ní ǹtià itugə, ⁸ bilám bí ghà'atə le ntswe a ní ɲja'à ɲda yí ɲdɔn ya mə bí'í le ntswe ghu aá. ⁹ Mújòn yii mə à ikùm yi i le mbə Euticus, à le ntswe a ntsu window. Ajàn mə Paul à le si ghàà ní adanə ɲghàà aa, à lɔginə ɲka ntsɪn filo, ǹtigə mbwii ndəənə, ɲlo ní ɲja'à ɲda ya yii mə i le mbə ɲja'à ɲda ji tarə a ɲkò'ɔ a ndən aa, ɲwo a nsyê. Bi ghɛɛ tí ɲɲɛ yi bonj à kwò m̀. ¹⁰ Paul à le nsigə, ɲkwutə yi a nigó yu, nswonj mə, “Nì tsuu bo'ɔ bə, wá ǹtswéntii yí i b̀rə ghu nú.” ¹¹ A le mbù ɲkò'ɔ ghɛɛ fu wa ɲja'à ɲda mbatə abaa ɲkurə, ɲghɛɛ ní m̀bĩ ɲka ɲghaa a mbo bo nywe'e ajàn mə àbèè à le mfu'u, a ma'atə ɲghɛɛ aá. ¹² Bi lɔgə mújòn wa ɲghɛɛ ní ghu ǹti, ǹdorə luu a múm ǹti bo.

Ajàn mə Paul à le m̀mà'atə Troas, ɲghɛɛ a Miletus aá

¹³ Bí'í le ɲghɛɛ m̀bĩ ɲkuu abanə ɲki ɲghɛɛ a Assos, a adigə yii mə bí'í le ntswe ní ɲlɔgə Paul ghu aá. A le swonj mə tá bí'í ghɛɛ nyu'utə yi ghu, tá yù banjə nzi ní m̀ikòrə. ¹⁴ Nòò yii mə à le nzi ǹtsi'í yi'í a Assos aa, bí'í le ɲlɔgə yi a múm àbanə ɲki, bí'í bo tigə ɲghɛɛ a Mitylene. ¹⁵ Bí'í le ntigə ɲkuu wa múm aban ɲghɛɛ, àbèè tí mə tí fu'u bí'í ghɛɛ ɲywe'e a m̀bĩ Kios. Njwi yí mò'ɔ i ghəə m̀ ki tsyá bí'í ghɛɛ ɲku'u a Sasmos, yii i bu nyòntə, bí'í ywe'e Miletus. ¹⁶ Paul à le ɲwa'atə mə bonj yu kuu a ní àbanə ɲki a ghɛɛ Efeso ta wa'à noə ma mùu mbù'u Asia ghɛnsə. A le si khənə mə yu ghɛɛ kù'u a Yerusalem m̀bɔn jà Njwí Pentecost tá i ku'u.

Ajàn mə Paul à le m̀fa filo fi bilii bi ndánwi a Efeso aá

¹⁷ Paul à le ntswe a ala'a Miletus ǹtoò ɲkii a ala'a Efeso ǹtswonj ni bilii bi ndánwi mə bí zi ǹtsi'í yí ghu. ¹⁸ Bi zi m̀ ǹtsi'í yi ghu aa a swonj a mbo bo mə, “Nì zì àjànə mə mə le ntswe a noə ghá ǹtsim bí'inə aá, ɲlɔginə ní ɲjwí ǹtsyá m̀bĩ mə mə le nzi ɲkuu fàa mbù'u Asia aá. ¹⁹ Mə le m̀bɔrisə ibiinú gha, m̀fa'a ní a mbo M̀mà'ambí tsi'í tsó ɲgàɲafá'á yí ní m̀l̀l̀à a mi'í m̀. ɲki nzi ɲgi'í ya yii mə mə le nyə a ajànə mə baYuda le ntaɲ minàn a atu mə aá. ²⁰ Nì zi mə kaa mə le ɲki'í annù yí tsu yii mə a le ntswe ní ɲkwétə ghuu aa lèè tí ghìrè, ɲdi'í ní ghuu ɲkii nswonj ní annù Nwí a mbo bù a ǹsì ǹǹdò bo bí a ndùgə bù aá. ²¹ Mə le si swonjə ní a mbo baYuda, ɲkii nswonjə ní a mbo baGrikia, ɲwa'asə ní waa mə bo bəɲkə waa, m̀ma'atə innù jì bí jya a m̀bii fu a mbo Nwí, m̀bii M̀mà'ambí yí'inə Yesu Kristo.

²² “Tsìtsòɲ, a gha aa a tii Azwí Nwí mə ghɛɛ ní a Yerusalem, kaa ɲki'í annù yii mə a ka fè'ɛ a nu mə ghu aa zì. ²³ Annù yii mə mə zi aa à ní mə, Azwí Nwí a wá'asə m̀ ghə ɲkè'ènə a mbo mə mə, a ní ɲjò'ɔ ila'a tsim àtsan bo bí ɲgi'í i yu'utə nàá. ²⁴ Lá mə lɔgə ǹtswéntii ya ní adanə danə a mbo mə. Annù yii mə mə l̀ò a ɲghìrə aa, à ní m̀m̀ansə ifá'a wa yii mə M̀mà'ambí Yesu à fa a mbo mə mə mə fa'a aá, a bə ɲka nsè̀nsə ǹtoò yí ɲsiginə ya nlonj ibòɲ Nwí. ²⁵ Mə kàrə mə a titii bù bitsim, ǹswonjə ní

annù, nlon̄ annù nifò Nwí. Tsítsòñ, mè zi mē kaa n̄ù n̄bù à ka yí wa'à gha bù nyē. ²⁶ Mē tigē ñnan̄sə nswon̄ə ni a mbo bù sii mē, m̄bē n̄ù n̄bù yí tsù a yi mbwe, bon̄ kaa à sí isa'à gha b̄. ²⁷ Nlon̄ mē kaa mē le ŋkí'i annù yí tsu yíi mē Nwí à t̄ant̄ə aa a mbo bù l'ò'sə; mē le ŋk'è'è'n̄ tsi'í tsim̄. ²⁸ A ku'ùn̄ə mē n̄ ka nlen̄tə ghūu bu ni bù, ŋkii nlen̄tə n̄i àk̄arə mbi ya yíi mē Azwí Nwí a niñə a m̄m̄ n̄tərin̄əbo bù àà. Tā n̄i ka nlen̄tə ŋghot̄ Nw̄iñḡon̄ yíi mē à gh̄ir̄ə n̄i yí, n̄tsya a n̄jim̄ n̄iwo ni Mú yí aà. ²⁹ Mē zi mē nòò yíi mē mē ka mà'at̄ə aa, n̄ānḡwyè m̄itsye'ε i ka z̄i a tit̄i bù, kaa ŋkí'i ak̄arə mbi ya liñ̄. ³⁰ Nòò à ka yí kù'u t̄ā b̄é b̄i m̄o'ɔ a tit̄i bù ka ntsweε n̄i ìb̄āñn̄n̄n̄ a mbwe'esē ŋḡāñyoḡənn̄u Yesu j̄i m̄o'ɔ i sw̄unt̄ə mē bi ka nyon̄ə waa. ³¹ N̄i tsyes̄ə ghūu maà noò, ñwa'at̄ə ni mē, kaa mē le ñwa' à kent̄ə a ndi'it̄ə ghūu yí m̄o'ɔ yí m̄o'ɔ ni m̄l̄āà a mi'í mē, n̄ituḡə n̄i àsi'ín̄ə, a at̄ú ìlòò ji tar̄.

³² “Tsítsòñ, mè niñə ghūu a m̄m̄ n̄tərin̄əbo Nwí, n̄i n̄igh̄àà ni ìb̄on̄ə yí wa, mē m̄bē ni ko'ò ghūu ni kwe, n̄itiḡə mfa njoo jya j̄i mē Nw̄iñḡon̄ à l̄əə a mbo b̄é b̄itsim̄ b̄ii mē à gh̄ir̄ə bi laa aà. ³³ Kaa mē le ŋkí'i n̄i silva, k̄ə gold n̄u tsù k̄ə its'ə'ə ji ye'ət̄. ³⁴ Bù b̄itsim̄, n̄i zi mē, mē le si f̄à' à n̄i m̄bo aa mù, a ntswe n̄i àyoo yíi mē mē ni ŋḡāñkòr̄ə jya le si bon̄ə aà. ³⁵ Mē d̄i'í mē a mbo bù, n̄tsya a ni ŋḡon̄ ìnn̄u ma j̄ú tsim̄ mē, n̄i ka mfa'a n̄i m̄it̄i bon̄ n̄i ka tswe ni m̄āñj̄i a ŋkwet̄ə b̄é b̄ii mē bi b̄or̄ə aà. Ñwa'at̄ə n̄i n̄igh̄àà n̄ii mē Mm̄à'amb̄i Yesu yumb̄on̄ à le nswon̄ aa mē, 'A mfa, a z̄i n̄i m̄b̄on̄ə n̄tsyat̄ə a ŋkwēr̄ə aà.' ” ³⁶ Nòò yíi mē Paul à le mm̄āñs̄ə aa, à le nsw̄èt̄ə m̄iku'ut̄ə mē a n̄sye bo bo b̄itsim̄ tsa'at̄ə Nwí. ³⁷ Bo bistim̄ le si tigē nyē'ə ŋkot̄ə n̄ii a niḡ'ə bo, n̄n̄on̄ə ni m̄igh̄əḡə mi m̄fa ni fil̄o fi. ³⁸ Bo le n̄nan̄sə ŋj̄on̄ə si'í si'í aa nlon̄ mē à le nswon̄ mē kaa bo ka yí wa'à yi bù nyē aà. Bo le ntiḡə ŋghεε bo bo wa ntsū aban̄ə ŋkí.

21

Aj̄āñ yíi mē Paul à le ŋk'ɔ'ɔ ŋghεε a Yerusalem aà

¹ B̄i'í le mfa fil̄o fyaa ntiḡə mma'at̄ə waa, ŋkuu aban̄, ntiḡə n̄tsin̄ə n̄too ŋghεε ŋkuu a Cos; àb̄èè fu'u b̄i'í gh̄éè ñywe'e a Rhodes, ntiḡə n̄lo ghu ŋghεε a Patara. ² Maa ala'a b̄i'í le nyē aban̄ yíi a le si too ŋghεε ni a Fonisia aa, b̄i'í le ntiḡə ŋkuu wa a m̄m̄ àb̄an̄ ya n̄too ŋghεε.

³ B̄i'í z̄i mē ntiḡə nyē n̄i Cyprus laa, mb̄āñn̄ə m̄b̄on̄ nsiḡə n̄i m̄b̄i n̄tii, n̄siḡə ŋkuu a ala'a Syria. B̄i'í le ntiḡə ŋghεε m̄f̄'è a agh̄on̄ə ŋkí a Tai, a adiḡə yíi mē bi le ntswe n̄i m̄fi'í n̄joo j̄i i le ntswe wa m̄m̄ àb̄an̄ ya ghu aà. ⁴ B̄i'í le ntiḡə n̄l̄o ŋḡāñmb̄ii Kristo j̄i i le ntswe maa adiḡə aa ntiḡə ntswe bi'í bo a at̄ú ñgyà yí m̄f̄ūr̄. Azwí Nwí à le ndi'í a mbo bo bo tiḡə n̄swon̄ a mbo Paul mē t̄ā à tsee a Yerusalem ko'ɔ ŋgh̄è.

⁵ Njwi j̄i mē b̄i'í le ntswe n̄i n̄tswe bi'ibo i k̄a mē aa tsya b̄i'í tiḡə m̄ma'at̄ə waa ŋghεε. Bo b̄itsim̄ ni b̄ānḡȳé byaa bo bi b̄o'ò byaa le ȳon̄ə yi'í bi'ibo f̄è'è wa nj̄o'ò àla'a bo ŋgh̄èè a n̄tsyaas̄ə yi'í. Bi'ibo gh̄èè mē wa agh̄on̄ə ŋkí n̄itiḡə nswet̄ə m̄iku'ut̄ə m̄i'ibo n̄tsa'at̄ə Nwí ghu. Bi'ibo tsà'at̄ə mē Nwí aa ntiḡə n̄tsa'àn̄ə, bo f̄ā fil̄o fi'í. ⁶ B̄i'í le ntiḡə ŋghεε ŋkuu wa a m̄m̄ àb̄an̄ bo tiḡə mbu ŋkwεεñk̄ə waa a m̄l̄a'a bo.

⁷ B̄i'í le n̄l̄o a Tai ntiḡə ŋghεε n̄i m̄b̄ii ŋghεε nywe'e a Ptolemais, a adiḡə yíi mē b̄i'í le nyē b̄o'ò bi Kristo bi m̄o'ɔ ghu, ŋghεε n̄tsa'at̄ə waa, ŋkí ntswe

bi'ibo njwi yí mfùùrè àà. ⁸ Abèè a le mfu'u bi'i lô ñghèe ñkuu a ala'a Kaisaria, ntigè ñghèe ntswe a nda Philip mæ à le mbæ Evangelis, mbæ ñù yí m'ò a titi ñgànkwetè jya ji sàmbaa laà. ⁹ A le ntswe ni bɔɔ bāngyè bi tiyò'ò bi sàmbaa, bii mæ bi le si yu'u nî ñtoò Nwí ñswoṅ.

¹⁰ Bi'i tsewe mæ ghu nî ñjwi jì m'ò'ò, ñgàntoò Nwí yí m'ò'ò mæ bi le si twonḡ ni Agabus aa, a lô a Yudea ñsigè ntsi'i yí'i. ¹¹ A le nlògè ikò Paul, ñkwèrè mikòrè mi bo bi mbò mi ghu, ñswoṅ mæ, "Azwi Nwí a swonḡ mæ, 'Aá àjàṅ yii mæ baYuda bii mæ bi tsewe a Yerusalem aa ka kwèrè mbòṅè ikò ghú, i tigè fa yi a mbò ñgàntibii Nwí.' " ¹² Bi'i yù'ù mæ laà, bi'i bi bè bii bi'ibo le ntswe aa tigè m'bu'u mbo a mbo Paul mæ tá tsee a Yerusalem kò'ò ghèè. ¹³ Paul a tigè ñkwí'i mæ, "Ni ghìrè àà àkè laà, ñyè'ə mbègítè nî nú ya aa é? Wa kaa mè si nú yà tanjtè aa tsi'i a ñkuu a ndátsanḡ, mæ ki ntanjtè nú yà aa a ñkwo a Yerusalem nlonḡ annú ikum Mmà'ambí Yesu." ¹⁴ Tsò mæ à le nliginè ñtuu annú yii mæ bi'i le si swonḡ aa, bi'i kentè ñtigè nswonḡ mæ, "Tá Nwí à ghìrè annú yii mæ a lòò àà."

¹⁵ Mayú a tsyà mæ, bi'i tigè ñtanjtè ñjòò jì'i ñkò'ò ñghèe a Yerusalem.

¹⁶ Ngānyogōnnú Yesu jì m'ò'ò i le nlò a Kaisaria ñkò'ò ñghèe bi'ibo, ñlògè yí'i bi'ibo ghèè ñkuu a nda Mnason ñù Cyprus yii mæ à le mbæ ñù yí m'ò'ò a titi ñgānyogōnnú Yesu jì mbii aa, ntigè ntswe bi'ibo.

Paul a gheè ñghantə Jems

¹⁷ Bi'i kò'ò mæ ñkuu a Yerusalem aa, bɔɔ bi Kristo bya bii bi le ntswe ghu aa, bi kwèrè yí'i tsi'i nî ñidorè. ¹⁸ Abèè a fù'ù mæ, bi'ibi Paul ghèè ñyè Jems; bìlìi bi ndánwí bitsim bi ká ñzi ntsi'i yí'i ghu.

¹⁹ Bi'ibo tsà'ànè mæ, Paul a tigè ñke'è'nè innú tsim, nili'i nili'i, jii mæ Nwí à le ñghìrè a titi bitizi Nwí ñtsya a ñjím ifà'á yi àà. ²⁰ Bo yù'ù mæ aa, bo bitsim tigè ñgha'asè Nwí. Bo bú ñswoṅ ghu mbo mæ, "Mumaà yí'i, Paul, ò yè àjàṅ yii mæ baYuda a tsù'u ntsù'ù bi bii mæ Kristo aà; ñki yè àjàṅ yii mæ bo nanḡsè nte'è atú yaa a nlèò nòṅsè àà. ²¹ Bi swonḡ mæ a mbo bo mæ ò kà si di'ì ni a mbo baYuda bii mæ bi tsewe a titi bitizi Nwí bitsim aa mæ tá bo ma'atè bìnòṅsè bi Moses ntsuu ki lèè. Nswonḡ ni a mbo bo mæ tá bo tsee bɔɔ byaa ki ñètè, ñkii tsuu bìnòṅḡḡ bi baYuda i ki yònè. ²² Mbæ bi'inè ghìrè mæ akè tsítsòṅ aa é? Tsítsòṅ bo ka yu'u mæ ò zì mæ. ²³ Mamùu àjàṅ, ghìrè annú yii mæ bi'i ka swonḡ a mbo wò àà. Bè bí m'ò'ò tsewe faà bi ñikwà mæ bi kàà mæ annú a mbo Nwí, ²⁴ ghèe nlògè waa tá búbo ghèe nsi'itè annú yá tá búbo laa a nsi mi'i Nwí, tá ò ki ntwu ayoo yii bo tsewe ni ñtwu aa, tá bo tigè ñkò'ò itú jyaa. O bə ghìrè mùu àjàṅ bonḡ bə bitsim ká zì mæ innú jya mæ bi swonḡ atu wò aa à nî àbāṅnənnú. Lá ò bāṅṅè ñlèò nî nòṅsè a nî àkòrè nizi yó. ²⁵ A ñghèe nî ànnú bitizi Nwí bya mæ bi bii mæ Kristo aa, bi'i tòò mæ aṅwà'ànè a mbo bo ñswoṅ nî mæ bi'i biinè mæ tá bo tsuu mijì mii mæ bi ma'a mīṅkobə ghu aa ki jì, ñtsuu alèè ki jì, ñtsee naà yii mæ bi twèe ntonḡ yi nzwitè aa ki kurè; ñki tsee ki tsùurè."

²⁶ Paul à le ntigè ñghèe nlògè bə bya, àbèè a fù'ù mæ, bo bo ghèè ñsi'itè àkàà yá. Bo le ntigè ñghèe ñkuu a ndámà'anwí ñke'è'nè mæ njwi jya mæ bo le ntswe nî ñlèè ìbii nú waa tá i laa aa, bo lèè mæ ñki mfa njoo mmà'anwí jii mæ bo le ntswe nî mfa atu bo yí m'ò'ò yí m'ò'ò àà.

Ajàṅ yii mæ bi le ntswa Paul a mùm ñdámà'anwí àà.

²⁷ Njwi jya ji sàmbaa i ghèè mē ñka mme, bàYuda bī mō'ō bīi bī le nlò a ala'a Asia aa, bīi bī le nyə Paul a mūm ndāmà'anwī aa, bī le ntotè nnòò bī tīgè m̀bañnè yī, ²⁸ ntòñnè nswonè nī mē, “BaIsraël, nī zī ñkwetè yī'! Mbá ghùl̀a a dī'ì nī a mbo bè a idīgè tsīm mē bè ka ntsa'a nī yī'inà, ntəsè nī nòñsè, ñkīi ntsa'a nī ndāmà'anwī. A kī mē ñzī ñka ntsuure nsiñè nī àdīgè yū mē laa aà!” ²⁹ Bo le si swon ma mùu ajàn aa nlon mē à le tī bē aa bo yē Paul bo Trophimus, ñu baEfeso, bo yu zinè wa mūm àl̀a'̀a, bo tīgè m̀m̀wontè nī mē à le nlògè aa yī bo yu zī ñkuu wa mūm ndāmà'anwī.

³⁰ Idīgè i le ntīgè mbuure wa mūm àl̀a'̀a, bè tīgè ñkhəne nzi ñghotè, m̀bañnè Paul, ñswun yī mfe'esè wa ndāmà'anwī, ñtsetè ibà'̀a. ³¹ Annū ajàn mē bī le si tīgè nlòw nzwitè yī aa, a le ñghèè ñywe'e a mbo atu bīsogyè ntsù'̀u baRoma mē àl̀a'̀a Yerusalem a tsìgìnè. ³² A le mburè nlògè bīsogyè bo bī ñtu bīsogyè ntsù'̀u bobo khənè ñsigè ñghèe ntsi'̀i bē byá; bè bya yē mē atu bīsogyè ntsu'u yā bo bī bīsogyè bya aa, ñkentè a ñghòo Paul. ³³ Atu bīsogyè ntsù'̀u yā a gheè ntswa Paul, ñswon mē bī kwerè yī nī itsan jī baà. Mbetè mē à bē aa wò, kè ñkī mfansè aa akè le? ³⁴ Bè bī mō'̀o wa tītī nnòò wa ká ntòñnè, bī mō'̀o swonè ànnu yī mō'̀o, bī mō'̀o swonè nī yī dàn; kaa a wa'̀a zī ajàn yīi mē mbə a nanse yu'̀u ànnu yī tinsè yīi mē bo le si nanse swon nlon ayòrè yá; ñtīgè nswon mē tã bī lógè Paul ñghèe nī ghu a ndùgè bīsogyè. ³⁵ Bī zī mē ñka ñkò'̀o bīsteps bya aa bīsogyè bī mō'̀o bī tīgè m̀bè'e Paul aa bè'̀e nlon mē idīgè le si tīgè ntīi tsi'̀i tīi ajàn yīi mē nnòò wa i le tīgè mbè tsò nàa mitsè'̀o aà. ³⁶ Nnòò wa i le si zwu yonè nswonè nī mē, “Zwitè nī yī!”

Ajàn mē Paul à le ñka nlòw a ñkwerè àtú yī aà

³⁷ Bīsogyè bya ká mē aa nlòw ñkuu ñghèè nī Paul a mūm ndùgè bo, a ghaà a mbò ntsyàsè wàa mē, “Mbè mē tse swonè annu yī mō'̀o a mbo wò aa ε?” Ntsyàsè wa a betè mē, “O zī ñìghàà nī baGrikia aa ε? ³⁸ O sī ñù baEgipto wa mē, à gha'̀a a bòò mē ñsa'̀atè, mē à kī zī mbùurè ala'a yū ñghotè nnòò '̀bìyòñè nifò'̀ ntsù'̀u jī ñkwà ñlògè waa bo bo fe'̀è ñghèe atu nta'a miwèè miwèè aa bē aa ε?”

³⁹ Paul a kwi'̀i mē, “Mè nī ñu baYuda, ñlò aa a ala'a Tarsus a mbù'u Cilicia, mbè tsi'̀i m̀l̀a'̀a yīi à lo a njò'̀ò àl̀a'̀a mà yū yīi ñ tinsè aà. Tsà'̀a tsà'̀a ò, bīi tã mè ghaa a mbo bè bú.”

⁴⁰ Ntsyàsè bīsogyè wa a bīi, Paul a tīgè ntəw wa atu bīsteps, ñtsitè bē bya nī àbò yī bo kentè ñghàa, a ghaà a mbo bo nī ñìghàà nī baHeber ñswon mē:

22

¹ “Bīlīm bā nī bītaà bā, nanse yu'̀utè nī annu yīi mē mè aa swon a mfi'̀isè ñlèè gha ghu a nsi bù tsītsòñ aà.” ² Ajànè mē bo le yu'̀u ajàn yīi mē à le si ghaà nī a mbo bo nī ñìghàà nī baHeber aa bo le ñku'̀usè ñtaa itonè jya nyu'̀utè. A swon a mbo bo mē, ³ “Mè laa mbè ñu baYuda, bī jwé gha aa a Tarsus yīi à tswe a ala'a Cilicia, lã bī bāñnè ñkò'̀o gha aa fàa njò'̀ò àl̀a'̀a, mē yègè àñwà'̀ànè a jī'̀i mikorè Gamaliel, nyonè nī nòñsè bītaà bī'inè a nīl'̀i nīl'̀i, ñkīi ntīi nī annu Nwī tsi'̀i ajàn mē bù bītsīm kīi ntīi ghu tsītsòñ aà. ⁴ Mè le si tso'̀o akòrè bè bīi mē bī yòñè Mánjī ghùl̀a aa nzwitè nī waa. Mbanse nī m̀bāñnè bo bī bāngyè, ñkwerè nī waa, nniñè nī a ndátsanè. ⁵ A nī ma yū, ñgàn'̀m̀a'̀a Nwī yī ñwè bo bī ñgàn'̀ndasa'̀a tsīm, bo nī bīyèfè

bà mē mē le si ghìrè maa ajàṅ. Mē le ṅkwērè aṅwà'ànè a mbo bo mē mē ghèe fa a mbo bìlīm ba bàYuda a ala'a Damascus tá tigè banṭè bē ma bú bí m'ò'ò, i kwērè waa i zì ni bu a Yerusalem tá bì niṅ ṅgí'i a nu bo.

Paul à swòṅḣ àjàṅ yìi mē bi le mbèṅkè yi aa

⁶ “Ajàṅ mē mē kà mē aa ṅghèe aa, a bē a ntíi àsí'ínè, le boṅ mē zì mē ṅkoontè a ala'a Damascus, ṅkà'à yì jèṅṅkè i ló a aburè ṅwi'íkè ṅwà'àkè nta ṅkarisè ghà. ⁷ Mē wó a nsye a ndómánjì, nyu'u nṅì nù i betè gha mē, ‘Saul, Saul, o tso'ò akòrè ya aa a ya ε?’ ⁸ Mē kwi'i, mbetè mē, ‘A ni wò wò aa ε Mmà'àmbí?’ A swòṅ a mbo mē mē, ‘A ni mē Yesu mu Nazareth, wa yìi mē o tso'ò akòrè yi aa.’ ⁹ Bè bya bii mē bí'ibo le ntswe aa, bi le nyè ṅkà'à wá, lá kaa ṅkí'i nṅì nù wa mē à le si ghàa a mbo mē aa bàṅṅè nyu'u. ¹⁰ Mē tigè mbetè mē, ‘Mē aa ghìrè aa mē akè aa ε, Mmà'àmbí?’ Mmà'àmbi a swòṅ a mbo mē mē, ‘Bìṅṅ, ṅkuu ṅghèe a ala'a Damascus boṅ baa tigè swòṅ innù tsim jii bi tanṭè nlè a mbo wò mē tá ò ghìrè aa.’ ¹¹ Ajàṅ mē kaa mē le si wa'à nì idigè bú nyè nlon ṅkà'à wa mē i le nta si'i aa, bè bya mē bí'ibo le ntswe aa, bi le ntigè ntswa níkwèè na, bí'ibo kuu ṅghèè a Damascus.

¹² “Nù yì m'ò'ò à le ntswe ghu, ikúm yi i bē Ananias, mbè ṅù yìi mē à le nanṣè nte'ε atú yi nì ànnù Nwí, òyòṅè nì nòṅsè, mbè ṅù yìi baYuda bii mē bi le ntswe ghu aa, bi le si ghàa innù jì sigìnè nlon ṅgaa yì. ¹³ A le nzi nṭè a mbèe mē, nṭwonṭè gha nswòṅ mē, ‘Ndim ghà, Saul, bú ṅka nyè idigè fu.’ Mē lòginè maa noò mbu ṅka nyè idigè, nyè yi. ¹⁴ A swòṅ a mbo mē mē, ‘Nwìṅṅòṅ bìtaà bí'inè à tso'ò mē gho mē tá ò zi ànnù yìi mē a lòò aa. Mē tá ò yè a yu wa yìi mē ànnù a tsinè aa, ṅkí nyu'u nìghàa ghu ntsù. ¹⁵ Nlon mē ò ka tigè bē àyèfè yì a mbò ṅṅòṅ bíè bitsim, i tigè swòṅè nì ṅṅòṅ innù tsim jii ò yè ṅkí nyu'u aa a mbo bo. ¹⁶ Tsìtsòṅ, o bú nyu'utè aa akè aa ε? Bìṅṅ ṅkwērè ṅkí tá bì si'i innù jì bí jo a ajàṅ mē ò ka twon ikúm yi aa.’

Ajàṅ mē bi le ntwon Paul mē tá à tigè nswon annù Nwí a mbo bì tì zì Nwí aa

¹⁷ “Nòò yìi mē le mbù mbi a Yerusalem aa, mē le ṅghèe a ndámà'anwí ṅka ntsa'atè Nwí ghu, nṅèṭ tè tè i lè gha, ¹⁸ mē yè Mmà'àmbi a swòṅ a mbo mē mē, ‘Wàṅsè ntswa'atè, mfè'ε a Yerusalem, nlon mē kaa baa kí'i ànnù yìi mē òò kí swòṅè mbi'i ṅgaa yà aa bíi.’ ¹⁹ Mē kwi'i mē, ‘Mmà'àmbí, bo tsi'i bitsim bo zi mē mē le si karè ṅghèe nì a ndáṅghòtè baYuda tsi'i tsim, ṅghòò nì bē bya bii bi bii gho aa, ṅkii ṅkwērè nì waa niṅè nì a ndátsanṅ. ²⁰ Nòò wa yìi mē bē le saansè alèw àyèfè yo, Stephen aa, mē le ntèe ghu ṅkí mbeentè, ṅkí tugitè itsè'è bē bii bi le nzwitè yi aa.’ ²¹ A swòṅ a mbo mē mē, ‘Mà'atè adigè yuà ṅghèè, nlon mē mē aa too gho a ndísyà, a mbo bìtízi Nwí.’ ” ²² Bè bya le nyu'utè ànnù yìi mē à le nswon aa ṅkò'ò nywe'e ma mùu adigè ntigè ṅṅentè nṅì jyaa ntòṅṅè nswon mē, “Lògè nì ajàṅḣ ṅù yù òò nì yu fàa atu nsyé, nlon mē kaa à si ku'ùnè a ntswèntì.” ²³ Ajàṅ mē bo le si tigè ntòṅṅè ṅghusè nì itsè'è jyaa, ntsòrè nì àbwerè nma'a nì a ndòṅṅè aa, ²⁴ àtu bisogye ntsù'ù ya, a tigè nswon mē bì lògè yi ṅghèe nì ghu a baligè. Nswon mē bi ghèe, bi ghòò yi, mbetè ànnù yìi mē à t'è'ε ghìrè mbòṅ bàa ntòṅṅè ghu atú aa. ²⁵ Nòò yìi bi le nsènè yi ṅkwērè nì mìnkirè mii bi kèrè aa, Paul a betè atu bisogye ṅkhì ya mē à

le ntøe ghu aa mæ, "A ku'unø a nḡhòo nù baRoma ti ghè mæ bi lèntè mæ isa'a' yi nyø mæ à wó ànnù aa ε?" ²⁶ Atu bísogyè nḡhì ya à yù'ù mæ ma la aa, nḡhæ a mbo atu bísogyè ntsù'ù ya mbetø yi mæ, "O ghìrè aà àkè laà aa ε? Wa nù ghù à ni nù baRoma." ²⁷ Atu bísogyè ntsù'ù ya a tigè nḡhæ a mbèe Paul, nswonj ghu mbo mæ "Swonj ghâ, ø bø aa nù baRoma aa ε?" A bii mæ "Ḥḡj." ²⁸ Atu bísogyè ntsù'ù ya, a tigè nswonj mæ, "Mè le nyuu annù mbø nù baRoma yù aa ni nìgha' à nḡkabø." Paul a swonj mæ, "Bi le mbànḡnè nḡjwe gha nì yù aà jwè." ²⁹ Bè bya bii bi le ntswe nì mbètø yi ni nìghàà aa, bi le ghèsè nìma'atø yi nlokø. Atu bísogyè ntsù'ù ya a le kì ntigè mbo'c, nlonj mæ mbonj tã à zi mæ Paul à le mbø aa nù baRoma aa, bonj à kwèrè mæ yi aà.

Ajàḡ mæ Paul à le ntøe a nsi nḡḡḡndasa'a aà

³⁰ Abèè a fù'ù mæ a kã nìcø a nanjsø nzi nḡj'i ànnù yii mæ Paul à le nḡhìrè baYuda baà nḡnḡø annù ghu nu aa, nḡhìrè bi fèè yi, ntwonj nḡḡḡmà'anwì jì wè bo bì basinedrio bi boøntè, a sigè nzi ni Paul, nte'ε yi a nsi bo.

23

¹ Paul à zì mæ nḡtøe aa nnanjsø nte'ε mi'i mi lii basinedrio bya ghu nswonj mæ, "Bilim bâ, nḡswé ya ntsim a nsi mi'i Nwì, nḡtì gha i laa ghu nḡc'c nywe'e sii" ² Nḡḡḡmà'a Nwì yì nḡwè yii ìkũm yi i le mbø Ananias aa, à le nswonj a mbo bè bii bi le ntøe ghu mbèè aa mæ bì tã àfenè ghu ntsù. ³ Paul a swonj ghu mbo mæ, "Nwìḡḡḡn à ka yi kii ta gho nì àfenè mbã awuginda yii mæ bi y'c'c nì mbèè yì mfù'ù aà. O tswè nì àlèḡḡ nsa'a nìsa'a, nswonj mæ o sa'a nàa nyòḡḡ nì nòḡḡsè nḡkii mbù nḡwò nì nòḡḡsè wa nswonj mæ bì fèe gha aa ε?" ⁴ Bè bii mæ bi le ntøe ghu nyu'u aa, bi betø Paul mæ, "O bèḡḡtø aa nḡḡḡmà'a Nwì yì nḡwè Nwì lálà aa ε?" ⁵ Paul a kwi'i a mbo bo mæ, "Bilim bâ, kaa mè ghìrè wa' à zi mæ à laa mbø nḡḡḡmà'a Nwì yì nḡwè nlonj mæ a tswè a mùm àḡwà'anè Nwì mæ, 'Tsuu annù yì bi nlonj bisa'a bi ala' à buu ki ghàà.' "

⁶ Nòò yii Paul à le nyø mæ mbèè yì mò'c i le mbø baSadukai, yì mò'c kì mbø baFarisai aa, a tønḡḡ nì tì wa mum Sinendrio nswonj mæ, "Bilim bâ, wa mè laa mbø nù baFarisai, nḡkì mbø mu nù baFarisai. Bi sa'a nàa laa nlonj mæ mè bii nḡkii mbe mæ bìku ka yì yweenø ni nìwo aà." ⁷ Ajàḡ mæ à le nswonj ma la aa, àyàtè a fè'è a tìtì baFarisai bo bi baSadukai, nḡghotø ya ntsim i tigè nyatø. ⁸ Nlonj mæ baSadukai le si tuu ni mæ kaa mbø nù a wa'a a nìwo yweenø, kaa baangel wa' à ghu tswé, kaa ìzwì wa' à ghu kì ntswe. Lá baFarisai bânḡḡnè mbii mæ ìnnù majú i tswè ghu. ⁹ Bè le si tigè nḡtønḡ tsi'i nìtì nḡghaa, nḡḡḡḡdì'i nòḡḡsè jì mò'c a tìtì baFarisai bi bìnnè nḡtøe nswonj mæ, "Kaa bí'i si annù yì tsu yii mæ nù ghù à ghìrè a bi'i aa yè. Mbø a bø yii mæ a ghàà àzwì kè angel ghu mbo nì ghìrè mæ akø?" ¹⁰ Nòò yii mæ àyàtè ya a le ntigè nḡghæ nì àyòḡḡ m̀burø idigè aa, àtu bísogyè ntsù'ù ya a bo'c mæ bi ka sàtø Paul, nswonj a mbo bísogyè mè bì sigè nsa'a yi nì tì wa atitì bè bya nḡghæ ni ghu a baligø.

¹¹ A bè mæ a nḡtugè Mmà'àmbi a zì nḡtøe ghu mbèè, nswonj mæ, "Tsuu kì bo'c bè, tsø mæ ø swòḡḡ mæ annù ya a Yerusalem nì nsi nì nsi aa, ø ka kii bù ghèe bæ ayøfè ya a ala'a baRoma."

¹² Nòò yí àbèè a le mfu'u aa, baYuda bì mo'ò bi tanjè minànj ñkaa mē kaa bo ka ghìrè wa'á ayoo jì kè no tì ghè mē bo zwitè Paul. ¹³ Bè bii mē bi le ñwàrè akàà ma yú aa bi le ntsyàtè mighum mi níkwà. ¹⁴ Bo le ntigè ghèe a mbo ngànjmà'a Nwí yí ñwè bo bì bità bi níkurè, nswonj mē, “Wa bì'í nanjsè kwèrè ibiínú yí'í nì akàà mē kaa bì'í ka wa'á ayoo niji sii ywe'etè ti ghè mē bì'í zwitè mē Paul. ¹⁵ Ma mùu ajànj tá wò ni ñgànjndasa'a tá nì too ñkù à mbo àtu bìsogyè ntsù'ù ya mē tá à lógè yi nsigè nì ghu. Nì bagilè nswonj mē nì lèntè isa'à yí nì mánjì yí à kù'unè aà. Bì'í ka zwitè yi mbonj tá à zi ñkòòntè a mbèè wò.”

¹⁶ Mu ñjààntè Paul à le nyu'u minànj wa mē bi ka lèòntè a ngèè i zwitè yi aa, ngheè ñkuu wa baligè ñkè'èné a mbo Paul. ¹⁷ Paul à le ntwonj atu bìsogyè ñkhì ya yí mò'ò nswonj ghu mbo mē, “Lògè mù ghù ñghèe nì ghu a mbo àtu bìsogyè ntsù'ù wa ñlonj mē à tswe nì ànnù a nswonj ghu mbo.” ¹⁸ A tigè ñlógè ñghèè nì ghu a nsi atu bìsogyè ntsù'ù ya nswonj ghu mbo mē, “Paul, ñgànjatsanj wa, à twònjè gha nswonj mē mē zi nì mù ghùlà a mbo wò ñlonj mē à tswe nì ànnù a nswonj a mbo wò.” ¹⁹ Atu bìsogyè ntsù'ù ya a tswa níkwèè nì ñswunjtè yi bo yu ghèè a adigè yí lò'òsè mbetè yi mē, “O lòò aà ñswonj mē akè a mbo mē aa é.” ²⁰ A kwi'í mē, “BaYuda tanjtè mē bi ka swonj a mbo wò tá ò sigè nzi nì Paul a mum Senendrio a yoo tá bo ghìrè tsi'í tsò bo lòò aà ñkù'ùsè nanjsè mbetè innù ghu mbò. ²¹ Tsùù gho lò bii, ñlonj mē mbànjnè a titì bo ntsyàtè mighum mi níkwà bii mē bi kwèrè ibiínú waa a nì akàà mē bo warè mē kaa bo ka wa'á ayoo jì kè no tì ghè mē bi zwitè yi aa, bi nonj a ngèè mbe nìi. Bo tantè mē nú yàà a nzwitè yi ntigè nyu'utè aa mē tá ò swonjè bi ghèe nì ghu.” ²² Atu bìsogyè ntsù'ù ya a tigè nswonj a mbo mu wa mē tá à ghèe yi nswonj ghu mbo mē, “Tsuu a mbo ñù lò swonj mē ò kè'èné mē ànnù yù a mbo mē.”

²³ A le ntigè ntwonj bē bi baa bii mē à nì itu bìsogyè ñkhì ñswonj a mbo bo mē, “A ghìrè mbè nì bìnòò bi nìbù'u nìtugè nì tantè bìsogyè ñkhì jì baa, nì ngànjko'ò bìlènjè mighum mi sàmbaa, nì ngànjmbè'è mìkònj ñkhì jì baa mē tá bì ghèe nywe'e a ala'a Kaisaria. ²⁴ Nì kì nloò alènjè tá Paul à ko'ò ghu, tá nì bè yi ngheè mfa a mbo Felix mē à nì Gúmnnàà aa.” ²⁵ A le ntigè ñjwa'anè letter ñswonj mē,

²⁶ “Anjwà'anè mē a lo a mbo Claudius Lysias ngheè nì a mbo Nù yí ñwè Gúnàà Felix: Mè tsà'àtè noò. ²⁷ BaYuda kì bānjnè ñù ghù ñghèè bi zwitè, tsò mē mē le nyu'u mē à nì ñù baRoma aa bì'í bìsogyè bi tigè ñkwèrè yi a mbo bo. ²⁸ Ajànj mē mē le si lòò a nzi ñjì'í ànnù yíi mē bi tswa yi ghu aa, mē le ñlógè yi nzi nì ghu a nsi sanendrio. ²⁹ Mè lòò ñyè mē bi ñnj innù ghu nu nonjè aa bē innù nònjè wàà. Kaa ñkì'í yè mē à wò ànnù yí tsu mē mbè bi zwitè yi kè ñnjè yi a tsanjè. ³⁰ Lá ajànj mē bi kii ñkè'èné a mbo mē mē minànj à tswe ñlonj ngaa yí aa, mē burè ntsyasè yi a mbo wò, ñkì ntsyasè bē bii mē bi te'è ntswa yi aa a mbo wò mē tá bo zi nswonj ànnù yíi mē bo tswa yi ghu aa a mbo wò.”

³¹ Bìsogyè bya bi le ngìrè tsi'í wa ajànj mē bi le nswonj a mbo bo aa, ñlógè Paul nìtugè ngheè nì ghu a ala'a Antipatris. ³² Abèè a fù'ù mē, bē bii mē bi le si tēè nì mìkòrè aa bi bú mbii waa fu a baligè, ntigè mma'atè bē bii bi le ñko'ò bìlènjè aa bi ghèè. ³³ Nòò yíi mē bi le ngheè ñywe'e a Kaisaria aa bi fá letter wa a mbo Gúmnnàà ñkì mfa Paul ghu mbò. ³⁴ A twònj mē letter wa aa mbetè Paul mē à lò aa nì mbù'ù yu aa é? Ajànj mē

à le nyu'u mē à lò aa Cilicia aa ³⁵ ntigē nswon̄ ghu mbo mē, “Maa yu'u nighāa a ntsū wò a noò yī mē bē bīi bī nīn̄ annū a nu wò aa bī zī mē. Nswon̄ mē bī logē yi n̄ghēē nlēa a nt'ò Herod n̄ka mbe n̄i ghu.”

24

Ajān̄ yīi mē baYuda le nnīn̄ innū a nu Paul aā

¹ Njwī tsā mē ji ntaā, n̄gān̄mā'a Nwī yī n̄wē, Ananias, bo bī bitā bī nikurō ni n̄gān̄n̄tē isa'a yī m'ò'c mē bi le si twon̄ n̄i Tertullus aa bi sigē n̄ghēē a Kaisaria. Bo sigē mē n̄ghēē aa ntigē nnīn̄tē annū isa'a Paul a mbo Gūmnāa. ² A twon̄n̄ Tertullus, a tigē n̄loginē n̄ka nnīn̄tē isa'a Paul, n̄swon̄ ghu mbo mē, “Taā yī'i, Gūmnāa Felix, tsō ajān̄ mē o tsāsē yī'i n̄i n̄itsyē aa, ò ghīrē mē bī'i tswē n̄i m̄b̄on̄ noò sa'a, n̄zi n̄i bikwensē bīi bighīrē bī'i tswē siginē fāa ala'a aā. ³ Bī'i kii n̄kwerē n̄i innū majū tsim tsi'i idigē tsim, m̄fa n̄i n̄bī'ikē a mbo wò. ⁴ A n̄wa'à bù n̄ka n̄ghensē noò ghò, mē bu'ù m̄bo mē ò yu'u annū yīi mē mē ka swon̄ a mbo wò ni n̄ghāa n̄i ghū'ūtē aā. ⁵ Bī'i ki yē mbā ghū a bē n̄u n̄būūrē idigē yīi mē à ghīrē n̄gi'i i kuū ni āla'a, à kī lōginē n̄ka mbuurē idigē a titi baYuda a mbī n̄tsim, n̄ki mbē n̄tsyāsē n̄ghōtē bē bī m'ò'c mē bi twon̄ n̄i bīNazarenes. ⁶ A kī ki n̄zi n̄kuu n̄ka n̄tsuurē a mūm n̄dāmā'anwī, bī'i tigē n̄tswa yi [n̄l̄c mē bī'i sa'a isa'à yi yōn̄ n̄i n̄n̄sē yī'i. ⁷ Lā n̄tsyāsē bisogyē, Lisas, à le n̄zi mfə'ə yi n̄kwerē a mbo bī'i n̄i ādā'a, ⁸ n̄tigē nswon̄ mē bē bīi mē bi nīn̄ isa'a ghu nu aa tā bī zi n̄tsi'ī ghō.]” Ajān̄ yīi ò ka ki betē ibetē ghu mbo aa, ò ka tigē yē n̄ji'i annū yīi bī'i nīn̄ isa'a ghu nū aā.”

⁹ BaYuda bya le ntigē mbeentē innū jyā tsim mē à le nswon̄ a atu Paul aā.

Ajān̄ yīi mē Paul à le nto ntsu'u atū yi a nsi Felix aā

¹⁰ Noò yīi mē Gūmnāa wa à le ndī'i n̄i ābo mē tā Paul à ghaa aa, a swon̄ mē,

“Tsō mē mē zi mē ò ni n̄u yīi mē o sa'a misa'a fāa ala'a aa, mē dōrītē a mfi'isē ilēē gha a mbo wò. ¹¹ O bē ki t'ò'ōnē bon̄ ò ka yē mē a tsā mē tsi'i n̄jwi n̄ghūm n̄tsō baa mē mē kī k'ò'c n̄ghēē a mmii Nwī a Yeresalem laa. ¹² Kaa baYuda bū le n̄wa'à yē tā bī'i n̄u tsū ka nswun̄nē a mūm n̄dāmā'anwī, kē tā mē ma'a n̄i ābūūrē a titi bē bī tsu kē a ndān̄ghōtē bo, kē a mūm āla'a. ¹³ Kaa bī sī kī n̄tswe n̄i ālēsē yī tsu a ndī'i nlon̄ innū jū mē bi swon̄ n̄i atu mē tsītsōn̄ aā. ¹⁴ La mē bīi a mbo wò mē mē mii n̄i Nwī bitāa yī'i n̄yon̄ aa Mān̄jī wa mē bo swon̄ mē à n̄i n̄ghōtē yīi kaa i sī ku'unē aā, n̄kii mbii innū tsim jīi mē bi n̄wa'anē ni n̄n̄wā'anē bīn̄ōn̄sē bī Moses bo bī n̄gān̄ntoo Nwī laa. ¹⁵ Annū yīi mē mē bē a mbo Nwī laa, à n̄i à yīi mē bo kī mbii aā, mē bē bitsim ka yī bīn̄ē ni n̄wō, bīi annū yaa a tsinē aa bo bī bīi à yaa a sī tsinē aā. ¹⁶ Maa ajān̄ mē gaansē n̄i m̄tīi ma a nyē mē, a n̄i innū tsim, n̄tīi gha a laa a nsi mi'i Nwī bo bī bē.

¹⁷ “Mē le mbū n̄bīi fu a ala'a bī'i, a Yeresalem, a n̄jīm ilōò jī ghā'atē a m̄fa n̄kabē yī m'ò'c a mbo n̄gān̄f̄fum bo bī n̄joo mmā'a Nwī. ¹⁸ Bo le nyē gha mē ghīrē aa ma yū annū, ajān̄ yīi, a ti bē aa bon̄ mē lēè mē ibīi nū gha tā i laa a ndāmā'anwī aa, kaa mē wa'ā aa bī'i bī n̄ò'c yī tsu ghu kī n̄tswe, kaa wa'à n̄i idigē ghu kī mbuurē. ¹⁹ BaYuda bī m'ò'c bīi mē bi le nlō a

* 24:8 idigē jū jīi mē i tswē a mūm [] aa kaa i si a mūm n̄wā'anē jī m'ò'c tswē.

mbù'ù Asia, òtswe a ndámà'anwí, bíi mē a ghirē mbaa mbòŋ mē bo tswe faà tsìtsòŋè, a nswonè ànnù isa'a ya a mbo wò aà. ²⁰ A tuu la bē, bē buà bi nanjè òswonè afansènnù yíi mē bo le nyè mē ghirè aa a nsi sinedrio; ²¹ òtsyatè ajàn yíi mē mē le ntèè a ŋghaa a titì bo ntòŋnè nítì òswonè mē, 'Bi nìŋ isa'a a nu mē sii a nsi bù aa nlonè mē mē swonè a mbo bù mē bē ka yí bìnè ni nìwo aà.' "

²² Felix yíi mē à le nzi annù òlonè annù Mánjì wa tsi'í siginè aa, à le ntigè ntsu'unè waa nswonè mē, "Wa mē ka tigè tsèrè isa'a ghu a noò yíi mē Lisias, òtsyàsè bìsogye, à lo a Yerusalem òsigè nzi aà." ²³ A tigè òswonè a mbo atu bisogyè òkhi wa mē, tà à logè yi ŋghèè nlèè òka mbe, lá mbanjè mfa abwarè ghu mbo mē tà à ka ŋghirè nì innù jì òkii ma'atè tà ikà'à jì ka nzi mfa nì òjò jii mē a bonè aa ghu mbò.

Ajàŋ yíi mē Paul à le ŋghèè a nsi Felix ni Drusilla à

²⁴ Njwi jì mō'ò i kà mē aa ntsya, Felix bo ògwè yí, Drusilla, yíi à le mbe mu baYuda aa, a zì. A le ntoo òkii òtwoŋè Paul, ntigè yu'u ajàn yíi mē Paul à le si ghàa annù òlonè aa annù àbìintii a nu Kristo Yesu. ²⁵ Ajàn yíi mē Paul à le ŋghèè nì mbíi òka ŋghaa nto'òtè nì innù a òka ŋghirè innù jii ì tsinè nì annù a òka ntswáibíinu, nì annù òlonè Njwí òtsò'òtè misa'a yíi ì ka yí zì aa, Felix à le mbo'ò nswonè mē, "Tigè mmà'atè laa tsìtsòŋè. Wa mē ka bú lòò noò ì twoŋè gho ghu." ²⁶ A le si tsu'unè laa òkii mbe nì mē tà Paul à zì mfa òkabè a mbo yu. Maa ajàn, à le si twoŋè nii a ŋgaa ŋgaa a zì bo yu tanè nì ògàn.

²⁷ Hòò ì kà mē aa ntsya jì baa, Porcius Festus a zì òlogè abwarè Felix tsò Gúmnaà. Felix à le òka nlòò nì mē tà baYuda kòŋè yi, ntigè ŋghèè nì mbíi òlèè Paul a ndátsanjè.

25

Ajàŋ mē Paul à le nlòò mē tà Kaisa à yu'u isa'a yi aà

¹ Festus à zì mē òtswe wa mbù'u ala'a tsò Gúmnaà njwi jì tarè, òlo a Kaisaria òkò'ò ŋghèè a Yerusalem. ² Bílii ŋgàŋmà'a Nwí jì bo bítasyàsè bi baYuda bi le nzi ghu mbo, nswonè innù a atu Paul, ³ mbebetè yi mē tà à ghirè annù a ndi'i mē yu kòŋè waa, ntsyasè Paul tà à kò'ò ŋghèè a Yerusalem, nlonè mē bi le si tanjè mē bi ka lèèntè a ŋgèè ì zwiwè yi a mánjì. ⁴ Festus à le òkwi'i a mbo bo mē wa bi lèè Paul a Kaisaria, mbe nii, òkii nswonè mē yumbonè yu ka kii ghèè ghu a nì mú àtìi noò. ⁵ ŋghèè nì mbíi òswonè mē, "Tsò mē a bē laa, tà nì too bità bímō'ò a titì bù tà bí'ibo ghèè. Bèlè mē ànnù tsu a tswe a nìŋè ghu nu, bo ghirè maa ajàn."

⁶ Festus à le òtswe bo bo a tigè òku'u njwi jì nifwaa kè jì nìghum, a bú òsigè ŋghèè fu a ala'a Kaisaria, àbèè a fù'ù mē, a tswè a ŋgò'ò Korè, òswonè mē tà bì zì nì Paul. ⁷ Bì zì mē nì ghu, baYuda bya mē bi le nlò a ala'a Yerusalem òsigè aa, bi le mbìnè òtèè òkarisè yi nswonè innù ghu atu, nanjè nnìŋ innù jì tìnsè ghu nu, lá kaa kí'ì nì mánjì yíi mē mbe bi di'ì mē innù jya ì nì innù nìŋkòŋ tswè. ⁸ Paul à le mbìnè mē yu fi'ì ilèè yi, òswonè mē, "Kaa mē si gha ànnù tsu a nì nòŋsè baYuda wò. Kaa mē si a mú ànnù tsu burè ŋwo wò, kè òlonè bē ànnù ndámà'anwí, kè a nu Kaisa." ⁹ Lá ajàn mē Festus à le si ghirè mē tà baYuda doritè aa, a betè Paul mē, "O kòŋè mē o kò'ò ghèè a Yerusalem tà bì sa'a gho ghu a nì innù jù mē bi

niŋ a nu wò aa ε?" ¹⁰ Paul a kwi'i mē, "Mē tēò aa a ηγδ'ò korô Kaisa, a adigē yīi bi tē'ε ntswe nī n̄sà'á isà'á gha ghu aà. A ηghεε a nī baYuda, tsi'i wòmbōŋ, ò zi a laa mē kaa mē sī annū tsu a mbo bo wò. ¹¹ Mbē a bē yīi mē mē wo a n̄ŋsè, kē mē mē ghìrē ànnū yī tsu yīi mē mbē mē kwo ghu, bōŋ kaa mē sī aa n̄wo khē. Lā n̄bē a bē mē kaa ànnū tsu yīi mē bi niŋ a nu mē aa, à sī annū n̄ŋkōŋ bē, bōŋ kaa mbē n̄u a wa'a gha a mbo bo fá. Mē l̄ò mē tá Kaisa à yu'u isa'à ghá." ¹² Festus à lē ntigē ηghaanē bo bì ηgàŋ b̄o/ bi mbèè bi jī, n̄tigē ηkwi'i ghu mbo mē, "Ajāŋē mē ò bètē mē tá Kaisa à yu'u isa'à gho aa, ò ka ghèè a mbo Kaisa."

Ajāŋ mē Paul à lē ntē a nsi Agripa bo Bernice aà

¹³ Atii noò yī m̄'ò a ghē mē a kī tsyā mfò Agripa bo Bernice bo zī a Kaisaria a ηkwērē Festus. ¹⁴ Bo bo tswē n̄dūu ηjwi jī m̄'ò à tsyā, Festus a swōŋē annū sa'a Paul a mbo bo mē, "N̄gàŋatsaŋ yī m̄'ò à tswē faà mē Felix à lē mà'atē. ¹⁵ Nòò yīi mē kī ghεε a Yerusalem aa, bilii bi ηgàŋmà'a Nwī bo bì bità bi ala'a bi baYuda bi swōŋē ànnū m̄bi'i ηgaà yī a mbo mē, n̄betē n̄aa mē tá mē tsōrē isa'á yī tá bì zwitē yī. ¹⁶ Mē swōŋ a mbo bo mē kaa à sī n̄ŋsè baRoma bē mē, mbē bi fá n̄u yīi bì niŋē ànnū ghu nu a mbo bē bya mē bi niŋē ànnū ya ghu nu aa ti ghē mē bi sa'à isà'á yī a kī n̄tswe nī àbwarē nī a ηghaa ànnū n̄lōŋ innū jya mē bi niŋ a nu yu aà. ¹⁷ A bē n̄ji'i ànnū yīi mē ajāŋ mē bo lē n̄zī faà aa kaa mē lē ηkī'i noò ghεsè. Tsi'i ajāŋ mē àbèè a lē mfu'u aa mē lē mburē ntswe a alēŋē nsa'a m̄sa'a, ηghìrē bi zī nī ghu. ¹⁸ Bē bya mē bi lē n̄niŋē annū ghu nu aa, bi lē mb̄n̄n̄ē n̄tē la kaa ηkī'i ànnū yī bi yī tsu, tsi'i tsò ajāŋ mē m̄i kī sī wa'atē aa, swōŋē. ¹⁹ Bo lē mb̄āŋn̄ē n̄swōŋē bē ìnnū jīi bo bo kī sī swūŋn̄ē ghu, n̄yōŋē a n̄jīmē ànnū Nwī yaa, bo bì ànnū n̄u yī m̄'ò mē bi twōŋē nī Yesu, yīi mē à lēè ηkwo, lā Paul a bāŋn̄ē n̄swōŋē nī mē à tswènn̄t̄i. ²⁰ Tsò mē mē kī wa'a gha ajāŋē mē mbē mē lēntē majū ìjāŋē innū zi aa, mē betē Paul mē mbē a ghεε a Yerusalem tá bì lēntē ghu aa ε? ²¹ Lā Paul a bāŋn̄ē n̄betē mē yu l̄ò mē tá Kaisa tá à sà'a isà'á yī. N̄swōŋ mē tá bì lēō yī nywe'e noò yīi mē Kaisa à ka fa akwi'i aà; mē tigē ηghìrē mē tá bì tswa yī n̄lō faà n̄ywe'e noò yīi mē mē ka yī too yī a mbo Kaisa." ²² Agripa a swōŋ a mbo Festus mē, "Mē nī àtu ibii nū gha, mē ka kōŋ mē mē yu'u nighàà ghu ntsù." Festus a swōŋ mē, "Oo l̄o yu'u nighàà ghu ntsù a yoo."

²³ Abèè a fù'ù mē, Agripa bo Bernice, bo zī tsi'i nī n̄fò, n̄zi ηkuu wa a ndā n̄sa'a m̄sa'a, bo itu b̄isoyē ntsù'ù, nī bità bi n̄jò'ò àla'a bya. Festus à lē ntigē nla'a bi logē Paul n̄zi nī ghu. ²⁴ Festus a tigē ηghaa a mbo bo nswōŋ mē, "Mfò Agripa bo bì bē bitsim bii bi tswē faà aa, nī yē a ghulā n̄u mē à tēō a nsi bù aà, àa n̄u wa mē baYuda lē n̄niŋ innū ghu nu, n̄swōŋ a mbo mē a noò wa yīi mē lē ηghèè a Yerusalem, ηkī m̄bu zī n̄swōŋ faà, n̄tōŋn̄ē nī mē kaa à sī ku'ùnē mē tá à bu ntswe nt̄i aà. ²⁵ Lā kaa mē lē ηkī'i n̄yē mē à ghìrē ànnū tsu mē mbē a kwo ghu bē. Tsò mē yumbōŋ à bètē mē yu ghèè a mbo Kaisa aa, mē kà'á mē mē mē ka too yī ghu. ²⁶ Lā kaa mē sī nī ànnū yīi mē mbē mē n̄āŋsē ηŋwa'anē a mbo t̄āf̄á'á ghà aa tswē. A bē n̄ji'i ànnū yīi mē mē zi nī ghu a nsi bù aà, mē mbē wò mfò Agripa, ò n̄āŋsē n̄betē yī a fá àkwi'i tá tá mē zi ànnū yīi mē mbē mē ηwa'anē. ²⁷ Nlōŋ mē à ka bē ajāŋtē ànnū a mbo mē a ntoò ηgàŋatsaŋ ti ghē mē mē n̄āŋsē ηŋwa'anē innū jīi bi niŋ ghu nu aà."

26

Paul a ghaà ànnù a mfi'i ilèê yi a nsi Agripa

1 Agripa a swonj a mbo Paul mæ, "Ghàà ànnù yii ò tswe ní ñghàa nlonj ñgaà yò aà."

Paul a tigè ññentè a abô yi a ndonj ñghaa ànnù a mfi'i ilèê yi ghu nswonj mæ, 2 "Mè wà'atè mæ mè ní ñù àbòñè atu nlonj mæ mè tètè a nsi wò sii aà, a mfi' Agripa, a ñghàà ànnù nlonj ñgòñ innù tsim jii mæ baYudà ññè a nu mè aà. 3 Nlonj mæ ò zì bìnòñgòñ bi baYuda bitsim ñki nzi innù jii bo swùñnè ghu aà. Mè tigè m̀bu'u ní m̀bo a mbo wò mæ tá ò tswa ntii gho nanjè nyu'utè.

4 "BaYuda bitsim bi zì àkòrè nizì ya ñloginè a noò múñkhè ajàn yii mæ mè le si tswe bi'i bàla'à bi'i a Yerusalem aà. 5 Mbè a bè mæ bo swonj ànnù ní ñkòñ bonj bo zi mæ mè laa mbè ñù yí m̀'ò a titii bè bii mæ bi yòñè ànnù Nwí yi'i nìli'i nìli'í, nlonj mæ mè ní ñù baFarisai aà. 6 Bi tigè nsa'a nàa faà tsitsòñè aa nlonj mæ mè bii ñkà'a yii mæ Nwíñgòñ à le ñkà'à a mbo bitaà bi'i 7 itsê ji'i jya ñìghúm ñtsò baa i kii m̀bè ní mæ bo ka yí kwèrè ajàn mæ bo mii Nwí ní ñtì waa tsim nitùgè ní s'ínè aà. Nlonjè ànnù ma yú mæ bi bè aa, baYuda tigè ñññj innù a nu mæ mfi'. 8 A ghìrè àkè mæ tá à bè ànnù yii mæ a tsyanè a mbo bù a mbii mæ mbè Nwí a nyweensè bè a niwo aa è?

9 "Mè, a ní àtu ibii nú gha mè le nanjè mbii mæ a ku'unè mæ mè ghìrè innù jì ghà'atè a ñlìgítè ikúm Yesu mu Nazareth ghú. 10 Mè le ñghìrè maa ajàn a Yerusalem. Mè le si kwèrè ní m̀dà'à a mbo bìlii bi ñgàñmà'a Nwí, ñtswatè ní bè bi Nwí bi ghà'atè mfèè ní a ndàtsanè. Bi yi ti zwitè waa mè kì mbèentè. 11 A ní ñgàà jì ghà'atè, mæ le si ññè ní ñgí'i a nu bo a ní ñdanghotè, ñgaansè ní waa mè bi tuu ànnù yii mæ bo le mbii aà. Ntòñè gha i le ñnanjè ñlwi a nu bo, mè tigè ñtsò'ò ní àkòrè yaa nyonjè ní waa a ní njò'ò ila'a jì dònjè.

Paul a tãñ ñgàn nlonjè ajàn mæ Kristo à le mbèñkè yi aà

12 "Mè le ñkwèrè ada'a a mbo bìlii bi ñgàñmà'a Nwí, bo toò gha mæ mæ ghèè a Damascus mæ mæ ghèè fà'à ma ghú ifà'à ghu. 13 A bè mæ a ntii is'ínè mfò, mè yè ñkà'à a wa m̀anji yii i le nta ntsya ñnòdò, i lô a aburè nsigè, nta ñkarisè gha bo bi bè bii mæ bi'ibo le si zinè aà. 14 Bi'í bitsim le ñwòkè a nsyè, mè yu'ù ñji i ghaa a mbo mè ní ñghàà ní baHeber ñswonjè ní mæ, 'Saul, Saul, o tso'ò akòrè yaa aa a ya? O lèansè aa ibiinu ghó mæ mbè ò ka nta ati yí tsè'è.' 15 Mè betè mæ, 'A ní wò wò aa è Mmà'ambí?' Mmà'ambi a kwi'i mæ, 'A ní mè Yesu wa yii o tso'ò akòrè yi aà. 16 Lá bìnnè ntèè ní mìkòrè mò. Mè zì a mbo wò aa mæ mæ tso'ò gho ní ñgàñfà'á ghà. Oo tigè kì swonj innù jii mæ ò yè nlonj ñgaà yà sii aa bo jii mæ mè aa bú d'i a mbo wò a ñjímè aa a mbo bè.' 17 Mè aa tigè kwèrè nòo a mbo baIsrael bo bitizì Nwí bii mæ mè aa too gho a mbo bo aà. 18 Mè too nòo a mbo bo aa mæ tá ò ña'a mi'í myaa, mbèñkè waa bi fè'e a mùm itugè nzi ñkuu a mùm ñlaa idigè, i fi'i waa a mùm m̀dà'à mi Satan i zì ní bu a mbo Nwí tá tá Nwí à li'inè ifànsennù jyaa, tá bo yi ñkwèrè abwarè yaa a titii bè bii Nwí à ghìrè waa bi laa ntsyá a ñjím àbiintii yaa a nu mè aà.

Paul a ghaà ànnù nlonj ifà'á yi

19 “Tsò mæ a bæ la aa, Mfò Agripa, kaa mæ le ŋki'i atu tì a ŋghirè ànnù yìi mæ njèè tæ tæ ma yù yìi mæ i le nlo a aburè aa i le nswonè aa. 20 Mè le lòginè a Damascus, ŋghæ a Yerusalem, ŋkarè a ala'a Yudea tsi'i tsim, ŋki ŋghæ a mbo bitìzì Nwí, ñswonè ni a mbo bo mæ tá bo bæŋkè mînti myaa, ñme'e innù jì bî jyaa, mbøn mbi a mbo Nwí, ŋka ŋghirè innù jìi mæ i di'i mæ bo bæŋkè mî mînti myaa aa. 21 Aá ñji'i ànnù yìi mæ baYuda le mbajñè gha a ndámá'anwí ñlò mæ bi zwiwè gha ghu aa. 22 I zì kù'u sii, Nwíŋgòŋ a kwetè nàa, àjàŋè mæ tæ faà aa, mæ kè'èñè a mbo bè bî kègè bo bî bî wè, ñswonè aa tsi'i ànnù ya mæ ŋgáŋntoo Nwí bo bî Moses le nswonè mæ i ka yì fè'è aa: 23 Mæ Kristo wa à le ntswe ní ñyè ŋgi'i, ŋki nswonè mæ àjàŋè mæ à ka yì bæ ntsyámbi a nyweenè ni ñiwo aa, àa tigè kè'èñè ŋkà'a ntswénti a mbo bàYuda bo bî bitìzì Nwí.”

24 Ajàŋè mæ à kà mæ aa ŋghaa ma mùu ajàŋ mfi'i ní ñlèè yi aa, Festus a tçŋnè ñswonè mæ, “Paul, ò baànè. Wa àŋwà'ànè ya mæ ò yègè si'i aa, a ghirè ò baanè.” 25 Paul a swonè mæ, “Taà ghà ñu yì ñwè Festus, wa kaa mæ si baanè. Mæ swonè aa tsi'i ànnù ñŋkoŋ yìi mæ a tswè ghu aa. Mè kii ŋghaa tsi'i tso ñu yìi mæ kaa mîtsyè ma si burè. 26 Nlonè mæ mfò ghú à zì innù jù tsimè, mæ tigè ŋghaa ghu mbo tì bo'ò. Nlonè mæ mæ zi mæ kaa annù yù yì tsu a si ghu tswè tighè à zì, mbi'i mæ kaa bi le ŋki'i yì tsu a alò'òsè ghirè.

27 “Mfò Agripa, ò bii annù ŋgáŋntoo Nwí jya aa e? Wa mæ zi mæ ò bii.” 28 Agripa a betè Paul mæ, “O wà'atè mæ mbè ò logè tsi'i mùti noò ghulà, ŋghirè gha ni Krisèn aa e!” 29 Paul a kwi'i mæ, “Kè a logè àti noò kè andañè noò, boŋ ñyè'è na a mbo Nwí à ni mæ wò ni bè bitsim bii mæ bi yu'u ànnù yìi mæ swonè sii aa tá bo bæ tsi'i tsò mæ, lá kaa wa'à ní àtsañ yù tswè.”

30 Mfò wa ni Gúmnaà wa, ni Bernice bo bî bè bya mæ bo le ntswe aa, bi le mbànè. 31 Bo ghèntè mæ, ñtigè nswonè a titi bo mæ, “Kaa ñu ghú à si annù yì tsu ghirè mæ mbè bi zwiwè yi kè ñŋè yi a ndátsañè.” 32 Agripa a swonè a mbo Festus mæ, “A ghirè mbaa tuu betè mæ yu ghèè a mbo Kaisa boŋ bi'inè mà'atè yi.”

27

Ajàŋ yìi mæ Paul à le ŋkuu abañè ŋki ŋghæ a Roma aa

1 Nòò yìi mæ Festus à le mbii mæ tá bii'í kuu abañè ŋki ŋghæ a Itali laa, bi tigè ñfa Paul bo bî ŋgáŋtsañ jì mo'ò a mbo Julius, atu bisogyè baRoma yìi à le si tsyàsè ntsù ntsò Kaisa yì wè laa. 2 Bi'i le ñtigè ŋkuu abañè a Adramyttium, yìi a le si ghèè ni a idigè aghəŋè ŋki a mbù'u Asia aa, ñtigè ntoo ŋghæ. Aristacus, ñu Macedonia yìi mæ à le nlo a Tesalonika aa à le ŋghèè bi'ibo. 3 A bè mæ a njwi yìi i le nyòntè aa bi'i'í ghèè ŋkuu a Sidon. Julius à le nlentè Paul siginè ñtigè mma'atè yi mæ tá à ghèè ŋghantè ika'á jì tá bo tigè nlentè yi siginè ñfa njoo jii mæ i le si wè'e ghu mbo aa.

4 Bi'i le mbù ŋghæ ŋkuu abañè ŋki ya, lá tsò mæ àfisè a le si tsyà ñzi nàa a nu bi'i'í aa, bi'i'í le ñtigè mbøn ŋghəŋtə ŋghæ ntsyà a ní mbèè kŋŋki a Cypres yìi a le ŋkŋntə àfisè aa. 5 Bi'i'í le ñtigè ŋka ntoo ŋki miyaa wa ŋghəŋtə ni a mbèè ala'a Cilicia, bo Pamphylia, ñtigè ŋghæ ŋkuu a Myra

a mbù'u Lysia. ⁶ Maa adigè atu bísogyè ya a le nyè aban yí mo'ò mē a le nlo a ala'a Alexandria, ntoo nghèe ni Itali, ònìnhè yí'ì ghu.

⁷ Bì'í le si tigè nghèe tsi'í àbòò bòò a ní òjwí jì ghà'atè, nanşè nyè ngi'ì mbòj tigè zì ghòjntè tsa a mbèè òj'ò àla'a Nidus, kaa fifèrè wa kaa à le wa'à bii mē bì'í ghèe maa mbèè, bì'í tigè òghòjntè nsigè a mbèè kànki Crete, mbòj nghòò ghèe tsa a mbèè Cape Salmone. ⁸ Bì'í le nghèè ní mbii a nyè ngi'ì, nghòjntè nghèe wa mbèè òki, òghèe nywe'e a adigè yí mo'ò mē bi le si twonè ni Safe Harbors aa, àdigè yii mē kaa àgha'a a le njwà'à sà'à a nlò ghu nghèe a ala'a Lasea aa.

⁹ Akòrè nitèè ya a le ntigè ntsyanè si'ì tsò mē à le ti bē maa noò aa le noò òghèe a nighaa a múm òki à tsa mē òlòj mē bì'í le ntigè mánji si'ì, le bòj njwí Nsi'ítè ìbì* ì kì mē ntsya aa, Paul a tigè òndi'tè waa, ¹⁰ nswonj mē, “Bitaà, mē yè mē àkòrè nitèè yù, òloginè faà, a ka zì ní ngi'ì si'ì si'ì; bi ka bwe njoo bo bi àban yù tá bē kì òkwokè.” ¹¹ Lá atù bisogyè ya kaa à le njwà'à annù ya mē Paul à le swonj aa yu'utè mbanşè nanşè nyu'utè aa bē annù yii mē ntsyàsè aban ya bo bi mbòj aban ya bo le nswonj aa. ¹² Kaa adigè ntèè aban ma ya a le wa'à kì mbòj a ntswe ghu a noò mēf'è. Bè bì ghà'atè tigè ònswonj mē tá bo ghèe ní mbii, òka ngaansè ada'à yaa mē mbè bi ghèe nywe'e a Fonix, yii mē à le mbè adigè ntèè aban a Crete, òlii ní mbì nsa'a noò a bó òkwàbè, ònyu'utè ghu tá noò mēf'è wa tá à mē.

Afisè yí tì à òki miyaa

¹³ Afisè yí bònè a le òka ntsya nlo ni mbèè mbì ntii òka ntsya, bo mōntè mē mbè bo ghèè ní mbii, òtigè mbwèe atii ntwá aban ya, òloginè òka nghòjntè nghèe ni a mbèe ala'a Crete. ¹⁴ Tsi'í maa ní àtìi noò, àfisè yí wè yii mē bi le si twonè ní “northeast” a ló wa kànki nzwu nsigè; ¹⁵ ntii aban ya bì'í tigè mma'atè a tigè ntii òlòj mē kaa bì'í le wa'à zì a mbu òka nghèè ní mbii aa. ¹⁶ Bì'í zì nywe'e a kànki Cauda òtigè òghòjntè ntsya a mbèè yii mē àfisè a le mbonè ghu aa, nyè ngi'ì mbòj swòj akànu'u aban ya kò'osè ghu mumè kwèrè. ¹⁷ Bo kò'osè mē aa òki tigè kwèrè ìbii aban wa ní mìnkiè. Ajàn yii mē bo le si bo'ò mē mbè aban ya a zì òkuu a múm àwàn a ghèjè òki Lybia aa, bi le sigisè ayoo yii mē a ghèrè mē tá aban ya a tigè nlèrè nghèe tsi'í àbòò bòò, ajàn yii mē àfisè ya a le si tii aa. ¹⁸ Abèè a fù'ù mē, bo tsu'u òka fi'ì ní àbè'è mma'a wa múm òki òlòj mē àfisè ya a le si tsigè aban ya si'ì si'ì aa. ¹⁹ A bē mē a njwí yii ì yòntè aa, bo kì ntsu'u òka mma'a ní njoo aban jya jì mo'ò a múm òki. ²⁰ Afisè ya a le nghèè ní mbii a ní òjwí jì ghà'atè kaa òj wà'a noò kè fínjòn ni òli'ì yè. Bì'í le nyè mē kaa mánji òkhè òjwò kaa à le njwà'à bē.

²¹ Tsò ajàn mē à le si baa bòj bē bya tswe mē a njwí jì ghà'atè ti jì aa, Paul à le ntèè a tìtì bo nswonj a mbo bo mē, “Bilim bá, a le mbaa mbòj mē bòj ní le nyu'u annù ya mē mē le nswonj aa, kaa wa'à a Crete mà'atè, bē bòj kaa àfisè ya a sí ngi'ì ní aban yù tá, kaa bì'inè wa'à ndùu njoo ghù mē bì'inè mà'à mē a òki aa bwé. ²² La tsítsòn, mē bù'u mbo mē tá ní tswa mántì muu, òlòj mē kaa òj yí mfuù kaa à ka wa'à ntswèntì yí bwé. A ka kii bwe tsi'í aban yù. ²³ Nlòj mē à ghèrè mbè òtugè tsi'í sii aa, angel Nwí, wa mē mē gha'asè aa, a zì a mbo mē, ²⁴ ònswonj mē, “Tsee kì bo'ò mbá Paul, wa ò tswe ní òghèe ntèè a nsi Kaisa; yè, Nwí, a njim àbòjèntì yì, à

* 27:9 Njwí Nsi'ítè ìbì kè òjwí nsi'ísè nu tì jì (Lev. 16.29-34)

kì mē mfa ntswētū bē bū bitsim bīi mē būbo tswe aa a mbo wò.' ²⁵ Nì tigē ntswa mīntīi muu mbá bīlīm bá nloŋ mē mē nīŋ nti ghá a nu Nwī, nībīi mē ànnū yīi mē à swoŋ a mbo mē aa a ka fè'è tsi'ī maa aŋàŋè. ²⁶ La bi ka tigē tii yī'inè à ghèe fi'isè a mbèe kīŋki yī mò'ò."

²⁷ A bē mē nī nti itugè nī nīwī yīi à le ntigē nywe'e nīghūm ntsò jī nī kwà aa, afisè ya a le mburè ki tii yī'ī wa mūm ŋkī Miditerīnea, ŋgāŋntiī àbaŋ jya yè mē bī'ī ghèè mē ŋka nywe'e a mbèè aghəŋə ŋkī. ²⁸ Bo le ntigē mfigè ntsotè ŋkī ya, nyè mē à le mbè tsò bīmeta mīghum mī nīkwà. Abàŋtè atsyà a bù mfigè nyè mē à le mbè bīmeta mīghum mī ntarè. ²⁹ Bo kà nībo'ò nī mē à baŋ ya a ka yī fūu alaŋsə ŋgò'ò ntigē mma'a itii ntswá àbaŋ jī nīkwà wa nīm àbaŋ, ntswe ntigē ntsa'atə Nwī mē àbèè à fu'u. ³⁰ Ŋgāŋntiī abāŋ jya à le ntigē nlobitə mē bi khè waa, le boŋ bi sigisè mē mūntsi'è akānu'u wa mūm ŋkī, mībagilè nī mē bo tsyà ŋghèe a mma'a àyoo ntswá àbaŋ ya yī mō'ò wa nsi abāŋè. ³¹ Paul a tigè nswon a mbo ndīi bisogyè wa bo bī a mbo bisogyè bya mē, "Wá ŋgāŋntiī abāŋ jū bə tuu fāa mūm abāŋ tswe, boŋ kaa mbə nī wa'a yweenè." ³² Bisogyè bya tigè ŋkwye ŋkirə akānu'u wa a tigè nlorə ŋghèe.

³³ Abèè a kà mē aa ŋwanə, Paul a bu'ù mbo a mbo bē bya bitsim mē bo jī ayoo, nswonə nī mē, "Sii àà nīwī nīghūm ntsò jī nīkwà mē nī tswe nībo'ò nyu'utə, ntswe tsi'ī tī jī. ³⁴ Mē gaansə ghuu mē nī jī ayoo nī jī tã bōo tswe nti. Wa kaa tsi'ī nōŋə átú ŋú yī mīfūūrə a titi bù kaa à ka wa'á bwé." ³⁵ Nòò yīi mē Paul à le nswon laa a aa, nlogə abaa, mfa mbi'ikə a mbo Nwī a nsi mi'ī bo bitsim, mbatə nkurə. ³⁶ Bo bitsim le ntigē ntswa mīntiī myaa, ŋkī nloo mīji nji. ³⁷ Bè le ntswe wa mūm abāŋ ŋkī jī baa nī mīghum mī sambaa ntsò nto'o. ³⁸ Bo bitsim jī mē nīyurə, ntigē mfi'ī misāŋ mītsim mīi mī le mburə aa mma'a a ŋkī mē tã àbaŋ ya yaŋsə.

Ajāŋə afisè ya a le nsatə abāŋ ya aà

³⁹ Abèè a fū'ù mē, kaa bo wa'á adigə ya mē bo le ntswe ghu aa nanjə nzi. Nyə adigə yī mō'ò a bə tsò aghəŋə ŋkī yīi mē àwāŋ a le ntswe ghu aa, ntigè nloo mē bo ywe'etə swonə abāŋ ya à ghèè nī yu maa adigə, ⁴⁰ Bo le ntigè ŋkwye itii ntswá àbaŋ jya mē'anə a ŋkī, ŋkī ntentə mīŋkirə mīi mē bi le ŋkwerə mbī àbaŋ ya ghu aà; ntigè ŋkò'osə atsə'ə nti àbaŋ ya yīi a le ntswe a nsi aa mma'atə, àbaŋ ya a tigè ŋghèe wa aghəŋə ŋkī. ⁴¹ Abāŋ ya a le mbāŋnè ghèe mīfuu yī wa nī àwāŋ ntsə nsigə ŋghèe a nsyè. Nsi abāŋ wa le ŋkuu wa mūm àwāŋ kaa wa'á bù ntsiginə. Ikāŋnə ŋkī à bāŋnè ntigè mbatə nīm à baŋ ya a bà'a bà'à.

⁴² Bisogyè bī le nloò mē bī zwitə ŋgāŋətsan jya tã bī tsuu yo'ò ŋkī wa à khəkə. ⁴³ Tsò mē atu bisogyè ya a le si loo nyweensə Paul aa, à le ŋkī mē bī tsuu ma ya ànnū lō ghīrə. Mbaŋnə nswon mē bē bīi mē bī zī nīyò'ò ŋkī aa, tã bī fuu nyò'ò ŋghèe mfè'è a aghəŋə, ⁴⁴ tã àbùgè bē tigè ntswa plank bo bī àbà'á plank abāŋ jya ntigè nyò'ò ŋghèe mfè'è a nta'à. Ma mùu nī māŋjī bē bitsim le ntigè nyò'ò ŋghèe mfè'è wa aghəŋə ŋkī siginè.

28

A ala'a Malta

¹ Ajāŋ yīi mē bī'ī le ŋkhə nīwo ntigə nzi ŋkuu a aghəŋə ŋkī siginè aa, bī le nswon a mbo bī'ī mē kūm kīŋki wa, à nī Malta. ² Bala'a bya le nanjə

ntswe nî àbòñentii a nu bî'í ñtigè ñghirè nî ìnnù jì siginè a nu bî'í. Ajàn mæ mbèñ ì lè si loo, idigè ì fwe aa, bo lè ñjètè m'ò'ò ñkwèrè yì'í ghu. ³ Paul, à lè ñghotè itii ñkwee jì m'ò'ò a ntòò wa nì m'ò'ò. A kà mæ aa ntòò aa, tsò mæ m'ò'ò wa ì lè ì lòò aa, no ì fè'è wa nî ñkwee nloo abò yì njèrñè ghu. ⁴ Ajàn mæ bala'a bya bi lè nyè no ya ì jèrñè ghu abo aa, bo tigè ñswoñè nà ì titii bo nì mæ, “Kaa àjìnkè a sù ghu tswé wa ñù ghúlà à nì ñzwitè ñù. Ka mæ à khè ñiwo nì ñki aa kaa bìnwi bi wa'à bii mæ tá à tswè ntii.” ⁵ La Paul a mi'í no ya ì wò wa nì m'ò'ò, kaa ñki'í nì ñgi'í yì tsù tswé. ⁶ Bo lè si tigè nyu'utè nì mæ idigè nù jì ì ka kò'òkè, kè mæ à ka wí'íkè wò ì kwo. Lá, àjàñè mæ bo lè ntigè nyu'utè nyu'utè kaa annù yì bi yì tsu ka kí'í fè'è aa, bo tigè ñkwensè mántii myaa ntigè nswonè nì mæ à nì nwi yì m'ò'ò.

⁷ Nyon'tè maa adigè kìnki, àdigè nsysè yì m'ò'ò a lè ntswe ghu, mbè yì mfò yì à lè ntswe maa kìnki, ìkùm yì ì bə Publius, à lè nlogè yì'í, ñlèntè yì'í tsi'í siginè a ñjìm njwi jì tarè. ⁸ Ta bi Pablius à lè nnòñ ñghòò nì fibà bo bi àtoonsè. Paul à lè ñghèè ñghantè yì, ñtsa'atè Nwí, ñncòñsè mbò mì ghu atu a tii. ⁹ Ajàn mæ a lè mfe'è laa, àbùgè bə bii bi lè ntswe wa kìnki ntswe nì mighòò a nu bo aa, bo lè ñki nzi bi ghurè waa. ¹⁰ Bo lè ntigè ntèñè yì'í nì ñjoo jì ghà'atè a ñghu'usè yì'í ghu. Nòò yìi bî'í lè mbù ñkuu abanè ñki mæ bi kì ghèè aa, bi ññ ñjoo tsim jii mæ ì lè mbon a mbo bî'í aa wa múm àbanè. ¹¹ Bisàn tsysà mæ bi tarè, bî'í tigè ñkuu a múm àban yìi mæ a lè nlò a ala'a Alexandria, bi twonè nì ìkùmè aban ya nì “Mímfa'a mi Nwí” mæ a lè ñkhè mfe'è yì tii wa, ntèw wá kìnki. ¹² Bî'í lè ñghèè ñywe'e a Syracus mfe'è ntswe ghu njwi jì tarè. ¹³ Bî'í ló mæ ghu ñkarè ñghèè nywe'e a ala'a Rhegium mfe'è ntswe ghu, ñjwí ì tsysà mæ yì mfuùrè àfísè a ló a mbù'untii ñkò'ò, à tì mæ tì bə nì ñjwi jì baa, bî'í ñghèè ñku'u a Puteoli. ¹⁴ Bî'í lè nyè bòò bi Kristo ghu. Bi tigè ñlogè yì'í bî'ibo tswé ghu njwi jì sàmbaà. Ma mùu ajàn bî'í ló ghu mbu ntigè ñghèè a ala'a baRoma. ¹⁵ Ajàn mæ bòò bi Kristo bii bi lè ntswe ghu bi lè nyu'u mæ bî'í zì mæ aa, bo lè nlò nì idigè tsi'í tsò mítaa Appius bo bi àdigè yì m'ò'ò mæ bi lè si twonè nì Nda bigù ñ jì Tarè, ñzi mbòò yì'í. Nòò yìi mæ Paul à lè nyè waa laa, à lè mfa mbi'íkè a mbo Nwí, ñtì yì ì kuù.

Ajàñ mæ Paul à lè ntswe a ala'a baRoma aà

¹⁶ Nòò yìi mæ bî'í lè ñkuu a ala'a baRoma aa, bi lè mmà'atè Paul mæ tá à ghèè ñka ntswe tsi'í yù, ñfa sogyè yì mfuùrè a bè ñii.

¹⁷ Njwí ì tsysà mæ jì tarè, a twonè bitsyàsè bi baYuda bii bi lè ntswe wa adigè aa tá bi zì. Bo zì mæ, a swon a mbo bo mæ, “Bílfm bā, ka mæ kaa mè lè ñki'í annù tsu ghìrè a nu bə bi'inè, kè nì nòñsè bitaa bi'inè, bi lè ntswa gha tsi'í tsò ñgàñàtsan, ñlogè gha a Yerusalem ñzi mfa a mbo baRoma. ¹⁸ Ajàn mæ bi lè ñlèntè gha ghè mæ bi mà'atè ghá ñlon mæ kaa bo lè ñki'í annù tsu a múm isa'a mæ yè mæ mbè a ghìrè bi zwitè gha aà. ¹⁹ Lá àjàñ mæ baYuda lè ntuu aa, kaa annù yì ghìrè yì dàn a lè wa'á a mbo mè bə, ma mùu ajàn, mæ tigè mbetè mæ bi tsysàsè gha a mbo Kaisa, ka mæ kaa mæ sù nì annù dàn a ññ a atu bála'à ba tswé aà. ²⁰ A bə ñjì'í annù yìi mæ mè twonè ghuu mæ mæ yè ghuu ì kii ghàà a mbo bù aà. Nlon mæ àtsan yù a tswè a mbo mæ aa nlon ñkwitu annù yìi mæ baIsrael bə aà.”

²¹ Bo lè ñkwí'í ghu mbo mæ, “Kaa bî'í sǎ aṅwà'ànè yì dàn mbi'í ngaà yò a Yudea kwèrè. Kaa ndim yì'í yì tsù yìi à lo a ndùgè ñzi aa, kaa kì'í annù yì

bi yí tsu nlon ɲgaà yò ki nswonɔ. ²² La bǐ'í ka kòɲtə nyu'u joò nímòòntə. Ʋghɛɛ ni ndámánjòɲ ma yú mə o swonɔ nǐ ànnù yi aa, bǐ'í zi mə idìgè tsim jǐi mə bo ghèè ghu aa, bə ghàà ñtuu nǐ ànnù yí fii yii bi dì'í aà.”

²³ Bo ɛ nɔə ɲjwi bo bǐ ghà'à ɲgha'a zǐ ñtsi'í yi a nda yii mə à ɛ si tswe ghu aa, a tigè ñnaɲsə ɲghaa a mbo bo, nɔginə tsi'í a títugə a mbà'a mbà'à ɲywe'e a ɲkwé'fò. Ntə'otə nǐ ànnù ñlonɔ annù nifò Nwǐ. Nywe'etə nǐ a ɲghirə mə tǎ bo bii Yesu Kristo, ɲyonɔ nǐ ajàɲ mə bi ɛ ɲɲwà'ànə nǐ nòɲsə Moses ɲghɛɛ nywe'e a ni ɲgǎɲntoo Nwǐ. ²⁴ Bo bǐ mo'ɔ ɛ nyu'u annù ya mə à ɛ nswonɔ aa mbii, bǐ mo'ɔ bi tuù. ²⁵ Bo ɛ ntigə nlo ntigə ɲghɛɛ nǐ waa kaa wa'à biinə, àswùɲnə a fe'ɛ a titi bo, a noò yii mə Paul à ɛ nswonɔ annù yúlà mə, “Azwǐ Nwǐ a ɛ nswonɔ tsi'í ànnù nǐkoɲ a mbo bità bi bitaa buu ñtsya a ɲjím ɲgàɲntoo yǐ Yesaiah mə,

²⁶ ‘Ghèɛ a mbo bə buà ñswonɔ a mbo bo mə,
Nǐ ka yǐ ki nnaɲsə yu'u lá kaa atú yuu wa'à ghu ka nlaa.
Nǐ ka yǐ ki naɲsə yə kaa mi'í muu wa'à ghu laa.

²⁷ Nlon mə mǎntii mi bə bù luu nǐ àjǎɲtə.
Bi jesə ñtòɲnə jyaa kaa bo wa'à nǐ ñnnù bú ɲyu'u,
ɲkusə mi'í myaa,
mbǐ'í bo ló ɲyə nǐ mi'í myaa,
ɲki nyu'u nǐ ñtòɲnə jyaa,
ɲki yu'u mǎntii myaa laa ghu,
nǐbəɲkə waa, nzi a mbo mə, mə ghurə waa.

²⁸ “Tá à naɲsə nlaa atu bù mə wa bi tòò mə annù ajàɲ mə Nwǐ yweensə bə aa a mbo bitizǐ Nwǐ; bo ka yu'utə.” [²⁹ A swonɔ mə ñnnù ma jú aa, baYuda bya bi tigə ñlo ɲghèè waa, ntigə ɲghaa tsi'í mbə ànnù a nǐ ñnnù ma jú jǐi mə à ɛ nswonɔ aà.]*

³⁰ Paul à ɛ ntigə ntswe ghu ilòò ji baa i kə'ɔ nluu, ñtswe nǐ a nda yii mə a ɛ nɔə tsi'í yú ñtigə ntu, ɲkwɛrə nǐ bə bitsim bii bi zǐ a nyə yu aa, ³¹ ñswonɔ nǐ ànnù nlon annù nifò Nwǐ, ɲkii ndǐ'í nǐ ñnnù ñlon Mmà'àmbi Yesu Kristo nǐ ñsi nǐ ñsi, kaa wa'à bə'ò, kaa ɲù tsu a ki'í nǐ ɲgi'í ghu mbo fà.

^{28:27} Yes. 6.9-10 * ^{28:29} ìdìgè jù jǐi mə i tswe a múm [] aa kaa i si a múm ɲwà'ànə jǐ mo'ɔ tswe.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaROMA

NJI'INNŪ ANWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ñṅwà'ànè Paul a mbo ñghòtè a Roma. A le ñṅwà'ànè aa a nswonj mē yu lɔɔ nzi nyə waa, tã bo bo fa'atè, lá m̀bɔŋ tã à zi nyə waa, à le ñṅwà'ànè annù ñlonj ntoo yí ñsiginè ya mē Mmà'ambí à le ntwonjè yí mē yū ka nseensə aà. A ñghotê BaRoma aa a le ntswe BaYuda bo bitizi Nwĩ bii bi le ñlò maa ala'a bo bì a itoo dàŋ. Ma la a bē mē Paul à le si ghàa aa a mbo bàYuda (2.17-4.25) bo bì a mbo bitizí Nwĩ (1.13-15; 11.13).

Paul à fá àtu annù yii mē yu lɔɔ ñghàa ghu aa tsi'í a ñlògìnè (1.16-17). Ntooo yí ñsiginè ya ì tswé nì midà'á a nyweensə bē bitsim bii mē bi bii Kristo aà, baYuda bo bì bitizi Nwĩ. Ntigè nanjsə ñlogè noò ma mùu nì aṅwà'ànè ñtò'otè annù yii mē a tswé a nì ñtooo yí ñsiginè aà. 'Mfoo nswonjè a ajàŋ mē bē bitsim bi ghìrè mē ibi, ntigè tswé a sà'a agha'a bo bì Nwĩ aà. Kaa mbē ñòŋsè a wa'á bē yweensə. Nwĩ a ghìrè annù bē a tsinè ñtsya aa a ñjìm àbiintii a nu Kristo. Paul a tigè ñghèè nì mbĩi ghàa ñlonj ntswéntii yii mē ñù à tswé nì yu a múm Kristo aà. Ngàŋmbii Kristo à tswé nì mbɔɔnə bo Nwĩ. Azwĩ a ghìrè kaa wa'á àbù'ù a mbo ñòŋsè bo ñìwo mē nì bu'utè nì bē aa bù mbē (7.24-8.3). Paul à ghàa ñtò'otè ñjì'í ànnù yii mē ñòŋsè à tswé ghu aà (5-7), ñtigè nanjsə ñghaa siginè ñlonj ntswéntii a múm Azwĩ, ñdì'í ifá'a Azwĩ a múm ñtswéntii Krisèn. A ghìrè Azwĩ Nwĩ ñù tigè ñtswe nì ñtswéntii yí m̀fií (11). Bē bii mē bi tswé nì Azwĩ yí Làa aa a tsyàsè nì waa a nì ñnnù tsimè. Ñù yii mē à si nì Azwĩ Kristo tswé aa, kaa à si Krisèn bē (8.9).

Ñghèè a nì ànnù baYuda bo bì à yí bitizi Nwĩ, ñswonj mē a le ntaŋtè Nwĩ ñghìrè mē tã baYuda tuu Kristo tã fa abwarə a mbo ñṅwè'è mu ñù ñtsim tã ì zi Nwĩ a ñjìm ìbɔŋ yí a mum Kristo. Lá à ka yí ti bē nì a ñjìm tã baYuda bəŋkə waa mbii Kristo ñyweenə. Paul a tigè mbu ñghèè nì mbĩi ñswonjè ajàŋ mē bē bii mē bi tswé nì ñtswéntii yí m̀fií a múm Azwĩ bi tswé nì ñka nzi nì àkòrè nizi yaa laa. Bi tswé nì nifa mib̀iminú myaa a mbo Nwĩ ì ki fá'á ghu mbó. Bi tswé nì àkòŋnè, mbɔ'otè nì b̀isa'a bi ala'a, ñlogè nì ñnnù jì siginè ñtsya nì ìbi ghu, ñlɔɔ nì bim̀anji bitsim a ntswe nì mbɔɔnə bo bì bē bitsimè.

Bi yatè aṅwà'ànè yū aa laa:

1. Njì'í ànnù aṅwà'ànè yū bo bì àtu annù 1.1-17
2. Ajàŋ mē ñù a lɔɔ mē Nwĩ à yweensə yí aà 1.18—3.20
3. Ajàŋ mē Nwĩ a yweensə bē aà 3.21—4.25
4. Ntswéntii yí m̀fií a mum Kristo 5.1—8.39
5. Israel a múm àtaŋtè Nwĩ 9.1—11.36
6. Akòrè nizi bɔɔ bi Kristo 12.1—15.13
7. ñnnù ntsirè ñjìm bo bì àtsà'atè Paul 15.14—16.27

¹ Aa mē Paul àbù'ù Yesu Kristo yii mē à le ntwonj gha a nì ñgàŋntoo yí, ñtò'ò ñlèè mē mē ka nseensə ntooo Nwĩ yí ñsiginè ² yii mē à le ñkà'á a mbo ba mbĩi ñnìŋ a ntii ñgàŋntoo jì bo ñwà'ànè a múm aṅwà'ànè Nwĩ aà.

³ Ntoò Nwĩ yì òsìgìnè ma yú i tswè aa nlonɔ Mú yì Yesu Krsito Mmà'àmbi yì'inè yìi mɛ, a múm ñjyánu, à lɛ mbɛ ñú àtsɛ David aà. ⁴ Lá a múm Azwĩ Nwĩ, Nwĩ à lɛ ndi'ì nì midà'à mĩ wè mɛ à nì Mú yì a ajàñ yìi à lɛ nyweensè yì nì nìwo aà. ⁵ Ntsya ghu njim Nwĩngɔɔn a tigè nfa abwarə a mbo bĩ'ì mɛ tá bĩ'ì kwere ìbɔn Nwĩ ñki ntigè mbɛ ñgàñntoo Kristo, nlonɔ aa ñgaa Kristo, mɛ mbɛ a tigè ñlogè bɛ a nì itoo tsim ñzi nì bu mɛ bì bii yì ñka nyu'unè nii. ⁶ Bù bii mɛ nì tswè a Roma aa, bii mɛ Yesu Kristo à kì ntwonɔ ghuu mɛ tá nì bɛ bɛ bi aa, nì kì ntswe ghu abò'ò. ⁷ Mè tigè ñtoo nì àñwà'ànè yú a mbo bù bitsim bii nì tswè a ala'a baRoma bii mɛ Nwĩngɔɔn à kɔnɔ ghuu, ntwonɔ ghuu mɛ tá nì bɛ bi aà. Tá ìbɔn Nwĩ bo bì m̀bɔɔnè yìi ì lo a mbo Nwĩngɔɔn Taà yì'inè bo bì Yesu Kristo Mmà'àmbi aa, tá ì tswè a mbo bù.

Paul à fà m̀bi'ikə a mbo Nwĩ

⁸ A ntsyambii, mɛ fa m̀bi'ikə a mbo Nwĩngɔɔn ghà ntsya a njim Yesu Kristo nlonɔ ghuu bitsimè, ñlonɔ mɛ bi yù'ù mɛ ànnù abiintii yuu a m̀bi'ikə ñtsimè aà. ⁹ Nwĩngɔɔn wa yìi mɛ mɛ fà'à ghu mbo nì ñtì ghà tsim, a ajàñ yìi mɛ mɛ sɛ̀nsɛ ntoo yì ñsìgìnè ya m̀bi'ikə Mú yì aa, à nì àyɛfè ghà mɛ mɛ swonɔ aa annù ññkonɔ mɛ, mɛ wa'atə nì ghuu a múm àtsà'atə Nwĩ a ñgɔɔn bìnòò bitsim kaa kì'ì kaa. ¹⁰ Ngon bìnòò bitsim mɛ yì tì tsà'atə Nwĩ aa, mɛ betè nì Nwĩ mɛ a nì ñkɔnɔ yì, tá à ghìrə tá mɛ zì ajàñ yìi mɛ mbɛ mɛ zì ñghantə ghuu tsitsɔnè. ¹¹ Nlonɔ mɛ mɛ nanɔ nyə'ətə nì a nyə bù, mɛ mbɛ mɛ zì ñghìrə nì tinsè ntsya nì m̀tɛnɔnè mii mɛ Azwĩ a tɛnɔ gha ghu aà. ¹² Mɛ swonɔ aa mɛ, mbɛ bì'inè d̀iintə a yì'inè bì'inè nì bì'inè a ñjimə abiintii, mɛ mbɛ àbiintii yuu a d̀iintə gha, àya akì ñd̀iintə ghuu.

¹³ Bilim bá mɛ lòo mɛ nì nanɔ nzi mɛ a nì ñgàà jì ghà'atə, mɛ kà'à mɛ mɛ mɛ zì yə ghuu, (lá ñzi ywe'e tsitsɔnɔ bì kii ñkɔnɔ naa tsi'ì kɔnɔ). Mɛ lòo nzi mɛ mbɛ mɛ logè bɛ a tìtì bù bo bĩ atitii bì tizì Nwĩ bì m̀'ò mfa a mbo Kristo lɛ. ¹⁴ Mè tswè nì àbè'è ñlonɔ ñgaa baGrikia, bo bì bitizì ànnù, ñtswe nì àbè'è ñlonɔ ñgàñ mitsyè bo bì ñjɔntə bɛ. ¹⁵ Tsò mɛ a bɛ laa, mɛ tigè ñnanɔ nyə'ətə nì a ñki nswonɔ ntoo yì ñsìgìnè ya a mbo bù a ala'a baRoma.

Midà'à mi ntoo yì ñsìgìnè yá

¹⁶ Kaa mɛ si atu dirè nlonɔ ntoo yì ñsìgìnè yá, ñlonɔ mɛ ì laa mbɛ mida'a mi Nwĩ mii mɛ mi nyweensè bɛ bì tsim bii bi tswè nì àbiintii aà; baYuda a ntsyambii, ñki ntigè mbɔn yòntə a nu baGrikia. ¹⁷ Nlonɔ mɛ ñtoo yì ñsìgìnè ya ì ghìrə a laa a nì a mbo bɛ a ajàñ yìi mɛ Nwĩngɔɔn a ghìrə ànnù yaa bì bɛ a tsinè aa a njim àbiintii, a ñlogìnə ì ghè lwi'isè. Anwà'ànè Nwĩ a swonɔ ñlonɔ abiintii mɛ, "Nù yìi bì ghìrə ànnù yì tsinè bo Nwĩ a njim àbiintii aa, àa yì tswè ntii."

Ajàñ mɛ ñú m̀sɔn à wo annù aà

¹⁸ Nwĩngɔɔn a aburə a d̀i'ì àfiintii yì a nu bɛ m̀bi'ikə ñgɔɔn ìbì waa tsimè. Kaa bo si Nwĩ bɔ'ò, ìbì waa yìi mɛ bo ghìrə aa ì kɔnɔ nì mɛ tá bɛ tsoo annù ññkonɔ ì zì. ¹⁹ Nlonɔ mɛ annù yìi mɛ bɛ tswè nì ñzi m̀bi'ikə ñgaa Nwĩ aa a laa a mbo bo, nlonɔ mɛ Nwĩngɔɔn à d̀i'ì mɛ a mbo bo. ²⁰ Nlogìnə ajàñ mɛ bì lɛ nanɔ mbi aa, màrè Nwĩ yìi mɛ kaa bì si yə aa, bo bì m̀tɛ mii mya mɛ mii tswè ññkonɔ aa, bo bì tsi'ì ajàñ yìi mɛ à nì Nwĩ aa, a nanɔ m̀fɛ'è ñlaa a mbo bɛ, a ajàñ bo yə njoo jii Nwĩngɔɔn yumbɔn à nanɔ aà. Kaa

bo si nî ànnù dānjə a nswonj i fi'i ilêê waa ghu tswê. ²¹ Ka mə bo le nzi Nwī aa, kaa bo le ŋki'i nii tsó Nwī ghu'usə, kaa ŋki'i nî mb'i'ikə ghu mbo kii mfa. Bo bānjnə ñlogə nî mātseyē myaa ŋwa'atə nî bə ñnnù dānjə dānjə ghu. I finsə mīnti myaa. ²² Ajānj mə bo swonjə ni mə bo ni ŋgānjmitsyē aa a bānjnə ŋghirə bo tigə mbə ijājtə. ²³ A mbo bo a ŋka mmii Nwīŋgōŋ wa yīi à lwī'i nīkonj aa, bo bānjnə ŋka mmii nî ñjoo jii bo nanjə i finə ñu mīsōŋ yīi a kwo aa, mfinə bīsij, mfinə nnaa, ŋki mfinə bīmājūgə.

²⁴ Maa ajānj, Nwīŋgōŋ a tigə mme'e waa mə bo bwe a nî ñjoo nsij jii mə mīnti myaa yə'ətə aa ñtigə ŋghirə nî ñnnù adirətu bo ni bo. ²⁵ Bo logə ànnù nīkonj nlonj ŋgaa Nwī mbəŋkə a tigə abānjnənnù. Bo kī ñtigə mmii ŋkii mfa'a nī a mbó ñjoo jii Nwī à nanjə mbaŋnə mma'atə a yi ŋgānjnānjə ñjoo wa yīi bi tswe nī ŋka ŋgha'asə a ŋgōŋ bìnòò bitsimə aā. Amen.

²⁶ Nlonj ma jū ñnnù mə bo ghirə aa, Nwīŋgōŋ a me'e waa a mbo ñnnù adirətu jii mə bo yə'ətə aā. Bānjyē byaa bi ma'atə mbānjnə ñtigə ñlogə nī bānjyē. ²⁷ Mbānjnə i kī ñtigə mma'atə bānjyē ñtigə ñlogə nī mbānjnə. Mbānjnə i bu'u nī ñnnù adirətu jii swerə ñswerə bo bi mbānjnə jii mō'c, ñtigə nniŋjə nī ñjo Nwī yī ñti a nu bo nlonj ñnnù jyaa jya mə bo bu'ù aā. ²⁸ Ajānj yīi mə bo le ntuu mə kaa mbə bo kī'i ànnù nīŋkonj mbi'i ŋgaa Nwī a mūm ñti bo ləə aa, Nwīŋgōŋ a mme'e waa a mūm ñnnù nsij, mmòòntə jyaa bo bi a nī àkòrə nizi yī bī. ²⁹ Bo le ñtigə nluu nī mbuu ñnnù ibi'inti, ñluu nī ibi, nī nti yīi i yə'ətə ñjoo aa, nī ñnnù jii bī. Nluu nī àghə'ənə, nī annū nzwitə bə, nī fikòrə, nī mbwe'esə, nī minānj, nī fiswonjə, ³⁰ ñtswe nī ŋghaa a nji, mbaa nī Nwī, mbəgītə nī bə, ntəəgə, ŋjəe nī nu, mforə nī ñnnù jii bī, ñti nī àtu a mbo bita'ə byaa bo bīma'ə byaa, ³¹ mbə ijājtə, mbə bə bii kaa bi si ŋkà'á yāə ləə, mbə bitikó mīlānjnə, mbə bāwə tighəgə. ³² Ka mə bo zi mə nōnjə Nwī à swōŋ mə, ñu yīi mə a tswe mbuu ntswēnti ma ghū à ka kwo aa, bo ghēē nī mbii a ŋghirə ma jyaa ñnnù ŋkii mbeentə mə tá bə bī mō'c ka ŋghirə.

2

Ajānj yīi mə Nwī a niŋ isa'a a nu bə ñlonj ibi' waa aā

¹ Tsó mə a bə laa aa, kaa mbə ò wa'a ilêê gho fi'isə mə mbə ò ka ntwitə mīlō'c mi bə bī mō'c, kə ò tē'ē mbə bə wò, ñlonj mə, ò yi ti ghirə laa, ò kii ñtsō'otə aa ghō isa'a, ñlonj mə, wò yīi o tso'otə misa'a mi bə aa, o kii ŋghirə ñnnù jii bo ghirə aā. ² La bī'inə zi mə ñjo Nwī yīi mə i kù'unə aa, i kuu a nu bə bitsim bii bi ghirə ñnnù tsi'i tsó ma jū aā. ³ Ndim ghā, ò mòòntə mə ò bə ki tō'otə mīlō'c mi bə bī mō'c, lá i kii ghirə nī ñnnù jya mə bo ghirə aa, bəə bonj njo Nwī yīi i kuu a nu bə bī mō'c aa i ka wa'á a nu wò kuu aa e? ⁴ Kə kaa ò si lanjə nī ajānj yīi mə Nwī a nanjə ŋghirə nī ibōŋ a nu wò, mfoonsə nī ñnnù jii o ghirə kaa wa'a kù'unə, ŋkii ntswa nī ñti yi aa e? O si zi mə Nwī a ghirə ibōŋ ma ghū a nu wò ñyu'utə aa mə ò bəŋkə nti gho aa e? ⁵ Lá ajānj yīi mə o ghēē nī mbii tsi'i a nti àtu aa, o lōò aa mə tá àlwitəŋjə Nwī yī tti ya tá à yi ŋkuu a nu wò a noò yīi mə Nwī à tsò'c aa, wa njwi yīi à ka yī ki tso'otə misa'a nī mānjī yīi à tsinə aa e?

⁶ Maa njwi à ka yi niŋ njo a nu ñu ñtsim i yōŋə aa nī mighirə nī mi ñnnù mi. ⁷ A mbo bə bii mə bi tswa mīnti myaa ŋghirə nī ñnnù jii i tsinə aa, nloò nī mə tá Nwī à ŋentə waa mfa nigha'a a mbo bo ŋki ŋghirə tá bə yīi

ntswe nî ntswëntù yî i lwî'i nîŋkoŋ aa, Nwî à ka yî fa ntswëntù yî i lwî'i nîŋkoŋ aa a mbo bo. ⁸ Lá ñghεε a nî bē bîi mē bi lòò tsi'î àyaa annù kaa wa'a nî ànnù nîŋkoŋ yu'unə, ñghirə tsi'î innù jî bi aa, Nwî à ka yî swî'i alwintəŋə yi a nu bo. ⁹ Nwî à ka yi nîŋ ŋgi'i yî ñwè a nu bē i ghirə tá bē bîtsim bîi bi ghirə innù jî bi aa bî nanşə nyu'u nyanə, i lòginə a nu bàYuda i ghεε a nî bē bîi kaa à sî baYuda bə aà, ¹⁰ lá i ñentə ñù ntsim yîi a ghirə annù yîi a tsinə aa, i fa ñigha'a bo m̀b̀ẁc̀ẁnə ghu mbo, i lòginə a nu baYuda i ghεε a nu bîtizî Nwî. ¹¹ Nlonŋ mē Nwî a tso'otə misa'a mi bē bîtsim aa tsi'î ñgîŋ ñgîŋə.

¹² Bē bîtsim bîi mē bi ghirə innù jî bi kaa wa'a bē bîi mē bi leε ñkwērə nŋŋsə Nwî bə aa, bi ka yî kwo bwe kaa tá Nwî à wa'a isa'à waa tso'otə ñyonə aa nŋŋsə; lá bē bîtsim bîi mē bi ghirə ibi, ñzi a nŋŋsə Nwî aa, Nwî à ka yî tso'otə isa'à waa i yòŋə aa nŋŋsə. ¹³ Nlonŋ mē kaa sî aa bē bîi mē bi yu'u nŋŋsə aa bə mē annù yaa a tsinə a nsi mi'î Nwî. Lá à bāŋŋə mbə aa bē bîi mē bi ləə nŋŋsə wa aa mē Nwî à bîi mē annù yaa a tsinə. ¹⁴ Bîtizî Nwî bîi mē bi le ñwa'a nŋŋsə Nwî kwērə ntsyà a nŋim Moses aa, bo bə ki ghirə annù yîi mē nŋŋsə a lòò aa, a ajàŋ mē m̀t̀t̀t̀t̀ myaa dî'î aa, boŋ a dî'î aa mē bo tswè nî nŋŋsə, ka mē kaa bo leε wa'a nŋŋsə Nwî kwērə aà. ¹⁵ Bo tigè ñdî'î mē bi ñwà'ànə mē innù jya jîi mē nŋŋsə a lòò aa a múm m̀t̀t̀t̀t̀ bo. Mìghirənə mi innù myaa tigè mbə ayəfə, m̀t̀t̀t̀t̀t̀ myaa sa'à nî waa mē kə bo ghirə aa annù yîi a ku'unə aa kə mē a sî ku'unə le. ¹⁶ Ma yú annù a ka yî fè'è aa wa njwî mē, nyonə nî ñtoo yî siginə ya mē mē swonŋ aa, Nwî à ka yî sa'a innù tsim jîi mē bē ghirə a adigè alò'òsə aa i tsyà aa a nŋim Yesu Kristo.

Annù baYuda bo bi nŋŋsə

¹⁷ Ñghεε nî wò, m̀b̀ə ò ka ntwonə nî gho nî ñù baYuda; m̀b̀ə ò tɛ'ε atú yo nî nŋŋsə, ñkii ntərə nî mē ò nanşə nzi Nwî; ¹⁸ m̀b̀ə ò zi annù yîi mē Nwî a lòò aa, ñkii m̀b̀eentə nî ànnù yîi mē a boŋ m̀ǹŋsə nlonŋ mē nŋŋsə à dî'î mē a mbo wò aa; ¹⁹ m̀b̀ə ò nanşə mbii mē ò nî ntsyàsə bîf'ə'ənə, m̀b̀ə ñkà'à a mbo bē bîi bi tswè a múm m̀f̀i idigè aa, ²⁰ m̀b̀ə ndî'innù a mbo ñj̄ŋtə bə, m̀b̀ə ndî'innù a mbo b̀ŋkhə, nlonŋ mē ò bîi mē nŋŋsə wa à tswè nî m̀tsyè m̀tsim bo bi ànnù nîŋkoŋ, ²¹ tsi'î wò yîi mē ò dî'î nî bē bî m̀c'ò aa, ò dî'î mē ibiinnù gho aa ε? Wò yîi mē ò swonŋ nî mē bē tsuu ki yèrə aa, ò sî yèrə aa ε? ²² O swonŋ nî mi bē tsuu mághabə ki ji, ò sî mághabə ji aa ε? Wò yîi mē ò nanşə mbàà annù m̀ŋkobə aa, ò yərə njoo idigè m̀m̀'ə b̄n̄w̄'ə aa ε? ²³ Wò yîi mē ò tərə ñlonŋ nŋŋsə aa, ò tsa'a Nwî ajàŋ yîi ò wò nŋŋsə aa ε? ²⁴ Aŋwà'ànə Nwî a laa nswonŋ mē “Bîtizî Nwî bəgìtə nî Nwî ñlonŋ ŋgaa yù.”

²⁵ Tsítsŋŋ ànnù ñj̄tə ñù à nî ànnù yî t̄nsə aa mē mbə ò ká ñyu'unə nî nŋŋsə, ànnù ajàŋ mē bi j̄tə gho aa a tigè mbə tsi'î tsó kaa bi sî gho j̄tə. ²⁶ Maa ajàŋ mbə ñù yîi ka bi sî yi j̄tə a ka nləə nŋŋsə, bəə boŋ bi ka wa'à tigè nyə yi aa tsó ñù yîi bi j̄tə yi aa ε? ²⁷ La a bə mē bə bya mē kaa bi sî waa a n̄ȳn̄u j̄tə bî b̄ŋŋnə nləə nî nŋŋsə aa, bi ka b̄ŋŋnə sa'a ghuu i nîŋ ŋgi'î a nu bù bîi mē nî tswè nî nŋŋsə wa yîi mē bi le ñwà'ànə ñləə, bi kî ñj̄tə ghuu, la nî b̄ŋŋnə wò nî nŋŋsə aà. ²⁸ Nlonŋ mē ñù yîi mē a dî'î nî aa a abεε abεε mē yu nî ñù baYuda aa, kaa à sî ñù baYuda nanşə m̀b̀ə, kaa ànnù ñj̄tə ñù yî annù nîŋkoŋ kaa wa'á aa annù abεε abεε b̀ə ànnù

njyaŋnu ki mbə. ²⁹ Annū a mbə nū baYuda yī bi njetə yi aa, à bə aa annū a mūm n̄t̄i bo ànnū yī a ghìrə Azwī, kaa wa'á aa annū n̄n̄sə wa mə bi n̄wa'anə b̄. Kaa a n̄u ma ghū laa a wa'à n̄i b̄ beentə, a b̄an̄nə mbeentə bə Nwī.

3

¹ Tsó mə a bə laa, baYuda tswe aa n̄i àkə mə a kwetə waa n̄tsyatə b̄it̄iz̄i Nwī aa ε? Kə ànnū yī siginè yī tsu a tswe ghu n̄lon aj̄an̄ mə bi n̄jètə n̄i n̄u ghu aa ε? ² Ìn̄jə, innū j̄i ghà'at̄è i tswe ghu a ni b̄im̄an̄j̄i b̄i ghà'at̄è. Annū yi n̄tsyamb̄i a bə mə Nwī à le mfòò m̄fa n̄ighàà ni aa a mbo baYuda. ³ Mbə a bə yī m̄ə bo b̄i m̄o'ɔ bi le n̄wa'à n̄n̄sə wa nan̄sə mbii n̄ka yon̄ə, àkə a ghìrə aa ε? A tigè mbə aa mə Nwī à ka tuu yī ngaa a n̄ghìrə ànnū yī m̄ə à le n̄swon̄ə aa le? ⁴ Kaa mbə a wa'à la b̄! B̄i'inè zi mə Nwī a swon̄ aa t̄si'í ànnū n̄n̄kon̄ə yi ka mə n̄u m̄is̄on̄ə n̄tsim à ni n̄ḡans̄won̄ ab̄an̄n̄onnū ā. Ā àj̄an̄ yī m̄ə bi n̄wa'anə a mūm àn̄wà'anə Nwī ā, m̄ə:

“Mə t̄a b̄i d̄i'í m̄ə innū j̄i m̄ə o swon̄ə aa i tsinè,

Bεε bi ki n̄tsɔ'ot̄ə isa'à gho, ò j̄i.”

⁵ L̄a mbə innū j̄i bi j̄i m̄ə b̄i'inè ghìrə aa i b̄an̄nə n̄ka ndi'í aj̄an̄ mə innū Nwī i tsinè aa, b̄i'inè tigè mbu n̄swon̄ aa mə akə le? Mə mbə Nwī a lwis̄ə n̄ton̄ a nu b̄i'inè n̄lon innū j̄i b̄i j̄i'inè, a ghìrə aa annū yī a s̄i tsinè a n̄ghìrə aa ε? (Wa mə ghàà laa aa tsó mə b̄ə ghàà ā.) ⁶ Kaa mbə a wa'à ma la b̄! A laa bə aa maa aj̄an̄ bon̄ mbə Nwī à yī n̄tigè mbu t̄sɔ'ot̄ə misa'a mi b̄ə b̄i faa mbi aa mə akə aa ε?

⁷ Mbə a bə yī m̄ə aj̄an̄ mə m̄ə s̄i n̄n̄sə Nwī wa nan̄sə mbii n̄k̄i ghìrə aa, a b̄an̄nè ndi'í aa aj̄an̄ mə Nwī a l̄əə n̄k̄à'á yī n̄ku'usə n̄z̄i n̄i n̄igha'a ghu mbo, bi tigè mbu n̄n̄j̄ə n̄i isa'a a nu m̄ə tsó n̄u yī mbi aa a ya aa ε?

⁸ B̄i'inè t̄se swon̄ mə t̄a b̄i'inè aa n̄ghìrə innū j̄i bi ta t̄a innū j̄i siginè i ka n̄zi aa ε? Tsó aj̄an̄ə mə b̄ə b̄i m̄o'ɔ t̄e'ε n̄n̄j̄ə n̄i innū a nu b̄i'í m̄b̄əḡit̄ə n̄i yī'inè n̄swon̄ə ā. Nwī à ka yī n̄j̄ isa'a a nu bo a aj̄an̄ mə a ku'unə ā.

Kaa n̄u tsu à s̄i ghu t̄swé mə ànnū yi a tsinè

⁹ Ma mùu aj̄an̄ a tigè mbə aa mə akə aa ε? B̄i'í baYuda bon̄t̄ə n̄tsyà b̄ə bi m̄o'ɔ aa ε? N̄gan̄, kaa t̄si'í mut̄s̄ir̄ə. B̄i'í t̄e'ε m̄ə n̄swon̄ mə b̄ə b̄itsim̄ tswe aa a mūm ìb̄i, kə bə baYuda kə baGrikia, ¹⁰ Bi n̄wa'anə a mūm àn̄wà'anə Nwī m̄ə:

“Kaa ànnū n̄u tsu kaa a s̄i tsinè, ìn̄j̄ə, kaa t̄si'í yī m̄f̄uùr̄è!

¹¹ Kaa n̄u tsu à s̄i a Nwī z̄i, ìn̄j̄ə, kaa n̄u tsu à s̄i Nwī loo.

¹² B̄ə b̄itsim̄ f̄ur̄è mə n̄j̄m̄ yàà a nu Nwī, bo b̄itsim̄ f̄ans̄ə mə annū n̄tigè mbi'í;

kaa n̄u yī m̄f̄uùr̄è kaa à s̄i annū yī siginè ghìrə, kaa t̄si'í yī m̄f̄uùr̄è.”

¹³ “M̄int̄on̄ə myaa mi bə aa tsó n̄s̄yè n̄i ni n̄a'anə n̄t̄ə m̄f̄i's̄ə n̄i àyà'a yī b̄i aa,

ìl̄əə j̄yaa i luu n̄i ìban̄n̄onnū.”

“M̄ighàà m̄i m̄ə m̄i f̄e'ε a n̄tsu bo aa mi bə tsó n̄l̄i'í yī m̄ə i f̄e'ε a n̄tsū ḡi ā.”

¹⁴ “A n̄tsū bo aa a f̄e'è t̄si'í m̄b̄əḡit̄ə j̄i bi n̄lon̄ mə bo luu n̄i àlw̄int̄on̄ə ā.”

¹⁵ “Bo t̄swa'at̄è ni a n̄gh̄eε n̄zwit̄ə b̄ə,

¹⁶ bo yi n̄tsyà a ad̄iḡə aa ad̄iḡə ya a tigè n̄luu n̄i n̄ḡi'í bo b̄i àj̄an̄ə.

17 Kaa bo wa'á ajàŋ yíi mbə bo ghirè ñtswe nì mbəɔnə aa zì."

18 "Kaa bo wa'á annù mbə'otə Nwí tɛ'ɛ nzi."

19 Tsítsɔŋ bí'inə zì mə annù yíi mə nɔŋsə a swonə aa, a ghàa aa a mbo bè bii nɔŋsə a sa'a waa aà, mə tá nù tsù à tsee nì annù a nswonə ɲkwɛrə átù yi ghu bú ñtswe tá tá nù ñtsim fáa mbi à zì mə yu ka yí fa akwi'i nighàa a mbo Nwí. 20 Nlonə mə kaa nù tsù à sì ghu tswe mə ìnnù jì i tsinə a nsi mi'i Nwí aa mə a yòŋə nɔŋsə; lá nɔŋsə a bəŋnə ɲghirə aa bə mə tá bè zì ibi.

Ajàŋ mə Nwí a ghirə annù yí'inə a tsinə nì a nsi mi'i yu áa

21 Tsítsɔŋ Nwí à dɪ'i mē a mánjì yíi mə a ghirə annù bə a tsinə nì a nsi mi'i yu aà; kaa à si tsya aa a nɲim nɔŋsə, tsó ajàŋə mə aŋwà'anə nɔŋsə bo bí ɲgáŋntoo Nwí swonə aà. 22 Nwí a ghirə annù bə bitsim a tsinə nì a nsi mi'i yu ntsya aa a nɲimə àbiintii yaa a nu Yesu Kristo, kə bo bə baYuda kə bitizí Nwí, 23 ñlonə mə bè bitsim ghirə mə ibi kaa wa'á nì nigha'a nì Nwí nya burə mbu ntswe tswe aà. 24 Annù yaa a tigə ntsinə ntsya aa bə a nɲimə ibɔŋ Nwí yíi mə a tənə waa ghu aà, nyonə nì ajàŋ mə Kristo Yesu à le ntsu'u atú yí'inə aà, 25 tsi'i Yesu wa yíi mə Nwí à le ləgə aləə nú yi nsi'itə ibi ghu mə bè ka ɲkwɛrə ntsya a nɲimə àbiintii. Nwí à le ɲghirə ma la aa a ndi'i mə annù yì a tsinə, ñlonə mə annù ajàŋ mə a tswa ntii yì tsó Nwí aa, a leɛ ɲghirə a li'inə ibi yì mbii, 26 a le ndi'i aa mə tsítsɔŋ, yu yumbɔŋ, annù yì a ntsinə, a kii ɲghirə nì mə tá annù nù yíi à nìŋə ntii yì a nu Yesu aa tá a ki ntsinə.

27 Lá annù ajàŋ mə bí'inə kwɛɛ ntii yí'inə aa a tigə mbə aa mə akə aa ɛ? Kaa mbə bí'inə wa'á ntii yí'inə bú ɲka ɲkwɛɛ. Njì'i annù i tigə mbə aa àkə aa ɛ? I bə aa mə bí'inə lèè nɔŋsə aa ɛ? Nŋaŋ, mbə a bə aa tsi'i mə bí'inə tswe nì àbiintii. 28 Nlonə mə bí'inə bii aa mə annù nù a tsinə nyonə aa a ɲimə àbiintii, kaa a si aa nì mifà'à mì nləə nɔŋsə yonə. 29 Kə Nwí à bə aa tsi'i Nwí baYuda aa ɛ? A sì Nwí bitizí Nwí kì mbə aa ɛ? ɲŋə, à kì mbə Nwí bitizí Nwí, 30 tsó mə Nwí à naa tsi'i yì mfuurə aà; à ka ghirə mə tá ìnnù bè bii mə bi ɲetə waa, tá i tsinə nyonə aa nì àbiintii yaa, tá à yì bə bii bi sì waa ɲètə aa kì ntsinə ntsya aa tsi'i a nɲimə àbiintii yaa. 31 Ma mùu ajàŋ bí'inə aa tigə m'ə a nɔŋsə ñlonə àbiintii mà yú aa ɛ? Nŋaŋ! Bí'inə ka bəŋnə kì diintə nɔŋsə.

4

Àbiintii Abraham yíi mə a nì alənsə aà

1 Bí'inə aa swonə mə akə nlonə Abraham tá àtsə yí'inə aa ɛ? 2 Mbə a bə yíi mə Nwí à le mbii mə annù Abraham a le ntsinə a nsi mi'i yu Nwí ñlonə aa ifà'á yì yíi à le mfà'á aa boŋ mbə a tswé nì annù yíi mbə a ká ɲkwɛɛ ntii yì ghu; lá kaa a wa'á aa a nsi Nwí bə. 3 Aŋwà'anə Nwí a swonə aa mə akə aa ɛ? A swonə aa mə, "Abraham à le mbii Nwí, Nwí a tigə ñlogə àbiintii yì ya nì annù yíi mə a ghirə ìnnù jì i tsinə aà."

4 Nù yíi a fà'á aa, a kwɛrə ɲkabə àfà'á yì, la kaa bi wa'á ɲkabə àfà'á yì ya ləgə aa tsi'i tsó mètəŋnə. 5 Lá nù yíi mə kaa à si fà'á aa, mbəŋnə nìŋ ntii yì a nu nù yíi mə a ghirə nì mə tá ìnnù bə bí bi tá i tsinə a nsi mi'i Nwí aa, Nwí a ləgə àbiintii yì ya aa a nì ìnnù jì jì tsinə. 6 Aà annù yíi mə

David à le ki nswonə aà, nniŋə nî mbɔɔnə a nu n̄u yîi mə Nwĩŋgɔŋ a lɔgə abiiintii yi a nî innu ji jî tsinè kaa wa'á bə ífá'á bə aà:

7 “Mbɔɔnə a mbo bə bii Nwĩ à lî'inə ifansənnu jyaa ŋki ŋkusə íbî waa laa;

8 Mbɔɔnə a nu n̄u yîi mə kaa Nwĩŋgɔŋ à si innu ji bî ji sənə nləə ghu atá aà.”

9 Bî le swonə aa mə mbɔɔnə mà yú ì tswə aa tsi'í a mbo bə bii bi n̄etə aa é, kə ì ki ntswe a mbo bit̄in̄et̄ə aa é? Bî'inə swonə aa mə bi le nlɔgə abiiintii Abraham nî ànnu yîi a ghírə innu ji jî tsinè aà. 10 Bî le nlɔgə aa a noò àkə aa é? A noò yîi mə bi n̄et̄ə mə yi, kə mbɔŋ tá bî n̄et̄ə yi aa é? Kaa à le ŋwa'a aa a noò yîi bi le n̄et̄ə yi aa bə. Kaa à le ti bə aa bi bur̄ə t̄i yi n̄et̄ə.

11 Bî le n̄et̄ə yi aa tsi'í tsó àlènsə kə àwen a d̄i'i mə innu ji i tsinè mə a n̄imə abiiintii yîi à le ntswe ni yu mbɔŋ bî n̄et̄ə yi aà. Nji'í ànnu ma yú i bə mə bi le si lɔɔ ŋghír̄ə yi tá à bə ta bî bə bii mə bi bii ti ghə bi n̄et̄ə waa, bi tigè nlɔgə abiiintii yaa tsi'í tsó innu jyaa jî tsinè aà. 12 Tá à ki mbə ta bî bə bii bi le n̄et̄ə waa aa, kaa wa'á bu'usə n̄et̄ə aa tsi'í n̄et̄ə bə, mbàŋnə mbə bə bii bi le si yon̄ə figè abiiintii ya yîi mə taà yî'inə Abraham à le ntswe ni yu mbɔŋ bî n̄et̄ə yi aà.

Bî'inə kwereə innu jii mə Nwĩ à kà'a nyonə aa a n̄imə abiiintii

13 Ŋkà'a ya yîi mə Nwĩ à le ŋkà'a à mbo Abraham bo bî ŋgwé'è yîi mə bo ka yîi jî mbi yú ntsim aa, ì le nyon̄ə aa a n̄im̄ nyu'ùnə n̄on̄sə aa é? Ŋŋaŋ, kaa ì le ŋkà'a aa a n̄im̄ nyu'ùnə n̄on̄sə yon̄ə. Ì le mbàŋnə nyon̄ə aa a n̄im̄ ajànə mə à le nniŋ n̄t̄ii yi a nu Nwĩ innu ji i tigè n̄tsinè aà. 14 Mbə a bə mə b̄ij̄ib̄indá bi ka bə aa bə bii bi lèə n̄on̄sə aa, bəə bon̄ abiiintii a tsyá àdànə d̄àn̄ə, ŋkà'a Nwĩ ya i k̄i n̄tsya adàn̄ə d̄àn̄ə. 15 Nlon̄ mə, n̄on̄sə a z̄i aa n̄i àlwint̄on̄ə Nwĩ, lá n̄on̄sə à bə tuu bə, bon̄ kaa bə si n̄on̄sə kii ŋwo.

16 Ŋkà'a ya ì le ntswe nlon̄ə aà abiiintii, tá tá à nan̄sə nlaa mə ŋkà'a mà yú à ni m̄it̄əŋnə mə Nwĩ, nyon̄ə a n̄im̄ ib̄on̄ yi, à fa a mbo Abraham, bo bî àtsə yi, kaa wa'á aa tsi'í a mbo bə bii mə bi lèə n̄on̄sə aa fá, ŋkà' fa aa a mbo bə bii mə bi ki ntswe n̄i abiiintii tsi'í tsó Abraham aà. Nlon̄ mə Abraham à laa mbə taà yî'inə bitsimè, 17 a ajàn̄ yîi mə bi ŋwa'anə a múm àŋwà'ànə Nwĩ mə, “Mə ghír̄ə mə gho ò tigè mbə ta bî itoo jî ghà'à ŋgha'a aà.” La a bə mə ŋkà'a mà yú ì le mbɔŋ a nsi mi'í Nwĩŋgɔŋ wa yîi mə Abraham à le mbii aa, mbə Nwĩŋgɔŋ wa mə a yweensə biku bi bə aa, ŋki mbə Nwĩŋgɔŋ wa mə a swon̄ə ŋjoo i fe'è a n̄i àbwenə adàn̄ə d̄àn̄ə aà. 18 Abraham à le mbii ŋkii mbe ni mə yu ka yîi bə ta bî itoo jî ghà'à ŋgha'a ka mə kaa à le ŋwa'á n̄i n̄ji'í ànnu a ŋka mbe tswé aà. Mbii tsi'í ajàn̄ mə àŋwà'ànə Nwĩ a le nswon̄ aa mə, “Ŋgwé'è yò ì ka yîi gha'a i bə tsi'í tsó m̄in̄j̄on̄ abur̄aa.” 19 A le ti bə maà noò aa bon̄ à bə mə tsi'í tsó ilò ŋkhi yîi f̄uùr̄ə, lá kaa abiiintii yi kaa k̄i'í b̄or̄ə ka mə à le nlèntə mb̄iinn̄ yîi nyə mə yu tigè ŋku, kə nyə mə kaa mbə ŋgwé'è yîi Sarah a wa'á mu b̄u njwe aà. 20 Kaa à le wa'á abiiintii yi ma'atə, kaa ŋkà' i n̄i ŋkà'á Nwĩ ya kii n̄j̄in̄kə. Abiiintii yi a le mbàŋnə n̄lwensə yi ni midà'à, a gha'asə n̄i Nwĩ. 21 A le nan̄sə nzi a laa mə mbə Nwĩŋgɔŋ a ghír̄ə ànnu ya mə à le ŋkà'á aà. 22 A bə n̄ji'í ànnu yîi mə Nwĩŋgɔŋ à le lɔgə abiiintii Abraham ya n̄i ànnu yîi a ghír̄ə innu ji i tsinè a nsi mi'í yu aà. 23 Kaa bi le ŋwa'á ŋwà'ànə nighàà n̄l̄à mə, “Nwĩŋgɔŋ à le mbeentə yi tsi'í tsó n̄u yîi mə innu ji i tsinè aa,” nlon̄ aa tsi'í ŋgáá yî. 24 Bî

le ŋki ŋwa'anə aa nloŋ aà ŋgàà yí'inè, bii mə Nwí à ka yi kii beentə mə innú jí'inè i tsinə nloŋə aa ajàŋ mə bí'inè bii yu wa yii mə à le nyweensə Mmà'ambí yí'inè Yesu ni nàwo aà. ²⁵ Yii mə bi le nzwitə yi nloŋ innú jí bí jí'inè, mbú nyweensə ni nàwo mə bi ghìrə tá innú jí'inè tsinə a nsi mi'i Nwí.

5

Ajàŋ mə ànnù bə a tsinə a nsi mi'i Nwí aà

¹ Tsítsòŋ a ajàŋə mə bi ghìrè mə ànnù yí'inè a tsinə a nsi mi'i Nwí ntsya a njim àbiintii aa, bí'inè tsewe ni mbəɔnə bí'inè bi Nwí ntsya a njim Yesu Kristo. ² Ntsya a njim Kristo bo bi àbiintii yí'inè, bí'inè kùù mə a múm ibəɔŋ Nwí yii mə bí'inè tsewe ghu tsítsòŋə aà. Bí'inə doritə, mbe ni mə bí'inè ka yí tsewe ni àbwarə a múm nigha'a ni Nwí. ³ Kaa bí'inè si doritə nloŋ aa tsí'í ma yú bə, bí'inè kii ndoritə a múm ŋgi'í yii bí'inè yə aà, nloŋ mə bí'inè zi mə ŋgi'í i zí ní àtəŋəntii, ⁴ àtəŋəntii a zí ní mighìrìnè mi innú mí sigìnə, mighìrìnè mi innú mí sigìnə ma mú mi tigə ŋghìrə ni mə tá bí'inè ka mbe ní ŋkà'a Nwí. ⁵ Ajàŋ yii mə bí'inè be aa kaa mbə a wa'á yí'inè bwe'esə nloŋ mə Nwí à nansə mə nswi'í akòŋnə yi a múm nti bí'inè ntsya a njimə Azwí Nwí yii mə à fa a mbo bí'inè aà.

⁶ Nòò yii bí'inè le mburə ní ibòrikə njoo aa, nòò à le ŋkù'ù Kristo a kwo a atu ŋgàŋabi'intii. ⁷ A tsyanə a mbo nù a ŋkwo a atu nù yii innú jí tsinə aà, ka mə, nòò tsù, mbə nù à tse yweŋtə kwo a atu nù yí n̄sigìnə aà. ⁸ Lá Nwíŋɔŋ a dí'í ajàŋ yii mə yu nansə kòŋə yí'inè aa laà: Nòò wa yii mə bí'inè le mburə a ní ŋgàŋghìrə innú jí bi aa, Kristo a kwo a atu bí'inè. ⁹ Tsó mə, ntsya a njimə àləə nu yi, à ghìrə ànnù yí'inè a tsinə a nsi mi'i Nwí aa, à ka kù'ùsə bú ghèè ní mbii i nyweensə yí'inè a ní àlwintəŋə Nwí. ¹⁰ Nòò yii bí'inè le mburə a ní ŋgàŋkibàà Nwí aa bi boònsə yí'inè bí'inè bi Nwí ntsya a njim nàwo ni Mú yí. Tsítsòŋ ghulà mə bi boònsə mə yí'inè bi Nwí aa, à ka kù'ùsə ghèè ní mbii i yweensə yí'inè a múm n̄swèntii Kristo. ¹¹ Lá kaa à burə ti ànnù tsim yii a tsewe ghu aa bə, bí'inə doritə nloŋ ànnù yii mə Nwí à ghìrə mə ntsya a njim Mmà'ambí yí'inè Yesu Kristo yii mə à ghìrə mə bí'inè bi Nwí boònsə aà.

Adam bo Kristo

¹² Tsó mə ibi i le nzí faa mbi ntsyà aa a njim nù yí n̄fùùrə, nàwo ni kí ntsya a njim innú jí bi aa, nàwo tigə n̄seənə ŋghèè a mbo bə bitsim nloŋ mə bə bitsim le ŋghìrə ibi aà. ¹³ A ní ànnù n̄ŋkoŋ mə innú jí bi i le ntswe fàa mbi mbəŋ tá bi fa n̄òŋsə. Lá kaa bi si innú jí bi səŋə n̄ləə a adigə yii kaa n̄òŋsə si ghu tswé. ¹⁴ Lá nàwo le ntigə mbu'utə ní bə n̄lɔgìnə ni Adam ŋghɛɛ nywe'e ni Moses, ŋki ŋghɛɛ nywe'e ni bə bí mɔ'ɔ bii mə kaa ibi waa i le ŋwa'á gha'a ŋkɔ'ɔ nywe'e a ajàŋ mə Adam à le ŋwò n̄òŋsə aà.

Adam à le mbaa mbə figə nù wa yii à le ntswe ní n̄zí aà. ¹⁵ Lá kaa innú ma jú jí baa kaa i si ku'unə nloŋ mə m̄təŋnə mi Nwí mii à fa tí ndùù aa kaa mi si tsí'í tsó ibi Adam wa bə. A ní ànnù n̄ŋkoŋ mə bə bí ghà'àtə le ŋkwo nloŋ ibi nù ma ghú yí n̄fùùrə. Lá ibəŋ Nwí i bāŋnə ŋgha'a ntsya, m̄təŋnə mi tí ndùù mi mya mi kii ŋghɛɛ ni a mbo bə bii bi gha'a ŋgha'a ntsya a njim ibəŋ nù yí mɔ'ɔ wa, Yesu Kristo. ¹⁶ M̄təŋnə mi tí ndùù mú kaa mi si bə aa tsí'í tsó ànnù yii mə ibi nù yí n̄fùùrə wa i ghìrə aà. Nloŋ

mə, isa'a Nwī yīi mə i le nyòŋə a nɔ̃mə afãnsənnu ya yī fùurè aa i le nniŋ ɔ̃gɔ'i a nu bə. Lá m̀tə̀ŋnə mi Nwī mya mi bāŋnə n̄tsisə ifãnsənnu jī ghà'à gha'a. ¹⁷ A n̄i ànnu n̄ŋkoŋ mə, n̄tsya a n̄jĩmə afãnsənnu n̄u yī m̀fùurè n̄wo le n̄lòg̃inè n̄tigə mbu'utə mbi n̄tsya a n̄jĩm n̄u wa yī m̀fùurè. Lá ànnu yīi mə n̄u yī m̀fùurè, Yesu Kristo, à le ɔ̃ghirè aa, a bāŋnə n̄zi n̄i ànnu yī wè yī wè a mbo n̄u n̄tsim yīi mə à kwɛrə ibòŋ Nwī yī wè wa bi tigə ɔ̃ghirè ànnu yī a tsinè a mbo Nwī, mə à ka yī tigə mà'a tsyá a múm n̄tswènt̄i yī a n̄jĩm Yesu Kristo.

¹⁸ Ajàŋə mə afãnsənnu n̄u yī m̀fùurè a le nniŋ isa'a a nu bə b̄itsim aa, à ki mbə ajàŋə mə ànnu yī tsinè n̄u yī m̀fùurè a gh̄irə bə b̄itsim tsyá isa'à n̄tswe n̄i n̄tswènt̄i. ¹⁹ Tsi'ĩ tsò ajàŋə mə àt̄i atu n̄u yī m̀fùurè a le ɔ̃ghirè bə b̄i ghà'àtə tigə mbə ɔ̃g̃ŋgh̄irə ibi aa, aà ajàŋə mə àyu'unè n̄u yī m̀fùurè a ki ɔ̃ghirè mə tá m̄nnu mi bə b̄i ghà'àtə mi tsinè. ²⁰ Nòŋsə à le n̄zi aa a n̄kù'usə innu jī b̄i. Lá àdigè yīi innu jī bi i gha'a ghu aa, ibòŋ Nwī i ku'usè ɔ̃gha'a n̄tsyatə. ²¹ Tsi'ĩ tsò ajàŋə mə innu jī bi i le si bu'utə bə n̄tsya a n̄jĩm n̄wo aa, ibòŋ Nwī i ka kii bu'utə i tsyá a n̄jĩm innu jī tsinè, i fa n̄tswènt̄i yīi i lw̄i'ĩ n̄ŋkoŋ aa a n̄jĩm Mmà'àmbi yī'inè Yesu Kisto.

6

Ajàŋə mə b̄i'inè kwo a n̄i innu jī bi mbaŋnə n̄tswe n̄i ànnu yī m̀w'ɔ̃ b̄i'inè b̄i Kristo aà

¹ Lá mbə b̄i'inè tigə n̄swonə aa mə akə aa ɛ? Mə tá b̄i'inè gh̄ɛɛ n̄i n̄b̄i a ɔ̃ghirè innu jī bi tá tá ibòŋ Nwī i ka ɔ̃gha'atə ɔ̃gh̄ɛɛ aa ɛ? ² Kaa mbə a wa'à maa ajàŋə b̄i! Mbə b̄i'inè b̄i mə b̄i'inè leè ɔ̃kwo a n̄i innu jī bi, mbə b̄i'inè bú ɔ̃ka n̄tswe a ni múm innu jī bi aa mə akə aa ɛ? ³ N̄i s̄i zi mə b̄i'inè b̄itsim b̄i mə bi le mmurə yī'inè a n̄ki n̄i k̄um Kristo Yesu aa b̄i'inènbò le mbòònsə, bi k̄i mmurə yī'inè aa a múm n̄wo yu aa ɛ? ⁴ Bi le n̄twiŋə yī'inè aa tw̄iŋ b̄i'inènbò, a ajàŋə mə bi le mmurə yī'inè a n̄ki a múm n̄wo yu aà, tá ajàŋə mə m̄idà'à mi n̄gha'a ni Nw̄iŋgòŋ Tà ni le nyweensə Kristo ni n̄wo aa, tá a gh̄irə b̄i'inè tigə ntəə n̄i àkòrə ni z̄i yī'inè a múm n̄tswènt̄i yī m̄fi.

⁵ Nlòŋ mə mbə b̄i'inè bə ayoo yī fùurè b̄i'inènbò a mum n̄wo yu, boŋ a laa mə b̄i'inè ka yī kii bə ayoo yī fùurè b̄i'inènbò tá b̄i ki nyweensə yī'inè tsò yu. ⁶ B̄i'inè z̄i mə m̄arə yī'inè yī n̄lwen wa bi le ɔ̃kwèntə a ati b̄aŋnə b̄aŋnə bo b̄i Kristo mə bi ta ɔ̃gɔ'i a ni m̄b̄iinnu ib̄i ya mə tá b̄i'inè tsuu gh̄èè n̄i n̄b̄i a mbə ib̄u'u innu jī b̄i. ⁷ Nlòŋ mə yu wa yīi mə à kwò mə aa bi k̄ètə m̄ m̄ŋk̄ərə mi innu jī bi ghu n̄u. ⁸ Mbə a bə yīi mə b̄i'inè kwò mə b̄i'inè b̄i Kristo, boŋ b̄i'inè b̄i mə b̄i'inè ka yī kii tswe nt̄i b̄i'inènbò. ⁹ Nlòŋ mə b̄i'inè z̄i mə Kristo yīi bi leè nyweensə ni n̄wo aa, kaa à ka yī wa'à bú ɔ̃kwo. Kaa n̄wo s̄i n̄i àdà'à yī tsu ghu nu bú n̄tswe. ¹⁰ N̄wo nya mə à le ɔ̃kwo aa, à le ɔ̃kwo aa a n̄i innu jī bi ɔ̃gàà yī n̄fùurè. Lá n̄tswènt̄i yīi a tigə n̄tswe ts̄itsòŋə aa a tswe aa a mbo Nwī. ¹¹ Ma mùu ajàŋə tá ni k̄i n̄lògə ib̄iinnu ghuu mə n̄i leè ɔ̃kwo a ni innu jī b̄i n̄tigə ɔ̃ki n̄tswe nt̄i aa a mbo Nwī a mum Kristo Yesu.

¹² Ma mùu ajàŋə n̄i tsuu mà'àtə tá innu jī bi i ka mbu'utə n̄jȳnú yùu yīi i kwo aa ta ki gh̄irə mə n̄i ka yu'unə bə innu jīi mə n̄jȳnu i yè'àtə aà. ¹³ N̄i tsuu idigə n̄u jùu jī ts̄u a mbò innu jī bi l̄ò mà'àtə tá i tigə n̄lògə tsi'ĩ tsò n̄joo ifà'a ab̄i'ĩnt̄i. N̄i b̄aŋnə m̄fa ib̄iinnu ghuu a mbo Nwī tsi'ĩ tsò bə

bii mæ bi fi'isè mè a mûm nêwo bi kuu a mûm ntswënttî, ñki mfa idigè nû juu a mbo Nwî tá à lógè tsi'í tsó ñjoo ifá'a innù jî tsinè. ¹⁴ Nløj mæ kaa mbæ innù jî bi wa'á ni midà'á a mbu'utè bù tswé tsó mæ kaa ni sî aa a nji'i mikòrè nòñsè tswe aà, ni bàñnè ntswe aa a mûm ìbòñ yîi Nwî a ghìrè a nu bù aà.

¹⁵ Bî'inè aa tigè swøj mæ akè aa é? Bî'inè aa ki ghìrè innù jî bi nløj mæ bî'inè si aa a nji'i mikòrè nòñsè tswé mbàñnè ntswe aa a mûm ìbòñ yîi Nwî a ghìrè a nu bî'inè aa é? Kaa mbæ a wa'á maa ajàñ bê. ¹⁶ Nî sî zi mæ ni bə fa ìbîinú ghuu a mbo ñù tsi'í tsó ìbù'ù jîi i yu'unə aa boñ ni tigə mbə aa ìbù'ù ñù wa mæ ni yu'unə aa é? Kè ni fá ìbîinú ghuu a mbo innù jî bi i ghìrè ni kwokè, kè ni kí nfa a mbo àyu'unə a ghìrè innù juu tsinè. ¹⁷ Lá mbi'ikə a mbo Nwî ñløj mæ bù bii mæ à le mbə noð mò'c ni bə ìbù'u innù jî bi aa, ni tigə ñyu'unə nî innù jya jîi mæ bi le ndi'ì a mbo bù aa nî ntîi ghuu tsimè aà. ¹⁸ Maa ajàñ, bi kètè mè mánkirè mi innù jî bi a nu bù, ni tigè mbə ìbù'u innù jî tsinè. ¹⁹ Mə ghàa a mbo bù aa ni mǎghàa müi mæ bə ghàa aa, ñløj aa ajàñ yîi mæ ñjyánú yùù ì bòrè aà. A le mbə a noð mò'c aa, ni fá ìbîinú ghuu tsó ìbù'u innù nsij, ñghìrè nî innù jî bi ñghèè naa ni mbîi. Tsítsòñ tá ni fa ìbîinú ghuu tsi'í tsó ìbù'u innù jî tsinè a tá nanşə bə bē bi Nwî bii bi ghìrè innù jîi i tsinè aà.

²⁰ Nòð wa mæ ni le mbə ìbù'u innù jî bi aa, kaa ni le ñwa'á nî ànnú tsu bu bi innù jî tsinè tswé. ²¹ Lá àbîi yîi ni le ntswe ni yu à nî àkè, mæ ni le si ghìrè innù jîi mæ atú yuu a tigè ndirè ghu tsítsòñè aa é? Innù ma jya i lwî'ì aa a ni nêwò. ²² Lá tsítsòñ mæ bi kètè mè mánkirè mi innù jî bi a nu bù ni tigè mbə ìbù'u Nwî aa, àbîi yuu a bə mæ ni ghìrè innù jîi i tsinè aa a nsi mi'ì Nwî, ntigè ntswe nî ntswënttî yîi i lwî'ì nánkoñ aà. ²³ Nløj mæ innù jî bi i tso'c ifa'á yi aa ni nêwò, lá mitəñnə mi tí ñduù mi Nwî mi bə ntswënttî yîi i lwî'ì nánkoñ a mum Kristo Yesu Mmà'àmbi yî'inè aà.

7

Ajàñ yîi mæ Paul à le mfiginè annù mbə mu Kristo a ni nòñsè ñyò'c aà

¹ Bilim bá mè wà'àtè mè ni ka yu'u annù yîi mæ mæ swøj aa tá atú yuu laa ghu nløj mæ ni ni bə bii ni zi nòñsè aà. Nòñsè a tswa ñù aa wá noð mæ à bùrè a atú ntîi aà. ² Bî'inè lógè a nî àlènsè mæ nòñsè a tswa mángyè mbi'ì ngàa ñdoò yî aa a noð yîi mæ ñdoò yî à tswe ntîi aà. Lá bæ mè ñdoò yî à kwo yi, boñ kaa mbə nòñsè wa'á yi bù ntswa mbi'ì ngàa ñdoò yî. ³ Nòð wa mæ ñdoò yî à tswe ntîi aa, à bə ghèe ki tswe bo ñumbáñnè yî dàñ boñ à bə aa mángyè ajirè. Lá bæ ñdoò yî a kwo yi boñ kaa nòñsè à si nii bu ntswa. Bæ mæ a gheé nyo'c a ñù dàñ boñ kaa à si mángyè ajirè bə.

⁴ Aa ajàñə a ki mbə a mbo bù aa mbă bilim bá, ni leè ñkwo a mum nòñsè ntsya a nji'm ibiinu Kristo ta tigè tswe a mbo yu wa mæ Nwî à le nyweensə ni nêwo aa ta ki fá'a ifá'á yî siginè a mûm áfá'á Nwî. ⁵ Nløj mæ noð wa yîi mæ bî'inè le si tswe ntswe yî'inè ñyoñ ni njiyánú yî'inè aa, innù jî bi jîi mæ ñjyánú yî'inè i yè'ətè, jya jîi mæ nòñsè à le mbînsè aa, i fa'á ni a nu bî'inè, bî'inè tigè ñghìrè nî innù jîi mæ i zî aa bə ni nêwò. ⁶ La tsítsòñ, bi kètè mè nòñsè wa a nu bî'inè, ñløj mæ bî'inè kwò mè a ni innù jya jîi mæ bî'inè le mbə ìbù'u ghu aà. Kaa kí'ì bù mfa'a nî innù ñyoñə aa nî

àlwènè nòḡsè ya yī mē bi lē ḡḡwà'ànè aa, bī'inè bàḡnè m̄fa'a nyòḡè aa ni ñtwèntì yī m̄fi ya a múm Azwī.

Nòḡsè bo innù jī bī

⁷ Mbē bī'inè swon̄ aa mē akē aa ε? Mē nòḡsè à nī innù jī bi aa ε? Kaa a si la bē. Lā nòḡsè à lē mbaa tsuu bē, bon̄ kaa mē si annù yī bi zī. Bī'inè loḡe yuà tsi'ī tsò àlènsè: Nòḡsè à lē mbaa tsuu swon̄ mē, “Tsuu ayoo nd̄m ghò i ghè'ènè” bon̄ kaa mē si aghè'ènè zī. ⁸ Nòḡsè à lē ntsyà ñtswe nī àbwarè nyòḡè aa a n̄jīm ndi'i Nwī jya ntigē mb̄insē mbuu njoo jī yè'ètè a mbuu mbuu a nu mē. Nòḡsè a yī ñtsuu bē aa innù jī bi i nòḡ tsò i kwò. ⁹ A lē mbē a noò mò'c aa mē nī àtu ibiinnù gha mē tswèntì ti nòḡsè. Lā nòò wa mē ndi'i Nwī i lē nzī aa, ìbi i biinè, mē tigè ḡkwò, ¹⁰ ndi'i jya jī i lē mbo mē mē t̄a bi nan̄sè nyē ajāḡ yī mē mārè yī yī annù n̄ḡkon̄ à bē aā. ¹¹ Nlon̄ mē ìbi i lē nyē abwarè yi ntsya aa a n̄jīm ndi'i jya mbwe'esē gha nzwitē.

¹² La a bē mē nònsè yumbon̄ à laa māḡsè, ndi'i Nwī jya i kī ñlaa māḡsē, ntsinē ḡki mbon̄e. ¹³ La a bē mē annù yī mē a lē mbē yī siginè aa, a lē ntigē nzi bē ni ñwò a mbo mē aa ε? Kaa mbē a ki'ī maa ajāḡ bē. A lē ḡḡhìrè ìbi, ñloḡe annù yī siginè m̄fa'a ni yu. Ìbi wa i tigè ñzi ni ñwò a mbo mē mē t̄a bi nan̄sè nyē ajāḡ yī mē mārè yī yī annù n̄ḡkon̄ à bē aā. Tsò mē a bē laa, ñtsyà a n̄jīm ndi'i jya bi di'ī ajāḡ mē ìbi i nan̄sè nswèrè m̄bē aā.

Ajāḡ mē ibi bo ìbòḡ i tonè ni a nu bē aā

¹⁴ Bī'inè zī mē nòḡsè à tswē aa a mbo ñzwī jī'inè. Lā mē bàḡnè m̄bē ḡù ñjyānù, yī mē bi fee a gha a mbo innù jī bi tsò àbù'u. ¹⁵ Kaa mē si annù yī mē mē ḡhìrè aa nan̄sè ñzi t̄a àtu ya laa ghu nlon̄ mē kaa mē si annù yī mē mē kòḡe a ḡḡhìrè aa ḡhìrè, la mbāḡnè ñḡhìrè aa bē ànnù yī mē bāà aā. ¹⁶ Mbē a bē yī mē mē bàḡnè ñḡhìrè bē annù yī mē mē si kòḡe aa bon̄ mē bīi aa mē nòḡsè à bòḡē. ¹⁷ La a bē mē kaa annù ya aa à si mē bu ḡḡhìrè, a bàḡnè ñḡhìrè ìbi wa mē i tswē a nu mē aā. ¹⁸ Nlon̄ mē mē zī mē kaa ànnù yī siginè yī tsu kaa a si a nu mē tswē, là'ā tsi'ī a múm ñjyānu mē. Mē tse ki yè'ètè a ḡḡhìrè ànnù yī mē a ku'unō aa, la kaa wa'ā ni m̄dà'ā a ḡḡhìrè tswé. ¹⁹ Nlon̄ mē kaa mē si innù jī siginè jīi mē mē yè'ètè a ḡḡhìrè aa ḡhìrè. Mē bàḡnè ñḡhìrè aa jī bi jya mē kaa mē si kòḡe a ḡḡhìrè aā. ²⁰ Mbē a bē yī mē mē ḡhìrè aa annù yī mē mē si kòḡe a ḡḡhìrè aa bē bon̄ kaa si mē bu ḡḡhìrè, a bàḡnè ñḡhìrè ìbi wa mē i tswē a múm nu mē aā.

²¹ Mē tigè ñyē a bē nòḡsè mē mē yi ḡhèè ḡhìrè annù yī siginè aa, ìbi i bàḡnè ñkhè nzī a abò. ²² Nlon̄ mē mē doritē a nyòḡ nòḡsè Nwī a múm ñt̄ii mē, ²³ lá a nī ìdigē nu ja tsim, nòḡsè yī dàn̄ a bàḡnè ma'a nī nòḡsè wa mē à tswē a múm ñt̄ii mē aa ni ñtsò, ñḡhìrè naa a nī àbù'u nòḡsè ìbi wa yī mē i tswē a ni idigē nu mē aā. ²⁴ Wēε ḡḡi'ī yà aa ε! A gha a mbo ñjyānù ñwò yu aa a ka kwērè wo aa ε? ²⁵ Mē fā m̄bi'ikē a mbo Nwī ñlon̄ ḡḡaa Mmà'àmbi yī'inè Yesu Kristo! Aā ajāḡ mē mē tigē ntswe aa ā yúlā: A nī ḡkòḡē yà, mē fā'a ni a mbo nòḡsè Nwī wa a múm àtu mē, lá ñjyānù yà i bàḡnè m̄fa'a ni a mbo nòḡsè ìbi.

8

Ajan mə nù a tswé ntii a múm Azwí Nwí aà

¹ Kaa mbə bi wa'á isa'a tsítsónj bú ñniñj a nu bə bii mə bi tswé a mum Kristo Yesu aà. ² Nlonj mə nòñsə Azwí wa mə a fa ntswéntii a mum Yesu aa, à ghìrè mə mə tá mə f'e'e a mum nòñsə yii mə a zi aa ni ibi bo nìwó aà. ³ Nwí à le ñghìrè annù yii mə kaa nòñsə à le ñwa'á ñghìrè zi ñlonj mə nnyanú ñmùsónj ì bòrê aà. A le ntoo Mú yí, a sigè nlogè marè ñmùsónj yii mə a ghìrè ibi aa mə tá à tigè ayoo mmà'anwí a nsi'itè ibi bə. Ma múu ajàn à le ntigè nsa'a ibi nnyánú. ⁴ Nwí à le ñghìrè ma múu ajàn aa mə yu lwensə annù yí tsinè yii mə nòñsə a lòò a mbo bi'inè bii mə bi tswé ntswéntii yí'inè a múm Azwí kaa wa'à tswé ñyonj aa bə ñnyánú aà. ⁵ Bə bii mə bi tswé ntswéntii yàà a múm ñnyánu aa, bi t'e'e àtú yaa laa ní ñnnú jii mə ñnyánú yàà ì yè'ètè aà. Lá bə bii mə bo tswé ntswéntii yàà a múm Azwí aa bi t'e'e atú yaa laa ní ñnnú jii mə Azwí a yè'ètè aà. ⁶ A nte'e atú yo a ní ñnnú yii mə ñnyánu ì yè'ètè aa, à ni nìwó. Ntè'è àtu ni ñnnú yii mə Azwí lòò aa, à ní ntswéntii bo nìwóoné. ⁷ Nù yii mə à t'e'e atú yi a ní ñnnú jii mə ñnyánú yí ì yè'ètè aa, à ní ñgàñkibaa Nwí, ñlonj mə kaa à si nòñsə Nwí yu'unə; a nswonj annù nñkəñ, kaa mbə a wa'á t'e'è ñləə. ⁸ Bə bii mə bi yu'unə ñnyánú yàà aa, kaa mbə bi wa'á annù yii mə a bònjè Nwí aa ghìrè.

⁹ Lá kaa nì sè aa a múm ñnyánu tswé, nì tswé aa a múm Azwí, mə mbə a bə tsi'í annù nñkəñj mə Azwí Nwí a tswé a nu bú. Nù yii mə à sè ní Azwí Kristo tswé aa kaa à sè ñú yí bə. ¹⁰ Lá, mbə Kristo a tswé a mum bú, ka mə ñnyánú juu ì kwokə nlonj ì ibi aa, bonj izwí juu ì tswéntii ñlonj mə Nwí à ghìrè mə ñnnú juu ì tsinè aà. ¹¹ Mbə Azwí Nwí wa yii mə à le nyweensə Kristo Yesu ni ñəwo aa a tswé a múm ntii bú bonj yu wa mə à le nyweensə Kristo Yesu aa, à ka fa ntswéntii a mbó ñnyánú yùù yii mə mbə ì kwo aa, ì tsi'á aa a nñimə Azwí yi ya mə a tswé a mum ntii bú aà.

¹² Maa ajàn bilim bá, kaa bi'inè si aa ibù'ù a mbó ñnyánu bə, a ñka ntswe ntswéntii yí'inè ñyonj aa ajàn yii mə ñnyanú yí'inè ì figitə aà. ¹³ Nlonj mə mbə bi'inè ka ntswe ntswéntii yí'inè ñyonj aa ajàn yii mə ñnyánú yí'inè ì figitə aa, bəə bonj bi'inè ka kwo, lá a nñimə Azwí, mbə bi'inè zwitə ñnnú jii mə ñnyánu ì yè'ètè aa, bəə bonj bi'inè aa bəñnə tswé bitii. ¹⁴ Bə bitsim bii mə Azwí Nwí a tsi'asə aa, à ni bə bi Nwí. ¹⁵ Nlonj mə kaa nì le wa'á aa àzwí yii mə a ghìrè mə nì bə ibù'ù tá nìbò'ò bu ñka ntswa ghu aa, kwèrè. Nì le mbəñnè ñkwèrə aa àzwí yii mə a ghìrè mə tá nì bə bə bi Nwí aà. Bi'inè yi ntonjə mə, "Abba! Taà ghà!" aa, bi'inè tigè ntonjə aa ni midà'à mi Azwí, ¹⁶ a bə Azwí Nwí yumbonj mə bó àzwí yí'inè swonjə ni mə bi'inè bə aa bə bi Nwí. ¹⁷ Mbə a bə yii mə bi'inè bə aa bə bi Nwí, bəə bonj bi'inè bə aa bijji bi nda bi Nwí, mbə bijji bi nda aa bi'inè bi Kristo, mə mbə bi'inè ki ñka mbii ñgi'í bi'inè bi Kristo, tá tá bi'inè nìbò yi ñki ñkwèrə nigha'à.

Ñigha'a nñi mə bi'inə bə aà

¹⁸ Mə wa'átə mə kaa ñgi'í yii mə bi'inè yə tsítsónjə aa kaa ì sè k'ò'ò ñkù'ùnə a ni ñigha'a nñi mə Nwí à ka yí fi'isə d'i'í a mbo bi'inè aà. ¹⁹ Njì nòò wa mə Nwí ka yí d'i'í bə bi ní ñsi nì ñsi aa, ì yanjə ní ñjòò tsim jii mə à le nnañsə aa si'í si'í, bo tigè mbə. ²⁰ Nlonj mə a le ñkòñ Nwí mə yu ññj

isa'a a nù njoò tsim jii mæ à le njanşə aa tã à tigê mbə njoo adànê àdànê, kaa a le wa'á njoo jya kònjê. Ka mæ Nwí à le nğhìrè laa, bi le si be annú yí siginè, ²¹ nlonj mæ tsi'í njoo mà jya mæ Nwí à le nanşə aa, i ka yí fè'è a mum nìwo nù mæ ni ghìrè i kwó mbwè aa, i tigè fè'è təə atu bo ni nìgha'a nì wè ni bɔɔ bi Nwí.

²² Nlonj mæ b'ì'nè zì mæ, nzi nywe'e tsítsòn, njoò tsim jii Nwí à le nanşə aa, i dùmè, nyu'u nì nyànşé tsó maburè yii mæ à tsigè aà.

²³ Lá kaa sì tsi'í njoò tsim jii mæ Nwí à le nanşə aa bə mæ i yu'u nyanê; tsi'í b'ì'nè bii mæ b'ì'nè kwèrè mæ Azwí Nwí tsi'í tsó mètənjnè mi ntsyambii aa, b'ì'nè kii ndumə a múm mbìinú y'ì'nè a ajàn yii mæ b'ì'nè yu'utə ni mæ tã Nwí à yì nlgè yì'nè a nì bɔɔ bi, ntigè nğhìrə mæ tã mibii mi nù mi'nè mitsim mì fè'è a atsənè. ²⁴ Nlonj mæ ajànə mæ Nwí à le nyweense yì'nè aa b'ì'nè ka tigè ki be. Kaa b'ì'nè si ayoo yii mæ b'ì'nè be aa yə. Nù yii mæ mbə a bú nka mbə ayoo yii mæ a yə aa, à nì wò aa é? ²⁵ Lá mbə b'ì'nè ka mbə ayoo yii mæ kaa b'ì'nè si yə aa bonj b'ì'nè ka tswa ntii yì'nè i ki yu'utə.

Ajànə mæ Nwí a nanşə ndi'í ibònj yì aà

²⁶ Aà ajàn yii mæ Azwí Nwí a kii nzi nkwetə nì yì'nè bii b'ì'nè bərə aà; nlonj mæ kaa b'ì'nè s'í innú jii mæ mbə b'ì'nè ká ntsa'atə Nwí mbetə aa zì, la Azwí yumbonj a tsa'atə nì Nwí a atu b'ì'nè nyə'ə, ntsaa nì tswegè, a nì mánjì yii mæ kaa mbə bi wa'á nì nìghaa nì ntsú swonjə. ²⁷ Yu wa mæ a nanşə nɔɔ nì innú jii i tswə a múm ntii bə aa, à zì amòntè yii a tswə a atú Azwí aa, nlonj mæ Azwí a kii ntsa'atə nì Nwí a atu bə bi Nwí, nyonjə aa a nì innú jii mæ Nwí a lóò aà.

²⁸ B'ì'nè zì mæ a nì innú tsim jii mæ Nwí a ghìrè aa, a fà'á aa mæ tã i zì nì ibònj a mbo bə bii mæ bi kɔnjə yì aà, là'á bə bya bii mæ à twònjə waa nyonj aa a njim nkà'á yì aà. ²⁹ Bə bya mæ Nwí à le è mfoò nzi ntsò'ò aa, à le nki ntanjə nləə mæ tã bi tigè mbə tsi'í tsó Mú yì, tã Mú yì wa a tigè mbə ntsyambii a titii bɔɔ bi ma bi ghà'atə. ³⁰ Bo ma bya mæ à le mfòò ntanjə nləə aà, à le ntigè ntwonjə; bo ma bú mæ à le ntwonjə aa, a ghìrè ànnú yaa a tsinè, bo ma bya mæ à le nğhìrè ànnú yaa a tsinè aa a tigè mbii mæ bo bi Mú yì yì nkuu wa múm nìgha'a yu.

Akònjə Nwí ntsya a njim Kristo Yesu

³¹ A nì innú ma jù tsim mbə b'ì'nè tigè nswonjə aa mæ akə aa é? Mbə Nwí a tswə b'ì'nè nì bo a yì'nè aa a tigè nmmòontə wo aa é? ³² Tsi'í Nwí wa mæ à le njwa'á a njon mú yì wa lij, mbanjə mfa yì mæ à yì nkwo a atu b'ì'nè bitsimə aa, àa wa'á kà nka mfa njoo tsim a mbo b'ì'nè bo bi Mu yì wa aa é? ³³ Aa wò mæ mbə a ninj isa'a a nu bə bii Nwí tsò'ò a ni bi bə aa é? Aa tsi'í Nwí mæ a ghìrè mæ tã innú jyaa i tsinè. ³⁴ Aà wò mæ mbə a nijn njò a nu bo aa é? Aa Yesu Kristo, wa mæ à le nkwo aa, ìnjə, yu wa mæ bi le mbìnsə a nìwo, a tigè ntswe a mbèè nìkwè Nwí nì mma'á, ntsa'atə nì Nwí atu b'ì'nè aa é? ³⁵ Aa wò mæ mbə a yátə yì'nè bi àkònjə Kristo aa é? Mbə a bə aà nği'í yì ndìrè ndìrə, kə innú jii i yanjə yì'nè aa, kə ajànə bi tso'ò akòrə yì'nè aa, kə nji yii i kúu a ala'a aa, kə ajàn yii b'ì'nè bonj itsə'è jì wè'è aa, kə ajàn yii b'ì'nè tswə a ntsú nìwo aa, kə ajàn mæ bi lóò nkwyé atú yì'nè nì munwi aa é? ³⁶ Aà ajàn yii mæ bi njwa'anə a múm ànjwà'ànə mæ,

“Nlon ɲkwitû gho, bi zwitê nî yi'i nɲwî tsim;
nlentê nî yi'i tsô mbinjêrê jii mê bi lôo ɲwà aà.”

³⁷ Ɗɲaɲ, a múm innú ma jú tsim, bí'i nàɲsê mê ntsya ntsò, nyon aa a ɲjím yu wa mê à le ɲkòɲê yi'i aà. ³⁸ Nlon mê mê nàɲsê nzi mê, kè nîwo, kè ntswênti, kè baangel, kè idà'à jii i sa'a mbi yu aa, kè innú jii mê i tswe tsítsòɲ aa, kè innú jii i ka yí zì aa, kè idà'a tsim, ³⁹ kè ɲjoo jii i tswe a ndəɲ a aburê aa, kè ɲjoo jii i tswe a nsyê aa, kè àyoò tsu yii mê a tswe fàa mbi aa, kaa mbê a wa'à yi'inê bi àkòɲnê Nwî yii a tswe a múm Kristo Yesu Mmà'àmbi aa yàtê.

9

Nwĩngòɲ bo bi bê bi

¹ Annú yii mê mê swon aa, à nî ànnú nɲɲkonê, mê laa mbê ɲú Kristo, kaa wa'á nàá innú tsweê. Ntiì gha yii i sa'a nî gha a múm Azwî Nwî i nî àyofê yá. ² Ajəɲnê yí wè a tswe a múm ntiì mê, mê kii ɲyu'u nî ɲyaɲê tì mê a ntiì mê. ³ Mbi'i ɲgaà bílím ba, ɲgwè'è yà, boɲ mê le mbaa nyè'ètê mê bi nɲ ndòò a atu mê, kè mê bi kî nyatê gha bí'i Kristo nlon ɲkwitû waa. ⁴ Bo laa mbê baIsrael, à le mbê bo mê Nwĩngòɲ à le nlògê waa a nî bɔɔ bi ɲkî ndi'i nigha'à nî a mbo bo, ɲwarê akàà bo bo, mfa nòɲsê a mbo bo, bo tswe nî mánjì mmi Nwî yii à kù'unê aà, ɲkî ntswe nî innú jii mê Nwĩngòɲ à le ɲkà'à aà. ⁵ Bo le mfè'è aa a nu bità bi bitàà bí'inê bya, Kristo tsó ɲúmìsòɲ à le ɲkî mfè'è a ɲgwè'è bo, bí'inê ka ɲgha'asê Kristo yii mê à nî Nwĩngòɲ yii a bu'utê bê bitsimê aa nɲɲkonê.

⁶ Lá kaa mê si swon aa mê kaa Nwî à si nighàà nî lèè nlon mê kaa à si bê bitsim bii mê bi fè'è a ɲgwè'è baIsrael aa bê mê à nî baIsrael bi annú nɲɲkonê. ⁷ Kaa wa'á bɔɔ bi Abraham bitsim bê mê à nî bɔɔ bi, lá Nwĩngòɲ a swon a mbo Abraham mê, “Ntsya a ɲjím Isaac, bi ka yí tigê twonê ɲgwè'è yò a nî ikùmê ghó.” ⁸ Ma yú a dí'i aa mê kaa à si bɔɔ bitsim bii mê bi jwe a múm ɲjyánu aa bê mê Nwĩngòɲ à lògê a nî bɔɔ bi; à bəɲnê nlògê bya bii mê à le ɲkà'à nlon ɲgaà yàà aà. ⁹ Nlon mê Nwĩngòɲ à le ɲghirê ɲkà'à yí ya aa lalà, “Nòò à ka tsyá bú kî kù'ù lálà, tá mê zì tá Sarah à jwe a múmbəɲnê.” ¹⁰ Kaa a burê tì mê, a mbú ɲghèè ghu, nòò wa mê Rebecca à le ntswe nî bɔɔ bya bi baa a ato'o yu, mê á le ɲjwe ɲú yí mɔ'ɔtê, taà yí'inê Isaac aa, ¹¹ a ɲghirê mê ajəɲ yii mê Nwĩngòɲ à le ntsɔ'ɔ bê bi aa tá à bê a atanjê Nwî, kaa wa'à yòɲê aa bê nî àfà'à yii ɲú fà'à aa, tá à bê bê ntsɔ'ɔ Nwî, ¹² Nwĩngòɲ a swon a mbo ɲdè wàà mê, “Yí ntsyambii à ka yi kî fà'à a mbo yí àyòɲtê.” A le nswonə ma yú aa mbon tá bi yi ɲjwe waa, kaa bo burê tì annú yí tsu ghirê, kè yí siginê kè yí bí. ¹³ A ajəɲ mê bi kî mbú ɲɲwa'anê a múm ɲɲwà'anê Nwî aa mê, “Mê le ɲkòɲê Yacob, mbaa Isac.”

¹⁴ Mbê bí'inê swon aa mê akê aa ε? Mê Nwĩngòɲ a ghirê annú yii a si tsinê aa ε? Kaa mbê bí'inê wa'à maa ajəɲ swonê. ¹⁵ Nlon mê à le nswon a mbo Moses mê,
“Mê ka ko mliɲnê ɲú yii mê mê kòɲê a ɲko mliɲnê yí aa,
i kii jəɲnê a nu ɲú yii mê mê kòɲê a ɲjəɲnê ghu nu aà.”

16 La a bə mə, kaa ŋko mǝlɪŋnə Nwǝ ɪ si aa a nɟɪm ŋkɔŋə ŋu kə ɪfǝ'ǝ ŋu yonə, ɪ yonə aa tsi'ɪ a nɟɪm ŋko mǝlɪŋnə yǝ. 17 Nlon mə aŋwǝ'ǝnə Nwǝ a le nswon a mbo Pharoah mə, "Mə le ŋghirə gho a ni mfɔ aa mə mə di'ɪ mida'a ma a nu wə, ɪ ghirə tǝ bi zi ikum gha a mbɪ ntsimə." 18 A di'ɪ mə Nwɪŋgɔŋ a ko mǝlɪŋnə ŋu yǝ a kɔŋ ŋko aa, ŋkɪ ŋghirə ntɪi ŋu yǝ mɔ'ɔ ɪ tɪi ni ŋkɔŋə yǝ.

Alwɪntɔŋə Nwǝ ni ŋko mǝlɪŋnə yǝ

19 Lǝ ni ka betə gha mə, "Mbə Nwɪŋgɔŋ a bɪ ntigə mfiərə ŋu aa mə akə aa ɛ? Mbə wə a tuu ǝnnu yǝ mə ǝ kɔŋə aa ɛ?" 20 Lǝ wə ŋumisɔŋ, ɔ bə aa wə, a ŋka mbetə mighǝǝ a mbo Nwǝ aa ɛ? Mbə ǝntɔɔ nsyɛ a betə a mbɔɔ yǝ mə, "O bɔɔ gha bə lǝlǝ aa a ya aa ɛ?" 21 Mbɔɔ bǝntɔɔ wa, ǝ si nǝ ǝdǝ'ǝ a atɔ ǝbɔɔ ya tswə, mə mbə a logə ǝtǝǝ yǝ fɔurə mbɔɔ bǝntɔɔ ghu bi baa, nɪlə yǝ mɔ'ɔ ni ǝyərə ǝntɔɔ, ŋki nɪlə yǝ mɔ'ɔ tsi'ɪ ni ǝntɔɔ ǝdǝŋə ǝdǝŋə aa ɛ?"

22 Aǝ ǝjǝŋə mə Nwɪŋgɔŋ a fǝ'ǝ ǝǝ, ǝ le nɔɔ mə yu di'ɪ alwɪntɔŋə yǝ ɪ kɪi ghirə tǝ bi zi mida'ǝ mi, lǝ ǝ le ntswa ntɪi yǝ a nu bə biɪ mə ǝ le si lwisə ntɔŋ a nu bo aa, bo kǝ ntswe ni ŋkwo ǝǝ. 23 A le ŋki nɔɔ mə yu di'ɪ nigha'ǝ ni ni wə, nɪi ǝ le nswǝ'ɪ a nu bo bya biɪ mə bo ni ŋjoo jɪi mə a ko mǝlɪŋnə waa aa, lǝ'ǝ bo bya mə ǝ tǝŋtə mə mə bo yǝ ŋkwerə nigha'ǝ ni ǝǝ. 24 Nlon mə bi'inə laa ŋki ntswe a titɪi bə biɪ mə ǝ le ntwonə ǝǝ, kaa bi wa'ǝ aa tsi'ɪ a titɪi baYuda fɛ'ɛ, bi ki mfɛ'ɛ a titɪi bi'tizɪ Nwǝ. Mbə a bə aa ǝjǝŋə mə Nwǝ a fǝ'ǝ ǝ aa boŋ mbə a wa'ǝ ǝjǝŋ mə yu kɔŋə ŋghirə aa ghirə aa ɛ? 25 A ni ǝjǝŋə mə ǝ swɔŋə a mɔm ǝŋwǝ'ǝnə Hosea mə, "Bə biɪ kaa ǝ le ŋki'ɪ bǝ bə aa, mə ka twonə ni 'bǝ bǝ.'

Yu yǝ mə bi le si twonə ni 'kaa mə si kɔŋə aa,' mə ka twonə ni "'Mbɛɛ ntɪi yǝ.'

26 Tsi'ɪ maa adigə mə Nwǝ ǝ swɔŋə a mbo bo mə, 'Kaa ni sǝ bə ba bə aa' maa adigə bi ka yǝ tigə twonə waa a ni bɔɔ bi Nwɪŋgɔŋ yǝ ǝ tswe ntɪi ǝǝ."

27 Yesaiah ǝ le ŋki nyə'ə nlon ŋgaa Israel nswon mə, "Ka mə bɔɔ bi baIsrael ka yǝ gha'ǝ ɪ kù'ù tsi'ɪ tsɔ ǝwǝŋə ŋki aa, bi ka yǝ yweensə aa tsi'ɪ mbumtə." 28 Nlon mə Mmǝ'ǝmbi ǝ ka yǝ ghɛsə tsərə isa'ǝ mbi yu aa tsi'ɪ nɪli'ɪ ni li'ɪ a ni lunə. 29 ǝjǝŋə mə Yesaiah ǝ le ɛ ŋki nswon a mbɪi mə, "Mmǝ'ǝmbi ntsǝ ntsɔ ǝ le mbaa tsuu yǝ'inə ni ŋgwɛ'ɛ yǝ mɔ'ɔ mǝ'atə, boŋ ǝ le ŋghirə bi'inə tigə tsɔ Sodom ŋki mbə tsɔ Gomorrah."

Israel bo bi ntoo yǝ nsiŋɔnə yǝ

30 Bi'inə lɔɔ ǝǝ nswon mə akə aa ɛ? Mə bi'ti zi Nwǝ biɪ mə kaa bi le nte'ɛ wa'ǝ mitɪi myaa ka ŋgaansə a ŋghirə ǝnnu yǝ ǝ tsinə aa, bi baŋnə ntsisə innu jyaa ɪ tsinə a nsi mi'ɪ Nwǝ, ntsya a nɟɪmə ǝbiintɪi; 31 lǝ baIsrael biɪ mə bo le si bǝŋnə nɔɔ ni a nɪlə nɔŋsə tǝ ghirə tǝ ǝnnu yaa tsinə a nsi mi'ɪ Nwǝ aa, kaa bo le ŋwa'ǝ nɔŋsə wa bǝŋnə nɪlə ta tǝ innu jyaa tsinə. 32 Mbə bi betə mə a tigə ŋghirə akə mə bo wa'ǝ nɔŋsə wa ləə tǝ innu jyaa ɪ tsinə aa ɛ? Nlon mə kaa bo le ŋki'ɪ aa a nɟɪm ǝbiintɪi ka nyonə. Bo le

mbàŋnè ñka nyoŋə aa bə a nĵim ìnnù jii mə bo le si ghìrè aà. Maa ajàŋ bo le ñkwàntè wa nî ñgò'ò òntùmè àkòrè yá. ³³ A ajàŋ yii mə bi ñwa'anə a múm àŋwà'anə Nwí mə,

“Yê nî, mə nòŋsə ñgò'ò a Sion,

mə bə aa ki kwàntè ghu,

a bə àlànse ñgò'ò mə a ka ghìrè bo wo.

Lá ñù ñtsim yii à nĵi ntii yi ghu nu aa, kaa bi ka yí wa'á atú yi dirisè.”

10

¹ Bɔɔ bi maà, mə yè'è tsi'í nî ñtii ghá tsim, ñkii ntsa'atə nî Nwí a atu bə ba BaIsrael mə tá bo yí nyweenə. ² Nloŋ mə mbə mə bii àyəfə nloŋ ñgaa yàà mə bo naŋsə ntii nî ãnnù Nwí kaa wa'á mánjì yii à kù'unə aa bāŋnè ñzi. ³ Tsó mə kaa bo sí ajàŋ yii mə Nwí a ghìrə annù bə a tsinè naŋsə ñzi aa, bo bāŋnè ñlɔɔ nî ñghìrə tá ãnnù yaa tsinə nî àtú yaa. Kaa bo le ñwa'á mibii mi nú myaa sigisè ñfa a mbo Nwí mə tá à ghìrə ãnnù yaa tsinə. ⁴ Nloŋ mə nòŋsə à le ñlwí'í aa a nu Kristo, mə tá ñù ñtsim yii mə à nĵi ntii yí ghu nu aa, Nwí a ghìrè ìnnù ji i tsinè.

Mbə ñù ñtsim à tse nyweenə

⁵ Moses à le nswonə nloŋə annù ajàŋ yii mə mbə ìnnù ñù tsinè ñyoŋə ajàŋə mə a lèè nòŋsə aa mə, “Bè bii mə bi lèè nòŋsə aa bi ka yí tswe bitii i yonə aa ajàŋə mə bi lèè nòŋsə wa aà.”

⁶ Lá ãnnù ajàŋ yii mə ãnnù bə a tsinə nyoŋə aa nî àbiintii yaa aa a swonə nî mə: “Tsuu a múm ñtii wò swonə mə, ‘Wò à ka kò'ò ghèè a aburə aa ε?’” (Ma la a bə mə wò à ka kò'ò lógè Kristo sigə nî ghu a nsye le?)

⁷ “Kè ‘Wò à ka sigə ala'a biku bi bə aa ε?’” (tá sigə lógə Kristo i kò'ò nî ghu). ⁸ Lá a bāŋnè ñswonə aa mə akə aa ε? A swonə aa mə,

“Wa ñìghàà nya nî tswe ñkòontə a mbèè wò;

nî tswe a ntsú wò ñki ntswe a ntii wò,”

là'á tsi'í ñìghàà nî Nwí nya mə bii'í swonə, ñswonə nî mə tá bə ñiŋ ntii waa a nu Nwí aà. ⁹ Nloŋ mə ò bə ki swonə nî ñtsú gho mə, “Yesu à nî Mmà'àmbi,” i kii bii a múm ñtii wò mə Nwí à le nyweenə yí nî ñwò, boŋ ò ka yweenə. ¹⁰ Nloŋ mə ñù a bii aa a múm ñtii yu Nwí a ghìrè ãnnù yí a tsinè, a kii ñswonə aa nî ñtsú yí nyweenə. ¹¹ Àŋwà'anə Nwí a swonə mə,

“Kaa ñù tsú yii à ñiŋ ntii yi ghu nu aa, kaa mbə bi wa'á atú yi dirisè.” ¹² Kaa bi si a ñù tswerə, kè ò bə ñù baYuda, kè ñù baGrikia; Mmà'àmbi à bə Mmà'àmbi aa a mbo bə bitsimə, ñkii nswi'í nî àfù'ú yí a nu bə bitsim bii mə bi twon nii aà. ¹³ Nloŋ mə àŋwà'anə Nwí a swonə mə, “Ñù ñtsim yii mə a twon ikum Mmà'àmbi aa à ka yweenə.”

¹⁴ Lá mbə bə ká ñtwon ikum yí aa mə akə, mə mbə bo tuu ntii waa ghu nu ñiŋə aa ε? Kè mbə bo tigè ñniŋ ntii waa ghu nu aa mə akə mə mbə a bə mə bo leè wa'á ãnnù yí yu'u aa ε? Kè mbə bo yu'u aa mə akə ti ghè mə bo tswe nî ñù yii à ka swonə aa ε? ¹⁵ Kè mbə bə ká ñswonə aa mə akə mə mbə bi tuu waa too aa ε? Tsó ajàŋə mə bi ñwa'anə mə, “Yê ñí ajàŋ mə ñìkòrè mə bə bii mə bi zì nî ñtoo yí ñsiginè aa mi boŋ mbə!”

16 Lâ kaa bè bitsim burè tĩ ntoo yĩ ñsigìnè ya kwerè. Nlonj mæ Yesaiah à swõj mæ, “Mmà'àmbi, ñu yii mæ à bii mæ ntoo yii mæ bi'i swonj aa à nĩ wò aa è?” 17 Ma mùu ajàn, àbiiintii a yònè aa a ñjimæ ànnu yii bi yu'u aà, ñtoo ya mæ bi yu'u aa i bæ aa ànnu yii bi swonj nlonj Kristo aà.

18 Lâ, mæ tigè mbetè mæ, bo lèè ñwa'à yu'u aa è? Tsi'i ànnu ññkonj, bo lèè ñyu'u, ñlonj mæ àñwà'ànè Nwĩ a swonj mæ, “Ñji yàà i lè mfè'è ñghèè bi yu'u a idigè tsimè, ñtoo yàà i ghèè ñywe'e a nlwĩ'ĩ mbi.”

19 Mè bú mbetè mæ, baIsrael lè ñwa'à nanjà ñyu'u aa è? Moses à lèè nifoo nswonj mæ,

“Mè ka ghìrè tã nĩ tigè ñghè'èné bē bii kaa bi si t'e'è ñku'unè mæ mbè bi ntwonj nĩ àtoo aà;

mè ka ghìrè tã nĩ tigè nlwisè nĩ ñtòn a nũ àtoo yii mæ à tswé ñjñtè bē ghu aà.”

20 Yesaiah a bú ñswonj tsi'i niti mæ,

“Bè bii mæ bi lè ñkaa wa'à gha ka nlòo aa, bi lè nyè ghá;

mè lè ndi'i ibiinú gha a mbo bè bii kaa bi lè si wa'à nĩ gha betè aà.”

21 Lâ a ñghèè a nĩ baIsrael, a swonj mæ, “A ñgõj binòò bitsim, mæ lè nsàntè mbo ma, ntwonj nĩ bè bii mæ bi lè mbè ñgàñatii atu, ñkii nligitè nĩ ànnu yii mæ mè lè si swonj aà.”

11

Ñko miiñjè Nwĩ a nu baIsrael

1 Mæ tigè mbetè aà mæ a bē mæ Nwĩngõj à tuù mē bii bē aa è? Kaa a sè maa ajàn bē! Mè a nĩ itu ibiinú gha, mè laa mbè ñu baIsrael, mbè mu Abraham, mfè'è aa a atsè Benjamin. 2 Kaa Nwĩngõj à burè ti bē bii mæ à lè ntso'ò a mbii mbii aa tuù. Nĩ sĩ ànnu yii mæ àñwà'ànè Nwĩ a swonj nlonj ñgaa Elijah zi aa è? Wa adigè àñwà'ànè mæ a ghàà ñlonj ajàn mæ à lè nyè'è a mbo Nwĩ ñlonj ànnu yii baIsrael ghìrè aa è? 3 A lè nyè'è ñswonj mæ, “Mmà'àmbi, wa bi zwi'tè mæ ñgãñtoò jo tsimè. Bo kii mē ñsa'a mikentè mi m'òo mi mà'á wò, a tigè mburè tsi'i mæ mè. Bo kii mbu nlòò nĩ ñzwi'tè mè.” 4 Lâ Nwĩngõj à lè nkwi'i ghu mbo aa mæ akè aa è? A lè nswonj ghu mbo mæ, “Wa mè lèè mē bē ñtsu'ù ji sãmbaa bii mæ kaa bi burè ti aku'utè yaa a nsi Baal swétè aa a nĩ bá.” 5 A kii mbè a ñgĩj ñgĩj tsitsònj mæ mbùmtè bē i burè ntswe ghu jii mæ Nwĩ à tsò'ò a ñjim ibòñè yi. 6 Nlonj mæ à lè ntso'ò waa aa a ñjim ibòñè yi, kaa à lè ñwa'a aa a ñjimé ifà'à yĩ tsu mæ bo fa'a yònè, à bē yònè aa a ñjim ifà'à yii mæ bo fa'a aa bonj kaa à sĩ ibõj Nwĩ bú mbè.

7 A tigè ndi'i aa mæ kaa baIsrael lè wa'a ayoo yii bo lè si lòò aa yè aa è? Tsi'i ànnu ññkonj, à lè ñkii mbè tsi'i mbùmtè jii mæ Nwĩ à lè ntso'ò aa mæ bi lè ñkwerè. A mbo àbùgè bē, bi ghìrè miantii myaa tii, 8 a ajàn yii mæ àñwà'ànè Nwĩ a swonj aa mæ,

“Nwĩngõj à lè mfa azwi yii mæ a lè mfi atu yaa aa a mbo bo,

mè tã mi'i myaa ka nyè idigè kaa wa'à kii nyè,

itonjè jyaa kii nyu'u nĩ ñnnu kaa wa'à kii nyu'u,

i yǐ kɔ'ɔ ywe'e sǐi."

⁹ David à le ŋki nswonj mɛ,

"Tá bì ka bentə̀ nì bimátaa á bo aa ŋkwokə ghu,

ŋkii ntswetə̀ nǐ waa á bo aa nanjə a ataa

a noð yǐ bo jǐ mikòð myaa aà,

tá bo aa ŋkwantə̀ ŋwòkə, tá ñjò aa ŋkuu a bàa bo.

¹⁰ Tá bì ma'a afə̀'ə a mi'lǐ bo tá bo tsuu idigə̀ bú kǐ yə,

tá ñjǐm jyaa tigə̀ nto'o nǐ ŋgǐ'i a ŋgòŋ bìnòð bǐtsimə̀."

¹¹ Mə̀ tigə̀ mbetə̀ nǐ mɛ bo kwántə̀ mɛ aa kwántə̀ ñwo nǐŋkonj aa ε?

Ŋganj, kaa a sǐ maa ajə̀ŋ bə̀! Lá ajə̀ŋə̀ mɛ bo fansə̀ annu aa, a banjə̀ ŋghirə̀ Nwǐ a yweensə̀ bitizǐ Nwǐ, tá tá baYuda tigə̀ ntswe nǐ aghə̀'ənə̀.

¹² Mbə̀ a bə̀ mɛ afǎnsennu yaa a banjə̀ nzi nǐ afu'ù a mbô mbǐ ntsim, àdigə̀ yǐ mɛ bo wo ghu aa a bə̀ŋnə̀ mbə̀ afu'ù bitizǐ Nwǐ, boŋ à sǐ annu yǐ wə̀ bə̀ mɛ mbə̀ bi bu nlògə̀ waa fu bitsimə̀ aa ε?

Annǔ ajə̀ŋ Nwǐ à le nyweensə̀ bitizǐ Nwǐ aà

¹³ Mə̀ tigə̀ ŋghaa tsǐtsɔŋ aa a mbo bú bitizǐ Nwǐ. Tsi'lǐ tsò ajə̀ŋ mɛ mɛ nǐ ñgə̀ŋntoð Kristo a mbo bitizǐ Nwǐ aa, mɛ ka ŋentə̀ ifà'á gha i ghirə̀ tá i tinsə̀,

¹⁴ tá tá bilim ba baYuda tá bì ka ŋghə̀'ə nɛ mɛ mbə̀ mɛ yweensə̀ waa bí mɔ'ɔ aa ε? ¹⁵ Mbə̀ a bə̀ mɛ ajə̀ŋə̀ mɛ bi le ntuu waa, a le ŋghirə̀ mɛ tá Nwǐ bo bí mbǐ bu mbòðnsə̀ fu, bə̀ boŋ ajə̀ŋ yǐ mɛ Nwǐ aa bú kwərə̀ waa

fu aa a ka wa'á tigə̀ mbə̀ aa tsò bo yweenə̀ aa a niwo aa ε? ¹⁶ Mbə̀ a bə̀ mɛ ŋkùgə̀ àbaa yǐ ntsyambǐi ya yǐ mɛ bi fa a mmà'a Nwǐ ghu aa i laa mǎnsə̀

boŋ ŋkyá àbaa ya ntsim i kǐ nlaa mǎnsə̀; mbə̀ a kǐ mbə̀ mɛ mǎŋgə̀ŋ mi ati mi laa, boŋ ntaa iti jya i ka kǐ laa. ¹⁷ Mbə̀ a bə̀ yǐ mɛ bi fa'a ntaa iti jǐ

mɔ'ɔ a nǐ àti olive yǐ mɛ a tswe a múm ñsòð, mfa'a nlò'òsə̀, ŋghɛɛ nlògə̀ ghuu, bǐi mɛ nǐ ni ntaa ati olive yǐ a tswe a múm àkò aa, ñzi ntsugisə̀ wa

abwarə̀ bo ŋkwərə̀, mɛ mbə̀ nǐ tswe nǐ abwarə̀ wa nǐ afu'ù olive ya mɛ a tswe a múm ñsòð aa, ¹⁸ nǐ tsuu nú yùu i kǐ ŋɛɛ a nu ntaa jyá. Nǐ ti ŋɛɛ

nú yùu, nǐ zǐ mɛ a ghuu aa a bè'è mǎŋgə̀ŋ mya mbè'è nǐ ghuu, kaa à sǐ bu be'e mbè'è nǐ mǎŋgə̀ŋ myá.

¹⁹ Nǐ ka kǐ swonj nǐ mɛ, "Bi le mfa'a ntaa iti jya nlò'òsə̀ aa mɛ bi lògə̀ yǐ'i i zǐ bansə̀ ghu kwərə̀." ²⁰ A nǐ annu nǐŋkonjə̀, bi le mfaàtə̀ waa nlò'òsə̀

aa nloŋ mɛ kaa bo le ŋwa'á nǐ àbiintǐi tswe aà, lá mbə̀ nǐ kǐ ñtə̀ ntsinə̀ ntsya aa tsi'lǐ a ñjǐmə̀ àbiintǐi. A ku'ùnə̀ mɛ tá nǐ tsuu kǐ tərə̀, nǐ ka ntə̀ nǐ

ñbɔ'ɔ. ²¹ Nloŋ mɛ mbə̀ a bə̀ yǐ Nwǐ à le kǐ'i ntaa iti mi nsoð mi linj, bə̀ boŋ, kaa mbə̀ a wa'á ghuu kǐ nlinjə̀.

²² Tá nǐ nanjə̀ nyə̀ tá à laa falá ajə̀ŋ mɛ àbòŋə̀ntǐi Nwǐ bo nǐtsə̀'ə nǐ Nwǐ bə̀ aa, nǐtsə̀'ə nǐ Nwǐ nǐ ghèɛ a nǐ mbo bə̀ bya mɛ bi wò mɛ aa, lá àbòŋə̀ntǐi

Nwǐ a bə̀ŋnə̀ ñzi nǐ a mbo bú, mɛ mbə̀ nǐ ghɛɛ nǐ mbǐi a múm àbòŋə̀ntǐi yǐ. A tsuu la bə̀ boŋ baa kǐi faàtə̀ ghuu lò'òsə̀. ²³ A nǐ baYuda, mbə̀ bo

ma'atə̀ annu ajə̀ŋ mɛ bo sǐ Nwǐ bii aa boŋ baa bú lògə̀ waa i zǐ bansə̀ fu, i bə̀ŋnə̀ bú kwərə̀ ghuu lò'òsə̀, nloŋ mɛ mbə̀ Nwǐŋgòŋ à tse bú bansə̀ waa

fu kwərə̀, mɛ mbə̀ a kə̀ŋə̀. ²⁴ Mbə̀ a bə̀ yǐ bi le mbə̀ŋnə̀ ŋghɛɛ mfaàtə̀ ghuu a nǐ ñti olive ti ligə̀ a múm àkò, ñzi mbansə̀ ŋkwərə̀ a nǐ ñti jǐi bi ligə̀

a múm ñsòð, ma yú a bə̀ annu yǐ mɛ a tsyanə̀ aa, bə̀ boŋ a ka fwàatə̀ mɛ mbə̀ bi bú mbansə̀ ntaa iti jya jǐi mɛ i lo a múm ñsòð aa fu.

Nwĩ a ko milĩḡnè bè bitsimè

²⁵ Annù nĩḡkɔŋ yĩ àlèàntè yĩ mò'ò a tswe ghu yĩ mē mē kɔŋ mē nì zì mbá bilĩm bá. Mbē ma yũ a kwetè ghuu mē tá nì tsuu kì wa'atē nì a atu bu mē nì wĩ'ì ntsyèsè. A bē mē kaa à sì baIsrael bitsim bè mē bi tti atú bē, Nwĩḡḡŋ à le ḡḡhìrē mē tá bo bĩ mò'ò tuu a mbii yu nywe'e aa a noò yĩ mē ndùù bitizì Nwĩ bii bi tswe nì nzi a mbo Nwĩ aa i kù'ù mē. ²⁶ Maà noò, tá Nwĩ à tigē nyweensē baIsrael bitsimè, a ajāŋ mē bi ḡwa'anē a múm àḡwà'anē Nwĩ aa mē,

“ḡḡḡyweènsē bè à ka lō a nta'a Zion i zì,
à ka yĩ fi'isē ànnù tì bō'ò Nwĩ a titi bōo bi Yakob,

²⁷ tá ma yũ à bē akàà mē mē ka wàrè bi'ibo a noò yĩ mē mē lō'òsē innù jì bĩ jyaa aà.”

²⁸ A ḡḡhēe a nì ànnù ntoo yĩ ñsiginè, bo nì ḡḡḡkibàà Nwĩ mbi'i ḡkwitú ghuu. ḡḡhēe nì ànnù ajāŋ mē Nwĩḡḡŋ à le ntso'ò waa, Nwĩḡḡŋ à kòŋe waa tsi'ì a nì mbē ànnù ñyɔŋe a nì bità bi bitaa byaa. ²⁹ Nlɔŋ mē kaa Nwĩḡḡŋ à bē fa mitəŋnē a mbo bè i kii twɔŋe waa mē bi bē bōo bi bɔŋ kaa mbē a wa'á ntii yì bú ḡkwensē. ³⁰ A ḡḡhēe a nì bú bitizì Nwĩ, nì le sì tti atu a mbo Nwĩ a mbii, tsitɔŋ, Nwĩ à kò mē milĩḡnè ghuu ñlɔŋ atii atu baYuda. ³¹ A kì mbē ḡḡŋ ḡḡŋ mē ajāŋ mē Nwĩḡḡŋ à dī'ì mē ḡko milĩḡnè yì a mbo bú aa, baYuda aa tigē kì tti atu ghu mbo tsitɔŋ mē mbē Nwĩ a kì ñtigē ḡko milĩḡnè wàà le. ³² Nlɔŋ mē Nwĩḡḡŋ à ḡḡhìrē mē tá bè bitsim bè ibù'ù a mbô àtìi atu tá tá yù tigē ḡko milĩḡnè bè bitsimè. ³³ We bēi! Wa àfù'ù Nwĩ bo bi mitsyē mi Nwĩ nanṣē ḡḡha'a aà ḡhà'á! A zì innù ñtsya mbô! Mbē wò a t'òtè ñjì'ì innù jii mē Nwĩḡḡŋ à ḡḡhìrē aa e? Mbē a bĩmāŋjì bi aa a nanṣē ñzi wo aa e?

³⁴ “Ìmòòntē Mmà'àmbi aa a zì wò aa e?

Kè mbē a yì aà á dī'itè wò aa e?”

³⁵ “Nù yii à leè mfa ayoo ntəŋe yì ghu,

mē mbē a ká ñlii mē à ka bu bènsē fu aa, à nì wò aa e?”

³⁶ Nlɔŋ mē a njoò tsim aa á nanṣē yu, i tsyá aa ghu mbo mfē'è ñtswe, ḡkì ñtigē ntswe aa ghu mbô. Tá ñḡha'a nì tswe ghu mbo nlwĩ'ì nĩḡkɔŋè! Amen.

12

Ntswènti yĩ'inè a múm àfà'a Nwĩ

¹ Bilĩm bá, ajāŋ yii mē Nwĩḡḡŋ a nanṣē ḡko milĩḡnè yĩ'inè aa, mē bu'u mbo a mbo bú mē tá nì fa mibii mi nú muu tsi'ì tso njoò mma'a Nwĩ jii i tswe ntii, ñlaa, Nwĩḡḡŋ a kì ñbeentē aà; a nì mánjì yii mē à kù'unē mē bɔŋ nì ḡha'asē Nwĩ ghu aà. ² Nì tsuu innù juu kì ḡḡhìrē yòŋe bē nì figè mbi ghu bē, nì ma'atē tá Nwĩḡḡŋ à bəŋkə ghuu a ajāŋe mē a kwensē mĩntii muu aa, tá ñmòòntē innù juu i bē jì fi, tá nì nanṣē nzi ànnù yii mē Nwĩḡḡŋ a lòò aa, mē à nì ànnù yii a bɔŋ aa, a beentē, a kì ḡkò'ò ntəə aà.

³ Nyɔŋe a njiḡm ibòŋ yii mē Nwĩḡḡŋ ḡḡhìrē a nu mē aa, mē swɔŋ a mbo bú yì mò'ò yì mò'ò mē, tá nù tsù à tsuu lō lōḡe ibii nú yì i kò'òntē ntsya ajāŋ yii yu bē aà. Lá tá à baŋnē ḡka ntsyēsē yì a nzi ḡŋ yii yu bōo mbē ghu aa, á ḡŋ yì mò'ò yì mò'ò, à ka nyɔŋe afiḡè àbiintii yii mē Nwĩḡḡŋ à fa ghu mbo aà.

⁴ Tsi'í tsò àjàn yíi mē mbànnu yí mfùùrè ì tswē nî ìdigē nu nnòò aa, kaa ìdigē nu jya i wa'à nî ìfà'à yí fùùrè kii mfa'a aa, ⁵ à kî mbē ngīn ngīn mē ka mē bî'inè nî nnòò aa, bî'inè nî mbànnu yí mfùùrè a mum Kristo ŋkî ntsuginē a nu bî'inè nî bî'inè tsi'í tsò ìdigē nu mbànnu yí mfùùrè.

⁶ Ajān mē Nwīngōn à fa mītēŋnē a atu atu a mbo bî'inè, a ŋjīm ìbōŋē yí aa, tá bî'inè aa mfa'a nî mu. Mbē a bē a ŋka nyu'ù ñtōò Nwī ŋkē'enē, bî'inè aā ŋghirē nyōŋē nî àbiiintii yíi bî'inè tswē nî yu aā. ⁷ Bēē a bē a ŋka mfa'a, bî'inè fa'a, a bē a ŋka ndi'innū, bî'inè di'í. ⁸ Bēē mē a bē a ndiintē bē nî àdi'itē, bî'inè diintē. Nū yíi mē a fa njoo a mbo bē aa, tá à ka ŋa'atē abō. Nū yíi mē à nî ntsyāsē bē aa, tá à ka mfa'a nî ñtū yí tsimē, nū yíi mē a ghirē innū jì siginē a nu bē aa, tá à ka ŋghirē nî ñidōrē.

⁹ Tá àkōŋnē yuu tá à bē yí annū nīŋkonē. Nî ka ŋkhē innū jì bî, mbāŋnē ntswa innu jì siginē ŋkwo ghu. ¹⁰ Nî ka ŋkōŋnē ghuu bu nî bù nî àkōŋnē bōō bi Kristo yí tinsē. Nî ka ŋgha'asē bilim buu ntsya ajān yíi mē bo gha'asē ghuu aā. ¹¹ Nî tsuu kî bōrikē bē, tá Azwī aa ŋkhi a ntiū bù á nî aa mfa'a nīti. Ŋka mfa'a nî ìfà'a Mmà'àmbi nî ñtū ghuu tsimē. ¹² Tá nî aa ndoritē nloŋ annū yíi nî bē aa, ŋka ntswa mīntii muu a noō ŋgī'i, ŋka ntsa'atē Nwīngōn a ŋgōŋ bīndō bītsimē. ¹³ Tá nî ka mfa njoo a mbo bē bi Nwī bii àyaa a boŋē aa, ŋkii ŋkwērē nî bigī a mila'a bù.

¹⁴ Tá nî ka nniŋ mbōōnē a nu bē bii bi tso'c akōrē yuu aa, ñtsee bē ñdōō a atu bo kî niŋē. ¹⁵ Nî ka ndoritē bu bî bē bii bi doritē aa, ŋkii nyō'ē bu bî bē bii bi yō'ē aā. ¹⁶ Nî tswē nî àmōōntē yí fùùrē bù nî bù. Nî tsuu nu kî ŋee, mbāŋnē ŋka nsigisē nî nū yūū a nsyē ntswe bu bî bē bî kēgē, ñtsuu kî tērē.

¹⁷ Nî tsuu annū yí bi a atū annū yí bi kwi'inē. Nî ka ŋgaansē mitī muu ŋka ŋghirē annū yíi mē bē bitsim beentē aā. ¹⁸ Nî ka ŋghirē ŋgōŋ innū tsim a nî yūū mbēē a nyē mē nî tswē nî mbōōnē bu bî bē bitsimē. ¹⁹ Bisū bá bii mē kōŋē aā, nî tsuu annū yí bi a atū annū yí bi kwi'inē, nî baŋnē mmà'atē isa'a bē a mbo àlwintōŋē Nwī, nloŋ mē àŋwà'ànē Nwī a swōŋ mē, "Mmà'àmbi à swōŋ mē, 'àwī'í nīkōŋ à nî annū yā, mē aa kwi'inē." "

²⁰ "Mbē ñjī ka nyanē ŋgāŋkibāā ghō, ò fa mīji ghu mbō, bēē mē ntiū yí i yoo, ò fa ŋkī ghu mbo tá à no. Ma mùu ajān boŋ ìbōŋē gho wa i ka tsyā yí,"* ²¹ Nî tsuu mà'atē mē tá innū jì bi ka ŋgha'a ghuu bē, nî baŋnē ŋka ŋgha'a innū jì bi nî ìbōŋē.

13

Annū yíi bî'inè tswē nî ghirē a mbo bisa'a bi ala'a aā

¹ Tá nū ñtsim à yē mē yu yu'unē bisa'a bi ala'à bii mē bi tswē nî àdà'à a atu bù aā, nloŋ mē kaa ñsa'à àla'a yí tsū à sī ghu tswē tī ghē mē a lēō Nwī. Bii bi tswē ghu tsītsōŋ aa, a waa a alōŋē aa a tswēsē Nwī. ² Ma mùu ajān, nū yíi mē a swūŋnē bo bî bisa'a bi ala'a aa, a swūŋnē aa bo bî annū yíi mē Nwī à tātŋtē nlēō. Bē bii mē bi swūŋnē bo bo aa, baa niŋ njō Nwī a abaa bo. ³ Nloŋ mē kaa bisa'a bila'a bi si aa nî ñbō'c a nu nū yíi mē a ghirē annu yí siginē aa zī, bi bāŋnē ñzi nî ñbō'c aa a nu nū yíi a ghirē ibi aā. Nî kōŋ mē kaa nî aa wa'a nsa'à àla'a ka mbō'c aa ē? Nî ká ŋghirē innū jì siginē boŋ à ka beentē ghuu. ⁴ Nloŋ mē à laa mbē ŋgāŋàfà'a Nwī

mə a fà'à aa nlonj aa ìbònjə ghuu. Lâ mbə nì ka nḡhirə ibi, nì kâ mbò'ò. Nlonj mə, àdà'à yìi à tswe nì yu aa, kaa sì yì adànjə àdànjə bə. A laa mbə nḡanjàfà'a Nwì a nìnj nḡj Nwì a mùm àbàà bə bii bi ḡhirə innù jì bi aà. ⁵ A ku'unə mə tâ nḡ à ka nyu'unə waa tã khě alwintənjə Nwì. Tã tâ nḡtì yì tsuu nii kì sa'a.

⁶ A kì mbə nḡj'ì ànnù yìi mə a ku'unə mə tâ nì ka ntwu bítax ghu aà. Nlonj mə bə bii bi lèntə ànnù ma yù aà, à naa mbə nḡanjàfà'a Nwì mə à lèə mə tâ bì ka nlentə. ⁷ Nì ka ntwu njoo jii mə nì tswa waa ghu aà. Mma'a nì tãx ḡhùù nḡkii ntwu nì tax ñlonj njoo jii nì tswa nì ju aà. Nka mbò'ò nì bə bii mə a bənj a mbò'ò aa, nḡha'asə nì bii mə a ku'unə a nḡha'asə aà.

Ànnù yìi mə nì tswa nì nḡka nḡhirə a nu bù nì bù aà

⁸ Nì tsuu nḡ tsù nì àyoo tsu kì tswa bə, à kì mme akònjə, ñlonj mə nḡ yìi mə a kònjə ndim yì aa, a lwensə aa nònjə. ⁹ Ndi'i jya mə, "Tsee mǎghàbə ḡhirə! Tsee zwitə! Tsee yèrə! Tsee ndim ḡhə ḡhə'ənə!" bo bì ndi'i jì mò'ò, bì boonsə nniḡ nì nìghàà nì ḡhù'ùtə mə, "Ka kònjə ndim ḡhə tsi'ì tsó ajàn mə o kònj ibiinù ḡhə aà." ¹⁰ Nḡ yìi a kònjə ndim yì aa kaa à sì ibi ghu nu ḡhirə. Nka nḡkònjə bə à nì ñlwensə nònjə Nwì nḡtsimə.

¹¹ La a mbù nḡhèè ghu, nì zì noò yìi à nì ghu aa tsitsònjə. Nòò à nànjə mə nḡku'u a mbo bù a mbìnə a filò. Nlonj mə nòò yìi mə bì'inə ka yì yweenə aa à kòòntə mə a nu bì'inə tsitsònjə nḡsyatə ajàn yìi mə bì'inə le mfòò mbii aà. ¹² Itugə i tsyà mə, àbèè a tigə mfu'u. A bì'inə me'e ifà'a itugə tsi'ì tsimə. Ntigə nḡwe'e njoo nḡtsó nlaà idigə. ¹³ A bì'inə ka nzi akòrə nizi yì'inə à ku'unə nì yì sì'inə. Mma'atə ànnù niji sì'i nì ànnù nḡò mbàanə, mma'atə ànnù ajirə, mma'atə ànnù nsiḡ, mma'atə ànnù nto fìkòrə nì ànnù aḡhə'ənə.

¹⁴ Nì bənjə nḡwe'e Mmà'àmbì Yesu Kristo a nu bù, nḡtsuu abwarə fa a mbo nḡjyà nù yùù tá i ka nḡhirə naa innù jii mə i yè'ətə aà.

14

Tá ò tsuu ndim ḡhò kì sa'a, i firə nìi

¹ A nḡhèè a nì nḡ yìi mə àbiiḡtì yì a bərə aa, nì ka nḡkwerə nii siginə, lá nḡtsuu bu bo kì swùnjə a nì ànnù yìi mə à bii aà. ² Nḡ yì mò'ò à tse bii mə mbə yu jì nḡjòò tsimə. Tá nḡ wa mə àbiiḡtì yì a bərə aa tá à bənjə nswonj mə yu kurə aa tsi'ì àmbòrə. ³ Nḡ wa mə a jì njòò tsimə aa tá à tsuu wa mə a tswèrə njoo aa kì tsa'a bə. Tá wa mə a tswèrə njoo tá à tsuu isa'a waa nḡ mə a jì tsimə aa kì tsèrə, ñlonj mə Nwìnjònj à kwèrə mə yì. ⁴ O bə aa wò a nḡka nsa'a nḡanjàfà'a nḡ dànjə aa e? Aà tsi'ì táfà'a nḡ wa mə mbə a swonj mə a fà'a siginə kə a kii mfa'a kikanə. Mbə táfà'a wa a kì nḡkwetə yì mə tá à təə, ñlonj mə Mmà'àmbì à tswa nì midà'à a nḡkwetə yu.

⁵ Nḡ yì mò'ò a ləḡə njwi yì mò'ò mə ì bənjə nḡsyà yì mò'ò, nḡ yì mò'ò a bənjə ñlòḡə mə njwì tsim i ku'unə. Tá nḡ nḡtsim à nànjə nḡhirə tá àtù yì laa siginə nì ànnù yìi a ḡhirə aà. ⁶ Nḡ wa yìi mə a ləə njwìnjònj aa, a ləə aa a nḡha'asə Mmà'àmbì ghu. Nḡ yìi mə a jì njòò tsim aa, a jì aa a nḡha'asə Mmà'àmbì ghu, nlonj mə a fa mbi'ikə a mbo Nwì. Wa yìi mə a tswèrə njoo aa, a tswèrə aa a nḡha'asə Mmà'àmbì ghu, nlonj mə a kii mfa mbi'ikə a mbo Nwì. ⁷ Kaa nḡ nìbì'inə à sì nḡtì tswa aa nlonj nḡgaa yì,

kaa nù nìbì'inè wa'à kii ñkwo aa, nlon ñgaà yí. ⁸ Bì'inè bə tswe ntii bon bì'inè tswé ntii aa nlon ñgaà Mmà'àmbi. Bə bì'inè kwo bì'inè kí ñkwo aa nlon ñgaà Mmà'àmbi. Tsó mə a bə laa, kə bì'inè twéntii óo, kə bì'inè kwo óo, bon bì'inè laa mbə bə bi Mmà'àmbi. ⁹ Aa nji'í ànnu yii mə Kristo à le ñkwo mbu nyweenə ni nìwo fu aa, mə yu bə Mmà'àmbi biku bi bə bo bi yí bii bi tswe bitii.

¹⁰ O t'e'ntso'otə ní isa'a ndim ghò aa a ya aa ε? Kə o tsa'a ndim ghò laa a ya aa ε? Nlon mə, bì'inè bitsim ka yí təə a nsi abərə ntsó'otə m̀sa'a Nwĩngòñə. ¹¹ Nlon mə bi ñwa'anə a múm àñwà'ànə Nwĩ mə, "Mmà'àmbi à swon mə, àjàn mə mə tswe ntii aa, m̀kù'ùtə mitsim ka yí sigitə a nsi mə,

tá bə bitsim swon ní ñsi nì ñsi mə mə laa mbə Nwĩngòñ."

¹² Tá à laa mə nù nìbì'inè yí m̀'ó yí m̀'ó à ka yí swonə annu ñlon ñgaà yí a mbo Nwĩngòñə.

Tsuu ló ghìrə mə tá ndim ghò à wo

¹³ Tsó mə a bə laa aa tá bì'inə kentə a nsa'a bì'inè ni bì'inè. Mbanə ntsə̀rə mə kaa mbə bì'inè wa'a ati a m̀njí taansə mə ndim yì'inè à wo ghu, kə ñki mbə ayoo ñkin m̀njí a mbo ndim yì'inè. ¹⁴ Tsó ñgàñafà'a Mmà'm̀bì Yesu, mə nàñsə nzi mə kaa mbə bi wa'a miji m̀ tsu ka ntwonə mə mi ni m̀ji mi nsin nyonə a ñjim nòñsə. Lá m̀ji m̀ m̀'ó tse bə miji mi nsin a mbo nù yii mə à wà'atə mə à ni miji mi nsin aà. ¹⁵ Mbə ó zi mə àyoo yii mə o ji aa, a fa ñgi'í a mbó ndim ghò bəə bon kaa ó si akòrè nizi yo aa a múm àkòñnə burə kí zì. Tsuu ló m̀'atə mə àyoo yii mə o ji aa tá à tsə ñgi'í a nu nù yii mə Kristo à le ñkwo ghu atú aà. ¹⁶ Tsuu ló m̀'atə mə annu yii mə o ghìrə a bə yí siginə aa, tá bi banə ñka ñghaa ní gho mə a ni yí b́. ¹⁷ Nlon mə kaa annu nifó Nwĩ kaa a laa ñwa'á annu miji kə annu m̀lù'ù bə. A banə mbə aa bə annu ñghìrə innu jii i tsinə aa, nì annu mbəonə, ní annu nidorə a múm Azwĩ Nwĩ. ¹⁸ Nù yí mə a fà'á a mbo Kristo ma múu àjàn aa, à kù'ùnə a mbo Nwĩ, bə kii m̀beentə nì.

¹⁹ Tá bì'inè ka ñgaansə mitii m̀'ìnə a ñghìrə innu jii mə i zì ní m̀bəonə, ñkii ñkwetə ní yì'inè bitsim mə bì'inè ka ñkwe. ²⁰ Tá annu miji à tsuu ló ghìrə tá ó ta ñgi'í a ní ifà'á Nwĩ. Wá ñgòñ njoó tsim i laa, lá à ka bə annu yí bi a mbo nù a ñghìrə mə tá bə b́ m̀'ó wo nlonə ayoo yii a ji aà. ²¹ A laa ñkù'ùnə mə bon mbə nù tuu ñkùrə mbà, kə a ñki nno m̀lù'ù kə a ñki ñghìrə ànnu yí m̀'ó yii mbə ndim yí a kwántə ghu aà. ²² Ləə ànnu yii ó bii nlon ma yú ànnu aa a titii bu Nwĩ. Nidorə ní wè ni tswe a mbo nù yii mə kaa ntii yi i si nù sa'a mə a ghìrə annu yii mə à wà'atə mə a ku'unə aà. ²³ Lá nù yii mə a j̀ñkə ñlon ayoo yii yu tswe ni nji aa, Nwĩngòñ à ka ññ njo ghu abaa mə mbə a j̀, nlon mə ma yaà ànnu mə a ghìrə aa kaa a s̀ aa múm àbiintii yu fə'ε. Ànnu yii mə a s̀ a múm àbiintii fə'ε aa, à ní ìb́.

15

Ñi ka ñghìrə tá bádàn ka ndoritə, tsuu bə bù bə

¹ Bì'inè bii mə àbiintii yì'inə a tinsə aa, bì'inè ka mmi innu bə bii mə àyaa a bərə aa. Ntsuu banə kí ghìrə bə mə tá nú yì'inə ka ndoritə. ² Bì'inə

baŋnə ŋka ŋghirə bə mə tā bilɪm bi'inə ka ndoritə nlon ibɔŋ waa tā ki ghirə tā ɔ̀biintii yaa ka ŋkwe. ³ Nlon mə tsi'i Kristo kaa à le ŋki'i ka ŋghirə aa mə tā nù yì ka ndoritə. A le mbàŋnə ŋghirə a ajàŋ mə àŋwà'ànə Nwì a swon aà, mə, "Mbègìtè jii mə bə le si bəgìtè noo ghu aa, i wo a nu mē. ⁴ Nlon mə innù jii mə bi le ŋwà'ànə a mbii aa, bi le ŋwà'ànə mə tā i ka ndi'itə yi'inə mə mbə bi'inə, nyonə a nɔ̀m àtəŋəntii nì ɔ̀dìntè yii mə nìghàà nì Nwì nì fa a mbo bi'inə aa tā bi'inə nanse yəgìtə a nu Nwì.

⁵ Tsitsɔŋ, tā Nwɔ̀ŋɔŋ yii mə àtəŋəntii bó ɔ̀dìntè a ló ghu mbo aa, tā à ghirə tā nì ka ŋghaanə mbiinə nyonə a nu Kristo Yesu, ⁶ mə mbə bù bi tsim nì tigə ŋgha'asə Nwɔ̀ŋɔŋ bo bi Mmà'àmbi yì'inə Yesu Kristo nì ntsù yì mɔ'ò.

Ntoo yì n̄siginè a mbo bitizì Nwì.

⁷ Tà nì ka ŋkwərə ghuu bu nì bù tsi'i ajàŋ mə Kristo à le ŋkwərə ghuu aà, tā tā baa ŋgha'asə Nwì. ⁸ Nlon mə mē swɔŋ a mbo bù mə Kristo à le mbə ŋgàŋfà'á a mbo baYuda, a ndi'i mə Nwɔ̀ŋɔŋ à lèè ŋkà'a yii mə à le ŋkà'a a mbo bità bi bitaa byaa aà ⁹ tā ma yú a ghirə mə bitizì Nwì tā bi gha'asə Nwɔ̀ŋɔŋ nlon ŋko m̀lìŋnə yì. A bə aa ajàŋ mə bi ŋwa'anə a múm àŋwà'ànə Nwì mē,

"Tsò mə a bə laa, màa tigə gha'asə nòo a titii bitizì Nwì i kii ki yəè ikòò gha'asə nì ìkùmè gho ghu."

¹⁰ Bi ki mbù nswon mə,

"Bù bitizì Nwì, nì ka ndoritə bu bi bə bi."

¹¹ Ŋki mbu nswon mə,

"Ka ŋgha'asə nì Mmà'àmbi mbă bu bitizì Nwì,

ŋki ŋghirə tā itoò itsim ka ŋgha'asə nii."

¹² Yesaiah a gheè nì mbii nswon mə,

"Ntigə ŋgəgə Jesse i ka yì fè'è,

i bə yu wa mə à ka yì biinə sa'a bitizì Nwì,

tà bitizìnwì tigə nniŋ nti waa ghu nù."

¹³ Tà Nwɔ̀ŋɔŋ yii mə a ghirə mə tā nì ka mbe njoo aburə aa, tā à ghirə nti ghuu luu nì nidorə ŋki nanse tswe nì mbocnə, a ajàŋ mə nì niŋ nti ghuu ghu nu aà, tā midà'a mi Azwì Nwì m̀ ghirə nì nanse ŋka mbe njoo aburə nì nti ghu tsimè.

Nji'i ànnù yii mə Paul à le ŋwà'ànə ma yuù àŋwà'ànə ti nìbɔ'ɔ àà

¹⁴ Mè, a nì itu ibinù gha, mə bii nì nti ghá tsim m̀ba bilɪm bá, mə bù, a nì ibinù ghuu, nì luu nì ɔ̀bɔŋəntii, ŋki nnanse nzi annù ajàŋ mə mbə nì tigə ndi'itə ghuu bu nì bù. ¹⁵ A nì idigè jì mɔ'ɔ a nì yulà àŋwà'ànə, mə ŋwà'ànə ti nìbɔ'ɔ mə tā nì wa'atə innù ma jya jii mə mē lèè nte'è mfoo ŋwà'ànə a mbo bù aa, nlon aa ibɔŋ Nwì yii mə à fa a mbo mē ¹⁶ mə tá mē bə ŋgàŋfà'á a Kristo Yesu a mbo bitizì Nwì. Mə fà'á aa tsi'i tsò ŋgàŋmà'anwì a múm n̄too yì n̄siginè Nwì ya tā ghirə mə tá Nwì a bii bitizì Nwì tsi'i tsò njoo mmà'anwì jii mə Azwì Nwì a si'i mē.

¹⁷ Ajàŋ mə mē tswe nì ànnù yì mɔ'ɔ bi'i bi Kristo aa, mə kwèè nti gha a múm ɔ̀fà'a Nwì. ¹⁸ Nlon mə mē tswe nì ànnù tsu a nswon aa nlon mə Kristo à le ntsyà a n̄m mə ŋghirə mē ghirə mə tā bitizì Nwì tā bi tigə nyu'unə

ni Nwí, a njim nìghàà ni ntsú na, ni mìghìrìnè mi innú ma, ¹⁹ ni mìdà'à mi ilènsè innú bo bi innútsyámbo, a bò'ò ni mìdà'à mi Azwí Nwí. Ma mùu ajàn, a ní idìgè tsi'í tsim, ñlo a Yerusalem nghèe nywe'e a Illyricum, mè swòñ mæ ntoo yí ñsigìnè Kristo yá ñtsimè. ²⁰ A ní àyè'ètè yá ñgòñ bìnòò bitsim mæ tá mè swòñ ntoo yí ñsigìnè ya a ní àdìgè yíi kaa bi lèè ñkí'í ikum Kristo ghu yu'u aa, tà wa'a kà mbòò a ní àtsènda yíi mæ ñù dāñ à tùmè aà. ²¹ Tsi'í tsò ajàn mæ àñwà'ànè Nwí a swòñ aa mæ, "Bè bii mæ bi lèè ñtè'e wa'á annú yi a mbo bo swòñ aa, bi ka yí yè yi. Tá bè bii mæ bi lèè ñwa'à yu'u aa, tá bi yu'u àtú yaa a laa ghu."

Ajàñ mæ Paul à lè ntañtè mæ yu ghèe ghantè baRoma aà

²² Aa innú jii mæ i ki kñ mæ tá mè wa'a a mbo bù zí aà. ²³ La tsítsòñ ajàn yíi mæ mè sè ní ifà'à ma mùu mbù'ù bú ñtswe aa, bo bi ajàn mæ mè lè ntsu'u nyè'ètè a nyè ghuu a ní ilòò jì ghà'àtè aa, ²⁴ mæ lóò nghèe a ala'a Spain, mè wà'àtè mæ ajàn mæ mè aa ki tsyá ghèe ghu aa, i yè ghuu, i nanşè doritè a ntswe bì'inè a ni mù àti noò. Bèe bì'inè tswetè, ni tigè ñkwetè gha mè ghèe ghu. ²⁵ Tsítsòñ mæ ghèe a Yerusalem ní ñjoo a mbo bòò bi Kristo. ²⁶ Ñghòtè jii mæ i tswè a ala'a Macedonia bo bi a ala'a Achai, bi fá ñjoo ni àbòñtèi yaa a ñkwetè ñgàñfufum jii i tswè a titi bè bi Nwí a Yerusalem aà. ²⁷ Bo lè ndoritè a ñghìrè maa ajàn, lá a nswòñ ànnù ñkoñ, bo tswè ni ñghìrè maa ajàn, ñloñ mæ ajàn yíi mæ baYuda lè nyàtè mbòòñè Azwí Nwí bo bo aa, bitizi Nwí ki ntswe ní ñlògè ñjoo jii mæ Nwíngòñ à tènè waa ghu aa i kwetè baYuda ghu. ²⁸ Nòò yíi mæ mè ka màñşè i fa ñjoo mà jù mæ bi kì ghòtè a mbo bo aa, bo kwèrè tsi'í tsim boñ mè ka tsyá a mbèe bù tigè ghèe a Spain. ²⁹ Mè zi mè nòò yíi mæ mè ka yí zì a mbèe bù aa, mè aa yí zì aa ní mbòòñè Kristo tsi'í ñtsimè.

³⁰ Mæ bu'u mbo a mbo bù mbá bilim bá, ní ikúm Mmà'àmbi yi'inè Yeu Kristo, ní àkòñnè yíi mæ Azwí Nwí a fa aa, mæ tá ni boonşè gha tá bì'inè aa nto a ajàn mæ ni tsà'àtè ní Nwí ní tì a atu mè aà. ³¹ Nì lóò a mbo Nwí mæ tá à tsu'u atú ya a mbo bitì bii Nwí bii bi tswè a Yudea aà, ñki ñghìrè mæ tá bè bi Nwí bi beentè ifà'á gha a Yerusalem. ³² Maa ajàn, mæ mbè Nwí à bii, tá mè tigè nzi a mbo bù ñluu ni ñdorè tá ni ghìrè ntii gha fwetè. ³³ Tá Nwíngòñ mbòòñè tá à tswè a mbo bù bitsimè. Amen.

16

Paul à tsà'àtè bè bí ghà'àtè a Roma

¹ Mæ bèentè àfà'a njàantè yí'inè Febe, yíi mæ à ní ñkwetè a múm ñghotè a ala'a Cenchreae, ² á ni kwèrè yi sigìnè ajàn mæ bòò bi Kristo kwèrè ñù aa, ñki ñkwetè yi mfa ayòò tsim yíi mæ a lóò aa ghu mbò, ñloñ mæ à kwetè bè bí ghà'àtè, mè bè ñù yí mò'ò a titi bè bii à kwètè aà.

³ Nì tsà'atè Prisca bo Aquilla, bè bii mæ bì'i bo fà'à a abo mò'ò a mum Kristo Yesu aà. ⁴ Bo lè mfa ngwí yàà ñloñ ntswèntèi yà. Mæ nanşè mfa mbi'ikè a mbo Nwí mbi'i ngaà yàà. Kaa à si tsi'í mè bè mæ mæ fa miyà wàà, bo bi ñghotè jii i tswè a titi bi tizi Nwí aa tsimè. ⁵ Kì ntsà'àtè ñ ñghotè ya yíi mæ i bòontè a nda bo aà.

Tsà'àtè ní ntii ñsú ghà Epenetus, yíi à lè mbè ntsyámbi ñù yíi mæ à lè mbii Kristo a mbù'u Asia aà. ⁶ Tsà'àtè ní a Mary yíi mæ a fà'à ní tì a titi bù

aà. ⁷ Tsà'atè nì Andronicus bo bì Junias, ngǎngwè'è jii mē bī'ibo le ŋkuu a atsaŋə aà. Bo nì bē bì tinsə a titii ngǎntoo Kristo. Bo le mfòò òtswe a mum Kristo ti mē.

⁸ Tsà'atè nì Ampliatius, òtìi òsú ghà a mum Mmà'àmbi. ⁹ Tsà'atè nì Urbanus, nù yii mē bī'inè nì bǒ fà'a a abo mǒ'ɔ a mum Kristo aà, nì òtìi òsú ghà Stachys. ¹⁰ Tsà'atè nì Apelles, yii mē bì beentə annú yi a mum Kristo aà. Tsà'atè nì bē bitsim a ngwè'è Aristobulus. ¹¹ Tsà'atè nì a nù ŋgwè'è ghà Herodion. Nkì ntsa'atə bɔɔ bì Kristo bii bì tswe a ngwè'è Narcissus.

¹² Tsà'atè nǐ ngǎnfà'à jula mē fà'a a mbó Mmà'àmbi aà: Tryphaena bo Tryphosa. Tsà'atè nì a òtìi òsú ghà Persis, yii mē à nǎnsə mē mfa'a nìtì a mbo Mmà'àmbi aà. ¹³ Tsà'atè nì Rufus, ngǎnfà'a Mmà'àmbi yì òtìi, nì ndè yì mē à kì mbə òndèghà aà. ¹⁴ Tsà'atè nì Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, bo bì bilim bī'inè bii bì tswe bo bo aà. ¹⁵ Tsà'atè nì Philologus, Julia, Nereus bo bì òjǎantə yì, nì Olympas, bo bì bē bì Nwì bii bo bo tswe aa tsi'í bitsimə.

¹⁶ Nì tsa'atə ghuu bu nì bù ònɔŋə nì mǐgha'à muu nì àkòŋɔ bɔɔ bì Kristo. Nǧhòtə Kristo tsi'í tsim i tsà'atə ghuu.

Idi'itə nlwī'í òjìmə

¹⁷ Mə bu'u mbo a mbo bù bilim bā mē nì ka nlenšə bē bya mē bì zì nǐ àyàtə, mfa nì ŋǧi'a a nì àbiiintii bē, òlǧitə nì ònnú jii mē bì le ndi'ì a mbo bù aà. Nì ka ŋkhə ijǎŋ bē ma jyá. ¹⁸ Nlon mē mbuu bē ma bya kaa bì si aa a mbo Mmà'àmbi yì'inè fà'a, bo bǎŋnə mfa'a aa nlon bē àtò'ó yaa. Bo tsa'atè nì a nǧim àlètə, bo bì mǐghàà mǐ lǐi mǐbwe'esə nì bē bii mē kaa bo burə tì ibi zi aà. ¹⁹ Nlon mē, nù òtsim à yù'ù mē a ajǎŋ mē nì yu'unə ntoò yì òsǧinə ya mē kii òdoritə nlon ngaa yùù aa, lá màa kǔŋ mē tá nì bē ngǎŋ mitsyè a nì ànnú yii mē a bɔŋə aa, mbǎŋnə mbə bǐtzi a nì ànnú yii mē à nì yì bì aà. ²⁰ Nwǐngòŋ mǐbɔɔnə à ka ghèsə ghò'ò a Satan a jii'ì mǐkòrə bù.

Tá ìbɔŋ Mmà'àmbi Yesu Kristo, ì tswe a mbo bù.

²¹ Timoti, nù yii mē bī'iyu fà'à a abo mǒ'ɔ aa, a tsà'atə ghuu. Lucius bo Jason nì Sosipater, ngǎngwè'è já, kii ntsa'atə ghuu.

²² Mē Tertius, nù yii à ŋwà'ànə aŋwà'ànə yulá aa, mē tsà'atə ghuu a nǧim Mmà'àmbi.

²³ Gaius, nù yii mē mē tswe ghu nda aa, bo bì òghòtə òtsim bo tsà'atə ghuu. Erastus, òlèə òkabhə òjò'ò àla'a yù, nì òdīm yì'inə Kwartus, kii òtoo nì àtsà'atə a mbo bù. [²⁴ Tá ìbɔŋ Kristo ì tswe a mbo bù bitsimə. Amen.]*

Agha'asə Nwī yi nlwī'í òjìmə

²⁵ Bī'inè ka ngħa'asə Nwǐngòŋ yii mē mbə a niŋ mǐtì a nu bù òyɔŋ a nì òtoo yì òsǧinə ya mē mē swɔŋə mbi'ì ngaa Kristo aà, ma yú à nì ànnú yì àlèəntə ya mē ì le ntswe alò'òsə a ŋgu'u ŋgu'u aa, ²⁶ mē tsitsòŋ bī fǐ'sə mē a fe'è òlāa, òtsya a nǧimə ŋwà'ànə ngǎŋntoo Nwī, bì tigə òghirə itoò òtsim i zi, òyɔŋə aa a nì òdi'í Nwī yii mē à lwī'í nǧkɔŋ aa, ŋka nyu'unə a mǐm àbiiintii.

²⁷ A mbo Nwǐngòŋ ma ghú yúyigə yii mē à nì àzi tsimə aa, tá nǧha'a nì tì mē tá nì tswe ghu mbo òtsya a nǧim Yesu Kristo! Amen.

* 16:24 Kaa àtìi ma yú a sǐ a nì ŋwà'ànə jì nǒ'ɔ tswè.

Aṅwà'ànè Paul yi ntsyàmbi a mbô ñghotê BaKORINTO

NJI'INNU ANWÀ'ANÈ YU

A aṅwà'ànè yú aa a le ñgwà'ànè Paul mbo ñghotê baKorinto. Korinto à le mbè ñjò'ò àla'à BaGrikia yí ñwè, ñki mbè kapital mbù'u Achai yíi mè BaRoma le si bu'utè aa. Bi le si naṅsè ntaṅ nî mitaa ma mùu ala'a, bè lô nî a idigè idigè jî mɔ'ɔ jii mè BaRoma le si bu'utè aa nzi mbòòntè ghu nloṅè afù'ù yí wè yíi mè à le ntswe ghu aa. BaKorinto le si gha'asè bînwiṅgòṅ bî ghà'atè. Bi le si naṅsè mbu'u nî ìnnù jî bi jî swèrè ñswerè a Korinto. Annù ajirè bo bi ìbuurènnù i le mburè ntswe ma mùu ala'a tsi'í m̀bènnù. A titi bînwi bya, Aphrodite à le ntswe nî ñgǎṅmà'a ji ntsu'ù yí fùurè jii mè i le mbè aa ìkwàrè bāṅgyè, ñdi'i nî bè mè baa nji nî àkwàrè ñgha'asè nî nwí wa ghu. Bè le mburè nzinè mbuu annù ajirè yíi mè a le ntswe a Korinto aa a aṅṅ yíi mè bɛɛ bi yi nyè ñù ti ji akwàrè, kè a ka njirè si'i, bi tigè ñswonṅè ni mè a ghirè aa ñdè baKorinto wá.

Nî ñtoo yí ñsiginè a Korinto aa a le nzi Paul (fà'à 18.1-17). A le ntswe ghu a atú àlòò yí fùurè ni bisàṅ bi nto'o mfa'a ghu, Aquila bo Pricilla ni Timoti bi kwetè nì yi ghu. Nòò yíi mè Paul à le ma'atè ñlo aa, à le nyu'u mè ñghotè ya i tswè nî ìnnù jî ghà'atè mè i le si fa ngi'i ghu: Annù ajirè, ànnù ayàtè bo bi ìbuurènnù jî mɔ'ɔ nloṅè mitəṅnè m̀i Azwí. Paul à yù'ù mè ñtigè ñṅwa'anè aṅwà'ànè yú mè yu tsisè ìnnù ma jù ghu i kii fa akwi'i nî ibetè jî mɔ'ɔ jii bi le mbetè yi ghu aa.

Nwí a fa àdà'à bo m̀itsyè a mbo Paul mè tá à ṅwa'anè ndi'itè ñghotè ya ghu. Nṅhaa ìnnù i mburè ñgha'atè tsi'í siginè, à le ṅghàà ñloṅè annù nyweenè bè a níwò (15). Annù yíi mè à ṅwà'ànè nloṅè akòṅnè aa (13) a nî afù'ù yí mɔ'ɔ yíi mè Nwí à fa a mbó ñghotè bè bi. Ìnnù jii mè i le mfè'e a m̀m ñghotè a Korinto aa i kwetè a ṅghirè mè bî'inè yè ibòṅ Nwí a titi bè bi.

Bi yatè aṅwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'í ànnù aṅwà'ànè yú 1.1-9
2. Ayàtè a m̀m ñghotè 1.10—4.21
3. Annù ajirè bo bi ìnnù a m̀m ñgwè'è 5.1—7.40
4. Bìkrisèn ni bitibi Nwí 8.1—11.1
5. Ntswènti a m̀m ñghotè bo bi a aṅṅ yíi mè bi gha'asè Nwí ghu aa 11.2—14.40
6. Annù nyweenè ni nàwo Kristo bo bi à yi ṅgǎṅmbii Kristo 15.1-58
7. Njoo jii mè bi le ñghotè a mfa a mbo bìKrisèn a Yudea aa 16.1-4
8. Ìnnù jî mɔ'ɔ jii mè Paul à le ntigè ṅghaa a nlwí'isè aa 16.5-24

Atsà'atè

¹ Aṅwà'ànè mè a lo a mbo Paul yíi mè Nwíṅgòṅ à le ntwon nî ñkòṅè yí mè tá à bè ṅgǎṅtòò Kristo Yesu bo bi a mbo ñdím yí'inè Sosthenes, ² ñghèe nî a mbo ñghotè bè bi Nwí bii mè bi tswè a ala'a baKorinto aa, bo a mbo bè bitisim bii mè Nwíṅgòṅ à twon mè tá bo bè bi a njim Kristo Yesu, nlaa laa. Mbè bè bii mè bi twon ikum Mmà'ambii yí'inè Yesu Kristo mè nî

Mmà'àmbi wàà ñki mbə yí'inə aà. ³ Tá ìbòŋ Nwí ni m̀b̀òònə yíi mə ì lo a mbo Nwĩŋgòŋ Taà yí'inə ni Mmà'àmbi Yesu Kristo aa tá ì tswə a mbo bù.

⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwí a ñgòŋ binòò bitsim m̀bi'i ngaa yùù, ñlon ìbòŋ Nwí yíi mə à le ñghìrə a nu bù, ñtsya a ñjĩm Krosto Yesu. ⁵ Nlon mə àjàŋ mə nì tswə nì ànnù yí mò'ò bu bì Yesu Kristo aa, kaa nì sì afù'ù yí tsu saà, ñtswe nì afù'ù nì mighàà mi tsim, bo bì a nì mĩtsyè mi tsim. ⁶ Ntoo ya mə bì'ì le sì swonə ñlon Yesu, nì nàŋsə mə mbii i kuu a nu bù ⁷ ma mùu ajàŋ kaa nì wa'à nì m̀təŋnə mi Azwí mĩ tsu bonə, a ajàŋ ni be noò yíi mə Mmà'àmbi yí'inə Yesu kristo à ka yí fè'e yentə aà. ⁸ A ka yí be ghuu mə tá nì təə ntinsə ñghɛɛ nywe'e a nlwí'isə, ñtswe ajàŋ yíi mə kaa mbə bi wa'à ghuu firə wa ñjwí Mmà'àmbi Yesu Kristo. ⁹ Nwĩŋgòŋ à nì ñù yíi mə mbə bì'inə ññi ñtù yí'inə ghu nu, mbə Nwĩŋgòŋ wa yíi mə à le ntwoŋ ghuu mə tá nì tswə nì ànnù yí mò'ò bu bì Mú yí Yesu Kristo Mmà'àmbi yí'inə aà.

Ayàtə yíi mə a tswə a múm ñghòtə aà

¹⁰ Mə bu'u mbo a mbo bù mbà bilĩm mbá, nì ìkùm Mmà'àmbi yí'inə Yesu Kristo mə tá nì ka ñghaa mbiinə, tá àyàtə tsuu a titi bù tswə, ta tá nì nàŋsə ñkwerə ghuu a nìbəŋ, nì ìm̀ò̀ò̀ntə juu, bo bì àjàŋ mə nì lèntə innù aà. ¹¹ Mə swonə laa, bilĩm mbá, ñlon mə, bə bì mò'ò a ñgwè'e Chloes bi swonə a mbo mə mə àyòŋə a tswə a titi bù. ¹² Mə swonə aa mə ñù yí mò'ò yí mò'ò a titi bù a swonə nì mə, “Mə laa mbə ñú Paul.” Kə, “Mə laa mbə ñú Apollos.” Kə “Mə nì ñù Cephas.” Kə “mə nì ñù Kristo.” ¹³ Bi laa nyàtə Kristo aa ɛ? Bi le ñkwèèntə aa Paul a ati bəŋnə bəŋnə m̀bi'i ñkwitu ghuu aa ɛ? Kə bi le mmurə ghuu a ñki aa nì ìkùm Paul aa ɛ?

¹⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwí mə kaa mə le ñwa'á ñù nìbù a ñki murə ntswatə Krispus bo Gaius; ¹⁵ ma mùu ajàŋ kaa mbə ñù nìbù ghùù a wa'à swonə mə bi le mmurə yí a ñki aa nì ìkùm ghá. ¹⁶ (Mə wà'atə mə mə le mbaa ñki mmurə ñgwè'è Stephanas a ñki. Kaa mə sì ñúdàŋ wa'atə yíi mə mə le mmurə a ñki.) ¹⁷ Nlon mə kaa Kristo à le wa'á gha too aa mə tá mə zì ñka mmurə bə a ñki. A le mbəŋnə ñtoo gha aa mə tá mə zì ñka nswonə ntoo yí ñsigìnə ya. Kaa mə le ñki'ì kà ñswonə aa bə nì ñghàà nì mĩtsyè mi mbi mù ta nìwo ni Kristo a ati bəŋnə bəŋnə wa'a adàŋə dàŋə tswá.

Kristo à nì m̀t̀t̀t̀ mi Nwí bo bì mĩtsyè mi

¹⁸ Nlon mə ntoo ya ñlon nìwo ni Kristo a ati bəŋnə bəŋnə à nì àjĩŋtə annù a mbo bə bii mə bi bwe aà, lá a mbo bì'inə bii mə bi yweenə aa, i bə m̀d̀à'̀a mi Nwí. ¹⁹ Bi ñwa'anə ma yú a múm àŋwà'anə Nwí mə, “Mə ka ta ñgi'ì a nì mĩtsyè mi ñgàŋmĩtsyè i sigisə bə bii mə bi m̀òòntə mə bi zì ànnù aa a nsyè.”

²⁰ Tsò mə a bə laa, ñgàŋmĩtsyè tigè ñtswe aa fə aa ɛ? Ñgàŋndi'ì nòŋsə tigè ñtswe aa fə aa ɛ? Bə bii mə bi zì ñlìgìtə innù faa mbi aa bi kí ñtigə ntswe yàa ñgaa aa fə aa ɛ?

²¹ Nwĩŋgòŋ, a nì m̀tsyè yu, à le ñghìrə mə tá bə tsuu yí a nì myaa mĩtsyè zì. A le mbəŋnə m̀b̀òŋ a Nwí a tswá a ñjĩm ntoo ya yíi mə bì'ì swonə, bə twonə nì àjĩŋtə annù aa, ñyweensə bə bii bi bii yí aà. ²² BaYuda bi lòc mə bi yə innù jì yèyerə i b̀òŋ bii, baGrikia bi lòc nì mĩtsyè. ²³ Lá a mbo bì'ì, bì'ì kii ñke'enə aa tsi'ì ntoo Kristo wa yíi mə bi le ñkwèèntə yí a ati bəŋnə bəŋnə aà. BaYuda bi kwàntə ghu ñwo, bitizi Nwí bi lògə a nì àjĩŋtə annù.

kaa mbê nù tsù kaa mbê wa'á ìmòòntè Nwí zi ntsyatè Azwí Nwí. ¹² Kaa bí'inè sà aa ázwí yí fàa mbi kwerè, bí'inè banyè ñkwèrè aa bê Azwí yí mē Nwí à too a mbo bí'inè aa, tá zi ngòṅ innù tsim jii mē Nwíngòṅ à fa ntòṅ yí'inè ghu aà. ¹³ Tsò mē a bē laa aa, kaa bí'í si annù ma yu aa nì mighàà mii mē mitsyè mi bē dí'í a mbo bí'í aa dí'í. Bí'í dí'í aa nì mighàà mii mē Azwí a dí'í a mbo bí'í. Ntò'otè nì innù Azwí a mbo bē bíi mē bi tswe nì Azwí aà. ¹⁴ Nù yíi mē kaa à sà nì Azwí tswe aa, kaa mbē kí'í innù jii mē Azwí Nwí a fa aa kwerè. Ghu mbo, à nì àjìntè annù, kaa mbē a t'e'e kí'í nanşə nzi. Ghu mbo, à nì àjìntè annù. Nloṅ mē mbē bi kí nzi ndùú yí, ntsya aa tsi'í a njiṁ Azwí. ¹⁵ Nù yíi mē à tswe nì Azwí aa, à zi ajàṅ yíi mē mbē yu ká ñlentè innù tsim, lá kaa mbê nù tsù wa'á ñlentè annù yí banyè nzi ¹⁶ Aà àjàṅ mē àṅwà'ànè Nwí a swonṅ aa mē, “Mbē ìmòòntè Mmà'ambi aa a zì wò aa e? Mbē, a yí aa a dí'itè wò aa e?” Lá a mbo bí'inè, bí'inè tswe nì ìmòòntè Kristo.

3

Ngǎṅfà'à Nwí

¹ A nswonṅ annù nikonṅ a bilim bā, kaa mē kí wa'á a mbo bù lô ñghàà aa tsi'í tsò mē ghàà a mbo bē bi Azwí. Mē kí ghàà a mbo bù aa tsi'í tsò bē bí fàa mbí, kē tsi'í tsò a mbo bōṅkhè a múm àbiiintii. ² Mē kí si nconşə ghuu aa nì nìbèè, kaa à kí wa'á miji mī tii bē, ñloṅ mē kaa nì kí burè tì kwe ñkù'ù a nji. Í zì ywe'e tsitsòṅ, kaa nì burè tì kù'ù. ³ Nloṅ mē nì burè ka kí tswe ntswèntii yùú tsi'í tsò bē bí fàa mbí. Ajàṅ yíi mē àghè'èṅè bo bì àyòṅ a tswe a titii bù aa, nì burè kí bē aa tsi'í bē bí fàa mbí, àkòrè nizí yuu a kí mbē aa à yí bā fàa mbí. ⁴ Nì yí tì swunṅè i swonṅ nì mē, “Mē laa mbē ṅú Paul.” Nù yí mō'ò a kii nswonṅè nì mē, “Mē nì ṅú Apollos,” nì si ghìrè aa tsi'í tsò ṅumisòṅ aa e?

⁵ Apollos à laa mbē wo aa e? Paul a kí mbē wo aa e? Bí'í ghensə mbē aa tsi'í ñgàṅèfà'à mē bi le ñkwetè a ñghìrè mē tá nì niṅ mīntii muu a nu Yesu Kristo. Nù nì bí'í a fà'á a àfà'á yíi mē Mmà'ambi à fa ghu mbo aà. ⁶ Mē le mbwe'e, Apollos a tsùtè, Nwíngòṅ a ghìrè miji mya mē kwé. ⁷ Nù yíi mē a bwe'e aa nì wa yíi mē a tsùtè aa, kaa bo si àyoo tsu bē. Nù yíi mē à nì ṅú aa, à laa mbē Nwí, ñloṅ mē a ghìrè miji mya mē kwé aà. ⁸ Nù yíi mē a bwe'e aa, bo bì ṅú yíi mē a tsùtè aa, bo yu ku'unè. Nwíngòṅ à ka yí kii twu ñkabè àfà'á ṅú i yòṅè a njiṁè àfà'á yíi mē à fà'á ghu mbo aà. ⁹ Nloṅ mē bí'í laa mbē bē bíi mē bí'í fà'a a abo mō'ò bí'í bì Nwí; nì bē ñsòò Nwí, mbē ndánwí yíi mē bi bōo aà.

¹⁰ Nyonṅ a nì ibòṅ Nwí yíi mē à fa a mbo mē aa, mē kí fà'á aa tsi'í tsò ṅú yíi mē à zi afà'á yí, ntumə atsəndá, ṅú danṅ a tigè mbōo nda ghu. Tá ṅú ñtsim yíi mē a bōo nda ghu aa tá à ka ntsyēsè nì yí. ¹¹ Nloṅ mē kaa mbē bi wa'á atsənda yí danṅ bú ñtum, ntsyatè yí baa bōo ghu aa, bē bí mō'ò ka yí kí bōo nì àtii gold, kè nì yí silva, kè nì ṅgò'ò atindùú. Tá bí mō'ò ka mbōo nì itii, kè ñkìṅkà'á, kè ñgèè. ¹³ Bí ka yí yè a ajàṅ mē àfà'á ṅú a tinşə mbē aà, wa njwi mē Kristo à ka yí fùrè i dí'í aà. Nloṅ mē maa njwi, bi ka yí ywe'etè afà'á ṅú tsim nì mō'ò, tá mō'ò tōo ndi'í ajàṅ mē a tii mbē aà.

14 Belə mə mə'v i bə tsuu nda yīi mə bi lə mbə wa atsənda aa i tōō tā i wo, boŋ nū wa mə à bə aa, à ka kwərə mitsə'vənə mi ifà'á mi. 15 Belə mə mə'v i tōō nda ya, boŋ nū wa mə à bōō aa à ka bwe. Yumbəŋ à ka baŋnə nyweenə, lá i yweenə aa tsi'í tsō à khě mfè'è aa wa mum mə'v.

16 Nī sī zi mē nī laa mbə ndámà'anwī, Azwī Nwī a tswe nī a mūm nu bù aa ε? 17 Mbə nū tsū a ta ŋgi'í nī ndámà'anwī boŋ Nwī à ka kīi ta ŋgi'í ghu nū. Nloŋ mə ndámà'anwī i laa aà, bù nī itu mbīnū ghuu, nī nī ndámà'anwī. 18 Tā nū nībū ghūū tā tsuu ibīnū yi ki bwe'esə. Mbə nū nībū ghūū a wa'atə mə yu nī nū mitsyè ŋyonə bə nī figè yī fāa mbi, a ku'unə mə tā à bəŋ ntigə ajīntə tā naŋsə tswe nī mitsyè. 19 Nloŋ mə àyoo yīi mə mbi yū i lògè nī mitsyè aa, à nī àjīntə ayoo a nsi mi'í Nwī. Aŋwà'anə Nwī a swon mə, "Nwīŋdōŋ a ko ŋgāŋ mitsyè ŋyonə aa a nījīm n̄lwee yāa." 20 Adīgə aŋwà'anə Nwī yī mə'v a ki mbū n̄swon mə, "Mmà'à mbi à zī innū jīi mə ŋgāŋmitsyè bi wa'atə aà, mə innū jīi bi wa'atə aa à nī àdāŋə dāŋə." 21 Ma mūu ajāŋ, tā nū tsū à tsuu ntīi yi ki kwèè mbi'í ŋgaa bə, nloŋ mə n̄joō tsīm i tswe aa a mbo bù. 22 Paul nī Apollos nī Peta, nī mbi yū, n̄tswēntīi bo n̄wo, nōō tsītsōŋ kə nōō yīi a zī aa, ma juū innū tsīm à nī juu. 23 Bū, nī tswe aa mbo Kristo, Kristo a tswe a mbo Nwī.

4

Ŋgāŋtoo Kristo

1 A bəŋ mə tā nī lògə yī'í tsi'í tsō ŋgāŋfà'à Kristo jīi mə Nwī à ləə mə tā bī'í ka n̄lentə innū Nwī jīi mə i lə n̄tswe a alò'òsə aa. 2 Annū yīi mə a ku'unə a mbō ŋgāŋfà'à tsō ma wa a ŋghīrə aa à nī mē tā à ka mfa'a a mbo tā àfà'á yī tsi'í nī ntīi yi tsīmə. 3 A mbo mə à nī tsi'í mūntsi'irə annū mə mbə nī ká n̄sa'a nāá, kə mə mbə mbi yū i ká n̄sa'a nāá a korə. Kaa mēmbəŋ kaa mə si atu ibīi nū gha sa'a. 4 Ntīi gha i laà, la, kaa i ki'í dī'í aa mə mbə bi wa'á isa'a a nu mə nīŋə. Nū yīi mə a sa'a nāa laa à bə aa Mmà'àmbī. 5 Tsō mə a bə laa aa, tā nī tsuu isa'a ŋū tsū lō tsərə ti ghē mə nōō à kù'ú. Annū n̄tsərə'ə isa'a ŋū n̄lwi'isə a tswe nī n̄yū'utə nōō wa mə Mmà'àmbi à ka yī zī aà, nloŋ mə à ka yī fi'isə innū alò'òsə jīi mə bə lə si ghīrə a mūm m̄fīi idīgə aa, kīi kè'è mināŋ yīi mə bə lə ntāntə n̄ləə a mūm ntīi bo aà. A ka yi bə aa tsi'í maà nōō mə nū n̄tsīm à ka yī kwərə miyà a mbo Nwī ajāŋ mə à kù'unə ghu mbo aà.

6 Mə fa ibīnū yī'í Apollos tsō figè ma ghū aa, nloŋ ŋgaa yūū, mə tā nī yəgə annū yīi mə nīghāà nūllā nī naŋsə n̄swonə aà, "Nī tsuu ki ghīrə i tsi'í nī annū yīi mə bi ŋwa'anə aà;" mbi'í nū nībū ghūū a ká ŋkwəe ntīi yi mbi'í ŋgaa nū mə'v, m̄bāŋnə ŋka n̄tsa'a nī yī mə'v. 7 Nū yīi mə à ghīrə gho mə tā ò k'vənə n̄tsya bə bī mə'v aa, à nī wə aa ε? N̄joō tsīm jīi mə ò tswe nī ju aa a sī Nwī fa aa ε? Mbə ò tīgè m̄bu aa ŋkwəe ntīi gho aa mə akə tsi'í tsō kaa bi sī aa fā fā aa ε?

8 Nī lòō aà n̄swonə mə nī tswe mə nī n̄joō tsīm jīi mə nī lòō aa ε? Nī tswe mə nī àfū'u tsīm aa ε? Nī tīgə mə mbə bīfō, ka mə bi'í sī bīfō tsītsōŋ bə aa ε? Mə yə'ətə mə boŋ nī laa tē'ε mbə bīfō tā tā bī'inə ka n̄sa'a nīfō nya bītsīmə. 9 A fi tsi'í tsō Nwīŋdōŋ à fa aà adīgə n̄lwi'í n̄jīm a mbo bī'í ŋgāŋtoo jī, tsi'í tsō bə bīi mə bi tswe nī ŋkwə a n̄saanə, tā mbi n̄tsīm

ì yə waa, ni baangel, ni bàmisòṅhè. ¹⁰ Mbi'i ṅkwi Kristo bi'i ni ìbèrè, ni bàṅṅè m̀bè ṅgàṅmitsyè a mum Kristo. Bi'i b̀orè, ni bàṅṅè ǹti. Bi tsa'à ni yi'i m̀baṅṅè ṅṅenè ni bù. ¹¹ Yi nywe'e tsìtsòṅ, bi'i tswè ǹi ṅ̀jì, ṅ̀jì ṅ̀kì i yaṅè ǹi yi'i, bi'i wè'è ni bikùrè bitsè'è. Bi ghòò ǹi yi'i, bi'i tsìṅè ṅkarè ni idigè idigè, ¹² bi'i nwugè ǹi ìb̀i ǹu yi'i m̀fa'a ni m̀t̀t̀i ǹi m̀b̀o mi'i. Bi yi ǹǹi ndòò a atu bi'i, bi'i bàṅṅè ǹǹiṅ m̀b̀oòṅhè. Bi yi ǹti tso'ò akòrè yi'i, bi'i tswá ǹt̀i yi'i; ¹³ bi yi m̀b̀ègìtè yi'i, bi'i kwi'i ni m̀ghàà m̀i b̀òṅhè. Nyi nywe'e tsìtsòṅhè, a m̀b̀o m̀bi, bi'i b̀e aa ǹtsà'è, ṅjoo jii m̀e bi mè'è aà.

¹⁴ Kaa mè s̀i ma yú a m̀bo bù ṅwà'ànè aa m̀e m̀e ghìrè tá àtù yuu dirè b̀è. Mè bàṅṅè ṅwà'ànè aa a ndi'itè bù tsò b̀òò ba b̀ii m̀e m̀e kòṅhè aà.

¹⁵ Ka mè ni tswè ni b̀è bí ghà'è ṅgha'a m̀e bi di'itè ǹi ghuu tsi'i tsò b̀è bi Kristo aa, Taà ghùù à naa tsi'i yì m̀ò'ò, ṅlòṅ m̀e m̀e tigè m̀b̀e aa Taà ghùù yì ṅd̀anwì ǹtsya a ṅjìm̀ ǹtoo yì ṅsigìṅhè ya yii m̀e m̀e zi ni yu a m̀bo bù aà.

¹⁶ Mè tigè ndi'itè ǹi ghuu m̀e tá ni ka ṅṅe'esè akòrè ǹizì yá. ¹⁷ A b̀è ṅjì'i ànnù yii m̀e m̀e too Timoti, m̀u ghà a ṅjìm̀ Kristo, yii m̀e m̀e kòṅhè aa, yii m̀e a fà'è a m̀bo Mmà'àmbi ni ǹt̀i yi tsimè aà. A ka zì i wa'atè a m̀bo bù, b̀inòṅsè b̀ii m̀e m̀e yòṅhè a m̀m̀m̀ ǹtswènt̀i yà yì m̀fi a mum Kristo, b̀ii m̀e m̀e kii ndi'è a m̀b̀o ṅd̀anwì ǹtsim, a idigè tsim jii m̀e m̀e ghèè ghù aà.

¹⁸ Bù bí m̀ò'ò ṅṅee ǹu juu, a b̀è tsi'i tsò ni wa'atè ni m̀e kaa mè ka wa'á ghuu bù ṅzi ṅghantè. ¹⁹ Lá Mmà'àmbi, à b̀è b̀ii boṅ mè ka zì ghantè ghuu a ni m̀u àt̀i noò. Mè zi boṅ mè ka wa'a aa tsi'i innù jii m̀e ṅgàṅṅee nu m̀a jù i swonṅ aa i yu'ù, mè ka kii yè m̀t̀i myaa. ²⁰ Nlòṅ m̀e kaa ànnù ǹf̀ò Nwí kaa a s̀i aa ànnù ǹghàà ni ǹtsu b̀è, a b̀è aa ànnù m̀ida'a. ²¹ Ni kòṅ m̀e akè aa e? Ni kòṅ m̀e m̀e zi aa b̀è ni ṅṅwàn a m̀bo bù, kè ni l̀òò aa m̀e m̀e zi ǹi àkòṅṅhè ǹi àb̀oṅhè aa e?

5

Annù Ajirè a m̀m̀m̀ ṅd̀anwì

¹ Bi nanṅe ṅkè'èṅhè a m̀bo mè m̀e ajirè a tswè a titi bù, m̀b̀e abuu ajirè yii kaa a s̀i a titi b̀it̀izì Nwí te'è ǹtswe aà. Nlòṅ m̀e, ṅu a l̀òṅhè ni a ṅkwe taà yì. ² Ni t̀èrè aa e? A ku'unè aa m̀e boṅ ni bàṅṅhè ṅyè'è aa yè'è. Tá ni fi'isè a ṅu yii m̀e a ghìrè ajàṅṅè annù ma yú aa a titi bù.

³ Ka mè mè s̀i a titi bù a ǹi ìb̀i ǹu gha tswè aa, mè bàṅṅhè ǹtswe a titi bù a m̀m̀m̀ Azwì. Mè tsèrè mè isa'a ṅu yii m̀e à ghìrè ajàṅṅè annù ma yú aa tsi'i tsò mè tswè a titi bù. ⁴ Nòò yii m̀e ni boontè ǹi ikùm Mmà'àmbi Yesu yi'inè aa, àzwì ya a tswè bu bo, ni m̀idà'è mi Mmà'àmbi yi'inè Yesu Kristo, ⁵ ni fá ṅu ma ghù a m̀bo Satan m̀e tá à ta ṅṅi'è a ǹi ṅjyànù yì. Mè m̀b̀e àzwì yi a yì m̀baṅṅhè nyweenè wa ṅjwi Mmà'àmbi lè.

⁶ Ajàṅ yii m̀e ni ṅee ǹu juu aa kaa a s̀i ku'unè. Ni s̀i zi m̀e, m̀ulii m̀b̀è'è àbaa i ghìrè mamù'ù ṅkyá àbaa a kò'ò aa e? ⁷ Ni kòò alwènè m̀b̀è'è àbaa yì lwèn ya m̀e à ni innù jì bi a titi bù m̀fi'isè, m̀e m̀b̀e ni laa lè. Boṅ ni ka tigè b̀è tsi'i tsò ṅkyá àbaa yì fii yii m̀e kaa m̀b̀è'è àbaa kaa i s̀i ghù tswè. Nòò ikòò Passa yii bi l̀òṅhè m̀hè Kristo yii m̀e à ni m̀u m̀b̀iǹjèrè ikòò Passa yi'inè wa m̀m̀a'è Nwí ghù aa, à kù'ù mè. ⁸ A boṅ m̀e tá bi'inè tigè ṅji ikòò ma ghù, kaa wa'è jì aa b̀è ni àbaa yii m̀e tswè ǹi m̀b̀è'è àbaa yì ṅl̀wèn ya aa, m̀e a ǹi àb̀i'intiṅ bo bi innù jì bi aa, bi'inè bàṅṅhè ka ṅji b̀è ǹi àbaa yii m̀e kaa m̀b̀è'è àbaa i s̀i ghù tswè, m̀e ni ǹt̀i yì làà bo bi ànnù ǹṅṅoṅhè aà.

⁹ Mè le ñhwa'ànè wa mûm àñwa'ànè ya mæ mè le ntsyàsè a mbo bù aa mæ tá nì tsuu aa bu bì ñgàñajirè ki karø. ¹⁰ Kaa mè le si wa'a à aa ñgàñajirè jii mæ à nì bê bi mbi aa, kè bè bii bi ghotè ñjoo aa, kè banġámighee, kè ñgãñmii bìnwĩngòñ bi adãñdãñè swonè bè, ñlon mæ ma mùu ajãñ a ka di'i mæ nì ma'atè mbi yù ñghæe a adigè yi dãn. ¹¹ Mè le mbãñnè ñwa'anè a mbo bù aa mæ tá nì tsuu ki karø aa bú bì ñjù tsù yii mæ a twon ibii nú yi mæ yu nì ñdim yì'inè, lá ànnù ajirè bo bì ànnù ñghotè ñjoo, nì ànnù mbii bìnwĩngòñ bidãñdãñè, ànnù nswon ànnù yì bi a atu ñjù, nì ànnù nno m̀l̀l̀u'ù mbaanè bo bì ànnù iyèrø a tswé ghu nu aà. Tá àjìnè yuu bì ajãñ ñjù ma ya tá à tsuu burè bè bè!

¹² Nlon mæ àya a nsa'a bè bi abæe à nì àkè aa è? Nì tswè aa nì ñsa'a bè bii mæ bì tswè a múm ñdãnwì. ¹³ Nwĩngòñ a sa'a bê bii mæ bì tswè a abæe aà. "Furè nì ñgãñabi'intii a titii bù."

6

Annù nsomsø Mu Kristo nsomsø yì mò'ò

¹ Mbè ñjù nìbù a tswè nì àbèè bo mu Kristo yì mò'ò, á ghìrè àkè mæ tá à logè isa'a wa ñghèè nì ghu a mbo bè bii ànnù yaa sì tsinè, m̀banjñè mmà'atè a ñghèè nì ghù a mbo bè bì Nwì tá bì lentè aa è? ² Nì sì zi mæ bè bì Nwì ka yì sa'a mbi yù aa è? Mbè a bè mæ nì ka yì ki sa'a mbi, bonj mbè a tigè ñtsya ghuu a nlentè bɔɔ bi innù tsó ma bú aa mæ akè aa è? ³ Nì sì zi mæ bì'inè ka yì sa'a bangel aa è? Mbè a bè ma mùu ajãñ bonj nì bãñnè nanjse nzi nsà'á innù jì fàa mbì. ⁴ Mbè ñjãñ innù tsi'í tsó ma jya i yi mfè'è, nì bãñnè ñlogè ñghèè nì ju bè a mbo bè bii mæ ñdãnwì tsa'a, mæ tá bì lentè aa a ya aa è? ⁵ A bonj mæ tá àdirètu tswa ghuu. A bè mæ kaa ñjù yì mò'ò à sì a titii bù tswè mæ à tsyèsø nzi nlentè innù abèè a titii bɔɔ bi Kristo aa è? ⁶ Lá Mu Kristo a bãñnè logè nì Mu Kristo yì mò'ò ñghèè nì ghu a korè a mbo bii bii Nwì mæ bì ka nsa'a isa'a yi.

⁷ Tsi'í ajãñ mæ innù ibèè korè i tswè a titii bù aa, a di'i mæ nì wò mæ. Nì sì zi mæ a bonj mæ mbè ñjù a bãñnè ñghìrè ibi a nu bù aa è? Nì sì ki nzi mæ a bonj mæ mbè bi bãñnè ñtwæe bé ñjoo juu ñkwerè aa è? ⁸ Lá bu bímboñ, nì bãñnè ñghìrè nì ibi, m̀banjñè nì ñjoo bè ñkwerè, bo bii mæ à nì bɔɔ bi maa buu aa.

⁹ Nì sì zi mæ kaa bè bii ànnù yaa a sì tsinè aa kaa bi ka yì wa'á ànnù nifò Nwì jì aa è? Nì tsuu ibii nú ghuu ki bwe'esè, ñgãñatsùurè, ñgãñmii bìnwì bidãñè dãnè, kè ñgãñajirè, kè m̀bãñnè ñlogè m̀bãñnè, kè bãñgyè bi ñlogè bãñgyè, ¹⁰ kè bãñgámighee, kè bè bii bi ghotè nì ñjoo tsi'í ghòtè ñlè, kè banómbaanè, kè ñgãñmbègè bè, bo bãñgámighee, wa kaa bo ka yì wa'á a mum ànnù nifò Nwì kuu. ¹¹ Bù bì mò'ò le mbè aa maa ajãñ, lá bì si'í mæ ghuu, ñghìrè nì tigè bè bì Nwì bii bi laa aa, ñghìrè ànnù yuu a tsinè, nì ñkùm Tmà'ambì Yesu Kristo bo bì a múm Azwì Nwì yì'inè.

¹² "Mbè mè tse ghìrè innù tsimè mæ mè kòñ aa." Lá kaa innù tsim i si kwetè. "Mbè mè tse ghìrè innù tsimè jii mæ mè kòñ aa." Lá kaa mè ka ki'i abù'u a mbô ànnù tsu bè. ¹³ ñjù tsù à tse swonj mæ, "Mijì tswè aa a mbô àtò'ò, àtò'ò a kí ñtswe aa nlon mijì." ññjè, à nì ànnù ññkòñè, lá Nwĩngòñ à ka yì bwesè ma jyaà ñjoo tsimè. A ñghèe a nì ibiinù gho, kaa i sì tswè aa

a nji mághàbè ghu. Ìbii nú gho i tswe aa a mbo Mmà'àmbi yíi mæ a sa'a aà.

¹⁴ Nwĩngòṅ à lè mbìnsè Mmà'àmbi yí'inè a niwò, à ka yí kii bìnsè yí'inè ni m̀dà'á mi.

¹⁵ Nì sì zi mæ mbìi mi nú muu mi laa mbø mbèe nu Kristo aa é? Mè ka lögè mbèe nú Kristo i tigè ghìrè tá i bə mbèe nú àkwàrè aa é? Kaa ma ya mbø a wa' à f'è'è. ¹⁶ Kè nì sì zi mæ nù yíi mæ à bòònsè mbìi nú yí bo àkwàrè aa bo yu tigè mbø aa àyoo m̀'ò'ò aa é? A ajàṅ mæ àṅwà'ànè Nwí a swoṅ aa mæ, "Bo bya bi baa, nù bàṅnè wa bo m̀ngyè wa, tigè m̀boonsè mbø n̄yá nu yí m̀fùùrè." ¹⁷ Lá nù yíi mæ à bòònsè mbìi nú yí bo Mmà'àmbi Kristo aa, bo yu tigè aa Azwí yí fùùrè.

¹⁸ Nì ka ṅkhè innù ajirè. Ifánsənnù jì m̀'ò'ò jii mæ nù a ghìrè aa, kaa i si aa ìbii nù yí m̀'ò'ò. Lá nù yíi mæ a jì mághàbè aa, a fànsə aa annù a nu mbìi nú yí. ¹⁹ O sì zi mæ mbìi nú yò i laa mbø ndá Azwí Nwí yíi a tswe múm nu wò, ya yíi mæ a lo mbo Nwí aa é? Wa kaa ìbii nú gho i sì aa mbo wò tswè i tswe aa a mbo Nwí. ²⁰ Wa à lè nyuu gho aa nì àtindùu, ma mùu ajàṅ a kù'unè mæ tá ò ka gha'asè bē Nwí nì mbìi nú yò.

7

Ibetè ñloṅ annù niyò'ò

¹ Tsítsòṅ, a ṅghèe a nì innù jya mæ nì lè ṅwà'ànè m̀betə gha ghu nloṅ annù niyò'ò aa, àkwí'i a nì mæ, nù à bə tuu m̀ngyè kì m̀òntè bəṅ a bəṅ.

² La a ku'unə mæ tá ñumbáṅnə ntsim à tswe nì ṅgwé yí, tá m̀ngyè ntsim à kii ntswe nì ñdoò yí tá kii khè ikwà'ànè jii tswe ñloṅ annù ajirè aà. ³ A bəṅ mæ tá ñumbáṅnè à ka ṅghìrè innù tsim jii mæ i ku'unə aa a mbø ṅgwé yí, tá ṅgwé yí à kii ṅghìrè nì innù tsim jii i ku'unə a ṅghìrè a mbo ñdoò yí aà. ⁴ Nloṅ mæ kaa m̀ngyè à sì nì àdà'á a atú ìbii nú yí tswé, a bàṅnə ntswe ñdoò yí ntswe nì yu. Kaa ñumbáṅnè à sì nì àdà'a a atú ìbii nú yí tswé, a bàṅnə ntswe ṅgwé yí ntswe nì àdà'á ghu nú. ⁵ Tá ñuǹbù tá tsuu nù yí m̀'ò'ò nì ìbii nú yí kii yumə ti ghè mæ bo yu biinə mæ bo yu ghìrè maa ajàṅ ñloṅ aa mæ bo l̀ò ǹlògè nòò ma wa tsà'atè Nwí ghu aà. Maa ajàṅ, bəe nòò ma wa a tsya, bo bú ṅghèe nì m̀bii ṅka ntswe fu tsò m̀ngyè bo ñdoò, ta wa'a abwarə a mbo Satan l̀ò n̄fa mæ tá à kwa'anə waa tá bo wo nloṅ mæ ka bó s̄ ntswá ìbii nú waa zì aà.

⁶ Mæ swoṅ ma laa a mbii mæ nì ghìrè, kaa mæ si aa ndi'i a mbo bù fa. ⁷ Nloṅ mæ a mbo mæ, mæ yè'ètè mæ bəṅ bù bitsim bə aa tsò mè; lá nù yí m̀'ò'ò yí m̀'ò'ò à tswe aa nì mii m̀təṅnə mii mæ Nwí à fà aà; nù yí m̀'ò'ò a tswe nì àbəṅ yuà nù yí m̀'ò'ò a bàṅnè tswe nì àbəṅ yíi.

⁸ Tsítsòṅ mæ swoṅ yuà ànnù aa a mbo bə bii mæ bi s̄ yò'ò aà, bo bi a mbo b̄kwí'i, mæ a bəṅ mæ tá bo tswe tsi'i bobo, tsi'i tsò mè. ⁹ Lá mbø nù nì bù tuu ntswá ìbii nù yí zi, a yò'ò, a bəṅ mæ tá à yò'ò, n̄tsyatə a ajàṅ mæ à ka tswe ti yò'ò, i bàṅnə kii l̀ò. ¹⁰ A mbo bə bii mæ bi yò'ò aa, mæ fà ndi'i yíi kaa i s̄ aa yà bə, ñlo aa bə a mbo Mmà'àmbi aa mæ, tá m̀ngyè tsuu ndoò yí l̀ò m̀'atè, ¹¹ lá mbø a ma'atə yí, a tigè n̄tswe tsi'i yù, kè a bú mbii nzi bo yu m̀nsè isa'á waa yu. Tá ñumbáṅnè à tsee ṅgwé yí kii l̀ò tuu.

¹² A bó àbùgè bē, mæ swoṅ ànnù yíi mæ kaa a s̄ bē Mmà'àmbi swoṅè aa mæ: Mbø mu Kristo yí m̀báṅnè a tswe nì m̀ngyè yíi mæ kaa à s̄ Mmà'àmbi bii, la ṅkòṅè nì mbu ṅka ntswe bo yu, a tsee yí l̀ò tuu. ¹³ Mbø m̀ngyè a

ki ntswe nî ndoò yîi mæ kaa à si Nwî bii, la ñkònjè ni mæ yu ka bu tswè bo yu, a tseè yi ki tuu. ¹⁴ Nloj mæ ndoo wa mæ à si Kristo bii aa Nwî à tigè mbii yi tsi'í tsò ñu yî, ñyoj aa a ñjim ñgwé yî wâ. Màngyè wa mæ à si Kristo bii, Nwî a kí mbii yi tsi'í tsò ñu yî, ñtsya aa ñjim ndoò yî wa mæ à ni mu Kristo aà. Nloj mæ a laa tuu ma mùu ajànj bè, boj kaa bòò buu ka wa'á bòò bii mæ bè laa bè. Lá Nwî à bii waa a tsò bòò bii bi laa aà.

¹⁵ Lá ndoo wa, kè mánjyè wa mæ à si Nwî bii aa, a ka nlòò ntuu ñgwé yi kè ndoò yî, tá mu Kristo wa a bii. Maa ajànj kaa ayoo a wa'á mu Kristo yî mbànjè kè yi mánjyè kwèrè, à tse ghìrè annù yîi mæ a ku'unè ghu mbo aà, ñloj mæ Nwî à twonjè yì'inè aa mæ tá bì'inè tswè nî mbòòñ. ¹⁶ Wò mu Kristo yî mánjyè, ò zì aa fè mæ mbè Nwî a wa'á ñjim wò tsyá ñyweensè a ndoò ghò aa è? Wò, ñdoò, ò zì aa fè mæ mbè Nwî a wa'á ñjim wò tsyá ñyweensè ñgwé ghò aa è?

Nî ka nstwe ntswèntèi yùù ñyoj aa ajànj yîi mæ Nwî à twonjè ghu aà

¹⁷ Tá ñu yî m'ò'ò yî mò'ò ka ntswe ntswèntèi yî ñyoj nî annù yîi mæ Mmà'àmbi à fa ghu mbo ñki twonjè yî ghu aà. Ma yú à ni ñdì'i yîi mæ mæ fa a mbo ñdanwí tsi'í tsimè aà. ¹⁸ Mbè a bè mæ Nwî à le si twonjè gho aa le boj bi ñètè má gho, ò tsee ki lòò nlò'òsè àlènsè ma yá. Kè mbè a bè mæ Nwî à le si twonjè nî gho aa, kaa bi wa'á gho ñètè, ò tsee ki lòò mæ bi ñètè ghò. ¹⁹ Nloj mæ, kè bi ñètè ñú, kè bi wa'á yi ñètè, bèè boj ma ya à ni tsi'í annù dànjè dànjè. Annù yîi mæ a tswè ghu aa a nî ñka yu'unè ndi'i Nwî. ²⁰ Tá ñu ñtsim à tswè tsi'í ajànj yîi mæ à le mbè a noò yîi mæ Nwî à le ntwonjè yi aà.

²¹ Nwî à le si twonjè nî gho ò bè aa àbù'ù aa è? Tseè gho ki kwè'è. Lá mbè ò zì ajànj yîi mæ mbè ò fè'è wa ndàbù'ù, ò fè'è. ²² Nloj mæ àbù'ù yîi mæ Mmà'àmbi à twonjè mæ yi aa, à bè aa ñu yîi mæ kaa à si a ndàbù'ù tswè a mbo Mmà'àmbi. A ñgìj ñgìj, ñu yîi mæ kaa à si àbù'ù bè, Mmà'àmbi a twonjè yi aa, à bè aa àbù'ù Kristo. ²³ Wa Nwî à leè mbaa nyuu ghoo nî àtindùù. Maa ajànj tá nî tsuu àbù'ù ñùmìsòj bú bè. ²⁴ Bòò bi maà, tá ñu ñtsim à tswè bo Nwî a nî àdìgè yîi mæ à le ntswe ghu a noò yîi mæ à le ntwonjè yi ghu aà.

Ibetè ñloj bè bii mæ bi si yò'ò aa bo bi bikwí'i bi bânjyè

²⁵ Tsítsòj, a ñghèè a ni annù bè bii mæ bi si yò'ò aa, kaa mæ si nî ñdì'i yîi mæ ì lo a mbo Mmà'àmbi aa tswè a mfa a mbo bo, lá mæ fa amòòntè ya a mbo bo, tsi'í tsò ñu yîi mæ, a ñjim ñko mùlànjè Nwî, bi tse bii annù yîi mæ a swonjè aà. ²⁶ Nloj ñgì'i yîi mæ ì tswè tsítsòj aa, mæ mòòntè mæ a boj aa mæ tá ñu à tswè ti yò'ò.

²⁷ O tswè nî mánjyè aa è? Tsee ki lòò mæ o tuu yi. O si nî mánjyè tswè aa è? O tsee ki lòò mánjyè a nyò'ò. ²⁸ Lá mbè ò yò'ò boj kaa ò si aa annù yî bi ghìrè. Kè mbè mumanjyè a ki nyò'ò boj kaa à si aa annù yî bi ghìrè. Lá bè bii mæ bi yò'ò a aa bi tswè nî ñgì'ì ñloj ñnnù mbi jù. Mè lòò ni mæ tá nî tsuu a ni ma yaà ñgì'i kuu.

²⁹ Bòò bi maà, annù yîi mæ swonjè aa a bè aa mæ, noò wa à ghù'utè mæ ñtigè tsi'í abò. A ku'unè mæ, nlòginè tsítsòj, tá bè bii mæ bi yò'ò aa, tá bi tigè ntswe tsi'í tsò kaa bo si ni bânjyè tswá, ³⁰ Tá bè bii mæ bo yè'è aa, tá bo tswè tsi'í tsò bè bii mæ kaa bo si yè'è aà. Tá bè bii mæ bi doritè aa, tá bo tswè tsi'í tsò bè bii ka bo si doritè. Tá bè bii mæ bi yuu njoo aa, tá bo

tswé tsi'i tsó bə bii mə kaa bo si nī ñjoo tswé. ³¹ Tā bə bii mə bi tswé nī ñjoo mbi jù mfa'a ni ju aa tá bo tigə nghirə tsi'i tsó kaa bo si nī ànnù ghu tswé. Nlon mə mbi yù, a ajàn yii mə i tswé tsítsɔŋ aa, i tsyà nii aà tsyà.

³² Mə lɔɔ mə tá nì tsee innù ki wa'a. Nù yii mə à sɪ yɔ'ɔ aa, tá à ka wa'atə bə ajàn mə mbə yu ká mfa'a afà'a Mmà'ambi ŋka nɔɔ nì mánjii yii mə yu ka kɪ ghìrə Mmà'ambi à ka ndoritə ghu aà.

³³ Nù yii mə à yò'ò aa, a wa'a aà innù jì fàa mbi. Nlon mə a lòò aà ŋka ñghìrə innù jii mə i ka ghìrə tá ñgwé yì doritə aà. ³⁴ Maa ajàn, a tigə ñtəə a titii. Màngyè yii mə à sɪ yɔ'ɔ aa, kə múŋgòò mòngyè, a wa'atə aa bə ajàn yii mbə yu ghìrə innu Mmà'ambi, ñɔɔ nì ajàn yii mə mbə yu ləə ìbìnnù yì bo bi àzwì yì a laà. Lá mòngyè yii à yò'ò aa, a wa'atə aa bə innù jì fàa mbi, ñɔɔ nì ajàn yii mə mbə yu ghìrə ñdoò yì a ka ñdoritə aà.

³⁵ Ma swon innù jù tsim aa a ñkwetə bù ghu. Kaa mə si lòò aa ñjii'ì ñkya nniŋə ghuu ghu. Mə lòò aa bə mə tá nì ka nghìrə annù yii mə a ku'unə aa tá tigə zi a ajànə mbə nì fa mibii mi nú múu mitsim a mfà'à ifà'a Nwì nì m̀ntii muu m̀tsimə.

³⁶ Nghɛɛ nì nù yii mə à kòsə mə ñgwé yì aa, mbə a yə mə kaa yu si annù yii mə a ku'unə a mbo mumàngyè wa bù ñghìrə, kə ñyə mə yu lòò si'i, a bɔŋ mə tá bo yɔ'ɔ tsó mə à lɛ nte'ɛ wa'atə aà. A bə ghìrə ma múu ajàn bɔŋ kaa à sɪ aa annù yì bi ghìrə. ³⁷ Lá mbə nù a ka'a mə kaa yu ka wa'à yɔ'ɔ, ti ghə mə bi gaansə yì aa gáansə, lɛ à kɪ mə ŋka'a mə yu ka kɪ tswa ìbìnnù yì, a ghɛɛ nì mbii tsee múmàngyè m̀òòntə, ñzi mə yu ghìrə aa annù yì siginè. ³⁸ Maa ajàn, nù yii mə à yò'ò aa, à ghìrə annù yì siginè, lá nù yii kaa à sɪ yɔ'ɔ a aa ghìrə aa annù yii mə a bɔŋ ntsyàtə aà.

³⁹ Màngyè ñiyɔ'ɔ à lwi'i tsó mòngyè ñiyɔ'ɔ aa a nì nòò yii mə ñdoò yì à tswé ntii aà. Lá mbə ñdoò yì wa a kwo, bɔŋ mbə a yɔ'ò nù yì dàŋ yii mə à kɔŋə aa, mə mbə a bə mu Kristo. ⁴⁰ Lá a nì à yaà àm̀òòntə, à bə tsuu bú yɔ'ɔ bɔŋ à ka kɪ doritə tsyàtə. Mə kɪ mbii mə Azwi Nwì a tswé a múm̀ ntii mə.

8

Abetə ñlon mijì mii mə bi mà'à b̀nwi ghu aà

¹ Títsɔŋ, nghɛɛ nì mijì mii mə bi mà'à b̀nwi ghu aa, b̀'ìnə zi tsi'i siginè mə, "B̀'ìnə bitsim zì innù," tsi'i a ajàn mə nì swòŋə aà, "Nzì annù a ghìrə nù a ñeə nì nú," lá a b̀h̀nə mbə akòŋnə mə a ghìrə a kwé. ² Mbə nù tsu a m̀òòntə mə yu zi ànnù tsu, bɔŋ kaa à burə ti zi ñkù'unə a ajàn yii mə bɔŋ à zi aà. ³ Lá mbə nù a kɔŋə Nwì, bɔŋ Nwì à zi nù ma wá.

⁴ Nghɛɛ nì ànnù nji mijì mii mə bi ma'a b̀nwi ghu aa, "b̀'ìnə zi mə b̀nwi ma bú laa mbə m̀kɔbə kaa wa'à nì ñtswéntii tswé," ñki nzi mə, "Nwìŋgòŋ à bə aa tsi'i yu yigə." ⁵ Njoo jì m̀'ɔ'ɔ i tswé ghu bi twonə nì b̀nwi a aburə kə a nsyé, "b̀nwi" ma bú bo bi "b̀immà'ambi" bi tswé ghu a nòò nòò, ⁶ lá a mbo b̀'ìnə, b̀'ìnə zi mə Nwìŋgòŋ à tswé ghu aa tsi'i yì m̀fùurə, mbə Taà yì'inə, yii mə à nansə njòò tsim, ñki mbə yu yii mə b̀'ìnə tswé ntswéntii yì'inə ñlon ñgaà yì aà. Mmà'ambi á kɪŋ mbə aa yì m̀fùurə, mbə Yesu Kristo, yii mə Nwì à lɛ nnanşə njòò tsim ñtsya ghu nu, b̀'ìnə kɪ ñtswé nì ñtswéntii yì'inə ñtsya aa ghu nú aà.

⁷ Lá kaa si bə bitsim bə mə bi zi ma yaà ànnu. Bə b̀'ìnə m̀'ɔ'ɔ bi tswé ghu bii mə bi m̀r̀nə mə nì b̀nwiŋgòŋ bi dàŋə dàŋə, ñji nì mijì mà mú tsi'i

tsò mii mə bi nanşə mə'à aa bînwiŋgɔŋ bi dāŋə dāŋə ma bû ghu. Ajāŋ mə bo mɔ̀ɔntə mə bi ghîrə aa annū yii mə kaa a si ku'unə, nji aa, mîntiî myaa mii mi bɔrə aa, mi tigə ŋsa'a nî waa. ⁸ Kaa mîji si ghîrə mə tâ Nwî à beentə yi'inə. Mbə bî'inə tsuu ji, kaa bî'inə wa'ă ayoo tsu bwê. Bɛɛ bî'inə ji ji, kaa a wa'ă yi'inə nî annū tsu kwetə.

⁹ Mândoo annū yii mə à tswe ghu aa, à bāŋnə mbə aa mə tá àjāŋ yii mə ò zi mə kə ò ji kə ò tswe tî ji kaa à si annū tsu kwetə aa, tá à tsuu ŋgɔ'ò ñtumé àkòrə a mbo bîlîm bo bii mə mîntiî myaa bɔrə aa bə. ¹⁰ Nlon mə mbə ñu à yê gho, wò yii mə ò zi annū aa, ò jî nî a adigə yii mə bi mə'à bînwî ghu aa, boŋ à ka wa'ă mɔ̀ɔntə mə o ghîrə aa annū yî siginə, ŋkî ntigə nji nî yii ŋgaa yumbɔŋ, mə mbə àbiiintî yi a bɔrə aa ɛ? ¹¹ Nyonə nî annū yii mə ò zi, ŋghîrə, mumaà ghò yii mə àbiiintî yi a bɔrə a yə, mfiginə yi aa, yu wa yii mə Kristo à le ŋkwo nlon ŋkwitū yi aa, ò bāŋnə nzwitə yi aa bə zwiṭə. ¹² Ma la a bə mə, mbə ò ghîrə ñdîm ghò a wò, ò zwiṭə ñtiî yi, nlon mə à bɔrə aa, boŋ ò fānsə annū aa a mbo Kristo. ¹³ Ma nuu ajāŋ, mbə annū mîji a bə ayoo yii mə mumaà à ka tsyà ghu wə, boŋ kaa mə ka yi wa'ă mbà bû ŋkurə, mbî'i mə ghîrə mumaà ghà a wò.

9

Njoo jii mə i ku'unə a mbo ŋgāŋntoo Kristo aà

¹ Mə si ŋū yii mə mə təə nî átú ya bə aa ɛ? Mə si ŋgāŋntoo Yesu bə aa ɛ? Mə kî laa ŋkî'i Yesu Krito Mmà'àmbi yî'inə yə aa ɛ? Nî si abo afà'ă ya a múm Mmà'àmbi bə aa ɛ? ² Mbə bə bî mɔ'ɔ ka nswoŋə nî mə mə sî ŋgāŋntoo Kristo bə, boŋ a mbo bù, mə nî ŋgāŋntoo Kristo. Nlon mə nî laa mbə àlènsə ya a ndî'i mə mə nî ŋgāŋntoo Kristo ³ A nî nìghàà nii mə mə swonə a mfi'i ilèè gha a mbo bə bii mə bi betə nî gha nî mìghàà aa nuà: ⁴ A si a bwarə yi'i a ŋkwɛrə mîji mi'i bo bi milù'ù mi'i a mbo bù bə aa ɛ? ⁵ A si abwarə yi'i a nlogə bāŋgyê bi'i mə bi'ibo ka nzinə tsi'i too ŋgāŋntoo Kristo jî mɔ'ɔ bo bi bɔɔ bi ma bi Mmà'àmbi nî Peta bə aa ɛ? ⁶ Kə nî wà'atə mə à nî tsi'i Barnabas nî mə mə bî'iyu tswe nî ŋka mfa'a mî'i yu mîji aa ɛ? ⁷ A nî ghuu soɔyè mə mbə a ká mfa'a mbù ñtwu nî yi yu mbɔŋ aa ɛ? A nî wò mə mbə a bə àkò milù'ù kaa wa'ă nî mîntà mi itî milù'ù mya ka ŋkya nji aa ɛ? A nî wò mə mbə a ka ntsee naà kaa wa'ă nî milikə naà wa ka nno aa ɛ?

⁸ Mə swonə ma nuu ajāŋ aa nî àdà'ă ŋúmìsɔŋ aa ɛ? Nòŋsə à laa wa'ă maa ajāŋ kî nswoŋ aa ɛ? ⁹ Nlon mə bi ŋwa'anə a nî nòŋsə Moses mə, "Nî tsuu ntsū mbɔŋ kwɛrə a noò yii mə i ñŋ ansaŋ mfarə aà." Kaa Nwî à si ma nuu nìghàà ghaà aa nlon tsi'i mbɔŋə. ¹⁰ A si ma nuu nìghàà ghaà aa nlon aa ŋgaa yî'i aa ɛ? Bi le ŋwà'anə ma nuu nìghàà ñlon aa ŋgaa yî'i. Nlon mə ñu yii a ligə mîji aa, bo bi ñu yii a fù'ù mîji aa, a fà'ă aa ŋwa'atə nî mə yu tswe nî ñtswe nî mii mîji myá. ¹¹ Bî'i bə mə mîji mi Azwî a titi bù, mbə bî'i ka mbetə njoo mbi a mbo bù a di'i mə bî'i betə si'i aa ɛ? ¹² Mbə bə bî mɔ'ɔ tswe nî abwarə a mbetə a mbo bù boŋ bî'i si nî abwarə tswé ñtsya waa aa ɛ? Lâ, kaa bî'i kî wa'ă ma yuu abwarə lógə. Bî'i kî si bāŋnə mbii innu tsim a nyə mə kaa mbə bî'i wa'ă ati taansə a mânji ñtoò Kristo. ¹³ Nî si zi mə bə bii mə bi fà'ă a ndámà'anwî aa bi tswe nî mîji myaa aa ghu aa ɛ? Bə bii mə bi kii mfa'a nî a nîkentə nî mɔ'ɔ nî mà'anwî bi kii nji

aa njoo mmà'anwĩ. ¹⁴ A ki mbə a ngɔŋ ngɔŋ a ajàŋ mə Mmà'àmbi à swonj mə, bə bii bi sɛ̀ɛ̀nsə ntoo yĩ ñsiginè ya aa, mǎjĩ myaa mi tswe nì ñka mfè'ɛ aa ghu.

¹⁵ Lâ kaa mɛ̀ lɛ̀ ñki'i abwarə mà yú yĩ tsu lɔ̀gè. Kaa mɛ̀ si aŋwà'ànè yú kii ñwa'anə aa mə mə lɔ̀ntə njoo ghu, ñlonj mə, m̀b̀onj mə kwo, ntsyatə ajàŋ mə mbə ñu a kwɛ̀rè ànnu yii mə mə tɛ̀rè ghu aà. ¹⁶ Kaa mɛ̀ si ní àdà'à a ka ñkwɛ̀ɛ̀ ntiĩ gha nlonj mə mə swonj ntoo yĩ ñsiginè ya aa tswe. A ní ànnu yii mə mɛ̀ tswe ní ñka ngɔ̀hìrə. Ngi'i yĩ ñswèrə ì ka kuu a nu mɛ̀ mə mbə mɛ̀ tsuu ntoo yĩ ñsiginè ya ki swonjə. ¹⁷ aMbə mɛ̀ ka mfa'a ma mùu ajàŋ aa nì ñkòŋjə yà bonj mə tswe nì m̀tsɔ'ɔ̀nè mi ifà'à. Bɛɛ̀ mɛ̀ tuu aa nì ñkòŋjə yà ki fà'à bonj à nì ifà'à mə Nwĩ à fa a mbo mɛ̀. ¹⁸ M̀tsɔ'ɔ̀nè mi ifà'à ma mi tigè mbə aa akè aa ɛ? Tsi'ĩ mə mɛ̀ ka nswonjə ní ànnu Nwĩ ngɔ̀hìrə ní mə tã ntoo yĩ ñsiginè ya tã ì bə ayoo tí ñdùu. Kaa ñki'ì kà ñliginè kwɛ̀rə ní àbwarə yá.

¹⁹ Mə laa mbə ñu mə mɛ̀ təə ní àtù yá, kaa mɛ̀ sɪ̀ abù'ù ñu bə. La mɛ̀ bāŋnè ngɔ̀hìrə ibiĩnù gha ní àbù'ù ñu ñtsim, mə mbə mɛ̀ nanjə swunjtə bə bí ghà'àtə̀ bi zì a mbo Kristo lɛ. ²⁰ Mə yì tì fà'à bi'ì bì bāYuda aa, mɛ̀ tswe tsi'ĩ tsò ñu bāYudà, mə mbə mɛ̀ swunjtə waa bi zì Kristo lɛ? Ka mə m̀bɔŋj mɛ̀ si ní ñka yonj nɔ̀ŋsə Moses tswe aa, mɛ̀ tswe tsi'ĩ tsò mə yonjə, a noò yii mə mɛ̀ tswe bi'ì bì bə bii mə bi yonjə ma waa nɔ̀ŋsə aa ta swunjtə waa. ²¹ A kì mbə ngɔ̀ŋ ngɔ̀ŋ mə nòò yii mə mɛ̀ tswe bi'ì bə bii bi si nɔ̀ŋsə yonjə aa, mɛ̀ kii ñtswe tsi'ĩ tsò bo, kaa ñki'ì nì nɔ̀ŋsə yonjə mə mbə mɛ̀ kì ñswunjtə waa mfa a mbo Kristo lɛ. Kaa mɛ̀ si swonj aa mə mɛ̀ si nɔ̀ŋsə Nwĩ yu'unə. Mə nanjə tswe aa a ji'ì mikòrə nɔ̀ŋsə Kristo. ²² A mbo bə bii mə bi bɔ̀rə aa, mɛ̀ kì m̀bɔ̀rə mə mə swunjtə waa. Mə tigè m̀bii ní ñnnù tsim ñlonj ñkwitù bə bitsim, mə mbə mɛ̀ ghìrə ñnnù tsim a nyweensə waa bí mɔ'ɔ̀ lɛ. ²³ ñnnù tsim jii kə mə ghìrə aa, mə ghìrə aa nlonj ñkwitu ntoo yĩ ñsiginè ya mə mbə mɛ̀ tswe nì m̀bɔ̀nè yii mə ì tswe ghu aa lɛ.

²⁴ Nì si zì mə bi yì ghèɛ a adigə nikhè ñka ñkhə aa a ghìrə ñji aa tsi'ĩ ñu yì m̀fùurə aa ɛ? A ku'unə mə tã nì ka ñkhə ní mǎnji yii mə nì ka jì. ²⁵ ñu ñtsim yii mə a ghèè nikhè aa, a tswa ibiĩnù yì nì ngɔ̀ŋ ñnnù tsimə, m̀m̀irìsə ní ibiĩnù yì nì mǎnji ma ghù aa mə yu kwɛ̀rə aa miyàrinè mi ngù'ù mii mə mi tsyà ñii aà tsyà. Lâ a mbo bí'inè, bí'inè tswe nì ngɔ̀hìrə maa ajàŋ a ñkwɛ̀rə mii mə mi tswe nɔ̀ŋkɔŋ aà. ²⁶ Aà ànnu yii mə kaa mɛ̀ si aa adàŋ dāŋə bu'usə ñkhə, kaa ñki'ì kii m̀fuu aà m̀fə'è. ²⁷ Mə fùu ibiĩnù gha, ntswa nyigə, mə mbə mɛ̀ wa' à ka nswonjə ní ànnu Nwĩ a mbo bādāŋ, nyi bāŋnè ñsaa miyàrinè mi ngù'u myá.

10

Awà'asè ñlonj ngɔ̀hìrə asè m̀ɔ̀nkobə

¹ Bìlìm bá, mə lɔ̀ɔ̀ mə tã nì zì mə, bità bi bitaa bi'inè bi lɛ si yonjə mbà'à ya i kusè waa bo kì ntoo ñki m̀iyaa yì Bagitə wá. ² Mbə yii mə bo lɛ si yu'unə ní Moses, ñyonjə ní mbà'à ya ñki too ñki m̀iyaa wa aa, a tigè mbə aa ñki yii mə bi lɛ m̀bòònsə ñkwɛ̀rə tã tigə tswe a ñji'ì mikòrə Moses. ³ Bo bì tsim bì lɛ ñji miji mi Azwĩ; ⁴ ñki nno ñkì Azwĩ, ñlonj mə ñki wa yii mə bi lɛ nno aa, i lɛ mfè'ɛ aa ní Ngò'ò Azwĩ yii mə ì lɛ si yonjə waa laa, mbə Kristo aà. ⁵ Ka mə a lɛ mbə ma laa aa, bo bí ghà'àtə̀ lɛ ngɔ̀hìrə ñnnù jii mə

kaa Nwĩngòŋ a le wa'a ghu doritè; a bê ñji'i ànnù yii mæ bo bĩ ghà'atè le ñkwokæ nja'anæ a nta'a miwèè miwèè aà.

⁶ Innù majú i wà'àsè ní yí'inè aa mæ tá bĩ'inè tsuu ki yè'ètè a ñghirè ìbi tsó mæ bo le ñghirè aà. ⁷ Nì tsuu mĩnkobè ki mii tsó mæ bo bĩ m'ò'c le si mii aà; ñloŋ mæ bi laa ñwà'ànè a múm àñwà'ànè Nwĩ mæ, "Bè byà le ntswe nsyæ a ñji ñki no, m̀b̀h̀ǹ ǹtigè m̀benè." ⁸ Bĩ'inè tsuu mib̀h̀ m̀i ǹú m̀i'inè ní àtsùurè fa, tsó mæ bo bĩ m'ò'c le ñghirè, ñdùu waa, ñtsù'ù mighum mi mbaa ntsò tarè bi wó a ñjwi yí m̀f̀ùurè ñkwokæ aà. ⁹ Bĩ'inè tsuu a Mmà'àmbi i kwà'ànè, tsó mæ bo bĩ m'ò'c le ñkwà'ànè yi, a too no i zwiètè waa aà. ¹⁰ Nì tsuu ki nurikè kè ki ghàantè tsi'í tsó ajànŋ mæ bo bĩ m'ò'c le ñghirè, Nwĩ a too Angel Nìwo wa, a zì ñzwiètè waa aà. ¹¹ Innù ma jú i le mfè'è a nu bo aa a ñwà'àsè àbùgè bê, bi kí ñwà'ànè aa a ndi'itè yí'inè. Nloŋ mæ bĩ'inè tswe aa a noò yii mæ noò ñlwĩ'í m̀b̀i à kà mé aa ñkoontè aà.

¹² Mbè yii mæ a bè ma mùu ajànŋ aa, a ku'unè mæ tá ñù yii mæ a m̀ò̀ntè mæ yu tæ aa, tá ka ntsyèsè m̀b̀i'í a ló ñwo. ¹³ Kaa àkwà'ànè yí tsu a burè tì a mbo bù ti zì yii mæ kaa a leè wa'á a mbo bè bĩ m'ò'c ghèè, Nwĩngòŋ a lèè ní ñkà'á yí, kaa mbè a wa'á m̀a'atè mæ tá àkwà'ànè à kuu a nu bù yii mæ a tsyatè m̀ití muu. Lá a ni akwà'ànè yii mæ i zì a nu bù aa, a kii mfa ni m̀anji yii mæ ni ka khè ghu aà, tá tá ni zì m̀anji yii mæ mbè ni tswá ñtì ghuu ghu.

¹⁴ Ma mùu ajànŋ mbá bilim bá bii mæ mè kòŋŋ aa, ni ka ñkhè a ñka mmii m̀kobè. ¹⁵ Mæ ghàà a mbo bù aa tsi'í tsó bè bii mæ bi tswe ni m̀itsyè; m̀b̀è ni tse kyèsè atú yuu ní ànnù yii mæ mæ swonŋ aa siginè.

¹⁶ Ndòŋ m̀ò̀onè ya yii mæ bĩ'inè no mfa ní m̀b̀i'ikè a mbo Nwĩ aa, i si aa yí'inè a múm àlèè Kristo boonsè aa è? Abaa ya yii mæ bĩ'inè kii mbatè aa, a si aa yí'inè kii mboonsè a ni m̀b̀h̀ǹú Kristo aa è? ¹⁷ Tsó mæ abaa ya a ni tsi'í yí fùurè, bĩ'inè bii mæ bi gha'atè ñkurè ni àbaa ya yí fùurè aa, bi tigè aa m̀b̀h̀nu yí m̀f̀ùurè.

¹⁸ Nì wa'atè baIsrael, tsó mæ bo le si fa ní ñjoo mmà'à ní Nwĩ ghu ñkii ñji ní ñjoo ma jya ji m'ò'c aa, ñjoo mà jú i le wa'á ní waa aa boonsè boonsè a múm ànnù Nwĩ aa è?

¹⁹ Mè swonŋ ma yú ànnù, ñswonŋ aa mæ akè aa è? Mæ m̀ji m̀i mæ bi mà'à m̀nkobè ghu aa a ní àyoò tsu aa è? Kè f̀nkobè fii mæ bi mii aa, a ki mbè ayoo tsu aa è? ²⁰ Njan! Ànnù yii mæ mæ swonŋ aa, à ni mæ, bi yi mfa ñjoo jú a mbo m̀nkobè, bi fa aa a mbo b̀idemon, kaa bi si aa a mbo Nwĩ fa. Kaa mæ si lòò mæ tá bu b̀idemon boonsè ànnù. ²¹ Kaa mbè ní wa'á kà no ní ñdòŋ Mmà'àmbi ñkii nno ní ñdòŋ b̀idemon. Kaa mbè ní wa'á kà ñji ni a atetè Mmà'àmbi ñkii ñji ní a atetè b̀idemon. ²² Bĩ'inè ka twebè a aghè'èné ntòŋ Mmà'àmbi aa è? Bĩ'inè m̀ò̀ontè mæ bĩ'inè tii ntsyá yi aa è?

²³ "Mbè ò tse ghìrè ìnnù tsimè," lá kaa a si ìnnù tsim jii mæ o ghìrè aa, mæ mbè i kwetè ñù bè. "Mbè ò tse ghìrè ìnnù tsim," la kaa si ìnnù tsim jii mæ o ghìrè aa mæ mbè ghìrè ò kwe ntìnsè a mum Mmà'àmbi bê. ²⁴ Tá ñù yí m'ò'c yí m'ò'c tsuu tsi'í ànnù yii mæ a b̀òŋè nii aa ki lòò, m̀banŋè ñka nloò bè ìnnù jii mæ i ka kwetè ndim yí aà. ²⁵ Ji ní miji bo bi mbà yii mæ bi fèè a mitaa, ntsuu ibetè jii mæ i ka ki ghìrè tá m̀ntì muu ka ns sa'a ní ghuu aa ki betè. ²⁶ Nloŋ mæ, "Mbì yu ntsim bo bi ñjòò tsim jii i tswe ghu

aa, à ni jǐ Mmà'àmbí." ²⁷ Mbə̀ nù yǐ mə̀ à si mu Kristo bə̀, mbə̀ a twonə̀ ghuu a nda yu mə̀ tá nǐ zi nji, nǐ bii n̄ghɛɛ, nǐ jǐ àyoo yǐ mə̀ à fa a mbo bù aa, ntsuu ibetə̀ jǐi mə̀ mbə̀ i ghirə̀ mǎntǐi muu ká n̄sa'a ghuu aa ki betə̀. ²⁸ La mbə̀ nù a swonə̀ a mbo bù mə̀, "Miji muà, à ni miji mǐi mə̀ bi ma'a aa b̄n̄wǐ ghu," nǐ tsuu jǐ, nlonə̀ n̄kwitu nù wa yǐ mə̀ à swonə̀ a mbo bù aà; nlonə̀ mə̀ mbə̀ a ghirə̀ n̄tǐi nù i sa'a yǐ. ²⁹ Kaa mə̀ si aa a mǎntǐi muu swonə̀, mə̀ b̄an̄nə̀ n̄swonə̀ aa n̄tǐi nù wa mə̀ à swōn̄ annu ya a mbo bù aà. Mbə̀ ànnù yǐi mə̀ nù yǐ mə̀'ɔ a m̄òntə̀, m̄bə̀ a k̄n̄ mə̀ ta mə̀ tsuu annu yǐi mə̀ mə̀ k̄n̄ n̄ghirə̀, ghirə̀ aa a ya aa ɛ? ³⁰ Mbə̀ mə̀ jǐ ayoo yǐi mə̀ jǐ aa, mfa mbi'ikə̀ a mbo Nwǐ, bi fá ifirə̀ gha nlonə̀ miji mǐi mə̀ mə̀ jǐ mfa mbi'ikə̀ aa ɛ?

³¹ Mə̀ swōn̄ a mbo bù mə̀, kə̀ nǐ ká n̄ji jǐ, kə̀ nǐ ká n̄no no, kə̀ ànnù tsu yǐi mə̀ nǐ ghirə̀ aa, nǐ ka n̄ghirə̀ innu tsim a n̄gha'asə̀ Ɔk̄m Nwǐ ghu. ³² Nǐ ka n̄tsyəsə̀ mbi'ǐ nǐ l̄o n̄ghirə̀ nù tsu a w̄o, kə̀ n̄ḡan̄ a bə̀ nù baYuda, kə̀ nù àtoo d̄an̄, kə̀ a bə̀ bə̀ n̄ghot̄ə̀ bə̀ bi Nwǐ. ³³ Nǐ ka nywe'etə̀ n̄ghirə̀ ts̄o mə̀, a aj̄an̄ yǐi mə̀ mə̀ k̄ii n̄gaansə̀ nǐ m̄it̄i ma mə̀ mbə̀ bə̀ b̄itsim ká n̄doritə̀ nǐ innu tsim jǐi mə̀ mə̀ ghirə̀ aà. Nlonə̀ mə̀ kaa mə̀ si aa tsi'ǐ innu jǐi mə̀ i b̄on̄ gha aa ghirə̀, m̄ban̄nə̀ n̄ghirə̀ aa bə̀ innu jǐi mə̀ i ka b̄on̄ bə̀ bi ghà'atə̀, tá tá bo nyweenə̀.

11

N̄wè'É àyoo a atu a noò n̄tsà'atə̀ Nwǐ

¹ Nǐ ka n̄e'esə̀ nǐ ghá ts̄o mə̀ mə̀ n̄e'èsə̀ nǐ Kristo aà.

² Mə̀ beentə̀ ghu nlonə̀ mə̀ nǐ wa'atə̀ nǐ gha n̄k̄ii n̄n̄e'esə̀ nǐ gha nǐ innu tsim n̄k̄ii n̄lə̀ nǐ innu tsim tsi'ǐ aj̄an̄ mə̀ mə̀ lə̀ nd̄i'ǐ a mbo bù aà. ³ La mə̀ l̄ò mə̀ tá nǐ nan̄sə̀ nzi siḡinə̀ mə̀, Kristo à laa mbə̀ atu a mbo n̄umb̄an̄nə̀ n̄tsim, n̄umb̄an̄nə̀ wa a k̄i m̄bə̀ atu a m̄b̄o n̄gwé yǐ. Nwǐ a k̄i m̄bə̀ atu a mbo Kristo. ⁴ Maa aj̄an̄, n̄umb̄an̄nə̀ n̄tsim yǐi a tsà'atə̀ Nwǐ, kə̀ n̄swonə̀ nǐ n̄toò Nwǐ n̄so atsə̀'ətu aa, a dir̄isə̀ aa atu Kristo yǐi à nǐ atú yǐ aà. ⁵ Lá m̄an̄gyè yǐi mə̀ a tsà'atə̀ Nwǐ kə̀ n̄swonə̀ nǐ n̄toò Nwǐ ti kw̄erə̀ atú yǐ aa a dir̄isə̀ aà atú ndoò yǐ yǐi à nǐ atu ghu mbo aà, nlonə̀ mə̀ a tigə̀ mbə̀ aa tsi'ǐ ts̄o à k̄oò atú yǐ. ⁶ Mbə̀ m̄an̄gyè a tuu atú yǐ ki kw̄erə̀, a b̄on̄ mə̀ tá à k̄oò. Mbə̀ a ki mbə̀ mə̀ à nǐ ànnù nd̄ir̄ətu a mbo m̄an̄gyè a n̄k̄oò atú yǐ, a b̄on̄ mə̀ tá à ka n̄kw̄erə̀. ⁷ A laa n̄k̄u'ùnə̀ mə̀ tá n̄umb̄an̄nə̀ tá à tsee atsə̀'ətu ki s̄o, nlonə̀ mə̀ à tswe aa nǐ m̄arə̀ Nwǐ n̄ki mbə̀ n̄gha'a nǐ Nwǐ aà; lá m̄an̄gyè à bə̀ aa n̄gha'a nǐ n̄umb̄an̄nə̀. ⁸ (Nlonə̀ mə̀ kaa à lə̀ n̄wa'a n̄umb̄an̄nə̀ a nu m̄an̄gyè fɛ'è. Lá m̄an̄gyè à lə̀ m̄ban̄nə̀ n̄lo aa a nu n̄umb̄an̄nə̀. ⁹ Kaa Nwǐ à lə̀ n̄wa'a n̄umb̄an̄nə̀ n̄ki n̄nan̄sə̀ aa a mbo m̄an̄gyè. Lá à lə̀ m̄ban̄nə̀ n̄nan̄sə̀ m̄an̄gyè nlonə̀ aa n̄gaa n̄umb̄an̄nə̀.) ¹⁰ A nǐ n̄ji'ǐ ànnù yǐi mə̀ a b̄on̄ mə̀ tá m̄an̄gyè à tswe nǐ àlensə̀* a atú yu aà, nlonə̀ aa n̄gaa baangel. ¹¹ (Ka mə̀ a bə̀ laa, a m̄um̄ n̄tsw̄ent̄i yǐ'inə̀ a m̄um̄ Kristo, kaa m̄an̄gyè à sǐ aa atu yu t̄ə̀ kaa n̄umb̄an̄nə̀ a wa'á aa atu yu ki nt̄ə̀. ¹² Ts̄o mə̀ m̄an̄gyè à lə̀ n̄lò aa a nu n̄umb̄an̄nə̀ aa, a n̄umb̄an̄nə̀ aa a b̄an̄nə̀ n̄tigə̀ n̄jwe nǐ m̄an̄gyè. Maa aj̄an̄, innu jǐ tsim i l̄o aa mbo Nwǐ.)

* **11:10** Atsə̀'ə yǐi mə̀ a tswe ghu atu aa a bə̀ aa àlensə̀ àdà' à yǐi à tswe nǐ yu aà, kə̀ àdà' à yǐi mə̀ bi tswe nǐ yu ghu atu aa.

¹³ Nì lentè tsi'í bù bîmbônè mæ a ku'unè a mbo mànɣyè a ntsà'atè Nwì ti kwerè átù yi aa é? ¹⁴ Nì bə yə ajànə mæ Nwì à le nanşə mbi aa bonj a si di'i aa mæ à nî ànnù ndirétu a mbo n̄umbânɣnə a n̄lèə in̄on̄tú jí tã à sa'akə aa é? ¹⁵ Lá mbê in̄on̄tu mànɣyè i sa'akə, i wa'à b̄an̄nè n̄zi aa bə n̄igha'a ghu mbo aa é? Nlòn mæ in̄on̄tu mànɣyè i tswe aa mæ tá à ka ηwe'ε tsó àtsə'è. ¹⁶ Mbə n̄u tsu à loo a ηka n̄ligitè ma yū ànnu, a zi mæ kaa bi'í kè ηghotè s̄i n̄i n̄on̄şə yí d̄an̄ tswé n̄lon̄ ànnu ntsà'atè Nwì.

Ntarə Mmàmbi

¹⁷ A ni juà ndi'i mæ i yònè aa, kaa mæ s̄i ghuu bú m̄beentə nlonj mæ a yi mbə a noò yii mæ n̄i zi a ntsà'atè Nwì aa, n̄i ghirè aa bə innu jii i z̄i n̄i ηgi'i, kaa wa'à n̄i aa n̄i b̄on̄ z̄i aà. ¹⁸ A n̄i ànnu yi ntsyambii, bi swonj a mbo mæ mæ, n̄i yi mbòontè aa, n̄i yatè ghuu ntswe a n̄jm̄ a n̄jm̄è, mæ m̄còntè mæ ma yū ànnu mæ m̄ə yū'ù aa à tse bə ànnu n̄n̄kon̄è. ¹⁹ (Lá ànnu ayatè a tswe n̄i m̄f̄ε'ε a titii bù ta tá bə b̄ii mæ bi ghirè ànnu yii a tsinè aa tá bi nanşə m̄f̄ε'ε ntəə tá bi yə.) ²⁰ N̄i yi mbòontè ti ji aa kaa n̄i wa'á aa ntarə Mmà'ambi wa jí. ²¹ Nlonj mæ n̄i yi ti ji aa, n̄u ji aa bə m̄ii m̄iji, n̄u yí m̄o'c a b̄an̄nè n̄tswe n̄i n̄ji, n̄u m̄o'c a n̄o m̄baanə. ²² Ma yū a tsya aa la aa é? N̄i s̄i n̄i ndùgè juu tswé a ηka n̄ji ghū kii nno aa é? Kè a b̄an̄nə mbònjè aa mæ tá n̄i ka ntsa'a n̄i ηghotè, ndirisè n̄i átù bə b̄ii bi bonj ηjoo aa é? N̄i lòò mæ tá m̄ə swonj mæ akə a mbo bù n̄lonj ma yū ànnu aa é? Mə beentə ghū aa é? N̄ganj kaa mæ ka wa'à beentè!

²³ Nlonj mæ ànnu yii mæ m̄ə swonj a mbo bù aa, m̄ə le ηkwerè aa a mbò Mmà'ambi, mæ Mmà'ambi Yesu, n̄itugə wa mæ bi le m̄f̄èe yi aa, à le n̄lɔgə abaa, ²⁴ n̄fa mbi'ikè, mbatə, n̄swonj mæ, "A n̄i ib̄in̄u n̄u ghá i ghua, yii mæ mæ ka fa a atu bù aà. N̄i tigə ηghirə ma mùu ajàn ηwa'atə n̄i ghá." ²⁵ A ηḡin̄ ηḡin̄, à le ηki n̄lɔgə ndonj a noò yii bo le mm̄anşə n̄ji aa, n̄swonj mæ, "N̄donj yuà, à n̄i àkàà yí fii yii mæ Nwì à w̄arə bú bo n̄i àlèə n̄u ya aà. N̄i ka ηghirə ma mùu ajàn a ηḡon̄ b̄in̄òò bitsim̄ b̄ii n̄i no aa, a ηwa'atə ghá." ²⁶ Ma la di'i mæ ηḡon̄ b̄in̄òò bitsim̄ b̄ii n̄i kurə n̄i àbaa ma yū, ηkii nno n̄i ndonj ma yū aa, n̄i làansə aa ànnu n̄lonj niwo n̄i Mmà'ambi nywe'e noò yii mæ à ka yi bú b̄ii aà.

²⁷ Maa ajàn, n̄u yii mæ a kurə abaa yū ηkii nno n̄i ndonj Mmà'ambi ya a n̄i m̄an̄ji yii mæ à s̄i ku'unè aa, a wò aà ànnu n̄i ib̄in̄u Mmà'ambi n̄i àlèə n̄u yi. ²⁸ Tá n̄u yí m̄o'c yí m̄o'c tá à ka n̄lentè n̄i ib̄in̄u yi m̄bonj ki kurə n̄i àbaa ya kè kii nno n̄i ndonj yá. ²⁹ Nlonj mæ n̄u à bə ji kii nno, ti zi mæ à bə aa ib̄in̄u Mmà'ambi bəə bonj à ji ηki nno mbe'e aà n̄dòò. ³⁰ A n̄i n̄ji'í ànnu yii mæ bə b̄i ghá'atè a titii bu bi tigə ib̄orəkə bə, bi m̄o'c ghòon̄kə, le b̄i ghá'atè k̄i m̄ə ηkwokə aà. ³¹ A laa bə mæ bi'in̄è lèntè m̄ib̄i mi n̄u mi'in̄è ya'a, bəə bonj kaa n̄jō Nwì i si a nu bi'in̄è kuu. ³² La Nwì a n̄in̄ ηgi'i a nu bi'in̄è n̄tsisə n̄i yi'in̄è ts̄its̄on̄ aa mæ tá bi'in̄è yi tsuu bi'in̄è bi mbi a n̄jm̄ bwe.

³³ Maa ajàn mbá b̄oo bi maà, n̄i yi mbòontè a n̄ji m̄iji mi Mmà'ambi, n̄i yu'utè b̄è b̄i m̄o'c. ³⁴ Bεε mæ n̄ji i ti yan̄ə n̄u, a foò n̄ji a nda yu, mæ tá n̄i tsuu b̄an̄nə b̄òontè aa a mbè'è n̄dòò Nwì. A ηghèe n̄i innu jii m̄o'c jya, mæ ka yi di'itə ghū ghū a noò yii mæ mæ ka yi z̄i aà.

12

Mitèḡnè mii mæ Azwì a fa aa

1 Là ḡḡeε nì mitèḡnè mii mæ Azwì a faa aa, bilim mbâ, kaa mè si lòc mæ tâ nì tswe ti zì. 2 Nì zi mæ nòò wa mæ nì le mburè ti a Kristo ti zi aa, bi le mbwe'esè ḡhuu ni bì mánjì bì ḡhà'atè, ñlogè nì ḡhuu ḡḡhìrè nì kâ ñmii nì ìku mìnḡkobè. 3 Mbèε mæ a bè maa ajànḡ aa, mæ lòc mæ tâ nì zi mæ, ḡù yii mæ à tswe nì Azwì Nwì aa, kaa mbè a wa'à swonḡ mæ, “Nòò à atu Yesu.” Kaa mbè ḡù wa'à kì ñswonḡ mæ Yesu à nì Mmà'àmbì ti ḡhè à tswe nì Azwì Nwì.

4 Mitèḡnè mii mæ Azwì a fa aa, mi tswe aa a bøn bønḡ, lá mi lô aa tsi'í a mbô Azwì yì fùùrè. 5 Mifà'à mii mæ bì'inè fà'à ni a mbo Nwì aa mi tswe aa atu atú, lá bì'inè fà'à aa tsi'í a mbo Mmà'àmbi yì ñfùùrè. 6 Bimánjì bìi mæ bè fà'a a mbo Nwì aa, bi tswe aa a atu tû. Lá bimánjì bì afà'à ma bú bitsim aa a fâ nì Nwì yì ñfùùrè, a bè yu yii mæ a ḡhìrè ifà'à bè bitsim i ḡhèε aa. 7 Azwì a fa ni ñnnù ma jú a atu tu a mbo ḡù yì mò'ò yì mò'ò mæ tá kwetè bè bitsimè. 8 Bi fa a mbo ḡù yì mò'ò, ñtsya a ñjìmè Azwì mæ tá à ka ḡḡhaa ni ñḡhàà mi mitsyè, mbanḡnè mfa ni a mbo yì mò'ò mæ tá à ka ntò'otè ñḡhàà ni Nwì. 9 Tsi'í Azwì ma yú a fâ nì àbìintii a mbo ḡù yì mò'ò, mbanḡnè mfa a ḡka ḡḡhùrè bè a mbo ḡù yì mò'ò. 10 A ḡhìrè ni mæ tâ ḡù yì mò'ò ka ḡḡhìrè nì ñnnù jì yéyerè. Yì mò'ò a ka nyu'u nì ñtoò Nwì ñswonḡ, a mbo yì mò'ò, a ḡhìrè mæ tâ à zi kwensè a titii ñzwi bo bì Azwì Nwì, a mbo yì mò'ò, a ḡhìrè mæ tâ à zi ḡḡhàa mìḡhàà mì fii, ḡki mfa a mbo ḡù yì mò'ò mitèḡnè mi ntò'otè ñjì'í mìḡhàà mì fii mà mú. 11 Mitèḡnè ma mú mitsim, mi lò aa tsi'í a mbo Azwì ma yâ, a fâ ni a mbo ḡù yì mò'ò mò'ò, a ajànḡ yii mæ à kònḡ aa.

Idigè nu jì ḡhà'atè a mum m̀b̀hinu yì ñfùùrè

12 Ajànḡ yii mæ mb̀hinu i ni yì ñfùùrè mbanḡnè ntswe ni idigè inu jì ḡhà'atè aa, ḡki mburè ka kì bè tsi'í idigè nu mb̀hinu ya aa, a nì ḡḡin ḡḡin ajànḡ mæ bì'inè ni a nnòò lá mbè ibiinu yì ñfùùrè a mum Kristo aa. 13 Nlonḡ mæ bì'inè le ḡkwèrè aa ḡki Azwì yì fùùrè a ḡkuu a mum m̀b̀hinu nu yì ñfùùrè. (Kè ò bè ḡù baYuda, kè ò bè ḡù baGrikia, àbù'ù kè ḡù yii à si abù'ù bè.) Nwì à le ḡki ḡḡhìrè bì'inè bitsim no aa Azwì yì fùùrè.

14 Kaa mb̀hinu i sè aa nì àdigènu yì fùùrè tswé, i tswe aa nì idigènu nnòò nòò. 15 Mbè a bè mæ àkòrè a swonḡ mæ, “Mbè yii mæ kaa mè sè abo bè aa, kaa mæ sè adigènu bè,” Kaa ma ya mbè a wa'à ḡhìrè mæ tâ à tsuu adigènu bè. 16 Mbè a kì mbè mæ àtòḡnè a swonḡ mæ, “Mbè yii kaa mè sè ñlì'i bè aa, kaa mæ sè adigènu bè,” Kaa ma ya mbè a wa'à ḡhìrè mæ tâ à tsuu adigènu bè. 17 A laa bè mæ mb̀hinu ñtsim à ni ñlì'i, bøn i ka tigè yu'u nì ñnnù aa mæ akè aa ε? A laa bè mæ mb̀hinu ñtsim à ni àtòḡnè, bøn i ka tigè lùmsè aa mæ akè aa ε? 18 Là ajànḡ yii mæ bè aa, Nwìḡḡḡ à le nnaḡsè idigènu nninḡ a mb̀hinu aa yì mò'ò yì mò'ò a ajànḡ yii mæ à kònḡ aa. 19 Idigènu màjù tsim à le mbaa bè aa tsi'í yì fùùrè, bøn mb̀hinu i lo fè aa ε? 20 Là ajànḡ yii a bè aa, idigènu i ḡhà'à, lá mbè mb̀hinu yì ñfùùrè.

21 Kaa mbè ñlì'i wa'à a mbo àbo swonḡ mæ, “Kaa mè si nòò lòò.” Kè àtu a swonḡ a mbo mikà'à mæ, “kaa mè si nòò lòò.” 22 Nḡanḡ kaa a sè maa ajànḡ bè, ñlonḡ mæ idigènu jii mæ i b̀anḡnè ḡkirè tsi'í tsò i b̀orè aa, à b̀anḡnè mbè jii mæ kaa mbè mb̀hinu i wa'à fà'à ti ju. 23 Idigènu jya jii mæ bì'inè lentè ni

mə kaa i si nanşə ñkɔ'ɔnə aa, à bəŋnə mbə jii mə bi'inə lèntə siginè. Jya jii mə bi'inə si lòɔ mə tá bi ka nyə aa bi'inə ləə siginè. ²⁴ Lá idigənu jya jii mə i boŋ a nyə aa, kaa bi'inə si kɪŋtə. Lá Nwí à bəŋnə nnanşə idigənu aa a ni mánjɪ yii mə aghu'usə yí wè a bəŋnə ñghɛɛ ní idigənu jya jii mə bi m̀ɔ̀ntè ni mə kaa i si kɔ'ɔnə aà. ²⁵ A ghìrə ma laa mə tá àfa'anə tsee a titii idigənu tswè, tá idigənu jya bəŋnə ka nɛntə ní waa bo ni bo. ²⁶ Adigənu ya yí m̀ɔ̀'ɔ a laa bə ki yu'u nyanə boŋ mbɪnu yá ñtsim i yu'u ní ñyànə; mbə a bə mə adigənu ya yí m̀ɔ̀'ɔ a kwɛrə ŋghu'usə boŋ ibiinu wa tsim i tswè ni ñidorə.

²⁷ Tsitsɔŋ, a mbo bù, ni laa mbə mbɪnú Kristo. Nù yí m̀ɔ̀'ɔ yí m̀ɔ̀'ɔ a bə adigənu yí m̀ɔ̀'ɔ maa mum mbɪnú. ²⁸ Nwɪŋgɔŋ à tso'ɔ bə a múm ndánwí nfa itu mifa'á a mbo bo. A lɔgɪnə ntso'ɔ ŋgəŋntoo Kristo, ñyonṭə ní ñgəŋṭoò jɪ, ŋka nyonṭə, ntso'ɔ ŋgəŋndi'í nighàa ni Nwí, ŋka nyonṭə, ntso'ɔ bə bii bi ghìrə innú jɪ yɛyɛrə, nyonṭə ní bə bii mə bi ka ki ghùrə mighòò, ñki ntso'ɔ bikwetə, bɪtsyàsə a ndánwí, bo bi bə bii mə bi ghàà mighàà mí fii aà. ²⁹ A ni bə bitsim mə bi bə ŋgəŋntoo Kristo aa ɛ? A ni bə bitsim mə bi yu'u ní ñtoò Nwí nswonə aa ɛ? A ni bə bitsim mə bi di'í ni nighàa ni Nwí aa ɛ? A ni bə bitsim mə bi ghìrə ní innú jɪ yɛyɛrə aa ɛ? ³⁰ A ni bə bitsim mə bi tswè ni mítəŋnə mí Azwí a ŋghùrə mighòò aa ɛ? A ni bə bitsim bii mə mbə bi ghàà mighàà mí fii aa ɛ? A ni bə bitsim bii mə mbə bi tɔ'tə mighàà mí fii má mú aa ɛ? ³¹ A ku'unə mə mbə ní ká ñyə'ətə a ntswe ni mítəŋnə mí Azwí mí k'ɔ'nə. Lá mè ka ghèè ní mbɪi a ndi'í mánjɪ yí m̀ɔ̀'ɔ yii mə à bɔŋ ntsyàtə a mbo bù.

13

Akòŋnə

¹ Mbə mè zɪ ñghaa mighàà mí bə fàa mbi bo bi mighàà mí baangel, ñtsuu ní àkòŋnə tswè bəə boŋ mə bə aa tsɔ ñŋəŋ yii mə bi bu'u, kə ñjoo jɪ kòò jii mə bə bi kwagə aà. ² Mbə mè tswè ní àdà'á a ka nswonə innú tsi'í tsɔ ŋgəŋntoo Nwí, kə ñtswe ni mɪtsyɛ a nzɪ innú jɪ lə̀ntə tsim; kə tswè ní àbiintii yii mə mbə a mwugə mɪnta'a ŋghèè ñtɛ'ɛ a adigə dən, kaa wa'á ní àkòŋnə bəŋnə tswé, boŋ mə bəə aa tsi'í àyoo dənə adənə. ³ Mbə mè tɛ'ɛ ñyatə ñjoo já tsim, kə nfa ibiinu gha mə tá bi tɔɔ nzwitə, ñtsee ní àkòŋnə i tswè, bəə boŋ kaa ma juù innú mbə i wa'á gha ní ànnú tsu kwetə.

⁴ Akòŋnə à ní ànnú ntswántii, ŋki ŋka ŋkakə ànnú bə bi m̀ɔ̀'ɔ; kaa àkòŋnə a si ní aghə'ənə, kə ànnú ŋŋee nu tswé; ⁵ kaa àkòŋnə a si tərè, kə ñghaa ni mighàà mí atsa'á. Kaa àkòŋnə a si lòò mə tá bi ka nyu'u aa tsi'í à yii ànnú; Kaa a si wənşə ñlwisə ní ñtɔŋə, kə ñləə ní ibi a ntii yu a nu ŋɔ; ⁶ kaa a si doritə a ní innú jɪ bí, mbəŋnə ndoritə aa a ní innú jii mə à ni ànnú nɪkoŋ aà. ⁷ Kaa àkòŋnə a si kaa a ŋkwɛrə innú tsim jii mə i tsi'í nii laa, kaa wa'á kaa a mbii ní innú tsim jii mə a yu'u aa, kə a mbe àjən mə mbə innú ma jú i fɛ'ɛ mbɔŋ aa, kə a ntswa ní ntii yí ní innú tsim jii mə tsi'í nii aà.

⁸ Akòŋnə kaa a si ní ñlwí'í tswé. Innú tsi'í tsɔ ñyù'ù ñtoò Nwí nswonə, i ka yí tsa; tá innú ñghaa mighàà mí fii tá à lwí'í; tá ànnú nzɪ innú jɪ ghà'ətə tá à tsa. ⁹ Nloŋ mə mɪtsyɛ mii bə tswè ni muu aa kaa mi si luu. Kaa ntoo yii mə ntoo Nwí kwɛrə ŋkɛ'ɛnə aa kaa i wa'á kii ñtsinə mme; ¹⁰ Lá nòò wa mə innú jii mə i kɔ'ɔ nluu aa i ka yí zɪ aa, tá innú tsim jii i

sì kɔ'ɔ nluu aa tã ì mɛ. ¹¹ Nlonɔ mɛ nòò yìi mɛ lɛ mburɛ múnkhɛ aa, mɛ lɛ si ghàà aa mìghàà mi bônkhê, àtú ya a lɛ si fà'á aa tsi'í tsó yì múnkhê ìmònté ja i kí mbɛ aa tsi'í tsó jí múnkhê; nòò yìi mɛ lɛ ñkwe ntigɛ ndii aa, mɛ lɛ ñkentɛ a ñghirɛ innú tsó bônkhê. ¹² Tsítsòɗ, bí'inè yɛ nì innú aa tsi'í a awurìsè, tsó ajàɗ mɛ ñú a yɛ nsi yi a múm ñkè'è aà, a yi ti bɛ a ñjìm, bí'inè yɛ nì ñsi nì ñsi. Tsítsòɗ, mɛ zì ànnú aa tsi'í a tii tii; lá mɛ ka yì nanşè zi tã à luu tsi'í tsó ajàɗ yìi mɛ Nwí à zi innú tsim ñlonɔ gha aà. ¹³ Maa ajàɗ, innú juà ji tarè i tigè ñlwi'i: Mbɛ annú abiinti, annú ñlonɔ innú jii bí'inè bɛ aa bo ànnú akòɗnè; a ni innú ma jú ji tarè, ànnú yìi a tii ñkɔ'ɔ ñkɔ'onè aa, à nì àkòɗnè.

14

Mìtɛɗnè mii mɛ mi kɔ'onè à tii ñghòtè aà

¹ Akòɗnè à nì ànnú yìi mɛ mbɛ nì ká ñgaansè nì mìtɛ muu a ntswe nì yù aà. Nì ka nanşè nyè'otè a ntswe nì mìtɛɗnè mi Azwí, ñka nanşè nyè'otè nì tsi'í ntswe nì mìtɛɗnè a yu'ù ntoò Nwí nswonɔ ni a mbo bè. ² Nù yìi mɛ a ghàà mìghàà mí fii aa, kaa à si aa a mbo bè ghaa, a ghàà aa a mbo Nwí. Nlonɔ mɛ kaa ñú tsú à si annú ya mɛ a swonɔ aa yu'u. A bàɗnè swonɔ aa innú jii mɛ i læntè nì àdà'a Azwí Nwí aà. ³ Nù yìi mɛ a bàɗnè ñkwɛrɛ nì ntoò Nwí ñkɛ'enè ni a mbo bè aa, a kwetè nì waa mɛ bo ka ñkwe, ndiintè nì waa, ñkii nlè'otè nì mìntii myaa. ⁴ Nù yìi mɛ a ghàà mìghàà mí fii aa, a kwetè ìbiinú yi. Lá ñú yìi mɛ a kwɛrɛ nì ntoò Nwí ñkɛ'enè aa a kwetè aa ñghòtè tã i ka ñkwe.

⁵ Mè kòɗtè mɛ mbɛ bù bitsim zì ñghaa mìghàà mí fii; lá mbarɗnè nnanşè kòɗtè mɛ tã nì zi a ñka nyu'u ntoò Nwí ñkɛ'enè a mbo bè. Nlonɔ mɛ ñú yìi mɛ a yu'u nì ntoò Nwí ñkɛ'enè aa, a ghìrɛ aa annú yìi mɛ a tinsè aa, ntsyatè ñú wa yìi mɛ a ghàà mìghàà mí fii aà; lá mbɛ ñú a tswe ghu yìi mɛ mbɛ a yu'u mìghàà mya ntó'otè a mbo ñghòtè bonɔ a bonɔ ñlonɔ mɛ a ka ghìrɛ bo ka ñkwe.

⁶ Bɔɔ bi maà, nòò wa mɛ mɛ lɛ nzì a mbo bù aa, mɛ lɛ mbaa kì lògè mìghàà mí fii i ghàà a mbo bù nì mu bonɔ mbɛ mi kwetè ghuu aa ε? Mbɛ mè kwetè ghuu aa mɛ akè mɛ mbɛ mè tsuu kì tó'otè nì innú jí læntè bo bì ñghàà nì Nwí a mbo bù, ñkii nkwerɛ aà ntoò Nwí nswonɔ kè ñkii ndi'i nì annú a mbo bù aa ε? ⁷ Bí'inè lògè njoo mbu'u mìkòò tsi'í tsó ñibàn kè ñilòɗ nì bù'ù mɛ à nì ñjoo jii mɛ kaa i sí ntii tswè aà; mbɛ ñú zì ñji ikòò ya aa mɛ akè mɛ mbɛ i tsee kì nanşè fè'ε laa aa ε? ⁸ Mbɛ tsi'í ntàɗ ntsò, mbɛ bi tuu tɔn tã i fè'ε nlaa, bonɔ mbɛ bè zi aa mɛ akè ntartè nú jyaa nlonɔ ntsò wa aa ε? ⁹ A kì mbɛ aa tsi'í ma mùu ajàɗ a mbo bù mɛ mbɛ nì ka ñghaa mìghàà mí fii mii kaa bè si yu'u aà, ñlonɔ mɛ mbɛ bi zì ànnú yìi mɛ nì swonɔ aa mɛ akè aa ε? O bè kì ghàà maa ajàɗ bonɔ o ghàà tsi'í a mbô míf'è. ¹⁰ A laa mɛ mìghàà a mbuu mbuu mi tswe fàa mbí. Kaa nì tsu ni wa'á ghu tswe mɛ bi ghàà ñú tswé ti yu'ù. ¹¹ Lá m̀bɛ mè tsuu ñghàà nii ñú a ghàà aa kì yu'u bonɔ mè ka bɛ aa tso ñú atoo ghu mbo tã à kì mbɛ tsó ñú atoo a mbo mè. ¹² Maa ajàɗ tsó mɛ ni to ni ntswe nì mìtɛɗnè mi Azwí aa, nì ka nanşè nyè'otè aa bè mìtɛɗnè mya mɛ mi ka kì kwetè ñghòtè tã i ka ñkwe.

¹³ Maa ajànj nù yíi mæ a ghàà mighàà mí fii aa, tá à ki nan̄sə ɲka ntsa'atə Nwí mæ mbə Azwí Nwí a ghírè yu zì àjànj yíi mæ mbə yu kii ɲka nto'otə.

¹⁴ Lá mbə mæ ka ntsa'atə Nwí ni nighàà ní fii boŋ a tsà'atə tsi'í àzwí yá, kaa mitsyɛ ma kaa mi wa'à ni ànnú yíi mæ mæ swonɔ aa bàŋnè ñzi.

¹⁵ Maa ajànj mbə mæ tigè ɲghírə mæ akə aa ε? A boŋ mæ mæ yi ti tsà'atə Nwí a múm Azwí, mæ kii ɲka ɲghaa ni nighàà níi mæ ni laa a mitsyɛ mæ aà. A boŋ mæ mæ ki yəə ikòd a múm Azwí mæ kii ɲka nyəə ni nighàà níi ni laa aà. ¹⁶ Mbə ò ka mfa mbi'ikə a mbo Nwí tsi'í a múm Azwí boŋ mbə nù yíi à si ànnú zi aa a tigè mbeentə mæ “Amen” aa mæ akə nlonj mæ kaa si ànnú ya mæ o swonj aa yu'u aa ε?

¹⁷ Atsà'atə Nwí yo ya mæ o fa mbi'ikə a mbo Nwí ghu aa, a bə tɛ'ε bònjə bə mæ akə boŋ kaa mbə a wa'a ɲú yí mɔ'ɔ wa kwetə mæ tá à ka ɲkwe.

¹⁸ Mə fà mbi'ikə a mbo Nwí nlonj mæ mæ zì ɲghàa mighàà mí fii ntsyàtə ghuu bitsimə. ¹⁹ Ka mæ a bə ma mùu ajànj aa, mæ bə tswe a múm ɲghòtə boŋ mæ ka kòŋ mæ mæ ghàà mighàà mí ntaà mii mæ laa a mitsyɛ mæ aa, ta kwetə a ndi'itə bə bí mɔ'ɔ ghu, ntsyàtə a ɲghaa mighàà mii bə si yu'u aa ntsu'ù yí fùurə.

²⁰ Bɔɔ bi maà, ni tsee ki mòntə innú tsó bònkhə. Tá ni bə bɔɔ bi bərə aa tsi'í a ni ànnú a ka ɲghírə innú jì bí. Lá mbaŋnə ɲka mɔontə innú tsó bíi. ²¹ Nì zi mæ bi ɲwa'anə a mum nòn̄sə Nwí mæ,

“Mmà'ambí à swonj mæ, mæ ka lògə mighàà mí fii i nìŋə a ntsú bə bíi mæ bi ghàà mighàà mí itoo aa, tá bi ghaa a mbo bə bú.

Mə tɛ'ε ti ghàà bə maa ajànj aa, kaa bo wa'à kè ɲyu'utə!”

²² Maa ajànj, ànnú ɲghàa mighàà mí fii a tswe aa tsó àlensə a mbo bə bíi kaa bi si Kristo bíi aa, kaa wa'à tswé aa a mbo bə bíi bi bíi mæ aà. Ànnú ka nyu'u ntoò Nwí ɲkɛ'enə kaa a si aa a mbo bə bíi kaa bo burə ti Nwí bíi aa tswé, a tswe a bə a mbo bə bíi mæ bi bíi mæ Nwí aà. ²³ Tsó mæ a bə laà aa, a múm ɲghòtə, mbə bə bitsim ka ghaa mighàà mí fii, bə bíi mæ bi si ànnú zi bi kuu yu'u boŋ bi ka wa'à swonj mæ ni baanə aà bàànə aa ε? ²⁴ Lá mbə bo bàŋnə ɲka ɲkɛ'enə ní ñtoò Nwí ya mæ bo kwərə aa boŋ mbə nù yíi à si Nwí bíi aa, kə nù yíi mæ à si ɲú nìbò wàà yí mɔ'ɔ bə aa, a zi ɲkuu, boŋ innú jya mæ bi swonj aa i ka tswa yi, tá à yə mæ yu wó ànnú.

²⁵ Tá innú lò'òsə jii i tswe ghu múm ñtii aa, tá i fɛ'ε nyentə tá à wo a nsyə àkúu kuu, ntigə mmii ní Nwí, nnan̄sə nswonj tá à laa mæ Nwí à tswe a titii bù.

²⁶ Bɔɔ bi maà, ma mùu ajànj mæ swonj aa mæ akə aa ε? Nì yi mbòntə a adigə yi mɔ'ɔ, nù yi mɔ'ɔ a tswe ni ikòd a nyəə, nù yi mɔ'ɔ a tswe ní ànnú a ndi'í, nù yi mɔ'ɔ a tswe ni ɲkii yíi Nwí à kè'ènə aà, nù yi mɔ'ɔ a ká ɲghaa nighàà ní fii, kə a ká ñto'otə nighàà ma nyá, tá innú ma jù tsim mæ ní ghírə aa, i kwetə mæ tá ni ka ɲkwe. ²⁷ Mbə bə tswe ní ɲghaa mighàà mí mfi, a ghaà tsi'í bə bi baa, kə bi tarə, bi ti ghàà a ghaà tsi'í nù yi mfiurə a atu nò; a yi ɲghàà nù yí mɔ'ɔ a kí ñto'otə. ²⁸ Bɛɛ mæ nù yíi à ka to'otə aa a tsuu ghu tswe, a bònj mæ tá à tswe atsitsi wa a múm ɲghòtə, ñtigə ɲka ɲghaa tsi'í a mbò ibiinú yi bo bi a mbo Nwí. ²⁹ Tá bə bi baa kə bi tarə bíi mæ à ni ɲgàŋntoo Nwí aa tá bi ghaa, tá bə bí mɔ'ɔ kii ntigə nsan̄tə a atú yaa ní ànnú ya mæ ɲgàŋntoo Nwí jya i swonj aà. ³⁰ Bɛɛ Azwí Nwí a fi'isə

annù yí mɔ'ɔ ndi'i a mbo nù yí mò'ɔ, nù yí mɔ à tswe ghu mbèè aa, tá yí ñtsyambii wa a tigè ñtswe atsitsi.

³¹ Nloŋ mɔ mbə nì ka nyu'u nì ñtoò Nwí, ñke'enə yí mò'ɔ yí mò'ɔ, bon bə bitsim ka nyəgə annù ghu tá à kii ndiintə nì waa bitsimə. ³² Bə bii mɔ bə tswe nì mətəŋnə a ñka nyu'u ñtoò Nwí ñke'enə aa, bi zì ñtsù'unə ázwí ya mɔ bo tswe nì nyu aa. ³³ Nloŋ mɔ kaa Nwí à si innù aa bùrè bùrè ghirə. Lá mbəŋnə ñtanjə i zì aa nì mbəonə.

Aá àjàŋ yí mɔ a tswe a noò yí mɔ bə bi Nwí a ñghotə ñtsim boontə aá. ³⁴ A bonj mɔ tá bəŋgyə tsee ki ghàa a noò ñghotə nloŋ mɔ nòŋsə kaa bi sè bii mɔ tá bo ka nghaa a múm ñghotə. Tá bo ka yu'u nì ànnù yí mɔ bə bí mɔ'ɔ swonj aa, a ajàŋ yí mɔ nòŋsə baYuda a kii nswonj aa. ³⁵ Bə annù tsu yí ntswe yí mɔ bo lɔɔ a nzi, bo bii mbetə biloo byaa a ndùgə. Nloŋ mɔ à nì ànnù ndirətu a mbo mənŋyə a ñka ñghàa a múm ñdánwí. ³⁶ A bə aa mɔ akə le! Nì mɔontə mɔ ànnù Nwí a le nɔgínə aa a mbo bù kə nì bə aa tsi'i bə bii mɔ nì leè ñzi ñkuu a mbo bù aa ε?

³⁷ Mbə nù tsu a mɔontə mɔ yí nì ñgəntoo Nwí kə yu tswe nì mətəŋnə mi Azwí Nwí, a zi sigínə mɔ yuà ànnù mɔ mɔ ñwà'anə a mbo bù aa i bə aa ñdi'i Mmá'ambí. ³⁸ Bə nù tsuu ndi'i màyú kii bii, nì tsee annù yí mɔ a swonj aa ki bii.

³⁹ Ndoò ànnù à nì aa mɔ, a bɔɔ bi maà bā, nì ka ñgansə miti muu ñka nɔɔ nì a ñka nyu'u ntoò Nwí ñke'enə. Lá ñtsuu ki tuu mɔ tá bə tsuu mighàa mí fii ki ghàa; ⁴⁰ lá tà bə ka ghirə innù tsim a nì mánj yí à kù'unə bi kii ñnanjə ntanjə aá.

15

Ajàŋ mɔ Kristo à le nyweenə nì ñwo aá

¹ Bilim bā mɔ lɔɔ a mbú ñwa'atə a mbo bú ntoo yí ñsigínə ya mɔ mɔ le nswonj a mbo bù, nì kwɛrə ntəg ghu aá. ² Ntoò mà yú mɔ mɔ swonj aa, i bə ñtoò ya mɔ nì ka yí yweenə i yòŋ ghu ñjim aa mɔ mbə nì tswa ntinsə, mɔ mbə a bə yí mɔ nì le ñki'i aa adəŋə dənə bii.

³ Mə le mfa a ndoo ànnù yí mɔ le ñki ñkwɛrə aa a mbo bù. Mə Kristo à le ñkwo mbi'i ñkwitu innù jì bii jì'inə, ñyonj ajàŋ yí mɔ àŋwà'anə Nwí a swonj aa. ⁴ Bi le ntwinjə yí, mbu nyweensə nì ñwo a nì ñwí ji tarə a ajàŋ yí mɔ àŋwà'anə Nwí a swonj aa. ⁵ A tigè ñdi'i ibiinnú yí a mbo Peta, à tì mɔ ti bə a ñjim a kii ñdi'i ibiinnú yí a mbo bo nighúm ñtsò baá. ⁶ A le mbú ñdi'i ibiinnú yí a mbo bilim bi'inə bii mɔ'ɔ a noò mɔ'ɔ bi gha'a ntsyá ñkhi ji ntaá. Bo ma bya bii ghà'atə bi burə atúnti ka mɔ bii mɔ'ɔ bi leè mbwiinjə aá. ⁷ A le ñki ñdi'i ibiinnú yí a mbo Jems bo bii ñgəntoo ji jyá tsimə.

⁸ A nɔwí'isə, a di'i ibiinnú yí a mbo mɔ tsi'i tsó nù yí mɔ bi le njwe yí a noò dənə aá. ⁹ Mə laa mbə ñgəntoo Kristo yí mɔ à kə'ə nsigə nɔwí'isə kaa nte'ε ñwà'á ki ñku'unə mɔ mbə bi ká ntwonj nì ñgəntoo Kristo. Nloŋ mɔ mɔ le si tso'ɔ akòrə ñghotə Nwí aá. ¹⁰ Lá ñyonj a ñjim ibòŋ Nwí, mɔ nì nù yí mɔ mɔ nì ghu aá. Ibòŋ yí ma wa a nu mɔ kaa a le ki'i aa adəŋə dənə tsyá. Mə le mbəŋnə ntigə mfa'a nì miti ñtsyatə waa bitsimə. Ka mɔ kaa à le si wa'a nì mɔ fa'á aá, a le ñghirə ibonj Nwí yí mɔ i le ntswe bi'iyu aá. ¹¹ Maa ajàŋ kə à le mbaa nswonj bo a mbo bù, kə a swonj mɔ oò, bonj bi'i bitsim swonj aa ntoo yí mfiurə, a bə ñtoò mà yú ya mɔ nì le mbii aá.

Annù yïi mæ a tswe ghu nloŋ annù nyweenæ ni nïwo aà

¹² Tsítsɔŋ, mbæ ntoo ya i ka swonɔŋ ni mæ bi le nyweensɔ Kristo ni nïwo, bù bï mo'ɔ bi tigè ñswonɔŋ ni mæ kaa biku bi bê ka yï wa'à bù nyweenæ aa mæ akè aa ε? ¹³ Mbæ a bæ yïi mæ biku ka yï wa'à ni nïwo yweenè boŋ kaa bi le wa'a Kristo ni nïwo ki nyweensɔ; ¹⁴ mbæ a bæ yïi bi le ŋwa'a Kristo ni nïwo yweensɔ, boŋ annù Nwï yï bi'i swonɔ aa, a tsya ni àdàŋè dàŋè, àbïintii yuu a kï ñtsya ni àdàŋè dàŋè. ¹⁵ Mbæ a bæ mæ kaa biku bi bê bi si niwo yweenæ bæ boŋ bi'inè tswæ innù a atu Nwï ñloŋ mæ bi'inè swonɔŋ ni mæ à le nyweensɔ Kristo ni nïwo lâ kaa a wa'à bàŋnè yweensɔ aà. ¹⁶ Nloŋ mæ mbæ a bæ yïi mæ kaa bi si biku yweensɔ, boŋ kaa bi le ŋk'i'i Kristo ki nyweensɔ. ¹⁷ Mbæ a bæ yïi mæ bi burè ti Kristo yweensɔ, bæ boŋ àbïintii yuu a tsyà àdàŋè dàŋè, ni kï mburè tsi'i a múm ìbi bù. ¹⁸ La a bæ mæ bè bïi bi kii ñbwii a múm Mmà'àmbi aa, bo bwe waa bwè. ¹⁹ Mbæ bi'inè ñiŋ nti y'i'inè a nu Krito ñloŋ aa tsi'i yulà ñswéntii bæ boŋ bi'inè ni bè bïi mæ mbæ bè ŋko miñŋnè y'i'inè ñtsya mbô.

²⁰ Lâ a nswonɔ annù ñiŋkon, bi le nyweensɔ Kristo ni nïwo, a bæ ñtsyambïi miantà mi ati a titii bè bïi mæ bi wo a filo aà. ²¹ Nloŋ mæ nïwo ni le ntsyà aa a ñjim ñumbàŋnè ñkkuu faa mbi, annù nyweenæ ni nïwo a kï ñbu ntsyà aa tsi'i a ñjim ñumbàŋnè. ²² Tsò ajàŋ mæ bè bitsim le ŋkwo ntsya aa a jim Adam aa, à ki mbæ ajàŋ yïi mæ bi ka ghìrè bè tswe bitii ñyonɔ a ñjim Kristo. ²³ Lâ innù i fe'ε aa tsi'i ajàŋ mæ bi taŋtæ aà; Kristo a bæ ñtsyambïi miantà mi ati, bæ mæ a zi, bè bïi mæ à ni bi Krito aa bi tigè ñyonɔ. ²⁴ Tâ nòò ñlwi'injim wa a tigè nzi, tâ Kristo à ta ŋgi'i ni midà'à mi izwï mii mæ mi to nii mbu'utè nï ñbi yù aa tsi'i mätsimè. I bú tigè fa annù ñifó fu a mbo Nwiŋɔŋ Tà. ²⁵ Nloŋ mæ Kristo à tswe ni ka nsa'a mbi i ywe'e a noò yïi Nwï à ka yï ñɔŋsə ŋgàŋkibàà ji a nji'i mikòrə yu aà. ²⁶ Ñükibàà ñlwi'i ñjim yïi à tswe ni ntá ŋgi'i ghu nu aa, a bæ nïwó. ²⁷ Nloŋ mæ àŋwà'ànè Nwï a swonɔ mæ, Nwiŋɔŋ à ñiŋ mæ njoò tsim sigisə a nji'i mikòrə Yesu tà à tigè mbu'utè. A laa mæ bi bæ swonɔ mæ njoò tsim bæ boŋ kaa Nwiŋɔŋ kaa à si ghu tswé, ñloŋ mæ a ñiŋè ni Nwiŋɔŋ ñiŋè ni njoò jya nsigisə a nji'i mikòrə Yesu aà. ²⁸ Lâ nòò yïi mæ Nwï à ñiŋ mæ njoò tsim mæ Yesu à tigè mbu'utè aa, boŋ yumbɔŋ Mu, à ka tigè fa ìbii nu a ji'i mikòrə Nwiŋɔŋ yïi mæ à lèə njoò tsim a ji'i mikòrə yu aà. Tâ à bæ tsi'i Nwiŋɔŋ yuyu mæ a bu'utè ŋɔŋ njoò tsimè.

²⁹ Tsitsɔŋ, annù bè bïi mæ bi murè waa a ŋk'i a ni tsusè atu biku aa a tigè mbæ mæ akè aa ε? Ma bya aà bè bi tigè ŋwa'atè ni mæ bi tswe aa ni àkè ghu aa ε? Mæ mbæ a bæ annù ñiŋkon tsi'i tsò mæ bù bï mo'ɔ swonɔ aa, mæ kaa mbæ bi wa'a biku ni nïwo yweensɔ aà. Bi tigè mmurè ni bè bya a ŋk'i ni ñkum biku aa a ya aa ε? ³⁰ A ŋghèe ni bi'i, bi'i tigè ñiŋè ni mbii nú y'i'i a ntsu nïwo ŋɔŋ bìnòò bitsim aa a ya aa ε? ³¹ Bìlìm bá, wa mæ yə nïwo a nsi mæ, a ŋɔŋ mätugə mätsimè. Bìlìm bá, kàntèrè yïi mæ mæ tswe ni ghu nloŋ ŋgaà yù ni ñtswé yà a mum Mmà'àmbi y'i'inè Yesu Kristo aa, à ghìrè mæ tá mæ kaa annù ma yù. ³² Tsò ajàŋ yïi mæ mæ ki si to bi'i nnàè mätse'ə faa, a ala'a Efeso aa, boŋ àbii ya ghu à ni àkè aa ε, mæ mbæ a bæ yïi mæ ka bi si biku ni nïwo yweensɔ. Mbæ a bæ yïi mæ bi si biku ni nïwo yweensɔ, "bi'inè ka nji ñkii no,

nlɔŋ mə à ka lɔ̀ bə a yɔɔ bi'inè kwokə.”

³³ Nì tsu ibiñnú ghuu ki bwe'esə̀ bə̀, nì bə̀ ki zìnə̀ bu bi bə̀ bī bi boŋ bi ka bisə̀ mighàrìnə̀ mì innù mì siginə̀. ³⁴ Nì ña'a atú yuu tá à laa, ñka ñghirə̀ innù jii i tsinə̀, ntsuu innù jii bi bu ki ghìrə̀, ñlɔŋ mə̀ bə̀ bi mo'ɔ kaa bi te'ɛ wa'à Nwí zì. Nì bə̀ zi annù yii mə̀ mə̀ swonə̀ aa boŋ a ka ghìrə̀ tá atú yuu à dirə̀.

Mbuu mbìnnu ñú yii mə̀ à ywèènə̀ nìwo àà

³⁵ Lá bə̀ bī mo'ɔ ka ki betə̀ nì mə̀, “Bi yweensə̀ bə̀ nì nìwo aa mə̀ akə̀ aa ɛ? Bo tswe aa nì mbuu nɔ̀yánu ghuu aa ɛ?” ³⁶ Ɔ̀tìrə̀ bə̀ kaa àyoo yii mə̀ nì bwe'e a nsyɛ aa, kaa a si too ti ghə̀ mə̀ à foo ñkwɔ. ³⁷ Lá yaà àyoo mə̀ ɔ̀ bwè'e aa, a bə̀ aa tsi'í m̀b̀ùm ansaŋ kə̀ m̀b̀ùmə̀ àyoo yi mo'ɔ, kaa ki'í m̀b̀ìǹnù àtì ya mə̀ a ka ghìrə̀ kwe i ko'ɔ aa bə̀. ³⁸ Nwíŋgòŋ a fá nì ibiñnu a mbò m̀b̀ùm ayoo ya a jaŋ mə̀ à kòŋə̀ aa. Nki mfa nì m̀b̀ìi mi nu m̀i mi ku'unə̀ aa a nì mbum nɔ̀joo jya nì atu nì atú.

³⁹ Kaa nɔ̀yanú ñjoo jii mə̀ i tswe ntii aa, kaa i si aa yì m̀f̀ùurə̀ bə̀. Nɔ̀yanú bə̀ i tswe a atu yu. Nɔ̀yanú nnàà i kí ntswe a atu yu. Nɔ̀yanú bisin i kí ntswe a atu yu, yì m̀bwè i kí ntswe a atu yu.

⁴⁰ M̀b̀ìi mi nu mi aburə̀ mi tswe ghu, m̀b̀ìi mi nu mə̀ nsyɛ mə̀ kí ntswe ghu. Nìbòŋ nii mə̀ à nì ni m̀b̀ìi mi nu mi aburə̀ aa, nì tswe a atu yu, nìbòŋ nii mə̀ à kí mbə̀ nì m̀b̀ìi mi nu m̀i f̀aa nsyɛ aa nì kí ntswe ghu. ⁴¹ Nìnòò à tswe nì nii nìbòŋə̀, sàŋə̀ a kí ntswe nì nii nìbòŋə̀. M̀ǹjòŋ mi kí ntswe nì nyaa nìbòŋə̀. Tsi'í atitii m̀ǹjòŋ, fulà f̀ǹjòŋ fi tswè nì nii nìbòŋ a atu yu, f̀i f̀i f̀ǹjòŋ fi kí ntswe nì f̀i nìbòŋ a atu yu.

⁴² Bi ka yì b̀iñsə̀ biku aa lalà, bi twiŋ aa ibiñnu yii mə̀ i kwo, bɛɛ bi yi yweensə̀ nì nìwo aa, a tigə̀ mbə̀ ibiñnu yii i si kwo. ⁴³ Bi yi ti twiŋə̀ aa, i borəkə̀ ñki m̀b̀i'i a nyə̀. Nòò yii bi yweensə̀ aa, i bòŋ ñki ntii. ⁴⁴ Bi yi ti twiŋə̀ aa, a bə̀ ibiñnu nɔ̀yanú, bi yi nyweensə̀ aa, a bə̀ ibiñnu azwì. ⁴⁵ Tsi'í tsò ajàŋ mə̀ bi ñwa'anə̀ a m̀m̀ anɔ̀wà'anə̀ Nwí mə̀, “Adam yì ntsyambii à le ntigə̀ mbə̀ ñú yii à tswe ntii.” Lá Adàm yii mə̀ à lwi'isə̀ aa, a bə̀ àzwì yii mə̀ a fa ntswèntii. ⁴⁶ Lá kaa a mbii aa a si ibiñnu àzwì wa tsyà, a tsyà ibiñnu nɔ̀jə̀ wa mbòŋ tá yì azwì wa i yonə̀. ⁴⁷ Nù ntsyambii à le nlò aa a nsyɛ, mbə̀ ñú àbwerə̀. Nù àyòŋtə̀ a ló aa a aburə̀. ⁴⁸ Nù wa mə̀ à le nlo a nsyɛ aa à bə̀ aa figə̀ a mbo bə̀ bii mə̀ à nì bi nsyɛ aa. Nù wa mə̀ à le nlò a aburə̀ aa a bə̀ figə̀ a mbo bə̀ bii mə̀ bi ki mbə̀ bi aburə̀ aa. ⁴⁹ Ajàŋ mə̀ bi'inə̀ le ntswe nì marə̀ nu nù wa yii mə̀ à le nlò faa nsyɛ aa, bi'inə̀ ka yi kii tswe nì yì nù wa mə̀ à lo a aburə̀ aa.

⁵⁰ Annù yii mə̀ mə̀ swonə̀ a mbo bù aa mbâ bilim mbâ, a bə̀ aa mə̀, wá ñɔ̀yanú yulà bo àlə̀ə̀ yulà kaa mbə̀ a wa'á annù nifò Nwí jì. Kaa àyoo yii mə̀ a bwe aa, kaa mbə̀ a ki'i abwarə̀ ayoo yii mə̀ a si bwe aa jì.

⁵¹⁻⁵² Naŋsə̀ yu'utə̀ nì annù nɔ̀ŋkoŋ yii mə̀ tswe a lò'òsə̀ aa, kaa bi'inə̀ ka yi wa'à bitsim kwokə̀. La nòò wa yii mə̀ ǹtàn yì ǹlwí'ínjìm ya i ka yì kòò aa, bi kwe'etə̀ ki ghòò ñkòrə̀ ǹlì'i boŋ bi'inə̀ bitsim bi kwensə̀ mə̀. Nlɔŋ mə̀ nòò wa mə̀ ǹtàn ya i ka yì kòò aa, tá biku bi bə̀ biinə̀ nì nìwo, kaa mbə̀ bi wa'à bù ñkwò. Aa nòò yii mə̀ bi'inə̀ bi tsim ka yi kii kwensə̀ ghu aa. ⁵³ Nlɔŋ mə̀ bi tswe nì ñkwensə̀ àyoo yii mə̀ mbə̀ a kwo aa, a nì ayoo yii mə̀ kaa mbə̀ a wa'à kwo aa. Nlɔŋ mə̀ bi tswe nì ñkwensə̀ marə̀ ghú mə̀

mbə a kwo aa, ni yii mə kaa mbə a wa'à kwo aà. I kii kwensə nɔyǎnu yii mə mbə bi'i aa, ni yii mə mbə kaa mbə i wa'a bi'i aà. ⁵⁴ Nòò yii mə mərə yii mə mbə a bi'i aa, à wɛ'ɛ yii mə mbə a wa'à bi'i aa, nɔyǎnu yii mə mbə i kwo aa, i kɪ ñwɛ'ɛ yii mə mbə i wa'à kwo aa, boɲ nìghàà ni Nwí ni ka bòòntə a ajǎɲ mə bi le ɲɲwà'ànə mə:

“Bi mà'à mǎ, ñtsya niwo ɲgàà yí nǎfùurè.”

⁵⁵ “Nìwó, mitii mo mi fə aa ɛ?”

Nìwó, mǎfèè yò i fə aa ɛ?”

⁵⁶ Mǎfèè nìwó i laa mbə innu jǐ bi, mǎdà'à mi innu ji bi mi bə nòɲsə.

⁵⁷ Mbi'ikə a mbo Nwíɲgòɲ mə à mà'à mǎ ñtsya mfa ni bi'inə ntsya aa nǐm Mmà'àmbi Yesu Kristo aà.

⁵⁸ Tsó mə a bə laa aa bilim bá, ni təə ntinsə tsuu ki tsìgìnə, ñka mfa'a ifà'a Mma'ambi a ɲgòɲ binòò bitsim ñlonɲ mə ni zi mə kaa annu tsu yii mə ni fà'à a mbo Mmà'àmbi aa, kaa à si aa adǎɲə dǎɲə tsya aà.

16

Ajǎɲ mə bi le tswa'atə ɲkabə a ɲkwetə ɲgǎɲmbii Kristo jii i le ntswe à Yerusalem

¹ A ɲghèɛ a ni annu ntswa'atə ɲkabə ya a mfa a mbo bə bi Nwí bya, ni ki ɲghirə tsi'i wa ajǎɲ mə mè le nswonɲ a mbo ɲghòtə jii mə i tswə a Galatia aà. ² A yi mbə nǐ ɲjwi yǐ ntsyambii a múm ɲgyǎ tsim, ɲù fi'itə ɲkabə yii mə i kù'ùnə nyoɲə nǐ àyoo yii mə à fù'u maa ɲgya aa, ñtigə nləə a múm ñda yu mə tá nòò yii mə mə zǐ aa, kaa bi wa'à bù ka ntswa'atə nǐ ɲkabə maa noò. ³ Nòò yii mə ka yǐ zǐ aa, mə ka tigə ɲwà'ànə aɲwà'ànə i fa a mbo bə bii mə ni tso'ɔ aa tá bo tigə ɲghɛɛ nǐ ɲkabə ya ɲghɛɛ ntəɲə ɲghotə baYerusalem ghu. ⁴ Mbə a yi ɲki ɲku'unə mə tá mə ghɛɛ ghu yaa ɲgaa, boɲ bə bya ka tigə yòɲə gha bi'ibo tigə ɲghɛɛ.

Ajǎɲ yii mə Paul à le ntaɲtə a ɲghèɛ a mbèɛ baKorinto aà

⁵ Mə ka yi zǐ a mbèɛ bù aa tsi'i a noò yii mə mè kàrə mə a ala'a Macedonia tsi'i tsim aà. Mə kii nte'ɛ ntaɲtə a ntsyá a ala'a Macedonia.

⁶ Mə ka zǐ aa i naɲsə tswə bi'inə a ni nòò yǐ ñsà'àtə. Nòò tsu i tswə bi'inə ni nòò àlòò wa tsi'i ñtsim, mə tá mə ti ghèɛ, ni tigə ɲkwetə ntsyasə gha mə ghèɛ a adigə yii mə mbə mə bù ntswe nǐ ɲghèɛ ghu aà. ⁷ Kaa mə sì kòɲ mə mə bə zǐ mə ghəsə ñstya aa tsi'i tsyá; mə lóo nzi ntswe bi'inə ni àtǐi noò yǐ sà'àtə mə mbə Mmà'àmbi a bii.

⁸ Lá mə ka tswə faà a ala'a Efeso i ghèɛ ywe'ɛ a nɲwí Pentecost. ⁹ Nlonɲ mə àbwarə yǐ ghà'àtə a naɲsə mǎfè'è faà mə mbə mə fa'à afà'à yǐ wè yii mə a ki ntswe nǐ àbii aa, ka mə bə bi mo'ɔ bi tswə faà mə bi tso'ɔ akòrə yǐ aa.

¹⁰ Bɛɛ mə Timoti a zi a mbèɛ bù ni kwerə yi sigìnə ta tá ñtǐi yi tswə nǐ mbòonə ñlonɲ mə a kii mfa'a ni a mbo Mmà'àmbi aa tsi'i ajǎɲ yii mə mə kii mfa'a aà. ¹¹ Maa ajǎɲ, tá ɲù nǐbú tsee yi ló ki tsa'a, bù baɲnə ɲkwetə yi tá à ghɛɛ nǐ mbii nǐ àkòrə nǐtəə yi nǐ mbòonə, tá zi ajǎɲ yii mbə a yi mbu bii fu a mbèɛ mə. Nlonɲ mə mə yu'utə nii bi'ibi bilim ba a nǐm Kristo aà.

¹² A ɲghèɛ a ni mumaà yǐ'inə Apollos, mə le ɲgaansə yii mə tá bo bi bilim bi'inə bi mo'ɔ zi ɲghantə ghuu. Lá a kirə tsi'i tsó kaa à le ɲwa'a

nañsə mbii a ɲghɛɛ maà noò. Lâ nòò yîi à ka tswe nî àbwarə aa boɲ à ka zî.

Mìghàà mi nlwî'i ɲjîm

¹³ Nî ka ntswe nîkirè, nî təə ntîi a mûm àbîintîi yuu. Nî tswe nî àtànɲentîi, ɲki tswe nî mîtiî. ¹⁴ Nî ka mfa'a innu tsîm ntsya nî a ɲjîm àkòɲnè.

¹⁵ Bîlîm bâ nî zi mɛ ɲgwè'è Stefanas ì lɛ mbə aa ɲgwè'è yî ntsyàmɓî yî ì lɛ mbii Yesu Krito a mbù'u Achaia aà, ɲki ntigə mfa mîbîi mî nû myaa a mfa'a ìfà'à a ɲkwetə bə bi Nwî ghū. Mə bù'ú n̄bo a mbo bù bîlîmb bâ, ¹⁶ mə tâ nî ka nyu'unə ajàn bə majú bo bî bə bitsîm bîi mə bo boonsə mfa'à bo bo aà.

¹⁷ Mə nañsə ndoritə nlonə ajàn yîi mə Stefanas, Fortunatus bo Achaicus bo zi a mbɛɛ mə aa; nlonə mə bo tigə mbɔrisə ntîi gha tsi'i tsó bo bə aa bù; ¹⁸ Bo tigə ɲki ghîrə ntîi gha ì fwetə tsó ajàn mə bo lɛ ɲki ɲghîrə ghū ì fwetə aà. Nî ka nañsə lentə nî ajàn bə ma jû.

¹⁹ ɲghòtə bɔɔ bi Kristo bîi mə bi tswe a mbù'u Asia aa bo tsà'àtə ghū; Aquila bo Piscilla bo bî ɲghòtə bɔɔ Kristo bîi bòontə a ndà bo aa kîi ɲnañsə ntsa'atə nî ghū. ²⁰ Bîlîm bi'inè bitsîm bîi mə tswe faà aa kîi ntsa'atə ghū.

Nî kî ɲka ntsa'atə nî ghū bu nî bù ɲwo nî a nu bù nî bù, ɲnɔɲə nî mîghà'à muu.

²¹ Mə Paul mə mboɲ mə tigə ɲwa'anə tsi'î nî àbô ya mə mə tsà'àtə ghū.

²² Ndòò a atu ɲù yîi mə kaa sî Mmà'àmbi Kristo Kòɲə aà!

Maranatha, Oò Mmà'àmbî, zî a mbo bî'î!

²³ Tâ ìbɔɲ Mmà'àmbi Yesu Kristo tâ ì tswe a mbo bù.

²⁴ Tâ àkòɲnè yâ tâ lwi'i a mbo bù ntsya a ɲjîm Kristo Yesu. Amen.

Aṅwà'ànè Paul yî àyòntè a mbô ñghòtê BaKORINTO

ÑJI'INNŪ AṅWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yŷ aa a le ṅṅwà'ànè Paul noò yŷi mæ à le mburè ntswe tsi'i nì ñḡi'i nlon ṅswè yàà bo bi ñghòtê baKorinto. Aṅwà'ànè yi ntsyambŷi ya mæ à le ṅṅwà'ànè aa kaa a le ṅṅwà'á innu jya mæ à le ṅṅwà'ànè a ntsisè aa tsišè. BaKorinto le mbàṅnè ñlwisè ñtɔṅ a nu Paul, ñtigè ṅghaa nii. 'Mbu ṅghèè ghu, baYuda bŷi mɔ'ɔ bi le nzŷi ghu ndi'i nŷi innu a mbo bè bya nswon ni mæ bo ni ṅḡṅntoo Kristo jŷi i tsiyatè Paul aà. Ma yŷu a ku'usè ṅṅetè mɔ'ɔ nŷi annu yŷi mæ a le ntswe a titi bo ni Paul aà, ṅghirè bo bŷi mɔ'ɔ tigè ñtuu nii. Paul à le ṅghèè ñtsi'i ṅghotè ya a ni mú àtŷi noò (2.1; 12.14; 13.1-2) la kaa ma ya kaa a wa'á kwetè. A bŷi ṅghèè a Efeso mbu ṅwà'ànè aṅwà'ànè a mbo bo, ñtoo Titus mæ tá à ṅghèè yè ajàn mæ innu ṅghèè wa ṅghotè aà. Titus a gheè ñyè mæ aṅwà'ànè ya a ghirè bè wa ṅghotè bi kwensè mŷintŷi myaa mbu mbŷi fu a mbo Paul ñtigè yè'etè ni a nyè yŷi. Titus a ló ṅghèè ntsi'i Paul a Macedonia ṅke'enè ghu mbo, ñtŷi yi i tigè ñluu ni ñdorè (7.6-8). A bè noò yŷi mæ à le ṅṅwà'ànè a yulá aṅwà'ànè ghu aà. A le ñlɔo aa ñswonè a mbo bo a ajàn mæ yu kɔṅè waa aa i kŷi swon ṅḡi'i yŷi mæ yu le mburè ntswe ni yu nlon ṅgaà yàà aà. Lá ñswon mæ tsŷtsɔṅ yu burè ndoritè a nyè mæ aṅwà'ànè ya a le ṅghirè bo jɔṅnè bèṅkè mŷintŷi myaa mma'atè ibi waa aà (7.9).

Aṅwà'ànè Paul ma yŷu a nanšè ndi'i innu jŷi ghà'àtè ñlonè ṅḡàṅfà'á Kristo bo bŷi aṅjànè mæ bi tsiwe ni ṅka mfà'a ñfà'a Nwŷi aà. Paul à le nanšè ñluu nŷi àkòṅnè a nu baKorinto ka mæ bi le mbàṅnè ñfa nŷi ṅḡi'i ghu mbo si'i si'i aà. Nwŷi à le ndi'i ṅkà'à bo bŷi ñgha'a ni ghu mbo wa noò mæ à le nyè Kristo aà (4.6). A le mbè akòṅnè Kristo mæ a le si tintè nii a nŷi ñfà'á yi bo bi a nŷi ñtswè yŷi bo bi bè bŷi mɔ'ɔ, kaa wa'a aa annu yŷi mæ ṅŷu a ghirè bè (5.14-15). Ma yu a tigè ṅghirè mæ, tsó ṅḡàṅfà'a Nwŷi, tá à fa ibŷinú yi tsŷim a mbo Kristo yŷi mæ a beṅkè nŷi bè a ni bŷi fii aa (5.17) ṅlon nsèènsè ntoo yŷi ñsiginè ya mæ i yweensè bè aà (12.14-15). Ma mùu ajàn Paul, tsó tsùsètu Kristo, a tigè ñbu'u nŷi ñbo a mbo bè mæ tá bi bŷi fu a mbo Nwŷi tá bo bo boonšè (5.20). Laà Paul a di'i mæ yu ni ṅḡṅntoo yŷi annu ñṅkɔṅ, nyon aa ñjŷim áfà'á yi bo bŷi ṅḡi'i yŷi mæ yè nlon Kristo bo bi ádà'à ya yŷi mæ Kristo à le mfa ghu mbo aà.

Bi yatè aṅwà'ànè yŷu aa laà:

1. Nji'i annu aṅwà'ànè yŷu 1.1-11
2. Paul nŷi ṅghòtê baKorinto 1.12—7.16
3. Njoo jŷi mæ bi le ntswa'a a mbô biKrisèn a Yudea aà 8.1—9.15
4. Ajàn mæ Paul a le ndi'i mæ yu nŷi ṅḡṅntoo nŷi ádà'à aà 10.1—13.10
5. Innu jŷi mæ Paul à le nswonè a ñlwŷi'isè aà 13.11-14

¹ Aṅwà'ànè yŷu a lo aa a mbo Paul yŷi mæ a nŷi ṅkòṅè Nwŷi à nŷi ṅḡṅntoo Kristo aà; bo bŷi a mbo Timoti, ñdŷim yŷi'ìnè, ṅghèè nŷi a mbo ṅghòtê bè bi Nwŷi yŷi mæ i tsiwe a ala'a Korinto, bo bŷi a mbo bè bi Nwŷi bi tsŷim bŷi mæ bi tsiwe a mbu'u Achaia tsi'i ñtsŷimè aà. ² Tá ibòṅ Nwŷi ni mbɔɔnè yŷi mæ i lo

a mbo Nwĩngɔŋ Taà yi'inè ni a mbo Mmà'àmbi Yesu Kristo aa tâ ì tswè a mbo bù.

Paul a fa mbi'ikè a mbo Nwĩ

³ Tâ bĩ'inè fa miyà a mbo Nwĩngɔŋ Ta bi Mmà'àmbi Yesu Kristo, mæ à ni tâ ŋko mĩlĩŋnè, mbè Nwĩngɔŋ yĩ mæ a lè'etè mintii mi bè a ngɔŋ bìnòò bi tsim aa. ⁴ A lè'etè mĩntii mi'inè a ni ngɔŋ ñgi'i jĩ'inè tsim, mæ mbè bi'inè kĩ nzi ajàn mæ mbè bi'inè lè'etè mĩntii mi abùgè bè bii mæ bo ki ntswe nĩ m̄buu ñgi'i jĩ'inè aa, a ni m̄buu alè'etè yĩ mæ Nwĩngɔŋ a lè'etè mĩntii mi'inè ghu aa. ⁵ Tsi'i tsò mæ bĩ'inè kii nyè nĩ ñgi'i yĩ Kristo à le nyè aa, Nwĩ à ka kii nan̄sè lè'etè mĩntii mi'inè a n̄jim Kristo. ⁶ Mbè bĩ'i ka nyè ñgi'i bon̄ bĩ'i yè aa a ñkwetè bù ghu, tâ ni yweenè. Mbè Nwĩ a lè'etè mĩntii mi'i bon̄ à ghìrè aa mæ tâ bĩ'i ki nlè'etè mĩntii muu, tâ ni ki ntswe nĩ àtanjentii a ntsyà a mum m̄buu ñgi'i jii bĩ'i kii nyè aa. ⁷ Tsò mæ a bè laa, àmòòntè yii bĩ'i tswè ni yu nlon̄ ñgaà yù aa, kaa a si kwensè, nlon̄ mæ bĩ'i zi mæ, ajàn mæ ni kii nyè nĩ ñgi'i yii mæ bĩ'i yè aa, ni ka kii tswè ni alè'etè yii mæ Nwĩ a lè'etè mĩntii mi'i ghu aa. ⁸ Bilim bā kaa bĩ'i si kɔŋ mæ tâ ni tswè ti zi m̄buu ñgi'i yii mæ bĩ'i yè a mbu'u Asia aa. Nìkòò n̄i bĩ'i le mbè'è aa ni le ndirè si'i bĩ'i wa'atè mæ kaa bĩ'i ka wa'á ntii bú ñtswe. ⁹ Bĩ'i le ñwa'atè mæ bi le ntsèrè isa'à yĩ'i mæ bĩ'i kwo, lá a le mfè'è ma mùu ajànè mæ tâ bĩ'i tsuu bè a nu bĩ'i bĩmbon̄ yèginè, tâ bĩ'i yèginè bè a nu Nwĩ yii mæ a yweensè bè ni n̄wò aa. ¹⁰ A le ñkwèrè yĩ'i a ntsù n̄wò, à ka ghèè nĩ mb̄i a ntsu'u àtú yĩ'i, bĩ'i yègìsè mæ ngɔŋ mmòòntè jĩ'i ghu nu mæ à ka kù'u yweensè yĩ'i. ¹¹ Mbè nĩ ká ñkwetè nĩ yĩ'i ntsa'atè nĩ Nwĩ ñwa'atè nĩ yĩ'i ghu, a bè mæ Nwĩ à ka kwi'i itsà'átènwĩ jĩ ghà'à jii mæ bi tsà'atè ñwa'atè nĩ yĩ'i ghu aa, i n̄j m̄bòon̄ a nu bĩ'i, tâ bè bi ghà'atè tigè ñentè nĩ ñjĩ jya ntigè mfa mbi'ikè ghu mbo nlon̄ ñgaà yĩ'i.

Ajàn mæ Paul a le ñkwensè atanjè yĩ aa

¹² Bĩ'i kwèè mĩntii mi'i mæ bĩ'i zi a laa mæ ñtswèntii yĩ'i fàa mbi bo bi ñtswè yĩ'inè a titii bù a k̄i si tsisè Nwĩ a ni m̄anjĩ yii mæ à làa aa ñki mbè yĩ ànnù n̄jkon̄, a ni midà'à mi ibòŋ Nwĩ, kaa ñki'i bè m̄tsyè mi mbi bè. ¹³ Nlon̄ mæ bĩ'i ñwa'ànè aa tsi'i ñnnù jii mæ mbè ni twon̄ nyu'u; mæ mòòntè mæ ¹⁴ Ka mæ ni zi yĩ'i tsi'i àtii tsìtsòŋ aa, ni ka yĩ nan̄sè zi tsi'i siginè mæ mbè ni tse ñkwèè mĩntii muu nlon̄ ñgaà yĩ'i ajàn mæ bĩ'i ka yĩ kii kwèè mĩntii mi'i nlon̄ ñgaà yùu wa ñwĩ Mmà'àmbi Yesu. ¹⁵ Tsò mæ mè le nzi mæ ni ka yu'u i zi aa, mæ le ntigè n̄wò mæ mæ ka fòò tsyà mbii i zi ghantè ghuu, ta n̄i tswè n̄i m̄bòon̄ ñgaà jii baà. ¹⁶ Nlon̄ mæ mæ le nte'è tan̄tè aa mæ mæ ka ghantè ghuu ajàn yii mæ mæ ka ki tsyà a ñghèè a ala'a Macedonia aa; i kii bú ghantè ghuu a noò yii mæ mæ b̄i aa, tâ ni tigè ntsyasè gha ta mæ ñghèè a Yudea aa. ¹⁷ Mæ ki si tan̄tè ma mùu ajàn̄ ñjĩnkè aa jĩnkè aa è? Kè a tan̄tè ñnnù ja ma mùu ajàn̄ mæ ghìrè aa tsò ñu yĩ fàa mbi, a ajàn̄ yii mæ mbè a swon̄ mæ, ññè tsìtsòŋ, àbàn̄tè a ti bè a bú ñswon̄ mæ ñgan̄ aa è? ¹⁸ Ajàn̄ mæ a laa mæ Nwĩngɔŋ a swon̄ aa annù n̄ikon̄ aa, ñkà'á yĩ'i a mbo bù kaa ì si aa ññè bó ñgan̄ bè. ¹⁹ Nlon̄ mæ Yesu Kristo Mu Nwĩngɔŋ wa yii mæ Silas ni Timoti ni mè le nswon̄ a mbo bù aa, kaa laa ñki'i yĩ ññè bó ñgan̄ bè, à b̄an̄nè mbè ññè Nwĩngɔŋ. ²⁰ Nlon̄ mæ ññè yii mæ à tswè nĩ ñkà'a Nwĩngɔŋ tsi'i tsim aa, à tswè aa ghu nù. A bè ñjĩ'i ànnù yii mæ bĩ'inè swon̄è "Amen" ntsya ghu nu mfa ni ñgha'a a mbo Nwĩ aa. ²¹ Lá a

bə Nwĩŋɔŋ mə à bòònse yi'i ni mánjĩ yĩ à tii bi'inè ni Kristo ŋki nyarə yi'i nɔə ní àyoo afá'á yi, ²² à niŋ àwenè yi a nu bi'inè ŋki nniŋ Azwí yi a nu bi'inè a ndi'i à laa mə njoò tsim jii mə i tswe a atá aa ni ji'inè. ²³ Mə twonə Nwí mə tá à bə àyefê ghà, à zĩ ntiì ghà, kaa mə le ki'i a ala'a bakorinto zi aa mə mə wa'á ŋgi'i a nu bù niŋè. ²⁴ Kaa bi'i si lò aa ŋgànsə bù ni ànnù yĩ mə boŋ ni liginə mbii, bi'i zi mə ni təə ntànsə a ni àbiintii yuu. Bi'i bəŋnə ñlɔɔ mfa'a bi'inè a ni mánjĩ yii mə ni ka ki doritə.

2

¹ Tsó mə a bə maa ajàn aa, mə kà'a a ntiì mə mə kaa mə ka wa'á bù zi ŋghantə ghuu a ŋkù'ùsə ŋghirə mə tá ni ka njəŋnə ² ñlon mə mbə mə ghirə ni ka njəŋnə boŋ wò à ka tigə ghirə tá mə ka ndoritə aa e? Boŋ à ka kii bú bə tsi'i bə bya mə mə ghirə mə bo yu'u nyanə aà. ³ A bə nji'i ànnù ya yii mə mə le ŋwà'ànè letter wa a mbo bù aa, kaa mə le ki'i kòŋè mə ghu zĩ a mbo bù, i zĩ tá bə bii mə bi tswe ni ŋghirə tá mə ka ndoritə aa, tá bo bəŋnə ghirə tá mə ka njəŋnə. Nlon mə mə zi a laa mə, nòò yii mə doritə aa, bù bitsim kii ndoritə. ⁴ Mə le ŋwà'anə aŋwà'anə ya a mbo bù aa ni ŋgi'i yĩ ŋwè a ntiì mə bo bi ni mlàà a mi'i mə. Kaa mə le ŋki'i ŋwà'ànè aa a ŋghirə mə tá ni ka njəŋnə. Mə le mbəŋnə ŋwà'anə aa a ŋghirə mə tá ni zĩ ajàn mə mə kòŋə ghuu bitsimə.

Nl'i'inè ifansə innù nù yii mə à ghirə bə jəŋnə aà

⁵ Mbə a bə yii mə nù tsù à ghirə mə tá nù mò'ɔ ka njəŋnə boŋ kaa à si aa a nu mə ghirə, à bəŋnə ŋghirə aa a nù bù bitsimə, ka mə mbə a mɔɔntə ghuu tsi'i muntsiré aà. (Mə swon ma mùu ajàn aa nlon mə kaa mə si kòŋə mə mə tsə'ə ghu nu si'i). ⁶ Njò ya yii mə bù bi ghà'atè ni niŋ mə ghu nu ma muu mánjĩ aa, i kù'unè mə. ⁷ Lá tsitsɔŋ tá ni li'inə ifansə innù ji mbu ndiintè yi, tá ghirə tá wa'à lò ñtigə jəŋnə si'i, mme'e ibinú yi. ⁸ Mə tigə mbu'u ní mbo a mbo bù mə tá ni ghirə mə tá à zi mə ni nanse ŋkòŋə yi. ⁹ A bə nji'i ànnù yii mə mə le ŋwà'ànè letter wa a mbo bù aà. Mə le ŋwà'ànè aa a nywe'etə bù, a nzi mə kə ni laà nyu'unə innù jii mə mə di'itə ghuu ghu aa ŋɔɔŋ bìnòò bitsim le. ¹⁰ Ni bə li'inə ànnù yii mə nù à fànsə a nu bù aa, boŋ mə ka kii li'inè. Nlon mə mə yĩ li'inə aa, mə mbə a bə mə mə te'ɛ ntswe ní ànnù yĩ tsu a li'inə, mə ghirə maa ajàn a nsi Kristo nlon ŋgaa yù. ¹¹ Ta ghirə mə tá Satan a tsuu mitsyé mi'inè ló tsya nlon mə bi'inè zi minàn yĩ.

Nìb'ɔ ni Paul a nòò yii mə à le ntswe a Troas aà

¹² Nòò yii mə mə le ŋkuu a ala'a Troas a ŋka nswon ntoo yĩ ñsiginə ya mbi'i Kristo ghu aa, mə le nyə mə Mmà'àmbi à ŋa'a mánjĩ ní ifá'a yii mə i le ntswe ghu aa. ¹³ Lá nú yà i le nanse mbi'i nlon mə kaa mə le ŋwà'à ndim ghà Titus yə aà. Mə tigə mfa filo fi bə bii mə bi le tswe ghu aa, nlo ghèe a ala'a Macedonia.

Ajàn mə bi'inè m'a ntsya a njim Kristo aà

¹⁴ Lá mbi'ikə a mbo Nwĩŋɔŋ yii mə, ntsya a njim Kristo a ghirə mə tá bi'inè tswe ní àbwarə a ajàn mə Kristo à tsyá ntsò aà, ñtigə ntsya a njim bi'inè, nseensə ní ntoo ya mbi'i Kristo, a idigə tsim tsi'i tsò a yoo yĩ lùmtè yĩ siginə. ¹⁵ Nlon mə bi'inè bə aa àlùmtè yĩ siginə yii mə Kristo a fa a mbo

Nwĩ, a tigè ñsɛɛnə ŋghèè a titii bè bii mə bi yweenə aa bo bi bii bi bwe aà. ¹⁶ A mbo bè bii mə bi bwe aa, a bə ñtii àyà'à yii mə a zwitə, lá a mbo bè bii mə bi yweenə aa, a bə àlúmtə yí siginè yii mə a zì ní ñtswèntii. Tsó mə a bə laà aa, mbə wò a ku'ùnə a ní m̀buu ifà'à ma ghú aa ε? ¹⁷ Kaa bĩ'í sɪ bə aa tsi'í tsó bè bĩ ghà'àtə bii bi lògè nighàà ní Nwĩ a ní àyoo mitaa yii bi fèè aà, lá ajàn mə Nwĩŋgɔŋ à le ntoo yi'í aa, bĩ'í swonɔ aa tsi'í ànnu ñiŋkonɔ a nsi mi'í yu tsi'í tsó ŋgəŋfà'à Kristo.

3

Annù ñlonɔ àkàà yí fii bo bi àkàà yí lwèn yá

¹ A laà m̀bə aa mə bĩ'í bú mbeentə ní yi'í bimbɔŋ aa ε? Bĩ'í laà ŋkii ǹwɔ ní àŋwà'ànə tsó bè bi m̀w'ɔ, jii mə i lo a mbo bu kɪ mə bi ŋwa'anə a mbo bù m̀beentə ní ifà'à yi'í aa ε? ² Bù bumbɔŋ ní bə aa ijan ŋwà'ànə ma jya a mbo bĩ'í. Bi ŋwà'ànə a mum m̀ntii bĩ'í mə tá bè bitsim zi ŋkii ntigə ntwoŋə. ³ Nì dì'í ní mə á le ŋwà'ànə Krito yumbɔŋ ŋwà'ànə aŋwà'ànə ma yú ntigə ntoo yi'í ní yu. Kaa bi sɪ aa ní ŋkɔŋəŋwà'ànə ŋwà'ànə, bi ŋwà'anə aa ní Azwĩ Nwĩŋgɔŋ yii mə à tsewè ntii aà; kaa wa'a aa a atu ŋgò'ò ki ŋwa'anə, mbaŋnə ŋwà'ànə aa bə a mum m̀ntii bè.

⁴ Bĩ'í swonɔ ma mùu ajàn aa nlonɔ abiiintii yii mə bi'í tsewè ní yu a nu Nwĩ ñtsya a n̄jim Kristo aà. ⁵ Kaa bĩ'í si swonɔ aa mə bĩ'í bimbɔŋ tsewè ní m̀dà'à a ŋghirə annù tsu. M̀dà'à m̀tsim mii mə bĩ'í tsewè ní mu mi lò aa a mbo Nwĩ; ⁶ aa tsi'í Nwĩ mə à ghirə mə tá bĩ'í tsewè ní m̀dà'à a mbə ŋgəŋfà'à fàa a mum àkàà yí fii, yii mə kaa a si aa binòŋsə bii mə bi ŋwa'anə aa bə. A bə aa bə ànnù Azwĩ Nwĩ. Binòŋsə bi zì aa ní ǹwò, lá Azwĩ Nwĩ a bāŋnə n̄fa aa ñtswèntii.

⁷ Mbə a bə mə àkàà ya yii mə bi le ŋwà'ànə a atu ŋgò'ò, a zì ní ǹwò aa, a le si nanɔə ŋweenə tsi'í ŋwèènə, kaa baIsrael wa'à ǹlènté ñsi Moses bú ñzi nlonɔ mə i le si ta si'í si'í, ka mə i le si bù ŋkentə ní ñta aa, ⁸ bəə bonɔ mbə nigha'a ní àkàà ya yii mə à ní afà'a Azwĩ Nwĩ aa, ní ka wa'à bāŋnə ŋweenə ntsya mbo aa ε?

⁹ Mbə a bə mə ifà'a akàà ya yii mə a niŋ isa'a a nu bè aa, i le ntswe ní nigha'a bəə bonɔ ifà'a akàà ya yii mə a ghirə m̀nnu mi bə mi tsinə aa, bonɔ i sɪ bāŋnə n̄tswe ní nigha'a n̄ii ní tsyatə aa ε? ¹⁰ Mbə bi'inə tigè ñswonɔ mə nigha'a ní wè nú mə bĩ'inə tsewè ní nu tsùtsɔŋ aa ní ghirə mə mə tá nigha'a ní m̀bii nya tigə ayoo adāŋə adāŋə. ¹¹ Mbə a bə mə ayoo ya yii mə a le si kwĩ'inə aa a le ntswe ní nigha'a bəə bonɔ ayoo ya yii mə a tsewè niŋkonɔ aa a baŋnə ntswe ní nigha'a ní ghà'àtə. ¹² Tsi'í tsó mə a ní ànnu yii mə bĩ'inə niŋ ñtii yi'inə ghu aa, bĩ'inə zì ajàn mə bĩ'inə ka ki swonɔ ma yú ànnu ní m̀dà'à. ¹³ Kaa bĩ'inə sɪ aa tsi'í tsó Moses bə, a ajàn yii mə à le sɪ lògè ní àtsə'ə m̀bɔɔntə ní ñsɪ yi ghu mə tá baIsrael tsuu mmé nigha'a nya n̄ii mə ní le ntswe ghu ŋkwĩ'inə n̄ii aa lò yə aà. ¹⁴ Maa ajàn bi le m̄fi itú jyaa, i zi ywe'e sii, bi yi ti twoŋə àkàà yí lwèn ya aa, ma yaa atsə'ə a burè ka ki b̀ɔntə ní m̀tsyè myaa, ñlonɔ mə bi kii mfurə atsə'ə ma ya a m̀tsyè ŋu ñtsya aa tsi'í a n̄jim Kristo. ¹⁵ ŋŋə, ñzi nywe'e sii, bi yi ti twoŋə n̄ŋsə Moses wa aa, àtsə'ə a b̀ɔntə m̀tsyè myaa. ¹⁶ Lá nòò yii mə ŋu à bəŋkə yi nzi a mbèe Mmà'àmbi aa, bi furə àtsə'ə ya nlò'òsə. ¹⁷ Tsùtsɔŋ, Mmà'àmbi

¹⁶ Tsó mæ a bæ laà aa, kaa mbæ bĩ' wa'ǎ akòrê yi' bú ñswun̄tə mb̄iñ ñi ñj̄imè. Ka mæ n̄jyǎ nū yĩ'inè i bərə ñkwo ñghɛɛ aa, Nwĩ bàññè ñfa ñi ñit̄iñ mĩ fii a ngóñ binòò bitsim a ñi ǎzwĩ yi'inè. ¹⁷ Múnts̄iré ñgi'i yū yĩ mæ bĩ'inè yə aa, kaa i ka wa'ǎ si'i tigè, i ka yĩ zĩ ñi ñigha'a ñii mæ ñi luu ñki ntswe ññkəñ aa a noò yĩ mæ bĩ'inè tswe a ñsi mi'i Nwĩ aà. ¹⁸ Ma mùu ajàn, kaa bĩ'inè si aa ñnnù j̄i mæ bĩ'inè yə ñi mi'i aa l̄i, lá m̄baj̄nə nte'e ñi átú yi'inè aa bæ a ñi ñnnù j̄i mæ kaa bĩ'inè si yə aà. ñnnù j̄i mæ bĩ'inè yə ñi mi'i aa i tswe aa tsi' ñi mú àt̄iñ noò. Lá ñnnù j̄i bĩ'inè si yə aa i lwi' ññkəñə.

5

¹ Nlɔñ mæ bĩ'inè zi mæ, ñt̄añ yĩ f̄aa nsyɛ ghu mæ bĩ'inè tswe ghu aa, bi bæ yĩ sà'ǎ boñ bĩ'inè tswe ñi ñda a aburə ȳi mæ Nwĩngóñ à ka fa, a bæ ñda ȳi mæ bi si aa ñi ñbò ghuɛ, i tswe a aburə ñlwi' ññkəñə. ² Tsits̄ɔñ, bĩ'inè tsaa ñi tswegè, ñlɔɔ ñi mæ boñ bi wɛ'e ñdùgè yi'inè yĩ ǎbùrè ya, a nu bĩ'inè, ³ ta bi wɛ'e bĩ'inè tsuu nswèrè ñswèrə tswe. ⁴ Ajàn mæ bĩ'inè burə f̄aa a múm ñt̄añ ghuà, bĩ'inè tsaa tswegè kaa a wa'ǎ bæ aa mæ bĩ'inè l̄ɔɔ aa mæ t̄a b̄i tso'c ma juú ñts'è'è a nu bĩ'inè, bĩ'inè bàññè l̄ɔɔ mæ t̄a b̄i wɛ'e yi aburə j̄ya ghu atu, t̄a ñt̄swènt̄i i bàññə ntigè j̄i ayoo ya ȳi mæ a kwo aà. ⁵ A t̄añtə Nwĩ ñt̄añtə yi'inè a ñi kwensə ma ghú, ñki mfa Azwi yi a mbo bĩ'inè a ñi ǎwenè mæ kwensə wa a z̄i.

⁶ Tsó mæ a bæ laa, bĩ'inè tigè ntswe ñi àt̄añənt̄i ngóñ binòò bi tsimè. Bĩ'inè zi mæ bĩ'inè bæ ñañsə tswe a ndùgè f̄aa ñi yulà ñj̄yǎnu boñ bĩ'inè tswe a ndisyà bĩ'inè b̄i Mmà'amb̄i, ⁷ ñlɔñ mæ bĩ'inè z̄i akòrè ñiz̄i yi'inè aa a múm ǎbiint̄i, kaa à si' annú nyə b̄é. ⁸ Bĩ'inè t̄añ nt̄i, nyè'ət̄è mæ boñ bĩ'inè laa mmà'ət̄è m̄b̄iñnu yū m̄baj̄nə ñghɛɛ ntswe a ndùgè bĩ'inè b̄i Mmà'amb̄i. ⁹ Lá kè bĩ'inè tswe a ndùgè, kè bĩ'inè tswe a adigè d̄añ, atu annú yi'inè t̄a à bæ a ñka ñghirè t̄a Nwĩ à ka ndorit̄e. ¹⁰ Nlɔñ mæ bĩ'inè bitsim ka yĩ t̄ə a ñsi ñg'ò'ò korè Kristo, t̄a t̄a b̄i tso'c if̄a'ǎ ñú ñtsim t̄a à kwɛrè ib̄ɔñ k̄é ibi, ñyonə a ñj̄imè ǎnnù ȳi mæ à lɛ mf̄a'ǎ f̄aa múm ñj̄yǎnú aà.

Af̄a' mboonsə b̄é bo b̄i Nwĩ

¹¹ Tsó mæ bĩ'inè z̄i ǎnnù ȳi mæ a tswe ghu a ñka mbo'c Mmà'amb̄i aa, bĩ'inè ghirè t̄a b̄é b̄i m'c b̄i zi. Nwĩngóñ à ñañsə ñzi yi'i, mæ k̄i ñwa'at̄ə mæ a múm ñt̄i b̄u ñi k̄i ñañsə ñzi yi'i. ¹² Kaa b̄i' si b̄u ñkɔñə a ñghù'ús̄é yi' i b̄im̄bɔñ a mbo b̄u, b̄i' bàññè ñlɔɔ a nd̄i' i t̄a ñi z̄i mæ mb̄é ñi k̄a ñkweɛ m̄int̄i muu ñlɔñ ñgaa ȳi'; ta zi ñi ajàn ȳi mæ ñi kwi' i ñighàa a mbo b̄é bya b̄i mæ bi kwɛɛ m̄int̄i myaa nyonə b̄é ñk̄ər̄é ñú, m̄baj̄nə mmà'ət̄ə akòrè ñiz̄i yaa laà. ¹³ B̄i' baanə aa bàànè aa ɛ? Boñ b̄i' baanə aa mb̄i' i ñgaa Nwĩ. Lá, ñb̄ə a bæ mæ kaa b̄i' si aa bàànè baanə, boñ ma mùu ajàn a bæ aa ñlɔñ ñgaa ȳu. ¹⁴ Nlɔñ mæ a yi' i laa a tsisə akòññè Kristo; bĩ'inè zi a laa mæ ñú yĩ f̄uùrè à lɛ ñkwo mbi' i ñkwitu b̄é bitsimè, a tigè m̄b̄ə mæ b̄é bitsim bi kwó. ¹⁵ A lɛ ñkwo a atu b̄é b̄it̄imè aa mæ b̄é b̄i mæ bi tswe nt̄i aa t̄a b̄i tsuu aa bæ mbi' i ñgaa ȳa à i tswe, t̄a b̄o bàññə tswe ñlɔñ aa yu wa ȳi à lɛ ñkwo a atu b̄o bi b̄u ñyweensə yi ñi ñiwə aà.

¹⁶ Nlɔginə tsits̄ɔñ kaa bĩ'inè si ñú bu ñlent̄ə aa tsi' ñi tsó ajàn mæ mbi yū i lènt̄ə aà. Ka mæ à lɛ mb̄ə noò ȳi m'c b̄i' ñi lènt̄ə ñi Kristo tsi' ñi tsó ñumis̄ɔñ aa, kaa bĩ'inè si ñii maa ajàn bu nyə. ¹⁷ Tsó mæ a bæ laa à aa, ñú ñtsim ȳi

mə à tswe a mum Kristo aa, à tigə mbə aa nù yí mfii. Le boŋ ntswəntɛi yí yí ñlwèn i ghèè mē, yí mfii i tigè ñzi. ¹⁸ Ma juù innù i lo aa a mbo Nwĩngɔŋ, yii mē, ñtsya a nɔm Yesu Kristo, a le mbù ñlɔgə yí'inè mboonsə a nu yu, ntigə mfa ifà'à a mbo bĩ'inè mē bĩ'inè ka mboonsə bē. ¹⁹ Ma la a bē mē ñtsya a nɔm Kristo, Nwĩngɔŋ à le lɔgə mbi mbù mboonsə fu a nu yu, kaa ŋkɛ'i nì innù jì bĩ jyaa bú ñlii, mbaŋnə ntigə mfa ifà'a mbòonsə bē a mbo bĩ'inè.

²⁰ A bē mē bĩ'i tigə mbə aa bɛtsusə bi atu bi Kristo, Nwĩngɔŋ a tigè ñtsya nì nu bĩ'i ñghaa nì a mbo bē. Bĩ'i tigè mbu'u nì mbo a mbo bē nì ĩkum Kristo, mē tá bo bu mbòonsə waa bo bi Nwĩ. ²¹ Nlɔŋ ŋkwitù yí'inè Nwĩngɔŋ à le ŋghirè yí a tigè mbə innù jì bĩ, a yu wa yii kaa à le ŋkɛ'i innù jì bi zi aa, tá tá bĩ'inè tigə ntsya ghu nu, mbə itsinennù Nwĩ.

6

¹ Bĩ'i fà'à aa bĩ'i bi Nwĩ, mbu'u nì mbo a mbo bù mē tá nì tsuu ghìrə mē ìbɔŋ Nwĩ wa a mbo bù i tsya a adàŋə àdàŋə. ² Nlɔŋ mē Nwĩ à swonj mē, “Mē le nyu'u ànnù yii mē nì le si tɔwɔŋ nàa nswonj aa a nòò mē à le ŋkù'ù mē mē kwetə ghuu aa, ŋkwetə ghuu a nòò nywèensə bù.” Yu'utə nì! Aa nòò yii mē à kù'ùnə a mbo Nwĩ a ŋkwetə bù ghu aa à ghu! Aá ñjwi yii mē Nwĩ à ka yweensə ghuu ghu aa i yulà!

³ Kaa bĩ'i si yí'i annù yii mē mbə nù kwántə ghu ŋwo aa ghìrə, mē tá nù tsee àfirə yí'i lɔ ki fa nì ifà'à yii mē bĩ'i fà'à aa. ⁴ Bĩ'i di'i a nì ifà'a tsim yii mē bĩ'i fà'a aa mē bĩ'i bē aa ŋgǎŋfà'à Nwĩ, a ajàŋə mē bĩ'i tswa nì mɛntɛi mi'i a nì ŋgɔŋ bɛnɔò bɛtsim, nyə nì ŋgɛ'i, innù i tsyá nì yí'i a nsyɛ, innù jì bi jì wè jì wè i yə nì yí'i, ⁵ bi le ŋghɔò nì yí'i, nniŋə nì a ndátsan, bē ju'ù mburə nì ìdìgə ñlɔŋ ŋgaa yí'i; bĩ'i nswogə nì ìbɛi nù yí'i nì ifà'a, ñle ti bwii ŋkɛi ñle nì ñjì. ⁶ Innù júlà i kɛi mbu ndi'i nì a mbo bē mē bĩ'i bē aa ŋgǎŋfà'à Nwĩ: A ajàŋə mē nɔŋsə yí'i à le nlaa maŋsə aa, bĩ'i kɛi ñzi annù ñɛŋkɔŋ ya mē a tswe nì ñtoo yí siginè ya, ñtswa nì mɛntɛi mi'i, ŋkɛi ŋghirə nì innù jì siginè a nu bē aa, Azwĩ Nwĩ bo bi àkòŋnə yii mē a le mbə yí annù ñɛŋkɔŋ aa, ⁷ àjàŋ mē bĩ'i swonjə nì annù ñɛŋkɔŋ aa, nì mɛdà'à mi' Nwĩngɔŋ, ñtugitə nì ñjoo ntsò jya jii mē à nì annù yí tsinè aa a abò mǎ' à nì a abò ŋkwabə ñto nì jù. ⁸ Bē gha'asə nì yí'i, bĩ mo'ɔ tsa' à nì yí'i, ñswonjə nì innù jì bi a atu bĩ'i, ŋkɛi nswonjə nì jì siginè. Bi lentə nì yí'i tso ŋgǎŋabaŋnennù, lá bĩ'i bǎŋnə nswonjə nì annù ñɛŋkɔŋə. ⁹ Nlentə nì yí'i tsò bē bii mē bi sɛ waa zi aa, la bē bɛtsim zì yí'i; bĩ'i bē tsò biku bi bē, lá nì yə nì yí'i bĩ'i kɛi ñtswe bɛtɛi; ka mē bi ñɛŋə nì ŋgɛ'i a nu bĩ'i aa kaa bi sɛ yí'i zwitə.

¹⁰ Bi le si ghìrə bĩ'i jəŋnə bɛnɔò bĩ mo'ɔ, lá bĩ'i doritə tsi'i bɛnɔò bɛtsimè; bĩ'i bē tsò ŋgǎŋəfum, lá ŋghirə bē bĩ ghà'àtə tswə nì àfù'ù; bĩ'i bē tsò bē bii mē bi sɛ nì àyoo tswé, lá mbaŋnə ntswe nì ñjoo tsimè.

¹¹ ĩkà'à jì'i baKorinto, wa bĩ'i nǎŋsə mē ñghaa a mbo bù nì ñsi nì ñsi, ŋkɛi ŋa' à mɛntɛi mi'i mfa a mbo bù. ¹² Kaa bĩ'i sɛ mɛntɛi mi'i a mbo bù kɛi, a bǎŋnə ŋkɛi bē bù ŋkɛi nì mɛntɛi muu. ¹³ Mē tigə ñghaa a mbo bù tsitsɔŋ aa tsò nù a ghàà a mbo bɔò bi, nì kɛi ŋŋa'a mɛntɛi muu mfa a mbo bĩ'i.

Awà'asə ñlɔŋ annù mbòonsə bo bi bitibũ Nwĩ

14 Nì tsuu ki bòònsè fà'à bo bì bìtìbũ Nwí. Mbè ànnù yí sigìnè bó ànnù yí bì boònsè aa mæ akè aa ε? Mbê ñlaa idigè bó m̄fi idigè tswé àdigè yí fùurè aa mæ akè aa ε? 15 Mbê Kristo bo Devil biinè aa mæ akè ε? Nù yii mæ à bii Kristo à tswé aa nì yuu annù mæ mbè a kâ ñghirè bo nù yii kaa à si Kristo bii aa ε? 16 Mbê ndámà'anwí tswé nì ànnù yí m'ò'ò bo bì m̄nkobè aa ε? Bì'inè laa mbè ndámà'anwí yii mæ à tswé ntii aà! A ajàn yii mæ Nwí yumbɔŋ à swonj mæ,

“Mè ka ghurè ndugè yà bi'i bì bè bà, i ki tswé a titii bo; mè ka bè Nwíŋɔŋ wáà, tá bo bè bê bà.”

17 Maa ajàn Mmà'àmbi a swonj mæ, “Nì fε'ε a titii bo, m̄fi'isè mibii mi nú muu a titii bo.

Ntsee nì ànnù tsu a ñghirè bu bì àyoo yii mæ kaa a si laa aa tswé, bəə boŋ mè ka kwerè ghuu.

18 Mè ka tigè bə Taà ghùù, tá bù tigè ñki mbè boò ba bí mbânjè bo bí bânjyè, a swɔŋ Mmà'àmbi Mbu'utèmbí.”

7

1 Tsi'í tsò mæ ìnnù ma jú tsim mæ Nwí à kà'a i tswé aa a mbo bí'inè aa bilim ba bii mæ mè kɔŋə aa, tá bí'inè si'i mibii mi nú mí'inè tá mì laa a nì n̄s̄ŋ tsim jii i s̄ŋ ibii nú yí'inè nì àzwí yí'inè aa, ñyè mæ bí'inè laa m̄nsè a ajàn mæ bí'inè bo'ò Nwí aà.

Ajàn mæ Paul à le si doritè nlonj baKorinto aa

2 Nì ña'a m̄ntii muu mfa a mbo bí'í, kaa bí'í si annù a mbo nù tsù wò; kaa bí'í si ñú tsù ləənsè; kaa bí'í si ñú tsù n̄i. 3 Kaa mè si annù ma yú swonj aa a mfá ifirè ghuu ñlonj mæ mè t'è'è m̄bàa nswonj a mbo bù mæ nì tswé a ntii bí'í a ajàn mæ kaa mbə ayoo tsu a wa'à yí'inè faatè, kè bə bə ntwéntii kè n̄wò. 4 Mè n̄nsè nzi ghuu, mæ nì tswé nì ntii yí sigìnè, mè k̄i ntswe nì k̄ntèrè yí ñwè ñlonj ñgaà yuu. Nt̄i gha i luu nì m̄bɔɔnè. A múm ñgi'í yí'í ntsim, mè burè ka tswé nì n̄dorè n̄ wè.

5 Tsi'í a ajàn mæ bí'í le nzi ñkuu a ala'a Macedonia aa, kaa ibii nú yí'í i lèè ñwa'à m̄m̄ntè, ñgi'í i z̄i nì a nu bí'í a mbèè mbèè. Bí'í tó bí'í bì bè a abεε, ñkii nto bí'í bì n̄bo'ò a múm ntii bí'í. 6 Lá, Nwíŋɔŋ yii mæ a lə'ətə m̄ntii mi bə bii bi jəŋnə aa, à le lə'ətə m̄ntii mi'í a ajàn mæ à le ñghirè Titus a z̄i aà; 7 kaa wa'à bə aa tsi'í ajàn mæ à le nzi aa bə, bo bí ajàn mæ nì le m̄bɔɔrisè ntii yí aà. A le nswonj a mbo bí'í ajàn mæ nì yè'ətə, njəŋnə, ntii nì ànnù ya laa. Ma yú a le ñghirè mæ mè ku'usè ndoritè.

8 Ka mæ mè le ñghirè nì jəŋnə a n̄ àŋwà'ànè ya mæ mè le ntoo a mbo bù aa, kaa nú yà i si ghu b̄an̄nè m̄bi'í (ka mæ i le mbi'itə ghu aà). Mè yə mæ àŋwà'ànè ma ya a le ñghirè nì jəŋnə, ka mæ nì le njəŋnə tsi'í a nì mút̄ii noò aà. 9 Lá ts̄ts̄ɔŋ, mæ doritè, kaa ñki'í doritè aa bə mæ nú yùù i le mbi'í aa bə, ñlonj mæ, ajàn mæ nú yùù i bi'í aa, a ghirè mæ tá nì kwensè b̄im̄an̄ji buu, Nwíŋɔŋ à le m̄m̄ɔ̀ntè ghuu a n̄ àjəŋnè ma yá. La a bə mæ kaa bí'í le ñwa'á annù yí bi a nu bù ghirè. 10 Nlonj mæ àjəŋnè yii mæ Nwíŋɔŋ a fà'à nì yu aa, a kwensè m̄ntii, ñkii ñghirè bə yweenè. Kaa mbè bí'inè wa'à ma yaà àjəŋnè baà. Lá àjəŋnè yii mæ à nì yí ñum̄s̄ɔŋ aa, a z̄i nì n̄wò. 11 Tá nì yə ajàn mæ Nwíŋɔŋ à ghirè n̄ àjəŋnè yuu ma yú aà. Nì yə ajàn mæ a k̄i ghirè n̄ tigè ñyè'ətə nì mæ nì ghirè tá bì z̄i mæ kaa nì si n̄ àbo ghu tswé, ñyè a ajàn mæ a k̄i ghirè m̄nt̄ɔŋjè muu mi l̄w̄nè, yə

nî ni bo'ɔ nîi nî kə tswɛ ni nu, nyə a ajànɔ mə a kî ghîrə nî fa mîbîi mi nû muu ŋki nan̄sə n̄tan̄tə ni a n̄n̄ɔŋ n̄jò a nu bə bîi mə bi ghîrə ìnnù jî bi aà. Nî nan̄sə mə ñdi'i mə kaa àbò yùu kaa á si nî ma yú ànnù tswé.

¹² Ka mə mè le ŋwà'ànə ghuu aa, kaa mə le ŋki'i ŋwà'ànə mbi'i aa ŋgaa ñu wa mə à le ŋghîrə ibi aa, kaa ŋki'i kî ŋwa'anə aa mbi'i ŋgaa ñu wa mə bi le ŋghîrə ibi wa ghu nû aà. Mə le mbàŋnə ŋwa'anə aa mə mə ghîrə tá à laa a atu bù a nsi mi'i Nwî ajàn mə nî fa ibi nû ghuu a mbo bî'i aà.

¹³ Maa ajàn, bî'i le ntigə ndoritə, kaa à le ŋki'i aa tsi'i nî'i nidorə bə, bî'i le mbù nan̄sə ndorə a nyə ajàn mə Titus à le si ndoritə aà. Bù bitsim le ŋghîrə n̄tîi yi i n̄ɔŋ nî m̄bɔɔnə ajàn mə ni le nan̄sə ŋkwɛrə yi aà. ¹⁴ Mbə a bə yîi mə mə le nte'ɛ ŋka ŋkwɛɛ n̄tîi gha ghu mbo mbi'i ŋgaa yùu, bəə boŋ kaa nî kî wa'á atú ya ñirisə. Ajàn mə ŋgɔŋ ìnnù tsim jîi mə bî'i le si swon̄ a mbo bù à le mbə annù n̄kon̄ə aa, ajàn mə bî'i le si kii ntərə a nsi Titus nlon̄ ŋgaa yùu aa, a kî mbə annù n̄ŋkon̄ə. ¹⁵ Maa ajàn, àkɔŋnə yîi mə à tswɛ ni yu a nu bù aa, a ku'úsə ŋkwe ntinsə, ajàn mə a wa'atə nî ajàn yîi mə nî kî si yu'unə nî ìnnù jîi à kî si ñi' a mbo bù aà; a ajàn mə nî le ŋkwɛrə yi, n̄tsiginə nî n̄bɔ'ɔ aà. ¹⁶ Mə nan̄sə nluu ni ñidorə mə mbə mə nan̄sə ñyəgite a nu bù a nî ìnnù tsimə.

8

Ajàn mə bɔɔ bi Kristo fa njoð aà

¹ Bilîm bâ bî'i lɔɔ mə tá nî zî ìbɔŋ Nwî yîi mə à ghîrə a nî ŋghòtə jîi mə i tswɛ a Macedonia aà. ² Bo kî tswɛ nî ìkwà'ànə jî ghà'atə ñyon̄ə a nî ŋgi'i yîi mə i kî kuu a nu bo aa, lá ñidorə kî bāŋnə nluu a n̄tîi bo ŋghîrə mə bo tigə mfa ti gitə àbo ka mə bo fum fum aà. ³ Mə tse bə ayəfə a nswon̄ mə bo kî si nan̄sə mfa nyon̄ə a n̄jîm ayoo yîi bo kî tswɛ ni yu aà. Bo kî si te'ɛ mfa nî ŋkɔŋə yàà n̄tsyatə ajàn mə bo tswɛ ni yu aà. ⁴ Bo kî si bu'u mbo a mbo bî'i mə bo tswɛ nî àbwarə a n̄ñ̄ntə bə bi Nwî bîi mə bi tswɛ a Yudea aà. ⁵ A kî burə n̄tsyatə ajàn mə bî'i kî si te'ɛ wa'atə aà. Lá bo le n̄tsyá mbîi m̄fɔo mfa mibîi mi nû myaa a mbo Mmà'àmbi mbɔŋ kii tigə fa mibîi mi nû myaa a mbo bî'i, a ajàn mə Nwî à le si lɔɔ aà.

⁶ Bî'i tigə mbu'u nî m̄bo a mbo Titus mə, ajàn mə à le'ɛ n̄te'ɛ nloginə afà' à yu aa, tá à man̄sə ifà'a abɔŋentîi mà yú a titi bù. ⁷ Tsitsɔŋ tsò mə nî tsya mbîi a nî ìnnù tsim aa, a nî àbîintîi, a ajàn mə nî swon̄ə annù Nwî aa, a nî ajànə mə nî zî annù n̄ŋkon̄ə aa, a nî ñyè'ətə a ŋkwetə, bo bî nî ajàn mə nî kɔŋə a yi'i aa, mə tigə ñlɔɔ mə tá nî kî n̄tsyambîi a nî àfà'a àkɔŋnə ma yú nyon̄ə ajànə mə nî nan̄sə mfa a ŋkwetə bə bi Nwî aà.

⁸ Kaa mə si lɔɔ aa mfá ñdi'i yi tsu a mbo bù bə, mə bāŋnə ñlɔɔ aa nswon̄ə mə mbə nî tsyá n̄jîm ajàn mə nî yə bə bî m̄ɔ'ɔ bi yè'ətə a ŋkwetə aa, ntigə ŋki di'i ajàn mə àkɔŋnə yuu a nan̄sə mbə yi ànnù n̄ŋkon̄ə aà. ⁹ Nî zî ìbɔŋ Mmà'àmbi yi'inə Yesu Kristo, ka mə à le mbə ŋgàŋafu'ù aa, à le ŋghîrə ibi nû yi a nî ŋgàŋafum mbi'i ŋkwitú ghuu mə nî tsyá a n̄jîm afumə yi ya mbāŋnə mbə ŋgàŋafu'ù.

¹⁰ Àmɔɔntə ya a nî mə, a bɔŋ mə nî man̄sə ànnù ya mə nî kî lɔginə fii alòò aa tsitsɔŋə. Nî le mbə bitsyá bi mbîi, kaa ŋki'i aa tsi'á a mfá'a bə, à le ŋki mbə aa a n̄lɔɔ a mfá'á. ¹¹ Nî ghɛɛ nî mbîi la mmāŋsə afà' à wá. Tá ajàn mə nî yè'ətə ŋkii ŋkɔŋə nî mfá'á aa, tá à fe'ɛ mbòontə nî ajàn yîi mə

nì fà'a mànsè aà, òyoy aa a nî àyoo yîi mē nî tswe nî yu aà. ¹² Nî bē ki doritē a mfa boŋ Nwīngōŋ à ka beentē ayoo yîi mē nî fa aa, i yonō aa a nŋim ayoo yîi nî tswe nî yu aà, kaa ŋkî'i betē mē nî fa aa ayoo yîi mē nî sî yu tswe aà. ¹³ Kaa mē si lòò aa mē akwetē yîi mē nî fa a mbo bē bi dàŋ aa tâ à bē abè'è mē bi bè'èsè ghuu ghu bē. ¹⁴ Lâ àjàŋ yîi nî tswe nî yu tsîtsōŋ a gha'atē aa, a boŋ ŋkî ŋku'unō mē tâ nî kwetē bē bîi mē bi sî nî àyaa tswe aà. Tâ a yî mbē a noò yîi nî boŋ, bo baŋnē òtswe nî yu a gha'atē aa, bo kî ŋkwetē ghuu. Ma mùu ajàŋ a bē mē nî lèntē ghuu bu nî bù aa ŋgìgìŋè. ¹⁵ A ajàŋ mē àŋwà'ànē Nwî a swonŋ aa mē,

“Nù yîi mē à lē ŋghotē mi gha'atē aa,

kaa à lē ŋwà'à nî mu tswe mî tsyatē.

Nù yîi mē à ghòtē mi kə'ətē aa,

kaa a wa'à kî mboŋə.”

Titus bo bi ŋgāŋakòrē jî

¹⁶ Bî'i fa miya a mbo Nwî mē à ghìrē mē tâ Titus à ka ndoritē nî a ŋkwetē bù tsi'í ajàŋ mē bî'i kii ndoritē aà. ¹⁷ Kaa à lē ŋkî'i bii aa tsi'í ajàŋ mē bî'i swonŋ mē tâ à fa'a aà, à lē sî doritē tsi'í annù a a ŋkwetē, ajàŋ mē a zi a mbo bù aa, wa a zî aa nî ŋkōŋē yî. ¹⁸ Bî'i too nii, nî òndimē yî'inē yîi mē ŋghòtē jî ghà'àtē nanŋsē ŋkōŋtē ifà'á yi ajàŋ mē a swonŋ ntoo yî ònsìgìnē aà. ¹⁹ Kaa sî tsi'í ma yû bē, ŋghòtē ì kî mē òtsò'c yi ntoo yi mē tâ bî'ibo gheē akòrē nitē mē yû a mfà'a ifà'a àkōŋnē ma ghú a ŋgha'asē Mmà'ambi tâ kii dî'i mē bî'i kōŋē ŋkwetē. ²⁰ Bî'i tsyèsè nî yî'i mē bî'i wa'à lē ghìrē tâ bē ka nnurikē a nî mánjî yîi mē bî'i fà'à nî òjoo jîi mē bē nanŋsē mfa nî àbōŋntiì aà. ²¹ Bî'i lòò aà ŋghìrē ànnù yîi mē a tsinē a nsi Mmà'ambi bo bi a nsi mi'í bē.

²² Bî'i too mumaà yî'í bo bo. Bî'í ywè'ètē mē yi a ŋgaa jî ghà'àtē òyē mē a doritē a ŋkwetē. Tsîtsōŋ a ajàŋ mē à nanŋsē nnìŋ ntù yî a nu bù aa, a ku'ùsē nanŋsē ndoritē a ŋkwetē. ²³ A ŋghèc nî Titus, à laa mbē ŋù àkòrē ghà mē a fà'à bi'í yu a ŋkwetē bù. ŋghèc nî bìlîm bî'inē bî mō'c bya mē bi ghèc bo bo aa, bo tswe aa nî tsùsē àtù ŋghòtē, òzi nî ògha'a a mbo Kristo. ²⁴ Nî dî'í akōŋnē a mbo bo, ta tâ ŋghòtē jyá tsim tâ ì yē tâ à laa, tâ bo bii mē bî'í kî si kwèè mîntiì mi'í nlonŋ ŋgaa yùu aa tsi'í annù nîŋkonŋè.

9

Mfà àkwetē a mbo bìlîm bî'inē bōo bi Kristo

¹ Kaa òjî'í ànnù a mbo mē a mbù ŋka ŋwà'ànē a mbo bù òlonŋ akwetē yîi mē bi fa a mbo bē bi Nwî a Yudea aa kaa à sî bē. ² Nlonŋ mē mē zi mē nî doritē a ŋkwetē. Mē kî si kii ntərə nlonŋ ŋgaa yùu a mbo bē bi Macedonia, òswonŋ nî mē bìlîm bî'inē a ala'a Achaia bi kî tantē òlōgìnē aa yî lòò. Ajàŋ yîi mē nî nanŋsē ndoritē a ŋkwetē aa, a kî tintē waa bi ghà'àtē. ³ Lâ mē too bìlîm bî'inē bú aa mē tâ àjàŋ mē bî'í kî si tərē òlonŋ ŋgaa yùu aa tâ à tsuu bē mē bî'í kî si ghàà aa bē òtsù bē. Tsò ajàŋ mē mē kî swōŋ aa tâ nî tantē ghùu kwetē wá. ⁴ Lâ mbē a bē yîi mē bē bya a Macedonia zi bî'ibo, nî baŋnē mburē ti tantē, boŋ à ka bē adirətu a mbo bî'í i kii bē adirətu yî wē a mbo bù. Nlonŋ mē bî'í kî nanŋsē òzi mē nî ka kwetē. ⁵ A bē ànnù yîi mē mē wà'àtē mē a ku'unē a ntoo bìlîm bî'inē bú mē bî tsya mbîi yà aà;

ta taŋtə juu njoo jya mə nì kà' a aà. Maa ajaŋ boŋ i ka tigə tswe mboŋ tã mə zi nì ñkòŋê yùù, kaa ŋkì' i a ŋgaansə bə. ⁶ Annù yìi mə swonə aa a nì aa mə, nù yìi a bə miji nliŋə aa, à ka yì kii fù' u miji mì kə' otə. Nù yìi a bə ti liŋə aa tã fu' u mə gha' a. ⁷ Tã nù ñtsimə à fa nyoŋə ajaŋ yìi mə à kà' a a ntii yu aa, ntsuu ki nurikə, kə tã tsuu bə mə bi gaa nii gaa. Nlon mə Nwĩŋgòŋ a kòŋə aa nù yìi mə a fa ni ñidorə aà. ⁸ Nwĩŋgòŋ à zi àjaŋə mə mbə a fà àfù' u yì wə a mbo bù mə tã nì tswe nì njoo jii i nanşə ŋgha' a aa a ŋgòŋ bìnòò bĩtsim a mfà' a ŋgòŋ mbuu mifà' à mí sigìnə mitsim ghu.

⁹ A ajaŋə mə aŋwà' ànə Nwĩ a swonə aa mə,

“A fa ti liŋə a mbo ŋgàŋəfumə,

ànnù yì a tsinè* ñlwi' i nĩŋkòŋə.”

¹⁰ Yu wa yìi mə a fa njoo ŋgwè' è a mbo nù yìi mə a bə aa à ka ŋkii mfa nì miji mii mə bi ji aa, à ka fa a mbo bù ni jì wè, i kii ghìrè nì fu' u ni mĩ wè ta ku' usə mĩnta mii ni koonə a nì ñnnù juu jii i tsinè aà. ¹¹ A ka kii ghìrè mə tã nì ka mbə ŋgàŋafù' u a nì a nì ñnnù tsim mə mbə nì ká nĩfa ŋgòŋ bìnòò bĩtsim, ta tã bə bĩ ghà' àtə ka mfa mbi' ikə a mbo Nwĩ ñlon njoo jya mə nì fa bo kwèrè ni a mbo bĩ' i aà.

¹² Nlon mə ifà' à ma ghù mə nĩ fà' à aa, kaa i si aa tsi' i bə bi Nwĩ bya kwetə, i kii ŋghìrə bə bĩ ghà' àtə ka nanşə mfa nì mbi' ikə a mbo Nwĩ.

¹³ Nyoŋə a nji' mə ajaŋ mə bi yə nì fà ibi' inù ghu a nì ifà' à ghuu aa, bə bĩ ghà' àtə bi ka ki gha' asə nì Nwĩ, a ajaŋ mə ni fà' à nì ntoò Kristo ya mə nì bii aà, bo bi ajaŋ mə nì yàtə njoo tì liŋə a mbo bo bi a mbo bə bĩ m' o' o bĩtsim aà. ¹⁴ Tsò mə a bə la aa, nì ka tswe a ntii bo, tã bo ka tigə tsà' àtə Nwĩ nĩtì ñlon ŋgaà yùù, ñlonə ibòŋ Nwĩ yì wè yìi mə a d' i a mbo bù aà.

¹⁵ Tã bĩ' inè fa mbi' ikə a mbo Nwĩ ñlonə mĩtəŋə mi ti swonə mii mə à fa a mbo bĩ' inè.

10

Paul à làansə atu bə ñlon ifà' a yi

¹ Mə Paul, wa yìi mə mə sigisə ibi' inù gha a nşyè a noò yìi mə mə tswe bi' inè aa, là nbaŋnə ntsə' ə a nu bù a noò yìi mə mə sè bi' inè tswé aa, mə ləgə mbəŋə àjaŋ yìi mə Kristo a bəŋə aa, bo bĩ ibòŋê yi, ² mbu' u nì mbo a bù mə tã nì ghìrə mə, nòò yìi mə mə zi aa, tã mə tsuu a nu bù ki tsə' ə tsò àjaŋə mə a laa mə mə ka nanşə tsə' ə a nu bə bya mə bi swonə nì mə bĩ' i fà' à nyoŋə aa mánjì bə bĩ fàa mbi aà. ³ Nlon mə ka mə bĩ' i tswe fàa múm nbi aa, kaa bĩ' i si ntsò ma' a nyòŋə aa bĩmánjì bi mbi yù. ⁴ Kaa mĩkòŋ mi ntsò mi' i kaa mi sè aa mi mbi mù bə. Mi baŋnə ntswe ni midà' à mi Nwĩ a tã ŋgì' i nì idigè jì tii. ⁵ Bĩ' i ta ŋgì' i a nì ñmòntə aswùŋnə bə bo bĩ njòò tsim jii bə bi ŋŋee nu bi ləgè ñkĩŋə nì idigè ghu mə tã bə wa' à Nwĩ zi aa, ñkwèrə nì ñmòntə tsim, ŋghìrə i tigə ñyu' unə nì Kristo. ⁶ Nòò yìi mə nì d' i mə nì ñntii ghuu tsim mə nì ka ki nyu' unə aa, bəə boŋ bĩ' i ka kii taŋtə a nĩŋ njo a nu bə bĩtsim bii mə bi tii atu aà.

⁷ Nanşə lèntə nyə nì, mbə nù nibù ghùù à zi mə yu tswe aa bo Kristo, a ku' usə mbu nanşə nlentə ibi' nù yì, boŋ à ka yə mə wa bĩ' i ki ntswe aa a mbo Kristo tsó yu. ⁸ Kaa mə ka wa' a atu d' i mə mbə a t' e' mbə mə mə bəo ñkwèe ntii gha nlon ada' a ya yìi mə Nwĩŋgòŋ a fa a mbo bĩ' i,

* 9:9 Kə àbòŋtəti yi 9:9 Ps. 112:9

a bê àdà'a nko'o bù ghu kaa ki'i ada'a nzwitè bù bê aà. ⁹ Tâ à tsuu bə mə mə lòò aà mbòsə bù nî ñḡgwà'ànə aa jù. ¹⁰ Nlon mə bə bî mo'c bi swonə nî mə, “Ñḡwà'ànə Paul, i tii ḡki ntsə'ə, lâ nõò yîi mə à tswe bi'inə aa, yumbonə à bəra, mighàà mi bə ayoo dānə dānə.” ¹¹ A bon mə tâ bə ma bya zi mə innù jii mə bî'i swonə a mùm àḡwà'ànə a noò yîi mə bî'i sî bi'inə tswé aa, àa jii bî'i ghìrə a noò yîi bî'inə tswé aà.

¹² Lâ kaa mbə bî'i te'è wa'à lògè ìbiiñù yî'i a niḡə a titii kə a ḡka mfiginə aa bî'i bi bə bî mo'c bya bii bi beentə nî waa bombonə aà. Bo nî aa tsi'i ijñtə bê nlon mə bo ghìrə figè wàà tsi'i bə ñtigə mfiginə nî ìbii nú waa bo nî bo. ¹³ A ḡghèe a nu bî'i, kaa mbə bî'i ki'i kà ñtərə ḡghèe ñtsya ñdènə yî mo'c. Kintərə yî'i à ka təə aa a nî ifà'à yîi mə Nwî à fa a mbo bî'i aà. Ifà'à yî'i ma ḡhú i kî ñzi nywe'e a titii bù. ¹⁴ Ajānə mə bî'i le nzi nî ñtoò Kristo ya nzi ñywe'e ni yu a mbo bù aa, bî'i le mburə aa tsi'i a mùm adigə afà'à yîi mə Nwî à le mfa a mbo bî'i aà. ¹⁵ Kaa bî'i si ntii yî'i kwee ntsya ḡkuu nî ifà'à bə bî mo'c. Ayə'ətə yî'i a bə mə tâ àbiiñtù yuu tâ à kwe, tâ àfà'à yî'i a titii bù tâ i ka ḡgha'atə ḡghèe, ¹⁶ bon, ma mùu ajān, bî'i ka tigə swonə nî ñtoò yî ñsiginə ya a nî ñtoò jî dānə, kaa ḡki'i ka ḡḡee nú yî'i nlon ifà'à yîi bi fà'à mē aa bə a abwen adigə badānə. ¹⁷ “Mbə ḡù à te'è ti ḡee nú yî a ká ḡḡee aa nlonə bê Mmà'ambi,” a ajān mə àḡwà'ànə Nwî a swonə aà. ¹⁸ Nlon mə kaa sî ḡù wa yîi mə a beentə ìbii nú yî yumbonə aa bə mə bə bii nii, bi bāñnə bii aa bə ḡù wa yîi mə Mmà'ambi a beentə aà.

11

Paul bo bi ḡḡāntoo Kristo ji mbwe'esə

¹ Mə lòò mə tâ nî tswā ñtù ḡhuu nlon ḡgaà yà a ajān mə mə ka tigə bə tsó atirə i tigə boo ḡhàa ijñtə innù. Tâ nî ntswa mñtù muu! ² Mə yə'ətə ḡhuu nî àḡhə'ənə tsi'i ajān mə Nwīḡḡon a yə'ətə aa. Mə le mbii mə mə ka fa ḡhuu a mbo ñdoò tâ à yo'c, a bə Kristo. A bê ayə'ətə ya mə mə yî fa ḡhuu a mbo ḡumbāñnə yî mo'cətə a nḡwi nḡyo'c tsó mḡḡḡò mḡḡyè yîi mə à làa, mburitə a ḡumbāñnə zî. ³ Lâ mə bo'c nî mə mbə bi yî mbwe'esə ḡhuu tsi'i tsó ajān mə no ya i le nlwee, mbwe'esə Eva aa, ñta ḡḡi'i a nî ìmòòntə juu, ḡḡhìrə nî mà'atə Kristo, ajān mə nî fà ìbiiñù ḡhuu ḡhu mbo ḡkōñə nii, mfa'a ḡhu mbo nî ñtù ḡhuu tsimə aà. ⁴ Mə swonə laa aa nlon mə ḡù adān a bə zi i tigə swonə nî ànnù nlon Yesu yî dān kaa a wa'à wa mə bî'i le nswonə aa bə, kə mbə nî ki ñtigə ḡkwerə azwî yî dān a tuu ya mə nî le mfòò ḡkwerə aa bə, kə ḡki ñtigə nswonə nî mə tâ nî kwerə ntoo yî dān, a tuu ya mə nî le ḡkwerə aa bə, bon nî ka burə wó yon ḡhu.

⁵ Mə wà'atə mə kaa mə sî kə'ətə a nî mánjî yî tsù ñtsya bê ma bú mə nî twonə nî ḡḡāntoo Kristo jî wə aà. ⁶ Mə tè'è tsuu bê nāñsə ḡḡhàa i zi, bəə bon kaa a sî mitsyè ma kə'ətə. Bî'i ghìrə mə innù tsim a ḡḡhìrə mə tâ innù ma jù tsim i laa a atu bù.

⁷ Mə le ḡwò aà ànnù a sigisə ìbii nú ḡha a nsyə a mbāñnə ḡḡentə bù, nlon mə mə le nswonə ntoo yî ñsiginə Nwî ya a mbo bù tighə nî tu aa ε? ⁸ Mə le sî kwerə nḡoo aa a mbo ḡḡhòtə ji mo'c i twú nî ifà'à yîi mə le sî fà'à a titii bù aà. Mə kwerə nî nḡoo jii i le mbə jyaa aa a ḡkwetə bù ḡhu! ⁹ Lâ nõò wa mə mə le ntswe bi'inə aa, mə yî ti bonə ayoo aa kaa mə ki'i ḡḡi'i a mbo ḡù nibù ḡhùù fá. Nlon mə nḡò jya i le sî lò aa a mbo bilim ba

a ala'a Macedonia. A bə ʔannu yii mə mə le si tuu ni a mfá ɲgi'i a mbo bù, ɲki mburə ki tuu ni a mfá ɲgi'i a mbo bù a ni mánji yí tsù. ¹⁰ Tsi'i tsó mə annu nikonə Kristo ya a tswe a nu mə aa, kaa mbə bi wa'à tswe ti zi annu ma yú mə mə tərè ɲswonj aa fàa mbu'u Achaia. ¹¹ Mə swonə laa aa nlonj mə kaa mə si ghuu ɲkɔɲə aa e? Nwɪŋɔɔɲ à zi mə mə nənʂə ɲkɔɲə ghuu!

¹² Annu yii mə mə ghìrè aa, mə ka ghèè nì mbii i ki ghìrè, tá ghìrè tá à laa mə kaa áfà'á yi'i bi bə ma bya mə bi swonə ni mə bi'ibo fà'a aa a ɲgigɪɲ aa kaa a si ku'unè tsi'i tsó ajàn mə bo tərè ɲswonj aa. ¹³ Nlonj mə mbuu bə ma bya à laa mbə ɲgǎɲntoo mbwe'esè, mbə ɲgǎɲəfà'a mbwe'esè, mə bi bagilə ni mə bo ni ɲgǎɲntoo Kristo. ¹⁴ Kaa ma ya à si annu yí fii bə, nlonj mə tsi'i Satan yumbonj a bagilə ni mə yu ni angel ɲkà'à. ¹⁵ Maa ajàn kaa a wa'á annu yí fii a mbó ɲgǎɲəfà'á ji a ɲki mbagilə mə bo ni ɲgǎɲəfà'a Nwí yii tsinə aa. Bo ka yi kwerə mitunə mi fà'á myaa tá mi ku'unə a nu bo, a nì ibi waa.

ɲgi'i yii mə Paul à le nyə tsi'i tsó ɲgǎɲntoo Kristo aa

¹⁶ Mə ku'usə ɲkwatə nswonj mə tá ɲu tsù à tsuu gha ló lógè tsi'i tsó àtìrè. Lá mbə nì lógè gha tsó àtìrè, nì bii gha maa ajànə, tá mə tswe nì ʔannu yii mə mbə mə boɔ ɲka ntərə ghu. ¹⁷ (Ma yú ʔannu mə mə swonə tsitsɔnə aa kaa à si annu yii mə mbə Mmà'ambi a beentə mə mə swonj bə. Nlonj mə a ni ʔannu ɲkwɛɛntii mà yú, mə ghàà aa tsó àtìrè. ¹⁸ Ajàn mə bə bi ghà'atə bi tswe ghu mə bi tərè tsó bə bi fàa mbi aa, mbə mə ki ɲka ntərə yàa ɲgaa.) ¹⁹ Bù bii mə nì ni ɲgǎɲmitsyè aa, ni doritə a ntswa mɪntii mùu nlonj itìrè. ²⁰ Ni tswa mɪntii muu nlonj bə bii mə bi ghìrè ghuu nì ibù'u, ɲji nì ghuu, kə mbentə ni bi mátaa mə nì kwo ghu, ɲtsa'a nì ghuu, ɲki nzwí nì ʔbo a itu bù. ²¹ A nənʂə mbə ndìrətu a mbo mə a mbii mə bi'i borikə si'i a ɲghìrə ma juu ɲnnu.

Lá mbə ɲu tsù a tɛ'ɛ ɲka ɲkwɛɛ ntii yi (mə ghàà aa tsó àtìrè) bonj mbə mə tse kii kwèè i ghá. ²² Bo ni bàYuda aa e? Bonj wa mə ki mbə yí mò'ó. Bo ni bàIsrael aa e? Mə ki mbə yí mò'ó. A laa mbə aa bà ɲgwè'è Abraham aa e? Mə ki mbə yí mò'ó. ²³ Bo swonə aa mə bo ni ɲgǎɲəfà'à Kristo aa e? Bonj mə nì ɲgǎɲəfà'à ntsya waa (mə ghàà aa tsó abàrə). Ifà'á yii mə mə fà'á mə, i gha'a ntsya i waa. Ndùu ɲgaa yii mə mə kuu a atsanj i gha'a. Ndùu ɲgaa yii mə bi ghɔɔ gha ghu mə tigə a ntsú nìwo, kaa mbə mə wa'à sənə. ²⁴ BaYuda bi ghòò mə gha ɲgàà ji ntaà ni itì jya mighum mi nikwa mə bi tigə mma'atə tsi'i yí fuurè aa. ²⁵ Bi ghòò mə gha ɲgàà ji tarə nì ʔkaantə atii, ntɔwumtə gha ni ɲgò'ò ɲgaa yí fuurè, ʔbanə ɲki a sá'anə mə nì mə ghu mum a ɲki ɲgàà yi tarə. A nɪtugə nì ʔsi'ɪnə, ɲki i tii nì gha ɲghèè ntii mbii. ²⁶ A ni ikòrè nitəə jì ghà'atə mə le ntigə tsi'i a ɲkonə a ɲki. Ntigə tsi'i a ntsu nìwo a mbó bəgámighee. Ntswe a ntsú nìwo a mbo baà bə. Ntswe a ntsú nìwo a mbo bitizi Nwí. Ntswe a ntsú nìwo a ɲjò'ò àla'a, ntswe a ntsú nìwo a nta'a miwèè miwèè. Ntswe a ntsú nìwo a ɲki miyaa, ɲki ntswe a ntsú nìwo a mbo bilim ba bi mbwe'esè. ²⁷ A bə tsi'i ifà'á bo bi ɲgi'i; a nì ɲgàà jì ghà'atə mə le tsi'i ti bwii, ɲji miji bo ɲji ɲki i yanə náa. A ni ɲgàà jì ghà'atə kaa mə wa'à nì miji mì ghà'atə tswe; kaa ɲki'ì nì àdigè yí le tswe, kaa wa'à nì ʔtsə'ə ki ntswe, mɪfə'ə i kó naa. ²⁸ A ɲkù'usə ɲnnu jì mò'ó, abè'e yii a sigə ni a nu mə a ɲjwí tsim a ɲjim nìwa'a nlonj ɲghotə jú tsim. ²⁹ ɲu yii mə mə yu'u mə à bərə kaa nú yà i wa'à kí

m̀bɔrɛ aa à ni ghuu aa ε? Ǹu ỳi m̀e bi ki ngh̀irɛ a ẁo kaa m̀e wa'a ǹi àjɛ̀nɛ luu aa, à ǹi ẁo aa ε?

³⁰ M̀e b̀e ki kwɛɛ ǹti gha, boɲ m̀e kwɛɛ aa a ǹi ǹjoo jya m̀e i d̀i' i ni m̀e m̀e b̀ɔrɛ aa. ³¹ Nwɪ̀ngɔ̀ɲ m̀e à ni Ta bi M̀m̀a'ambi ỳi' inɛ Yesu ỳi m̀e m̀bɔɔnɛ t̀i m̀e i tswɛ ǹi H̀kũm ỳi aa, à zi m̀e kaa m̀e si innu tswɛɛ. ³² Ǹòò wa m̀e m̀e lɛ ntswe a Damascus aa, Gũmnàà ǹjɔ'ò àla'a wa, nyonɛ ǹi ǹtsũ M̀fò Aretas, a too bisogyɛ m̀e t̀a bi b̀e m̀antsũ m̀iɲkya, m̀banɲnɛ ghã. ³³ Bi tigɛ ǹnɲ gha a m̀um ǹkyɛ ntsyasɛ a ǹi àb̀u' u awugɛ nda nsigisɛ, m̀e tigɛ ǹkhɛ ghu mb̀o.

12

Annũ ǹlon ǹjɛ̀ tɛ̀ tɛ̀ bo bi innũ j̀i m̀e Nwĩ à lɛ ndi' i a mbo Paul aà

¹ Ka m̀e kaa à s̀i annũ ỳi siginɛ a ǹka ntɛrɛ b̀e aa, m̀e ka ghɛɛ ǹi m̀b̀i ki tɛrɛ. Tsɪtsɔ̀ɲ m̀e ka ki swon innũ ǹlon ǹjɛ̀ tɛ̀ tɛ̀ bo bi innũ j̀i ẁe j̀i ẁe j̀i m̀e M̀m̀a'ambi Yesu Kristo à lɛ m̀fi'isɛ ndi' i a mbo m̀e aa. ² M̀e zi mu Kristo ỳi m̀ò'ò m̀e Nwĩ à lɛ l̀gɛ̀ ǹkɔ'ò ǹghɛɛ ni ghu a aburɛ ỳi a kɔ'ò ntsirɛ aa, wa adigɛ ỳi m̀e Nwĩ a tswɛ ghu aa, à b̀e m̀e tsi' i tso il̀òò nighũm ǹtsò j̀i ǹkwà. M̀e swonɛ nlon aà ghã. Lã kaa m̀e s̀i nanɲɛ ǹzi m̀e à lɛ nnanɲɛ ǹkɔ'ò ǹghɛɛ a aburɛ. Kɛ̀ à lɛ m̀baa m̀bɛ b̀e ǹjɛ̀ tɛ̀ tɛ̀ ò, b̀e boɲ a zi tsi' i Nwɪ̀ngɔ̀ɲ. ³ M̀e kwatɛ̀ nswonɛ ni m̀e m̀e zi ǹu ỳi m̀ò'ò ỳi m̀e bi lɛ ǹl̀gɛ̀ ǹkɔ'ò ǹghɛɛ ni ghua paradiso, ǹku'usɛ nswonɛ ni m̀e kɛ̀ à lɛ m̀baa nnanɲɛ ǹkɔ'ò a m̀um ib̀iinu ỳi, kɛ̀ à lɛ m̀bɛ aa ǹjɛ̀ tɛ̀ tɛ̀ boɲ a zi tsi' i Nwĩ. ⁴ A lɛ ǹkɔ'ò ǹghɛɛ aa nyu' u innũ j̀i m̀e kaa ǹu m̀isɔ̀ɲ à wa' à swonɛ, j̀i m̀e kaa m̀bɛ bi wa' à k̀i m̀b̀i m̀e m̀bɛ bi swonɛ a mbo ǹu. ⁵ M̀e ka ki tɛrɛ lonɛ aa ǹgaa ǹu ma ghũ, kaa m̀e aa wa' à k̀a ǹtɛrɛ nlon ǹgaa ỳa. Tso m̀e a b̀e laa, m̀e ka ki tɛrɛ aa lonɛ b̀e innũ jya j̀i m̀e i d̀i' i m̀e m̀e b̀e aa àb̀ɔrikɛ ayoo aa. ⁶ M̀e b̀e tɛ'ɛ ki l̀òò m̀e m̀e ki tɛrɛ, b̀e boɲ kaa m̀e ka wa' à tɛrɛ b̀e, ǹlon m̀e m̀e ka ki swon a tsi' i annũ ǹǹkɔ̀ɲ aa. Lã kaa m̀e ka wa' à k̀a ǹtɛrɛ lonɛ innũ j̀u m̀e m̀e ỳe aa. Kaa m̀e si k̀ɔ̀ɲ m̀e t̀a ǹu tsu à tigɛ nyɛ gha tso ǹu ỳi ǹwɛ̀ nlon aa b̀e innũ j̀i m̀e m̀e ỳe a ǹi ǹjɛ̀ tɛ̀ tɛ̀ aa ǹtsyatɛ innũ j̀i à ỳe m̀e ghirɛ bo bi j̀i à ỳu' u m̀e swonɛ aa.

⁷ A ngh̀irɛ m̀e t̀a m̀e tsuu si' i ki tɛrɛ nlon innũ j̀i ẁe j̀i we jya m̀e bi lɛ m̀fi'isɛ ndi' i a mbo m̀e aa bi lɛ nsɔ̀ nɔ̀ɲ ỳi m̀ò'ò a ǹjyã nu m̀e, i tigɛ̀ m̀bɛ tso ǹgã̀nãfã' a Satan m̀fa ǹi ǹgi' i a mbo m̀e, ǹkwɛtɛ a ngh̀irɛ m̀e t̀a m̀e tsee si' i ki tɛrɛ. ⁸ M̀e lɛ ntsã' àtɛ̀ Nwĩ ǹgaa j̀i tarɛ, ǹlɔ̀ a m̀b̀o M̀m̀a'ambi m̀e t̀a à tso'ò nɔ̀ɲ ya a nu m̀e lɔ'osɛ. ⁹ A kwĩ' i m̀e, "Ib̀ɔ̀ɲɛ gha ỳi m̀e ò tswɛ ni ghu aa, àa ayoo ỳi m̀e a ku'unɛ a mbo ẁo aa. Nlon m̀e bi nanɲɛ nyɛ m̀ida' à ma m̀itsim a nu ẁo aa a noò ỳi m̀e ò b̀ɔrɛ aa." Ma mùu ajàn m̀e ka kù' usɛ b̀u ki nanɲɛ tɛrɛ a noò ỳi m̀e m̀e b̀ɔrɛ aa, nlon m̀e à ni noò ỳi m̀e m̀ida' à mi Kristo mi kusɛ ghã aa. ¹⁰ Ma mùu ajàn m̀e doritɛ a nyɛ ǹgi' i nlon ǹkwitu Kristo. M̀e aa ki tigɛ̀ doritɛ a ǹkwerɛ innũ j̀i m̀e d̀i' i m̀e m̀e b̀ɔrɛ aa, kɛ̀ m̀b̀ɛg̀itɛ̀ ỳi m̀e bi b̀ɛg̀itɛ̀ ǹi gha ghu aa, kɛ̀ ǹgi' i j̀i i kuu a nu m̀e aa, kɛ̀ b̀e innũ j̀i m̀e bi tso'ò akòrɛ ya ghu ǹkii m̀firɛ ǹi gha ghu aa, kɛ̀ innũ j̀i m̀e i tsa' à ǹi gha laa. Nlon m̀e a ỳi m̀bɛ a noò ỳi m̀e m̀e b̀ɔrɛ aa, m̀e b̀anɲnɛ ǹti.

Ajàn m̀e Paul à lɛ si wa' a innũ ǹlonɛ baKorinto aà

11 Mè tìgè mè ñghaa tsó ajàntè ñlonj mæ a ghâ aà â gaaensè bù mæ mè ghìrè ma mùu ajànj aà. Aa bù bìi mæ boj nì tswè ní m̀bàj̀nè m̀beentè gha aà. Nlonj mæ mè laa te'ε bə ayoo adànjè adànjè boj kaa ngàjntoo Kristo jì wè juu jya kaa i sì kò'ònè ñtsyatè gha a nì m̀anjì yì tsù.

12 Ìnnù jì yēyerə bo bì ñnnũtsyámbo bo bì ñnnù jì wè jii mæ Nwì à le le nlògè noò ñghìrè mè ghìrè a titii bù aa, i di'i nì mæ mè nì ngàjntoo Kristo yì ànnù ññkonnè. 13 Ànnù yii mè le ñghìrè a nu bù a bi'i ntsyatè ajànj mæ mè le ñghìrè a nù ñdánwì jì m̀o'ò aa à bə aà àkè le? A bə aà àjànj mæ kaa mè le ñwa'à kà ñdi'i ghuu mæ tá nì ka mfa ñkabə ñkwetè ní gha ghu aa ε? Mbə a bə aa ma yù ànnù, nì li'ìnè ibi ghâ.

14 Yó ní à ní ñgàà yii i ywe'e ji tarə aa tsítsònj mæ mè tãntə ibiinu gha a nzi a mbəε bù. Kaa mè ka zì aa kaa wa'à ghuu ka ñdi'i ní ànnù tsu nlonj mæ mè lòò aà àkòjnnè yuu bo bì àjànj mæ mbə bi'ìnè kà ñfa'a abo m̀o'ò aà, kaa mè si aà ñkabè yùu lɔɔ. A laa mæ a tswè nì ñka nləə bità bo bì ma, nləə ní ñkabə a mbo bɔɔ byaa, kaa à s̀i b̀aj̀nè ñtswè ní ñka nləə bɔɔ byá. 15 M̀a ka b̀aj̀nè ki doritə a mfá ñkabè yá ntsim a mbo bù, i fa fa ibii nù gha, a ñkwetè bù. Nì ka wa'à gha ki ñka ñkonnè mæ mbə mè nanjə ñkonnè ghuu ma mùu ajànj aa ε?

16 Maa ajànj nì ka bìi mæ kaa mè le ñwa'à ghuu ní àbè'è yì tsu be'esè a ñka ñkwèrè ñkabə a mbo bù, lá bù bí m̀o'ò bi swonnè nì mæ mè le si jìtè ní ñkòbè, ñkii mbwe'esè ní ghuu ní àbaj̀nennù. 17 Èh èh! Mè le mbaa njitè ñkòbè a nu bù, ntsya a njim bə bya mæ mè le si too a nu bù aa ε? 18 Mè le mbu'u aà m̀bo a mbo Titus ntoo yì bo mu Kristo yì m̀o'ò wa a nu bù. Ma la a bə mæ Titus à le nzi aa njitè ñkòbè a nu bù aa ε? Tìgè bi'iyu tswè aa tsi'i ní ñtii m̀o'ò? A le si wa'à kii ñyonj aa tsi'i ní ñbù'ù mikòrè ja aa ε?

19 Nòò tsù nì laà ñtigè ñwa'atè nì mæ mè lòò aà ñkwèrè átù yì'i a mbo bù. Ngànjè ghâ! Nwì à ní àyèfè yì'i, mæ mè swonnè aa tsi'i ànnù ññkonnè tsi'i tsó ngànjàfà a Kristo ñlonj mæ ñnnù tsim jii mæ ghìrè aa mbá ñka'á jyá, mæ ghìrè aa a ñkwetè bù ghu tá nì ka ñkwe.

20 Mə b̀o'ò nì mæ nòò yii mæ mè ka zì aa, kaa mæ ka wa'à yê ghuu tá nì bə aa tsi'i tsó bə bìi mæ boj nì ni bu aa, tá nì ki nyè gha tá mè wa'à ñù yii mæ nì lòò mæ mè bə aa ki mbə. Mə b̀o'ò mæ mè ka yì zì yè ayònj bo bì àgh'è'ənè, àlwintɔnj bo bì nì yum, ànnù a ñka mbègìtè bə bí m̀o'ò bì fiswonj, kántərə bo bì àbuurè ñnnù tá i tswè a titii bù. 21 Mə b̀o'ò mæ nòò yii mæ mè ka bú zì aa, Nwì à ka ñrèsə atù ya a titii bù. Mə b̀o'ò mæ mè ka yì ki yə'è nlonj bə bya bitsim a titii bù bìi mæ bi ghèè ní m̀bii a ñka ñghìrè ñnnù jì bi jya jii mæ bo le si ghìrè a mbii, kaa mburəti mmà'atè ànnù atsùurè, ànnù ajirè bo bì ñnnù tsim jii mæ à nì ñnnù nsinj aà.

13

Ƴwà'asə nliw'injim bo bì àtsà'atə Paul

1 A ní ñgàà ji tarə i júlà mæ mè ka zì a mbo bù aà. Tá ànnù tsim yii nì swonnè nlonj ngàà ñu aa, tá nì yè mæ biyèfè bi tswè ghu bi baa kè bi tarə a ndiintə. 2 Mə wa'asə bə bìi mæ bi le m̀fànsə ànnù a mbii aa bo bì bə bí m̀o'ò bitsim, mæ nanjə wa'asə waa tsítsònj mæ mè s̀i bi'ibo tswé aà, tsi'i tsó ajànj mæ mè le ñghìrè wa nòò mæ mè le nzi a ñghantè bù a nì nòò yii mæ à le nywe'e ngaa ji baa, tá mè bu nzi boj kaa mè ka wa'à ñù tsù bù

m̄ma'at̄e. ³ Tsõ m̄e ni lòò m̄e ni ȳe al̄ens̄e m̄e Kristo a gh̄aa a nu m̄e aa, ni ka ȳe. Kaa à s̄i ann̄u ȳii m̄e a b̄or̄e aa a nu bù gh̄ir̄e, a b̄aṅṅn̄e m̄fa'a n̄i a tit̄ii bù aa ni mid̄à'à. ⁴ Nl̄oṅ m̄e bi le ṅkw̄eent̄e ȳi a ati b̄aṅṅn̄e b̄aṅṅn̄e aa a noò ȳii m̄e à le mb̄or̄e aà. L̄a ts̄its̄oṅ à b̄aṅṅn̄e n̄tswe n̄t̄ii a ni mid̄à'à mi Nw̄i. Aṅṅṅ m̄e b̄i'í tswe n̄i ann̄u ȳi m̄o'ò b̄i'íbo aa, b̄i'í ki mb̄or̄e. L̄a, noò ȳii m̄e b̄i'í ka z̄i a mb̄e bu baKorinto a lent̄e ann̄u yuu aa, b̄i'í ka tswe n̄i ann̄u ȳi m̄o'ò b̄i'í bi Kristo ȳii a tswe n̄t̄ii aa, i tiḡe tswe ni mid̄à'à mi Nw̄i.

⁵ N̄i l̄eṅt̄e m̄ib̄ii mi nú muu, n̄ȳe m̄e ni tsw̄á àb̄iint̄ii yuu le. N̄i kwa'an̄e ib̄iinn̄u gh̄uu. N̄i s̄i ȳe m̄e Kristo Yesu à tswe a nu bù aa ε? M̄e mb̄e ni tsuu akw̄á'àn̄e ya w̄ò. ⁶ M̄e w̄á'at̄e m̄e ni ka ȳe m̄e kaa b̄i'í b̄imb̄oṅ kaa b̄i'í s̄i ki ṅwo. ⁷ B̄i'í bu'u mbo a mbo Nw̄i m̄e t̄a ni tsuu inn̄u j̄i bi ki gh̄ir̄e. Kaa a wa'à b̄e aa b̄e m̄e b̄i'í lòò nd̄i'i m̄e t̄a à b̄e tsi'í tsõ b̄i'í tsȳá àkw̄á'àn̄e ȳá. A b̄aṅṅn̄e mb̄e aa m̄e b̄i'í lòò m̄e t̄a ni ka ṅgh̄ir̄e ann̄u ȳii a ku'un̄e, ka m̄e mb̄e a fin̄e tsi'í tsõ b̄i'í wo aà. ⁸ Nl̄oṅ m̄e kaa mb̄e b̄i'í wa'a ann̄u tsu gh̄ir̄e ȳii kaa a s̄i n̄i ann̄u n̄iṅkoṅ b̄òont̄e. B̄i'í gh̄ir̄e inn̄u ts̄im aa tsi'í n̄i ann̄u n̄iṅkoṅ. ⁹ Nl̄oṅ m̄e b̄i'í dorit̄e a noò ȳii m̄e b̄i'í b̄or̄e ni b̄aṅṅn̄e n̄t̄ii aà. Ann̄u ȳii m̄e b̄i'í lòò a mbo Nw̄i aa à ni m̄e t̄a ni ka ṅkwi ṅkw̄ens̄e ṅgh̄eε n̄i m̄b̄ii. ¹⁰ M̄e ṅw̄á'àn̄e lal̄a m̄e m̄e tswe a adiḡe d̄aṅṅe aa m̄e mb̄e m̄e ȳi nz̄i, m̄e tsuu ki ts̄e'ò ni àd̄à'à ȳii m̄e Mm̄à'àmb̄i à fa a mbo m̄e aa, a b̄e àd̄à'à m̄e m̄e ka ṅko'o gh̄uu gh̄u t̄a ni kwe, kaa ṅki'ì aa mid̄à'à mi ns̄iḡis̄e bù a ns̄ȳe b̄e.

¹¹ A nlw̄i'is̄e bil̄im b̄a, fil̄o fuu. Kw̄ens̄e ni b̄im̄an̄j̄i buu, yu'u ni ann̄u ȳii m̄e m̄e sw̄oṅe aà. N̄i ka m̄biin̄e bu ni bù. ṅka n̄tswe n̄i m̄b̄oṅn̄e, boṅ Nw̄iṅṅoṅ ȳii m̄e à ni Nw̄i àk̄oṅn̄e ṅki mb̄e ȳi m̄b̄oṅn̄e aa, à ka tswe bu bo. ¹² T̄a ni tsa'at̄e gh̄uu bu ni bù ṅn̄oṅ m̄igh̄èḡè muu n̄i àl̄aa n̄t̄ii. ¹³ B̄e bi Nw̄i bits̄im bi ts̄a'at̄e gh̄uu. ¹⁴ T̄a ìb̄oṅ Mm̄à'àmb̄i Yesu Kristo n̄i àk̄oṅn̄e Nw̄iṅṅoṅ, n̄i Azw̄i Nw̄i ȳii m̄e a boons̄e yi'in̄e aa, t̄a ì tswe a mbo bù bits̄im̄e.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaGALATIA

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ñghwà'ànè Paul a mbo ñghòtê bɔɔ bi Kristo jii mē i le ntswe a nī ñjɔ'ɔ ila'a jī mɔ'ɔ a mbu'u Galatia yii mē baRoma le si bu'utē aà. Nī ñtoo yī ñsiginè ya a mbô ñghotē ma jū aa a le nzi Paul ñzi ni yu, bē ma bú bi kī ñnanşə nzi yi (4.13-15). BaYuda bī mɔ'ɔ bi le nzi ñswonjə ni a mbo bē a múm ñghòtē ma jū mē bo bītizī Nwī bii mē bi mbii Kristo aa, bi tsewe nī ñka yonjə nī nōņşə Moses, ñkii ñghirə nī ñnnū jī mɔ'ɔ jii mē nōņşə à le si lɔ̀ɔ aà (4.9,10,21). Bo le ntswe nī mbii tã bī ñetə waa, tã bo kii nləə nī ñjwi jī mɔ'ɔ bo bi bisanj, ntsuu njoo jī mɔ'ɔ mē i le ñwa'a laa nyonjə a nī nōņşə aa ki jī. Nğanjndi'innū ma jū le si swonj ni mē mbə bo tsuu a nōņşə ki yonjə, ñghirə nī ñnnū jii mē bo le si di'ì aa bonj kaa mbə Nwī a wa'à waa yweensə. BaYuda ma bú le ñkii nswonjə ni mē kaa Paul à le ñwa'a ñğanjntoo yī ànnū nīkonj bē; kaa ñtoo yī ñsiginè ya mē à le si swonjə aa, kaa i wa'à kī ñku'unə. Aà ànnū yii mē a le ñghirə Paul a ñghwà'ànè aṅwà'ànè yū aà.

Paul à nāņşə ntsyà aa a nī aṅwà'ànè yulà ñswonj a ajanj yii mē Kristo, a nĵim ntoo yī ñsiginè ya, a fi'i bē bii bi nĵi nti waa ghu nu aa, a ndábù'ù, ñkètə mĵnkirə mii mē nōņşə à kwērə waa ghu aà (5.1). Ntīgə nnanşə ntɔ'ɔtə atu ànnū yii mē a tsewe ghu nlonj ilonj aà. Nwī, nlonj ibonj tī ñdùù yi wa, a yweensə bē ñghirə ànnū yaa a tsinè a nsi mi'i yu nyonjə aa tsi'ì a nĵim àbiiintì, kaa wa'á aa nĵim ifá'a nyonj nōņşə bē. Yesu à le kwo a atu ati, mbii ndòò nōņşə ya aa nlonj ñkwítù bē bii mē à le zī a nyweensə aà (3.13-14).

Paul à le à tigə lɔ̀gə ibiinnū yi yumbonj nī àlènsə, figitə ajanj mē Kristo à le kètə mĵnkirə mi nōņşə yii mē yu le si yonjə a mbii aà. Nòò yii mē yu le mbii a Kristo aà yu le kwo bo yu Kristo yumbonj, Kristo a tigə ñkwetə nii a múm ñtswéntì yu, àkòrə nizī yi a tigə mbə yii mē Nwī a lɔ̀ɔ aà (2.20-21). Nswonj mē Nwī à le ntoo Mú yi Kristo aa mē tã à zī ntsu'u atù bē bii mē bi le si yonjə nōņşə, i tigə fa abwarə a mbo bo tã bo bē bɔ̀ɔ bi (4.4-5). A mbo bē bii mē à ni bɔ̀ɔ bi Nwī aa, a fa nī Azwī yi yii mē ghirə bi koonè nī fintà fi Azwī, ntīgə ñghirə nī ñnnū jii mē Nwī a lɔ̀ɔ aà (4.6; 5.22-3). Paul yii mē a zī ngi'ì yii mē nōņşə à le niņə a nu yu, Kristo zī mfi'ì yi ghu aa, a māņşə ñswonj mē kaa mbə yu wa'à nú yī nī àyoo dāņ bú ñka ntswonjə ntsyatə ànnū Kristo yii mē à le ñkwo mfi'isə yi a múm ibi mbi, ñghirə mē tã nōņşə wa mē a tti ni mē tã baa ñjetə nī bē aa tã à tsuu ànnū tsu bú bē. Ànnū yī wè yii mē a tsewe ghu aa à ni mē yu tigə àyoo yī fii yii mē Nwī à bú nnanşə (6.14-16).

Bi yatə aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'ì ànnū aṅwà'ànè yū 1.1-10
2. Adà'à yii mē Paul à le ñkwērə a mbə ñğanjtoò Kristo aà 1.11—2.21
3. Ntoo yī ñsiginè nlonj ibonj Nwī 3.1—4.31
4. Ajanj mē Kristo a kètə mĵnkirə a nu bē bii mē bi bii yii aa bo bi àkòrə nizī yaa a múm ñtswéntì ma yū 5.1-6.10

5. Innù jii mæ Paul à le nswonɔ a nlwĩ'isè aà 6.11-18

Paul a tsà'atè nghanà baGalatia

¹ Anwà'ànè yú a lo aa a mbo mæ Paul, nghanntoò Kristo. Kaa a gha aa a le nwa'á bē tso'ɔ ntoo bē, kaa bi wa'a gha ki ntso'ɔ ntsya aa a múm mbo nju tsú bē. Lá a gha aa a le ntso'ɔ tsi'í Yesu Kristo, bo Taà Nwĩngɔn yii mæ à le nyweensè yi ni nìwo aà. ² Bì'í bì bìlím bilím bitsím bìi bì'íbo tswè aa bi too atsà'atè a mbó nghanà tsiím jii i tswè a ala'a baGalatia aà. ³ Tá Nwĩngɔn Taà yi'inè ni Mmà'àmbi yi'inè Yesu Kristo fa ibòŋ ní m̀b̀ɔ̀ɔ̀nə a mbo bù. ⁴ Yesu Kristo ma ghú à le mfa ibiínú yi mbi'í innú jì bì jì'inè mæ yu kwèrè yi'inè a mbó n̄gù'ù yi mbi yúla ní n̄kòŋə Nwĩngɔn Taà yi'inè. ⁵ Tá n̄gha'a tá n̄ tswè ghu mbo nlwĩ'í n̄n̄kòŋə. Amen.

Ntoo yi n̄siginè yi n̄fiurè yii bì'inè swonɔ aà

⁶ A tswa gha mæ, kaà àgha'a a burè tì sà'atè, nì burè n̄ka mma'atè ní n̄ú yii à le ntwonɔ ghuu, n̄tsya a n̄jím ibòŋ Kristo aa, n̄tigè mbii ní n̄too yi n̄siginè yi dānè. ⁷ Kaa mæ si swonɔ aa mæ n̄too yi n̄siginè yi dān̄ i tswè ghu. Lá bē tswè ghu bìi bì fa n̄gi'í a mbo bù, n̄buurè ní itú juu, n̄lɔɔ ní n̄kwensè n̄too Kristo yi n̄siginè yá. ⁸ Lá, m̀b̀ə̀ bí'í t'è'è, kè angel a lo a aburè n̄sigè n̄ka nswonɔ n̄too yi dān̄ n̄tsyatè ya yii bí'í lèè n̄t'è'è mfoo nswonɔ a mbo bù aa, bon̄ n̄dòò i tswè ghu atú. ⁹ Ajān mæ bí'í t'è'è n̄swonɔ a mbo bù aa, mæ bù n̄kwatè nswonɔ a mbo bù mæ, mæ n̄ú tsú ka nswonɔ n̄too yi dān̄ n̄tsyatè ya mæ ní lèè n̄t'è'è mfoo n̄kwèrè aa, bon̄ n̄dòò i tswè ghu atú.

¹⁰ Ma yú a finè aa tsi'í tsò mæ tigè n̄lɔɔ mæ tá bē beentè gha, kè a ni aa mæ mæ lòò mæ Nwí beentè gha aa è? Kè mæ lòò aà n̄ghirè mæ bē ka ndoritè aa è? Mæ bē ki lòò bē mæ mæ ki ghirè tá nú bē ka mbon̄ə bon̄ kaa mæ si n̄ghanafà'a Kristo bē. ¹¹ Bìlím bá, mæ lòò mæ tá n̄i zi mæ n̄too yi n̄siginè ya mæ mæ le nswonɔ a mbo bù aa, kaa i le nwa'á aa yi n̄ú m̀s̀ɔ̀ŋ bē. ¹² Kaa mæ le n̄ki'í aa a mbo n̄ú kwèrè. Kaa a le wa'á n̄ú a mbo mæ ki ndi'í. Lá i le mbān̄nè n̄zi n̄tsyá aa a n̄jímə ajān mæ Yesu Kristo yu mbon̄ ə le ndi'í a mbo mæ.

¹³ Nlon̄ mæ ní lèè nyu'u a ajān mæ n̄tswé yà yi m̀b̀i a múm ànnú Nwí baYuda i le mbə aà. A ajān mæ mæ le si nan̄sə ntso'ɔ ní àkòrə nghanà Nwí tsi'í ni m̀t̄i, n̄lɔɔ ni mæ mæ burè bwesè tsi'í bwèsè. ¹⁴ Mè le n̄tsyatè n̄kèè yà a múm ànnú Nwí baYuda tsi'í n̄tsimè, n̄nan̄sə mfa ibiínú gha a nyon̄ n̄n̄sè bità bi bità bi'í. ¹⁵ Lá nòò yii mæ yu wa yii mæ à le n̄t'è'è mfoo ntso'ɔ gha mbon̄ tá bi jwe gha à le ntwonɔ gha n̄tsya a n̄jím ibòŋ yi, ¹⁶ n̄doritè mæ yu di'í Mú yi a mbo mæ, mæ mæ tigè n̄ka nswonɔ n̄too yi siginè ya mbi'í n̄gaa yi a mbo bitizi Nwí aa, kaa mæ le n̄ki'í adi'itè a mbo n̄ú m̀s̀ɔ̀ŋ maa noò kwèrè; ¹⁷ kaa n̄ki'í kò'ɔ n̄ghèe a Yerusalem a mbo bē bìi mæ bi le mfoo m̀b̀ə̀ n̄ghanntoo Kristo tì mæ aà. Mè le mbān̄nè n̄lo n̄ghèè gha a ala'a Arabia, n̄ghirè mbù n̄tigè mbii a Damascus.

¹⁸ Hòò i kà mæ aa n̄tsya jì tarə mæ kò'ɔ n̄ghèè a Yerusalem a n̄ghantə Cephas, n̄tswè bi'iyu n̄jwi n̄ighúm n̄tsò n̄taà. ¹⁹ Lá kaa mæ le n̄ki'í gha n̄ghanntoo Kristo wa yi tsú yè n̄tsyatè Jems yii mæ à ni muma bì Mmà'àmbi aà. ²⁰ (A múm innú jú mæ mæ n̄wà'ànè a mbo bù aa, a n̄si mi'í Mmà'àmbi, kaa mæ si innú tswèe.) ²¹ Mè le n̄tigè mbu n̄lo ghu n̄ghèe a mbù'u Syria ni Cilicia. ²² Kaa n̄ghanà Kristo jya jii i le n̄tswè a Yudea aa kaa i burè tì n̄sì

gha zî. ²³ Bo le si yu'u aa tsi'i yù'ù bi swonè ni mæ, "Nù wa yîi à le si tso'c akorê yi'inè aa a tigè nseensè annù abîintîi mà ya mæ à le si lòò a bwesè aà." ²⁴ Bo le si tigè ngha'asè nî Nwî mbi'i njaà yà.

2

Annù Paul bo bi ñgãntoo Kristo jî m'c'o

¹ Ilòò i tsa yà mé nighúm ntsò jì nìkwà, mè bú ñk'c'o ñghæ fu a Yerusalem bi'i Barnabas. Bî'i kà mæ aa ñghæ aa, ñlogè Titus bî'ibo ghæ. ² Mè le ñk'c'o ñghæ aa ajàn mæ Nwîngòñ à le ndî'i a mbo mè aà. Mè kò'c'o mé ñghæ, ntsi'i bitsyàsè, a tswè tsi'i bî'ibo, mè nòñsè ntoo yî ñsiginè ya mæ mè le si swon a mbo bi tizî Nwî aa a nsi bo tá ghìrè mæ ifà'á gha yîi mæ mè le si fà'á aa, nì yîi mè bùrè ki fà'á aa, tá ì tsuu a dånè dånè tsa. ³ Kaa nù tsù à le ñk'i'ì Titus yîi mæ bî'iyu le ntswe aa gaansè mæ tá bi ñetè yi ka mæ à ni nù bàGrikia laa aà. ⁴ Ka mæ bè bî m'c'o le ñka nloo mæ bi ghìrè yi'i nî ìbù'ù aa, bè bî m'c'o bii mæ bi le ñe'esè ñkuu a titi bî'i, mbagilè ni mæ bo ni bìlîm bi'i a ñjim Kristo, ñkuu aa mæ bo bè tsi'i tsò bitswèrè, mæ bi yè ajàn mæ bî'i tswè ntswè yî'i kaa ànnù yî tsù a wa'á nì yi'i kwèrè, ñlon ajàn mæ bî'i tswè nî ànnù yî m'c'o bî'ibi Kristo Yesu aa, ⁵ lá kaa bî'i le wa'á ñgoo a mbo bo bii a ni mú àtîi noò bê, ta lèò annù ññkon yîi mæ a tswè a múm ntoo yî ñsiginè ya a mbo bù.

⁶ Bè bya mæ bi lèntè nî waa tsò bitsyàsè aa, (mè swon laa nlon mæ kè mbè bo bè bitsyàsè kè ñgan, kaa ma ya a si annù tsu a mbo mè bê. Kaa Nwîngòñ à si bê lentè nyonè aa a nî ñkàrè yàà). Kaa bo le ñwa'a annù yî fii yî tsu a mbo mè di'i. ⁷ Bo le mbàñnè nyè bè mæ, bi fà mæ ntoo yî ñsiginè ya mæ mè ghæ ni yu a mbo bitinètè, tsò ajàn mæ bi le ñki mfa a mbo Peta mæ à ghæ ni yu a mbo binètè aà; ⁸ (ñlon mæ nù yîi mæ à le mfa mida'a a mbo Peta mæ tá à ghæ ñka mfa'a a mbo bàYuda aa, à ki mbè yu mæ à fa mida'a mæ tá mè ghæ ñka mfa'a a mbo bitizî Nwî aà.) ⁹ Ajàn mæ Jems ni Cephas ni Jon, bii bi le mbè ntè'è ndánwî maa noò aa, le nyè ibòñ yîi mæ Nwî à le ñghìrè a nu bî'i aa, bo le ntigè mfa abo nì mè ni Barnabas ntsa'atè yi'i ghu a ndî'i mæ bî'ibo fà'a aa àbo m'c'ò, ñtigè mbeentè mæ tá bî'i ghæ a mbo bitizî Nwî tá bo bañnè ñghèè a mbo bàYuda. ¹⁰ Annù yîi mæ bo le mbù ñnanjè wa'atè a mbo bî'i aa a bè mæ bî'i ka nlentè ñgànñfumè jii i le tswè a titi ñghòtè aà. A te'è mbè annù yîi mæ mè le si nanjè ñwa'atè a ñghìrè.

Paul a le wenè Peta a ala'a Antiokia

¹¹ Nòò yîi mæ Peta à le nzî a ala'a Antiokia aa, mè le ñghàantè yi a titi bè nlon mæ a le mfè'è ñlaa mæ à le ñghìrè annù a wa'á kù'unè. ¹² Nlon mæ mbon tá bè bî m'c'o bii mæ Jems à le ntoo aa bi zi, à le si jinè bo bi bitizî Nwî. La noò yîi mæ bè bya le nzî aa, a tigè ntsu'utè nî waa nlon mæ à le si bo'c'ò bè bya mæ bi tîi nî ànnù ñjètè bè aà. ¹³ Bìlîm bi'i bî m'c'o bii bi le mbè baYuda aa bi le nloginè ñtigè mbagilè tsi'i tsò Peta. Tsi'i Barnabas à le ñkii ntigè nloo mæ yu ki bagilè yonè nî waa.

¹⁴ Nòò yîi mæ mè le nyè mæ kaa ñghàà nyaa ni le ñwa'a tsinè nlon annù ññkon ntoo yî ñsiginè ya aa, mè le ñghàà a mbo Peta a nsi bo, mbetè yi mæ, "Wò yîi mæ ò ni nù bàYuda mbañnè ntswe nî ntswèntîi yò tsi'i tsò tizî

Nwĩ, kaa ŋki'ì tswe aa tsi'ì tsò ñu baYuda, mbə ò tigè ñgaansə bítizì Nwĩ mə bì ka ntswe ntswéntì yàà tsi'ì tsò baYuda aa mə akə aa ε?

BaYuda bo bítizì Nwĩ ka yĩ yweenə aa a ñjmə àbiintii”

¹⁵ Bì'inè bii mə bì'inè nì baYuda bì jwe jwe, kaa ŋki'ì bə “ñgǎñghìrənnù jì bì, bítizì Nwĩ” bə, ¹⁶ bì'inè zì mə Nwĩ a ghìrə annù ñu a tsinè a nsi mi'ì yu ntsya aa tsi'ì a ñjmə àbiintii a nu Yesu Kristo. Kaa bì si aa ñjmə ñghìrè innù jii mə nòñsə a lòò aa tsyà. Bì'inè kì mē m̀bii Kristo Yesu mə tá Nwĩ a ghìrè innù jì'inè tsinè ntsya aa a ñjmə àbiintii a nu Kristo, kaa ŋki'ì bə aa a ñjmə ñghìrè innù jii mə nòñsə a lòò aa tsyà. Nlonj mə bì'inè zì mə kaa mbə bì wa'à ghìrè mə tá innù ñu tsinè a nsi mi'ì Nwĩ ntsya aa a ñjmə innù jii mə nòñsə a lòò aa.

¹⁷ Ajàn yii mə bì'inè lòò mə tá innù jì'inè ì tsinè ntsya a ñjmə àbiintii a nu Kristo aa, mbə bì yə mə bì'inè kì mbə aa ñgǎñghìrè innù jì bì tsi'ì tsò bítizì Nwĩ, a tigè ñdi'ì aa mə Kristo àà ñgǎñfà'á innù jì bì aa ε? Kaa mbə a wa'a mə aa ajàn bə. ¹⁸ Mbə mə bu nlòginè ñka mbə nì nòñsə wa mə á le mfòò ñsa'a tsi'ì mə aa, bonj mə aa di'ì ibiinnú gha aa tsi'ì tsò ñu yii mə a wò nòñsə. ¹⁹ Nlonj mə, ntsya a ñjmə nòñsə, mə leè ñkwo a mbo nòñsə mə mbə mə tswéntii a mbo Nwĩ. ²⁰ Bì leè ñkweentə gha a ati bǎñnə bǎñnə bì'ì Kristo, kaa si mē bə mə b̀ b̀ ntswe nì ntswéntii yà, à nì Kristo mə a tswè ntswéntii a m̀m̀ nu m̀. Ntswéntii yii mə m̀ kì ntigè ntswe nì yu a m̀m̀ ñjyǎnu aa, mə tswe aa a m̀m̀ àbiintii a nu Mu Nwĩ yii à le ñkòñè gha, mfa ibiinnú yì ñlonj ñkwitú ghá aà. ²¹ Kaa m̀ si aa ibòñ Nwĩ wa bwesə, ñlonj mə bì bə kì ghìrè tá innù ñu aa ntsinè a nsi mi'ì Nwĩ ntsya aa a ñjmə nòñsə bonj Kristo à le ñkwo aa a atú àdànè dànè.

3

Annù nyu'unə nòñsə bo annù àbiintii

¹ Woe, itirè baGalitia! A ghuu aà a fumsə wò aa ε? Tigè bì leè ñnanşə ñke'enə a mbo b̀ nì ñsi nì ñsi a laa, ajàn mə bì le ñkweentə Yesu a ati bǎñnə bǎñnə aa ε? ² Nì ləə mə betə ghuu tsi'ì nì àbetə yúlà. Nì le ñkwerə Azwĩ Nwĩ ñyonşə aa a ñjmə ajàn mə nì le si ghìrè innù jii mə nòñsə a lòò aa kè nì le ñkwerə ñyonşə a ajàn yii mə nì le nyu'u ntoo yì ñsiginè ya mbii aa le? ³ Nì laa ñjǎntə bə laà aa ε? Nì le nlòginə annù a m̀m̀ Azwĩ ñtigè nlòò mǎñsə a m̀m̀ ñjyǎnu aa mə akə aa ε? ⁴ Innù jì ghà'atə jii nì le nyə aa, ì tsysa aa àdànè àdànè aa ε? Mbə a bə yii mə ì tsysa aa adànè dànè bonj, ⁵ Nù wa yii mə a fa Azwĩ yì a mbo b̀, ñkii mfa'a nì innù jì yeyerə a titii b̀ aa, a fà'á aa nlonj mə nì yu'unə nòñsə kè ñlonj mə nì yu'u ntoo yì ñsiginè ya mbii aa ε?

⁶ Nì wa'atə annù Abraham. “A le ñniñ ntiì yì a nu Nwĩ, Nwĩ a tigè ñlògə yì tsi'ì tsò ñu yii innù jì ì tsinè a nsi mi'ì yu.” ⁷ Ma mùu ajàn nì yə mə àa bə bii mə bì tswe nì àbiintii aa mə à nì b̀ b̀ bì Abraham. ⁸ A mbii mbii ñghàà nì Nwĩ nì le ñghìrè a nanşə ñlaa mə Nwĩngòñ à ka yì ghìrè tá innù bítizì Nwĩ tá ì tsinè ntsya aa a ñjmə àbiintii. Nwĩ à le ñkà'á a mbo Abraham a mbii mbii ñswonj mə, “Mə ka yì tsyà a ñjmə wò ì niñ mbəonə a nu bə bì itoò ì tsimə.” ⁹ Ajàn mə Abraham à le ntswe nì àbiintii Nwĩngòñ a niñ

mboɔnə ghu nu aa, nù ntsin yî à tswe nî àbiintii aa, Nwĩngɔŋ àa kii nin mboɔnə ghu nu tsi'i maa ajànə.

¹⁰ Bè bii mə bi tɛ'ɛ atú yaa a ŋka mfá'a bə annú yî mə nɔŋsə a lɔ̀ɔ aa, bo tswe aa a múm ndò̀, nlon mə bi ŋwa'anə a mum aŋwà'anə Nwĩ mə, "Ndò̀ a atu nù yî mə kaa à si a múm innú jii mə bi ŋwa'anə a múm aŋwà'anə nɔŋsə aa tsi'i tsim lwi'i, kaa wa'à kii ŋghirə aà." ¹¹ Tsítsɔŋ a laa mə kaa mbə innú nù i ki'i tsinə a mbo Nwĩ nyoŋə aa a nɔŋmə ajàn mə a yu'ua nɔŋsə. Nlon mə bi ŋwa'anə a múm aŋwà'anə Nwĩ mə, "Nù yî mə innú ji i tsinə ntsyá a nɔŋmə àbiintii aa, à ka yî tswe ntii." ¹² Lá kaa nɔŋsə kaa à si a nî annú tsu a ŋghirə nî àbiintii tswé. Bi banɔŋə ŋwà'anə aa bə mə, "Nù yî mə a ghírə innú tsim a ajàn mə nɔŋsə a lɔ̀ɔ aa, à ka yî tswe ntii i tsyá aa a nɔŋmə nɔŋsə." ¹³ Kristo à lèè ntsu'u atú yî'inə a ni ndò̀ nɔŋsə ya a atu bi'inə, a ajànə mə yumbɔŋ à lə mbəŋ ntigə ndò̀ nlon ŋgaà yî'inə aà. Nlon mə bi ŋwa'anə mə, "Ndò̀ a atu nù ntsim yî à jəŋnə a atu atí aà." ¹⁴ Kristo à lə ŋghirə ma yú aa mə mboɔnə ya yî mə Nwĩngɔŋ à lə ŋkà'à a mbo Abraham aa, tá bi fa a mbo bitizi Nwĩ ntsya a nɔŋmə Kristo Yesu. Tá tá bi'inə tigə ntsya a nɔŋmə abiintii ŋkwɛrə Azwĩ Nwĩ ya mə Nwĩngɔŋ à lə ŋkà'à aà.

Nɔŋsə bo bi innú jii mə Nwĩ à lə ŋkà'à aà

¹⁵ Biiim bá ləə mə lɔgə a figə a nî annú nù m̀sɔŋə, kaa mbə bə biinə annú, ŋwarə akàà ghu, bəə bɔŋ kaa mbə yî m̀'ɔ a wa'á annú ya kwensə kə ŋku'usə. ¹⁶ Nwĩngɔŋ à lə ŋkà'a innú jya aa a mbo Abraham bo bi a mbo mú yî à lə mfɛ'ɛ ghu ŋgwɛ'ɛ aà. Kaa aŋwà'anə Nwĩ a si swɔŋə aa mə, "bo bi a mbo boɔ bi" a ndi'i mə à ni bə bi nnò̀. Bi bəŋnə ŋghaa annú aa nlonə nù yî m̀fùurə, "Bo bi a mbo mú ghò", nù ma ghú a bə aa Kristo.

¹⁷ Annú yî mə mə swɔŋə aa a bə aa mə, Nwĩngɔŋ à lə ŋwarə akàà bo Abraham, ŋka'a mə yu ka ləə akàà yá. Nɔŋsə wa mə bi lə ŋka ŋghirə aa, lə bɔŋ ilò̀ i tsyá mə ŋkhi ji nɔkwà ni m̀ghum mi ntare aa, kaa mbə a ki'i ŋgi'i wa ni akàà ya ta, mbwesə ŋkà'á Nwĩ. ¹⁸ Nlon mə mbə a bə yî mə Nwĩ a fa njo a mbo bə nyoŋə aa nɔŋsə, bɔŋ kaa à si aa ŋkà'á yî ya bú nyoŋə. Lá bi'inə zi mə Nwĩ a fa njo nyòŋə aa a nɔŋmə ŋkà'a ya mə à lə ŋkà'á a mbo Abraham aà.

¹⁹ Ifá'a nɔŋsə i tigə mbə aà akə aa ɛ? Bi lə ŋkú'usə nɔŋsə aa mə tá à ka ŋghirə tá bə aa nzi innú jii bii, a kii ntswe nî ntswe ŋghɛɛ nywe'e wa nò̀ mə mu Abraham wa yî mə ŋkà'a ya i lə ntswe nlon ŋgaà yî aa à ka zii aà. Bi lə si fa nɔŋsə waa a mbo bangel nù m̀sɔŋ a tigə ntəə a titii bangel bo bi bə. ²⁰ Lá kaa bi si nù titii bu ǹɔ̀ɔ nlon mə annú ŋkà'a ya aa a ghírə nù yî m̀fùurə, Nwĩ yî mə a ghírə aa a bə aa tsi'i yu yu yî m̀fùurə.

Nji'i annú yî nɔŋsə à tswe ghu aà

²¹ A tigə ndi'i aa mə nɔŋsə a ligitə aa ŋkà'á Nwĩ aa ɛ? Nɔŋ, kaa a si ma aa ajàn bə. Nlon mə à laa bə mə nɔŋsə mbə a ghírə bə tswé bitii bəə bɔŋ mbə bi ghírə annú bə a tsinə ntsya a nɔŋmə nɔŋsə. ²² Lá aŋwà'anə Nwĩ a swɔŋ mə mbii ntsim i tswe aa mum m̀dà'à mi innú jii bii. Maa ajàn m̀təŋnə mya mii mə Nwĩ à lə ŋkà'á, ntsya a nɔŋmə abiintii a nu Kristo Yesu aa, bi fa aa a mbo bə bii bi bii aà. ²³ Mbɔŋ tá nò̀ àbiintii wa zi, nɔŋsə à lə

mfīi yi'inè tsi'í tso ngǎntsǎn, nyu'utə nî noò wa yíi mə bi le ngħirə annú abíintii a fe'è ñlaa aà. ²⁴ La a bə mə nò̄nsə à le si bu'utə nî yi'inè mbə̄n̄j tá Kristo à yi nzi. Mə tá bi tigə ngħirə tá annú yi'inè tsinə a nsi mi'i Nwí ñtsya a n̄jim àbiintii. ²⁵ Tsítsɔ̄n, àjǎnə annú abíintii a zǐ mē aa, kaa bi'inè sǐ bú ñtswe aa a n̄ji'i mikòrə nò̄nsə.

²⁶ Nlɔ̄n mə a mum Krito Yesu, bú bitsim tigə mbə aa bɔɔ bi Nwí ñtsya a n̄jim àbiintii. ²⁷ Nlɔ̄n mə bú bitsim bii mə bi le mmurə ghuu a ŋki a mum Kristo aa, nì mà'à mē Kristo a nu bú. ²⁸ Kaa kwensə à sǐ a titii ñù baYuda bo bitizi Nwí bú ñtswe. Kaa kwensə à sǐ a titii abù'ù bo ñù yíi à si bú'u bə aa bú ñtswe. Kaa kwensə à sǐ a titii ñumbǎñnə bo mǎngyè bú ñtswe. Nlɔ̄n mə bú bi tsim nì tigə mbə̄n̄j ñù yi m̄fùurə a mum Krito Yesu. ²⁹ Mbə a bə yíi mə nì nì bə bi Kristo, bə̄n̄j ñù nì bə aa bɔɔ bi Abraham, mbə biñbindá bi, àjǎn mə Nwí à le ŋkà'à aà.

4

¹ Lá, ñjinda yíi mə à bürə nì mún̄khə aa kaa sǐ bò̄ntə ñtsya abù'u ka mə n̄joo taà yi tsim i nì ji aa, ² ñlɔ̄n mə à tswə nì ñtugitə yíi a lentə nii bo bi ñù yíi mə a lentə n̄joo ji jya i ywe'e noò wa yíi mə taà yíi à le ñlèə mə bi kaa fa joo jyá tsim ghu mbo aà. ³ Aá àjǎn yíi a ki mbə nì bi'inè aà; noò yíi mə bi'inè le mburə bò̄ñkhə aa, bi'inè le ŋki mbə ibù'ù a mbo izwí jii mə i le sǐ sa'a mbi aà.

⁴ Lá noò à leè ñnan̄sə ŋku'u, Nwí a too Mú yí, mǎngyè a jwé yi, njwe yi aa múm nò̄nsə, ⁵ mə tá à zi ntsu'u atu bə bii mə nò̄nsə à le si bu'utə waa, mə tá Nwí à tigə ñlɔ̄gə yí'inè nì bɔɔ bi. ⁶ Tsítsɔ̄n, a ndi'i mə nì nì bɔɔ bi, Nwí à tòò mə Azwí Mú yí a kuu a mum m̄inti bú ñtigə nyə'ə nì mə, "Taà! Taà ghà!" ⁷ Ma mùu àjǎn, ò tsyà mə a n̄jim Nwí kaa wa'á abù'ù bú ñbə, ñtigə mu, mbə yíi ò nì mu aa, ŋki ntigə mbə aa ñjinda.

Ajǎn mə Paul à le si wa'a innú ñlɔ̄n ŋgaa ba Galatia aà

⁸ Wa noò yíi mə kaa nì le ŋwa'à Nwí zi aa, nì le mbə aa ibù'ù a mbò izwí mbi jù jii kaa sǐ b̄n̄wí bə aà; ⁹ la tsítsɔ̄n mə nì zǐ mē Nwí aa, kə mə Nwí à zǐ mē ghuu aa, mbə nì tigə m̄bu ŋka ñlɔɔ mbú mbi ñghèe a mbo izwí tí àdà'à jya mə ì ka nsa'a ghuu aa mə akə aa ε? Nì bú ñlɔɔ a mbə ibù'ù jya aa ε? ¹⁰ Nì ba'atə ñləə nì ñjwi, bisǎn, b̄n̄dò, bo bi ñlòò! ¹¹ Mə bɔ'ɔ mə mē le ngħensə noò ghà m̄fa'a a atu bú aa tsi'í adǎnə dǎnə.

¹² B̄l̄m̄ b̄a, mə bu'ù m̄bo a mbo bú, nì bə tsǒ mē, maa ngħə mə tigə mē ŋki mbə tsi'í tsǒ bú? I yí ywe'e tsítsɔ̄n, kaa nì sǐ annú a mbo mə f̄ansə. ¹³ Nì zi mə a le ngħirə ñighòò mə mē swon̄ ntoo yí ñsiginə ya a mbo bú wa noò ñtsyamb̄l̄. ¹⁴ Ka mə annú ñighòò ya ya a le mbə̄n̄j ntigə akwà'anə a mbo bú aa, kaa nì le ŋwa'à gha ka nfoonsə kè ñts'a, nì le mbǎñnə ñkwere gha tso angel Nwí, kə tsi'í tsǒ Kristo Yesu yumbə̄n̄j. ¹⁵ Maa noò nì le si nan̄sə ndoritə a nu mə, ñidorə mà nya nì ghèè mē aa fə aa ε? Mə nì àyəfə mə nì le mbaa nzi ntwe'e mi'í muu bə̄n̄j nì le ntwe'è m̄fi'i mfa a mbo mə. ¹⁶ Mə tigə mē mbə aa ngǎñk̄b̄aà ghùù ñlɔ̄n mə mē swò̄n̄ə annú ññkɔ̄n a mbo bú aa ε?

¹⁷ Bə bya bi tii nì annú yuu mbwe'esə aa ghuu mə nì bii ñjim yàà, kaa wa'a lòò aà ngħirə ibò̄n̄j a nu bú, bi lòò aà m̄f̄aātə yí'inè, ta nì t̄ñjə mbeentə waa. ¹⁸ A bə̄n̄j a ŋka ntii a nì annú ñù mə mbə bi ti lòò aa ngħirə ibò̄n̄j ghu nú, a ku'unə a ngħirə ma la aa a ngò̄n̄j b̄n̄dò bitsim, kaa ki'í aa tsi'í

noò yïi mæ mè tswe bi'inè aa bê. ¹⁹ Bɔɔ ba bii mè kòŋɛ aa, mè tigə mbə aa tsɔ mǎŋgyè yïi mæ à tsigə mu aà, ñyu'u nî ñyanə nywe'e nòò yïi mæ bù ka yi tigə tswe nî mǎrə Kristo aà! ²⁰ Mə yə'ətə mə boŋ mə laa ntswe bi'inè tsitsɔŋə, tǎ zi ajǎŋ yïi mæ mbə mə kwensə ñji yà, ñloŋ mə átú ya a buurə nloŋ ŋgaà yùù!

Alènsə Hagar bo Sarah

²¹ Swon nî ghá, bù bya bii mæ ni lòò mə nòŋsə ka mbu'utə ghuu aà, ni yu'u annú yïi mæ nòŋsə a swonə aa ɛ? ²² Bi ŋwa'anə mə Abraham à le ntswe ni bɔɔ mbáŋnə bi baà, yï mɔ'ɔ a bə mú àbù'ù, yï mɔ'ɔ kaa a wa'à mú àbù'ù bə. ²³ Bi le njwe mú àbù'ù wa aa tsí'í ajǎŋ yïi bi jwe bɔɔ bítSIMə. Lá mu mǎŋgyè wa mə à le wa'à abù'ù bə aa, bi le njwe nyonə aa ajǎŋ mə Nwí à leè mfoɔ ŋkà'à aà. ²⁴ Bi figinə aa annú nî ànnú bǎŋgyè ma bú. Bǎŋgyè ma bú bi baa bə aa ikàà ji baà. Yï mǎfúurə à lò aa a nta'a Sinai, ñjwe nî bɔɔ bii mæ à ni ibù'ù aà. Mǎŋgyè ma ghú a bə aa Hagar. ²⁵ Hagar à təə aa a nî ñta'a Sinai wa a ala'a baArabia, ntsusə aa Yerusalem tsitsɔŋ yïi à tswe a ndábù'ù bo bi bɔɔ bi aà. ²⁶ La Yerusalem wa yïi a tswe a aburə aa, kaa à si a ndábù'ù tswé, aa yu mbə ndé yi'inè. ²⁷ Nloŋ mə bi ŋwa'anə mə,

“Ka ndoritə mbǎ àfirə mǎŋgyè yïi kaa à leè wa'à jwe aà.

Lògìnə ŋka ntòŋnə mba wó yïi mæ ò leè ŋwa'à mu tsigə ñyu'u nyanə aà; ñloŋ mə bɔɔ bi mǎŋgyè wa mə bi le si mmè'ènə nî ghu aa, bi ghà'à mǎ ñtsyatə bɔɔ bi mǎŋgyè wa yïi mæ à yò'ɔ ntswe a ndándoɔ aà.”

²⁸ Tsitsɔŋ, bɔɔ bi maà, bí'inè, tsí'í tsɔ Isaac, bə aa bɔɔ bii mæ Nwí à le ŋkà'à aà. ²⁹ A ki mbə tsitsɔŋ aa tsí'í a ajǎŋ mə a le mbə maà noò aà. Mu wa mə bi le njwe tsí'í a ajǎŋ mə bi jwe bɔɔ aa, à le si tso'ɔ akòrə mu wa mə bi le njwe ñtsya a njim mǐdà'à mǐ Azwí aà. ³⁰ La ñghàà ni Nwí ni swon aa mə akə aa ɛ? “Furə abù'ù mǎŋgyè ya bo mú yï wá. Wa mú àbù'ù wa mbə bo mu mǎŋgyè wa mə à si abù'ù bə aa wa'à nda jí.”

³¹ Ma mùu ajǎŋ bɔɔ bi maà kaa bí'inə si aa bɔɔ bi abù'ù mǎŋgyè bə, bí'inə bə bɔɔ bi mǎŋgyè yïi kaa à si abù'ù bə aà.

5

Kaa mu Kristo à si abù'ù bú mbə

¹ A ŋghèe a nî ànnú mbə abù'ù, Kristo à kètə mǎ mǎŋkirə mǐ abù'ù a nu bí'inè, mǎ tǎ bí'inè tsuu ibù'ù bú bə. Bí'inè təə ntiì ntsuu bú lògə ikɔ'ɔ abù'ù i ñin a tɔŋ bí'inè. ² Yə nì, mə Paul, mə swonə a mbo bù mə nì bə mǎ'atə mə tǎ bi jətə ghuu, bəə boŋ kaa Kristo à sɔ ghuu nî ànnú tsu burə ŋkwetə kwetə bé. ³ Mə ku'usə mbù nswon a mbo bù mə ñu ñtsim yïi à ghèe bi jètə yi aa, à tswe nì ñləə nòŋsə wa tsí'í ñtsimə. ⁴ Bù bya mə ni lòò mə tǎ ànnú yuu a tsinə bu bi Nwí nyonə bə a njim nòŋsə aa, nì kwyènə mǎ ghuu bu bi Kristo, mǎ'ɛ ghuu a múm ibòŋ Nwí. ⁵ I ghèe ni bí'inè, bí'inə bə mə Nwíŋɔŋ à ka ŋghirə innú ji'inè tsinə i tsya a njim mǐdà'à mǐ Azwí yi, nyon a njimə àbiiintii yi'inè. ⁶ Nloŋ mə a mum Kristo Yesu, kə bi jètə ñu, kə bi wa'à yi jètə boŋ kaa ma yá à sɔ nî ànnú tsu tswé. Annú yï tinsə à laa mbə àbiiintii yïi mæ a fà'à ñtsya ni a njimə àkòŋnə.

⁷ Nì kì si ghìrə tsí'í sigìnə a tigə mbù kɔŋə wo ŋkɔŋə ghuu mə nì tsuu annú ñkoŋ kɔ yu'unə aa le? ⁸ Kaa ajǎŋ mə bi tswé ñmòntə juu aa, kaa sí

Nwìngòṅ mē à lē ntwoṅē ghūu aa twē. ⁹ Bì'inè zì mē mbè'è àbaa i bē tsi'ì mu līi mbaṅṅē mbè'è ṅkyà àbaa òtsimè. ¹⁰ Mē nāṅsē bii mē, a nì ikūm Mmà'ambi kaa nì ka wa'á annù ṅù dāṅ bii ntsyàtē yā. Tā isa'a Nwì i kuu a nu ṅù wa mē a fa ṅgì'i a mbo bù aà, kè ṅgàṅ à laà òtē'e mbē aa wo.

¹¹ A ṅghèe a nī ṅgāà yà bilīm bā, mbē mē ghèe nī mbīi bu ṅka nswōṅē nì mē annù ṅētē bē à nì annù yī mē bì tswē nì ṅghìrē, boṅ baa bī tìgē kì tso'ò akòrē ya aa a ya? Mbē a bē maa ajāṅ bē boṅ ànnù yī mē mē swōṅē annù òlōṅē abāṅṅē àbāṅṅē Kristo aa, kaa à ka wa'á ṅgì'i bù mbē.

¹² Mē kòṅtē mē bē bya mē bì fa ṅgì'i a mbo bù aa, tā bī nāṅsē tsetē idigē nū jyaa.

¹³ Nlōṅ mē Kristo à lē ntwoṅē ghūu mē nì fē'e a ndābù'ù mbā bilīm bā. Lā nì tsuu tìgē lōgē abwarē mā ya a ṅka ṅghìrē innù n̄jyānu ghū. Tā nì baṅṅē ntsyā a n̄jīm akòṅṅē ṅka mfa'a nì a mbo bù nì bù. ¹⁴ Nlōṅ mē mbē bì lwensē nōṅsē wa òtsim nì n̄ghāà nī fūūrē mē, “Ka ṅkòṅē ndīm ghò tsi'ì tsò ajāṅ mē o kōṅ ibii nū ghō aà.” ¹⁵ Mbē nì baṅṅē ṅka nloontē nī ghūu, ṅkīi n̄lōēnsē ghūu bu nì bù, nāà n̄tsyēsē ghūu boṅ nāa bwēsē ghūu bu nì bù.

Annù Azwì bo annù n̄jyānu

¹⁶ Annù yī mē mē swōṅē a mbo bù à nì mē, nì ka ntē akòrē n̄zì yuu a mūm Azwì tā nì wa'á kà ṅghìrē aa bē innù jya mē n̄jyānu yūu i yè'ètē aà.

¹⁷ Nlōṅ mē innù jīi mē n̄jyānu i yè'ètē aa, i tonē bo bī innù jīi mē Azwì a yè'ètē aà. Innù jīi mē Azwì yè'ètē aa, i kīi òtonē bo jīi mē n̄jyā nu yè'ètē aà. Nlōṅ mē, n̄jyūnu bō Azwì tswē aa tsò ṅgàṅkibāà, ṅkīṅē nōo mē ò wa'á annù tsu ka ṅghìrē yīi o lōo ṅghìrē aà. ¹⁸ Lā mbē Azwì Nwì a ka ntsyāsē nōo, boṅ kaa ò sī aa a ṅjì'i mikòrē nōṅsē bù òtswē. ¹⁹ Innù jīi n̄jyānu i ghìrē aa i laà: Mbē annù ajìrē, mbē annù nsīṅ, ibuurēnnù, ²⁰ innù mmii m̄ṅkōbē, innù b̄s̄òrē, kibāà, àyòṅ, àghè'èṅ, àlw̄intōṅ, ànnù n̄lōo tsi'ì àyoo ànnù, ànnù nyàtē bē, ànnù a n̄tswe a n̄jīm n̄jīm, ²¹ ṅghè'èṅ n̄joo bē, ànnù nno mbaanē, ànnù ntīi a n̄jīi bō mbuu innù ma jū. Mē bù ṅwa'asē nī ghūu tsò ajāṅ mē mē lēè n̄foo ṅwà'àsē a mbīi aa mē, bē bīi bī ghìrē ijāṅ innù ma jū aa, kaa baa yī wa'á a mūm ànnù n̄fō Nwì kuu. ²² Lā f̄ntā fī Azwì Nwì bāṅṅē mbē, àkòṅṅē, mbē n̄idorē, mbē m̄b̄oōnē, àtāṅṅēntīi, àb̄òṅṅēntīi, ṅghìrē innù jīi s̄iḡinē, ṅka mfa'a nì n̄tīi ghō t̄sim, ²³ ṅka m̄b̄onē, nī òtswā ib̄iinu. Kaa n̄òṅsē yī dāṅ yīi a tuu ma jū innù aa kaa à s̄i bē. ²⁴ Bē bīi à nì bī Kristo aa, bī kwēentē mē n̄jyānu yāa a atī bāṅṅē bāṅṅē bo bī ṅgòṅ innù t̄sim jīi i lōo ṅkīi nyè'ètē aà. ²⁵ Tsò mē b̄i'inè tswē n̄tswēnt̄fī yī'inè a mūm Azwì aa, tā akòrē n̄zì yī'inè à kī n̄tswe a mūm Azwì. ²⁶ Tā b̄i'inè tsuu nī ànnù ṅṅee nu tswē, n̄tsuu nī m̄int̄ōṅ m̄i'inè b̄i'inè b̄i'inè kī t̄wēbē, n̄tsuu n̄joo jī'inè b̄i'inè b̄i'inè kī ghè'èṅ.

6

Nī kaa ṅkwetē nī ghūu bu nì bù nī àbè'è

¹ Bilīm bā, mbē ṅù yī mò'ò a t̄tīi bù a ka ṅghìrē annù yī bī, bù bīi mē nì nāṅsē n̄tswe nī Azwì Nwì aa, nì t̄s̄isē yī a nī m̄ānjī yīi mē à b̄onē. Nī tī ghìrē nì kī ṅka n̄tsyēsē nī ghūu mb̄i'i bī kī ṅkwa'anē ghūu. ² Nī ka ṅkwetē ghūu bu nì bù nī àbè'è tā lwensē nōṅsē Kristo. ³ Nlōṅ mē mbē ṅù tsū a t̄tīi bù a wa'atē mē yu nī àyoo tsu la mbaṅṅē mbē ayoo adāṅṅē dāṅṅē boṅ

a bwe'esè aa tsi'i ibhì nù yi. ⁴ A ku'unə mə tâ nù yì mò'ò yì mò'ò tâ à lentə ifà'á yi, belə mə i bəŋ bəŋ mbə a ká ntərə nlon ifà'á yi wá, lá kaa ŋkí'í ká nfiginə bə bo nù yì mò'ó. ⁵ Nlon mə nù ntsim à tswe ni mbè'e yi yii a bè'e aa.

⁶ Tà nù yii mə bi di'ì nighàà ni Nwí ghu mbo aa, tâ à kii nyatə ní njoò jì siginè jii mə à tswe ni ju aa, mfa ní jì nù wa mə a di'ì nii aa.

⁷ Nì tsuu ibiinú ghuu ki bwe'esè bə. Wa mbə ni wa'á Nwí bwe'esè. Nù ntsim à ka yì fù'ù aa àyoo yii mə à bè aa. ⁸ Nlon mə nù yii mə a bè nlonə aa nnyānū yì aa, àa yì kii fù'ù niwo a múm nnyā nù yì. Tà nù yii a bè nlonə aa Azwí aa, tâ à fu'u ntswénti yii mə i lwí'í nŋkonə aa a mbó Azwí. ⁹ Tà bí'inè tsuu ki kaa a ŋghirə ibòŋ bə, nlon mə nòò à ka yì kù'u tâ bí'inè fu'u mə mbə bí'inè tsuu bərə. ¹⁰ A ku'unə mə ajāŋ mə bí'inè tswe ní abwarə aa, tâ bí'inè ka ŋghirə ibòŋ a mbo bə bi tsim, lá nnaŋsə ŋka ŋghirə a nu ŋgāŋgwé'è jì'inə a múm àbiinti.

Nìghàà ni Paul ní tìnsè nii à lwí'isə ghu àà

¹¹ Nì yə ajāŋə mə mə nāŋsə ŋŋwà'ànə yuà àdìgə àŋwà'ànə tsi'í ni àbò ya ni mi'í mi àŋwà'ànə mí fāŋkə aà. ¹² Bə bya mə bi lóò ndi'í nu, ŋgaansə ní ghuu mə bi ŋetə ghuu, tá ki kwèe nti waa a ni mìnñù mi nnyānu aa, bi ghirə maa ajāŋ aa mə tá bi tsuu akòrə yaa ki tso'ò nlon annū ati abāŋnə àbāŋnə Kristo. ¹³ Nlon mə, tsi'í bə bya mə bi lèè ŋŋetə waa laa, kaa bi si a nòŋsə yu'unə. Bo bāŋnə nloò mə tá bi ŋetə ghuu aa tá bo ka ŋee nù yàà mə ni yòŋə nòŋsə nnyānu mà ghú. ¹⁴ A ŋghèe a ni mə, kaa mbə mə tɛ'è wa'á nù yà ka ŋee, mə mbə tsuu bə aa nlonə aa ŋgaa ati abāŋnə àbāŋnə Mmà'ambí Yesu Kristo, yii mə bi lèè ŋkweentə mbi ghu a mbo mə, ŋki ŋkweentə gha ghu a mbó mbí aà. ¹⁵ Nlon mə kaa ànnū ŋetə nù à sɛ ayòò tsu bə, ànnū ti ŋetə nù kaa ki'í ayòò tsu ki mbə, a bāŋnə mbə ajāŋ yii mə Nwīŋgòŋ à bu nāŋsə njoò i tigə mbə jì fii aà. ¹⁶ Tà mbóonə Nwí ní ŋko mliŋnə Nwí, tâ i tswe a mbo nù ntsim yii mə à zì akòrə ni zì yi nyoŋə ni ma ghuu nòŋsə aa, ŋki ntswe a mbo baIsrael bə bi Nwí. ¹⁷ Tsitsòŋ tâ nù tsuu ŋgí'í a mbo mə bú ki fa, nlon mə mə tswe ni àwenə Yesu a nu mə. ¹⁸ Tà ibòŋ Nŋāŋmà'á yì'inə Yesu Kristo tâ i tswe a mbó àzwí yuu mbá bilim bā. Amen.

Àṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaEFESO

NJI'INNŪ ANWÁ'ANƏ YŪ

A àṅwà'ànè yú aa a le ñṅwà'ànè Paul wa noò yíi mæ à le ntswe a Roma tsó ñḡàṅàtsaṅ aa, ntoo a mbo baEfeso. A ntoo yí ñsigìṅè a mbo baEfeso aa a le mfòò ñswoṅ Paul yumbɔṅè (ffà'à 18.19-21). Paul à le ṅki ntoo àṅwà'ànè ma yú aa a mbo ñghòtê ji mɔ'ɔ a mbù'u Asia a idigè jii mæ Paul à le ṅki mfa'a ghu a ní ñloo ji tarè a ní noò yíi mæ à le ñghèè akòrè nitèə yíi a ywe'e ji tarè aà (ffà'à 19.1-20.1,20).

Ataṅtè yíi mæ Nwí à le ntswe ní yu nloṅ mbi yú aa a bə aa mæ akə aa ε? A múm àṅwà'ànè yulà, Paul à fi'isə ataṅtè yíi mæ Nwí à le ntaṅtə nləə a ṅgu'u nloṅ mbi yú bo bə bii à ní bi aà.

A ní àṅwà'ànè ma yú Paul a ghirè bi yə àkòṅnè Nwí ní ìbòṅ yí; ñswoṅ mæ Nwí a yweensə bə aa nloṅ ìbòṅé yi a ñjím àbiiṅtíi yaa (2.6-10). Tsó mæ Nwí à kòṅə wa a múm Kristo, ñyweensə waa aa, a ku'ùnè mæ tá bo ka ṅgha'asə Nwí (1.6,12), mma'atə ntswéntíi yàà yí ñlwen ya ṅka nzi ní àkòrè nízi yaa tá ku'unə a ní ntswéntíi yí mfií ya mæ bo tswe ní yu aà (4.1-6.20). Paul à naṅsə lògè noò ñghaa nloṅə Kristo ní ñghòtê, ñdánwí yíi mæ Kristo à ní ṅgò'ò níbuu (2.19-22) ṅki bə atu aà (4.15,16). Ñghòtê ì ní mbìi nú Krito, ñḡǎṅmbii Kristo tsím i bə idigè nu jii mæ i tsuginə ghu, mbə ndámá'anwí, Nwí a tswé ghu (1.23; 4.25; 5.23,30). Nwí a tsyà aa a ñjím ñghòtə ndi'í ní mǐdà'á mi bo mǐtsyé mǐ mǐtsímè (3.10). Kristo à tswe a mbó ñghòtə aa tsi'í tsó ñdoò à tswe a mbó ñḡwé yí aà, mbə aa ñgha'á ní (5.22-32).

Paul à kǐ ṅghàà nloṅ annú mbòònsə. Ataṅtè Nwí yíi mæ à le ntaṅtə mbɔṅ naṅsə mbi aa a bə mæ yu ka boonə njoò tsím a aburə bo a nsyè. A le ntaṅtə mæ yu tsu'u atu bə bii mæ bi bii Kristo aa i ghirə waa ní boò bi, i tsyà ñjím Kristo i boonə bə bǐstím, baYuda bo bi bǐtizi Nwí i ghirə bi tinə ṅú yí mfií yí mfùrè. Kristo, a ñjím nìwo yu a boònsə bə bo bi Nwí, ñghirə bi tswé ní mbòonə (1.10-18). Ìnnú tsím jii mæ ñghòtê ì ní ghu aa i di'í aa mæ ì ní mbòònsə, ìbiinu yíi Kristo à ní átu aà, ñda yíi mæ Kristo à ní ñḡò'ò níbuu aà, ìbiinu yí fùùrè, annú mmurə bə ṅki yí fùùrè, annú àbiiṅtíi yí fùùrè, 'Mmà'àmbi yí ñfùùrè, Nwí ní Tà yí ñfùùrè (4.3-6).

A ní ñnnú ma jú tsím, Paul a ghirè mæ tá bə bi Nwí bi yə mǐdà'a mǐi à ní myaa a múm mbi yíi bo to bo bi àdà'a izwí jǐ bi aà (1.19; 3.20). A mmà'a ntsyá, bo tswe ní mbòonsə waa, i zi mǐdà'a mǐ Nwí mǐi mǐ fà'á a nu bo aa, i zi mæ bo tswe bo bi Kristo a aburə, ntswe ní ñnaṅsə nzi ṅwe'è ñjoo ntsó Nwí jya i tsímè i kǐ tsà'átə ní Nwí bínòò bǐtsímè (6.10-18).

Ni yatè àṅwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'í annú àṅwà'ànè yú 1.1-2
2. Kristo bo ñghòtê 1.3—3.21
3. Ntswéntíi yí mfií a múm Kristo 4.1—6.20
4. Ìnnú jii mæ Paul à le nswoṅə a nlwí'isə aà 6.21-24

Àtsà'átə Paul a mbó ñghòtê

1 Anɔwà'ànè yú a lo aa a mbo mè Paul yíi mē mè ni ngàntoò Kristo Yesu n̄yon̄è ní ñkòŋ Nwĩngòŋ aà.

Ñghɛɛ ni a mbo bè bi Nwĩ bii mē bi ki nniŋ m̄ntīi myaa a nu* Kristo Yesu aà.

2 Tã ìbòŋ Nwĩ ní m̄bɔɔnè yíi mē ì lo a mbo Nwĩngòŋ Taà yí'inè ní Mmà'ambí Yesu Kristo aa, tã ì tswè a mbo bù.

Njoo Azwĩ jii mē bĩ'inè tswè ní ju a mum Kristo aà

3 Tã bĩ'inè ka ñgha'asè Nwĩngòŋ mē à ni Ta bì Mmà'ambí yí'inè Yesu Kristo aa yíi mē, a mum Kristo, à n̄ñ m̄bɔɔnè a nu bĩ'inè a ajàŋè mē à fa n̄joo Azwĩ ì tsim jii mē ì tswè a aburè aa a mbo bĩ'inè aà. 4 Mbɔŋ tã bì nan̄sè mbi boŋ Nwĩngòŋ à tsò'ò mē yí'inè a mum Kristo mē tã bĩ'inè bè bii bē, ñlaa man̄sè ntswe tĩ àlò'ò a nsi mi'i yu.

5 A m̄m̄m̄ àkòŋnè Nwĩngòŋ à le taŋtè yí'inè ñlèè mē yu ghìrè yí'inè ni bɔò bi a ñj̄m̄ Yesu Kristo n̄yon̄ a ajàŋè mē à le si lòò ñki ñkɔŋè aa 6 mē tã bĩ'inè ka ñgha'asè n̄ii ñlon̄ ìbòŋè yí yí wè yíi mē à swĩ'i a nu bĩ'inè tĩ ñduù n̄tsya a mum Mú yí yíi à kòŋè aà.

7 A le n̄tsu'u atú yí'inè ní àlèè nú yí, ñghìrè Nwĩ a li'inè ìfansennù jii'inè, ñyon̄è ní ìbòŋè yí yí wè wá, 8 yíi mē à le n̄swĩ'i a nu bĩ'inè aà.

9 Nlon̄ mē à lòò mē b̄im̄án̄ji bitsim bo bì m̄itsyè ñghìrè bĩ'inè zĩ ànnù alò'òsè yíi a le n̄tswe ní ànnù yíi a lòò aa, ñyon̄è ní àtaŋtè yí yíi à le n̄taŋtè a mum Kristo aà. 10 Atàŋtè yí a le mbè aa mē nòò à bè yí kò'ò kù'u boŋ à ka bòònsè njòò tsim a mum Kristo tsò atú, ñjoo jii ì tswè a aburè bo bì jii ì tswè a n̄syè aà.

11 Nwĩngòŋ a ghìrè innù tsim ñyon̄è aa àtaŋtè yí bó ñkà'á yí. Nwĩngòŋ à le n̄tsò'ò yí'i mē tã bĩ'i bè bē bi a mum Kristo ní ñkòŋè yí, ñlògìnè a ñlògìnè. 12 Atàŋtè yí a bè aa mē bĩ'i bii mē bi le mfòò ñka mbe a mum Kristo aa, tã bĩ'i tswè ñka ñghu'usè ñgha'á ni.

13 A ñghèɛ a ni bù, ni ki n̄tswe a mum kristo, nòò wa mē ni le yu'u ñghàà ni ànnù ññkòŋ nya mē à ni n̄too yí ñsigìnè ya mē ì yweensè ghuu, ñniŋ nt̄īi ghuu ghu nu aa, Nwĩngòŋ à le niŋ awenè yí a nu bù tsò mē à le mfa Azwĩ yí Làà yíi mē à le ñkà'á aa a mbo bù aà. 14 Azwĩ yí Làà ya a tigè m̄bè alènsè a ndi'i mē bĩ'inè ka yí kwèrè ànnù yíi mē Nwĩngòŋ à le ñkà'á a mbo bè bi aa, ma yú a ghìrè a laa mē Nwĩngòŋ à ka yí tsu'u atu bè bii mē à ni bi aà, tã bĩ'inè tigè ñghu'usè ñgha'á ni.

Atsà'atè Nwĩ Paul

15 Tsò mē a bè laa aa, a ajàŋ yíi mē yù'ù mē àb̄iint̄īi yuu a nú Mmà'ambí Yesu bo bì àkòŋnè yíi mē ni kòŋ bè bi Nwĩ bitsim ghu aa, 16 kaa mē si kèntè ní ñka mfa m̄b̄i'ikè a mbo Nwĩ ñlon̄ ñgaà yùù, ñtsa'atè ní Nwĩ ñwa'atè ní ghuu. 17 Mē tsà'atè Nwĩ mē tã Nwĩngòŋ Ta bì Mmà'ambí yí'inè Yesu Kristo, Ta ñgha'a, tã à fa ghuu ní Azwĩ yí, tã à tigè ñghìrè ghuu tã ni tswè ni m̄itsyè, ndi'i Nwĩngòŋ a mbo bù tã ni ku'usè mbù ñzi yí. 18 Mē betè ni mē tã bì ña'a m̄ntīi muu tã ni yè ñkà'á yí tã zi njoo jii mē ni be a ajàŋ mē à twòŋè ghuu ghu aa, ì zi afù'ù yíi mē a tswè a m̄m̄m̄ m̄it̄əŋnè ní wè m̄i mē à kà'a a mbo bè bi aà, 19 ì kii zi mē kaa m̄bè bi wa'á m̄ida'á ní wè m̄i wè m̄i mē ní tswè a mbo bĩ'inè bii mē bĩ'inè bii yí aa figè.

* 1:1 A m̄m̄m̄ ñwà'ànè j̄i m̄ò'ò bi swon̄ aa mē, "bii mē bi tswè a Efeso m̄fa'a ní nt̄īi waa tsim aà."

²⁰ Mìdà'à mí wè ma mú mi bə aa mya mii mə à le nyweensə Kristo ghu a niwo, nghirə a tswe a mbèè nìkwɛɛ yu nì mà'a a aburə aà, ²¹ ñnanşə ntsya ngānnsa'a mbi, nì ngānada'a, nì ngānmiti bo bi ngānmbu'utə mbi, ntsya mikum mitsim mii bi twonə a nu bə, kaa ŋki'i aa tsi'i a ni yulà mbi bə, bo bi a nì mbi yii mə i ka yì zì aà. ²² A kì mē ñniŋ ngōŋ njoò tsim a nji'i mikòrə yu, nghirə mə à tigə nsa'a ngōŋ njoò tsim, mbə atu a mbò nghòtə, ²³ ñghòtə i bə mbìñú yì, a luu ghu, ŋki ntiğə nlwensə ngōŋ njoò tsim a nì ìdìgè tsi'i tsimə.

2

Nlo a ni niwo ŋkuu a múm ñtswənti

¹ A ni bù à ghìrə nì tswén ñtì, mə à le mbii aa nì kwo a múm Azwì ñlon ifānsənnú juu bo bi ñnnú jì bì juu. ² Maà noò nì le si yòŋə aa ñnnú jì fāa mbi, ñyu'unə nì mǎfò yii mə a sa'a izwì jì bi jii mə i tswe a múm mǎfə'ə aa, mə i tigə mfa'a nì a nu bə bii mə bi tti atu a mbo Nwì tsitsōŋ aà. ³ Bì'inə le ŋki mbə aa tsi'i tsò bo ñtswe nì ñtswənti yì'inə ñyonə aa ñnnú jii mə ñjyānù jì'inə i lǒ, ñjyānù yì'inə bo bi mǎmǎntə jì'inə i kii ñyè'ətə aà. Maa ajāŋ ñlwintōŋ Nwì a le ntswe a nu bì'inə tsi'i tsò ajāŋ mə a kì ntswe a nu ŋù mǎsōŋə ntsimə aà.

⁴ Lā àjāŋə mə ŋko mǎlñnə Nwì i sì ni nìdènə tswe aa, àkōŋnə yì yì wè yii mə à kōŋə yì'inə ghu aa, a ghìrə mə ⁵ ka mə bì'inə le ŋkwo ñlon ifānsənnú jì'inə aa, a bù nghìrə bì'inə tswé ñtì bì'inə bì Kristo ⁶ ntigə ŋɛɛ yì'inə nì bə a ndəŋ, nghìrə bì'inə nì bə tswé nì ìlən a aburə a mum Kristo Yesu ⁷ mə yu ghìrə tá à laa mə, a nì mbi yì mǎfi yii mə i ka yì zì aa, a ka yì fa afù'ù ti nǎndènə a múm ìbōŋ yu a ñjìm àbōŋənti yì a nu bì'inə a mum Kristo Yesu aà. ⁸ Nlon mə Nwì a yweensə ghuu ñlon aa ìbōŋ yì, ntsya a ñjìm àbiiñtì, kaa à sǎ nghìrə yùù bə, àa mǎtəŋnə mi Nwì. ⁹ Kaa à sì bə aa ñlon ifà'a yì tsu bə, mbi'i ŋù tsu à lǒ ŋka ŋkwɛɛ ñtì yì. ¹⁰ Bì'inə bə aa àbòfà'a Nwì. A le ñnanşə yì'inə a mum Kristo Yesu aa mə tá bì'inə tswe tswe ñtì a ŋka nghìrə ñnnú jì sigìnə jii mə à leè ñtè'e mfoo ntaŋtə ñləə mə bì'inə ka nghìrə aà.

Nù yì mǎfùurə a mum Kristo

¹¹ Tā nì wa'atə mə à le mbə a noò yì mǎ'c aa, bi twonə nì ghuu, bitizi Nwì aa a ni bitinjetə, ñyonə aa a ni annù njetə bə yii mə à le mbə annù ñjyānù bi ghìrə aa nì mbo aà. ¹² Tā nì wa'atə mə, à le mbə maà noò aa, bi yatə ghuu bu bì Kristo, bi fi'isə ghuu kaa nì wa'a bə bi ala'a balsrael bə, mbə bǎgǎi a nì ìkàà jii mə Nwìŋgōŋ à le ŋkà'a annù ghuu aà. Kaa nì le si wa'à nì annù tsu bə. Kaa ŋki'i ghuu nì Nwìŋgōŋ fāa mbi tswé. ¹³ Lā tsitsōŋ a mum Kristo, bù bya mə à le mbə a noò mǎ'c nì tswé a ndìsyā aa, bi zì mē nì bù ñkoontə nì bù a ñjìm ə ñləə nu Kristo. ¹⁴ Nlon mə Kristo yumbōŋ, à zì mē nì mǎbōŋə a mbo bì'inə. A ghìrə mē baYuda bo bitizi Nwì bo tigə mbə bə bì fùurə. A tā mə ŋgi'i ni annù kǎbāa ya mə a le mbə tsi'i tsò àwugəndā aà. ¹⁵ A le mbwəsə nōŋsə baYuda wa yii à le ntswe nì ñd'i nì bìnōŋsə aa, mə, a ñjìm yu yumbōŋ, yù logə baYuda bo bitizi Nwì i bǎ tigə nanşə ŋgwè'è bə bì fii ghu tá bì tswe nì annù yì mǎ'c bo bo, i tigə ghìrə tá mǎbōŋə i tswe a titi bo. ¹⁶ A le mbù mǎboonsə yì'inə bì Nwì ntsya a ñjìm ìbiinu wa yì fùurə mə à lə mfa mbii niwo a ati bāŋnə bāŋnə nghìrə

mə tã ànnù kibàà à mɛ. ¹⁷ A le nzì ñswonɔ nî ànnù mbɔɔnə a mbo bù bii nî le ntswe a ndîsyà aa, bo bi a mbo bè bii mə bi le ñkòontə aà. ¹⁸ Ntsya ghu njim, bi'inə bitsim, baYuda ni bitizî Nwî, tswé nî mánjî a ñghɛɛ a mbo Tà a múm Azwî yî fùurè.

¹⁹ Ma mùu ajàn kaa nî sî bigìi bə, kaa ñkî'i batoo dən kî mbu mbə. Nî tigə mbə bè bi ala'a yî fùurè bu bi bè bi Nwî, ñkî mbə ñgwé'endá Nwî. ²⁰ Bi tigə mbɔɔ ghuu tsó ñda wa nî at̄sə ñgǎntoo Kristo, bo bi ñgǎntoo Nwî, tá Kristo yumbon̄ a bə ñgò'ò nìbuu nî ndá; ²¹ tá ñda yá ñtsim i yəginə a nu yu Mmà'àmbi, ntigə mboonsə ñkwe, ñghɛɛ nî ñdámà'anwî yî ñwé yîi i laa aà. ²² A ñghɛɛ a nî bù, a mum yu, bi kii mbɔɔ nî ghuu mboonsə bu bi àbùgə bə tá nî bə adigə yîi mə Nwîngon̄ à ka kî tswé ghu i tsyá a njimə Azwî.

3

Afà'à Paul a titi bitizî Nwî

¹ A bə ñji'i ànnù yîi mə, Paul ñgǎn̄atsân̄ Kristo Yesu mbi'i ñkwitù ghuu bitizî Nwî, mə tsà'at̄ə Nwî a atu bù aà. ² Mə m̀òontə mə nî t̄è'ɛ mə ñyu'u ifà'a yîi mə Nwîngon̄ à fa a mbo mə nî ìb̄on̄j̄ə yi nlon̄ ñgaà yùu aà. ³ Nwîngon̄ à le ñkè'ɛ atanj̄tə alò'òsə yi ndi'i a mbo mə, a ajànə mə mə kii n̄t̄e'ɛ mbɔɔ ñjwa'anə a mbo bù aà. ⁴ Nî bə twon̄ bon̄ nàa zi innù alò'òsə jii mə mə zi mbi'i Kristo aà. ⁵ Kaa Nwîngon̄ a ki'i innù jì alò'òsə ma jù a mbo m̄iwàà mi bə a mbi swon̄ə. Lã tsits̄on̄ à ghìrè mə i laa ntsya a njimə Azwî yî, a mbo ñgǎntoo Kristo bo bi ñgǎntoo Nwî, jii mə a tsò'ò yu aà. ⁶ Ann̄ yî alò'òsə ma yú a bə mə tá bitizî Nwî ki ntigə mbə bijibinda bo bi baIsrael. Bo tigə mbə aa idigə nu mbèè nu yî ñfùurè, bo bitsim tigə ntswe a nî innù jii mə Nwî à le ñkà'à ntsya a njim̄ Kristo aà.

⁷ Nwî à le ñghìrè gha a nî ñgǎn̄afà'a ma mùu mún̄ n̄too yî ñsiginè yú aa, a bə m̄it̄əjn̄ə m̄ii mə à fa a mbo mə nî ìb̄on̄j̄ə yi a njim̄ midà'a mi m̄ii mə mi le si fà'a a nu mə aà. ⁸ Ka mə mə nî ñj̄ yî m̀'ò a titi bè bi Nwî yîi mə k̄ə'ə nsigə nlwi'isə aa, Nwîngon̄ à fa ìb̄on̄j̄ə ma ghú a mbo mə mə tá mə l̄ogə n̄too yî ñsiginè ya nlon̄ə afù'ù Kristo ti figè ñghɛɛ nî yu a mbo bitizî Nwî. ⁹ I kii ghìrè tá bə bitsim yə a ajàn mə atanj̄tə annù yî lò'òsə yîi mə Nwî yîi à le nan̄sə njod̄ tsim, à le nlò'òsə nləə a ñgu'u ñgu'u aa a fà'a aà. ¹⁰ Atanj̄tə yi yú a bə aa mə tsits̄on̄ tá à tsya a njim̄ ñghòtə ñghìrè tá b̄isa'a bi mbi bo bi idà'a jii mə i tswé a aburə aa, bi yəgə nzi m̄itsyè mi Nwî m̄ii mə mi nî tsi'i a mbuu mbuu aà. ¹¹ Nwîngon̄ à le ñghìrè ma mùu ajàn̄ ñyon̄ə aa atanj̄tə yi yîi a lwi'i n̄ñkon̄ mə à ghìrè mə a fe'è ntsya a njim̄ Kristo Yesu ñgǎn̄mà'a yi'inə. ¹² A njim̄ Kristo, ntsya a njimə àb̄iint̄i yî'inə ghu nu, mbə bi'inə tse tswé nî at̄anj̄nt̄i a ñghɛɛ a nsi mi'i Nwî. ¹³ Maa ajàn̄ mə tigə ñswon̄ə nî a mbo bù mə m̄int̄i muu tsuu ló borə mbi'i ñgi'i yîi mə i kuu a nu mə ñlon̄ ñgaà yùu, mə à nî ñigha'a nuu aà.

Akòhn̄ə Kristo

¹⁴ A nî ñji'i ànnù yîi mə mə swèt̄ə miku'ut̄ə ma a nsyè a nsi Tà, ¹⁵ yu wa yîi mə ñgwé'ɛ ntsim jii i tswé a aburə kè mə i tswé a nsyè aa, i kwɛrə ìkùm waa ghu mbo aà. ¹⁶ Mə bu'u mbo a mbo Nwî mə, a nî afù'ù yi ya yîi a gha'a aa, tá à tsya a njim̄ Azwî Nwî ñn̄iñ midà'a a múm n̄t̄i bù tá nî tswé nî midà'a. ¹⁷ Mə kii mbu mbu'u nî m̄bo mə tá Kristo à kuu ntswe a

mum màntià bù òntsyà a n̄jim àb̄iint̄i yuu. N̄kii mbu mbu'u n̄i m̄bo a mbo Nw̄i m̄e t̄a à gh̄ir̄e n̄i tw̄iŋ m̄iŋḡaŋ muu, n̄ki ntum its̄e m̄ila'a juu a m̄um àk̄òŋn̄e. ¹⁸ M̄e mb̄e bù, a b̄ò'ò n̄i b̄e b̄i Nw̄i t̄s̄i'ì b̄its̄im, n̄i t̄swe n̄i m̄id̄à'à a n̄z̄i àjàŋe m̄e àk̄òŋn̄e Nw̄i a gha'at̄e mb̄e, n̄ki sa'at̄e, n̄ki ŋen̄e mb̄e, k̄e n̄ki ntso mb̄e aa, ¹⁹ a n̄ki n̄zi àk̄òŋn̄e Kristo ya ȳi m̄e a t̄sya m̄its̄ȳe m̄i n̄j̄ m̄is̄òŋ aa, m̄e mb̄e b̄i tiḡe òn̄aŋs̄e n̄lwens̄e ghuu, n̄i k̄ò'ò n̄luu n̄i m̄ar̄e Nw̄i n̄tsim̄e.

²⁰ A mbo yu wa ȳi m̄e, òntsyà a n̄jim m̄id̄à'à m̄ii m̄e m̄i f̄a'a a nu b̄i'in̄e aa, mb̄e a gh̄ir̄e ònn̄u i naŋs̄e m̄bur̄e gha'a n̄tsyat̄e aj̄aŋe m̄e b̄i'in̄e bet̄e k̄e n̄kii m̄òont̄e aa, ²¹ t̄a òn̄gha'a t̄a n̄i t̄swe ghu mbo a m̄um òn̄ghòt̄e bo b̄i a n̄jim Kristo Yesu, ŋghen̄e a m̄iw̄aŋe m̄iw̄aŋ, òl̄w̄i'ì n̄iŋkoŋe. Amen.

4

B̄e b̄i Kristo b̄e t̄s̄ò m̄b̄iinu ȳi m̄f̄uùr̄e

¹ T̄s̄ò m̄e a b̄e laa, m̄e òŋaŋàts̄aŋ M̄m̄à'àmbi, m̄e bu'u mbo a mbo bù m̄e t̄a n̄i ka nt̄e ak̄òr̄e n̄iz̄i ȳuù t̄a à ku'un̄e aj̄aŋ ȳi m̄e Nw̄i à twon̄e ghuu m̄e n̄i ka nt̄e aa, ² òka ns̄igis̄e m̄ib̄i m̄i n̄u muu a ns̄ȳe, m̄b̄on̄e, n̄tswa n̄i mànt̄i muu, m̄imi n̄i ònn̄u juu bu n̄i bù a m̄um àk̄òŋn̄e, ³ òka ŋgaans̄e n̄i m̄it̄i muu a n̄l̄w̄i'ì a m̄um m̄b̄òòns̄e ya m̄e Azw̄i Nw̄i a fa ŋgh̄ir̄e t̄a m̄b̄òon̄e i boons̄e ghuu òkwer̄e t̄s̄ò òk̄ir̄e aa. ⁴ M̄b̄iinu i b̄e aa ȳi m̄f̄uùr̄e, Azw̄i Nw̄i a k̄i m̄b̄e aa ȳi f̄uùr̄e, t̄s̄ò aj̄aŋ ȳi m̄e ànn̄u ȳi m̄e b̄i l̄e ntwon̄e ȳi'in̄e m̄e b̄i'in̄e ka m̄be aa a k̄i m̄b̄e ȳi f̄uùr̄e aa. ⁵ M̄m̄à'àmbi à b̄e aa ȳi m̄f̄uùr̄e, àb̄iint̄i a b̄e aa ȳi f̄uùr̄e, ànn̄u m̄mure b̄e òk̄i a k̄i m̄b̄e aa ȳi f̄uùr̄e, ⁶ Nw̄iŋḡòŋ a k̄i m̄b̄e aa ȳi m̄f̄uùr̄e, ȳi m̄e à n̄i Taà ȳi'in̄e b̄its̄im, ȳi m̄e a bu'ut̄e b̄e b̄its̄im, m̄fa'a n̄i a nu b̄e b̄its̄im, n̄ki n̄tswe a nu b̄e b̄its̄im.

⁷ L̄a b̄i l̄e m̄fa òb̄òŋ Nw̄i wa a mbo b̄i'in̄e ȳi m̄ò'ò ȳi m̄ò'ò n̄yon̄e aa n̄i m̄buu m̄it̄eŋn̄e m̄ii m̄e Kristo à l̄e m̄fa ghu mbo aa. ⁸ T̄s̄ò m̄e a t̄swe a ad̄iḡe ȳi m̄ò'ò a m̄um àŋw̄à'àn̄e Nw̄i m̄e, “N̄òò wa m̄e à l̄e si k̄ò'ò ŋgh̄e e a nd̄eŋ aa, à l̄e n̄l̄òḡe òb̄u'u n̄tsò j̄i gh̄a'at̄e, m̄fa m̄it̄eŋn̄e a mbo b̄e.”

⁹ (M̄b̄e ò ŋwa'an̄e m̄e, “A l̄e òk̄ò'ò ŋgh̄e e a nd̄eŋ,” boŋ à si b̄e aa m̄e à l̄e m̄f̄òò òsiḡe òkuu a n̄j̄i'ì òs̄ȳe aa e? ¹⁰ Yu wa m̄e à l̄e ns̄iḡe aa àa yu wa m̄e à l̄e òk̄i òk̄ò'ò ŋgh̄e e a nd̄eŋ n̄tsir̄e abur̄e n̄tsim̄e aa, m̄e yu tiḡe l̄wens̄e m̄b̄i n̄tsim̄e aa.) ¹¹ Aa yu m̄e a l̄e m̄fa m̄it̄eŋn̄e m̄e t̄a b̄e b̄i m̄ò'ò t̄a b̄i b̄e òŋaŋnt̄oò j̄i, b̄i m̄ò'ò b̄i b̄e b̄i m̄e b̄i yu'u n̄i òn̄gh̄àà n̄i Nw̄i òk̄e'ena, b̄i m̄ò'ò b̄e b̄if̄aŋgilis̄i, b̄i m̄ò'ò b̄e b̄ipastor bo b̄i b̄id̄i'ì b̄i ònn̄u. ¹² A l̄e ŋgh̄ir̄e ma muu aj̄aŋ aa m̄e yu taŋt̄e b̄e b̄i Nw̄i b̄its̄im a n̄i if̄a'à Nw̄i, a òka òk̄ò'ò òn̄ghòt̄e ȳi m̄e i n̄i m̄b̄iinu Kristo aa, ¹³ i ywe'e noò ȳi m̄e b̄i'in̄e b̄its̄im ka ȳi b̄òòns̄e b̄e ayoo ȳi f̄uùr̄e a m̄um àb̄iint̄i, i k̄ii naŋs̄e zi a Mu Nw̄i, i kwe i k̄u'u, i tiḡe b̄e t̄so Kristo, i luu n̄i m̄ar̄e ȳi, ¹⁴ t̄a wa'a bù m̄b̄e t̄s̄ò b̄òŋkh̄e, b̄i m̄e ònn̄u j̄i m̄e òŋaŋmbwe'es̄e i d̄i'ì aa, i ka k̄i t̄i n̄i ȳi'in̄e t̄s̄ò f̄if̄er̄e a t̄i ak̄aŋe òk̄i aa, n̄i m̄its̄ȳe m̄ii bo b̄we'es̄e n̄i ȳi'in̄e ghu aa. ¹⁵ L̄a b̄i'in̄e baŋn̄e ntiḡe swon̄e n̄àà ànn̄u n̄iŋkoŋ a m̄um àk̄òŋn̄e, òka òkwe a n̄i b̄im̄aŋj̄i b̄its̄im i b̄e t̄s̄ò yu wa m̄e à n̄i atu aa, a mum Kristo. ¹⁶ Aa yu ȳi m̄e à b̄òòns̄e òb̄iinu t̄sim, òdiḡe n̄u t̄sim i tiḡe òyon̄e t̄sugit̄e n̄i m̄iŋḡaŋ a n̄i

mìkàrìnè àà. Bɛɛ ìdìgè nu jya ji mò'ò ji mò'ò i ka mfa'a ajàn yìi mæ i tswe nì nîfà'a aa, ìbìinu wa tsim i tigè ñkwe, ntigè ñko'o nii a múm àkòŋnè.

Ntswéntì yì mfi a mum Kristo

¹⁷ Mæ swonjè ma yú ànnù a nî Ìkùm Mmà'àmbi mæ, nì tsuu bú ki tswe ntswéntì yùù tsi'í tsò bítìzì Nwí bii mæ ìmòòntè innù jyaa à nì tsi'í innù dàŋè dàŋè, ¹⁸ ìmòòntè innù jyaa i tswe aa a múm mfi ìdìgè. Kaa bo sè nî ànnù a múm ntswéntì ya mæ Nwí a fa aa tswé, nlonj mæ àtì atú yaa a ghìrè kaa bo wa'à annù zi aà. ¹⁹ Mántìi myaa mi tìi mæ, bo tigè nîfa mibìminù myaa a ñghìrè innu atsùùrè, a nlòò tsi'í ìjyaa innù, bo bì m̀buu innù jì fwè tsimè.

²⁰ Kaa à si ìjàn innù jii mæ nì le nyègè nlonj ñgaa Kristo aa b́! ²¹ A nî ànnù n̄ñkoŋ mæ nì le nyu'u annù ñlonj yi, bi kí ñdì'i ànnù yi a mbo bù, tsò mæ annù n̄ñkoŋ a tswe a mum Yesu aà. ²² Nì sɔrè a marè nu yì ñlwen wa mæ à tswe aa a nî ntswéntì yùù yì m̀bii ya yìi mæ innù mbwe'esè jii mæ m̀ntìi muu le si yè'ètè le si tsè ñgì'i ghu aà.

²³ Nì ghìrè tá Nwí à b̄ñkè m̀ntìi muu bo bì ìmòòntè juu, tá ì tigè tsi'í jì fii, ²⁴ tá nì tigè ñwe'e marè yì m̀fii wa yìi mæ bi nanjè a finè yì Nwí, a nî ntswéntì yìi mæ ì tsinè ñki nlaa manjè tsi'í annù n̄ñkoŋ aà.

²⁵ Ma múu ajàn nì me'e annù ab̄ñnè annù, tá ñù yì mò'ò yì mò'ò tá à ka nswonjè tsi'í ànnù n̄ñkoŋ a mbò ñd̄im yì, ñlonj mæ b̄'inè bitsim bè aa ìdìgè nu m̀bìinu yì m̀fùùrè. ²⁶ O yi nlwìsè ntonj, ò tsee bii tá àlwintòŋè yo ya à ghìrè tá ò ghìrè ìbì; tsee bii tá nòò à tso nî àlwintòŋè yò, ²⁷ ntsuu abwarè a mbo Devil ló fa. ²⁸ Nù yìi à nì nyèrè tá à kentè, ñka mfa'a, ñka mfa'a nî mbò mi nì n̄tìi yì sigìnè, tá zi ñkwetè bè bii mæ bi lóò akwetè aà. ²⁹ Nì tsee ki bii ñghàà nì bi ka mfe'e a ntsú bù, m̀banjè ñka ñghaa tsi'í innù jì sigìnè jii mæ ì kwetè mæ tá bè ka ñkwe a nî innù tsimè, tá nì ka ñghìrè ìbòŋ a nu bè bii mæ bi yu'u aà.

³⁰ Nì tsee ki ghìrè tá Azwí Nwí yìi mæ a laa à ka n̄jèŋnè. Aa yu yìi mæ à nì awenè Nwí a nu bù ñdì'i nì mæ Nwí à ka yì tsu'u atú yuu aà. ³¹ Nì me'e annù nt̄sè'èntìi, nì àfiumi'i, a b̀'ò àlwintòŋè tsim, ntsee ki t̄ŋnè ñghàà, kè ki b̀gìtè nì bè, ntsuu nì m̀buu kíbàà yì tsu tswe. ³² Nì banjè ñka ñghìrè n̄ ìnnù jì sigìnè a nu bù bu nì bù, ñka ñghìrè m̀ntìi muu ka mbònè, ñka n̄l'inè if̄ansènnù juu bu nì bù tsi'í tso ajànè mæ Nwí à le ntsyà a n̄j̄m Kristo ñl'inè if̄ansènnù juu aà.

5

B̄'inè ka ntswe a múm ñkà'à

¹ Tsò b̀ò bi Nwí bii mæ à kòŋè aa, nì ka ñe'esè Nwí. ² Tá nì ka tswe n̄ àkòŋnè tsò mæ Kristo à le ñkòŋè yì'inè n̄fa ìb̄i nù yì tsò ayoo m̀mà'à Nwí yìi mæ bi t̀ò a l̀mtè ñghìrè Nwí a doritè aà.

³ Lá, tá bì t̄'e ntsuu ki ghùmtè annù ajirè, kè ìnnù jì fwè, kè ànnù nyè'ètè njoo, a titì bù b̄è, ñlonj mæ nì bè aa bè bi Nwí aà. ⁴ Kaa a si ku'unè mæ tá nì ka ñghaa mighàà m̀ atsùùrè, kè mighàà mi aj̄ntè, kè mighàà m̀ fwè, nì banjè ñka mfa n̄ m̀b̄i'ikè n̄ ìnnù tsim a mbo Nwí. ⁵ Nì zi tá à laa mæ, kaa ñù aj̄irè, kè ñù yìi a ghìrè innù ns̄iŋ, kè ñù yìi mæ a yè'ètè njoo aa, (ñù nyè'ètè njoo mà ghù à bè aa tsò yìi mæ a mii m̄ñkobè aà) kaa à ka yì wa'à annù n̄fò Kristo bo bì à yì Nwí jì.

⁶ Tá nù à tsuu ghuu ni mighàà mi ajàntě lǒ bwe'esə nlon mə àlwintəŋə Nwí a tsə ŋgí'í a nu bə bitsim bii bi tì atu ghu mbo aà. ⁷ Tsó mə a bə laa, nì tsuu nì ànnù tsu a ŋghirə bu bi jàŋ bə ma bya tswe. ⁸ Nlon mə maa noò, nì le ŋki ntswe aa a múm mfií idigè, lá tsítsòŋ mə nì tswe a múm ŋkà'a Mmà'ambi aa, nì ka ntəə akòrè nizi yuu tsi'í tsó bo'o bi ŋkà'à, ⁹ Nlon mə miant mii mə ŋkà'à i koonə aa, mi bə aa ŋgɔŋ innù jì siginə tsim jii i boŋ, ntsinə ŋki mbə annù nŋŋkonə aà. ¹⁰ Nì ka ŋgaansə miti muu a nzi innù jii i ghìrè Mmà'ambi a doritè aà. ¹¹ Nì tsuu abó yuu nì innù mfií idigè jii kaa i si ŋú kwetə aa ki nŋə, nì baŋnə ŋka mfi'isə ndi'í tá bə bitsim ka nyə. ¹² Nlon mə tsi'í ŋka ŋghaa nswonə nì innù ma jya mə bo ghìrè a adigè alò'òsə aa àa annù ndirétú. ¹³ Lá innù tsim jii mə bi fe'esə a múm ŋkà'à aa, bə bitsim yə, ¹⁴ nlon mə ayoo yii mə a tswe a múm nlaa idigè a tigə mbə aa ŋkà'à. A nì nji'í ànnù yii mə bi swonə nì mə, "Wí'inə mbà ŋú filó,

m̄biinə a niwó,
Tá ŋkà'a Kristo i ta a nu wò."

¹⁵ Nì ka nanşə ntsyəsə ajàŋ yii ni təə aà, ntsuu ki təə bə tsó jìŋtə bə, nì ka ntəə tsó ŋgàŋmitsyè. ¹⁶ Nì tsuu ki bii tá mú àbwarə yii nì tswe ni yu aa à ka ntsya a dāŋə dāŋə, m̄baŋnə ŋka ŋghirə innù jì siginə a ŋgɔŋ binòò bitsim nlon mə ŋgú'ú m̄bi yuá i ni yí m̄bi. ¹⁷ Nì tsee jìŋtə bə bə, nì ka ŋgaansə miti muu a nzi ànnù yii mə Mmà'ambi a lòò mə nì ka ŋghirə aà.

¹⁸ Nì tsee m̄lù'ù ki no baanə, nlon mə mi ka ghìrə nì ka ghìrə innù atsùurè. Lá nì baŋnə ŋghìrè tá Azwí Nwí à ka nlwensə nì ghuu. ¹⁹ Nì ka ghaa a mbo bù ni bù ni mighàà mi b̄ipsalm, ni m̄kòò, kè m̄kòò m̄ii Azwí Nwí a di'í aa, nyəə ŋgha'asə nì Mmà'ambi ghu ni miantì muu mi tsimə. ²⁰ Nì ka mfa m̄bi'ikə a ŋgɔŋ binòò bitsim, nì a nì ŋgɔŋ innu tsim a mbo Nw̄iŋgɔŋ Tá nì ik̄um ŋgàŋmà'a yí'inə Yesu Kristo.

Bàŋgyè bo bi bilò

²¹ Nì ka nyu'unə ghuu bu ni bù tsó bə bii bi bo'ò Kristo.

²² Bàŋgyè, nì ka nyu'unə bilòò buu tsó ajàŋ yii ni yu'unə Mmà'ambi aà.

²³ Nlon mə n̄umbàŋnə à bə aa atu a mbò ŋgwè yí tsi'í tsó mə Kristo à ki mbə atu a mbò ŋghòtə yii à ni m̄biinù yí aà, Kristo yumbonə a k̄i m̄bə ŋgàŋweensə yí aà. ²⁴ Tsó ajàŋ yii mə ŋghòtə yu'unə Kristo aa, tá bàŋgyè k̄ii ŋka nyu'unə bilòò byaa a nì innù tsimə.

²⁵ Bilòò, nì ka ŋkɔŋ bàŋgyè buu tsi'í tsó ajàŋ yii mə Kristo à le ŋkɔŋ ŋghotə aà. A le mfa ibiinù yi a atu bo aa ²⁶ a nsi'í i laa ni n̄ghàà ni mə yu ghìrə waa tá bo laa manşə. ²⁷ A le ŋghìrè laa aa mə yu tigə te'e ŋghòtə a nsi yu, tá i laa, m̄boŋ m̄ansə, kaa wa'à ni mú àbà, kè adigè yí tan̄kè, kè m̄buu alo'ò yí tsu tswé, mə tá ŋghòtə tigə nlaa manşə n̄tsee nì alò'ò tswe. ²⁸ A nì àjàŋ yii mə m̄bàŋnə tswe nì ŋki ŋkɔŋ bàŋgyè byaa tsi'í ajàŋ mə bi kɔŋ m̄ib̄iminù myaa aà. N̄umbàŋnə yii mə a kɔŋ a ŋgwè yí aa, a kɔŋə aa ibiinù yi. ²⁹ Kaa ŋú tsú à le'ə wa'á n̄jyánú yi ka mbaa. A baŋnə n̄je'e aa jè'è ŋk̄ii n̄lentə tsi'í ajàŋ yii Kristo a k̄ii ŋghirə nì ŋghòtə aà; ³⁰ Nlon mə b̄i'inə bə aa idigè nu Kristo.

³¹ Tsó mə àŋwà'anə Nwí a swonə aa, "A nì nji'í ànnù yii mə n̄umbàŋnə a mà'atə nì taà yí bó ndè yí ŋghɛɛ m̄boònsə bó ŋgwè yí, bo bya bi baa tigè

ñjyãnu yĩ ñfùùrè àà.” ³² Annù ma yù à ñí ànnù yí àlèèntè yíi mē tso, mē nañsè ñswonjè aa nlonj ñgaa Kristo bo bì ñghòtè; ³³ lá a ku'ùnè mē tá ñù ñí bù yí mò'ò yí mò'ò tá à ka ñkōjè a ñgwé yí tsó ajāñ yíi mē a kōñjè ibií ñú yí àà. Tá màngyè à kí nyè mē yu bo'ò ndòò yí.

6

Ajàñ mē bōō bo bità bo bì ma tswe ñí ñtswe àà

¹ Bōō, ka nyu'unè ñí bitàà buu bo bì bimaà buu a mum Mmà'àmbi nlonj mē à ñí ànnù yíi mē a tsinè a ñghirè àà. ² “Tigè mbo'otè ñí taà ghò bo maà ghò.” A ñí ñdi'í yí ñtsyàmbií yíi mē Nwí à kù'ùsè ñkà'a ghu àà. ³ “Mē mbè ñnnù í ká ñghèe a mbo wo siginè, mìtugè mì ñjwí mo mì kí ñgha'atè fàa atu nsyè.”

⁴ Bù bità, ñí tsuu bōō buu kí swugitè tá mìntōñjè myaa ka ñlwi, ñí banjè ñka ñko'o waa mmirisè ñí waa ñkii ñdi'í ñí ñnnù Mmà'àmbi a mbo bo.

Ìbù'ù bo bì bità bì ibù'ù

⁵ Ìbù'ù ñí ka nyu'unè bità bì afà'á buu bìi bì tswe fàa atu nsyè aa, ñí ñtií yí mò'ò, ñka mbo'ò waa, ñtsiginè ñí a ñsi bo, tsi'í tsó ñí fà'á aa a mbo Kristo. ⁶ ñí tsuu kí fà'á bē mē bì yè ghuu bē, tsó bē mē ñí lòò àà ñghirè mē bē aa mbeentè ghuu. ñí banjè ñka mfa'a tsi'í tsó ñgāñafà'a Kristo, ñghirè ñí ànnù yíi Nwīñgōñj a lòò aa ñí ñtií ghuu tsimè. ⁷ ñka mfa'a ñí a mbo bē ñí àbōñjentií yuu, tsó ñí fà'á aa a mbo Mmà'àmbi kaa ñkí'í aa a mbo bē fà'á. ⁸ ñí zì tá à laa mē ànnù yí siginè tsim yíi mē ñù a ghìrè aa, kè ñù wa a bē àbù'ù kè ñù yíi à si abù'ù bē, boñj àa bú kwèrè fu a mbó Mmà'àmbi.

⁹ Bù bità bì ibù'ù tá ñí kii ñghirè maa ajāñ a nú ìbù'ù juu, ñtsuu waa kí bosè ñí bōsè. A boñj mē tá ñí zì mē bubo tsswe aa ñí táfà'á yí ñfùùrè yíi à tswe a aburè àà; ñwa'atè ñí mē a mbo yu ma wa, ànnù nte'è adìnè á sí ghu tswé.

Ñjoo ntsò Nwí tsimè

¹⁰ A ñlwi'isè, tá ñí tēè ñtií a mum Mmà'àmbi bo bì a mum mìtií mì mīdà'á mì. ¹¹ Tá ñí we'è ñjoo ntsò Nwí jya tsi'í tsimè tá zì ajāñjè mē mbè ñí ká ñto ñí mināñ Devil ghu. ¹² Nlonj mē kaa ñí si too aa bu bì ñjyãnu bo bì àlèè. ñí to aa bu bì bìsa'a bì ala'a, ñí ñgāñada'a, bo bì mìdà'á mì izwí jì bì jìi ñí sa'a mbí ñtugè yulà aa, bo mìdà'á mì izwí jì bì jìi mē ñí tswe a aburè àà. ¹³ A ku'unè mē tá ñí we'è ñjoo ntsò Nwí tsimè mē mbè ñí tēè ñto ñtugè mbi yí bì wa. Belè mē ñí ghìrè mē ñnnù tsim, ñí tigè ñnanjè ntèè.

¹⁴ ñí tigè ntanjè la ntèè ñwe'è ànnù ññkōñj tsó ikò a atii bù, ñwe'è ñnnù jì tsinè tsi'í tsó ñgùù ñtsò a ñigò bù, ¹⁵ ñwe'è ànnù ñkhètè ñghèe ñswonj ntòò yí ñsiginè mbōōñj ya tsi'í tsó ntām juu. ¹⁶ A ñí ñgōñj bìnnòò bitsim tá ñí ka lògè ñí àbiiñtií tsi'í tsó abà'á mìkōñj mì ñkerè mì ñgāñmbu'ù ñnnù jì bì wa mē mì khi àà. ¹⁷ ñí tigè ñlōgè ànnù ajāñjè mē Nwí à ywèense ghuu aa tsó àtsè'otù yuu, ñlōgè ñighàà ñí Nwí tsi'í tsó munwí ñtsò Azwí Nwí. ¹⁸ ñí ka ntsa'atè Nwí a ñgōñj bìnnòò bitsim a mūm Azwí, ñtsa'atè ñlōò ñí ñnnù tsim a mbo Nwīñgōñj, ñbetè ñí mē tá à kwètè ghuu ñí ñgōñj ñnnù tsim jìi ñí tsi'í ghuu àà. Tsó mē a bē laà aa, ñí ka ntswe ñikètè ñtsuu kí kaa, ñka ntsa'atè Nwí ñwa'atè ñí bē bì Nwí bitsimè. ¹⁹ ñí kí ñka ntsa'atè Nwí

ɲwa'atə nɪ ɣha ɣhu mə tɑ Nwɪŋɔŋ à ka mfa ntoò yɪ ya a mbo mə a noò yɪi mə tswe nɪ ɲɣhàà aa tǎ tɑ mə ka ɲghaa nɪ àtɔŋəntii, ntɔ'ɔtə nɪ innɔ̃ ntoo yɪ ɲsiginè ya mə ɪ tswe a alə̀əntə aà. ²⁰ Mè laa mbə tsúsətú ɲtoo yɪ ɲsiginè ma yú, bi koò ɣha nɪ àtsaŋə. Tɑ nɪ ka ntsa'atə Nwɪ tɑ mə zi ajaŋ mə mbə mə ká ɲghaa nɪ àtɔŋəntii a ajaŋ yɪi mə tswe nɪ ɲɣhàà aà.

Paul a tigè ɲtsa'atə ɲghòtə nɲwɪ'isə

²¹ Mè mò̀ntə mə nɪ lɔ̀ a nzi àjaŋə mə ntswé ya bo bɪ ànnù yɪi mə mə fà'à tsɪtsòŋə aa, Tychicus, mumaà yɪi mə kòŋə yɪ, mə à ki mbə ɲú àkòrə ɣhà yɪ ànnù nɲŋkoŋ a múm àfà'á Mmà'àmbi aa, à ka swoŋ innù tsɪm a mbo bù. ²² A nɪ ɲji'ɪ ànnù yɪi mə tòo yɪ a mbo bù aa mə, tɑ nɪ zi ajaŋə mə bɪ'ɪ tswe aà, tɑ à ki nzi ndɔ̀ntə mɪntii muu. ²³ Tɑ m̀ɔ̀ɔnə Nwɪŋɔŋ Tɑ nɪ ɲɣaŋmà'á yɪ'inè Yesu Kristo, nɪ àkòŋnə, nɪ àbɪintii, tɑ ɪ tswe a mbo bɪlɪm bɪ'inè byá. ²⁴ Tɑ ɪbòŋ ɪ tswe a mbo ɲú ɲtsɪm yɪi mə à kòŋə Mmà'àmbɪ yɪ'inè Yesu Kristo nɪ àkòŋnə tɪ mè aà.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaFILIPI

ÑJ'INNŪ ANWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ñṅwà'ànè Paul a noò yīi mē à le ntswe a atsaṅ a Roma aà. A nḵò'ò àla'a Filipi aa le ñghùrè baRoma, a bē àla'a yī wè a titi ila'a jīi mē baRoma le si bu'utē a mbù'u Macedonia aà. Bi le si toṅè nī àtū gold ghu, bē bī wè bī wè bī le nlo a Roma bo bi a nḵò'ò ila'a Itali jīi mō'ò nzi ñghùrè ghu. Bi tigè ñghirè bē bīi mē bi tswè ghu aa nī baRoma. BaFilipi bī le si tswòṅè nī nū jyaa nloṅ mē bi le nloḡè waa nī baRoma aà. ñkum ala'a Filipi aa a le mfa 'Mfò Filip ta bī Alexandra yī Ñwè.

Ntoò yī ñsiginè a Filipi aa a le nzi Paul nī yu, a ntwoṅ Nwī, a aṅṅ mē à le nyè ṅù a nḵèṅ tēṅ tēṅ a twoṅè nī waa mē bī zi ñkwetè waa aà (ffà' à 16.8-10). Ñghòtè baFilipi ì le mbo mbèè nti Paul, ì le si kwetè nīi nī ifa'a ntoò yī ñsiginè (4.15-16). Ñghotè mà yū ì le ntoò Epafroditus mē à gheè mfa njoo a mbo Paul a Roma (4.8). A ghèè mē, ñwo ñghòò ghu, baFilipi bī tswè nī nḵò'ò, a tigè ñloḡ mē yu wāṅsè bú bīi tã mīnti mī bē bya mī fwetè (2.25-30). Ma mùu aṅṅ, Paul à le ntigè ṅwa'anè aṅwà'ànè yuà a mbo bīsubika'à bī, baFilipi, a mfà mbi'ikè nloṅ akòṅṅè yaa nī àkwetè ya mē bo le ntoò aà.

A nī aṅwà'ànè baFilipi yū, bī yē àkòṅṅè, ànnū mfà mbi'ikè, nī ànnū nīdorè. Nīdorè nī tswè fàa mūm aṅwà'ànè aa a nī ìdigè tsi'ī tsiimè. Mbē bī tse swoṅ mē aṅwà'ànè ma yū à nī ìkòò mē Paul à ṅwà'ànè nloṅ nīdorè. Ka mē Paul à le ntswe a atsaṅ aa, àbīinti yī a nu Nwī à le ñghirè a zī ñkwèrè ìnnū tsiimè (4.11-13). Paul a kī ñswoṅ mà ànnū ñloṅ aṅṅ mē Kristo à le mmà'atè abwarè yī tso Nwī a aburè, ñsigisè ìbīnū yī, ñloḡ marè ṅumìsòṅ aà. Paul a tigè ñdī'itè nī bē mē bī ka ṅe'esè Kristo, ñka ñsigisè mībīminū myaa a nsyè tso yu (2.5-110). Mē tã bo ka ntaṅṅi a noò ṅḡ'i, ñtsuu ìnnū kī wa'à, ñtsa'atè nī Nwī a nī ìnnū tsiimè (4.6-7).

Ñḡṅṅndi'innū mbwe'esè ì le nzi mfa nī ṅḡ'i a mbô ñghòtê lâ Paul a di'itè boḡ Kristo mē bī ka ntsyèsè waa (3.2), ñswoṅ mē ànnū ṅù a tsiṅ a nsi mī'i Nwī ñtsya aa tsi'ī a nḡim àbīinti. Paul a swòṅ ànnū yīi mē a tsyàsè nīi a mūm ñtswènti yu aà: Yu me'è ìnnū tsiim, nloḡ aa tsi'ī a nzi Kristo mē a tsyàsè nīi aa, nī mīdà'á mī, ì kī gha'asè nīi (1.20-21; 3.4-10).

Bī yatè aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nḡi'ī ànnū aṅwà'ànè yū 1.1-11
2. Ntswè Paul yumbòṅè 1.12-26
3. Ntswènti a mum Kristo 1.27—2.18
4. Ataṅtè ñloṅ Timoti nī Epafroditus 2.19-30
5. Awà'àsè ñloṅ ṅḡṅṅkibàa ntoò yī ñsiginè 3.1—4.9
6. Paul nī bīsubika'à bī baFilipi 4.10-20
7. Ìnnū jīi mē Paul à le nswoṅè a nḡwī'isè 4.21-23

¹ Mē, Paul nī Timoti, ṅḡṅṅfà'a Kristo Yesu, bī'ī toò aṅwà'ànè yu aa a mbo bē bītsim bīi mē bo nī bē bī Nwī a nḡim Kristo Yesu, ñtswe a Filipi aà, bo bī a mbo bīlīi bī ndānwī nī bīkwetè bīi mē bī kwetè nī àfà'a ñghotè aà.

² Tâ Taà yî'inè Nwĩngòŋ nĩ Mmà'àmbĩ Yesu Kristo, tâ bo ghìrè ìbòŋ a nu bù, ñkĩ mbòrisè ghuu.

Paul a fa miya a mbo Nwĩ ñloŋə nghoté bàFilipi

³ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwĩngòŋ ghà a ngòŋ bìnòò bitsim bii mə mə wa'atə nĩ ghuu aà. ⁴ A nĩ Ngòŋ bìnòò bitsim a ajànə mə yi ti tsà'atə Nwĩ a atu bù bitsim aa, ntiì gha i luu nĩ nìdorə nloŋ ngaa yùu. ⁵ Mə fá nĩ mbi'ikə a mbo Nwĩ ñloŋ a jaŋ yii mə nĩ kwetə nàa a nsèənsə ntoo yì ñsigìnə yù ñloginə a njwi yii mə i le nzi a mbo bù a Filipi aa, nzi nywe'e sii aà. ⁶ Mə zi tsi'í annù nĩŋkoŋ mə Nwĩ yii mə à le ñlogìnə ifà'à yì sigìnə ma ghù a mĩntii bù aa à ka yə mə yu maŋsə a njwi yii mə Yesu Kristo à ka yi bú bìi aà. ⁷ Mə wa'atə ma mùu ajàn aa nloŋ mə ànnù yuu bitsim a naŋsə ntswe a nu mə tsi'í sigìnə aà. Nĩ ki ntswe a mùm ìbòŋ yii mə Nwĩ à ghìrə a nu mə aà, a jaŋ yii mə mə tswe a ndátsaŋ tsítsòŋ aa bo bi a noò yii mə mə sa'a abèe ntoo yì ñsigìnə yù, ñswoŋə nĩ a mbo bè mə ànnù yii mə mə swoŋə aa à nĩ tsi'í ntoo yì ñsigìnə aà. ⁸ Nwĩ à zi mə mə swoŋə aa tsi'í ànnù mə ànnù yuu a tswe a ntiì mə tsi'í sigìnə, mə kòŋə nĩ ghuu aa tsi'í nĩ àkòŋnə yii a tswe a ntiì Kristo Yesu a kòŋə ghuu ghua aà. ⁹ Mə tsà'atə Nwĩ a atu bù mə tá àkòŋnə yuu tá gha'atə ngheè nĩ mbii, tá mĩtsyè muu tá mì ki ngaha'atə a ajàn yii mə mbə nĩ zì ntiètè ìnnù, ¹⁰ tá zi a ntsò'ò ànnù yii mə a bòŋ ngheè maŋsə aà, tá bə bə bii mə ànnù yaa a laà, kaa wa'à nĩ àlò'ò a noò yii mə Kristo à ka yì bú bìi ghu aa tswé. ¹¹ Tâ Yesu tá à ghìrə mə tá nĩ ka naŋsə ngheè nĩ ìnnù jii mə i tsiinə aà; ma mùu ajàn, tá nĩ ka nghu'usə nĩ Nwĩ, ngaha'asə nĩ yi.

¹² Bìlám bá, mə lóo mə tá nĩ zi mə ìnnù jii mə i fè'è a nu mə aa, i bàŋnə ñkwetə a ngheè mə tá ntoo yì ñsigìnə ya tá i ku'usə ngheè bə nĩ mbii. ¹³ Ma mùu ajàn, bìsogyè bitsim bii mə bi bə nĩ ntsò'ò mfo faà a Roma aa bo bè bitsim faà, bi zi mə mə tswe a atsaŋ fàa ntsò'ò aa nloŋ annù Kristo. ¹⁴ Mbu ngheè ghu, a ajàn yii mə mə tswe fàa atsaŋ aa, bìlám bi'inè bí ghà'atə bo ləè ntiì waa a nu Mmà'àmbi, ñku'usə ntiğə nswonə nĩ ànnù Nwĩ nĩ àdà'à kaa wa'à nĩ ñú tsù bú mbò'ò.

¹⁵ Lá bè bí mɔ'ɔ a titii bo bi tswe ghu mə bi ghè'ənə naa, ñswoŋə nĩ ànnù Yesu ngheè nĩ bə mə tá bí'ibo ka warəŋə ghə wàrənə, lá bè bí mɔ'ɔ bi ki ntswe ghu nswonə nĩ ànnù Yesu tsi'í nĩ àbòŋə ntiì. ¹⁶ Ma buu bè bo swoŋə ma mùu ajàn aa nloŋ mə bo kòŋə gha aà, nzi mə mə kuu fàa atsaŋ aa mbi'i mə mə sa'a abèe ntoo yì ñsigìnə yù mə mə swoŋə aà. ¹⁷ Bè bí mɔ'ɔ bya mə bi ghè'ənə naa aa, bo swoŋə nĩ ànnù Kristo aà kaa wa'a ntiì waa ghu ləè bə, ñlɔɔ bə mə tá à yaa annù tá à ka ngheè nĩ mbii, tá bè ka nyonə nĩ njim bo, ngheè ma mùu ajàn aa, ñwa'atə nĩ mə bo ka kù'usə niŋ ngi'i a nu mə fàa a atsaŋə. ¹⁸ Ma yuu ànnù kaa a sɪ annù yii mə mbə a ghìrə mə kà ñlwisə nĩ ntsòŋ bə! Mə doritə a nyə mə bi swoŋə nĩ ànnù Kristo nĩ bìmànji bitsimə; kə bi swoŋə aa nĩ mbwe'esə oò, kə nĩ ntiì waa tsimə oò, boŋ mə aa ki doritə tsi'í dòritə.

Paul à tswe fàa mbi aa a ngaha'asə Yesu

¹⁹ Tsi'í annù nĩŋkoŋə mə ka ki doritə nloŋ mə mə zi mə Nwĩ à ka yu'u niyè'ə nuu tá Azwĩ Yesu Kristo tá à kwetə gha ngheè tá mə fe'è fàa atsaŋə. ²⁰ Mə naŋsə nyə'ətə nĩ ntiì ghá tsim, ñkii mbe nĩ mə kaa mə ka wa'á annù ndirə àtu yì tsu ló ngheè bə, i bàŋnə yə mə, a ngòŋ bìnòò bitsim, tsítsòŋ

bo bi tsi'i a ajànj yii mē mē kɪ si ghìrə a mbīi aa, mē mē ka ki nan̄sə gaansə ni m̄it̄i ma a n̄gha'asə Kristo a nu mē, kə mē tswé n̄t̄i fāa atu nsye, kə mē kwō kwō oō. ²¹ Nlon̄ mē a mbo mē, n̄tswēnt̄i yā faa mbi, i ni aa bə Kristo, mē bə t'e'ε ki kwo kwo bon̄ a ka bān̄nə b̄n̄ tsyat̄ə a ntswe fāa mbi. ²² Lā n̄bə a bə yī mē mē ka b̄ tswé faa atu nsye bon̄ a bə mē mē ka b̄ fā'a innū j̄i mē i ka kwetə bē aā. Lā kaa mē si annū yī mē mē ka ts'ə'ə aa zi bē. ²³ Ma muu ajānj mē t̄ə a t̄i n̄ki. Annū yī mē mē yə'ət̄ə aa à n̄ n̄lo n̄ghèe ntswe b̄'i Kristo n̄lon̄ mē ma yū ànnū a bon̄ə a nu mē n̄tsyat̄ə mb̄ ntswe fāa mbi. ²⁴ Lā n̄lon̄ n̄gha yū, a ku'unə mē tā mē bu ntswe fāa mbi, tā kwetə ghū. ²⁵ Tsi'i ànnū n̄ikon̄ə, a ni ànnū yī mē mē ka ghìrə aā. Mē zi mē mē ka b̄ ghèe n̄ mbīi a ntswe bi'in̄ə fāa mbi tā kwetə ghū tā n̄ ka n̄kwi n̄ghèe ni mbīi tā n̄dorə nuu ni k̄i n̄gha'at̄ə a mum àb̄iint̄i yuu. ²⁶ Mē bə f'ε'ε i zi tsi'i ghū bon̄ a ka ghìrə mē tā n̄t̄i ghū i luu ni n̄dorə nlon̄ annū yī mē Kristo Yesu à ghìrə a nu mē aā.

Akòrə n̄t̄ə ni bē bi Yesu

²⁷ Lā ànnū yī wē a ni mē tā m̄igh̄r̄n̄m̄innū muu tā m̄i ku'unə a ajānj yī mē n̄tō Kristo yī n̄sigin̄ə i l̄ò aā. Tā b̄ε'ε mē mē n̄bə mē zi nyə ghū kə n̄gan̄, mē yu'u mē n̄ t̄ə n̄n̄t̄ə akòrə yuu a nsye, m̄b̄òns̄ə ghū n̄kwərə, ànnū yuu a bə yi m'ə'ə, ni t̄o bitsim mē tā ànnū n̄tō yī sigin̄ə yī mē ni b̄i aa, tā à ka n̄ghèe n̄ mbīi, ²⁸ kaa wa'à ni n̄gān̄k̄ibāā juu b'ə'ə bē. A bə bə ma muu ajānj bon̄ à n̄ àl̄ens̄ə mē a nan̄sə n̄d̄i' i ni mē Nwī à ka d̄i n̄gi' i a nu bo, i bān̄nə yweensə ghū. ²⁹ A bon̄ mē tā ni zi mē, Nwī yī mē à ghìrə ib̄on̄ a nu b̄ mē ni n̄i n̄ n̄t̄i ghū a nu yu, n̄lon̄ n̄gha Kristo aa, a k̄i n̄ghìrə aa ib̄on̄ a nu b̄ mē tā ni k̄i nyə n̄ n̄gi' i nlon̄ n̄gha yī. ³⁰ Ma muu ajānj, ni yə mē n̄tsò ma ghū mē ni to aa, i ki mb̄ə aa n̄tsò yī mē ni k̄i nyū'u mē mē to, n̄ki mburə aa ki to n̄zi ywe'e sii aā.

2

¹ Tsò mē bu bi Kristo boonsə a gaansə ni m̄it̄i muu aa, tsò mē a k̄on̄ə n̄i ghū n̄l'ət̄ə ni n̄t̄i ghū aa, tsò mē ni b̄òns̄ə bu bi Azwī Nwī aa, tsò mē ni zi n̄k̄on̄nə ghū bu ni b̄, n̄ki zi n̄ko m̄l̄i n̄n̄ə ghū bu ni b̄ aa, ² a ku'unə mē tā ni boonsə ghū ntswe ni ànnū yī fūūr̄ə, n̄ka n̄k̄on̄nə ghū bu ni b̄, n̄ghìrə ni mē tā n̄tsū ghū i bə yi m'ə'ə tā tā n̄t̄i gha i luu ni n̄dorə. ³ Ni tsuu ki yu'u tsi'i à yuu annū bē, n̄tsuu nū yū ki n̄e bē, m̄bān̄nə n̄ka sigisə n̄i ib̄in̄ū ghū bə a nsyē, n̄ka n̄gha'at̄ə ni mē bē bi m'ə'ə bi tsyat̄ə ghū. ⁴ Tā ni tsuu tsi'i innū j̄i mē i kwetə ghū aa ki ghìrə bē, ni k̄i n̄ghìrə n̄i innū j̄i mē i kwetə n̄i bē bi m'ə'ə aā ⁵ Tā innū j̄i mē ni m̄ònt̄ə ni a atu b̄ aa tā i bə j̄i mē Kristo à le si k̄i m̄m̄ònt̄ə aā, n̄lii n̄i innū tsò yu:

⁶ Ka mē bo Nwī le ntswe ni mār̄ə yī m̄fūūr̄ə a,

kaa à le n̄gha'at̄ə kà n̄t̄i ni mē yu d̄i' i mē bo Nwī ku'unə.

⁷ Lā, à le m̄bān̄nə n̄l̄ə ma juu innū fu,

n̄sigisə ib̄in̄ū yī a nsyē,

m̄bān̄nə n̄t̄igə n̄l̄ogə mār̄ə n̄gān̄fā'ā, bi jwī yī tsò n̄i m̄is̄on̄.

⁸ A b̄on̄ mē n̄t̄igə n̄i m̄is̄on̄ aa, n̄sigisə ib̄in̄ū yī a nsyē,

n̄yu'unə Nwī, m̄b̄i n̄iw̄o, bi zwit̄ə yī,

B̄i ghèe mē mē bi ki zwit̄ə yī zwit̄ə aa,

n̄t̄igə mburə n̄kweent̄ə yī bə a ati bān̄nəbān̄nə!

9 Ma mùu ajàṅ, Nwĩ a tigè ònàṅsə ṅṅentə yi a òdəṅ, m̄fa ikum yĩ m̄ə i kò'ònə ntsya m̄ikum m̄ĩtsim aà,

10 tá b̄e m̄ə b̄ə bitsim bi yi nyu'u ikum Yesu, a aburə, k̄ə a nsȳe, k̄ə b̄ə a b̄àṅnsȳe,

bi sw̄èt̄ə m̄ikù'ùt̄ə myaa a nsȳe ṅgha'as̄ə yi,

11 tá b̄ə bitsim bi bii n̄i n̄i n̄i m̄ə Yesu Kristo à n̄i Mmà'àmbi, òtiḡə ṅgha'as̄ə n̄i Taà yĩ Nwĩṅḡòṅ ma mùu ajàṅə.

A b̄əṅ m̄ə tá b̄ə bi Kristo bi b̄ə ts̄ò m̄ìṅkà'à f̄aa mb̄i

12 Ts̄ò m̄ə a b̄ə ma mùu ajàṅ aa, ika'á j̄á j̄i m̄ə m̄ə k̄òṅə aa, tsi'í a ajàṅ yĩ m̄ə n̄i t̄e'ɛ yu'unə n̄aa a ṅḡòṅ b̄inòò bitsim a noò yĩ m̄ə m̄ə tswe bi'in̄ə aa, a b̄əṅ m̄ə tá n̄i ku'un̄ə ṅgh̄èè n̄i m̄b̄i a yu'un̄ə m̄ə ts̄its̄òṅ m̄ə kaa m̄ə s̄i a tit̄i b̄u tsw̄é aà. N̄i ka m̄b̄o'ò Nwĩ tá òt̄i gh̄uu ka ntsiḡin̄ə, ṅka ṅgaans̄ə n̄i m̄it̄i muu a ṅgh̄ir̄ə ònn̄u j̄i m̄ə i ku'un̄ə aà ta yĩ j̄i òl̄òṅ. 13 Nl̄oṅ m̄ə Nwĩ a f̄à'à a m̄int̄i b̄u, ṅgh̄ir̄ə n̄i m̄ə tá n̄i ka ṅk̄oṅə a ṅgh̄ir̄ə ònn̄u j̄ya j̄i m̄ə a l̄òò n̄i m̄ə tá n̄i ka ṅgh̄ir̄ə aà, ṅk̄i m̄fa n̄i m̄ida'a m̄ə tá n̄i ka m̄fa'a n̄i ònn̄u ma j̄u m̄ə i b̄òṅə n̄i aà.

14 N̄i ka ṅgh̄ir̄ə ònn̄u ts̄im òntsuu k̄i nnurik̄ə, k̄ə k̄i liḡit̄ə b̄ə; 15 tá b̄ə b̄ə bi Nwĩ b̄i m̄ə m̄b̄ə bi wa'á ifir̄ə waa f̄a, m̄int̄i myaa n̄i laa, kaa àl̄ò'ò a wa'á a nu bo tsw̄é b̄ə, òtsw̄e a tit̄i n̄iw̄àà n̄i b̄ə b̄i m̄ə b̄i gh̄ir̄ə ònn̄u j̄i bi kaa ònn̄u j̄yaa i wa'á tsin̄ə aa, lá n̄i b̄àṅṅə òta n̄i tit̄i bo ts̄ò m̄ìṅkà'à f̄aa mb̄i aà. 16 N̄i tswa n̄igh̄àà n̄i Nwĩ n̄u m̄ə n̄i fa ntsw̄ent̄i a m̄bo b̄ə aa ntugit̄ə, tá a yi m̄b̄ə wa njwi yĩ m̄ə Yesu à bu m̄b̄i aa, òt̄i gha i luu n̄i òdor̄ə a nȳə m̄ə kaa m̄ə l̄e ṅwa'á n̄u yà laa a d̄àṅə d̄àṅə zw̄i, k̄ə m̄ə kaa àf̄à'à yĩ m̄ə m̄ə l̄e m̄f̄à'à aa, kaa a l̄e ṅwa'á aa atu d̄àṅə d̄àṅə tsyá. 17 Ajàṅ yĩ m̄ə n̄i n̄iṅ òt̄i gh̄uu a nu Nwĩ aa, a b̄ə aa ts̄ò àyoo m̄m̄à'anw̄i, m̄b̄ə a t̄e'ɛ m̄b̄ə m̄ə bi ka zwit̄ə gha zwit̄ə, i l̄òḡə al̄əə n̄i ya i k̄ur̄ə ma mùu atu ayoo m̄m̄à'a Nwĩ, b̄əṅ n̄u yà i ka b̄òṅə tá m̄ə ka ndorit̄ə bi'in̄ə n̄i b̄u bitsim̄ə. 18 A b̄əṅ m̄ə ta n̄u yùu i k̄i m̄b̄əṅ tá n̄i k̄i ndorit̄ə ts̄ò m̄ə.

Timoti bo Epafrodito

19 M̄ə wa'at̄ə a w̄àṅs̄ə n̄too Timoti a m̄b̄e b̄u, a ajàṅ yĩ m̄ə m̄b̄ə Mmà'àmbi Yesu a bii, tá à zi nȳə gh̄uu m̄bu m̄b̄i nsw̄oṅə a ajàṅ yĩ m̄ə n̄i b̄ə aà tá òt̄i gh̄a i òdorit̄ə. 20 Kaa ṅu tssu kaa s̄i gh̄u tsw̄é ts̄ò Timoti m̄ə a k̄i wa'a n̄i ònn̄u tsi'í a ann̄u n̄iṅk̄oṅ n̄l̄oṅ ṅgaa yùu òl̄òò n̄i m̄ə tá n̄i tswe i siḡin̄ə. 21 A tit̄i bo bitsim, ṅu ts̄im a yu'u aa tsi'í yĩ ann̄u, ṅgh̄ir̄ə tsi'í ann̄u yĩ m̄ə a ka kw̄et̄ə atu m̄b̄i n̄u yĩ, kaa wa'á n̄i ann̄u Yesu gh̄ir̄ə b̄ə. 22 Lá a ṅgh̄èè n̄i Timoti, n̄i zi ṅu yĩ m̄ə à n̄i gh̄u aà, n̄i zi a ajàṅ yĩ m̄ə a f̄à'à bi'í yu ts̄ò mu bo taà yĩ, a ns̄èns̄ə n̄too yĩ òsiḡin̄ə yu aà. 23 Aa ann̄u yĩ m̄ə m̄ə wa'at̄ə a n̄too yu, a m̄b̄e b̄u, a noò yĩ m̄ə m̄ə gh̄èns̄ə n̄zi a ajàṅ yĩ m̄ə ònn̄u i ka gh̄èè n̄i m̄ə faà aà. 24 A ṅgh̄èè n̄i m̄ə, m̄ə n̄àṅs̄ə m̄b̄i a n̄j̄im Mmà'àmbi m̄ə, mu fib̄àṅt̄ə lá, tá m̄ə k̄i n̄zi yàa ṅgaa.

25 M̄ə m̄òònt̄ə m̄ə a ku'un̄ə m̄ə tá m̄ə too mumaà y'i'in̄ə Epafroditus tá à bu m̄b̄i f̄u a m̄bo b̄u. A n̄i yu yĩ m̄ə b̄i'í yu f̄à'à m̄ə ṅk̄i nto n̄tsò faà bitsim̄ə; a k̄i m̄b̄ə yu yĩ m̄ə n̄i k̄i too m̄ə tá à zi ṅkw̄et̄ə gha m̄fa njoo j̄i m̄ə m̄ə k̄i s̄i b̄oṅə aà. 26 N̄t̄i yĩ i ȳè'ət̄ə n̄i a nȳə b̄u bitsim, a k̄i ṅh̄oṅn̄ə si'í n̄l̄oṅ m̄ə n̄i k̄i yù'u m̄ə yu k̄i s̄i gh̄òò aà. 27 Tsi'í a ann̄u n̄iṅk̄oṅə, à k̄i gh̄òò ntiḡə tsi'í a ṅkw̄ó. Lá Nwĩ a ko m̄il̄iṅṅə yĩ; kaa wa'á aa tsi'í yĩ ko b̄ə, à k̄i k̄i ṅko aa m̄il̄iṅṅə gh̄a tá tá ṅgi'í yĩ d̄àṅ tá i wa'a b̄u òzi ṅku'ùs̄ə yĩ

mə mə tswe ghu mum aà. ²⁸ Mə naŋsə nɔɔ a ntoo yu a mbo bù ta tâ nì doritə a mbu nyə yu, tá tâ nti̩ gha i bɔɔ mfwetə. ²⁹ Bɛɛ a zi, nì kwɛrə a nɔ̩m Mmà'àmbi nì ndorə; a bɔɔ mə tá nì ka mbo'otə bə bii mə bi bə tsɔ yu aà. ³⁰ Nlon mə à kì ghèə kwo nlon ifà'à Kristo, nni̩nə atu yi a ntsu nìwo a mfà'a ta maŋsə àkwetə yii mə nì kì tswe nì nfa a mbo mə aà.

3

Ny̩ yii mə mǎnnu mi mi tsinə aa, à nì ny̩ yii mə a n̩n̩ nti̩ yi a nu Kristo aà

¹ Bilim bá, mbɔɔ mə maŋsə, mə swɔɔn a mbo bu mə tá nì ka ndoritə a mum Mmà'àmbi. Kaa mə ka wa'à kaa a nkwatə nwa'ànə innu jii mə mə tɛ'è mə n̩foo n̩wa'ànə a mbo bù aà, nlon mə i ka bɛ ghuu tá nì tsuu lɔ wò.

² Nì ka ntsyesə ghuu nlon mbu ji bi jyá, bə bya mə bi bù'u innu ji bi aà, bə bya mə bi tsɔn n̩ jyaa laà; tá nì ka ntsyesə ghuu nlon n̩gaa yàà. ³ A bə b̩'inə mbə bə bii mə Nw̩ à n̩tə waa tsi'í annu n̩n̩kɔɔ, b̩'inə gha'asə Nw̩ aa nì Azw̩ yi, ndoritə aa nlon mə b̩'inə nì bə bi Kristo aà, kaa wa'a m̩nti̩ mi'inə aa bə nì innu n̩jyá nu ləə bə. ⁴ Ka mə mbə mə tswe nì à j̩n̩ yii mə mbə mə k̩ n̩ləə nti̩ gha a nì n̩joo n̩jyá nu aà. Mbə bə b̩i tsu bi tswe faa mbi mə bo tswe nì n̩ləə nti̩ waa nì annu n̩jyá nu, bɔɔ mə tsyətə waa b̩itsimə. ⁵ A yòɔn̩ n̩n̩sə yí'í, bi le n̩tə gha aa a noò yii mə mə le mbə n̩jwi ji n̩fwaa aà; mə bə ny̩ b̩aIsrael, n̩fɛ'ɛ a n̩gwɛ'ɛ nda Benjamin, mbə mu baHeber yii mə à jwe b̩aHeba aà. A n̩ghɛɛ n̩ annu n̩ləə n̩d̩'i b̩aYuda, mə bə ny̩ bafarisai. ⁶ A n̩ghɛɛ nì àj̩n̩ yii mə mə le si t̩i nì annu Nw̩ aa, mə le si tsɔ'ɔ nì àkòrə n̩ghotə bɔɔ bi Kristo; mbu n̩ghɛɛ bə nì annu n̩ghirə ìtsinənnu, a nyon̩ nì annu n̩ləə n̩d̩'i Moses, kaa àlò'ò yí tsu kaa a le n̩wa'à a nu mə tswé bə. ⁷ Ma juu innu mə i le mbə afu'ù a mbo mə aa, mə lɔgə mə à nì bwyɛ nlon Kristo. ⁸ Tsi'í annu n̩n̩kɔɔ, mə lɔgə n̩joo tsim̩ jii mə mə tswe nì ju aa tsɔ bwyɛ, nlon mə a nzi Kristo Yesu N̩g̩n̩mà'a ghà, a bɔɔ ntsyətə n̩joo tsi'í tsim̩ fàa mb̩i. Mə mə'ə n̩joo tsim̩ nlon n̩gaa yí, n̩t̩gə n̩lii n̩ n̩joo tsim̩ tsɔ n̩tsà'a ta tswe nì Kristo; ⁹ i boonsə ntswe bi'i yu tá tâ ìtsinənnu jii mə mə ghirə aa, tá tsee bə a mbo mə lɔ lə bə, nyon̩ n̩a a j̩m̩ àj̩n̩ yii mə mə ləə n̩d̩'i Moses aà. Tá à ban̩nə mbə bə a àj̩n̩ yii mə mə n̩n̩ nti̩ gha a nu Kristo aà; mbə ìtsinənnu jii mə Nw̩ a fa a n̩m̩ àbiinti̩ aà. ¹⁰ Annu yii mə mə lɔɔ aa, à n̩ n̩zi Kristo, i tswe nì m̩d̩'à mya mə à tswe nì mu nlon mə à le nyweenə nì n̩wo aà. Mə k̩i n̩lɔɔ n̩ nyə n̩gi'í ya yii mə à le nyə aa, i k̩i bɔɔn̩ t̩gə bə tsɔ yu i bii n̩wo n̩i mə à le n̩kwo aà, ¹¹ tá bɛɛ mə m̩n̩ji a tswe ghu mə k̩i nyi nyweenə nì n̩wò yàa n̩gaa.

Paul a Gaansə Mit̩i mi

¹² Kaa mə si lɔɔ aà n̩swon̩ mə mə tswè mə n̩ n̩joo mà j̩u mə mə wa'atə a ntswe nì j̩u aà; kaa mə wa'à kì n̩lɔɔ aà n̩swon̩ mə Nw̩ à fà'à mə ifà'à yi a nu mə maŋsə; lá mə gaansə mit̩i má a ntswe nì j̩u nlon mə Kristo Yesu à ghirə mə mə tá mə bə yi aà. ¹³ Bilim bá, kaa mə si m̩ɔɔntə mə mə ywɛ'è mə a adigə yii mə mə tswe nì n̩kwe n̩kɔ'ɔ ntəə ghu aà; lá annu yí fuurə a tswe ghu yii mə mə ghirə, mə mə'atə innu jii mə mə tsyà mə m̩ma'atə a n̩m̩ aa, n̩gaansə n̩ mit̩i ma m̩furitə n̩ n̩joo jii mə i tswe a mbii aà. ¹⁴ Mə khə tsi'í n̩ mit̩i n̩ghɛɛ n̩ a adigə yii mə mə tɛ'ɛ mi'í ma ghu aà, ta ghɛɛ

kwere miyàrìnè mi ngu'u mi afà'à mli mē Nwī a twoṅe nàa mē tā mē ko'c ṅkwere, ntsya aa a jīm Kristo Yesu aa. ¹⁵ A boṅ mē bi'inè bii mē bi kwè mē, ntwiṅtē mīṅgāṅ mi'inè a nu Kristo aa, tā bi'inè tswe ni àmòòntē ma yu. Kè bē mē nù tsù a te'ε ntswe ghu mē a mòòntē annù yi adāṅ boṅ Nwī à ka kii ghìrè ta nì zi. ¹⁶ Lá ànnù yī wè a bē aa mē tā bi'inè tswa annù yī mē bi'inè tswè mē nì yu aa ntugitè tā à tinsè.

¹⁷ Bilīm bā, tā nì yon ṅka ṅpe'esè nàa tsò bē bi mō'c, ṅghirè nì innù jii mē bi' ghìrè aà; ṅkii nlii nì bē bii mē bi yòṅè nì ìbù'ù mikòrè j'i' aà. ¹⁸ Mē swonṅe laà aa, nlonṅ mē bē bi mō'c bi tswe ghu mē bi ghìrè innù tsò bē bii mē bi bàa atibāṅṅè bāṅṅè ya yī mē Kristo à le ṅkwo ghu aa. Mē tè'è mē m̄foo nswonṅe annù ma yū a mbo bù, à nì tsi'ī yū mē mē kii mbu ṅkwatè nswonṅe nì m̄lāà a mi'i mē aà. ¹⁹ A ka yi ki bē a ṅjīm tā Nwī à niṅ isa'a a nu bo, nlonṅ mē bo lògè ato'ò yaa laa tsò nwī wàà, ntswonṅe nì nū yàà nlonṅ njoo jii mē boṅ i bāṅṅè ṅghirè nì mē tā àtù yaa ka ndirè, nte'ε atu yaa nì njoo mbi jù. ²⁰ Lá ṅghèe nì bi'inè, àla' à y'i'inè a tswe aa a aburè, bi'inè yu'utè nì ṅgāṅyewèensè y'i'inè, Mmà'àmbi Yesu Kristo mē tā à lo ghu nzi. ²¹ A bē zī, boṅ à ka lògè m̄ida'a mya mē mi ghìrè nì mē tā njoo tsim tā i ka yu'unè nū aa, i kwensè abòrikè nū j'i'inè jù tā i tigè mbè tsi'ī tsò yī ya yī mē i ṅwèenè nì nifò aa.

4

Adi'itè Paul a mbo bōc bi Kristo

¹ Bilīm bā, wa mē nanṅsè kòṅè ghuu, ntià gha i yè'ètè nì a nyè bù. Ni ghìrè mē tā ntià gha tā i luu nì ndorè, nì ki mbè miyàrìnè mi ṅgù'ù m̄a. Bisù ba bii mē mē kòṅè aa, nì nanṅsè ntèè ntià, nswetè mīṅgāṅ muu tā m̄i tso a nū Mmà'àmbi. ² Mē bu'u mbo a mbo Evodia bo Sentikè mē tā bo boonṅe tā ànnù yaa tā à bē yi mō'c a ṅjīm Mmà'àmbi. ³ Mē bù'ù m̄bo a mbo wò, nù àkòrè ghà mē si fà'a aa, mē ta ò kwetè bāṅgyè ma bù nlonṅ mē bo fa'a bi'ibo a nswonṅe ntoo yī ṅsigìnè bi'ibo nì Clement nì bē bi mō'c bii mē bi'ibo kii mfa'a, m̄kūm myaa mē tswè a m̄m̄ àṅwà'ànè ntswèntià aà.

⁴ Nì ka ndoritè a m̄m̄ Mmà'àmbi a ṅḡḡḡ bìnòò b̄tsimè; mē bu ṅkwatè nswonṅe mē ta nì ka ndoritè. ⁵ Nì ghìrè tā bē b̄tsim yè mē nì tswa m̄ntià muu, nlonṅ mē nòò nzi Mmà'àmbi à tigè a bo aà. ⁶ Nì tsuu nū yùù ki wa'a nlonṅ annù tsu bē. Nì ka ntsa'atè Nwī nlonṅ ṅḡḡḡ njoo tsim jii mē nì lòò aà, mbu'u nì m̄bo ghu mbo, m̄fa nì mbi'ikè ghu mbo, ṅghirè tā à zi njoo tsim jii nì lòò ghu mbo aà. ⁷ Ma mùu ajāṅ boṅ m̄bòcòné Nwī yī mē i tsyàtè m̄itsyè m̄i bē aa, i ka ghìrè tā m̄ntià muu bo bi ìmòòntènnù juu tswe a m̄m̄ Kristo Yesu.

⁸ Bilīm mbā, ànnù yi nlwī'ṅjīm yī mē mē ka nswonṅe a mbo bù aa, a nì mē tā nì te'ε atù yuu nì innù jii mē i nì ànnù ṅṅkòṅ aà, bo bi a nì innù jii mē i ku'unè a mbo'otè aà, nì jii mē i tsinè aà, nì jii mē i laa aà, nì jii mē bē kòṅ aa, bo bi nì jii mē i boṅ aa; bē mē ànnù yī tsu a te'ε ntswe ghu mē a boṅ ṅghèè n̄manṅsè, kè yī tsu yī mē a ku'unè a gha'asè aa, a boṅ mē tā nì ka ṅwa'atè ma yuù ànnù. ⁹ Nì ka ṅghirè innu tsim jii mē nì yègè a mbo mē aa, kè jii mē nì Kwèrè a mbo mē, kè jii mē nì yu'u a ntsu mē aà, kè bē jii mē nì yè mē ghìrè aà. Nì bē ki ghìrè ma juù innù boṅ Nwī yī mē a b̄risè nì bē aa boṅ à ka tswe bu bo.

Paul a fa miya a mbo baFilipia ni njoo jii mæ bo le mfa ghu mbo aà.

¹⁰ Mæ nanşə ndoritə tsi'i siginè a mùm Mmà'ambi nlonj mæ, ka mæ àgha'a a sà'à mæ a ajàn yii mæ ni le si lòò a ñkwetə mæ aa, ni tswè mæ ni mánji a ñkwetə mæ tsitsòŋ. Tsi'i ànnu níkonè, ni le si wa'atə nàà, lá kaa wa'à a ajàn yii mæ mbə ni tsyà ñkwetə gha ghu aa bəŋnè ñzi. ¹¹ Kaa mæ si laa swonj aa nlonj mæ àyoò tsu a we'ε a mbo mæ bə. Mæ yègè mæ nzi a ñkwèrə ñgòŋ innu tsim jii mæ i fè'è a nu mæ aa ni nàdorè, ¹² Mæ zì nnsigisè ibiinú gha a nsyε, ñki nzi a tswe a noò yii mæ njoo i gha'a a mbo mæ aà. A tε'ε i bə bə mæ akə boŋ mæ yègè mæ ñzi a tswe ni njoo jì ghà'à ñgha'a, ñki nzi a ntswe ni nji. Mæ zì ntswe a noò yii mæ ñdà i lùu ni ñjoo bo bi a noò yii mæ ñdà i yòò aà. ¹³ Mbə mæ tse ghìrè innu tsim a ñjim yu wa yii mæ a fa nì mìdà'à a mbo mæ aà.

¹⁴ Lá a kì bõŋ mæ ni kì ñkwetə gha a noò yii mæ mæ kì tswè nì ñgi'i aà. ¹⁵ Bù baFilipi, itu ibiinú ghuu, ni zì mæ a ajàn yii mæ mæ le nlòginè ñka nswonj nì ntoo yì ñsiginè yù aà, a noò wa mæ mæ le ñka nlo Macedonia aa, kaa ñghotè ñdánwì yì dàn kaa i le ñwa'à ghu tswe mæ i le mbii mæ bo ka ki fa nì ñjoo a mbo mæ, kə kii kwèrə ni ñjoo a mbo mæ, ntsyatə ghuu. ¹⁶ Nlonj mæ, ñghεε bə a ni noò wa yii mæ mæ le ntswe a Tesalonika aa, ni le ntoo njoo a mbo mæ a ñгаа jì ghà'àtè, ñkwetə gha ghu. ¹⁷ Kaa si bə aa bə mæ mæ wí'í nìlòò ni ñjoo jya jii mæ ni fa ni a mbo mæ aa bə, àyoò yii mæ mæ bəŋnè nìlòò aa, à ni mbəonə yii mæ ni ñkwèrə ghu ñku'usə ni ibonj yii mæ i kuu ni abàa bù nlonjə akwetè yii mæ ni fa ni a mbo mæ aà. ¹⁸ Wá ñjoo jya jii mæ ni kì too a mbo mæ aa, i kì bürə ñgha'a ntsyatə a jàn yii mæ mæ kì si lòò aà. Wa mæ si ayoo dàn bu mbonjə nlonj mæ mæ kwèrə ñjoo jya jii mæ ni kì tóo Epafroditus mæ tá à zì mfa a mbo mæ aà. I bə aa njoo mmà'anwì jì lùmtə, m̀bə njoo ntóò mmà'a Nwì jii mæ i ku'unə, mbonj a nu Nwì aà. ¹⁹ Nwìŋgòŋ ghà à tswe ni àfù'ù a burè ñgha'a kaa wa'á a nswonj bə, a ka fa njòò tsim jii mæ ni bonj aa a mbo bù a ñjim Kristo Yesu. ²⁰ Tá bi'inè ka gha'asə nì Nwìŋgòŋ Taà yì'inè a ñgòŋ binòò bi tsim, nìlwi'i níkonè. Amen.

Atsà'àtə yi nìlwi'i ñjim

²¹ Tsà'àtə nì bə bi Nwì bitsim a mum Kristo Yesu. Bìlìm bi'inè bii mæ bi'ibo tswe faà aa, bo ki ntsà'àtə ghuu. ²² Bè bi Nwì bi tsim bi tsà'àtə ghuu, bya bii mæ bi tswe a ndùgə Kaisa aa bo nanşə ntsà'àtə ghuu. ²³ Tá ìbõŋ Mmà'ambì Yesu Kristo tá i tswè a mbo bù.

Aṅwà'ànè Paul a mbô ñghòtê BaKOLOSI

NJ'I'INNŪ AṅWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ñghwà'ànè Paul a mbô ñghòtê baKolosi. Ala'a Kolosi a le ntswe a mbu'u Asia. Kaa ñghotê baKolosi aa a le ñghwà'à Paul lògìnè. Paul à le nyu'u mē ñgāñndi'innū mbwe'esè ñi mɔ'ɔ le nzi ka ndi'i innū ñi ka le ñghwà'a ñi ntoò yī ñsigìnè ya bòontè. A le ntigè ñghwà'ànè aṅwà'ànè yū aa ntsisè ñghotè ghu.

Ñgāñndi'innū ñya i le si swonè ni mē kaa mĩtsyè mii mi kɔ'ɔ nluu aa kaa mi si a ñi ntoò yī ñsigìnè ya tswè, kaa Kristo a wa'à ñi àbwarè yīi mē à tswè ni yu tsò Mu Nwĩ, mbè ñghānyweensè mbi aa tswè. Bi le si ñi'ni mē bē tswè ni ñka yòn bìnòñsè, ñlèè bi nòñsè ñlòñ miji bo mĩlù'ù, ñswonè ni mē tá bē ka ñlèè ñi ñjwi ñi wè ñi mɔ'ɔ, ñghirè tá bi ñetè waa (2.16,17, 21-23). Ndi'i ni mē tá bi ka mmii ñi baangel (2.18), ñswonè ni mē bo le nzi innū azwĩ ñi mɔ'ɔ nĩsyatè ajāñ mē ntoò yī ñsigìnè ya i swonè aà (2.4).

Nòò yīi mē Epafra à le ghèè ñswonè ajāñ mē innū le ntswe a ghotè aa, Paul a ñghwà'ànè aṅwà'ànè yū a nswonè mē yu tsà'atè Nwĩ atu bo, mē tá Nwĩ à ghirè tá bo nañsè nzi annū ññkonè bo bi annū yīi mē Nwĩ a lòò aà (1.9,10). Kristo à ni finè Nwĩ (1.15), ntswe ni mārè Nwĩ a kɔ'ɔ nluu (1.19; 2.9), Nwĩ a tsyà aa ghu nu nañsè njoò tsim (1.16), a bē nĩsyambĩi a ñi ñjoo tsim, mboonsè i tsim tswa tugitè (1.17). Mitsyè mĩtsim mi lò aa a mbo Kristo (2.3). Kristo a bē yu yīi mē a fa ntswèntii yīi mē i luu aa a mbo bē, bo baKolosi kī mē ntswe ni yu a mum Kristo (2.10), bi ñetè waa aa a mūm Azwĩ ñi ññetè ya mē bi le ññetè Yesu ghu aa, bo bo tigè aa ayoo mɔ'ɔ, ñlògìnè aa wā noò yīi mē bi le mmurè waa ñki aà (2.11-14). Paul a swonè mē yu nwùgè ñi nú yi aa nyè mē tá bo lwi'i a mum Krito, i kwe kɔ'ɔ tēè (1.27-29; 2.6). Ntigè ñi'itè ñi waa mē bi ka zi akòrè nizi yaa tá à ku'unè ñi ntwèntii yī ñfiyi yīi bo tswè ni yu a mum Kristo aà (3.1-17).

Bi yatè aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'i annū aṅwà'ànè yū 1.1-8
2. Mārè Kristo ñi àfà'á yi 1.9—2.19
3. Ntswèntii yī ñfiyi a mum Krito 2.20—4.6
4. Innū ñi mē Paul à le nswonè a ñlwi'isè 4.7-18

Atsà'atè Paul a mbô ñghòtê

¹ Aṅwà'ànè yū a lo aa a mbo Paul yīi mē à ni ñghāñntoò Kristo Yesu à ñi ñgòñè Nwĩ aà, bo bi a mbo ñndim yī'inè Timoti ² ñghèè ni a mbo bilim bī'inè bē bi Nwĩ bii mē bi fà' à ni a mbo Nwĩ ñi nti waa tsim a mum Kristo, ntswe a ala'a Kolosi aà. Tá Nwĩ Taà yī'inè à ghirè ibonè a nu bù ñki ñghirè tá ñi tswè ni mboonè.

Annu mfā ñbi'ikè a mbo Nwĩ

³ Bī'i fa mbi'ikè a mbo Nwingonè Ta bi Mmà'ambī yī'inè Yesu Kristo a ñgòñè bìnòò bitsim bii bī'i tsà'atè Nwĩ mbi'i ñghaà yuù aà; ⁴ Bī'i yu'ù mē ajāñ mē àbiintii yuu a nu Kristo Yesu a bē aa, bo bi àkòñnè yīi mē ñi tswè ni yu a nu bē bi Nwĩ bitsimè aà, ⁵ A bē laà aa ñlòñ mē ñi zī ñka'a ñi mē

i tswe a aburə, bi'inə bē, jii mə n̄too yī n̄siginə ya i le n̄kà'a a mbo bù n̄lōginə a noò yīi mə n̄i le nyu'u n̄ighàà n̄i annū n̄iŋkoŋ aa.

⁶ Ntooo yī n̄siginə ya mə i le n̄zi a mbo bù aa, i kwe a n̄i idigə tsim fàa mbi, n̄koonə n̄i m̄ntà, tsi'ī tsò àjàŋ yī mə a ki n̄tswe a titi bù n̄lōŋginə wa n̄jwi mə n̄i le nyu'u n̄ki n̄zi annū n̄iŋkoŋ n̄lōŋ ibòŋ Nwī wa àtú yuu a laa ghu ⁷ a ajàŋ yīi mə n̄i le nyəgə a mbo Epaphras n̄súkà'á yī'ī bo bì n̄gàŋàkòrə yī'ī a m̄m àfà'a Mmà'ambi aa. Aa n̄jū yīi mə a fà'à mbo Kristo n̄i n̄t̄i yī tsim n̄i àtú yī'i. ⁸ A ghìrə mə bi'ī zi akòŋnə yuu a m̄m Azwī.

⁹ Tsò mə a bə laà, n̄lōginə a n̄jwi yīi mə bi'ī le nyu'u aa, kaa bi'ī leē n̄ki'ī kentə n̄i a n̄tsà'atə Nwī n̄jwa'atə n̄i ghuu ghu, m̄bu'u n̄i mbo mə tá à lwensə ghuu n̄i m̄tsyè tá n̄i zi annū yīi mə yu lòò aa, n̄tswe n̄i m̄tsyè m̄i Azwī Nwī tá zi innū tsim àtú yuu a laa ghu ¹⁰ tá n̄i ka n̄tswe n̄tswént̄i yùù tá i ku'unə a mbó Mmà'ambi tá à nan̄sə n̄ka ndoritə ghu, tá n̄tswént̄i yùù i ka n̄koonə m̄t̄à a n̄i m̄buu mifà'à m̄i siginə m̄tsim m̄i mə n̄i fà'à aa, tá innū jii mə n̄i zi m̄bi'ī n̄gaa Nwī aa tá i ka n̄gha'atə n̄ghɛɛ n̄i n̄b̄b̄i tá n̄i ka n̄kwe ghu m̄m. ¹¹ Tá Nwīŋgòŋ à nan̄sə m̄fa midà'a a mbo bù tá n̄i t̄i, n̄yɔŋə a n̄jim m̄t̄i m̄i mya m̄i m̄i t̄sya mbo aa, tá n̄i tswe n̄i àt̄əŋt̄i, n̄ka n̄kwerə n̄i innū jii mə i zi n̄i a mbo bù aa n̄i nidorə. ¹² N̄ka m̄fa n̄i m̄bi'ikə a mbo Tà yīi mə à ghìrə bi'inə ku'unə mə mbə bi'inə tswé n̄i àbwarə a n̄i n̄joo jii mə à ləə a mbo bə bi Nwī b̄i bi tswe a m̄m n̄kà'á aà. ¹³ A fi'isə mə yī'inə a m̄m àdigə yīi mə n̄fi àdigə i bu'utə aa, n̄n̄n̄ a m̄m ànnū n̄ifò n̄jɔŋ M̄u yī yīi à kòŋə aa, ¹⁴ tsi'ī M̄u wa yīi mə à le n̄tsu'u atú yī'inə n̄ghirə Nwī à li'inə ifānsənnū jī'inə aa.

¹⁵ Kristo à n̄i finə Nwīŋgòŋ yīi mə kaa bi si yə aa, mbə mfòò àjèè a mbó n̄gòŋ n̄joo tsim jii mə Nwīŋgòŋ à nan̄sə aa. ¹⁶ Nlōŋ mə bi le nan̄sə n̄joo tsim jii mə i tswe a aburə bo bì jii mə i tswe a n̄syə aa, bo bì jii mə bi yə, n̄i jii mə kaa bi si kii nyə aa, n̄tsya aa ghu n̄i, kə bə bə n̄gàŋmbu'utə bə, kə b̄isa'a bi ala'a, kə n̄gàŋəda'a, boŋ bə le nan̄sə n̄gòŋ n̄joo tsim, n̄tsya aa ghu nu, n̄ki nan̄sə aa ghu mbó. ¹⁷ A n̄i yu yīi mə a tsyá mb̄i n̄gòŋ n̄joo tsim, n̄kii mboonsə n̄i n̄gòŋ n̄joo tsim. ¹⁸ A n̄i àtu a mbó n̄ghòtə yīi i n̄i ib̄inu yī aà, mbə n̄lōginə, n̄ki mbə mfòò àjèè, n̄tsyamb̄i a nyweenə n̄i n̄iwo aa tá tswe n̄i àbwarə n̄tsyamb̄i a n̄i n̄gòŋ innu tsim. ¹⁹ Nlōŋ mə Nwī à le ndoritə a ghìrə mə tá m̄arə Nwī n̄tsim à tswe ghu n̄i; ²⁰ n̄tigə n̄tsya ghu n̄jim n̄ghirə mə tá n̄gòŋ n̄joo tsim i bu n̄tswe n̄i ànnū yī m̄o'ò bo bì yu Nwī, kə bə jii i tswe a n̄syə, kə jii i tswe a aburə, a ajàŋ mə à zi n̄i n̄b̄oonə n̄tsya a n̄jim aləə nu Kristo yīi à le n̄saan̄sə a ati b̄àŋnə b̄àŋnə aà. ²¹ A le mbə a noò m̄o'ò n̄i tswé asà'agha'a bù bì Nwī, mbə n̄gàŋk̄ib̄aa jī n̄lōŋ innū jī bi jii n̄i le si m̄òntə n̄kii n̄ghirə aà. ²² L̄a tsitsòŋ à bù mə n̄ghirə bù bo tswé n̄i ànnū yī m̄o'ò n̄tsya a n̄jim n̄iwo n̄i Kristo a m̄m n̄jyánu mə tá lògə ghuu i zī t̄e'ɛ a n̄si yu tsò bə b̄i bi laa m̄ansə, kaa n̄ki'ī n̄i àlò'ò tswé, kə kaa ànnū yī tsu mə mbə bi firə ghuu ghu, ²³ tsi'ī mə mbə n̄i ghɛɛ n̄i n̄b̄b̄i n̄i àb̄iint̄i yuu, kaa wa'á tsiginə, n̄təə n̄tinsə, kaa n̄ki'ī n̄i ghuu sw̄ŋtə a n̄i ànnū yīi mə n̄i b̄e, ajàŋ mə n̄i le nyu'u a n̄i n̄tooo yī n̄siginə ya yīi mə bi swòŋ mə a bo bə bì tsim fàa atu n̄syə aa, mə Paul mə bə n̄gàŋàfà'á a n̄i n̄tooo mà yú aà.

Afà'à Paul tsi'ī tsò n̄gàŋàfà'á n̄ghòtə

²⁴ Tsîtsòŋ mə doritə a nî ŋgi'i yà yîi mə mə yə a atu bù aà. Nloŋ mə a nî ŋgi'i yîi mə mə yə a mûm n̄jyǎnú yà aa, mə mǎn̄sə aa annú yîi mə a bon̄ə a nî ŋgi'i yîi mə Kristo à le nyə mbi'i mbîi nú yî ya yîi mə à ni nghotə aa. ²⁵ Mə kî mə n̄tîgə mbə ŋgǎŋǎfà'à a mbô ŋghòtə, n̄yoŋə n̄j̄m ǎbware yîi mə Nw̄iŋgòŋ à fa a mbo mə mbi'i ŋkwitú ghuu, mə tá mə ghìrə tá bə nan̄sə nzi nighàà ni Nwî. ²⁶ N̄ighàà ma nú ni le mbə aa annú yîi mə a le ntswe aləəntə a ŋgu'u ŋgu'bo bi a miwǎŋ miwǎŋ, mə bi ghìrə mə a fe'è tsitsòŋ n̄laa a mbo bə bi Nwî aà. ²⁷ A mbo bo Nw̄iŋgòŋ à le ŋkòŋ mə yu ghìrə tá bi zi, a titiì bitizi Nwî, àfù'u annú ǎtsyǎmbo yî yîi a tswe nî ànnú yî àləəntə ma yu aà. Annú yî àləəntə ma yú a bə mə, Kristo à tswe a mûm nu bù, mbə annú yîi mə a ghìrə mə ni ka mbə nigha'a ni Nwî aà. ²⁸ Bi'i swon̄ aà ànnú n̄loŋ Kristo ma ghú, ŋwa'asə nî ŋú n̄tsim, n̄di'i nî ŋú n̄tsim nî mbuum m̄itsyè mi tsim, mə mbə bi'i yî m̄fa a ŋú n̄tsim a ajǎŋə mə à kwè mə mum Kristo ŋku'ɔ ntəə aà. ²⁹ A ŋghìrə ma yú, mə nwugə ni nú yà, ŋgaansə ni m̄idà'à ma, m̄fi'i ni m̄it̄i mya m̄itsim m̄ii a nan̄sə n̄iŋ ni a nu mə aà.

2

¹ Mə l̄ɔ nswon̄ə a mbo bù a ajǎŋ yîi mə mə fà'a ni m̄it̄i a ŋгаа bù bo bi bə biì mə bi tswe a ala'a Laodicea bo bi bə bi m̄ɔ'ɔ biì mə kaa bi le'è n̄te'ɛ ŋwa'à n̄sì gha yə aà. ² Mə fà'à ma mùu ajǎŋ aa mə tá bo luu nî àtǎŋəntiì, tá tswe nî àkòŋnə yîi mə a ka bòònsə waa, tá bo luu nî àfù'ù a nan̄sə nzi ànnú yî àləəntə Nwî ya, yîi à ni Kristo yumbon̄ aà. ³ Kristo à laa mbə key yîi mə akwa'a ŋgòŋ itá m̄itsyè Nwî tsim, ŋghìrə bi'inə zî ni innú Nwî tsimə.

⁴ Mə swon̄ə ma yú aa ta tá ŋù tsù à tsuu ghuu l̄ɔ bwe'esə ni m̄ighàà mi mbwe'esə. ⁵ Nloŋ mə ka mə kaa mə s̄i bi'inə tswé a mbîi nu aa, mə b̄ar̄nə ntswe bi'inə a mûm Azwî, ŋkii ndoritə a nyə àjǎŋ yîi mə ni nan̄sə ntswe, n̄təə n̄t̄i a mûm ǎbiint̄i yuu a nu Kristo aà.

Ntswènt̄i yîi ì lùu a mum Kristo aà

⁶ Mbə yîi mə ni biì mə Kristo Yesu a ni Mmà'àmbi aa, tá ni ka ntswe ntswènt̄i yùu a mum Kristo. ⁷ Nî twiŋ m̄iŋgǎŋ muu ghu nu tá m̄i tso, ŋghurə ntswènt̄i yùu ghu nu, ŋkii ntinsə a nî ǎbiint̄i yuu a ajǎŋ yîi bi le n̄di'i a mbo bù aà. Tá ntswènt̄i yùu ì lùu nî ŋka m̄fa mbi'ikə.

⁸ Nî yə mə tá ŋù tsù à tsuu ghuu l̄ɔ ghìrə nî ìbù'ù n̄tsya ni m̄ighàà mi mbwe'esə mi adǎŋə dǎŋə, kə m̄itsyè mi ŋùm̄sòŋ m̄ii mə mi lo aa bə ni n̄òŋsə bə, kə a innú mbii izwî j̄i sa'a mbi yù, a bə innú j̄i mə kaa i s̄i aa a mbo Kristo lo aà.

⁹ Nloŋ mə m̄arə Nwî yîi mə à luu aa à tswe a mûm mbîi nú Yesu, ¹⁰ ni kî ntswe nî n̄tswènt̄i yîi mə ì lùu aa, n̄tsya aa a n̄j̄m bòònsə yuu bi Kristo. A nî àtu a mbo bisa'a bi mbi bit̄sim a bo bi izwî tsim j̄i mə isa'a nî mbi yù aà.

¹¹ Bi le ŋhètə yî'inə n̄tsya aa ghu nu, kaa a wa'ǎ aa ŋhètə yîi mə bi ghìrə aa nî m̄bo bə, à le mbə ŋhètə yîi mə a le ŋghìrə Kristo, n̄tsya a n̄j̄m ajǎŋ yîi mə à fi'isə m̄idà'à mi innú j̄i bi j̄i i tswe a n̄jyǎnú aa n̄lò'òsə aà. ¹² Nòò yîi mə bi le mmurə ghuu a ŋkì aa, bi le ntwiŋ ghuu bi Kristo; n̄tsya n̄j̄m m̄m̄urə ŋkì ma yú bi le ŋkì nyweensə ghuu bu bi Kristo, a n̄j̄m ǎbiint̄i yuu a ni m̄idà'à mi Nwî yîi, mə à le nyweensə Kristo ni n̄wo aà. ¹³ Bù

bii mæ nì le ñkwo nlon ibi ghuu bo bì ajàñ yii kaa bi le ñwa'a ghuu ñhêtè aa, Nwí à ghìrè mē nì tigè ñtswe bitii bu bì Kristo, ñl'ìnè ifansənnù juu tsim, ¹⁴ mme'e ndi'i jya jii mæ bi le ñwà'ànè i kwerè yì'ìnè aa nìlògè ñghèe mbèentə a ati bāñnè bāñnè. ¹⁵ A Kwerə mīdà'a mi bisa'a bi mbi bo bì mī izwī jii mæ bu'utə mbi yù aa, ñghìrè mbi ñtsim i yə ajàñ yii à ghà'a waa aa ntsya a ñjīm ati bāñnè Kristo aà.

¹⁶ Tsó mæ a bə ma mùu ajàñ aa, tá ñú tsuu a ghuu sa'a nlon annù miji kè mīl'ù, kè nlon annù ikòò yì jì, kè annù sañ yì mfi, kè annù ñwīngòñ. ¹⁷ Ma juu ñnnù bə aa bə àliləñ ñnnù jii i ka yì zì aà; lá annù ññkəñ yii a nañsə ntswe ghu aa, a bə aa mbo Kristo. ¹⁸ Nì tsuu bii ñú tsù à f'i'sə ghuu a ñkàñ nlon mæ a tii ni mæ nì ka nsigisə ibiinu ghuu a nsyə, ñki mmii nì baangel, nswonə nì mæ bo yə nì ñhèè tə tə, ñjēe nì nù jyaa adàñè dāñè ñyonə nì bə àmòòntə ñnnù, jyaa jii à nì jì bāmīnsəñə aa, ¹⁹ kaa wa'a bāñnè ñtīñnə nàa a nu Kristo yii mæ à nì atu a mbó ñbāñnù ñtsim, ñjē'e nì ñdigè nù tsim jii mæ i tsugisə mīngāñə myaa ghu nu, ñkwe nì a ajàñ yii mæ Nwīngòñ a lòò aà.

²⁰ Mbə a bə mæ nì lèè ñkwo bu bì Kristo, ntsya izwī jii mæ i bu'utə mbi yù aa, a tigè ñghìrə akə mæ tá nì ka ntswe ntswēntii yùu tsi'ì tsó yì bà fāa mbi aa e? A ghìrə akə mæ nì ka nyu'unə bə bāñnəñsə bì mbi bù aa e? ²¹ "Nì tsuu tswa, Nì tsuu ywe'etə, Nì tsuu mòòntə" ²² (Ñghaa laa nlon aa ñjoo jii mæ i wāñsə ñbì'i a ajàñ mæ bi fà'à nì ju), yonə nàa nòñsə bāmīsəñ bo bì ñnnù jii mæ bo ñi'ò bo aa e? ²³ Ma jù ñnnù mæ bə ñi'ò aa i kirè tsi'ì tsó mītsyè tswə ghu, i kwetè nì bə tá bì ka ñgha'asə Nwí nì mánjì yì ñtānsə, ñkii ñkwetə nì waa mæ bì ka nsigisə nì mībì mī nù myaa a nsyə, ñkii mīrisə nì mībì mī nù myaa; lá kaa annù ma yù yì tsu kaa a wa'a kwetə a ñghìrə mæ tá bə me'e ñnnù jii mæ ñjyāñu jyaa i yè'ə aà.

3

¹ Tsó mæ nì ywèèñè mē nì ñwò bu bì Krito aa nì t'e'e mīntii muu bə ñi ñjoo jii mæ i tswə a aburə, wa adigə mæ Kristo à tswə ghu, a mbèè ñikwəe Nwí nì mīmà'à aà. ² Nì t'e'e atú yuu bə a nì ñjoo jii i tswə aburə, ntsee bə nì jì fāa nsyə i t'e'e. ³ Nlon mæ nì kwò mē, ñtswēntii yùu i tigè ñləəntə bo Kristo a mum Nwí aà. ⁴ Nòò yii mæ Kristo yii à nì ntswēntii yùu laa à ka yì ki zì aa, tá bú bo tigə nzi a mūm ñigha'à nì.

Ñtswēntii yì ñlwèn bo ñtswēntii yì mfi

⁵ Tsó mæ a bə ma mùu ajàñ aa, nì zwitə ñnnù jii mæ ñjyānu i yè'ətə ñghìrə aà: Mbə annù ajìrə, annù nsin, annù ñilòò, annù ñka nyè'ətə ñnnù jì bì, annù ñka nyè'ətə ñjoo si'i, yii mbə tigə mbə tsó annù mmii mīkobə aà. ⁶ Nwí a nañsə ñlwisə ntəñ a nu bə ñlon aa ma juu ñnnù. ⁷ Nì le si kii ñghìrə nì ñnnù ma jù wá noò mæ i le ntswe a nu bù nsa'a nì ghuu aà.

⁸ Lá tsitsəñ nì f'i'sə ñnnù ma jya i tsim mme'e: Alwintəñ, àfimi'i, àbì'intii, ñbègìtə bə, bo bì mīghàà mī fwè. ⁹ Nì tsuu ibāñnənnù atu bù nì bù kī swonə, ñlon mæ nì sòrè mē marə ghùu yì ñlwèn wa bo bì ñnnù jii nì le si ghìrə mbii aa mmè'è ¹⁰ mbañnə ntigə mma'a a marə yì mfi wa, yii mæ Nwí a kwensə mæ nì ka nzi yì ntigə mfinə nì yì, yii mæ à nì ñgāñnānsə ghùu aà. ¹¹ Tsó mæ a bə laa, kaa kwensə kaa à ka wa'a ghu bù ntswe a titii bitizì Nwí bo bì baYuda, bə bii mæ bì ñetə aa, bo bì bii kaa bì si ñètə aa,

bè bii bi kurə bè aa, bo bi bè bii bi tswe a ɲɛ̀ɛ̀ aà, ibù'ù bo bè bii kaa bo sɪ̀ ibù'ù bè aà, Kristo à tigə mbə innu tsim ŋki ntswe a mum bo bitsimə.

¹² Tsó ɔɔ bi Nwí bii mə à tsò'ɔ bi laa, a kí ŋkɔŋ aa, nì tigə ɲwɛ'e ŋko mɪ̀lɪ̀ŋnə, bo bi ɲghirə innu ʒi sɪ̀gɪ̀nə, nì n̄sɪ̀gɪ̀sə ibiɪ nu a n̄syɛ, a bò'ɔ ŋka mbɔnə, nì àt̄aŋənt̄i, a nu bù, ¹³ ŋka ntswa m̄nt̄i muu bu ni bù, mə mbə annu a ka n̄yaŋə ɲu ñlon ɲu yí mɔ'ɔ, n̄l̄i'ɪnə n̄l̄i'ɪnə if̄ānsənnu juu bu ni bù; aɲəŋə mə Mmà'ambi à l̄i'ɪnə if̄ānsənnu juu aa, nì tswe nì ŋki ŋka n̄l̄i'ɪnə if̄ānsənnu bè bi mɔ'ɔ. ¹⁴ A n̄l̄i'ɪnə ma ʒú tsim, tá aŋkɔŋnə à bə ma annu yii mə a n̄aŋsə mboonsə n̄l̄i'ɪnə tsim ŋkwerə aà. ¹⁵ Tá m̄bɔɔnə Kristo ya i ka n̄syasə n̄l̄i'ɪnə ghuu, nlon mə Nwí à lɛ twonə ghuu aa mə tá n̄l̄i'ɪnə boonsə ntswe n̄l̄i'ɪnə m̄bɔɔnə a n̄l̄i'ɪnə nu yí m̄f̄uùrə. Nì kii mfa n̄l̄i'ɪnə m̄bi'ikə ghu mbó. ¹⁶ Tá n̄ghàà n̄l̄i'ɪnə Kristo luu a mum m̄nt̄i bù n̄l̄wí'i, n̄l̄i'ɪnə ka n̄d̄i'ɪ ŋkii n̄d̄i'itə n̄l̄i'ɪnə ghuu ghu bu ni bù n̄l̄i'ɪnə m̄tsyɛ, ŋka n̄yɛə n̄l̄i'ɪnə b̄iɪsalm, m̄ikòð m̄i ɲgha'asə Nwí, bo bi m̄ikòð m̄i Azwí, mfa n̄l̄i'ɪnə m̄bi'ikə a mbo Nwí a mum m̄nt̄i bù. ¹⁷ A n̄l̄i'ɪnə tsim ʒii mə n̄l̄i'ɪnə ghirə aa, a n̄l̄i'ɪnə n̄ghàà n̄l̄i'ɪnə n̄tsu, kə annu tsu yii n̄l̄i'ɪnə ghirə aa, n̄l̄i'ɪnə ka ɲghirə ɲgɔŋ innu tsim a n̄l̄i'ɪnə ik̄um Mmà'ambi Yesu, mfa n̄l̄i'ɪnə m̄bi'ikə a mbo Nwɪŋgɔŋ Tá, n̄tsya ghu n̄j̄imə.

Ntswə yí'ɪnə a m̄um n̄tswənt̄i yí m̄fi yá

¹⁸ B̄aŋgyɛ n̄l̄i'ɪnə ka nyu'unə bilò buu a aɲəŋ yii mə a ku'unə a n̄l̄i'ɪnə m̄i'ɪ Mmà'ambi aà. ¹⁹ Bilò n̄l̄i'ɪnə ka ŋkɔŋ b̄aŋgyɛ buu, n̄tsɛ a nu bo ki tsə'ə.

²⁰ ɔɔ, n̄l̄i'ɪnə ka nyu'unə b̄ita buu bo bi maà buu a n̄l̄i'ɪnə ɲgɔŋ innu tsimə, nlon mə aa annu yii mə ghirə Mmà'ambi a doritə aà. ²¹ Bità, n̄l̄i'ɪnə tsuu ki ghirə tá m̄nt̄ɔŋ m̄i b̄òð buu ka n̄l̄wí, ta wa' à kà ɲghirə m̄nt̄i myaa ka m̄bi'ɪ.

²² Ibù'ù n̄l̄i'ɪnə ka nyu'unə b̄ita buu n̄l̄i'ɪnə tsim, kaa wa' a ka nyu'unə aa tsí'ɪ a noò yii mə bi l̄i'ɪnə ghuu aa, bù kii ñl̄ɔ bə mə bə ka mbeent̄i tsu ghuu aa bə, n̄l̄i'ɪnə ka mfa' a n̄l̄i'ɪnə ghuu tsim, mbo'ɔ aa bə Mmà'ambi. ²³ A n̄l̄i'ɪnə tsim ʒii mə n̄l̄i'ɪnə fà' à aa, n̄l̄i'ɪnə ka mfa' a n̄l̄i'ɪnə ghuu tsim, ŋka mfa' a tsó n̄l̄i'ɪnə fà' à aa a mbó Mmà'ambi, kaa wa' a aa bə a mbo bè fa' à, ²⁴ n̄zi n̄l̄i'ɪnə mə, Mmà'ambi à ka yí tsò'ɔ af̄à'á yuu n̄l̄i'ɪnə ɲjoo ʒii mə à l̄ə a aburə a mbo bù aa. Wa n̄l̄i'ɪnə fà' à aa a mbo Mmà'ambi Kristo.

²⁵ A mbo bè bii bi ghirə ibi aa, Nwí à ka yí ki kwi'ɪnə ibi waa wa a mbo bo nlon mə Nwí a l̄əntə bə aa n̄l̄i'ɪnə m̄n̄j̄i yii à ku'unə aà.

4

¹ Bità bi abù'ù, n̄l̄i'ɪnə ka n̄l̄əntə ibù'ù juu n̄l̄i'ɪnə m̄n̄j̄i yii à ts̄inə ŋki kù'ùnə aa, n̄zi n̄l̄i'ɪnə m̄ə n̄l̄i'ɪnə ki ntswe n̄l̄i'ɪnə a aburə.

Paul à f̄a àd̄i'itə

² N̄l̄i'ɪnə gheɛ n̄l̄i'ɪnə m̄b̄i n̄təə n̄t̄inə a m̄um àtsà'atə Nwí, ŋka ntswe n̄l̄i'ɪnə, mfa n̄l̄i'ɪnə m̄bi'ikə. ³ N̄l̄i'ɪnə kii ntsa'atə n̄l̄i'ɪnə Nwí ɲwa'atə n̄l̄i'ɪnə yí'ɪ ghu, mə tá Nwɪŋgɔŋ à ɲa' a m̄n̄j̄i mfa tá b̄i'ɪnə ka ɲkɛ'ɛnə n̄t̄oo ya yii à tswe alò'òsə m̄bi'ɪ Kristo yii mə mə tswe atsəŋ nlon ɲgaa yí aà. ⁴ N̄l̄i'ɪnə tsə'atə Nwí mə tá mə zi aɲəŋ yii mə mbə mə ghirə i n̄aŋsə ñl̄aa n̄l̄i'ɪnə m̄n̄j̄i yii mə tswe n̄l̄i'ɪnə ghàa ghu aà.

⁵ N̄l̄i'ɪnə ka n̄zi akòrə n̄zi yuu n̄l̄i'ɪnə m̄nt̄i bu bi bè bi abeɛ, n̄yɛ n̄l̄i'ɪnə n̄l̄i'ɪnə fà' à n̄l̄i'ɪnə noò ghuu sɪ̀gɪ̀nə. ⁶ Tá n̄ghàà n̄l̄i'ɪnə n̄tsu nuu tá n̄l̄i'ɪnə ka n̄l̄i'ɪnə tsó bi nu'u n̄l̄i'ɪnə f̄iŋgwaŋə, tá ghirə tá n̄l̄i'ɪnə zi aɲəŋ yii mə mbə n̄l̄i'ɪnə fà' à kwi'ɪnə n̄ghàà a mbo ɲu n̄tsim yii à b̄etə ghuu n̄l̄i'ɪnə annu aà.

Paul à f̄a àtsà'atə n̄l̄wí'ɪn̄j̄im a mbó ɲghòtə

⁷ Tychicus yïi mæ à nî ndîm ghà yïi mæ mæ kòŋə aa, ŋki mbə ŋû àkòrê ghà a múm àfà'à, yïi mæ a fà'à a mbó Mmà'àmbi nî ñtîi yi tsim aa, à ka tigə swon ɲgɔŋ innu tsim mbi'i ɲgaà yà. ⁸ A nî ŋji'i ànnu yïi mæ mæ tɔo yi a mbo bù aa, mæ tá nî zi ajàŋ yïi mæ ñtswé yï'i i bə aa, tá à ki ndiintə mîntîi muu. ⁹ Mè ki ntoo Onesimus bo yu, mæ a fà'à nî ñtîi yi tsim, mbə ndîm ghà yïi mæ mæ kòŋə, mæ à ki mbə ŋû nî bù ghùu aà. Bo ka tigə swon ɲgɔŋ innu tsim jii i fɛ'ɛ fàa aa a mbo bù.

¹⁰ Aristarchus, ŋû àkòrê ghà a ndátsaŋ, a tsà'àtə ghuu bo Mark (yïi mæ bo Barnaba ni bɔɔ nî bɔɔ aa, yïi mæ nî ki ñtɛ'ɛ ŋkwɛrə adi'itə mbi'i ɲgaà yï aa, bɛɛ a zi nî kwɛrə yi siginə.) ¹¹ Yesu wa yïi mæ bi twonə nîi ni Justus a tsà'àtə ghuu. Ma bù àa tsi'i bə bii mæ bi tswɛ a titii bi'i ɲgàŋəfà'à ñlon ànnu nifɔ Nwï bii mæ bi ɲetə waa aà. Bo naŋsə ndiintə nàa tsi'i nî mbé ànnu. ¹² Epaphras, yïi à nî ŋû nìbù ghùu yï mɔ'ɔ aa, mbə ɲgàŋəfà'a Kristo aa, a tsà'àtə ghuu. A naŋsə nto nî a múm àtsà'àtə Nwï ɲgɔŋ binòò bitsim, ñlon ɲgaà yùu, mæ mbə nî naŋsə ŋkwe ŋkɔ'ɔ naŋsə ntə, ŋki naŋsə nzi ànnu yïi mæ Nwï a lòò aa tsimə. ¹³ Mè nî àyəfə mbi'i ɲgaà yï mæ à naŋsə mfà'à a mbo bù nî mîttî, bo bi bə bii bi tswɛ a Laodicea, ni Hieapolis. ¹⁴ Lukas, docta yïi mæ bi'i kɔŋə aa, ni Demas, bi tsà'àtə ghuu. ¹⁵ Nî fa atsà'atə ya a mbo bìlîm bi'inə bii bi tswɛ a Laodicea, ŋki ntsa'atə Nympha bo ɲghotə ya mæ i bòontə ghu nda aà. ¹⁶ Nòò yïi mæ nî twonə mē àŋwà'ànə yú a titii bù aa, nî tsyásə bi kî ñtwonə a nî ɲghòtə ya mæ i tswɛ a Laodicea aà. Nî ki nyə mæ nî twonə àŋwà'ànə ya mæ a lo a Laodicea aà. ¹⁷ Tá nî swonə a mbo Archippus mæ, “Yə mæ ò fà'à ifà'à wa mæ ò le ŋkwɛrə a mbó Mmà'àmbi aa ɲghɛɛ nmanşə.”

¹⁸ Mè Paul mæ tigə ɲgwa'anə yulà àtsà'àtə aa tsi'i nî à yaà abó, ka ɲwa'atə nî àtsaŋə yá. Tá ìbɔŋ Nwï i tswɛ a mbo bù.

Ɔŋwà'ànè Paul yi ntsyàmɔ̀ a mbó ñghòtê BaTESALONIKA

NJ'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A anwà'ànè yú aa a le ñhwà'ànə Paul. Tesalonika à le mbə ñjò'ò ala'a yí ntsyàmɔ̀ a mbù'ù Macedonia, ñki gha'a tsyatə njo'ò ala'à tsim ghu. Bè le ntswe ghu tsó 200,000. Bè bí ghà'atè bi zì ñtanə ñí mitaa ghu. Bo tswè ñí byaa bísa'a bi ala'à.

A ñí ñtoo yí ñsigìnè a Tesalonika aa a le nzi Paul ni Silas a ajàn mə bo le mà'atə Filipi aà. Bò zì mə ñswonə annù Kristo ghu aa, baYuda bii mə bi le ntswe ghu aa bi tuù ànnù yaa, ntotə bə, bi furə waa, bo tigè ñlo waa ñghɛɛ a Berea (ffà'à 17.1-10). Bo le ntswe a Tesalonika aa tsi'í a ñí mú àtíi noò, tsó ñgyà ji tarè (ffà'à 17.2). Là, ñbɔŋ tá bi furə waa aa bɔŋ bə bí mɔ'ò, ñí baGrikia bí ghà'atè, bi bii mə ñtoo yí ñsigìnè yá (ffà'à 17.4). Bɔɔ bi Kristo ma bú bi le tswè a múm ñgi'i nlon mə bi le si nanşə ntso'ò ñí àkòrə yaa aà. Ka mə bi le si tso'ò ñí àkòrə yaa aa, àbiiintii yaa a le ñkwe ñghɛɛ ñí mbii, bo bii ñí ñgi'i ya ñí àtànəntii, ñkɔŋə ñí waa bo ñí bo, ñşɛɛnsə ñí ñtoo yí ñsigìnè yá.

Timoti à le ñghèè ñswonə annù yii mə a le tswè a ñghotê baTesalonika aa a mbo Paul. A yù'ù mə ñtigə ñhwà'anə anwà'ànə yú a mfá mbi'ikə a mbo bo, i ðiintə waa wa múm ñgi'i, i ði'itə waa, i kii kwi'i innù jì mɔ'ò jii mə bo le si betə nii ghu aà. A le ñghàà a mbo bo nlonə bə bii mə bi kwokə a múm Kristo aa, nswonə ñí ajàn yii mə a ka yí bə wa noò mə Kristo à ka yí bú bii aà (4.3-5.11). Ndi'itə waa nswonə annù yii mə Nwí a lòò ñlon ɱgaà yàà aa (4.3; 5.16-18). Paul à le si nanşə lɔɔ mə tá bo ka ɱe'esə ñí waa, nyonə ñí àkòrə ñizí yaa. Ntsa'atə ñí Nwí a atu bo mə tá bo nanşə mfa mibiiiminú mya a mbo Nwí tá à nanşə ñləə waa bi laa, mbə njoo ifà'á ji (4.9-12; 5.12-25).

Ñghotê baTesalonika ñí ñí àlènsə ñghotê, mbə figi a mbo bə bitsim a ñí àbiiintii yaa, bo bi a ajàn mə bo le mbii ñgi'i ñí àtànəntii, ñşɛɛnsə ñí ñtoo yí ñsigìnè ya ghu, mbí ñtsim i tigè ñyu'u ñí ànnù yaa aà (1.7-10). Paul à le nanşə ndoritə nlon ɱgaà ñghotə mà yú, ñtíi yi i luu ñí àkòŋnè ñlon ɱgaà yàà.

Bi yatə anwà'ànə yú aa laà:

1. Nji'innù anwà'ànə yuà 1.1
2. Ajàn mə Paul mfa mbi'ikə ñgha'asə ñí Nwí aà 1.2—3.13
3. Adi'itə mə bi ka nzi àkòrə ñizí yaa a mum Kristo 4.1-2
4. Adi'itə ñlon annù a ajàn mə Kristo à ka yí bú bii aà 4.13—5.11
5. Iði'itə ji ñlwí'injim 5.12-22
6. Innù jii mə Paul à le nswonə a ñlwí'isə aà 5.23-28

¹ Anwà'ànə yii mə a lo a mbo Paul, Silvanus, ni Timoti, ñghɛɛ ñí a mbo bə bi Nwíŋgòŋ Tà, ni Mmà'ambi Yesu Kristo, bii mə bi tswè a ndânwí a Tesalonika aà. Tá ñbɔŋ Nwí ñí mbɔɔnə yí ñí tswè a mbo bù.

² Bii'í fa ñí mbi'ikə a mbo Nwí a ñgòŋ biiòò bítsim ñlon ɱgaà yùù, kaa wa'à kaà a ñniñə ghuu a mum àtsá'atə Nwí yi'i, ntsa'atə ñí Nwíŋgòŋ Taa

yi' inè ³ Nɔwa'atè nî àfà'a abiintii yuu, bo bi ànwùginè akòɔnè yuu, bo bi àjàn yii mē nî tɛ'ɛ atú yuu nyu'utè nî Mmà'àmbi Yesu Kristo ghu nî àtànɔntii aà. ⁴ Bii' zi tsi'i siginè, bilim bi'i bii mē Nwɔngɔn à kòɔn aa, mē nî nî bɔɔ bi bii mē bi ntso'o; ⁵ nlon mē kaa Ntoo yì ñsiginè ya mē bii' le nzi nî yu a mbo bù aa, kaa ì le ɔwa'a aa tsi'i nî nighàà nî tsu zì bē, ì le ɔki nzi aa nî mîdà'à bo bi a múm Azwí Nwí, kaa ànnù ajɔnkè kaa a wa'a ghu tswè. Nî zì ñjàn bē bii mē bii' le mbè ghu a titii bù, nlon aà ñgaa yùù. ⁶ Nî le si tigè ɔwè'èsè nî yi' ɔkii ɔwè'èsè nî Mmà'àmbi, nlon mē nî le ɔkwèrè ntoo yì ñsiginè ma yù aa a múm ɔgi'i yì ɔwè, lá Azwí Nwí a bàɔnè ɔghirè nî kwèrè nî nìdorè; ⁷ ma mùu ajàɔn nî tigè mbè figè a mbo bē bii mē bi le mbii Kristo a Macedonia bo ì Achaia aà. ⁸ Nlon mē kaa à si tsi'i ntòò Mmà'àmbi ya bē a ajàɔn yii mē nî sɛɛnsè ì gheè a Macedonia bo bi a Achaia aà, àjàɔnè mē nî nɔn ntii ghuu a nu Nwí aa, a kì mō sɛɛnè ɔghèè a adigè tsiimè, maa ajàɔn, a tigè mbè ayèfè yuu, kaa bii' wa'à nî ànnù tsu bù ñtswe a nswoɔn nlon ɔgaa yùù. ⁹ Nlon mē bo bimbɔɔn bi swoɔn nî ànnù ajàɔn yii mē nî le ɔkwèrè yi'i aa, bo bi àjàɔn yii mē nî le mbèɔnkè ghuu mma'atè a mmii mɔnkobè, ntigè mfa'a nî a mbo Nwɔngɔn yii mē à tswe ntii ɔki mbè yì ànnù nɔnkoɔn aà. ¹⁰ Nkii ntigè nyu'utè nî Mú yì Yesu, mē tà à lo a aburè mbu mbii, là'à yu wa yii mē Nwí à le mbiiisè a niwo aà, mbè Yesu yii mē a fi'isè nî yi'inè a múm àlwintɔnè Nwí yii mē a ka yì zì aà.

2

¹ Nî zi tsi'i siginè, bilim bi'i, mē ntswè yii mē bii' le ntswè a titii bù aa, kaa ì le ɔwa'a aa adàɔn dàɔnè tsyá. ² Nî zi mē mbɔɔn tà bii' ka nzi a mbo bù aa, boɔn bi di mē ɔgi'i a mbo bii' ɔki mbègite yi'i a Filipi. La nî zi mē ka mē a le mbè ma mùu ajàɔn aa, Nwí yì' à le mfa atànɔntii a mbo bii' mē bii' ke'ènè ntòò Nwí yì ñsiginè ya a mbo bù, ka mē bē bii ghà'àtè le si to nî mē tà bii' tsuu swoɔn aà. ³ Ànnù yii mē bii' gaansè mitii mi'i a ɔghirè mē tà nî zi aa, kaa a si aa a nî àfansènnù kè a nî ànnù yii mē kaa a si laa, kè bē nî ànnù mbwe'èsè tswè. ⁴ Ntoo yì siginè ma yù, Nwí à beentè mfa a mbo bii' mē tà bii' ka nseensè, kaa wa'a ka nseensè aa bē a ɔghirè mē tà nù bē ì ka mbɔɔnè, ntsyatè a ɔghirè mē tà Nwí à ka ndoritè, à nî tsi'i yù Nwí yii mē à zi mɔntii mi'i aà. ⁵ Nwí à nî àyèfè yi'i mē, nî zi mē kaa bii' le si wa'a aa nighàà nî mbwe'èsè nii mē nî ka kì ghirè tà bē ka ndoritè aa, lògè mfa'a nî nu. Kaa wa'a kii mfa'a aa mbèrisè nyoɔn nî aa bē àbii yì tsu yii mē a tswe ghu aà. ⁶ Kaa bii' le si wa'a nî nigha'a a mbo bē lòò, a mbo bù kè a mbo bē bi mɔ'ò, ka mē bii' le ntswè nî ɔka mbetè nî àkwetè a mbo bù tsi'i tso ɔgàɔntoo Kristo aà. ⁷ Lá bii' le si bàɔnè bɔnè nî nu bù tsi'i a ɔgɔɔn ɔgɔɔn ajàɔn yii mē ndè mu a lèntè nî bɔɔ bii mē a ko'o aà. ⁸ Tsó mē, ntii yi'i ì le si yè'ètè nî a nyè bù aa, kaa bii' le ɔwa'a aa tsi'i nî ntòò yì ñsiginè ya a mbo zì, bii' le ɔki mfa mibii mi nù mi'i a mbo bù nlon mē bii' le ɔkòɔnè ghuu si'i si'i aà.

⁹ Nî bē wa'atè siginè, a bilim bi'i, boɔn nî zì àjàɔn yii mē bii' le si nanjè mfa'a ɔkii nnwuginè aà, bii' le si fà'à a si'inè bo bi nitugè a nyè mē tà nî wa'à ɔgi'i ka nyè a j'e'ɛ bii' wa noò mē bii' le si sɛɛnsè ntòò Nwí ya a titii bù aà. ¹⁰ Bù a bò'ò Nwí, nî nî biyèfè bi'i mē àkòrè nizi yi'i a le nlaa, ntsinè kaa àlò'ò yì tsu kaa a wa'a a nî mighirè nî mi innù mi'i a nsi bù bii mē nî le mbii Kristo aa tswè; ¹¹ nlon mē nî zi mē bii' le nlogè ghuu aa tsó mē tà

à tswè ni bɔ̀ɔ̀ bi aa, bi'i le si di'itè nî ghuu yi mò'ɔ̀ yi mò'ɔ̀, ñkii ndiintè nî ghuu, ¹² ñkwantè nî ghuu mæ tá àkòrè nizi yuu tá à ku'unè tsò yi bə bii mæ Nwí à twòŋə a mún ànnù nifɔ̀ yi bo bi a mum ñgha'à ni aà.

¹³ Ànnù yi mò'ɔ̀ yii bi'i fa ni mbi'ikè a mbo Nwí ñgòŋ bìnòò bitsim aa a ni mæ nòò yii mæ ni le nyu'u ñghàà ni Nwí nya a mbo bi'i aa, ni le ñkwerè ñki mbii, kaa ni le ñwa'à bii aa tsi'i tsò ñghàà nii mæ ni lo aa mbo bàmisòŋ, ni le mbii aa tsi'i tsò ñghàà ni Nwí yumbòŋə, àa tsi'i ayoo yii ni ni ghu aà, ñghàà ma nú nii mæ ni fà'à a titii bù bə bii mæ bi bii Kristo, ñkwensè nî ghuu aà. ¹⁴ Nlon mæ mbà bilim bá, ni le si tigè ñŋe'esè nî ñghòtə Nwí a ñjim Kristo Yesu jii mæ i tswè a Yudea aà; ñkii yə nî ñgi'i yii mæ bə bi ala'à buu bi le si niŋə ni a nu bù aa, tsi'i a ñgiŋ ñgiŋ a ajàn mæ ndanwi jii mæ i tswè a Yudea aa i le si kii nyə nî ñgi'i a mbo baYuda aà; ¹⁵ bo bii mæ bi le zwitə Mmà'àmbi Yesu ni ñgàŋtoo Nwí, ñki mfurə yi'i bi'i fè'ekè, ñghirə ntòŋ Nwí i nanşə ñlwi aà. Bo nî ñgàŋ kíbàà bə bitsim. ¹⁶ Bo le si, kɪŋə ni mæ tá bi'i tsoo nî ntoo yi ñsiginè ya a mbo batoo danŋ ghèè tá bo yu'u nyweenə. Bi le ñghirə ma mùu ajàn aa tá ìbɪ waa yii mæ bo le si ghirə ni a nsi mi'i Nwí aa, tá i luu. Lá tsitsòŋ wá àlwintòŋə Nwíŋòŋ a zì mæ ñkwetə waa!

Ayè'ətə Paul a mbú nzi ñghantə waa

¹⁷ Lá a ñghèè a mbo bi'i bilim bi'i, bi'inè tswè mæ a njii njii kaa wa'à bù ñyənə a ni mu àtii noò, ka mæ a bə ma mùu ajàn aa, mántii mi'i mi tswè bi'inè ñgòŋ bìnòò bitsim, bi'i kii ñyè'ətə ñgansə ni mitii mi'i mæ mbə bi'inè bú ñyənə. ¹⁸ Bi'i le si nìòò a zì a mbèè bù, tsi'i mèbòŋ, Paul, a ñgaa jì ghà'ətə, lá Satan a kɪŋə nî yi'i. ¹⁹ Ayoo yii mæ mbə bi'i ka mbe, kə nidorə ni'i, kə mɪyàrinè mi ñgù'ù, mii mæ bi'i ka yi ki tswòŋə nî nú yi'i ghu a nsi mi'i Kristo a noò yii à ka yi nzi aa, à nî àkè aa ɛ? A laa wa'à bu bə aa ɛ? ²⁰ Nlon mæ ni laa mbə ni gha'à ni'i ñki mbə nidorə ni'i.

3

¹ Ma mùu ajàn, tsò mæ kaa bi'i le ñwa'à bù nzi ajàn yii mæ mbə bi'i tswa mántii mi'i aa, bi'i le ntigə mbii mæ bi'i ka tigə tswè a ala'a Athens, ² i bəŋnə tigə too Timoti yii mæ à le mbə mumaà yi'i, ñki mbə ñgàŋfà'a Nwí nlon ntoo Kristo yi ñsiginè aa mæ tá à zì ñkwetə ghuu a ñghirə mæ tá àbiiintii yuu tá à ka ñkwe ³ ta tá ñù nì bù tá tsee ló ki tsiginè nlon ñgi'i yii mæ ni yə aà. Nì laa nte'e nzi mæ bi'inè tswè nì ñka nyə ñgi'i.

⁴ Nì ki ñwa'atə mæ nòò wa mæ bi'i le ntswe bi'inè laa, bi'i le mbaa nswon a mbo bù mæ, bi'inè tswè nì yi ñka nyə ñgi'i; tsi'i fàa ajàn mæ a fè'è mé nì kɪ nyə aà. ⁵ Ma mùu ajàn, tsò mæ kaa mæ le ñwa'à zì ajàn yii mæ mbə mæ bú ntswa ntii gha aa, mæ le ntigə ntoo ñkii a mbetə tá zì a ajàn yii àbiiintii yuu a bə aà, ñlon mæ mæ le si bɔ̀'ɔ̀ mæ mbə akwà'ànə a ló ñkwà'ànə ghuu nì wò, tá àfà'a yi'i à tsa adanə danə.

⁶ Tsitsòŋ mæ Timoti à bù mæ ñlo a mbèè bù mbii nî ñkii yi siginè nlon àbiiintii yuu bo bi àkòŋnə yii mæ nì tswè ni yu aa, ñki ñkè'enə mæ ni wa'atə nî yi'i nî ntii yi siginè, a ñgòŋ bìnòò bitsim, ñkii nyè'ətə ni mæ boni nì yə yi'i aa, tsi'i ajàn yii mæ bi'i kii nyè'ətə ni a nyə bù aà, ⁷ ma mùu ajàn, bilim mbà, ka mæ bi niŋ nî mbbuu ñgi'i tsim a nu bi'i, bi'i kii nyu'u nî ñyanə aa,

ànnù abiiintii yii mē nì tswe nì yuu aa, a bōrisē nì mǎntii mi'i. ⁸ Tsítsòṅ bǐ'í ka naṅsē tswe bitii, mē mbē nì kǐ ntəə nti'a a múm Mmà'ambí.

⁹ Nlōṅ mē mbē bǐ'í naṅsē mfa mbi'ikē a mbo Nwǐ aa mē akē nlōṅ ghuu, nlōṅ nidorē nǐi mē bǐ'í tswe nì nu a nsi mi'i Nwǐ ñlōṅ ṅgaa yùu aa e? ¹⁰ Bǐ'í tsà'atē nǐ Nwǐ nǐ ñtǐi yi'i tsim a asǐ'ínē bo bì nǐtugē, mē mbē bi'inē yǐ mbu nyənē, nǐ mǐnsi, i fa ayoo yii mē mbē tē'ē mǐburē ka kǐ bōṅə a nǐ abiiintii yuu aa.

¹¹ Tsítsòṅ tá Nwǐṅḍḍṅ Taà yi'inē yumbōṅ, nǐ Mma'ambí yi'inē, Yesu, tá à tsyasē yi'i tá bǐ'í zi a mbo bù; ¹² tá Ṅgàṅmà'a yi'inē tá à kǐ ṅku'usē akōṅṅē yii mē nì tswe nì yu, ṅkōṅṅē nǐ ghuu bù bu nǐ bù, ṅkǐi ṅkōṅṅē nǐ bē bitsim aa, tsǐ'í ajāṅ yii mē bǐ'í kǐi ṅkōṅṅē nǐ ghuu aa. ¹³ Ma múu ajāṅ, tá à ghǐrē tá mǎntii muu mǐ laa, ntsuu nǐ àl'ò'ò lō tswe a nsi mi'i Nwǐṅḍḍṅ Taà yi'inē, fyā noò yii mē Ṅgàṅmà'a yi'inē Yesu à ka yǐ zǐ bo bì bē bi Nwǐ bitsimē aa.

4

Ntswēntii yii mē a ghǐrē Nwǐṅḍḍṅ a doritē àà

¹ A nlwǐ'isē mbǎ bōo bi maà, bǐ'í dǐ'itē nǐ ghuu ṅkǐi mbu'u nǐ mbo a mbo bù nǐ Ḳkúm Mmà'ambí Yesu mē, ajāṅ mē nǐ le nyōgē a mbo bǐ'í aa, a ku'unō ṅka ntswe ntswēntii yùu nǐ mǎnǐi yii mē a ghǐrē Nwǐ a doritē, yii mē nǐ kǐ mē ñlōḡṅē ṅka ntswe aa, nǐ ghēe nǐ mǐbǐi tsǐ'í maa ajāṅ. ² Nlōṅ mē nǐ kǐ nzi ndǐ'i jya jǐi mē bǐ'í le mfa a mbo bù, a ajāṅ yii mē Mmà'ambí Yesu à le nswōṅ aa. ³ Annù yii mē Nwǐ a lòò aa, a nǐ aa mē tá nǐ laa mmaṅsē, mē tá nǐ tsuu kǐ tsùùrē. ⁴ Tá ṅù yǐ m'ò'ò, yǐ m'ò'ò à ka nyo'ò ṅḡwē yǐ a nǐ mǎnǐi yii mē à laa ṅkǐ ṅghǐrē mē mbē bi gha'aē yi. ⁵ Kaa wa'à ka nyo'ò aa bē nǐ mǎnǐi àgh'è'ənē bǎṅgyē, ṅka nloo bē, tsǒ bē bi itoo jǐi mē i sǐ Nwǐ zǐ aa. ⁶ Tá ṅù tsù à tsuu ṅkōbē annù a nu mu maà yǐ lò jǐtē a nǐ annù ma yú, ñlōṅ mē Mmà'ambí a niṅ isa'a a nu bē bitsim bǐi mē bi ghǐrē ijāṅ ifǎnsənnù ma jú aa, tsǐ'í ajāṅ mē bǐ'í lēē ñtē'e foo ṅwà'àsē ghuu ghū aa.

⁷ Nlōṅ mē kaa Nwǐ à le ṅwa'a yi'inē twōṅə aa mē tá bǐ'inē ka ghǐrē aa ànnù nsiṅə, à le mbǎṅṅē ñtswōṅə yi'inē aa mē tá bǐ'inē ka ṅghǐrē aa ñnnù jǐi mē i laa aa. ⁸ Ma múu ajāṅ, ṅù yii mē a tsa'a ma yú ànnù aa, kaa si aa ṅùmǐsōṅ tsa'a, a tsa'a aa Nwǐ yii mē a fa nǐ Azwǐ yǐ yǐ làa ya a mbo bù aa.

⁹ A ṅghēe nǐ ànnù a ṅka ṅkōṅṅē ghuu bu nǐ bù tsǒ bōo bi ma, kaa mbē bǐ'í wa'à bù ka ṅwa'anē nlōṅ ma yaà ànnù, ñlōṅ mē Nwǐ yumbōṅ à dǐ'í mē, a mbo bù mē tá nǐ ka ṅkōṅṅē ghuu bu nǐ bù.

¹⁰ A kǐ mbē annù ñṅkōṅ mē nǐ kōṅ bilǐm buu bitsim bǐi bi tswe a mbù'u Macedonia bù laa. Lá bǐ'í bu'ù ṅǐ mbo a mbo bù, bilǐm bi'i, mē tá nǐ bu nnaṅsē ṅkōṅṅē waa ṅghēe nǐ mǐbǐi.

¹¹ Ṅka ṅgaansē ada'á yuu a ntswe nǐ mǐbōcōṅ, tá ṅù yǐ m'ò'ò, yǐ m'ò'ò ka nte'e atú yi tsǐ'í nǐ à yii annù, ṅkǐi ṅka mfa'a nǐ mǐbō muu, a ajāṅ mē bǐ'í le ndǐ'itē ghuu aa; ¹² mē tá bē bǐi mē bi burē tǐ Nwǐ bii aa, tá bi ka mbo'ò ghuu, tá ṅù nǐbù tsee bē a ṅù dàṅ kǐ yu'utē nǐ ṅjoo jǐi mē a lòò aa.

Noò ñzi Mmà'ambí

¹³ Kaa bǐ'í si lòò mē tá nǐ tswe a múm itugē, a bilǐm bi'i, nlōṅ annù bē bǐi bi kwòkē mē aa, mē tá nǐ tsuu i kǐ jōṅṅē, tsǐ'í tsǒ bē bǐi mē kaa bi si annù tsu bu mbe aa. ¹⁴ Nlōṅ mē, tsǒ mē bǐ'inē bii mē Yesu à le ṅkwo mbu

mbànnè ni wo aa, bî'inè ki nzi mē tsi'î maa ajàñ yîi mē, ñtsya a njîm Yesu, Nwî à ka yî ghîrè tá bè bîi mē bi kwòkè mē aa tá bo bu mbîi fu bo bi Yesu. ¹⁵ Bî'î kè'èñè ni ma yû ànnù ñyonə aa ni ñghàà ni Mmà'àmbi, mē bî'inè bîi mē bî'inè tswe bi tîi aa, i yî burə i ywe'e wa noò mē Mmà'àmbi à ka yî zî aa, kaa bî'inè ka yî wa'à a mbii bè bîi mē bi lèè ñkwokè aa tsysà, ñkàn kaa a ka yî wa'à maa ajan bē.

¹⁶ Nlonj mē Mmà'àmbi yumbonj à ka yî lo a aburə i sigə, i ghàà nî ñjî yî ntîi, a ajàñ mē ñdîi baangel wa à ka yî tɔñnə ntwonj aa, tá ntàñ Nwî tá ì ki ñghaa. Tá bè bîi mē bi lèè ñkwokè a mum Kristo aa tá bo foo mbànnè; ¹⁷ tá bî'inè bîi mē bi burə bitîi aa, là'à bî'inè bya mē bî'inè burə a njîm aa, tá bîi tigə nlogə yî'inè ñibò bitsim ñko'ɔ ni bu a múm mbà'à a mbòo Mmà'àmbi a ndəñ; maa ajan tá bî'inè tigə ntswe bî'inè bi Mmà'àmbi a ñgɔñ bìnòò bitsimè. ¹⁸ Ma mùu ajàñ nî tigə ñka nlə'ətə mîntîi muu bu ni bù ni ñghàà ma nú.

5

Nî tanjtə a ñkwərə Mmà'àmbi a noò yîi mē à ka yî bú bìi àà

¹ Lá bìlîm bá, a ñghèè nî ñjwi kè nòò yîi mē ma jû ñnnù ka yî fè'è ghu aa, kaa bî'î ka wa'à bù ñka ñghensə noò a ñjwà'ànə a mbo bù. ² Bù bîmbonj nî zi siginè mē njwî Mmà'àmbi ya ì ka yî zî aa tsi'î tsò ñyərə a wî'íkè ñzi nîutugə aà. ³ Wá nòò mē bè swonjə ni mē “Bî'î tswe nî mbòonè kaa wa'à nî ànnù tsu bò'ò” aa, a naa tsi'î maa nòò mē ñgi'i i ka bəñnè wî'íkè fè'è i kuu a nu bo, a ñgîñ ñgîñ a ajàñ yîi mē mànɣyè yîi mē à tsigə mu a wî'íkè ñyu'u nî ñyànə aà. Maa noò, àdìgə a ñkhə ñghèè ghu kaa a wa'à bē. ⁴ Lá bìlîm bá, kaa bù bîmbonj nî sî aa múm ñtugə tswé mē tá ñjwi mà ya ì zi ñwî'íkè mfunə ghuu tsò ñyərə. ⁵ Nlonj mē nî laa mē mbə bɔɔ ñkà'à, mbə bɔɔ bi mfu'u àbèè; kaa bî'inè laa wa'à bɔɔ bi ñtugə bo bî mfi ñdìgè bē. ⁶ Maa ajàñ bî'inè tsuu nɔñ i ki bwiiñkə, ajàñ yîi mē àbùgə bē a ghîrè aa, a bəñnə ñkù'unè mē tá bî'inè tswe ñikərə, ñtswe nî àlāa atú. ⁷ Nlonj mē bè bîi mē bi bwii filo aa, bi bwii tswe ànɔtugə, bè bîi mē bi mbaanə mîlù'u aa bi kîi mbaanə aa nîutugə. ⁸ Lá mbə yîi mē bî'inè nî bē bi mfu'u àbèè aa, a ku'unə tá bî'inè yə mē bî'inè tswe nî àlāa atú. Bî'inè we'è atsə'ə ntsò yî ñigò yîi mē à nî biintîi bô àkɔñnè aà, ñki nso atsə'ə atu ntsò yîi mē à nî ajàñ yîi mē bî'inè be nî ñlonj aà. ⁹ Nlonj mē kaa Nwîñgɔñ kaa à le ñjwa'a yî'inè ka'a aa mē tá bî'inè yî nyə ñgi'i nyonj aa a njîm alwintɔñ yî, à le mbəñnè ñtanjtə aa mē tá bî'inè tswe nî ñlonj yîi mē i lwi'i ñkɔñ, yîi mē bî'inè kwərə ntsya aa a njîm Mmà'àmbi yî'inè Yesu Kristo aà. ¹⁰ Mmà'àmbi Yesu Kristo wa yîi mē à le ñkwo nlonj ñkwitù yî'inè aa, mē kè bî'inè tswé bitîi kè bî'inè kwo kwo, bonj bî'inè tswe bî'inè nî yù. ¹¹ Ma mùu ajàñ a ku'unə mē tá bî'inè ka ndiintə yî'inè bî'inè nî bî'inè ta ki kwetə a yî'inè a ñkwé, tsi'î ajàñ yîi mē nî t'è'è mē ñloginə a ñghîrè aà.

Adi'itə bo bi àtsà'atə yî nlwî'injîm

¹² Bîlîm bi'i, bî'i di'itə nî ghuu mē, nî ka mbɔ'ɔtə bē bîi mē bi nwùgìnə a titîi bù aa, bîi mē Mmà'àmbi à lèə mē tá bîi ka nlentə ñkîi ndi'itə nî ghuu aà. ¹³ Nî ka nanjə ñkɔñə ñkîi ñjəntə nî waa a ndəñ nlonj ifà'à yîi mē bo fà'à aa. Nî tigə ntswe nî mbòonə a titîi bù ni bù.

14 Bĩ'ĩ ghɛɛ nĩ m̀bĩĩ n̄tsa'asɛ nĩ ghuu bilĩm bi'i, mɛ tã nĩ ka ndi'itɛ bĩbwɛrɛ, ñka ndiintɛ bɛ bii mɛ m̄ntiĩ myaa mi bɔrɛ aã, ñka ñkwɛtɛ nĩ bɛ bii mɛ bi bɔrɛ a m̄m Azwi aa, ñki nzi ajãñ yii mɛ nĩ ka tswa bɛ bitsim nĩ àtãñentĩ aã. 15 Nĩ yɛ mɛ kaa nĩ si annũ yĩ bi a atũ annũ yĩ bi kwi'inɛ, m̄banɛ yɛ mɛ nĩ ghĩrɛ ibɔñ a ñgɔñ b̄inòò bitsim a nu bù yĩ mɔ'ɔ yĩ mɔ'ɔ, bo bi a nu bɛ bitsimɛ. 16 Nĩ ka ndoritɛ a ñgɔñ b̄inòò bitsim. 17 Nĩ ka ntsa'atɛ nĩ Nwĩ a ñgɔñ b̄inòò bitsim n̄tsuu ki kaa. 18 Nĩ ka mfa mbi'ikɛ a mbo Nwĩ nĩ ñgɔñ innũ tsim jii mɛ i tsi'i nĩ ghuu aã; ñlon mɛ à nĩ annũ yii mɛ Nwĩ a lòò, yii mɛ à fã'à mɛ a mbo bu n̄tsya a ñjim Yesu Kristo aã. 19 Nĩ tsuu mɔ'ɔ Azwi Nwĩ ki bwɛtɛ bɛ. 20 Nĩ tsuu nighãã n̄i mɛ ntoò Azwi Nwĩ a ñkɛ'ɛnɛ a mbo bù aa kitsa'a. 21 Nĩ ka ñkwa'anɛ innũ tsim; ñka ntswa nĩ innũ jii mɛ i ku'unɛ aa ntugitɛ. 22 Nĩ ka ntsu'uɛ nĩ ibɛñ innũ jĩ bĩ tsimɛ. 23 Nwĩñgɔñ yii mɛ a fa m̄bɔɔnɛ aa à ka si'i ghuu tã nĩ laa mmanɛsɛ; i lɛɛ àzwĩ yuu, ni m̄ntiĩ muu, ni m̄b̄iĩ mi nú muu, tã mi bɔñ, kaa wa'à nĩ àlò'ò tswé wã noò mɛ Mmà'àmbĩ yi'inɛ Yesu Krito à ka yĩ bú b̄iĩ aã. 24 Yu wa mɛ à twòñɛ ghuu aa, a lɛɛ ñkà'á yĩ, à ka kii yɛ mɛ yu ghĩrɛ nĩ laa m̄ansɛ ma lá.

25 Bilĩm bi'i, nĩ ka ntsa'atɛ nĩ Nwĩ a atu bĩ'ĩ.

26 Nĩ tsa'atɛ bilĩm bi'inɛ, ñnɔñɛ nĩ m̄ighɛgɛ myaa nĩ àkɔñnɛ Nwĩ.

27 Mɛ di'itɛ ghuu nĩ ikũm Mmà'àmbĩ mɛ tã nĩ twonɛ aɲwã'ànɛ yũ a mbo bilĩm bi'inɛ bitsimɛ.

28 Tã ibɔñ Mmà'àmbĩ yi'inɛ, Kristo Yesu, ì lwi'i a mbo bù.

Aɲwà'ànè Paul yí àyòntè a mbô ñghòtè BaTESALONIKA

NJI'INNŪ AŊWÀ'ANƏ YU

A aɲwà'ànè yú aa a le ɲwà'ànə Paul. Kaa àgha'a a le ɲwa'à sà'àtè a ajàɲ mə à le ɲwà'ànə a yi ntsyambĩ ya a mbo baTesalonika aà. A le ɲwà'ànè aa a ntsisə ɪfɔrinə innù jii mə i le mbù ñzi ɲkuu mbuurə nĩ innù jii mə à le ndi'ì a mbo baTesalonika a nĩ ɲwà'ànè yí ntsyambĩ ya aa.

BaTesalonika le si foonse nĩ ànnù ya yii mə Paul yumbɔɲ à le ndi'ì nlon ànnù ajàɲ mə Kristo à ka yí bú bìì aa, bo bì innù jì mɔ'ò (2.5,15; 3.6-10). A bə tsò bo le ɲkwere aɲwà'ànè yí mɔ'ò, ɲwa'atə ni mə a le nlò aa a mbo Paul, la a bə m̀bwe'esè (2.2). Aɲwà'ànè ma yú a ghìrè bo wa'atə ni mə nõð ñzi Kristo wa mə Paul à le si swonə aa, à kù'ù mə. Ma mùu ajàɲ, bo bí mɔ'ò bi ma'atè mifà'á myaa ntigə nłegilə ɲkarə tsò mə bo le ntigə ɲwa'atə ni mə nõð ñlwi'í m̀bi à kù'ù mə aà (3.6,11)! Ma yú a burè ñtsanə! Paul a ɲwa'anə ñnaɲsə wa'asə waa (3.6,14,15), ñdi'itə waa mə tá bo lwi'ì a múm innù jya jii mə yu le ndi'ì a mbo bo aà, ɲka ɲe'esə nĩ waa (2.15; 3.7-10). ɲwa'atə ni a mbo bo ànnù ya yii mə à le nte'e mfoo nswon nlon ajàɲ yii mə a ku'unə a ɲka mfà'á nĩtì aà, bɛɛ ɲù a tuu mfà'a a tsuu ki jì (3.10)!

Paul à le ntigə nto'otə a mbo bo a ajàɲ mə mbə bi zì nõð ñlwi'ínjəm wa aà. ɲghìrə mə tá bo zì innù jii i ka yí ki di'ì mə Njwí Mmà'ambi yá i ka mə aa koontə aà (2.1-12). ɲù m̀bu'u innù jì bi wa à ka yí fòo zì ya'a, i ki bwe'esə nĩ m̀bi nĩ innù jì yeyerə bo bì innũtsyámbo jì bí (2.9-2).

Ka mə bi le mbwe'esə baTesalonika aa, ɲghòtə ya i le mburə ka ki yònè nĩ Kristo nĩ ñtì waa tsimè. Paul a burə ka ki doritə nlon ɲgaà yàà. Abiintì yaa a le si naɲsə ɲkwe, bo burè ka ki kòɲè nĩ waa bo ni bo (1.3,4). Paul a swonə ni a mbo bo mə tá bo ka ntsa'atə nĩ Nwí ɲwa'atə nii ɲkii nłɔɔ ni mə tá Nwí à ghìrə tá ñghàà ni nĩ kii ɲwanse nsèenə ɲghɛ tsò ajàɲ yii mə ni le ɲghèè a titì bo aà (3.1-2). Paul à le si tigə ɲkii ntsa'atə nĩ Nwí a atú ɲghotə ya mə tá Nwí yii mə a lèə ɲkà'á yí aaa, tá à ka mbe nĩ waa, m̀fa nĩ ɲjoo tsim jii mə i ka ghìrə bo ka ɲkwe ɲghɛ nĩ m̀bi a múm àbiintì bo bì a nĩ àfà'á Nwí aà (1.11-12; 2.16-17; 3.3,16).

Bì yatè aɲwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'innù aɲwà'ànè yuà 1.1-2.
2. Ajàɲ mə Paul à le mbeentə waa ntigə ɲgha'asə nĩ Nwí aà 1.3-12
3. Adi'itè nlon ànnù ajàɲ mə Mmà'ambi à ka yí bú zì aà 2.1-17
4. Adi'itè mə bi ka nzi akòrè nizì yaa a mum Kristo 3.1-16
5. Innù jii mə Paul à le nswonə a ñlwi'ise 3.17-18

¹ Aɲwà'ànè yii mə a lo a mbo Paul ni Silas ni Timoti ɲghɛ ni mbo bə bi Nwí Taà yiinè ni Mmà'ambi Yesu Kristo mə bi tswe a ndánwí a Tesalonika aà.

² Tá ìbòɲ nĩ m̀bɔɔnè yii mə i lo mbo Taà yí'inè Nwí bo bì Mmà'ambi kristo aa, tá i tswe a mbo bù.

Annũ ntsɔ'otə m̀sa'a a nõð yii mə Yesu Kristo à ka yí bú zì aà

³ Bilim bā, a ku'unə boŋ bi'i fa mbi'ikə a mbo Nwī a ηgɔŋ bɪnɔɔ bitsim nlon ηkwitū ghuu, ηlon mə àbiintii yuu a nanse ηkwe tsi'i siginè, àkòŋnè yii mə ni kòŋnè ghuu bu ni bù ghu aa, a kii nghεε nī mbīi. ⁴ Ma mùu ajàn, bi'i tigə ntərə nī yi' nlon ηgaa yùu a mbò ñghòtə Nwī jī mo'c nlon mə ni tswā àbiintii yuu a tii, ntswe a mùm ηgi'i yii mə ni yə, bo bi ajàn yii mə bi tso'c nī àkòrə yuu aà.

⁵ Ma yū a di'i ni mə ajàn yii mə Nwī a tso'otə misa'a aa, a tsinè, ma mùu ajàn, nī ka yi kii kù'unə a ηkuu a mùm ànnu nifɔ Nwī yii mə ni yə nī ηgi'i ghu aà. ⁶ A ni aa tsi'i ànnu yii mə a ku'unə a nghirə aà, ajàn mə Nwī à kà'a mə yu ka yi niŋ ηgi'i a nu bè bii mə bi ghirè nī yè nī ηgi'i aà, ⁷ i bàŋnə ghirə tá bù bii ni yə ηgi'i aa, ni bi'i, tá bi'inè fwetə wá noò mə Mmà'àmbè Yesu à ka yi ló aburə i sigə bo bi baangel bi bi wè a mùm ñlwà mo'c tá bi yə aà. ⁸ A ka yi sigə aa, aŋkwi'inè ànnu, a ηniŋ ηgi'i a nu bè bya mə kaa bi si Nwī zi, bo bi a nu bya bii kaa bi si ntoò Mmà'àmbi Yesu ya yu'unə aà. ⁹ Ŋgi'i yii mə Nwī à ka yi niŋ a nu bo aa, i ka yi bə aa ajàn mə à ka yi bwesə waa ηgaa yi mò'c, i kiiŋə waa mə tá bi yi ηwa'a a mbεε Mmà'àmbi bo bi a mum nigha'a à ni nī wè koòntə, ¹⁰ wa njwī mə à ka yi zī a ηkwerə nigha'a à ni bo bi àghu'usə a mbo bè bi, a mbo bè bitsim bii mə bi bii yi aà. Nī ka yi kii bə bē bi mo'c a tii bo maa njwī nlon mə ni lε mbii ntoò ya mə bi'i lε nzi ni yu a mbo bù aà. ¹¹ A bē ŋji'i ànnu yii mə bi'i tsa'atè nī Nwī a ηgɔŋ bɪnɔɔ bitsim ηwa'atə nī ghuu ghu aà, mə tá Nwīŋɔŋ yi'inè à ghirə ghuu tá nī ku'unə ni bè bii mə à twòŋ aa, ηki nghirə mə ñnnu jī siginè jii mə nī kà'a mə nī ka kī ghirə a mùm àbiintii aa, tá à fa a mbo bù a njim mǐdà'a mi. ¹² Ma mùu ajàn tá ghirə mə tá ŋkum Yesu Kristo tá i tswé nī nigha'a a mbo bù, tá nī kī ηkwerə nigha'a ghu mbo, a njim àbòŋəntii Nwīŋɔŋ yi'inè abò'c Mmà'àmbi Yesu Kristo.

2

Ŋgàŋkibàà wà

¹ Ŋhεε nī àjàŋ yii mə Mmà'àmbi Yesu à ka yi bú mbii tá bi'inè ghotə a mboo yi aa, bi'i bu'u mbo a mbo bù mbā bilim bi'i, ² nī tsuu mmà'àtə mə tá izwi ji mo'c kè nighàà nī tsu mə nī kwere, kè àŋwà'ànè yii mə bi swon mə a lo a mbo bi'i nswon ni mə Njwī Mmà'àmbi ya i zī mə aa, tá à wanse mburè mǐtsyè muu, kè nkii ntsigə mǐntii muu bə. ³ Nī tsuu mà'atə mə tá ŋu a bwe'esə ghuu a nī mǎŋjī yi tsu; nlon mə kaa Njwī Mmà'àmbi ya kaa mbə i wa'à zī ti ghè nòò atii atu wa mə bè ka ki tuu Nwī aa, à fòò mè ñzi. Tá ŋu wa yii a si nòŋsə Nwī ləə, yu wa yii a tigə ηhεε a mbwe aa, tá à kī mfe'ε nī ñsi nī ñsi. Yu wa yii mə Nwī à kà'a mə mə yu ka yi tsə ηgi'i ghu nu aà.

⁴ A ni yu wa yii mə à ka yi ki to nī Nwī i tigə ηhεε nī ñbiinú yi mə yu tsyatə ñjòò tsim jii mə bi twonə ni bɪnwī, kə mə bi mii aà. A ghirə maa ajàn aa a bàŋnè ñtigə nligə aləŋə yi a ndámà'a Nwī ñtigə nswonə ni mə yu mbə aa Nwī. ⁵ Nī si wa'atə mə à nī ànnu yii mə mè lε nswon a mbo bù wa noò mə bi'inè lε ntswe aa ε? ⁶ Tsitsɔŋ nī zī ànnu yii mə a tswa nī ŋgàŋkibàà Nwī ghū mə tá à tsuu zī aà. A yu'utə aa nòò yii mə Nwī à kà'a mə ñləə mə tá à fe'ε nī ñsi nī ñsi aà. ⁷ Wa fɪfà'a ŋu atii tu maghú, i tɛ'è mə

nloginè nî àlò'òsè. A ki mbè tsi'í yu wa mæ a kìnè yi aa mæ a ghìrè mæ tá à tsuu fè'è nî òsi nî òsi i ywe'e a noò yí mæ yumbòŋ à ka yí lò yi aà.

⁸ Maa noò mæ à ka yí tigè fè'è nî òsi nî òsi aa, tá Mmà'àmbi Yesu Kristo à zwitè yi nî àzwi òtsù yi, òtsè ngi'i ghu nu ni nìgha'à ni wa noò mæ à ka yi fè'è aà, ⁹ Nòò òzi ngàŋàtùtu màghù à ka yí kù'ù aa, tá mifà'à mæ Satan tá mî ka ngheè nî mbii tsi'í nî mìtù mî wè, tá ilènsè mbwe'esè bo bì ònnù jì yèyerè mbwe'esè i ka mfe'è. ¹⁰ Ìnnù jì bì i ka yí ki fè'è bwe'esè aa bè bìi mæ bì tsewè nî mbwe aà, òlòŋ mæ bo le ntuu a òkòŋè ànnù nìkòŋ ta yweenè aà. ¹¹ Ma mùu ajàŋ, Nwìŋgòŋ a toò nî àfèsè yí tìi mæ tá bo ka mbii nî ònnù jii mæ à ni àbàŋnènnù. ¹² A ghìrè maa ajàŋ aa mæ tá bè bìi mæ bì si ànnù nìŋkòŋ bìi, mbaŋnè òkòŋè nî ngìrè ònnù jii mæ kaa i sè tsinè aa, tá bì yí òkku isa'a.

¹³ La bì'í tsewè nî òka mfa miyà a ngòŋ bìnòò bìtsim òlòŋ ghuu, bilim bì'í bìi mæ Mmà'àmbi à kòŋè aà, òlòŋ mæ Nwìŋgòŋ à le ntso'ò ghuu nloginè aa tsi'í a nloginè, mæ tá nî yi nyweenè, ntsya nî ajàŋ yii mæ Azwi Nwí a si'í ghuu mæ nî laa, bo bì ajàŋ yii mæ nî bìi nî ànnù nìŋkòŋ aà. ¹⁴ A nî òji'í ànnù yí mæ à le ntwoŋè ghu òtsya aa a nìŋm òtoò yí'í yí òsiginè ya, mæ tá nî yí òkwerè nìgha'a nî Mmà'àmbi yí'ìnè Yesu Kristo. ¹⁵ Mbèè mæ a bè ma mùu ajàŋ aa mba bilim mbà, nî tæò ntii nî ònnù jii mæ bì'í le ndi'í a mbo bù òlòŋè Kristo yii mæ bì'í le nswòŋ bè nî òtsù, kè òjwa'anè bè òjwa'ànè aà.

¹⁶ Tá Mmà'àmbi yí'ìnè Yesu Kristo, nî Taà yí'ìnè Nwìŋgòŋ yii mæ à le òkòŋè yí'ìnè òtsya a nìŋm àbòŋentii yi ndiintè nî ghuu a ngòŋ bìnòò bìtsim, òkii ngìrè nî mæ tá nî òka mbe nî òlòŋ yii mæ i ka yí zì aa, ¹⁷ tá à tigè nlè'etè nî mìntii muu, òka ngìrè nî mæ tá mìntii muu ka mfi'isè nî mighàà mî siginè òkii mfa'a nî ònnù jì siginè.

3

Nî ka ntsatè nî Nwí òjwa'atè nî yi'í

¹ A lwí'isè a bilim bì'í, nî ka ntsà'atè nî Nwí òjwa'atè nî yi'í, mæ mbè òtoò Mmà'àmbi ya i ká ngheè nî mbii òka nseèè nìtù, òka òkwerè nî nìgha'a a ajàŋ yii mæ i le òki òkwerè a titi bù aà. ² Nî kii ntsa'atè nî Nwí mæ tá à kwerè yi'í a mbó ògàŋ àbì'intii bo bì ngàŋghìrè ònnù jì bì, òlòŋ mæ kaa òù òtsim kaa à burè ti ntoo ya bìi aà. ³ Lá Mmà'àmbi a lèè òkà'á yí, à ka nìŋ mìtù a nu bù i kii be ghuu a mbo òù mbù'u ònnù jì bì wá. ⁴ Mmà'àmbi a ghìrè bì'í nanjè òzi a laa mæ nî ghìrè òkii gheè nî mbii a ghìrè ònnù jii mæ bì'í swòŋè a mbo bù aà. ⁵ Tá Mmà'àmbi tá à tsysè ghuu tá nî ku'usè nzi àkòŋnè Nwí bo bì àtànèntii Kristo.

Ajàŋ yii mæ bì'ìnè tsewè nî òka mfa'a aà

⁶ Bilim bì'í, bì'í swòŋ a mbo bù nî òkum Mmà'àmbi Yesu Kristo mæ nî ka ntsu'utè bilim bì'ìnè bìi mæ à ni bíbwèrè kaa òki'í nî ònnù jya mæ bì'í le ndi'í mbo bo aa yòŋè aà. ⁷ Bù bímbòŋ nî zì tsi'í siginè mæ nî tsewè nî òka ngìrè ònnù juu aà tsi'í ajàŋ yii bì'í le si ghìrè aà. Nòò wa mæ bì'ìnè le ntswè aa, kaa bì'í le òki'í bíbwèrè bè. ⁸ Kaa bì'í le òki'í ayoo tsu a mbo òù kwerè tì twú. Bì'í le si bàŋnè nìfa'a òkii nwuginè, nìfa'a nî asi'ìnè bo bý a nìtugè, mæ mbè bì'í tsuu lò bè abè'è a nu òù nìbù ghùù. ⁹ Bì'í le si ghìrè ma mùu ajàŋ kaa kii'í bè aa mæ ka bì'í le òjwa'a nî àdà'à tswè a mbetè mæ

tâ ni diintə yi'i. Bî'i le si ghîrè ma mùu ajàŋ aa tâ à bə alənsə a mbo bù mə tâ ni ka nyonə. ¹⁰ Nòò wa mə bî'inè le ntswe aa, bî'i le si swon a mbo bù mə, "Nù yîi mə à tùú mfa'a aa, tâ à tsuu kii ki ji." ¹¹ Bî'i swon laà aa nlon mə bî'i yu'u mə bîbwèrə bi tse a titi bù kaa ki'i ni ànnù tsu fa'à ntsyatə ŋka ŋghaa nninə nî mintsú myaa a nî innù bə. ¹² Nî ĩkũm Mmà'àmbi Yesu Kristo, bî'i swon a mbo bə ma bú, ŋwa'asə nî waa mə tâ bo ka mfa'a ifà'á waa nî mbəonə, ŋka mfa'a tâ ki kwèrə ayoo yîi mə bo ka ki ji aà. ¹³ Lá, a mbo bù, bilim bî'i, ni tsuu ló kaa a ŋghîrə ànnù yîi mə a ku'unə aa bə. ¹⁴ Mbə nù yî m'c'c a tswe ghu a titi bù mə kaa à si ntoo yù mə bî'i too fàa a múm àŋwà'ànə yulà aa yu'unə. Mbə a bə maa ajàŋ, ni lénsə yi, ntsuu nî ànnù a ŋghîrə bu bo ló tse, ta tâ àtú yi á dirə. ¹⁵ Lá tâ ni tsuu yi lógə tsó ŋgəŋkəbàá ghùù bə. Tâ ni banə ŋwà'àsə yi tsó ndim ghùù.

Mìghàà mi nlwî'isó

¹⁶ Tâ Mmà'àmbi mbəonə yumbəŋ à fa mbəonə a mbo bù a ŋgəŋ bìnòò bitsim, a ni bîmànji bitsimə. Tâ Mmà'àmbi tâ à tse a mbo bù bitsimə. ¹⁷ Tsi'i ni àbó ya məmbəŋ, a ŋwà'ànə mə ŋŋwa'anə ma mulà mìghàà ntsà'atə nî ghuu. A nî ajàŋ mə mə san ŋwà'ànə tsim aà, ŋki mbə ajàŋ mə mə ŋwà'ànə aà. ¹⁸ Tâ ìbɔŋ Mmà'àmbi Yesu Kristo tâ ì tse a mbo bù bitsimə.

Aṅwà'ànè Paul yi ntsyàmbii a mbo TIMOTI

NJI'INNŪ ANWÀ'ANÈ YŪ

A aṅwà'ànè yū aa a le ḡwà'ànè Paul a mbo Timoti. Timoti à le mbè mûṅgwà'à yīi mē à le mbè Krisèn nlo a Lystra. Ndè yī à le mbè ḡu baYuda lá taà yī a bāṅṅè m̀bè ḡu baGrikia (fà'à 16.1-3). Timoti à le mbii Nwī, ḡnāṅsè ntswe nī àbiiintii ǹlòḡinè aa a m̀ṅḡkhè nloṅ mē maà yī bō ḡdè yī bo le mbè bāṅḡyè bi àbiiintii aà (2 Tim. 1.5). Paul à le ntsyà ḡlòḡè yī a Lystra wa noò mē à le ḡḡhèè akòrè nìtèè nī afà'à yī yi ntsyàmbii, ḡṅetè yī bo yu tigè ǹfà'a ḡkarè (1.3) à lòḡè yī nī m̀ú yī “yī ànnù ǹḡḡḡḡ a m̀m̀ àbiiintii” (1.2).

Paul à le m̀à'atè Timoti a Efeso ḡka ḡḡhèè a Macedonia aa ǹlèè Timoti mē tá à tswè ḡhu ḡka ǹlentè ḡḡhotè baEfeso yá. Paul a tigè ḡḡwà'anè ḡwà'ànè jī baa ḡhu mbo ndi'itè nī yī ḡhu a nī ifà'à yī a ḡḡhotè. Bi twonḡ ḡwà'ànè ma jū jī baa mē à le ḡwà'ànè a mbo Timoti bo bi yīi mē à le ḡḡi ḡwà'anè a mbo Titus aa nī “ḡwà'ànè bīpastro” ǹloṅ mē i ḡhàà ǹloṅ aa atufà'à bīpastro, ḡnānsè swonḡ nī mbuu bē bii mbè bi lèè waa nī bīpastro aà.

A ḡwà'ànè a ntsyàmbii aa a ḡwà'àsè yī nloṅ ḡḡḡḡndi'innū mbwe'esè, mē tá à swonḡ bi kentè (1.3). Bè ma bú le si dī'ì nī mē ḡjoo jii mē bi yè fàa a atu nsyè aa i tswè nī ìbī. Mbè ḡu a yweenè aa tsi'ì ajāṅ yīi mē mbè a tswè nī m̀tsyè mii mē mi le nstswe alò'òsè, bo bi ajāṅ mē mbè a ka nyoṅ bīnòḡsè bī m̀ò'ò, kaa wa'a nī mbuu miji mi m̀ò'ò jī, kaa ḡḡi'ì kà ḡyò'ò (4.1-5).

Paul à le ḡwà'ànè ḡhu mbo a ajāṅ mē à ka ki tso'ò bitsyàsè aà (3.1-13) bo ajāṅ mē bi taṅtè innū ḡḡhotè m̀m̀ ḡḡhòtè aà. Ndi'itè Timoti ḡḡkii ndiintè nii mē tá à bē ḡḡḡḡfà'a yī ḡsiginè, ndi'ì nī ànnù yīi a ku'unè aa, tá àkòrè nizi yī tá à laa, tá à bē figè a mbo bē a nī ànnù tsiṅ (4.11-16).

Bi yatè aṅwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innū aṅwà'ànè yuà 1.1-2.
2. Adi'itè nloṅ ḡḡhotè bo bi bitsyàsè 1.3—3.16
3. Adi'itè a mbo Timoti nloṅ afà'à yī 4.1-6.21

Atsà'atè Paul a mbo Timoti

¹ Aṅwà'ànè yū a lo aa a mbo mē Paul yīi mē mē nī ḡḡḡḡntoò Kristo Yesu ḡyoṅ nī ndi'ì Nwī ḡḡḡḡyewènsè yī'inè nī yī Kisto Yesu yīi mē bi'inè bē aà. ² ḡḡhèè nī a mbo Timoti, m̀ú ḡhà yī ànnù ǹḡḡḡḡ a m̀m̀ àbiiintii. Tá Nwīḡḡḡḡ Tà nī Kristo Yesu Mm̀'ambī yī'inè fa ìbòṅ Nwī, nī ḡḡko m̀l̀ḡḡḡḡ Nwī, nī m̀b̀òḡḡ Nwī a mbo wò.

Paul a wa'asè Timoti nloṅ bē bii mē bi dī'ì innū mbwe'esè aà

³ Ajāṅ mē mē le si ḡhèè a Macedonia aa mē le mbu'utè mbo a mbo wò mē tá ò tswè a Efeso tá swonḡ a mbo bē bī m̀ò'ò mē tá bi tsuu ànnù Nwī yī dāṅ i ki dī'ì. ⁴ Swonḡ a mbo bo mē tá bo tsuu lòḡè noò wàà i ḡhènsè a nī ḡḡyàl'à bo bi a ḡka ǹsəṅtè m̀iwàà mi ḡḡwè'è bē mii kaa nduù waa si lwī'ì aa, nloṅ mē ma jyaà ànnù i ḡḡhèè aa mē tá bē ka ḡwà'atè bē ànnù jii

1 Annù yî wè yîi mæ a tswe ghu aa a bæ mæ mæ di'itø ghuu mæ nàa mbu'u mbo a mbo Nwî ntsa'atø nî Nwî, ñwa'atø nî bè bi m'ò'ò, ñkii mfa nî mbi'ikø a atu bè bitsimè, ² a atu bifò, bo bi bè bi wè bitsim, mæ mbø bi'inè ka mbòò ñe'esø ntswe, ñki ntswe nî mbòòonø a múm ñtswèntii bi'inè, a ñka mbo'ò Nwî ñkii mbo'òtø nî bæ a nî ñgòñ bîmânji bi'inè bî tsimè ³ Ma yú ànnu a boñ ñkù'unè a nsi mi'i Nwî, Nğanywèenè yî'inè ⁴ yîi mæ a kòñ mæ tá ñgòñ bè bitsim yweene, ñzi annù nñkonj nlonj Nwî, ⁵ ñlonj mæ Nwîngòñ à naa tsi'i yî mò'ò, ñu yîi mæ à tøø a titii bè bo bi Nwî a kí mbø aa tsi'i yî mò'ò, ñu ma wa a bæ aa Kristo Yesu, ⁶ yîi mæ à le mfa ibii nú yi a ni mitsu'unè mi atu mi bæ bitsimè. Nòò Nwî à leè ñku'u a ghìrè a fe'è ñlaa nî ñsi nî ñsi. ⁷ Aa ñji'i ànnu yîi mæ Kristo à le ntso'ò gha ghu mæ mè ka nswonj annù yi, ñki mbø ñgàntoò Kristo, mbø ndi'innu a mbo bi'tizi Nwî, a múm àbiintii nî ànnu nñkonj. (Wa mæ swonj aa tsi'i ànnu, kaa mè si aa innu tswæ.)

Annù yîi mæ a ku'unø a mbò mbânjè bo bångyè mæ bàa ñghirø a múm ñghòtø aà

⁸ Ma múu ajàn, mæ lòò mæ, a nî ñgòñ idigè tsim, tá mbânjè ka ntsa'atø Nwî, ñjæ nî mbò myaa mii mi laa, a ndøj, ñtsuu ntøj ki lwisè, ñki ntsuu ki yòñ.

⁹ A ñki ñghæe ghu, tá bångyè ka ñwe'è nú jyaa tá ì ku'utø, a ni mánji mitsu'yè, kaa ñki'i itú jyaa ka mba'à, ñkii ntsuu njoo jii bi nanjè nî àtì gold aa ki we'è, kè bæ mbum njoo atinduu jii bi twonj ni pearl aa, ñtsuu its'è atinduu ki we'è, a ndi' ajàn mæ bo boñ a nyø aà, ¹⁰ mbânjè ñka ñghirø nàa innu jì siginè, jii i ku'unø a mbo bångyè bii bi bii mæ bo bo'ò Nwî aà.

¹¹ A ku'unø mæ tá mångyè à ka nyøgè innu tsi'i àtsi tsi, ñka yu'unø a ni bîmânji bitsimè. ¹² Kaa mè sî gha bii mæ tá mångyè à ka ndi' annu, kè ñki ntswe nî àdà'à a atú mbânjè, tá à ka tswe tsi'i àtsi tsi. ¹³ Nlonj mæ bi le mfòò ñnanjè aa Adam ti Eva. ¹⁴ Kaa bi le ñki'i aa Adam bwe'esè. Bi le mbânjè mbwe'esø aa mångyè wa a tigè ñwo nònsè Nwî. ¹⁵ Lá mångyè à ka yî yweene tsya aa a ñjim ñjwe bòò, mæ mbø a ghæe nî mbii nî àbiintii, bo bi àkòñjè, ñki ñlaa, ñghirø nî innu aa a ni mánji yîi à ku'unø aà.

3

Ìfà'à bilii bi ndânwî a múm ñghòtø

¹ Nìghàà nùlà ni tøø, ñku'unø a mbii: Mbø ñu a ka nyø'øtø a mbø ñdii ñdânwî, boñ a yø'ètø aa ñka mfà'à ìfà'à yî siginè. ² Lá tá ñdii ñdânwî à bæ ñu yîi mæ mbø bi wa'á ifirè yi ka mfa, tá à ki mbø ñu mångyè mò'ò, mbø atsikè ñu, mbø ñu yîi a tsyèsè nii, mbø ñu yîi mæ kaa à si nduu nú yi swi'i, mbø ñu yîi mæ a kwèrø bigii, ñki mbø ñu yîi mæ mbø a di'ì ànnu, ³ kaa ki'ì nî mîlù'ù nò mbaanø, kaa ki'ì nî fikòrè tó mbânjè mbønø, kaa ki'ì nî àyòñ kò'ò, kaa ki'ì ñkabè si'ì ki ñkòñ. ⁴ Tá à bæ ñu yîi mæ a sa'a ndá yî i siginè, ñghirø nî mè tá bòò bi ka nyu'unø ñkii mbo'òtø nî bæ a idigè tsimè, ⁵ ñlonj mæ mbø ñu a tsuu nsa'à ndá yî zi boñ mbø a tigè ñlentø ñghotø Nwî aa mæ akø aa e? ⁶ Tá à tsuu ñu yîi mæ à ghèsø mbii Kristo tsi'i bii aa bæ, boñ à ka ki ñee ibè'è ji ni kántèrè, i tigè wò a njo tsò Devil. ⁷ A ñghæe nî mbii, tá à bæ ñu yîi mæ bàbæe beentø nii tsi'ì siginè, tá tà bi wa'à lò ñka ñghaante nii tá à wo a ñkìrè Devil.

Bikwetø a múm ñghòtø

⁸ A ki mbə ajəŋə mə bɪkwetə bi ŋghotə bi tswe nɪ mbə bə bii bə bo'ɔ waa, kaa ŋki'i nɪ mɪghàà mi mbaa ghàà, ntsee bɪnono kii bə, kaa ŋki'i nɪ ŋjoo ŋkòbə ghotə. ⁹ Tà bo nanşə ntswa annu nɪŋkonə ya yii mə bi di'i mə a fe'è ñlaa aa, nlonə abiiintii aa nɪ àlaa ntii. ¹⁰ Bi tswe nɪ m̄foo nywe'etə waa, bɛɛ mə bo di'i mə kaa bo si nɪ àlò'ò tswé, bi ma'atə bo tigə m̄fa'a a m̄m ŋghotə tsi'i tsò bɪkwetə. ¹¹ A ku'unə mə tá bəŋgyé byaa ki mbə bə bii mə bə bo'ɔ, kaa ŋki'i nɪ ŋgi'i nɪ ikum bə tá, lá m̄banjə mbə itsikə bə, m̄fa'a nɪ ŋgòŋ innu tsim nɪ ntii waa tsimə.

¹² A ku'unə mə tá ŋkwetə ŋghotə a bə ŋu m̄angyé mò'ò, ŋka ntswa ndá yi bo bi bo'ò bi siginè, ¹³ Nlonə mə bɪkwetə bii bi fà'a ifà'á waa siginè aa, bo təə nɪ àbwarə yi siginè, ŋki ntswe nɪ àtəŋəntii a m̄m abiiintii yaa a nu Kristo Yesu.

Annù yì lèəntə yì wè yá

¹⁴ Mə ka zì a mbèe wò a nɪ mú àtii noò, lá mə ŋwà'ànə aŋwà'ànə yú a mbo wò aa a ndi'itə wò, ¹⁵ tà mbɛɛ mə te'ɛ ntigə a nzì, ò zì ajəŋə mə a ku'unə mə tá ò ka ŋghirə innu a m̄m ŋgwè'e Nwí aà; ma yú à nɪ ŋghotə Nwí wa yii mə à tswe ntii aa, mbə ntə'ə nda, ŋki mbə ŋgò'ò àtsənda yi ntinsə, mə i tswa annu nɪkonə aà. ¹⁶ Kaa à si annu mə mbə bi ligitə bə, mə, annu ajəŋə mə bi'inə ŋgha'asə Nwí, yii mə à lèəntə a mi'i bə aa, à n̄ annu yì wè, annu ma ya a bə mə le,

A le nzì a nɪ m̄arə ŋu m̄isòŋ
Azwí Nwí a di'i mə annu yi le ntsinə

baangel bi yə yi,

bi swonə annu yi a itoo itoo,

bə fàa mbi bi nɪŋ ntii waa ghu nu,

Nwɪŋgòŋ a ləgè yi ŋkə'ɔ ŋghɛɛ nɪ ghu a aburə nɪ nɪgha'á.

4

Bidi'i binnu bi mbwe'esə

¹ Lá Azwí Nwí a swonə a laa mə à ka yi ki bə a noò ŋjɪm tá bə bi m̄ɔ'ɔ ma'atə abiiintii ya ntigə nyu'u nàa innu izwí jii i bwe'esə bə bo bi innu jii mə bɪdemon di'i aà. ² Ngəŋabagilə jii mə m̄intii myaa mi kwò mə tsi'i tsò bi tɔɔ nɪ m̄ɔ'ɔ aa, baa yi tigə ki sɛənsə nɪ innu ma jú. ³ Bə ma bú bi di'i nɪ mə kaa a si ku'unə a nyo'ò, kaa wa'á ki ŋku'unə a nji m̄buu miji mi m̄ɔ'ò. Lá a m̄buu miji ma jú aa a le nanşə Nwí mə tá bə bii mə bi bii Nwí aa, ŋki bə bə bii mə bi zì mə annu nɪkonə aa, tá bi ka nji m̄fa nɪ m̄bi'ikə a mbo Nwí. ⁴ Wa ŋgòŋ ŋjoo tsim jii mə Nwí à le nanşə aa i bɔŋə, tá bi tsuu ayoo tsu ki tuu mə mbə bi kwərə m̄fa m̄bi'ikə, ⁵ ñlonə mə maa ajəŋ, bi ghirə mə m̄ji mya mi laa ntsya a n̄jɪm nɪghàà nɪ Nwí bo àtsà'atə Nwí.

Ŋgàŋàfà'a Kristo Yesu yì n̄siginè

⁶ Ò bə fa ndi'i mà jú a mbo bilim bi'inə bya, bɔŋ ò ka bə ŋgàŋàfà'a Kristo Yesu yì n̄siginè ñlonə mə bi ko'ò noò nɪ mɪghàà mi ntoò Kristo yii bi'inə bii aa, bo bi innu jì siginè jya jii bi'inə di'i, ò kii ñyonə aà. ⁷ Lá tsuu nɪ annu tsu a ŋghirə bu bi itirə n̄yalà'á jii mə Nwí à si ghu tswé aa ló tswe. M̄risə ibii nú gho a ŋka mbo'ɔ Nwí. ⁸ Ŋka m̄risə ñjyánu, a bòŋtə a nɪ m̄anji yì mò'ò, lá ŋka m̄risə gho a nɪ annu mbo'ɔ Nwí a bòŋ a nɪ b̄imánji bitsim ñlonə mə a tswe nɪ ŋká'a nlonə ntswéntii yii i lwí'i nɪŋkonə aa, tsitsòŋ bo bi

a ni nòò ñlwi'í ñjìmè. ⁹ Nìghàà ma nú ni təə ñku'unə a mbii tsi'í ñàtsimè. ¹⁰ Bì'inə ñanşə ñgaansə ni m̀it̃i m̀i'inə, ñnwugə ní nú y'i'inə aa a ntswe ní ñtswènt̃i ma yú mə Nwí à kà'à aa ñlon mə b'i'inə bə, ñt'e'ε itú j'i'inə a nu Nwí yii mə à tswə nt̃i aa, mbə yu wa yii mə à ni ñgàñyweənsə bə b̃i tsim aa, ñnanşə bə aa ñgàñyweənsə bə b̃i mə b̃i ñiñ m̃nt̃i myaa a nu yu aa.

¹¹ Yə mə o swonə innu ma jú ñkii ndi'i ní waa ghu.

¹² Tsuu ló mə'atə mə bə ka ntsa'a nòò ñlon mə ọ ni m̀uñkhə aa bə. B̃añnə mbə figə à mbo bə b̃i mə b̃i b̃i Nwí aa, a ni ñìghàà ni ntsú no, ni àkòrə niz̃i yo, ní àkòñnə, ní àb̃iint̃i, ní àjàñə mə innu jo i laa aa. ¹³ Mbəñ tá mə zi, lógè noò ñka ntwoñ àñwà'anə Nwí a mbo bə, ñdi'itə ñkii ndi'i ní waa ghu. ¹⁴ Ka mfà'à ni m̀it̃əñnə mya m̃i mə Azwí Nwí a le mfa a mbo wə a ajàn mə ñgàñntoo Nwí le ñkè'ənə, wa noò mə ñghòtə bilii bi ndánwí ya bi le nswon innu a mbo wə ñki nənşə mbó myaa a atu wə aa. ¹⁵ Ka ñghirə ma jú innu ñanşə mfa ib̃i nú gho ghu, tá bə bitsim yə a ajàn mə o ghèè ní mb̃ii aa. ¹⁶ Ka ntsyèsè ní ib̃i nú gho, bo b̃i ní innu j̃i o di'i aa. Nanşə ntswa ñkwo ghu, ñlon mə ọ bə ki ghirə maa ajàn boñ ọ ka yweensə ib̃i nú gho i kii yweensə bə b̃i mə b̃i yu'u annu yii o swonə aa.

5

Ajàñ yii mə Timoti à tswə ní ñka ndi'itə bilii aa

¹ Tsuu a nú ñdĩ ki tsə'ə bə, b̃añnə ñka ndi'itə nii tsi'í tsó ajànə mə o ghàà a mbo taà ghò; ka ñləñtə bəw̃j̃on tsi'í tsó bilim bó, ² ñlogə bilii bi b̃añgyè tsi'í tsó b̃indé bó; lógə bəw̃ ñgòò tsi'í tso bijàantə bó, ñsi'í ñlaa bu bo.

³ Ka mbo'ətə bikwi'i bi b̃añgyè b̃i à ñanşə mbə bikwi'i aa. ⁴ Mbə ñkwi'i m̃añgyè a tswə ni bəò bi kə bəw̃ bi bəw̃ bi, a ku'unə mə tá bəw̃ bya foo ndi'i annu ya mə bo yəgə a ñka ñghirə a m̀um̃ annu Nwí aa a ñgwè'ε bo, tá kwi'inə ib̃oñ a mbo bitaa byaa bo b̃i maà byaa ñlon mə Nw̃ing̃oñ a beentə ajànə annu ma yú. ⁵ M̃añgyè yii mə à ñanşə mbə ñkwi'i bi ma'atə yi a tswé yu yu aa, à ñanşə nte'ε amòòntə yi a nu Nwí, ñghεε ní mb̃ii ñyè'ə ni a mbo Nwí, ñtsa'atə ní Nwí ñitugə ní àsi'inə ⁶ ñghεε ní ñkwi'í yii mə a j̃i mbi aa, à t̃è'è mə ñkwo, ka mə à b̃urə ntswe nt̃i aa. ⁷ Fa ndi'i mà yú a mbo bo, tá tá bo wa'à ní annu yí ghàantə yí tsu a nu bo tswé. ⁸ Mbə ñu à tsuu ñgàñgwè'ε j̃yaa ki lentə, ñnanşə ntsuu yii ñgwè'è ki lentə, bəə boñ à mè'è mə aa ab̃iint̃i ya, ñntigə mbu mbi'i ntsya ñu yii kaa à si Nwí b̃i.

⁹ Nwà'anə tsi'í ñkum ñkwi'i yii mə kaa à b̃urə ti ilòò mighum mi nto'o tsyàtə, yii mə à le ñki yə'ə aa tsi'í a ñumb̃añnə yí ñf̃uùrə. ¹⁰ Tá à ki mbə ñu yii mə bə ñanşə nzi yi ñlon innu j̃i siginè j̃i mə a ghirə aa, tsi'í tsó annu ñko'o bəw̃ siginè, annu ñkwèrə b̃ig̃i, a ajàn mə à le'è ñsi'í mikòrə mi bə b̃i Nwí, ñkwetə bə b̃i mə b̃i tswə a ñgi'í, ñki ñanşə mfa ib̃iinnu yi a ñka ñghirə innu j̃i siginè a ni b̃im̃añj̃i bitsimè.

¹¹ Tsuu ghò ñkum ñkwi'i yii mə à b̃urə a ni m̀uñgòò aa ló ñwà'anə, ñlon mə innu j̃i mə ñyánú yí i yə'ətə aa, i ka ghirə mə tá à ləw̃ mə yu b̃u yə'ə, m̃m̃à'atə a ñka mfà'à a mbo Kristo. ¹² Maa ajàn tá bo tigə ñkuu a njo, a mbo Kristo, ñlon mə bə wə mə akàà yi mb̃ii yii mə bo le ñwàrə bo bo aa. ¹³ A t̃e'ε ntsuu bə la bə, boñ bo yègè mə a ñka ghènsə nòò, ñkuu ni m̃ila'a mfè'è, kaa wa'a aa tsi'í ñghènsə nòò bə, bo ki mə ñyègə fiswon, ñniñə ní

ábó yaa ní àfà'á badàṅ, ñghaa ní ìnnù jii mæ kaa bo sì ní ñghaa tswê, ¹⁴ Tsó mæ a bə laa aa, maa swonj mæ tá bɪkwí'í bii mæ bi burə ní bɔɔŋgɔ̀ò aa, tá bo bu nyo'ɔ, ñjwe bɔɔ, ñka nlentə ndá jyaa siginè, ñtsuu ló fa abwarə mæ tá ñgàṅkibaa wa à ka mbəgite yí'inè. ¹⁵ Nlonj mæ bi mɔ'ɔ bi tɛ'è mē mfa'a nyòṅə Satan. ¹⁶ Tsítsɔṅ, mbə mǎṅgyɛ yii mæ à bii Kristo mbə a tswe ni bə a ngwɛ'ɛ yu mæ bi ni bɪkwí'í, a ku'ùnə mæ tá à ka ñkwetə waa; tá bii tsuu ñghotə ní àbɛ'tè si'í si'í ló bɛ'èsə. Tá tá ñghòtə zi ajànə mæ mbə i kwetə bɪkwí'í bya mæ à nǎṅsə mbə bɪkwí'í aà.

Annù yii mæ a bɔṅ mæ bàa ñghirə a nu bilii bi ndánwí aà

¹⁷ A bɔṅ mæ tá bi nǎṅsə ñka mbo'otə bilii bi ndánwí bii bi fà'a siginè a ntsyàsə bə aa, ñki nǎṅsə ntsɔ'ɔ ní ifà'á waa, nǎṅsə mbə bya bii bi nwùgə nú yàà a nswonjə annù Nwí bo bi a ndí'í aà. ¹⁸ Nlonj mæ àṅwà'ànə Nwí a swonj mæ, “Tsùu ntsù mbɔṅ kwɛrə a noò yii mæ i nwùgə misanə aà.” Ñki mbu nswonj mæ, “Wa ñgàṅjáfà'á à tswe ní ñkwɛrə ñkabə àfà'á yí.” ¹⁹ Tsùu gho ló bii annù yii mæ bi ñinə a nú ndí'í ndánwí ti ghě mæ biyɛfə bi baa kə bi tarə bi diintə. ²⁰ I ghɛɛ ni bə bya mæ bi tɪṅnə a ñghirə ìnnù jii bi aa, ka ñghàantə waa a nsi bə bitsimə tá tá àbùgə bə yə ñka mbo'otə.

²¹ A nsi mi'í Nwí ní Kristo Yesu, ní baangel bii mæ bi tso'ɔ waa laa, mē swòṅə a mbo wò ñkwantə mæ tá ò ka nləə ma juú ndí'í, nlentə ní ìnnù a ní mǎṅjii yii à tsinə aà. Tsuu ló ghirə annù tsu a ndí'í mæ o sa'a isa'a ñjimə. ²² Tsùu wǎṅsə i ki nòṅsə mbó mo a atu bə, ñtsuu kii ló ñin əbó yo a ní àfǎnsənnù ñú dǎṅə. Ləə mbɪnnù yò tá i laa. ²³ Tsuu tsi'í ñkí bú ki nno, ka mboɔ no mɪlu'u a mǔntsírə ñlonj nɪbùm no nya mæ ni gha'a mfa ñgi'í aà ñki nlonj ajànə mæ o ghòntə ñghɔɔntə aà. ²⁴ Ifansənnù bə bi mɔ'ɔ i nǎṅsə mfɛ'ɛ ntəə bi yə, ndí'í ni mæ ñjò i tswe a abaa bo, lá ìbi bə bi mɔ'ɔ bi tigè ñyè aa bə a ñjimə. ²⁵ A ki mbə ajànə mæ ìnnù jii siginè jii mɔ'ɔ i kii mfɛ'ɛ ntəə bi yə. I laa bə tɛ'ɛ tsuu fɛ'ɛ təə bəə bɔṅ kaa mbə i wa'á tsi'í a adigə l'òsə tswê.

6

Annù ñlonj ibù'u

¹ A bɔṅ mæ tá ìbù'u tsim i zi mæ a ku'unə a ñka mbo'otə bitaa byaa a ní ìnnù tsim, tá tá ñu tsu à tsuu ló bəgite ikum Nwí kě annù Nwí ya mæ bi'inə dì'í aà. ² Ibù'u jii mæ bitaa byaa bi ní ñgǎṅmbii Kristo aa tsee waa ki tsa'a nlonj mæ bo bo tigə aa bɔɔ bi ma aà; mǎbajṅə ñka mfa'a ifà'á waa ni mǎṅjii yii à kù'ùsə mbɔṅ aa, nlonj mæ bo fà'á aa a mbo bə bii mæ bi bii Kristo bo kí ñkonjə waa aà.

Annù ndí'í ibajṅənnù bo bi àfì'u

Ka ndí'í ñkii nswonjə aa tsi'í ìnnù juà. ³ Mbə ñu à ka ndí'í annù yii kaa a si ku'ùnə ni ñighàà ni annù ñinjon nya mæ à ni ni Mmà'àmbi Yesu Kristo aà, kə ìnnù jya jii mæ i si boontə a ní ndí'í nlonjə annù mbo'ɔ Nwí, ⁴ ñu ma wa a ñee nú yí ñki nluu ní annù kintərə, kaa wa'á aa annù tsu zí. Annù ñee nu a tswe ghu nu aa tsó ñighòò, a kòṅə ànnù nswùṅnə bo bi a ñka yòṅə bo bi bə ní ñji'í ñighàà. Ajàn ma yú a zì ní àghə'əṅə bo bi àyàtə, ñghirə bə bəgite ní bə bi Nwí ñkii ñwa'atə ní ìmòntə jii bii, ⁵ ñki

ntswe aa tsi'i a nka nyòŋe nkii nswuŋne bo bi bè bii mintii myaa bi'i si'i, kaa annu nikon kaa a wa'a a ntii bo tswê, bo wa'atè ni mæ annu mbo'c Nwi a bæ aa mânji mfù'ù nkabè. ⁶ Lá nka mbo'c Nwi a zi ni abèè yí wè, mæ mbæ bi'inè bii mæ ayoo yii bi'inè tswè ni yu aa a ku'unè. ⁷ Nloŋ mæ kaa bi'inè le wa'a ni ayoo tsu fâa mbi fê'è, kaa mbæ bi'inè wa'a ayoo tsu fâa mbi ká nlogè a noò yii bi'inè kwo aà. ⁸ Maa ajàn mbæ bi'inè tswè ni miji bo bi itsè'è jì wè'è bi'inè ka ndoritè. ⁹ Bè bii mæ bi yè'ètè a mbæ ngànkabè aa, ikwà'anè i yè waa, bo wó ni a múm itaa jì ghà'atè, iyè'ètè jii mæ à ni jì ajintè aa i swuŋè ní waa mma'a, nløensè ní waa, nta ní ngi'i a nu bo. ¹⁰ Annu nkòŋ nkabè à ní ngàn yii ibi tsim i too ghu aà. Aà annu nyè'ètè nkabè si'i mæ a ghìrè mæ mæ tá bè bi mbo'c mme'e abiintii yaa, nnin ila'a jì ghà'atè a múm ntii bo.

Adi'itè mbo Timoti

¹¹ Lá a ngheè ni wò, nu yii mæ o bo'c ní Nwi aa, ka nkhè innu ma jú tsimè; nnaŋsè nte'è atú yo a ní annu nka ngahirè innu jii i tsinè aà, annu a nka mbo'c Nwi, àbiintii, ní àkòŋnè, annu nka ntswá ntii, bo bi annu nka mbònè. ¹² Ka nto ntsó abiintii yí siginè wá, ntswa ntwèntii tì mæ yii mæ Nwi à le fa a mbo wò fyá noò mæ ò le ntè mbii a nsi mi'i biyefè bí ghà'atè aà. ¹³ A nsi mi'i Nwi yii a fa ntwèntii a mbò njoò tsim, ni a nsi mi'i Kristo Yesu yii à le naŋsè swonè annu nikon a nsi Pontius Pilate, wa noò mæ à le si tso'otè isa'à yí aa, ¹⁴ mæ swonè a mbo wò nkwanè mæ tá ò læ ndi'i Nwi jya tá i laa, ní mânji yii mæ mbæ nu a wa'a firè, nywe'e a njwi yii Mmà'ambi Yesu Kristo à ka yí zì aà. ¹⁵ A ka yí fè'è tsi'i a noò yii à kù'ù aa, a ajàn mæ a læ Nwiŋòŋ, yii mæ bi'inè gha'asè aà, a bæ tsi'i yù mbæ Mbu'utèmbi, mbæ mfò bifò, ní Mmà'ambi bi mma'ambi. ¹⁶ A ni tsi'i yù yii à tswè nikon, ntwe a múm nkà'à yii mæ kaa mbæ nu a wa'a ghu koontè, mbæ yu yii mæ kaa nu à læ nwa'à yè, kaa mbæ wa'à ká nyè. Tá à tswè ní àghu'usè ni midà'a a mbu'utè bè nikonè. Amen.

¹⁷ A ngheè a mbo bè bii bi tswè ni nkabè fâa mbi aa, naŋsè kwantè waa mæ bi tsuu nú jyaa ki ñee, ntsee atú yaa a ní afù'ù yii mæ a tsyá tsyá aa ki te'è, mbaŋne nte'è atú yaa a nu Nwi yii mæ a fa njoò tsim ti linè a mbo bè mæ bàa nji ni ndorè aà. ¹⁸ Mæ tá bo ka ngahirè ibòn tá afù'ù yaa bæ ngirè innu jì siginè, nka nwaŋsè mfa kaa wa'a gitè ní àbo, ¹⁹ maa ajàn tá bo ka nløe afù'ù yii à ni atsendá yaa yí siginè yii bo bo'c a ni noò yii a zì aà, tá zì ajàn yii mæ mbæ bo tswá ntwèntii ya yii à ni yí annu nikonè aà.

²⁰ Wò, Timoti, naŋsè nløe annu ya yii bi le mfa a mbo wò aà. Ka nkhè mighaa mya nii mæ bè bii mæ bi si Nwi bo'c bi ghàà, nligitè ni nighàà ní Nwi ghu, mbwe'esè ntwonè ni mitsyè aà. ²¹ Nloŋ mæ bè bi mbo'c læ mmoontè mæ bo tswè ni mu, ajàn ma ya a ghìrè bo fánè mânji àbiintii wa aà.

Tá ibòn Nwi tswè a mbo bù.

Aɲwà'ànè Paul yí àyòntè a mbo TIMOTI

NJI'INNŪ AɲWÀ'ANƏ YU

A aɲwà'ànè yú aa a le ɲɲwà'ànə Paul mbo Timoti a noò yíi mə à le ntswe a atsaɲ a Roma aà (1.8,16; 2.9) ɲzi ni mə kaa yu aa wa'a wa atsaɲ fè'è, ɲki nzi ni mə nòò yíi mə bi ka zwitə yi ghu aa à kù'ù mē (4.6). A tigè ɲɲwà'anə nswon ni a mbo Timoti mú yi (2.1-2) innū ntī yi, tsó mə ɲú di' i nīwó ni a mbo mú yí aà. Nswonə ghu mbo mə bè bitsim bi ma'atə yi (1.15; 4.10,14,15). Ka mə yu yə ɲgi' i nlon ntoo yí ɲsiginè ya aa (2.9) yu zi yu wa yíi yu nɲn ntī yi ghu nu aà, à ka yí tso' o ifà' a yi (1.12.; 4.17 2.11-13; 4.6-8).

Ma mùu ajàn Paul ɲwa' ànè ɲdi' itə nī Timoti nswon ni mə bè bitsim bi mə bi swonə nī ntoo yí ɲsiginè ya, ɲghirə nī ànnū yíi mə a tsinè aa bi ka ki tso' o akòrə yaa. Nswon mə tá à ka ntaɲntīi mum àfa' a yu (2.3; 4.5), ndi' i nī ànnū ya yíi mə à le yəgə a mbo yu aa a mbo bè bi mɔ' o (2.2), ɲka nstsyəsə nii nlon ɲgàɲndi' inū mbwe' esə (4.3) bo bè bi bi ka yí ki tigə tuu ni Nwī (3.1-9). La tá Timoti a yə mə yu ni ɲgàɲfà' a yíi mə à kù' ùnə, bi beentə, a naɲsə ntswa ni nighàà ni Nwī nya mə ni yweensə bə aa, ɲsi' i yi nlaa ni àkòrə nizi yi bo bi bè (2.15,22), ɲnaɲsə nlii a ajàn mē ntswəntī yi Paul i bə aa, ɲka ɲɲe' esə (3.9-11,14-17).

Bi yatə aɲwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'innū aɲwà'ànə yuà 1.1-2.
2. Ajàn mə Paul gha'asə Nwī, ɲki mfa' a nī àdi' itə aa 1.3—2.13
3. Àdi' itə bo bi àwà' àsə 2.14-4.5
4. Paul a ghaa annū nlon ɲgaà yí 4.6-18
5. Innū jii mə Paul à le nswonə a nlwī' isə aà 4.19-22

Atsà' àtə Paul a mbo Timoti

¹ Aɲwà'ànè yú a lo aa a mbo mə Paul, ɲgàɲntoò Kristo Yesu nī ɲkòɲə Nwī yíi mə à le ntwonə gha mə mə ka nswon annū a ajànə mə à le ɲkà' à mə yu ka fa ntswəntīi a mbo bè a mum Kristo Yesu aa, ² ɲghɛɛ ni a mbo Timoti mú ghà yíi mə mə kòɲə aa. Tá Taà Nwī bo bi Kristo Yesu, Mmà' àmbi yi' inè, tá à fa ibɔɲ yi nī ɲko miiɲɲə bo bi m̀bɔɔnə a mbo wò.

Ajàn mə Paul à le mfa mbi' ikə a mbo Nwī ɲki ndīintə abīintii Timoti aà

³ Mə fa mbi' ikə a mbo Nwīɲgɔɲ yíi mə mə fà' à ghu mbo nī àlaa ntīi aa, tsi' i tsó mə bitaà le si ɲki mfa' a aa, a noò yíi mə mə wa'atə noo a ɲgaà ɲgaà a nitugə ni a asinə a múm àtsà' àtə Nwī aà. ⁴ Ajàn yíi mə mə yi ɲwa'atə milàà mo aa, mə yə' ètə mə mə yə ghò tá tá ntīi gha i luu ni nìdorə. ⁵ Abīintii yi annū nɲɲon yu a zi ni atu mə, mbə abīintii ya mə a le mfoò ntswe a nu maà ghò Lois, mə a ki ntswe a nú ndè ghò Eunice tsitsɔɲə aa, mə zi a laa mə a ki ntswe a nu wò.

⁶ Mə tigè m̀bu ɲwa'atə ni a mbo wò mə ò ku'usə m̀biīnsə mitəɲnə mi Nwī mya mə mi tswə a nu wò ɲyon a ajàn mə mə le nɲɲsə mbó ma a atu wò aà. ⁷ Nlon mə kaa Nwī à le ɲki' i aa Azwī atsiginə mībè a mbo bi' inè fà, à le mbàɲnə nifa aa Azwī mida' a ni yí akòɲnə, ni yí ntswà ibīnnū.

⁸ Tsuu ki bo' o a ɲka nswon annū nlon Mmà' àmbi yi' inè, kə nlon ɲgaà yà,

ngànjàtsan yí bə. Bənjə nyə mə ò tswə nì àbwarə a nkii nyə ngi'ì nlon ntoo yí ñsiginè ya ni midà'à mi Nwí, ⁹ yu wa yii mə à le nyweensə yí'inè ñtwonə yí'inè mə tá àkòrè nizí yí'inè ghu nsi tá à tsinə nkì laa aa, kaa nkì'ì twon nlonə aa bə ifà'à yí'inè yí tsu bə, mbanjə nlon ə bə àtanjè yí yumbon, bo bi ibon Nwí wa yii mə à le mfa a mbo bi'inè a mum Kristo Yesu a ngu'u ngu'u aà. ¹⁰ Tsítsòn à fè'èsè mə ibonə yí wa i yentə nyon a ajənə mə Ngənjnyèensə yí'inè Kristo Yesu à zì mē aà, yu wa yii mə à bwèsè mē niwo, ñtigə nzi nì ñtswèntì, nì ànnù ti kwo a mùm nkà'à, ñtsya a njim ntoo yí ñsiginè ya aà. ¹¹ Nwí à le ntso'c gha mə mē bə ngənjntoo nkà nswonə nkii ndi'ì nì ntoo yí ñsiginè ma yú. ¹² A bə ñji'ì ànnù yii mə mə yə ngi'ì fàa ajən laa, lá kaa mē si atu dirè nlon mə mē zì nù yii mē ññ ntii gha ghu nu aà. Mē ki nzi a laa mə à zì ajən yii mə mbə yu bə annù ya mə à le nnin a mùm ntərinəbo mē aà, i gheə ywe'e wa Njwí.

¹³ Ka nyonə mánji mighàà mí tsinè mya mə ò le nyu'u a mbo mē a mùm àbintii nì àkònjè ya yii mə a tswə a mum Kristo Yesu aà. ¹⁴ Ka mbə annù ninkon yí siginè ya yii mə Azwi Nwí yii a tswə a mùm nu bi'inè aa, a nin a mùm ntərinəbo wə aà.

¹⁵ O zì mə bə bitsim bii mə bi tswə a mbù'u Asia aa, bi mà'atè mē ghà tsi'ì bitsimè, Phygelus ni Hermogenes bi kì mē mma'atə. ¹⁶ Tá Nwíngon à ko miiñnè ngwè'è Onesiphorus nlon mə a gha'asə nghirə ntii gha i fwetè aà. Kaa à le nkì'ì atu nkà ndirə nlon atsan yii bi koə gha ghu aà. ¹⁷ Lá nòò yii mə à le nzi nkù'u a ala'a baRoma aa à le nnanjə nloə gha tsi'ì niti nyə ghà. ¹⁸ Tá Mmà'ambi á ghirə tá à yí nyə nkómìlìnè Mmà'ambi wa njwí ñtsò'tə mäsà'a. O kì nnanjə nzi mbuu mifà'à mii à le si fà'à a ala'a Ephesus aà.

2

Sogyè Yesu Kristo yí nyù'unè

¹ Wò, mú ghà, tinsè a nì ibon wa yii bi'inè tswə ghu a mum Kristo Yesu aà. ² Innù jya tsim mə ò le yu'u mə swonə a nsi biyefə bi ghà'atè aa, nin a mùm ntərinəbo bə bii mə ò zì, mbii mə mbə bi kì nkà ndi'ì a mbo bi m'c aà. ³ Yə mə ò ki ntswe nì àbwarə a mbii ngi'ì tsi'ì tsò nūsogyè Kristo Yesu yí ñsiginè. ⁴ Kaa mbə nūsogyè a wa'à adigə ifà'à tswé mbu nkà ninə nù àbò yí a ni ànnu badanjè dənə, nlon mə à zì mə àtu annù yii yu tswə ghu aa, à nì nkà ghirè ànnù ya yii mə nù yii mə à lógə ya a fà'à a lòò aa. ⁵ A kì mbə ngin ngin mə kaa mbə bi kì'ì ngù'u nù nìkhè yarè ti ghè mē à mənşə nìkhè nya nyon a njim nònşə ⁶ A kì mbə nù ñligə mìnşòò wa yii mə a fà'à niti aa mə mbə a jì miji mii mə bi foo mòmù'u a nsò aà. ⁷ Ka nanjə nwa'atə atu ni innù juà mə mə swonə aà. Nlon mə Mmà'ambi à ka ghirə tá ò nanjə nzi innù tsim tá àtu yo laa ghu.

⁸ Ka nwa'atə Yesu Kristo mə à le nyweenə ni nìwo aà, mbə nù àtsə David, a ajən yii mə mē le si swonə a mùm ntoo yí ñsiginè yà ya aa, ⁹ ntoo yí ñsiginè ya mə mə yə ngi'ì ghu bi koə ghà nì mika'a tsi'ì tso ngənjafànə aà. Lá kaa bi sè nighàà ni Nwí bənjnè nkoo. ¹⁰ Tsò mə a bə laa, mə kwərə ngon innù tsim nì àtənjəntii nlon nkwi atu bə bii mə Nwí à tso'c aa mə mbə bo yí nkì nyweenə, nkwerə nigha'à ni nii ni lwi'ì ninkonə aà.

¹¹ Nighàà nulà ni təə nkù'unè a mbii:

Mbê bî'inê kwo bi'inê nîbo,

boŋ bî'inê àa yî ki tswê bitî bi'inê nîbò.

¹² Mbê bî'inê taŋ nti,

boŋ bî'inê àa yî kii ki bu'utê mbi bî'inê nîbò.

Mbê bî'inê tuu yi,

boŋ àa yî kii tuu yi'inê.

¹³ Mbê bî'inê tsuu ŋkà'á yi'inê bú ki lèè a ajàŋ mē bî'i nē le mbii yi aa,

bœ boŋ àa ghêè nî mbîi i ki lèè ŋkà'á yi, ñloŋ mē kaa mbē a kî'i ibîi nū yi tuu aà.

Tâ à bē ŋgàŋfà'á yîi bi beentē aà

¹⁴ Ka ŋwa'atē innū ma jú a mbo bo, ñswonŋ a mbo bo a nsí Mmà'àmbi mē tâ bo ka ŋkhē a annū ŋka nswunŋnē nloŋ mighàà mē kaa à si nî ìbòŋ yî tsu zi, mbaŋnē nta nî bē ŋgi'i a nu bē bii mē bi yu'u aà. ¹⁵ Ka ŋgaansē mitî mo a nzî nî ìbîinū gho a nsi Nwî tsi'î tsò ñu yîi mē a beentē, tsi'î tsò ŋgàŋfà'á yîi kaa à si nî annū ndirē atu tswé. Ntswa nî nighàà nî annū ñŋkoŋ nya a nî mánjî yîi à kù'ùnē aà. ¹⁶ Ka ŋkhē mighàà mi ajîŋtē mii mē kaa mi si annū mbò'ò Nwî swonŋ aa ñloŋ mē mbuu mighàà ma jya i bāŋŋnē ñfūrē nî bē mē bi ka ŋkhē Nwî ŋghentē nî ghēntē. ¹⁷ Mbuu mighàà ma jya mi bē aa tsi'î tsò àbwē yîi mē a kurē nŋyānū aà. Bē bii mē bi kùu mē a nî àjàŋnē annū ma yú àa Hymenaeus bo Philetus, ¹⁸ mē bō mà'atē mē a mánjî annū ñŋkoŋ wa, ñta nî ŋgi'i a nî àbîintîi bōo bi Kristo bi mō'ò a jàŋ mē bo bāŋŋnē ñtigē nswonŋ nāa mē annū ajàŋ mē bî'inê àa yî yweenē nî nîwo aa à tsyà mē. ¹⁹ Lá àtsēnda Nwî yî tîi ya a tēè, ñtswē nî àwen yúlà mē, “Mmà'àmbi à zi bē bii mē à nî bi aà.” ŋki mbē mē, “Ñu ñtsim yîi mē a twonŋ ikum Mmà'àmbi aa tâ à ma'atē a ŋka ŋghirē ìbî.”

²⁰ A nî ñda yî ñwē, kaa njoo jîi bi ñŋ njoo ghu aa kaa bi sî aa tsi'î nî àtîi gold kē àtîi silver ghirē. Bi bāŋŋnē ŋkōo jî mō'ò nî àtî ŋki mbōo jî mō'ò nî àbōō. Jî mō'ò bi fa'à nî ju nî àba'atē, jî mō'ò kaa bi wa'à nî ju ba'atē. ²¹ Mbē ñu tsù a si'i nū yî i laa a nî innū ti aba'atē boŋ à ka tigē bē ayoo yîi mē mbē bi kâ mfa'a nî yu nî àba'atē, tâ bi yarē ñlèè mē mbē ñbōŋ nda wa a fa'à nî yu, ñtaŋtē tâ à tswē a mfa'á ifà'á yî siginē.

²² Tâ bu bi bē bii mē bi twonŋ ikum Mmà'àmbi a nî ñtîi yîi i laa, tâ bú bo ka ŋkhē innū jîi mē nŋyānū bōoŋgwa'a i yè'atē aà, ñtē'e atú yuu bē nî innū jîi i tsinē aà, nî àbîintîi, nî àkòŋŋnē bō mbōonē. ²³ Tsùu nî annū tsu tswē nî ajîŋtē aswunŋnē ti mîtsyē ñloŋ mē ò zi mē a zî aa nî àyòŋē aà. ²⁴ Kaa mbē ŋgàŋfà'á Mmà'àmbi a wa'à ñu àyōŋ bē. A bāŋŋnē ntswe aa nî ŋka ŋghirē innū jî siginē a mbo ñu ñtsim, mbē ndî'innū yî ñsiginē, ñtswa nî ñtîi yi, ²⁵ ñtsisē nî bē bii mē bi ligitē nî annū yi aa nî àbōnē. Nōò tsù Nwî à ka yî ghirē tâ bo bōŋkē waa mbu nzi ñzi annū ñŋkoŋē. ²⁶ Maa ajàŋ tâ bo tigē ŋkhē ŋkîrē Devil, yîi mē a ti bē aa le à tē'ê ŋko waa mē tâ bo ka ŋghirē annū yîi mē à kōŋē aà.

3

Ñjwi ji ñlwî'i ñjim

¹ A bōŋ mē tâ ò zi mē nōò ñlwî'i mbi à ka yî ki kù'u aa, tâ à bē ŋgù'ù mbi yîi mē ì dirē si'i.

² Bè ka yí tigò kònghè aa bè mibìi mi nú myaa, i kònghè ní ñkábè, i tètè ní adànghè dānghè, i ñee ní nú, i bəgítè ní bə, i tii ní atu a mbo bitaa byaa bo bimaā byaa, kaa wa'á ni miyá fā, ka wa'á ni innu jii mə Nwī à lòò aa ghìrè; ³ kaa wa'á ni bə lēntè tsò bə a ñkòghè waa. Kaa wa'á bii ni mǎnsə isa'á bo bi bə bí mɔ'ɔ, nta ní ñgi'í a ikum bə, mbə ñgǎñjǎ mǎbǎ, ñtsə'ə, mbaa ní innu jǎ siginè, ⁴ mfee ní itú bə, mbu'unə ñghirə ní innu, mfo'ɔ ni kǎntərə, ñkòghè ní innu jii nɔyá ní jyaá i yə'ətə aa ntsyá Nwī, ⁵ ñkírə tsò bo bii annu Nwī lá mbǎñghè ntuu ní adà'á ya mə a tswe ghu aà. Ka ñkhə ijàn bə ma jyá.

⁶ Ijàn bə ma jya ji mɔ'ɔ i bǎñkə ñkuu ni a ndùgə bə, ntswa ni bǎngyè bii bi bərə aa nswūñghè ñyongtə ni bu a mbɛɛ bo, tsi'í bǎngyè bii mə mbuu ibi ibəñ ibəñ i luu a nu bo, bo yə'ətə ni ibi tsi'í ibəñ ibəñ aà. ⁷ Bǎngyè ma bù bi yəgè ní innu tsim jii mə bi di'í a mbo bo aa, la kaa wa'á bǎñghè nzi ní annu Nwī yii mə à ni annu nǎñkonj aa. ⁸ Tsò àjàñ mə Jannes bo Jambres lè ntuu annu Moses aa, àà àjàñ yii mə ijàn bə ma bú kii ntuu ní annu nǎñkonj ya, nlonj mə bo ni bə bii mə àtú ya a bürè mǎ, àbiintii yaa a kí mbə yí mbwe'esə aà. ⁹ Lá kaa bo ka wa'á ghèè ní mbǎi ní annu ma yú tá àgha'a a sa'atə, nlonj mə àjǎntə yaa ya a ka fɛ'ɛ bə bitsim yə a ajàn mə bi le ñki yə a yí bə bú bi baa aà.

Idi'itə ji nlw'i'í ñjǎm

¹⁰ Lá wò Timoti, ò nǎnsə mə ñyəgə innu jya jii mə kí si di'í aa, àkòrè nitəə ya, ñji'í ntswéntii yá, àbiintii ya, àtǎñghèntii ya, àkòñghè ya, ajàn mə mə le si tswa ntii gha a ni nòò ñgi'í aa, ¹¹ àjàñ mə bi le si tso'ɔ ní àkòrə ya aa, ñgi'í jǎ i tsim, annu yii mə a le mfɛ'è a nu mə a ala'a Antioch aa, a ala'a Iconium, bo bi a ala'a Lystra, àjàñghè mə mə le mbii mbuu bǎmǎñjǎ bii mə bi le si tso'ɔ akòrə ya ghu aà; lá Mmà'ambi à le fi'isə gha a ní innu ma jú tsi'í tsimə. ¹² A ní annu nǎkonj mə bə bitsim bii mə bi lòo a ñka bɔ'ɔ Nwī a múm ntswéntii yàà bo bi Kristo Yesu aa, bi tswe ní ñka ntsɔ'ɔ akòrə yaa; ¹³ tá ñgǎñghirə innu jǎ bi, bo bi ñgǎñmbwe'esə, tá ibí waa i ka ghɛɛ tsi'í ní mbǎi tá bo bwe'esə ní bə bí mɔ'ɔ ñkǎi mbwe'esə ni mibìi mi nú myaa. ¹⁴ Lá a ni yòò ñgaa, ghèè ní mbǎi a ní innu jya mə ò le nyəgə ñki nǎnsə mbii aà, nzi ní bə bii mə ò le nyəgə a mbo bo aa, ¹⁵ bo bi àjàñ yii mə, ñloginə a múñkhə, ò le nzi nighàà ni Nwī nya nii bi ñwa'anə a múm àñwà'anə Nwī yí làà aà, nii mə ní di'itə ní gho, tá ò tseyesə a ajàn yii mə mbə ò yweenə ntsya a nǎimə àbiintii a nu Kristo Yesu aà. ¹⁶ Nighàà ni Nwī ni tsim ni lo aa a mbo Nwī, a fə'ə ní Azwí yi, bi logè ndi'í ní annu nǎñkonj ghu a mbo bə, nsa'a ni bə ñlonj innu jii kaa i sǎ ku'unə, ñtsisə ní ifansənnu, ñki mmirisə ní bə a ñka ñghirə innu jii i tsinə aa, ¹⁷ mə tá ñu yii mə a fà'a a mbo Nwī aa, tá à zi innu mǎnsə, ñki ntswe ní ñjòò tsim jii mə mbə a ká ñghirə innu tsim jii i bɔñ aà.

4

Paul à swòghə a mbo Timoti mə à ka mfa'a ifà'á yi ní ntii yi tsimə

¹ Timoti, mə swòghə a mbo wò ñkwantə ni a nsi mi'í Nwī ni Kristo Yesu yii mə à ka yí sa'a bə bitii bo bi biku bi bə, ní àjàñ yii mə à le mfɛ'è fàa mbi bo bi annu nifó yi aa, mə ² tá ò ka nswonj ntoo ya ñka ntswa'atə, a noò yii mə à kù'unə, bo a noò yii kaa à sǎ ku'unə, ñka ñghirə tá bə yə mbii,

ɲghaantə nɪ waa, ɲkii ndi'itə nɪ waa, ɲtsuu lɔ ki bɔrikə a ntswā ɲtii ajàn mə o di'i nɪ ɲtoo yá. ³ Wa nòò a zɪ mə kaa bə ka wa'à bù ɲka ɲkwɛrə ɲnnù yɪ sɪgɪnə ya mə bi'inə di'i aa, lá itónɲə jyaa i ka bəɲnə ki tsugitə tá bo ka ɲkɔɲə ɲghòtə bɪdi'i bɪnnù bii mə baa ki swonə bə ànnù yii bo kònə aà; ⁴ i bəɲnə mmà'atə a ɲka nyu'utə annù nɲkɔɲ i bəɲnə i gheɛ kuu a múm ɲjyálà'à. ⁵ Lá ɲghɛɛ ni wò, tswe nɪ àlaa atu a ɲgòn bɪnòò bi tsim, mɪbii nɪ ɲgi'i, mfa'a nɪ ifà'à evangelio wa, ta tá atu afà'à yo tá à luu.

⁶ Nlon mə a ɲghɛɛ a ni mè, nòò à kù'ù mē mə bi fa gha mmà'à Nwɪ ghu, nòò ɲlò ghà fàa atu nsye à zɪ mē. ⁷ Wa mə tò mē fikòrə fi sɪgɪnə fyá, mə mǎnsə mē nikhə nyá, mə lə̀ə̀ ɲbiintii yá. ⁸ Tsítsɔɲ, wa bi tǎntə mə atsə'otu nifò bə bii ànnù yaa a tsinə aa, yii mə Mmà'àmbi, yu wa yii mə a tso'otə misa'a a ni mǎɲjɪ yii à tsinə aa, à ka yɪ tso'c ifà'à gha ghu wa Njwɪ. Kaa wa'ǎ aa tsi'ɪ i gha mə mə bə, à ka yɪ kii tso'c yɪ bə bii mə bi kònə, ɲkii mə nɪ noò wa yii à ka yɪ fè'ɛ zɪ ghu aà.

Nìghàà ɲii mə Paul à lɛ naɲsə mfa tsi'ɪ a mbo Timoti

⁹ Gaansə mɪtɪ mo ɲwǎɲsə nzi nyə ghá ¹⁰ ɲlon mə Demas yii mə à tɪgə ɲkɔɲ bə yulà mɪbi aa, à mè'è mē gha ɲghɛɛ yi a ala'a Thessalonika; Crescens à ghèè mə a Galatia, Titus a ghèè a ala'a Dalmatia. ¹¹ A tɪgə ntswe tsi'ɪ bi'i Lukas. O ti zɪ ò lɔgə a Mark bú yu zɪ, ɲlon mə à zɪ ajàn mə mbə yu naɲsə ɲfa'a mbo mə. ¹² Wa mə tóo Tychicus a ala'a Ephesus. ¹³ O ti zɪ, ò lɔgə akutə ya mə mə lɛ mmà'atə a mbo Carpus a ala'a Troas, bo bi ɲɲwà'anə jyá; ɲtsuu ɲɲwà'anə jya mə bi ɲwa'anə nɪ ɲgùù aa lɔ lí'ɲnə. ¹⁴ Alexander ɲù ɲtwí àlàà wa à kɪ naɲsə nɲənsə ghá, wá Mmà'àmbi à ka yɪ tu yɪ ni mighɪrɪnə mi ɲnnù mi. ¹⁵ Ki ɲka ntsyèsə bu yu, ɲlon mə a burèo ntoo yɪ'ɲnə yu tsi'ɪ ni mɪtɪ.

¹⁶ Ajàn yii mə mə kɪ kò'c a ɲgò'ò kòrə ɲghaa ghu a ɲgaa yɪ ɲtsyámɲii aa, kaa ɲù tsù à kɪ wa'à gha diintə; bə bitsim kɪ mè'e a ghá. Tá Nwɪ à tsuu ma yaa annù tsó ànnù yɪ bi yaa yɪ mɔ'c i lɔgə. ¹⁷ Lá Mmà'àmbi à kɪ tə̀ə̀ bi'iyu, ɲfa mida'a a mbo mə mə mə naɲsə nswon tooo ya ghu i luu, mə mbə bɪtɪzɪ Nwɪ bitsim bi yu'ù. Maa ajàn à kɪ fi'isə a gha a ntsù nnàɲgwyè. ¹⁸ Mmà'àmbi àa fi'isə gha a nɪ ɲgòn ibi tsim, i yweensə gha mə tá mə kuu a múm annù nifò yɪ yɪ aburə. Tá nìghà'à ɲi wè tswe ghu mbo, ɲlwɪ'ɪ nɲkɔɲə. Amen.

Atsà'atə ɲlwɪ'isə

¹⁹ Tsà'atə Prisca bo Aquila, bo bi ɲgwè'è Onesiphorus. ²⁰ Erastus à kɪ bu ntswe yi fu a ala'a Korinto; mə lɛ mmà'atə Trophimus a Miletus ni nìghòò. ²¹ Naɲsə ɲgaansə mɪtɪ mo nzi mbɔɲ tá nòò ɲfə'ə̀ à ku'u. Wa Eubulus a tsà'atə nòò. Pudens ni Linus, ni Claudia bo bi bilim bi'inə bitsim kii ntsa'atə nòò. ²² Tá Mmà'àmbi a tswe bo bi àzwɪ yo, tá ibɔɲ Nwɪ i tswe bu yu.

Aṅwà' ànè Paul a mbo TITUS

NJ'I'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YU

A aṅwà' ànè yú aa a le ṅwà' ànə Paul a mbo Titus, múṅgwà' à yíi mə à le si kwetə nīi nī ifà' a nswonḡə ntoo yí ñsigìnə wá. Titus à le mbə ṅù baGrikia mə Pual à le ṅghirə a bīi Kristo, a logè yí tsǒ mu yí (1.4) bo yu tigè ṅkarə mfa' a (Gal. 2.3). Paul à le mà' àtə Titus a kṅkṅi Crete mə tá à ka nlentə ṅghotə jii mə i le ntswe ghu aà.

Innú jii ghà' àtə i le tswe a nī ṅghotə jii i le ntswe a Crete aa mə Paul à le nlòo mə tá Titus à ghirə. A le tswe nī ñtsò' òtə bitsyàsə, ñtaṅtə innú ṅghotə, ṅkii ntsisə nī bɔo bi Krito ghu. Annú ajirə bo bi ibuure innú jii ghà' àtə i le ntswe a Crete. Paul a tigə nanḡə swonḡ mə tá à lentə tsi' i bə bīi mə àkòrə nizi yaa a ku'unə aa nlèè nī bitsyàsə bi ṅghotə. Nzi a ajāṅ mə yu tswa bə bitsim, bīlii bo bi bōṅkhə. Yu tsǒ figè (2.7), à le ntswe nī ṅka mbe nī à yíi akòrə nītəə, ñdi' i nī ànnú Nwī tsi' i sigìnə, ṅwa' asə nī ṅgāṅṅdi' innú mbwe' esə bo bi ṅgāṅṅtiitu, bə bīi mə bi swūṅnə nī innú jii i yàtə bə aà.

Ka mə bə le si bù' ù nī innú a Crete aa, a wa' atə ni a mbo Titus mə ìbòṅ Nwī nī ṅko mīlinə yí leè ṅghirə a yweensə waa bii bi leè ṅki mbə tsǒ bə ma bù aa, ñtsya a nḡm Yesu Kristo ñsi' i waa nī Azwī yí Làà yíi mə à le swī' i a nu bo aà (3.3-8). Ma mùu ajāṅ tá Titus aa ṅgaansə mītīi mi a swonḡ ntoo yí ñsigìnə ya nlonḡ mə ìbòṅ Nwī i zi aa a nyweensə bə bitsimə (2.11).

Bi yatə aṅwà' ànè yú aa laà:

1. Nji' innú aṅwà' ànè yuà 1.1-4
2. Bitsyàsə a ṅghotə 1.5-16
3. Ajāṅ yíi mə a ku'unə mə bə ka ntswe tsǒ ṅgwè' è a ṅghotə aà 2.1-15
4. Adi' itə bo bi àwà' àsə 3.1-11
5. Innú jii mə Paul à le nswonḡ a nlwī' isə aà 3.12-15

¹ Aṅwà' ànè yuà a lo aa a mbo Paul yíi mə à ni ṅgāṅfà' a Nwī, ṅki mbə ṅgāṅtoò Yesu Kristo aà. Yesu à le ntoo gha mə tá mə gheè ṅka ṅkwetə bə bīi mə Nwī à tsò' ò nī bi aa, mə tá bo bii yí tá àbiintii yaa a ka ṅkwe, ṅki ṅka ṅghirə nī mə tá bo zi annú nīkonḡ yíi mə a tswe a múm ànnú Nwī aà.

² Mīṅgāṅ mi annú nīṅkonḡ mə mú mi tswe aa nī ñtswéntii yíi mə i tswe nīṅkonḡ yí yíi mə bī' inə be aà. Nwīṅḡonḡ yíi mə kaa à si abāṅnənnú tswəe aa, à leè ṅka' a ntswéntii ma yú a mbo bī' inə m̀bɔṅ tá mbi loginə. ³ Nòò à leè ṅku' u aa, a ghirə ñtoo mà yú i fe' è nī ñsi nlaa. A le mfa ntoo mà yú a mbo mə, ñswonḡ mə mə tigè ñlaansə, yu wa yíi Nwīṅḡonḡ ṅgāṅyweənsə yí' inə aà.

⁴ Mə ṅwà' ànə aṅwà' ànè yuà aa a mbo Titus yíi mə à ni mú ghà yí ànnú nīṅkonḡ a múm àbiintii yíi mə bī' iyu tswe nī yú aà.

Tá Nwīṅḡonḡ Tà bo bi Kristo Yesu ṅgāṅyweənsə yí' inə ghirə ìbɔṅ a nu wò ṅki nīṅ m̀bɔonə a nu wò.

Afà' à yíi mə Titus à le mfà' à a Crete aà

⁵ Mè le mmà'atè gho a ala'a Crete aa mē tā ò manşə ntaŋtə ibùgè innù jji mē i le mburə aa ŋki ntsə'ɔ bilii bi ndānwī ni mikurə mitsim. Wa'atə innù jji mē mè le nswon mē tā ò ghirə aà. ⁶ A ku'unə mē tā ndiindānwī à bə ŋū yī mē kaa à sī nī àlò'ò tswé; à tswe nī ntswe nī manşyè tsi'ī yī mfiùrè tā bəò bi ki mbə bə bii mē bi niŋ mīntiì myaa a nu Kristo, ntsuu ki tsə'ə kə ki tii nī àtù. ⁷ Nlon mē ifà'a Nwī i tswə aa a mbo ndiì ndānwī aa, a bəŋ mē bəŋ à laa ntswe tì àlò'ò. Tā ndiì ndānwī à tsuu nu ki ŋee, ntsuu ntonj i ki wāŋsə lwisè, ntsuu milù'ù ki no baanə, ntsuu fikòrè i ki to, ntsuu ŋkabə si'i i ki furə. ⁸ Ndiì ndānwī à tswe nī ŋka ŋkwereò bigiì a nda yu, i kii kòŋè nī ànnù yī mē a ku'unə. A kòŋè nfiinnù jì siginə, i yə nī mē àkòrè nī zī yi a ku'unə. Tā innù jì i laa a nsi mi'i Nwī, ŋki ŋka nsa'a nī ibii nū yī. ⁹ A tswə nī nanşə ntswā ntoo yī nsiŋinè ya mē i kù'unə mbii aa, ntswa tā i tinsə, mbə tsi'ī wa ajāŋ mē bi le ndi'i ghu mbo aà. Ma mùu ajāŋ bəŋ à ka zī ndi'i ànnù Nwī yī mē a bəŋ a mbo bə ta kii ki kweentə nī a mbo bə bii mē bi ligitə aa, i wa'asè nī waa ghu.

¹⁰ Bə bī ghà'atè bī nanşə tswə ghu, i bu ki swon aa bə baYuda bii bi bii krīsto ntiì nī mē bī ka ŋjetə bə aa, bii mē bi Ligə tsi'ī ligə mē mbə bi wa'à tsisə aa, mbwe'esə nī bə bī mɔ'ɔ, ŋghaa ni mighaa mi dāŋè dāŋè. ¹¹ A ku'unə mē tā bī tsu'unə waa, nlon mē bo niŋə nī àbùùrə a mùm ŋgwè'è jì ghà'atè, ndi'i nī innù jji mē kaa bo sī nī ŋka ndi'i tswé, ŋghirə mē mùu ajāŋ nlon aa mē bi furitə ŋkabə nyòŋè. ¹² Nù àla'à waa yī mɔ'ɔ yī mē à nī ngan̄toò nwī waa, à le nswon mē, "BaCreta bitsim à nī ŋgāŋswonəbaŋnənnù, mbə nnaa mitsə'ə jji mīntiì myaa mi fii aa, bo jì tsi'ī jì kaa wa'à fà'à." ¹³ Ma yuù ànnù mē à swon nlon ŋgaa yàà aa, à nī tsi'ī ànnù nikonjə. A nī ŋjì'ī ànnù yī mē ò tswə nī ŋwenə waa tsi'ī mbə ànnù tā tā bo tswə nī àbiiintiì yī mē a ku'unə aà; ¹⁴ tā wa'à ka nniŋə mīntiì myaa nī ŋyàlà'à jji mē baYuda sa'a aa, kə nī ndi'i bi bə bii mē bi tuu nī ànnù nfiŋkonjə aà. ¹⁵ Innù tsim i laa ŋkù'unə a mbo bə bii mē innù jyaa i kii nlaa; lā a mbo bə bii mē innù jyaa i sī laa, kaa bo wa'à ntiì waa a nu Kristo ki nniŋ aa, kaa ànnù yī tsu a sī a mbo bo laa nlon mē ibi tā mē ŋgi'i nī mīntiì myaa bo m̄mòòntə jyaa. ¹⁶ Bo swonjə nī mē bo zī Nwī, la mighirìnè mi innù myaa mi bāŋŋnè n̄tuu nī mē kaa bə sī Nwī zī. Bo fumşə nī àzwī bə, ntiì nī àtu a mbo Nwī, kaa wa'à kù'unə mē mbə bo ghirə ànnù yī siginə yī tsu.

2

Annù Nwī yi annù nikonjə

¹ Lā a ŋghèc nī wò, ka ndi'i naa annù Nwī yī mē a ku'unə nyon a ndi'i aà. ² Nī ka ndi'itə bilii bii mē bi tswə a titiì bù aa tā bo tsuu milù'ù i ki no i baanə, ŋghirə nī mē tā bə ka bə'otə nī waa, ŋka ntsyəsə nī waa, ŋki ŋkaa ntswa nī ibiinù waa; tā àbiiintiì yaa nī àkòŋnè yaa bo bī à àtāŋentiì yaa tā àtinsə. ³ Nī ki ntswe nī ndi'itə bilii bi bāŋgyé buu mē tā àkòrè nī zī yaa tā bə tsi'ī tsò yī bāŋgyé bii mē innù jyaa i tsinə bo kii mbə'atə nīwaa aà. Tā bo tsuu bə a n̄jīm i ki ghàà, i tsuu ibù'ù a mbo milù'ù i kii bə. Tā bo ka ndi'i nī ànnù yī mē a ku'unə aà. ⁴ Bo bə ki di'i nī ànnù yī mē a ku'unə aa bəŋ bo aa ki m̄risè nī bāŋgyé bii mē bo burə ka ki kuu nī a mùm niyò'ò kuu aa mē tā bi ka kəŋ bilòò byaa ni bəò byaa, ⁵ ŋka ntsyəsə

nî waa, kaa wa'à tsùurè, ñghirè nî ìnnù jîi mæ mànggye nýo'ò à tswe nî ñka ñghirè a nda aà, ñghirè nî ìnnù jî siginè, ñyu'unè nî bilòò byaa, tá tá bè tsuu afirè ñìghàà nî Nwí ló ki fa.

⁶ A ñgñ ñgñ, nî ki ntswe nî ñka ndi'iaè nî boò ñgwa'a buu mæ tá bí ka nisyese nî waa. ⁷ A nî ìnnù tsim, ò tswe nî mbè àlènsè yí siginè a nî mighirìnè mî ìnnù mò. Ñka nanse ndi'í nî ànnù Nwí yíi mæ a ku'unè aa a ajàn mæ mbè bè bo'òtè aà. ⁸ Ta ñìghàà nîi mæ nî fè'è a tsú wò aa tá nî bè nî siginè, nîi mæ mbè ñu wa'à ñka ñligitè, tá tá itu ñgàñkíbaà jì'inè ì dirè ajàn yíi mæ kaa mbè bi wa'à nî ànnù yí bi a nswon a ñгаа bí'inè tswè.

⁹ A ku'unè mæ tá ìbù'ù ì ka nyu'unè bítaà byaa, ñka mfa'a nî a mbo bo nî mánjì yíi mæ bo ka ki doritè nî ìnnù tsim aà. Tá bo tsuu mighàà a mbo ki kwi'itè, i tsa'a nî waa. ¹⁰ Ntsuu nî waa kii yèrè. Tá bo ka mbanè ndi'í nî mæ bo nî ìbù'ù jî siginè, ñghirè nî ìnnù tsim nî ñtiì waa tsim, ma mùu ajàn, ñghirè nî mæ tá bè yè mæ ànnù Nwí Ñgànyweense yí'inè, ya mæ bí'inè di'í aa a nanse mbòñè.

¹¹ Nlon mæ Nwí à fí'isè mè ìbòñ yí fàa mbi aa mæ yu yweense bè bí tsim ghu. ¹² Ìbòñ ma ghù ì mirisè nî yí'inè mæ tá bí'inè ka ntuu ìnnù jîi kaa sè jî Nwí bè aa, bo bí ìnnù jî bi jîi mæ mbi yè'ètè aa, ñka ntsyese mæ tá àkòrè nizi yí'inè a múm mbi yù tá à tsinè, mbè yí Nwí. ¹³ Mbe nî mbòonè ya yíi mæ bí'inè yu'utè, a ajàn yíi mæ Nwí yí'inè yí ñwè nî Ñgànyweense yí'inè Yesu Kristo à ka yí zì a mum ñìgha' à nî aà. ¹⁴ Kristo à le mfa ibiñú yí a atu bí'inè mæ yu tsu'u atú yí'inè a mum ñgón ìnnù jî bi tsim, ta ghèrè tá bí'inè laa ñku'unè nî bè bi, bíi mæ bi yè'ètè a ñka ñghirè ìnnù jî siginè.

¹⁵ Ka ndi'í nî ìnnù majú a mbo bè ñka ndi'itè ñkii ñwenè nî waa nî àdà'a tsim yíi mæ Kristo à fa a mbo wò aa. Tsuu bii tá ñu ñibò yí tsú tá à ka ntsa'a nòò.

3

Akòrè nizi boò bi Kristo

¹ Wa'atè a mbo bo bíisim mæ tá bo ka nyu'unè bisa'a bi ala'a bo bí bità bi ala'à. Bè bo ka nyu'unè nî waa bi ká ñdoritè a ñka ñghirè ìnnù jîi mæ ì ku'unè aa bínnòò bítsimè. ² Tá bí tsuu ìnnù jî bi a ñгаа ñu tsú ì ki swonè. Ñka ñkhè nî àyòñè, mbanè ñka mbòonè, ñkii nsanè a mbo bè bítsim. ³ Nlon mæ tsi'í bí'inè, à le mbè a mbii aa, bí'inè bè ñjñtè bè, ñtiì nî átú, mfanè mánjì, mbè ìbù'ù a mbò mbuu ìnnù jî ghà'atè jîi mæ ñjyánú yí'inè ì yè'ètè ñkii ñkòñè aà. Bí'inè le tswe nî àbi'intiì, bo bí àghè'èñè; bè bàà nî yí'inè, bí'inè kii mbaa nî waa. ⁴ La nòò wa mæ ìbòñ bo bí àkòñè Nwíngón Ñgànyweense yí'inè ì lèè nfe'è aa, ⁵ à le nyweense yí'inè. Kaa à le ñwa'a yí'inè yweense aa nlon ìnnù jî tsinè jî tsu jîi mæ bí'inè le ghèrè aa bè. A le nyweense yí'inè ñlon aa bè ñko mùlìñè yí, ñsi'í yí'inè, ñkwatè ñjwe yí'inè, mfa ntswèntii yí mfiì a mbo bí'inè ñtsya aa a ñjím Ázwí yí Laa ⁶ yíi à le nswí'í a nu bí'inè a nanse ñgha'a ntsya a ñjím Yesu Kristo, Ñgànyweense yí'inè aà. ⁷ A le ñghirè ma mùu jàn aa tá tsyá a ñjím ìbòñ yí ñghirè tá ìnnù jì'inè tsinè ghu nsi m'í, tá bí'inè tigè bijibindá bi ì yí tigè tswe nî ñtwèntii yíi mæ ì lwí'í ññkon, ya yíi mæ bí'inè bè aà. ⁸ Ñìghàà ma nù nî swonè aa tsi'í ànnù ññkonè.

Mæ lòò mæ tá nî kwee fimfaa a nî ìnnù ma jù tá tá bè bíi mæ bi ññ mîntii myaa a nu Nwí aa tá bí fa mibii mî nù myaa a ñka ñghirè ìnnù jî

sigìnè. Ìnnù ma jù i ku'unə ɲki mbɔŋ a mbo bè bɪtsìm. ⁹ Lâ ka ntsyəsə ghô òtsuu i ki kuu a nî ìnnù nswùŋnè jii mə mbə wa'à ghuu kwetə bè aà, bo bi nî annù a ɲka nsəŋ miwaa mi ɲgwè'è bè, òtsuu ki tonə, òtsuu kii yòŋè òlɔŋ ìnnù nòŋsè, òlɔŋ mə kaa ma yú a ni annu danè danè kaa a si ɲú tsù kwetə. ¹⁰ Mbə ɲù a tswe a titii bù mə a zì nî òyàtə, nì wa'asə yi a ɲgaa yì m̀fùùrè kè ji baa, a tuu yu'utə, nì tsùù nî ànnù bu bo bú tswe. ¹¹ Nì zi mə àjàŋè ɲù ma yú à fànə mə, ɲki mbə ɲù yì m̀bi; à nìŋ mə isa'a a nu yu yumbɔŋè.

Ydi'itə Paul ji nlwì'injìm

¹² Bɛɛ mə too Artemas kə Tychicus a mbo wò ò wàŋsè òzi ntsi'i gha a Nicopolis, nlon mə m̀è kà'a mə m̀è ka tswe ghu a noò m̀fə'è. ¹³ Yə mə m̀è ò kwètə Zenas yii mə à ni ɲganɲnɲtə m̀isa'a aa bo Apollos tâ bo ghɛɛ wa nighaa; ɲyə mə bo tswe nì ɲjoo tsim jii mə bo lòò aà. ¹⁴ Yə mə bə b̀i'inè yəgə a ɲka mfa ibiinú waa a ɲghirə ìnnù jì sigìnè tá ki kwetə bè nì ɲjoo jii mə bo lòò aa, a ka kù'unè mə tâ bo tsuu noò wàà ki bwesə a dənè dənè.

¹⁵ Bè bɪtsìm bii mə bi tswe b̀i'ibo aa, bi too àtsà'atə a mbo wò. Tsà'atə bè bii bi kòŋè yì'i aa nlon mə b̀i'i ki mbii Kristo aà. Tà ibɔŋ Nwì i lwi'i a mbo bù bɪtsìmè.

Aḡwà'ànè Paul a mbo FILEMON Aḡwà'ànè yii Paul a le ntoo a mbo Filemon aà

NJ'I'INNŪ AḡWÀ'ANƏ YU

A aḡwà'ànè yú aa a le ḡwà'ànə Paul a mbo Filemon, yii mə à le mbə Krisèn yí ñtĩnsə, ḡghòtə i boòntə ghu nda aà. ḡghotə ya ghu nda, Affia ni Arkipus, bo le ḡki ntswe ní ñtwonḡə aḡwà'ànə ma yú. Paul à le ḡwà'ànə aḡwà'ànə ma yú aa a atsanḡə. Bi twonḡə Filemon, a bò'ò ni BaKolosi, BaEfeso, ni BaFilipi aa ní “ḡwà'ànə Atsanḡə” ñlonḡ mə Paul à le ḡwà'ànə aa wa noò mə à le ntswe a atsanḡə aà.

Onesimus, àbù'u Filemon, à le mfè'è ḡkhə ḡghèè yi a Roma, ñtsi'i Paul ghu a atsanḡə, a swòḡ ntoo yí ñsigìnə ya ghu mbo, a bəḡkə ntii yi mbii Kristo, ñtigə ntswe bo Paul, ḡkwetə nii. Nòḡsə baRoma à le ndi'i mə mbə Filemon à le tse zwitə abù'ú yi Onesimus ñlonḡ mə à le mfè'è ḡkhə, ḡki nyərə ḡkabə yí aà (18). Paul à le ntigə ntoo a mbú mbĩnsə Onesimus fu a mbo taà yí, Filemon, ñtigə ḡwà'ànə aḡwà'ànə yú ghu mbo, ñlètə nii mə tá à kwetə ní ñtii yi tsim tsó ñdĩm yí, tsitsòḡ mə à tigə mu Kristo aà.

Aḡwà'ànə ma yú a di'i ntii Paul tsó ḡgàḡafà'á Mmà'ambi atsanḡə, ḡkii ndi'i ní àdà'a ntoo yí ñsigìnə a ḡkwensə ḡú. Onesimus à le mbəḡkə ntigə ḡú yí mfi, ntigə mfa'a sigìnə (11).

Bi yatə aḡwà'ànə yú aa laà:

1. Nji'innú aḡwà'ànə yuà 1-3
2. Ajàḡ mə Paul à le mbeentə Filimon aà 4-7
3. Ajàḡ mə Paul à le si tsà'àsə Filemon ñlonḡ Onesimus aà 8-22
4. Innú jii mə Paul à le nswonḡə a nlwĩ'isə aà 23-25

Atsà'atə

¹ Aḡwà'ànə yú a lo aa a mbo mə Paul, ḡgàḡatsán Kristo Yesu bo bi a mbo Timoti, ñdĩm yí'inə, ḡghèe ni a mbo Filemon, ñsúká'á yí'inə yí ñsigìnə, ḡú àkòrə yí'inə a adigə afà'á, ² bo bi a mbo Affia, ḡjàantə yí'inə, ni a mbo Arkipus, ḡú àkòrə yí'inə fàa mum fikòrə, bo bi a mbo ḡghòtə ya mə i boòntə a nda wò aà.

³ Tá ìbòḡ Nwĩ ní mbòonə yii mə i lò a mbo Nwĩḡḡḡ Taà yí'inə ni a mbo Mmà'ambi Yesu Kristo aa tá tswe a mbo bù.

Ajàḡ mə Paul a tsà'atə Nwĩ ḡwà'atə ní Filemon ghu aà

⁴ Mə fa mbi'ikə a mbo Nwĩḡḡḡ a ḡḡḡ bìnòò bi tsim a ajàḡ yii mə mə tsà'atə ní Nwĩ ḡwà'atə ní ghuu ghu aa, ⁵ ñlonḡ mə mə yu'u akòḡḡè bo bi àbiiintii yii ò tswe ni yu a nu Mmà'ambi Yesu bo bi bə bi Nwĩ bi tsimə. ⁶ Mə kii ntsa'atə Nwĩ mə ajàḡ yii mə ə swonḡ annú ñlonḡ àbiiintii yo a mbo bə aa, tá à ḡhìrə bə nanḡə nzi innú jì sigìnə tsim jii à ni jii'inə a mum Kristo aà. ⁷ Wa ntii gha i nḡḡ ní mbòonə ḡki nluu ni ñidorə, nyonḡə a ḡjìmə àkòḡḡè yo mba ñdĩm ḡhà, ñlonḡ mə m̀ntii mi bə bi Nwĩ bi tsim mi tsya a ḡjìm wò mfwetə.

Paul à bu'ù mbo a mbo Filemon ñloŋ ŋɔaa abù'ù yi Onesimus

⁸ Nloŋ ma yá ànnù mbə mə tse táŋ ntii tsi'í tsó ndám ghò a mum Kristo a nswon a mbo wò mə tá ò ghìrə annù yii mə a ku'unə a ŋghìrə aà. ⁹ Lá, ñloŋ ajàn yii mə mə kòŋə gho aa, mə bàŋnè mbu'u aa mbó. Mə ghìrə ma mùu ajàn ka mə à ni mə Paul aa, ñu yii mə a ghàa ni tsusə atú Kristo Yesu, mə à tìgə ŋki mbə ŋgàŋàtsaŋ tsìtsòŋ mbì'i ŋkwítú yi aà. ¹⁰ Mə bu'u mbo a mbo wò a atu Onesimus, yii mə à ki ntìgə mú ghà a mum Kristo a ndá àtsaŋə aà. ¹¹ A le mbə ní noò yí mɔ'ɔ aa kaa a wa'à ní àfà'à a mbo wò tswé, la tsìtsòŋ, à nàŋsə tswə ní ìfà'à a mbo wò ŋki ntswe ni ghu a mbo mə. ¹² Mə tsyàsə nii fu a mbo wò, ñnàŋsə ntsyasə aa ntii ghá. ¹³ Bəŋ mə laa ndoritə a nłəə yu a mbo mə mə mbə a ká mfa'a a mbo mə ní ŋkwitu gho fàa noò mə mə tswə a ndátsaŋ nloŋ ntoo yí ñsigìnə yú aa, ¹⁴ lá mə bàŋnə ŋkòŋtə mə kaa mbə mə kì'i annù tsu ghìrə tì betə gho ñloŋ mə kaa mə si ní gho laa gáansə gaansə, a bəŋ mə tá ò ghìrə bə ní kòŋə yò.

¹⁵ Nòò tsù àà ànnù yii mə à le mmá'atə gho ŋkhè yi a ni mú àtìi noò aa, mə mbə a bú mbìi fu a mbo wò, bú yu tswé ñlwi'i nìŋkòŋə. ¹⁶ La tsìtsòŋ, kaa à si aa tsi'í abù'ù bə, à tsyàtə abù'ù, àa ndám gho yii mə ò kòŋə yi a mum Kristo. Wa mə nàŋsə ŋkòŋə yi, lá mə wà'atə mə ò bàŋnə ŋkòŋə yi ntsyàtə ghá, tsó mə à ni ndám ghò ñùmèsòŋ ŋki mbu mbə ndám ghò a mum Kristo aà. ¹⁷ Mbə a bə yii mə ò lògə a gha tsi'í tsó ñu yii sɪ fà'à abo mɔ'ɔ, ò kwèrə yi tsi'í tsó ajànə mbə ò ki ŋkwèrə gha aa. ¹⁸ Mbə a bə yii mə à le mfànsə annù tsu a mbo wò, kə ŋki ntswa gho ní àyoò tsu, ò nìŋə a nsi ikum mə. ¹⁹ Wa mə Paul mə nàŋsə ŋŋwa'anə yulà aa tsi'í ní àbò yá, wa mə ka twu. Lá wa'atə sigìnə mə ibiinnú gho wòmboŋ i tswé ntii a mum Kristo aa nloŋ ŋgaa yà. ²⁰ Tsó mə a bə laa, ndám ghà, ghìrə annù yulà a nu mə ní ikúm Mmá'àmbi yí'inə. Tsi'í tsó ndám ghà a mum Kristo, ghìrə ntii gha fwetə.

²¹ Mə ŋwà'ànə laa nloŋ mə mə nàŋsə nzi ajaŋə mə o yu'unə aà. La mə zi mə ò ka ghìrə tsyàtə ajaŋə mə mə swòŋə aà.

²² Kì ŋghèè ní mbìi ntaŋtə ntja'àndá bìgìi a mbo mə, ñloŋ mə mə bìi mə Nwìŋgòŋ à ka yu'u niyè'ə nuu i fa gha fu a mbo bù.

Atsà'atə ñlwi'ísə

²³ Wa Epaphras, yii bì'iyu tswə a atsaŋ mbì'i ŋkwitu Kristo Yesu aa, a tsà'atə ghó, ²⁴ Mark, ni Aristarcus, ni Demas, ni Lukas, ñgǎŋkòrə jya a mùm àfà'à, kii ntsa'atə ní ghó. ²⁵ Tá ibòŋ Mmá'àmbi Yesu Kristo tswə bo bì àzwi yuu. Amen.

Aṅwà'ànə a mbo BaHEBER

NJ'IINNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

Kaa bi si n̄u yii mə à le ṅwà'ànə aṅwà'ànə BaHeber aa z̄i. Lá a laa mə ṅgàṅ à le ṅwà'ànə aa a mbo biKrisèn bii mə bi le mbə baHeber n̄tswe a idigə idigə aà. A le ṅwà'ànə aa a ndi'itə waa yii mə bi le si yə n̄ ṅgi'i aà (13.22; 10.3-11.39) mə tá bo tsuu abiintii yaa ló mmà'ətə i tuu Nwī (4.11; 6.1-8; 10.23,29,35). A le ṅki lɔɔ a nsa'a abɛɛ annū abiintii biKrisèn mə ṅgàṅənnū Nwī baYuda le si to ni bimān̄ji bi ghà'ətə aà. Nlɔɔ n̄ ṅgh̄rə bə zi mə n̄tooyi n̄siginə ma yū à n̄ ànnū n̄ṅkonə.

A n̄ àkàà yi mbii ya mə Nwī à le n̄tsyá a n̄jim Moses ṅwarə bo bi bə bi aa, à le n̄swon mə tá bi ka nlɔgə n̄ n̄nàà ṅwa mmà'à n̄i ghu tá tá yu ka n̄li'inə n̄ ibi waa. Nàà ya yii mə bi le n̄zwitə aa, i kwo aa a atu ṅu wa yii mə à le ṅgh̄rə ibi aa, bi tigə n̄si'itə ibi ṅu wa nlò'òsə. ṅgàṅmà'a Nwī i le si mfà'à n̄ ifà'à ma ghú aa a mbo Nwī bo bə bi. Ma ghú ifà'à bi nan̄sə ṅwà'ànə mfigitə aa a n̄ aṅwà'ànə Leviticus, a mum Mikàà yi Nlwen. Nwī a swonə ni mə tá bə bi bi laa man̄sə tsó mə yu ki n̄laa man̄sə mbə aà (Lev. 11.44,45; 19.2; 20.7). Aṅwà'ànə baHeber a kwatə n̄ ndi'i ma yū n̄swonə ni mə Yesu yii mə, ts̄its̄on̄, à ni yu yii mə à tigə ṅgàṅmà'a Nwī yī'inə yī ṅwə aa, à zi mə n̄yweensə yī'inə, n̄tsya a n̄jim abiintii; a ku'unə mə tá bi'inə ki n̄laa man̄sə "nlon mə ṅu yii mə àkòrə n̄izi yi a si laa man̄sə aa kaa à ka yī wa'á Mmà'àmbi yə" (12.14).

Ma m̄u ajàn aṅwà'ànə baHeber a ghaà aa nlon annū ngha'asə Nwī a mbii mbon̄ tá Yesu Kristo à zi bo ajàn mə a le n̄tigə n̄tswe n̄lɔginə a noò wa mə Yesu à le n̄zi n̄ àkàà yī fii ya aà. A n̄ innū tsim, Kristo à tsyatə bə bitsim. A ni Mu Nwī yii mə à lwī'i n̄ṅkonə aà, mə à le nyəgə ayu'unə a n̄jim ṅgi'i aà, n̄tsyatə Moses, bo bi ṅgàṅntoo Nwī tsim a m̄um Nlwen Mikàà, ṅki n̄tsyatə baangel. Nwī à le n̄tsərə mə Kristo à ni ṅgàṅmà'a Nwī yī ṅwə yii à lwī'i n̄ṅkon, n̄tsyatə ṅgàṅmà'a Nwī ji Nlwen Mikàà. A n̄jim Kristo Nwī a yweensə ṅu yii mə à bii Yesu aa ṅgaa mò'ò, mfi'isə yi a mum ibi, ni a mum n̄bo'ò bo bi a n̄tsū n̄wó. Ifà'à yii mə ṅgàṅmà'a Nwī i le si fà'à aa i le si di'i aa yii mə Kristo, tsó ṅgàṅmà'a Nwī yī ṅwə, à ka yī kuu ghu aà. A le n̄zi n̄ àkàà yī fii, yii mə bi warə n̄ àləə n̄u yi, a tsyatə a yi mbii ya mə Moses à le n̄zi ni yu aà. N̄tigə ṅkuu a m̄um Adigə yī Nlāa Man̄sə n̄ àləə yi, n̄si'itə ibi bə ghu ṅgaa mò'ò.

Aṅwà'ànə ma yū à ghaà ànnū ajàn mə Kristo à ki mbə ṅm̄is̄on̄ aa n̄tsyatə ṅwà'ànə j̄i m̄ò'ò (2.9,10, 14-18; 4.15; 5.7-9; 12.3; 13.1). Ka mə Kristo à le mbə Nwī, n̄tswe ni m̄arə yi n̄tsim aa (1.3,8) à le ṅki mbə ṅm̄is̄on̄ n̄tigə mbə tsó bɔɔ bi maà bi tá nan̄sə zi a ṅkwetə waa (2.14-18).

ṅgàṅ ṅn̄wà'ànə aṅwà'ànə ma yū à swonə ni mə bə bii bi yon̄tə ni a mbɛɛ Nwī a ṅgha'asə yu aa tá bi tswe n̄ abiintii, nlon mə "abiintii a bə tuu bə bon̄ kaa mbə ṅu tsu a wa'à gh̄rə tá Nwī à doritə" (11.6). Ka mə bə bii mə bi bii Nwī bi yə ṅgi'i aa, a lɔgə noò ṅghaa nlonə bə bii mə bi le n̄ṅ m̄intii myaa a nu Nwī aà (11.1-40), n̄tigə ndi'itə n̄i bə bi Nwī mə bi

ka nyoŋə Kristo, nte'ε mi'i myaa ghu nu, ntan̄t̄ii, n̄tsuu lō kaa (12.1-3) tā yī tsewe nī n̄kà'a ya yīi mē Nwī à kà'a nlon̄ ŋɡaa yàà aà (10.35,36; 6.10).

Bi yatə aŋwà'anə yū aa laà:

1. Kristo à ni yu yīi mē à dī'i Nwī man̄sə aà 1.1-3
2. Kristo à tsyatə baangel 1.4—2.18
3. Kristo à tsyatə Moses bo Joshua 3.1—4.13
4. Kristo à tsyatə ŋgǎŋmà'a Nwī tsim 4.14—7.28
5. Akàà ya yīi Kristo à zi ni yu aa, a tsyatə yi mbīi yá 8.1—9.28
6. Amà'anwī Kristo a tsyatə à yi ŋgǎŋmà'a Nwī ji mbīi 10.1-11
7. Abiint̄ii a tsyatə innū tsim 11.1—12.25
8. Adī'itè bo bi innū nlwī'isə 13.1-25

Ajāŋ mē Nwī a ghàà a mbo bi'inè n̄tsya a j̄m Mú yī aà

¹ A le mbə a mbīi Nwī a ghàà ni a mbo bità bi bītaà bi'inè a ŋɡaa jī ghà'atə bo bi ni bīmānjī bī ghà'atə n̄tsya aa a n̄j̄m ŋgǎŋtoò ji; ² Lā fàa ŋɡu'ù a nlwī'isə Nwī à ghàà mē a mbo bi'inè n̄tsya aa a n̄j̄m Mú yī. A le n̄nan̄sə ŋɡòŋ n̄joò tsim faa mbi n̄tsya aa a j̄m Mú yī ma ghú yī mē à le n̄tsò'ò n̄lè nī n̄j̄ndá yī mē tā à tsewe a atú n̄joò ji tsimè.

³ Mú yī ma ghú a dī'i nigha'a ni Nwī a ajāŋ yīi mē a ŋwèenə aa, ŋkii ndi'i aa tsi'ī mārə Nwī. A ki mbə yu yīi mē a ləə mbi yū n̄tsim tsi'ī ni nigháà ni nū mē ni tsewe nī mīdà'a aà. Nòò yīi mē à le n̄zī nī ànnū n̄sī'ī ìbi bē bi tsimè aa, à le ntigə n̄tswe a mbèè n̄ikwε Nwī yīi mē à tsewe nī àdà'a tsim aa nī mà'a a ndəŋ.

Adà'à yīi mē Mu Nwī à tsewe ni yu aà

⁴ Nwī à le ŋghirə mē tā àdà'a Mú yī tā à tsyatə yī baan̄gəl tsi'i ajāŋ yīi ìkum wa mē à le mfa a mbo Mú yī i le ŋkò'ònə n̄tsyatə myaa aà.

⁵ Kaa Nwī le ŋwa'a a noò tsù a mbo angel yī tsù swon̄ mē,

“O ni Mú ghà,

sii, mē ni Taà ghò.”

Kaa Nwī à le ŋwa'a kī n̄swon̄ə a mbo angel yī tsù mē,

“Mè ka bə Taà yī

ta à ki mbə Mú ghà.”

⁶ Nòò yīi mē Nwī à le n̄tswe nī n̄toò mú yī yī n̄tsyambīi ma ghú fàa mbi aa, à le mbū n̄swon̄ mē,

“Baangel bitsim tá bi ka mmii n̄ii.”

⁷ A le mbū n̄swon̄ nlon̄ baangel bi mē,

“Bo bya mē bo fà'a a mbo yu Nwī aa, bo bə aa tsi'ī tsò fífərə,

ŋki ŋghirə mē ŋgǎŋfà'a ji ma jū tá i bə tsi'ī tsò n̄lwá mɔ'ò.”

⁸ Ŋghε nī mbīi m̄baŋnə n̄swon̄ a mbo mú yī mē,

“Oò Nwī Tá ànnū nifó yo tá à lwi'i tsi'ī n̄ŋkon̄ə!

O sa'a bē bo aa ni m̄anjī yīi mē à tsinə aà.

⁹ O kònə ànnū yīi mē a tsinə aa, m̄baa annū yīi mē a s̄i tsinə aà.

A ni n̄j̄i'ī ànnū yīi Nwīŋgòŋ, tsi'ī Nwīŋgòŋ ghò, à tsò'ò mē gho,

ŋŋentə a ndəŋ, mfa n̄idorə a mbo wò n̄tsyatə ŋgǎŋakòrə jò aà.”

¹⁰ A le ŋki n̄swon̄ mē,

“Tsi'i wò, Mmà'àmbí, ò le nlògìnə a mbíi, ñnanşə njòò tsim a atu nsye, ñlògə aa tsi'i mbò mo nnanşə aburə ghu.

¹¹ Njoo mà jù tsim i ka yí bwe, lá wò wòmboŋ ò ka yí lwí'i nínkoŋə; njòò mà jù

tsi'i tsim i ka yí lwən sà'akə tsi'i tsò ìtsə'ə

¹² O ka yí kərə njoo mà jù tsi'i tsò akutə

tá bì kwensə tsi'i tsò àtsə'ə.

La wòmboŋ kaa ò si kwensə,

ŋki nlwi'i nínkoŋə, kaa ilòò jo i wa'à mè.”

¹³ Nwí à leè ñswon aa a mbo ghuu angel mə,

“Tswe fāa a mbèè àbo mə yí mà'à,

nywe'e a noò yíi mə mə ka nòŋşə ŋgàŋkibàà jò a nsye

tá ò tətə mikòrə mo ghu aa ε?”

¹⁴ Baangel baŋnə ntigə mbə aa bì wò aa ε? Tigə bo bə aa izwí jii mə i fā'à a mbo Nwí; Nwí a toò nì waa bo ghèè ñkwetə nì bē bíi mə bo tswe nì ñjì ilòŋ aa ε?

2

Ntoo yí ñwè ñloŋ annú nyweenə

¹ Tsó mə a bə ma mùu ajàn aa, bí'inə nanşə nte'ε atú yi'inə a nì annú ya mə bí'inə le nyu'u aa, mə tá bí'inə tsee ló mà'atə i tigə ki tsinə ghèè nì mánjì yí dànə. ² Mbə a bə mə ntoo ya mə baangel le nzi ñke'ənə aa, i le ntənsə, nìbə ajàn yíi mə, ñù ntsim yíi mə kaa à le ŋwa'à nì annú yíi mə ntoo ya i le si swon aa ghìrə, kə ntiì nì átu aa, bí le nin njo yíi mə i kù'unə aa ghu nu, ³ bəə boŋ mbə bí'inə kwāŋ aa mə akə mə mbə bí'inə me'e ntoò nywèensə bè yí ñwè ma yú aa ε? A ntoo mà yú aa a le mfòò ñswon tsi'i Mmà'àmbí, bə bíi mə bí le nyu'u ghu mbo aa, bí kii ñtigə ndiintə a mbo bí'inə mə nì annú. ⁴ Nwí à le ñkii ndiintə nì ntoo màyú yíi ŋgaa nì ilənsə, nì innútsyámbo, bo bí innú jì yéyerə tsi'i ibəŋ bəŋ, a bò'ò nì mütəŋnə mí Azwí Nwí, mii mə Nwí yumboŋ à le si yátə tsi'i ajàn yíi mə yu kəŋ aà.

⁵ Kaa Nwí à le ŋwa'á mbi, ya yíi mə bí'inə swonə nì mə i ka yí zì aa, a mbo baangəl fa mə tá bì ka nsa'a. ⁶ Nloŋ mə a tswe a adigə yí mò'ò a múm àŋwà'anə Nwí mə,

“Ñù à bè aa àkə mə mbə ò ká ŋwa'atə nì annú yi,

kə tsi'i mu ñù mə o lèntə nì annú yi aa ε?

⁷ A nì mù atii noò ò le ŋghìrə yi a sigitə ñtsyatə baangəl,

la ò ŋentə yi, mfa nigha'a nì wè bo bí ìkùm nìbò'ò ghu mbo tsó mífò

⁸ mfa joò tsim i nòŋ ghu nji'i mikòrə mə tá à ka mbu'utə.”

Tsó mə à le mfa njòò tsim ghu mbo mə à ka mbu'utə aa, kaa àyòò tsu a le wa'à ghu tswé mə kaa à le ŋwa'à nì ñká nsa'a tswé. La tsó mə a bə tsítsònŋ aa, bí'inə yə mə kaa à burə tí njòò tsim ka nsa'a.

⁹ La bí'inə yə Yesu yíi mə Nwí à le ŋghìrə a nì mú àtiì noò a sigitə ñtsya baangel, nyə ŋgi'i ñkwo a atu bè bìtsim a ñjím ibòŋ Nwí aa, Nwí a tigə ñŋentə yi, mfa nigha'a bo bí ìkùm nìbò'ò ghu mbo tsó mífò, ñloŋ ŋgi'i ya yíi mə à le nyə aà.

¹⁰ Nlonj mə a le ηkù'ùnè mə tâ Nwĩ yii mə à le nanjə njoò tsim, i kɪ ñtswe aa ghu mbo aa, tâ à ghìrə Kristo, yu wa yii mə bə tsyà ghu njim nìbɔŋ yweenə aa, tâ à bɔŋ mǎnsə ñtsya njim ηgi'i yii mə à le yə a ηghìrə mə tâ bɔɔ bɪ ghà'atè bɪ tswe ni nìgha'a aà. ¹¹ Yesu ma wa mə a ghìrə ni mə tâ bə laa mǎnsə aa, yu bo bɪ bə bya bii mə a ghìrə bi laa aa, bo fε'ε aa a ηgwè'è yɪ m̄fùùrè. A n̄i n̄ji'ì ànnù yii mə kaa à si atu d̄irè a ntwoŋə waa ni bɔɔ bi maà bi aà. ¹² Ntigè nswonj ni a mbo Nwĩ, “Mè ka ki swonjə n̄i ànnù yo a mbo bɔɔ bi maà bā, mè ka ki gha'asə n̄i gho a tit̄i n̄ghòtè bə bō.”

¹³ A le ηki mbu nswonj a adigə yɪ mo'ɔ mə,

“Mè ka lèè n̄t̄i gha ghu nū.”

ηki mbu ηkù'ùsè n̄swonj mə,

“Mè ghulà bi'i bɪ bɔɔ bya bii mə Nwĩ à fa a mbo mə aà.”

¹⁴ Tsò mə bɔɔ m̄a bya a ni bə bii mə bi tswe ni njyānu bō àləə aa, Yesu yumbɔŋ à le ηki n̄tigè nlogə marè nū wàà, mə yu tigə kwo t̄a ta ηgi'i a nu yu wa yii mə à tswe n̄i àdà'à niwo aa, yu ma ghú a bə aa Devil, ¹⁵ i kètè m̄n̄k̄irè a nu bə b̄itsim bii mə annū mbo'ɔ n̄wo a le niŋ waa a ndábù'ù a ni nòò n̄tsim yii mə bo le n̄tswe bit̄i aà. ¹⁶ Ma mùu ajàn, tsi'ì annù n̄n̄kɔŋə, kaa à si aa ànnù baŋŋəl lentə, a lèntè aa bə ànnù bə bii mə bi lo a ηgwè'ε Abraham aà. ¹⁷ Nlonj ma yú ànnù, à le n̄tswe n̄i m̄bə tsi'ì tsò bɔɔ bi maà bi n̄i innù tsim, mə yu tigə bə ηḡan̄mà'a Nwĩ yɪ ñwè yii mə a ko m̄l̄n̄nè bə ñk̄i mfa'a n̄i n̄t̄i yɪ tsim a mbo Nwĩ, a ηghìrə mə tâ Nwĩ à si'itè ibi bə. ¹⁸ Nlonj mə, tsò mə yumbɔŋ à le nyə ηgi'i a ajànə mə Devil à le ηkwà'anè yɪ aa, à zì ajàn yii mə mbə yu a ka ηkwetə bə b̄itsim bii mə Devil a kwà'anè waa aà.

3

Yesu à tsyàtə Moses

¹ Ma mùu ajàn m̄bā bɔɔ bi maà ba bii bi laa mǎnsə aa, bii mə Nwĩ à twonj ghuu b̄itsim aa, n̄i nanjə n̄wa'atə Yesu yii mə à ni nḡantòò Nwĩ yumbɔŋ, ηki mbə ηḡan̄mà'a Nwĩ yɪ ñwè, a mùm ànnù Nwĩ yii mə b̄i'inè bii aà. ² A le si fà'a a mbo Nwĩ yii mə à le n̄tsɔ'ɔ yɪ aa tsi'ì n̄i n̄t̄i yɪ tsim, tsi'ì ajàn yii mə Moses à le ηk̄i mfa'a n̄i n̄t̄i yɪ tsim a nda Nwĩ aà. ³ Lá Yesu ma ghú à tswe ni n̄igha'a ni n̄igha'atè ñtsya n̄i mə Moses à tswe ni nu aà, tsi'ì tsò mə ñù yii mə à ghurə nda aa, à tswe ni n̄igha'a n̄tsyàtə nda ya aà. ⁴ A laa mə a ndá ñtsim aa a bɔɔ ñù, la Nwĩ à ni yu yii mə à b̄ɔɔ njoò ñtsim aà. ⁵ Moses à le si fà'a ifà'a tsim a nda Nwĩ tsi'ì n̄i n̄t̄i yɪ tsim aa tsi'ì tsò ñḡan̄fà'á, a mbə àyəfə n̄i innù jii mə bi ka yɪ tigə swonjə a njim aà, ⁶ Lá ηghε a ni Kristo, bi le n̄lèè yɪ a b̄an̄nè ñtswe a atu ndá Nwĩ mfa'a n̄i n̄t̄i yɪ tsim aa tsi'ì tsò mú yɪ. B̄i'inè bə aa ndá Nwĩ a ajàn yii mə mbə b̄i'inè ləə ab̄iint̄i ȳi'inè tâ à t̄i, ηk̄i n̄t̄erə n̄i ànnù yii mə b̄i'inè bə aa.

Afwetə a mbo bə bi Nwĩ

⁷ Tsò mə a bə mùu ajàn aa, a ajànə mə Azwĩ Nwĩ a swonjə ni mə, “Si, mbə n̄i t̄i yu'u n̄j Nwĩ,

⁸ n̄i tseè m̄nt̄i muu ki k̄i tsò wa njwi mə n̄i le si t̄i atu a mbo Nwĩ ñtigə ηkwa'anè nii wa nta'a miwèè,

⁹ wa adigə yīi mə bitaa buu bi le ηkwà'ànə gha ghu n̄tigə nyə innù jīi mə mè le si ghìrə a atú ìlòò mighum mi n̄kwà aà.

¹⁰ Ma mùu ajàṅ n̄tōṅ gha i le n̄tigə nlwī a nu n̄wàà ni bē ma bya, mè swon̄ mə, 'Bo fānə m̄n̄jī ghà a m̄ntīi bo a ṅḡḡḡ b̄n̄òò bitsim; kaa bo lèè wa'á b̄m̄án̄jī b̄á zī.'

¹¹ Mè le n̄tigə nlwisə n̄tōṅ a nu bo, ηkaa nswon̄ mə, 'Kaa bo ka yī wa'á a m̄m̄m̄ afwetə ya ya kuù.' "

¹² B̄oḡ bi maà, n̄i ka n̄tsyesə ghūu, mb̄i'ì ṅù yī m̄o'ḡ titi' b̄u a tswé n̄i n̄tīi yī bi, kaa wa'á n̄tīi yī a nu mè n̄iṅ, ṅghìrə n̄i mə tá n̄i ma'atə Nw̄iṅḡḡḡ yīi mə à tswé n̄tīi aà. ¹³ N̄i b̄an̄nə ηka n̄d̄i'itə n̄i ghūu bu ni b̄u a n̄jw̄i tsim, a n̄i n̄òò n̄tsim yīi mə bi twon̄ə n̄i "s̄iī aà" mə tá ìb̄i tsuu ló bwe'esə ṅù n̄ib̄u ghūu yī tsù i ghìrə tá n̄tīi yī tīi. ¹⁴ Nlon̄ mə mbə b̄i'inə bi Kristo tswé n̄i ànnù yī f̄ūrə aa, tsi'ī ajàṅ mə b̄i'inə lwi'i a m̄m̄m̄ àb̄iintīi ya yīi mə b̄i'inə le n̄tswe ni yu n̄lōḡinə a mb̄i'ī aa ṅghèè m̄an̄sə, ¹⁵ tsi'ī a ajàṅ yīi mə bi t̄è'è mē n̄foo nswon̄ə aa, mə,

"S̄iī, mbə n̄i yu'u ṅjī Nw̄i,

n̄i tsee m̄ntīi muu ló ki kii,

ts̄o wa n̄jw̄i mə n̄i le si t̄i at̄u a mbo Nw̄i aà."

¹⁶ Bè ma b̄u mə bi le nyu'u ηka n̄tīi at̄u aa, à le mbə aa b̄i wò aa ə? A le ṅwa'á aa b̄è bya bitsim b̄iī mə Moses à le m̄f̄i'sə waa a ala'a Egipto aa b̄è aa ə? ¹⁷ Bè b̄iī mə bi le ṅghìrə n̄tōṅ yī i lw̄i a atú ìlòò mighum mi n̄kwà, à le mbə aa b̄i wò le? A le ṅwa'á aa bo bya mə bo le ṅghìrə ìb̄i, n̄tigə ṅkwokə wa at̄u n̄ta'a miwèè aa b̄è aa ə? ¹⁸ Baa à le ṅkàà aa a mbo bi wò mə kaa bo ka yī wa'á wa m̄m̄m̄ àdigə afwetə yu kuu aa ə? Tigə bi le ṅkà'á aa a mbo bo b̄è bya b̄iī mə bi le n̄tīi at̄u aa ə? ¹⁹ Ma mùu ajàṅ b̄i'inə yə mə kaa bo le ṅwa'á ghu kuu aa nlon̄ mə kaa bo le ṅwa'á n̄i àb̄iintīi tswé aà.

4

¹ Ts̄its̄ōṅ a ajàṅ yīi mə ṅkà'a ya a ṅkuu a m̄m̄m̄ àm̄iint̄ə ì b̄urə aa, a ku'unə mə tá b̄i'inə ka m̄o'ḡ mb̄i'ì ṅù n̄ib̄u ghūu yī tsù, a yī wa'á ti kuu ghu tswé. ² Nlon̄ mə n̄too yī n̄siginə ya ì le n̄zī a mbo b̄i'inə aa tsi'ī ajàṅ mə ì le ṅki n̄zī a mbo bo aà; l̄à n̄too yīi mə bi le nyu'u aa, kaa ì le wa'á waa kwetə, nlon̄ mə kaa bo le nyu'u aa kaa wa'á kwerə n̄i àb̄iintīi. ³ Nlon̄ mə b̄i'inə b̄iī b̄i'inə kwerə n̄too mà ya mb̄iī aa, b̄i'inə kuu maa a m̄m̄m̄ àm̄iint̄ə, a ajàṅ yīi mə à le nswon̄ nlon̄ bo bya mə bi le ṅwa'á b̄iī aà,

"A ajàṅ yīi mə mè le ṅkàà a m̄m̄m̄ àlw̄int̄ōṅ yə aa,

'kaa bo ka yī wa'á a m̄m̄m̄ àm̄iint̄ə ya ya kuù.' "

Aà ànnù yīi à le nswon̄ə ka mə à le m̄an̄sə afà'á yī a noò yīi mə à le n̄an̄sə mbi yū aà.

⁴ Nlon̄ mə à laa ṅghàà a adigə yī m̄o'ḡ nlon̄ n̄jwi ji s̄ambaa l̄alà, "Nw̄i à le m̄f̄a'a afà'á yī m̄an̄sə, à t̄i mə t̄i b̄è a n̄i n̄w̄i ji s̄ambaa, a mīint̄ə." ⁵ A laa ṅki m̄bu nswon̄ a adigə yī m̄o'ḡ nlon̄ tsi'ī ànnù ma yū mə,

"Kaa bo ka yī wa'á a m̄m̄m̄ àm̄iint̄ə ya kuù."

⁶ Mbə yīi mə a tswé ts̄it̄ōṅ mə à n̄i tsi'ī n̄b̄um̄t̄ə b̄è b̄i m̄o'ḡ mə baa yī kuu maa a m̄m̄m̄ àm̄iint̄ə, tá b̄è bya mə bi le m̄f̄òò ṅkwerə n̄too yī n̄siginə

ya kaa tâ bì wa'à ghu bâḡnè ñkkuu nlonḡ atii atú ya aa, ⁷ Nwĩ a bú ñlèḡ ñjwi yĩ mɔ'ɔ nswonḡ mḡ, “Sii,” ñswonḡ ntsya aa a ñjim ñmfɔ David a noḡ yii àgha'a nàḡsè mè ñsa'atḡ aa, a múm ñghàà nuà mè bì fòḡ mè ñswonḡ aa, “Sii, mbè ni ti yu'u ñji Nwĩ, ni tsuu mĩntii muu ki kii.”

⁸ Nlonḡ mḡ, Joshua à le mbaa bè fa amĩntḡ ya a mbo bo bonḡ kaa Nwĩ à sè bú ñka ñghaa nlonḡ ñjwi yĩ dàḡḡ a ñjimḡ. ⁹ Mbè yii mè a bè ma la aa, ñjwĩ ñmĩntḡ à tswè ghu a mbo bè bì Nwĩ tsi'ĩ tsó ya mè Nwĩ à le mmĩntḡ ghu ñi ñjwi ji sàmbaa aà; ¹⁰ ñlonḡ mḡ ñu ñtsim yii mè a kuu a múm amĩntḡ Nwĩ aa, a mĩntḡ a ni à yii anùḡḡnḡ tsó mè Nwĩ à le mmĩntḡ a ni à yi aà.

¹¹ A ku'unḡ mè tâ bì'inḡ gaansḡ mitii mĩ'inḡ a ñkkuu a ma aa múm à mĩntḡ, ñtsyesḡ mbi'ĩ ñu yĩ mɔ'ɔ a wò ñtsya a ñjim ti bii bo bì ñbuu atii atu bambii ma yá.

Ñghàà ni Nwĩ

¹² Ñghàà ni Nwĩ ni tswé ñtì ñkii mfa'a, ñtsḡ'ḡ ntsya munwi mbà'a m̀bèḡ tsim, yii mè a sò ñkkuu nywe'e a ñi àdìḡḡ yii mè ñtì bo Azwĩ boontḡ ghu aa, ñywe'e a adìḡḡ yii mè m̀kĩrìnḡ mi nu bo ñimfɔḡ boontḡ ghu aa, ñki nzi im̀ḡntḡ bo bì innù jii mè m̀ntii mi bḡ yḡ'atḡ aà. ¹³ Kaa àyoḡ tsu yii mè Nwĩ à le nnaḡsḡ aa kaa mbè wa'à ghu nsi lèḡntḡ. Lá m̀baḡnḡ ñḡa'anḡ, nyentḡ a mi'ĩ yu wa yii bì'inḡ ka yĩ fa akwi'ĩ ñghàà ghu mbo aà.

Yesu ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè.

¹⁴ Mbè yii mè bì'inḡ tswè ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè yii mè à kò'ḡnḡ aa, yii mè à lèḡ ñtsya ñkkuu ñghèḡ a aburḡ, mbè Yesu Kristo, yii mè à ni Mu Nwĩ aa, a ku'unḡ mè tâ bì'inḡ tswa annù ya yii mè bì'inḡ bii tsi'ĩ tsó bè bì Kristo aa tâ à tii. ¹⁵ Nlonḡ mḡ kaa bì'inḡ sè aa ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè yii mè kaa m̀bè wa'à m̀lĩḡḡnḡ yĩ'inḡ ko aa tswé, a m̀lĩḡḡnḡ yĩ'inḡ, bì'inḡ bii mè bì'inḡ ni iborèkḡ ñjoo aà. Bì'inḡ baḡnḡ ntswe aa ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè yii mè ñḡàḡm̀nànḡ à le ñkwà'anḡ yĩ a ni bim̀ànḡi bitsim a ajànḡ mḡ a kii ñkwa'anḡ ni yĩ'inḡ aà, lá kaa a wa'a wò. ¹⁶ Ni swunḡḡ ghuu ñghirḡ tâ bì'inḡ koontḡ a nsi àbèrḡ m̀bɔḡnḡ ni ñidorḡ ñtsuu ki bɔ'ɔ, tâ kwèrḡ ñko m̀lĩḡḡnḡ bo bì ibòḡ yii mè ì ka ki kwetḡ yĩ'inḡ a noḡ ñḡi'ĩ aà.

5

¹ Bì tsɔ'ɔ ñi ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè ñtsimḡ aa a titii bè bi, mè tâ à ka ñkwèrḡ ñi innù jyaa ñghèḡ ni ju a mbo Nwĩ, ñkii mfa ñi ñjoo bo bì ñjoo mmà'a Nwĩ ñlonḡ ibi waa. ² Mbè yii mè yumbɔḡ à ni aborikḡ ayoo, ñkii m̀fansḡ ñi innù a ni bim̀ànḡi bì ghà'atḡ aa, a bɔnḡ a mbo bè bii mè kaa bì sɨ annù zi ñkii m̀fansḡ ñi innù ni bim̀ànḡi bì ghà'atḡ aà. ³ Mbè yii mè a bè ma mùu ajànḡ aa, à tswè ni ñka mfa ñjoo mmà'anwĩ ñlonḡ yii ibi mbɔḡ kii fa nlonḡ ibi abùḡḡ bḡ.

⁴ A mbù ñghèḡ ghu, kaa ñu à sè ibiinnù yĩ ñḡentḡ ntsɔ'ɔ ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè. A ki mbè tsi'ĩ Nwĩ yii mè a tsɔ'ɔ ñi ñu ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè, a ajànḡ yii mè à le ntsɔ'ɔ Aaron aà.

⁵ Aa tsi'ĩ ñḡḡḡ ñḡḡḡ a ajànḡ yii mè kaa Kristo à le ñwa'a ibiinnù yĩ ñḡentḡ mè tâ bì ghirḡ yĩ ni ñḡàḡmà'a Nwĩ yĩ ñwè. Lá Nwĩ a baḡnḡ ñswonḡ ghu mbo mè,
“O ni Mù ghà;

sii, mē tīgè mē mbē Taà ghò.”

⁶ Nwī a kī mbu nswon a adigē yī mō'ō mē,
“O nī ngāṅmà'a Nwī i lwi'ī nīṅkonè,
a ṅkǎṅ ngāṅmà'a Nwī Melkizedek.”

⁷ A mûm ntswénti yu fàa nsye, Yesu à le si tsà'atè nī Nwī, mbetè nī innu ghu mbo tsi'ī nī mīti ñyè'è mīlāà sigè, a mbo yu wa yī mē à le ntswe nī midà'à mē mbē a yweensé yī a mbo nīwo aà. Nwīṅḡon a yu'u nīyè'è nī, nyonè aa a ajāṅ yī mē à le si bō'ō nīi aà. ⁸ Ka mē à le mbē Mu Nwī aa, a yègè àyu'unè ntsya aa a nīm ṅgi'ī yī à le nyè aà. ⁹ Nòò yī mē bi le ṅghirè a bōṅ maṅsè aa, a bēṅ ntigè ṅū yī mē a fa nī ḡon yī mē i lwi'ī nīṅkonè aa, a mbo bē bīi mē bi yu'unè nīi aà. ¹⁰ Maa ajāṅ, Nwī a tīgè ntsō'ō yī nī ngāṅmà'a Nwī yī ṅwè a ṅkǎṅ ngāṅmà'a Nwī Melkizedek.

Awà'àsè ñlon mmà'atè àbīinti

¹¹ Innū jī ghà'atè i tswē ghu a nswon a mbo bù ñlonè ma yū ànnū, la a tsyanè a mbo bī'ī a ntō'otè a mbo bù ñlonè mē a tsyanè a mbo bù a wāṅsè nyègè ànnū nzi aà. ¹² Ka mē bonè nī tīgè aa bīdī'ibinnū tsītsōṅ aa, nī burè ka kī lōò nī ṅū mē tā à bu ndī'ī ghūu nī innū ntsyāmbīi a mūm nīghāà nī Nwī. Bonè nī laa ntigè ntsaa nī mīji mī tsāà, lā nī burè ka kī lōò aa tsi'ī nībīi. ¹³ Nū ntsīm yī mē a nōṅ nībīi aa, à burè aa mu yī mbōrè, kaa mburè ti ànnū yī nīghāà nī Nwī nī dī'ī ñlonè innū jī tsīnè aa zī. ¹⁴ Lā a mīji mī tsāà laa a jī bē bīi bī kwè mē ntigè bīlīi, bīi mē bī yègè mē, a nī ntswénti yāà, nzi kwensè a tīti ànnū yī siginè bo bi yī bī aà.

6

¹ Tsō mē a bē ma mùu ajāṅ aa, bī'inè ma'atè innū ntsyāmbīi mbīi jī mē bī'inè le nyègè ñlonè ntoò Kristo aa, ṅghè nī mbīi ṅkwe ntigè bīlīi a mūm Azwī. Kaa wa'à bù ka ndī'ī nī innū jī ntsyāmbīi tsō mmà'atè ṅka ṅghirè innū jī bī jīi mē i zī nī nīwo aa bo bī ànnū nniṅ mīnti mī'inè a nu Nwī, ² kē ànnū a ṅka mmurè bē a ṅkī, bo bī a ṅka nnōṅsè mbo a atu bē, ànnū ñlonè ànnū nyweenè nī nīwo, kē ànnū nniṅ isa'a yī mē i lwi'ī nīṅkonè aa a nu bē. ³ Lā bī'inè ka dī'ī innū ma jū mē mbē Nwī à bīi!

⁴ Nlonè mē kaa mbē bi wa'à bù ṅghirè tā bē bīi mē bi lèè mfoo nyè ṅkà'à Nwī, ñywe'etè mītēṅnè mīi mē mī lō a aburè aa, ṅkwerè Azwī Nwī, ⁵ ñywe'etè ajāṅ yī mē nīghāà nī Nwī nī bonè mbē aa, nywe'etè mida'a mī ṅgū'ù yī mīfi yī mē i zī aa, kaa mbē bi wa'à bù ṅghirè mē tā bo bēṅkè mīnti myaa ma'atè ibī waa mbīi fu a mbo Nwī. ⁶ Mbē bo bu ntuu Nwī, ntigè mbo ṅka ṅkweentè aa Mu Nwī yaa ṅgaa, ndirisè nī àtū yī, bēṅ bonè kaa mbē bi wa'à bù ṅghirè mē tā bo bēṅkè mīnti mya mbīi fu a mbo Nwī. ⁷ Nlonè mē nsye yī mē mbēṅ i loo ntsutè nī a ṅgaa ṅgaa, ṅghirè ṅjoo i kwī ghu, mē bē bīi mē bi bē ñlonè ṅgaa yāà ka ṅjī aa, i kwērè mbōonè a mbo Nwī. ⁸ Lā mbē nsye ya i tswē, a ka ṅkō'ō naa bī kērè kērè ghu bo bīnègè, bonè kaa bi si ànnū tsu kwetè, a tīgè mbē aa mē Nwī à nīṅ ndòò ghu atu ṅkī ntigè nīwi'isè ntòò.

⁹ Ka mē bī'ī ghāà ma mùu ajāṅ aa, a ṅghè nī ṅgāà yūu, a ṅjoo nībōṅ, bī'ī naṅsè nzi mē nī tswē nī innū jī i bonè ntsyātè, mbē jīi mē i ka ḡhè tā nī yweenè aà. ¹⁰ Kaa Nwī à si ṅū yī mē a jītè ṅkòbè bē, kaa mbē a wa'à

afà'à yii mē ni fà'à a mbo bè bi Nwī aa lī'ìnè, bo bi ajàṅ mē ni kii ṅkoṅè nī waa, nzi nywe'e tsítsòṅ aa. ¹¹ Bī'i yè'ètè mē tā nī ghɛɛ nī m̀b̀b̀i tsi'ī maa ajàṅ ṅka mfa'a innu tsim nī m̀nt̀ti muu mitsim, tā a yī ti bē a n̄im nī kwɛrè àyoo yii mē ni bē aa. ¹² Kaa bī'ī si l̀òò mē tā nī ka mbɔrəkè, nī ka ṅṅe'esè bē b̄i mē bi n̄iṅ m̀nt̀ti myaa a nu Nwī ṅki ntswe nī àt̄àṅt̄i aa, tā yī kwɛrè ayoo ya yii mē Nwī à kà'à aa.

Ǹk̀à'a Nwī yii mē a lwensè aa

¹³ Nòò wa yii mē Nwī à lɛ ṅka ṅghirè ṅkà'à yī bo Abraham aa, kaa à lɛ ṅwa'à nī n̄u yī d̄àṅ yii mē à lɛ ṅkò'òṅ ntsya yī aa tswé mē mbè yu kaà ghu ikumè, à lɛ ntigè nlogè aa àtu ib̄in̄u yī ṅkaa ghu ¹⁴ ṅswon̄ mē, "Tsi'ī ànnu n̄iṅkoṅè, mē ka yī n̄iṅ mbɔɔnè a nu wò i ghirè tā ṅgwè'è yò i gha'a." ¹⁵ Tsò mē Abraham à lɛ ntswa nt̄i yī ṅka nyu'utè aa, à lɛ ṅkwɛrè ṅkà'a yā. ¹⁶ N̄u yī ntswe nī ṅkàà ànnu aa, a kaà aa nī ikum̄ n̄u yii mē à d̄ir̄isè ntsyàtè yī, ma mùu ajàṅ àkàà ya a tswaa ànnu ya kaa bi wa'à bù ṅka nligitè. ¹⁷ Ma mùu ajàṅ, Nwī à lɛ ṅka n̄lɔɔ naṅsè nd̄i'ī tā à laa a mbo bè b̄i mē à lɛ ṅkà'à a mbo bo aa, mē kaa ṅkà'à yī kaa à si kwensè aa, à lɛ ntigè nlogè ikum̄ yī ṅkaa ghu. ¹⁸ Ma la a bē mē ànnu tswè ghu jī baa mē kaa mbè i wa'à kwensè, nd̄i'ī nī mē kaa mbè Nwī a wa'à ab̄aṅn̄n̄u swon̄è. Nlɔṅ ma juà ànnu jī baa, bī'inè b̄i mē bī'inè khè n̄l̄əntè nī a nu Nwī tā bī'inè tswè nī àt̄àṅt̄i ṅka mbè nī ànnu yii mē bi ka'a a mbo bī'inè aa. ¹⁹ Ànnu ma j̄u mē bī'inè bē aa i tigè mbè alaṅsè ṅgò'ò yii mē bī'inè t̄ə ghu nt̄i aa. Ànnu ma ȳu mē bī'inè bē aa a ghirè nī mē tā bī'inè tigè ṅkuu ṅghɛɛ wa adigè mmà'a Nwī yii mē a laa m̄aṅsè, tsi'ī wa a n̄im àtsò'è ya mē a lɛ si yàtè nd̄amà'a Nwī, ²⁰ tsi'ī wa adigè yii mē Yesu à t̄syà mē m̀b̀b̀i yī'inè ṅghɛɛ ghu aa, nī tsùsè àt̄u yī'inè, ṅkī mbè ṅgàṅmà'a Nwī yī ṅwè yii mē à lwī'i n̄iṅ ṅkaṅ Melkizedek.

7

ṅgàṅmà'a Nwī Melkizedek

¹ Melkizedek ma gh̄u à lɛ mbè m̄f̄ Salem ṅki mbè ṅgàṅmà'a Nwīṅḡon̄ Akò'ònt̄sirè. Nòò yii mē à lɛ mbòò Abraham a kwèè nī ntsò yii mē à lɛ ntsya, n̄zwitè b̄if̄ bya bi n̄ikwà aa, à lɛ n̄iṅ mbɔɔnè ghu n̄u; ² Abraham a yàtè ṅjoo j̄yà tsim idigè yī n̄ighum, ntigè mfa adigè yī f̄ùùrè ghu mbò. N̄jī'ī ikum̄ Melkizedek yī ntsyamb̄i i bē aa mē m̄f̄ innu j̄i i tsinè aa, yii mē i yòṅtè, tsi'ī tsò m̄f̄ Salem aa, i bē mē, m̄f̄ mbɔɔnè. ³ Kaa à si nī tā kè ndè, kè nī ṅk̄aṅ ṅgwè'è tswé. Kaa à si nī n̄l̀ḡinè kè n̄lwī'i n̄tswènt̄i yī tswé, m̄finè a Mu Nwī, mbè ṅgàṅmà'a Nwī yii mē à lwī'i n̄iṅkoṅ aa.

⁴ Naṅsè yè mbuù n̄u yī ṅwè yii mē Melkizedek à bē aa! Abraham, t̄àtsè yī'inè à lɛ mf̄ abwenè ṅjoo j̄yà yī f̄ùùrè atu n̄ighum ghu mbò, ṅjoo j̄yà mē à lɛ ṅkwɛrè a adigè ntsò aa. ⁵ ṅgwè'è Levi yii mē à nī ṅgwè'è ṅgàṅmà'a Nwī aa, bo tswè nī nd̄i'ī a mum n̄ṅsè Nwī mē bo ka ṅkwɛrè nī àt̄i ayoo yī f̄ùùrè atu n̄ighum a mbo b̄o bi maà byaa ka mē bo bitsim lo aa a ṅgwè'è Abraham aa. ⁶ La n̄u ghuà mē à lɛ ṅwa'a aa a ṅgwè'è bo lo aa, à lɛ ṅkwɛrè at̄i ayoo yī f̄ùùrè a atu n̄ighum a mbo Abraham, ntigè n̄iṅ mbɔɔnè a nu yu wa yii mē à lɛ ntswe nī ṅkà'a ya aa. ⁷ Kaa à si ànnu yii mē mbè bi kà n̄ligitè bē mē a mbɔɔnè a nu n̄u yī ṅkègè aa a n̄iṅ nī n̄u yī ṅwè.

⁸ Faà bi'inè yə mə a atii ayoo yī fùurè a atu nìghum aa a kwērə bē bii mə bi kwo aà, lá a n̄ghèè ni Melkizedek, a le ñkwērə ñú yīi mə àñwà'ànə Nwī a swonj mə à tswe nìkonjə. ⁹ Maa ajàn mbə bi tse swonj mə, Levi yumbonj yīi mə à le si kwērə itii njoo mà jú aa, à le ñki mfa, ntsya aa a n̄jim Abraham, ¹⁰ Nlonj mə Levi à le mburə a ato'o Abraham wa noò wa mə Melkizedek à le mbòò yi aà.

¹¹ A le mbaa bə mə ifà'a ngǎñmà'a Nwī jii mə i le nlò a ngwè'è Levi (nlonj mə bə le ñkwērə n̄n̄sə n̄tsya aa a n̄jim bo) i le mbonj manjə, bəə bonj ñgǎñmà'a Nwī à le mbù m̄fè'è bə a ngwè'è Melkizedek, kaa wa'à bə a ngwè'è Aaron fè'è aa é? ¹² Nlonj mə Nwī à bə kwensə mbuu ngǎñmà'a Nwī bəə bonj n̄n̄sə à ka kii kwensə. ¹³ Nlonj mə ñú yīi mə bi swonj ìnnù ma jú nlonj ngaa yī aa, à fè'è aa a ngwè'è yīi mə ñú à leè ñwa'à ghu fè'è ñka mfa'a adigə n̄ikentə ni m̄o'ò ni mà'a Nwī. ¹⁴ A laa mə Mmà'àmbi yī'inè à le m̄fè'è aa a ngwè'è Judas, la nlonj ngwè'è Judas, kaa Moses à le ñwa'à annù tsu swonj nlonj annù ngǎñmà'a Nwī.

¹⁵ Ma yú a tigè n̄nanjə m̄fè'è nlaa mə mbə ñgǎñmà'a Nwī, a biinə mbə tsò Melkizedek, ¹⁶ yīi mə à tigə mbə ngǎñmà'a Nwī, kaa wa'à yonjə aa bə n̄n̄sə yīi mə bi le si lèə ñyonjə naa ñgwè'è yīi mə ñú à le m̄fè'è ghu aa, bi le ntigə nyonjə bē m̄dà'à mii mə mi tswe n̄i n̄tswènti yīi mə ka mbə bi wa'à bwesə aà. ¹⁷ Nlonj mə a tswe a m̄m̄ àñwà'ànə Nwī nlonj yi mə, "O ni ñgǎñmà'a Nwī ñlwi'i n̄ikonjə, a ñkǎñ ngǎñmà'a Nwī Melkizedek"

¹⁸ Bi le ntigə mma'atə ndi'i yī m̄bii ya nlonj mə kaa i le ñwa'à n̄i àdà'à tswé, kaa wa'à n̄i àfà'à ki mbu ntswe aà. ¹⁹ (Nlonj mə kaa n̄n̄sə kaa à le si wa'à ghìrè tá àyoo tsu a bonj m̄n̄sə); ma yú a zi n̄i annù yīi mə bi'inè bə, a bonj n̄tsyàtə yī n̄n̄sə yī m̄bii wá, bi'inè tsyá ghu nyonjə ni a mbèè Nwī.

²⁰ A n̄ghèè ghu, kaa Nwī à le ñwa'à yi n̄i ñgǎñmà'a Nwī lèə aa ti ghè mə à kàà. Bi le si lèə n̄i ñgǎñmà'a Nwī ji m̄bii aa tsi'í tì àkàà, ²¹ la bi le nlèə ghulà aa n̄i àkàà,

"Mmà'àmbi à kàà mə
kaa à ka wa'à n̄ti yi bú ñkwensə,
'O ni ñgǎñmà'a Nwī ñlwi'i n̄ikonjə.' "

²² Ma yú a ghìrè mə tá Yesu tá à bə ñú yīi mə a ghìrə mə tá àkàà Nwī yīi mə a bonjə ntsya aa, tá à bə yī annu n̄ñkonj.

²³ Ngǎñmà'a Nwī jii m̄bii jya i le nḡha'atə aa nlonj mə n̄wo ni le nḡhìrè mə tá bə tsee tswe lwi'í n̄ñkonj tsò ngǎñmà'a Nwī; ²⁴ La annù ajàn mə Kristo à ni ngǎñmà'a Nwī aa, a lwi'í n̄ñkonj nlonj mə yumbonj à ki nlwī'í n̄ñkonj aà. ²⁵ Maa ajàn à zì ajàn yīi mə mbə yu ká ñyweensə bē bii mə bi tsyá ghu nu nyonjə ni a mbèè Nwī a nḡonj binòò b̄tsim, nlonj mə ñḡonj binòò bi tsim à tswe ntsà'atə n̄i Nwī a atu bo aà.

²⁶ A le ñkù'unə mə tá bi'inè tswe n̄i ajànə ngǎñmà'a Nwī ma ghú, yīi mə à láa m̄n̄sə, kaa wa'à n̄i àlò'ò yī tsu tswé, kaa wa'à n̄i ìbi yī tsu tswé, kaa wa'à bo bi ngǎñnḡhìrè ìnnù jì bi tswé, bi ñentə yi a ñdəñ, aburə. ²⁷ Kaa à si bú n̄tswe n̄i ñka mmà'a Nwī a n̄jwí tsimè, n̄tsya n̄i m̄bii m̄ma'a nlonj yīi ìbi, m̄bonj tigə bú mà'à nlonj yi bə, a ajàn yīi mə ngǎñmà'a Nwī jii m̄bii i le si ghìrə aà; à le ghìrə ma yú annù aa ñgàà yī m̄fùurə a mbo bə b̄tsim, wa noò mə à le mfa ìb̄inú yi tsi'í tsò àyoo mmà'anwī aà. ²⁸ Tsi'í annù n̄ñkonj

nòḥsè Moses a làè bê bli mæ bi bərə aa tso ḡgǎḡmà'a Nwĩ jĩ wè, la nighaa nĩ àkàà nya, mæ ni le ntigə nyonə aa bə a n̄jĩm nòḥsè aa, ni tso'c Mu Nwĩ yii mæ bi ghìrè mè a bónḡ maḡsə ḡgaa yĩ mò'c aa.

8

Yesu Ngàḡmà'a Nwĩ yĩ'inè yĩ ḡwè

¹ Annù yii mæ bi'i swonḡ aa, a bə aa mæ, bi'inè tswe nĩ ḡgǎḡmà'a Nwĩ yĩ ḡwè, yii mæ à tswe a aburə, a abò mà'à, a mbèè àlèḡè nifó Nwĩ Akò'òntsirə. ² A fà'à tsò ḡgǎḡmà'a Nwĩ wa nĩ Adigè yĩ làà maḡsə, tsi'ĩ n̄tāḡ annù n̄ikonḡ wa, wa yii mæ à le ḡghurè Mmà'àmbi, kaa wa'à bə ḡjumisòḡ ḡhurè aa.

³ Bi tso'c ḡgǎḡmà'a Nwĩ n̄tsim aa mæ tâ à ka mfa ḡjoo mmà'anwĩ ḡkii ntɔɔ nĩ ḡjoo a n̄ikentə ni mò'c ni mmà'a Nwĩ, maa ajāḡ a tigè ḡku'unə mæ tâ ḡgǎḡmà'a Nwĩ ḡhulà tâ à ki n̄tswe nĩ àyoo yii mæ yu ka kii fa. ⁴ Yesu à le mbaa tswe aa fàa n̄syə bonḡ kaa mbə a wa'á ḡgǎḡmà'a Nwĩ bə, n̄lonḡ mæ ḡgǎḡmà'a Nwĩ jya i le si fa ḡjoo mmà'a Nwĩ jya ḡyonə aa Nòḥsè. ⁵ N̄tāḡ wa mæ bo le si fà'à ḡhu aa, i le mbə aa àfiginè kè àliləḡè n̄tāḡ mmà'a Nwĩ wa aburə, n̄lonḡ mæ nòò yii mæ Moses à le n̄tswe nĩ ḡghurè n̄tāḡ wa aa, Nwĩ à le ndi'itə yĩ n̄swonḡ mæ, "Yə mæ ò n̄ḡsə ḡghurè ḡyonḡ tsi'ĩ figè wa mæ mè le ndi'ì a mbo wò wa atu n̄ta'a aa." ⁶ Là tsitsòḡ Yesu a fà'à aa àfà'a ḡgǎḡmà'a Nwĩ yii mæ i bonḡ n̄tsyatè yĩ mbii wa, n̄lonḡ mæ àkàà yii mæ à zi nĩ yu ḡlonḡ ma yú ànnù aa, a bonḡ n̄tsyà yĩ mbii yá, tsò mæ ḡkà'a yii mæ i tswe nĩ àkàà ma yu i ki mbòḡ n̄tsya yĩ mbii yá. ⁷ Akàà yĩ mbii ya a le mbaa tuu nĩ àlò'c tswe bonḡ kaa bi s̄i yii mæ a ywe'e ji baa bù ḡwarə. ⁸ Là Nwĩ à le mbāḡnè m̄firə bə bi n̄swonḡ mæ:

"Njwi ji mò'c i zĩ, a swonḡ Mmà'àmbi, mæ mè ka wərə akàà yĩ fii bi'i b̄i ḡji'ĩ n̄dá Israel, nĩ ḡji'ĩ n̄dá Yuda;

⁹ kaa a ka wa'à bə aa tsò àkàà ya mæ mè le ḡwàrè bi'i b̄itaà bya aa, wa a njwi mæ mè le n̄tswa waa nĩ àbo, a n̄tsyasə waa tâ bo fə'e a ala'a Egipto aà; n̄lonḡ mæ kaa bo le ḡwa'à nĩ n̄bii ḡhèè a n̄lèə àkàà ya mæ bi'i bo le ḡwàrè aa.

Mè tigè m̄me'e waa, a swonḡ Mmà'àmbi.

¹⁰ Aà àkàà yii mæ mè ka wərə bi'i ḡji'ĩ n̄dá Israel aa á yuà mæ: Mmà'àmbi a bù n̄swonḡ mæ:

Njwi mà jya i bə zĩ,

bonḡ mè ka n̄ḡ b̄inòḥsè ba a atu bo,

i kii ḡwà'ànè a mum m̄intii bo

mè ka tigè bə Nwĩḡḡḡ wàà, tâ bo bə bə b̄a.

¹¹ Kaa ḡjò mò'c a wa'à bù ḡka ndi'ì nĩ ḡjù n̄i bò wàà yĩ mò'c kè ḡjù n̄i bò a ka ndi'ì ni mumaà yĩ yĩ m̄bāḡnè n̄swonḡ ni mæ,

'Yə mæ ò zi a Nwĩ'

n̄lonḡ mæ bo bitsim ka yĩ zi gha,

i lòḡinè ni b̄i kəḡə i ko'c ywe'e ni b̄ii mæ bi ko'c n̄tsirə aa.

¹² Nlonḡ mæ mè ka tigè ko m̄ilḡnè wàà nĩ ìb̄i waa, kaa wa'á nĩ ìb̄i waa bù ḡka ḡwa'atə."

¹³ Mbə a ka ɲghaa annū ñlonj akàà yí fii, bəə boɲ a bə aa mə nòò àkàà yí lwèn ya à lɛɛ ñtsya, maa ajàɲ, àyoo yíi mə nòò yí à lɛɛ ñtsya a kí ñlwen aa, a tigə ntswe aa ni mbwé.

9

Ŋghà'àsə Nwĩ a nsyə bo aburə

¹ Akàà yi mbĩi ya a le ntswe ni bìnɔɲsè ñlonj annū ɲgha'asə Nwĩ ɲki ntswe nĩ àdìgè yíi mə mbə bi ká ɲgha'asə Nwĩ ghu fàa nsyə aa. ² Bi le ɲghùrə ntàɲ ɲkwàsə nĩ àtsə'è, bi le si twonjə nĩ kwàsə yí àbèè aa nĩ Adìgè yí laa. Ma mùu adìgə, ɲjoo juà i le ntswe ghu, àyoo nte'ɛ lām wa, nĩ àtətə bo bi Abaa Nwĩ yá. ³ A ɲjĩm àtsə'è ya aa a le tswə kwàsə yí mum yíi mə bi le si twonjə nĩ Adìgè yí làà manjə aa, ⁴ ghu aa a le ntswe, nìkəntə ni mɔ'ɔ ni gold ni ntɔɔ ɲjoo jì lùmtə, ɲkòm akàà ya yíi mə bi le ɲghìrə ɲjìm àbèè ntsim nĩ gold aa; ghu mum aa a le ntswe sòtə gold yíi mə mana wa à le ntswe ghu aa bo àtì Aron ya mə a le ntotə aa, nĩ ìbà'a ɲgò'ò jya ji baa mə bi le ɲɲwà'ànə akàà ya ghu aa. ⁵ Bìkerum bya bi baa mə bi le si dī'ì nĩ mə Nwĩ à tswə wa adìgə aa, bi le ntswe ntsirə akusə ya mə bi twonjə nĩ adìgə ɲko mìlɲnè Nwĩ aa. Là tsitsɔɲ kaa mbə bī'inə wa'à bù ɲka nte nĩ ɲjoo mà jù ntɔ'ɔtə.

⁶ Nòò yíi mə bi le ntanjə idìgə ma mùu ajàɲ aa, ɲgǎɲmà'a Nwĩ i le si tigə ɲkuu wa múm àdìgə abeɛ ntàɲ ya a ɲгаа ɲгаа, a mfà'a àfà'a ntàɲ wá. ⁷ Là a mum kwàsə wa mə à ywe'e bi baa aa, à le si kuu tsi'ì ɲgǎɲmà'a Nwĩ yí ɲwè a ɲгаа yí mǫùrè a atú àlòò, kaa wa'à kè ɲkuu tsi'ì tì ghé à lɔgè àləə a ɲkuu mmà'a Nwĩ ghu, ñlonj ɲgaa yí bo bi yí bə bīi bi le ɲghìrə ìbi a mbu'u aa. ⁸ A ɲjĩm ìnnu ma jù, Azwĩ Nwĩ a nanjə ñdī'ì nĩ mə mánjì ɲkuu ɲghèè wa múm ntàɲ kaa à le mburə tì ɲa'anə, mə mbə bə kuu ɲghèè wa Adìgè yí ñanjə ñlaa, mə mbə ntàɲ yí lwèn wa i burə ntəə ghu. ⁹ (Ntàn ma ghú i bə aa àlensə yíi mə a dī'ì nĩ ànnu yíi mə a tswə tsitsɔɲ aa.) Nyonj a ajàɲ yíi mə bi tanjə ma mùu ajàɲ aa, kaa ɲjoo jìi mə bə fa mma'a nĩ Nwĩ ghu aa, kaa i sè bə àjàɲ yíi mə mbə i ghìrə tá ñtì ɲú yíi mə à zi a ɲgha'asə Nwĩ ghu aa, tá ì nanjə ñlaa. ¹⁰ Ìnnu ma jù i le ntswe ñlonj aa bə bìnɔɲsè ñlonj annu mìji, bo bi mìlù'ù, kə ìnnu a ɲka nsi'ì ɲjoo, ma juu ìnnu, bi le bə'èsə bə ghu nywe'e noò yíi mə Nwĩ à le ɲkwensə ìnnu tsim i tigə jì fii aa.

¹¹ Nòò wa mə Kristo à le nzì tsi'ì tsò ɲgǎɲmà'a Nwĩ yí ɲwè, ñlonj ìnnu jì siginè jya mə i zì mē aa, à le ntsya aa a nĩ ntàɲ yíi mə i le ɲkò'ɔnə, ɲki nanjə mbɔɲə (kaa bi wa'á aa nĩ mbo ghùrə, ma la a bə mə kaa à le wa'á ayoo yíi mə bi nanjə aa bə) ¹² ñtigə ɲkuu a ɲгаа yí mǫùrè wa múm Adìgè yí làà manjə, kaa wa'á aa àləə mbi kə yí bɔɔ bi kau logè, mɔbajə nɔgè aa àləə nú yí, ma mùu ajàɲ, ñtsu'u atu bə ghu ɲɲkɔɲə. ¹³ Mbə a bə mə àləə mbi kə yí kau yíi mə bi le si mìtə ni a nu bə bīi mə kaa bi le ɲwa'à laa, ɲkii ɲkumə nĩ waa nĩ àbu mu naà, a le si ghìrə nĩ mə tá ìbĩnu bə ì laa, ¹⁴ bəə boɲ àləə nu Kristo yíi mə à le mfa ìbĩnu yí yíi mə kaa i le ɲwa'à nĩ àlò'ò tswə, ñtsya aa a ɲjìm Azwĩ yí yíi mə a lwi'ì ɲkɔɲə, mbə a wa'à nanjə ñsì'ì mĩntì mĩ'inə mii mi sa'a yí'inə aa bo bi mifà'à mii mə mi zì aa bə nĩ nìwo aa, ntigə ghìrə mə tá bī'inə ka mfa'a ni a mbo Nwĩɲgɔɲ yíi mə à tswə ntìi aa ɛ?

¹⁵ Ma la bə mə Kristo à ni nù yī mə a zī nī àkàà yī fii ya a titi Nwī bo bi bə bya mə à twòŋ mə, ñka'a mə bo ka yī tswe nī n̄tswénti yī mə i lwī'i n̄ikon tsò mə Kristo à leè ñkwo, n̄wò ni nī tigè n̄tsu'atú yaa a nī ibi wa mə bo le ñghirè wa m̄m àkàà yī mbī ya aà. ¹⁶ Mbə bi ka ñghaa annù ñlon ndi'i n̄wò nù, bon bi tswe nī m̄foo ndi'i mə nù wa yī mə à le mfa ndi'i ya aà à kwò. ¹⁷ Bi yòŋè ndi'i n̄wò nù aa tsi'i a noò yī mə à kwò mə, ñlon mə kaa mbə bi wa'à kà ñyon ndi'i n̄wo a noò yī mə nù wa mə à di'i aa, à bùrè n̄ti. ¹⁸ Aa ànnù yī mə tsi'i àkàà yī mbī ya bi le si lògè aa àlèw ñwàrè ghu, mbon tã à təw. ¹⁹ Noò wa mə Moses à le ñkè'èno ndi'i jya mə i le n̄tswe wa m̄m àŋwà'ànè n̄ŋsè i tsim a mbo bə bitsim aa, à le n̄lògè aləw bo bi kau, bo yī mbi, a bò'w ñki, ñki n̄lògè àsi yī bagitè yī mə bi ghirè nī ñn̄ŋ mbi aa bo bi hyssop n̄mitə aləw ya a nī àŋwà'ànè ya bo bi a nu bə bitsim, ²⁰ n̄swonə nī mə, "Aləw yū aa yī akàà ya mə Nwī à le ñwàrè bu bo aà." ²¹ A le ñki n̄mitə aləw ya fya a nī n̄tāŋ bo bi a nī ñjoo jya mə bi le si mii Nwī ghu aà. ²² Tsi'i annù n̄ŋkon, a ñjīm n̄ŋsè, bi lògè aa àlèw n̄si'i nī ñjoo tsim ghu mə tã i laa, bə mə bi yī ñki ntuu aləw saansə aa kaa bi wa'à innù jī bi li'inè.

N̄wo ni Kristo ni s'i'tə ibi

²³ Maa ajāŋ a le ntigè ñku'unə mə tã bi si'tə a figè njoo jya jī mə i le n̄tswe a aburə aa tã tã i laa maŋsə. Lã ñjoo aburə jya jumbon i bāŋnè ñlòw aa àyoo mmà'anwī yī mə a bon n̄tsyātə.

²⁴ Nlon mə Kristo kaa le ñwa'à kuu ñghèè a m̄m n̄tāŋ n̄mà'a Nwī yī bi naŋsə nī n̄bo, a bə bə figè n̄tāŋ mmà'anwī yī ànnù n̄ikon ya aa bə; à le mbāŋnè ñkuu ñghèè aa tsi'i a aburə yumbon, mə yu tigè təw nī a n̄si m̄i Nwī tsòŋn̄ ni tsusè átú yī'inè. ²⁵ Kaa à le ñwa'à k̄i n̄tswe nī ñka m̄fà ibiñú yī a mmà'a Nwī ghu aa a ñгаа ñгаа tsò mə ñgāŋmà'a Nwī yī ñwè wa à le si kuu wa n̄tāŋ mmà'a Nwī, wa Adigè yī làà maŋsə, ilòo lòò, ñkii ñkuu nī àlèw yī kaa à le ñwa'à yī yu ñgāŋmà'a Nwī wa bə aà. ²⁶ A le mbaa bə aa ma mùu ajāŋ bəw bon Kristo à le n̄tswe nī ñka nyè ñgi' a ñгаа ñгаа, n̄loginə a noò yī mə Nwī à le naŋsə mbi aà. Lã tsò mə a bə laa aa, à le m̄fè'è n̄zi aa tsi'i ñgàà yī m̄fùùrè, fàa noò n̄lwī'ñjīm mə yu mà'a Nwī nī ibiñú yī i si'i ibi bə. ²⁷ Tsò mə bə tswe nī ñkwò aa tsi'i ñgàà yī m̄fùùrè a ti bə a ñjīm tã bi tso'otə misa'a myaa aa, ²⁸ a ñgi' ñgi' Kristo yī bi le mfa yī aa ñgàà yī m̄fùùrè mə tã à be'e ibi bə bi ghà'atə aa, à ka tigè yī b̄ fè'e a nī ñгаа jī i ywe'e jī baà, kaa wa'à bù m̄fè'e n̄zi aa nlon bə ànnù ibi, aa yī fè'è aa a nyweensə bə bii mə bi yu'utə n̄i tsi'i nī m̄nti myaa m̄tsim aà.

10

¹ Nlon mə n̄ŋsè a di'i aa bə ililəŋ innù jī siginè jya jī mə i tswe nī n̄zi aa, kaa ñki'i naŋsè ndi'i aa innù jya mə i zī aa, kaa mbə ñjoo mmà'anwī jya mə bi t̄ò a atú àlòò átú àlòò ñkwatə aa, kaa mbə ki'i bə bya mə bi yòŋtə a mbèè Nwī aa ghirè tã bi bon mmāŋsə. ² A le mbaa bə maa ajāŋ bon bi leè ñwa'à kentə a ñka ntòò aa e? Mbə a bə mə ñgāŋmà'a Nwī jya bi leè n̄tè'e n̄si'i waa bi laa a ñгаа yī m̄fùùrè, bon kaa ànnù yī bi yī tsu a si ñgi' a n̄ti bo bu mfa nlon ibi. ³ Lã a nī m̄bu mmà'anwī ma ghú, bi bāŋnè ñwa'atə aa innù jī bi nī àlòò nī àlòò. ⁴ Nlon mə kaa mbə àlèw nu mbon bo bi yī mbi a wa'à ibi bə si'tə ñlò'osə.

⁵ A bê nji'i ànnù yïi mæ, nòò yïi mæ Kristo, à le nzì fàa mbi aa à le nswonj mæ, "Njoo jii mæ bi mà'à nòo ghu bo bì jii bi fa ni a mbo wò aa, kaa ò si lòò, lá, ò nànsê m̀b̀h̀nu mfa a mbo mæ.

⁶ Kaa ò si doritè nlonj njoo jii mæ bi tòò m̀ma'a nî gho ghu bo bì jii mæ bi tòò òlonj innù jì bi aà.

⁷ Mè tigè ònswonj mæ, 'Wa mè zì mē a nghìrè ànnù yïi mæ o lòò aa mbà Nwìngòŋ'.

A nî àjàŋ mæ bi ŋwa'anè mbi'i ŋгаа yà a mum nìbù'ù ni àŋwà'anè nya aà."

⁸ A le mfòò ònswonj mæ, "Kaa ò si kòŋè kaa ŋkì'i k̀h̀ òdoritè òlonj njoo jii mæ bi mà'à nî gho ghu bo bì njoo jii mæ bi fa a mbo wò, bo bì njoo jii bi tòò m̀ma'a nòo ghu aa, ni jii bi tòò òlonj innù jì bî." (Bì fa ma jù òŋoŋ aa nòŋsè.) ⁹ A le ŋkù'usè mæ, "Wa mè zì mē a nghìrè ànnù yïi mæ o lòò aà." A le mbwesè annù yi ntsyamb̀l̀i aa mæ yu lèè yïi mæ a yoǹtè aà.

¹⁰ Nlonj ŋkòŋè Nwì ma ya, bi sî'i mē yì'inè bî'inè laa, ntsya a ǹj̀m̀ àjàŋ yïi mæ bi le ǹl̀ògè ìb̀h̀nu Yesu Kristo m̀fa m̀ma'a Nwì ghu ŋгаа yì m̀f̀ùurè aà.

¹¹ Ngàŋmà'a Nwì ntsim a tēè ŋgòŋ m̀t̀ugè m̀iǹj̀wi m̀ts̀im a adigè afà'a yu, ǹt̀òò nî njoo m̀ma'anwì jii mæ kaa mbè kì'i innù jì bi sî'itè aa ŋkwatè nî ngàa.

¹² Lá Kristo à le m̀ma'à Nwìngòŋ m̀b̀i'i innù jì bi nî àyoo m̀ma'anwì yì f̀ùurè, ònswè a nsyè a mbèè ǹk̀wèè Nwì nî mà'à ¹³ ònyu'utè ni mæ tã bì ghìrè ŋgàŋk̀b̀aà jì tã ì tigè mbè atetè m̀k̀orè yi.

¹⁴ Nlonj mæ à lògè mæ ayoo m̀ma'anwì yì f̀ùurè ònswè ǹs̀i'i bē ghu mæ bì laa mbèŋ m̀ǹs̀è ǹŋ̀k̀onè.

¹⁵ Azwì Nwì a kì mbè àyèfè a mbo bî'inè a nî innù jii à le nswonj aà. A le mfòò ònswonj mæ,

¹⁶ "A nî àkàà yïi mæ ka wàrè bi'ibo aa a yulà

mæ mbè ǹj̀wi mà jya ì tsya, a swonj M̀ma'àmbi:

Mè ka ǹŋ̀ b̀h̀ǹòŋsè ba a ntii bo,

ì k̀h̀ ŋwà'anè a atu bo."

¹⁷ A bú ŋku'usè mæ,

"Kaa mè ka wa'á innù jì bî jyaa bo bì innù jii mæ bo le m̀f̀ansè aa bú ŋwa'atè"

¹⁸ Bì laa bē lî'inè ma juù innù bēè boŋ kaa nji'i ànnù a ŋka ntòò njoo m̀ma'anwì m̀b̀i'i innù jì bi kaa ì sî bú mbè. ¹⁹ Bìl̀m̀ há tsò mæ bî'inè nàŋsè mbii mæ, bî'inè ka yì kuu wa m̀m̀ Adigè yì nàŋsè laa ntsya aa a ǹj̀m̀ àlèè Yesu aa ²⁰ à le ŋŋa'a m̀ǹj̀i yì ǹf̀ii yïi mæ à tswe ntii aa ntsya a ǹj̀m̀ àtsè'è nyàtè ya, la a bē mæ, ntsya a ǹj̀m̀ ǹj̀yànù yì.

²¹ Tsò mæ bî'inè tswe ni ŋgàŋmà'a Nwì yì ŋkò'ònè yïi mæ a lèntè ndá Nwì aa, ²² tã bî'inè yoǹtè ŋkòòntè nî ǹt̀ii annù ǹŋ̀k̀onè, nluu nî àb̀iintii, ni m̀nt̀ii m̀ii mæ bi lèè ònswè ǹs̀i'i innù jì bi ghu aa, bo bì m̀b̀h̀ m̀i nu m̀ii mæ bi lèè ònswè ǹs̀i'i nî ŋkì yì làa.

²³ Tã bî'inè tē'è akòrè yì'inè tã à tinsè a nî annù yïi mæ bî'inè bii mæ bî'inè bē aa, nlonj mæ bî'inè zì mē Nwìngòŋ à ka lèè ŋkà'a yì. ²⁴ Tã bî'inè zì àjàŋ yïi mæ mbè bî'inè ka ndiintè yì'inè bî'inè ni bî'inè a ŋka ŋkòŋnè bo bì a ŋka nghìrè innù jì siginè.

²⁵ Tã bî'inè tsuu kì borikè a ŋka ŋghotè ntswe tsi'i tso mæ bē bî m̀'ò ghìrè aà. Tã bî'inè baŋnè ŋka ŋku'usè ndiintè nî yì'inè bî'inè ni bî'inè tsitsòŋ ghu là mæ Njwì M̀ma'àmbi ya ì kù'ù ònswè ǹs̀i'i.

²⁶ Nlonj mæ kaa ayoo ma'anwì yì dàŋ kaa a sî bú mbè a ǹs̀i'itè ìb̀i ghu mæ

mbe bi'inè zì ànnù yìi mē a ku'unə a nḡhìrè aa, mbù nḡka nḡhɛɛ nî mbîi a nḡhìrè innù jì bî. ²⁷ Ma mùu ajàn a tigè m̄baɲnə mbe aa bə mē tā bî'inè ka mbo'c nî ànnù ntsə'otə m̄sa'a ya mē a ka yì zì aa bo bî mō'c yì swèrè n̄swerə wa yìi mē i ka yì t̄cō nḡāṅkibàa Mmà'à mbi aà. ²⁸ Nù yìi mē à le n̄wò n̄n̄sə Moses aa, b̄iyəfə bi baa kè bi tarə bə f̄ɛ'ɛ təə swon ajàn mē bo yə aa bon bi zwitə yi, kaa n̄ki'i m̄l̄n̄nè kō. ²⁹ Nì wa'atə mē a ka yì tigè bə aa mē akə a mbo nù yìi mē à tsə'a a Mu Nwī aa ɛ? Mə à l̄ɔgə aləə ya yìi mē Nwī à le n̄wàrə akàà ghu, n̄si'i ibi yi ghu mē tā à laa nî àyoo àdànə àdànə aa ɛ? A bəgìtə aa Azwī ibòn Nwī yà. Yìi n̄gi'i i ka yì swèrə tsyàtə. ³⁰ Nlon mē bî'inè zì yu wa yìi mē à swon mē, "N̄kwī'inè ànnù à nî ànnù yà mē ka kwi'inə." N̄ki m̄bu n̄swon mē, "Mmà'àmbi à ka yì tso'otə m̄sa'a mi bə bi." ³¹ A nî ànnù yì swèrè n̄swerə a wò a m̄m̄ n̄bo Nwī yìi mē à tswe nt̄i aà.

³² Wa'atə n̄i a noò wa yìi mē à leɛ n̄tsya aà, noò wa mē n̄i le n̄kwɛrə n̄kà'à Kristo aa, n̄gi'i yì n̄t̄i i le n̄kuu a nu bù, l̄a n̄i tswà n̄t̄i gh̄uu n̄tsya n̄gi'i yà. ³³ Bì le si bəgìtə n̄i gh̄uu n̄k̄i n̄di n̄i n̄gi'i a nu bù a idigə m̄taa, a n̄i b̄inòò b̄i mō'c a b̄aɲnə n̄ḡhɛɛ bu n̄ḡhɛɛ mb̄ii n̄gi'i bu b̄i bə b̄i mō'c b̄ii mē bi le si yə mb̄uu n̄gi'i m̄a wa aà. ³⁴ N̄i le mb̄ii a nyə n̄gi'i b̄u b̄i n̄ḡāṅatsan; noò yìi mē bi le n̄kwɛrə n̄ḡōṅ n̄joo juu ts̄im aa n̄i le m̄beentə ma ya n̄i n̄idore n̄lon mē n̄i le n̄zi mē n̄joo jì wə j̄ii mē i tsya ma jya, j̄ii mē i l̄wi'i n̄ikon̄ aa i ka yì tswe a mbo bù. ³⁵ Tsò mē a bə laa, tā n̄i tsuu at̄an̄t̄i yuu l̄o m̄a'atə bə, n̄lon mē a tswe n̄i m̄t̄n̄nè m̄i wè. ³⁶ Nlon mē n̄i n̄tswe n̄i tswe n̄i n̄tsw̄ant̄i gh̄uu t̄a ki gh̄ìrə annù yìi mē Nwī a l̄òò aa t̄a kwɛrə ayoo yìi mē à kà'a a mbo bù aà.

³⁷ "Nlon mē a tigə tsi'i m̄ú àt̄i noò

t̄a yu wa yìi mē à tswe n̄i n̄zì aa, t̄a à zì. Kaa à ka wa'à bù n̄tigìtə.

³⁸ L̄a nù yìi mē ànnù yi a tsinə aa, à ka tswe nt̄i a n̄j̄m̄ àb̄iint̄i,

l̄a m̄bə a swun̄tə akòrə yi mb̄ii n̄i n̄j̄m̄,

bəə bon kaa mē ka wa'à b̄i'iyu doritə."

³⁹ L̄a kaa b̄i'inè si bə b̄ii mē b̄i'inè swun̄tə akòrə yi'inè m̄bwɛ aa bə. B̄i'inè baɲnə mbe aa b̄ii mē b̄i'inè tswe n̄i àb̄iint̄i a nyweenə.

11

Ab̄iint̄i

¹ Ab̄iint̄i à n̄i n̄an̄sə n̄zi annù tā à laa nlon n̄joo j̄ii mē b̄i'inè bɛ aà, a mb̄ii n̄joo j̄ii mē kaa b̄i'inè si yə aà. ² Nlon mē a le nḡhìrə ab̄iint̄i mē tā Nw̄iḡōṅ a beentə bitsyàb̄imb̄ii bi n̄ḡu'u. ³ B̄i'inè tsya aa a n̄j̄m̄ə àb̄iint̄i n̄zi mē Nwī à le n̄nan̄sə mbi yù aa n̄i n̄ghàà n̄i. Ma la a bə mē n̄joo j̄ii mē b̄i'inè yə aa, bi le n̄nan̄sə aa n̄i n̄joo j̄ii mē b̄i'inè si yə aà.

⁴ A le nḡhìrə ab̄iint̄i mē tā Abel à ma'a Nwī n̄i àyoo m̄a'anwī yìi mē a le mbòn̄ n̄tsya yì Kain aà. Nw̄iḡōṅ a tigè m̄beentə yi mē à n̄i nù yìi mē ànnù yi a tsinə. Nw̄iḡōṅ à le m̄bə ayefə yi nlon mē à le n̄kwɛrə j̄ii n̄joo m̄a'anwī jya aà, ka mē à le n̄kwɔ aa, à burə ka ki ghàà a n̄j̄m̄ə àb̄iint̄i yi. ⁵ A le nḡhìrə ab̄iint̄i mē b̄i l̄ɔgə Enoch n̄kō'c nḡhɛɛ n̄i gh̄u mē tā tsuu n̄iwo l̄o yə. Bi le n̄lòò yi kaa n̄ki'i yə nlon mē Nwī à le n̄l̄ɔgə yi aà. Mb̄on̄ t̄a b̄i ka n̄l̄ɔgə yi aa bi le m̄beentə mē à n̄i nù yìi mē à gh̄ìrə Nwī a doritə.

6 Abiintii a bə tuu bə boŋ kaa mbə nù tsù a wa'à ghìrè tâ Nwĩ à doritè, ñlon mə nù ñtsim yii mə a yòntè ñkoontè ni a mbèe Nwĩ aa, à tswe ni mbii mə Nwĩngòŋ à tswe ghu ntii ñkii ntəŋə ni bə bii mə bi nanşə nłɔɔ nii aà.

7 A le ngħirə abiintii mə tâ Noah à bii ajàn yii mə bi le ŋwà'asè yi ñlon innù jii mə à le mburè ti yə aa, ñlɔgə noò ñkɔɔ aban yii à le ŋkuu ghu bo bi ñkwè'è yì nyweenè aà. Ma mùu ajàn à le ngħirə bi nĩŋ isa'a a nù mbii a tigè mbə ñjindà bə bii mə ànnù yaa a tsinè ntsyà a nĩm àbiintii aà. 8 A le ngħirə abiintii mə tâ Abraham à yu'unə wa noò mə Nwĩ à le ntwoŋə yi mə tâ à ghèe ñkwèrə abwenənsye yii mə Nwĩ à le ñkà'à mə yu ka fa ghu mbo aà; à le mfè'è ñka ngħe ka mə kaa à le ñki'i adigə yii mə yu ghèè ghu aa zì aà. 9 A le ngħirə abiintii mə tâ à tigə ntswe wa nĩ àbwènə nsye ya mə Nwĩ à le ñkà'à aa tsi'ĩ tsò ñgì, ñle ni a ni mǎntàn tsò Isaac ni Yakob, bii mə à le ñki mbə bə bii mə bi le ñki ñka'a abwenə nsye mà yù a mbo bo aà. 10 Nlon mə bə si lòò njo'ò àla'a ya yii mə i tswe nĩ ñtsənda, nù yii mə a ghùrə aa, ni nù yii mə à nanşə aa, a bə Nwĩ yumbəŋə. 11 A le ngħirə ajàn yii mə Abraham à le ntswe nĩ àbiintii mə Sarah à le tswe ni mu ka mə à le mbə àfirè, le boŋ ñlòò ji i kè mə ñtsya aà. A le mbii aa nlon mə à le nzi mə nù yii mə à le ñkà'à aa, a ləə ñkà'à yì aà. 12 A tigè mbə ajàn yii mə a ni nù yì mfùurè yii à ti bə aa a tigè aa a ñkwo aa, bi le njwe ngwè'è ghu i gha'a mbə tsi'ĩ tsò mǎnjòŋ mii mə mi tswe a aburə kə tsi'ĩ tsò àwan yii mə a tswe a aghəŋə ñki miyaa a ajàn mə kaa mbə bi wa'à səŋə aà.

13 Bə ma bú bitsim bi le ñkwokə a múm àbiintii. Bo le ñkwokə a múm àbiintii ti kwèrə àyoo yii mə bi le ñkà'à a mbo bo aa, lá mbanŋə nyə njoo mà jya i tswé a sà'a agha'à, lá mbii mə bo tɛ'ɛ mbə aa biŋì, mbə batoo faa atu nsyè. 14 Nlon mə bə bii mə bi ghàà ma mùu ajàn aa, bo ghìrə a laa mə bo lɔɔ aa ala'a yii mə à nĩ àyaa aà. 15 Bo le baa ki ləə atú yaa ki wa'atə aa àbwènə nsye ya mə bo le mmà'àtə aa boŋ bo le nłɔɔ abwarə mbù mbii fu. 16 Lá bo le mbanŋə ñtɛ'ɛ atú yaa bə nĩ àla'a yii mə a boŋ ntsyàtə ma yà, mbə ala'a yii a tswe a aburə aà. A bə ànnù yii mə kaa Nwĩngòŋ à si atu ñrè mə mbə bi twoŋə yi mə à ni Nwĩ wàà ñlon mə à nanşə njo'ò àla'a yì ñsiginè ñləə a mbo bo.

17 A le ngħirə abiintii mə tâ Abraham à logə mú yì Isaac mə yu tòò mmà'à Nwĩ ghu, wà noò mə Nwĩ à le ñkwà'anə yi aà. Nwĩ à le nłəə ñkà'à bo Abraham lá a kfi mbu mbii a ntòò njoŋ mú yì yì mò'otə a mmà'a Nwĩ ghu. 18 Nwĩ à le nswon ghu mbo mə, "Mə ka tsyà aa a nĩm Isaac i fa ngwè'è yù mə mə kà'à aa a mbo wò." 19 Abraham à le mbii mə Nwĩngòŋ mbə a yweənsè bə ni nìwó ka mə bi kwó kwó aà. Lá a ni mǎnji yì mò'ò mbə bi swon mə à le ñki mbu ñkwèrə yi fu a ntsù nìwó.

20 A le ghìrə abiintii mə tâ Isaac à nĩŋ mbɔɔnə a nu Yakob bo Esau ñlon innù jii mə i le mburè ti zì aà. 21 A le ghìrə abiintii mə tâ Yakob à nĩŋ mbɔɔnə a nu bɔɔ bi Joseph wa noò mə à le si kwo aa, ntigə nturŋə ntswa atú yi mmii Nwĩ. 22 A le ghìrə àbiintii mə tâ Joseph à ghaa annù ajàn mə baIsrael ka yì fè'ɛ a ala'a Egipto a noò yii mə à le si kwo aa, ñki mfa ndi'ì ajàn yii mə bi ka yì twinə yì aà.

23 A le ngħirə abiintii mə tâ ta bi Moses bo Ndè yì tâ bi lɔ'osə yi ni bisàn bi tarə a noò yii mə bi le njwe yi aà. Bo le nyə mə, a ñkirə, mu wa à le mbə mbòŋ mú, kaa ñki'ĩ nòŋsə nifó wa bù mbò'ò. 24 A le ngħirə àbiintii

mə tâ Moses à tuu yi mə tâ bì tsuu yi ni mú Mfò Pharoah yí mànɔ́yɛ̀ kɪ twonɔ́ a noò yíi mə à le ñkwe aà. ²⁵ A le mbàññè ñtsò'ò mə yu ka kii bii ñgi'i yíi mə bi le si dì a nu bè bi Nwí aà, ñtsyatè a nyu'u ibòñ yíi mə ibi zì nì ghu, i bē ibòñ yíi i tsyá tsyà aà. ²⁶ A le mbeentə mə a bɔñtə a nyə ñgi'i bo bì àdìrə atu nlon Ayo'ò Nwí à nî àfù'ù yíi a tsyatə njoò àtìndùu a ala'a Egipto nlon mə à le nte'ε mi'í mi a ni mètəñnè mii mə mi ka yí zì aà.

²⁷ A le ñghìrè àbiiintii mə Moses à ma'atə ala'a Egipto kaa ñki'í alwintɔ́nɔ́ Mfò wa bo'ò; ñlon mə à le ntswe nî àtəñntii ñghεε nî mbīi tsi'í tsò ñu yíi à le si yə nî Nwíñgòñ yíi mə kaa bi si yə aà. ²⁸ A le ñghìrè àbiiintii mə tâ à lɔginə annù Passa, ñswon mə tâ bì tswerisə aləə ya a ni mintsù mi nda mə tâ Angel nìwo wa tâ à tsuu bitsyà bi mbīi bi bɔɔ bi baIsrael bi mbàññè ló zwitə.

²⁹ A le ñghìrè àbiiintii mə tâ baIsrael tâ bì too Ñkí miyaa yí bagitə wa tsi'í tsò bi too aa nî ñsyε yí ñyoorə. Nòò yíi mə baEgipto le nywintə mə bi kii too aa, ñkí wa i sigə ñkonşə waa.

³⁰ A le ñghìrè àbiiintii mə tâ iwùgə ala'a Jericho jya tâ ì wokə a noò yíi mə baIsrael le mben ñkarisə ala'a ya ñjwi ji sàmbaa.

³¹ A le ñghìrè àbiiintii mə tâ bì tsuu akwàrə Rahab bo bì bə bii mə bi le ntii atu a mbo Nwí aa zwitə, nlon mə à le ñkwèrə bìtswèrè bi baIsrael nî mbɔɔnə aà.

³² Mà bu ñghèè nî mbīi ñka nsəñtə aa ε? Kaa Nòò à sì tswè a mbo mē a ñghàà ànnù nlon Gideon, Barak, Samson, Jephah, David, Samuel, bo bì ñgàñntoo Nwí. ³³ Nlonə àbiiintii bo le mmà'a ntsò bo bì itoo itoo ntsya waa. Bo le ñghìrè annù yíi mə a tsinə aa, ñki ñkwèrə annù yíi mə Nwí à kà'à aà. Bo le ñkutə mintsù mi naangwyè, ³⁴ mbwètə mímò'ò mí tii, ñki ñkhə kaa bi wa'à waa ni munwí ñtsò zwitə. Bo le mbə ibɔrəkə njoò lá ñtigə mbəñ mbə bitii bi bə ñtigə mbə tsi'í ñgàñmà'á ñtsò jì tii, ñgha'a ntsù ntsò itòò. ³⁵ Ntsya a ñjìmə àbiiintii bi le nyweense bilim bi bāngyè bii mə bi le ñkwokə aa mfa a mbo bo. Bì mò'ò bì le si yə ñgi'í bi ghə bi mà'atə waa bo tuu tá i kwo a múm ñgi'í i yí tigə bú yweenə i tswè nî ñtswèntii yíi mə ì bɔñ ntsyatə aà. ³⁶ Bì le si wyè nî bí mò'ò, ñghɔɔ ni bí mò'ò, ñkoo bi mò'ò nì àtsañ, nlogè ñghεε ni bu a ndátsañ. ³⁷ Bì le ntumntə bí mò'ò nî ñgò'ò, ñkwyε bí mò'ò itii baa, ñzwitə bí mò'ò nì munwí ñtsò. Bì mò'ò bi karè ñwε'ε nî ñgùu mbinjèrə bo bì jì mbindɔ́nɔ́. Mbə ñgàñámfumə, bi tso'ò nì àkòrə yaa, ñdi nî ñgi'í a nu bo. ³⁸ Kaa mbi yù ì le ñwa'á a mbo bo ku'ùnə. Bo tigə ñghaa ntsinə ñkarə ni a nta'a miwèè mi wèè tsi'í tsò bə bii bi ñkhə ntsò. Nle ni a itu mînta'a bo bí a múm ibù'u ñgoò bo bì mimbərə a nsyè.

³⁹ Ma buù bə bi le mbeentə waa mə bi le nluu nî àbiiintii, la kaa bo le ñwa'á ìnnù jii mə Nwí à le ñkà'à a mbo bo aa kwèrə ⁴⁰ ñlon mə Nwí à le ntanjə atanjə yíi mə a bu mbòñ ntsya ma ya aa a mbo bí'inè, mə bo ka yí kii kò'ò luu tsi'í bí'inè nìbò bitsimə.

12

Nwíñgòñ Taà yí'inè

¹ Tsi'í tsò mə bí'inè tswè ni ñndò bíyəfə bi karisə yí'inè aa, á bí'inè ma'atə ñgòñ ìnnù tsim jii mə mbə i kinè mánjì a mbo bí'inè aa, bo bì ñgòñ ìnnù jì bi ìtsim jii mə i lìginè ñtɪñnə ni a nu bí'inè aa, ñgaanse mitii mí'inè, ñtanj nti, ñka ñkhə ñkhə nii mə ni tswè a mbii bí'inè aà. ² Tà

bí'inè te'ε mi'í mǐ'inè a nu Yesu yíi mæ àbiintü yí'inè a le nlòginè ghu nu ñki nlwi'isè ghu nu aà. A le nǐbii ñgi'i ñkwo a ati bàñnè bàñnè kaa ñki'i nǐ àdirè atu yíi mæ àti bàñnè bàñnè a le si zǐ nǐ yu aa bɔ'ɔ. Nlon mæ à le nzi nidorè nǐ wè nǐi mæ nǐ le si yu'utè nǐi aà. Tsítsɔŋ à tǐgè ntswe a mbèè nǐkwε Nwǐ yíi mæ à ñaŋnè a aburè aa nǐ mà'à.

³ Nanşè ñwa'atè nǐ mbuu ñgi'i yíi mæ à le nyè aa, nǐ nǐbuu kǐbàà yíi mæ ñgǎŋghirè innü jǐ bi i le si bàà nǐi ghu aa, maa ajaŋ, tǎ nǐ tsuu lɔ kaa, i swũŋtə akòrè yuu i bǐi nǐ ñjǐm bè. ⁴ A ajaŋ mæ bu bi innü jǐ bi i to aa, kaa nǐ burè tǐ to ñghèè ñywe'e a adigè yíi mæ mbè nǐ saansè àlèè yuu ghu. ⁵ Nǐ lí'inè mæ a adí'itè ya yíi mæ Nwĩŋgɔŋ a fa nǐ a mbo bù tsɔ bɔɔ bi nswonɔ nǐ mæ,

“Mú ghà tsuu kǐ tsa'a ajaŋ mæ Mmà'àmbi a mǐrisè nǐ gho aa bè.

Tsuu lɔ kǐ swũŋtə akòrè yo i bǐi nǐ ñjǐm mæ mbè a ka ntsisè nǐ ghó.

⁶ Nlon mæ Nwĩŋgɔŋ a tsisè aa bè bǐi mæ à kòŋè aa,

ñkǐi nǐnǐjè nǐ ñgi'i aa a nu bè bǐi mæ à lɔgè mæ à nǐ bɔɔ bi aà.”

⁷ Nǐ tswa ntǐi ghuu a nǐ ajaŋ yíi mæ Nwǐ a mǐrisè ghuu aà, a lentè nǐ ghuu aa tsi'í tsɔ bɔɔ bi. Ñgi'i yíi mæ nǐ yè aa i dǐ'i aa mæ Nwĩŋgɔŋ a mǐrisè ghuu aa tsi'í tsɔ bɔɔ bi. Kè mu yǐ tsu à tswè ghu yíi mæ taà yǐ à si mǐrisè aa ε?

⁸ Mbè bi tsuu ghuu kǐ mǐrisè tsi'í tsɔ ajaŋ mæ bi kǐi mmǐrisè bɔɔ bǐ mo'ɔ aa, bèè bon kaa nǐ sí bɔɔ bi nanşè mbè; bon nǐ bè aa bɔɔ bi tǐ tǎ. ⁹ Mbè bità bǐi mæ bi jwe yí'inè fàa mbi aa, mbè bi ka mmǐrisè yí'inè, bí'inè kǐi mbo'ɔtè nǐ waa, bèè bon kaa mbè bí'inè wa'á ibǐi nú yí'inè sigisè a mbo Taà yí'inè a múm Azwǐ tǎ i tswè ntǐi aa ε? ¹⁰ Bità bí fàa nsyè bi mǐrisè yí'inè a nǐ mú àtǐi noò aa nǐ ñkòŋè yàà, lá Nwĩŋgɔŋ a mǐrisè nǐ yí'inè ñghirè aa ibɔŋ a nu bí'inè, mæ tǎ bí'inè kǐ nlaa manşè tsi'í tsɔ yu. ¹¹ A nǐ ñgɔŋ innü tsǐm jǐi mæ Nwǐ a tsisè nǐ yí'inè aa, bí'inè lɔgè maa noò tsi'í tsɔ ànnü yǐ bi ñka nǐjǐnè, kaa wa'á bàñnè ñka ndoritè, lá a tǐ bè a nǐjǐm bè bǐi mæ bi mǐrisè waa aa, bi koonè mǐntà müi mæ mi zǐ nǐ mbɔɔnè ñghirè bo ghírè nǐ innü jǐi i tsinè aa.

Idi'itè bo bi ñwà'àsè

¹² Ka ñentè nǐ mbò muu müi mæ mi kàà mæ aa a ndonjè, ñki ntǐnsè nǐ nǐ mǐkú'utè muu müi mæ mi tsǐginè aà. ¹³ Nǐ ghírè tǎ mǎnjǐ yíi mæ nǐ tèè ghu aa tǎ à tsinè, tǎ ìdigè jǐi mæ i kwokè a mika'a bù aa tǎ i tsuu lɔ fàakè, tǎ i bàñnè ntǐi tǐi. ¹⁴ Nǐ ywe'etè a ñka ntswe nǐ mbɔɔnè bu bi bè bitsimè; ñkǐi ntèè nǐ àkòrè nǐzǐ yuu tǎ à laa manşè nlon mæ ñu yíi mæ àkòrè nǐzǐ yǐ a sí laa mǎnsè aa kaa à ka yǐ wa'á Mmà'àmbi yè. ¹⁵ Nǐ ka ntsyesè ghuu, nyè mæ tǎ ñu tsu à tsuu lɔ tswè tǐ kwerè ibɔŋ Nwǐ wá. Tǎ ñu nǐ bù à tsuu lɔ bè tsi'í tsɔ àtǐ nǐlwǐ tsegè yíi mæ a fa ñgi'i, ñghirè i bəŋ ntigè nǐ'i yíi mæ lí'i bè bí ghà'atè aà. ¹⁶ Tǎ ñu nǐ bù ghùu yǐ mò'ɔ tǎ tsuu lɔ bə ñu àtsùurè kè tsɔ ñu yíi mæ à si Nwǐ bɔ'ɔ aa tsi'í tsɔ Esau yíi mæ à le fèè abwarè yǐ tsɔ ndǐi mu, ñkwèrè mǐjǐ mi ñgaà mò'ɔ ghu aà. ¹⁷ Nǐ zǐ mæ à le mbè a ñjǐm aa a bù ñka nɔɔ mæ yu tswè nǐ mbɔɔnè taà yǐ, lá bi le mfurè yǐ nlon mæ kaa mǎnjǐ yíi mæ mbè a kwensè ànnü yíi mæ à le ñghirè aa kaa à le ñki'i bè ka mæ à le si yè'è nǐ mùlǎà a mi'í yu aà.

¹⁸ Kaa nǐ sí zǐ aa tsi'í tsɔ baIsrael le nǐ, a mbèè nta'a yíi mæ mbè bi wa'á mòɔntè, i khǐ nǐ mò'ɔ; a múm mǐfǐ ìdigè, bo bi ìdigè buurè bùurè, nǐ afisè

yí tì, ¹⁹ bo bì ñjì ǹt̀an, ǹi ñjì ñ̀. Ǹòò ỳi m̀è b̀è bya l̀e nyu'u ñjì ya aa, bo l̀e m̀b̀o'c ǹtìg̀è mbu'u ǹi m̀b̀o nswoǹ ǹi m̀è kaa bo si bù ñk̀on a nyu'u t̀a bì swoǹ ǹtoò ỳi m̀ò'c a m̀b̀o bo. ²⁰ Ǹloǹ m̀è ñ̀d̀i'ì j̀i m̀è bì l̀e mfa a m̀b̀o bo i swoǹè ǹi m̀è, “M̀b̀è a t̀e'è m̀b̀è t̀sì'ì ǹàà m̀è ì m̀òònt̀è ǹta'a wa aa, bì tumnt̀è ñ̀zwit̀è!” i l̀e ǹt̀i si'ì. ²¹ Ìd̀ig̀è ì l̀e nswèr̀è si'ì si'ì, Moses a tìg̀è ñ̀swoǹ m̀è, “M̀è t̀sìg̀iǹè ǹi ǹb̀o'ò.”

²² L̀a ǹi bañǹè ǹzì aa a Ǹta'a Sion, bo bì a ǹj̀ò'ò àla'a Nwìng̀oǹ ỳi m̀è à t̀swe ǹt̀i aa, Yerusalem ỳi m̀è à t̀swe a abur̀è aa, ǹi biangel a ñkam ǹi ñkàm̀è b̀i bì ghot̀è ntswe nluu ǹi ǹìdor̀è aa. ²³ Ǹi zì aa a ǹi ñghòt̀é ỳi m̀è à ǹi ỳi b̀oò bì Nwì bì ntsyàm̀b̀i b̀i m̀è bì ñwa'aǹè mikùm myaa a abur̀è aa. Ǹi zì aa a m̀b̀o Nwìng̀oǹ ỳi m̀è a sa'a ñ̀ ǹtsim aa, bo bì a m̀b̀o ìzwì b̀è b̀i m̀è bì ghìr̀è innù j̀i i tsiǹè, m̀b̀è b̀è b̀i bì kwi ñk̀o'c nluu aa. ²⁴ Ǹi zì aa a m̀b̀o Yesu ỳi m̀è à zì ǹi àk̀àà ỳi fii ya aa, a ǹi àl̀èè ỳi m̀è bì mit̀è a ghaà ñzi ǹi ìb̀oǹ ỳi i t̀syat̀è yì al̀èè Abel aa.

²⁵ T̀a ǹi ka ntsyès̀è ghuu ñtsuu l̀ó tuu ñjì ñ̀ wà m̀è a ghàà aa b̀è. B̀è b̀i m̀è bì l̀e ntuu ñjì ñ̀ wà m̀è à l̀e si ghàà ñwa'as̀è ǹi waa f̀aa nsyè aa kaa bì l̀e ñkì'ì àjàǹ ỳi m̀è m̀b̀è bì kh̀è zì. M̀b̀è bi'iǹè ỳi ñtìg̀è ñkh̀è aa m̀è ak̀è m̀è m̀b̀è bi'iǹè tuu ñjì ñ̀ wà ỳi m̀è a ghàà ñl̀o a abur̀è aa è? ²⁶ Ǹj̀i Nwì ya, ì l̀e ntsìg̀è nsỳè ñtsim maa noò. La t̀sìt̀soǹ à k̀à'à m̀è m̀è, “M̀è ka k̀u'ùs̀è b̀ù t̀sìg̀è m̀b̀i, kaa wa'a t̀sì'ì ñsyè yuyu t̀sìg̀è, m̀è ka k̀i t̀sìg̀è abur̀è ghu b̀ò'ò.”

²⁷ Ǹìghàà nya m̀è à swoǹ m̀è, “M̀è ka k̀u'ùs̀è b̀ù t̀sìg̀è aa,” ǹi naǹs̀è ñ̀d̀i'ì ǹi m̀è ñjoo j̀i m̀è bì l̀e nnaǹs̀è aa, bì ka t̀sìg̀è l̀ò'òs̀è t̀a j̀i m̀è m̀b̀è bì wa'a bù ntsìg̀è aa t̀a ì tìg̀è ntswe. ²⁸ T̀a bi'iǹè ka mfa m̀b̀i'ik̀è a m̀b̀o Nwì ñloǹ m̀è ànnù nif̀ò ya ỳi m̀è bi'iǹè kwèr̀è aa, kaa m̀b̀è bì wa'a bù ñtsìg̀è. T̀a bi'iǹè ka mfa m̀b̀i'ik̀è ñk̀i ñgha'as̀è Nwì ǹi m̀aǹj̀i ỳi m̀è à b̀oǹ ghu m̀b̀o aa, ñghu'us̀è ǹi ñk̀i m̀b̀o'ò, ²⁹ ñloǹ m̀è Nwìng̀oǹ ỳi'iǹè à laa m̀b̀è m̀ò'c ỳi m̀è ì t̀òò ñjoo aa.

13

¹ Ǹi ghìr̀è t̀a àk̀oǹǹè yuu t̀s̀ò b̀oò bì ma t̀a à ka ñghèè ǹi m̀b̀i. ² Ǹi k̀i ñka ñwa'at̀è a ñkwèr̀è b̀ìg̀i a mila'a bù, ñloǹ m̀è b̀è bì m̀ò'c bì l̀èè ñkwèr̀è baaǹg̀èl a mila'a bo t̀i zì. ³ Ǹi ka ñwa'at̀è b̀è b̀i m̀è bì t̀swe a atsaǹ aa, t̀s̀ò a t̀swe bù bo ghu; ñk̀i ñwa'at̀è ǹi b̀è b̀i m̀è bì d̀i ñg̀i'ì a nu bo aa ñloǹ m̀è m̀b̀è a k̀i m̀b̀è bu.

⁴ T̀a b̀è bì t̀sìm t̀sua annù ñỳo'c ǹi àghu'us̀è, ñtsuu ǹi ñ̀sìn a kuu ñỳo'c k̀i zì; ñloǹ m̀è Nwì à ka ỳi ñiǹ isa'a a nu ñg̀aǹatsùur̀è bo bì ñg̀aǹajir̀è.

⁵ Ǹi tsuu annù ñkab̀è ì l̀òg̀è t̀e'è a m̀b̀i, ǹi ka m̀b̀i ǹi m̀è njoo j̀i m̀è ǹi t̀swe ǹi ju aa ì ku'uǹè a m̀b̀o bù; ñloǹ m̀è Nwì à laa nswoǹ m̀è, “Kaa m̀b̀è m̀è wa'a ghuu m̀è'è kaa ñwa'à ghuu k̀i ñl̀èè t̀a ǹi t̀swe t̀sì'ì t̀i àyòò” ⁶ M̀b̀è ỳi m̀è a b̀è maa ajàǹ aa, m̀b̀è bi'iǹè tìg̀è nswoǹ ǹi àt̀aǹent̀i m̀è, “M̀m̀a'amb̀i à ǹi ñg̀aǹkwet̀è ghà,

kaa m̀è ka wa'à k̀a m̀b̀o'ò;

m̀b̀è ñ̀ m̀is̀oǹ a ghìr̀è àk̀è a nu m̀è aa è?”

⁷ Ǹi ka ñwa'at̀è b̀i t̀syàs̀è buu, bya b̀i m̀è bì l̀e nswoǹ ñìghàà ǹi Nwì a m̀b̀o bù a m̀b̀i m̀b̀i aa; ǹi wa'at̀è a ajàǹ m̀è ntswènt̀i ỳaà ì l̀e m̀b̀è aa, ñka

ηγε'εσə nī àbīintīf yaa. ⁸ Kaa Yesu Kristo à si kwensə, àa tsi'ī ηγγīη ηγγìn a ajàn mə à kī bə a γωω aa mə à bə sii, i lō kīi bə a γωω, i lwi'ī nīηkonə.

⁹ Nī tsee mǎ'atə tā bə ka mbwe'esə ghu nī innū mbuu mbuu jī fii jii mə i sī ku'unə aà. A baηnə ηku'unə aa mə tā mintī muu ka ηkwerə mitī a nī ìbònη Nwī kaa ηki'ī bə a nī mǎjī bē. Nlon mə ajànə mə bə yònə bīnònηsə nlon mǎjī aa kaa a burə tī waa nī ànnū tsu kwetə bə. ¹⁰ Bī'inə tswə nī mbuu nīkentə nī mǎ'ə nī mǎ'a Nwī yī mǎ'ə; ηγγāηmǎ'a Nwī jii mə i fǎ'ə wa mūm n̄tāη yī lwèn wa yīi nī tswə ghu aa kaa i sī nī àdǎ'ə tswé a n̄jī àyoo yīi mə bī tǔw ghu aà. ¹¹ Ngāηmǎ'a Nwī yī ηwé wa a kuu aa tsi'ī nī àləə naà ya mə bī wa mma'a nī Nwī ghu nlon ibi bə aa wa adigə yī Nāηsə Nlaa, mbaηnə mbè'è nī mbà ya mfè'è wa baligə n̄tǔw nī a abεε. ¹² A kī mbə ηγγīη ηγγīη a ajàn yīi mə bī lε n̄lògə Yesu m̄fε'ε nī ghu a mum baligə a yē ηγγī'ī bī zwitə yī mə tā à ghīrə bē bī laa mǎηsə ntsya a n̄jīm àləə yī. ¹³ Maa ajàn a ku'unə mə tā bī'inə fε'ε a mūm baligə ηghεε ntsi'ī yī tā kīi kwērə mbəgītə ya yīi mə bī lε mbəgītə yī ghu aà. ¹⁴ Nlon mə kaa bī'inə sī nī ηjò'ò àlǎ'a yīi mə a lwi'ī nīηkonə aa faà tswé, mbaηnə n̄lòò aa ya mə a ka yī zī aà.

¹⁵ A ku'unə mə tā bī'inə tigə ntsya aa a nu Kristo, mfa nī àyoo mma'a Nwī yīi mə à nī agha'asə aa, a ηγγòn bīnòò bītsīm, a mbo Nwī, mbə agha'asə yīi mə a fε'ε a ghoη ntsū bə bīi mə bī swoη nī ànnū f̄kūm yī aà. ¹⁶ Nī tsuu lī'inə a ηka ηghīrə ìbònη bo bī a ηka nyatə ηjoo jii mə nī tswə nī ju aa, nlon mə ηjoo mma'anwī ma jū i bònə nī Nwī.

¹⁷ Nī ka nyu'unə bītsyāsə buu ηki ηka nyonə nī innū jii mə bo swoη aà; nlon mə bī bε nī ànnū ntīi yuu, ηki ntswe nī àjàn yīi mə bī ka yī fa akwi'ī a nsi mi'ī Nwī nlon ηгаа yūu aà. A bə ηji'ī ànnū yīi mə a ku'unə mə boη nī ghīrə bo fa'ə nī àfǎ'á yaa nī n̄dorə, nlon mə bo bə kī fǎ'ə bə nī àjəηnə boη kaa a ka wa'ə ghuu kwetə.

¹⁸ Nī ka ntsa'atə nī Nwī ηwa'atə nī yī'ī, nlon mə bī'ī zī mə ntīi yī'ī i laa a nī ànnū yīi mə bī'ī fǎ'a aà. Bī'ī lòò mə bī'ī kī ghīrə innū tsm̄ jii mə i tsinə bə bo'ətə aà. ¹⁹ Mə bu'u mbo a mbo bù tsi'ī n̄tīi mə nī bə kī n̄ηsə tsǎ'atə Nwī boη à ka ghīrə mē wāηsə mbū mbīi fu a mbo bù.

²⁰ Tā Nwīηγγòn m̄bōōnə yīi mə à lε ηghīrə Mmǎ'ambī yī'inə Yeso a bú m̄bīinə a n̄wo aa, yu wa mə à nī ηγγāηmbēmbī yī ηwé aa, nī àləə yī yīi mə bī lε ηwārə àkǎà yīi mə a lwi'ī nīηkonə ghu aa, ²¹ tā à fa ηjoo jī sigīnə tsm̄ jii mə nī lòò aa, ta tā nī ka ηghīrə innū jii mə Nwī a lòò aà. Tā à ghεε nī mbīi n̄tigə fǎ'ə nī innū jii mə a kònə aa a nu bù n̄tsya aa a n̄jīm Yesu Kristo, yīi mə nīgha'a n̄tsīm ka tigə zī ghu mbo i lwi'ī nīηkonə aà. Amen.

²² Mə bu'u nī mbo a mbo bù mbá bilīm bā, mə tā nī kwērə nīghàà nī adī'itə nū sigīnə, ka mə mē ηwà'ànə nī ghu'utə aà. ²³ Mə lòò mə tā nī zī mə bī fi'isə mē mumaà yī'inə Timoti a ndátsaη. Mə yu'utə aà yī, à bə wāηsə zī boη bī'iyu ka tigə zī bītsīm a mbεε bù. ²⁴ Nī tsǎ'atə bītsyāsə buu bītsīm bo bī bə bī Nwī bītsīmə. Bilīm bī'inə bīi mə bī tswə a Itali aa bī toò àtsǎ'atə a mbo bù bītsīmə. ²⁵ Tā ìbònη Nwī tā i tswə a mbo bù bī tsm̄. Amen.

Àṅwà'ànè JEMS

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A àṅwà'ànè yū aa a le ñṅwà'ànə Jems muma bì Yesu a mbo bìKrisèn bì mē bì le ñjà'à waa bì tswé a itoo itoo aà. Jems à le ñkí mbə ntsyàsə a ñghotə a Yerusalem.

Jems à ñwà'ànə ndi'itə ní bə bì Nwí ní innù jì ghà'atə, lá má ànnù yíi mē à ghàa ghu aa à ní àbiiintii. Nswonə ní mē bì yə abiintii ñú aa a ní ìfà'á yí bo bì mighirìnə mí innù mí. Kaa àbiiintii yíi mē ñú a swonə tsi'í ní ñtsù aa kaa à sí abiintii yíi mē a yweensə ñú aa bē. Tá bə bìi mē bì bìi Nwí aa tá bì kii ñghirə ní ànnu yíi mē ñighàà ní Nwí ní swonə aà, kaa wa'a kà ñyu'u tsi'í yù'ù, kaa wa'à ní nu ka mfa'a (1.22-25). Jems a bú ñghaa ànnù ñlon mitsyè (1.5-8), ñú yíi mē a bon mitsyè aa tá à betə a mbo Nwí ní àbiiintii. Ndi'itə ní bə bì Nwí mē tá bo ka nzi ntswá àlèə yaa (3.1-12), ñtsuu mìl'ò mí bìlím byaa kì t'otə, (4.11-12) ñtsuu kii kì kàà, tá ññə ñú tá à bə ññə (5.12). Tá bə bìi mē bì bìi Nwí aa tá bo ka ntswa ní ñtì waa ñkii ntsa'atə ní Nwí a noò ñgi'ì. Bə bo tí ghò, bo ká mbii ní ìfànsənnù jyaa bo ní bo, ñka ntsa'atə ní Nwí (5.13-18) ñlon mē Nwí a yu'u atsa'atə Nwí ñú yíi mē à tswé ní àbiiintii aà.

Jems à nanşə ñṅwà'ànə aa innù jii mē mbə i kwetə bə bì Nwí a múm ñtswəntii yàà, ñkwetə ní waa mē bì ka ñkhə Satan, bo bì ànnù ñkəñ njoo mbi jù, mbəñə ñka nyonşə a mbə Nwí tá bə bìsubika'á bì tsə Abraham (4.1-8).

Bì yatə àṅwà'ànə yū aa laà:

1. Nji'innù àṅwà'ànə yuà 1.1
2. Àbiiintii ní mitsyè 1.2-8
3. Ànnù ñgàñəfumə bo bì ñgəñkabə 1.9-11
4. Ànnù nywe'etə ñú bo bì àkwà'ànə 1.12-18
5. Ñka nyu'u ñighàà ní Nwí ñkii ñghirə 1.19-27
6. Àwà'àsə ñlon ànnù a ñka nte'ε nàndènə a tìtì bə 2.1-13
7. Àbiiintii bo àfà'à 2.14-26
8. Krisèn bo àlèə yí 3.1-18
9. Krisèn bo bì ñjoo mbi 4.1—5.6
10. Ìdi'itə jì m'ò'ò 5.7-20

¹ A ní mē Jems, ñgàñàfà'a Nwí ní yí Mmà'àmbí Yesu Kristo, mē tsà'atə ñgwè'è baIsrael ñighúm ñtsòbaà yíi mē ì ja'anə ntswetə a idigə tsim faa mbi aà.

Àbiiintii ní mitsyè

² Bìlím bá, ní ka nanşə ndoritə a noò yíi mē mbuu ikwà'ànə tsim i tsi'í ghuu aà; ³ ñlon mē ní bə tswa ntii ghu i tşá àkwà'ànə yíi mē a ywe'etə ní àbiiintii yuu aa, bon ní ka tigə tswé ní àtəñəntii. ⁴ Ní yə mē àtəñəntii yuu a gheé ní mbii a múm ñgi'ì tá ní tsuu ló kaa, tá ní kwe ñk'ò ntəə ñku'unə, kaa wa'à ní àl'ò'ò tswé. ⁵ Lá mbə ñú nìbù a tí bon mitsyè, a ku'unə mē tá à tsa'atə Nwí ñlò ghu mbó, bon à ka fa ghu mbó, ñlon mē Nwí a fa njoo

a mbo bè bitsim nî àbòñentii, kaa wa' à liñè bô. ⁶ Lá bæe a ti tsà'atè Nwî a nîñ ntiî yî ghu nú, ñtsee ki jîñkè bô. Nù ñtsim yîi mæ a jîñkè aa, à bæ aa tsó akàñè ñki miyaa yîi mæ fifèrè a tii ñghæe mbù mbii ni yu aà. ⁷⁻⁸ Ajàñè ñú ma ya mæ a lóo ni mântii mi mbaa, ñjîñkè nî jîñkè nî ñnnù ji tsim aa, tá à tsuu ló wa'atè mæ mbæ yu kwèrè àyoò tsu a mbo mmà'àmbi Nwî.

Ñgàñáfumè bo bi ñgáñkabè

⁹ Ndim yî'inè yîi mæ à ni ñù tîkùm aa à tswe ni ñka ndoritè a ajàñ yîi mæ Nwî à ñèntè yî a ndèñ aà; ¹⁰ tá ñdim yî'inè yîi mæ à ni ñgàñkabè aa tá kii ñka ndoritè a noò yîi mæ Nwî à sìgìsè yî a nsye aà, ñlon mæ ñgáñkabè i ka yî wàñsè tsyà waa aa tsi'í tsó ìbwî'i ñgèè aà. ¹¹ Nòò a ki nta ntiî aa, a tóò ñgèè i yorè; ìbwî'i ji i wókè a nsye, ñibòñ ni ni mē. A ki mbè ñgñ ñgñ ajàñ yîi mæ ñgàñkabè à ka yî tsyà yî, a noò yîi mæ a karè mfa'a nî mifá'a mi aà.

Akwà'ànè

¹² Nìdorè ni tswe a mbo ñù yîi mæ à lwî'i nî àbiiintii a noò yîi mæ ìkwà'ànè i zî ghu mbo aà ñlon mæ à bè tsyà m̀buu ìkwà'ànè ma jù bèè boñ à ka kwèrè miyàrinè mi ñgù'ù mi, tá à bè ntswentii ya yîi mæ Nwî à kà'a a mbo bè bii mæ bi kòñè yî aà. ¹³ Mbè mbuu ìkwà'ànè ma jù i yî ti zî a mbo ñù a tsuu ló swon mæ, "Ìkwà'ànè jù i lo aa a mbo Nwî." Nlon mæ kaa mbè bi wa' à Nwî nî ñnnù jî bi kwa'ànè. Kaa yumbon a wa' à nii ñú kii ñkwa'anè nî ànnù yî bî. ¹⁴ Lá bi kwà'ànè ñú aa wá noò mæ ñnnù jii mæ a yè'ètè aa i swùntè mæ yî ñko yî tsó mátaà. ¹⁵ ñnnù jya mæ a yè'ètè aa i tigè ghìrè a tswe ni ju tsó mu ntigè njwe ifánsènnù. Bæe mæ ifánsènnù jya i yî ñko'ò nluu, i jwe nìwò.

¹⁶ Tá bi tsuu ghuu ló bwe'esè mbá boo bi maà bá. ¹⁷ Mìtèñnè mî siginè mitsim bo bi ñjóò jii mæ i boñ m̀ñsè aa, tsi'í tsim i lò aa aburè nsigè. I lò aa a mbo Nwîngòñ yîi mæ à nàñsè m̀ñkà'à nni mæ mi tswe a aburè aa, mbæ yu yîi mæ kaa à si kwensè, kè mbèñkè tso alilèñ aà. ¹⁸ A nî ñkòñè yî, à le nnañsè yî'inè, ñtsya aa a ñjim ñìghàà nni à nî ànnù ññkoy aà, mæ tá bî'inè bè bitsyà bi mbii a titii ñgòñ njóò tsim jii mæ à le nnañsè aà.

Ñka nyu'u ñkii ñghirè

¹⁹ Boo bi maà bá ni ka ñwa'atè annù yuà! A ku'unè mæ tá ñù ñtsim tá à ka ñwanşè nyu'u ànnù, ñtsee ki wàñsè ghàa, ñki tsee ki wàñsè lwisè nî ñtòñè. ²⁰ Nù yîi mæ a lwisè ntòñ aa kaa a si annù yî tsinè yîi mæ Nwî a lòò aa ghìrè. ²¹ Mamù ajàñ a ku'unè mæ ni me'e ñgòñ ñnnù nsin tsim bo bi àbii'intii tsimè. Mfa ibiinnù ghuu a mbo Nwî, mbii ñìghàà nni mæ a bè a múm ntiî bù aà, à ni ñìghàà ma nú nni mbè ni nyweensè ghuu aà.

²² Nì tsuu atu ibii nú ghuu ki bwe'esè a ñka nyu'utè ñìghàà ni Nwî tsi'í yù'ùtè. A ku'unè mæ tá ni ka mfa'a ni nu. ²³ Nù yîi a yu'utè ñìghàà ni Nwî tsi'í yù'ùtè kaa ñki'í ni nu fa' à aa, à bæ aa tsi'í tsó ñù yîi mæ à lèntè nsí yî nî ñkè'è, ñyè ibii nú yî. ²⁴ A nañsè nlii ibii nú yî wa aa, a lò ñghæe yî. Fìbàñtè ti tsyà a li'inè ñkìrè yî yá. ²⁵ Lá ñù yîi mæ a nañsè nlii bìnòñsè bya bii mæ bi boñ m̀ñsè, ñketè ni m̀ñkìrè mi atsan a nu bè aa, à bè te'e átù yî ni bìnòñsè ma bú, kaa wa' à yu'utè tsi'í yu'utè mbu nli'inè, lá m̀bañnè nlèè ni bìnòñsè bya, ñghìrè nî ñnnù jii mæ bi swon aa, boñ Nwî à ka ññ mbòonè nî ñnnù tsim jii mæ a ghìrè aà.

26 Mbə nù à tswé a titii bù yii mə à wà'atə mə yu tinsə amúm ànnù Nwí lá kaa wa'á ajàŋ yii mə mbə yu tswá àlèè yi zi, bonj ànnù Nwí yi ya à ni tsi'í ànnù adàŋə dāŋə. A kii mbwe'esə aa ibiinú yí. 27 Ànnù yii mə Taà Nwíŋgòŋ a lógè tsi'í tsò ànnù Nwí yii mə a nanjsə kù'ùnə, kaa wa'á à nì àlò'ò tswé aa, a nì ŋka nlonjə bɔɔ bití nì bikwí'í bi bāŋgyè a múm ŋgí'í bo. Ŋkí mbə a ŋka mbé ibiinú gho tá mbi tsuu ló sɪŋ, i ta ŋgí'í a nu wò.

2

Ŋwà'asə nlonjə ànnù nte'ε binàndənə

1 Bilím bá tsi'í tsò ŋgàŋmbii Mmà'ambí yí'inə Yesu Kristo, yii à ni Mfò nìgha'a aa, a ku'unə mə tá nì tsuu bə itu itu kɪ lèntə, nyoŋə bə ŋkirə yàà. 2 Kə bɪ'inə lógə mə ŋgàŋkabə yii mə à wé'ε karə yii mə bi nanjsə nì àtìi gold bo bi itsə'ə atindùù, à zì ŋkuu a múm ŋghòtə bù, ŋgàŋafum a kɪ nzi ŋkuu ghu nì bikùrə bi atsə'ə bi. 3 Mbə nì gha'asə nù wa yii mə à wé'ε itsə'ə jì siginè aa, nswonj ghu mbo mə, "Tswé faa nì àlən yí àkò'ònə falà." Mbanjə nswonj a mbo ŋgàŋafumə wa mə, "Ghεε ntəə filí, kə jwè'ənə a nsyε a mbéε mikòrə mə," 4 bəə bonj nì tε'ε binàndənə a titii bù, nìlentə nì ànnù nyoŋ nì àjàŋ mə innù jì bi i tintə nì ghuu aa.

5 Yu'utə nì mbá bilím bá, wa Nwí à tsò'ò ŋgàŋəfumə fàa mbi, ŋghirə mə tá bo nɪŋ mɪntii mya a nu Yesu Kristo, i banjə mbə ŋgàŋafu'u ànnù nɪŋkonj, i yí nji ànnù nifò yii mə à kà'a a mbo bə bii mə bi kòŋə nii aa. 6 Lá nì tsa'a nì ŋgàŋəfumə aa, bə bii mə bi nɪŋə nì ghu a nsyε, ŋkii nswonj nì ghuu ŋghεε nì bù a nda misa'a aa à nì aa bɪwò aa ε? A sɪ ŋgàŋkabə bə aa ε? 7 A nì tsi'í bə mə bi ghàà nì innù jì bi nlonj ikum yí siginè wa mə bi fa a mbo bù aa.

8 La mbə ò ka nanjsə nìlèə m̀fò nòŋsə Nwí wa yii mə à tswé múm àŋwà'anə mə, "Ka ŋkòŋə ndím ghò tsi'í tsò o kòŋə ibii nú gho aa," bonj ò ghírə siginè. 9 Lá mbə ò ka nìlentə nì bə nyoŋə nì bə ŋkirə yàà bəə bonj ò wò mə ànnù, nòŋsə a kɪ ntswa gho tsi'í tsò nù yii mə kaa à si nòŋsə ləə aa. 10 Mbə nù a ka nìlèə bìnòŋsə bitsim bεε mə a ghírə ŋghèè ŋwo yí m̀fùùrə a nì múnjirə ànnù bonj à kɪ mə ŋwo bìnòŋsə bya tsi'í bitsimə. 11 Nlonj mə nù wa yii mə à lε nswonj mə, "Tsuu ànnù mághabə ghírə aa," à lε ŋkɪ nswonj mə, "Tsuu zwitə." Ma múu ajàŋ, ò bə tsuu ànnù mághabə ghírə, lá i bāŋjə zwitə nù bonj ò wo nòŋsə. 12 Tá nìghàà nuu bo bi m̀ghírìnə m̀i innù muu tá m̀i bə tsi'í tsò m̀i bə bii mə bi ka yí sa'a waa nì nòŋsə wa yii mə à kètə m̀ŋkirə m̀i atsanj a nu bə aa. 13 Nlonj mə kaa Nwí à ka yí wa'á m̀lɪŋnə nù yii mə kaa à si m̀lɪŋnə ko aa kɪ ŋko a noò nsa'a misa'á. Ŋko m̀lɪŋnə i kayi tsyatə ntsò'òtə misa'á.

Abiintii bo bi ŋka mfà'á

14 Bɔɔ bi maà, mbə nù a swonj mə yu tswé nì àbiintii, kaa wa'á à nì innù jì siginə bāŋnə ghírə, a kwetə yi aa nì àkə aa ε? Kaa àjàŋə abiintii ma yú kaa mbə a wa'á yi yweensə. 15 Mbə mumaà yí'inə yí mbāŋnə kə yí m̀áŋgyè a bonjə itsə'ə a ŋwe'ε kaa wa'á nì m̀iji m̀ii mə ku'unə a nji a njwi njwi aa tswé, 16 bεε nù nìbò a swonj a mbo bo mə, "Tá Nwí à nɪŋ mbɔɔnə a nu bù! Nì ghεε tá nú juu ka nloontə ŋkii nji ywure!" bonj a ka kwetə waa aa nì àkə mə mbə nì tsuu njoo jya mə i kwetə waa tá bo tswé ntii aa,

i fa aa ε? ¹⁷ A ni ajàn yii mē a ki mbē aà, mē mbē ò tswe nī àbīintii yii mē a si ghìrē ò fa'a nī ìnnù jī siginè aà. Ajànē abīintii ma yū à nī àkwo ayod.

¹⁸ Lā mbē nù yī mò'ò à tse swonj mē, “O tswe nī àbīintii, mē bājnē mfa'a nī ìnnù jī siginè.” Mbē a swonj ma mùu ajàn bonj mē ka kwi'i ghu mbo mē, “Dì'i abīintii yo ya a mbo mē, mē mbē ò tsuu ìnnù jī siginè ki ghìrē, bonj mē ka bājnē i dì'i abīintii ya a nī ìnnù jī siginè jii mē mē ghìrē aà.” ¹⁹ O bii mē Nwīngōn à nī aa tsi'i yī mò'òtē aa ε? A bōnē! Lā, tsi'i izwī jī bi i ki mbii maa ajànē, ñkii ntsiginē ghu nsī. ²⁰ Itirē bē, nī lòo nzi mē àbīintii yii mē a si ìnnù jī siginè fa'a aa, à nī àkwo ayoo aa ε?

²¹ A nḡhèè ni ta bì bitaà yī'inē, Abraham, tigē Nwī à le nlògē yi tso nù yii mē mīnnù mi mī tsinē nyojē aa nī ànnù yī siginè yii mē à le nḡhìrē aà. A le nlògē mu yī, Isaac, nḡhèe mà'à Nwī ghu a nīkentē nī mò'ò. ²² A laa mē Abraham à le mbīi Nwī aa ñkii mfa'a, àbīintii yi bo àfà'á yi a ghèè nī àbo mò'ò. Afà'á yi a ghìrē mē tá àbīintii yi ya tá luu. ²³ Ma mùu ajàn ànnù yii mē àjwà'ánē Nwī a le nswonj aa a ghìrē mē tá Nwī à lògē yi nī nù yii mē ìnnù jī i tsinē aà.” Nwī a tigē nlògē Abraham nī ñsùkà'á yī. ²⁴ Yē nī, Nwī a lògē nù tsó nù yii mē mīnnù mi mītsinē, ntsya aa a nḡim ìnnù jī siginè jii mē a ghìrē aà, kaa wa'à yonē aa tsi'i a nḡimē àbīintii yi yu yu.

²⁵ A le ñki mbē tsi'i nḡjī nḡjī nī Rahab, àkwàrē mḡngyè wā. Nwī à le nlògē yī tsó nù yii mē ìnnù jī i tsinē, ntsya aa a nḡim ìnnù jii mē à le nḡhìrē aà, à le ñkwèrē bītswèrē bì bālsraël bya a nda yu, ñki mbu nḡhìrē bì tsyā nī mánjī yī dàn nḡkhē waa.

²⁶ Ma mùu ajàn tsó mē mbē àzwī a tsuu a nu nù tswe, a bē àkwo nù aa, àbīintii yii mē a si fà'à a ki mbē aa àkwo ayod.

3

A ku'unə mə tə bə ka ntswa aləə yaa

¹ Bīlīm bā, kaa si bōn mē tá bù bī ghà'atē bē nḡǵāndī'innù, nḡlon mē ìsa'a yī'inē tsó nḡǵāndī'innù i ka yī tīnsə tsyātē yī bē bì mò'ò.

² Bī'inē bītsim, bī'inē gha'a fansē nī ìnnù. Lā mbē nù yī mò'ò a tswe ghu yii mē à si nīi ifansē ìnnù ghìrē a nī ìnnù jii mē a swonj aa, bonj ìnnù jī i bōn mḡnsə, a kī nzi a ajàn yii mē mbē yu tswā ìbīinù yī tsimè.

³ Bī'inē nījē nī àtsanjē a ntsū lōjē nḡhìrē nī mē tá à ka nyu'unə nī yī'inē. Maa ajàn bī'inē zi ajàn yii mē mbē bī'inē ghìrē a ghèè nī mbèè yii mē bī'inē kōj aa. ⁴ Kē tá bī'inē wa'atē ànnù nḡlon abanjē ñki. Ka mē a fanj fanj a kī nti tsi'i afisè yī tī aa, bì tsisē aa tsi'i nī mūntsiré àtsisè, ñswunē àbanj a zī àjàn yii mē mbē yu tsisè a ghèè àjàn yii mē à kōj aà. ⁵ A kī mbē nḡjī nḡjī a nī àləə yii mē a tswe a ntsū mbī'inē aà. Ka mē a kə'ə ñkə'ə aa, mbē tsi ki kwèe nti yī a nī ìnnù jī wē jī wē jii mē mbē a ghìrē aà.

Wa'atē ajàn yii mē mbē tsi'i ñsàà mò'ò i tōd ma mù'ù nta'a aà. ⁶ Aləə a bē aa tsi'i tsó mò'ò. A burē mbē aa mbī yii mē i lùu nī ìnnù jī bī, ntswe nī àdà'à a mūm nu bī'inē, ñsɛɛnsə nī ìnnù jī bi, i ghèè nī ìlāà a mūm nū bī'inē tsi'i tsimè. Ntōo nī ntswēntii yī'inē tsi'i tsim nī ñsàà mò'ò yii mē i lò aa tsi'i a mò'ò Satan nzi. ⁷ Nḡmānsōn à zī àjàn yii mē mbē yu mīrēsè nḡgōn nnaa tsim jii mē tswé a nta'a kē a mūm ñki aà, kē a bē bē nāà mītsə'ə, kē bē bīsīn, kē ìbōn naà tsó nō, kē nāa ñki, bì lèè ñki ya'a mmīrisə ⁸ lā

kaa n̄u m̄sòŋ kaa a wa'a àjàŋ ȳi m̄ə mbə yu mirisè aləə aa bàŋnè n̄zi. Aləə a n̄i àyoō ȳi b̄i ȳi m̄ə a ligè tsi'í ligè, n̄tsyanə a n̄tsisə, n̄luu n̄i n̄l̄i'í ȳi m̄bi ȳi m̄ə mbə i zwiṭè n̄u aa. ⁹ Bi'inè l̄ogè ñgha'asə n̄i ma'amb̄i Taà yi'inè Nw̄iŋgòŋ ghu. N̄kīi mbu n̄l̄ogè m̄bəgìtə n̄i b̄il̄im bi'inè b̄ii m̄ə Nw̄i à le n̄nan̄sə waa bi finè yi aa ghu. ¹⁰ Mighàà mi ñgha'asə Nw̄i bo b̄i m̄bəgìtə m̄i fè'è aa tsi'í a n̄tsu ȳi fùurè! B̄il̄im bá, kaa a si kù'unè ma mùu ajàn̄ə. ¹¹ Kaa m̄bə nan̄əbirè ȳi m̄ə ñk̄i ȳi lèè i fè'è ghu aa, kaa mbə a wa'a k̄i mbu ka m̄fi'isə ñk̄i ȳi lw̄i. ¹² B̄il̄im bá, kaa m̄bə àt̄i k̄òò a wa'a mbàn̄ sa'a b̄ə, kaa àt̄i l̄áms̄i kaa mbə wa'á ik̄òò koonè b̄ə. Kaa n̄l̄i n̄i m̄ə ñk̄i ȳi lw̄i i fè'è ghu aa, kaa mbə ni wa'á ñk̄i ȳi nò ki m̄fi'isə.

M̄itsyè m̄i m̄ə mi lò n̄i bə aburə aa

¹³ N̄u tsu à tswe a tit̄i bù ȳi m̄ə à tsyèsə ñk̄i nan̄sə nyu'u n̄i ìnnu i laa ghu atu aa ε? Tá à gh̄irə tá à fè'è b̄i yə tá àlaa, n̄tsya aa a njim àk̄orè n̄iz̄i ȳi ȳi siginè, a ti gh̄irè n̄i ìnnu j̄i siginè a ká sigisə n̄i ìb̄i n̄u yi a n̄syə à ni a n̄d̄i'í m̄itsyè mi ghu. ¹⁴ Lá m̄bə ò tswe n̄i àghè'ənè a m̄um n̄tīi wò, n̄i àlwint̄ŋ, ñka n̄l̄oō tsi'í àyoō ànnu, ò tsuu n̄tīi gho ki kwèè, n̄tuu n̄i ànnu n̄iŋkon̄ə. ¹⁵ M̄buu m̄itsyè ma wa kaa i si aa aburə ló. A ni m̄itsyè m̄i f̄aa m̄b̄i, kaa Azw̄i Nw̄i kaa a wa'á ghu tswé, mi bàŋnè ló aa a mbò izw̄i j̄i b̄i. ¹⁶ Adigè ȳi m̄ə àghè'ənè tswe ghu n̄u a l̄oō b̄ə ànnu ȳi m̄ə a ka kwet̄ə yi aa, ìbuurè ànnu i kə n̄tswe ghu, a k̄i n̄luu n̄i m̄buu ìnnu j̄i bi j̄i ghà'atè.

¹⁷ Lá m̄itsyè mya m̄i m̄ə mi lo a aburə aa, mi tsyám̄b̄i n̄ifoo n̄laa, n̄zi n̄i m̄b̄oonə, m̄b̄onə, nyu'utə n̄i ànnu ȳi b̄ə swon̄ aa, ñko ni m̄il̄iŋnè, ñkoonə ni m̄ant̄àa mi ìnnu j̄i siginè. Kaa n̄u ȳi m̄ə à tswe ni ma muu m̄itsyè aa kaa à si j̄iŋkè, kaa k̄i'í n̄i b̄ə k̄i m̄bwe'esə b̄ə. ¹⁸ Ìnnu j̄i ts̄iŋè i laa mbə m̄iji m̄i m̄ə bi fù'ù n̄i ñjoo ñgwè'è j̄i m̄ə b̄ə b̄ii m̄ə bi z̄i ni m̄b̄oonə bi b̄ə n̄i m̄b̄oonə aa.

4

Ñgh̄irə àkà'á bu b̄i m̄bi

¹ N̄tsò bo b̄i f̄ik̄rè f̄i f̄i tswe a tit̄i bù, lò aa fə ε? A si njoo j̄i bi j̄i m̄ə m̄int̄i muu mi yè'ètə, kaa wa'a b̄ii m̄ə tá n̄i ñe'esè n̄tswe aa m̄ə gh̄irə m̄ə ni ka nto aa ε? ² Ni l̄oō njoo, b̄eε n̄i yi n̄tsuu ni ju tswe aa, n̄i tigè n̄tan̄tə a n̄zwiṭè b̄ə. N̄tīi gh̄uu i yè'ètə njoo, lá tsó m̄ə kaa m̄bə ni wa'á ni ju tswe aa, n̄i tigè ñyòŋə bù ni bù, ñk̄īi n̄tigè n̄tonə bù ni bù. Kaa ni si ni ñjoo j̄ya tswe aa, n̄l̄on̄ m̄ə kaa ni si Nw̄i betə ni m̄ə tá à fa a m̄bo bù aa. ³ Lá ni yi n̄te'ε m̄betè betə aa, kaa ni wa'á kwèrə aa n̄l̄on̄ m̄ə ni betə ni m̄án̄j̄i ȳi à si kù'unè aa. Ni betə njoo aa m̄ə ni l̄ogè ki fà'á n̄i ìnnu j̄i m̄ə i gh̄irə n̄u juu i ka m̄b̄on̄ə aa.

⁴ B̄u b̄ə b̄ii m̄ə ni b̄ə tsó m̄àngyè n̄yò'ò ȳi m̄ə a j̄i mághàbè aa, n̄i si z̄i m̄ə ni b̄ə ki k̄òŋ m̄bi ȳu bon̄ ni bàà aa Nw̄i a ε? Ma mùu ajàn̄ a b̄ə m̄ə n̄u n̄tsim̄ ȳi m̄ə à ni n̄sùkà'a m̄bi aa, à ni ñgàn̄k̄àb̄aa Nw̄i. ⁵ N̄i tsuu ló l̄ogè m̄ə àŋwà'ànè Nw̄i a tswèe ànnu m̄ə swon̄ m̄ə, “Azw̄i ya m̄ə Nw̄i à l̄e n̄n̄i a n̄tīi b̄i'inè aa a yè'ètə n̄i ñjoo tsi'í mb̄ə ànnu.” ⁶ Lá m̄b̄oonə ȳi m̄ə Nw̄i a fa ni a m̄bo b̄i'inè aa, i gh̄irè n̄i m̄ə b̄i'inè bàŋnè n̄tinsè n̄tsyá àzw̄i àyè'ètə ma ȳu. Ajàn̄ m̄ə àŋwà'ànè Nw̄i a swon̄ aa m̄ə, “Nw̄iŋgòŋ a tuu ñgàn̄ŋee nu, n̄niŋə n̄i m̄b̄oonə a nu b̄ə b̄ii m̄ə bi bàŋnè ñsigisə n̄i ìb̄i'n̄u waa a n̄syə aa.”

⁷ Lá, nì sigisə mbù nù yùù n̄fa a mbo Nwĩ, ñka ntuu n̄ ànnù Satan bonj à ka ki ñkhə n̄ ghuu. ⁸ Nì ka nyon̄tə nì a mb̄e Nwĩ t̄a à ki kaa nyon̄tə nì a mb̄e bù. Nì si'i mb̄o muu mb̄a, bu ñgǎñgh̄ir̄ə ñnnù j̄i b̄i. Nì gh̄ir̄ə t̄a m̄nt̄i muu m̄i laa mb̄a bu b̄ii m̄ə n̄i t̄swe n̄i m̄nt̄i m̄i mbaa. ⁹ Nì ka ñj̄əñj̄ə, ntigə mbo'o, ñkii nyə'ə; t̄a n̄w̄ȳe nuu bañj̄ə mb̄əñ ntigə ñiyə'ə, ñgh̄ir̄ə t̄a n̄idor̄ə nuu n̄i b̄əñ ntigə aj̄əñn̄ə. ¹⁰ Nì sigisə mib̄i m̄i nù muu a n̄syə a n̄si Mmà'amb̄i, bonj à ka ñentə ghuu a nd̄əñj̄ə.

Ñwà'àsə nloj annù ñka nsya muswēbo a nu ndim ghò muKristo

¹¹ Nì tsuu ghuu bù nì bù ki fir̄ə mb̄a bil̄im b̄a. Nù ȳi m̄ə a fir̄ə mu Kristo, ñkii nsa'a n̄i aa, a liḡit̄ə aa n̄ñs̄ə ñkii nsa'a n̄i n̄ñs̄ə w̄a. Mb̄ə ò ka nsa'a n̄i n̄ñs̄ə b̄əə bonj kaa ò s̄i ñj̄i ȳi m̄ə a yu'un̄ə n̄ñs̄ə aa b̄ə, ò b̄añj̄ə mb̄ə aa ñgǎnsa'a m̄isa'a. ¹² Nw̄iñḡoñj̄ à n̄i t̄si'i yùyu ȳi m̄ə a fa n̄i n̄ñs̄ə ñkii nsa'a aà. A n̄i t̄si'i yù m̄ə mb̄ə a yweens̄ə ñj̄i ñki nzwit̄ə ȳi. O lòḡə ib̄i nù gho aa n̄i w̄ə a ñka n̄ts̄o't̄ə ñsa'a nd̄im ghò aa ε?

Ñwà'àsə nloj annù ñkwɛɛ nt̄i

¹³ Nan̄sə nyu'ut̄ə n̄i mb̄a bu b̄ii m̄ə n̄i swon̄ə n̄i m̄ə, “A ka gh̄ir̄ə b̄ə sii, k̄ə à ka l̄ò b̄ə a yoo t̄a b̄i'i gh̄eɛ f̄i ñj̄o'ò àlà'à l̄i, ñgh̄eɛ n̄tswe ghu a at̄ù àlòò, ì tan̄ə m̄itaa ghu, ì nan̄sə ì iswe n̄i àb̄i'i ghu aà.” ¹⁴ Kaa n̄i s̄i aj̄əñ m̄ə n̄tsw̄ent̄i yùù ì ka l̄ò b̄ə a yoo aa z̄i. N̄i b̄ə aa t̄si'i t̄s̄ò mb̄a' à t̄ituḡə ȳi m̄ə ì ȳi mf̄'è ì bù ñwi'ik̄ə mb̄wek̄ə ȳi aà. ¹⁵ Mb̄ə n̄i b̄añj̄ə ñswòñj̄ə aa b̄ə m̄ə, “Mb̄ə Mmà'amb̄i a beent̄ə bonj b̄i'i ka t̄swe bit̄i, ì gh̄ir̄ə l̄àl̄à, k̄ə ì k̄ii gh̄ir̄ə l̄i.” ¹⁶ Lá ts̄its̄oñj̄ n̄i ñeɛ n̄i nù juu, ñkii ñkwɛɛ n̄i ñiḡò nuu, kaa a wa' à kù'un̄ə.

¹⁷ A n̄lw̄i'is̄ə, ñj̄i ȳi m̄ə à s̄i annù ȳi sigin̄ə ȳi m̄ə à z̄i m̄ə a ku'un̄ə a ñgh̄ir̄ə aa, gh̄ir̄ə aa, à gh̄ir̄ə b̄i.

5

Ñwà'àsə ñgǎñkab̄ə

¹ Ñgǎñkab̄ə, yu'ut̄ə n̄i annù ȳi m̄ə m̄ə swon̄ə n̄i a mbo bù aà. Nì ka mbo'o, ñkii nyə'ə n̄i t̄i nloj ñgi'i ȳi m̄ə ì z̄i a nu bù aà. ² Afù'ù yuu a bw̄ə m̄ə, ñs̄ək̄ə ì j̄i its̄ə'ə juu. ³ N̄ts̄əb̄ə ì k̄ò m̄ə gold gh̄uù a b̄ò'ò n̄i silva gh̄uù. N̄ts̄əb̄ə ma yu ì ka b̄ə ayəf̄ə n̄i ñnnù j̄i m̄ə n̄i gh̄ir̄ə aa, ì k̄ii tiḡə kur̄ə n̄i ñj̄ȳan̄ù yùù t̄si'i t̄s̄ò m̄o'ò. N̄i gh̄òt̄ə ñj̄oo j̄i gh̄a'at̄ə ñl̄əə n̄i ñj̄wi jul̄à m̄ə n̄i ñj̄wi n̄lw̄i' ñj̄m̄ə aà. ⁴ Kaa n̄i bur̄ə t̄i ñkab̄ə b̄ə b̄ii m̄ə bi fa'a a m̄um m̄ans̄òò bù aa t̄u. Yu'u n̄i aj̄əñ m̄ə bo gh̄aant̄ə aà. Ñiyə'ə ñi b̄ə b̄ii bi fù'ù m̄iji muu a m̄um ñs̄òò aa n̄i gh̄è m̄ə ñku'u a t̄oñj̄ə Mmà'amb̄i Mbu'ut̄əmb̄i. ⁵ N̄tsw̄ent̄i yùù ì luu n̄i ñj̄oo j̄i m̄ə ì gh̄ir̄ə nù yùù ì bon̄j̄ə aà, wa n̄i nan̄s̄ə m̄ə ñj̄i mb̄i. N̄i j̄i m̄ə mf̄añk̄ə m̄f̄e'ɛ ntigə mb̄ə t̄s̄ò n̄àà j̄i ì yu'ut̄ə n̄i ñj̄wi ȳi m̄ə bi ka w̄ə waa ghu aà. ⁶ N̄i s̄a' à m̄ə m̄isa'a m̄i b̄ə b̄ii ñnnù j̄yaa ì tsin̄ə aa, ñn̄iñ ñgi'i a nu bo, ñzwit̄ə n̄i b̄ə t̄i ñj̄i'ì, kaa bo wa' à waa kw̄e'è.

Ntsw̄a nt̄i bo ñka n̄ts̄a'at̄ə Nw̄i

⁷ Nì ka n̄tswa m̄nt̄i muu mb̄a bil̄im mb̄a, ñywe'e a ñj̄wi ȳi m̄ə Mmà'amb̄i à ka ȳi b̄i z̄i aà. N̄i ȳə aj̄əñ ȳi m̄ə ñgàn̄liḡə m̄ans̄òò a t̄swa nt̄i ȳi nyu'ut̄ə n̄i m̄ə t̄a ñsyə gh̄ir̄ə m̄iji k̄o'ò aà. N̄tswa n̄i nt̄i ȳi m̄be n̄i noò ñts̄ú m̄b̄əñj̄ə bo bi noò ñts̄ȳáb̄è t̄a fù'ù m̄iji mȳa. ⁸ A ku'un̄ə m̄ə t̄a n̄i

ka ηkii ntswa mîntii muu. Nî tswa abiintii yu tâ à tînsê ñlonj mē nòò ñzi Mmà'ambî yi'inè à kòòntè mē aà.

⁹ Nî tsuu ghuu ni bù ni bù ki ghàantè mbâ bilîm bâ, tâ tâ Nwîngòŋ à tsuu isa'a a nu bù ló ñiŋə. Wa ñgàŋ nsa'a mîsa'a wa à kòòntè mē, wa à tēè a ntsúndá.

¹⁰ Bilîm mbâ, nî ka ηwa'atə ñgãŋtoo Nwî jya jii mē i le si ghàà ni ñkûm Mmà'ambî aà. Nî lógè waa tsi'í tsó àlènsè bē bii mē bi tswa ntii waa a noò ñgi'í aà. ¹¹ Bî'inè yē mē Nwî à le ñniŋ mbocɔnə a nu bo aa ajàŋ yii mē bi le ntswe ni àtãŋəntii aà. Nî yu'u nî ànnù ñlonjə àtãŋəntii Hiob. Nî ki nzi ajàŋə àfú'ù yii mē à le ti bē ni a ñjim Nwî à fa ghu mbo aà. Tsi'í annù ñiŋkonjə, Mmà'ambî a yu'u niyè'è ni bē, ñko ni mîlîŋnè bē bi.

¹² A mbú ñghèè ghu bilîm bâ, ma ànnù à ni mē, nî tsuu ki kàà. Nî tsuu aburə, kə nsyé, kə ayoo tsu ki lógè kàà ghu. Nî ghìrə tá ñiŋə ghuù à bē ñiŋə, tá ñgãŋə ghuù à ki mbə ñgãŋ tá tâ Nwî à tsuu isa'a a nu bù ló ñniŋə.

Ntsà'atə Nwî ni àbiintii

¹³ Nù tsù a titii bù à tswe a múm ñgi'í aa é? A ku'unə mē tá à ka ntsa'atə Nwî. Nù tsù a titii bù a doritə aa é? A ku'unə mē tá à ka nyəə ikòò ñgha'asə nî Nwî ghu. ¹⁴ Nù tsù à tswe a titii bù yii mē a ghòò aa é? Tá à too ñkii a mbo bilii bi ndánwî tá bi zi ntsà'atə Nwî ghu atu, ñyɔ'ɔ yi ni mighurə ni ñkûm Mma'ambî. ¹⁵ Atsà'atə ma yú mē bi tsa'atə nî àbiintii a ka ghurə ñú ñighòò wa. Tá Mma'ambî à bu mfa ntswéntii yí fu ghu mbô, bεε a bε yii mē à fãnsə annù boŋ Nwî à ka li'inə ibi yi. ¹⁶ Ma múu ajàŋ nî ka mbii ifãnsənnù juu bu ni bù, ñka ntsa'atə nî Nwî a atu bù ni bù. Tá tá ñighòò muu mî ka mfwetə. Atsà'atə Nwî ñú yii mē ànnù yi a tsinə aa a tswe ni mîdàdà' à mî wè.

¹⁷ Elijah à le mbaa ñki mbə ñúmìsòŋ tsó bî'inè. A le ntsà'atə Nwî tsi'í nî ñtîi yi ntsim mē tá mbəŋ tsuu loo. Kaa mbəŋ i wa'à kî ñloo a ala'a a atú ñlòò ji tarə nî àtîi. ¹⁸ ñlòò majya i jyà mē a bú ntsà'atə Nwî fu, mbəŋ i swi'inè a aburə ñghìrə mîji bú ñkɔ'ɔ fu a nsyé.

¹⁹ Bilîm mbâ, mbə ñú yi mo'ɔ a titii bù a fà' à mánji ànnù ñiŋkonj bεε ñú mò'ɔ a bú ñswurŋtə yi mbii ni ghu fu, ²⁰ tá nî zi mē ñú yii mē à ghìrə ñgãŋghìrə ñnnù jî bi a ma'atə ñnnù jî bî ji jya aa, à yweensé ñtîi yi a ntsú ñiwó, ñghìrə bi li'inè ifãnsənnù jî ghà'atə.

Aṅwà'ànè PETA yi ntsyàm̀bii

NJI'INNŪ ANWÀ'ANƏ YU

A aṅwà'ànè yú aa a le ṅṅwà'ànə Peta ṅgàṅtoò Yesu Kristo. Peta à le mbə̀ ñdĩ̀ ñdânwĩ̀ yii mə̀ à le mbə̀ “ayəfə̀ nĩ̀ ṅgi'i ya mə̀ Kristo à le nyə̀ aà” (5.1). A le ṅṅwà'ànə aa a noò yii mə̀ à le ntswe a Roma bo Mark aà (5.13). A le ṅṅwà'ànə aa a mbo bɔɔ bi Kristo bii mə̀ bi le njà'á waa bi tswè mbù'u itoo jii mə̀ baRoma le si bu'utə̀ a Asia yí Nkè'ətə̀ aà (1.1). Peta à le ṅṅwà'ànə aṅwà'ànə ma yú aa a nlə'ətə̀ m̀ntii mi biKrisèn bii mə̀ bi le si yə̀ ṅgi'i a itoo jii bə̀ le njà'á waa bi tswè ghu aà. Bi le si tso'ɔ̀ ní̀ àkorə̀ yaa nlon̄ aa àbiiintii yaa; ma mùu ajàṅ Peta a tigə̀ ñdiintə̀ ní̀ waa mə̀ tá bo tsuu lɔ̄ kaa i wò. A le ṅki ṅṅwà'ànə aa a ndi'itə̀ bilii bi ndânwĩ̀ tsó yu, (5.1-4) ñdi'i ni mə̀ à le lə̀gə̀ ifá'á wa mə̀ Mmá'ambi à le mfa ghu mbo mə̀ à ka nje'ɛ bɔɔ bi mbĩnjərə̀ bi aa (Jɔn 21.15-18) ní̀ ñtii yi tsimə̀.

Innũ̀ jii mə̀ Peta à ṅwà'ànə aa i di'i ni mə̀ à le naṅsə̀ ntswe bo Kristo, a kí ṅṅwà'ànə aa innũ̀ jii mə̀ yumbɔṅ à le nywe'etə̀, ñlon̄ mə̀ à le ṅki naṅsə̀ nyə̀ ṅgi'i, ñyi kí ṅkwo ghu mum a ṅgha'asə̀ Nwĩ̀ ni ñiwò ni tsi'ĩ wa ajàṅ mə̀ Yesu à le ṅkè'ənə̀ ghu mbo wa noò mə̀ à le mfa ifá'a ghu mbo mə̀ à ka nje'ɛ mbĩnjərə̀ bi aa (Jɔn 21.19).

Peta a swonjə̀ ni mə̀ tá bo tsuu ki jəṅnə̀ a ní̀ ṅgi'i yii bo yə̀ aà. Tá bo tsuu i ki wa'a ni mə̀ aa annũ̀ akə̀ le (4.12), ñlon̄ mə̀ mbuu ikwà'ànə̀ jya jii i tsi'ĩ ní̀ waa laa, i ywe'etə̀ aà àbiiintii yaa yii mə̀ à ni ayoo atindũ̀, i ghìrə̀ tá à ku'usə̀ ṅkwe, tá bú ghìrə̀ baa ṅgha'asə̀ Nwĩ̀ (1.6-7). Nswonjə̀ ni mə̀ wa Kristo à le nyə̀ ṅgi'i aa mə̀ yu di'ĩ alə̀nsə̀ a mbo bo mə̀ tá bo tigə̀ nyonjə̀ ní̀ ibù'ù mikòrə̀ ji (2.21) ṅka ndoritə̀ mə̀ bo tswè ní̀ àbwarə̀ a nyə̀ ṅgi'i yii mə̀ Kristo à le yə̀ aà (4.13). Tá bo ka ñiṅ innũ̀ tsim jii mə̀ i yə̀ ní̀ waa aa, bo bi jii mə̀ i tsyà waa aa, a mbo Nwĩ̀ yii mə̀ a lə̀ntə̀ ni waa laa (4.19; 5.7). Nù a bə̀ yə̀ ṅgi'i boṅ à kə̀ntə̀ ṅghirə̀ ibi (4.1). Bo bə̀ bɔɔ yətə̀ ṅgi'i boṅ Nwĩ̀ à ka ghìrə̀ ibɔṅ a nu bo tá bo bu ntii fu (5.10). Tsó mə̀ bo yə̀ ṅgi'i laa aa, bo ka yi kii kuu a múm ñgha'a ni Kristo (4.13-14).

Peta à le naṅsə̀ di'ĩ a mbo biKrisèn a bḕ bii mə̀ bo ni bu aà: Bo ni aa bə̀ bi Nwĩ̀, átoò yii mə̀ a laa maṅsə̀ aa, ṅki mbə̀ ṅgàṅmà'a Nwĩ̀. ṅki nswonjə̀ ñji'ĩ annũ̀ yii mə̀ bo tswə̀ ghu fàa mbi aà: Nwĩ̀ à tso'ɔ̀ waa nlə̀ fàa mbi aa mə̀ tá bo ṅka ṅgha'asə̀ nii, ṅkè'ənə̀ ní̀ innũ̀syámbo jii mə̀ a ghìrə̀ aà (2.9), ṅkii ṅghirə̀ ní̀ ibɔṅ (3.9,13), ñlwi'ĩ a múm àkə̀ṅnə̀, ñlon̄ mə̀ àkə̀ṅnə̀ a kusə̀ innũ̀ jii bi jii ghà'ətə̀ aà (4.8). Tá bo tswə̀ fàa mbi tsó bə̀ bi Nwĩ̀, ñyə̀ ni mə̀ bo laa maṅsə̀ tsó Nwĩ̀ yumbɔṅ (1.15,16) ñzi ni mə̀ bo bə̀ aa bigii, mbə̀ batoo ghu (2.11), ñlon̄ mə̀ ala'á yaa a tswə̀ aa a aburə̀ aà.

Bi yatə̀ aṅwà'ànə̀ yú aa laa:

1. Nji'innũ̀ aṅwà'ànə̀ yuà 1.1-2

2. Awa'atə̀ ñlon̄ annũ̀ ajàṅ mə̀ Nwĩ̀ a yweensə̀ bḕ aà 1.3-12

3. Adi'itə̀ ñlon̄ annũ̀ ntswə̀ntii yii i laa aà 1.13—2.10

4. Ajàṅ mə̀ biKrisèn tswə̀ ní̀ ntswe a noò yii ṅgi'i i yə̀ waa aà 2.11—4.19

5. Ajàṅ mə̀ biKrisèn bi sigisə̀ mibiiiminú myaa a nsyè mfá'á aà 5.1-11

6. Ìnnù jii mæ Peta à le nswonɔ a nɔwĩ'isə aà 3.12-15

Atsà'atə Peta a mbô ñghòtə

¹ Aɲwà'ànə yú a lo aa a mbo Peta yii mæ à ni ɲgàɲntoò Yesu Kristo aa, ñghɛ a ni a mbo bɔɔ bi Kristo bii mæ bi ja'a waa a itoo itoo bo tswê tsó batoo a ala'a Pontus, Galatia, Cappadocia, Asia, bo bi Bithynia aà. ² A bə bə bii mæ Nwĩɲɔɲ Tà à tsò'ɔ waa, nyarə nɔlèə nfi bi a nzi yu, Azwĩ Nwĩ a si'í bi laa, mæ tá bo ka nyu'unə Kristo tá bi ki nyantə aləə yi a nu bo. Tá ìbɔɲ Nwĩ nfi nɔbɔɔnə Nwĩ i tswə a nu bù ñluu.

Ñkà'a yii i tswen ñtì, bo be aà

³ Bì'inə ka ɲgha'asə Nwĩɲɔɲ, Ta bi Mmà'àmbi yì'inə Yesu Kristo. Ntsya a ɲjĩm ɲko mɔlɔɲnə yì yì ɲwè bi bù mæ ñjwe yì'inə bì'inə tigə mbe ni ntswèntì yì mfii, a ɲjĩm àjàɲ yii mæ Kristo à le nyweenə ni nìwo aà. Ma yú a tigə ñghirə mæ tá bì'inə ka mbe ni ñkà'á Nwĩ kaa wa'à kaà kə ñjĩkə; ⁴ mbe ni a ɲkwɛrə ɲjoo jii mæ kaa mbə ki'ì bi'ì, kaa bi ki'ì ɲgi'ì ghu ta, kaa ji wa'à kii ñkwì'inə, jii bi ləə a aburə a mbo bù aà, ⁵ bù bii Nwĩ a bə ni mɔdà'á mi ntsya a ɲjĩm àbiintii yuu mæ ànnù àjàɲə à ka yweenə ghuu aa, tá à yi mfè'è bi naɲsə nyə wa noò ñlwĩ'í ɲjĩmè.

⁶ Ni ka ndoritə nɔɲ ma yú ka mæ a ni mú àtì noò ni ka yə ɲgi'ì nɔɲ mbuu ikwà'ànə jii i ka ki tsi'ì ghuu, ⁷ a nywe'etə a nyə mæ àbiintii yuu àa yì annù nɲkɔɲ le. Tsi'ì àtì gold yii mæ mbə bi tá ɲgi'ì ghuu aa, bi yweètə a ni mɔ'ɔ, baa kii ywe'etə àbiintii yuu yii a baɲnə ntìnsə ntsya gold aa ni mɔ'ɔ, tá bɛɛ mæ a tsya, bi fa àghu'usə ni nigha'a ni àghum a mbo Nwĩ, wa ɲjwi yii mæ bi ka yì dɪ'ì Yesu tá à laa aà. ⁸ Ka mæ ni bùrə ti yi yə aa, ni kɔɲə yi, ka mæ ni si nii yə aa ni ñniɲ ntii ghuu ghu nu ɲkii ndoritə nfi mbuu nidorə yì wè yii mæ kaa mbə ntsu wa'à swonə. ⁹ Ni naɲsə ndoritə aa nɔɲ mæ ni kwèrə ìlɔɲə ghuu nyon aa ɲjĩm àbiintii yuu.

¹⁰ ɲgàɲntoo Nwĩ jii mæ i le ɲkè'ènə mæ ìbɔɲ Nwĩ yii mæ à ni ghuu i zì aa, bo le si naɲsə nɔɔ mbetə nfi ìnnù nɔɲ annù nyweenə ma yú; ¹¹ bo le si betə nfi ɲú yii mæ, kə noò yii mæ Azwĩ Kristo a le ndi'ì a mɔntii bo mæ à ka yì yə ɲgi'ì i yì ki tswə ni nigha'a nii ni yon ghu aà. ¹² Bi le ñghirə a laa a mbo bo mæ kaa bo le ɲki'ì aa a mbo atu mbiinú yaa fa'à, bo le si baɲnə mfa'a aa a mbo bù. Bi le nzi nfi ntoò yì ñsiginə ya aa a mbbo bù ntsya a ɲjĩm Azwĩ Nwĩ yii mæ a lo a aburə nsigə aa, a bə ìnnù jii mæ baangel bi le si yə'ətə a nzi tá à laa.

Bì'inə ka nzi akòrə nizi tá à ku'unə a mbo Nwĩɲɔɲə

¹³ Tá ni taɲtə mɔntii muu, ntswe ni àlaa atu, nnaɲsə nte'ɛ atú yuu tsim a ni ìbɔɲ Nwĩ yii mæ ni be aa, mæ i ka yì zì wa noò yii mæ Yesu Kristo à ka yì bu fè'e zì aà. ¹⁴ Tsó bɔɔ bi ayu'unə, ni tsuu mà'atə ìbiinú ghuu tá ìnnù jii mæ ìbiinú ghuu i yə'ətə aa tá i ka ntsyasə nfi ghuu tsi'í tsó àjàɲ mæ ni le ntswe ni bibù'ù a mbii aà. ¹⁵ Lá tá ni ki nlaa a nfi ɲgɔɲ ìnnù tsim jii mæ ni ghìrə aà, tsi'í tsó mæ yu wa yii mæ à le ntwonə ghuu à laa aà. ¹⁶ A àjàɲ mæ àɲwà'ànə Nwĩ a swonə aà, mæ, "Ni laa tsi'í tsó àjàɲ mæ mæ ki nlaa aà." ¹⁷ Tsó mæ ni twonə nfi Nwĩ ni Taà ghùu a noò yii mæ ni tsà'atə Nwĩ aà, a bə yu wa yii mæ a lèntə ìnnù bə kaa ɲki'ì ni ɲjĩm ɲù bii, nyon aa bə ni

mìghìrìnè mi innù myaa aa, tâ nì ka nzi akòrè nìzì yuu ni nìbò'ò, a ni nòò ntsim yìi mē nì tswē a itoo dānè àà. ¹⁸ Nì zi mē bi lē ntsu'u atù yuu a ni innù adānè dānè jii mē nì lē nlogè a nu bītaà buu aa, kaa à lē ñkì'i aa nì ñjoo jii mē jì bi'i tsi'i tsò àtì silba kè gold aa bē. ¹⁹ Bi lē mbāñnè ntsu'u atù yuu aa nì àlāè tìndùù Kristo ya, tsi'i tsò yì mū mbīñjèrè tì àlò'ò kè àbà. ²⁰ Nwīngòñ à lē ntsò'ò yì nlōè mbòñ tã bī nanşə mbi yù. Lã bi kii ñdì'i yì a nì ñjwi nlwī'ñjim jù mbi'i ñgaà yù. ²¹ Ntsya ghu ñjim, nì lèè ñtì ghu a nu Nwī, yìi mē à lē nyweensè yì ni nìwò, mfa nigha'a ghu mbo mē tã àbīintì yuu, nì mbē yù, tã ì tswē a mum Nwī.

²² Tsi'i tsò ajāñ mē nì sī'i mē mīntì muu mi laa, nyonə a ajanə mē ni yu'unə annù ññkonə aa, ñkì ntswe nì àkòñnè annù ññkonə a nu bilim buu aa, tâ nì nanşə ntswe nì àkòñnè a nu bù ni bù yìi mē a fē'ε aa mūm ñtì bù. ²³ Bi bù mē ñjwe ghuu nì tīgè bē bi fiì, kaa ñkì'i aa nì ayoo ñgwè'è yìi mē mbə a bwé aa bē, mbāñnə mbə aa a nì ayoo ñgwè'è yìi mē kaa mbə a kī'i bwé àà, ntsya aa a ñjim nighàà ni Nwī nū ni tswē ntì ñkì nlwī'ññkonə aa. ²⁴ Nlonə mē,
 “Njyānū ntsim ì bə aa tsi'i tsò ñgèè,
 nigha'à ni nì tsim ni kī mbə aa tsi'i tsò ìbwī'i ñgèè.
 Ñgèè ya ì yì mborə aa, ìbwī'i ñgèè jya ì wokè yì.

²⁵ Lã nighàà ni Mmà'àmbi ni lwī'ññkonə.”

Nighàà ma nya a bē ñtoo yì ñsigìnè ya mē bi lē nswonə a mbo bù àà.

2

Ñgò'ò ya yìi ì tswē ntìi aa bò bì àtoo yìi a laa mǎnsè àà

¹ Tsò mē a bə laa, tâ nì mē'e ñgòñ innù abi'i ntìi tsim bò bì innù mbwe'esè tsim, nì àbagilè nì àghè'əñè bò bì ñgòñ innù ntá ñgi'i a nì ìkùm bə tsim. ² Tã nì bə tsi'i tsò bò bì bəñ ñka nyə'ətə nìbii ni Azwī nū kaa bi si forinè aa tâ nì kwetə ghuu nì ñkwe ñko'ò nyweenə, ³ ñlonə mē nì ywè'ètə mē abòñəntì Mmà'àmbi àà.

⁴ Nì zi ghu mbò, a mbo ñgò'ò ya mē ì tswē ntìi, mē bə lē ntuu, lã Nwīngòñ a bāñnè ntsò'ò ni yì àtìndùù a mbo yu aa. ⁵ Tã nì kī mbə tsi'i tsò ñgò'ò jii mē ì tswē ntìi bi bò bì ghuu nì ñdā Azwī mē tã nì tswē a nì àtu ifà'a mmà'a Nwī yìi a laa mǎnsè aa tã kī fa nì ñjoo mmà'anwī azwī jii mē Nwīngòñ a beentə ntsya ñjim Yesu Kristo àà. ⁶ Nlonə mē a tswē a mūm àñwà'anə Nwī mē,

“Mē tsò'ò mē ñgò'ò àtìndùù yì àjanə
 yìi mē mē bò bì a ni ñgò'ò nìbuu ni ndā Zion,
 tã tã ñù ntsim yìi à ññ ntì yì ghu nu aa
 tã à tsuu nì àdìrətu tswē.”

⁷ A mbo bù bii mē nì bii aa à nì ñgò'ò àtìndùù, lã à mbo bə bii mē kaa bi sè bii aa,

“Ñgò'ò ya mē bì bò bì nda lē ntuu aa,
 ì bù mē ñtīgə mbə ñgò'ò nìbuu ni ndā”

⁸ ñkì mbə,

“ñgò'ò mē ì ka ghìrə tã bə kwantə ghu,
 mbə alāñşə ñgò'ò mē ì ka ghìrə waa mē bə wo.”

Bo kwàntə aa nlonj mə kaa bo si nighàà ni Nwĩ yu'unə aà. A bê àjàn mə Nwĩ à le nte'ε ntsò'ɔ nɔə aà.

⁹ Lá nì nì ñgwè'è yìi mə Nwĩ à tsò'ɔ, mbə ɱǵǵmà'a Nwĩ, Nwĩ yìi à ni Mfò aa, mbə atoo yìi mə a laa màɱsə, mbə bê bi Nwĩ yumbɔɱ, mə tâ nì ka ɱke'enə innù atsyámbo jìi mə a ghìrè. Mbə yu wa yìi mə à le ntwoɱə ghuu mfi'isə a múm itugə, nzi nì bù a múm ñkà'à yìi mə i tsya mbo aà. ¹⁰ A le mbə a noò yì mò'ɔ aa kaa nì wa'à bê bi tsu bê, lá tsìtsòɱ nì ni bè bi Nwĩ, maà noò, kaa nì wa'à nì ñko mìlɱɱnè Nwĩ tswé, la tsìtsòɱ nì tswe nì ñko mìlɱɱnè yì.

Ybù'ù Nwĩ,

¹¹ Bìlɱm bà bii mə kòɱə aa, tsì'í tsò bìgì fàa mbi, tsì'í tsò bè bii mə bi tswe atoo dàɱɱə aa, tâ nì ka ñkhə innù jya jìi nɱyǻnu yè'ətə, jìi mə i mà'a ntsò bo bì mìntii muu aà, ¹² Tà nì tswa akòrè nizì yuu yì siginè a titii bì tì zì Nwĩ, tà bεε bo ti ghàa i swonə nì mə nì ghìrè innù jì bi, bonj bo ka yə innù jì siginè jya mə nì ghìrè aa, i yì tigə ki gha'asə Nwĩ wa Njwĩ ntsò'òtə mǻsa'à.

¹³ Nlonj ñkwi atu Mmà'àmbi, nì ka nyu'unə bê bìtsim bii bi ləə mə bi ka nsa'a ghuu aà; kə a bə Kaisa yìi à kò'ɔ ntsirə aa, ¹⁴ kə bìgúmnaà bii mə à too mə tâ bo ka nɱj njo a abàa bè bii bi fǻnsə innù aa, mbaɱɱnə mbeentə nì bè bii mə bi ghìrè innù jìi i ku'unə aà. ¹⁵ Nlonj mə à nì ñkòɱə Nwĩ mə tâ nì ka ñghìrè innù jìi i tsinə aa, tâ kutə mìntsù mì ñjɱtə bê bii mə à nì bibu'u aà. ¹⁶ Tà àkòrè nizì yuu à bə yì bê bii kaa bi sì waa nì màɱkìrè mì tsu kwerè. Lá nì tsuu annù àjàn yìi mə nì karə nì átù yuu aa, i ləgə i ligə nì ìlārə i tsyá ghu a ñghìrè innù jì bi. Tà àkòrè nizì yuu tà bə yì ɱǵǵǵfà'a Nwĩ ¹⁷ Tà nì ka ntwoɱ ikum a nu nù ntsim, ñka ñkòɱə nì bìlɱm buu bii mə bu bo bii Nwĩ aa, ñka mbo'ɔ nì Nwĩ, ñka ntwoɱə nì ikùm a nu Kaisa.

Alənsə ɱǵi'i Kristo

¹⁸ ɱǵǵǵfà'à tà nì naɱsə ñka nyu'unə bità bi afà'à buu bìtsim, n̄tɱwoɱə n̄ ikùm a nu bo, tâ tsuu bə aa tsì'í a mbo bya mə bi di'i abòɱntii ñki mbonə nì a nu bù aà. Tà nì kii nyu'unə n̄ bya bii mə bi tsə'ə aà. ¹⁹ Nwĩɱɱɱɱ à ka ki beentə aa nù yìi mə mbə a yu'ù ñyànə nlonj ɱǵi'i yìi i kuu ghu nu ti ghə à fǻnsə ànnù aa, nlonj mə à zì ànnù yìi mə Nwĩɱɱɱɱ a lòò aa, a laà. ²⁰ Mbə a kwetə gho aa nì àkə mə mbə ò fǻnsə annù baa ɱghɔɔ nòò ò kwerə nì àtǻɱntii aa ε? Lá m̄bə ò baɱɱnə ɱghìrè annù yìi a ku'unə, bi nɱj ɱǵi'i a nu wò nlonj annù ma ya, ò kwerə n̄ àtǻɱntii bonj Nwĩɱɱɱɱ à ka beentə ghò. ²¹ Nlonj mə Nwĩɱɱɱɱ à le ntwoɱə ghuu aa a n̄ àjànə annù yuà, àjàn yìi mə Kristo à le nyə ɱǵi'i a atu bù aa, à le ndi'í aa alənsə mə n̄ tigə nyonə n̄ ìbù'ù mìkòrè jì. ²² Kaa à le ñki'i annù tsu fǻnsə, kaa ànnù mbwe'esə yì tsu a wa'à ghu ntsù ki mfe'ε. ²³ Nòò yìi mə bi le si bègìtə yì aa, kaa à le ñki'i mbègìtə yì tsu kwi'inè, nòò yìi à le si yə ɱǵi'i aa, kaa ñki'i bê ki ñka'atə. A le mbàɱɱnè n̄nɱj n̄tii yì bə a nu yu wa yìi mə a lèntə innù bê i tsinə aà. ²⁴ Kristo yu mbɔɱ à le mbè'e innù jì bi jì'inə a ibii nu yu a ati bǻɱɱnè bǻɱɱnè, mə b̄i'inə kwo a múm innù jì bi, mbaɱɱnə ntswe n̄tii a ñka ɱghìrè innù jì tsinè. Àjànə mə bi le n̄nɱj ìla'a ghu nu aa, bi le mbàɱɱnè ñghurə aà ghuu. ²⁵ Nlonj mə nì le mbə aa tsì'í tsò mbinjèrè jìi i lèè m̄bwe, tsìtsòɱ nì bù mē m̄bii fu a mbò Ntsèèmbi, bo bì a mbo yu wa yìi mə a bε mìntii muu aà.

3

A boŋ mə bāngyè ka nyu'unə bilòò byaa, tà mbāŋnè ka ŋkəŋ bāngyè byaa

¹ Tsi'i maa ajàŋ a boŋ mə bù bāngyè ka nyu'unə bilòò buu, tà bæe mə bí mɔ'ɔ bi tuu ni nìghàà ni Nwí yu'unə ni kwèrə waa nzi ni bu a mbo Kristo, tsi'i tì nìghàà ni ntsu, tà à baŋnə bə aa bə a nŋm àkòrə nizi bāngyè byaa, ² a ajàŋ mə bi yə ajàŋ yii mə ni bɔ'ɔtə nì waa, àkòrə nizi yuu a kî ñlaa aà. ³ Nì tsuu ghìrə mə nìbɔŋə nuu bə bə nii mə ni kù'ùsə bə nì nŋoo jii i ló a abæ, a ajàŋə mə nì ba'a nì ìnɔŋ itú juu, ŋkii ŋwɛ'ɛ nì nŋoo jii mə bi naŋsə nì ìtì gold, kə ŋwɛ'ɛ nàa itsə'ə jì siginè. ⁴ Tà nìbɔŋə nuu baŋnə bə bə nya nii mə nì ləəntə a mum mɔntii bù, mbə ntsòndòrə ayoo wa yii mə kaa à si nii bwe, mə nì azwì yì bònè kaa ŋkì'ì nii ghaà, yii mə a nsi mi'i Nwí, à nì àyoo àtìndùu aà. ⁵ Aà ajàŋ yii mə bāngyè bii mə bi le ñlaa naŋsə, mbə nì ìnnù jii mə Nwìŋgòŋ à le ŋkà'a a mbo bo, bi le si dì'ì nìbɔŋə nyaa a nŋm ajàŋə mə bo le si bɔnə nyu'unə ni bilòò byaa aà. ⁶ Tsi'i tsó ajàŋ mə Sarah à le si yu'unə ndoo yì Abraham, ìntwoŋə nii a nì taà aà. Nì zi mə nì laa ntigə mbə bɔɔ bi tsitsɔŋə, mə mbə nì ka ŋghìrə annù yii mə a tsinə aa, ntsuu kì mà'atə mə tà ànnù tsu ka mbosə ghuu.

⁷ Tsi'i maa ajàŋ a boŋ mə tà bù biloo ka nlentə bāngyè buu ni mánjì yii à kù'ùnə aà, ŋkii nìbɔ'ɔtə nì waa nzi ni mə bo laa mborə ntsya ghuu, ŋkii nzi ni mə Nwí à fà ìbɔŋə yì wa mə à nì ntswèntii aa a mbo bú bo bítimè. Nì ka ŋghìrə ma mùu ajàŋ tà ànnù tsu tsuu atsà'atə Nwí yuu ló kàŋə.

Nyó ŋgì'ì nloŋ mighìrənə mi innù mī siginè

⁸ A nliw'isə, tà bù bitsim nì boonə ghuu ntswe nì àzwì yì fùùrə, ŋka ŋko nì miiŋnə ghùu bu ni bù, ìtswə nì àkòŋnə bilim, nì ñtìi yì bònè, ñsigisə nì mibii mi nú muu a nsysə a nì ìmɔntə juu. ⁹ Nì tsuu annù yì bi a atú ànnù yì bi i kwi'inə, ìtsuu mbəgìtə a atú mbəgìtə kwi'inə. Nì baŋnə ŋka ŋkwi'inə bə nì mbɔɔnə, nloŋ mə Nwìŋgòŋ à le ntwoŋə ghuu aa mə nì ka nniŋ mbɔɔnə a nì bə tá tá yù kii niŋə nì mbɔɔnə a nu bù. ¹⁰ Nloŋ mə, "Nù yii mə a kòŋə ntswèntii aa,

i kii yə mītugə mi njwi mī siginè aa,

tà à ka ntswa aləə yì ìtsuu innù jì bi kì swonə,
ntsuu innù kii kì tswɛ.

¹¹ Tà à bəŋkə yì, mma'atə innù jì bi,

ŋka ŋghìrə innù jii mə i tsinə aa;

ŋka nloɔ mbɔɔnə nì ñtìi yì tsim ñlwi'i ghu.

¹² Nloŋ mə Mmà'ambi a ləŋtə bə bii mə annù yaa a tsinə aa, ñyu'u ni nìyè'ə nyaa;

mifurə nì ñsì yì a nu bə bii bi ghìrə innù jì bi aà."

¹³ Nù yii mə mbə a ləənsə ghuu aa à nì wò, mə mbə nì ka naŋsə ŋkəŋə a ŋghìrə innù jì siginè aa ɛ? ¹⁴ Lá nì laa te'ɛ bə kì yə ŋgì'ì nloŋ ŋkwitu annù yii mə a tsinə aa, boŋ nì ka yì kwèrə mbɔɔnə. Nì tsuu a waa kì bɔ'ɔ, ìtsuu kii kì tsiginè. ¹⁵ Lá a múm ñtìi bù nì ka bɔ'ɔ nì Kristo tsi'i tsó Mmà'ambi, nì ka ntaŋtə nú yùu a ŋgòŋ binòò bitsim a mfà àkwi'i a mbo ŋù ñtsim yii mə a lòò mə yu betə ghuu nì ànnù nloŋ annù ya yii mə nì bə a mum mɔntii bù aà. Nì ti fa akwi'i ya, nì kà mbɔnə mbo'ɔtə nì waa. ¹⁶ Nì

ghirè tâ ntiî ghuu laa tà bæ bi ti bəgîtè ghuu, bə bya bii bi swonj innu jî bi mbi'i akorè nizî yuu yî siginè tsò ngənyöŋ Kristo aa, bo bəjnə ntswe nî àdirətû. ¹⁷ Nlonj mə a bəjtə a nyə ngi'i nlonj annu yîi a tsinə aa, mə mbə a bə ŋkəŋə Nwî, ntsyatə ngիրèr ibi.

¹⁸ Nlonj mə Kristo à le mbaa ŋki ŋkwo mbi'i innu jî bi ngàà yî mfuùrè, yu wa yîi mə innu jî i tsinə aa, a kwo a atu bə bii kaa innu jya i sî tsinə aa, mə mbə yu zi nî bi'inə a mbo Nwî. Bi zwiətə yî a nî n̄jyānu a bəjnə ntswe nî n̄tsənti a mûm əzwî. ¹⁹ A mûm əzwî à le ngħèè nswonj annu Nwî a mbo izwî jii i le ntswe a atsəŋ aa, ²⁰ mbə izwî jii mə kaa i le ki'i nî Nwî yu'unə, wa noò yîi mə Nwî à le ntswa ntiî yî nyu'utə, wa ngù'u Noa, wa noò yîi mə Noa à le si kəə abəŋ ya, mə mbumtə bə, mbə bə bi nifwaa, bi le nyweensə waa, ntsya a n̄jim ŋki aà. ²¹ Annu mmurə bə a ŋki, yîi mə à nî finə annu ma yû aa, a yweensə ghuu tsitsəŋə, kaa ŋki'i aa əyoo yîi a fi'i nsin a ibinu bə, mbəjnə mbə aa nyə'ətə a mbo Nwî nlonj əlāa ntiî, ntsya a n̄jim annu nyweensə n̄wə Kristo ²² yîi mə à kə'ə mə ngħeə a aburə, ntigə ntswe a mbèè nikwə Nwî nî m̄'ə bo bi baangel nî ngəŋsa'a aburə bo bi idə'a tsim jii i tswe a n̄ji'i mikərə yu aà.

4

Kwensə a mûm n̄tswənti bə bii bi bii Kristo aà

¹ Tsò mə Kristo à le nyə ngi'i a mûm n̄jyānu aa, tâ nî kiî ŋwa'atə nî ma yû annu tâ à ka mfa m̄iti a mbo bù nlonj mə n̄u yîi mə à yè mə ngi'i a mûn n̄jyānu aa, à m̄'ətə mə innu jî bî. ² Ma m̄u ajəŋ kaa a wa'ə bù ŋka ntswe nî əbùgə noò yîi mə à tswe a mûm n̄jyānu aa nyə'ətə nî bə innu jii mə n̄umisəŋ a ləə aà, mbəjnə ŋka nyə'ətə bə innu jii mə Nwîŋəŋ a ləə aà. ³ Nî ma'atə innu jya mə nî le si ghirə a mbii aa, a bə innu jii mə bitzi Nwî le si ghirə aà, ntswe nî n̄tswənti yàà a mûm ibuurə innu, bo bi innu jii mə n̄jyānu i yə'ətə aa, mbə innu nno mbaanə, mbə innu atsùrə, annu ntiî a n̄ji, bo bi annu mmii mikobə yîi mə a fwe aà. Wa noò wa mə nî le ntswe a mûm innu ma jû aa à kù'u m̄! ⁴ A gha'a waa tsitsəŋ a ajəŋ yîi mə kaa nî si bù mbəonsə bu bo a ngħirə innu naà jii mə bə t̄i ghu kaa wa'a nî ibi n̄u waa tswā aa, ntigə mbəgītə n̄i ghuu. ⁵ Lā tâ bo zi mə bo ka yî fa akwi'i nighàə nlonj ngàə yà a n̄si mi'i yu wa yîi mə à t̄əŋtə mə yu ka yî sa'a bə bit̄i bo bi bikù aà. ⁶ A n̄i n̄ji'î annu yîi mə bi le ŋki nswonj ntoo yî n̄siginə ya, n̄swonj ŋki nswonj a mbo biku aà, nlonj mə, ka mə bi le nsa'a waa a mûm n̄jyānu tsi'î tsò bə aa, tâ bo tigə ntswe a mûm əzwî tsi'î tsò Nwî.

B'i'inə aa mfa'a nî m̄itəŋnə m̄i Nwî siginə

⁷ Wa noò n̄mē n̄joo tsim a tigə a abó. A ku'unə mə tâ nî tswe nî əlāa atu, ntsuu ki tsa'a tā zi ajəŋə mə mbə nî k̄ā n̄tsa'atə Nwî. ⁸ Annu yî wè yîi mə a tswe ghuu aa a bə mə, tâ nî tswe n̄i àkəŋnə ti mē a nu bù n̄i bù, nlonj mə àkəŋnə a kusə innu jî bi jî gh̄'ətə. ⁹ N̄i ka ŋkwərə bigi a m̄ila'a bù, ti ka nnurikə ghuu bu n̄i bù. ¹⁰ N̄i logə m̄itəŋnə mya m̄i mə Nwî à fa a mbo bù a atu n̄i atu aa, ŋka mfa'a n̄i nu a ŋkwetə bù n̄i bù tsi'î tsò bə bii mə bi nanjə n̄ləŋtə n̄i n̄joo jii mə Nwî à fa a mbo bo tsi'î mbuu mbuu n̄i ibəŋ yî aà. ¹¹ N̄u yîi mə a swonj annu Nwî aa, tâ à ka nswonj annu yîi mə à kwərə a mbo Nwî aà. N̄u yîi mə a f̄'ə aa tā à ka mfa'a n̄i m̄iti m̄i mə

Nwĩngòŋ a fa aà. Tà a nĩ ñgòŋ innũ tsim, tâ ñgha'aa ghɛɛ a mbo Nwĩngòŋ ñtsya a ñjim Yesu Kristo yĩi mæ ñgha'a nĩ tsim bo bì mĩdà'à mi tsim, à nĩ mĩ nlwĩ'i ñĩŋkoŋ aà. Amen.

Annũ nyô ñgi'i tsô mu Kristo

¹² Bĩlĩm bà, tâ ànnũ tsuu ghuu ki tsyã a ni mbuu ikwà'ànè ñi tii ñi i kuu a nu bù aa tsi'ĩ tsô à nĩ ànnũ yĩ fii mæ a fè'è a nu bù. ¹³ Nĩ baŋnè ñka ndoritè doritè tsô ajàŋ mæ nĩ tswe nĩ àbwarè a mùm ñgi'i Kristo aa mæ mbè nĩ yĩ ñki ntswe nĩ ñidorè ñka ndoritè wa noò mæ à ka yĩ zĩ a mum ñgha'a yu aà. ¹⁴ Mbè bi ka mbègità ghuu ñloŋ ikum Kristo, boŋ mbòcòŋ è tswe a nu bù ñloŋ mæ àzwi ñgha'a ya mæ nĩ Azwĩ Nwĩngòŋ aa a tswe a nu bù. ¹⁵ Lá tâ ñu ñbù ghùù à tsuu ñgi'i ló ki yè ñloŋ mæ à nĩ ñú ñzwiwè bè, kè ñyèrè, kè ñgàŋfàfànè, kè ñu yĩi mæ a ñiŋ abò yi nĩ innũ badàŋ. ¹⁶ Mbè ñu ñbù a baŋnè ñka nyè ñgi'i aa ñloŋ mæ à nĩ Krisèn aa, a tsuu atu ki ñìrè. A bàŋnè ñka ñgha'asè Nwĩ ñloŋ mæ yu bii ikum Kristo aà. ¹⁷ Ñloŋ mæ noò à kù'ù mē mæ ànnũ ntsò'otè mĩsa'a tâ à loginè, ñloginè aa a nĩ ñgãŋgwè'è Nwĩ. Mbè a baŋnè ñka ñloginè aa a nu bĩ'ìnè boŋ ñlwĩ'i bè bya mæ bi tē'è wa' à nĩ waa ntoò Nwĩ yĩ ñsiginè ya yu'unè aa à ka bè mæ akè aa è? ¹⁸ Tsò ajàŋ mæ àŋwà'ànè Nwĩ a swonŋ aa:

“Mbè a tsyanè a mbo bè bii mæ ànnũ ya a tsinè aa a nyweenè bəə boŋ bitòbò'ò Nwĩ nĩ ñgãŋghirè innũ ñi bi i ka tswe fə aa è?”

¹⁹ A ku'unè mæ bè bii mæ bi yè ñgi'i nĩ ñkòŋè Nwĩ aa, tâ bì ka ñghirè annũ yĩi mæ a ku'unè aà, mbaŋnè mfá mĩntiĩ myaa a mbo yu wa yĩi mæ à le ñka'a waa, nləè nĩ ñkà'à yĩ aà.

5

Mbinjèrè Nwĩ

¹ Mə bu'u mbo a mbo bilii bi ndānwĩ bii bi tswe a titii bù, tsô ñdĩ ñdānwĩ yĩ mo'ò atitii bù, yii mæ à nĩ àyəfè nĩ ñgi'i ya mæ Kristo à le nyè aa, i yĩ kii tswe nĩ ñgha'a nĩ wa noò mæ à ka yĩ zĩ aà. ² Nĩ ka mbe mbinjèrè Nwĩ jya mæ à lèè a mbo bù mæ nĩ ka ñlentè aa nĩ àbòŋəntiĩ, ñtsuu ki lèntè aa tsô bi gaansə ghuu. Nĩ ka mfa'a ifà'à ghuu nĩ ñidorè, ntsee ki fà'à ñloŋ aa bè ñkabè yii bi tu ghuu ghua aà; ma la a bè ànnũ ñdirətú! Tà à baŋnè mbè aa ñloŋ mæ nĩ naŋsè ñkəŋ a mfà'a a mbo Nwĩ aà. ³ Nĩ tsee waa ki sa'a nĩ ñtəsə'ə, nĩ baŋnè ntswe tsô figè a mbo bo. ⁴ Tà Ntsèmbi yĩ àkò'ò ñtsirə wa a yĩ nzi boŋ à ka yàrè ñgù'ú yùù nĩ àtsə'ətu nifò yĩ ñweenè yii mæ kaa a si kwĩ'ìnè aà.

⁵ A ñgiŋ ñgiŋ, bù bē bĩ kègə, nĩ ka nyu'unè bilii; ñwe'è annũ ñsigisə nu a nsyə a nu bù nĩ bù tsô àtsə'ə tsi'ĩ bù bĩtsimè, ñloŋ mæ,

“Nwĩ a tuu nĩ ànnũ bē bii bi ñee nũ yàà aa

mbaŋnè ñghirè nĩ ñbòŋ a nu bè bii bi sigisə mibii mi nũ myaa a nsyə aà.”

⁶ Nĩ ka ñsigisə mibii mi nũ muu lá a nsi mi'i Nwĩ yii mæ à tswe nĩ àdà'à aa, tà noò a yĩ ñkù'ù a ñentè ghuu a ndəŋ. ⁷ Nĩ logè innũ tsim ñi mæ i tsyà nĩ ghuu aa mfa gho mbò ñloŋ mæ àa yu yii mæ a lèntè annũ yuu aà.

⁸ Nĩ tswe nĩ àlāa atu, ñka ntswe ñikirè. Ñgãŋkibāā ghùù, Devil, a karə ñkəənsə nĩ ghuu, mbo'okə tsò nààŋgwè, ñlòò nĩ ñú mæ yu ko mmĩ. ⁹ Nĩ

təə ntii a mûm àbiiintii yuu, ŋka nto nii, nzi mə ŋgi'i yïi mə ni yə aa, bɔɔ bi maà buu a idigə tsim fàa mbi bi kii nyə. ¹⁰ Nòò yïi mə ni bòò mə ñyətə ŋgi'i ma yú aa, bonj Nwĩngɔŋ yïi mə a ghìrə ibɔŋ tsim à nu bè aa, yu yïi mə à twòŋə ghuu mə ni yi ŋkuu a mum nìgha'a ni Kristo nya mə ni si mè aa, à ka bú nanjsə ghuu tsi'i yumbɔŋ, i ghìrə tâ ni təə ntii, i kii fa mitii a mbo bù tâ ni təə ntwiŋ mĩŋgàŋə muu a nsyê. ¹¹ Tâ m̀dà'á mi lwi'i ghu mbo nĩŋkɔŋə. Amen.

Atsà'atə yi nlw'i ñjĩm

¹² A gha aa a kwetə Silas, yïi mə mə zi mə à ni mu Kristo yïi mə a fà'à a mbo Kristo ni ñtii yi tsim aa, mə ta mə ŋwa'anə m̀ntsiŋə àŋwà'anə yú a mbo bù. Mə bu'u mbo a mbo bù, ñke'ənə ni mə, wa à ni ibɔŋ Nwĩ yi annu nĩŋkɔŋ wa i ghua; ni tswa, ñtəə ntii ghu.

¹³ Ŋghòtə yïi ì tswə a ala'a Babylon*, yïi mə Nwĩ à ki ntso'ɔ tsɔ à tsò'ɔ ghuu aa, i tsà'atə ghuu. Mú ghà Mark a kii ntsa'atə ghuu. ¹⁴ Nì ka ntsa'atə ghuu bu ni bù, ñnɔŋə ni m̀ghəgə muu a ñjĩmə àkòŋnə. Tâ m̀bɔɔnə ì tswə a nu bù bi tsim bii mə ni bii Kristo aà.

* **5:13** Bə m̀dòntə ni mə Babylon à ni ñkùm yïi mə Peta à le ntswè a nu Roma aà.

Aḡwà'ànè PITA yi ayòḡtè

NJ'I'INNŪ AḡWÀ'ANÈ YU

A ḡwà'ànè yū aa a le ḡwà'ànè Peta, yī mē à swōḡ mē yumbōḡ, Simon Peta, à nī “ḡḡàḡàfà'à bo bì ḡḡàḡntoò Yesu Kristo” (1.1), m̀bè ḡū yī mē à le ntswe bo bì Yesu “wa atu nta'a yī mē i laa m̀aḡsè” ḡyè nigha'à nī a aḡàḡ mē à le m̀bēḡkè ḡkīrè yī aà (1.16-18). Kaa Peta à sī swōḡ a f'e'ε i bē bīi mē a ḡwà'ànè a mbo bo aà. Tsó mē à swōḡ mē aḡwà'ànè yulà a nī à yi ayòḡtè yī yu ḡwà'ànè aa (3.1), m̀bè a bē mē à yī mē à le mfòò ḡḡwa'anè aa, a nī “Aḡwà'ànè Peta yi ntsyambīi,” bēō bōḡ à kī ḡwà'ànè yulà aḡwà'ànè aa a mbo bìKrisèn bīi bi tswe a mbu'u Asia yī ḡkè'ètè aà.

Peta à swōḡ mē yu ḡwà'ànè aa a ḡwa'atè innū jīi Nwī nī Mmà'àmbi nī ḡḡḡntoò Nwī lèè nswōḡ aà (3.1,2), a bē innū jīi mē bo t'è'è mē ḡzi (1.12). A ku'ùnè mē yū tsigītè waa tā bo ḡhèè nī mbīi ḡka ḡwa'atè, ḡlōḡ mē Mmà'àmbi à dī'i mē a mbo yu mē nòò ḡkwó yī à kù'ù mē aà (1.14).^{*} Ma mùu aḡàḡ Peta a lòò ḡyè mē tā bo lwi'i wa m̀m̀m̀ ànnū nīḡkōḡ ya mē bo dī'i a nī ḡtoo yī ḡsigīnè ya aà. Aḡwà'ànè yulà a tigè ḡnaḡsè wa'asè nī waa nloḡ bidī'i bi innū mbwe'esè bīi mē bi ka zi ḡkuu a tītīi bo aà (2.1).

Peta à ḡhàa nswōḡ aḡàḡ yīi mē ḡḡḡḡndī'innū mbwe'esè ma jū i bē aà. I ka ḡe'esè kuu a tītīi bo i kī ndī'i nī ibāḡḡnōnnū ḡlōḡ Nwī, i kī tuu nī Mmà'àmbi yīi mē à le nyuu waa aà (2.1). Bè ma bú à nī ḡḡḡmbù'u innū jī bi ḡkīi mbēgītè nī bāburè bīi bi ḡwèènè aa, ḡtèrè, ḡluu nī ànnū aḡirè, ḡḡhīrè nī innū atsùùrè, nīma'atè m̀ānḡi yīi mē à tsinè aa nyoḡ nī m̀ānḡi Balam yīi mē à le sī mfà'à ḡlōḡ aa bē ḡkabè aà, (2.11-15), ḡntswetè nī bē nī innū jya jīi mē nḡyānū jya a yè'ètè aà (2.18). Bè ma bú bī m̀c'c bi ka yī kī wyè nī ànnū Nwī i betè nī mē Yesu wa mē à le nswōḡ mē yu ka yī bú bīi aà à fè lè? (3.3,4).

Peta le ntigè ḡwa'asè nī bōō bi Kristo nswōḡ nī mē tā bo ka ntsyèsè nī waa nloḡ mē bē bī ḡhà'atè ka yī fānsè innu, i tigè ḡhīrè nī innū jīi mē i ka ḡhīrè tā m̀bi tigè mbēgītè nī ḡtoo yī ḡsigīnè Mmà'àmbi ya ḡhu (2.2).

Ma mùu aḡàḡ, a tigè ḡndī'itè nī bōō bi Kristo mē tā bo tsuu ànnū ḡḡḡḡndī'innū mbwe'esè jya kī yu'utè, ḡlōḡ mē Nwī à fà mē m̀sytè a mbo bo ḡḡhīrè bo zi yī, ḡkī mfa ḡjoo tsīm jīi mē bo lòò a m̀m̀m̀ ḡntswētīi yàa a ḡka ḡḡhīrè innū jīi mē Nwī a lòò aà. Tā bo yè mē bo ḡaansè mītīi myaa a ḡḡhīrè innū jīi mē i tsinè aa (1.3-11), ḡkwe nī a m̀m̀m̀ ibōḡ Nwī, ḡku'usè nzi nī ànnu Mmà'àmbi (3.18) tā yī wa'à nī àlò'c a nsi mī'i Nwī wa nḡwī ḡlwi'ī m̀bi tswé (3.14). Nwī à ka yī nāḡsè ta ḡḡi' i a nū ḡḡḡḡḡhīrè innū jī bi bo bì ḡḡḡḡndī'innū mbwe'esè, nī bē bītsīm bīi mē bi sī Nwī bō'c kaa ḡḡwa'à nī bāburè kè bē bīi bi tswe nī àdà'à a atu bo kīi mbo'otè aà (2.2,3,9,10; 3.7). Nwī à ka yī nīḡ ḡḡi' i a nu bo ma bú aa tsī' i a aḡàḡ yīi mē à le nīḡ ḡḡi' i a nu baāḡḡl bya bo bē bītsīm bīi mē bi le ntīi atu ḡhu mbo, ḡḡhīrè ibi a mbīi aà (2.4,5). Tā bē bya mē bi wyè nī ànnū Kristo, a aḡàḡ mē à le ḡkà'à

* : Njī'innū Aḡwà'ànè: M̀bè Peta à tse kī swōḡ aa nloḡ Jōn 21.18-19.

mə yu ka yǐ bǔ bǐi aa, tǎ bo zi mə Njwǐ Mmà'àmbi ya i ka yǐ zǐ (3.10). Tǎ bǐKrisèn ka mbɛ, ŋghirə nǐ innǔ jǐi mə Mmà'àmbi a lòò aa tǎ tǎ Njwǐ mà ya ì wanjə nzi (3.12).

Bi yatə ʔəwà'ànə yú aa laà:

1. Nji'innǔ ʔəwà'ànə yuà 1.1-2
2. Annǔ yǐi mə Nwǐ à twon ʔəwà'ànə mə baa ŋghirə aà 1.3-21
3. Ŋgǎŋndi'innǔ mbwe'esə 2.1-22
4. Ajǎŋ mə Kristo à ka yǐ bǔ zǐ a noò ñlwi'í mbi aà 3.1-18

¹ ʔəwà'ànə yú a lo aa a mbo mə Simon Peta, ŋgǎŋəfà'à bo bǐ ŋgǎŋntoò Yesu Kristo, ŋghɛɛ nǐ a mbo bə bǐi mə Nwǐ à ki mfa ʔəwà'ànə yǐ ʔəwà'ànə a mbo bo tsi'í tsò à yǐ'í a ŋjǐm annǔ yǐ ʔəwà'ànə Nwǐŋgɔŋ nǐ Ŋgǎŋyweənsə yǐ'inə Yesu Kristo aà: ² Tǎ ìbɔŋ Nwǐ nǐ mbɔɔnə yǐ ŋwə tǎ ì tswe a mbo bù ŋgha'atə ŋghɛɛ a ajǎŋə mə nǐ zi annǔ ñlon ŋgaa Nwǐ nǐ Yesu Mmà'àmbi yǐ'inə.

Ajǎŋə mə Nwǐŋgɔŋ a twonə nǐ bə ñyarə nǐ waa àà

³ Mǐdà'à mǐ Kristo mǐi Nwǐ à fa ghu mbo aa mǐ fà mə yǐ'inə nǐ ŋgɔŋ ñjoò tsǐm jǐi mə ñtswəntǐi yǐ'inə ì lòò aa, bo bǐ a ŋka mbo'ɔ Nwǐŋgɔŋ, ñtsya a ŋjǐm ajǎŋə mə bǐ'inə zi annǔ mbi'í ŋgaa yǐ, yu wa yǐi mə à ɛə ntwonə yǐ'inə a mum ñgha'a yu bo bǐ a múm ìbɔŋə yǐ aà. ⁴ Ma mùu mǎnǐ, a fǎ ŋkà'à yǐ yǐ ŋwə bo yǐ ʔəwà'ànə yǐ, mə mbə bǐ'inə tsyá ghu ŋkhə ñjoo mbi jǐi bə yə'ətə ì tǎ nǐ ŋgǐ'í a nu bo aa, mbanjə ntigə ntswe nǐ ʔəwà'ànə a mum mǎrə Nwǐ.

⁵ Nlon ma yú ʔəwà'ànə, nǐ ka ŋgaansə mitǐ muu, a ŋkù'usə ʔəwà'ànə ŋghirə innǔ jǐ siginə a ʔəwà'ànə ʔəwà'ànə, a ʔəwà'ànə ŋghirə innǔ jǐ siginə, tǎ nǐ ku'usə annǔ nzi Nwǐ, ⁶ a ʔəwà'ànə nzi Nwǐ, nǐ ku'usə ʔəwà'ànə ntswá ìbǐinu, a ʔəwà'ànə ntswá ìbǐinu, nǐ ku'usə ʔəwà'ànə, a ʔəwà'ànə ʔəwà'ànə, nǐ ku'usə annǔ ŋka mbo'ɔ Nwǐ, ⁷ a ʔəwà'ànə a ŋka mbo'ɔ Nwǐ, nǐ ku'usə annǔ ŋka ŋkɔŋ bilǐm buu, a ʔəwà'ànə ŋka ŋkɔŋ bilǐm buu, nǐ ku'usə akɔŋnə. ⁸ Nlon mə mbə nǐ ka ŋghirə ma jú innǔ ma mùu ajǎŋ ŋghɛɛ nǐ mbi'í bəə boŋ nǐ ka ki fà'a siginə ì ki koonə nǐ mǐntà a múm annǔ a ajǎŋə mə nǐ zi Yesu Kristo Mmà'àmbi yǐ'inə aà. ⁹ Nlon mə ñu yǐi mə ma jú innǔ ì boŋ ghu mbo aa, à nǐ mǐfə'ənə, kaa a ki'í nǐ mbi'í yə, boŋ à ɛə ŋki nli'inə mə bǐ ɛə mbaa nsi'í yǐ a nǐ innǔ jǐ bǐ jǐ ñwənə.

¹⁰ Tsó mə a bə laa, bilǐm bá, tǎ nǐ ka ŋgaansə mitǐ muu, a nanjə mbi'í ajǎŋ mə Nwǐŋgɔŋ à twonə ghuu ŋki ntsɔ'ɔ ghuu aa, ñlon mə nǐ bə ki ghirə ma mùu ajǎŋ boŋ kaa mbə nǐ wa'à wə. ¹¹ Ma mùu ajǎŋ boŋ bǐ ka nanjə ŋgǎ'a mǎnǐ yǐi à tsyámbo aa a mbo bù a ŋkuu a múm annǔ ñfɔ tǐ mə Mmà'àmbi nǐ Ŋgǎŋyweənsə yǐ'inə Yesu Kristo.

¹² Tsó mə a bə laa, mə ka ghɛɛ nǐ mbi'í a ŋka ŋwa'atə bù nǐ innǔ ma jú, ka mə nǐ tɛ'ɛ nzi, ŋki ñtsinə a múm annǔ ñŋkɔŋ yǐi mə nǐ tswe nǐ yu aà. ¹³ Mə wà'atə mə a ku'unə mə, ʔəwà'ànə yǐi mə mə bǐrə ntswe fàa mum ghu'á ìbǐinu aa, tǎ mə ka ntsigitə ghuu, ŋwa'atə nǐ ma jú innǔ a mbo bù. ¹⁴ Tsó mə mə zi a laa mə noò yǐi mə ka mə'atə yulà ñjyánu aa à tigə a abo aa, a ajǎŋə mə Mmà'àmbi yǐ'inə Yesu Kristo à ñi'í mə a mbo mə aà. ¹⁵ Mə ki ñlɔɔ a nyə mə, noò yǐi mə mə mə'atə mə ghuu aa, tǎ nǐ zi ajǎŋ mə mbə nǐ bú ŋka ŋwa'atə ma jú innǔ a ŋgɔŋ bǐnɔò bǐ tsimə.

Ajàn mæ bǐ'i le mbæ ayæfə ni nǐgha'a ni Kristo aà

¹⁶ Kaa bǐ'i le ŋki'i lǒgè aa nɔyàlà'à jii mæ a wa'atə mɔtsyè mi bē aa a ntɔ'otə midà'à mi Mmà'àmbi y'i'inə Yesu Kristo bo bi àjàn mæ à le nzi aà. Bǐ'i bumbɔŋ, bǐ'i le nyə nǐgha'á ni ni midà'à mi. ¹⁷ Nlonj mæ nòò wa yii à le ŋkwɛrə nǐgha'a bo bi àghu'usə a mbo Nwǐŋgɔŋ Tà aa, nǐi ya i kǐ nzi ghu mbo, a ni nǐgha'a ni nifò ònswonə ni mæ, "Aá Mú ghà ghuà, yii mæ mè kɔŋə yi, ŋki nanşə ndoritə nlonj ŋgaa yì." ¹⁸ Bǐ'i bimbɔŋ le nyu'u nǐi ma yú a ajàŋ mæ i le ŋghàa a aburə aà. Nlonj mæ bi'ibo le ntswe wa atu nta'a mæ i laa màŋsə aà. ¹⁹ Ma mùu ajàŋ bǐ'i nanşə mbù m̀beentə ntoo ya yii mæ ŋgǎŋntoo Nwǐ i le nswonə aà. A ka bə annù yì siginə a mbo bù a nte'ɛ atú yuu a ni ma yú annù, tsi'í tsó ŋkà'à yii mæ i ta a nǐ àdìgè yì fii aa, i ywe'e a noò yii mæ abèè a ka fu'u, ta tǎ finjɔŋ fi atútugə tǎ fi fɛ'ɛ a mum m̀ntii bù. ²⁰ A ni annù ntsyà m̀bii, a ku'unə tǎ nǐ zi tǎ à laa mæ, kaa annù yii mæ ŋgǎŋntoo Nwǐ i swonj a múm àŋwà'ànə Nwǐ aa, kaa à sǐ aa annù amòòntə nǐ bē. ²¹ Nlonj mæ kaa annù tsu yii mæ ŋgǎŋntoo Nwǐ i swonj aa, læè ŋki'i aa a nǐ innù jii mæ bə m̀òòntə ònswonə ló. I bàŋnə òlo aa a mbo bə bii mæ Azwǐ Nwǐ a tintə a waa, bo kwɛrə a mbo Nwǐ ònswonə.

2

Bìdì'i bi annù bi mbwe'esə

¹ Tsó mæ ŋgǎŋntoo Nwǐ mbwe'esə i le mfɛ'ɛ a titii bə bya aa, tsi'í maa ajàŋ bìdì'i bi annù mbwe'esə ka kii fɛ'è a titii bù. Bo ka kii ŋŋe'esə zǐ nǐ innù jii i ka ta ŋgi'i a nu bù, i kǐ dǐ'i nǐ ibanŋennù òlonj Nwǐ i kii tuu a Ta wa yii mæ à le nyuu waa. Ajàŋ yii mæ bo ghìrə maa ajàŋ aa, tǎ à ghìrə mæ tǎ bi wanşə nta ŋgi'i a nu bo. ² Bə bi ghà'àtə ka yì yòŋ bi mǎnǐ bi ibuurə innù jyaa jǐ swèrə ònswɛrə jya, tǎ bi tigə mbəgitə ni mǎnǐ annù nǐŋkorj wá. ³ Ajàŋ mæ bo kɔŋ ŋghotə òjoo aa, bìdì'i binnù bi mbwe'esə ma bù ka yì fù'ù waa a nu bù, ajàŋ yii mæ bi ka yì kǐ swonə mighàa mi mbwe'esə a mbo bù. Lá bi tànǐtə mē a nǐ ònsa'a waa òloginə a ŋgu'u, kaa nǐ yii mæ à ka ta ŋgi'i a nu bo aa, kaa a wa'à kii m̀bwii.

⁴ Kaa Nwǐ à le ŋki'i baangel bii bi le mfǎnsənnù aa liŋə m̀banŋə nti i waa mma'a a múm àtsúmə mɔ'ɔ, ŋkoo waa a nǐ àtsaŋ a múm m̀fii ìdìgè bo yu'utə nǐ òjwǐ òtsò'òtə mǐsa'a yá. ⁵ Kaa Nwǐ à le ŋki'i atu mbi yì m̀bii liŋə, à le m̀banŋə òghìrə ŋki miyaa i bwesə m̀bi bi tǐ bɔ'ò Nwǐ ya, a bàŋnə ònyweensə aa tsi'í a Noa yii mæ à le si swonə annù yii mæ a tsinə, bo bi bə bǐ mɔ'ɔ bi sǎmbaa. ⁶ Nwǐ à le mbəŋ òjò'ò ala'à Sodom bo Gomora a nǐ àbù ajàŋ yii mæ à le niŋ isa'a a nu bo mburə ntsigə waa mbwesə aa mæ tǎ bo bə alənsə a mbo bǐtǐ bɔ'ò Nwǐ. ⁷ Lá à le yweensə a Lot yii mæ ǹtǐi yi i le si bi'i nlonj ibuurənnù ŋgǎŋabi'i nti, bə bi tǐ bɔ'ò nòŋsə bya ⁸ (nlonj mæ innù jii mæ nǐ ma ghú mæ innù ji i le ntsinə aa à le si yu'u ajàŋ à le ntswe a titii bo aa, i le si ghìrə mæ tǎ ǹtǐi yi yii i le ntsinə aa ka ntsə'ə a atú òjwǐ a atú òjwǐ nlonj mighìrənə mi innù myaa mi tǐbɔ'ò nòŋsə.) ⁹ Ajàŋ muu a dǐ'i ni mæ Mmà'àmbi à zǐ ajàŋ yii mæ mbə yu yweensə bə bii mæ bi bɔ'ò Nwǐ a nǐ òkwà'ànə jii i tsi'í waa laa, ŋki nzi ajàŋ mæ mbə yu niŋ òjò a nu bə bii mæ innù jyaa i sǐ tsinə aa, nləə waa ghu mum i yì nywe'e wa òjwǐ òtsò'òtə mǐsa'a; ¹⁰ nnanşə niŋ aa a nu bə bya mæ bi yòŋə innù nsiŋ jii mæ nɔyǎnù yaa i yə'ətə aa, mbanŋə ntsa'a nǐ bə bii tswé nǐ àdà'à a atu bo aà.

Bidi'ibinnu bi mbwe'esè ma bú bo nanşè ñkwèè ni mânti myaa kaa wa'a bo'otè ni a ñka mbègìtè nì baburè bya mæ ñwèènè aà. ¹¹ Tsi'í baangel bí mæ bo tii, ñki ntswe nì midà'à ntsya ñgãñdi'innú mbwe'esè ma jú aa kaa mbè bi ki'í innú jì bi a mbègìtè bo ghu a nsí Mmà'àmbi swonè. ¹² Lá bè ma bú mæ bi bè tsi'í tsò nàà mitsə'ə mæ bi jwe mæ mbè bi ghèsè ñko nzwitə aa, ñghirè nì innú tì mitsyè aa, bo burè nàma'a nì mighàà mi mbègìtè a nì innú jii mæ kaa itú jyaa si ghu laà. Baa ghèsè tswa waa, i kii tsə ñgi'í a nu bo. ¹³ Bi ka yí tu waa a nì ñgi'í tsi'í tsò àjàñ mæ bo kii ñghirè bè bí m'ə bi yè nì ñgi'í aà. Bo jì mbí yàa a si'inə, ñghirè bè innú jii mæ i so'otè a atu bo. Bo zì mboonsə bubo a noò yii mæ nì jì a múm ñghotə aa, mbè il'ə jì bi, ndirisè nì átú bè. ¹⁴ Bo kii ñkəñə aa tsi'í ànnú nte'è mi'í myaa a nu bəñgyè bi ajirè, kaa mbè bo ki'í innú jì bi yurè. Bo tswètè nì bè bí mæ bi burè tì kwi aa, ñghirè nì mæ tá bo wo. Bo mirisè mânti myaa a ñka ñkotə njoò. Ndòò Nwí i tswə a atu bo. ¹⁵ Bo mà'atə mæ mánjì yii mæ à tsinə aa, ntigə mbwe mánjì wàà, bo yòn mæ mánjì yii mæ Balam mu Boer à le nyònə, yu wa yii mæ à le ñkəñ mæ yu tswə nì àbii a múm innú jì bi aà. ¹⁶ Bi le ñghàantə yi nlon ibí yi. Jákási yí à le ñghàà nì ñjì ñù, ñkin annú yii mæ ñgãñtoò Nwí wa yii à le ñghəə yu burə baanə tsi'í baanə ghirè aà. ¹⁷ Bè ma bú bi bə aa tsi'í tsò binañəbirè bí mæ bi yòñkə mæ, ñki mbè tsi'í tsò mbà'à yii mæ àfisə a tii ñghèè nì yu. Nwí à lèə mæ adigə a mbo bo wa a múm àtaa yí fii ya mæ a tso ntso aà. ¹⁸ Bo ghàà mighàà mi kí ntərə mi ajəntə, nlogə nì innú atsùurè jii mæ nyanú jyaa i yè'ətə aa, ntswetè nì bə ghu ñko, bè bí mæ bi ghensə nloginə ñkhe mf'è a titi bè bí mæ bi tswə a múm ifansənnú aa. ¹⁹ Bo ka'à nì mæ bo ka kətə mánkírə a nu bo, lá bo bímboñ bi burè ka kwèrə waa nì mánkírə mi aghubə; nlon mæ ànnú yii mæ kaa mbè ñù a wa'a ibiinú yi ghu mbo kwèrə aa, a tigə ñghirə yi aa a nì àbù'ú yi. ²⁰ Nlon mæ àjàñ yii mæ bo le ñkhə annú nsin mbi jú, nyon a njim ajəñ mæ bo le nzi Mmà'à mbí yi'inə mæ nì Ngənyweensə yi'inə Yesu Kristo aa, mbè bo bú ñghèè nniñ ibiinú waa ghu ñkwèrə, i kii ntigə nti ntsyà nì waa aa, ma la a bə mæ àti nlwí'í njim ma yú a bú mæ mbi'í ntsya yi ntsyambii ya a mbo bo. ²¹ Nlon mæ a le mbaa mbəñtə a mbo bo mæ boñ kaa bo le ñki'í a mánjì yí ntsinè wa zì. Ntsyatə ajəñə mæ mbè bo zì ñki mbu mbəñkə waa mma'atə ndi'í jì làà jya mæ bi le mfa a mbo bo aà. ²² A fe'è a nu bo laà aa nlon aa ajəñ mæ nighàà nì nanaa nì annú ññkon nya nì swon mæ, "Mbu ya i bú mæ ñghèè nji afkè yi ya fu."*

3

Annú ajəñ yii mæ Yesu à ka yí bú bí aà

¹ Bilim bá bí mæ mæ kəñə aa, àà àñwà'ànə yii i ywe'e jì baa a yuà mæ mæ ñwà'ànə a mbo bú. A múm ññwà'ànə ma jú mæ lòò aa ñwà'atə a mbo bú, i kii tsigìtè mânti muu bo bi imòntə juu mæ nì ka ñwà'atə nì innú jii i ku'unə aà. ² Mè ñwà'ànə aa mæ tá nì wa'atə mighàà mya mæ ñgãñtoò Nwí jii i laa mənşə jì annú ññkon jì ñgu'u le nswonə aa, bo bi ndi'í Mmà'àmbi Ngənyweensə yi'inə yii mæ ñgãñtoò jì bi le mfa a mbo bú aà.

* 2:22 Prov. 26.11 "Kwinyam wa mæ bi si'í aa, à bú mæ ñghèè mbinjə yi wa a múm àtsitsa'a."

³ Annù yi ntsyambĩi yĩ mē mē lòò mē nì zi aa a bē mē, àa yĩ bē wa ngù'ù m̀bi yĩ ñlwi'ĩ ñjìmè aa tá bē bĩ m̀w'ò fè'ε ñka ñwye nĩ ànnù Nwĩ, ñghirè bē ìnnù jii nyanù yaà i yè'ətè aa ⁴ m̀betè nì mē, "Yesu wa mē à le ñkà'a mē yu ka yĩ bú bìi aa à fè le? Mē ñlòginè a nsi bitaa b'ĩ'ĩ bìi bi lèè ñkwokè aa, ñlòginè a noò yii bi le nnanjè mbi yù aa, kaa ànnù tsu kaa a b̀urè ti kwensè aà!" ⁵ Bo tuù ñwà'ətè mē a ñgu'u, Nwĩ a le ñghàa aa ghàà àb̀urè a fè'è, ñki mbu ñghàà ñsyè i fè'è a múm ñkĩ, a lògè aa ñki nanjè nsyè ghu; ⁶ àa ñkĩ ma ghù mē i le mbu ñkò'ò ñlwenè nsyè yii i le ntswe maa ñgù'ù aa mbwesè. ⁷ A kì bē aa tsi'ĩ ñìghàà nì ma nú mē nì lèè aburè b̀ò ñsyè yii mē tswe tsìtsòñè aa mē tá m̀w'ò yì ntòò, ñlèè nyu'utè aà ñjwĩ ñtsò'òtè m̀isa'a, ñjwi ya mē bi ka yì tšè ñgi'ĩ a nú ñgàñtibò'ò Nwĩ.

⁸ Lá bilim b̀a, nì tsee m̀a ànnù ghuà l̀ò l'ĩ'ìnè, mē a mbo Nwĩ, ñjwi yì m̀fùurè i bē aa tsi'ĩ tšò ìlòò ntsù'ù, ìlòò ntsù'ù i kì m̀bè aa tsi'ĩ tso ñjwi yì m̀fùurè ⁹ Kaa à s̀i bē aa mē Mm̀a'ambi a wè'ènè a ñlèè ñkà'a yì, tsi'ĩ tšò b̀è bĩ m̀w'ò bi m̀òntè aa. A b̀anè ñtswa aa ntii yì ñlòñ mē kaa à s̀i l̀òò mē ñù yì m̀fùurè à yì mbwe, a l̀òò aa bē mē tá b̀è b̀itsim b̀enjë m̀intii myaa, ma'ətè ibi waa.

¹⁰ Lá ñjwĩ m̀m̀a'ambi ya i ka yì zì aa tšò ñyèrè. A ka yì bē maa ñjwi aa, tá àb̀urè à ju'u nì ñjì yì ñtì ñghèè mbwe, tá ñjoo jii i tswe a aburè aa tsi'ĩ tšò m̀anjon nì s̀an nì ǹnòò, tá i kì ñkhi ntso, tá ñsyè nì ñjoo tsim jii mē i tswe ghu aa tá m̀w'ò t̀òò tá i khi tsimè.

¹¹ Tšò mē ñjoo tsim i ka yì bwe ma mùu ajàn aa, b'ĩ'ìnè tigè ntswe nì m̀bè aa ajànè mbuu b̀è ghuu aa ε? A b̀on mē tá m̀ìghirìnè m̀i innù muu laa, tá nì ka m̀w'ò nì Nwĩ, ¹² tá tigè bē i kii ghìrè nì mē tá ñjwĩ Nwĩ ya tá i wanjè nzi, là'a ñjwi ya mē àb̀urè a ka yì khi i tso, tá ñjoo tsim jii i tswe a aburè aa tá m̀w'ò i t̀òò tá i s̀anè. ¹³ Lá a ajànè mē Nwĩ à kà'a aa, b'ĩ'ìnè yu'utè nì àb̀urè yì fii bo bì ñsyè yì m̀fii yii mē i ka yì luu nì innu jii i tsinè aà.

¹⁴ Maa ajàn, a bilim ba bìi mē m̀è kòñè aa, tšò mē nì bē innù ma jù aa, nì ka ñgaansè mitii muu mē tá nì yì ntsee nì àb̀a kè àlò'ò a nsi Nwĩ tswe, m̀banjè yì ñtswe b̀è nì m̀b̀òonè bu bo. ¹⁵ Nì yè m̀è ñjì'ĩ ànnù yii mē Mm̀a'ambi à s̀i wanjè nzi aa, i bē aa abwarè mē a fa a mbo bù mē nì yì nyweenè. Aà ajàn yii mē mumaà y'ìnè Paul, yii b'ĩ'ìnè kòñè aa, à le ñki ñwà'anè, a mbo bù, a nyonè a ñjìm m̀itsyè m̀i mē Nwĩ à le mfa ghu mbo aà. ¹⁶ A ñwà'anè ñlòñ ma jù innù, a nì ñjwà'anè jì tsim. Innù jì m̀w'ò i tswè ma mùu a múm ñjwà'anè, jii mē i tsyanè a nzi tá i laa, b̀è bĩ m̀w'ò bìi mē kaa bi s̀i nì m̀itsyè tswè kaa mburè ti ñki ñkwe aa, bi logè ñtwèè a nì wàa m̀anji, tsi'ĩ ajànè mē bo kii ntwèè nì ìdìgè ñjwà'anè Nwĩ jì m̀w'ò aà. Ñghirè ma mùu ajàn, ñtsè aa ñgi'ĩ a nu bo b̀imbòñè.

¹⁷ Lá a mbo bù b̀òò b̀imaa, nì fòò m̀è ñszi innù ma jù. Mē tigè nswon a mbo bù aa mē tá nì tsyèsè ghuu, tá b̀è ma bù mē bi tii atu a mbo Nwĩ aa, tá bi tsee ghuu gaansè tá nì yon ifansennù b̀è bìi mē bi s̀i nòñsè l̀èè aa, mbwe m̀anji wa yii nì tèè ghu àkòrè yuu a tinsè aà. ¹⁸ Nì b̀anjè ñka ñkwe a múm ìb̀on Nwĩ bo bì ànnù ajàn mē nì kù'ùsè ñzi nì Mm̀a'ambi yii mē à nì Ñgànywèensè y'ìnè Yesu Kristo aà. Tá ñìgha'a tá nì tswe ghu mbo, ñlòginè tsìtsòñ ñghèè nywe'e a ñlwi'ĩ m̀bi. Amen.

Aḡwà'ànə JON yi ntsyàmbii

NJITINNŪ ANWÀ'ANƏ YŪ

A aḡwà'ànə yū aa a le ḡwà'ànə Jɔn, ḡgàntoò Kristo yii mə à le ḡki ḡwà'anə Ntooyi Nsiginè Jɔn aa. Ka mə kaa Jɔn à si bə bii mə yu ḡwà'a a mbo bo aa swonə aa, mbə bi tse swonə mə à ḡwà'ànə a mbo bɔɔ bi Kristo bii mə bi tsewe a idigə idigə aa. Nlɔɔ aa n̄swɔŋ n̄tooyi yii bo le yu'u a n̄lɔginə aa. Nwī à n̄i ḡkà'à, ma mùu ajàn tā bə bii mə à ni bɔɔ bi aa tā b̄i tsewe n̄i ànnu yī mɔ'ɔ bo bi Tà ḡka nzi n̄i àkòrə n̄izi yaa a m̄m ḡkà'à (1.5-7).

Ma mùu noò ḡgāḡndi'innū mbwe'esə le ḡkuu a titi bɔɔ bi Kristo ndi'i n̄i ibāḡnənnū n̄lon n̄lon Nwī. A bə innū jii mə Paul ni Peta le si ḡkii nto a n̄i ḡwà'ànə jii mə bo le ḡwà'ànə a mbo ḡghòtə aa. Jɔn à le ḡwà'ànə aa a ḡwà'əsə bɔɔ bi Kristo n̄lon ḡgāḡndi'innū mbwe'esə jii mə i le n̄tswe a m̄m ḡghotə aa. A le ḡki n̄lɔɔ a ḡhirə tā bɔɔ bi Kristo zi mə bo tsewe n̄i n̄tswənt̄i a ajàn mə Kristo à yweensə a waa aa (5.11-13).

Ànnu yii mə ḡgāḡndi'innū mbwe'esə ma jū le si di'i aa, a bə à yii mə bi le si tigə n̄tsonə a noò n̄j̄m n̄i ànnu biGnostics aa. Ànnu jii mə bə ma bú le si di'i aa kaa a le ḡwà'à bòontə a n̄i ànnu yii mə n̄tooyi n̄siginè i swonə n̄lon Kristo aa. ḡgāḡndi'innū mbwe'esə ma jū i le si di'i ni mə kwensə à tsewe a titi n̄joo jii mə bi yə aa n̄i àzwī. Nswonə ni mə n̄jyānu bo bi n̄joo tsim jii mə i tsewe a mbi aa, i tsewe ni ibi, Azwī a b̄ɔŋ, n̄laa, kaa wa'à n̄i ibi tswé. Ma la a bə mə Nwī n̄i Azwī bo bi Kristo bi bon ḡki n̄laa; ḡm̄sɔŋ mə à ni n̄jyānu aa, bo bi n̄joo tsim faa mbi i bi'i. Tsə mə n̄jyānu à n̄i àyoo yii mə a tsewe ni ibi aa, kə ḡu a ká ḡghirə innū j̄i siginè kə j̄i bi bon ma ya a si ànnu tsu kwensə, n̄lon mə bi ḡhirə aa a n̄jyānu aa. Ma yū a le m̄fa abwarə a mbo bo mə b̄i tigə n̄tsuure n̄i m̄b̄im̄inū myaa, ḡghirə n̄i innū jii mə n̄jyānu i yè'ətə aa.

Bidi'i binnū ma bú le si di'i ni mə ḡu a yweenə aa a ajàn mə à fe'ε a m̄m n̄jyānu n̄tsya aa a n̄j̄m ajànə m̄itsyè yī mɔ'ɔ mə a ḡhirə ḡu a nan̄sə nzi n̄i innū aa. "Gnostics" à ni n̄ighàà mə ni lo ni "gnosis" mə à ni n̄ighàà ni baGrikia, n̄ji'i yī i bə "n̄zi ànnu." A mbo biGnostics, kaa ḡu à si aa a n̄j̄m àb̄iint̄i a nu Kristo yweenə. BiGnostics le si swonə ni mə tsə mə n̄tsyānu i tsewe ni ibi aa, kaa Kristo à le ḡwà'à fāa atu n̄syə aa tsə ḡm̄sɔŋ z̄i. Ma mùu ajàn b̄i mɔ'ɔ swonə ni mə Kristo kaa à le ḡwà'à aa n̄i n̄jyānu tswé, à le n̄tswe aa ni finə n̄jyānu, à le si kirə aa tsə à tsewe ni n̄jyānu. B̄i mɔ'ɔ swonə ni mə Kristo yii mə à ni Nwī b̄o Azwī aa, à le n̄sigə ḡkuu a nu Yesu yii mə à ni ḡu aa wa noò mə bi le mmurə yi ḡki aa, la nyī m̄bu mmà'ətə yi m̄fe'ε m̄bɔŋ tā b̄i zwitə yi.

Jɔn à le ntigə ḡwà'anə nan̄sə ndi'itə n̄i biKrisèn n̄swonə ni mə wa Kristo, Mu Nwī, à le nzi a m̄m n̄jyānu. Bə bya bii mə bi tuu ni mə kaa à le ḡwà'à m̄m n̄jyānu z̄i aa à ni ḡgāḡnto Kristo jya mə i le n̄tswe n̄i m̄fè'ε aa (2.18-23; 4.1-4). Nswonə ni mə Kristo à le mbə Nwī ḡki mbə ḡu. ḡu yii mə a tuu Mu aa a kii n̄tooyi Tà. (2.22; 4.2,15; 5.1,5). Paul a kii n̄swonə ni mə ḡu yii

mə Nwĩ à ywèènsè mē yi, a tigè mbə mu Nwĩ aa, à tswe nì ñlɔ a nyu'u nĩ Nwĩ, ñlɔə nĩ nòŋsè Nwĩ (2.3-6). Nù yĩ mē kaa à si nòŋsè ləə aa a ghìrə aa ìbĩ, kaa wa'á mu Nwĩ bə, kaa ŋwa'á yi ki nzi, ma ghuu ñù à bəŋnə mbə aa mu devil (3.4-10).

Nswonj ni mē ñù à bə wó annù, i ghìrə ìbĩ, i bú bii ifánsənnú ji bonj Nwĩ à ka lĩ'ìnə, i sĩ'itə ìbĩ yi (1.9). Kristo a kii mbu'u nĩ mbo a mbo Nwĩ ñlonj ŋgaa yàà (2.1-2). Nswonj ni mē tá bɔɔ Nwĩ tsuu mbi yù ki kòŋè (2.15-17) mbəŋnə ŋka ŋkɔŋə nĩ Nwĩ, ñkii kɔŋə nĩ bilim byaa (3.11-18; 4.7-21).

Jon a swonj ni mē kaa bɔɔ bi Kristo si bù ñlɔɔ ni bə bi dən (tsó biGnostics) mē bi ka ndi'i waa nĩ annù yĩ mē a ni annù ñikonj aà, ñlonj mē Azwĩ yĩ Lää a di'i waa (2.20-27) bo zi innu ñiŋkɔŋè. A ku'ùnə mē tá bo zi mē ñù yĩ mē tswe ni Kristo aa à tswe nì ñtswèntii (5.11-13).

Bi yatə aŋwà'anə yú aa laa:

1. Nji'innú aŋwà'anə yuà 1.1-4

2. Nkà'à bó mfi ìdìgè 1.5—2.29

3. Bɔɔ bi Nwĩ ni bɔɔ bi devil 3.1-24

4. Annù ñiŋkɔŋ bo àfánsənnú 4.1-6

5. Bɔɔ bi Kristo tswe nì ñkɔŋ Nwĩ ni bilim byaa 4.7-21

6. Abiinti yĩ mē a ghìrə bɔɔ bi Nwĩ tsyá nì mbi aà 5.1-21

Nìghàà ni ntswèntii

¹ Bĩ'i ŋwà'anə a mbo bù ñlonj aa Nìghàà ni ntswèntii nya mē ni le ntswe nloginə a bə'enə aà. Bĩ'i le nyu'u annù ñlonj Nìghàà ma nù. Bĩ'i kii mē ñyè ni mi'i mi'i, bĩ'i yè mē, mbò mi'i mi kii mòmɔontə. ² Nòò yĩ mē Ntswèntii ma yú ì le mfe'è bi yənə aa, bĩ'i le mbə biyəfə, ma mùu ajàŋ, bĩ'i tigè ŋghaa annù ñlonj ñtswèntii ma ya, ñkii ntigə nswonj nĩ annù ñlonj ntswèntii yĩ ì lwi'i ñiŋkɔŋ, yĩ ì le ntswe bo Tà, a ghìrə ñghìrə bĩ'i zi aa, a mbo bĩ'i. ³ Annù yĩ mē bĩ'i yə ŋki nyu'u aa, bĩ'i kii nswonj aa yu a mbo bù, mē mbə nì kii ñtswé nĩ annù yĩ mɔ'ɔ bĩ'inə, a bə annù ñiŋkɔŋ mē ñtswe nĩ annù yĩ mɔ'ɔ yĩ mē bĩ'inə tswe ni yu aa bĩ'inə tswe aa bĩ'inə bi Tà ni Mú yĩ Yesu Kristo. ⁴ Bĩ'i ŋwà'anə ma jú innu a mbo bù aa, ta tá nidorè ni'inə kɔ'ɔ nluu.

Nwìŋgɔŋ à nĩ ñkà'à

⁵ Aà ntoo ya mē bĩ'i yu'u ghu mbo ñkii nswonj ni a mbo bù aa ì yulà mē, Nwìŋgɔŋ à nĩ ñkà'à, kaa mfi ìdìgè ì wa'á ghu nu burə ntswe tswe. ⁶ Mbə bĩ'inə ka nswonj ni mē bĩ'inə tswe nì annù yĩ fùurə bĩ'inə nìbò mbu ŋka ntəə nì a mùm mfi ìdìgè bonj bĩ'inə tswee aa innu, kaa ŋk'i nĩ ñtswèntii yĩ'inə tswé ñyonj aa annù ñiŋkɔŋ. ⁷ Bĩ'inə bə bəŋnə ki təə a mùm ñkà'à, tsi'i tsó àjàŋə mē yumbɔŋə à tswe a mùm ñkà'à aa, bonj bĩ'inə aa tswe nĩ annù yĩ mɔ'ɔ bĩ'inə nì bĩ'inə, tá àləə Mú yĩ Yesu tá à si'i ŋgɔŋ ìbĩ yĩ'inə ì tsimè.

⁸ Mbə bĩ'inə ka nswonj ni mē bĩ'inə sɪ nĩ ìbĩ tswé, bonj bĩ'inə bwe'esə aa mibii mi nù mi'inə, kaa annù ñiŋkɔŋ a wa'á a nu bĩ'inə tswé. ⁹ Lá mbə bĩ'inə ka mbii ifánsənnú ji'inə, bonj ajàŋə a ləə ñkà'à yĩ, ñghìrə annù yĩ a tsinə aa, à ka lĩ'inə ifánsənnú ji'inə, ì sĩ'i ŋgɔŋ innu ji'inə ì tsim jii ì sɪ tsinə aà. ¹⁰ Mbə bĩ'inə swonj mē kaa bĩ'inə sɪ innu ji bi ghìrə bonj bĩ'inə twonj aà yi nĩ ŋgàŋəbəŋnənnu, kaa nìghàà ni nĩ wa'á a nu bĩ'inə tswé.

2

Kristo à ni nù ñkwètô yì'inè

¹ Bɔɔ ba bi kègô, mɛ ɱwà'ànè julà innù a mbo bù aa mɛ tá ni tsuu ibi ki ghirè. Là mbè nù nibù a ghirè ibi, bon ɱi'inè tswe ni nù yii mɛ a bu'u mbo a nsi Tà ñlon atú yì'inè, mbè Yesu Kristo, yu wa yii mɛ annù yì a tsìnè aà. ² Bi tsyà aa ghu nu nsi'itè nì innù jì bi jì'inè, kaa wa'á aa tsi'í jì'inè si'itè, ñkii si'itè ni jì bè bitsim fàa mbí. ³ Mánjì yii mɛ mbè ɱi'inè zi mɛ ɱi'inè zi yì aa, à ni mɛ ɱi'inè ka nləè ndi'í jì. ⁴ Nù yii mɛ a swonɔ ni mɛ “mè zi yì,” lá ñkaa ki'í ni ndi'í jì ləè aa, à nì ñgànàbǎñnənnù, kaa ànnù nñkɔn a wa'á ghu nu tswè. ⁵ Nlon mɛ à ni tsi'í ànnù nñkɔn mɛ àkòñnè Nwí a ni lunə a tswe aa a mbo nù yii mɛ a lèè ñigháá ni. Mbè ɱi'inè kí ñtsya aa tsi'í a nñm àjàn yulà nzi mɛ ɱi'inè tswe ghu múm nú. ⁶ Nù yii à swonɔ mɛ yu lwi'í ghu nu laa bon a yònɔ ibù'ù mǎkòrè jì a ajàn mɛ à le si təè aà.

Ndi'í yì mfi yá

⁷ Bilám ba bii mɛ mɛ kón aa, kaa mɛ si aa ndi'í yì mfi yì tsù ɱwa'anə, à bǎñnə mbè aa tsi'í ndi'í yì ñlwèn ya mɛ ni le ntswe ni yu a nlògínə aà, ndi'í yì ñlwèn ma yú a bə ñigháá ni Nwí nya mɛ ni le nyu'u aà.

⁸ Lá mbè mɛ tse kii swonɔ mɛ mɛ ɱwà'ànè aa ndi'í yì mfi yii mɛ bi yə nì ànnù nñkɔnɔ yì a nu Kristo ñkii nyə nì a nu bù, ñlon mɛ itugə wa i tsyà ñghɛɛ nii, ñkà'á annù ñkɔn wa i tigè ñta. ⁹ Nù yii mɛ à swón mɛ yu tswe maa a múm ñkà'á mɛ burə ki baa ndim yì aa, à burə ntswe aa tsi'í wa múm itugə. ¹⁰ Nù yii mɛ a kónə ndim yì aa à tswe aa a múm ñkà'á, kaa nji'í ànnù yii mɛ mbè a kwántè ɱwo aa kaa wa'á bə. ¹¹ Lá nù yii mɛ a baa ndim yì aa à tswe aa a múm mfi ñdigè ñki mburə kí zì aa tsi'í a múm mfi ñdigè, kaa ñki'í adigə yii mɛ yu ghèè ghu aa zì ñlon mɛ itugə wa i kin mi'í mi.

¹² Mɛ ɱwà'ànə a mbo bù bɔɔ bi kègə aa nlon mɛ bi li'inə ifánsənnù ju aa nlon ñkwi atú yì. ¹³ Mɛ ɱwà'ànə a mbo bù bitá aa nlon mɛ ni zi a yì, yu wa yii mɛ à le ntswe a nlògínə aà. Mɛ ɱwà'ànə a mbo bù bɔɔjón ñlon mɛ ni tsyà mɛ ngànmbu'u innù jì bi wa aa. Mɛ ɱwà'ànə a m bo bù bónkhə aa nlon mɛ ni zi a Ta aà. ¹⁴ Mɛ ɱwà'ànə a mbo bù bitá aa nlon mɛ ni zi a yu wa yii mɛ à le ntswe a nlògínə aà. Mɛ ɱwà'ànə a mbo bù bɔɔjón aa nlon mɛ ni tswe ni mǎtì, ñigháá ni Nwí ni kí ñlwi'í a múm nu bù, ni kí mɛ ñtsya ngànmbu'u innù jì bi wa aa.

¹⁵ Nì tsuu mbi yù kə njoo mbi jù ki kónə. Nù à bə kón mbi yù, bon kaa ànnù ñkón Tà a si ghu nu tswè. ¹⁶ Nlon mɛ ñjoo tsim jii i tswe fàa mbi aa, tsó njoo jii mɛ nɱyá nu i lwà'á ghu aa, ni jii mi'í lwà'á ghu aa, bo bi ñjoo mbi tsim jii mɛ bə ñjɛe nú yáa ghu aa, kaa à si aa a mbo Tà ló. I bǎñnè ñlo aa a mbó mbí. ¹⁷ Mbi yù tsyà nii aà tsyà. Njoo jya mɛ bə lwà'á ghu aa i ghèè bo yu. Lá nù yii mɛ a ghirè innù jii mɛ Nwíñgón a lòò aa, a tswe ñlwi'í nñkɔnə.

Ñgànkiàa Kristo

¹⁸ Bɔɔ bá, wa nòò ñlwi'í mbí à kà mɛ aa ñku'u, ni le mbaa nyu'u mɛ ngànnto Kristo wa à kà mɛ aa nzi. Wa ngànnto Kristo jì ghà'atè i zì mɛ, a bə ajàn mɛ ɱi'inè zi mɛ àa nòò ñlwi'í mbí aà. ¹⁹ Bo le mfɛ'è aà a titii ɱi'inè, lá kaa bo le ɱwa'á ɱi'inè bi m'ɔ bə. Nlon mɛ bo le mbaa tswe aa

bí'inè nìbò boŋ bo le ŋghèè nì m̀b̀i ntswe bí'inè nìbò. Lá bo le mfè'è waa, tá ghìrè tá à laa m̀e kaa bo bí tsim sì aa bí'inè bí mo'ò b̀e.

²⁰ Lá yu wa yìi m̀e à làa m̀ans̀e aa à yò'ò m̀e ghuu. Bù bí tsim nì kí ñzi annù ǹŋkòŋ. ²¹ Kaa m̀e sì a mbo bù ñwa'anè aa nloŋ m̀e kaa nì s̀i annù ǹŋkòŋ zì, lá m̀e ñwà'ànè aa nloŋ m̀e nì zì, ñkì nzi m̀e kaa abaǹnènnù kaa a s̀i a nì annù ǹŋkòŋ lò. ²² Maa ŋghè ñg̀aǹab̀aǹnènnù aa ñu wa m̀e a tuu nì m̀e kaa Yesu à s̀i Ayo'ò Nwì wa b̀e aa e? Wa làa ñg̀aǹnto Kristo wa à ghuà. Mb̀e yu wa yìi m̀e a tuu nì Ta nì Mu aa. ²³ Wa ñu yìi m̀e a tuu Mu aa, kaa à s̀i nì Tà b̀aǹnè ntswe. Ñu yìi m̀e a bii annù Mu nì ñsi nì ñsi aa, à kí ntswe nì Tà.

²⁴ Tá nì ỳe m̀e annù ya m̀e nì le nyu'u a nlòginè aa tá à lwi'i bu bo. Mb̀e annù ya m̀e nì le nyu'u a nlòginè aa a lwi'i bu bo boŋ nì ka lwi'i bu bí Mu i kí lwi'i bu bí Tà. ²⁵ Yulà à nì àyoo ya m̀e à kà'a a mbo bí'inè aa, ntswènt̀i ỳi à lwi'i ǹŋkòŋ aa.

²⁶ M̀e ñwà'ànè innù julà a mbo bù nloŋ aa ñgaa b̀e bii m̀e bí ka bwe'esè ghuu aa. ²⁷ Lá àjàŋ ya yìi m̀e à le nyo'ò ghuu aa, ñyo'ò ma ya i lwi'i a nu bù. Kaa nì sì bù ñlòò nì m̀e tá ñu tsù à bu ñka ndi'i ghuu, ñloŋ m̀e ñyo'ò ya m̀e à le nyo'ò ghuu ghu aa i di'i innù tsim a mbo bù. Innù jya i kí mb̀e annù ǹkòŋ, kaa kí'ỳ abaǹnènnù b̀e. Ajàŋ yìi m̀e bí di'i m̀e ghuu aa, tá nì lwi'i ghu nú.

²⁸ Tsìtsòŋ, b̀òò b̀a, lwi'i nì ghu nu, tà nòò yìi m̀e à ka ỳi zì aa, kaa bí'inè wa'à nì nìbò'ò tswè, kaa ñkì'i b̀aǹnè ñka ñkhè nii b̀e khè nì àdìrètu a ajàŋ m̀e a zì aa. ²⁹ Bí'inè b̀e zì m̀e annù ỳi a tsinè boŋ bí'inè kí nzi m̀e ñu ntsim ỳi a ghìrè annù ỳi a tsinè aa, a jwì yu.

3

B̀òò bí Nwì

¹ Nì ỳe m̀e bu akòŋnè ỳi m̀e Taà ỳi'inè à tswe nì yu a nu bí'inè, m̀e mb̀e a ka ntwoŋe nì ỳi'inè a nì b̀òò bí. A b̀e annù ǹŋkòŋ m̀e bí'inè nì b̀òò bí. Njì'i annù ỳi m̀e kaa mbi ỳu i sì ỳi'inè zì aa i b̀e aa m̀e kaa le ñwa'à ỳi kí nzi. ² B̀òò bí maà bii m̀e kòŋe aa, tsìtsòŋ bí'inè b̀e aa b̀òò bí Nwì; lá kaa bí'inè s̀i ajàŋ ỳi m̀e bí'inè ka ỳi b̀e aa naǹs̀e nzi. Lá bí'inè zì m̀e nòò wa m̀e à ka ỳi zì aa tá bí'inè tìgè mb̀e aa tsò yu, ñloŋ m̀e bí'inè ka ỳi ỳe ỳi tsì'i ajàŋ m̀e à naǹs̀e mb̀e aa. ³ Ñu ntsim ỳi m̀e a b̀e, ñniŋ ntà ỳi ghu nu aa, a lèè nì ìb̀iinnù ỳi i laà tsò ajàŋ ỳi m̀e yumbòŋ à kí nlaa aa.

⁴ Ñu ỳi m̀e a ghìrè ìb̀i aa a wò aa nòŋs̀e Nwì; ìb̀i à b̀e aa ñwò nòŋs̀e Nwì. ⁵ Nì zì m̀e Yesu à le nzi f̀aa mbi aa a nlògè ìb̀i ỳi'inè i l̀ò'òsè, ñkì nzi m̀e kaa à sì nì ìb̀i tswè. ⁶ Kaa Ñu nstìm ỳi m̀e à lwi'i ghu nu aa kaa à sì bí ghìrè; kaa ñu ỳi m̀e a ghìrè ìb̀i aa kaa à leè ñwa'à ỳi ỳe, kaa wa'à ỳi kí nzi.

⁷ B̀òò b̀a, tá ñu tsù à tsuu ghuu lò bwe'esè. Ñu ỳi m̀e a ghìrè innù j̀i i tsinè aa à tsinè tsò ajàŋ m̀e Kristo à tsinè aa. ⁸ Ñu ỳi m̀e a ghìrè ìb̀i aa, à nì mu Devil; ñloŋ m̀e Devil a ghìrè ìb̀i nlòginè aa a nlòginè mb̀i. Njì'i annù ỳi m̀e Mu Nwì à le nzi ghu aa, i le mb̀e aa a ntà ñg̀i'ì nì if̀a'a Devil.

⁹ Ñu ỳi a jwe Nwì ñjwe ỳi aa, kaa à sì ìb̀i ghìrè; ñloŋ m̀e màrè Nwì à lwi'i ghu nu, kaa a wa'á ñghìrè ìb̀i bù ñzi, ñloŋ m̀e a ỳi aa a jwe Nwì aa.

¹⁰ Annù ỳi m̀e a ka di'i a ñu ỳi m̀e à nì mu Nwì kè a ñu ỳi à nì mu Devil

aa a yulà mæ, nù yïi mæ kaa à si annù yïi mæ a tsinæ aa ghìrè aa, kaa à si mu Nwĩ bê, kè nù yïi mæ kaa à si mu maà yï kɔŋɔ aà.

Nì ka ŋkɔŋnɔ ghuu bu ni bù

¹¹ Aà ñtoo ya mæ nì le nyu'u nloginæ a nloginè aà, mæ bi'inè aa ŋkɔŋnɔ bi'inè ni bi'inè, ¹² ntsee bə tsó Cain yïi mæ à le mbə mú ñgãŋmbù'unnù, ñzwitə mu maà yï aà. Baa à le nzwitə mumaà yï aa a ya? A le nzwitə yï aa nloŋ mæ miğhìrinè mi nù mi le mbi'i mĩ mumaà yï mi bãŋnè ñtsinæ aà.

¹³ Bɔɔ bi maà, nì tsee ki yerə mæ mbê bə bi fàa mbi ká mbaa ghuu. ¹⁴ Bi'inè zi mæ bi'inè fè'è mæ a mum nìwɔ ntigə ntswe aa a múm ñtswéntii ñloŋ mæ bi'inè kòŋnè bi'inè ni bi'inè aà. Nù yïi mæ à si ndĩm yï kɔŋɔ aa à lwi'i aa a múm ñwò. ¹⁵ Nù yïi a baa mu maà yï aa, à bə aa nù ñzwitə nù. Nì zi mæ kaa nù yïi a zwitə nù aa, kaa à si nì ñtswéntii ya mæ à lwi'i ñŋkɔŋɔ aa tswé.

¹⁶ Aà àjàŋ yïi mæ bi'inè zi ayoo yïi mæ àkòŋnè à ni yu aa, á yuà mæ: Kristo à le mfa ntswéntii yï a atu bi'inè; ma mùu àjàŋ bi'inè ki ntswe nì ñka mfa ntswéntii y'i'inè a atu bɔɔ bi maà bi'inè! ¹⁷ Lá mbə nù a tswé nì ñjoo mbi jù, ñyə mu maà yï yïi mæ à fúmæ aa, kaa wa'à miŋŋnè yï ko, bəə boŋ mbə a tigè ñdi'i mæ àkòŋnè Nwĩ a tswé a múm ñtii yu aa mæ akə aa ɛ? ¹⁸ Bɔɔ bá bi'inè tsee a akòŋnè aa bə nì ñtsu kè ni ñighàà ki di'i, lá mbaŋnə ñka di'i a akòŋnè ya yïi mæ a ni yï annù ñŋkɔŋɔ aa bə a ni miğhìrinè mi innù mi'inè.

¹⁹ Ma mùu àjàŋ, bi'inè ka zi mæ bi'inè tswé a múm ànnù ñŋkɔŋɔ; tá mântii mi'inè tigə ntswe nì mbɔɔnə a nsi mi'i Nwĩ, ²⁰ kə a tɛ'ɛ mbə nòò yïi mântii mi'inè sa'a nì y'i'inè aà, ñloŋ mæ bi'inè zi mæ Nwĩ à tsyàtə ñtii y'i'inè ñki nzi innù tsimə aà. ²¹ Bɔɔ bá, mbə mântii mi'inè tsee y'i'inè ki sa'a boŋ kaa bi'inè ka wa'à ká mbɔ'ɔ a ntswe a nsi mi'i Nwĩ; ²² bi'inè kii ñkwɛrə nì ñjoo tsim jii bi'inè betə ghu mbo aa, ñloŋ mæ bi'inè lèə ñdi'i ji ñkii ñghìrə nì innù jii mæ i ghìrə a doritə aà. ²³ A bə ñdi'i yï yá i yuà, mæ tá bi'inè ñŋ mântii mi'inè a nì ñkúm Mú yï Yesu Kristo, ñkii ñka ŋkɔŋnə bi'inè ni bi'inè a àjàŋ mæ Kristo à le ñdi'i aà. ²⁴ Bə bĩtsim bii bi lèə ñdi'i Nwĩ aa, bi lwi'i ghu nu tsó mæ Nwĩ à ki nlwi'i a mum bo aà. Annù yï mæ a ghìrə mæ bi'inè zi mæ à lwi'i a múm ñtii bi'inè aa, à nì Azwĩ yï ya mæ à fa a mbo bi'inè aà.

4

Azwĩ annù ñŋkɔŋɔ bo bi àzwĩ mbwe'esè

¹ Ìkà'à jyá, nì tsuu izwĩ tsim i ki bii, mbaŋnə ñka nywe'etə nì izwĩ a nzi mæ i lo aa a mbo Nwĩ aa ɛ; ñloŋ mæ ñgãŋntoo Nwĩ mbwe'esè jì ghà'atè i fè'è mæ a mbĩ. ² Mbə nì zi Azwĩ Nwĩ aa lalá, àzwĩ tsim yïi mæ a bii mæ Yesu Kristo à leè mfe'ɛ a mbi a múm ñjyánu aa, a lo aa a mbo Nwĩ, ³ àzwĩ tsim yïi mæ kaa a si bii nì nsi mæ Yesu à leè mfe'ɛ a mbi a múm ñjyá nu aa, kaa a si aa a mbo Nwĩ ló. Ma yú àzwĩ a baŋnə mbə aa àzwĩ ñgãŋto Kristo, yï mæ nì le nyu'u mæ à ka yï fè'ɛ, yïi mæ à tɛ'è mæ ñtswe a mbi tsitsòŋ aà.

⁴ Bɔɔ bá, nì ló aa a mbo Nwĩ, nì ki mæ ñtsya waa; ñloŋ mæ yu ya yïi mæ à tswé a mum bù aa, à tsyàtə yu wa yïi mæ à tswé a múm mbi aà. ⁵ Bo lo aa fàa mbĩ, maa àjàŋ ñnnù jii mæ bo swoŋ aa i bə ñnnù mbĩ, mbi i kii nyu'utə. ⁶ Lá bi'inè lo aa a mbo Nwĩ. Nù ñtsim yïi mæ à zi Nwĩ aa, a yu'utə

nî annù yîi mæ bî'ině swonɔ aà, lâ yu wa yîi mæ kaa à si a mbo Nwî lò aa, kaa à si annù yîi bî'ině swonɔ aa yu'utə. Aa mânji yîi mæ bî'inə tsyà ghu nzi nî àzwî annù nîŋkon bo bi àzwî mbwe'esə aà.

Nwîŋɔɔŋ à nî àkòŋnə

⁷ Ʒkà'á já, bî'inə aa ŋkòŋnə yî'inə bi'inə ni bî'inə; ñlon mæ akòŋnə a lo aa mbo Nwî, ñu ñtsim yîi mæ à kòŋ bə aa, a jwe Nwî, a kí ñzi Nwî. ⁸ Nù yîi mæ à si bə kɔŋ aa, kaa à si Nwî zî; ñlon mæ Nwî à laa mbə akòŋnə. ⁹ Nwî à le ntsyà aa lâlà ñdi'i akòŋnə yi a mbô bî'inə, mæ Nwî à le ntoo a njon Mú yî a fe'è fāa mbi, mæ mbə bî'inə tsyà ghu nu ntswe nî ñtswénti. ¹⁰ Aá àkòŋnə yuá, kaa a si bə aa mæ bî'inə le ŋkòŋnə Nwî, a baŋnə mbə aa mæ, à le ŋkòŋnə yî'inə ñtoo a Mú yî mæ tá à bə mânji yîi mæ bi ka tsyà ghu i sî'ite ibi yî'inə.

¹¹ Ʒkà'á já, mbə a bə mæ Nwî à le ŋkòŋnə yî'inə ma mùu ajàn, bon a ku'unə mæ tá bî'inə aa ŋkòŋnə yî'inə bi'inə ni bî'inə. ¹² Kaa ñu tsù à si ghu tswé yîi mæ à leè ñyə Nwî; bî'inə bə ki kòŋnə yî'inə bi'inə ni bî'inə bon Nwîŋɔɔŋ à lwi'i a nu bî'inə, àkòŋnə yi a kí ñluu a nu bî'inə.

¹³ Bî'inə ka tsyà aa laà i zi mæ bî'inə lwi'i a mum Nwî a kí ñlwi'i a mum bî'inə, ñlon mæ à fà mæ Azwî yi a mbo bî'inə aà. ¹⁴ Bi'inə yè mē, ŋki mbə biyəfə, mæ Tà à tòò mæ a Mú yî, mæ tá à bə Ngənywèensə mbi. ¹⁵ Nù ñtsim yîi mæ à bii nî ñsi nî ñsi mæ Yesu à ni Mu Nwî aa, Nwî à lwi'i ghu nú a kí ñlwi'i a nu Nwî. ¹⁶ Ma mùu ajàn bî'inə zi ŋki mbii akòŋnə yîi Nwî à tswé ni yu a nu bî'inə aa. Nwîŋɔɔŋ à nî àkòŋnə, ñu yîi mæ à lwi'i a mum àkòŋnə aa à ki ñlwi'i aa a mum Nwî, Nwî a kí ñlwi'i ghu nú. ¹⁷ Nwî à ghirə àkòŋnə yi a luu a nu bî'inə aa mæ tá bî'inə yi wa'à ni ñbò'ɔ wa njwî ñtsò'ɔtə mîsa'a tswé, ñlon mæ ajàn yîi mæ à bə aa, àà ajàn yîi mæ bî'inə ki mbə fāa a mûm mbi aà. ¹⁸ Kaa ñbò'ɔ sî a mûm àkòŋnə tswé, ñlon mæ àkòŋnə yîi mæ a luu aa, a fi'i ñbò'ɔ. Ayoo yîi mæ a zî ni ñbò'ɔ aa à nî ñjò, ñu yîi mæ à ki ntswe ni ñbò'ɔ aa kaa à si nî àkòŋnə yîi mæ a luu aa tswé.

¹⁹ Bî'inə kòŋnə aa ñlon mæ à leè ñfoo ŋkòŋnə yî'inə. ²⁰ Nù tsù à bə swonɔ mæ, “Mə kòŋnə Nwî” i baŋnə ki bāa a ndim yî bon à nî ŋgəŋabaŋnənnu; ñlon mæ ñu yîi mæ à si a ndim yî yîi mæ a yə kɔŋ aa, kaa mbə a wa'á Nwî yîi mæ kaa à leè ŋwa'à yə aa kòŋnə. ²¹ Aá ñdi'i yîi mæ bî'inə kwerə a mbo Kristo aa i yulà, mæ ñu yîi mæ a kòŋnə Nwî aa, tá à kii ŋka ŋkɔŋnə ndim yî.

5

Ajàŋ yîi mæ bî'inə tsyà mæ mbi aà

¹ Nù ñtsim yîi mæ à bii mæ Yesu à ni Ayɔ'ɔ Nwî wa aa a jwî Nwî, ñu ñtsim yîi mæ a kòŋnə ta aa, a kii ŋkɔŋnə ni mú yî. ² Bi'inə tsyà aa lâlà nzi ni mæ bî'inə kòŋnə nî bɔɔ bi Nwî, mæ bî'inə kòŋnə Nwî ŋkii nyu'unə nî ñdi'i ji. ³ Nlon mæ aa akòŋnə Nwî a yulà, mæ bî'inə ka ñləə nî ñdi'i ji. Kaa ñdi'i ji a wa'á àbè'è mæ à bè'èsə yî'inə ghu bə. ⁴ Nlon mæ ñu ñtsim yîi mæ a jwî Nwî aa a tsyà mbi; ayoo yîi mæ bî'inə lògə ñtsyà nî mbi ghu aa à yuá, àbîintî yî'inə. ⁵ Nù yîi mæ mbə a tsyà mbi aa à nî wò aa e? A si ñu yîi mæ à bii mæ Yesu à ni Mu Nwî aa bə aa e?

Ayəfə ñlon Yesu Kristo

⁶ Aa yu wa yîi mæ à le nzi nî ŋki bo bi àləə aa à ghulà, Yesu Kristo, kaa wa'a aa tsî'i nî ŋki yuyu zî, lâ ñzi nî ŋki bo bi àləə. ⁷ Azwî Nwî a kí mbə

àyəfə, ñlonj mə Azwĩ Nwĩ àa ànnù nĩnkojə. ⁸ Bìyəfə ni bi tarə, Azwĩ, ñkĩ, bo bi àləə; bìyəfə ma bú bi tarə bi swonjə nĩ ànnù yĩ fùùrə. ⁹ Mbə bĩ'inə ka mbii nĩ ànnù yii mə bə swonj aa, boj ànnù yii mə Nwĩ swonj aa a tsyatə; ñlonj mə ànnù yii mə Nwĩ a swonj aa a yúlà, mə yumbonj à nĩ àyəfə nlonjə Mú yĩ. ¹⁰ Nù yii mə à nĩj ntiì yĩ a nu Mu Nwĩ aa, à bĩ ànnù yii mə Nwĩ a swonjə aà, nù yii mə kaa sĩ annù yii mə Nwĩ a swonj bii aa, à lògə Nwĩ aa a ni ñgàñabañənnù, ñlonj mə kaa sĩ annù yii mə Nwĩ à swonj tsó àyəfə nlonjə Mú yĩ aa bii aà. ¹¹ Annù yii mə Nwĩ à swonj nlonj ñgaa Mú yĩ aa a bə mə, Nwĩ à fà ñtswəntiì yii mə ì lwĩ'i nĩnkoj aa a mbo bĩ'inə. Ntswəntiì ma yú i tswe aa a nu Mú yĩ. ¹² Nù yii mə à tswe ni Mu aa, à tswe ni ñtswəntiì; nù yii mə kaa à si ni Mu Nwĩ tswé aa, kaa à si nĩ ñtswəntiì tswé.

Ntswəntiì yii mə ì tswe nĩnkoj aà

¹³ Mə ñwà'anə juà innù a mbo bù bii mə nĩ nĩj mĩntiì muu a ni ikũm Mu Nwĩ aa mə tá nĩ zi mə nĩ tswe ni ñtswəntiì yii mə ì lwĩ'i nĩnkojə aa. ¹⁴ Ayoo yii mə a ghìrə mə tá bĩ'inə nanjə nĩj ntiì yĩ'inə ghu nu aa à ni mə, bĩ'inə bə ki betə annù tsu ghu mbo yii mə a yònjə a nĩ ànnù yii mə a lòò aa boj a yu'u. ¹⁵ Bĩ'inə bə kii zi mə a yu'u nĩ innù tsim jii mə bĩ'inə bətə aa, boj bĩ'inə zi mə bĩ'inə kwèrə mə innù jii mə bĩ'inə bətə yĩ ghu aà. ¹⁶ Mbə nù a yə mumaà yĩ a ka ñghìrə ibi yii mə kaa mbə i wa'à ni nìwò zĩ aa, boj à ka betə, ta tá Nwĩ à fa ntswəntiì ghu mbó. A ghìrə ma mùu ajàj aa tsi'ĩ a mbo bə bii mə bi ghìrə ibi yii mə kaa mbə i wa'à ni nìwò zĩ aà. Ibi yĩ mɔ'ɔ i tswe ghu yii mə i zĩ ni nìwó; kaa mɛ si swonj aa mə tá nù à tsa'atə Nwĩ a nĩ àjànjə ibi mà yá. ¹⁷ Innù tsim jii i si tsinè aa à nĩ ibi, lá ibi yĩ mɔ'ɔ à ni yii mə kaa i si ni nìwò zĩ.

¹⁸ Bĩ'inə zi mə nù ñtsim yii mə a jwé Nwĩ ñjwé yĩ aa kaa à si ibi ghìrə. Nlonj mə yu wa yii mə a le njwe Nwĩ aa, a bə nii, kaa ñgàñmbù'ú innù a wa'à nii mɔòntə.

¹⁹ Bĩ'inə zi mə a yĩ'inə aa a jwe Nwĩ, ñgàñmbù'ú innù wa a bāñnə ñtswe ni mɔdà'a a atú mbi yũ ntsim.

²⁰ Bĩ'inə ki nzi mə Mu Nwĩ à zĩ mə ñghìrə atú yĩ'inə a laa, a nzi Nwĩngòjə ànnù nĩnkoj; bĩ'inə kĩ ñtswe a mum yu wa yii mə à ni annù nĩnkoj, tsi'ĩ a mum Mú yĩ Yesu Kristo. Aa yu mbə Nwĩngòjə ànnù nĩnkoj ñkĩ mbə ntswəntiì yii mə ì lwĩ'i nĩnkoj aà. ²¹ Bɔò bá, nĩ ka ntsu'utə ghuu nlonjə annù mmii mĩkobə.

Aḡwà'ànè JON yi ayòḡtè

NJI'INNŪ AḡWÀ'ANÈ YŪ

A aḡwà'ànè yŷ aa a le ḡwà'ànè Jon Ngàḡntoò Kristo, mæ twonæ nii ni "Ndîḡ ñdânwî" aa, ḡghæ ni a mbo "ndè yîi mæ Nwî à tsò'ò" bo bì bòò bì.

A le ḡwà'ànè aa a nswonj mæ àkòḡḡè à ní má ànnù yîi mæ à tswe a titîi bè a múm ḡghòtê bòò bi Kristo aà. Bè bîi mæ bi tswe ní àkòḡḡè aa bi yu'unæ ndî'i Nwî ḡkîi ḡkòḡḡè waa bo ni bo (5,6). Jon à le ḡki ḡwà'anæ aa a ḡwà'àsè bè ñlonj ḡgàḡndî'innù mbwe'esè jîi mæ i le si dî'i ní ibarḡḡonnu ñlonj Kristo aà. Ma buù bè ḡki mbæ aa ḡgàḡnto Kristo jya mæ bì twonæ ni bìGnostics aà. Bi swonjè ni mæ kaa Kristo à le ḡwà' à aa a múm ḡjyānu zî. (Yæ annù yîi mæ bi swonj ñlonj bìGnostics a ni Nji'innù Mìghàà, bo ni Nji'innù 1 Jon aà.) Jon à le ntigæ nswonj mæ tá ḡù tsù à tsuu ḡgàḡndî'innù mbwe'esè ma jù a nda yu lô kwæø, ñtsuu waa burè tsà'àtè tsà'àtè tá wa'á ibî waa lô mbè'e (9,10).

Bi yatê aḡwà'ànè yŷ aa laà:

1. Nji'innù aḡwà'ànè yuà 1-3
2. Àkòḡḡè a ni má ànnù a titîi bìKrisèn 4-6
3. Awà'àsè ñlonj ḡgàḡndî'innù mbwe'esè 7-11
4. Ìnnù jîi mæ Jon à le nswonj a ñlwî'isæ aà 12-13

Atsà'àtè

¹ Aḡwà'ànè yŷ a lo aa a mbo mè ñdîḡ ñdânwî, ḡghæ ni a mbo wó Ndè yîi mæ Nwî à tsò'ò aa bo bì a mbo bòò bo bîi mæ mè kòḡ tsi'í annù ñḡḡonj aa, kaa a ḡhuu aa a si tsi'í mè kòḡ, a kòḡ bì'i bì bè bìtsim bìi bì zi annù ñḡḡonj aà, ² ñlonj mæ annù ñḡḡonj ma ya a lwi'í a múm ñtîi bì'i i kîi tswe bì'í bo ñḡḡonj aà.

³ Tá ibòḡ, ní ḡko mìlḡḡè, ní m̀bòòḡè yîi mæ i lô a mbo Nwîḡḡonj Tà, bo bì a mbo Yesu Kristo Mú Tà aa, i ka tswe a mbo bì'inè a múm annù ñḡḡonj ní àkòḡḡè.

Annù ñḡḡonj bo bì àkòḡḡè

⁴ Mè le naḡsæ ndoritæ a nyè mæ bòò bo bì mo'ò bi yòḡè annù ñḡḡonj ya, tsi'í wa àḡḡ mæ Taà à le ndî'i a mbo bì'inè aà. ⁵ Tsîtsòḡ, mæ bu'u ní m̀bo a mbo wó ndè, mæ bì'inè aa ḡkòḡḡè bì'inè ni bì'inè; kaa mè si aa ndî'i yî ñfîi ḡwà'ànè, mæ kwatæ ya yîi mè leè ñfòo mfa a mbo bì'inè a mbîi aà. ⁶ Àkòḡḡè a bæ aa mæ, bì'inè ka nyu'u ndî'i Nwî; àa ñdî'í ya mæ ni le mfòò ñu'u a ñlòḡḡè, i bæ aa mæ ni ka ntswe a múm àkòḡḡè.

⁷ Wa ḡgàḡmbwe'esè jî ḡhà'àtè i fè'è mæ a mbi, mbæ bè bîi mæ kaa bi si bìi mæ Yesu Krito à le mfè'è a mbi aa ní ḡjyānu ḡù mìsòḡḡè; wa àḡḡè ḡù ma yŷ à bè aa ḡù mbwe'esè ḡki mbæ ḡgàḡnto Kristo wá. ⁸ Nî ka ntsyèsæ ḡhu ta tsùu lô bwe annù yîi ní fà'à mæ ñtswe ni yu aà, tá yî bàḡḡè kwæø mìtsò'òḡè mì afà'à a ni lunè. ⁹ Nî zi mæ ḡù yîi mæ à ḡhèè ní mbîi kaa wa'á ni ñnnù jya mæ Kristo à le ndî'í aa yòḡè aa kaa à si ní Nwî tswé. Nù yîi

mə à lwi'i a mum ìnnù jya j̄i mə Kristo à le ndi'i aa, ma waà n̄û à tswe n̄i Nwĩngòŋ Tà bo Mú yĩ. ¹⁰ Maa ajàŋ mbə n̄ù tsù a zi a mbo bù ñkaa wa'a aa ma yú ànnù ka ndi'i n̄i tsee l̄õ bii tâ à kuu a nda bù, k̄õ bii tsà'atè yĩ; ¹¹ ñlon mə n̄ù ȳi mə à tsà'atè yĩ aa a tigə mboonsə aa yĩ mə tâ bo yu ka nghirə ìnnù j̄i bi jya mə a ghìrə aà.

N̄ighàà ni nlwĩ'i ñj̄im

¹² Mè tswe n̄i ìnnù j̄i ghà'atè a nswon a mbo bù, la kaa mè aa wa'à ñwà'ànə a ni paper ni ink, mè wà'atə mə boŋ mè yĩ mbàŋnè ñzi nyə ghuu bi'inè ghaanè n̄i ñtsù. Ma mùu ajàŋ tâ n̄idorè ni'inè tâ ni luu.

¹³ Bɔɔ bi mumaà ghùù yĩ mànɣyè wa ȳi mə Nwĩ à tsò'ò aa, bi too àtsà'atè a mbo bù.

Aṅwà'ànè JÓN yìi a ywe'e ji tarə aà

NJI'INNŪ AṅWÀ'ANƏ YU

A aṅwà'ànè yú aa a le ṅṅwà'ànə Jón ñdîî ñdânwî yìi mə à le ṅki ṅwa'anə 2 Jón aà. A le ṅṅwà'ànə aa a mbô ñsúká'á yì Gaius. A le ṅṅwà'ànə a ntsisə innù jii mə i le mfɛ'è ñlon ṅgǎṅswonṅ ntoo yì ñsiginè jii i le si təə ṅkarə ndi'i nî ànnù Nwî a ṅghotə jii mə i le ntswe a idigə idigə aà. Bè tsi'í tsó ma bú, bìKrisèn le ntswe nî ṅkwèrə waa a mila'a bo, i kii ki kwetə a waa (6-8). La Diotrefes, ñtsyàsə yìi mə à le ntswe maa ṅghotə aa, à le ntuu ṅkwèrə waa, mfi'isə nî bìKrisèn bìi mə bi kwèrə nî waa laa a ṅghotə. Ma yú a ghirə mə tá Jón à ṅwa'anə a mbo ñsúká'á yì Gaius mə tá à ka ṅkwetə ṅgǎṅtoo Nwî ma jú jii mə i fà'à ñlon aa ṅkwítu Kristo aà (9-11). Jón a swonṅ mə yumbonṅ yu ka zi lèntə annù Diotrefes yìi mə a tuu ada'á yi, mfa nî ṅgi'í a múm ghòtə aà (10).

Aṅwà'ànè ma yú a di'í ni mə a bonṅ ṅki mbə annù yì tinsə a ṅkwetə bè bìi mə bi ghèe ntoo Nwî aà. A ku'unə mə bǎṅghotə bitsim ka ṅkwetə a nsèènsə ñtoo yì ñsiginè. Nù yìi mə a fa njoo ṅkwetə nî ṅgǎṅtoo ghu aa, bo kii mfa'a aa bo bì ṅgǎṅntoo mà jyá, mbə aa ṅgǎṅakòrə jyaa (7-8).

Bi yatə aṅwà'ànè yú aa laà:

1. Nji'innù aṅwà'ànè yuà 1-4
2. Jón a beentə Gaius 5-8
3. Jón à fà àfírə Diotrefes 9-10
4. Jón à beentə Demetrius 11-12
5. Innù jii mə Jón à le nswonṅ a nlwí'isə aà 13-15

Atsà'atə

¹ Aṅwà'ànè yú a lo aa a mbo mə ñdîî ñdânwî, ṅghèe ni a mbo ñsúká'á ghà, Gaius yìi mə mə kònṅ tsi'í annù ñṅkonṅ aà.

² Nsúká'á ghà, mə tsá'atə Nwî mə tá innù tsim i ka ṅghèe i siginè a mbo wò tá ò ki ṅka ntinsə; ñlonṅ mə mə zi mə ñtìi gho i tswé ñtìi. ³ Mə ki nǎṅsə doritə a nyu'u a mbo bìlím bì'inè bí mɔ'ɔ bìi mə bi kè zi nswonṅ ajàn yìi mə o nǎṅsə ntswe nî ñtswéntìi yò i yonṅ nî mǎṅji Nwî yì ànnù ñṅkònṅ a ajàn yìi mə o gaansə mítìi mo nyonṅ nî ànnù ñṅkonṅ aà. ⁴ Kaa annù tsu sɪ ghu tswé mə mbə a ghirə mə tswé nî ñidorə ntsyátə nù mə mə tswé ni nu a nyu'u mə bo ba yònṅ annù ñṅkonṅ aà.

Jon à bìintə Gaius

⁵ Nsúká'á ghà, wa o nǎṅsə mfa'a nî ñtìi ghó tsim a ajàn yìi mə o fà'a a mbo bìlím bì'inè, ka mə bo bə aa bigìi aà. ⁶ Aa bo bìi mə bi kè'enə àkòṅnè yìi mə ò di'í a mbo bo aa a nsí ṅghòtə. A ku'unə mə tá ò ghèe nî mbìi ṅkwetə waa, mfa njoo jii mə bo lóò a ṅghèe nî mbìi nî àkòrə nitéə yaa a nî mǎṅji yìi mə à kù'unə a múm àfà'à Nwî aà. ⁷ Nlonṅ mə bi ghèe a nighaa mà nú aa a nlonṅ ikum Kristo, kaa wa'á bìi mə mbə bo kwèrə ayòò tsu a

mbo bitibíi Nwí. ⁸ Maa ajàn, a ku'unè mæ tá bi'inè ka ñkwetè ijàn bè ma bú tá kii bè bè bí m'ò a titii bo ma mùu múm àfà'a annù nñkonj aà.

Diotrephes bo Demetrius

⁹ Mè ñwà'ànè mæ annù yí m'ò a mbô ñghòtè; lá Diotrephes, yíi mæ a kònjè aa tsí'í ñka ntøø a mbíi, ñl'ò naa mæ bí ka ñkwetè aa tsi'í a mbo yu aa, a tsa'a annù yíi mæ mè ñwà'ànè aà. ¹⁰ Ma mùu ajàn, noò yíi mæ mè aa zí aa, mè aa fi'isè innù ma jú mæ a ghìrè aà, ñtswæ ní ìbãñnønnù ñkii ñghaa ní ibi atu mæ. Kaa ma juù innù mæ à ghìrè aa kaa i wa'à ghu mbo kù'ù, a kii ntuu ní ñkwetè bìlím bi'inè a nda yu, ñkii ñkinjè ni bè bíi mæ bí l'ò ñkwetè ní waa a nda bo aa, mfi'isè ní waa a múm ñghòtè.

¹¹ Ìkà'á já, nì tsuu innù jí bi ki ñè'èsè, mbañnø ñka ññe'esè bè innù jí siginè. Nù yíi mæ a ghìrè innù jí siginè aa, à lò aa a mbo Nwí; ñù yíi mæ a ghìrè ibi aa, kaa à lèè ñki'í a Nwí yè. ¹² Lá ñghæ ní ñgaa Demetrius, bè bitsim bí beentø annù yí, annù nñkonj yíi mæ a ghìrè aa a kí ñfè'ε nlaa; bí'í bñmbonj, bí'í kí mbeentø annù yí ñlonj mæ ní zi mæ ànnù yíi mæ bí'í swonj aa à ní ànnù nñkonjè.

Atsà'àtè nlw'isè

¹³ Mè kì tswe ní innù jí ghà'àtè a ñwà'ànè a mbo wò, la kaa wa'à kònj mæ mè ñwà'ànè ní ñkòñjèñwà'ànè. ¹⁴ Mè yè'ètè a ñwàñsø nzi yè ghò tá tá sè ghaa innù jí ghà'àtè ní ñsì ní ñsì.

¹⁵ Tá Nwí à bõrisè ghò. Ìkà'á jí'ò tsim i tsà'àtè noò. Kì ntsà'àtè ìkà'á jí'ò tsim fyaa yí m'ò a yí m'ò.

Àŋwà'ànè JUDE

NJI'INNŪ ÀŊWÀ'ANÈ YŪ

A àŋwà'ànè yū aa a le ñwà'ànè Jude mu mà bì Jems (1), ma la a bə mə à nì muma bì Mmà'àmbì Yesu (Mk. 6.3, Mt. 13.55) a mbo bìKrisèn a idigè idigè. Jude à le nghə mə yu ñwà'ànè nlon aa annū ajàn mə Nwì à nyweensə waa bo aà, mbəŋnə ntigə ñwà'anə nlon innū ibəŋnənnū jii mə à le nyu'u mə ñgāŋndi'innū mbwe'esè i le si dī'i nì a mbo bɔɔ bi Kristo aà (3-4).

Ñgāŋndi'innū mbwe'esè jii mə i le si dī'i nì innū bìGnostics aa, i le si bùürè nì ibòŋ Nwì nì innū atsùürè, ñtuu nì annū Mmà'àmbì Kristo (4), ñtuu nì bitsyàsə bii mə bì tswə nì àdà'à a atu bo aa, mbəgītə nì idà'à jii i tswə a aburə aà (8). Ñgāŋmbwe'esè ma jū kaa i le ñwà'à nì Azwì Nwì tswé, ñzi nì àyàtə a ñghotə (19). Bo le si swonə nì mə innū atsùürè bo bì mbuu innū jì swèrè jii mə bo le si ghìrè a nnyānu aa kaa mbə wa'á ntswénti bə bo bì Nwì yii mə a yweensə waa nì ibòŋə yì aa kwensə. Ma mùu ajàn bo tigə ndi'i nì innū ajirè bo bì àtsùürə yaa ya a mbo bə.

Jude a tigə nanşə wa'asə bɔɔ bi Kristo nlon innū ma jū ñswonə nì mə Nwì à t'è'è mə ñtsərə isa'a ñgāŋmbu'u innū jì bi mà jū, i yì ñiŋ njo a nu bo tsò mə à le nsa'a baanşel bo Sodom nì Gomorrah, ñta ñgi'i a nu bo aà (6-7). Jude a tigè ñghɛɛ nì mbīi ñdi'itə bɔɔ bi Kristo mə tá bo ka ñkwe nì a múm àbiiinti yii mə a laa aa, ñtsa'atə nì Nwì a múm Azwì (20). A ñjīm Kristo, mbə Nwì a tse be waa mə tá bo tsuu ló wò, i lèè waa ti àlò'ò i ywe'e noò yii mə bo aa yì zì təə a nsi yu yumbon aà (24-25).

Bì yatə àŋwà'ànè yū aa laà:

1. Nji'innū àŋwà'ànè yuà 1-2
2. Mìghirinè mi innū mi ñgāŋndi'innū mbwe'esè, innū jii mə bì dī'i aa, nì ñgi'i yii i ka yì kuu a nu bo aà 3-16
3. Adi'itə mə tá bɔɔ bi Kristo lwi'i a múm àbiiinti 17-23
4. Agha'asə a mbo Nwì 24-25

Àtsà'atə

¹ Àŋwà'ànè yū a lo aa a mbo mə Jude, ñgāŋàfà'a Yesu Kristo, mu ma bì Jems, ñghɛɛ nì a mbo bə bii mə bì twonə waa, bo tswé a múm àkòŋnə Nwìŋgòŋ Tà, Yesu Kristo a tigè ñlentə nì waa aà. ² Tá ñko m̀l̀l̀ŋnə nì mbɔɔnə, nì àkòŋnə Nwì tá tswə a mbo bù ñgha'atə ñghɛɛ nì mbīi.

Bìdī'i binnū bi mbwe'esè

³ Bìlīm ba bii mə kòŋə ghuu aa, ajàn yii mə mə gaansə miti ma mə mə ñwà'ànə àŋwà'ànè yì mɔ'ɔ a mbo bù mbì'i annū ajàn yii mə Nwì à ywèensə yì'inè bitsim aa, ñtiì gha i tintə gha mə mə ñwà'anə a yulà ànnu a mbo bù, ñdiintə ghuu mə nì ka nto fikòrè nlonə annū abiinti yii mə Nwìŋgòŋ à fà mə a mbo bə bi ñgaa yì m̀f̀ùürè manşə aà. ⁴ Nlon mə bə bì mɔ'ɔ bi ñè'esè mə ñkuu a titi bù mbə bə bii mə Nwìŋgòŋ à lèè ñte'è ntsərə isa'a waa nloginə a ñgu'u mə bo nì ñgāŋjo, mbə bīti bɔ'ò Nwì, mə

bi twensə ibɔŋ Nwí ñghensə a ni itsùurə innù, ñtuu Taà yi'inə Mmà'àmbi Yesu Kristo mə à ni tsi'i yù mè mè aà.

⁵ Mə lɔ̀ɔ mə mə wa'atə a mbo bù, ka mə nì zì innù ma jù tsim ñlwi'i ghu mum aa, mə Mmà'àmbi yii mə à le nyweensə bə a ala'a Egipto aa, à tì mē tì bə a ñjìm aa, a kî m̄bu mbwesə bə a titi bo bii mə kaa bi le ñwa'a ntiə waa ghu nu ñijə. ⁶ Baangel bya bii mə kaa bi le ñki'i ibwarə jyaa tswa, mbajñə mmà'atə adigə yii mə a le ñkù'ùnə a mbo bo a nanşə ntswe ghu aa, à kòo waa nì àtsanjə tì mè, a múm àtaa yì fii ya, i yì ywe'e wa ñwí ñtsò'òtə m̄sa'a yì ñwè yá. ⁷ Tsó àjàñə mə Sodom bo Gomorrah nì itoo jii mə i le ntswe ñkarisə waa, bo le ñlɔ̀gìnə ñka ñghirə innù ajirə, ññij nù yàà a nì innù ñlwà'a jii mə kaa mbə ñù m̄sɔŋ a wa'à ghirə aa, Nwí à le ñij njo a nu bo a ajàñə mə à le ntɔ̀ɔ waa ni m̄'ɔ tì mè, a ñwà'àsə bə ghu.

⁸ A ki mbə ñgñgñij mə bə ma bú yə innù jì m̄'ɔ a ñjə, jii mə i ghirə mə tã bo ka ñwo nì innù ni m̄bii mi nù myaa, ñtsa'a ni àdà'a Mmà'àmbi, ñbəgite nì b̄burə bya bii mə bi tswə nì ñgha'a nì ñgwèñə aà. ⁹ A le mfòɔ tsi'i àtu baangel Michael, nòò yii à le si to bo Devil, ñyɔŋə bo yu ñlɔŋ aku Mose aa, kaa à le ñwa'a ada'a nì àtú yi lɔ̀gè a ññij ñjò ghu nu a ni m̄ghàà mi mbəgite, à le mbajñə ñswɔŋ mə, "Tá Mmà'àmbi à wenə ghó." ¹⁰ Lá bə ma bú b̄ajñə ñbəgite nì innù tsim jii mə kaa àtú yaa à si ghu laa aà, innù jii mə bo zì nì àtú yaa tsi'i tsó n̄aa ñgèè jii i s̄i ni m̄tsyè tswé aa, ma jù a bə ñnnù jii i ta ñgi'i a a nu bo aà. ¹¹ Ñgi'i yì ñswèrə i tswə a nu bo! Ñlɔŋ mə bo yòŋə aa a m̄añjì Cain, ñm̄e'e ibiñú waa ñlɔŋ annù njoo, ñghirə afansənnù tsi'i tsó ajàñə mə Balam à le ñghirə ñkwo a múm àt̄itu Korah aà. ¹² Bə ma bú à nì ñlɔ̀'ò jì b̄i ñta nì ñgi'i a nì m̄ijì mi akòŋñə muu a ajàñ mə bo yì mboonsə nì ghuu a noò yii ni jì a múm ñghòtə aa, ñji kaa wa'à nì àtu burə ñdirə nì ñirə. Bo ləŋtə aa tsi'i ànnù yaa, bo bə aa tsi'i tsó mbà'à yii mə àfisə a tii ñghɛɛ ni yu la kaa i wa'à nì mbèñ zì. Bo bə aa tsi'i tsó it̄i jii mə kaa i si m̄intà koonə a noò ñkòòñə m̄intà a noò ñtsyábèè, mbə tsi'i tsó it̄i jii mə bi dwu ni m̄ijḡañ i burə ñkwo m̄m̄e. ¹³ Bo bə aa tsi'i tsó ñkajñə ñki m̄iyaa m̄itsə'ə jii mə àfisə a tii ñghɛɛ nti m̄bii, innù jyaa jya mə bi ghirə tì ñdirətu aa, i tigè ñk'ɔ m̄fɛ'ɛ tsi'i tsó ñjwò'ò. Bo bə aa tsi'i tsó m̄anjɔŋ m̄ii mi tsinjə ñkarə, Nwí a ləə àdigə ya mə a fii ñghèè ñlwi'isə aa a mbo bo ññkɔŋə.

¹⁴ Aa bə ma bú mə Enoch, yii mə à le yòŋə a ñjìm Adam miwaa ni nto'o, à le nswɔŋ mbɔŋ tã à fɛ'e ñlɔ̀gìnə a ñgu'u m̄bi'i ñgaà yàà mə, "Yé nì Mmà'àmbi, à ka yì zì nì ñnɔ̀ɔ bə bi ntsu'u ntsu'ù bii mə bi laa aà. ¹⁵ A zì aa a nsa'a ñù ñtsim, i ñij njo a nu ñù ñtsim yii mə a ghirə innù tì b'ò'ò Nwí, bo b̄i ñù ñtsim yii mə a ghàà m̄ghàà m̄i swèrə ñswèrə m̄ii mə ñgãŋghirə ñnnù jì b̄i, b̄i tì b'ò'ò Nwí bi ghàà ñlɔŋ ñgaà yì aà." ¹⁶ Bə ma bú à ni bə bii bi nwurikə aa tsi'i nwurikə a ñgòŋ b̄inòò bitsimə. M̄firə ni bə b̄i m̄'ɔ, ñyɔŋə nì innù jii ñjyáñú jyaa yè'ətə aa, ñghaa ni m̄ghàà mi kintərə si'i si'i, ñlè'ə nì bə mə bi tswə nì innù jii mə bo lɔ̀ɔ aà.

¹⁷ Lá, bù, bil̄fm ba bii mə mə kòŋə aa, tã nì wa'atə annù ya mə ñgãŋntoo Mmà'àmbi yì'i Yesu Kristo le nswɔŋ a m̄bii aà. ¹⁸ Bo le nswɔŋ mə, "A ka yì bə wa ñwí ñlwí'ñj̄m tã bə yì ntigə ñwyə bə, bə bii mə bi ka yì ki yòŋ innù tì b'ò'ò Nwí jii mə ñjyáñú yàà i yè'ətə aà." ¹⁹ Aa bə bya mə bi zì nì ànnù ayatə a titi bə aa, mbə bə bi m̄bi bù bii Azwí Nwí a bɔŋə a mbo bo aà. ²⁰ Lá, ñghɛɛ ni bù, bil̄fm ba bii mə mə kòŋ aa, ta nì ka mbɔɔ nì

ghuu, ηkwe ηkɔ'ɔ a mûm àbiintà ya yîi mæ a nanşə nlaa maņşə aà. Ka ntsà'atè nî Nwî a mûm Azwî Nwî. ²¹ Nî ləə ibiînú ghuu a mûm àkòηnè Nwî, ηka nyu'utè nî ηko mìlìηnè Mmà'àmbî yî'inè Yesu Kristo, mæ à ka yî fa ntswéntà yîi è lwî'i nîkoη aa a mbo bì'inè. ²² Nî ka ηko mìlìηnè bè bii mæ bi ligìtè aà. ²³ Nî ka nyweensè bì mɔ'ɔ a ajàηè nî swùηè nî waa mfi'isè nî a mum mɔ'ɔ; n̄di'i nî ηko mìlìηnè nî n̄bɔ'ɔ a mbo bè bi mɔ'ɔ, lá tá n̄ baa itsè'è jyaa jya jii mæ bi siη n̄ innũ n̄jyānu jii bi yè'ètè aà.

Atsà'atè Nwî a agha'asè

²⁴ Tsítsòη a mbo yu wa yîi mæ mbə a tswá ghuu mæ n̄ wa'à wò, mæ yu z̄i n̄ bù t̄f̄ àlò'ò, n̄ n̄idorə, a mum n̄gha'a n̄ n̄ii n̄ ηwèènè aa, ²⁵ a mbo Nwîηgòη ȳiyigè, N̄gàηywèensè yî'inè, n̄tsya a n̄j̄im Yesu Kristo Mmà'àmbî yî'inè, tá n̄gha'a n̄ wè, n̄ n̄f̄ɔ n̄ wè, n̄ n̄m̄t̄t̄i, n̄ n̄m̄dà'a, tá m̄i t̄swe ghu mbo n̄lɔginə a ηgu'u, ηki n̄tswe ghu mbo tsítsòη, n̄lwî'i n̄ηkoηè. Amen.

Aṅwà'ànə INNÜ NLWÌ'INJĪM

NJĪ'INNÜ AṅWÀ'ANƏ YŪ

A aṅwà'ànə yū aa a le ḡwà'ànə Jɔn, ḡḡaṅntoo Kristo, mu Zebedee. Jɔn à le ntswe aa a kīṅki Patmos tsó ḡḡaṅatsaṅ nloṅ mə à le si swoṅə nī ṅtoo yī ṅsigìnə ṅloṅ Yesu Kristo aà (1.9). Aa noò yīi mə à le nyu'u innü jīi mə i tswe fāa mūm aṅwà'ànə ḡwà'anə aà. A le ḡwà'ànə aa a mbo ḡghotə jīi mə i le ntswe a mbù'u Asia aà (1.4,11), ni a mbo bìKrisèn bitsim bīi mə bì le si tso'ò nī àkòrə yaa a nī idigə jīi mə baRoma le si bu'utə aà.

Kaisa à le nlòḡìnə ḡka ntsò'ò nī àkòrə bìKrisèn bīi mə bì le ntuu a mmii yī aà. A le si tʷoṅə nīi yumbəṅ ni “Augustus”, “ṅḡaṅyweènsə bə,” ṅtʷoṅə ntʷoṅə nīi ni “Nwī.” A le ḡḡhìrə bì bɔɔ mīṅkobə mi a nī m̀bù'u idigə jīi mə à le si bu'utə aa tsi'ī tsim, ṅswəṅ ni mə tá bə bitsim ka ntɔɔ nī ṅjoo mmà'à nīi ḡhu, a ndi'i mə bo yu'unə nīi. La bɔɔ bì Kristo le ntuu a mmii mīṅkobə ma mū, ṅloṅ mə bo le mbii mə bo tswe nī Nwī aa tsi'ī yī mɔ'otə, ḡki ntswe aa tsi'ī nī Mmà'àmbi yī m̀otə. Ma mùu ajàṅ bì le si tigə ntswatə nī waa ṅiṅə ni a tsaṅ, ḡkwerə nī ṅjoo jyaa, ṅdi nī ḡḡi'a a nu bo tsi'ī a mbuu mbuu. Jɔn a tigə ḡḡwà'anə aṅwà'ànə yū a nlə'etə m̀ntiṅ myaa i kīi d̀iṅtə waa. Nswəṅə ni a mbo bo mə Kristo à ni Mmà'àmbi, Nwī a bə 'Mbu'utə mbī yīi mə à ka yī ḡha'a ibi bo bì idà'à, ni m̀dà'à m̀tsim a nsye kə aburə, i ta ḡḡi'a a nu bo. Nswəṅə ni mə tá bɔɔ bì Kristo bì taṅtiṅ, mbii ḡḡi'a ḡḡhɛ nlwī'isə, ṅloṅ mə Mmà'àmbi à ka wəṅsə zī i yàrə ḡḡu'u yàa.

Jɔn à swəṅ mə aṅwà'ànə yū à nī innü jīi mə Yesu Kristo à le mfi'isə ndi'i, a bə innü jīi mə Nwī à le mfa ḡhu mbo mə tá à di'i a mbó ḡḡaṅfà'à jī, a bə innü jīi mə “i ka wəṅsə fɛ'è.” (1.1). Nwī à le ntoo aa angel yī mə tá à di'i innü ma jū ḡhu mbó (1.1; 22.16). Ma mùu ajàṅ aṅwà'ànə ma yū à nī ṅtoo Nwī (1.3; 22.7,10,18,19). A bə ànnü yīi mə Nwī a wa'asə ni bə bīi mə bì fi'itə kə ḡki ḡku'usə ànnü ḡhu aà (22.18,19). Ka mə Jɔn à swəṅ mə aṅwà'ànə yū a di'i innü jīi mə i ka wəṅsə fɛ'è aa, a ḡhàà ṅswəṅə aa innü jīi i ka yī fɛ'è, innü jī ḡhà'àtə, a noò ṅjīm, a noò yīi mbi yū i ka yī lwī'i tá Mmà'àmbi a tigə mbu'utə mbī ṅtsimə aà. A bə ṅjī'ī ànnü yīi mə ikùmə aṅwà'ànə ma yū à nī “Innü Nlwī'Injīm” aà.

'Mbuu aṅwà'ànə ma yū, à ni aṅwà'ànə yīi mə (a bə tsó) bì fūrə innü jīi mə bì le mbòòntə, i tswe a alò'òsə aa, ṅdi'i a mbo bə. ṅkūm yī a ni ṅiḡhàà nī baEḡlisi, i bə aa “Revelation”, i yī ṅiḡhàà ni baGriki a bə “apocalypse,” ṅjī'ī yī i bə “m̀fūrə”, kə “ṅdi'i”. Ka mə à nī innü jīi mə bì di'i mə bì yə aa, innü jīi mə bì ḡwà'ànə aa bo bì m̀anḡi yīi mə bì ḡwà'anə ḡhu aa, a kī m̀burə aa ki tswe tsi'ī a atu yu. Bi lòḡə aa ilènsə ṅdi'i nī innü jī m̀otə ḡhu, ḡ m̀otə i tswe nī ṅlìləṅə, bì yə nī innü jīi i swerə ntsyànə aà. Ma yū a burə ka ki lòɔ nī mə bì to'otə innü jī ḡhà'àtə ḡhu. Bə bə tɛ'ɛ ki to'otə bə mə akə boṅ a ku'unə mə tá bì zi mə, aṅwà'ànə ma yū a le ḡkwetə bìKrisèn bīi mə bì le si yə ḡḡi'a aà. Bi le ḡwà'ànə a mbii mbīi aa a mbo bo, a ḡḡhìrə mə tá bo ka mbe nī ànnü yīi mə Mmà'à à le ḡkà'à a mbo bo aà (2.11,17,26,27;

3.5,11,12,21). Jon à le nswon a laa mə innu jii mə i tswə fàa nĩ ànwà'ànə aa i ka wàņsə fɛ'ɛ, ɲghirə mə bi ka nyu'utə nĩ 'Mmmà'a mbĩ. Ka mə Kristo kaa à burə tĩ bii aa, kaa a si ghirə mə tá bə bi bi li'inə mə nòò nzi yĩ à tigə a abó.

Kristo à ni yu yii mə ànwà'ànə ma yú a logə nte'e mbii, ndi'i ɲu yii mə à ni ghu aa. A ni Mú 'Mbɪnjərè wa, "fi tsi'i tsó bi leɛ ɲwa" (5.6), lá mbə Akamàntso yii mə à kɔ'ɔ ləņə ɲghɛɛ ni mmà'a ntsya i ki tigə bu'utə, ikúm yi i bə "Nìghàà ni Nwĩ" mbə " 'Mfò bífò," ni "Mmà'àmbi bimmà'àmbi" (19.11-16).

Bi yatə ànwà'ànə yú aa laa:

1. Nji'innu aņwà'ànə yuà 1.1-8
2. Njəə təə təə yĩ ɲlɔginə, ni ɲwà'ànə ɲghotə jya ji sàmbaa 1.9—3.22
3. Nibu'u ni aņwà'ànə nya ni iwenə ale jya ji sàmbaa 4.1—8.1
4. Ntàn jya ji sàmbaa 8.2—11.19
5. Ndəfɔ wa ni ɲnàà mitsə'ə jya ji baà 12.1-13.18
6. Njəə təə təə ji mɔ'ɔ 14.1—15.8
7. Kəɲ alwintəņə Nwĩ jya ji sàmbaa 16.1-21
8. Ajàn mə Babylon à le ɲwə aa, bo bi ajàn mə bi le ɲgha'a naà mitsə'ə ya, ni ɲgəntoò mbwe'esə wa, ni Devil aa à 17.1—20.10
9. Ntsɔ'ətə mɪsà'a nòò ɲlwĩ'ınjım 20.11-15
10. Aburə yĩ fii, ni nsyɛ yĩ mfi, ni Yerusalem yĩ mfi wà 21.11—22.5
12. Innu jii mə Jon à le nswon a nlwĩ'isə aa 22.6-21

Mighàà mi ɲlɔginə

¹ Aņwà'ànə yú a swon aà innu ji ləəntə jii mə Yesu Kristo à le mfi'isə ndi'i, a bə innu jii mə Nwĩ à le mfa ghu mbo mə tá à di'i a mbó ɲgənfà'á ji, a bə innu jii mə i tswə ni wàņsə mfɛ'ɛ aa. Kristo à le ntoo angel yĩ a yĩ ndi'i innu ma jú a mbo ɲgənfà'á yĩ Jon. ² Jon, tsó ayəfə, à le nswon ɲgɔŋ innu tsim jii à le nyə aa, innu ma jú i swonə aa annu ɲlɔŋ nìghàà ni Nwĩ bo bi ànnu ɲɲkon yə yii Yesu Kristo à le si kè'ənə aa. ³ Mbɔɔnə a mbo ɲu yii mə a twon nìghàà ni Nwĩ ma nú a mbo bə aa, mbɔɔnə i kĩ ntswe a mbo bə bii bi yu'u ntoo ma yú ɲghirə nĩ ànnu yii mə ni swon aa ɲlɔŋ mə nòò à tigə a abó.

Jon a tsà'ətə ɲghotə jya ji sàmbaa a ala'a Asia

⁴ Aa mə Jon mə mə too aņwà'ànə yú a mbó ɲghotə jya ji sàmbaa a ala'a Asia:

Hbɔŋ Nwĩ i tswə a mbo bù nĩ mbɔɔnə ya mə i lò a mbo yu wa yii mə à tswə, yii à le ntswe, mə à ka yĩ kii bú zĩ aa, nlo a mbo izwĩ jya ji sàmbaa jii i tswə a nsi àbərè Nwĩ aa, ⁵ ɲki nlo aa mbo Yesu Kristo yii à ni ayəfə yi annu ɲɲkon, tsi'i yu wa yii à le ntsya mbii ɲyweenə ni ɲwo, ntiğə nsa'a ni bífɔ bi tsim fàa mbi aa.

Tsó mə Yesu kòŋə yi'inə, à leɛ ɲki ɲketə mɲkɪrè mi innu ji bi ji'inə a nu bi'inə nĩ àləə nú yĩ, ⁶ ɲghirə bi'inə tigə bɪsà'a bi ala'a bi'inə nìbò mbə ɲgənfà'á Nwĩ jii mə i fà'a a mbo Nwɪŋgɔŋ Taà yĩ aa, tá nìgha'a tswə ghu mbo bo àdà'a mbu'utə bə ɲlwĩ'ı ɲɲkonə. Amen.

⁷ Nì zĩ àkə, wà à ka yĩ zĩ aa a múm mbà'á, tá mi'i mĩ tsim yə yi, tá bə bi tsim bii bi le nsò yi aa bi yə yi; tá ɲgwè'è mu ɲu ntsim fàa nsyɛ i tigə nyə'ə ndərə nĩ àkii yaa ɲlɔŋ annu yii bi le ɲghirə ghu nu aa. A bə lá. Amen.

8 Mmà'àmbí Nwíngòr) à swòŋ mē, “Mē nì Alpha ñkì mbē Omega,” mē tswe, mē le ntswe, i yí kii bú zì, mbē Mbu'ut'èmbí.

Ajànə Jɔn à le nyə Kristo a ní ñjèè təə təə àà

9 Aa mē, mumaà ghùù Jɔn, yii, a mum Yesu, mē yə ŋgì'ì tsò bù ñkì ntswe a múm ànnù nífɔ Nwí tsò bù aa, ñkii mbii ní ñgì'ì ní àtànǝntii àà. Bì le nlògè gha ñghèè ñlèə a káŋkí Patmos ñlon mē mē le si swonǝ ñighàà nì Nwí bo bì ànnù nánkǝŋ ya yii Yesu à le ñkè'èné àà. 10 Mē le ntswe a múm Ázwí wa njwí Mmà'àmbí, ñyu'u ñjì a ñjìm mē i ghaà nítii ñtǝŋnē tsi'ì tsò ñtànè. 11 Nswonǝ mē, “Ñwà'ànə ànnù yii mē ò yə aa a múm àŋwà'ànə, ñtoo a mbò ñghòtə jya jì sàmbaa, a mbo Efeso, nì Smyrna, nì Pergamum nì Thyatira, nì Sardis nì Philadelphia, nì Laodicea.”

12 Mē le ñkarikə a gha mē mē yə ñú wa mē à le si ghàà a mbo mē aa, mē kàrè mē gha aa nyə itetè bílám jii bì le nnaŋsə nì gold aa jì sàmbaa, 13 ñyè ñú yí mǝ'ǝ a təə wa a titii itetè bílám mbè tsò Mu Nù, ñwè'e àdanǝ atsə'è, ñkì ñwè'e ikò gold a ibii yu; 14 àtú yì bo bì ñnǝŋtú jì fu'u buu tsò ñkikurə mághum, Kè ìbàrəburə; mi'ì mi khí tsi'ì tsò ñlwà mǝ'ǝ, 15 màkòrè mi bə tsò àbwee yii bì nàŋsè mē ñtǝŋ nsi'ì a nì nìkèntè nì aláà a bāŋ, ñjì yì i jwu'ù tsò mánkì mí ghà'àtè; 16 mánjǝŋ mi sàmbaa le ntswe ghu múm àbo yí mà'à, munwi ñtsò yii a itsə'ə mbèè tsimè aa a fe'è ghu ntsù; ñsì yì i tǝ tsò nòò nítii àsì'ínè.

17 Mē yè mē yì aa, ñwo ghu mikòrè tsò akwo ñú. A nǝŋsə àbò yì yí mà'à a nu mē, ñswonǝ mē, “Tsee kì bǝ'ǝ, mē nì ñtsyàmbii ñkì mbè ñlwí'ínjìm, 18 mbè mē yii mē tswe nítii àà; mē le ñkwo, lá yè, mē tswè nítii i yí lwí'ì nìkǝŋ, mē kì ntswe nì bíkey bì níwo bo bì bíi mē bì ña'a ntsüb'u ala'a bíku bì bē. 19 Tsítsǝŋ, ñwà'ànə ñnnù jii o yə aa, jii i tswe ghu aa, bo bì jii i ka bǝŋ zì àà. 20 A ñghèe a ní ànnù yii mē a tswe àlǝ'òsè ñlon mánjǝŋ mú mi sàmbaa mii ò yə a múm àbo mē yí mà'à aa, nì itetè lám gold jya jì sàmbaa, mǝjǝŋ mú mi sàmbaa bə aa baangel bì ñghotə jya jì sàmbaa, itetè lám gold jya jì sàmbaa, i bǝŋnè mbè aa ñghòtə jya jì sàmbaa.

2

Ñtoo yii i le ñghèe a mbò ñghòtə a ala'a Ephesus àà

1 “Ñwà'ànə a mbo angel ñghòtə bàEphesus mē:

“Aa ànnù yii mē yu wa yii mē à tǝgìtə mánjǝŋ mya mi sàmbaa a múm àbo yo yí mà'à, ñkarə nì a titii itetè bílám bì gold jya jì sàmbaa mē a swonǝ aa a yuà mē.

2 “Mē zì ìfà'á ghuu, àjànə mē nì nwùgə nú yùù, nì àjànə nì bii ñgì'ì ní àtànǝntii aa, bo bì àjànə kaa nì si kǝŋ nyə bē bíi mē bì ghìrə ibi aa, lá nì bǝŋnè mē ñywe'etə ñjàŋ bē jya mē i twonǝ ibiinnú waa nì ñgǝŋntoo Kristo, kaa ñkì'ì bu bə aa, ñyè mē bo nì ñgǝŋmbwe'esə. 3 Mē zì mē ní bii ñgì'ì ní àtànǝntii, ñkii nte'è ñkǝŋə ní ñyè waa aa ñlon ñkwitú ñkúm ghá; kaa nì burə tì kì ñkaa. 4 Lá mē fa ìfìrè ghuu mē nì mē'è mē akǝŋnè ya yii mē nì le ntswe nì yu a mbii àà. 5 Tǝ nì tigə ñwa'atə lá àjàŋ yii mē nì le mbè mbǝŋ wò aa, mbu mbəŋkə ghuu ñka mfa'a ní ìfà'á yii nì le ñka mfa'a a mbii àà. A tsuu la bə bǝŋ mē àa zì a mbo bù, i lògè itetè bílám juu jya lò'òsè mē mbè nì tsuu ghuu bəŋkə. 6 Lá mē zì mē nì ghìrè yuà ànnù a ku'ùnə: Nì baa mifà'á mi baNikolatan mii mē kì mbàà àà.

⁷ Nù yï à tswe nî ìtòhñè aa tâ à yu'u annù yï mæ Azwî Nwî a swonj a mbó ñghòtè jyá aà. A mbo nù yï mæ à mà'a ntsyà aa, mè aa fa adà'a mæ tâ à ji mîntà mii mi lò nî átí ntswéntì ya yï mæ a tswe a mûm paradiso Nwî aà.

Ntoo yï ì le ñghèe a mbo Smyrna aà

⁸ “A mbo angel ñghòtè Smyrna, ñwà'ànè mæ,

“Aà ànnù yï mæ a lo a mbo yu wa yï mæ à ni ntsyàmbiì ñki mbè nlwif'injim aà, m̀bè yu wa yï mæ à le ñkwo ñki mbu mbì fu ntswe ntii a a yulà:

⁹ “Mè zì ñgi'i jii mæ i kuu a nu bù aa, ñki nzi annù afumê yuu (lá nî nî ñgàñafù'ù). Mè ki nzi ajàn yï mæ bè bya mæ bi swonjè ni mæ bo ni bàYuda kaa wa'à bu bè aa bi ta ñgi'i a ikum bù aà, lá bo bañnè mbè aa ñgàñdànghòtè Satan. ¹⁰ Nì tsuu ki bɔ'ɔ ñgi'i yï i zì a ñkuu a nu bù aa b́. Wa Devil à ka mà'à ghuu bí mɔ'ɔ a ndátsanjè, mæ tâ bì ywe'etè ghuu, ajàn mæ nàa yè ñgi'i ghu a atú ñjwi ji ñighum. Mbè te'è mbè bè mæ nàa yè ñgi'i i kwo, ni gheè nî mbìi ñka mfa'a a mbo mè nî ñtì ghuu tsim bonj mè aa fa atsè'ètu nifɔ ntswéntì a mbo bù. ¹¹ Nù yï mæ à tswe nî ìtòhñè aa tâ à yu'u annù yï mæ Azwî Nwî a swonjè a mbó ñghòtè jya aà. Nù yï mæ à mà'a ntsyà aa kaa nìwo nii mæ mi ywe'e mi mbaa kaa mè aa yí wa'à yi lænsè.

Ntoo yï mæ i ghèe a mbo Pergamum aà

¹² “A mbo Angel ñghòtè Pergamum, ñwà'ànè mæ,

“Aà ànnù yï mæ a lo a mbo nù wa yï mæ à tswe ni munwî ntso mbèè ntsim wa yï a tsə'ə aà: ¹³ Wa mè zì adigè yï mæ ni tswe ghu aà, wa adigè mæ abèrè Satan a tæ ghu aà, nî tswa ikum gha ñkwo ghu, kaa nî le ñki'i kî ñtuu abiiintì yuu a nu mè, ñkɔ'ɔ ñku'u wa ñjwi Antipas, àyefè ghà, mè à le si fà'a a mbo mè nî ñtì yí tsim, mæ bi le nzwitè a titii bù, wa adigè mæ Satan a tswe ghu aà.

¹⁴ “Lá mæ fa ifirè ghuu nlonj bɔɔ bi innù bí mɔ'ò. Nì tswe nî bè bí mɔ'ɔ a titii bù mæ bi bii annù Balam, mæ à le ndi'i a mbo Balak mæ tâ à gheè ntaansè ayoo a mánjì, ñkiñ balsarael ghu aa, ñghirè mæ tâ bo ji miji mii mæ bi tɔɔ mà'à nî m̀ñkobè ghu, ñkii ñghirè nî ànnù ajirè aà. ¹⁵ Nì ki mbù ntswe ni bè bí mɔ'ɔ bii bi bii ànnù yï mæ baNicolatan bi di'i aà. ¹⁶ Tá nî bəñkè ghuu. A tsuu la bə, bonj mæ aa ghèè zì a mbo bù, i to waa ni munwî ntso yï mæ a fè'è a ntsu mè aà.

¹⁷ “Nù yï mæ à tswe nî ìtòhñè aa tâ à yu'u annù yï mæ Azwî Nwî a swonj a mbó ñghòtè jyá aà. A mbo nù yï mæ à mà'a ntsyà aa, mè aa fa a mana yí ñlò'òsè wa yí m̀ɔ'ɔ ghu mbo, i kii fa ñgò'ò yí ñfù'ù ghu mbo, yï mæ bi ñwa'anè ikum yí fii ghu, yï mæ kaa mbè nù dàn a wa'à twonj, ntsyàtè nù wa mæ à kwèrè aà.

Ntoo yï ì le ñghèe a mbo baThyatira aà

¹⁸ “Ñwà'ànè a mbo angel Thyatira mæ:

“Aà ànnù yï mæ a lo a mbo Mu Nwî, yu wa yï mæ à tswe ni mi'i mi mî khi tsó nlwá mɔ'ɔ aa, ni mikòrè mi mi khitè tsó àbwèè. ¹⁹ Mè zì ifà'à ghuu, nzi akòhñè yuu nî abiiintì yuu, ñki nzi ajàn mæ ni fà'a a mbo mè ñkii mbii nî ñgi'i nî àtànəntii aa, ñki nzi mæ ifà'à ghuu yï mæ nî fà'a a njim aa i tsa yí mbii.

20 "Lâ mē firē ghūu nlonə annū yūlā, mē nī mǎ'atē a Jezebel, mǎngyē wa mē a twon ıbıı nū yi mē yu nī ngǎntođ Nwĩ mǎngyē aa, mē à ka ndi'ı nı innū, ıkiı mbwe'esē nı ıngǎnfǎ'á ja mē bı ka njirē, ıkiı nji nı mǎji mii bı tōō mmǎ'à nı mǎnkobē ghū. 21 Mē fǎ mē nođ ghū mbo mē tǎ à bənjkə yi ghū, la a tuū mǎbənjkə mmǎ'atē annū ajirē yi yǎ. 22 Yē nı, mē aa mǎ'á yi a ikuu nıghōđ, i mǎ'á bē bya mē bo bı jirē aa, a mǔm ıngi'ı yı nıi. Mē mbē bı tsuu waa bənjkə mmǎ'atē ıbı wa mē bo ghırē aǎ. 23 Mē aa ghōđ bođ bı zwitē. Tǎ ıngħōtē jyǎ tsım i tigē nzi mē mē laa mbē yu wa yıi mē a lōō ımōđontē bē bo bı mǎntıı mi bē aǎ. Mē ka kiı fa a mbo ıı nı bı ghūü a ajǎnə mē ifǎ'á yi i di'ı aǎ. 24 A mbō ǎbūgē yuu yıi mē nı tswe a ala'a Thyatira aa, mē kaa nı sı annū yıi mē a di'ı aa bıi aa, mbē bu bya bıi mē kaa nı burē tı innū jyǎ jıi mē bı twonə nı innū jı tsōtē a mım Satan yөгə aa, mē aa swonə a mbo bı mē, kaa mē aa wa'a ghūu nı ǎbē'ē yi dǎn bı mbe'esē. 25 Lǎ tǎ nı tsua tsi'ı annū yıi mē nı tswe nı yu aa ıkwō nı yu nywe'e a nođ yıi mē aa yı zı aǎ.

26 "A mbo ıı yıi mē à mǎ'a ntsyǎ, ıki nłōē mifǎ'á ma ıngħēē nywe'e a nłwĩ'ısē aa, mē aa fa mıda'a ghū mbo mē à aa mbu'utē itoo itōđ.

27 "Aa yı tigē bu'utē waa nı ǎtı atıı,

i kiı tigē sentē nı waa tsi'ı tsō bǎntōđ bı ǎbōō.'

Tsi'ı tsō ajǎn mē mē lē ıki ıkwērē mıda'a a mbo Taǎ ghǎ aǎ. 28 Mē aa ki fa fınjōn fi atıtugē fya a mbo bo. 29 Nū yıi mē à tswe nı itōjnē aa, tǎ à yu'u innū jyǎ mē Azwı Nwı a swonə a mbō ıngħotē jyǎ aǎ.

3

ǎnwǎ'ǎnē yıi mē a ghēē a mbō ıngħōtē a Sardis aǎ

1 "A mbo Angel ıngħōtē Sardis ıwǎ'ǎnē mē:

"Aǎ ǎnnū yıi mē a lo a mbo yu wa yıi mē à tswe nı ızwı Nwı jyǎ jı sǎmbaa, nı mǎnjōn mya mi sǎmbaa aǎ, à swōn mē, Mē zı ifǎ'á ghūu, nı bıi ikum mē nı tswe bıııı, lǎ mǎbǎnə ıkwōkē. 2 Bıııē nı, nıııı mıtıı a nı ǎyoo ya yıi a burē a mbo bı, mē a ki ntigē tsi'ı a ıkwō aa, nlon mē mē yē mē kaa ifǎ'á ghūu sı a nsi mi'ı Nwıngōn ghǎ Kaa i sı bōn mǎnsē. 3 A nı wa'atē annū ya mē nı lē ıkwērē ıki nyu'u aa, nǎnsē nłōē ma ya mǎbənjkə nı ghūu. Nı bē tsuu bıııē boıı mǎa zı a mbo bı tsi'ı tsō nyērē kaa nı wa'ǎ ǎbǎıntē nođ yıi mē mē aa zı ghū a mbo bı aa zı. 4 Lǎ nı bürē ki tswe nı mıkūm mi mbūmtē bē bı mō'ō a ala'a Sardis; a bē bē bıi mē kaa bı burē tı itsē'ē jyaa sııē. Bo aa yı tigē karē bı'ıbo nı itsē'ē jı fū'ü nlon mē bo ku'unē aǎ. 5 Nū yıi mē à mǎ'a ntsyǎ aa, baa yı tigē wē'e itsē'ē jı fū'ü ghū nu maa ajǎn, kaa tǎ mē wa'ǎ ikūm yi a mım ǎnwǎ'ǎnē ntswēntıı ya tsıgıtē. Mē aa yı tigē beentē ikūm yi a nsi Taǎ bo bı baangel bı. 6 Nū yıi mē à tswe nı itōjnē aa, tǎ à yu'u innū jıi mē Azwı ya a swonə a mbō ıngħōtē jyǎ aǎ.

ǎnwǎ'ǎnē yıi a lē ıngħēē a mbō ıngħōtē a Philadelphia aǎ

7 "A mbo Angel ıngħōtē Philadelphia, ıwǎ'ǎnē mē,

"Aǎ ǎnnū yıi mē a lo a mbo yu wa yıi mē à lǎa mǎnsē ıki mbē annū nıkonə aa, yu wa yıi mē à tswe nı ǎkwǎ'anda David, mē a yi ıa'a kaa ıı dǎn a wa'ǎ bı ntsetē, bēē a yi ntsetē kaa ıı dǎn a wa'ǎ bı ıa'a aa, à swōn mē, 8 Mē zı ifǎ'á ghūu, yē nı, wa mē ıa'ǎ mē ntsūnda nte'e a mbo

bù, kaa nù dàr à sî ni mîdà'à mē mbē a tsetè ghu tswē. Mē zi mē kaa mîdà'à muu sî gha'atē. Lā nî bānjnē mē ñlōē nîghāā na kaa ŋkî'i ikūm gha tuū. ⁹ Yē nî, maa ghîrē ŋgānjndānġhōtē Satan jya, mē bo swonjē nî mē bo nî baYuda, kaa ŋkî'i bu bē aa, mbānjnē mbē bē ŋgānjabaŋnēnnū aa, yē, mē aa ghîrē tā bo zi nswētē mîku'utē myaa a mîkōrē bù, ñyēgē mē mē kōnjē ghū. ¹⁰ Tsō mē nî lēō nîghāā na, a ajānj mē mē lē nswonj a mbo bù mē nî bîi ŋgî'i nî ātanjēntîi aa, mē bē ghūu a nî ŋgî'i ya yîi mē i zî fāa mbi a ŋkwà'ànē bē bîtsîm bîi bi tswē fāa atu nsyē aā. ¹¹ Wa mē aa ghēsē zî, nî tswa annū yîi nî tswē mē nî yu aa ŋkwo nî yu ta tā nù tsū à tsuu atsē'ētū nîfō yuu lō twēē kwērē. ¹² Nù yîi mē à mà'a ntsyā aa, mē aa ghîrē yi a nî ntē'ē ñda a mûm ñdāmà'a Nwî Nwîngōŋ ghā tā à tigē ntswe ghu kaa i yî wa'à ghu bú mfe'ē. Mē aa ŋwà'ànē ikum Nwîngōŋ ghā bo bî ikūm ñjō'ō āla'ā Nwîngōŋ ghā ghu nū. A bē Yerusalem yî fîi, yîi mē a lō a aburē a mbo Nwîngōŋ ghā ñsigē aā; i kîi ŋwà'ànē ikūm gha yî fîi ghu nū. ¹³ Nù yîi mē à tswē nî itōŋnē aa tā à yu'u annū yîi mē Azwî swonjē a mbō ŋghōtē jya aā.

Ntoo yîi ì lē ŋghèè a mbō ŋghōtē a ala'a Laodicea aā

¹⁴ "A mbo Angel ŋghōtē Laodicea ŋwà'ànē mē,

"Aā ànnū yîi mē a lo a mbo yu wa yîi mē à nî Amen, mbē yu yîi mē a fā'à nî ntîi yi tsîm, ŋkî mbē ayēfē annū nînjkonj, mbē yu yîi mē njoō tsîm jîi mē Nwîngōŋ à lē nnanjē ntsya aa ghu nu aa, swonjē nî mē, ¹⁵ Mē zî ifā'à ghūu, kaa nî si fwe kaa ŋkî'i kîi ñloo, a ghîrē mbaa mbōnjtē mē boŋ nî fwe kē ñkîi nloo. ¹⁶ Tsō mē nî jwāmte jwāmte, kaa ŋkî'i lòō, kaa ŋkî'i kî mîfwe aa, mē aa twū ghūu a ntsū mē i mē'ē. ¹⁷ Nlonj mē nî swonjē nî mē Mē nî ŋgānjafū'ù, mē kwē mē ŋghēē nî mēbîi, kaa mē si ayōō tsu bōŋjē, lā kaa wa'à bānjnē ñzi mē ò laa mbē, nù tî āyoo, mē bî ko nî mîlînjnē ghō, mîfūm, mîfē'ā, ntswe nswērē ñswērē. ¹⁸ Mē tigē ñdî'itē nōō mē toō yuu a atîi gold yîi mē bî tōō nî mō'ō, nsi' a laa a mbo mē, tā bē ŋgānjkabē, ŋkî nyuu itsē'ē jî fū'ù a mbo mē, mēbōontē nswērē ñswērē yō ya ghu, tā ātū yo wa'à kà ñdirē; ŋkî yuu afū mî'i nyo'ōtē mî'i mo ghu mē mbē ò yē ñdîgē lē. ¹⁹ Bē bîi mē mē kōnjē aa, mē ghāàntē nî waa ŋkîi ntsisē nî waa. Tsō mē a bē laa, gaansē mîthî mo, mbēŋkē ghō. ²⁰ Yē, wa mē tēō a ntsūnda ŋkwēntē. Mbē nù tsū à yu'u nji yā ŋŋa' a ntsūnda, boŋ mē aa ku zî tsi' i yî, i jî bi'yiu, tā à kî nji bi'yiu. ²¹ Nù yîi mē à mà'a ntsyā aa, mē aa fa ada' a ghu mbo mē tā à tswē bi'yiu a abērē nîfō mē, tsi' i tsō ajānjē mē mē lē mà'à ntsya, ñtigē ntswe bi' i Taā ghā a nî ābērē nîfō yu aā. ²² Nù yîi mē à tswē nî itōŋnē aa, tā à yu'u annū yîi mē Azwî a swonjē a mbō ŋghōtē aā."

4

Ajānjē mē bi ghā'asē Nwî a aburē aā

¹ Ma ya a ghē mē kî tsyā, mē yē ntsū aburē i ŋa'anē ñtēō, mē yu'ù ñjî ya mē ì lē nte'ē mfōo ŋghāā a mbo mē a mbîi aa, i ghāā a mbo mē ŋkōo tsi' i tsō ntānj, ñswonjē mē, "Kō'ō nzi fāā aa, tā mē dî' i innū jîi i ka fē'ē a noō yîi yûlā a tsyā mē aa a mbo wō." ² Azwî Nwî a burē ŋkūu a nu mē, mē yē ābērē a aburē, nù yî mō'ō a ŋanjnē ghu! ³ Nsî yi i tseŋkē tsi' i tsō ŋgō'ō atîndūù jîi bi twonjē nî jasper bo carnelian aā, kûrisē yîi mē à lē

si kirè tsi'ɩ tsò emerald aa a karisè abèrè yâ. ⁴ Ƴbèrè ʒi mɔ'ɔ mighum mi mbaa ñtsò ʒi nɩkwà i le ntəè ɳkarisè abèrè ya, bilii bɩ wè mighum mi mbaa ñtsò nɩkwà kɩ ñstwetə ghu, ɳwè'ɛ itsə'ə ʒi fù'ù, ñso itsə'ətu nifɔ itii gold a atu bo. ⁵ Mbèŋ ɳwà'ákə, ɳkumə bo bi ɳʒi i ghaa ñfɛ'ekə wa nɩ àbèrè ya, mɩŋkà'á mi sàmbaa mi khí wa nsí àbèrè. Ma mú bə aa ɩzwi Nwí ʒya ʒi sàmbaa. ⁶ Wa nsí àbèrè ya, àyoo ʒi mɔ'ɔ a tswè tsò ɳkɩ miyaa ʒii i kirè tso ɳkè'è, ɳjɛɳkə tsi'ɩ tsò ɳǵò'ò crystal.

A ɳkarisè abèrè ya mbèɛ tsɩm, ɳjoo ʒi mɔ'ɔ ʒii i tswè ntii aa ʒi nɩkwà i təə ghu, mi'ɩ luu a nu bo, ñtswe a ɳʒim ɳkɩ ntswe a nsí. ⁷ Ayoo ya ʒi ntsyambii a kirè tsò nàaŋgwyè, ʒi ayòŋntə a kirè tsi'ɩ tsò mbòŋ, ʒii i ywe'e ʒi tarə aa, ñsi ʒi i finə ʒi ɳú misòŋə, ʒii i ywe'e ʒi nɩkwà, i bə tsò maghoo ʒii a dàrə. ⁸ Njoo ʒi swèrə ma ʒya ʒi nɩkwà i tswè nɩ mbà mi nto'o mi nto'o. Mi'ɩ mi luu ghu ɳkarisè a mum bo bi a abɛɛ. Bo yəè nɩ ikòò ɳkaa ɳkɩ'ɩ kentə nɩ àsi'ɩnə nɩ itugə, ɳswonə nɩ mə,

“Nlāa mǻŋsə, nllāa mǻŋsə! Mmà'ambɩ Nwɩŋgɔŋ Mbu'utəmbɩ, yu wa ʒii à le ntswe, ñtswe tsɩtsòŋ, i ʒi kii bɩ tswè a noò ʒii a ʒi aà.”

⁹ Njoo ʒi swèrè ʒya ʒii mə i tswè ntii aa i yəè nɩ mɩkòò ɳgha'asə ɳkii ɳghu'usə, ɳkii mfa nɩ mbi'ikə a mbo yu wa ʒii mə à ɳaŋŋə wa abèrè mə à tswè nlwĩ'ɩ nɳŋkonə aà. Bo ʒi ti yəə laa, ¹⁰ bilii bya mighum mi mbaa ñtsò ʒi nɩkwà bo wó a nsye mmii ʒi yu wa ʒii mə à ɳaŋŋə wa abèrè aa, mə à tswè nlwĩ'ɩ nɳŋkonə aà. Bo ma'á itsə'ətu nifɔ ʒyaa ʒya wa a nsí abèrè ɳswonə nɩ mə, ¹¹ “Mmà'ambɩ Nwɩŋgɔŋ ʒi'ɩ wa ò kù'ùnə mə mbə ò kwɛrə nɳgha'a bo bi àghu'usə, nɩ mɩdà'á, nlon mə ò le nnaŋsə njòò tsɩm, ɳkɩ ɳghirə mə tá i tswè ntii aa nɩ ɳkòŋə yò.”

5

Nìbù'ù ni aŋwà'ànə nya bo Mu mbɩ ɳjèrə wá

¹ Mə yə nìbù'ù nɩ aŋwà'ànə nɩ mɔ'ɔ a múm àbo yu wa ʒii mə à le ɳaŋŋə wa abèrè aa ʒi mǻ'á. Bi ɳwà'ànə a mum ɳkɩ ɳwà'anə a abɛɛ. Bi kwɛrə nɩ ɳwənə aɛ ʒi sàmbaa. ² Mə yə ntii angel a tɔŋŋə nɩ ɳʒi ʒi ntii mbetə nɩ mə, “Nʒi ʒii mə à kù'ùnə mə mbə a kɛ'etə ɳwən aɛ ʒi ʒi sàmbaa i ɳa'a nɩbu'u nɩ aŋwà'ànə nɩ à nɩ wò aa e?” ³ Kaa ɳú tsù à le ɳkɩ'ɩ ghu tswè, a aburə kə a atu nsye, kə a múm ɳsyɛ mə mbə a ɳa'a nìbù'ù nɩ aŋwà'ànə nya nɩntə mumə. ⁴ Mə ɳaŋsə ɳyè'ə nlon mə kaa bi le ɳkɩ'ɩ ɳú ʒii mə mbə a ɳa'a nìbù'ù nɩ aŋwà'ànə nya nɩntə mum aa yə. ⁵ Ndi wa ʒi mɔ'ɔ a swonə a mbo mə maà noò mə, “Tsee kɩ yè'ə, yə, wa yu wa ʒii mə à nɩ Naŋgwyè àtsə baYuda, mbə ntigə ɳǵigə David aa, à mǻ'á mə ɳtsya mə mbə a ɳa'a nìbù'ù nɩ aŋwà'ànə nya bo bi ɳwən aɛ ʒya ʒi sàmbaa.”

⁶ Mə yə Mú Mbɩnjèrə a təə a titii àbèrè ya bo bi ɳjoo ʒi wè ʒi swèrè ʒya ʒi nɩkwà, bo bi a titii bilii bya, a fi tsi'ɩ tsò bi lɛɛ ɳwa, ñtswe nɩ mɩndon mi sàmbaa, bo bi mi'ɩ mi sàmbaa, mi di'ɩ nɩ ɳzwi Nwí ʒya ʒi sàmbaa mə à tóo a mbò ɳsyè ɳtsɩmə aà. ⁷ A ló ɳghɛɛ ɳkwɛrə nìbu'u nɩ aŋwà'ànə nya a abó mǻ'a yu wa ʒii mə à le ɳaŋŋə wa abèrè aà. ⁸ A kwèrə mə nìbu'u nɩ aŋwà'ànə nya, ɳjoo ʒi wè ʒi swèrè ʒya ʒi nɩkwà, bo bilii bya mighum mi mbaa ñtsò nɩkwà, bi wó a nsi Mú Mbɩnjèrə wa, ɳú a tugitə nìlon, ɳú à tugitə nìlon nɩ àŋaàntə, ɳkɩ ntswe nɩ ikhí gold i luu nɩ njoo ʒi tòò ʒi lùmtə, i di'ɩ aa àtsà'atə Nwí bə bi Nwí bi tsɩmə. ⁹ Bo tigə ɳyèə nɩ ikòò ʒi fii ɳswonə nɩ mə,

“Wa ò kù'ùnə mə mbə ò kwərə nìbù'ù nĩ ànywà'ànə nya n̄n̄a'a iwənə alé ji jyá. Nlon̄ mə bi leé n̄ya gho, ò tsu'ù átu bə bitsim nĩ àlèə yo, bii mə bi lo nĩ itsə tsim, n̄ghaa ni n̄ghàà mĩ tsim, bo bi bə bi tsim a itoo itoo, n̄lèə a mbo Nwĩ;
¹⁰ ò ghìrè mə bo tigè bisa'a bi ala'a bubo, mbə n̄gān̄mà'a Nwĩ jii mə i fà'a a mbo Nwĩngōn̄ Taà yĩ'inə aa, tá bò yĩ ntigè nsa'a atu nsyê.”
¹¹ Mə ghèə ki yə nyu'u n̄jĩ baangel bí ghà'à n̄gha'a, mə bi sən̄ bi ku'ũ n̄kam ni n̄kam, bo bi n̄tsù'ù nĩ n̄tsù'ù bi karisə àbèrè ya, nĩ n̄joo jĩ swèrè jya ni bìl̄i bya. ¹² Ntōn̄n̄ə nswon̄ə ni mə, “Wa Mu Mbĩnjèrè wa yĩ bi le n̄wà yĩ aa, à kù'ùnə a n̄kwərə mĩdà'à bo bi àfù'ù, ni m̄itsyè, bo bi m̄it̄i, nĩ àghu'usè ni n̄gha'a bo bi m̄bōōn̄.” ¹³ Mə yu'u n̄joo tsim jii mə i le ntswe a aburə bo bi a atu nsyè, ni a m̄m̄ n̄syè, ni a n̄kĩ miyaa, ni bə bi tsim bii bi le ntswe ghu aa, bi swon̄ə ni mə, “A mbo yu wa yĩ à n̄ān̄ə wa abèrè aa, bo bi a mbo Mú Mbĩnjèrè wa, tá m̄bōōn̄, nĩ àghu'usè, ni n̄gha'a ni m̄it̄i tá m̄ tswe a mbo bo n̄lwĩ'i n̄n̄kōn̄.” ¹⁴ Njoo jĩ wè jĩ swèrè jya ji n̄kwà i swon̄ mə “Amen!” Bìl̄i bya bi wó a nsyè mm̄i Nwĩ.

6

Iwen ale jyá

¹ Mə yə Mú Mbĩnjèrè wa a ke'è àwənə ale ya yĩ ntsyamb̄i a tit̄i jya ji s̄ambaa, mə yu'u àyoo ya yĩ mə a tswe nt̄i aa yĩ m̄'ò a tit̄i jya ji n̄kwà, a tōn̄n̄ n̄t̄i, n̄ju'u tsò mbèn̄, n̄swon̄ mə, “Zi!” ² Mə lentè n̄yè a lən̄ə yĩ fù'ù, n̄u a k̄'ò ghu atu, n̄tswe n̄ ñkerè a abo yu, bi fà àtsə'ətu n̄ifò ghu mbo, a fe'è tsò yu wa yĩ mə a mà'à n̄tsya aà, n̄ghèe a mm̄'a n̄tsò i tsyá.

³ Mú Mbĩnjèrè wa a bú n̄ke'è iwənə ale jya yĩ a ywe'e ji baa, mə yu'u àyoo ntswènt̄i ya yĩ a ywe'e ji baa, a swon̄ mə, “Zi!” ⁴ Mə yə lən̄ə yĩ m̄'ò yĩ a ghè'ə mə bōò, a fe'è, bi fà àdà'à a mbo n̄u yĩ mə à k̄'ò ghu atu bi fa a ndoò munw̄i n̄tsò ghu mbo, m̄fa ada'a ghu mbo mə tá à kwərə m̄bōōn̄ fàa atu nsyè, tá bə tigè nt̄sōb̄inə waa bo ni bo.

⁵ A kè'è mə awənə ale ya yĩ a ywe'e ji tarə aa, mə yu'u ayoo ya yĩ a tswènt̄i yĩ a ywe'e ji tarə aa, a swon̄ mə, “Zi!” Mə lentè n̄yè lən̄ə yĩ m̄f̄i ts̄n̄, n̄u yĩ mə à k̄'ò ghu atu aa a tswé ni figè a abo yu, ⁶ Mə yu'u àyoo yĩ m̄'ò a ghaà tsò n̄jĩ a tit̄i n̄joo jya mə i tswe nt̄i aa, nswon̄ə ni mə, “N̄kə'è àbaa ansan̄ yĩ m̄fùùrè a atú ifà'a n̄jwi yĩ m̄fùùrè, n̄kə'ə abaa misan̄ ji tarə a atú ifà'a n̄jwi yĩ m̄fùùrè. Lâ, ni tsuu n̄gi'i nĩ àt̄i m̄ilù'ù kè nĩ àt̄i m̄ighurè ló ta.”

⁷ A kè'è mə awənə ale ya yĩ a ywe'e ji n̄kwà aa, mə yu'u n̄jĩ n̄joo jya jii i tswe nt̄i jii i ywe'e ji n̄kwà aa, i swon̄ mə, “Zi!” ⁸ Mə lentè n̄yè lən̄ə n̄k̄rè yĩ i bə tsò àkwĩ'nè f̄in̄ə, n̄u yĩ à k̄'ò ghu atu, ìk̄m̄ yĩ i bə N̄iwó, Ala'a b̄iku bi bə a yon̄ə ghu n̄j̄m̄. Bi yátè m̄bi it̄i ji n̄kwà, m̄fa ada'a a mbo bo mə tá bo zwitè at̄i yĩ fùùrè ni munw̄i n̄tsò, bo bi n̄jĩ yĩ n̄t̄i, ni n̄ghòò ni n̄kwōn̄ bə, bo bi n̄à m̄i tsə'ə fàa atu nsyè.

⁹ A kè'è mə awənə ale ya yĩ a ywe'e ji n̄taà aa, mə yə b̄iku bi bə bii mə bi le nzwitè waa nlon̄ n̄ghàà ni Nwĩ bo bi ànnù yii mə bi le si swon̄ə nlon̄ n̄ghàà ni Nwĩ aa, ¹⁰ bo tōn̄n̄ə n̄yèə nswon̄ə ni mə, “Mm̄'àmbi Mbu'utəmbi, yĩ à laa mm̄ānsè mbə annù n̄n̄kōn̄, òo yu'utè i ywe'e aa a noò àkè, i bōn̄ sa'a batu nsyè, i n̄n̄ n̄gi'i a nu bo, n̄lon̄ mə bi le nzwitè a yĩ' i aa e?” ¹¹ Bi le ntigè m̄fa atsə'è yĩ fù'ù a mbo bo ni atu ni atu, n̄swon̄

mə tã bo bɔɔ mmäintə a ni mü àtɪi noð tã ñdùu ɲgàɲakorê jyaa a mûm àfà'à, ni bìlɪm byaa bìi bi tswe nɪ ñzwītə tsɔ bo aa, tã i ku'u.

¹² A kè'è mə awen aɛ ya yïi a ywe'e ji nto'o aa, mə lèntə ñyə nsye i tsigìnə ni mītìi, noð bəɲkə nfi tsɔ mɪkwĩ'ĩ, sàɲ yïi à luu aa a tigè mbəɲ mbə tsi'ĩ tsɔ àlèə. ¹³ Mɪɲjɔɲ mii mi tswe a aburə aa mi wókə a nsye tì bəɲ a noð yïi mə àfisè yì tì a tsigè ati ya aa. ¹⁴ Aburə a bwekə yi tsi'ĩ tsɔ nìbù'ù ni aɲwà'ànə nii bi kəgə nɔ'òsə. Mɪnta'a mɪ tsim bo bì bìkɪɲkì bi tsim bi lo'òsə a adigè yïi mi bi le ntswe ghu aa. ¹⁵ Bifò bì fàa nsye nì bə bì wè, ni bità bi ntso, ni ɲgǎɲkabə, ni ɲgǎɲmitìi, bo bì bə bi tsim, ibù'ù bo bə bìi bi sɪ ibù'ù bə, bi tigè ñləəntə a mum ibù'ù ɲgɔɔ, bo bì a ɲji'ĩ ɲgɔ'ò mɪnta'a mya, ¹⁶ ñtwonə nɪ ɲgɔ'ò jyaa bo bì mɪnta'a mya nswonə ni mə, “Wò a nu bí'ĩ, ɲkɪɲtə a yi'ĩ fàa nsi ɲù ghù mə à ɲàɲnə fàa nɪ àbərə aa, bo bì a nɪ àlwi ntɔɲə Mú Mbɪɲjərə, ¹⁷ ñlɔɲ mə ɲjwì àlwintɔɲ yì ɲwè yàa ya i zì mə. ɲù yïi mə mbə a təə a nsi bo aa, à nɪ wò aa ɛ?”

7

BaIsrael bya 144,000 mə bi le ntswe nɪ àwenə Nwì aa

¹ Ma ya a ghəə ki tsyǎ mə yə baangel bi nɪkwà, bi təə ni mɪbuu mi atu nsye mù mi nɪkwà, ɲkɪɲə nɪ fɪfərə yïi mə à tswe nɪ mbɛɛ mbi ji nɪkwà aa, mə tã à tsuu fàa atu nsye tsyà, ñtsuu atu ɲki miyaa tsyà, kə bə a nɪ ìtì jì tsi fàa mbi tsyà. ² Mə bú ñyə angel yì mò'ɔ a ló a mbi nsà'a noð ñtswe nɪ àwenə Nwìɲgɔɲ yïi mə à tswe ntìi aa, ñtɔɲə ntwonə baangel bya bi nɪkwà mə bi fà mə mɪda'a mə bì ta ɲgi'ĩ a nɪ àtu nsye bo bì a ɲki miyaa aa, ³ ñswonə ni a mbo bo mə, “Nɪ tsuu ɲgi'ĩ a nɪ àtu nsye, ni ɲkì miyaa, bo bì a nɪ ìtì ta, nywe'e noð yïi mə, bi ɲɪɲ mə awenə a nɪjənə ni nsi ɲgǎɲfà'á Nwì yi'inə.” ⁴ Bi swonə a mbo mə mə bə bìi mə bi tswe nɪ ñɲɪɲə àwenə Nwì a nsi bo aa bi bə aa ntsù'u ɲgkhi yì fùurə ni mɪghum mi nɪkwà ñtsò ji nɪkwà. Bi le ɲɲɪɲ awenə a nu bə a ɲgwè'ɛ Israel ntsimə. ⁵ A atsə Yuda tã bì ɲɪɲ awenə Nwì ya a nu bə ntsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Reuben ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Gad, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, ⁶ a atsə Asher, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Naphtali, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Manassey, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, ⁷ a atsə Simeon, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Levi, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Issachar, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, ⁸ a atsə Zebulum, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, a atsə Joseph, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà, ñtigè ɲki ɲɲɪɲ a atsə Benjamin, ñtsù'ù nɪghúm ñtsò baà.

⁹ Ma yú a ghə mə ki tsyǎ, mə lɪi ñyə mǎ mbəm ñnɔð yïi mə kaa mbə bi wa'à sɔɲ, i ló a nɪ ìtoɔ i tsim, bo bì a nɪ ìtsə ìtsim, nɪ ɲgwè'è bə ìtsim, bo bì a nɪ mɪghàa mi ìla'a mɪtsim, i təə a nɪ àbərə ya, bo bì a nsi Mú Mbɪɲjərə wá, ɲwe'e ìtsə'è jì fù'ù, ñtugitə ijaɲ mɪghə a mbo bo, ¹⁰ ñtɔɲə tsi'ĩ nɪtìi ñswonə ni mə, “Annú nyweensə bə a tswe aa a mbo Nwìɲgɔɲ yì'inə mə à ɲàɲnə fàa abərə aa, bo bì a mbo Mú Mbɪɲjərə wá.” ¹¹ Baangel bya tsi'ĩ bɪtsim le ɲki ntəə ɲkarisə abərə ya bo bì bilii bya, ni ɲjoo jyaa mə i tswe ntìi aa ji nɪkwà, bo bì tsim le ɲwò a nsye àkùu kuu, wa ansi abərə ya mmii Nwì, ¹² ñswonə ni mə,

“Amen!
Mboɔnə, ni ɲgha'a,
ni mɪtsyè, nɪ mɪfá mbi'ikə,

nĩ àghu'usè,
nĩ mĩdà'à, nĩ mĩtì,
tá mĩ tswe a mbo Nwĩngòŋ yì'ìnè,
nlwĩ'i nĩŋkòŋè. Amen."

¹³ Ndi wa yĩ mò'ò a tigè ñghaa a mbo mè, nìbetə gha mə, "Bè bú mə bi we'e itsə'è jĩ fù'ù aa à nĩ bìwò aa ε? Bo lo aa fə aa ε?"

¹⁴ Mè kwĩ'i ghu mbo mə, "Taà, ò zĩ."

A swonj a mbo mè mə, "Aa bè bya mə bi fè'è mə a múm ñgĩ'i yĩ nti ya aa. Bo sĩ'i mə itsə'è jyaa, ñghirə i tigè mfu'u nĩ àləə Mú Mbĩnjərə wá.

¹⁵ Aá ñjĩ'i ànnu yĩi mə bo təə a nsi abərə Nwĩ mfa'a ghu mbo nĩ àsĩ'ìnè nĩ ìtugə, a múm ñdámà'a Nwĩ aà.

Yu wa yĩi mə à ñaŋnə wa abərə aa à ka tsirə waa nĩ ntáj yì wá.

¹⁶ Kaa ñjĩ i ka yì wa'à waa bú ñka nyanə, kaa ñjĩ ñkĩ wa'a waa kii nyanə. Kaa tá nìndò bo bì ñlòò ìdigè wa'à waa kii ntəə.

¹⁷ Nlonj mə Mú Mbĩnjərə wa mə à tswe a titi abərə ya aa, àa bə ntsèmbi wáà

i ki tsyàsè nĩ waa a ìdigè bì nanəbirə ñkĩ ntswènti,
tá Nwĩ à ye'e mĩlàà mĩtsim a mi'i bo."

8

Iwen jii i ywe'e ji sambaa aà

¹ Nòò yii mə Mú Mbĩnjərə wa à le ñkè'ε awen ya mə a le nywe'e ji sambaa aa, ìdigè le nsi'i a aburə mə swee, a nĩ àti nòò, kaa ayòò tsu a wa'à ghàà. ² Mè tigè ñyə baangel bya bi sambaa mə bi təə a nsi mi'i Nwĩ aa, bi fá ntàn jì sambaa a mbo bo.

³ Angel yì mò'ò à le mbù ñzi ntəə a mbèε nìkèntè nì mò'ò nì mà'anwĩ, ñtugitə akanə ntòò ñjoo mmà'a Nwĩ yì gold; bi fá ñjoo mmà'anwĩ jì lùmtè jì ghà'àtè mə tá à fa a bò'ò ìtsà'àtənwĩ jii bè bi Nwĩ bitsim le si tsá'àtə aa, wa atu nìkèntè nì mò'ò nì mmà'anwĩ nì gold nya mə nì le ntswe wa nsi abərə aà. ⁴ Fìli fì njoo jì lùmtè jya bo bì ìtsà'àtənwĩ jya le si tigè nlo wa mbo angel wa ñkò'ò nì a nsi mi'i Nwĩ. ⁵ Angel wa à le ntigè nlogə akanə ntòò ñjoo mmà'anwĩ ya, ñlwensə nì mò'ò yii i le nlo wa nìkèntè nì mò'ò, mma'a a nsyé. A mà'à mə aa, m̀bèŋ ká ñkumə, ñjĩ i ghaà, m̀bèŋ wa'àkè, ñsyε i tsiginè.

Ajan yii mə bi le ntəŋ ntàn jì mbii jì nikwà aà

⁶ Baangel bya bi sambaa mə bi le ntugitə ntàn jya ji sambaa, bi le ntaŋntə nú yàà a ntəŋè.

⁷ Angel yì ñtsyàmbii à le ntəŋ yii ntàn, bi ma'à miwèè nì mò'ò yii bi le mforə a bò'ò àləə aa, a atu nsyε i sigè ntəə àti nsyε yii a ywe'e ji tarə aa bo bì àti ñtì yii a ywe'e ji tarə, ñkĩ ntəə ñgèè yì mfwé ñtsimè.

⁸ Angel yii à ywè'è bi baa aa a tigè ntəŋ yii ntàn, bi ma'à àyoo yì mò'ò yii mə a le mbə tsò nta'a yì wè yii i khi aa, a múm ñkĩ miyaa; ⁹ àti ñkĩ yii a ywe'e ji tarə aa, a bəŋkè ñtigè tsò aləə, àti njòò ñtsim jii mə le ntswe ntii maa ñkĩ miyaa nywe'e ji tarə aa i kwokè; bi tá ñgĩ'i nĩ àti ibán jii a ywe'e ji tarə aa tsi'ĩ tsim jii i le ntswe ghu aà.

¹⁰ Angel yĩ à le nywe'e bi tarə aa à le ŋki ntəŋ yĩ ntàŋ. Fĩnjòn fĩ wè fii fi le si khi mbanə tsò ŋkà'à aa, fi le nłó a aburə ŋwo nĩ àtiĩ mĩŋki yĩ mə a ywe'e mi ntarə aa, bo bi bĩnanəbĩrə. ¹¹ Īkũm fĩnjòn fya à ni Mĩlwi'ĩtsegə. Àtiĩ mĩŋki mya yĩ a ywe'e ji tarə aa, le mbəŋ ntigə nłwi tsegə, bə bĩ ghà'atə bii bi le nno aa bi le ŋkwokə nlon ajànə mə ŋki wa i le si lwi aa.

¹² Angel yĩ à ywe'e bi nikwà aa a tŋŋ yĩ ntàŋ, bi tigə ntəŋ ŋgĩ'i a nĩ àtiĩ noò yĩ a ywe'e ji tarə aa, nĩ àtiĩ san yĩ a ywe'e ji tarə aa, nĩ àtiĩ mĩŋjòn yĩ a le nywe'e ji tarə aa. Ma mũa ajàn àtiĩ ŋkà'à yaa yĩ a le nywe'e ji tarə aa a le mbəŋ ntigə mfii; àtiĩ njwi yĩ a le nywe'e ji tarə aa kaa wa'à bù mfu'u; kaa àtiĩ itugə yĩ mə a le nywe'e ji tarə aa kaa a wa'à nĩ ŋkà'à kĩ ntswe.

¹³ Mə bú ŋghəə ki yə, nu'u àbu'umbə̀rə yĩ m'ɔ yĩ à le si dārə ni a ndəŋ tsi'ĩ yũyu aa, a yə'è nĩ nĩ yĩ ntiĩ, nswonə nĩ mə, "Womə! Womə! Womə a nĩ ŋgĩ'i yĩ ntiĩ yĩ i ka bú kuu a nu bə bii bi tswe fàa atu nsye aa, a noò yĩ mə abugə baangel bú bi tarə ka tŋŋ i jyaa ntàŋ aà!"

9

Ntəŋ yĩ i ywe'e ji ntaà aà

¹ Angel yĩ à le nywe'e bi ntaà aa a tŋŋ yĩ ntàŋ, mə yə fĩnjòn fii fi le nłó a aburə ŋwo a nsye aa, bi fà key yĩ mə à le si ŋa'a ntsũ ataa yĩ tsò ntsə ya aa ghu mbó. ² A le ŋa'a ntsũ ataa yĩ tsò ntsə ya, fili fi fē'e wa ntsũ ataa, mbə tsi'ĩ tsò fii mə fi fē'e a nĩ nta'a yĩ bi tɔɔ a ntiĩ àlòò aa, ŋghirə nĩnòò bo bi idigə tsim fii. ³ Ŋgwèè̀nə le ntigə mfe'e wa ni fili, nsigə nluu a nsye, bi fà adà'à yĩ mə a le mbə tsi'ĩ tsò à yi bāŋgaa bi bi bii bi tswe a atu nsye aa a mbo bo; ⁴ nswonə a mbo bo mə, tá bo tsuu ŋgĩ'i a nĩ ŋgèè kə àyoo ayəŋ, kə nĩ àti yĩ tsu ló tsə. Lá mənə nanşə ntşə ŋgĩ'i aa tsi'ĩ a nu bə bii mə kaa àwenə Nwĩ ya sà a nitsenə nsi bo tswe aà. ⁵ Bi le mmà'atə mə tá ŋgwèè̀nə jya nne ni bo a atu bisən bi ntaà, lá ntsə waa ló bāŋnə zwitə, ŋgĩ'i yĩ mə bi le si dī ni bo aa, i le mfinə yĩ ŋu yĩ mə aŋgaa yĩ bi a loo yĩ aà.

⁶ Aa yĩ bə maa noò aa, tá bə ka nłɔ ni nìwo kaa wa'à yə; bo ka yĩ ki yə'ətə ni a ŋkwo, tá nìwo bāŋnə ŋka ŋkhə nĩ waa.

⁷ Ŋgwèè̀nə jya le mbə aa tsi'ĩ tsò biləŋə bii mə bi tanʔə a ŋghèè nĩ bù a ntsə aà. Bi le ŋwe'e njoo jĩ m'ɔ jii i le mbə tsi'ĩ tsò itşə'ətu nifò gold aa atu bo; mĩnsi myaa bāŋnə mbə tsò mĩ bə, ⁸ inŋŋ jyaa i bə tsò inŋŋ bāŋgyè, mĩsŋ myaa bə tsò mĩ takurə; ⁹ àyoo yĩ a le mbə tsò ŋguù ntsò yĩ mə bi ghirə nĩ àtiĩ aa a tswe a nigò bo, mibā myaa mi ju'u tsi'ĩ tsò bikaligə bĩ ghà'atə bii biləŋə swūŋə ŋghèè ni bu a adigə ntsə aà. ¹⁰ Mĩŋkũu myaa mi le mbə tsi'ĩ tsò mĩŋkũu mi bāŋgaa bi bi ŋki ntswe nĩ mfeè nta nĩ bə ghu tsò bāŋgaa bi bĩ. Adà'à yaa a nłənsə bə ghu ni bisən bi ntaà a ntswe aa wa mĩŋkũu bo. ¹¹ Mfò yĩ à le ntswe atu bo aa, à le mbə angel yĩ mə à le mfe'è aa wa nĩ ataa yĩ tsò ntsə ya aà; ĩkũm yĩ ni nighàà ni baHeber i bə Abadon, baGrikia twonə nii ni Apollyon.*

¹² Ŋgĩ'i yĩ ntiĩ yĩ ntiĩ yĩ ntsyambii i tsyà mə; lá, yə nì, wa jĩ ji baa i burə ki yŋŋə.

Ntəŋ yĩ i ywe'e ji nto'o aa bə ŋgĩ'i yĩ ntiĩ yĩ i ywe'e ji baa aà

* **9:11** ŋjĩ'ĩ yĩ i bə aa mə, yu wa yĩ mə ta ŋgĩ'i aà

¹³ Angel yĩ à ywe'e bi nto'o aa a tón yĩ ntàn, mè yu'u ñji i lô ni mändön mya mi ñikwà mii mi le ntswe wa mibuu mi ñikentə ni mo'ɔ ni mmà'anwĩ nĩ gold, mə ni ntswe a nsi mi'i Nwĩ aa, ¹⁴ ñswonə ni a mbo angel wa yĩ mə à le nywe'e bi nto'o, ntugitə ntàn ya aa mə, "Fɛɛ baangel bya bi ñikwà mə bi kwere wa mbèè ñkĩ miyaa Euphrates yĩ wè wa aa." ¹⁵ Maa ajàn bi le mfèè baangel bya bi ñikwà, bii mə bi le ñkwerə nyu'utə nĩ noò ma wa, nĩ ñjwi mà ya, ni sàñ ma wa, nĩ àlòò ma ya, a nzwitə mbèè bə yĩ i le nywe'e ji tarə aa. ¹⁶ Mə le nyu'u nduù bĩsogyè bya mə bi le ñko'ɔ bĩlənə bi ntsò bya aa, i le mbə ntsù'ù ji ñighum ñgaa ntsù'ù ji ñighum ñgàà ji baà. ¹⁷ Aà àjàñ yĩ mə mə le nyə bĩlənə bya wa ni ñjèè təə təə aa a yuà: Bə bii bi le ñko'ɔ bĩlənə bya aa le ñwe'e ñgùu ntsò a nigò bo i banə tso mo'ɔ, mfi tso sarphire, mbanə tso sulphur. İtu bĩlənə jya i le mbə tso ji bĩtakurə, mo'ɔ bo bi fili, ni sulphur fè'è ni a ntsù bo. ¹⁸ Ngi'i juà ji tarə, mo'ɔ, fili ni sulphur wa mə à le si fè'è wa ntsù bĩlənə bya aa le nzwitə mbèè bə yĩ i le nywe'e ji tarə aa. ¹⁹ Adà'à bĩlənə bya a le ntswe aa a ntsù bo, ni a mĩñkùu bo; mĩñkùu myaa le mbə aa tso no jii i tswè nĩ İtu aa, bo tigè ñlogə nləənsə nĩ bə ghu.

²⁰ Abùgə bə bya bii mə ngi'i mà jù le ñwa'à zwitə aa kaa le ñwa'à mĩntii myaa bəñkə ñkentə ñghirə İnnu jĩ bi jii bo le si ghirə aa, kə ñkentə mmii bĩdemon bo bi mĩñkobə mii bi le nnañsə ni gold, ni silva, ni abwɛɛ ni ñgò'ɔ, kə nĩ àtĩ, mii kaa mi si idigə yə, kaa wa'à ni İnnu yu'ù, kaa wa'à təə aa; ²¹ kaa bo le ñwa'à kə ñkentə a ñka nzwitə bə, kə annu bĩsòrə, kə annu ajirə kə iyərə waa.

10

Angel yĩ mo'ɔ bo mĩntsiřə ñibù'ù nĩ àñwà'ànə

¹ Mə le mbù nyə angel yĩ ñwè yĩ mò'ɔ a lô a aburə nsigə ni a nsyè, ñwe'e mbà'à a nu yu, kùrisə a karisə àtù yĩ; nsi yĩ i tã tso nĩndò, mĩkà'à mi bə tso ñtə'ə, ñkhi tso mo'ɔ. ² A le ntugitə a mĩntsiřə ñibù'ù nĩ àñwà'ànə nii bə ña'a aa a abo yu. Nte'e akòrə yĩ yĩ mà'à a atu ñkĩ miyaa, ñte'e a yĩ ñkwàbə a atu nsyè, ³ ñtəñnə nĩ ñji yĩ i le mbə tso takurə a nwurə aa. A təñnə mə ñghaa aa, mibən j i kùm ñgaa ji sàmbaa ñkwi'i. ⁴ Mbən yá i kùm mə ñgaa ji sàmbaa aa, mə ghèè mə mə ñwà'ànə annu ya a nsyè, ñyu'u ñji i lô a aburə nswonə mə, "Lò'òsə annu ya mə mbən ya i kùm ñgaa ji sàmbaa nswonə aa, ñtsee a nsyè lõ ñwà'ànə!"

⁵ Angel wa mə mə le nyə a təə a atu ñkĩ miyaa bo a atu nsyè aa, a ñentə àbò yĩ yĩ mà'à a aburə, ⁶ ñkaa nĩ İkùm yu wa yĩ mə à lwĩ'i nĩñkon, yĩ mə à le nnañsə aburə bo bi ñjòò tsim jii i tswè ghu, ñnañsə nsyè bo bi ñjòò tsim jii i tswè ghu, ñkĩ nañsə ñkĩ miyaa bo bi ñjòò tsim jii i tswè ghu aa, nswonə mə, "Wa bi ka wa'à noò bú ñghense! ⁷ Nòò yii mə angel wa mə à ywè'e bi sàmbaa à ka tən yĩ ntàn ya aa, tã Nwĩ à mañsə ñghirə annu yii mə à le ñkà'à, ñləə a alò'òsə, tsi'i a ajàn yii à le nswonə a mbo ñgàñafà'à ji, ñgāñntoò ji aa."

⁸ Nji ya mə mə le nyu'u i ghaà ñlo a aburə aa, i bú ñghaa a mbo mə ñswonə mə, "Ghèè ñkwerə ñibu'u nĩ àñwà'ànə nya mə bi ña'a ni tswè a abo angel wa mə à təə a atu ñkĩ miyaa, bo bi a atu nsyè aa."

⁹ Mè tigè ñghæe ñswonj a mbo angel wa mæ tâ à fa mũntsĩrê ñibù'ù nĩ àñwà'ànè nya a mbo mè; a swonj a mbo mè mæ, “Kò ñkurê! A ka ki lwĩ a to'o wò, lá i ki lĩi a ntsũ wò tsò Nwũ.” ¹⁰ Mè gheè ñkwere mũntsĩrê ñibù'ù nĩ àñwà'ànè nya ñkurè; a lĩi a ntsũ mè tsò nwu, lá mè kùrè mè ñĩmĩ aa, a ka ñlwi a ato'o mè. ¹¹ Bĩ tigè ñswonj a mbo mè mæ, “O ka bũ ki kè'ènè annũ yĩ mæ Nwĩ à kà'a nlonj ñgwè'è bè, nĩ itoo itoo, mighàà mi itoo itoo, nĩ bifò bi tsim aà.”

11

Annũ biyefè bya bi baa

¹ Bĩ fã figè a mbo mè a bè tsi'ĩ tsò àtĩ yĩ tswĩ'ĩ, ñswonj a mbo mè mæ, “Bĩnè mfigè ndámà'anwĩ ya, bo bì ñikèntè nĩ mɔ'ɔ nĩ mmà'anwĩ nya, ñsəj bē bii mē bi gha'asē Nwĩ ghu aà. ² Lá tsuũ ghò ñsàñ ndámà'anwĩ ya abeε figè. Màmàtè ma ya a abeε, ñlonj mæ bi fã mē a mbó itoo itoo bo ka yĩ tigè ki ññtə ñjò'ò àla'a ya mæ i làa mànsə aa a ñjĩm bìsàñ mighum mi ñikwà ñtsò baà. ³ Mè aa fa mĩdà'a a mbo biyefè ba bya bi baa, tâ bo tigè nyu'u ntoo ñkè'ènè nĩ annũ yĩi a ka ki fè'è aa a ñjĩm ñjwi ntsu'ù yĩ fùurè nĩ ñkhĩ ji baa nĩ mighum mi nto'o, ñwe'ε mikwi'ĩ.”

⁴ Biyefè bú bi baa àa itĩ olive jya ji baa bo bì itetè lám jya ji baa, mæ i tæ a nsi Mmà'ambĩ àtu nsye yù aà. ⁵ Nù tsu à bē lɔɔ nłəənsə waa boñ mɔ'ɔ ka swĩ'Inè a ntsũ bo i tɔɔ yi. Nù yĩi mæ a lɔɔ nłəənsə waa aa tâ à zi mæ bi ka zwitə yi ma mùu ajàñè. ⁶ Bo tswe nĩ mĩdà'a a ntswà àbùrè mæ tâ ñbèñ tsuu loo a nĩ mĩtugə mi ñjwi mĩi bo kè'ènè ntoo yàà ya aà. Bo ki ntswe nĩ mĩdà'a a ñghĩrə mæ tâ ñkĩ i bəñkə ntigə aləə, bo bì a mmà'a m̄buu mighòò mi ñkwonj bē mĩ ghà'atè a atu nsye a nĩ ñdũu ñgaa yĩi bo kəñ aà.

⁷ Bo bē ki mànsə a nswonj annũ Nwĩ ya nĩ ñsi nĩ nsi boñ nàà mĩtsə'ə ya mæ i lò wa mfəñ àtaa yĩ tsò ñtso ya ñkɔ'ɔ aa, i ka mà'a waa nĩ ñtsò, i zwitə waa, ⁸ tâ ikú jyaa tigè nnoñtə a mfāñnə ñjò'ò àla'a yĩ ñwè ya, wa adigə mæ bi le ñkwèentə mà'ambĩ wàà ghu mæ bi naa ikúm yĩ nĩ Sodom kè Egypt aà. ⁹ A ñjĩm ñjwi ji tarə nĩ àtĩi, tâ ñgwè'è bè, nĩ bè bii mæ bi lo a itse itse bo bì bii mæ bi ghàà mighàà mi itu itu bo bì bè bii mæ bi lokè a itoo itoo, tâ bì tɛ'ε mĩ'ĩ myaa a nĩ ikú jyaa, ñki ntuu mæ kaa mbə bi wa'a waa a nisyè twinè. ¹⁰ Bè bii bi tswe a atu nsye aa, baa yĩ tigè doritə nlonj ñgaa yàà, i kii ki ji dorə, i kwenə nĩ ñjoo, ñlonj mæ ñgāñntoo ma jũ bi baa, bi le si nanşə mbə ñgi'ĩ a mbo bè bii mæ bi tswe a atu nsye aà.

¹¹ Lá ñjwi bú ñghèə ki tsyà ji tarə nĩ àtĩi, àzwĩ ntswènti a lò a mbo Nwĩ ñkũu a nu bo, bo biinè ñtəə nĩ mĩkòrə myaa, ñibɔ'ɔ nĩ wè tswa bè bii mæ bi le si lĩi waa aà. ¹² Bo tigè ñyu'u ñjĩ i lò a aburə ntəñnə nswonj a mbo bo mæ, “Kɔ'ɔ nzi nĩ faa!” Mbà'à logè waa tsi'ĩ a nsi ñgāñkibàà jyaa bo kɔ'ɔ ñghèə a aburə, bo təə nlii. ¹³ Tsi'ĩ maà noò, ñsyε i tsiginè tsi'ĩ nĩ mĩtĩi, àtĩi yĩi a ywe'e ji ñighum a nĩ ñjò'ò àla'a ya a wò. Bĩ zwitè bē ntsu'ù ji sàmbaa wà noò mæ ñsyε i le si tsiginè aà. ñibɔ'ɔ nĩ wè tswà àbùgè bē bo gha'asè Nwĩ aburə.

¹⁴ Ñgi'ĩ jii i ywe'e ji baa, i tsyà mē, yē nē, jii i ywe'e ji tarə i tigè tsi'ĩ a abó.

Ñtāñ yĩi i ywè'e ji sàmbaa aà

¹⁵ Angel wa yĩ à ywe'e bi sàmbaa, a t̄ɔŋ n̄t̄ɔŋ, ñjĩ nnòò i fe'e a aburè n̄t̄ɔŋnè nswonè ni m̄, "Annù nif̄ɔ n̄syɛ yù a b̄ɛŋkè m̄ n̄tigè annù nif̄ɔ Mmà'ambĩ yi'inè, bo bì à yĩ Kristo yĩ, yĩ à ka yĩ tigè mbu'utè i lwĩ'ĩ n̄ĩŋkonè." ¹⁶ B̄il̄il̄i bya m̄ighum mi mbaa n̄tsò n̄ikwà, bya b̄il̄i bi le n̄tswe a itu ib̄èrè bo a nsi Nwĩ aa, bo wò a n̄syɛ àkùu kuu, m̄m̄i Nwĩ, ¹⁷ n̄swonè ni m̄,

"M̄bi'ikè a mbo wò, Mmà'ambĩ Nwĩŋḡɔŋ Mbu'utèmbĩ, yĩ m̄ ò t̄swe t̄s̄ĩts̄ɔŋ, m̄bè yĩ ò le n̄tswe a mb̄i, ñlon̄ m̄ ò kwèrè m̄ midà'á mo m̄ wè mya n̄lòḡinè ñka mbu'utè mb̄i aà.

¹⁸ Itoo i le n̄tigè n̄luu n̄i àlwint̄ɔŋ, nòò àlwint̄ɔŋ ghò wa à kù'ù m̄, bo bì nòò yĩ m̄ bi t̄swe n̄i n̄sa'a b̄iku bi b̄é ghu aà, ñki m̄bè noò yĩ m̄ bi t̄swe n̄i n̄tsò'ò if̄à'a ñḡãŋf̄à'á jo, ni ñḡãŋntoò jo, ni b̄é bo bì t̄sim, ni b̄é b̄il̄i bi b̄ò'ò ikùm ghò aà, b̄é bi k̄ègè k̄è b̄é bi wè. Nòò à kù'ù m̄ m̄ baa ta ñgi'i a nu b̄é b̄il̄i m̄ bi le si ta ñgi'i a n̄i àtu n̄syɛ yù aà."

¹⁹ Ndámà'anwĩ a aburè i le ña'anè n̄t̄ɔŋ, bi yè n̄i ñkòm àkàà ya i t̄ɔŋ wa m̄m̄ n̄dámà'a yu, m̄b̄ɛŋ i ñwa'ákè, ñjĩ i ghaà, m̄b̄ɛŋ i kumè, n̄syɛ i t̄siginè, m̄iwèè m̄i m̄b̄ɛŋ m̄i wè m̄i wò.

12

M̄angyè wa b̄ò ñd̄é̄f̄ɔ w̄á

¹ M̄è yè àlènsè yĩ wè a fe'è a mb̄à' à àbùrè, m̄angyè a fe'è ghu, ñwe'è n̄n̄n̄ò t̄s̄i'ĩ t̄s̄ò it̄s̄ò'è j̄i, s̄àŋ a t̄swé ghu ñj̄i' i m̄ikòrè, a we'è àts̄ò'ètu nif̄ɔ ni m̄in̄j̄ɔŋ ghu n̄ighum n̄tsò baà. ² A le n̄tsigè mu, àj̄àn yĩ m̄ mu wa à le si yanè bo bì ñgi'i yĩ m̄ à le si yè wa a ñjwe mu wa aa i ghirè a yè'è. ³ Alènsè yĩ m̄ò'ò a bú ñku'usè m̄fe'è a aburè, m̄è ghèè ki yè mamù'ù ñd̄é̄f̄ɔ yĩ a ghè'è boò n̄tswe ni itu j̄i s̄ambaa ni m̄in̄d̄ɔŋ mi ñighum, ñki n̄tswe ni it̄s̄ò'ètu nif̄ɔ ni k̄ègè j̄i s̄ambaa wa n̄i it̄u j̄i jyà. ⁴ Ñkuù yĩ i swuŋ m̄in̄j̄ɔŋ m̄i mi t̄swe a aburè aa at̄i yĩ f̄uùrè a t̄it̄i j̄i tarè, m̄ma'a a atu n̄syè. Nd̄é̄f̄ɔ wa a t̄ɔŋ a nsi m̄angyè wa m̄ à t̄sigè mu wa aa, m̄betè ni m̄è yu m̄i m̄u yĩ wa a noò yĩ à jwe.

⁵ A jwe m̄mb̄ãŋnè yĩ à le n̄tswe n̄i m̄bù'utè itoo itoo n̄i ñgwànè àt̄i. Lá bi ghènsè ñlògè m̄u yĩ wa ñkò'ò ñghèè ni ghu a mbo Nwĩ, wa abèrè yu. ⁶ M̄angyè wa a kh̄è ñghèè a n̄ta'a m̄iwèè m̄i wèè, a adigè yĩ Nwĩ à le n̄tan̄t̄è adigè ghu mbo, m̄è t̄á bi tigè ñkò'o yĩ ghu, a ñj̄im m̄itugè m̄i ñjwi n̄tsù'ù yĩ f̄uùrè n̄i ñk̄h̄i j̄i baa n̄i m̄ighum mi n̄to'o.

⁷ N̄tsò i fe'è a aburè, Michael bo bì baangel bi bì ma' à ni a nd̄é̄f̄ɔ wa n̄i n̄tsò. Nd̄é̄f̄ɔ wa bo b̄il̄i baangel bi k̄i n̄ma'a n̄i Michael n̄i n̄tsò. ⁸ Lá bi le ñgha'a a nd̄é̄f̄ɔ wa, kaa abwarè yĩ t̄s̄i a wa'a a mbo bo a aburè bú n̄tswe. ⁹ Bi le n̄tigè m̄fi'isè mamù'ù ñd̄é̄f̄ɔ wa m̄m̄à'a a n̄syè, ñd̄é̄f̄ɔ ma ghú a b̄é aa àlwènè no ya, m̄è bi t̄wonè ni Devil ñk̄i n̄t̄wonè ni Satan aà, m̄è à ni ñḡãŋmbwè'èsè m̄b̄i n̄tsim aà, bi fi'isè yĩ m̄ma'a a atu n̄syè bo bì baangel bi. ¹⁰ M̄è yu'ù ñj̄i i t̄ɔŋnè a aburè n̄swonè ni m̄, "Annù nyweensè b̄é ni m̄idà' à m̄i Nwĩ, n̄i annù nif̄ɔ Nwĩ yi'inè bo bì àdà'a Mú yĩ Kristo á yĩ m̄è t̄s̄ĩts̄ɔŋ. Nlon̄ m̄è ñu wa m̄è à ki si t̄ɔŋ ni a nsi mi' i Nwĩ ñn̄in̄j̄è n̄i ñnnù a nu b̄il̄im b̄i'inè a asi'inè bo bì n̄itugè aa, bi fi'isè m̄è yĩ a aburè m̄ma'a a

nsyê. ¹¹ Bi le ñgha'a yi aa nî àlèè Mú Mbínjèrè wa, bo bì ni ñìghàà ni ntoo ya yíi mæ bo le si swonjè aa, bo bì àjàn mæ kaa bo le ñwa'á ìbìnnú waa línjè lá mbañne ndoritè mæ mbæ bi fá ñtwéntíi yàà ñkwo aà. ¹² Tigè ndoritè mbá aburè ni bù bìi ni tswe ghu aà! Lá ñgi'i a nu wò, mbá nsyè, ni ñkí miyaa. Nlonj mæ Devil à sigè m'è ñzi a mbo wò ni àlwintonj yí wè. Nlonj mæ à zi mæ, nòò yí à ghù'ùtè aà."

¹³ Ndáfò wa à yè mæ a ajànjè mæ bi f'isè mæ yi mma'a a nsyè aa, ñfem ntsù yi, ñfure ñí mánjyè wa mæ à le ñjwe múmbànjè wa aà. ¹⁴ Lá bi fa mbà mi maghoo yí ñwè mi mbaa, mánjyè wa a darè ni mu, ñkhè no ya, ñghèe a nta'a miwèè miwèè, a adigè yíi mæ bi le ntswe ñí ñka ñko'ò yi ghu, a ñjím ilòò ji tarè ni àtíi. ¹⁵ No ya i tigè ñswi'i ñkí a ntsù yu tsi'i tsò ñkí miyaa, i jwu'ù ñyonjè ni a ñkonjè mánjyè wá. ¹⁶ Lá nsyè i le nzi a ñkwetè mánjyè wa, ñña'a ntsù yi, mmi ñkí miyaa wa mæ ñdáfò wa à le si swi'i a ntsù yu aà. ¹⁷ Ndáfò wa à le ntigè ñlwisè ntonj a nu mánjyè wa, ñlo ñghèè yi, ñtigè mma'a ñí ñtsò a ñí àbùgè ñgwè'è mánjyè wá, a nu bo bìi mæ bi lèè ndi'i Nwí ñkíi nswonjè ñí ànnù a ñjaa Yesu. [¹⁸ A le ntigè ñghèe ntøè yi a ñí àwàn] a mbèè ñkí miyaa.]

13

Ñnàà mìtsè'è jya ji baà

¹ Mæ yè nàà mìtsè'è i f'e'è ni a múm ñkí miyaa, ñtswe ñí mìnðonj mi ñìghum ni ñtu ji sàmbaa, ñtsè'ètu ñifò jì kègè ji ñìghum i tswè a atu mìnðonj mi mya, ñkúm mbègìtè i tswè wa ñí ñtu ji jyá. ² Nàà mìtsè'è ya mæ mæ le nyè aa i le mbè tsi'i tsò takurè, mìkòrè mi bè tsò m'ì bu'umbèè, ñtsù yi bè tsi'i tsò yí naanjyè. Ndáfò wa a fa m'ìdà'á mi bo bì àbèrè yi bo bì àdà'á yi yí wè a mbo nàà yá. ³ Atú yí yí m'ò'ò a tswè ñí àla'a yíi a finè tsò a zwitè naà yá, a ti bè aa bonj àl'à ya mæ a le mbè zwitè yi aa a yòò mæ. Ànnù a gha'a bè bitsim a atu nsyè, bi tigè ñyonj naà yá. ⁴ Bè le mmii ndáfò wa nlonj mæ à le mfa ada'á yi ya a mbo nàà ya aà. Bo le ñkí ntigè mmii ñí nàà mìtsè'è ya nswonjè ni mæ, "Ñù yíi mæ à bè tsi'i tsò nàà mìtsè'è yù aa à ñí wò aa è? Kè mbè bó wò kí ñto aa è?"

⁵ Bi le mfa ntsù a mbo nàà ya mæ à ka mfi'isè mighàà mi kintèrè bo mighàà mi mbègìtè. Bi fá àdà'á ghu mbo mæ tá à ghìrè ànnù yíi à kònjè aa a ñjím bisànj mighum mi ñikwà ñtsò baà. ⁶ I le ñña'a ntsù yi mbègìtè Nwí ghu, mbègìtè ñí ñkúm yi, ñí àdìgè yíi mæ à tswè ghu aa, mæ a la bè mæ, bo bì bè bitsim bìi mæ bi tswè a aburè aà. ⁷ Bi le ñkí mfa ada'a ghu mbo mæ tá à ma'a bè bi Nwí ñí ñtsò ñgha'a waa. Bi le mfa ada'á ma yú ghu mbo a atú ñtsè tsim, bo bì a atu ñgwè'è bè bitsim, ni mighàà mi tsim ñí ñtoò tsimè. ⁸ Bè bitsim bìi bi tswè fàa atu nsyè aa ka tigè mmii nii, là'á bè bya mæ, ñlògìnè a ñlògìnè mbi ka bi leè ñkí'ì mikúm myaa wa múm àñwà'ànè ntswéntíi Mú Mbínjèrè wa mæ bi le ñwà aa ñwà'ànè aà.

⁹ Ñù yíi à tswè ñí àtònjè aa tá à yu'u:

¹⁰ Ñù yíi mæ bi tswè ñí ñtswá yi ñí àbù'u ñtsò aa,
baa tswa yi ñí àbù'u ñtsò i ghèè ni ghu;
ñù ñtsim yíi bè tswè ñí ñzwitè yi ni munwí ñtsò aa,
baa yí kii zwitè yi ni munwí ñtsò.

Ma yú a loò ní ànnù mbii ñgi'i bo bì àbiintii a mbo bè bi Nwí

¹¹ Mè bú ñyè naà mĩtsə'ə yí mò'ò i fe'è a nsye, ñtswe ni mĩndonj mi mbaa tsi'í tsò mú m̀bĩjèrè, ñghaa tsi'í tsò ñdèfò. ¹² I le ntigè nlogè ada'a naà mĩtsə'ə yí m̀bii ya tsim mbu'utè ní m̀bi ghu ghu nsí. Ñghirè ni m̀ə tá ñsye bo bì bè bii bi tswe ghu aa tá baa mmii naà yí m̀bii ya m̀ə àlà'à ya yii m̀ə a le mbè zwitè yi aa, á yòò m̀ə aà. ¹³ I ghìrè ni ìlènsè innù jì wè, ñghirè mò'ò i ló ni aburè nsigè ni a nsi bè. ¹⁴ Nyonj a ñjim ìlènsè innù jya m̀ə bi le mmà'atè m̀ə à ka mfa'a a nsi naà mĩtsə'ə ya aa, i tigè m̀bwe'esè ní bè bii bi le ntswe fàa nsye aa, ñswonj a mbo bo m̀ə tá bo nanjè fĩkòbè fĩ naà mĩtsə'ə ya m̀ə bi le nìlènsè ni munwí ñtsò i kí m̀burè ki tswe ntii aà. ¹⁵ Bi le ñki ma'atè m̀ə tá à zwi mfə'ə a nu fĩkòbè fĩ naà mĩtsə'ə yí m̀bii ya a ñghirè m̀ə fĩ ka ñghaa tá kí ghìrè tá bì zwitè bè bya bii m̀ə bi tuu mmii fĩkòbè fĩ naà mĩtsə'ə fya aà. ¹⁶ Fi le ntigè ñki ñghirè bè bitsim, bí kègè bo bì bì wè, bii ni ñgãnkabè bo bì ñgãnjəfum, bii m̀ə à ni bê atu bo bo bì ibù'ù, m̀ə tá bì wenè waa a abò mà'à kè a nijenè ni nsí, ¹⁷ tá ghìrè m̀ə kaa m̀bè ñyè à wa'á ayoo yuu, kè ñki mfèe ayoo tí ghè à tswe ni à wen mà ya, m̀ə à ni ikum naà mĩtsə'ə wa kè numba ikum yí aà. ¹⁸ Ma yú a loò ni mĩtsyè. A bonj m̀ə tá ñyè yii a yu'u ní ànnù átú yi a laà ghu aa, tá à loò numba naà mĩtsə'ə mà ghú. Wa à ni numbà ñumisònjè. Numbà yí à ni ñkhi jì nto'o ni mighum mi nto'o ñtsò ñto'o.

14

Mú Mbĩnjèrè wa bo bè bi

¹ Mè bú ñghèè ki yè, ñyè a Mú Mbĩnjèrè wa a təə a atu nta'a Zion, bə ntsu'u ñkhi yí fùurè ni mighum mi níkwà ñtsò jì níkwà tswè bo bo, bii m̀ə bi le ñwà'ànè ikum Mú Mbĩnjèrè wa ni yí Taà yí a nijenè nsi bo aà. ² Mè yu'ù ñji ñyè i lo a aburè ñghaa ñwù'ù tsò mĩnki mú ghà'atè, kè m̀bènj yii i kumè ní tii aà. Nji ya m̀ə m̀ə le nyu'u aa, i le mbè aa tsò bə bu'u mĩlonj mi ànjàantè mí ghà'atè, ³ bo yèè ni ìkòò yí fii fya nsí àbèrè, ni a nsi njoo jya m̀ə i tswe ntii jì níkwà aa ni a nsi bilii byá. A le ñki nzi tsi'í bè ma bya ntsu'u ñkhi yí fùurè ni mighum mi níkwà ñtsò jì níkwà m̀ə Nwí à le ntsu'u átú yaa fàa mbi aa, ñzi a nyègè ìkòò wá. ⁴ Bè ma bya àa m̀bànjè jii m̀ə i le nìèè m̀bii mi nú myaa ni laa kaa ñwa'à sinj ní ànnù ajirè bo bì banygè aà. Kaa bo le è ñwa'à m̀anjyè zì. Aa bo ma bú m̀ə bo yonè Mú Mbĩnjèrè wa idigè tsim jii a ghèè ghu aà. Bè ma bú àa bii m̀ə Nwí à tsu'u átú yaa a tii bə faa mbi nlogè waa tsò m̀ji mi m̀bii m̀ii bi fu'u mfa a mbo yu bo Mú Mbĩnjèrè wa aà. ⁵ Kaa àbanjènnù a le è ñwa'á a ntsu' bo fe'è, kaa bo wa'á ní àlò'ò tswè.

Baangel bya bi tarè

⁶ Mè bú ñyè angel yí mò'ò a darè ni a ndonj a nji'í nìkànj ñke'enè ní ñkii yí siginè yii i lwi'í nĩnkonj aa a mbo bè bitsim bii m̀ə bi le ntswe a atu nsye aa, a mbo itòò tsim, ní itse, ni mighàà mi tsim, ni ñgwè'è bè bitsim; ⁷ ñswonjè ní ñji yí ntii m̀ə, “Ní ka mbo'ò Nwí ñkii mfa ni ñgha'a ghu mbo, ñlonj m̀ə nòò ñtsò'òtè m̀isa'a yí à zì m̀ə; ni ka mmii yu wa m̀ə à le nnanjè aburè bó ñsye, ní ñkí miyaa, ni bì nanjèbirè aà.”

⁸ Angel yī mò'ò, yīi à ywe'e bi baa, a yōŋ, ñswonə ni mə, “A wò mē, Babylon ñjò'ò àla'a yī ñwè ya a wò mē. A le ñghàrè ñgwè'è mu ñu ñtsim i baanè milù'ù mī t̄i mī annū atsùurè yi yā.”

⁹ Angel yī mò'ò, yīi mə à ywe'e bi tarə aa, a yonə waa, ñswonə nī ñjī yī ñt̄i mə, “Ñu tsù yīi mə à mīi naà m̄tsə'ə ya, kè f̄ɪŋkobè fi fya aa, kè mə à bīi ñkwərə awenə yi ya a ñijənə nī nsi yu kə a abo yu aa, ¹⁰ yumbon, àa k̄i no milù'ù mī alwintonə Nwī mya, mə Nwī à ñn̄ mē tsi'ī t̄i forə wa m̄m ñdōŋ àlwintonə yu aa, t̄a bi tigè ndi ñgi'ī ghu nu nī mò'ò, bo sulphur a nsi baangel bi Nwī bīi mə bi laa aa bo bi a nsi Mú Mb̄in̄jèrè wā. ¹¹ F̄il̄i fi mò'ò fi kò'ò wa adigə mə bi d̄i'ī waa ghu aa ñgōŋ b̄inòò bi t̄sim. Bo ma bú mə bo le mm̄i naà m̄tsə'ə ya bo f̄ɪŋkobè fi fya aa, bo bi ñu ñtsim yīi à kwèrə awenə ikumè yi ya aa, kaa bo si nī àfwetè tswè, a asi'inè kè ñitugè.”

¹² Ma yū a lòò nī annū mb̄ii ñgi'ī a mbo bè bi Nwī, là'à bè bya bīi mə bi ləə ndi'ī Nwī, ñki nn̄iŋ m̄int̄i myaa a nu Yesu aà.

¹³ Mè bú ñyu'u ñjī yī mò'ò i ló a aburə nswonə ni mə, “Ñwà'ànè yuà annū, m̄b̄onə a mbo bè bīi mə bi kwo a m̄m m̄bo Mmà'àmbi, n̄lòginè ts̄its̄on̄ aa.” Azwī a kwi'ī mə, “M̄b̄onə tsi'ī annū ñn̄j̄konə, t̄a t̄a bo tigè ñka m̄int̄e a nī ànwùginè yaa, ñlon̄ mə ñìgh̄arinè mī innū myaa yonə waa aà!”

Nòò ñtsò'òtə m̄isa'a a njwī ñlwī'ī ñj̄m

¹⁴ Mè ghəə bú ki yə, nyə mbà'à yī m̄fù'ù, ñu yī mò'ò a tswè ghu tsi'ī tsò Mu ñu, àtsə'ətu n̄fò gold a tswè ghu atu, munwī ñsyə m̄is̄an̄ yī ñtsə'ə a k̄i ñtswe ghu abò. ¹⁵ Angel yī mò'ò a fe'è a m̄m ñdámà'anwī, ñswonə ni a mbo ñu wa mə à le ntswe wa m̄m m̄bà'à aa nī ñjī yī ñt̄i mə, “Lògə a munwī ñsyə m̄is̄an̄ ghò wa ñka n̄syə ghu, ñlon̄ mə nòò ñsyə m̄is̄an̄ à kù'ù mē, ñlon̄ mə m̄ij̄i m̄i bi tswè nī m̄fù'ù f̄aa atu n̄syə aa, mī ñansə mē ñt̄i.”

¹⁶ Yu wa yīi mə à le ntswe wa m̄m m̄bà'à aa a tigè ñghusə munwī yī wa a atu n̄syə, m̄fu'u m̄ij̄i myā.

¹⁷ Angel yī mò'ò a bú m̄fe'è wa m̄m ñdámà'anwī ya a aburə, ñki ntugitə munwī ñsyə m̄is̄an̄ yī ñtsə'ə. ¹⁸ Angel yī mò'ò a fe'è wa adigə ñikentə nī mò'ò nī mmà'anwī, ñtswe nī àdà'à a n̄lèntə mò'ò ñikentə nī mò'ò nī m̄a'anwī aa, ñswon̄ nī ñjī yī ñt̄i a mbo angel wa mə à le ntugitə munwī ñsyə m̄is̄an̄ wa mə à le ntsə'ə aa mə, “Lògə a munwī ñsyə m̄is̄an̄ ghò yī ñtsə'ə wa ñsyə ajuŋə m̄int̄a mī ati milù'ù m̄i mī tswè a atu n̄syə aa ghu, ñlon̄ mə m̄int̄a myā b̄an̄ mē.” ¹⁹ Angel wa a tigè ñghusə munwī yī wa a atu n̄syə, ñghotə m̄int̄a mī ati milù'ù mya ghu ñtigə ñkwetə fyā ñigho nī wè nī nn̄iŋ milù'ù mī alwintonə Nwī; ²⁰ bi tigè ñn̄iŋ nī milù'ù mya, a abeə a ñj̄m ñkyā ñjò'ò àla'a yā. Aləə a tigè ñkonə m̄fe'è wā ñigho, ñj̄enə ñkò'ò nywe'e tsò àtsan̄ə nt̄on̄ ləŋə, n̄sa'a mbə tso b̄ikilo metre ñkh̄i ji baa nī m̄ighum mī bù'ù n̄tsò ji nt̄o'ò.

15

Baangel bya mə bi le ntugitə m̄ighòò mī ñkwōŋ bè mī lwī'isè mya

¹ Mè tigè ñyè alènsə annū yī wè a aburə, baangel bi s̄ambaa bi tugitə m̄ighòò mī ñkwōŋ bè mī s̄ambaa, ma m̄u a bə mī ñlwī'ī ñj̄m ñlon̄ mə ma m̄u le ñghirə mə t̄a àlwintonə Nwī t̄a à kentə.

² Mè tigè nyè ñkì miyaa ñkè'è, mo'ò i fòrèné ghu, mè yè bè bya mè bi le mà'à ñtsya naà mĩtsə'ə ya, ni fĩñkobè fi fya, a bè naà ya mè ìkũm yi ni bè numba aa, bi təə wa mbèè ñkì miyaa ñkè'è ñtugitə mĩlon mi àñ ñàántə mè Nwĩ à fa a mbo bo. ³ Bo le si yəə ñi ìkòò Moses ñgàñàfà'a Nwĩ, ñkii nyəə ñi ìkòò Mú Mbĩñjèrè wa, ñswonə ni mè,

“Innu jii mè wò Mmà'àmbi Nwĩngòñ Mbu'utəmbi o ghìrè aa, à ni innù jì wè,

m̀bə innũtsyámbo,

m̀bə innù jì tsinè,

m̀bə innù ñĩñkonj ɣgòñ bìnòò bí tsimè,

m̀ba Mfò ɣgù'u ɣgu'u!

⁴ Mmà'àmbi, ɣù yii mè kaa mbə wa'à gho ka mbo'ò,

ɣgha'asə ñi ìkũm gho aa, à ñi wò aa ɛ?

A ni tsi'ĩ wò mè ò laa mmàñsə.

Itòò tsim i ka yĩ zĩ ki gha'asə nòó

ñlonj mə ìtsinə innù jo bi ghìrè mē i fe'è ñlaa aà.”

⁵ Ma ya ghè mè ki tsyá, mè yé ñdámà'anwĩ, là'a Adigè yĩ nànsè ñlaa ya a múm ñtāñ ɣghotə, a ɣa'anə a aburə. ⁶ Baangel bi sàmbaa bi fe'è wa múm ñtāñghotə, ñwe'e itsə'ə jì fù'u jii tsèèñkə, ñwe'e mĩkò mi gold a migò bo, ñtugitə mighòò mi ñkwòñ bè mi sàmbaa a mbo bo. ⁷ Ayoo ya mè a tswe ntii aa yì fùùrə a tì tii jya jì ñikwà, a fa ìkanə gold jì sàmbaa, jii i le ñluu ñi àlwintəñ Nwĩ yii mè à tswentii ñlwi'i ñĩñkonj aa, a mbo baangel bya bi sàmbaa. ⁸ Adigè yĩ nànsè ñlaa ya a le ntigè ñluu ni fili fii fi le si fè'e a mum ñgha'a ni Nwĩ bo bi a mum mĩdà'a yu. Kaa ɣù a wa'à àjàñə mè mbə yu kuu wa múm Adigè yĩ nànsè ñlaa ya zì, ñywe'e a noò yii mè mighòò mi ñkwòñ bè mya mi sàmbaa, a mbo baangel bya bi sàmbaa mi mè.

16

Íkanj alwĩntəñ Nwĩ jyá

¹ Mè yu'u ñjì ɣù i ló a ndámà'anwĩ, a təñnè ñghaa ñi tii ñswonə ni a mbo baangel bya bi sàmbaa mə, “Fè'e ɣghèè ñi ñswi'i ìkanj àlwintəñ Nwĩ jyá jì sàmbaa a atú ñsyé.”

² Angel yĩ ñtyàmbii à le ɣghèè ñswi'i yii akanj ya a atu ñsyé, ìlà'a ntso'ò jì bi jì swèrè ñswèrə i fe'è a nu bè bii mè bi le ntswè ñi àwənə naà mĩtsə'ə a nu bo ñkii mmii fĩñkobè fi fya, aà.

³ Angel yii mè à ywè'e bi baa a ghèè ñswi'i yii akanj ya a ñi ñkì miyaa yì wè i bəñ ntigè mbanj ñi àləə ɣù yii à kwo aà, ñjoò tsim jii i le ntswè ntii wa ñkì miyaa yì wè aa i kwokə.

⁴ Angel yii mè à ywè'e bi tarə aa, a ghèè ñswi'i yii akanj ya a mĩñkì mi miyaa bo bi a ni bĩñəbĩrè bi bəñkə ñtigè aləə. ⁵ Mè yu'u angel wa yii mè Nwĩngòñ à ləə mè àa ñlentə ñkì aa a swonj mə,

“Wa ñjò jù jii mè o ññə a nu bo aa i ku'unə,

wò wa mè ò tswe, mè ò le ñkì ntswè aa,

m̀bə yu wa yii mè à làa m̀ñsə aà.

⁶ Nlonj mə bè le nsaansə aləə bē bi Nwĩ bo bi à yì ɣgāñntoo Nwĩ,

ò kì mè ñfa aləə a mbo bo mè tá bo no.

Aà ñgi'i yii ñ kù'unə a mbo bo aà.”

7 Mə yu'u ɲji i ló a nikentə ni mɔ'ɔ ni mə'anwi ɲyɛ'ə nswonə ni mə "ɲɪnə Mmə'ambɪ Nwiŋgɔŋ Mbu'utəmbɪ, wa ɲjò jya ku'unə a annu ɲɪŋkonə."

8 Angel yii à ywɛ'e bi nikwà a ghɛ'ɛ ɲswi'i yii akan y a ntsu ɲɪnòò, Nwi a ma'atə mə tá nòò à tɔɔ bə ni mɔ'ɔ. 9 Nòò à le ntigə nloo ni mánji yii à swèrə aà, ɲtɔɔ bə, bo tigə mbəgɪtə ikum Nwi mə à tswe ni mɪdà'á a atú ɲghɔɔ ma jú aà, ɲkaa ɲki'i mɪntɪi myaa bəŋkə ɲgha'asə Nwi.

10 Angel yii mə à ywɛ'e bi ntaà, a ghɛɛ ɲswi'i yii akan y a nɪ àbərə naà mɪtsə'ə ya, ala'a yi ya yii à le si bu'utə aa a bəŋ a tigə ntswe a mɪm ɲfɪ ɪdigə. Bə tigə ɲtsaa nɪ ɪləə jyaa nlon ɲgi'i ya mə bo le si yə aà. 11 ɲkii ntigə mbəgɪtə nɪ Nwiŋgɔŋ a aburə nlonə nyanə bo bi ɪlà'a ntsɔ'ɔ jya, lá kaa ɲki'i ibi yii bo le si ghɪrə aa mə'atə.

12 Angel yii mə à ywɛ'e bi ntɔ'o aa a ghɛɛ ɲswi'i yii akan y a nɪ ɲkɪ Euphrates yɪ wə aà. ɲkɪ i tigə ɲyoo ghu tsɪm, a ntantə mánji a mbo bɪfɔ bɪ mə bi ló a mbɪ ɲsa'a nòò aà. 13 Mə yə ɪzwi jɪ swèrə ji tarə, i kirə tsó mɪnjɔɔ, mi fe'ɛ ni a ntsu ndəfɔ wa bo bi a ntsu nàà mɪtsə'ə ya, ni a ntsu ɲgáŋntoo mbwe'esə. 14 Ma jú a bə ɪzwi demon jya mə i ghɪrə innu jɪ yɛyɛrə aà. ɪzwi ma jú i fe'ɛ ɲghɛɛ a mbo bɪfɔ bɪ fàa mbi bɪtsɪm mə bi ghotə waa tá bo tantə ntsò, ɲyi mə'á wa ɲjwi yɪ ɲwə Nwiŋgɔŋ mbu'utəmbɪ. 15 ("Yá, wa mə zɪ tsi'ɪ tsó ɲyərə, mɔɔɔnə a mbo ɲu yii mə à tswe nikərə, ɲtswe nɪ ɲtsə'ə jɪ aa, ta tá à wa'á ghɪrə ɲka ɲkarə nswèrə ɲswèrə ɲdirisə nɪ átú yɪ.")

16 ɪzwi jya i tigə ɲghotə bɪfɔ bya wa adigə mə bi twonə a ni ɲghàà ni baHeber ni Armageddon aà.

17 Angel yii mə à ywɛ'e bi sàmbaa aa, a ghɛɛ ɲswi'i yii akan y a mfə'ə, mə yu'ù ɲji yɪ ɲtɪi i fe'ɛ a ndàmà'anwi, a nɪ àbərə ya nswonə ni mə, "Wa bi ghɪrə mɔ!" 18 Mbəŋ i le si tigə ɲwa'akə, ɲji i koò, mɔbəŋ i kumə, ɲsyɛ i tsiginə a ni mánji yii kaa bi leɛ ɲki'i yə, ɲloginə a ajəŋə mə bə le ntswe fàa atu nsyɛ aà, ɲsyɛ i le ntsiginə a ni mánji yɪ ɲtɪi. 19 ɲjò'ɔ àla'a yɪ ɲwə ya i yátə ɪtɪi jɪ tarə. ɲjò'ɔ ɪla'a itoo i wokə. Nwi a wa'atə ɲjò'ɔ àla'a yɪ ɲwə, Babylon, ɲghɪrə mə tá à kyəsə ndɔŋ mɪlù'ù mi alwintɔŋ yɪ yɪ ɲswèrə ɲswerə yá. 20 Bɪkɪŋki bi tsɪm bi ghɛɛ mbwekə, mɪnta'a mɪ wə mi tsɪm kɪ mbwekə. 21 Mɪwɛɛ mi mbəŋ mɪ wə mɪ dɪrə ɲdirə, mbə tsó bɪkilò mɪghum mi ntaà, mi ló a aburə ɲwo nyigə bə, bo tigə mbəgɪtə Nwi ɲlonə aghɔɔ mɪwɛɛ ma yá. Aghɔɔ ma ya a le mburə nswerə aà swèrə.

17

ɲtɪi àkwàrə yá

1 Angel wa yɪ mɔ'ɔ a tɪtɪi baangel bya bi sàmbaa mə bi le ntugɪtə ɲkan jya jɪ sàmbaa aa, a zɪ a mbɛɛ mə ɲswonə mə, "Zɪ! Mə aa dɪ'i ɲjo yii mə i ka kuu a nú ɲtɪi àkwàrə ya mə à tswe a atu mɪŋki mɪ ghà'atə aà, 2 là'a akwàrə ya mə bɪfɔ bi mbi bù jɪ akwàrə bo bo aà. Bə bi mbi bù bi bàànə mə ni mɪlù'ù mi akwàrə ma yá." 3 A tigə ɲlɔgə a gha a mɪm Azwi, bɪ'i yu ghɛɛ a nta'a mɪwɛɛ mɪwɛɛ, mə yə mánjyɛ a kɔ'ɔ a atu nàà mɪtsə'ə i ghə'ə boò, ɲluu ni mɪkùm mi mbəgɪtə Nwi a nu yu. Ntswe ni ɪtu jɪ sàmbaa ni mɪndɔŋ mi ɲghumə. 4 Mánjyɛ wa à le ɲwɛ'ɛ ɲtsə'ə jɪ bəgɪtə jɪ atɪndùù bo jɪ ghə'ə boò, ɲwɛ'ɛ nú yɪ nɪ ɲjoo jɪ bi nanşə nɪ àtɪi gold, nɪ ɲgò'ɔ atɪndùù,

nî njoo atindùù. A le ntugitè ndôñ gold a abo yu, i luu nî innù jî swèrè bo bi ìfifwe innù jîi i lo wa nî annù nji àkwàrè yu. ⁵ Bi ñwà'anè ikùm yîi i le ntswe nî nji'i annù alò'òsè aa ghu nijenè ni nsi mæ, "Babylon yî ñwè, ñdè bi àkwàrè bo bi yî innù jî swèrè fàa nsyè." ⁶ Mè yê mângyè wa a baanè nî àlèè bê bi Nwî, bo bi nî àlèè bê bîi mæ bi le nzwitè nloñ mæ bi le si swonjè annù Yesu aa. Nòò yîi mæ mè le nyè mângyè waa, annù nansè ñtsya ghâ. ⁷ Lá angel wa a betè gha mæ, "Annù a tsya a gho aa a ya aa é? Wa mè ka swonjè annù alò'òsè yîi mæ a tswe nloñ mângyè ghû, mæ nàà mîtsè'è yù mæ i tswe nî itu ji sàmbaa ni mîndonj mi nighum i bè'è aa. ⁸ Wa nàà mîtsè'è yù mæ ò yè aa, i le ntswe ntii a noò mò'ò. La kaa i si ntii bú ñtswe. I ka fè'e wa múm átaa yî tsò ntso ya, i ghèè tá bi ta ngi'i ghu nu. Bè bii bi tswe fàa a atu nsyè, bii mæ kaa bi le ñki'i mîkúm myaa wa múm àñwà'ànè ntswèntii ñwà'ànè, a noò mæ Nwî à le nnanjè mbi aa, annù aa yî tsyà waa a nyè nàà mîtsè'è yù, mæ i le ntswe ntii, kaa ñki'i ntii bú ñtswe, mæ i ka yî bânjè bú zî aa.

⁹ "Ma yú a lòò nî àmòòntè yîi mæ a tswe nî mîtsyè. Itu jya ji sàmbaa à laa mbè mînta'a mii mæ mângyè ghû à tswe ghu, ¹⁰ ñki mbè bifò bi sàmbaa bii mæ bi bi ntaà wò mæ. Yî nîfùùrè à tswe mæ ghu, yî nîfùùrè aa bõñ ki zî. A bè zî boñ à ka tswe aa tsi'i a ni mú átii noò. ¹¹ A ngheè a ni nàà mîtsè'è ya, mæ i le ntswe ntii a noò mò'ò, lá kaa ñwà'a ntii bú ñtswe aa, à bè aa mîfò yîi à ywe'e bi nifwaa aà, à bè aa yî mò'ò a titii bya bi sàmbaa, a ghèè nii aa mæ bi ta ngi'i ghu nu.

¹² "Mîndonj mya mi nighum mæ ò ghìrè nyè aa, àa bifò bi nighum, bii kaa bi burè tí mida'a mi nifò kwèrè. Bo ka yî kwèrè mida'a mi nifò a ngaa yî nîfùùrè bo bi nàà mîtsè'è yá a ni nòò yî nîfùùrè. ¹³ Ma bú bi tswe nî àmòòntè yî fùùrè, i kii fa mida'a myaa bo bi adà'a yaa a mbo nàà mîtsè'è yá. ¹⁴ Bo bo ka yî mà'a Mú Mbînjèrè wa ni ñtsò tá Mú mbînjèrè wa bo bi bè bii mæ bi tswe bo bo aa, bi twoñjè waa, ntso'ò waa, bi yonjè nii nî ntii waa tsmè aa, tá à bo bè bi ma bú gha'a waa, ñloñ mæ à laa mbè Mmà'ambi bi mmà'ambi, mbè Mfò bifò."

¹⁵ Angel wa a swonjè mæ mæ mæ, "Mîñki mya mæ ò ghìrè nyè àkwàrè ya a tswe ghu aa, àa bè, mbè nnòò bè, mbè itoo itoo, ñki mbè mighàà mi ila'à. ¹⁶ Mîndonj mya mi nighum mæ ò ghìrè nyè aa, bo bi nàà mîtsè'è ya ka yî bàa àkwàrè ya, i kwèrè njoo tsm jii mæ à tswe ni ju aa, i tigè mà'atè yî nswèrè ñswèrè, i kurè njanú yî, i tòò yî ni mò'ò bwesè. ¹⁷ Nloñ mæ Nwîngonj à nîñ mæ a múm ntii bo mæ tá bo ghìrè annù yîi mæ à tànjè aa, a ajànjè mæ bo ka tswe nî àmòòntè yî mò'ò, i fa mida'a mi nifò nyaa a mbo nàà mîtsè'è ya, i ywe'e a noò yîi bi ka yî lwensè nighàà ni Nwî aa. ¹⁸ Mângyè wa mæ ò ghìrè nyè aa, àa ñjò'ò àla'a yî ñwè ya, mæ i tswe ni midà'a a atu bifò bi fàa atu nsyè aa."

18

Ajànjè mæ Babylon à wò aa

¹ Ma yú a ghè mè ki tsyá, mè yè angel yî mò'ò a lò a aburè nsigè, ñtswe nî adà'a yî wè, ñwèènè yî i ke'è ñsyè ñtsim. ² A tònjè ñghaa nî ñji yî ntii ñswonjè mæ,

"A wò Mè! Babylon, ñjò'ò àla'a yî ñwè ya à wò mæ!

A tìgè mè m̀bè aa ndùgè bìdemons,
 àdìgè alèèntè izwĩ jĩ bĩ ìtsĩm
 m̀bè idìgè alèèntè bìsĩj bìtsĩm bii bè baa aà.

³ Nlɔj mə itoò tsĩm nò mè mìlù'ù mĩ tì mi ñghirè innũ atsùùrè mi mya mbaanə.

Bìfò bĩ tsĩm fàa nsyè bĩ kĩ ñghirè innũ m̀aghàbè bo bo.

Ñgãñntan m̀itàà fàa atu nsyè i k̀ mè m̀fu'u ñkabè yĩ ñwè nĩ àfù'u annũ ñjĩ àkwàrè yĩ yà."

⁴ Mè bú ñyu'u ñjĩ yĩ m̀w'ò i ghaà a aburè nswonjè nĩ mè,
 "Fè'è nĩ ghuu b̀è bá, nĩ ma'atè yĩ m̀fè'è ghuu;

tá wa'à lò ñghirè ibĩ yĩ wa yĩ tsu,

tá Nwĩ à wa'à lò ñkĩ ñĩj njó yĩ ya a nu bú;

⁵ Nlɔj mə bi tãntè mə ibĩ waa i sa'à ñk'ò'ò nywe'e a aburè,

Nwĩ a k̀ ñwa'atè ibĩ yĩ tsĩm.

⁶ Nĩ kwi'inə annũ yĩ à lè si ghìrè,

ñtè'è ñkwi'inə ibĩ yĩ ñgaa jĩ baà.

Ñĩj mìlù'ù ghu ndòñè, m̀ii mĩ tii ntsyàtè m̀ii mè à lè si fa aa, ñgàà jĩ baà.

⁷ Tsó mə à lè si ñee nĩ nú ñkii ñjĩ nĩ m̀bĩ ntərə aa,

kĩ nanşə m̀fa ñgĩ'i b̀ò àjəñnè ghu mbo tsi'ĩ maa ajàñè.

Nlɔj mə à lè si swonjə a múm ñtii yu mə, 'Mè bè aa m̀fò m̀angyè, ñjanjə a abèrè mè!

Kaa mè s̄ ñkwi'i b̀è, kaa mè aa yĩ wa'à k̀ ñkii ñjəñnə,'

⁸ maa ajàñ, ñgĩ'i i ka yĩ kuu ghu nu a atú ñjwi yĩ m̀fùùrè,

m̀bè ñighòò nĩ nzwitè bè, nĩ àjəñnè, nĩ ñjĩ yĩ ñtii,

tá bĩ k̀ ntɔɔ yĩ a m̀w'ò;

ñlɔj mə Mmà'ambĩ Nwĩngòñ yĩ à tsèrè mè isa'à yĩ aa à tswe nĩ m̀idà'à."

⁹ Bìfò bĩ nsyè bú bya bii mè bĩ lè si ghìrè annũ m̀aghàbè bo bo ñkii ñjĩ nĩ m̀bĩ bo bo aa, ka yĩ k̀ yè'è lèrè nĩ àkii yaa, a noò yĩ baa yĩ yè tá bĩ tɔɔ yĩ tá fĩlì tìgè ñk'ò'ò aà; ¹⁰ baa yĩ tìgè təə a asa'a agha'a i b̀w'ò nĩ ñgĩ'i yĩ ya, i swonjə nĩ mè,

"Wemèè! Wemèè! Wò ñjò'ò àla'a yĩ ñwè,

wò ñjò'ò àla'a Babylon yĩ ñwè!

Tsi'ĩ a nĩ mú àtii noò, bĩ ghènsè mè ñnĩj njo a nu wò!"

¹¹ Ngãñmitaa jĩ fàa nsyè yè'è nĩ Babylon ñjəñnə, ñlɔj mə kaa mbè ñu à wa'à ayoo mitaa ghu bú ñghèe nyuu; ¹² kaa mbè ñu waa bú ñyuu, gold, kè silva, ñgò'ò atìndùù, k̀ njoo atìndùù, ìtsè'è atìndùù jĩ fù'ù jĩ siginè jii bĩ nanşə nĩ linen, ìtsè'è atìndùù jĩ bagitè, ìtsè'è silk nĩ ìtsè'è jii i ghè'è boò aà, m̀buu itì tsĩm jii mè i tswe nĩ àyà'à yĩ siginè aa, njoo tsĩm jii mè bĩ nanşə nĩ m̀isòñ mĩ nsəè aa, njoo tsĩm jii bĩ nanşə nĩ ìtì itìndùù aa, njoo jii mè bĩ nanşə nĩ àtii bronze, iron, nĩ marble, ¹³ njoo jii i lùmè ñsò'otè tso, cinnamon, njoo aghò'ò, njoo jii lùmè, m̀ə, frankinsense, mìlù'ù, m̀ìghurè, abaa yĩ bĩ nanşə ñghò'ò, m̀sàñ, bĩñk'ò'ò ñjĩm, nĩ m̀bĩnjərə, b̀iləñə bo b̀ikaligè, nĩ ibù'ù, bè bii bĩ tswe ñtii aà. ¹⁴ Ngãñmitaa jya i swonjə mə,

"Njoo jya tsĩm jii mè ñtii ghu i lè si yè'ètè aa i khè mè gho ñghèè yĩ,

àfù'ù yo tsĩm bo bĩ njoo jii siginè tsĩm jii mè o tswonjè noo ghu mum aa i ghèè mè ñtso, kaa ò ka yĩ wa'à bú ñyè!"

15 Bè bii mæ bi le si tanjə mitaa nĩ ñjoo mà jú aa, ñtswe nĩ àbĩi yĩ ghà'atè ghu aa, ka tigə təə a asà'a agha'a, i bo'ɔ nĩ ñgi'i ya mæ i kuu ghu nu aa, i tigə yə'è nĩ tii ñjəŋnə i swoŋə ni mæ,

16 “Weməè! Weməè! Njò'ò àla'a yĩ ñwè ya mæ bi le ñwe'ε nĩ ñtsə'ə atĩndùù jĩ fù'ù jĩ sigìnè jii bi nanjə ni linen, bo bì jĩ bagitə nĩ jii ghə'è boò bi tsi'ĩ ni gold, nĩ ñgò'ò atĩndùù nĩ m̀bũm njoo atĩndùù aà!

17 Tsi'ĩ a ni mú àtĩi noò bi ghənsə mē mbwesə afù'ù mà yú tsimè.”

Itu ngǎŋntii ìbanj, bè bì tsim bii bi kuu abanjə ñkĩ aa, ñgǎŋntii ìbanj, bo bì bè bì tsim bii bi fà'à a múm ñkĩ aa, bi le ntigə ntəə a asà'a agha'a, 18 ñye'ə nĩ àjàŋ yii mæ bo le nyə fili fya fi ko'ò a nĩ ñjò'ò àla'a ya mæ a le si khĩ aa, mæ,

“A ni yuu njò'ò àla'a yii mæ i leè m̀bə tsi'ĩ tsǒ ñjò'ò àla'a yĩ ñwè yulà aa ε!”

19 Bo le ntigə ñkumə nĩ àtú yaa nĩ àbìrè, a àjàŋ yii mæ bo le si yə'è ñjəŋnə, ñnanjə nyə'ə nswəŋə ni mæ,

“Wèè ñgi'i, Wèè ñgi'ì ñjò'ò àla'a yĩ ñwè yú

Bè bii bi le ntswe nĩ ìbanj a múm ñkĩ ghu aa, le ntigə ñgǎŋkabə jĩ wè ñlonjə afù'ù yĩ yá!

Tsi'ĩ a atu mú àtĩi noò, a bwè mē!

20 Ka ndoritè nĩ ñlonj mæ a wò mē aa mbǎ aburə,

bè bi Nwĩ ni ngǎŋntoo Kristo, nĩ ñgǎŋntoo Nwĩ,

ñlonj mæ Nwĩ à ñŋ mæ njo a nu Babylon ñlonj innù jii mæ à le ñghìrè a nu bù aà!”

21 Angel yĩ m̀ɔ'ɔ yii à le ntswe ni màdà'à aa a bwèè ñgò'ò yii i le m̀bə tsǒ ñgò'ò àbaa yĩ ñwè aa, m̀ma'a a múm ñkĩ miyaa yĩ wè aa, ñswəŋ mæ,

“Aà àjàŋ yii mæ bi ka kii mà'a njò'ò àla'ə Babylon tsi'ĩ nĩ m̀tsə'è, kaa tá ñù tsù à yĩ ñwa'ə à yĩ bù ñye.

22 Kaa bi ka yĩ wa'ə bù ñyu'u nji m̀lòn, kǎ nji ngǎŋnyəè ìkòò, kǎ nji m̀bàn mĩ tòn, kè ñji ñtàn,

kaa bi ka yĩ wa'a a mum wò bù ñyu'u;

kaa bi ka yĩ wa'ə ñù àbofà'ə

a mum wò bù ñye,

kaa wa'ǎ nji ñgò'ò àbaa

a mum wò bù ñyu'u;

23 kaa tá ñkà'ə lám

ì wa'ǎ a mum wò bù ñta;

kaa wa'ǎ nji ñdoo ñyɔ'ɔ kè yĩ múŋgen

a mum wò bù ñyu'u;

ñlonj mæ ngǎŋmitaa jo jĩ wè jya le m̀bə aa bè bì wè bii mæ bi le ntswe a atu nsye aà,

ò le bwe'esè ìtoò tsim nĩ innù b̀s̀rè jo jya aà.

24 Aləə nu ngǎŋntoo Nwĩ, bo bì àləə nu bē bi Nwĩ,

bo bì à yĩ bē bì tsim bii bi leè ñzwitə fàa nsye aa,

bi le nyə a njò'ò àla'ə Babylon.”

19

Baburə doritə ajəŋə mæ àla'a Babylon a wo aà

1 Ma yú a ghə mə ki tsaŋ, mə yu'u àyoo yĩ mə'c a ghaa nĩ tì tsi'ĩ tso nji mambəm ñnòò a aburə, a tɔŋnə ñswoŋə ni mə,

“Alleluia, ànnu nyweensə bə, ni ñigha'a, ni mĩtĩ mi tswe aa a mbo Nwĩŋgɔŋ yĩ'inə,

2 ñlon me ñjò ji i ku'unə a annu ñĩŋkoŋ.

A ñĩ mə njo a nú ñtĩ àkwàrə ya mə kĩ buùrə a atu nsye yú ni ñòŋkədàn yĩ waa

A kwĩ'inə mə àjàŋə mə à le nsaansə aləə ŋgàŋafà'á ji aa ghu nú.”

3 Bo ku'ùsə m̃bu nɔŋnə ñswoŋə ni mə,

“Alleluia! Fĩli fii fi fē'è ghu aa, fi kɔ'c ní ñdəŋ, ñlwi'i ñĩŋkoŋə.”

4 Bĩlii bya m̃ghum mi mbaa ñtsò ji ñikwà bo bì ñjoo jya mə i tswe ñtĩ aa ji ñikwà, i wó a nsye, mmii Nwĩ mə à ñàŋnə wa abərə aa, ñswoŋə ni mə, “Amen. Alleluia!”

Niyɔ'c ni Mú Mbĩnjərè nyá

5 Nji i ló wa abərə, ñzi ñswoŋə ni mə,

“Ka ŋgha'asə nĩ Nwĩŋgɔŋ yĩ'inə mbá bu ŋgàŋfà'á ji tsim, bù bii nĩ bɔ'c nii, bə bĩ kəgə bo bì bĩ wè.”

6 Mə bú ñyu'u ayoo yii mə a bə tsi'ĩ tsò ñji mambəm ñnòò, i koò tsi'ĩ tsò ñjwù'unə mi ñkĩ, ñkii ñkoo tsi'ĩ tsò ñbən yĩ ñwè i kùmə, ñswoŋə ni mə, “Alleluia! Nlon mə Mmà'àmbĩ Nwĩŋgɔŋ yĩ'inə, Mbu'utəm̃bi a sa'a mbi aà.

7 A bi'inə ka ndoritə ŋjentə nii mfa ni ñigha'a ghu mbò,

ñlon mə niyɔ'c ni Mú Mbĩnjərè wa nĩ zĩ mə.

Bi kĩ mə ñtaŋtə a m̃ŋgèn yĩ.

8 Bi fà mə itsə'ə ñi fù'ù ñi siginè ñi i laa ñjèèŋkə aa mə tá à wɛ'ɛ”

(itsə'ə ñi fù'ù ñi siginè ma jú, aà itsinə innu jii bə bi Nwĩ ghìrə aà).

9 Angel wa a swoŋ a mbo mə mə, “Ñwà'ànə annu yulá: Mbɔɔnə a mbo bə bii mə bi twoŋə waa mə tá bo yĩ ñji niyɔ'c ni Mú Mbĩnjərè wa aà.” A bú ñku'usə ñswoŋ a mbo mə mə, “Wa aa tsi'à ànnu ñĩŋkoŋ yii mə a swoŋ Nwĩ aà.” 10 Mə wó a nsye ghu mikòrə mə mə mii yi, lá a swoŋ a mbo mə mə, “Tsuu annu ma yú ló ghìrə! Wa mə bə aa ñu àkòrə ghò a m̃m àfà'à, bo bì ñu àkòrə bĩlĩm bo bĩtsim bii mə bi tsa annu ñĩŋkoŋ ya yii mə Yesu à le ŋghìrə a laa aà. Mii bə Nwĩ.” Nlon mə annu ñĩŋkoŋ ya yii mə Yesu à le ñswoŋ a laa, aà àzwĩ ntoonwĩ.

Yu wa yii à kɔ'c ləŋə yĩ m̃fù'ù wa aà

11 Mə yə àbùrə ŋa'anə. Mə lĩ nyə a ləŋə yĩ m̃fù'ù, ñu yii mə à kò'c ghu atu aa, bi twoŋ nii ni Yu yii mə fà'à ní ñtĩ yi tsim a mbo Nwĩ. A lentə innu ñkii mma'a ni m̃ntso ni m̃anji yii à tsinə aà. 12 Mi'ĩ mi mi khĩ tsi'ĩ tsò ñlwà mə'c, itsə'ətu ñifò ñi kəgə ñi ghà'atə i tswè ghu atu, bi ŋwa'anə ñkùm ghu, yii mə kaa ñu dàn à s̃i zi ntsyàtə yi. 13 A wɛ'è itsə'ə ñi mə bi murə a ní àləə, ñkùm yii bi twoŋə nii ghu i bə ñighàà ni Nwĩ. 14 Ntsũntsó aburə i wɛ'ekə itsə'ə ñi fù'ù ñi siginè, ñi mə i fu'u tsi'ĩ fù'ù ñjèèŋkə aa, ñkɔ'c bĩləŋə bĩ fù'ù ñyɔŋə nii. 15 Munwi ñtsò yĩ ñtsə'ə a fɛ'è ghu ntsù, mbə yii mə a wá itoo gho aà, yumbɔŋ, à ka yĩ k̃i sa'a waa ni ñgwànə àtĩ. Aa yĩ t̃gə ñĩŋ m̃ilù'ù mi alwintɔŋ ni m̃i àfii mi'ĩ mi Nwĩŋgɔŋ Mbu'utəm̃bi myá. 16 Bi ŋwa'anə ñkùm yĩ mə'c a ní àtsə'ə yu bo bì a nitù'u yu, mə, Mfò b̃ifò, ní Mmà'àmbĩ bì mmà'àmbĩ.

17 Mə yə angel a təə a ntsù noò, ñtəŋnə ntwoŋə ni b̄isĩj bi tsim bii bi le si dàrə ndəŋ a nji'ĩ n̄ikāŋ aa, ñswoŋ a mbo bo mə, “Zi ŋghotə n̄i, ŋka mb̄e ni ikòò yĩ wè wa mə Mmà'amb̄i à kà'a aà. 18 A ŋkurə n̄jyānū b̄ifō, ni n̄jyānū bi t̄a bi ntsò, ñjyānu b̄è bi wè, ñjyānu biləŋə bo bi yĩ b̄ik'o'c bi ləŋə, n̄i ñjyānū b̄è b̄itsim, yĩ ibù'ù ni yĩ b̄è b̄ii bi si ibù'ù b̄ə, yĩ b̄è b̄i wè bo bi yĩ b̄è bi kəgə.” 19 Mə yə nàà m̄itsə'ə ya ni b̄ifō b̄i f̄aa n̄syə, ni m̄intsù mi ntsò myaa, bi ghotə mə bi mà'a a yu wa yii à kò'c ləŋə wa aa, bo bi yii ntsũntso n̄i n̄tsò. 20 Bi le ntswa nàà m̄itsə'ə ya ni àbù'ù ntsò bo bi ñgāŋntoò m̄bwe'esə wa mə à le ŋghirə innū j̄i ȳeyerə ghu nsi, m̄bwe'esə b̄è b̄ii mə bi le ntswe n̄i àwenə nàà m̄itsə'ə ya, ŋki ŋgha'asə f̄ĩŋkobè fi fya aà. Bi le mmà'a waa bi baa a atù n̄t̄i wa a m̄um àtsùmə m̄o'c ya mə a khi ni sulphur aà. 21 Bi le ntigə ŋwa abugè b̄è ni munw̄i n̄tsò yu wa yii à le ŋko'c ləŋə yĩ m̄fù'ù wa aà. A b̄ə munw̄i n̄tsò wa mə à le si f̄è'è ghu ntsù aà. B̄isĩj bi tsim le ŋkurə n̄jyānū jyaa jya mb̄e'e ito'o.

20

Ilòò jya ntsù'ù yĩ fùurè

1 Mə yə angel a lô a aburə nsigə, ñtugitə b̄ikey bi ataa yĩ tsò n̄tso ya, bo bi mamù'ù atsaŋə ŋkòò b̄è. 2 A b̄aŋŋə a nd̄éfō wa, yu wa yii mə à ni alwen no ya aa, mb̄ə Devil bo Satan aa, ŋkwerə yĩ a n̄i ilòò ntsù'ù yĩ fùurè, 3 m̄ma'a yĩ fya a m̄um àtaa, ntsetə ntsù yĩ, ñsĩj atù yĩ n̄i àwenə ale mə t̄a à tsuu itoo itoo b̄i ki bwe'esə, nywe'e a noò yii mə ilòò jya, ntsù'ù yĩ fùurè i ka yĩ tsyà aà. B̄eə mə i tsyà b̄əə boŋ baa mà'atè yĩ a ni m̄u àt̄ii noò.

4 Mə yə ib̄ərè, b̄è b̄ii mə bi fa ada'a a mbo bo mə bi ka nsa'a b̄è aa, bi tswetə ghu. Mə k̄i m̄bu nyə b̄è b̄ii mə bi le ŋkwyèkə itù jyaa, ñlŋə ajāŋ mə bi le si swoŋ annū ñlŋə Yeso ŋki ñlŋə ñghàà ni Nw̄i aa, bo bi b̄è b̄ii bi le ntuu mm̄ii nàà m̄itsə'ə ya ni f̄ĩŋkobè fi fya aa, kaa ŋk̄i'ì n̄i àwenə yĩ ya a n̄ijənə ni nsi bo k̄ə a mbo bo tswé aà. Bo le nyweenə ni ñwo, ñtigə mbu'utə mbi bo bi Kristo a n̄i iloo ntsù'ù yĩ fùurè. 5 Kaa abugè b̄iku bi b̄è a le ŋwa'à ni ñwo yweenə, ñywe'e a noò yii mə ilòò jya ntsù'ù yĩ fùurè i le ntsyà aà. Aa ñwàà ni nyweenə ñwo n̄i ntsyà m̄b̄ii. 6 Mb̄oŋə yĩ ñwè a mbo ñu yii mə à ywèenə ni ñwo a tit̄ii ñwàà ni b̄è ni ntsyamb̄ii aà. Aa ki laa m̄āŋsə. Kaa ñwo ñii mə mi ywe'e mi mbaa aa kaa mi si n̄i àdà'a a nu ma buu b̄è tswé. Ma buu b̄è ka yĩ b̄ə ŋgāŋmà'anw̄i a mbo Nw̄i bo bi a mbo Kristo, i tigə bu'utə mbi bo bo, a ñj̄im ilòò ntsù'ù yĩ fùurè.

7 Nòò yii mə ilòò jyà ntsù'ù yĩ fùurè ka yĩ tsyà aa, t̄a bi fi'isə Satan wa atsaŋ yu, 8 t̄a à f̄e'e mbwe'esə itoo jya mə i tswe a ni m̄ibusu mi atu n̄syə m̄u ni n̄ikwà aa, là'a Gog ni Magog, i ghotə waa, ñduu waa i gha'a ntsyà awāŋə ŋk̄i miyaa yĩ wè, t̄a bo bo tan̄tə ntsò. 9 Bo tigè m̄benə a sogyè, ntsyà idigè j̄i ghà'atè f̄aa a atu n̄syə, ŋgh̄eə ŋkarisə a baligə wa yii mə b̄è bi Nw̄i bya bi tswe ghu aa bo bi ñjò'ò àla'a ya mə Nw̄i à kŋŋə aà. Là, m̄o'c i lô a aburə nsigə nt̄o waa, 10 bi tswà Devil wa mə à bwè'esə waa laa, m̄ma'a wa a m̄um àtsùmə m̄o'c sulphur, wa adigə yii mə nàà m̄itsə'ə ya bo bi ñgāŋntoò m̄bwe'esə wa tswe ghu aà. T̄a bo tigə nyə ŋgi'ì ghu n̄i às̄i'ìnə bo bi ñtugə nlw̄i'ĩ ñŋkon̄j̄.

¹¹ Mè bú ñyè mamù'ù àbèrè yí fù'ù, ñù a ñaɲnè ghu, ñsyè bô mbà'à àbùrè khê ñlo ghu nsi ñghèè waa. Kaa àdìgè ntswé àyaa a wa'à bê. ¹² Mè yè biku bya, bì wè bo bì bi kègè, bi tæntè wa nsí àbèrè, bi ña'akè ñjwà'ànè. Mè bú ñyè bi ña'à àjwà'ànè yí mɔ'ɔ, ma ya a bê àjwà'ànè ntswèntì. Bi tigè ñsa'a ni mîsa'a mi biku bi bê, ñyonè ní ñnnù jii mæ bi le ñghìrè bi ñjwà'ànè wa a múm ñjwà'ànè jya aà. ¹³ Nkí miyaa yí wè i fí'isè bè bii mæ bi le ñkwokè ghu mum aa, ñwo bo bì àla'a biku bi bê kí mfi'isè bè bii mæ bi le ñkwò ntswe a mum bo aa, bi sa'à waa a ní ñnnù jii bi le ñghìrè aà. ¹⁴ Bi sà'à mæ, ñtigè mma'a Nìwo bo bì Ala'a biku bi bê wa a mum àtsùmè mɔ'ɔ. Ma yú a bè ñwo nni mæ ni ywe'e mi mbaa aà, là'a ataa mɔ'ɔ yá; ¹⁵ ñù yii mæ kaa bi le ñjwà'à ikúm yí wa múm àjwà'ànè ntswèntì yè aa, bi ma'à wa múm àtsùmè mɔ'ɔ.

21

Aburè yí fii bô ñsyè yí mfi

¹ Mè tigè ñyè a aburè yí fii bo bì ñsyè yí mfi; ñloɲ mæ à le ti bè aa bon àbùrè yí mbii bo ñsyè yí mbii ya i tsyà mæ, kaa ñki miyaa yí wè kaa i wa'à kí mbu mbè. ² Mè tigè ñyè ñjò'ò àla'a yí ñlàà ya mæ à ni a Yerusalem yí mfi aa, a ló a aburè a mbo Nwí ñsigè, mbè tsi'í tsò múɲgèn yii mæ bi nansè mæ ñwe'e itsè'è niyɔ'ɔ ji a tigè ñghèè ní a ntsi'í ñdoò yí aà. ³ Mè yu'ù ñjì ñù i ghaa ní tii, ñlo aa wa abèrè, ñswonè ni mæ, “Yê ñi, wá ñtɔ'ò Nwí i zì mæ ñtigè ntswe a títì bè. Nwí à ka tigè ki tswe bo bo, tâ bo tigè mbè bè bi, tâ Nwí yumbon tâ à tswe bo bo; ⁴ Nwí à ka yè'è milàà mi tsim a mi'i bo, kaa tâ ñwo wa'à bù mbè, kaa tâ àjɲnè, kè ñyè'è, kè ñyù'ù ñjyè, kaa tâ i wa'à bù mbè, ñloɲ mæ ñnnù jya mæ i le ntswe a ní mbi yí mbii ya aa i tsyà mæ aà.”

⁵ Yu wa mæ à le ñaɲnè wa abèrè aa a swon mæ, “Yê ñi, mæ ghìrè njoò tsim tsítsɔɲ i tigè jì fii.” A le ñki mbu nswon a mbo mæ mæ, “Ñjwà'ànè yulà ànnù ñloɲ àa tsi'í ànnù ñɲkɔɲ, yii mæ mbè bè yu'u mbii aà.” ⁶ A bú ñswonè a mbo mæ mæ, “Wa mæ ghìrè mæ ñnnù tsimè! Mè ni Alpha ñki mbè Omega, mbè ñlògìnè ñki mbè nlwí'isè. A mbo ñù yii mæ ñjì ñkí yanè nii aa, mæ ka fa ñki wa mæ i ló ni nanèbirè wa mæ ñki ntswèntì fè'è ghu aa, tâ à no tsi'í tì tú. ⁷ Nù yii mæ à ma'a ntsyà aa, a ka tswe ní ñjoo mà jù mæ mæ kà'a aa, tâ mæ bè Nwí yí, tâ à bè mú ghà. ⁸ Lá a ñghèè ni bè bii bi bɔ'ɔ aa, bè bii bi sè Nwí bii aa, kè ñgàɲatsùurè, ní ñgàɲnzwitè bè, ní ñgàɲajirè, ni bisòrè, ñgàɲmii mɲkɔbè bo bì ñgàɲabaɲnènnù bitsim, bo aa yí tswe aa wa múm àtsùmè mæ a khi ni mɔ'ɔ bo sulphur, mbè ñwo nni ni ywe'e mi mbaa.”

Yerusalem yí mfi wá

⁹ Angel wa yí mɔ'ɔ a titii baangel bya bi sàmbaa mæ bi le ntugitè ikaɲ jya ji sàmbaa mæ i le nluu ní ñjò ji nlwí'í ñjìm jya ji sàmbaa aa, a ghaa a mbo mæ ñswon mæ, “Zì tâ mæ di'i múɲgèn, ñgwè Mú Mbɲɲàrè wa a mbo wò.” ¹⁰ A tigè ñlògè gha a múm Azwí, ñghèè ni mæ a atu nta'a yí wè, ñdi'i Yerusalem, ñjò'ò àla'a yí ñlàà ya a mbo mæ, a fè'è a aburè a mbè Nwí, ñsigè nzi ni a nsyè, ¹¹ ñjwèenè ni ñgha'a ni Nwí, ñjwèenè yí i bè tsò ñgò'ò àtìndùù yii i tsyànè a nyè aa, tsò jasper, njeɲkè tsò crystal. ¹² Nkya yii i le ntii ñki nsa'a aa, i le ñkarisè Yerusalem wá, ñkya wa i tswé

nì mantsù mi ibù'ù nìghùm òtsò baa, baangel nìghùm òtsò baa tswé wa màntsù mi ibù'ù. Bì le ñwà'ànè mìkum mi ñgwé'enda bɔɔ bì Israel bya nìghùm òtsò jì baa, wa nì mantsù mi ibù'ù. ¹³ Mantsù mi ibù'ù le ntswe a mbi nsà'a nòò mi ntarə, òtswe a mbi àtu mi ntarə, òtswe a mbi òtii mi ntarə, ñkì ntswe a mbi òtsò nòò mi ntarə. ¹⁴ Ñkya ñjò'ò àla'a wa i le ntswe nì ñgò'ò àtsənda nìghùm òtsò baà, bì ñwà'ànè mìkum mi ñgǎñntoo Mú Mbìjèrè jya nìghùm òtsò baa ghu.

¹⁵ Angel wa mə à le ñghàà a mbo mə aa, à le tugitə figè yì bì le nanşə nì gold aa, a mfigè ñjò'ò àla'a ya, bo bì mantsù mi ibù'ù mya, nì ñkya wa ghu. ¹⁶ Mbèè ñjò'ò àla'a jya jì ñkwà i le ñkù'ùnə, nsà'atə yì bə mbwà yì ku'ùnə, a figè ñjò'ò àla'a ya, nì àtì yì yà, i bə bikilo metre 2,400, nsà'atə yì, mbwà yì, nì ñhènə yì le mbə tsi'ì ñgìj ñgìjə. ¹⁷ Angel wa à le ñkì mfigè ñkya ñjò'ò ala'a wá, i bə bì metres 66, ñyonə aa nì figè yì bə bitsim figè nì ñjoo ghu aa.

¹⁸ Bì le ñghùrə ñkya wa aa nì jasper, àla'a ya a bǎñnə ñnanşə mbə tsi'ì gold, òta tsò ñkè'è yì i laa aa. ¹⁹ Bì le nts'e ñgò'ò atşəñkya jya nì ñgò'ò atìndùù, ñgò'ò yì mbìi i le mbə jasper, yì ñyòntə bə sapphire, yì i ywè'e jì tarə aa bə agate, yì mə i ywè'e jì ñkwà aa bə emerald, ²⁰ yì i ywè'e jì ntaà aa bə onyx, yì i ywè'e jì nto'o aa bə carnelian, yì i ywè'e jì sàmbaa aa i bə chrysolite, yì i ywè'e jì nifwaa aa bə beryl, yì i ywè'e jì bù'ù aa bə topaz, yì i ywè'e jì ñighum aa bə chrysoprase, yì i ywè'e nìghùm òtsò mò'ò aa i bə jacinth, yì i ywè'e nìghùm òtsò baa aa i bə amethyst. ²¹ Mantsù mi ibù'ù mya nìghùm òtsò baa le ñkì mbə ñjoo itìndùù òtsò baà; bì ghìrè òtsùbù'ù wa yì mɔ'ɔ yì mɔ'ɔ aa nì mbùm ñjoo atìndùù yì fùùrè. Mfǎñnə ñjò'ò àla'a ya i nanşə mbə gold, ntanə tsò ñkè'è.

²² Kaa mə le ñwà'a ndámà'anwì wa ñjò'ò àla'a yə, ñlonj mə ndámà'anwì yì i le mbə Mmà'ambì Nwìñgòñ Mbu'utəmbi bo Mú Mbìjèrè wá. ²³ Kaa ñjò'ò àla'a ya wa' à nì nǎnòò, kə sanj mə tá à ka nta ghu loò, ñlonj mə ñìgha'a nì Nwì nì ta ghu tsò ñkà'à. Mú Mbìjèrè wa a bə lám ñjò'ò àla'a yá. ²⁴ Itoo fàa mbi ka yì tìgè karə aa wa múm ñkà'a yu. Tá bífò bì tsim fàa nsyè tá bì zì nì ñìgha'a nyaa ghu. ²⁵ Kaa baa yì wa'á màntsù mi ibù'ù mya a si'inə ka ntsetə; kaa itugə ka yì wa'à ghu ka mfii. ²⁶ Bì ka yì lògə ñìgha'a nì itoo jì fàa mbi bo bì àfù'ù yaa i zì nì yu wa a múm ñjò'ò àla'a. ²⁷ Kaa ayoo nsìj yì tsù kaa a ka yì wa'à ghu kuù, kə bə ñù yì mə a ghìrə innù jì swèrè, kə ñù yì mə a tswèè ibǎñnənnù aa. A ka yì kuu tsi'ì bə bìi mə bì ñwà'anə mìkum myaa wa múm àñwà'ànə ntswèntì Mú Mbìjèrè yá aa.

22

¹ Angel wa a gheè nì mbìi ndì'i ñkì miyaa ñkì ntswèntì wa a mbo mə, i jèèñkə tsi'ì tsò crystal, ñlo wa abərə Nwì bo bì yì Mú Mbìjèrè wa ² ñkonjə nsìgə wa a tìtì mfǎñnə ñjò'ò àla'a, wa aghəñə ñkì miyaa a mbèè tsim, àtì ntswèntì a təə ghu, òtswe nì mbuu mìntá mi nìghùm òtsò baà. Ñkoonə nì mìntá mi mya a atu sǎñə a atu sǎñə. Ñyəñ ati ma ya i le nstwe aa a ñghùrə itoo ghu.

³ Kaa mbə bì wa'á ayòò tsu yì mə ndòò Nwì i tswe ghu maa múm ñjò'ò àla'a yə. Lá tá àbərə Nwì bo yì Mú Mbìjèrè wa, tá à bǎñnə ntəə ghu. Tá ñgǎñfà'á jì ka mmii nù. ⁴ Bo ka yì kì yə nsì yì tá bì kì ñwà'anə ikum yì a nìjənə nì nsi bo. ⁵ Kaa itugə i ka yì wa'à bù mbə, kaa tá bo wa'à nì waa

ɲkà'à lám kě ɲkà'à nĩnòò bú ɲka nɔɔ, òlɔɲ mə Mmà'àmbĩ Nwĩngɔɲ àa yĩ bə ɲkà'à waa. Tā bo tigə mbu'utə mbi bo bo òlwĩ'i nĩɲkɔɲə.

Ajəɲə mə Yesu à ka yĩ zĩ àà

⁶ Angel wa a swɔɲ a mbo mə mə, “Wa annu yula mə mə swɔɲə aa à nĩ annu nĩɲkɔɲ ɲkù'ùnə a mbii aà.” Wa Mmà'àmbi Nwĩngɔɲ mə a fa Azwĩ yĩ a mbò ɲgəɲntoo ji jya aa, à tòò mə angel mə tā à zĩ ndĩ'i annu yii a tswe nĩ ɲghènə mɛf'è aa a mbò ɲgəɲàfà'á yĩ. ⁷ Yesu a swɔɲ mə, “Yê nĩ, wa mə zĩ tsi'ĩ tsĩtsɔɲə!” Mbɔɔnə a mbo ɲu yii mə a ləè innu jii mə àɲwà'ànə yulà a swɔɲə mə i ka yĩ fè'è aà.

⁸ Aa mə ɲɔn yii mə mə yu'u ɲki nyə innu ma jũ aà. Nòò wa mə mə yu'u ɲki nyə innu ma jũ aà, mə le ɲwò a mikòrə angel wa mə à le ndĩ'i innu ma jũ a mbo mə aa mə mə mii yĩ, ⁹ lá a swɔɲ a mbo mə mə, “Tsuu ajəɲə annu ma yũ ló ghĩrə! Wa mə bə aa ɲu àkòrə ghò a múm àfà'á bo bi ɲu àkòrə bilĩm bo, ɲgəɲntoo Nwĩ, bo bi bə bii mə bi ləè innu jii mə àɲwà'ànə yulà a swɔɲ aà. Mii bə Nwĩ.”

¹⁰ A bú nswɔɲ a mbo mə mə, “Tsùu ntoo yii mə àɲwà'ànə ma yũ a swɔɲə òlɔɲ innu jii mə ka yĩ fè'è aa a alò'òsə ló ləè òlɔɲ mə wa nòò à tigə a abò. ¹¹ Tā ɲu ɲghĩrə innu jii bi tā à ghɛɛ nĩ m̀bii a ɲka ɲghĩrə innu jii bi, tā ɲu yii mə a ghĩrə innu nsiɲə aa tā à ghɛɛ nĩ m̀bii ɲka ɲghĩrə innu nsiɲə. Tā ɲu yii mə a ghĩrə innu jii i tsinə aa, tā à ghɛɛ nĩ m̀bii ɲka ɲghĩrə innu jii i tsinə aà. Tā ɲu yii mə à làa aa, tā à kĩ ntswe nlaa.”

¹² Yesu a swɔɲ mə, “Wa mə zĩ tsi'ĩ tsĩtsɔɲə! Ntugitə mitsò'ònə mi afà'á, i zĩ i tso'ò afà'á ɲu òtsim i yòɲə a nĩ annu yii à le mfà'á aà. ¹³ Wa mə nĩ Alpha ɲki mbə Omega, m̀bə ntsyà m̀bii ɲki mbə ɲjirə ɲjĩm, mbə nloginə ɲki mbə nlwĩ'ĩsə.

¹⁴ “Mbɔɔnə a mbo bə bii bi s'ĩ mə itsə'ə jyaa i laa, òlɔɲ mə mbə bo ji fĩntà fĩ ati fĩ ntwəntĩ fya, ɲki ntsya nĩ m̀ntsu mi ibu'u mya, ɲkuu wa ɲjò'ò àla'á. ¹⁵ Bulà bə ka yĩ təə a abɛɛ kaa wa'á ghu kuu, m̀bu jya, nĩ bisòrə, nĩ ɲgəɲajirə jya, nĩ ɲgəɲnzwitə bə, nĩ ɲgəɲmmii binwĩ bi adəɲə àdəɲə, nĩ ɲu òtsim yii mə à kɔɲ ɲghĩrə innu mbwe'esə aà.

¹⁶ “Wa mə Yesu, mə tòo angel ghà a mbo bú, nĩ ntoo yulà a mbo ɲghotə jyá. Wa mə laa mbə ntigə ɲgigə bo bi nanəbirə David wá, m̀bə fĩɲɔɲ fĩ títugə fii fi ta aà.” ¹⁷ Azwĩ ya nĩ Mũngèn wa swɔɲ mə, “Zĩ.” Tā ɲu yii mə à yu'u aa, tā à swɔɲ mə, “Zĩ.” Tā ɲu yii mə ɲjĩ ɲkĩ i yanə nii aa tā à zĩ, tā ɲu yii mə a yè'ətə aa, tā à kwɛrə ɲkĩ ntwəntĩ tĩ tũ.

¹⁸ Mə wá'àsə a ɲu òtsim yii mə a yu'u ntoo yii mə i fè'è fàa a múm àɲwà'ànə yulà yii mə a swɔɲə nĩ innu jii mə i ka yĩ fè'è aà. Mbə ɲu tsù à ku'usə annu ghu boɲ Nwĩngɔɲ à ka yĩ kii kù'usə nii nighòò nĩ ɲkwòɲ bə nya mə bi ɲwá'anə fàa múm àɲwà'ànə aà. ¹⁹ Mbə ɲu tsù a fi'itə nighàà nĩ tsu fàa múm àɲwà'ànə ntoo yu yii mə a swɔɲə nĩ innu jii mə i ka yĩ fè'è aa, boɲ Nwĩngɔɲ à ka yĩ kii kwɛrə a yii atii fĩntà fĩ ati fĩ ntwəntĩ fya mə a tswe wa múm ɲjò'ò àla'á yĩ òlàà manşə ya aa, mə bi ɲwá'anə fàa múm àɲwà'ànə aà.

²⁰ Yu wa yii mə à swɔɲ innu ma jũ aa, à swɔɲ mə, “A laa mə mə zĩ tsi'ĩ tsĩtsɔɲə.” Amen. Zĩ a Mmà'àmbi Yesu.

²¹ Tā ìbɔɲ Mmà'àmbi Yesu tā i tswe a mbo bə bi Nwĩ bi tsimə. Amen.